H G Dakin
1902

M. H. G. Woodside
C.C.C. Oxon.

DIODORI SICULI

BIBLIOTHECAE

HISTORICAE

QUAE SUPERSUNT.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOM. III.

LIPSIAE
SUMPTIBUS OTTONIS HOLTZE.
1872.

LIPSIAE.
Impresserunt Metzger & Wittig.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ
ΕΝ ΤΗι ΔΩΔΕΚΑΤΗι
ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΩΝ.

κς΄. Ὡς Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐπὶ Λοκρούς, πόλιν Θρόνιον ἐξεπόρθησαν.

κζ΄. Ὡς Αἰγινῆται ὑπὸ Ἀθηναίων ἀνασταθέντες, τὰς καλουμένας Θυρεὰς κατῴκησαν.

κη΄. Ὡς Λακεδαιμόνιοι στρατεύσαντες εἰς τὴν Ἀττικήν, τὰς κτήσεις κατέφθειραν.

κθ΄. Στρατεία Ἀθηναίων δευτέρα ἐπὶ τοὺς Ποτιδαιάτας.

λ΄. Στρατεία Λακεδαιμονίων εἰς Ἀκαρνανίαν, καὶ ναυμαχία πρὸς Ἀθηναίους.

λα΄. Στρατεία Σιτάλκου μὲν εἰς Μακεδονίαν, Λακεδαιμονίων δὲ εἰς τὴν Ἀττικήν.

λβ΄. Περὶ τῆς Λεοντίνων πρεσβείας εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ τῆς Γοργίου τοῦ πρεσβεύσαντος δεινότητος ἐν τοῖς λόγοις.

λγ΄. Περὶ τοῦ γενομένου πολέμου Λεοντίνοις πρὸς Συρακουσίους.

λδ΄. Ἀπόστασις Λεσβίων ἀπὸ Ἀθηναίων, καὶ Πλαταιῶν ἅλωσις καὶ κατασκαφὴ ὑπὸ Λακεδαιμονίων.

λε΄. Στάσις Κερκυραίων πρὸς ἀλλήλους.

λϛ΄. Ὡς Ἀθηναῖοι λοιμικῇ νόσῳ περιπεσόντες, πολλοὺς ἀπέβαλον τῶν πολιτῶν.

λζ΄. Ὡς Λακεδαιμόνιοι Ἡράκλειαν ἐν τῇ Τραχῖνι πόλιν ἔκτισαν.

λη΄. Ὡς Ἀθηναῖοι πολλοὺς τῶν Ἀμβρακιωτῶν ἀνελόντες, ἠρήμωσαν τὴν πόλιν.

λθ΄. Περὶ τῶν Λακεδαιμονίων τῶν ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ νήσῳ αἰχμαλώτων γενομένων.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΗ.

(C. 1. 2.) Expositurus hoc libro Diodorus res a bello Cypric usque ad bellum Syracusanum (Ol. LXXXII, 3. – XCI, 1.), in Prooemio (C. 1.) res pessimas, eventu saepe optimas fieri, bello Persico declarat. Quod quum Graeciae paene interitum minaretur, ad eius universae, praesertim Atheniensium, incrementa et opes maxime valuit. Ab hoc tempore per 50 annos artium et doctrinarum studia, in primis philosophiae, eloquentiae reique militaris, egregie floruerunt, (C 2.) Atheniensiumque praeclara facinora, quibus Persicum imperium concusserunt, magnarumque laudes virtutum per universum orbem terrarum pro maximis celebratae sunt.

Δικαίως ἄν τις ἀπορήσειεν τὸν νοῦν ἐπιστήσας τῇ κατὰ τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀνωμαλίᾳ· οὔτε γὰρ τῶν νομιζομένων ἀγαθῶν οὐδὲν ὁλόκληρον εὑρίσκεται δεδομένον τοῖς ἀνθρώποις, οὔτε τῶν κακῶν αὐτοτελὲς ἄνευ τινὸς εὐχρηστίας. Τούτου δὲ τὰς ἀποδείξεις ἐξέσται λαμβάνειν, ἐπιστήσαντας τὴν διάνοιαν ταῖς προγεγενημέναις πράξεσι, καὶ μάλιστα ταῖς μεγίσταις. Ἥ τε γὰρ Ξέρξου τοῦ Περσῶν βασιλέως ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεία, διὰ τὸ μέγεθος τῶν δυ-

νάμεων, τὸν μέγιστον φόβον ἐπέστησε τοῖς Ἕλλησιν, ὡς ἂν ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ μελλόντων πολεμεῖν· καὶ προκαταδεδουλωμένων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδων πόλεων, πάντες ὑπέλαβον καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς ὁμοίας τύχης πειραθήσεσθαι. Τοῦ δὲ πολέμου παρὰ τὴν προσδοκίαν τὸ τέλος λαβόντος παράδοξον, οὐ μόνον τῶν κινδύνων ἀπελύθησαν οἱ τὴν Ἑλλάδα κατοικοῦντες, ἀλλὰ καὶ δόξαν μεγάλην κατεκτήσαντο· καὶ τοσαύτης εὐπορίας ἐπληρώθη πᾶσα πόλις Ἑλληνίς, ὥςτε πάντας θαυμάσαι τὴν εἰς τοὐναντίον μεταβολήν. Ἀπὸ τούτων γὰρ τῶν χρόνων ἐπὶ ἔτη πεντήκοντα πολλὴν ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἡ Ἑλλὰς πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν. Ἐν τούτοις γὰρ τοῖς χρόνοις αἵ τε τέχναι διὰ τὴν εὐπορίαν ηὐξήθησαν, καὶ τότε μέγιστοι μνημονεύονται τεχνῖται γεγονέναι· ὧν ἐστὶ Φειδίας ὁ ἀγαλματοποιός. Ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν παιδείαν ἐπὶ πολὺ προέβη, καὶ φιλοσοφία προετιμήθη καὶ ῥητορική, παρὰ πᾶσι μὲν Ἕλλησι, μάλιστα δὲ Ἀθηναίοις. Φιλόσοφοι μὲν γὰρ οἱ περὶ τὸν Σωκράτην καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην· ῥήτορες δὲ Περικλῆς καὶ Ἰσοκράτης, καὶ οἱ τούτου μαθηταί. Ὁμοίως δὲ καὶ ἄνδρες ἐπὶ στρατηγίᾳ διαβεβοημένοι, Μιλτιάδης, Θεμιστοκλῆς, Ἀριστείδης, Κίμων, Μυρωνίδης, ἕτεροι πλείονες, περὶ ὧν μακρὸν ἂν εἴη γράφειν.

2. Μάλιστα δὲ Ἀθηναῖοι τῇ τε δόξῃ καὶ ἀνδρίᾳ προκόψαντες, διωνομάσθησαν καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν οἰκουμένην. Ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ τὴν ἡγεμονίαν ηὔξησαν, ὥςτε ἄνευ Λακεδαιμονίων καὶ Πελοποννησίων

ἰδίᾳ μεγάλας δυνάμεις Περσικὰς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν κατηγωνίσαντο, καὶ τὴν περιβόητον Περσῶν ἡγεμονίαν ἐπὶ τοσοῦτον ἐταπείνωσαν, ὥστε ἀναγκάσαι πάσας τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις ἐλευθερῶσαι κατὰ συνθήκας. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβέστερον τὰ κατὰ μέρος ἀνεγράψαμεν ἐν δυσὶ βίβλοις, ταύτῃ τε καὶ τῇ πρὸ ταύτης· νυνὶ δὲ ἐπὶ τὰς προκειμένας πράξεις τρεψόμεθα, προδιορίσαντες τοὺς οἰκείους τῇ γραφῇ χρόνους. Ἐν μὲν οὖν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς Ξέρξου στρατείας ποιησάμενοι, διήλθομεν τὰς κοινὰς πράξεις ἐπὶ τὸν προηγούμενον ἐνιαυτὸν τῆς Ἀθηναίων στρατείας ἐπὶ Κύπρον, Κίμωνος ἡγουμένου· ἐν ταύτῃ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀθηναίων στρατείας ἐπὶ Κύπρον ποιησάμενοι, διέξιμεν ἕως ἐπὶ τὸν ψηφισθέντα πόλεμον ὑπὸ Ἀθηναίων πρὸς Συρακουσίους.

(C. 3.) Olymp. LXXXII, 3. a C. 448. Arch. Euthydemo, Coss. L. Quintio Cincinnato et M. Fabio Vibulano, post bellum pro Aegyptiis infeliciter gestum (cf. lXI, 77.), novum bellum, pro Graecorum in Asia libertate, Persis inferunt Athenienses. Cimon, classi praefectus, Persas in Cypro adoritur (unde bello nomen Cyprio inditum), et postquam maris sibi imperium vindicasset, hostes, Artabazo et Megabyzo ducibus dimicantes, auxiliisque e Phoenicia et Cilicia auctos, victricibus copiis fundit. Sed alter classis praefectus, Anaxicrates, heroice occubuit.

3. Ἐπ' ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησιν Εὐθυδήμου Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Λεύκιον Κοΐντιον Κικιννάτον καὶ Μάρκον Φάβιον Οὐϊβουλανόν· ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναῖοι διαπεπολεμηκότες ὑπὲρ Αἰγυπτίων πρὸς Πέρσας, τὰς ναῦς ἁπάσας ἀπολωλεκότες ἐν τῇ λεγομένῃ Προσωπίτιδι νήσῳ, βραχὺν χρόνον διαλιπόντες, ἔγνωσαν πάλιν πολεμεῖν τοῖς Πέρσαις

ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλλήνων· καταρτίσαντες δὲ στόλον διακοσίων τριηρῶν, καὶ στρατηγὸν ἑλόμενοι Κίμωνα τὸν Μιλτιάδου, προσέταξαν πλεῖν ἐπὶ Κύπρον, καὶ διαπολεμεῖν τοῖς Πέρσαις. Ὁ δὲ Κίμων ἀναλαβὼν τὸν στόλον κεκοσμημένον ἀνδρῶν τε ἀρεταῖς καὶ χορηγίαις δαψιλέσιν, ἔπλευσεν εἰς τὴν Κύπρον. Κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς καιροὺς τῶν Περσικῶν δυνάμεων ἐστρατήγουν Ἀρτάβαζος καὶ Μεγάβυζος. Καὶ Ἀρτάβαζος μὲν τὴν ἡγεμονίαν ἔχων, ἐν τῇ Κύπρῳ διέτριβεν, ἔχων τριήρεις τριακοσίας· Μεγάβυζος δὲ περὶ τὴν Κιλικίαν ἐστρατοπέδευε, πεζικὰς ἔχων δυνάμεις, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἦν τριάκοντα μυριάδων. Ὁ δὲ Κίμων καταπλεύσας εἰς τὴν Κύπρον, καὶ θαλαττοκρατῶν, Κίτιον μὲν καὶ Μαλὸν ἐξεπολιόρκησε, καὶ τοῖς κρατηθεῖσι φιλανθρώπως προσηνέχθη· μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ Κιλικίας καὶ Φοινίκης προσφερομένων τριηρῶν τῇ νήσῳ, Κίμων ἐπαναχθεὶς καὶ πόλεμον συγκρούσας, πολλὰς μὲν τῶν νεῶν κατέδυσεν, ἑκατὸν δὲ σὺν αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσιν εἷλε, τὰς δὲ λοιπὰς μέχρι τῆς Φοινίκης κατεδίωξεν. Οἱ μὲν οὖν Πέρσαι ταῖς ὑπολειφθείσαις ναυσὶ κατέφυγον εἰς τὴν γῆν, καθ' ὃν τόπον ἦν Μεγάβυζος ἐστρατοπεδευκὼς μετὰ τῆς Περσικῆς δυνάμεως· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι προσπλεύσαντες, καὶ τοὺς στρατιώτας ἐκβιβάσαντες, συνῆψαν μάχην, καθ' ἣν Ἀναξικράτης μὲν ὁ ἕτερος τῶν στρατηγῶν, λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, ἡρωϊκῶς κατέστρεψε τὸν βίον· οἱ δὲ ἄλλοι κρατήσαντες τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀνελόντες, ἐπανῆλθον εἰς τὰς ναῦς. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀθηναῖοι πάλιν ἀπέπλευσαν

εἰς τὴν Κύπρον. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου.

(C. 4.) Olymp. LXXXII, 4. a. C 447. Arch. Pedieo, Coss. M. Valerio Lactuca et Sp. Verginio Tricosto, Athenienses Salaminiis adeo instant, ut rex Artaxerxes, suorum in Cypro cladibus auditis, pacis conditiones petere praefectos iubeat. Mittunt Athenienses legatos, quorum princeps Callias Hipponici. Pacis conditiones, sub quibus bellum finitum. Cimon, morbo correptus, in Cypro obiit.

4. *Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Πεδιέως Ῥωμαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Οὐαλέριον Λακτοῦκαν καὶ Σπόριον Οὐεργίνιον Τρίκοστον· ἐπὶ δὲ τούτων Κίμων ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς θαλαττοκρατῶν ἐχειροῦτο τὰς κατὰ τὴν Κύπρον πόλεις. Ἐν δὲ τῇ Σαλαμῖνι Περσικῆς φρουρᾶς οὔσης ἀξιολόγου, καὶ βελῶν καὶ ὅπλων παντοδαπῶν, ἔτι δὲ σίτου καὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς γεμούσης τῆς πόλεως, ἔκρινε συμφέρειν ταύτην ἐκπολιορκῆσαι. Οὕτω γὰρ ὑπελάμβανε μάλιστα τῆς τε Κύπρου πάσης ῥᾳδίως κυριεύσειν, καὶ τοὺς Πέρσας καταπλήξεσθαι, βοηθεῖν μὲν τοῖς Σαλαμινίοις μὴ δυναμένους, διὰ τὸ θαλαττοκρατεῖν τοὺς Ἀθηναίους, ἐγκαταλιπόντας δὲ τοὺς συμμάχους καταφρονηθήσεσθαι· καθόλου δὲ τὸν ὅλον πόλεμον προκριθήσεσθαι, τῆς Κύπρου πάσης βίᾳ χειρωθείσης· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. Οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι συστησάμενοι πολιορκίαν πρὸς τῇ Σαλαμῖνι, καθ᾽ ἡμέραν προσβολὰς ἐποιοῦντο· οἱ δ᾽ ἐν τῇ πόλει στρατιῶται, ἔχοντες βέλη καὶ παρασκευήν, ῥᾳδίως ἀπὸ τῶν τειχῶν ἠμύνοντο τοὺς πολιορκοῦντας. Ἀρταξέρξης δὲ ὁ βασιλεύς, πυθόμενος τὰ περὶ τὴν Κύπρον ἐλαττώματα, καὶ βουλευσάμενος με-*

τὰ τῶν φίλων περὶ τοῦ πολέμου, ἔκρινε συμφέρειν εἰρήνην συνθέσθαι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ἔγραψε τοίνυν τοῖς περὶ Κύπρον ἡγεμόσι καὶ σατράπαις, ἐφ᾽ οἷς ἂν δύναιντο συλλύσασθαι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Διόπερ οἱ περὶ τὸν Ἀρτάβαζον καὶ Μεγάβυζον ἔπεμψαν εἰς τὰς Ἀθήνας πρεσβευτὰς τοὺς διαλεξομένους περὶ συλλύσεως. Ὑπακουσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ πεμψάντων πρέσβεις αὐτοκράτορας, ὧν ἡγεῖτο Καλλίας ὁ Ἱππονίκου, ἐγένοντο συνθῆκαι περὶ τῆς εἰρήνης τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις πρὸς τοὺς Πέρσας, ὧν ἐστὶ τὰ κεφάλαια ταῦτα· αὐτονόμους εἶναι τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδας πόλεις ἁπάσας, τοὺς δὲ τῶν Περσῶν σατράπας μὴ καταβαίνειν ἐπὶ θάλατταν κατωτέρω τριῶν ἡμερῶν ὁδόν, μηδὲ ναῦν μακρὰν πλεῖν ἐντὸς Φασηλίδος καὶ Κυανέων· ταῦτα δὲ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν στρατηγῶν ἐπιτελούντων, μὴ στρατεύειν Ἀθηναίους εἰς τὴν χώραν, ἧς Ἀρταξέρξης βασιλεὺς ἄρχει. Συντελεσθεισῶν δὲ τῶν σπονδῶν, Ἀθηναῖοι τὰς δυνάμεις ἀπήγαγον ἐκ τῆς Κύπρου, λαμπρὰν μὲν νίκην νενικηκότες, ἐπιφανεστάτας δὲ συνθήκας πεποιημένοι. Συνέβη δὲ καὶ τὸν Κίμωνα περὶ τὴν Κύπρον διατρίβοντα νόσῳ τελευτῆσαι.

(C. 5.) Olymp. LXXXIII. 1. a. C. 446. Arch. Philisco, Coss. T. Romilio Vaticano et C. Veturio Cicurino, Megarenses, qui ad Lacedaemonios defecerant, ab Atheniensibus bello domantur.

5. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δὲ Ἀθήνησι Φιλίσκου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Τίτον Ῥωμίλιον Βατικανὸν καὶ Γάϊον Οὐετούριον Κιχώριον, Ἠλεῖοι δὲ ἤγαγον Ὀλυμπιάδα τρίτην πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, καθ᾽ ἣν

ἐνίκα στάδιον Κρίσων Ἱμεραῖος. Ἐπὶ τούτων Μεγαρεῖς μὲν ἀπέστησαν ἀπὸ Ἀθηναίων, καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους διαπρεσβευσάμενοι, συμμαχίαν ἐποίησαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι παροξυνθέντες, ἐξέπεμψαν στρατιώτας εἰς τὴν τῶν Μεγαρέων χώραν, καὶ τὰς κτήσεις διαρπάσαντες, πολλῆς ὠφελείας κύριοι κατέστησαν. Τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως βοηθούντων τῇ χώρᾳ, συνέστη μάχη, καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι νικήσαντες, συνεδίωξαν τοὺς Μεγαρεῖς ἐντὸς τῶν τειχῶν.

(C. 6.) Olymp. LXXXIII, 2. a. C. 445. Arch. Timarchide, Coss. Sp. Tarpeio et A. Aterio Fontinali, Lacedaemonii incursionibus Atticam vastant. Tolmides, Athen. dux, Chaeroneam capit. Mox proelio victi ad Coroneam Athenienses, pro redimendis captivis omnes Boeotiae urbes restituere in libertatem coguntur.

6. Ἐπ' ἄρχοντος δὲ Ἀθήνησι Τιμαρχίδου Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Σπόριον Ταρπεῖον καὶ Αὖλον Ἀστέριον Φοντίνιον· ἐπὶ δὲ τούτων Λακεδαιμόνιοι μὲν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐμβαλόντες, ἐπόρθησαν πολλὴν χώραν, καὶ τῶν φρουρίων τινὰ πολιορκήσαντες, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Πελοπόννησον· Τολμίδης δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς εἷλε Χαιρώνειαν. Τῶν δὲ Βοιωτῶν συστραφέντων καὶ τοῖς περὶ τὸν Τολμίδην ἐνεδρευσάντων, ἐγένετο μάχη καρτερὰ περὶ τὴν Κορώνειαν, καθ' ἣν Τολμίδης μὲν μαχόμενος ἀνῃρέθη, τῶν δὲ ἄλλων Ἀθηναίων οἱ μὲν κατεκόπησαν, οἱ δὲ ζῶντες ἐλήφθησαν. Τηλικαύτης δὲ συμφορᾶς γενομένης τοῖς Ἀθηναίοις, ἠναγκάσθησαν ἀφεῖναι τὰς πόλεις ἁπάσας τὰς κατὰ τὴν Βοιωτίαν αὐτονόμους εἶναι, ἐὰν τοὺς αἰχμαλώτους ἀπολάβωσιν.

(C. 7.) Olymp. LXXXIII, 3. a. C. 444. Arch. Callimacho, Coss. S. Quinctilio et P. Curiatio Tergemino, quum multae civitates ab Atheniensibus post acceptam cladem deficerent; Pericles Euboeam sub imperium redigit, urbem Hestiaeorum expugnat, caeterosque timore ad obsequium cogit. Inde triginta annorum induciae factae.

7. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δὲ Ἀθήνησι Καλλιμάχου Ῥωμαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Σέξτον Κοΐντιον Τριγέμινον· ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν Ἑλλάδα τεταπεινωμένων τῶν Ἀθηναίων, διὰ τὴν ἐν Βοιωτίᾳ περὶ Χαιρώνειαν ἧτταν, ἀφίσταντο πολλαὶ τῶν πόλεων ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. Μάλιστα δὲ τῶν κατοικούντων τὴν Εὔβοιαν νεωτεριζόντων, Περικλῆς αἱρεθεὶς στρατηγός, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Εὔβοιαν μετὰ δυνάμεως ἀξιολόγου, καὶ τὴν μὲν πόλιν τῶν Ἑστιαιέων ἑλὼν κατὰ κράτος, ἐξῴκισε τοὺς Ἑστιαιεῖς ἐκ τῆς πατρίδος, τὰς δ᾽ ἄλλας καταπληξάμενος, ἠνάγκασε πάλιν πειθαρχεῖν Ἀθηναίοις. Σπονδὰς δ᾽ ἐποίησαν τριακονταετεῖς, Καλλίου καὶ Χάρητος συνθεμένων, καὶ τὴν εἰρήνην βεβαιωσάντων.

(C. 8.) Exarsit eodem tempore in Sicilia bellum inter Syracusanos et Agrigentinos ob Ducetium regem. Quem quum Syracusani, inconsultis Agrigentinis, vita donassent (cf. XI, 92.): ille, spreta pactorum fide, cum magna hominum turba in Siciliam redierat, novas sedes quaerens. Victores Syracusani. Tandem pax componitur.

8. Κατὰ δὲ τὴν Συρακουσίοις πρὸς Ἀκραγαντίνους συνέστη πόλεμος διὰ τοιαύτας αἰτίας. Συρακούσιοι καταπολεμήσαντες Δουκέτιον δυνάστην τῶν Σικελῶν, καὶ γενόμενον ἱκέτην ἀπολύσαντες τῶν ἐγκλημάτων, ἀπέδειξαν αὐτῷ τὴν τῶν Κορινθίων πόλιν οἰκητήριον. Οὗτος δὲ ὀλίγον χρόνον μείνας ἐν τῇ Κορίνθῳ, τὰς ὁμολογίας ἔλυσε, καὶ προσποιησά

μενος χρησμὸν ὑπὸ τῶν θεῶν ἑαυτῷ δεδόσθαι, κτίσαι τὴν Καλὴν Ἀκτὴν ἐν Σικελίᾳ, κατέπλευσεν εἰς τὴν νῆσον μετὰ πολλῶν οἰκητόρων· συνεπελάβοντο δὲ καὶ τῶν Σικελῶν τινές, ἐν οἷς ἦν καὶ Ἀρχωνίδης ὁ τῶν Ἐρβιταίων δυναστεύων. Οὗτος μὲν οὖν περὶ τὸν οἰκισμὸν τῆς Καλῆς Ἀκτῆς ἐγίνετο· Ἀκραγαντῖνοι δέ, ἅμα μὲν φθονοῦντες τοῖς Συρακουσίοις, ἅμα δ' ἐγκαλοῦντες αὐτοῖς, ὅτι Δουκέτιον ὄντα κοινὸν πολέμιον διέσωσαν ἄνευ τῆς Ἀκραγαντίνων γνώμης, πόλεμον ἐξήνεγκαν τοῖς Συρακουσίοις. Σχιζομένων δὲ τῶν Σικελικῶν πόλεων, καὶ τῶν μὲν τοῖς Ἀκραγαντίνοις, τῶν δὲ τοῖς Συρακουσίοις συστρατευόντων, ἠθροίσθησαν παρ' ἀμφοτέρων δυνάμεις ἀξιόλογοι. Φιλοτιμίας δὲ μεγάλης γενομένης ταῖς πόλεσιν, ἀντεστρατοπέδευσαν ἀλλήλοις περὶ τὸν Ἱμέραν ποταμόν, καὶ γενομένης παρατάξεως, ἐνίκησαν οἱ Συρακούσιοι, καὶ τῶν Ἀκραγαντίνων ἀνεῖλον ὑπὲρ τοὺς χιλίους. Μετὰ δὲ τὴν μάχην, διαπρεσβευσαμένων περὶ συνθέσεως τῶν Ἀκραγαντίνων, οἱ Συρακούσιοι συνέθεντο τὴν εἰρήνην.

(C. 9.) In Italia Thurium conditum, per hanc occasionem Sybaritae, quod hominum multitudine exuberarent, suadente Telyc demagogo, 50 cives, opibus exutos, urbe eiecerant. Qui quum Crotona confugissent, a Crotoniatisque, auctore Pythagora, in fidem essent recepti: Sybaritae contra hos bellum movent, Milone athleta duce fusi.

9. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν συνέβη κτισθῆναι τὴν τῶν Θουρίων πόλιν, δι' αἰτίας τοιαύτας. Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις Ἑλλήνων κτισάντων κατὰ τὴν Ἰταλίαν πόλιν Σύβαριν, συνέβη ταύτην λαβεῖν ταχεῖαν αὔ-

ξησιν διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς χώρας· κειμένης γὰρ ἀνὰ μέσον δυοῖν ποταμῶν, τοῦ τε Κράθιος καὶ τοῦ Συβάριος, (ἀφ᾽ οὗ ταύτης ἔτυχε τῆς προςηγορίας,) οἱ κατοικισθέντες, νεμόμενοι πολλὴν καὶ καρποφόρον χώραν, μεγάλους ἐκτήσαντο πλούτους· πολλοῖς δὲ μεταδιδόντες τῆς πολιτείας, ἐπὶ τοσοῦτον προέβησαν, ὥςτε δόξαι πολὺ προέχειν τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν οἰκούντων· πολυανθρωπίᾳ τε τοσοῦτον διήνεγκαν, ὥςτε τὴν πόλιν ἔχειν πολιτῶν τριάκοντα μυριάδας. Γενόμενος δὲ παρ᾽ αὐτοῖς δημαγωγὸς Τῆλυς, καὶ κατηγορῶν τῶν μεγίστων ἀνδρῶν, ἔπεισε τοὺς Συβαρίτας φυγαδεῦσαι τοὺς εὐπορωτάτους τῶν πολιτῶν πεντακοσίους, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν δημεῦσαι. Τῶν δὲ φυγάδων παρελθόντων εἰς Κρότωνα, καὶ καταφυγόντων ἐπὶ τοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν βωμούς, ὁ μὲν Τῆλυς ἐξέπεμψε πρεςβευτὰς πρὸς τοὺς Κροτωνιάτας, οἷς ἦν προςτεταγμένον, ἢ τοὺς φυγάδας ἐκδοῦναι, ἢ πόλεμον προςδέχεσθαι. Συναχθείσης δὲ ἐκκλησίας, καὶ προτεθείσης βουλῆς, πότερον χρὴ τοὺς Ἰταλιώτας ἐκδοῦναι τοῖς Συβαρίταις, ἢ πόλεμον ὑπομεῖναι πρὸς δυνατωτέρους· ἀπορουμένης τε τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου, τὸ μὲν πρῶτον ἔῤῥεπε ταῖς γνώμαις τὸ πλῆθος πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἱκετῶν, διὰ τὸν πόλεμον· μετὰ δὲ ταῦτα Πυθαγόρου τοῦ φιλοσόφου συμβουλεύσαντος σώζειν τοὺς ἱκέτας, μετέπεσον ταῖς γνώμαις, καὶ τὸν πόλεμον ὑπὲρ τῆς τῶν ἱκετῶν σωτηρίας ἀνείλοντο. Στρατευσάντων δ᾽ ἐπ᾽ αὐτοὺς τῶν Συβαριτῶν τριάκοντα μυριάσιν, ἀντετάχθησαν οἱ Κροτωνιᾶται δέκα μυ-

ριάσι, Μίλωνος τοῦ ἀθλητοῦ ἡγουμένου, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς τοῦ σώματος ῥώμης πρώτου τρεψαμένου τοὺς καθ᾽ αὑτὸν τεταγμένους. Ὁ γὰρ ἀνὴρ οὗτος ἑξάκις Ὀλύμπια νενικηκώς, καὶ τὴν ἀλκὴν ἀκόλουθον ἔχων τῇ κατὰ τὸ σῶμα φύσει, λέγεται πρὸς τὴν μάχην ἀπαντῆσαι κατεστεφανωμένος μὲν τοῖς Ὀλυμπιακοῖς στεφάνοις, διεσκευασμένος δὲ εἰς Ἡρακλέους σκευήν, λεοντῇ καὶ ῥοπάλῳ· αἴτιον δὲ γενόμενον τῆς νίκης θαυμασθῆναι παρὰ τοῖς πολίταις.

(C. 10.) Inde urbs Sybaris excisa Ol. LXVII, 3. Post 58 annos Thessali quidam in eam habitandam concedunt, sed quinquennio vix transacto, a Crotoniatis expelluntur. Tum exules Sybaritae, ab Atheniensibus adiuti, novam coloniam, quam Delphicum oraculum ampliorem fecerat, eo deducunt, ac prope Sybarin deletam, ad fontem Thurium, Thurium urbem, quatuor plateis discretam, pulcre exstruunt.

10. Τῶν δὲ Κροτωνιατῶν διὰ τὴν ὀργὴν ζωγρεῖν μὲν μηδένα βουληθέντων, πάντας δὲ κατὰ τὴν φυγὴν τοὺς ὑποπεσόντας ἀποκτεινόντων, οἱ πλείους κατεκόπησαν· τὴν δὲ πόλιν διήρπασαν, καὶ παντελῶς ἔρημον ἐποίησαν. Ὕστερον δὲ ἔτεσιν ὀκτὼ πρὸς τοῖς πεντήκοντα Θετταλοὶ συνῴκισαν, καὶ μετ᾽ ὀλίγον ὑπὸ Κροτωνιατῶν ἐξέπεσον, πέντε ἔτεσιν ὕστερον τοῦ δευτέρου συνοικισμοῦ, κατὰ τοὺς ὑποκειμένους καιρούς. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Καλλιμάχου συνῳκίσθη, καὶ μετὰ βραχὺ μετασταθεῖσα εἰς ἕτερον τόπον, προσηγορίας ἑτέρας ἔτυχε, κτιστῶν γενομένων Λάμπωνος καὶ Ξενοκρίτου, τοῦτον τὸν τρόπον. Οἱ γὰρ τὸ δεύτερον ἐκπεσόντες ἐκ τῆς πατρίδος Συβαρῖται, πρέσβεις ἔπεμψαν εἰς τὴν Ἑλλά-

δα πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους, ἀξιοῦντες συνεπιλαβέσθαι τῆς καθόδου, καὶ κοινωνῆσαι τῆς ἀποικίας. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν οὐ προσέσχον αὐτοῖς· Ἀθηναῖοι δὲ συμπράξειν ἐπαγγειλάμενοι, δέκα ναῦς πληρώσαντες, ἀπέστειλαν τοῖς Συβαρίταις, ὧν ἡγεῖτο Λάμπων τε καὶ Ξενόκριτος· ἐκήρυξαν δὲ κατὰ τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις, κοινοποιούμενοι τὴν ἀποικίαν τῷ βουλομένῳ μετέχειν τῆς ἀποικίας. Ὑπακουσάντων δὲ πολλῶν, καὶ λαβόντων χρησμὸν παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅτι δεῖ κτίσαι πόλιν αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ, ὅπου μέλλουσιν οἰκεῖν μέτριον ὕδωρ πίνοντες, ἀμετρῆ δὲ μάζαν ἔδοντες· κατέπλευσαν εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ καταντήσαντες εἰς τὴν Σύβαριν, ἐζήτουν τόπον, ὃν ὁ θεὸς ἦν προστεταχὼς κατοικεῖν. Εὑρόντες δὲ οὐκ ἄποθεν τῆς Συβάρεως κρήνην ὀνομαζομένην Θουρίαν, ἔχουσαν αὐλὸν χάλκεον, ὃν ἐκάλουν οἱ ἐγχώριοι μέδιμνον· νομίσαντες εἶναι τοῦτον τὸν τόπον τὸν δηλούμενον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, περιέβαλον τεῖχος, καὶ κτίσαντες πόλιν, ὠνόμασαν ἀπὸ τῆς κρήνης Θούριον. Τὴν δὲ πόλιν διελόμενοι, κατὰ μὲν μῆκος, εἰς τέσσαρας πλατείας, ὧν καλοῦσι τὴν μὲν μίαν, Ἡράκλειαν, τὴν δέ, Ἀφροδισιάδα, τὴν δέ, Ὀλυμπιάδα, τὴν δέ, Διονυσιάδα· κατὰ δὲ τὸ πλάτος, διεῖλον εἰς τρεῖς πλατείας, ὧν ἡ μὲν ὠνομάσθη Ἡρῴα, ἡ δέ, Θουρία, ἡ δέ, Θουρίνα. Ὑπὸ δὲ τούτων τῶν στενωπῶν πεπληρωμένων ταῖς οἰκίαις, ἡ πόλις ἐφαίνετο καλῶς κατεσκευάσθαι.

(C. 11.) Sed mox exorta est inter Thurios discordia, antiquis civibus novos colonos despicantibus. Caeduntur illi: hi rempubl. melius ordinant, incolas multos e Graecia arcessunt, cum Crotoniatis amicitiam iungunt, cives in decem tribus digerunt, et a sua quamque gente appellant. Legislator deligitur Charondas, qui et ex aliorum populorum legibus utilissimas excerpsit, et novas ipse sapienter excogitavit.

11. Ὀλίγον δὲ χρόνον ὁμονοήσαντες οἱ Θούριοι, στάσει μεγάλῃ περιέπεσον, οὐκ ἀλόγως. Οἱ γὰρ προϋπάρχοντες Συβαρῖται τὰς μὲν ἀξιολογωτάτας ἀρχὰς ἑαυτοῖς προσένεμον, τὰς δ' εὐτελεῖς τοῖς ὕστερον προσγεγραμμένοις πολίταις· καὶ τὰς γυναῖκας ἐπιθύειν τοῖς θεοῖς ᾤοντο δεῖν πρώτας μὲν τὰς πολίτιδας, ὑστέρας δὲ τὰς μεταγενεστέρας· πρὸς δὲ τούτοις τὴν μὲν σύνεγγυς τῇ πόλει χώραν κατεκληροῦχουν ἑαυτοῖς, τὴν δὲ πόῤῥω κειμένην τοῖς ἐπήλυσι. Γενομένης δὲ διαφορᾶς διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας, οἱ προσγραφέντες ὕστερον πολῖται, πλείους καὶ κρείττονες ὄντες, ἀπέκτειναν σχεδὸν ἅπαντας τοὺς προϋπάρχοντας Συβαρίτας, καὶ τὴν πόλιν αὐτοὶ κατῴκησαν. Πολλῆς δὲ οὔσης καὶ καλῆς χώρας, οἰκήτορας ἐκ τῆς Ἑλλάδος μεταπεμψάμενοι συχνούς, διενείμαντο τὴν πόλιν, καὶ τὴν χώραν ἐπίσης ἔνεμον. Οἱ δὲ διαμένοντες, ταχὺ πλούτους μεγάλους ἐκτήσαντο, καὶ πρὸς τοὺς Κροτωνιάτας φιλίαν συνθέμενοι, καλῶς ἐπολιτεύοντο. Συστησάμενοι δὲ πολίτευμα δημοκρατικόν, διεῖλον τοὺς πολίτας εἰς δέκα φυλάς, καὶ τὰς προσηγορίας ἁπάσας περιέθηκαν ἐκ τῶν ἐθνῶν, τρεῖς μὲν ἀπὸ τῶν ἐκ Πελοποννήσου συναχθέντων, ὀνομάσαντες Ἀρκάδα, καὶ Ἀχαΐδα, καὶ Ἠλείαν· τὰς ἴσας δὲ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ὁμοεθνῶν, Βοιωτίαν, Ἀμφικτυονίδα, Δωρίδα· τὰς δὲ λοιπὰς

τέσσαρας ἀπὸ τῶν ἄλλων γενῶν, Ἰάδα, Ἀθηναΐδα, Εὐβοΐδα, Νησιῶτιν. Εἵλοντο δὲ καὶ νομοθέτην τὸν ἄριστον τῶν ἐν παιδείᾳ θαυμαζομένων πολιτῶν Χαρώνδαν. Οὗτος δὲ ἐπισκεψάμενος τὰς ἁπάντων νομοθεσίας, ἐξελέξατο τὰ κράτιστα καὶ κατέταξεν εἰς τοὺς νόμους· πολλὰ δὲ καὶ ἴδια παρεπινοησάμενος ἐξεῦρε, περὶ ὧν οὐκ ἀνοίκειόν ἐστι ἐπιμνησθῆναι, πρὸς διόρθωσιν τῶν ἀναγινωσκόντων.

(C. 12.) Harum legum exempla: Qui novercam liberis superinduxerat, eum e senatu consilioque patriae summovit. Calumniatorem myrica coronatum per urbem iussit circumduci. Vetuit, ne quis malorum consortio uteretur, actionemque pravae societatis instituit. Sanxit, ut omnes civitatis filii bonis literis instituerentur, civitate stipendia magistris erogante.

12. Πρῶτον μὲν γὰρ τοῖς μητρυιὰν ἐπαγομένοις κατὰ τῶν ἰδίων τέκνων ἔθηκε πρόστιμον, τὸ μὴ γίνεσθαι συμβούλους τούτους τῇ πατρίδι· νομίζων τοὺς κακῶς περὶ τῶν ἰδίων τέκνων βουλευσαμένους, καὶ συμβούλους κακοὺς ἔσεσθαι τῇ πατρίδι. Ἔφη γὰρ τοὺς μὲν πρῶτον γήμαντας καὶ ἐπιτυχόντας, δεῖν εὐημεροῦντας καταπαύειν· τοὺς δὲ ἀποτυχόντας τῷ γάμῳ, καὶ πάλιν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἁμαρτάνοντας, ἄφρονας δεῖν ὑπολαμβάνεσθαι. Τοὺς δ᾽ ἐπὶ συκοφαντίᾳ καταγνωσθέντας προσέταξε περιπατεῖν ἐστεφανωμένους μυρίκῃ, ὅπως ἐν πᾶσι τοῖς πολίταις φαίνωνται πρωτεῖον τῆς πονηρίας περιπεποιημένοι· διὸ καί τινας ἐπὶ τούτῳ τῷ ἐγκλήματι καταδικασθέντας, τὸ μέγεθος τῆς ὕβρεως οὐκ ἐνεγκόντας, ἑκουσίως ἑαυτοὺς ἐκ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι· οὗ συντελεσθέντος, ἐφυγαδεύθη πᾶς ἐκ τῆς πόλεως ὁ συκοφαντεῖν εἰωθώς, καὶ τὸ πολίτευμα μακάριον εἶχε

βίον, τῆς τοιαύτης κακίας ἀπηλλαγμένον. Ἔγραψε δὲ ὁ Χαρώνδας καὶ περὶ τῆς κακομιλίας νόμον ἐξηλλαγμένον, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθέταις παρεωραμένον. Ὑπολαβὼν γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐνίοτε διὰ τὴν πρὸς τοὺς πονηροὺς φιλίαν καὶ συνήθειαν διαστρέφεσθαι τὰ ἤθη πρὸς κακίαν, καὶ τὴν φαυλότητα, καθάπερ λοιμικὴν νόσον, ἐπινέμεσθαι τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων, καὶ νοσοποιεῖν τὰς ψυχὰς τῶν ἀρίστων· (κατάντης γὰρ ἡ πρὸς τὸ χεῖρον ὁδός, ῥᾳδίαν ἔχουσα τὴν ὁδοιπορίαν· διὸ καὶ τῶν μετρίων πολλοὶ τοῖς ἤθεσιν, ὑπούλοις ἡδοναῖς δελεασθέντες, εἰς ἐπιτηδεύσεις χειρίστας περιώκειλαν·) ταύτην οὖν τὴν διαφθορὰν ἀποστεῖλαι βουλόμενος ὁ νομοθέτης, ἀπηγόρευσε τῇ τῶν πονηρῶν φιλίᾳ τε καὶ συνηθείᾳ χρήσασθαι, καὶ δίκας ἐποίησε κακομιλίας, καὶ προστίμοις μεγάλοις ἐπέγραψε τοὺς ἁμαρτάνειν μέλλοντας. Ἔγραψεν οὖν καὶ ἕτερον νόμον ἀπὸ τούτου κρείττονα, καὶ τοῖς παλαιοτέροις αὐτοῦ νομοθέταις ἠμελημένον· ἐνομοθέτησε γὰρ τῶν πολιτῶν τοὺς υἱεῖς ἅπαντας μανθάνειν γράμματα, χορηγούσης τῆς πόλεως τοὺς μισθοὺς τοῖς διδασκάλοις. Ὑπέλαβε γὰρ τοὺς ἀπόρους τοῖς βίοις, ἰδίᾳ μὴ δυναμένους διδόναι μισθούς, ἀποστερηθήσεσθαι τῶν καλλίστων ἐπιτηδευμάτων.

(C. 13.) Omnino Charondas literarum uti magnam vim et praestantiam sensit, ita praecipuam curam habuit.

13. Τὴν γὰρ γραμματικὴν παρὰ τὰς ἄλλας μαθήσεις προέκρινεν ὁ νομοθέτης· καὶ μάλα προσηκόντως. Διὰ γὰρ ταύτης τὰ πλεῖστα καὶ χρησιμώτατα τῶν πρὸς τὸν βίον ἐπιτελεῖσθαι, ψήφους, ἐπι-

στολάς, διαθήκας, νόμους, τἄλλα τε τὰ τὸν βίον μάλιστα ἐπανορθοῦντα. Τίς γὰρ ἂν ἄξιον ἐγκώμιον διάθοιτο τῆς τῶν γραμμάτων μαθήσεως; Διὰ γὰρ τούτων μόνων οἱ τετελευτηκότες τοῖς ζῶσι διαμνημονεύονται· οἱ δὲ μακρὰν τοῖς τόποις διεστῶτες, τοῖς πλεῖστον ἀπέχουσιν, ὡς πλησίον παρεστῶσι, διὰ τῶν γεγραμμένων ὁμιλοῦσι· ταῖς τε κατὰ πόλεμον συνθήκαις ἐν ἔθνεσιν ἢ βασιλεῦσι πρὸς διαμονὴν τῶν ὁμολογιῶν ἡ διὰ τῶν γραμμάτων ἀσφάλεια βεβαιοτάτην ἔχει πίστιν· καθόλου δὲ τὰς χαριεστάτας τῶν φρονίμων ἀνδρῶν ἀποφάσεις, καὶ θεῶν χρησμούς, ἔτι δὲ φιλοσοφίαν καὶ πᾶσαν παιδείαν μόνη τηρεῖ, καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις ἀεὶ παραδίδωσιν εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα. Διὸ καὶ τοῦ μὲν ζῆν τὴν φύσιν αἰτίαν ὑποληπτέον, τοῦ δὲ καλῶς ζῆν, τὴν ἐκ τῶν γραμμάτων συγκειμένην παιδείαν. Ὅθεν ὡς μεγάλων τινῶν ἀγαθῶν ἀποστερουμένους τοὺς ἀγραμμάτους διωρθώσατο τῇ νομοθεσίᾳ ταύτῃ, καὶ δημοσίας ἐπιμελείας τε καὶ δαπάνης ἠξίωσε. Καὶ τοσοῦτον ὑπερεβάλετο τοὺς πρότερον νομοθετήσαντας δημοσίῳ μισθῷ τοὺς νοσοῦντας τῶν ἰδιωτῶν ὑπὸ ἰατρῶν θεραπεύεσθαι, ὥσθ᾽ οἱ μὲν τὰ σώματα θεραπείας ἠξίωσαν, ὁ δὲ τὰς ψυχὰς τὰς ὑπ᾽ ἀπαιδευσίας ἐνοχλουμένας ἐθεράπευσε· κἀκείνων μὲν τῶν ἰατρῶν εὐχόμεθα μηδέποτε χρείαν ἔχειν, τοῖς δὲ τῆς παιδείας διδασκάλοις ἐπιθυμοῦμεν ἅπαντα τὸν χρόνον συνδιατρίβειν.

(C. 14.) Etiam poetae leges illas carminibus suis celebraverunt.

14. Ἀμφοτέρας δὲ τὰς προειρημένας πολλοὶ τῶν

ποιητῶν δι᾽ ἐμμέτρου ποιήματος μεμαρτυρήκασι· τὴν μὲν κακομιλίαν ἐν τοῖςδε·

"Οστις δ᾽ ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνὴρ,
Οὐπώποτ᾽ ἠρώτησα, γινώσκων ὅτι
Τοιοῦτός ἐστιν οἷςπερ ἥδεται ξυνών.

τὸν δὲ περὶ τῆς μητρυιᾶς τεθέντα, ἐν τούτοις·

Τὸν νομοθέτην φασὶν Χαρώνδαν ἔν τινι
Νομοθεσίᾳ τά τ᾽ ἄλλα καὶ ταυτὶ λέγειν·
Ὁ παισὶν αὑτοῦ μητρυιὰν ἐπειςάγων,
Μήτ᾽ εὐδοκιμείσθω, μήτε μετεχέτω λόγου
Παρὰ τοῖς πολίταις, ὡς ἐπείσακτον κακὸν
Κατὰ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων πεπορισμένος.
Εἴτ᾽ ἐπέτυχες γάρ, (φησί,) γήμας τὸ πρότερον,
Εὐημερῶν κατάπαυσον· εἴτ᾽ οὐκ ἐπέτυχες,
Μανικὸν τὸ πείρας δευτέρας λαβεῖν πάλιν.

Ταῖς γὰρ ἀληθείαις ὁ δὶς ἐν τοῖς αὐτοῖς πράγμασιν ἁμαρτάνων, ἄφρων ἂν δικαίως νομισθείη. Καὶ Φιλήμονος τοῦ κωμῳδιογράφου γράφοντος τοὺς πολλάκις ναυτιλλομένους, καὶ εἰπόντος·

— — [Νόμῳ] τεθαύμακ᾽ οὐκ ἐπεὶ
Πέπλευκεν, ἀλλ᾽ εἰ δὶς πέπλευκε·

τὸ παραπλήσιον ἄν τις ἀποφαίνοιτο, μὴ θαυμάσειν εἴ τις γεγάμηκεν, ἀλλ᾽ εἰ δὶς γεγάμηκε· κρεῖττον γὰρ εἶναι δὶς ἑαυτὸν θαλάττῃ παραβαλεῖν, ἢ γυναικί. Μέγισται γὰρ καὶ χαλεπώταται στάσεις ἐν ταῖς οἰκίαις γίνονται διὰ μητρυιᾶς τέκνοις πρὸς πατέρας, καὶ διὰ ταῦτα πολλαὶ καὶ παράνομοι πράξεις ἐν τοῖς θεάτροις τραγῳδοῦνται.

(C. 15.) Aliae leges de orphanis, quorum hereditaria bona agnatorum tutelae et administrationi; pupillorum vero educationem cognatorum fidei et administrationi subiecit. Huius legis prudens ratio.

15. Ὁ δ᾽ οὖν Χαρώνδας καὶ ἕτερόν τινα νόμον ἀποδοχῆς ἀξιούμενον ἔγραψε, τὸν περὶ τῆς τῶν ὀρφανῶν φυλακῆς. Οὗτος δ᾽ ἐξ ἐπιπολῆς μὲν θεωρούμενος, οὐδὲν φαίνεται περιττὸν ἔχειν, οὐδὲ ἀποδοχῆς ἄξιον· ἀναθεωρούμενος δὲ καὶ μετ᾽ ἀκριβείας ἐξεταζόμενος, μεγάλην ἔχει σπουδὴν καὶ δόξαν. Ἔγραψε γὰρ τῶν μὲν ὀρφανικῶν χρημάτων ἐπιτροπεύειν τοὺς ἀγχιστεῖς τοὺς ἀπὸ πατρός, τρέφεσθαι δὲ τοὺς ὀρφανοὺς παρὰ τοῖς συγγενέσι τοῖς ἀπὸ μητρός. Αὐτόθεν μὲν οὖν ὁ νόμος οὐδὲν ὁρᾶται περιέχων σοφὸν ἢ περιττόν· ἐξεταζόμενος δὲ κατὰ βάθος, εὑρίσκεται δικαίως ὢν ἄξιος ἐπαίνου. Ζητουμένης γὰρ τῆς αἰτίας, δι᾽ ἣν ἄλλοις μὲν τὴν οὐσίαν, ἑτέροις δὲ τὴν τῶν ὀρφανῶν τροφὴν ἐπίστευσεν, ἐκφαίνεται τις ἐπίνοια τοῦ νομοθέτου περιττή. Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς οὐ προσήκοντες τῇ κληρονομίᾳ τῶν ὀρφανῶν, οὐκ ἐπιβουλεύσουσιν· οἱ δ᾽ ἀπὸ τοῦ πατρὸς οἰκεῖοι ἐπιβουλεῦσαι μὲν οὐ δύνανται, διὰ τὸ μὴ πιστεύεσθαι τοῦ σώματος, τῆς δ᾽ οὐσίας εἰς ἐκείνους καθηκούσης, ἐὰν οἱ ὀρφανοὶ τελευτήσωσιν ἢ διὰ νόσον, ἤ τινα ἄλλην περίστασιν, ἀκριβέστερον οἰκονομήσουσι τὰ χρήματα, ὡς ἰδίας τὰς ἐκ τῆς τύχης ἐλπίδας ἔχοντες.

(C. 16.) Milites ignavos ac desertores non capitis damnavit, sed muliebri vestitu amictos triduum in foro desidere iussit. Caeterum severitate legum (a quibus tamen corrigendi potestatem, si qua correctione egerent, minime prohibuit,) auctor effecit, ut diuturnum illae vigorem obtinerent.

16. Ἕτερον δὲ ἔθηκε νόμον κατὰ τῶν λιπόντων

τὴν ἐν πολέμῳ τάξιν, ἢ τὸ σύνολον μὴ ἀναλαβόντων τὰ ὅπλα ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Τῶν γὰρ ἄλλων νομοθετῶν κατὰ τῶν τοιούτων τεθεικότων θάνατον τὸ πρόςτιμον, οὗτος προςέταξε τοὺς τοιούτους ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐφ᾽ ἡμέρας τρεῖς καθῆσθαι ἐν ἐσθῆσι γυναικείαις. Ὁ δὲ νόμος οὗτος ἅμα μὲν φιλανθρωπότερός ἐστι τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἅμα δὲ λεληθότως τῷ μεγέθει τῆς ἀτιμίας ἀποτρέπει τοὺς ὁμοίους τούτοις τῆς ἀνανδρίας· κρεῖττον γάρ ἐστιν ἀποθανεῖν ἢ τοιαύτης ὕβρεως ἐν τῇ πατρίδι πειραθῆναι· ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας οὐκ ἠφάνισεν, ἀλλὰ τῇ πόλει πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας ἐτήρησε, διορθωσομένους τῇ διὰ τῆς ὕβρεως κολάσει καὶ σπεύσοντας ἑτέροις ἀνδραγαθήμασιν ἐξαλεῖψαι τὴν προγεγενημένην αἰσχύνην. Διὰ δὲ τῆς ἀποτομίας τῶν νόμων διέσωσε τοὺς νόμους ὁ νομοθέτης. Προςέταξε γὰρ ἐκ παντὸς τρόπου πείθεσθαι τῷ νόμῳ, κἂν ᾖ παντελῶς κακῶς γεγραμμένος· διορθοῦν δὲ συνεχώρησε τὸν χρείαν ἔχοντα διορθώσεως. Τὸ μὲν γὰρ ἡττᾶσθαι ὑπὸ νομοθέτου, καλὸν εἶναι ὑπελάμβανε, τὸ δὲ ὑπὸ ἰδιώτου, παντελῶς ἄτοπον, καὶ εἰ ἐπὶ τῷ συμφέροντι γίνεται. Καὶ μάλιστα τοῦ τοιούτου τρόπου τοὺς ἐν τοῖς δικαστηρίοις τῶν παρανενομηκότων προφάσεις καὶ διανοίας ἀντὶ τῶν ῥητῶν εἰςάγοντας, ἐκώλυσε ταῖς ἰδίαις εὑρεσιλογίαις καταλύειν τὴν τῶν νόμων ὑπεροχήν· διὸ καί τινας τῶν τοιαύτας κατηγορίας πεποιημένων πρὸς τοὺς δικαστάς, τοὺς δικάζοντας περὶ τῆς τῶν παρανενομηκότων τι-

μωρίας, εἰπεῖν, ὅτι σώζειν ἀναγκαῖον ἢ τὸν νόμον, ἢ τὸν ἄνδρα.

(C. 17. 18.) At temerarios legum abrogandarum conatus cohibuit metu strangulationis. Quare toto temporis decursu non nisi tres leges immutatae vel correctae sunt: una de privatione oculorum, ut, qui ἑτεροφθάλμῳ visum ademerit, ei ambo simul oculi effodiantur; (C. 18.) altera de divortiis, cui hoc adiectum est, licere uxori, divortium cum marito facturae, inire secunda vota cum quocumque velit, modo ne iunior sit priori, pariterque, si quis coniugem vir eiecerit, ei non licere dimissa iuniorem sibi iungere; tertia lex de orphanis, sic emendata, ut pro solutione quingentarum drachmarum, quas proximus cognatus, si ducere orbam nollet, loco dotis erogare debebat, illi necessitas, pupillam ex lege in matrimonium ducendi, imponeretur.

17. Τὸν γοῦν Χαρώνδαν φασὶ παραδοξότατον νενομοθετηκέναι περὶ τῆς διορθώσεως τῶν νόμων· ὁρῶντα γὰρ αὐτὸν ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιχειρούντων ἐπανορθοῦν τοὺς νόμους, λυμαινομένους μὲν τὰς προϋπαρχούσας νομοθεσίας, εἰς στάσεις δὲ τὰ πλήθη προσαγομένους, ἴδιόν τι καὶ παντελῶς ἐξηλλαγμένον νομοθετῆσαι. Προσέταξε γὰρ τὸν βουλόμενον διορθῶσαί τινα νόμον, ὅταν ποιῆται τὴν περὶ τῆς διορθώσεως συμβουλίαν, τὸν ἑαυτοῦ τράχηλον εἰς βρόχον ἐντιθέναι, καὶ μένειν ἄρχις ἂν ὅτου τὴν κρίσιν ὁ δῆμος περὶ τοῦ διορθουμένου νόμου ποιήσηται· κἂν μὲν ἡ ἐκκλησία προσδέξηται τὸν ὕστερον γραφόμενον, ἀπολύεσθαι τὸν εἰσηγησάμενον· ἐὰν δὲ ἄκυρον ποιήσηται τὴν διόρθωσιν, παραχρῆμα θνήσκειν ὑπὸ τοῦ βρόχου σφιγγόμενον. Τοιαύτης δὲ κατὰ τὴν διόρθωσιν τῆς νομοθεσίας οὔσης, καὶ τοῦ φόβου τοὺς νεωτέρους νομοθέτας κολάζοντος, οὐδεὶς ἐτόλμα περὶ νόμων διορθώσεως φωνὴν προΐεσθαι. Ἐν παντὶ δὲ τῷ μετὰ

ταῦτα χρόνῳ παρὰ τοῖς Θουρίοις τρεῖς οἱ πάντες εἰσηγοῦνται διορθωθῆναι, διά τινας ἀναγκαίας περιστάσεις ἐπὶ τὴν ὑπὲρ τῆς διορθώσεως συμβουλίαν παραγενέσθαι. Νόμου γὰρ ὄντος, ἐάν τίς τινος ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἀντεκκόπτεσθαι τὸν ἐκείνου, ἑτερόφθαλμός τις ἐκκοπεὶς τὸν ὀφθαλμόν, καὶ στερηθεὶς ὅλης τῆς ὁράσεως, τὸν μὲν ἀντεκκόψαι, τὸν δράσαντα δ᾽ ἔλασσον ὑπέλαβε πρόστιμον ἐκτίσαι· τυφλώσαντα γὰρ ἕνα τῶν πολιτῶν, εἰ τὸ κατὰ νόμον πρόστιμον ὁ πράξας ὑπομένοι, μὴ τετευχέναι τῆς ἴσης συμφορᾶς· δίκαιον οὖν εἶναι τὸν ἑτερόφθαλμον τὴν ὅρασιν ἀφελόμενον, ἀμφοτέρους ἐκκόπτεσθαι τοὺς ὀφθαλμούς, εἰ μέλλοι τὴν ἴσην ἀναδέχεσθαι τιμωρίαν. Διὸ καὶ περιαλγῆ γενόμενον τὸν ἑτερόφθαλμον ἀποτολμῆσαι λόγον ἐν ἐκκλησίᾳ διαθέσθαι περὶ τῆς ἰδίας συμφορᾶς, ἅμα μὲν τοῖς πολίταις ἀποδυρόμενον τὴν ἰδίαν ἀτυχίαν, ἅμα δὲ συμβουλεύοντα τοῖς πλήθεσι διορθώσασθαι τὸν νόμον· τέλος δὲ δόντα τὸν τράχηλον εἰς βρόχον, ἐπιτυχόντα τῇ συμβουλίᾳ, ἀκυρῶσαι μὲν τὸν ὑπάρχοντα νόμον, βεβαιῶσαι δὲ τὸν διορθωθέντα, καὶ διὰ τοῦτο φυγεῖν τὸν τοῦ βρόχου θάνατον.

18. Δεύτερος δὲ διωρθώθη νόμος ὁ διδοὺς ἐξουσίαν τῇ γυναικὶ ἀπολύειν τὸν ἄνδρα, καὶ συνοικεῖν ᾧ ἂν βούληται. Τῶν γὰρ προβεβηκότων τῇ ἡλικίᾳ τις ἔχων γυναῖκα νεωτέραν, καὶ καταλειφθείς, συνεβούλευε τοῖς Θουρίοις διορθῶσαι τὸν νόμον, καὶ προσγράψαι, τὴν καταλιποῦσαν ἄνδρα συνοικεῖν ᾧ ἂν βούληται, μὴ νεωτέρῳ τοῦ προτέρου· ὁμοίως δὲ

κἂν ἀνὴρ ἐκβάλῃ γυναῖκα, μὴ γαμεῖν ἄλλην νεωτέραν ταύτης τῆς ἐκβληθείσης. Εὐστοχήσας δ' ἐν τῇ συμβουλίᾳ, καὶ ἀκυρώσας τὸν πρότερον νόμον, διέφυγε μὲν τὸν ἐκ τοῦ βρόχου κίνδυνον, τῆς δὲ γυναικὸς κωλυθείσης νεωτέρῳ συνοικῆσαι, πάλιν ἔγημε τὸν ἀπολυθέντα. Τρίτος δὲ νόμος διωρθώθη ὁ περὶ τῶν ἐπικλήρων, ὁ καὶ παρὰ Σόλωνι κείμενος. Ἐκέλευε γὰρ τῇ ἐπικλήρῳ ἐπιδικάζεσθαι τὸν ἔγγιστα γένους, ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἐπίκληρον ἐπιδικάζεσθαι τῷ ἀγχιστεῖ, ᾧ ἦν ἀνάγκη συνοικεῖν, ἢ πεντακοσίας ἐκτίσαι δραχμὰς εἰς προικὸς λόγον τῇ πενιχρᾷ ἐπικλήρῳ. Ὀρφανὴ γάρ τις εὐγενὴς ἐπίκληρος, ἀπορουμένη παντελῶς κατὰ τὸν βίον, καὶ διὰ τὴν πενίαν οὐ δυναμένη συνοικῆσαι, κατέφυγεν ἐπὶ τὸν δῆμον, [καὶ] μετὰ δακρύων ἐκθεμένη τὴν ἑαυτῆς ἐρημίαν τε καὶ καταφρόνησιν, πρὸς δὲ τούτοις ὑπογραψαμένη τὴν διόρθωσιν τοῦ νόμου, ὥστε ἀντὶ τῆς ἐκτίσεως τῶν πεντακοσίων δραχμῶν γράψαι συνοικεῖν κατ' ἀνάγκην τὸν ἄγχιστα γένους τῇ ἐπιδικασθείσῃ ἐπικλήρῳ· τοῦ δὲ δήμου διὰ τὸν ἔλεον ψηφισαμένου διορθῶσαι τὸν νόμον, ἡ μὲν ὀρφανὴ τὸν ἐκ τοῦ βρόχου κίνδυνον ἐξέφυγεν, ὁ δ' ἀγχιστεὺς πλούσιος ὤν, ἠναγκάσθη γῆμαι γυναῖκα πενιχρὰν ἐπίκληρον ἄνευ προικός.

(C. 19) Charondas, quod imprudens in concionem cum gladio prodierat, a malevolis quibusdam notatus criminis obiectione, ipse legi suae satisfaciens, confestim gladio se transfixit. Idem alii de Diocle Syracusano (cf. XIII, 33.) referunt.

19. Λείπεται δ' ἡμῖν εἰπεῖν ὑπὲρ τῆς τοῦ Χαρώνδου τελευτῆς, καθ' ἣν ἴδιόν τι καὶ παράδοξον

αὐτῷ συνέβη. Ἐπὶ γὰρ τὴν χώραν ἐξιὼν μετὰ ξιφιδίου διὰ τοὺς λῃστάς, καὶ κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκκλησίας συνεστώσης καὶ ταραχῆς ἐν τοῖς πλήθεσι, προσέστη πολυπραγμονῶν τὰ κατὰ τὴν στάσιν. Νενομοθετηκὼς δ' ἦν μηδένα μεθ' ὅπλου ἐκκλησιάζειν· καὶ ἐπιλαθόμενος ὅτι τὸ ξίφος παρέζωσται, παρέδωκεν ἐχθροῖς τισὶν ἀφορμὴν κατηγορίας. Ὧν ἑνὸς εἰπόντος, καταλέλυκας τὸν ἴδιον νόμον, Μὰ Δί', εἰπεῖν, ἀλλὰ κύριον ποιήσω· καὶ σπασάμενος τὸ ξιφίδιον, ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν. Ἔνιοι δὲ τῶν συγγραφέων τὴν πρᾶξιν ταύτην περιτιθέασι Διοκλεῖ, τῷ Συρακοσίων νομοθέτῃ. Ἡμεῖς δὲ ἀρκούντως τὰ περὶ Χαρώνδαν τὸν νομοθέτην διεληλυθότες, βραχέα βουλόμεθα καὶ περὶ Ζηλεύκου τοῦ νομοθέτου διελθεῖν, διά τε τὴν ὁμοίαν προαίρεσιν τοῦ βίου, καὶ τὸ γεγονέναι τοὺς ἄνδρας ἐν πόλεσιν ἀστυγείτοσι.

(C. 20.) Adiungitur notitia vicinae urbis legislatoris, Zaleuci Locrensis, discipuli Pythagorae. Is leges suas religione, tamquam fundamento, nixus, iustitiam commendavit, implacabile odium prohibuit, et a magistratibus superbiam partiumque studium abesse iussit.

20. Ζάλευκος τοίνυν ἦν τὸ γένος ἐκ τῆς Ἰταλίας, Λοκρός, ἀνὴρ εὐγενὴς καὶ κατὰ παιδείαν τεθαυμασμένος, μαθητὴς δὲ Πυθαγόρου τοῦ φιλοσόφου. Οὗτος πολλῆς ἀποδοχῆς τυγχάνων ἐν τῇ πατρίδι, νομοθέτης ᾑρέθη, καὶ καταβαλόμενος ἐξ ἀρχῆς καινὴν νομοθεσίαν, ἤρξατο πρῶτον περὶ τῶν ἐπουρανίων θεῶν. Εὐθὺς γὰρ ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς ὅλης νομοθεσίας ἔφη δεῖν τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πόλει, πάντων πρῶτον ὑπολαβεῖν καὶ πεπεῖσθαι θεοὺς εἶ-

ναι, καὶ ταῖς διανοίαις ἐπισκοπεῖν τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν διακόσμησιν καὶ τάξιν κρίνειν, οὐ τύχης οὐδ' ἀνθρώπων εἶναι ταῦτα τὰ κατασκευάσματα· σέβεσθαί τε τοὺς θεούς, ὡς πάντων τῶν ἐν τῷ βίῳ καλῶν καὶ ἀγαθῶν αἰτίους ὄντας τοῖς ἀνθρώποις· ἔχειν δὲ καὶ τὴν ψυχὴν καθαρὰν πάσης κακίας, ὡς τῶν θεῶν οὐ χαιρόντων ταῖς τῶν πονηρῶν θυσίαις τε καὶ δαπάναις, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν δικαίαις τε καὶ καλαῖς ἐπιτηδεύσεσι. Διὰ δὲ τοῦ προοιμίου προκαλεσάμενος τοὺς πολίτας εἰς εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ἐπέζευξε προστάττων μηδένα τῶν πολιτῶν ἐχθρὸν ἀκατάλλακτον ἔχειν, ἀλλ' οὕτω τὴν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν, ὡς ἥξοντα πάλιν εἰς σύλλυσιν καὶ φιλίαν· τὸν δὲ παρ' αὐτὰ ποιοῦντα, διαλαμβάνεσθαι παρὰ τοῖς πολίταις ἀνήμερον καὶ ἄγριον τὴν ψυχήν. Τοὺς δὲ ἄρχοντας παρεκελεύετο μὴ εἶναι αὐθάδεις μηδὲ ὑπερηφάνους, μηδὲ κρίνειν πρὸς ἔχθραν ἢ φιλίαν. Ἐν δὲ τοῖς κατὰ μέρος νομοθετήμασι πολλὰ παρ' ἑαυτοῦ προσεξεῦρε μάλα σοφῶς καὶ περιττῶς.

(C. 21.) Ingeniose idem vituperio probri mulieres ab intemperantia, viros a pernicioso luxu avertit, aliaque, quae contractus caeterasque vitae controversias spectant, lege compescuit.

21. Τῶν γὰρ ἄλλων ἁπάντων ἁμαρτανουσῶν γυναικῶν ἀργυρικὰς ζημίας τεταχότων, οὗτος φιλοτέχνῳ προστίμῳ τὰς ἀκολασίας αὐτῶν διωρθώσατο. Ἔγραψε γὰρ οὕτω· γυναικὶ ἐλευθέρᾳ μὴ πλείω ἀκολουθεῖν μιᾶς θεραπαινίδος, ἐὰν μὴ μεθύῃ· μηδὲ ἐξιέναι νυκτὸς ἐκ τῆς πόλεως, εἰ μὴ μοιχευομένην· μηδὲ περιτίθεσθαι χρυσία, μηδὲ ἐσθῆτα παρυφα-

σμένην, ἐὰν μὴ ᾖ ἑταίρα. Μηδὲ τὸν ἄνδρα φορεῖν δακτύλιον ὑπόχρυσον, μηδὲ ἱμάτιον ἰσομιλήσιον, ἐὰν μὴ ἑταιρεύηται, ἢ μοιχεύηται. Διὸ καὶ ῥᾳδίως ταῖς τῶν προστίμων αἰσχραῖς ὑπεξαιρέσεσιν ἀπέστρεψε τῆς βλαβερᾶς τρυφῆς καὶ ἀκολασίας τῶν ἐπιτηδευμάτων· οὐδεὶς γὰρ ἐβούλετο, τὴν αἰσχρὰν κόλασιν ὁμολογήσας, καταγέλαστος ἐν τοῖς πολίταις εἶναι. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῶν συμβολαίων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὸν βίον ἀμφισβητούντων, καλῶς ἐνομοθέτησε, περὶ ὧν ἡμῖν μακρὸν ἂν εἴη γράφειν, καὶ τῆς ὑποκειμένης ἱστορίας ἀνοίκειον· διόπερ ἐπὶ τὰ συνεχῆ τοῖς προειρημένοις ἀναβιβάσομεν τὸν λόγον.

(C. 22.) Olymp. LXXXIII, 4. a. C. 443. Arch. Lysimachide, Coss. T. Menenio et P. Sestio Capitolino Sybaritae reliqui, qui ad Traentem flumen se receperant, a Bruttiis deleti. Athenienses in recuperatam Euboeam, Hestiaeis expulsis, civium coloniam mittunt.

22. Ἐπ' ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησι Λυσιμαχίδου Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Τίτον Μενήνιον καὶ Πόπλιον Σήστιον Καπετωλῖνον· ἐπὶ δὲ τούτων διαφυγόντες τὸν ἐν τῇ στάσει κίνδυνον Συβαρῖται, περὶ τὸν Τράεντα ποταμὸν κατῴκησαν· καὶ χρόνον μέν τινα διέμειναν, ἔπειθ' ὑπὸ Βρεττίων ἐκβληθέντες ἀνῃρέθησαν. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα Ἀθηναῖοι τὴν Εὔβοιαν ἀνακτησάμενοι, καὶ τοὺς Ἑστιαιεῖς ἐκ τῆς πόλεως ἐκβαλόντες, ἰδίαν ἀποικίαν εἰς αὐτὴν ἐξέπεμψαν, Περικλέους στρατηγοῦντος· χιλίους δὲ οἰκήτορας ἐκπέμψαντες, τήν τε πόλιν καὶ τὴν χώραν κατεκληρούχησαν.

(C. 23.) Olymp. LXXXIV, 1. a. C. 442. Arch. Praxitele, Romae decemviri legibus scribendis creantur. Thurii et Tarentini mutuis se bellis infestant.

23. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Πραξιτέλους Ὀλυμπιὰς μὲν ἤχθη τετάρτη πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Κρίσων Ἱμεραῖος· ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ δέκα ἄνδρες κατεστάθησαν νομογράφοι, Πόπλιος Κλώδιος Ῥηγιλλανός, Τίτος Μινούκιος, Σπόριος Οὐετούριος, Γάϊος Ἰούλιος, Γάϊος Σουλπίκιος, Πόπλιος Σήστιος, Ῥωμύλος, Σπόριος, Ποστούμιος, Καλβίνιος· οὗτοι τοὺς νόμους συνετέλεσαν. Ἐπὶ δὲ τούτων Θούριοι μὲν διαπολεμοῦντες πρὸς Ταραντίνους, τὰς ἀλλήλων χώρας ἐπόρθουν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· καὶ πολλὰς μὲν μικρὰς μάχας καὶ ἀκροβολισμοὺς ἐποιήσαντο, ἀξιόλογον δὲ πρᾶξιν οὐδεμίαν συνετέλεσαν.

(C. 24.) Olymp. LXXXIV, 2. a. C. 441. Arch. Lysania, Romae iterum decemviri legum scribendarum creantur. Vnum ex his, Ap. Claudium, virginis plebeiae stuprandae libido cepit. Qui pretio ac spe perlicere eam adortus, postquam omnia pudore septa animadverterat, ad crudelem superbamque vim animum convertit. Abducitur puella mancipium. Pater, L. Virginius, ut contumeliam arceat, ab lanio cultro arrepto, pectus filiae transfigit. Magnus inde in castris motus: armati noctu Romam irrumpunt, et Aventinum insidunt.

24. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Λυσανίου Ῥωμαῖοι πάλιν δέκα ἄνδρας νομοθέτας εἵλοντο, Ἄππιον Κλώδιον, Μάρκον Κορνήλιον, Λεύκιον Μινούκιον, Γάϊον Σέργιον, Κόϊντον, Πόπλιον, Μάνιον, Ῥαβολήϊον, Σπόριον, Οὐετούριον. Οὗτοι δὲ τοὺς νόμους οὐκ ἠδυνήθησαν συντελέσαι. Εἷς δ' ἐξ αὐτῶν ἐρασθεὶς εὐγενοῦς παρθένου πενιχρᾶς, τὸ μὲν πρῶτον χρήμασι διαφθεῖραι τὴν κόρην ἐπεβάλετο·

ὡς δ' οὐ προςεῖχεν ἐκείνη τούτῳ, ἐπαπέστειλε συκοφάντας ἐπ' αὐτήν, προςτάξας ἄγειν εἰς δουλείαν. Τοῦ δὲ συκοφάντου φήσαντος ἰδίαν αὐτοῦ εἶναι δούλην, καὶ πρὸς τὸν ἄρχοντα καταστήσαντος δουλαγωγεῖν, προςαγαγὼν κατηγόρησεν ὡς δούλης. Τοῦ δὲ διακούσαντος τῆς κατηγορίας, καὶ τὴν κόρην ἐγχειρίσαντος, ἐπιλαβόμενος ὁ συκοφάντης, ἀπήγαγεν ὡς ἰδίαν δούλην. Ὁ δὲ πατὴρ τῆς παρθένου παρὼν καὶ δεινοπαθῶν, ὡς οὐδεὶς αὐτῷ προςεῖχε, παραπορευόμενος κατὰ τύχην παρὰ κρεοπώλιον, ἁρπάσας τὴν παρακειμένην ἐπὶ τῆς σανίδος κοπίδα, ταύτῃ πατάξας τὴν θυγατέρα ἀπέκτεινεν, ἵνα μὴ τῆς ὕβρεως λάβῃ πεῖραν· αὐτὸς δ' ἐκ τῆς πόλεως ἐκπηδήσας, ἀπῆλθε πρὸς τὸ στρατόπεδον, τὸ ἐν τῷ Λαγυδίῳ καλουμένῳ τότε ὑπάρχον· καταφυγὼν δὲ ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ μετὰ δακρύων τὴν καθ' αὑτὸν συμφορὰν ἀπαγγείλας, ἅπαντας εἰς ἔλεον ἤγαγε καὶ πολλὴν συμπάθειαν. Πάντων δ' ἐπιβοηθεῖν τοῖς ἠτυχηκόσιν ὁρμησάντων, μετὰ τῶν ὅπλων νυκτὸς εἰς τὴν Ῥώμην εἰςέπεσον. Οὗτοι μὲν οὖν κατελάβοντο λόφον τὸν ὀνομαζόμενον Αὐεντῖνον.

(C. 25.) Intestina tandem discordia sopitur, accepta a patriciis conditione, ut decem quotannis tribuni plebis, et alter de plebe consul creentur. (Plura h:c Scriptor miscuit.)

25. Ἅμα δ' ἡμέρᾳ γνωσθείσης τῆς τῶν στρατιωτῶν μισοπονηρίας, οἱ μὲν δέκα νομογράφοι βοηθοῦντες τῷ συνάρχοντι συνῆγον πολλοὺς τῶν νέων, ὡς διὰ τῶν ὅπλων κριθησόμενοι· μεγάλης δ' ἐμπεσούσης φιλοτιμίας, οἱ χαριέστατοι τῶν πολιτῶν, προορώμενοι τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, διεπρεςβεύ-

σαντο πρὸς ἀμφοτέρους περὶ συλλύσεως, καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐδέοντο λῆξαι τῆς στάσεως, καὶ μὴ περιβαλεῖν τὴν πατρίδα μεγάλαις συμφοραῖς. Τέλος δὲ πεισθέντων ἁπάντων, ὁμολογίας ἔθεντο πρὸς ἀλλήλους, ὥστε δέκα αἱρεῖσθαι δημάρχους μεγίστας ἔχοντας ἐξουσίας τῶν κατὰ πόλιν ἀρχόντων, καὶ τούτους ὑπάρχειν οἱονεὶ φύλακας τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας· τῶν δὲ κατ' ἐνιαυτὸν γινομένων ὑπάτων τὸν μὲν ἕνα ἐκ τῶν πατρικίων αἱρεῖσθαι, τὸν δ' ἕνα πάντως ἀπὸ τοῦ πλήθους καθίστασθαι· ἐξουσίας οὔσης τῷ δήμῳ καὶ ἀμφοτέρους τοὺς ὑπάτους ἐκ τοῦ πλήθους αἱρεῖσθαι. Τοῦτο δ' ἔπραξαν ταπεινῶσαι σπεύδοντες τὴν τῶν πατρικίων ὑπεροχήν. Οἱ γὰρ ἄνδρες οὗτοι, διά τε τὴν εὐγένειαν καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἐκ προγόνων αὐτοῖς παρακολουθούσης δόξης, ὡσεί τινες κύριοι τῆς πόλεως ὑπῆρχον. Ἐν δὲ ταῖς ὁμολογίαις προσέκειτο, τοῖς ἄρξασι δημάρχοις τὸν ἐνιαυτὸν ἀντικαθιστάναι πάλιν δημάρχους τοὺς ἴσους, ἢ τοῦτο μὴ πράξαντας, ζῶντας κατακαυθῆναι· ἐὰν δὲ οἱ δήμαρχοι μὴ συμφωνῶσι πρὸς ἀλλήλους, κύριοι εἶναι τὸν ἀνὰ μέσον κείμενον μὴ κωλύεσθαι. Τὴν μὲν οὖν ἐν Ῥώμῃ στάσιν τοιαύτης συλλύσεως τυχεῖν συνέβη.

(C. 26.) Olymp. LXXXIV, 3. a. C. 440. Arch. Diphilo, Coss. M. Horatio et L. Valerio Potito, interpellatae seditione leges tandem perlatae, et duodecim tabulis aeneis incisae sunt. Vna tum pace omnes populi fruebantur, conventusque solennes cum ludis et sacris Deorum epulis, aliaque ad felicitatem societatis humanae, ubique vigebant.

26. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Διφίλου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Κάγκον Ὁράτιον καὶ Λεύκιον

Οὐαλέριον Τούρπινον. Ἐπὶ δὲ τούτων ἐν τῇ Ῥώμῃ τῆς νομοθεσίας διὰ τὴν στάσιν ἀσυντελέστου γενομένης, οἱ ὕπατοι συνετέλεσαν αὐτήν. Τῶν γὰρ καλουμένων δώδεκα πινάκων οἱ μὲν δέκα συνετελέσθησαν, τοὺς δ᾽ ὑπολειπομένους δύο ἀνέγραψαν οἱ ὕπατοι· καὶ τελεσθείσης τῆς ὑποκειμένης νομοθεσίας, ταύτην εἰς δώδεκα χαλκοῦς πίνακας χαράξαντες οἱ ὕπατοι, προσήλωσαν τοῖς πρὸ τοῦ βουλευτηρίου τότε κειμένοις ἐμβόλοις. Ἡ δὲ γραφεῖσα νομοθεσία, βραχέως καὶ ἀπερίττως συγκειμένη, διέμεινε θαυμαζομένη μέχρι τῶν καθ᾽ ἡμᾶς καιρῶν. Τούτων δὲ πραττομένων, τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐθνῶν ἐν ἡσυχίᾳ ὑπῆρχε, πάντων σχεδὸν εἰρήνην ἀγόντων. Οἱ μὲν γὰρ Πέρσαι διττὰς συνθήκας εἶχον πρὸς τοὺς Ἕλληνας, τὰς μὲν πρὸς Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν, ἐν αἷς ἦσαν αἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδες πόλεις αὐτόνομοι· πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ὕστερον ἐγράφησαν, ἐν αἷς τοὐναντίον ἦν γεγραμμένον, ὑπηκόους εἶναι τοῖς Πέρσαις τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδας πόλεις. Ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Ἕλλησι πρὸς ἀλλήλους ὑπῆρχεν εἰρήνη, συντεθειμένων τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Λακεδαιμονίων σπονδὰς τριακονταετεῖς. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν εἰρηνικὴν εἶχε κατάστασιν, Καρχηδονίων μὲν πεποιημένων συνθήκας πρὸς Γέλωνα, αὐτῶν δὲ τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν πόλεων Ἑλληνίδων τὴν ἡγεμονίαν Συρακουσίοις συγκεχωρηκότων, καὶ τῶν Ἀκραγαντίνων μετὰ τὴν ἧτταν τὴν γενομένην περὶ τὸν Ἱμέραν ποταμόν, συλλελυμένων πρὸς τοὺς

Συρακουσίους. Ἡσύχαζε δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἔθνη καὶ Κελτικήν, ἔτι δ' Ἰβηρίαν καὶ τὴν ἄλλην σχεδὸν ἅπασαν οἰκουμένην. Διόπερ πολεμικὴ μὲν καὶ ἀξία μνήμης πρᾶξις οὐδεμία συνετελέσθη κατὰ τούτους τοὺς χρόνους· εἰρήνη δὲ μία συνετελέσθη, καὶ πανηγύρεις καὶ ἀγῶνες, καὶ θεῶν θυσίαι, καὶ τἄλλα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν ἀνήκοντα παρὰ πᾶσιν ἐπεπόλαζεν.

(C. 27. 28.) Olymp. LXXXIV, 4. a. C. 439. Arch. Timocle, Coss. Larte Herminio et T. Virginio Tricosto, Samii de Priene cum Milesiis contendunt, et ab Atheniensibus desciscunt. Domat eos Pericles, qui stipendio iis imposito, pueros obsides Lemniorum fidei permittit, instituto que populari regimine, Athenas redit. Gravis dehinc in Samo tumultus, aliis democratiam, aliis aristocratiam cupientibus. Illi, Persicis auxiliis instructi, noctu urbem invadunt, adversam factionem eiiciunt, reductisque obsidibus, apertos se hostes Atheniensibus profitentur. Iterum navali proelio vincit Pericles. Qui Sami obsidionem aggressus, dum Phoenicum navibus, quas Persae auxilio Samiis miserant, occurrebat, (C. 28.) hi reliquas eius naves victores invadunt. Audita suorum clade, Pericles maioribus copiis, adhibitisque tum primo machinis bellicis, quas Artemo invenerat, Samum expugnavit. Multatis defectionis auctoribus, democratia restituta est.

27. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Τιμοκλέους Ῥωμαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Λαρῖνον Ἑρμίνιον καὶ Τίτον Στερτίνιον Στρούκτωνα· ἐπὶ δὲ τούτων Σάμιοι μὲν πρὸς Μιλησίους περὶ Πριήνης ἀμφισβητήσαντες, εἰς πόλεμον κατέστησαν· ὁρῶντες δὲ τοὺς Ἀθηναίους ταῖς εὐνοίαις διαφέροντας πρὸς Μιλησίους, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτῶν. Οἱ δὲ Περικλέα προχειρισάμενοι στρατηγόν, ἐξέπεμψαν ἐπὶ τοὺς Σαμίους, ἔχοντα τριήρεις τεσσαράκοντα. Οὗτος δὲ πλεύσας, ἐπί τε τὴν Σάμον παρεισελθών, καὶ τῆς πόλεως ἐγκρατὴς γενόμενος, κατέστησε δημοκρατίαν ἐν αὐτῇ· πραξάμενος δὲ παρὰ τῶν Σαμίων ὀγδοή-

κοντα τάλαντα, καὶ τοὺς ἴσους ὁμήρους παῖδας λαβών, τούτους μὲν παρέδωκε τοῖς Λημνίοις, αὐτὸς δ' ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἅπαντα συντετελεκώς, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐν δὲ τῇ Σάμῳ στάσεως γενομένης, καὶ τῶν μὲν αἱρουμένων τὴν δημοκρατίαν, τῶν δὲ βουλομένων τὴν ἀριστοκρατίαν εἶναι, ταραχὴ πολλὴ τὴν πόλιν ἐπεῖχε. Τῶν δ' ἐναντιουμένων τῇ δημοκρατίᾳ διαβάντων εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ πορευθέντων εἰς Σάρδεις πρὸς Πισσούθνην τὸν τῶν Περσῶν σατράπην περὶ βοηθείας, ὁ μὲν Πισσούθνης ἔδωκεν αὐτοῖς στρατιώτας ἑπτακοσίους, ἐλπίζων τῆς Σάμου διὰ τούτων κυριεύσειν· οἱ δὲ Σάμιοι μετὰ τῶν δοθέντων αὐτοῖς στρατιωτῶν νυκτὸς πλεύσαντες εἰς τὴν Σάμον, ἔλαθόν τε τὴν πόλιν παρεισελθόντες, συνεργούντων τῶν πολιτῶν, ῥᾳδίως τ' ἐκράτησαν τῆς Σάμου, καὶ τοὺς ἀντιπράττοντας αὐτοῖς ἐξέβαλον ἐκ τῆς πόλεως· τοὺς δ' ὁμήρους ἐκκλέψαντες ἐκ τῆς Λήμνου, καὶ τὰ κατὰ τὴν Σάμον ἀσφαλισάμενοι, φανερῶς ἑαυτοὺς ἀπέδειξαν πολεμίους τοῖς Ἀθηναίοις. Οἱ δὲ πάλιν Περικλέα προχειρισάμενοι στρατηγόν, ἐξέπεμψαν ἐπὶ τοὺς Σαμίους μετὰ νεῶν ἑξήκοντα. Μετὰ δὲ ταῦθ' ὁ μὲν Περικλῆς ναυμαχήσας πρὸς ἑβδομήκοντα τριήρεις, ἐνίκησε τοὺς Σαμίους· μεταπεμψάμενος δὲ παρὰ Χίων καὶ Μιτυληναίων ναῦς πέντε καὶ εἴκοσι, μετὰ τούτων ἐπολιόρκησε τὴν Σάμον. Μετὰ δέ τινας ἡμέρας Περικλῆς μὲν καταλιπὼν μέρος δυνάμεως ἐπὶ τῆς πολιορκίας, ἀνέζευξεν ἀπαντήσων ταῖς Φοινίσσαις ναυσίν, ἃς οἱ Πέρσαι τοῖς Σαμίοις ἦσαν ἀπεσταλκότες.

28. Οἱ δὲ Σάμιοι, διὰ τὴν ἀνάζευξιν τοῦ Περικλέους, νομίζοντες ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον εἰς ἐπίθεσιν ταῖς ἀπολελειμμέναις ναυσίν, ἐπέπλευσαν εἰς αὐτάς, καὶ νικήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ, φρονήματος ἐπληροῦντο. Ὁ δὲ Περικλῆς ἀκούσας τὴν τῶν ἰδίων ἧτταν, εὐθὺς ὑπέστρεψε, καὶ στόλον ἀξιόλογον ἤθροισε, βουλόμενος εἰς τέλος συντρίψαι τὸν τῶν ἐναντίων στόλον. Ταχὺ δ᾽ ἀποστειλάντων Ἀθηναίων μὲν ἑξήκοντα τριήρεις, Χίων δὲ καὶ Μιτυληναίων τριάκοντα, μεγάλην ἔχων δύναμιν, συνεστήσατο τὴν πολιορκίαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, συνεχεῖς ποιούμενος προςβολάς. Κατεσκεύασε δὲ καὶ μηχανὰς πρῶτος τῶν πρὸ αὐτοῦ, τούς τε ὀνομαζομένους κριοὺς καὶ χελώνας, Ἀρτέμωνος τοῦ Κλαζομενίου κατασκευάσαντος. Ἐνεργῶς δὲ πολιορκήσας τὴν πόλιν, καὶ ταῖς μηχαναῖς καταβαλὼν τ τείχη, κύριος ἐγένετο τῆς Σάμου· κολάσας δὲ τοὺς αἰτίους, ἐπράξατο τοὺς Σαμίους τὰς εἰς τὴν πολιορκίαν γεγενημένας δαπάνας, τιμησάμενος αὐτὰς ταλάντων διακοσίων· παρείλετο δὲ καὶ τὰς ναῦς αὐτῶν, καὶ τὰ τείχη κατέσκαψε, καὶ τὴν δημοκρατίαν καταστήσας, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα. Ἀθηναίοις δὲ καὶ Λακεδαιμονίοις μέχρι τούτων τῶν χρόνων αἱ τριακονταετεῖς σπονδαὶ διέμειναν ἀσάλευτοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 29.) Olymp. LXXXV, 1. a. C. 438. Arch. Myrichide, Coss. L. Iulio et M. Geganio, moritur Ducetius, vindex Siculorum barbarorum, qui imperium affectarat Syracusani, occupatis multis urbibus, ipsaque Trinacrea, viris ad gerendum imperium idoneis plena, subiicere sibi totam Siciliam meditabantur.

29. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Μυριχίδου Ῥω-

μαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Ἰούλιον καὶ Μάρκον Γεγάνιον· Ἠλεῖοι δ᾽ ἦγαγον Ὀλυμπιάδα πέμπτην πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, ἐν ᾗ ἐνίκα Κρίσων Ἱμεραῖος τὸ δεύτερον. Ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν Σικελίαν Δουκέτιος μέν, ὁ γεγονὼς τῶν Σικελικῶν πόλεων ἡγεμών, τὴν τῶν Καλλατίνων πατρίδα κατέστησε, καὶ πολλοὺς εἰς αὐτὴν οἰκίζων οἰκήτορας, ἀντεποιήσατο μὲν τῆς τῶν Σικελῶν ἡγεμονίας, μεσολαβηθεὶς δὲ νόσῳ, τὸν βίον κατέστρεψε. Συρακούσιοι δὲ πάσας τὰς τῶν Σικελῶν πόλεις ὑπηκόους ποιησάμενοι, πλὴν τῆς ὀνομαζομένης Τρινακίης, ἔγνωσαν ἐπὶ ταύτην στρατεύειν· σφόδρα γὰρ ὑπώπτευον τοὺς Τρινακίους ἀντιλήψεσθαι τῆς τῶν ὁμοεθνῶν Σικελῶν ἡγεμονίας. Ἡ δὲ πόλις αὕτη πολλοὺς καὶ μεγάλους ἄνδρας εἶχεν, ἀεὶ τὸ πρωτεῖον ἐσχηκυῖα τῶν Σικελικῶν πόλεων. Ἦν γὰρ ἡγεμόνων ἡ πόλις αὕτη πλήρης, μέγα φρονούντων ἐπ᾽ ἀνδρίᾳ. Διὸ καὶ πάσας τὰς δυνάμεις ἀθροίσαντες ἐκ τῶν Συρακουσῶν καὶ τῶν συμμάχων πόλεων, ἐστράτευσαν ἐπ᾽ αὐτήν. Οἱ δὲ Τρινάκιοι συμμάχων μὲν ἦσαν ἔρημοι, διὰ δὲ τὰς ἄλλας πόλεις, αἳ ὑπήκουον Συρακουσίοις, μέγαν ἀγῶνα συνεστήσαντο· ἐκθύμως γὰρ ἐγκαρτεροῦντες τοῖς δεινοῖς, καὶ πολλοὺς ἀνελόντες, ἡρωϊκῶς μαχόμενοι πάντες κατέστρεψαν τὸν βίον. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν πρεσβυτέρων οἱ πλείους ἑαυτοὺς ἐκ τοῦ ζῆν μετέστησαν, οὐχ ὑπομείναντες τὰς ἐκ τῆς ἁλώσεως ὕβρεις. Οἱ δὲ Συρακούσιοι τοὺς πρότερον ἀηττήτους γεγονότας νικήσαντες ἐπιφανῶς, τὴν μὲν πόλιν ἐξανδραποδισάμενοι κατέσκαψαν, τῶν

δὲ λαφύρων τὰ κράτιστα ἀπέστειλαν εἰς Δελφοὺς χαριστήρια τῷ θεῷ.

(C. 30.) Olymp. LXXXV, 2. a. C. 437. Arch. Glaucide, Coss. T. Quinctio et Agrippa Furio, auctis triremibus, equitibus pedestribusque copiis, ampliora subditis per Siciliam tributa imperarunt. Tum bellum exarsit Corinthiacum (usque ad Ol. LXXXVI, 1.), excitatum ab Epidamniis, quos Corcyrenses et Corinthii illuc in coloniam deduxerant. Qui quum seditione laborarent, neglecti a Corcyrensibus, a Corinthiis auxilia novosque colonos accipiunt: quod illorum aemulationem et iram inflammavit. Eodem anno Romani Volscos bello subigunt.

30. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Γλαυκίδου Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Τίτον Κόϊντον καὶ Ἀγρίππαν Φούριον· ἐπὶ δὲ τούτων Συρακούσιοι, διὰ τὰς προειρημένας εὐημερίας, ἑκατὸν μὲν τριήρεις ἐναυπηγήσαντο, τὸν δὲ τῶν ἱππέων ἀριθμὸν ἐποίησαν διπλάσιον· ἐπεμελήθησαν δὲ καὶ τῆς πεζικῆς δυνάμεως, καὶ χρημάτων παρασκευὰς ἐποιοῦντο, φόρους ἁδροτέρους τοῖς ὑποτεταγμένοις Σικελοῖς ἐπιτιθέντες. Ταῦτα δ' ἔπραττον διανοούμενοι πᾶσαν Σικελίαν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον κατακτήσασθαι. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, κατὰ τὴν Ἑλλάδα συνέβη τὸν Κορινθιακὸν κληθέντα πόλεμον ἀρχὴν λαβεῖν, διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. Ἐπιδάμνιοι κατοικοῦντες ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν, ἄποικοι δ' ὑπάρχοντες Κερκυραίων καὶ Κορινθίων, ἐστασίασαν πρὸς ἀλλήλους. Τῆς δ' ἐπικρατούσης μερίδος φυγαδευούσης πολλοὺς τῶν ἀντιπραττόντων, οἱ φυγάδες ἀθροισθέντες καὶ παραλαβόντες ἔπλευσαν τοὺς Ἰλλυριοὺς κοινῇ μετ' αὐτῶν ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον. Στρατευσάντων δὲ τῶν βαρβάρων πολλῇ δυνάμει, καὶ τὴν μὲν χώραν κατασχόντων, τὴν δὲ πόλιν πολιορκούντων,

οἱ μὲν Ἐπιδάμνιοι καθ' ἑαυτοὺς οὐκ ὄντες ἀξιόμαχοι, πρέσβεις ἔπεμψαν εἰς Κέρκυραν, ἀξιοῦντες τοὺς Κερκυραίους συγγενεῖς ὄντας βοηθῆσαι· οὐ προσεχόντων δ' αὐτῶν, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς Κορινθίους περὶ συμμαχίας, καὶ μόνην ἐκείνην ἐποιήσαντο μητρόπολιν· ἅμα δὲ καὶ συνοίκους ᾐτοῦντο. Οἱ δὲ Κορίνθιοι τοὺς μὲν Ἐπιδαμνίους ἐλεοῦντες, τοὺς δὲ Κερκυραίους μισοῦντες, διὰ τὸ μόνους τῶν ἀποίκων μὴ πέμπειν τὰ νατειθισμένα ἱερεῖα τῇ μητροπόλει, ἔκριναν βοηθεῖν τοῖς Ἐπιδαμνίοις. Διόπερ ἀποίκους τε ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ἐπίδαμνον, καὶ στρατιώτας ἱκανοὺς φρουρῆσαι τὴν πόλιν. Ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ Κερκυραῖοι παροξυνθέντες, ἀπέστειλαν πεντήκοντα τριήρεις, καὶ στρατηγὸν ἐπ' αὐτῶν. Οὗτος δὲ προςπλεύσας τῇ πόλει, προσέταττε τοὺς μὲν φυγάδας καταδέχεσθαι· ἐπὶ δὲ τοὺς φρουροὺς τοὺς Κορινθίους πρέςβεις ἀπέστειλεν, ἀξιοῦντας δικαστηρίῳ κριθῆναι περὶ τῆς ἀποικίας, καὶ μὴ πολέμῳ. Τῶν δὲ Κορινθίων οὐ προσεχόντων αὐτοῖς, συγκατέβησαν εἰς πόλεμον ἀμφότεροι, καὶ ναυτικὰς δυνάμεις ἀξιολόγους κατεσκεύαζον, καὶ συμμάχους προςελαμβάνοντο. Ὁ μὲν οὖν Κορινθιακὸς ὀνομασθεὶς πόλεμος συνέστη διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. Ῥωμαῖοι δὲ πρὸς Οὐολούμνους διαπολεμοῦντες, τὸ μὲν πρῶτον ἀκροβολισμοὺς καὶ μικρὰς μάχας συνετέλουν, μετὰ δὲ ταῦτα παρατάξει μεγάλῃ νικήσαντες, τοὺς πλείους τῶν πολεμίων κατέκοψαν.

(C. 31.) Olymp. LXXXV, 3. a. C. 436. Arch. Theodoro, Coss M. Genucio et Agrippa Curtio Chilone, Campanorum gens in Italia exoritur. In Asia Archaeanactidis, in Bosporo Cimmerio regnantibus, succedit Spartacus. In Graecia Corcyraei Corinthios navali proelio fundunt, Epidamnum expugnant, in sociosque illorum expeditionem faciunt.

31. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Θεοδώρου Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Μάρκον Γενύκιον καὶ Ἀγρίππαν Κούρτιον Χίλωνα· ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ μὲν τὴν Ἰταλίαν τὸ ἔθνος τῶν Καμπανῶν συνέστη, καὶ ταύτης ἔτυχε τῆς προσηγορίας ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τοῦ πλησίον κειμένου πεδίου. Κατὰ δὲ τὴν Ἀσίαν οἱ τοῦ Κιμμερίου βοσπόρου βασιλεύσαντες, ὀνομασθέντες δὲ Ἀρχαιανακτίδαι, ἦρξαν ἔτη δύο πρὸς τοῖς τεσσαράκοντα· διεδέξατο δὲ τὴν ἀρχὴν Σπάρτακος, καὶ ἦρξεν ἔτη ἑπτά. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα Κορίνθιοι πρὸς Κερκυραίους διαπολεμοῦντες, καὶ παρασκευασάμενοι ναυτικὰς δυνάμεις, συνεστήσαντο ναυμαχίαν. Οἱ μὲν οὖν Κορίνθιοι ἔχοντες ναῦς ἑβδομήκοντα καλῶς ἐξηρτυμένας, ἐπέπλευσαν τοῖς πολεμίοις· οἱ δὲ Κερκυραῖοι τριήρεσιν ὀγδοήκοντα ἀντιταχθέντες, ἐνίκησαν τῇ ναυμαχίᾳ, καὶ τὴν Ἐπίδαμνον πολιορκήσαντες, τοὺς μὲν ἄλλους αἰχμαλώτους ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ Κορινθίους δήσαντες, εἰς φυλακὴν παρέδοσαν. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ μὲν Κορίνθιοι καταπλαγέντες κατέπλευσαν εἰς τὴν Πελοπόννησον· οἱ δὲ Κερκυραῖοι θαλαττοκρατοῦντες τῆς κατ᾽ ἐκείνους τοὺς τόπους θαλάττης, ἐπέπλεον τοῖς Κορινθίων συμμάχοις, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐπόρθουν.

(C. 32.) Olymp. LXXXV, 4 a. C. 435. Arch. Euthymene, Tribb. militaribus consulari potestate A. Sempronio, L. Atilio et T. Coelio, et Corinthii et Corcyraei omni ope classem adornabant, ut, quam atrox esset bellum futurum, satis appareret. Ab Atheniensibus colonia deducitur Amphipolin.

32. Τοῦ δ' ἐνιαυσιαίου χρόνου διελθόντος Ἀθήνησι μὲν ἦρχεν Εὐθυμένης, ἐν Ῥώμῃ δ' ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρχοι κατεστάθησαν τρεῖς, Αὖλος Σεμπρώνιος, Λεύκιος Ἀτίλιος, καὶ Τίτος Κοΐντιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Κορίνθιοι μὲν ἡττημένοι τῇ ναυμαχίᾳ, ναυπηγήσασθαι στόλον ἀξιολογώτερον ἔκριναν. Διόπερ ὕλην πολλὴν παρασκευασάμενοι, καὶ ναυπηγοὺς ἐκ τῶν πόλεων μισθούμενοι, μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας κατεσκεύαζον τριήρεις καὶ ὅπλα καὶ βέλη παντοδαπά, καὶ καθόλου πάσας τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευὰς ἡτοίμαζον· καὶ τὰς μὲν ἐκ καταβολῆς τριήρεις ἐναυπηγοῦντο, τὰς δὲ πεπονηκυίας ἐθεράπευον, ἄλλας δὲ παρὰ τῶν συμμάχων μετεπέμποντο. Παραπλήσιον δὲ καὶ τῶν Κερκυραίων ποιούντων, καὶ ταῖς φιλοτιμίαις οὐκ ἀπολιμπανομένων, φανερὸς ἦν ὁ πόλεμος αὔξησιν μεγάλην ληψόμενος. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ἀθηναῖοι συνῴκισαν Ἀμφίπολιν, καὶ τῶν οἰκητόρων οὓς μὲν ἐκ τῶν πολιτῶν κατέλεξαν, οὓς δ' ἐκ τῶν σύνεγγυς φρουρίων.

(C. 33.) Olymp. LXXXVI, 1. a. C. 434. Arch. Nausimacho, Coss. T. Quintio et M. Geganio Macerino, Corcyraei, Atheniensium societatem nacti, secundo proelio superant classem Corinthiorum.

33. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Ναυσιμάχου Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Τίτον Κοΐντον καὶ Μάρκον Γεγάνιον Μάκερνον· Ἠλεῖοι δ' ἤγαγον Ὀλυμπιάδα ἕκτην πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, καθ' ἣν

ἐνίκα στάδιον Θεόπομπος Θετταλός. Ἐπὶ δὲ τούτων Κερκυραῖοι μὲν πυνθανόμενοι τῶν παρασκευαζομένων ἐπ' αὐτοὺς δυνάμεων τὸ πλῆθος, ἀπέστειλαν πρὸς Ἀθηναίους πρέσβεις, ἀξιοῦντες αὐτοῖς βοηθῆσαι. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ Κορινθίων ποιησάντων, καὶ συναχθείσης ἐκκλησίας, διήκουσε τῶν πρέσβεων ὁ δῆμος, καὶ ἐψηφίσατο συμμαχεῖν Κερκυραίοις. Διὸ καὶ παραχρῆμα μὲν ἐξέπεμψαν τριήρεις κατηρτισμένας δέκα, μετὰ δὲ ταῦτα πλείους ἐπηγγείλαντο πέμψειν, ἐὰν ᾖ χρεία. Οἱ δὲ Κορίνθιοι, τῆς τῶν Ἀθηναίων συμμαχίας ἀποτυχόντες, ἐνενήκοντα μὲν αὐτοὶ τριήρεις ἐπλήρωσαν, παρὰ δὲ τῶν συμμάχων ἑξήκοντα προσελάβοντο. Ἔχοντες οὖν ναῦς κατηρτισμένας ἑκατὸν πεντήκοντα, καὶ στρατηγοὺς ἑλόμενοι τοὺς χαριεστάτους, ἀνήχθησαν ἐπὶ τὴν Κέρκυραν, κεκρικότες διὰ τάχους ναυμαχῆσαι. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι πυνθανόμενοι τὸν τῶν πολεμίων στόλον μὴ μακρὰν ἀπέχειν, ἀντανήχθησαν τριήρεσιν ἑκατὸν εἴκοσι σὺν ταῖς τῶν Ἀθηναίων. Γενομένης δὲ ναυμαχίας ἰσχυρᾶς, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεκράτουν οἱ Κορίνθιοι· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Ἀθηναίων ἐπιφανέντων ἄλλαις εἴκοσι ναυσίν, ἃς ἀπεστάλκεισαν ἐν τῇ δευτέρᾳ συμμαχίᾳ, συνέβη νικῆσαι τοὺς Κερκυραίους. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάντων τῶν Κερκυραίων ἐπιπλευσάντων, οὐκ ἀνήχθησαν οἱ Κορίνθιοι.

(C. 34.) Olymp. LXXXVI, 2. a. C. 433. Arch. Antilochide Coss. M. Fabio et Postumo Aebutio Elba, Corinthii, qui frustra ab Atheniensibus auxilia petierant, Potidaeatas, et Perdiccas, Macedoniae R., Chalcidenses ab iis abalienant. Quo facto, obsidetur Potidaea, consertoque ad Isthmum iuxta Pallenen proelio, victoria

pro Athenienses stetit. Idem novam in Propontide urbem, Letanum, condunt. Romani coloniam mittunt Ardeam.

34. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἀντιλοχίδου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Φάβιον καὶ Πόστουμον Αἰβούτιον Οὔλεκον. Ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀθηναίων μὲν συνηγωνισμένων τοῖς Κερκυραίοις, καὶ τῆς κατὰ τὴν ναυμαχίαν νίκης αἰτίων γενομένων, χαλεπῶς εἶχον πρὸς αὐτοὺς οἱ Κορίνθιοι. Διόπερ ἀμύνεσθαι σπεύδοντες τοὺς Ἀθηναίους, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτῶν πόλιν Ποτίδαιαν, οὖσαν ἑαυτῶν ἄποικον. Ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ Περδίκκας ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεύς, ἀλλοτρίως διακείμενος πρὸς Ἀθηναίους, ἔπεισε τοὺς Χαλκιδεῖς ἀποστάντας Ἀθηναίων, τὰς μὲν ἐπὶ θαλάττῃ πόλεις ἐκλιπεῖν, εἰς μίαν δὲ συνοικισθῆναι τὴν ὀνομαζομένην Ὄλυνθον. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τὴν ἀπόστασιν τῶν Ποτιδαιατῶν ἀκούσαντες, ἐξέπεμψαν τριάκοντα ναῦς, καὶ προσέταξαν τήν τε χώραν τῶν ἀφεστηκότων λεηλατῆσαι, καὶ τὴν πόλιν πορθῆσαι. Οἱ δὲ πεμφθέντες, καταπλεύσαντες εἰς τὴν Μακεδονίαν, κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ δήμου συνεστήσαντο πολιορκίαν τῆς Ποτιδαίας. Ἔνθα δὴ τῶν Κορινθίων βοηθησάντων τοῖς πολιορκουμένοις δισχιλίοις στρατιώταις, δισχιλίους καὶ ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἐξέπεμψε. Γενομένης δὲ μάχης περὶ τὸν ἰσθμὸν τὸν πλησίον τῆς Παλληνίων, καὶ τῶν Ἀθηναίων νικησάντων, καὶ πλείους τῶν τριακοσίων ἀνελόντων, οἱ Ποτιδαιᾶται συνεκλείσθησαν εἰς πολιορκίαν. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, ἔκτισαν οἱ Ἀθηναῖοι πόλιν ἐν τῇ Προποντίδι τὴν ὀνο-

μαζομένην Λέτανον. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν οἱ Ῥωμαῖοι πέμψαντες ἀποίκους εἰς Ἄρδεα, τὴν χώραν κατεκληρούχησαν.

(C. 35.) Olymp. LXXXVI, 3. a. C. 432. Arch. Charete, Coss. Q. Furio Fuso et Man. Papirio Crasso, Thuriorum in Italia de civitatis vel coloniae conditore dissidia ab Apolline Delphico componuntur. In Graecia Archidamus, Lacedaemoniorum rex, expletis 42 imperii annis, moritur; cui Agis succedens, per 27 annos regnavit.

35. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Χάρητος Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Κόϊντον Φούριον Φόσον καὶ Μάνιον Παπίριον Κράσσον. Ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν Ἰταλίαν οἱ τοὺς Θουρίους οἰκοῦντες, ἐκ πολλῶν πόλεων συνεστηκότες, ἐστασίαζον πρὸς ἀλλήλους, ποίας πόλεως ἀποίκους δεῖ καλεῖσθαι τοὺς Θουρίους, καὶ τίνα κτίστην δίκαιον ὀνομάζεσθαι. Οἵ τε γὰρ Ἀθηναῖοι τῆς ἀποικίας ταύτης ἠμφισβήτουν, ἀποφαινόμενοι πλείστους οἰκήτορας ἐξ Ἀθηνῶν ἐληλυθέναι, ἔτι δὲ κατὰ τὴν Πελοπόννησον πόλεις τῷ οὐκ ὀλίγους παρεσχηκέναι παρ' αὐτῶν εἰς τὴν κτίσιν τῶν Θουρίων, τὴν ἐπιγραφὴν τῆς ἀποικίας ἑαυτοῖς ἔφησαν δεῖν προσάπτεσθαι. Ὁμοίως δὲ πολλῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν κεκοινωνηκότων τῆς ἀποικίας, καὶ πολλὰς χρείας παρεσχημένων, πολὺς ἦν ὁ λόγος, ἑκάστου τῆς τιμῆς ταύτης σπεύδοντος τυχεῖν. Τέλος δὲ τῶν Θουρίων πεμψάντων εἰς Δελφοὺς τοὺς ἐπερωτήσοντας τίνα χρὴ τῆς πόλεως οἰκιστὴν ἀγορεύειν, ὁ θεὸς ἔχρησεν αὑτὸν δεῖν κτίστην νομίζεσθαι. Τούτῳ τῷ τρόπῳ λυθείσης τῆς ἀμφισβητήσεως, τὸν Ἀπόλλω κτίστην τῶν Θουρίων ἀπέδειξαν, καὶ τὸ πλῆθος τῆς στάσεως ἀπολυθέν, εἰς τὴν

προϋπάρχουσαν ὁμόνοιαν ἀποκατέστη. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα Ἀρχίδαμος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη τεσσαρακονταδύο. Τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος Ἆγις ἐβασίλευσεν ἔτη εἰκοσιεπτά.

(C. 36.) Olymp. LXXXVI, 4. a. C. 431. Arch. Apseude, Coss. T. Menenio et Proculo Geganio Macerino, Bospori rex, Spartacus, anno imp. 17 e vita decedit, quem subsequutus Seleucus, tantum 4 annos imperavit. Athenis Meton novam computationem astronomicam, Enneadecaeteridem dictam, solerter invenit. In Italia Tarentini Heracleam condunt.

36. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἀψεύδους Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Τίτον Μενήνιον καὶ Πρόκλον Γεγάνιον Μακερῖνον. Ἐπὶ δὲ τούτων Σπάρτακος μὲν ὁ Βοσπόρου βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη δεκαεπτά· διεδέξατο δὲ τὴν ἀρχὴν Σέλευκος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη τέσσαρα. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις Μέτων ὁ Παυσανίου μὲν υἱός, δεδοξασμένος δὲ ἐν ἀστρολογίᾳ, ἐξέθηκε τὴν ὀνομαζομένην ἐννεακαιδεκαετηρίδα, τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος ἀπὸ μηνὸς ἐν Ἀθήναις Σκιροφοριῶνος τρισκαιδεκάτης. Ἐν δὲ τοῖς εἰρημένοις ἔτεσι τὰ ἄστρα τὴν ἀποκατάστασιν ποιεῖται, καὶ καθάπερ ἐνιαυτοῦ τινὸς μεγάλου τὸν ἀνακυκλισμὸν λαμβάνει· διὸ καί τινες αὐτὸν Μέτωνος ἐνιαυτὸν ὀνομάζουσι. Δοκεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐν τῇ προῤῥήσει καὶ προγραφῇ ταύτῃ θαυμαστῶς ἐπιτετευχέναι· τὰ γὰρ ἄστρα τήν τε κίνησιν καὶ τὰς ἐπισημασίας ποιεῖται συμφώνως τῇ γραφῇ. Διὸ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων χρώμενοι τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι, οὐ διαψεύδονται τῆς ἀληθείας. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ταραντῖνοι

τοὺς τὴν Σίριν καλουμένην οἰκοῦντας μετοικίσαντες ἐκ τῆς πατρίδος, καὶ ἰδίους προςθέντες οἰκήτορας, ἔκτισαν πόλιν τὴν λεγομένην Ἡράκλειαν.

(C. 37) Olymp. LXXXVII, 1. a. C. 430. Arch. Pythodoro, Coss. T. Quinctio et Agrippa Menenio, Romae Sp. Maelius, regnum affectans, occiditur. Athenienses proelio apud Potidaeam victores. Periit dux Callias, in cuius locum Phormio suffectus, redintegrat obsidionem urbis, graviorem illam et longius extractam. Ab ista victoria Thucydides historiam orsus est belli Peloponnesiaci per 27 annos gesti, cuius ipse nonnisi 22 annos descripsit.

37. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Πυθοδώρου Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Τίτον Κοΐντιον καὶ Νίττον Μενήνιον· Ἠλεῖοι δ' ἤγαγον Ὀλυμπιάδα ἑβδόμην πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Σώφρων Ἀμπρακιώτης. Ἐπὶ δὲ τούτων ἐν τῇ Ῥώμῃ Σπόριος Μάνιος ἐπιθέμενος τυραννίδι ἀνῃρέθη. Ἀθηναῖοι δὲ περὶ Ποτίδαιαν νενικηκότες περιφανεῖ μάχῃ, Καλλίου τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος ἐν τῇ παρατάξει, στρατηγὸν ἕτερον ἐξέπεμψαν Φορμίωνα. Οὗτος δὲ παραλαβὼν τὸ στρατόπεδον, καὶ προςκαθήμενος τῇ πόλει τῶν Ποτιδαιατῶν, συνεχεῖς προςβολὰς ἐποιεῖτο. Ἀμυνομένων δὲ τῶν ἔνδον εὐρώστως, ἐγένετο πολυχρόνιος πολιορκία. Θουκυδίδης δὲ ὁ Ἀθηναῖος τὴν ἱστορίαν ἐντεῦθεν ἀρξάμενος, ἔγραψε τὸν γενόμενον πόλεμον Ἀθηναίοις πρὸς Λακεδαιμονίους, τὸν ὀνομασθέντα Πελοποννησιακόν. Οὗτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος διέμεινεν ἐπὶ ἔτη εἰκοσιεπτά· ὁ δὲ Θουκυδίδης ἔτη δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι γέγραφεν, ἐν βίβλοις ὀκτώ, ὡς δέ τινες διαιροῦσιν, ἐννέα.

(C. 38.) Olymp. LXXXVII, 2. a. C. 429. Arch. Euthydemo, tribb. militum consulari potestate Man. Aemilio Mamerco, C. Iulio et L. Quinctio bellum exstitit Peloponnesiacum, omnium, quae historiae celebrant, diuturnissimum. Prima eius caussa, Ephoro auctore, fuit pecunia publica, Delphis Athenas advecta, et Periclis fidei commissa, cuius ab eo rationes reposcebantur. Quas quum ille reddere nequiret, quippe pecuniae parte in sua commoda expensa: eas Alcibiadis adhuc pueri versuto consilio ita subterfugere studuit, ut gravi Athenienses bello implicaret.

38. Ἐπ' ἄρχοντος δὲ Ἀθήνησιν Εὐθυδήμου Ῥωμαῖοι μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων τρεῖς χιλιάρχους κατέστησαν, Μάνιον Αἰμιλιανόν, καὶ Μάμερκον Γάϊον, καὶ Ἰούλιον Λεύκιον Κοΐντιον· ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις ἐνέστη πόλεμος ὁ κληθεὶς Πελοποννησιακός, μακρότατος τῶν ἱστορημένων, ὧν ἴσμεν. Ἀναγκαῖον δ' ἐστὶ καὶ τῆς ὑποκειμένης ἱστορίας οἰκεῖον, τὸ προεκθέσθαι τὰς αἰτίας αὐτοῦ. Ἀθηναῖοι τῆς κατὰ θάλατταν ἡγεμονίας ἀντεχόμενοι, τὰ ἐν Δήλῳ κοινῇ συνηγμένα χρήματα, τάλαντα σχεδὸν ὀκτακισχίλια, μετήνεγκαν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ παρέδωκαν φυλάττειν Περικλεῖ. Οὗτος δ' ἦν εὐγενείᾳ καὶ δόξῃ καὶ λόγου δεινότητι πολὺ προέχων τῶν πολιτῶν. Μετὰ δέ τινα χρόνον ἀνηλωκὼς ἀπ' αὐτῶν ἰδίᾳ πλῆθος ἱκανὸν χρημάτων, καὶ λόγον ἀπαιτούμενος, εἰς ἀῤῥωστίαν ἐνέπεσεν, οὐ δυνάμενος τῶν πεπιστευμένων ἀποδοῦναι τὸν ἀπολογισμόν. Ἀδημονοῦντος δ' αὐτοῦ περὶ τούτων, Ἀλκιβιάδης ὁ ἀδελφιδοῦς ὀρφανὸς ὤν, τρεφόμενος παρ' αὐτῷ, παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν, ἀφορμὴν αὐτῷ παρέσχετο τῆς περὶ τῶν χρημάτων ἀπολογίας. Θεωρῶν γὰρ τὸν θεῖον λυπούμενον, ἐπηρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς λύπης. Τοῦ δὲ Περικλέους εἰπόντος, ὅτι τὴν περὶ τῶν χρημάτων ἀπολογίαν αἰτούμενος, ζητῶ πῶς ἂν δυναί-

μην ἀποδοῦναι τὸν περὶ τούτων λόγον τοῖς πολίταις· ὁ Ἀλκιβιάδης ἔφησε, δεῖν αὐτὸν μὴ πῶς ἀποδῷ τὸν λόγον, ἀλλὰ πῶς σκοπεῖν μὴ ἀποδῷ. Διόπερ Περικλῆς ἀποδεξάμενος τὴν τοῦ παιδὸς ἀπόφασιν, ἐζήτει δι' οὗ τρόπου τοὺς Ἀθηναίους δύναιτ' ἂν ἐμβαλεῖν εἰς μέγαν πόλεμον. Οὕτω γὰρ μάλιστα ὑπελάμβανε, διὰ τὴν ταραχὴν καὶ τοὺς τῆς πόλεως περισπασμοὺς καὶ φόβους, ἐκφεύξεσθαι τὸν ἀκριβῆ λόγον τῶν χρημάτων. Πρὸς δὲ ταύτην τὴν ἀφορμὴν συνέβαινεν αὐτῷ καὶ ταὐτόματον, διὰ τοιαύτας αἰτίας.

(C. 39. 40.) Accedebat, ut et Phidias, qui statuam Minervae elaboraverat, et Pericles, operis curator, furti accusarentur, anaque crimina et calumniae in Periclem coniicerentur. Quod ipsum, qui populi sui ingenium probe norat, in proposito firmabat, cuius perficiundi occasio non defuit. Decretum pridem erat Atheniensibus, Megarenses foro ac portubus arcere. Quod decretum quum Lacedaemonii, quorum illi intercessionem quaesierant, abrogari poscerent: imperiosis postulatis Pericles fortiter restitit, (C. 40.) convocataque concione, bellum adversus Lacedaemonios gravissima oratione suasit, de parato pecuniarum copiarumque largo apparatu magnifice disserens. Persuasit oratoris Olympii vehementia.

39. Τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἄγαλμα Φειδίας μὲν κατεσκεύαζε, Περικλῆς δὲ ὁ Ξανθίππου καθεσταμένος ἦν ἐπιμελητής. Τῶν δὲ συνεργασαμένων τῷ Φειδίᾳ τινὲς διενεχθέντες, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Περικλέους . . ., ἐκάθισαν ἐπὶ τὸν τῶν θεῶν βωμόν. Διὰ τὸ παράδοξον δὲ προσκαλούμενοι, ἔφασαν ὅτι πολλὰ τῶν ἱερῶν χρημάτων ἔχοντα Φειδίαν δείξειν, ἐπισταμένου καὶ συνεργοῦντος τοῦ ἐπιμελητοῦ Περικλέους. Διόπερ ἐκκλησίας συνελθούσης περὶ τούτων, οἱ μὲν ἐχθροὶ τοῦ Περικλέους ἔπεισαν τὸν δῆμον συλλαβεῖν τὸν Φειδίαν, καὶ αὐτοῦ τοῦ Περικλέους κατη-

γέρουν ἱεροσυλίαν. Πρὸς δὲ τούτοις Ἀναξαγόραν τὸν σοφιστὴν, διδάσκαλον ὄντα Περικλέους, ὡς ἀσεβοῦντα εἰς τοὺς θεοὺς ἐσυκοφάντουν· συνέπλεκον δ' ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ διαβολαῖς τὸν Περικλέα, διὰ τὸν φθόνον, σπεύδοντες διαβαλεῖν τὴν τἀνδρὸς ὑπεροχήν τε καὶ δόξαν. Ὁ δὲ Περικλῆς, εἰδὼς τὸ δῆμον ἐν μὲν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις θαυμάζοντα τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας διὰ τὰς κατεπειγούσας χρείας κατὰ δὲ τὴν εἰρήνην τοὺς αὐτοὺς συκοφαντοῦντα διὰ τὴν σχολὴν καὶ φθόνον, ἔκρινε συμφέρειν αὐτῷ τὴν πόλιν ἐμβαλεῖν εἰς μέγαν πόλεμον, ὅπως χρείαν ἔχουσα τῆς Περικλέους ἀρετῆς καὶ στρατηγίας, μὴ προσδέχηται τὰς κατ' αὐτοῦ διαβολάς, μηδὲ ἔχῃ σχολὴν καὶ χρόνον ἐξετάζειν ἀκριβῶς τὸν περὶ τῶν χρημάτων λόγον. Ὄντος δὲ ψηφίσματος παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις Μεγαρέας εἴργεσθαι τῆς τε ἀγορᾶς καὶ τῶν λιμένων, οἱ Μεγαρεῖς κατέφυγον ἐπὶ τοὺς Σπαρτιάτας. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πεισθέντες τοῖς Μεγαρεῦσιν, ἀπέστειλαν πρέσβεις ἐκ τοῦ προφανεστάτου ἀπὸ τῆς τοῦ κοινοῦ συνεδρίου γνώμης, προστάττοντες τοῖς Ἀθηναίοις ἀνελεῖν τὸ κατὰ τῶν Μεγαρέων ψήφισμα· μὴ πειθομένων δὲ αὐτῶν, ἀπειλοῦντες πολεμήσειν αὐτοῖς μετὰ τῶν συμμάχων. Συναχθείσης οὖν περὶ τούτων ἐκκλησίας, ὁ Περικλῆς, δεινότητι λόγου πολὺ διαφέρων ἁπάντων τῶν πολιτῶν, ἔπεισε τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἀναιρεῖν τὸ ψήφισμα, λέγων ἀρχὴν δουλείας εἶναι τὸ πείθεσθαι παρὰ τὸ συμφέρον τοῖς Λακεδαιμονίων προστάγμασι. Συνεβούλευεν οὖν τὰ ἀπὸ τῆς χώρας κατακομί-

ζειν εἰς τὴν πόλιν, καὶ θαλαττοκρατοῦντας διαπολεμεῖν τοῖς Σπαρτιάταις.

40. Περὶ δὲ τοῦ πολέμου πεφροντισμένως ἀπολογησάμενος, ἐξηριθμήσατο μὲν τὸ πλῆθος τῶν συμμάχων τῇ πόλει, καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, πρὸς δὲ τούτοις τὸ πλῆθος τῶν μετακεκομισμένων ἐκ Δήλου χρημάτων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἃ συνέβαινεν ἐκ τῶν φόρων ταῖς πόλεσι κοινῇ συνηθροῖσθαι· κοινῶν δ' ὄντων τῶν μυρίων ταλάντων, ἀπανήλωτο πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν προπυλαίων καὶ τὴν Ποτιδαίας πολιορκίαν τετρακιςχίλια τάλαντα· καὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐκ τοῦ φόρου τῶν συμμάχων ἀνεφέρετο τάλαντα τετρακόσια ἑξήκοντα· χωρὶς δὲ τούτων ἥ τε πομπεία σκευή, καὶ τὰ Μηδικὰ σκῦλα, ἃ πεντακοσίων ἄξια ταλάντων ἀπεφήνατο· ἔν τε τοῖς ἱεροῖς ἀπεδείκνυεν ἀναθημάτων τε πλῆθος, καὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἔχειν χρυσίου πεντήκοντα τάλαντα, ὡς περιαιρετῆς οὔσης τῆς περὶ τὸν κόσμον κατασκευῆς· καὶ ταῦτα, ἀναγκαία εἰ καταλάβοι χρεία, χρησαμένους παρὰ τῶν θεῶν πάλιν ἀποκαταστήσειν ἐν εἰρήνῃ· τούς τε τῶν πολιτῶν βίους, διὰ τὴν πολυχρόνιον εἰρήνην, πολλὴν ἐπίδοσιν εἰληφέναι πρὸς εὐδαιμονίαν· χωρὶς δὲ τῶν χρημάτων τούτων στρατιώτας ὑπεδείκνυεν ὑπάρχειν τῇ πόλει, χωρὶς συμμάχων, καὶ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ὄντων, ὁπλίτας μὲν μυρίους καὶ διςχιλίους, τοὺς δ' ἐν τοῖς φρουρίοις ὄντας καὶ τοὺς μετοίκους ὑπάρχειν πλείους τῶν μυρίων ἑπτακισχιλίων, τριήρεις τε τὰς παρούσας τριακοσίας· <u>τοὺς δὲ Λακεδαι-</u>

μονίους χρημάτων τε σπανίζειν ἀπεδείκνυε, καὶ ταῖς ναυτικαῖς δυνάμεσι πολὺ λείπεσθαι τῶν Ἀθηναίων. Ταῦτα διελθὼν, καὶ παρορμήσας τοὺς πολίτας εἰς τὸν πόλεμον, ἔπεισε τὸν δῆμον μὴ προσέχειν τοῖς Λακεδαιμονίοις. Ταῦτα δὲ ῥᾳδίως συνετέλεσε διὰ τὴν δεινότητα τοῦ λόγου, δι' ἣν αἰτίαν ὠνομάσθη Ὀλύμπιος. Μέμνηται δὲ τούτων καὶ Ἀριστοφάνης ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς, γεγονὼς κατὰ τὴν τοῦ Περικλέους ἡλικίαν, ἐν τοῖςδε τοῖς γεγραμμένοις,

Ὦ λιπερνῆτες γεωργοὶ, τἀμὰ δὴ ξυνίετε
Ῥήματ', εἰ βούλεσθ' ἀκοῦσαι τήνδ', ὅπως ἀπώλετο.
Πρῶτα μὲν γὰρ αὐτῆς ἦρξε Φειδίας πράξας κακῶς·
Εἶτα Περικλέης φοβηθεὶς μὴ μετασχῇ τῆς τύχης,
Ἐμβαλὼν σπινθῆρα μικρὸν Μεγαρικοῦ ψηφίσματος,
Ἐξεφύσησεν τοσοῦτον πόλεμον, ὥςτε τῷ καπνῷ
Πάντας Ἕλληνας δακρῦσαι, τούς τ' ἐκεῖ, τούς τ' ἐνθάδε.

Καὶ πάλιν ἐν ἄλλοις Εὔπολις ὁ ποιητὴς,

— — Περικλέης οὑλύμπιος
Ἤστραπτεν, ἐβρόντα, συνεκύκα τὴν Ἑλλάδα.
Πειθώ τις ἐπεκάθισεν ἐπὶ τοῖς χείλεσιν.
Οὕτως ἐκήλει, καὶ μόνος τῶν ῥητόρων
Τὸ κέντρον ἐγκατέλειπε τοῖς ἀκροωμένοις

(C. 11.) Lacedaemonii, cum Peloponnesiis conventu habito, comparatoque a sociis auxilio, primi inferunt bellum. Boeoti, a proditoribus pellecti, occupant Plataeam, urbem Atheniensibus foedere iunctam. Fusis illis, Thebani omnium civium robore accelerant, totam regionem populantes.

41. *Αἰτίαι μὲν οὖν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τοιαῦταί τινες ὑπῆρξαν, ὡς Ἔφορος ἀνέγραψε. Τῶν δὲ ἡγουμένων πόλεων τοῦτον τὸν τρόπον εἰς πόλεμον ἐμπεσουσῶν, Λακεδαιμόνιοι μὲν μετὰ τῶν Πελοποννησίων συνεδρεύσαντες, ἐψηφίσαντο πολεμεῖν τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα πρεσβεύσαντες, παρεκάλουν συμμαχεῖν αὐτοῖς, καὶ τοὺς κατὰ τὴν Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν συμμάχους διαπρεσβευσάμενοι διακοσίαις τριήρεσιν ἔπεισαν βοηθεῖν· αὐτοὶ δὲ μετὰ τῶν Πελοποννησίων τὰς πεζικὰς δυνάμεις διατάξαντες, καὶ τἄλλα τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἡτοιμασμένοι, πρῶτοι τοῦ πολέμου κατήρξαντο. Κατὰ γὰρ τὴν Βοιωτίαν ἡ τῶν Πλαταιέων πόλις αὐτόνομος ἦν, καὶ συμμαχίαν εἶχε πρὸς Ἀθηναίους. Ἐν ταύτῃ τῶν πολιτῶν τινὲς καταλῦσαι τὴν αὐτονομίαν βουλόμενοι, διελέχθησαν τοῖς Βοιωτοῖς, ἐπαγγελλόμενοι τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν τῶν Θηβαίων τάξειν συντέλειαν, καὶ παραδώσειν αὐτοῖς τὰς Πλαταιάς, ἐὰν αὐτοὶ στρατιώτας πέμψωσι τοὺς βοηθοῦντας. Διὸ καὶ τῶν Βοιωτῶν ἀποστειλάντων στρατιώτας ἐπιλέκτους τριακοσίους νυκτός, οἱ προδόται τούτους παρεισαγαγόντες ἐντὸς τῶν τειχῶν, κυρίους τῆς πόλεως ἐποίησαν. Οἱ δὲ Πλαταιεῖς βουλόμενοι τὴν πρὸς Ἀθηναίους συμμαχίαν διαφυλάττειν, τὸ μὲν πρῶτον ὑπολαβόντες πανδημεὶ τοὺς Θηβαίους παρεῖναι, διεπρεσβεύσαντο πρὸς τοὺς κατει-*

ληφότας τὴν πόλιν, καὶ παρεκάλουν συνθέσθαι σπονδάς· ὡς δ' ἡ νὺξ παρῆλθε, κατανοήσαντες ὀλίγους ὄντας, συνεστράφησαν, καὶ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἐκθύμως ἠγωνίζοντο. Γενομένης δὲ τῆς μάχης ἐν ταῖς ὁδοῖς, τὸ μὲν πρῶτον οἱ Θηβαῖοι διὰ τὰς ἀρετὰς προεῖχον, καὶ πολλοὺς τῶν ἀνθισταμένων ἀνήρουν· τῶν δ' οἰκετῶν καὶ τῶν παίδων ἀπὸ τῶν οἰκιῶν βαλλόντων τὰς κεραμίδας, καὶ κατατιτρωσκόντων τοὺς Θηβαίους, ἐτράπησαν· καί τινες μὲν αὐτῶν ἐκπεσόντες ἐκ τῆς πόλεως διεσώθησαν, τινὲς δὲ εἰς οἰκίαν τινὰ καταφυγόντες ἠναγκάσθησαν παραδοῦναι σφᾶς αὐτούς. Οἱ δὲ Θηβαῖοι παρὰ τῶν ἐκ τῆς μάχης διασωθέντων πυθόμενοι τὰ συμβεβηκότα, παραχρῆμα πανδημεὶ κατὰ σπουδὴν ὥρμησαν. Διὰ δὲ τὸ παράδοξον ἀνετοίμων ὄντων τῶν κατὰ τὴν χώραν, πολλοὶ μὲν ἀνῃρέθησαν, οὐκ ὀλίγοι δὲ ζῶντες συνελήφθησαν· ἅπασα δ' ἡ χώρα ταραχῆς καὶ διαρπαγῆς ἔγεμεν.

(C. 42.) Vrbi quum auxilio venirent Athenienses, Lacedaemonii, foedus (cf. C. 7.) ab iis ruptum rati, ingentes undique copias contrahunt. Vtriusque partis socii. Iam Lacedaemonii, imperium Archidamo R. committentes, hostilem exercitum in Atticam mittunt: Pericles autem Carcinum infestare Peloponnesum iubet. Quo facto, sponte abeunt Lacedaemonii ad tutandam Peloponnesum, magnamque Pericles apud cives existimationem consequutus est.

42. Οἱ δὲ Πλαταιεῖς διαπρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς Θηβαίους, ἠξίουν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, καὶ ἀπολαβεῖν τοὺς αἰχμαλώτους. Διὸ καὶ τῆς συνθέσεως ταύτης γεγενημένης, οἱ μὲν Θηβαῖοι τοὺς αἰχμαλώτους ἀπολαβόντες, καὶ τὴν λείαν ἀποδόντες, εἰς τὰς Θήβας ἀπηλλάγησαν· οἱ δὲ Πλαταιεῖς πρὸς

μὲν Ἀθηναίους ἔπεμψαν πρέσβεις περὶ βοηθείας, αὐτοὶ δὲ τὰ πλεῖστα ἐκόμισαν εἰς τὴν πόλιν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι τὰ περὶ τὰς Πλαταιάς, παραχρῆμα ἐξέπεμψαν τοὺς ἱκανοὺς στρατιώτας. Οὗτοι δὲ κατὰ σπουδὴν παραγενόμενοι, καὶ μὴ φθάσαντες τοὺς Θηβαίους, τὰ λοιπὰ τῶν ἀπὸ τῆς χώρας κατεκόμισαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας, καὶ τὸν ὄχλον συναθροίσαντες, ἐξαπέστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, κρίναντες καταλελύσθαι τὰς σπονδὰς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, δύναμιν ἀξιόλογον ἤθροισαν ἔκ τε τῆς Λακεδαίμονος, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων. Συνεμάχουν δὲ τότε Λακεδαιμονίοις Πελοποννήσιοι μὲν πάντες πλὴν Ἀργείων· οὗτοι δ᾽ ἡσυχίαν εἶχον· τῶν δ᾽ ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου Μεγαρεῖς, Ἀμβρακιῶται, Λευκάδιοι, Φωκεῖς, Βοιωτοί, Λοκροί, τῶν μὲν πρὸς Εὔβοιαν ἐστραμμένων οἱ πλείους, τῶν δ᾽ ἄλλων Ἀμφισσεῖς. Τοῖς δ᾽ Ἀθηναίοις συνεμάχουν οἱ τὴν παράλιον τῆς Ἀσίας οἰκοῦντες, Κᾶρες, καὶ Δωριεῖς, καὶ Ἴωνες, καὶ Ἑλλησπόντιοι, καὶ νησιῶται πάντες, πλὴν τῶν ἐν Μήλῳ καὶ Θήρᾳ κατοικούντων· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐπὶ Θρᾴκης, πλὴν Χαλκιδέων καὶ Ποτιδαιατῶν· πρὸς δὲ τούτοις, Μεσσήνιοι μὲν οἱ τὸν Ναύπακτον οἰκοῦντες, καὶ Κερκυραῖοι· αἱ δ᾽ ἄλλαι πᾶσαι πεζοὺς στρατιώτας ἐξέπεμπον. Σύμμαχοι μὲν οὖν ἀμφοτέροις ὑπῆρχον οἱ προειρημένοι. Λακεδαιμόνιοι δὲ δύναμιν ἀξιόλογον προχειρισάμενοι, τὴν ἡγεμονίαν ἔδωκαν Ἀρχιδάμῳ τῷ βασιλεῖ. Οὗτος δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἀττικήν· τοῖς δὲ

φρουρίοις προςβολὰς ἐποιεῖτο, καὶ τῆς χώρας πολλὴν ἐδῄωσε. Τῶν δὲ Ἀθηναίων παροξυνομένων διὰ τὴν τῆς χώρας καταδρομὴν, καὶ βουλομένων παρατάξασθαι τοῖς πολεμίοις, Περικλῆς στρατηγὸς ὢν καὶ τὴν ὅλην ἡγεμονίαν ἔχων, παρεκάλει τοὺς νέους ἡσυχίαν ἔχειν, ἐπαγγελλόμενος ἄνευ κινδύνων ἐκβαλεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Πληρώσας οὖν ἑκατὸν τριήρεις, καὶ δύναμιν ἀξιόλογον εἰς τὰς ναῦς ἐνθέμενος, καὶ στρατηγὸν ἐπιστήσας Καρκῖνον καὶ ἑτέρους τινάς, ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Οὗτοι δὲ πολλὴν τῆς παραθαλαττίου χώρας πορθήσαντες, καί τινα τῶν φρουρίων ἑλόντες, κατεπλήξαντο τοὺς Λακεδαιμονίους. Διὸ καὶ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς δύναμιν ταχέως μεταπεμψάμενοι, πολλὴν ἀσφάλειαν τοῖς Πελοποννησίοις παρείχοντο. Τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τῆς Ἀττικῆς ἐλευθερωθείσης, ὁ μὲν Περικλῆς ἀποδοχῆς ἐτύγχανε παρὰ τοῖς πολίταις, ὡς δυνάμενος στρατηγεῖν, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους καταπολεμεῖν.

(C. 43.) Arch. Apollodoro, Coss. M. Geganio et L. Sergio, Athenienses vastare Peloponnesum, oppugnare castella, maximo vero Acten affligere pergunt. Tum Methonen obsidione petentes, direptis agris, Brasidae, Spartani iuvenis, eximia virtute in naves repelluntur. Inde Eleam circumvecti, regionem populantur, et Pheras vi capiunt. Mox in Cephaleniam digressi, acceptis in societatem incolis, Athenas redeunt. Ol. LXXXVII, 3. a. C. 428.

43. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἀπολλοδώρου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Γεγάνιον καὶ Λούκιον Σέργιον. Ἐπὶ δὲ τούτων ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς οὐ διέλιπε τὴν μὲν χώραν τῶν Πελοποννησίων λεηλατῶν καὶ καταφθείρων, τὰ δὲ φρούρια πολιορκῶν· προςγενομένων δὲ αὐτῷ πεν-

τήκοντα τριήρων ἐκ τῆς Κερκύρας, πολὺ μᾶλλον ἐπόρθει τὴν Πελοποννησίων χώραν, καὶ μάλιστα τῆς παραθαλαττίου τὴν καλουμένην Ἀκτὴν ἐδῄου, καὶ τὰς ἐπαύλεις ἐνεπύριζε. Μετὰ δὲ ταῦτα πλεύσας ἐπὶ Μεθώνην τῆς Λακωνικῆς, τήν τε χώραν κατέσυρε, καὶ τῇ πόλει προσβολὰς ἐποιεῖτο. Ἔνθα δὴ Βρασίδας ὁ Σπαρτιάτης, νέος μὲν ὢν τὴν ἡλικίαν, ἀλκῇ δὲ καὶ ἀνδρίᾳ διαφέρων, ὁρῶν τὴν Μεθώνην κινδυνεύουσαν ἐκ βίας ἁλῶναι, παραλαβών τινας τῶν Σπαρτιατῶν, διὰ μέσου τῶν πολεμίων ἐσκεδασμένων ἐτόλμησε διεκπεράσαι, καὶ πολλοὺς ἀνελὼν παρεισέπεσεν εἰς τὸ χωρίον. Γενομένης δὲ πολιορκίας, καὶ τοῦ Βρασίδου λαμπρότατα κινδυνεύσαντος, Ἀθηναῖοι μὲν οὐ δυνάμενοι τὸ χωρίον ἀνελεῖν, ἀπεχώρησαν πρὸς τὰς ναῦς· Βρασίδας δὲ διασεσωκὼς τὴν Μεθώνην διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς καὶ ἀνδρίας, ἀποδοχῆς ἔτυχε παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις. Διὰ δὲ τὴν ἀνδραγαθίαν ταύτην φρονηματισθείς, πολλάκις ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις παραβόλως ἀγωνιζόμενος, μεγάλην δόξαν ἀνδρίας ἀπηνέγκατο. Ἀθηναῖοι δὲ περιπλεύσαντες εἰς τὴν Ἠλείαν, τήν τε χώραν ἐπόρθουν καὶ Φεῤῥίαν χωρίον Ἠλείων ἐπολιόρκουν. Ἐκβοηθησάντων δὲ τῶν Ἠλείων, μάχῃ τε ἐνίκησαν, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντες τῶν πολεμίων, εἷλον τὰς Φερὰς κατὰ κράτος. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Ἠλείων πανδημεὶ παραταξαμένων, ἀπεκρούσθησαν εἰς τὰς ναῦς· εἶτ' ἀποπλεύσαντες εἰς τὴν Κεφαληνίαν, καὶ τοὺς ταύτην κατοικοῦντας εἰς τὴν συμμαχίαν προσαγαγόμενοι, τὸν εἰς τὰς Ἀθήνας πλοῦν ἐποιήσαντο.

(C. 44.) Tum Cleopompum Athenienses cum classe in Locros mittunt, qui Thronio urbe expugnata, ad Alopen eos vincit. Etiam Aeginetas, quos cum Lacedaemoniis facere suspicabantur, terra expellunt: pulsis Lacedaemonii Thyraeas concedunt. Denique Megarensium agros vastant, magnamque inde praedam Athenas reportant.

44. *Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀθηναῖοι στρατηγὸν προχειρισάμενοι Κλεόπομπον, ἐξαπέστειλαν μετὰ νεῶν τριάκοντα, προστάξαντες τήν τε Εὔβοιαν παραφυλάττειν, καὶ Λοκροῖς πολεμεῖν. Ὁ δ᾽ ἐκπλεύσας τήν τε παραθαλάττιον τῆς Λοκρίδος ἐδῄωσε, καὶ πόλιν Θρόνιον ἐξεπολιόρκησε· τοῖς δ᾽ ἀντιταξαμένοις τῶν Λοκρῶν συνάψας μάχην, ἐνίκησε περὶ πόλιν Ἀλόπην. Ἔπειτα τὴν προκειμένην τῆς Λοκρίδος νῆσον, ὀνομαζομένην Ἀταλάντην, ἐπιτείχισμα τῆς Λοκρίδος κατεσκεύασε, πολεμῶν πρὸς τοὺς ἐγχωρίους. Ἀθηναῖοι δ᾽ ἐγκαλοῦντες Αἰγινήταις ὡς συνηργηκόσι Λακεδαιμονίοις, ἀνέστησαν αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως· ἐκ δὲ τῶν πολιτῶν οἰκήτορας ἐκπέμψαντες, κατεκληρούχησαν τήν τε Αἴγιναν καὶ τὴν χώραν. Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῖς ἐκπεπτωκόσιν Αἰγινήταις ἔδωκαν οἰκεῖν τὰς καλουμένας Θυραίας, διὰ τὸ καὶ τοὺς Ἀθηναίους δεδωκέναι τοῖς ἐκ Μεσσήνης ἐκβληθεῖσι κατοικεῖν Ναύπακτον. Ἀθηναῖοι δὲ Περικλέα μετὰ δυνάμεως ἐξέπεμψαν πολεμήσοντα τοῖς Μεγαρεῦσιν. Οὗτος δὲ πορθήσας τὴν χώραν, καὶ τὰς κτήσεις αὐτῶν λυμηνάμενος, μετὰ πολλῆς ὠφελείας ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.*

(C. 45.) Lacedaemonii alteram cum sociis incursionem in Atticam faciunt, totaque prope regione ad vastitatem redacta, ob veterem hospitalitatem uni Tetrapoli parcunt. Intra muros se continent Athenienses, omnisque turba Athenas confugit: unde pestilentia orta. Tandem hostes avertit Periclis novus impetus in

Peloponnesum. Post haec Athenienses quum vastatos agros magnamque populi stragem viderent, incusant Periclem belli auctorem, et propter levia crimina ei multam irrogant: mox, quum frustra pacem Spartae petiissent, eumdem rursus imperatorem creant.

45. *Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐνέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν τὸ δεύτερον. Ἐπιπορευόμενοι δὲ τὴν χώραν, ἐδενδροτόμουν καὶ τὰς ἐπαύλεις ἐνεπύριζον· καὶ πᾶσαν σχεδὸν τὴν γῆν ἐλυμήναντο, πλὴν τῆς καλουμένης τετραπόλεως. Ταύτης δ' ἀπέσχοντο διὰ τὸ τοὺς προγόνους αὐτῶν ἐνταῦθα κατῳκηκέναι, καὶ τὸν Εὐρυσθέα νενικηκέναι τὴν ὁρμὴν ἐκ ταύτης ποιησαμένους· δίκαιον γὰρ ἡγοῦντο τοῖς εὐηργετηκόσι τοὺς προγόνους παρὰ τῶν ἐκγόνων τὰς προσηκούσας εὐεργεσίας ἀπολαμβάνειν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι παρατάξασθαι μὲν οὐκ ἐτόλμων, συνεχόμενοι δ' ἐντὸς τῶν τειχῶν, ἐνέπεσον εἰς λοιμικὴν περίστασιν. Πολλοῦ γὰρ πλήθους καὶ παντοδαποῦ συνεῤῥυηκότος εἰς τὴν πόλιν, διὰ τὴν στενοχωρίαν εὐλόγως εἰς νόσους ἔπιπτον, ἕλκοντες ἀέρα διεφθαρμένον. Διόπερ οὐ δυνάμενοι τοὺς πολεμίους ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας, πάλιν ναῦς πολλὰς ἐξέπεμπον εἰς Πελοπόννησον, στρατηγὸν ἐπιστήσαντες Περικλέα. Οὗτος δὲ πολλὴν χώραν τῆς παραθαλαττίας δηώσας, καί τινας πόλεις πορθήσας, ἐποίησεν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς Ἀττικῆς τοὺς Λακεδαιμονίους. Μετὰ δὲ ταῦθ' οἱ Ἀθηναῖοι, τῆς μὲν χώρας δενδροκοπημένης, τῆς δὲ νόσου πολλοὺς διαφθειρούσης, ἐν ἀθυμίᾳ καθειστήκεισαν, καὶ τὸν Περικλέα, νομίζοντες αἴτιον αὐτοῖς γεγονέναι τοῦ πολέμου, δι' ὀργῆς εἶχον. Διόπερ ἀποστήσαν-*

τες αὐτὸν τῆς στρατηγίας, καὶ μικράς τινας ἀφορμὰς ἐγκλημάτων λαβόντες, ἐζημίωσαν αὐτὸν ὀγδοήκοντα ταλάντοις. Μετὰ δὲ ταῦτα πρεσβείας ἀποστείλαντες Λακεδαιμονίοις, ἠξίουν καταλύσασθαι τὸν πόλεμον. Ὡς δὲ οὐδεὶς αὐτοῖς προσεῖχεν, ἠναγκάζοντο πάλιν τὸν Περικλέα στρατηγὸν αἱρεῖσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 46.) Olymp. LXXXVII, 4, a. C. 427. Arch. Epaminonda, Coss. L. Papirio Crasso et M. Cornelio Maluginensi, Pericles diem obiit. Successit ei in imperio Agno, qui Potidaeam obsidet, et quamquam morbus multos obsidentium exstinxerat, tamen ab incepto ante non destitit, quam Potidaeenses, annonae difficultate ad desperationem adacti, pacis conditiones rogassent. Fiunt induciae hac lege, ut Potidaeenses cum uxoribus et liberis omnes urbem deserant. Quibus ad Chalcidenses in Thraciam profectis Athenienses coloniam sufficiunt.

46. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Ἐπαμινώνδου Ῥωμαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Παπίριον καὶ Αὖλον Κορνήλιον Μακερῖνον· ἐπὶ δὲ τούτων ἐν μὲν ταῖς Ἀθήναις Περικλῆς ὁ στρατηγὸς ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ γένει καὶ πλούτῳ, πρὸς δὲ τούτοις δεινότητι λόγου καὶ στρατηγίᾳ πολὺ προέχων τῶν πολιτῶν. Ὁ δὲ δῆμος φιλοτιμούμενος κατὰ κράτος ἑλεῖν τὴν Ποτίδαιαν, ἐξαπέστειλεν Ἅγνωνα στρατηγόν, ἔχοντα τὴν δύναμιν ἣν πρότερον εἶχε Περικλῆς. Οὗτος δὲ μετὰ παντὸς τοῦ στόλου καταπλεύσας εἰς τὴν Ποτίδαιαν, παρεσκευάσατο τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν. Μηχανάς τε γὰρ παντοδαπὰς παρεσκευάσατο πολιορκητικάς, καὶ ὅπλων καὶ βελῶν πλῆθος, ἔτι δὲ σίτου δαψίλειαν ἱκανὴν πάσῃ τῇ δυνάμει. Προσβολὰς δὲ ποιούμενος συνεχεῖς καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, διέτριβε πολὺν χρόνον, οὐ δυνάμε-

νος ἑλεῖν τὴν πόλιν. Οἱ μὲν γὰρ πολιορκούμενοι διὰ τὸν ἐκ τῆς ἁλώσεως φόβον ἐῤῥωμένως ἠμύνοντο καὶ ταῖς ὑπεροχαῖς τῶν τειχῶν πεποιθότες, ἐπλεονέκτουν τοὺς ἐκ λιμένος· ἡ δὲ νόσος τοὺς πολιορκοῦντας συνέχουσα, πολλοὺς ἀνῄρει, καὶ τὸ στρατόπεδον ἀθυμία κατεῖχεν. Ὁ δ᾽ Ἅγνων εἰδὼς τοὺς Ἀθηναίους δεδαπανηκότας εἰς τὴν πολιορκίαν πλείω τῶν χιλίων ταλάντων, καὶ χαλεπῶς διακειμένους πρὸς τοὺς Ποτιδαιάτας, διὰ τὸ πρώτους ἀποστῆναι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφοβεῖτο λῦσαι τὴν πολιορκίαν. Διόπερ ἠναγκάζετο διακαρτερεῖν καὶ τοὺς στρατιώτας ἀναγκάζειν παρὰ δύναμιν βίαν προςάγειν τῇ πόλει. Ἐπεὶ δὲ τῶν πολιτῶν πολλοὶ διεφθείροντο κατὰ τὰς προςβολὰς καὶ κατὰ τὴν ἐκ τοῦ λοιμοῦ νόσον, ἀπολιπὼν μέρος τῆς δυνάμεως ἐπὶ τῆς πολιορκίας, ἀπέπλευσεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποβεβληκὼς τῶν στρατιωτῶν πλείους τῶν χιλίων. Ἀπελθόντων δὲ τούτων, οἱ Ποτιδαιᾶται, τοῦ τε σίτου παντελῶς ἐκλιπόντος καὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἀθυμούντων, ἐπεκηρυκεύσαντο πρὸς τοὺς πολιορκοῦντας περὶ διαλύσεως. Ἀσμένως δὲ κἀκείνων προςδεξαμένων, διαλύσεις ἐποιήσαντο τοιαύτας, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως ἅπαντας τοὺς Ποτιδαιάτας, ἄλλο μὲν μηθὲν λαβόντας, ἔχοντας δὲ τοὺς μὲν ἄνδρας ἱμάτιον ἕν, τὰς δὲ γυναῖκας δύο. Γενομένων δὲ τούτων τῶν σπονδῶν, οἱ μὲν Ποτιδαιᾶται πάντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐξέλιπον τὴν πατρίδα κατα τὰς συνθήκας, καὶ παρελθόντες εἰς τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης Χαλκιδεῖς, παρ᾽ αὐτοῖς κατῴκησαν· οἱ δὲ

Ἀθηναῖοι τῶν πολιτῶν εἰς χιλίους οἰκήτορας ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ποτίδαιαν, καὶ τήν τε πόλιν καὶ τὴν χώραν κατεκληρούχησαν.

(C. 47.) Phormio, classi Atheniensium praefectus, ad Naupactum Lacedaemonios transitu excludit. Archidamus in Boeotia Plataeenses, quos ad defectionem ab Atheniensibus frustra sollicitaverat, omni oppugnationis vi urget. Xenophon et Phanomachus, Athenienses, Thraciam, Cnemus, Laced. dux, Acarnaniam invadunt. at illi ab Olynthiis profligantur; hic Acarnensium insidiis exceptus in Oeniadarum terram copias abducere cogitur.

47. Ἀθηναῖοι δὲ Φορμίωνα στρατηγὸν προχειρισάμενοι, μετὰ εἴκοσι τριήρων ἐξαπέστειλαν. Οὗτος δὲ περιπλεύσας τὴν Πελοπόννησον, εἰς Ναύπακτον κατῆρε, καὶ θαλαττοκρατῶν τοῦ Κρισαίου κόλπου, διεκώλυσε ταύτῃ πλεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους. Λακεδαιμόνιοι δὲ δύναμιν ἀξιόλογον ἐξέπεμψαν μετὰ Ἀρχιδάμου τοῦ βασιλέως. Οὗτος δὲ παρελθὼν τῆς Βοιωτίας εἰς Πλαταιάς, ἐστράτευσε. Μελλόντων δ᾽ αὐτῶν δῃοῦν τὴν χώραν, καὶ παρακαλούντων τοὺς Πλαταιεῖς ἀποστῆναι τῶν Ἀθηναίων, ὡς οὐ προςεῖχον αὐτοῖς, ἐπόρθησε τὴν χώραν, καὶ τὰς κατὰ ταύτην κτήσεις ἐλυμήνατο. Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν πόλιν περιτειχίσας, ἤλπιζε τῇ σπάνει τῶν ἀναγκαίων καταπονήσειν τοὺς Πλαταιεῖς· οὐδὲν δ᾽ ἧττον καὶ μηχανὰς προςάγοντες, καὶ διὰ τούτων σαλεύοντες τὰ τείχη, καὶ προςβολὰς ἀδιαλείπτως ποιούμενοι διετέλουν. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲ διὰ τῶν προςβολῶν ἠδύναντο χειρώσασθαι τὴν πόλιν, ἀπολιπόντες τὴν ἱκανὴν φυλακήν, ἐπανῆλθον εἰς Πελοπόννησον. Ἀθηναῖοι δὲ στρατηγοὺς καταστήσαντες Ξενοφῶντα καὶ Φανόμαχον, ἀπέστειλαν ἐπὶ Θρᾴκην

μετὰ στρατιωτῶν χιλίων. Οὗτοι δὲ παραγενηθέντες εἰς Πακτωλὸν τῆς Βοττικῆς, ἔτεμον τὴν χώραν καὶ τὸν σῖτον ἐν χλόῃ διέφθειραν. Προσβοηθησάντων δὲ τοῖς Βοττιαίοις Ὀλυνθίων, ἡττήθησαν ὑπὸ τούτων μάχῃ· ἀνῃρέθησαν δὲ τῶν Ἀθηναίων οἵ τε στρατηγοὶ καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ πλείους. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Λακεδαιμόνιοι πεισθέντες ὑπὸ Ἀμβρακιωτῶν, ἐστράτευσαν εἰς Ἀκαρνανίαν. Ἡγούμενος δὲ τούτων Κνῆμος εἶχε στρατιώτας πεζοὺς χιλίους, καὶ ναῦς ὀλίγας· προσλαβόμενος δὲ καὶ παρὰ τῶν συμμάχων στρατιώτας τοὺς ἱκανούς, ἧκεν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ κατεστρατοπέδευσε πλησίον πόλεως, τῆς ὀνομαζομένης Στράτου. Οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες συστραφέντες, καὶ τοὺς πολεμίους ἐνεδρεύσαντες, πολλοὺς ἀπέκτειναν καὶ ξυνηνάγκασαν τὸν Κνῆμον ἀπαγαγεῖν τὴν δύναμιν εἰς τοὺς ὀνομαζομένους Οἰνιάδας.

(C 48.) Sub idem tempus Phormio Atheniensis pugna navali ad Rhium vincit. Athenienses tropaeum erigunt. Tum Lacedaemonios, qui cum parte navium adhuc salva Patras Achaiae refugerant, novasque haerentibus naves summiserant, cum impari classe iterum adoritur Phormio, ancipitemque victoriam reportat.

48. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Φορμίων ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ἔχων εἴκοσι τριήρεις, περιέτυχε ναυσὶ Λακεδαιμονίων ἑπτὰ πρὸς ταῖς τετταράκοντα. Ναυμαχήσας δὲ πρὸς ταύτας, τήν τε στρατηγίδα ναῦν τῶν πολεμίων κατέδυσε, καὶ τῶν ἄλλων πολλὰς ἄπλους ἐποίησε, δώδεκα δὲ αὐτάνδρους εἷλε, τὰς δὲ λοιπὰς μέχρι τῆς γῆς κατεδίωξεν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι παρ' ἐλπίδας ἡττηθέντες, ταῖς

ὑπολειφθείσαις ναυσὶν ἔφυγον εἰς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας. Αὕτη μὲν οὖν ναυμαχία συνέστη περὶ τὸ Ῥίον καλούμενον. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τρόπαιον στήσαντες, καὶ τῷ Ποσειδῶνι περὶ τὸν ἰσθμὸν ναῦν καθιερώσαντες, ἀπέπλευσαν εἰς πόλιν συμμαχίδα Ναύπακτον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἑτέρας ναῦς ἐξέπεμψαν εἰς τὰς Πάτρας. Αὗται δὲ προσλαβόμεναι τὰς ἐκ τῆς ναυμαχίας περιλελειμμένας τριήρεις, ἠθροίσθησαν. Εἰς τὸν αὐτὸν δὲ τόπον καὶ τὸ πεζὸν στρατόπεδον τῶν Πελοποννησίων κατήντησε, καὶ πλησίον τοῦ στόλου κατεστρατοπέδευσε. Φορμίων δὲ τῇ προγεγενημένῃ νίκῃ φρονηματισθείς, ἐτόλμησεν ἐπιθέσθαι ταῖς πολεμικαῖς ναυσὶν οὔσαις πολλαπλασίαις· καί τινας αὐτῶν καταδύσας, καὶ τῶν ἰδίων ἀποβαλών, ἀμφίδοξον ἔσχε τὴν νίκην. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀθηναίων ἀποστειλάντων εἴκοσι τριήρεις, οἱ Λακεδαιμόνιοι φοβηθέντες, ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κόρινθον, οὐ τολμῶντες ναυμαχεῖν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 49.) Olymp LXXXVIII, 1. a. C. 426. Arch. Diotimo, Coss C. Julio et Proculo Verginio Tricosto, Cnemus irrito conatu in Salaminem traiicit, et Piraeeum tentat. Repulso illo, firmiorem Salaminis custodiam Athenienses instituunt.

49. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Διοτίμου Ῥωμαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Γάϊον Ἰούλιον καὶ Πρόκλον Οὐεργίνιον Τρίκοστον· Ἠλεῖοι δ' ἦγον Ὀλυμπιάδα ὀγδόην πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Σύμμαχος Μεσσήνιος ἀπὸ Σικελίας. Ἐπὶ δὲ τούτων Κνῆμος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχος ἐν τῇ Κορίνθῳ διατρίβων, ἔκρινε τὸν Πειραιᾶ

καταλαβέσθαι. Ἐπυνθάνετο γὰρ μήτε ναῦς ἐν αὐτῷ καθειλκυσμένας ὑπάρχειν, μήτε στρατιώτας εἶναι τεταγμένους ἐπὶ τῆς φυλακῆς· τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ἀμελῶς ἔχειν περὶ τῆς τούτου φυλακῆς, διὰ τὸ μηδαμῶς ἐλπίζειν, τολμῆσαί τινας καταλαβέσθαι τὸν τόπον. Διόπερ ἐν τοῖς Μεγάροις καθελκύσας τὰς νενεωλκημένας τετταράκοντα τριήρεις, νυκτὸς ἔπλευσεν εἰς τὴν Σαλαμῖνα· προσπεσὼν δ' ἀπροσδοκήτως εἰς τὸ φρούριον τῆς Σαλαμῖνος τὸ καλούμενον Βουδόριον, τρεῖς ναῦς ἀπέσπασε, καὶ τὴν ἄλλην Σαλαμῖνα κατέδραμε. Τῶν δὲ Σαλαμινίων πυρσευσάντων τοῖς κατὰ τὴν Ἀττικήν, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι δόξαντες τὸν Πειραιᾶ κατειλῆφθαι, ταχέως ἐξεβοήθουν μετὰ πολλῆς ταραχῆς· γνόντες δὲ τὸ γεγονός, ταχέως πληρώσαντες ναῦς ἱκανάς, ἔπλεον εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι τῆς ἐπιβολῆς διαψευσθέντες, ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Σαλαμῖνος εἰς τὴν οἰκείαν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, τῶν πολεμίων ἀποπεπλευκότων, τῆς μὲν Σαλαμῖνος ἐπιμελεστέραν φυλακὴν ἐποιήσαντο, καὶ κατέλιπον φρουροὺς τοὺς ἱκανούς· τὸν δὲ Πειραιᾶ κλείθροις καὶ φυλακαῖς ἱκαναῖς διαλαβόντες ὠχύρωσαν.

(C. 50.) Incidit hoc tempus in bellum, quod Sitalces, rex Thracum, qui parvum regnum virtute ac prudentia praeclare auxerat adversus Perdiccam, R. Macedoniae, gessit, ut Amyntae, Philipp. f., regnum paternum redderet.

50. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Σιτάλκης ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς παρειλήφει μὲν βασιλείαν ὀλίγης χώρας, διὰ δὲ τὴν ἰδίαν ἀνδρίαν καὶ σύνεσιν ἐπὶ πολὺ τὴν δυναστείαν ηὔξησεν, ἐπιεικῶς μὲν ἄρχω

τῶν ὑποτεταγμένων, ἀνδρεῖος δ' ὢν ἐν ταῖς μάχαις καὶ στρατηγικός, ἔτι δὲ τῶν προςόδων μεγάλην ποιούμενος ἐπιμέλειαν· τὸ δὲ τέλος ἐπὶ τοσοῦτον δυνάμεως προῆλθεν, ὥςτε χώρας ἄρξαι πλείστης τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων κατὰ τὴν Θρᾴκην. Ἡ μὲν γὰρ παραθαλάττιος αὐτῆς, ἀπὸ τῆς Ἀβδηριτῶν χώρας τὴν ἀρχὴν ἔχουσα, διέτεινε μέχρι τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ· ἀπὸ δὲ θαλάττης εἰς τὸ μεσόγειον πορευομένῳ, τοσοῦτον εἶχε διάστημα, ὥςτε πεζὸν εὔζωνον ὁδοιπορῆσαι ἡμέρας τρειςκαίδεκα. Τηλικαύτης δὲ χώρας βασιλεύων, ἐλάμβανε προςόδους καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν πλείω χιλίων ταλάντων. Κατὰ δε τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς ἔχων πόλεμον, ἤθροισεν ἐκ τῆς Θρᾴκης στρατιώτας, πεζοὺς μὲν πλείους τῶν δυοκαίδεκα μυριάδων, ἱππεῖς δὲ πεντακιςμυρίους. Ἀναγκαῖον δέ ἐστι τοῦ πολέμου τούτου προεκθέσθαι τὰς αἰτίας, ἵνα σαφὴς ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος φανῇ τοῖς ἀναγινώσκουσι. Σιτάλκης τοίνυν πρὸς Ἀθηναίους φιλίαν συνθέμενος, ὡμολόγησεν αὐτοῖς συμμαχήσειν τὸν ἐπὶ Θρᾴκης πόλεμον. Διόπερ βουλόμενος τοὺς Χαλκιδεῖς σὺν τοῖς Ἀθηναίοις καταπολεμῆσαι, παρεσκευάζετο δύναμιν ἀξιόλογον. Ἅμα δὲ καὶ πρὸς Περδίκκαν τὸν βασιλέα τῶν Μακεδόνων ἀλλοτρίως διακείμενος, ἔκρινε κατάγειν ἐπὶ τὴν Μακεδονικὴν βασιλείαν Ἀμύνταν τὸν Φιλίππου. Δι' ἀμφοτέρας οὖν τὰς προειρημένας αἰτίας ἦν ἀναγκαῖον αὐτῷ συστήσασθαι δύναμιν ἀξιόλογον. Ὡς δ' αὐτῷ τὰ πρὸς τὴν στρατείαν εὐτρεπῆ κατεσκεύαστο, προήγαγε τὴν δύναμιν ἅπασαν, καὶ διελθὼν τὴν Θρᾴκην,

ἐνέβαλεν εἰς τὴν Μακεδονίαν. Οἱ δὲ Μακεδόνες τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως καταπλαγέντες, παρατάξασθαι μὲν οὐκ ἐτόλμησαν· ἐκκομίσαντες δὲ τόν τε σῖτον καὶ τῶν χρημάτων ὅσα δυνατὸν ἦν εἰς τὰ καρτερώτατα φρούρια, μένοντες ἐν τούτοις ἡσυχίαν εἶχον. Οἱ δὲ Θρᾷκες καταγαγόντες τὸν Ἀμύνταν ἐπὶ τὴν βασιλείαν, τὸ μὲν πρῶτον διὰ λόγων καὶ πρεσβειῶν ἐπειρῶντο προσάγεσθαι τὰς πόλεις· ὡς δ' οὐδεὶς αὐτοῖς προσεῖχεν, εὐθὺς τῷ πρώτῳ φρουρίῳ προσβαλόντες, κατὰ κράτος εἷλον. Μετὰ δὲ ταῦτά τινες τῶν πόλεων καὶ τῶν φρουρίων διὰ τὸν φόβον ἑκουσίως ὑπετάγησαν. Πορθήσαντες δὲ πᾶσαν τὴν Μακεδονίαν, καὶ πολλῆς ὠφελείας κύριοι γενόμενοι, μετέβησαν ἐπὶ τὰς Ἑλληνίδας πόλεις τὰς τῶν Χαλκιδέων.

(C. 51.) Quo bello prospere finito, quum Sitalces etiam Chalcidenses expugnare vellet: Graeciae urbes, conspiratione facta, communi delectu exercitum ingentem conscripsere. Quo facto, ille cum Perdicca reconciliatur, et affinitate cum eo contracta, agmen in Thraciam reducit.

51. Τοῦ δὲ Σιτάλκου περὶ ταῦτα διατρίβοντος, Θετταλοὶ καὶ Ἀχαιοὶ καὶ Μάγνητες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες Ἕλληνες, ὅσοι κατῴκουν μεταξὺ Μακεδονίας καὶ Θερμοπυλῶν, συνεφρόνησαν, καὶ δύναμιν ἀξιόλογον κοινῇ συνεστήσαντο. Εὐλαβοῦντο γάρ, μή ποτε τοσαύταις μυριάσιν οἱ Θρᾷκες ἐμβάλωσιν αὐτῶν εἰς τὴν χώραν, καὶ κινδυνεύσωσι ταῖς πατρίσι. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν Χαλκιδέων ποιησάντων, Σιτάλκης πυθόμενος τοὺς Ἕλληνας ἁδρὰς δυνάμεις συνηθροικέναι, καὶ τοὺς στρατιώτας ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἐνοχλουμένους, πρὸς μὲν τὸν Περδίκκαν διαλυσά-

μενος ἐπιγαμίαν ἐποιήσατο, τὰς δὲ δυνάμεις ἀπήγαγεν εἰς Θρᾴκην.

(C. 52.) Interea Attica Lacedaemoniis tertium vastatur: Atheniensibus pestilentia et frumenti penuria afflictis, aciem opponendi animus non erat.

52. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Λακεδαιμόνιοι μὲν παραλαβόντες τοὺς ἐκ Πελοποννήσου συμμάχους, εἰςέβαλον εἰς τὴν Ἀττικήν, ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν Ἀρχιδάμου τοῦ βασιλέως· τὸν δὲ σῖτον ἐν τῇ χλόῃ διέφθειραν, καὶ τὴν χώραν δῃώσαντες, ἐπανῆλθον εἰς τὰς πατρίδας. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι παρατάξασθαι μὲν οὐ τολμῶντες, ὑπὸ δὲ τῆς νόσου καὶ τῆς σιτοδείας πιεζόμενοι, κακὰς περὶ τοῦ μέλλοντος ἐλάμβανον ἐλπίδας. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν. ?!

(C. 53.) Olymp. LXXXVIII, 2. a. C. 425. Arch. Euclide. Tribb. militaribus consulari potestate M. Manlio, Q. Sulpitio Praetextato et Ser. Cornelio Cosso, Leontini in Sicilia, a Syracusanis bello petiti, Atheniensium implorant auxilium, misso oratore Gorgia, qui princeps dicendi artes invenit, disertaque oratione Atheniensibus civium suorum societatem persuasit.

53. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Εὐκλείδου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους τρεῖς, Μάρκον Μάνιον, Κόϊντον Σουλπίκιον Πραιτέξτατον, καὶ Σερούϊλιον Κορνήλιον Κόσσον. Ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν Σικελίαν Λεοντῖνοι, Χαλκιδέων μὲν ὄντες ἄποικοι, συγγενεῖς δὲ Ἀθηναίων, ἔτυχον ὑπὸ Συρακουσίων πολεμούμενοι. Πιεζόμενοι δὲ τῷ πολέμῳ, καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Συρακουσίων κινδυνεύοντες ἁλῶναι κατὰ κράτος, ἐξέπεμψαν πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀξιοῦντες τὸν δῆμον βοηθῆσαι τὴν ταχίστην, καὶ τὴν πόλιν ἑαυτῶν ἐκ τῶν κινδύ-

νων ῥύσασθαι. Ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ἀρχιπρεσβευτὴς Γοργίας ὁ ῥήτωρ, δεινότητι λόγου πολὺ προέχων πάντων τῶν καθ᾽ ἑαυτόν. Οὗτος καὶ τέχνας ῥητορικὰς πρῶτος ἐξεῦρε, καὶ κατὰ τὴν σοφιστείαν τοσοῦτον τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλεν, ὥστε μισθὸν λαμβάνειν παρὰ τῶν μαθητῶν μνᾶς ἑκατόν. Οὗτος οὖν καταντήσας εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ παραχθεὶς εἰς τὸν δῆμον, διελέχθη τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τῆς συμμαχίας, καὶ τῷ ξενίζοντι τῆς λέξεως ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους, ὄντας εὐφυεῖς καὶ φιλολόγους. Πρῶτος γὰρ ἐχρήσατο τῆς λέξεως σχηματισμοῖς περιττοτέροις, καὶ τῇ φιλοτεχνίᾳ διαφέρουσιν ἀντιθέτοις καὶ ἰσοκώλοις καὶ παρίσοις καὶ ὁμοτελεύτοις, καί τισιν ἑτέροις τοιούτοις, ἃ τότε μὲν διὰ τὸ ξένον τῆς κατασκευῆς ἀποδοχῆς ἠξιοῦτο, νῦν δὲ περιεργίαν ἔχειν δοκεῖ, καὶ φαίνεται καταγέλαστον, πλεονάκις καὶ κατακόρως τιθέμενον. Τέλος δὲ πείσας τοὺς Ἀθηναίους συμμαχῆσαι τοῖς Λεοντίνοις, οὗτος μὲν θαυμασθεὶς ἐν ταῖς Ἀθήναις ἐπὶ τέχνῃ ῥητορικῇ, τὴν εἰς Λεοντίνους ἐπάνοδον ἐποιήσατο.

(C. 54.) Athenienses igitur, occupandae Siciliae studio dudum incensi, Leontinis classem auxilio mittunt, ducibus Lachete et Charoeade. Qui Rhegium adverti, copias suas augent; hinc Liparensium insulas, quia Syracusanis favebant, excursionibus vexant: tum conserto cum Siculis proelio, Locrensium castellum capiunt; denique, Atheniensium prospicientia, pluribus navibus instruuntur. At bello longius extracto, Leontini legatione rem transigunt cum Syracusanis, qui receptos in civitatem, municipes suos faciunt.

54. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ πάλαι μὲν ἦσαν ἐπιθυμηταὶ τῆς Σικελίας, διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς χώρας, καὶ τότε δ᾽ ἀσμένως προσδεξάμενοι τοὺς τοῦ Γοργίου λόγους, ἐψηφίσαντο συμμαχίαν ἐκπέμπειν τοῖς Λεον-

τίνοις· πρόφασιν μὲν φέροντες τὴν τῶν συγγενῶν χρείαν καὶ δέησιν, τῇ δ' ἀληθείᾳ τὴν νῆσον σπεύδοντες κατακτήσασθαι. Καὶ γὰρ οὐ πολλοῖς ἔτεσι πρότερον, τῶν τε Κορινθίων καὶ τῶν Κερκυραίων διαπολεμούντων μὲν πρὸς ἀλλήλους, φιλοτιμηθέντων δ' ἀμφοτέρων συμμάχους λαβεῖν τοὺς Ἀθηναίους, προέκρινεν ὁ δῆμος συμμαχεῖν τοῖς Κερκυραίοις, διὰ τὸ τὴν Κέρκυραν εὐφυῶς κεῖσθαι πρὸς τὸν εἰς Σικελίαν πλοῦν. Καθόλου γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι κατακτησάμενοι τὴν τῆς θαλάττης ἡγεμονίαν, καὶ μεγάλας πράξεις ἐπιτελεσάμενοι, συμμάχων τε πολλῶν εὐπόρουν, καὶ δυνάμεις ἐπιτελεσάμενοι, μεγίστας ἐκέκτηντο πόλεις· καὶ χρημάτων τε πλῆθος ἕτοιμον παρέλαβον, μετακομίσαντες ἐκ Δήλου τὰ κοινὰ χρήματα τῶν Ἑλλήνων, ὄντα πλείω τῶν μυρίων ταλάντων· ἡγεμόσι τε μεγάλοις καὶ διὰ στρατηγίαν δεδοκιμασμένοις ἐχρήσαντο· καὶ διὰ τούτων ἁπάντων ἤλπιζον καταπολεμήσειν μὲν τοὺς Λακεδαιμονίους, πάσης δὲ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἡγεμονίαν περιπεποιημένοι, ἀνθέξεσθαι τῆς Σικελίας. Διὰ ταύτας οὖν τὰς αἰτίας ψηφισάμενοι βοηθεῖν τοῖς Λεοντίνοις, ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Σικελίαν ναῦς ἑκατόν, καὶ στρατηγοὺς Λάχητα καὶ Χαροιάδην. Οὗτοι δὲ πλεύσαντες εἰς τὸ Ῥήγιον, προσελάβοντο ναῦς ἑκατὸν παρὰ τῶν Ῥηγίνων καὶ αὐτῶν τῶν Χαλκιδέων ἀποίκων ὄντων· ἐντεῦθεν δ' ὁρμώμενοι, τὸ μὲν πρῶτον τὰς Λιπαραίων νήσους κατέδραμον, (διὰ τὸ συμμαχεῖν τοὺς Λιπαραίους τοῖς Συρακουσίοις,) μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Λοκροὺς πλεύσαντες, καὶ πέντε νεῶν Λο-

κρίδων κυριεύσαντες, φρούριον ἐπολιόρκησαν. Ἐπιβοηθησάντων δὲ τῶν πλησιοχώρων Σικελῶν τοῖς Μυλαίοις, ἐγένετο μάχη, καθ' ἣν Ἀθηναῖοι νικήσαντες ἀπέκτειναν μὲν πλείους τῶν χιλίων, ἐζώγρησαν δὲ οὐκ ἐλάττους τῶν ἑξακοσίων· εὐθὺς δὲ καὶ τὸ φρούριον ἐκπολιορκήσαντες κατέσχον. Τούτων δὲ πραττομένων, κατέπλευσαν νῆες τετταράκοντα, ἃς ἀπέστειλεν ὁ δῆμος, κρίνων γενναιότερον ἅπτεσθαι τοῦ πολέμου· ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς. Ἀθροισθεισῶν δὲ τῶν τριήρων εἰς ἕνα τόπον, ἀξιόλογος ἤδη στόλος κατεσκεύαστο, συγκείμενος ἐκ τριήρων πεντήκοντα καὶ διακοσίων. Τοῦ δὲ πολέμου χρονίζοντος, οἱ Λεοντῖνοι διαπρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς Συρακουσίους, διελύθησαν. Διόπερ αἱ μὲν Ἀθηναίων τριήρεις ἀπέπλευσαν εἰς τὴν οἰκείαν· οἱ δὲ Συρακούσιοι τοῖς Λεοντίνοις μεταδόντες τῆς πολιτείας, ἅπαντας Συρακουσίους ἐποίησαν, καὶ τὴν πόλιν φρούριον ἀπέδειξαν τῶν Συρακουσίων. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

(C. 55) In Graecia Lesbii, abalienati ab Atheniensibus, in societatem Lacedaemoniorum transeunt, iisque, ut maris imperio potiantur, suadent. Sed conatus illorum praevertunt Athenienses, qui, praefecto navium Clinippide, Mitylenaeos fundunt, novaque armatorum manu, quam Paches adduxerat, illorum urbem gravi obsidione premunt. Lacedaemonii et naves subsidio mittunt obsessis, et Atticam devastant. Coguntur tandem dedere urbem Mitylenaei, in quos a Cleone oratore violenta sententia dicitur. Qua mox retractata, illi criminibus quidem ac metu liberantur; sed urbem eorum diruunt Athenienses, Lesbumque totam, exceptis Methymnaeorum agris, sorte dividunt.

55. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα Λέσβιοι μὲν ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων· ἐνεκάλουν γὰρ αὐτοῖς, ὅτι βουλομένων συνοικίζειν πάσας τὰς κατὰ τὴν Λέσβον

πόλεις, εἰς τὴν Μιτυληναίων πόλιν διεκόμισαν. Διὸ καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους ἀποστείλαντες πρεσβευτὰς, καὶ συμμαχίαν συνθέμενοι, συνεβούλευον τοῖς Σπαρτιάταις ἀντέχεσθαι τῆς κατὰ θάλατταν ἡγεμονίας· πρὸς ταύτην δὲ τὴν ἐπιβολὴν ἐπηγγείλαντο πολλὰς τριήρεις εἰς τὸν πόλεμον παρέξεσθαι. Ἀσμένως δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ὑπακουσάντων, καὶ περὶ τὴν κατασκευὴν τῶν τριήρων γενομένων, Ἀθηναῖοι φθάσαντες αὐτῶν τὴν παρασκευὴν, παραχρῆμα δύναμιν ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Λέσβον, πληρώσαντες ναῦς τετταράκοντα, καὶ στρατηγὸν προχειρισάμενοι Κλεινιππίδην. Οὗτος δὲ προσλαβόμενος βοήθειαν παρὰ τῶν συμμάχων, κατέπλευσεν εἰς τὴν Μιτυλήνην. Γενομένης δὲ ναυμαχίας, οἱ μὲν Μιτυληναῖοι λειφθέντες συνεκλείσθησαν εἰς πολιορκίαν. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ψηφισαμένων βοηθεῖν τοῖς Μιτυληναίοις, καὶ παρασκευαζομένων στόλον ἀξιόλογον, ἔφθασαν Ἀθηναῖοι ναῦς ἄλλας σὺν ὁπλίταις χιλίοις ἀποστείλαντες εἰς Λέσβον. Τούτων δ' ἡγούμενος Πάχης ὁ Ἐπικλήρου, καταντήσας εἰς Μιτυλήνην, καὶ τὴν προϋπάρχουσαν δύναμιν παραλαβὼν, περιετείχισε τὴν πόλιν, καὶ συνεχεῖς προσβολὰς ἐποιεῖτο, οὐ μόνον κατὰ γῆν, ἀλλὰ καὶ κατὰ θάλατταν. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν Μιτυλήνην τριήρεις μὲν τετταρακονταπέντε, καὶ στρατηγὸν Ἀλκίδαν· εἰς δὲ τὴν Ἀττικὴν εἰσέβαλον μετὰ τῶν συμμάχων· ἐπελθόντες δὲ καὶ τοὺς παραλελειμμένους τόπους τῆς Ἀττικῆς, καὶ δῃώσαντες τὴν χώραν, ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν. Μιτυληναῖοι δὲ τῇ σιτοδείᾳ

καὶ τῷ πολέμῳ πιεζόμενοι, καὶ στασιάζοντες πρὸς ἀλλήλους, καθ᾽ ὁμολογίαν παρέδωκαν τὴν πόλιν τοῖς πολιορκοῦσιν. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τοῦ δήμου βουλευομένου, ὡς χρὴ προσενέγκασθαι τοῖς Μιτυληναίοις, Κλέων ὁ δημαγωγός, ὠμὸς ὢν τὸν τρόπον καὶ βίαιος, παρώξυνε τὸν δῆμον, ἀποφαινόμενος δεῖν τοὺς Μιτυληναίους αὐτοὺς μὲν ἡβηδὸν ἅπαντας ἀποκτεῖναι, τέκνα δὲ καὶ γυναῖκας ἐξανδραποδίσασθαι. Τέλος δὲ πεισθέντων τῶν Ἀθηναίων, κατὰ τὴν γνώμην τε τοῦ Κλέωνος ψηφισαμένων, ἀπεστάλησαν εἰς τὴν Μιτυλήνην οἱ τὰ δοχθέντα τῷ δήμῳ δηλώσοντες τῷ στρατηγῷ. Τοῦ δὲ Πάχητος ἀναγνόντος τὸ ψήφισμα, ἦλθεν ἐναντίον τῷ προτέρῳ. Ὁ δὲ Πάχης γνοὺς τὴν μετάνοιαν τῶν Ἀθηναίων, ἐχάρη, καὶ τοὺς Μιτυληναίους συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων, ἅμα δὲ καὶ τῶν μεγίστων φόβων. Ἀθηναῖοι δὲ τῆς Μιτυλήνης τὰ τείχη περιελόντες, τὴν Λέσβον ὅλην πλὴν τῆς Μηθυμναίων χώρας κατεκληρούχησαν. Ἡ μὲν οὖν Λεσβίων ἀπόστασις ἀπ᾽ Ἀθηναίων τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος.

(C.56.) Per id tempus obsessae ab Lacedaemoniis Plataeae. Pars incolarum, transcensis muris, per excubias hostium salva Athenas evasit: at reliqui, post deditionem urbis, indignissime perierunt, agrique illorum stipendiis elocati sunt.

56. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Λακεδαιμόνιοι τὰς Πλαταιὰς πολιορκοῦντες, περιετείχισαν τὴν πόλιν, καὶ στρατιώταις πολλοῖς παρεφύλαττον. Χρονιζούσης δὲ τῆς πολιορκίας, καὶ τῶν Ἀθηναίων μηδεμίαν ἐξαποστελλόντων βοήθειαν, οἱ πολιορκούμε-

νοι σιτοδείᾳ τε συνείχοντο, καὶ τῶν πολιτῶν ἐν ταῖς προςβολαῖς πολλοὺς ἀποβεβλήκεισαν. Ἀπορουμένων δ' αὐτῶν, καὶ βουλευομένων περὶ τῆς σωτηρίας, τοῖς μὲν πολλοῖς ἐδόκει τὴν ἡσυχίαν ἄγειν, τοῖς δ' ἄλλοις, ὡς διακοσίοις οὖσιν, ἔδοξε νυκτὸς βιάσασθαι τοὺς φύλακας, καὶ διεκπεσεῖν εἰς τὰς Ἀθήνας. Τηρήσαντες οὖν ἀσέληνον νύκτα, τοὺς μὲν ἄλλους ἔπεισαν εἰς θάτερα μέρη προςβάλλειν τῷ περιτειχίσματι· αὐτοὶ δ' ἑτοιμασάμενοι κλίμακας, καὶ τῶν πολεμίων παραβοηθούντων ἐν τοῖς ἀπεστραμμένοις μέρεσι τῶν τειχῶν, αὐτοὶ διὰ τῶν κλιμάκων ἔτυχον ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, καὶ τοὺς φύλακας ἀποκτείναντες διέφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ Λακεδαιμόνιοι μὲν παροξυνθέντες ἐπὶ τῷ δρασμῷ τῶν ἀπεληλυθότων ἐκ τῆς πόλεως, προςέβαλον τῇ πόλει τῶν Πλαταιέων, καὶ πᾶσαν εἰςεφέροντο σπουδὴν βίᾳ χειρώσασθαι τοὺς πολιορκουμένους· οἱ δὲ Πλαταιεῖς καταπλαγέντες καὶ διαπρεςβευσάμενοι, παρέδωκαν ἑαυτούς τε καὶ τὴν πόλιν τοῖς πολεμίοις. Οἱ δ' ἡγεμόνες τῶν Λακεδαιμονίων καθ' ἕνα τῶν Πλαταιέων προςκαλούμενοι, ἐπηρώτων τί ἀγαθὸν πεποίηκε τοῖς Λακεδαιμονίοις· ἑκάστου δὲ ὁμολογοῦντος μηδὲν εὐηργετηκέναι, πάλιν ἐπηρώτων εἴ τι κακὸν ἔδρασαν τοὺς Σπαρτιάτας· οὐδενὸς δ' ἀντιλέγοντος, πάντων κατέγνωσαν θάνατον. Διὸ καὶ τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἅπαντας ἀνεῖλον, καὶ κατασκάψαντες ἐμίσθωσαν τὴν χώραν. Πλαταιεῖς μὲν οὖν τὴν πρὸς Ἀθηναίους συμμαχίαν βεβαιοτάτην

τηρήσαντες, ἀδίκως ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιέπεσον.

(C. 57.) Corcyraeorum multi, qui capti in bello ad Epidamnum, turpique conditione exsoluti vinculis fuerant, dum prodere Lacedaemoniis patriam conantur; ingens exstitit in insula seditio, Atheniensium ope composita.

57. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, ἐν τῇ Κερκύρᾳ μεγάλη συνέστη στάσις καὶ φιλοτιμία, διὰ τοιαύτας αἰτίας. Ἐν τῷ περὶ Ἐπίδαμνον πολέμῳ πολλοὶ Κερκυραίων αἰχμάλωτοι γενόμενοι, καὶ καταβληθέντες εἰς τὴν δημοσίαν φυλακὴν, ἐπηγγείλαντο τοῖς Κορινθίοις δώσειν τὴν Κέρκυραν, ἐὰν αὐτοὺς ἀπολύσωσιν. Ἀσμένως δὲ τῶν Κορινθίων προςδεξαμένων τοὺς λόγους, οἱ Κερκυραῖοι προςποιηθέντες λύτρα διδόναι, διηγγυήθησαν ὑπὸ τῶν προξένων ἱκανῶν τινῶν ταλάντων ἀφεθέντες. Καὶ τηροῦντες τὴν ἀπὸ τῶν ὡμολογημένων πίστιν, ὡς κατήντησαν εἰς τὴν πατρίδα, τοὺς δημαγωγεῖν εἰωθότας καὶ μάλιστα τοῦ πλήθους προΐστασθαι, συλλαβόντες ἀπέσφαξαν. Καταλύσαντες δὲ τὴν δημοκρατίαν, μετ' ὀλίγον χρόνον Ἀθηναίων βοηθησάντων τῷ δήμῳ, οἱ μὲν Κερκυραῖοι τὴν ἐλευθερίαν ἀνακτησάμενοι, [καὶ] κολάζειν ἐπεβάλοντο τοὺς τὴν ἐπανάστασιν πεποιημένους· οὗτοι δὲ φοβηθέντες τὴν τιμωρίαν, κατέφυγον ἐπὶ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς, καὶ ἱκέται τοῦ δήμου καὶ τῶν θεῶν ἐγένοντο.

(C. 58.) Olymp. LXXXVIII, 3. a. C. 424. Euthydemo Arch., Tribunis militum consulari potestate M. Fabio, M. Foslio Flaccinatore et L. Sergio, pestis, quae nuper saevierat, recrudescit Athenis, excitata illa stagnorum vaporibus, nutrimentique vitio ac nimio aëris fervore aucta. Ad eam averruncandam placandosque

deos Athenienses, oraculi monitu, sepulta cadavera Delo exportant, lustrataque insula panegyrin instaurant.

58. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Εὐθυδήμου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους τρεῖς, Μάρκον Φάβιον, Μάρκον Φαλίνιον, καὶ Λεύκιον Σερουΐλιον. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναῖοι χρόνον τινὰ τῆς νόσου τῆς λοιμικῆς ἀνειμένοι, πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς συμφορὰς ἐνέπεσον. Οὕτω γὰρ ὑπὸ τῆς νόσου διετέθησαν, ὥστε τῶν στρατιωτῶν ἀποβαλεῖν μὲν ὑπὲρ τοὺς τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ τετρακοσίους, τῶν δ᾽ ἄλλων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων ὑπὲρ τοὺς μυρίους. Ἐπιζητούσης δὲ τῆς ἱστορίας τὴν τῆς περὶ τὴν νόσον δεινότητος αἰτίαν, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐκθέσθαι ταῦτα. Προγεγενημένων ἐν τῷ χειμῶνι μεγάλων ὄμβρων, συνέβη τὴν γῆν ἔνυδρον γενέσθαι, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν κοίλων τόπων δεξαμένους πλῆθος ὑδάτων, λιμνάσαι καὶ σχεῖν στατὸν ὕδωρ, παραπλησίως τοῖς ἑλώδεσι τῶν τόπων· θερμαινομένων δ᾽ ἐν τῷ θέρει τούτων καὶ σηπομένων, συνίστασθαι παχείας καὶ δυσώδεις ἀτμίδας· ταύτας δ᾽ ἀναθυμιωμένας διαφθείρειν τὸν πλησίον ἀέρα· ὅπερ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἑλῶν τῶν νοσώδη διάθεσιν ἐχόντων ὁρᾶται γινόμενον. Συνεβάλλετο δὲ πρὸς τὴν νόσον καὶ ἡ τῆς προσφερομένης τροφῆς κακία· ἐγένοντο γὰρ οἱ καρποὶ κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ἔνυγροι παντελῶς καὶ διεφθαρμένην ἔχοντες τὴν φύσιν. Τρίτην δὲ αἰτίαν συνέβη γενέσθαι τῆς νόσου, τὸ μὴ πνεῦσαι τοὺς ἐτησίας, δι᾽ ὧν ἀεὶ κατὰ τὸ θέρος ψύχεται τὸ πολὺ τοῦ καύματος· τῆς δὲ θερμασίας ἐπι-

τασιν λαβούσης, καὶ τοῦ ἀέρος ἐμπύρου γενομένου, τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, μηδεμιᾶς ψύξεως γενομένης, λυμαίνεσθαι συνέβαινε. Διὸ καὶ τὰ νοσήματα τότε πάντα καυματώδη συνέβαινεν εἶναι, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θερμασίας. Διὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ πλεῖστοι τῶν νοσούντων ἔῤῥιπτον ἑαυτοὺς εἰς τὰ φρέατα καὶ τὰς κρήνας, ἐπιθυμοῦντες αὐτῶν καταψύξαι τὰ σώματα. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς νόσου, τὰς αἰτίας τῆς συμφορᾶς ἐπὶ τὸ θεῖον ἀνέπεμπον. Διὸ καὶ κατά τινα χρησμὸν ἐκάθηραν τὴν [νῆσον] Δῆλον, Ἀπόλλωνος μὲν οὖσαν ἱεράν, δοκοῦσαν δὲ μεμιάνθαι, διὰ τὸ τοὺς τετελευτηκότας ἐν αὐτῇ τεθάφθαι. Ἀνασκάψαντες οὖν ἁπάσας τὰς ἐν τῇ Δήλῳ θήκας, μετήνεγκαν εἰς τὴν Ῥήνειαν καλουμένην νῆσον, πλησίον ὑπάρχουσαν τῆς Δήλου. Ἔταξαν δὲ καὶ νόμον, μήτε τίκτειν ἐν τῇ Δήλῳ, μήτε θάπτειν. Ἐποίησαν δὲ καὶ πανήγυριν τὴν τῶν Δηλίων, γεγενημένην μὲν πρότερον, διαλιποῦσαν δὲ πολὺν χρόνον.

(C. 59.) Interea Lacedaemonii, Peloponnesiorum auxiliis adiuti, novis incursionibus vastare Atticam moliuntur. Sed magnis terrae motibus et exundationibus aversi a consilio, Trachina, exhaustam iamiam et desolatam, incolarum precibus victi, nova colonia reficiunt, et Heracleam nuncupant.

59. Τῶν δὲ Ἀθηναίων περὶ ταῦτα ἀσχολουμένων, Λακεδαιμόνιοι τοὺς Πελοποννησίους παραλαβόντες, κατεστρατοπέδευσαν περὶ τὸν Ἰσθμόν, διανοούμενοι πάλιν εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰςβαλεῖν. Γινομένων δὲ σεισμῶν μεγάλων, δεισιδαιμονήσαντες ἀνέκαμψαν εἰς τὰς πατρίδας. Τηλικούτους δὲ συνέβη τοὺς σεισμοὺς γενέσθαι κατὰ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλά-

δος, ὥςτε καὶ πόλεις τινὰς ἐπιθαλαττίους ἐπικλύσασαν τὴν θάλατταν διαφθεῖραι, καὶ κατὰ τὴν Λοκρίδα χερσονήσου καθεστώσης, ῥῆξαι μὲν τὸν ἰσθμόν, ποιῆσαι δὲ νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Ἀταλάντην. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Λακεδαιμόνιοι τὴν Τραχῖνα καλουμένην ᾤκισαν καὶ μετωνόμασαν Ἡράκλειαν, διά τινας τοιαύτας αἰτίας. Τραχίνιοι πρὸς Οἰταίους ὁμόρους ὄντας ἔτη πολλὰ διεπολέμουν, καὶ τοὺς πλείους τῶν πολιτῶν ἀπέβαλον. Ἐρήμου δ' οὔσης τῆς πόλεως, ἠξίωσαν Λακεδαιμονίους, ὄντας ἀποίκους, ἐπιμεληθῆναι τῆς πόλεως. Οἱ δὲ καὶ διὰ τὴν συγγένειαν καὶ διὰ τὸ τὸν Ἡρακλέα πρόγονον ἑαυτῶν ἐγκατῳκηκέναι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐν τῇ Τραχῖνι, ἔγνωσαν αὐτὴν μεγάλην ποιῆσαι πόλιν. Διὸ τῶν Λακεδαιμονίων μὲν καὶ τῶν Πελοποννησίων τετρακισχιλίους οἰκήτορας ἐκπεμψάντων, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τοὺς βουλομένους μετέχειν τῆς ἀποικίας προσεδέξαντο· οὗτοι δ' ἦσαν οὐκ ἐλάττους τῶν ἑξακισχιλίων. Διὸ καὶ τὴν Τραχῖνα μυρίανδρον ποιήσαντες, καὶ τὴν χώραν κατακληρουχήσαντες, ὠνόμασαν τὴν πόλιν Ἡράκλειαν.

(C. 60.) Olymp. LXXXVIII. 1. a. C. 425. Arch. Stratocle, Tribb. militum consular. potestate L. Furio Medullino, L. Pinario Mamercino et Sp. Postumio Albo, classis Attica, duce Demosthene, expeditionem facit in Leucadios, quorum agros depopulata, relicta in Aetoliam cursu, superata ab Aetolis, Naupactum se recipit. Repelluntur Naupacto Aetoli, sed Molycria potiuntur. Demosthenes, in Acarnania versatus, Acarnanes praesidio mittit Naupactiis, magnamque Ambraciotarum multitudinem delet. Sed urbem eorum dum expugnare conatur, Acarnanes, Atheniensium vicinitatem eius dissuadent, foedereque in gratiam cum Ambraciotis, qui metu hostium a Lacedaemoniis praesidium arcessunt.

60. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Στρατοκλέους,

ἐν Ῥώμῃ ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρχοι κατεστάθησαν τρεῖς, Λεύκιος Φούριος Μέτελλος, Σπόριος Λεύκιος Πινάριος, καὶ Ποστούμιος Ἄλβος. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναῖοι μὲν Δημοσθένη προχειρισάμενοι στρατηγὸν μετὰ νεῶν τριάκοντα, καὶ στρατιωτῶν ἱκανῶν. Οὗτος δὲ προςλαβόμενος παρὰ τῶν Κερκυραίων τριήρεις πεντεκαίδεκα, καὶ παρὰ τῶν Κεφαλλήνων, καὶ Ἀκαρνάνων, καὶ Μεσσηνίων τῶν ἐν Ναυπάκτῳ στρατιώτας, ἔπλευσεν ἐπὶ τὴν Λευκάδα. Δῃώσας δὲ τὴν χώραν τῶν Λευκαδίων, ἀπέπλευσεν ἐπὶ τὴν Αἰτωλίαν, καὶ πολλὰς αὐτῶν κώμας ἐπόρθησε. Τῶν δὲ Αἰτωλῶν συστραφέντων ἐπ᾽ αὐτόν, ἐγένετο μάχη, καθ᾽ ἣν Ἀθηναῖοι λειφθέντες εἰς Ναύπακτον ἀπεχώρησαν. Οἱ δὲ Αἰτωλοὶ διὰ τὴν νίκην ἐπαρθέντες, καὶ προςλαβόμενοι Λακεδαιμονίων τριςχιλίους στρατιώτας, στρατεύσαντες ἐπὶ Ναύπακτον, κατοικούντων ἐν αὐτῇ τότε Μεσσηνίων, ἀπεκρούσθησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα στρατεύσαντες ἐπὶ τὴν ὀνομαζομένην Μολυκρίαν, εἷλον τὴν πόλιν. Ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς Δημοσθένης, εὐλαβούμενος μὴ καὶ τὸν Ναύπακτον ἐκπολιορκήσωσι, χιλίους ὁπλίτας ἐξ Ἀκαρνανίας μεταπεμψάμενος, ἀπέστειλεν εἰς τὸν Ναύπακτον. Δημοσθένης δὲ περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν διατρίβων, περιέτυχεν Ἀμπρακιώταις χιλίοις στρατοπεδεύουσι· πρὸς οὓς συνάψας μάχην, σχεδὸν πάντας ἀνεῖλε. Τῶν δὲ ἐκ τῆς Ἀμπρακίας ἐπεξελθόντων πανδημεί, πάλιν ὁ Δημοσθένης τοὺς πλείους αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὥςτε τὴν πόλιν σχεδὸν ἔρημον γενέσθαι. Ὁ μὲν οὖν Δημοσθένης ᾤετο δεῖν ἐκπολιορκῆσαι

τὴν Ἀμπρακίαν, ἐλπίζων διὰ τὴν ἐρημίαν τῶν ἀμυνομένων ῥᾳδίως αὐτὴν αἱρήσειν. Οἱ δ' Ἀκαρνᾶνες φοβούμενοι μὴ τῆς πόλεως Ἀθηναῖοι κυριεύσαντες, βαρύτεροι πάροικοι γένωνται τῶν Ἀμπρακιωτῶν, οὐκ ἔφασαν ἀκολουθεῖν. Στασιαζόντων δ' αὐτῶν, οἱ μὲν Ἀκαρνᾶνες διαλυσάμενοι τοῖς Ἀμπρακιώταις, συνέθεντο τὴν εἰρήνην ἔτη ἑκατόν· Δημοσθένης δ' ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀκαρνάνων, ἀπέπλευσε σὺν ταῖς εἴκοσι ναυσὶν εἰς Ἀθήνας. Ἀμπρακιῶται δὲ [ἐν] μεγάλῃ συμφορᾷ περιπεπτωκότες, παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων φρουρὰν μετεπέμψαντο, φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους.

(C. 61.) Inde in Peloponnesum Demosthenes transvectus Pylum occupat et munit: quem locum Lacedaemonii, Thrasymede duce, omni ope summaque vi recuperare frustra conantur.

61. Δημοσθένης δὲ στρατεύσας ἐπὶ Πύλον, ἐπεβάλετο τοῦτο τὸ χωρίον τειχίσαι κατὰ τὴν Πελοπόννησον. Ἔστι γὰρ ὀχυρόν τε διαφερόντως, καὶ κείμενον ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ· τῆς δὲ Σπάρτης ἀπέχον σταδίους τετρακοσίους. Ἔχων δὲ τότε καὶ ναῦς πολλὰς καὶ στρατιώτας ἱκανούς, ἐν εἴκοσιν ἡμέραις ἐτείχισε τὴν Πύλον. Λακεδαιμόνιοι δὲ πυθόμενοι τὸν τειχισμὸν τῆς Πύλου, συνήγαγον δύναμιν ἀξιόλογον, οὐ μόνον πεζικήν, ἀλλὰ καὶ ναυτικήν. Διὸ καὶ τριήρεσι μὲν ἐπὶ τὴν Πύλον ἔπλευσαν τεσσαρακονταπέντε καλῶς κατεσκευασμέναις, πεζοῖς δὲ ἐπεστράτευσαν μυρίοις καὶ δισχιλίοις· αἰσχρὸν ἡγούμενοι τοὺς τὴν Ἀττικὴν δῃουμένην μὴ τολμήσαντας βοηθεῖν, ἐν Πελοποννήσῳ χώραν τειχίζειν καὶ καταλαμβάνεσθαι. Οὗτοι μὲν οὖν, ἡγουμένου Θρασυμήδους,

πλησίον τῆς Πύλου κατεστρατοπέδευσαν. Ἐμπεσούσης δὲ ὁρμῆς τῷ πλήθει πάντα κίνδυνον ὑπομένειν, καὶ βίᾳ χειρώσασθαι τὴν Πύλον, τὰς μὲν ναῦς ἀντιπρώρους ἔστησαν τῷ στόματι τοῦ λιμένος, ὅπως διὰ τούτων ἐμφράξωσι τὸν εἴσπλουν τῶν πολεμίων· πεζῇ δ᾽ ἐκ διαδοχῆς προσβάλλοντες τῷ τείχει, καὶ φιλοτιμίαν τὴν μεγίστην εἰσφερόμενοι, θαυμασίους ἀγῶνας ὑπεστήσαντο. Εἰς δὲ τὴν νῆσον τὴν καλουμένην Σφακτηρίαν, παρατεταμένην δ᾽ ἐπὶ μῆκος, καὶ ποιοῦσαν εὔδιον τὸν λιμένα, διεβίβασαν τοὺς ἀρίστους τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων. Τοῦτο δ᾽ ἔπραξαν, φθάσαι βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους προκαταλαβέσθαι τὴν νῆσον, εὐφυῶς σφόδρα κειμένην πρὸς τὴν πολιορκίαν. Διημερεύοντες δὲ ταῖς τειχομαχίαις, καὶ κατατιτρωσκόμενοι διὰ τὴν τοῦ τείχους ὑπεροχήν, οὐκ ἔληγον τῆς βίας. Διὸ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον, οὐκ ὀλίγοι δὲ κατετραυματίζοντο, πρὸς τόπον ὠχυρωμένον βιαζόμενοι. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι προκατειλημμένοι χωρίον καὶ φύσει καρτερόν, καὶ βελῶν [τε] πλήθει, καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων πολλὴν ἔχοντες ἀφθονίαν, ἐκθύμως ἠμύνοντο· ἤλπιζον γάρ, κρατήσαντες τῆς ἐπιβολῆς, πάντα τὸν πόλεμον περιαγαγεῖν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ δῃώσειν ἀνὰ μέρος τὴν χώραν τῶν πολεμίων.

(C. 62.) His Pyli oppugnationem acriter urgentibus, tum alii fortitudinis laudem sibi pararunt, tum summa eluxit Brasidae virtus, applicata terrae triremi hostium in se concursantium robur strenue propulsantis, clypeumque perdentis honestissime. Ita per fortunae miram vicissitudinem Athenienses, classe dimicare soliti,

e Laconia Spartanos repulerunt; Lacedaemonii contra, terrestribus victoriis assueti, maritima pugna superiores fuerunt.

62. *Τῆς δὲ πολιορκίας ἀνυπέρβλητον τὴν σπουδὴν ἐχούσης παρ᾽ ἀμφοτέροις, καὶ τῶν Σπαρτιατῶν βίᾳ προςαγόντων τοῖς τείχεσι, πολλοὶ μὲν ἄλλοι κατὰ τὰς ἀνδραγαθίας ἐθαυμάσθησαν, μεγίστης δὲ ἀποδοχῆς ἔτυχε Βρασίδας. Τῶν γὰρ τριηράρχων οὐ τολμώντων τῇ γῇ προςάγειν τὰς τριήρεις, διὰ τὴν χαλεπότητα τῶν τόπων, τριήραρχος ὢν ἐβόα καὶ παρεκελεύετο τῷ κυβερνήτῃ μὴ φείδεσθαι τοῦ σκάφους, ἀλλὰ καὶ βίᾳ προσάγειν τῇ γῇ τὴν τριήρη· αἰσχρὸν γὰρ εἶναι τοῖς Σπαρτιάταις, τῆς μὲν ψυχῆς ἀφειδεῖν ἕνεκα τῆς νίκης, τῶν δὲ σκαφῶν φείδεσθαι, καὶ περιορᾷν Ἀθηναίους κρατοῦντας τῆς Λακωνικῆς. Τέλος δὲ συναναγκάσαντος τὸν κυβερνήτην προςαγαγεῖν τὴν ναῦν, ἡ μὲν τριήρης ἐπώκειλεν· ὁ δὲ Βρασίδας ἐπιβὰς ἐπὶ τὴν τῆς νεὼς ἐπιβάθραν, ἐκ ταύτης ἠμύνατο τὸ πλῆθος τῶν ἐπ᾽ αὐτὸν συνδραμόντων Ἀθηναίων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τοὺς προςιόντας πολλοὺς ἀπέκτεινε· μετὰ δὲ ταῦτα πολλῶν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐπιφερομένων βελῶν, πολλοῖς περιέπιπτεν ἐναντίοις τραύμασι. Τέλος δὲ διὰ τῶν τραυμάτων αἵματος ἐκχυθέντος πολλοῦ, καὶ διὰ τοῦτο λειποψυχήσαντος αὐτοῦ, ὁ μὲν βραχίων προέπεσεν ἐκ τῆς νεώς, ἡ δ᾽ ἀσπὶς περιῤῥυεῖσα καὶ πεσοῦσα εἰς τὴν θάλασσαν, ὑποχείριος ἐγένετο τοῖς πολεμίοις. Μετὰ δὲ ταῦτα οὗτος μὲν πολλοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς σωρεύσας, αὐτὸς ἡμιθανὴς ἐκ τῆς νεὼς ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀπηνέχθη, τοσοῦτον τοὺς ἄλλους ὑπερβαλό-*

μενος ἀνδρίᾳ, ὥςτε τῶν ἄλλων τοὺς ἀποβαλόντας τὴν ἀσπίδα θανάτῳ κολάζεσθαι, τοῦτον δ' ἐπὶ τῇ αὐτῇ αἰτίᾳ ἀπενέγκασθαι δόξαν. Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι συνεχεῖς προςβολὰς ποιούμενοι τῇ Πύλῳ, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντες στρατιώτας, ἔμενον καρτερῶς ἐν τοῖς δεινοῖς. Θαυμάσαι δ' ἄν τις τῆς τύχης τὸ παράδοξον, καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς περὶ τὴν Πύλον διαθέσεως. Ἀθηναῖοι μὲν γάρ, ἐκ τῆς Λακωνικῆς ἀμυνόμενοι τοὺς Σπαρτιάτας, ἐκράτουν· Λακεδαιμόνιοι δέ, τὴν ἰδίαν χώραν οὐκ ἔχοντες, ἐκ τῆς θαλάττης προςέβαλλον τοῖς πολεμίοις· καὶ τοῖς μὲν πεζῇ κρατοῦσι θαλαττοκρατεῖν συνέβαινε, τοῖς δὲ κατὰ θάλατταν πρωτεύουσι, τῆς γῆς ἀπείργειν τοὺς πολεμίους.

(C. 63.) Obsidione longius protracta, Lacedaemonii, postquam nec pacem nec permutationem captivorum ab Atheniensibus impetrassent, tandem in insula Sphacteria fame expugnantur. Qui ubi se dederant, vincti a Cleone Athenas deportantur, nec nisi hac lege, ut bellum solvant Lacedaemonii, servantur. Pylus Messeniis tutanda restituitur.

63. Χρονιζούσης δὲ τῆς πολιορκίας, καὶ τῶν Ἀθηναίων ταῖς ναυσὶν ἐπικρατησάντων, καὶ σῖτον εἰς τὴν γῆν εἰςκομίζειν κωλυόντων, ἐκινδύνευον οἱ κατειλημμένοι ἐν τῇ νήσῳ τῷ λιμῷ διαφθαρῆναι. Διόπερ οἱ Λακεδαιμόνιοι φοβηθέντες περὶ τῶν ἀπειλημμένων ἐν τῇ νήσῳ, πρεςβείαν ἀπέστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ πολέμου· οὐ συγκατατιθεμένων δ' αὐτῶν, ἠξίουν ἀλλαγὴν ποιήσασθαι τῶν ἀνδρῶν, καὶ λαβεῖν τοὺς ἴσους τῶν Ἀθηναίων τῶν ἑαλωκότων· ἀλλ' οὐδὲν τούτων συνεχώρησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Διόπερ οἱ πρέςβεις παῤῥησίαν

ἦγαγον ἐν ταῖς Ἀθήναις, ὡς ὁμολογοῦσι Λακεδαιμονίους κρείττους εἶναι, μὴ βουλόμενοι τὴν ἀντίδοσιν τῶν αἰχμαλώτων ποιήσασθαι. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τῇ σπάνει τῶν ἀναγκαίων καταπονήσαντες τοὺς ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ, παρέλαβον αὐτοὺς καθ' ὁμολογίαν. Ἦσαν δ' οἱ παραδόντες αὐτούς, Σπαρτιᾶται μὲν ἑκατὸν εἴκοσι, τῶν δὲ συμμάχων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. Οὗτοι μὲν ὑπὸ Κλέωνος τοῦ δημαγωγοῦ στρατηγοῦντος τότε δεθέντες, ἤχθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὁ δὲ δῆμος ἐψηφίσατο αὐτοὺς φυλάττειν, ἐὰν βούλωνται Λακεδαιμόνιοι λῦσαι τὸν πόλεμον· εἰ δὲ προκρίνωσι τὸ πολεμεῖν, τότε πάντας τοὺς αἰχμαλώτους ἀποκτεῖναι. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ἐν Ναυπάκτῳ κατοικησαμένων Μεσσηνίων μεταπεμψάμενοι τοὺς ἀρίστους, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τοὺς ἱκανούς, παρέδωκαν τὴν Πύλον φρουρεῖν· ἐνόμιζον γὰρ τοὺς Μεσσηνίους, διὰ τὸ πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας μῖσος, ἐκθυμότατα κακοποιήσειν τὴν Λακωνικήν, ὁρμωμένους ἐξ ὀχυροῦ χωρίου. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Πύλον ἐν τούτοις ἦν.

(C. 64.) In Persia Artaxerxi, post 40 annorum imperium defuncto, succedit Xerxes. Aequi in Italia subacti a Romanis. Egregii triumphi tristem memoriam reliquit Postumius, qui filium, quod, occasione bene pugnandi captus, iniussu decesserat praesidio, victor capitali supplicio affecit.

64. Ἀρταξέρξης δ' ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη τεσσαράκοντα· τὴν δ' ἀρχὴν διαδεξάμενος Ξέρξης, ἐβασίλευσεν ἐνιαυτόν. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Αἴκλων ἀποστάντων ἀπὸ Ῥωμαίων, κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοκράτορα μὲν Αὖλον Ποστούμιον, ἵππαρχον δὲ Λεύκιον Ἰούλιον ἐποίησαν. Οὖ-

τοι δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀξιολόγου στρατεύσαντες εἰς τῶν ἀφεστηκότων τὴν χώραν, τὸ μὲν πρῶτον τὰς κτήσεις ἐπόρθησαν, μετὰ δὲ ταῦτα Αἴκλων ἀντιταχθέντων, ἐγένετο μάχη, καθ' ἣν ἐνίκησαν οἱ Ῥωμαῖοι· καὶ πολλοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀνεῖλον, οὐκ ὀλίγους δὲ ἐζώγρησαν, λαφύρων δὲ πολλῶν ἐκυρίευσαν. Μετὰ δὲ τὴν μάχην, οἱ μὲν ἀφεστηκότες, διὰ τὴν ἧτταν καταπεπληγμένοι, τοῖς Ῥωμαίοις ὑπετάγησαν· ὁ δὲ Ποστούμιος, δόξας καλῶς διῳκηκέναι τὰ κατὰ τὸν πόλεμον, κατήγαγε τὸν εἰωθότα θρίαμβον. Ἴδιον δέ τι καὶ παντελῶς ἄπιστόν φασι πρᾶξαι τὸν Ποστούμιον. Κατὰ γὰρ τὴν μάχην τὸν υἱὸν αὐτοῦ διὰ τὴν προθυμίαν προεκπηδῆσαι τῆς τοῦ πατρὸς δεδομένης τάξεως· τὸν δὲ πατέρα, τηροῦντα τὸ πάτριον ἔθος, τὸν υἱὸν ὡς λελοιπότα τὴν τάξιν ἀποκτεῖναι.

(C. 65.) Olymp. LXXXIX, 1. a. C. 424. Arch. Isarcho, Coss. T. Quinctio et C. Iulio, classis Atheniensium, auspiciis Niciae, Lacedaemoniorum socios infestis armis petit, primo adorta Melum insulam: quae quum strenue se defenderet, hinc divertit in Oropum et Tanagraeorum regionem. Ibi Nicias, copias suas cum Hipponici agmine iungens, Thebanos caedit, reversoque dein Athenas socio, Locridis maritima loca populatur. Corinthios bis fundit, et Crommyonem expugnat. Mox communito Methones castello, et direpta regione propinqua, ipse victor Athenas redit. Paulo post Cytheram insulam capit, Peloponnesi agros multos vastat, Thyreas diruit Aeginetasque, illic habitantes, captivos Athenas mittit. (Variae expeditiones Niciae male unum in annum coniectae.)

65. Τούτου δὲ τοῦ ἔτους διελθόντος, Ἀθήνησι μὲν ἦν ἄρχων Ἴσαρχος, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ καθειστήκεισαν ὕπατοι Τίτος Κοΐντιος καὶ Γάϊος Ἰούλιος, παρὰ δὲ τοῖς Ἠλείοις Ὀλυμπιὰς ἤχθη ἐννάτη καὶ ὀγδοηκοστή, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Σύμμαχος τὸ δεύτερον. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναῖοι στρατηγὸν κατα-

στήσαντες Νικίαν τὸν Νικηράτου, καὶ παραδόντες αὐτῷ τριήρεις μὲν ἑξήκοντα, ὁπλίτας δὲ τρισχιλίους, προσέταξαν πορθῆσαι τοὺς Λακεδαιμονίων συμμάχους. Οὗτος δ' ἐπὶ πρώτην τὴν Μῆλον πλεύσας, τήν τε χώραν ἐδήωσε, καὶ τὴν πόλιν ἐφ' ἱκανὰς ἡμέρας ἐπολιόρκησεν. Αὕτη γὰρ μόνη τῶν Κυκλάδων νήσων διεφύλαττε τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους συμμαχίαν, ἄποικος οὖσα Σπάρτης. Ὁ δὲ Νικίας, γενναίως ἀμυνομένων τῶν Μηλίων, οὐ δυνάμενος ἑλεῖν τὴν πόλιν, ἀπέπλευσεν εἰς Ὠρωπὸν τῆς Βοιωτίας. Ἐνταῦθα δὲ τὰς ναῦς ἀπολιπὼν, παρῆλθεν εἰς τὴν τῶν Ταναγραίων χώραν μετὰ τῶν ὁπλιτῶν, καὶ κατέλαβεν ἐνταῦθα δύναμιν ἑτέραν Ἀθηναίων, ἧς ἐστρατήγει Ἱππόνικος ὁ Καλλίου. Συνελθόντων δὲ εἰς ταὐτὸ τῶν στρατοπέδων ἀμφοτέρων, οὗτοι μὲν ἐπορεύοντο τὴν χώραν πορθοῦντες, τῶν δὲ Θηβαίων ἐκβοηθούντων, συνάψαντες αὐτοῖς μάχην οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλοὺς ἀνελόντες, ἐνίκησαν. Μετὰ δὲ τὴν μάχην οἱ μεθ' Ἱππονίκου στρατιῶται τὴν εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπάνοδον ἐποιήσαντο. Νικίας δὲ παρελθὼν ἐπὶ τὴν Λοκρίδα, καὶ τὴν παραθαλάττιον χώραν πορθήσας, προσελάβετο παρὰ τῶν συμμάχων τριήρεις τεσσαράκοντα, ὥστε τὰς πάσας ἔχειν αὐτὸν ναῦς ἑκατόν· καταλέξας δὲ καὶ πεζοὺς στρατιώτας οὐκ ὀλίγους, καὶ δύναμιν ἀξιόλογον συστησάμενος, ἐπέπλευσεν ἐπὶ τὴν Κόρινθον. Ἀποβιβάσαντος δ' αὐτοῦ τοὺς στρατιώτας, καὶ τῶν Κορινθίων ἀντιταχθέντων, οἱ Ἀθηναῖοι δυσὶ μάχαις ἐνίκησαν, καὶ τρόπαιον ἔστησαν, πολλοὺς τῶν πολεμίων ἀνελόντες.

Ἐτελεύτησαν δ᾽ ἐν τῇ μάχῃ τῶν Ἀθηναίων εἰς ὀκτώ, τῶν δὲ Κορινθίων πλείους τῶν τριακοσίων. Ὁ δὲ Νικίας πλεύσας εἰς Κρομμυῶνα, τήν τε χώραν ἐδήωσε, καὶ τὸ φρούριον ἐχειρώσατο. Εὐθὺς δ᾽ ἐπαναζεύξας, καὶ τειχίσας φρούριον ἐν τῇ Μεθώνῃ, φυλακὴν κατέλιπε, τὴν τὸ χωρίον ἅμα φυλάξουσαν, καὶ τὴν ἐγγὺς χώραν δῃώσουσαν· αὐτὸς δὲ τὴν παραθαλάττιον πορθήσας, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Κύθηρα ναῦς ἀπέστειλαν ἑξήκοντα, καὶ δισχιλίους ὁπλίτας, ὧν εἶχε τὴν στρατηγίαν Νικίας μετ᾽ ἄλλων τινῶν. Οὗτος δὲ στρατεύσας ἐπὶ τὴν νῆσον, καὶ προσβολὰς ποιησάμενος, παρέλαβε τὴν πόλιν καθ᾽ ὁμολογίαν. Ἐν δὲ τῇ νήσῳ καταλιπὼν φρουράν, ἐξέπλευσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ τὴν παραθαλάττιον χώραν ἐδήωσε· καὶ Θυραίας μὲν κειμένας ἐν τοῖς μεθορίοις τῆς Λακωνικῆς καὶ τῆς Ἀργείας ἐκπολιορκήσας, κατέσκαψεν ἐξανδραποδισάμενος· τοὺς δ᾽ ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας Αἰγινήτας καὶ τὸν φρούραρχον Τάνταλον Σπαρτιάτην ζωγρήσας, εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξέπεμψεν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Τάνταλον μετὰ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων καὶ τοὺς Αἰγινήτας ἐν φυλακῇ κατεῖχον.

(C. 66.) Megarenses adeo taedebat belli, quod et cum Atheniensibus et cum exsulibus gererent, ut nonnulli primo cives urbem se Atheniensibus proditures pollicerentur, dein universi ad partes eorum transirent. Confugit praesidium Lacedaemoniorum in arcem Nisaeam, quae mox pacto foedere cessit obsidentibus.

66. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, οἱ Μεγαρεῖς ἐθλίβοντο τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τῷ πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς φυγάδας. Διαπρεσβευο-

μένων δὲ πρὸς ἀλλήλους περὶ τούτων τῶν πολιτῶν, τινὲς μὲν ἀλλοτρίως ἔχοντες πρὸς τοὺς φυγάδας, ἐπηγγείλαντο πρὸς τοὺς Ἀθηναίων στρατηγούς, προδώσειν τὴν πόλιν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ Ἱπποκράτης μὲν καὶ Δημοσθένης συνθέμενοι περὶ τῆς προδοσίας, ἐξέπεμψαν νυκτὸς στρατιώτας ἑξακοσίους εἰς τὴν πόλιν, καὶ οἱ συνθέμενοι παρεδέξαντο τοὺς Ἀθηναίους ἐντὸς τειχῶν. Καταφανοῦς δὲ τῆς προδοσίας γενομένης κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τοῦ πλήθους σχιζομένου κατὰ τὴν αἵρεσιν, καὶ τῶν μὲν συμμαχούντων τοῖς Ἀθηναίοις, τῶν δὲ βοηθούντων τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐκήρυξέ τις ἀφ' ἑαυτοῦ, τοὺς βουλομένους τίθεσθαι τὰ ὅπλα μετὰ Ἀθηναίων καὶ Μεγαρέων. Διόπερ τῶν Λακεδαιμονίων ἐγκαταλείπεσθαι μελλόντων ὑπὸ τῶν Μεγαρέων, συνέβη τοὺς φρουροῦντας τὰ μακρὰ τείχη καταλιπεῖν, εἰς δὲ τὴν καλουμένην Νισαίαν (ἥπερ ἐστὶν ἐπίνειον τῶν Μεγαρέων) καταφυγεῖν. Περιταφρεύσαντες δὲ αὐτὴν οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπολιόρκουν· μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ τῶν Ἀθηναίων τεχνίτας προςλαβόμενοι, περιετείχισαν τὴν Νισαίαν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι φοβούμενοι, μὴ κατὰ κράτος ἁλόντες ἀναιρεθῶσι, παρέδοσαν τὴν Νισαίαν τοῖς Ἀθηναίοις καθ' ὁμολογίαν. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τοὺς Μεγαρέας ἐν τούτοις ἦν.

(C. 67.) Sed Bracidas subito impetu e Nisaea exturbat Athenienses, Megaramque recuperat. Idem, itinere per Thessaliam facto, Chalcidensibus opitulatur, primam Acanthiorum urbem a fide Atheniensium deflectit, multosque alios Thraciae populos in societatem recipit. Firmaturus dein exercitum, milites evocat Lacedaemone. Dantur ei Helotes, quos perditum ibant Lacedaemonii, et atrocibus consiliis persequebantur.

67. Βρασίδας δὲ δύναμιν ἱκανὴν ἀναλαβὼν ἐκ

τε Λακεδαίμονος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων, ἀνέζευξεν ἐπὶ Μέγαρα. Καταπληξάμενος δὲ τοὺς Ἀθηναίους, τούτους μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς Νισαίας, τὴν δὲ πόλιν τῶν Μεγαρέων ἐλευθερώσας, ἀποκατέστησεν εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν. Αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως διὰ Θετταλίας τὴν πορείαν ποιησάμενος, ἧκεν εἰς Δῖον τῆς Μακεδονίας· ἐκεῖθεν δὲ παρελθὼν εἰς Ἄκανθον, συνεμάχησε τοῖς Χαλκιδεῦσι. Καὶ πρώτην μὲν τὴν Ἀκανθίων πόλιν, τὰ μὲν καταπληξάμενος, τὰ δὲ καὶ λόγοις φιλανθρώποις πείσας, ἐποίησεν ἀποστῆναι τῶν Ἀθηναίων· ἔπειτα πολλοὺς καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπὶ Θρᾴκης κατοικούντων προετρέψατο κοινωνεῖν τῆς μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίας. Μετὰ δὲ ταῦτα Βρασίδας βουλόμενος ἐνεργότερον ἅψασθαι τοῦ πολέμου, μετεπέμπετο στρατιώτας ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, σπεύδων ἀξιολογώτερον συστήσασθαι δύναμιν. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται, βουλόμενοι τῶν Εἱλώτων τοὺς κρατίστους ἀπολέσθαι, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν τοὺς μάλιστα πεφρονηματισμένους χιλίους, νομίζοντες ἐν ταῖς μάχαις τοὺς πλείστους αὐτῶν κατακοπήσεσθαι. Ἔπραξαν δέ τι καὶ ἄλλο βίαιον καὶ ὠμόν, δι᾽ οὗ ταπεινώσειν ὑπελάμβανον τοὺς Εἵλωτας. Ἐκήρυξαν γὰρ ἀπογράφεσθαι τῶν Εἱλώτων τοὺς ἀγαθόν τι πεποιηκότας τῇ Σπάρτῃ, καὶ τούτους κρίναντες ἐλευθερώσειν ἐπηγγείλαντο. Ἀπογραψαμένων δὲ δισχιλίων, τούτους μὲν προσέταξαν τοῖς κρατίστοις ἀποκτεῖναι κατ᾽ οἶκον ἑκάστου. Σφόδρα γὰρ εὐλαβοῦντο, μήποτε καιροῦ δραξάμενοι, καὶ

μετὰ τῶν πολεμίων ταχθέντες, εἰς κίνδυνον ἀγάγωσι τὴν Σπάρτην. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ Βρασίδᾳ παραγενομένων χιλίων Εἱλώτων, ἔκ τε συμμάχων στρατολογηθέντων συνέστη δύναμις ἀξιόλογος,

(C. 68.) Tum Brasidas et Amphipolin occupat (cuius brevis historia adiicitur), et loca subigit propinqua. Mox novas triremes condit iuxta Strymonem fl., novosque milites adsciscit et armat, potitus denique tum aliis oppidis, tum per proditionem Torone.

68. Διὸ καὶ θαῤῥήσας τῷ πλήθει τῶν στρατιωτῶν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν καλουμένην Ἀμφίπολιν. Ταύτην δὲ τὴν πόλιν πρότερον μὲν ἐπεχείρησεν οἰκίζειν Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος, φεύγων Δαρεῖον τὸν βασιλέα Περσῶν. Ἐκείνου δὲ τελευτήσαντος, καὶ τῶν οἰκητόρων ἐκπεσόντων ὑπὸ Θρᾳκῶν τῶν ὀνομαζομένων Ἠδωνῶν, μετὰ ταῦτα ἔτεσι δυοὶ πρὸς τοῖς τριάκοντα Ἀθηναῖοι μυρίους οἰκήτορας εἰς αὐτὴν ἐξέπεμψαν. Ὁμοίως δὲ καὶ τούτων ὑπὸ Θρᾳκῶν διαφθαρέντων περὶ Δράβησκον, διαλιπόντες ἔτη δύο, πάλιν ἐκτήσαντο τὴν πόλιν, Ἀπίωνος ἡγουμένου. Περιμαχήτου δ᾽ αὐτῆς πολλάκις γεγενημένης, ἔσπευδεν ὁ Βρασίδας κύριος γενέσθαι τῆς πόλεως. Διὸ καὶ στρατεύσας ἐπ᾽ αὐτὴν ἀξιολόγῳ δυνάμει, καὶ στρατοπεδεύσας πλησίον τῆς γεφύρας, τὸ μὲν πρῶτον εἷλε τὸ προάστειον τῆς πόλεως, τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ καταπληξάμενος τοὺς Ἀμφιπολίτας, παρέλαβε τὴν πόλιν καθ᾽ ὁμολογίαν, ὥστ᾽ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τὰ ἑαυτοῦ λαβόντα ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως. Εὐθὺς δὲ καὶ τῶν πλησιοχώρων πόλεων πλείονας προσηγάγετο, ἐν αἷς ἦσαν ἀξιολογώταται Οἰσύμη καὶ Γαληψός, ἀμφότεραι Θασίων ἄποικοι, καὶ Μύρ-

κινον, Ἠδωνικὸν πολισμάτιον. Ἐπεβάλετο δὲ καὶ ναυπηγεῖσθαι τριήρεις πλείους ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ, καὶ στρατιώτας ἔκ τε Λακεδαίμονος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων μετεπέμπετο. Κατεσκεύαζε δὲ καὶ πανοπλίας πολλάς, καὶ τοῖς ἀνόπλοις τῶν νέων ἀνεδίδου ταύτας, καὶ βελῶν καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων παρασκευὰς ἐποιεῖτο. Ὡς δ' αὐτῷ πάντα παρεσκεύαστο, ἀνέζευξεν ἐκ τῆς Ἀμφιπόλεως μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν καλουμένην Ἀκτήν, κατεστρατοπέδευσεν. Ἐν ταύτῃ δ' ὑπῆρχον πέντε πόλεις, ὧν αἱ μὲν Ἑλληνίδες ἦσαν Ἀνδρίων ἄποικοι, αἱ δὲ εἶχον ὄχλον βαρβάρων διγλώττων Βισαλτικῶν. Ταῦτα δὲ χειρωσάμενος, ἐστράτευσεν ἐπὶ πόλιν Τορώνην, ἄποικον μὲν Χαλκιδέων, κατεχομένην δὲ ὑπὸ Ἀθηναίων. Προδιδόντων δέ τινων τὴν πόλιν, ὑπὸ τούτων εἰςαχθεὶς νυκτός, ἐκράτησε τῆς Τορώνης ἄνευ κινδύνων. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὸν Βρασίδαν μέχρι τούτου προέβη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 69.) Interea Athenienses cum Boeotis dimicarunt. Fuerant enim, qui popularc Boeotiae regimen instituturi, se urbes patrias Hippocrati et Demostheni tradituros ostenderent. Hic, praemunitis Boeotis, re infecta discedit: ille, praeverso eorum adventu, Delium occupat. Sed Pantodas, imperator Boeotorum, cum ingenti manu Delium accelerat, (C. 70.) instructaque acie, proelium committit. Athenienses penitus fusi a Thebanis, et multa cum caede ita praecipites acti, ut non nisi nox, intercepto persequentium impetu, fugientibus salutem praeberet. Ex manubiarum pretio magna a Thebanis structa exornataque in foro porticus, etiam Deliorum celebres ludi instituti sunt. Delium vi expugnatum.

69. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, περὶ τὸ Δήλιον ἐγένετο παράταξις κατὰ τὴν Βοιωτίαν Ἀθηναίων πρὸς Βοιωτούς, διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. Τῶν

Βοιωτῶν τινὲς δυςαρεστούμενοι τῇ τότε πολιτείᾳ, καὶ σπεύδοντες δημοκρατίας ἐν ταῖς πόλεσι καταστῆσαι, διελέχθησαν περὶ τῆς ἰδίας προαιρέσεως τοῖς Ἀθηναίων στρατηγοῖς Ἱπποκράτει καὶ Δημοσθένει, καὶ κατεπηγγέλλοντο παραδώσειν τὰς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεις. Ἀσμένως δὲ τῶν Ἀθηναίων προςδεξαμένων, περί τε τῶν κατὰ τὴν ἐπίθεσιν διοικήσεων διελομένων τῶν στρατηγῶν τὴν δύναμιν, Δημοσθένης μὲν τὸ πλεῖστον τοῦ στρατεύματος ἀναλαβών, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Βοιωτίαν, καὶ καταλαβὼν τοὺς Βοιωτοὺς προνενοημένους τὴν προδοσίαν, ἄπρακτος ἀπῆλθεν· Ἱπποκράτης δὲ πανδημεὶ τοὺς Ἀθηναίους ἀγαγὼν ἐπὶ τὸ Δήλιον, κατέλαβε τὸ χωρίον, καὶ φθάσας τὴν ἔφοδον τῶν Βοιωτῶν, ἐτείχισε τὸ Δήλιον. Τοῦτο δὲ τὸ χωρίον κεῖται πλησίον τῆς Ὠρωπίας καὶ τῶν ὅρων τῆς Βοιωτίας. Παντόδας δὲ ὁ τῶν Βοιωτῶν ἔχων τὴν στρατηγίαν, ἐξ ἁπασῶν τῶν κατὰ τὴν Βοιωτίαν πόλεων μεταπεμψάμενος στρατιώτας, ἧκε πρὸς τὸ Δήλιον μετὰ πολλῆς δυνάμεως· εἶχε γὰρ στρατιώτας πεζοὺς μὲν οὐ πολὺ λείποντας τῶν δισμυρίων, ἱππεῖς δὲ περὶ χιλίους. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τῷ πλήθει μὲν ὑπερεῖχον τῶν Βοιωτῶν, ὡπλισμένοι δὲ οὐχ ὁμοίως τοῖς πολεμίοις· ἄφνω γὰρ καὶ συντόμως ἐξεληλύθεισαν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ διὰ τὴν σπουδὴν ὑπῆρχον ἀπαράσκευοι.

70. Ἀμφοτέρων δὲ προθύμως ὁρμωμένων, παρετάχθησαν αἱ δυνάμεις τόνδε τὸν τρόπον. Παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς ἐτάχθησαν ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας Θηβαῖοι, ἐπὶ δὲ τὸ εὐώνυμον Ὀρχομένιοι, τὴν δὲ μέσην

ἀνεπλήρουν φάλαγγα Βοιωτοί· προεμάχοντο δὲ πάντων οἱ παρ' ἐκείνοις ἡνίοχοι καὶ παραβάται καλούμενοι, ἄνδρες ἐπίλεκτοι τριακόσιοι. Ἀθηναῖοι δὲ διατάττοντες ἔτι τὴν δύναμιν, ἠναγκάσθησαν συνάψαι μάχην. Γενομένης δὲ τῆς παρατάξεως ἰσχυρᾶς, τὸ μὲν πρῶτον οἱ τῶν Ἀθηναίων ἱππεῖς ἀγωνιζόμενοι λαμπρῶς, ἠνάγκασαν φυγεῖν τοὺς ἀντιστάντας ἱππεῖς. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν πεζῶν διαγωνισαμένων, οἱ ταχθέντες κατὰ τοὺς Θηβαίους Ἀθηναῖοι βιασθέντες, ἐτράπησαν· οἱ δὲ λοιποὶ τοὺς ἄλλους Βοιωτοὺς τρεψάμενοι, καὶ συχνοὺς ἀνελόντες, ἐφ' ἱκανὸν τόπον ἐδίωξαν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι διαφέροντες ταῖς τῶν σωμάτων ῥώμαις, ἐπέστρεψαν ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ, καὶ τοῖς διώκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐπιπεσόντες, φυγεῖν ἠνάγκασαν· ἐπιφανεῖ δὲ μάχῃ νικήσαντες, μεγάλην ἀπηνέγκαντο δόξαν πρὸς ἀνδρίαν. Τῶν δ' Ἀθηναίων οἱ μὲν εἰς Ὠρωπόν, οἱ δὲ εἰς τὸ Δήλιον κατέφυγον, τινὲς δὲ πρὸς τὴν θάλατταν διέτειναν πρὸς τὰς ἰδίας ναῦς, ἄλλοι δὲ κατ' ἄλλους, ὡς ἔτυχε, τόπους διεσπάρησαν. Ἐπιγενομένης δὲ τῆς νυκτός, ἔπεσον τῶν μὲν Βοιωτῶν οὐ πλείους τῶν πεντακοσίων, τῶν δ' Ἀθηναίων πολλαπλάσιοι τούτων. Εἰ μὲν οὖν ἡ νὺξ μὴ προκατέλαβεν, οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀθηναίων ἂν ἐτελεύτησαν· αὕτη γὰρ μεσολαβήσασα τὰς τῶν διωκόντων ὁρμάς, διέσωσε τοὺς φεύγοντας. Ὅμως δὲ τοσοῦτο πλῆθος ἦν τῶν ἀναιρεθέντων, ὥστε τοὺς Θηβαίους ἐκ τῆς τῶν λαφύρων τιμῆς τήν τε στοὰν τὴν μεγάλην ἐν τῇ ἀγορᾷ κατασκευάσαι καὶ χαλκοῖς ἀνδριάσι κοσμῆσαι, τοὺς δὲ ναοὺς τοῖς

ὅπλοις καὶ τὰς κατὰ τὴν ἀγορὰν στοὰς τοῖς ἐκ τῶν σκύλων προσηλωθεῖσι καταχαλκῶσαι· τήν τε τῶν Δηλίων πανήγυριν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων ἐνεστήσαντο ποιεῖν. Μετὰ δὲ τὴν μάχην οἱ μὲν Βοιωτοὶ τῷ Δηλίῳ προσβολὰς ποιησάμενοι, κατὰ κράτος εἷλον τὸ χωρίον. Τῶν δὲ φρουρούντων τὸ Δήλιον οἱ πλείους μὲν μαχόμενοι γενναίως ἀπέθανον, διακόσιοι δὲ ἥλωσαν· οἱ δὲ λοιποὶ κατέφυγον εἰς τὰς ναῦς, καὶ διεκομίσθησαν μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τὴν Ἀττικήν. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν ἐπιβουλεύσαντες τοῖς Βοιωτοῖς, τοιαύτῃ συμφορᾷ περιέπεσον.

(C. 71.) In Persia Xerxi II. post perbreve imperii tempus Sogdianus, huic post septem menses Darius II. successit. Hoc anno Antiochus Syracusanus, rerum Sicularum scriptor, historiam suam finiit.

71. Κατὰ δὲ τὴν Ἀσίαν Ξέρξης ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἐνιαυτόν· ὡς δ᾽ ἔνιοι γράφουσι, μῆνας δύο. Τὴν δὲ βασιλείαν διαδεξάμενος ὁ ἀδελφὸς Σογδιανός, ἦρξε μῆνας ἑπτά. Τοῦτον δ᾽ ἀνελὼν Δαρεῖος, ἐβασίλευσεν ἔτη δεκαεννέα. Τῶν δὲ συγγραφέων Ἀντίοχος ὁ Συρακούσιος τὴν τῶν Σικελικῶν ἱστορίαν εἰς τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν κατέστρεψεν, ἀρξάμενος ἀπὸ Κωκάλου τοῦ Σικανῶν βασιλέως, ἐν βίβλοις ἐννέα.

(C. 72.) Olymp. LXXXIX. 2. a. C. 421. Arch. Aminia, Coss. C. Papirio et L. Iulio, Scionae in Macedonia, adspernati Athenienses post acceptam cladem, ad Lacedaemonios desciscunt. E Lesbo eiecti Antandrum occupant, praesidiumque Atheniensium Mitylenae impositum lacessunt. Traiectis itaque in Lesbum copiis, Aristides et Symmachus capiunt Antandrum, profugosque illos tum necant, tum urbe expellunt. Sed Lamachi postea classis apud Cachetem fl. deleta. Quare Athenienses anni inducias cum Lacedaemoniis ineunt, mox illas propter disceptationem de Scione Mendaque ad Lacedaemonios defectione solutas. Vtramque urbem

praesidiis munit Brasidas. Meudam proditione expugnant Athenienses, Scionen continua obsidione nequicquam tentantes.

72. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Ἀμεινίου Ῥωμαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Γάϊον Παπίριον καὶ Λεύκιον Ἰούλιον· ἐπὶ δὲ τούτων Σκιωναῖοι μὲν καταφρονήσαντες τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν περὶ τὸ Δήλιον ἧτταν, ἀπέστησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τὴν πόλιν παρέδωκαν Βρασίδᾳ τῷ στρατηγοῦντι τῶν ἐπὶ Θρᾴκης Λακεδαιμονίων. Ἐν δὲ τῇ Λέσβῳ, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Μιτυλήνης ὑπ᾽ Ἀθηναίων, οἱ πεφευγότες ἐκ τῆς ἁλώσεως, πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν ὄντες, καὶ πάλαι μὲν ἐπεχείρουν κατελθεῖν εἰς τὴν Λέσβον, τότε δὲ συστραφέντες, Ἄντανδρον κατέλαβον· κἀκεῖθεν ὁρμώμενοι, διεπολέμουν τοῖς κατέχουσι τὴν Μιτυλήνην Ἀθηναίοις. Ἐφ᾽ οἷς παροξυνθεὶς ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων, ἐξέπεμψε τοὺς στρατηγοὺς μετὰ δυνάμεως ἐπ᾽ αὐτούς, Ἀριστείδην καὶ Σύμμαχον. Οὗτοι δὲ καταπλεύσαντες εἰς τὴν Λέσβον, καὶ προσβολὰς ποιησάμενοι συνεχεῖς, εἷλον τὴν Ἄντανδρον, καὶ τῶν φυγάδων τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ ἐκ τῆς πόλεως ἐξέβαλον, αὐτοὶ δὲ φρουρὰν ἀπολιπόντες τὴν φυλάξουσαν τὸ χωρίον, ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Λέσβου. Μετὰ δὲ ταῦτα Λάμαχος ὁ στρατηγὸς ἔχων δέκα τριήρεις, ἔπλευσεν εἰς τὸν Πόντον, καὶ καθορμισθεὶς εἰς Ἡράκλειαν, περὶ τὸν ποταμὸν τὸν ὀνομαζόμενον Κάχητα πάσας τὰς ναῦς ἀπέβαλε. Μεγάλων γὰρ ὄμβρων καταῤῥαγέντων, καὶ τοῦ ποταμοῦ βίαιον τὴν καταφορὰν τοῦ ῥεύματος ποιησαμένου, τὰ σκάφη κατά τινας τραχεῖς τό-

πους προςπεσόντα τῇ γῇ, διεφθάρη. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδὰς ἐνιαυσίους ἐποιήσαντο, κατὰ ταύτας τὰς ὁμολογίας, ὥςτ' ἔχειν ἑκατέρους, ὧν τότε κύριοι καθειστήκεισαν. Συνιόντες δὲ πολλάκις εἰς λόγους, ᾤοντο δεῖν καταλῦσαι τὸν πόλεμον, καὶ εἰς τέλος παύσασθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλονεικίας· Λακεδαιμόνιοι δὲ ἔσπευδον ἀπολαβεῖν τοὺς ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ γενομένους αἰχμαλώτους. Τῶν δὲ σπονδῶν τὸν εἰρημένον τρόπον συντελεσθεισῶν, περὶ μὲν τῶν ἄλλων αὐτοῖς ὁμολογούμενα πάντα ὑπῆρξε, περὶ δὲ τῆς Σκιώνης ἠμφισβήτουν ἀμφότεροι. Γενομένης δὲ μεγάλης φιλοτιμίας, τὰς σπονδὰς κατελύσαντο, περὶ δὲ τῆς Σκιώνης διεπολέμουν πρὸς ἀλλήλους. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Μένδη πόλις πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπέστη, καὶ τὴν φιλονεικίαν τὴν ὑπὲρ τῆς Σκιώνης ἰσχυροτέραν ἐποίησε. Διὸ καὶ Βρασίδας μὲν ἐκ τῆς Μένδης καὶ τῆς Σκιώνης ἀποκομίσας τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἄλλα τὰ χρησιμώτατα, φρουραῖς ἀξιολόγοις ἠσφαλίσατο τὰς πόλεις. Ἀθηναῖοι δὲ παροξυνθέντες ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ἐψηφίσαντο, πάντας τοὺς Σκιωναίους, ὅταν ἁλῶσιν, ἡβηδὸν ἀποσφάξειν, καὶ δύναμιν ἐξέπεμψαν ἐπ' αὐτοὺς ναυτικὴν τριήρων πεντήκοντα· τούτων δὲ τὴν στρατηγίαν εἶχε Νικίας καὶ Νικόστρατος. Οὗτοι δὲ πλεύσαντες ἐπὶ πρώτην τὴν Μένδην, ἐκράτησαν τῆς πόλεως, προδόντων τινῶν αὐτήν. Τὴν δὲ Σκιώνην περιετείχισαν, καὶ προςκαθήμενοι τῇ πολιορκίᾳ, συνεχεῖς προςβολὰς ἐποιοῦντο. Οἱ δ' ἐν τῇ Σκιώνῃ φρουροί, πολλοὶ

μὲν τὸν ἀριθμὸν ὄντες, εὐπορίαν δ' ἔχοντες βελῶν καὶ σίτου καὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς, ῥᾳδίως ἠμύνοντο τοὺς Ἀθηναίους, καὶ στάσιν ὑπερδέξιον ἔχοντες, πολλοὺς κατετίτρωσκον. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 73.) Olymp. LXXXIX, 3. a. C. 420. Arch. Alcaeo, Coss. Opitro Lucretio et L. Sergio Fidenate, Athenienses insulae possessione deiiciunt Delios, defectionis reos, quibus Pharnaces Adramyttium dat incolendam. Tum Cleon, missus ab Atheniensibus in Thraciae fines, Teronem vi capit, et cum eductis inde copiis ad Strymonem procedit, Amphipolin magno conatu oppugnans.

73. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀθήνησι μὲν ἦρχεν Ἀλκαῖος, ἐν Ῥώμῃ δὲ ὑπῆρχον ὕπατοι Ὀπίτερος Λουκρήτιος καὶ Λεύκιος Σέργιος Φιδηνιάτης. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναῖοι τοῖς Δηλίοις ἐγκαλοῦντες, ὅτι λάθρα πρὸς Λακεδαιμονίους συντίθενται συμμαχίαν, ἐξέβαλον αὐτοὺς ἐκ τῆς νήσου, καὶ τὴν πόλιν αὐτοὶ κατέσχον. Τοῖς δ' ἐκπεσοῦσι Δηλίοις Φαρνάκης ὁ σατράπης ἔδωκεν οἰκεῖν πόλιν Ἀτραμύτιον. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι προχειρισάμενοι στρατηγὸν Κλέωνα τὸν δημαγωγόν, καὶ δόντες ἀξιόλογον δύναμιν πεζικήν, ἐξέπεμψαν εἰς τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης τόπους. Οὗτος δὲ πλεύσας εἰς Σκιώνην, κἀκεῖθεν προςλαβόμενος στρατιώτας ἐκ τῶν πολιορκούντων τὴν πόλιν, ἀπέπλευσε, καὶ κατῆρεν εἰς Τορώνην· ἐγίνωσκε γὰρ τὸν μὲν Βρασίδαν ἐκ τούτων τῶν τόπων ἀπεληλυθότα, πρὸς δὲ τῇ Τορώνῃ τοὺς ἀπολελειμμένους στρατιώτας οὐκ ὄντας ἀξιομάχους. Πλησίον δὲ τῆς Τορώνης καταστρατοπεδεύσας, καὶ πολιορκήσας κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἷλε κατὰ κράτος τὴν πόλιν, καὶ τοὺς μὲν παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας ἠνδραποδίσατο, αὐτοὺς δὲ

[καὶ] τοὺς τὴν πόλιν φρουροῦντας αἰχμαλώτους λαβών, δήσας ἀπέστειλεν εἰς τὰς Ἀθήνας· τῆς δὲ πόλεως ἀπολιπὼν τὴν ἱκανὴν φρουράν, ἐξέπλευσε μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ κατῆρε τῆς Θρᾴκης ἐπὶ Στρυμόνα ποταμόν. Καταστρατοπεδεύσας δὲ πλησίον πόλεως Ἠϊόνος, ἀπεχούσης δὲ ἀπὸ τῆς Ἀμφιπόλεως σταδίους ὡς τριάκοντα, προσβολὰς ἐποιεῖτο τῷ πολίσματι.

(C. 74.) Huic obviam ei progressus Brasidas acerrimum proelium facit. Cadit uterque imperator. Lacedaemonii ad extremum victores. Qui etiam matrem Brasidae, quod patriae laudem nati sui gloriae praetulisset, publicis honoribus ornant. Tum induciae 50 annorum sancitae (cf. Ol. XCI, 3.), solutumque hoc modo bellum Peloponnesiacum, in decem iam annos protractum.

74. Πυθόμενος δὲ τὸν Βρασίδαν μετὰ δυνάμεως διατρίβειν περὶ πόλιν Ἀμφίπολιν, ἀνέζευξεν ἐπ᾽ αὐτόν. Ὁ δὲ Βρασίδας, ὡς ἤκουσε προσιόντας τοὺς πολεμίους, ἐκτάξας τὴν δύναμιν, ἀπήντα τοῖς Ἀθηναίοις. Γενομένης δὲ παρατάξεως μεγάλης, καὶ τῶν στρατοπέδων ἀγωνισαμένων ἀμφοτέρων λαμπρῶς, τὸ μὲν πρῶτον ἰσόῤῥοπος ἦν ἡ μάχη· μετὰ δὲ ταῦτα παρ᾽ ἑκατέροις τῶν ἡγεμόνων φιλοτιμουμένων δι᾽ ἑαυτῶν κρῖναι τὴν μάχην, συνέβη πολλοὺς τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν ἀναιρεθῆναι, τῶν στρατηγῶν αὐτοὺς καταστησάντων εἰς τὴν μάχην, καὶ ὑπὲρ τῆς νίκης ἀνυπέρβλητον φιλοτιμίαν εἰσενεγκαμένων. Ὁ μὲν Βρασίδας ἀριστεύσας, καὶ πλείστους ἀνελών, ἡρωϊκῶς κατέστρεψε τὸν βίον· ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ Κλέωνος ἐν τῇ μάχῃ πεσόντος, ἀμφότεραι μὲν αἱ δυνάμεις διὰ τὴν ἀναρχίαν ἐταράχθησαν, τὸ τέλος δ᾽ ἐνίκησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τρόπαιον ἔστησαν. Οἱ

δ᾽ Ἀθηναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελόμενοι καὶ θάψαντες, ἀπέπλευσαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰς δὲ τὴν Λακεδαίμονα παραγενομένων τινῶν ἐκ τῆς μάχης, καὶ τὴν Βρασίδου νίκην ἅμα καὶ τελευτὴν ἀπαγγειλάντων, ἡ μήτηρ τοῦ Βρασίδου πυνθανομένη περὶ τῶν πραχθέντων κατὰ τὴν μάχην, ἐπηρώτησε ποῖός τις γέγονεν ἐν τῇ παρατάξει Βρασίδας· τῶν δ᾽ ἀποκριναμένων, ὅτι πάντων Λακεδαιμονίων ἄριστος, εἶπεν ἡ μήτηρ τοῦ τετελευτηκότος, ὅτι Βρασίδας ὁ υἱὸς αὐτῆς ἦν ἀγαθὸς ἀνήρ, πολλῶν μέντοιγε ἑτέρων καταδεέστερος. Τῶν δὲ λόγων τούτων διαδοθέντων κατὰ τὴν πόλιν, οἱ ἔφοροι δημοσίᾳ τὴν γυναῖκα ἐτίμησαν, ὅτι προέκρινε τὸν τῆς πατρίδος ἔπαινον τῆς τοῦ τέκνου δόξης. Μετὰ δὲ τὴν εἰρημένην μάχην ἔδοξαν οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς Λακεδαιμονίοις συνθέσθαι σπονδὰς πεντηκονταετεῖς ἐπὶ τοῖσδε, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους παρ᾽ ἀμφοτέροις ἀπολυθῆναι, τὰς δὲ πόλεις ἀποδοθῆναι τὰς κατὰ πόλεμον ληφθείσας. Ὁ μὲν οὖν Πελοποννησιακὸς πόλεμος, διαμείνας μέχρι τῶν ὑποκειμένων καιρῶν ἔτη δέκα, τὸν εἰρημένον τρόπον κατελύθη.

(C. 75.) Olymp. LXXXIX, 4. a. C. 419. Arch. Aristone, Coss. T. Quinctio et A. Cornelio Cosso, novos motus excitarunt reliquae civitates Graeciae, in primis Argos, Corinthus, Thebae et Elis: quae, quod Athenienses et Lacedaemonii privatis illam pactionem consiliis inierant, decemvirisque summam reip. commiserant, de libertate sua sollicitae, contra eos ipsae conspirant. Imperium belli deferunt Argivis, antiquae virtutis laudem magna opum vi tutantibus: qui exercitu perpetuo, liberalique impensa, brevi instructissimos bellatores efficiunt.

75. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Ἀρίστωνος Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Τίτον Κοΐντιον καὶ Αὖ-

λον Κορνήλιον Κόσσον. Ἐπὶ δὲ τούτων ἄρτι τοῦ πολέμου τοῦ Πελοποννησιακοῦ κατειλημένου, πάλιν ταραχαὶ καὶ κινήσεις πολεμικαὶ συνέβησαν, διὰ τοιαύτας τινάς αἰτίας. Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κοινῇ μετὰ τῶν συμμάχων πεποιημένοι σπονδὰς καὶ διαλύσεις, χωρὶς τῶν συμμαχίδων πόλεων συνέθεντο συμμαχίαν. Τοῦτο δὲ πράξαντες, εἰς ὑπόνοιαν ἦλθον ὡς ἐπὶ καταδουλώσει τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἰδίαν πεποιημένοι συμμαχίαν. Διόπερ αἱ μέγισται τῶν πόλεων διεπρεσβεύοντο πρὸς ἀλλήλας, καὶ συνδιελέγοντο περὶ ὁμονοίας καὶ συμμαχίας κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων. Ἦσαν δὲ προεστῶσαι πόλεις ταύτης αἱ δυνατώταται τέσσαρες, Ἄργος, Θῆβαι, Κόρινθος, Ἦλις. Εὐλόγως δ' ὑπωπτεύθησαν αἱ πόλεις συμφρονεῖν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὸ προσγεγράφθαι ταῖς κοιναῖς συνθήκαις, ἐξεῖναι Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις, ὅπερ ἂν δοκῇ ταύταις ταῖς πόλεσι, προσγράφειν ταῖς συνθήκαις, καὶ ἀφαιρεῖν ἀπὸ τῶν συνθηκῶν. Χωρὶς δὲ τούτων, Ἀθηναῖοι μὲν διὰ ψηφίσματος ἔδωκαν δέκα ἀνδράσιν ἐξουσίαν ἔχειν βουλεύεσθαι περὶ τῶν τῇ πόλει συμφερόντων· τὸ παραπλήσιον δὲ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων πεποιηκότων, φανερὰν συνέβη γενέσθαι τῶν δύο πόλεων τὴν πλεονεξίαν. Πολλῶν δὲ πόλεων ὑπακουουσῶν πρὸς τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν, καὶ τῶν μὲν Ἀθηναίων καταφρονουμένων διὰ τὴν περὶ τὸ Δήλιον συμφοράν, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων τεταπεινωμένων τῇ δόξῃ διὰ τὴν ἅλωσιν τῶν ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ νήσῳ, πολλαὶ πόλεις συνίσταντο, καὶ προῆγον τὴν

τῶν Ἀργείων πόλιν ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν. Ἔχει γὰρ ἡ πόλις αὕτη μέγα ἀξίωμα διὰ τὰς παλαιὰς πράξεις· πρὸ γὰρ τῆς Ἡρακλειδῶν κατηλύσεως, ἐκ τῆς Ἀργείας ὑπῆρξαν σχεδὸν ἅπαντες οἱ μέγιστοι τῶν βασιλέων· πρός τε τούτοις πολὺν χρόνον εἰρήνην ἔχουσα, προσόδους μεγίστας ἐλάμβανε, καὶ πλῆθος οὐ μόνον χρημάτων εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ἀνδρῶν. Οἱ δ' Ἀργεῖοι νομίζοντες αὐτοῖς συγχωρηθήσεσθαι τὴν ὅλην ἡγεμονίαν, ἐπέλεξαν τῶν πολιτῶν χιλίους τοὺς μάλιστα νεωτάτους, καὶ τοῖς τε σώμασιν ἰσχύοντας καὶ ταῖς οὐσίαις· ἀπολύσαντες δὲ αὐτοὺς καὶ τῆς ἄλλης λειτουργίας, καὶ τροφὰς δημοσίας χορηγοῦντες, προσέταξαν γυμνάζεσθαι συνεχεῖς μελέτας. Οὗτοι μὲν οὖν, διὰ τὴν χορηγίαν καὶ τὴν συνεχῆ μελέτην, ταχὺ τῶν πολεμικῶν ἔργων ἀθληταὶ κατεστάθησαν.

(C. 76.) Quibus conatibus leniora Lacedaemoniorum, duriora Atheniensium consilia obstiterunt. Hi expugnatam magna cum saevitie Scionen Plataeensibus, propter se patria exterminatis, ad inhabitandum concedunt. Per id tempus in Italia Campani arma inferunt Cumanis, direptamque eorum urbem in suam potestatem redigunt.

76. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὁρῶντες ἐπ' αὐτοὺς συνισταμένην τὴν Πελοπόννησον, καὶ προορώμενοι τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου, τὰ κατὰ τὴν ἡγεμονίαν, ὡς ἦν δυνατόν, ἠσφαλίζοντο. Καὶ πρῶτον μὲν τοὺς μετὰ Βρασίδα κατὰ τὴν Θρᾴκην ἐστρατευμένους Εἵλωτας, ὄντας χιλίους, ἠλευθέρωσαν· μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ νήσῳ ληφθέντας αἰχμαλώτους Σπαρτιάτας ἀτιμίᾳ προβεβληκότες, ὡς τὴν Σπάρτην ἀδοξοτέραν πεποιηκότας, ἀπέλυσαν τῆς ἀτιμίας. Ἀκολούθως δὲ τούτοις, τοῖς κατὰ τὸν πόλεμον ἐπαι-

νοις καὶ τιμαῖς προετρέποντο τὰς προγεγενημένας ἀνδραγαθίας ἐν τοῖς μέλλουσιν ἀγῶσιν ὑπερβάλλεσθαι· τοῖς τε συμμάχοις ἐπιεικέστερον προσεφέροντο, καὶ ταῖς φιλανθρωπίαις τοὺς ἀλλοτριοῦντας αὐτῶν ἐθεράπευον. Ἀθηναῖοι δὲ τοὐναντίον, τῷ φόβῳ βουλόμενοι καταπλήξασθαι τοὺς ἐν ὑποψίᾳ ἀποστάσεως ὄντας, παράδειγμα πᾶσιν ἀνέδειξαν τὴν ἐκ τῶν Σκιωναίων τιμωρίαν. Ἐκπολιορκήσαντες γὰρ αὐτοὺς καὶ πάντας ἡβηδὸν κατασφάξαντες, παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας ἐξηνδραποδίσαντο, τὴν δὲ νῆσον οἰκεῖν παρέδοσαν τοῖς Πλαταιεῦσιν, ἐκπεπτωκόσι δι' ἐκείνους ἐκ τῆς πατρίδος. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους κατὰ τὴν Ἰταλίαν Καμπανοὶ μεγάλῃ δυνάμει στρατεύσαντες ἐπὶ Κύμην, ἐνίκησαν μάχῃ τοὺς Κυμαίους, καὶ πλείους τῶν ἀντιταχθέντων κατέκοψαν. Προσκαθεζόμενοι δὲ τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πλείους προσβολὰς ποιησάμενοι, κατὰ κράτος εἷλον τὴν πόλιν. Διαρπάσαντες δὲ αὐτήν, καὶ τοὺς καταληφθέντας ἐξανδραποδισάμενοι, τοὺς ἱκανοὺς οἰκήτορας ἐξ αὐτῶν ἀπέδειξαν.

(C. 77.) Olymp. XC, 1. a. C. 418. Arch. Aristophylo, Coss. L. Quinctio et A. Sempronio, Athenienses oraculi iussu Deliis restituunt insulam: sed ob Pylum, Lacedaemoniis non redditam, nova gignuntur dissidia. Argivi Atheniensibus accedunt; Corinthios Lacedaemonii ad suas partes trahunt. Extra Peloponnesum Aenianes, Dolopes et Melienses vi invadunt Heracleam: cuius incolae primo proelio superati, mox, praesidio a Boeotis arcessito, hostes repellunt. Mecybernam, Atheniensium tutela adhuc gavisam, sibi subiiciunt Olynthii.

77. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἀριστοφύλου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Κοΐντιον καὶ Αὖλον Σεμπρώνιον, Ἠλεῖοι δ' ἤγαγον Ὀλυμπιά-

δα ἐννενηκοστήν, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Ὑπέρβιος Συρακούσιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναῖοι μὲν κατά τινα χρησμὸν Δηλίοις ἀπέδοσαν τὴν νῆσον, καὶ κατῆλθον εἰς τὴν πατρίδα οἱ τὸ Ἀτραμύτιον οἰκοῦντες Δήλιοι. Τῶν δὲ Ἀθηναίων οὐκ ἀποδιδόντων Λακεδαιμονίοις τὴν Πύλον, πάλιν αἱ πόλεις αὗται πρὸς ἀλλήλας διεφέροντο, καὶ πολεμικῶς εἶχον. Ἃ δὴ πυθόμενος ὁ δῆμος τῶν Ἀργείων, ἔπεισε τοὺς Ἀθηναίους φιλίαν συνθέσθαι πρὸς τοὺς Ἀργείους. Αὐξομένης δὲ τῆς διαφορᾶς, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι τοὺς Κορινθίους ἔπεισαν ἐγκαταλιπεῖν τὴν κοινὴν σύνοδον, καὶ συμμαχεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις. Τοιαύτης δὲ ταραχῆς γενομένης, καὶ ἀναρχίας οὔσης, τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐν τούτοις ἦν. Ἐν δὲ τοῖς ἐκτὸς τόποις, Αἰνιᾶνες καὶ Δόλοπες καὶ Μηλιεῖς συμφρονήσαντες, δυνάμεσιν ἀξιολόγοις ἐστράτευσαν ἐπὶ τὴν Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίᾳ. Ἀντιταχθέντων δὲ τῶν Ἡρακλεωτῶν, καὶ μάχης γενομένης ἰσχυρᾶς, ἡττήθησαν οἱ τὴν Ἡράκλειαν κατοικοῦντες. Πολλοὺς δ' ἀποβαλόντες στρατιώτας, καὶ συμφυγόντες ἐντὸς τῶν τειχῶν, μετεπέμψαντο βοήθειαν παρὰ τῶν Βοιωτῶν. Ἀποστειλάντων δ' αὐτοῖς τῶν Θηβαίων χιλίους ὁπλίτας ἐπιλέκτους, μετ' αὐτῶν ἠμύνοντο τοὺς ἐπιστρατευκότας. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Ὀλύνθιοι μὲν στρατεύσαντες ἐπὶ πόλιν Μηκύβερναν, φρουρουμένην ὑπ' Ἀθηναίων, τὴν μὲν φρουρὰν ἐξέβαλον, αὐτοὶ δὲ τὴν πόλιν κατέσχον.

(C. 78.) Olymp. XC. 2. a. C. 417. Arch. Archia. Coss. L. Papirio Mugillano et C. Servilio Structo, Argivi, Atheniensibus iuncti, quorum dux erat Alcibiades, Lacedaemonios adoriuntur, qui Apollini Pythio solennia non peregissent. Vastata Troezene, Lacedaemonii iniurias bello in Argivos vindicaturi, Agin imperatorem constituunt. Is quum Argivos, quibus Elei et Mantinei accesserant, coegisset urbe copias educere, iamque instrui acies et arma expediri viderentur: invitis utrisque populis, a ducibus induciae factae sunt. Suos duces puniunt Argivi: Lacedaemonii autem Agidi, qui ignominiam promissis diluerat, decemviros adiunxere, quos rerum omnium consultores adhiberet.

78. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Ἀρχίου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Παπίριον Μουγιλανὸν καὶ Γάϊον Σερουΐλιον Στροῦκτον. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀργεῖοι μὲν ἐγκαλέσαντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὅτι τὰ θύματα οὐκ ἀπέδοσαν τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Πυθίῳ, πόλεμον αὐτοῖς κατήγγειλαν· καθ᾽ ὃν δὴ χρόνον Ἀλκιβιάδης ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων εἰςέβαλεν εἰς τὴν Ἀργείαν, ἔχων δύναμιν. Τούτους δὲ οἱ Ἀργεῖοι παραλαβόντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ Τροιζῆνα πόλιν σύμμαχον Λακεδαιμονίων· καὶ τὴν μὲν χώραν λεηλατήσαντες, τὰς δὲ ἐπαύλεις ἐμπρήσαντες, ἀπηλλάγησαν εἰς τὴν οἰκείαν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι παροξυνθέντες ἐπὶ τοῖς εἰς τοὺς Τροιζηνίους παρανομήμασιν, ἔγνωσαν διαπολεμεῖν πρὸς Ἀργείους. Διὸ καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες, ἐπέστησαν ἡγεμόνα Ἆγιν τὸν βασιλέα. Οὗτος δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς Ἀργείους, καὶ τὴν μὲν χώραν ἐδῄωσε, πλησίον δὲ τῆς πόλεως ἀγαγὼν τὴν δύναμιν, προεκαλεῖτο τοὺς πολεμίους εἰς τὴν μάχην. Οἱ δ᾽ Ἀργεῖοι προςλαβόμενοι στρατιώτας, παρὰ μὲν Ἠλείων τριςχιλίους, παρὰ δὲ Μαντινέων οὐ πολὺ λειπομένους τούτων, προῆγον ἐκ τῆς πόλεως τὸ στρατόπε-

δον. Μελλούσης δὲ παρατάξεως γίνεσθαι, οἱ στρατηγοὶ παρ' ἀμφοτέροις διαπρεσβευσάμενοι, τετραμηνιαίους ἀνοχὰς συνέθεντο. Ἐπανελθόντων δὲ τῶν στρατοπέδων ἀπράκτων εἰς τὴν οἰκείαν, δι' ὀργῆς εἶχον αἱ πόλεις ἀμφότεραι τοὺς συνθεμένους τὰς σπονδὰς στρατηγούς. Διόπερ οἱ μὲν Ἀργεῖοι τοῖς λίθοις βάλλοντες τοὺς ἡγεμόνας, ἀποκτείνειν ἐπεχείρησαν, καὶ μόλις μετὰ πολλῆς δεήσεως τὸ ζῆν συνεχώρησαν, τὴν δ' οὐσίαν αὐτῶν δημεύσαντες, κατέσκαψαν τὰς οἰκίας· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τὸν Ἆγιν ἐπεβάλοντο μὲν κολάζειν, ἐπαγγειλαμένου δ' αὐτοῦ διὰ τῶν καλῶν ἔργων διορθώσασθαι τὴν ἁμαρτίαν, μόγις συνεχώρησαν· εἰς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἑλόμενοι δέκα ἄνδρας τοὺς συνετωτάτους, παρακατέστησαν συμβούλους, καὶ προςέταξαν μηδὲν ἄνευ τῆς τούτων γνώμης πράττειν.

(C. 79.) Mox Argivi, quibus Athenienses, auspiciis Lachetis et Nicostrati, copias miserant, bellum in Arcadia redintegrant. Expugnata Orchomeno, castra admovent Tegeae: ad quam urbem obsidione liberandam, Lacedaemonii Mantineam petunt. Delecta Argivûm iuventus hostes in fugam vertit: qui quum reliquam aciem alia parte fudissent, et in delectos illos fortiter irrumperent; tandem, patefacto secundum Pharacis sententiam Arcadibus exitu, erecto tropaeo victores discedunt.

79. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀθηναίων ἀποστειλάντων κατὰ θάλατταν εἰς αὐτοὺς ὁπλίτας μὲν χιλίους ἐπιλέκτους, ἱππεῖς δὲ διακοσίους, ὧν ἐστρατήγουν Λάχης καὶ Νικόστρατος· (συνῆν δὲ τούτοις καὶ Ἀλκιβιάδης ἰδιώτης ὤν, διὰ τὴν φιλίαν τὴν πρὸς Ἠλείους καὶ Μαντινεῖς·) συνεδρευσάντων δὲ πάντων, ἔδοξε τὰς μὲν σπονδὰς ἐᾶν χαίρειν, πρὸς δὲ τὸν πόλεμον ὁρμῆσαι. Διὸ καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος στρατηγὸς

παρώρμησε πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ πάντων προθύμως ὑπακουσάντων, ἐκτὸς τῆς πόλεως κατεστρατοπέδευσαν. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς πάντων πρῶτον στρατεύειν ἐπ' Ὀρχομενὸν τῆς Ἀρκαδίας. Διὸ καὶ παρελθόντες εἰς Ἀρκαδίαν, προσκαθεζόμενοι τῇ πόλει, καθ' ἡμέραν ἐποιοῦντο προσβολὰς τοῖς τείχεσι. Χειρωσάμενοι δὲ τὴν πόλιν, κατεστρατοπέδευσαν πλησίον Τεγέας, κεκρικότες καὶ ταύτην πολιορκήσειν. Τῶν δὲ Τεγεατῶν ἀξιούντων τοὺς Λακεδαιμονίους βοηθῆσαι κατὰ τάχος, οἱ Σπαρτιᾶται, παραλαβόντες τοὺς ἰδίους πάντας καὶ συμμάχους, ἧκον ἐπὶ τὴν Μαντίνειαν, νομίζοντες ταύτης πολεμουμένης λυθήσεσθαι τὴν τῆς Τεγέας πολιορκίαν. Οἱ δὲ Μαντινεῖς τοὺς συμμάχους παραλαβόντες, καὶ αὐτοὶ πανδημεὶ στρατεύσαντες, ἀντετάχθησαν τοῖς Λακεδαιμονίοις. Γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς, οἱ μὲν ἐπίλεκτοι τῶν Ἀργείων, χίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, γεγυμνασμένοι δὲ καλῶς τὰ κατὰ τὸν πόλεμον, ἐτρέψαντο τοὺς ἀντιτεταγμένους πρῶτοι, καὶ διώκοντες πολὺν φόνον ἐποίουν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τἄλλα μέρη τοῦ στρατεύματος τρεψάμενοι, καὶ πολλοὺς ἀνελόντες, ὑπέστρεψαν ἐπ' αὐτοὺς ἐκείνους· οὓς καὶ τῷ πλήθει κυκλώσαντες, ἤλπιζον κατακόψειν ἅπαντας. Τῶν δὲ λογάδων τῷ μὲν πλήθει πολὺ λειπομένων, ταῖς δ' ἀνδραγαθίαις προεχόντων, ὁ μὲν βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων προαγωνιζόμενος, ἐνεκαρτέρησε τοῖς δεινοῖς, καὶ πάντας ἂν ἀνεῖλεν· ἔσπευδε γὰρ τοῖς πολίταις ἀποδοῦναι τὰς ἐπαγγελίας, καὶ μέγα τι κατεργασάμενος, διορθώσασθαι τὴν γεγενημένην

ἀδοξίαν· οὐ μὴν εἰάθη γε τὴν προαίρεσιν ἐπιτελέσαι. Φάραξ γὰρ ὁ Σπαρτιάτης, εἷς ὢν τῶν συμβούλων, ἀξίωμα δὲ μέγιστον ἔχων ἐν τῇ Σπάρτῃ, διεκελεύετο τοῖς Ἀρκάσι δοῦναι δίοδον, καὶ μὴ πρὸς ἀπεγνωκότας τὸ ζῆν διακινδυνεύοντας, πεῖραν λαβεῖν ἀτυχούσης ἀρετῆς. Ὅθεν ἠναγκάσθη κατὰ τὴν ἀρτίως ῥηθεῖσαν ἐπιταγὴν δοῦναι διέξοδον, κατὰ τὴν τοῦ Φάρακος γνώμην. Οἱ μὲν οὖν χίλιοι τὸν εἰρημένον τρόπον ἀφεθέντες διελθεῖν, διεσώθησαν· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, μεγάλῃ μάχῃ νικήσαντες καὶ τρόπαιον στήσαντες, ἀπῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν.

(C. 80.) Olymp. XC, 3. a. C. 416. Arch. Antiphonte, Tribb militum consulari potestate C. Furio, T. Quintio, M. Postumio et A. Cornelio, Mantinea, deserta ab Argivis, qui societatem cum Lacedaemoniis inierant, in horum ditionem venit. Argivorum delecti, eversa democratia, optimatum constituunt imperium, post menses octo rursus sublatum. Inter Phocenses et Locros bellum Phocenses victores. Athenienses, Nicia duce, Cythera Nisaeamque occupant [Cfr. c. 65., unde narratio praepostere hic repetita est], et in urbe Melo pubertatem trucidant. In Italia Fidenates a Romanis, quorum legatos occiderant, bellantur Dictatore An. Aemilio, Magistro equitum A. Cornelio. Post longum et atrox certamen aequo tandem Marte discessum est.

80. Τοῦ δ᾽ ἐνιαυσιαίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχεν Ἀντιφῶν, ἐν Ῥώμῃ δὲ ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρχοι τέτταρες κατεστάθησαν, Γάϊος Φούριος καὶ Τίτος Κοΐντιος, ἔτι δὲ Μάρκος Ποστούμιος καὶ Αὖλος Κορνήλιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Ἀργεῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι διαπρεσβευσάμενοι πρὸς ἀλλήλους, εἰρήνην ἐποιήσαντο, καὶ συμμαχίαν συνέθεντο. Διόπερ οἱ Μαντινεῖς ἀποβαλόντες τὴν ἀπὸ τῶν Ἀργείων βοήθειαν, ἠναγκάσθησαν ὑποταγῆναι τοῖς Λακεδαιμονίοις. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀργείων οἱ κατ᾽ ἐκλογὴν κεκριμένοι

τῶν πολιτῶν χίλιοι συνεφώνησαν, καὶ τὴν μὲν δημοκρατίαν ἔγνωσαν καταλύειν, ἀριστοκρατίαν δ' ἐξ αὑτῶν καθιστάναι. Ἔχοντες δὲ πολλοὺς συνεργούς, διὰ τὸ προέχειν τῶν πολιτῶν ταῖς οὐσίαις καὶ ταῖς ἀνδραγαθίαις, τὸ μὲν πρῶτον συλλαβόντες τοὺς δημαγωγεῖν εἰωθότας ἀπέκτειναν, τοὺς δ' ἄλλους καταπληξάμενοι, κατέλυσαν τοὺς νόμους, καὶ δι' ἑαυτῶν τὰ δημόσια διῴκουν. Διακατασχόντες δὲ ταύτην τὴν πολιτείαν μῆνας ὀκτώ, κατελύθησαν, τοῦ δήμου συστάντος ἐπ' αὐτούς. Διὸ καὶ τούτων ἀναιρεθέντων, ὁ δῆμος ἐκομίσατο τὴν δημοκρατίαν. Ἐγένετο δὲ καὶ ἑτέρα κίνησις κατὰ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ Φωκεῖς γὰρ πρὸς Λοκροὺς διενεχθέντες, παρατάξει ἐκρίθησαν διὰ τὴν οἰκείαν ἀνδρείαν· ἐνίκησαν γὰρ Φωκεῖς, ἀνελόντες Λοκρῶν πλείους τῶν χιλίων. Ἀθηναῖοι δέ, Νικίου στρατηγοῦντος, εἷλον δύο πόλεις, Κύθηρα καὶ Νισαίαν· τήν τε Μῆλον πολιορκήσαντες, ἡβηδὸν ἀπέσφαξαν, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἐξηνδραποδίσαντο. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἐν τούτοις ἦν. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν, Φειδηνᾶται μέν, παραγενομένων εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν πρέσβεων ἐκ τῆς Ῥώμης, ἐπὶ μικραῖς αἰτίαις ἀνεῖλον τούτους. Ἐφ' οἷς οἱ Ῥωμαῖοι παροξυνθέντες, ἐψηφίσαντο πολεμεῖν, καὶ προχειρισάμενοι δύναμιν ἀξιόλογον, εἵλοντο δικτάτωρα Ἄνιον Αἰμίλιον, καὶ μετὰ τούτου, κατὰ τὸ ἔθος, Αὖλον Κορνήλιον ἵππαρχον. Ὁ δ' Αἰμίλιος παρασκευασάμενος τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς Φειδηνάτας. Ἀντιταξαμένων δὲ τῶν Φειδηνατῶν, ἐγένετο μάχη

ἐπὶ πολὺν χρόνον ἰσχυρά· καὶ πολλῶν παρ' ἀμφοτέροις πεσόντων, ἰσόῤῥοπος ὁ ἀγὼν ἐγένετο.

(C. 81.) Olymp. XC, 4. a. C. 415. Arch. Euphemo, Tribb. militum consulari potestate L. Furio, L. Quinctio, A. Sempronio [et L. Horatio Barbato]. Lacedaemonii, Argivos adorti, oppidum Hysias capiunt, murosque ad mare ab iis exstructos diruunt. Athenienses rem Argivorum committunt Alcibiadi: is pulsis ex urbe quicumque Lacedaemoniorum partibus favebant, statum ibi popularem confirmat. Lacedaemonii Argolidem rursus invadunt, exules Argivorum Orneas habitatum mittunt, relictoque praesidio, ut infestent Argolidem, mandant. Expugnantur Orneae ab Argivis, quibus Athenienses auxilia miserant, praesidiique et exulum pars eiicitur, alii neci dantur.

81. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Εὐφήμου, ἐν Ῥώμῃ κατεστάθησαν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρχοι, Λεύκιος Φούριος, Λεύκιος Κοΐντιος, Αὖλος Σεμπρώνιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Λακεδαιμόνιοι μετὰ τῶν συμμάχων στρατεύσαντες εἰς τὴν Ἀργείαν, Ὑσιὰς χωρίον εἷλον, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείναντες, τὸ μὲν φρούριον κατέσκαψαν· αὐτοὶ δὲ πυθόμενοι τοὺς Ἀργείους ᾠκοδομηκέναι τὰ μακρὰ τείχη μέχρι τῆς θαλάττης, ἐπελθόντες τὰ κατεσκευασμένα τείχη κατέσκαψαν, καὶ τὴν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπάνοδον ἐποιήσαντο. Ἀθηναῖοι δὲ ἑλόμενοι στρατηγὸν Ἀλκιβιάδην, καὶ δόντες αὐτῷ ναῦς εἴκοσι, προσέταξαν συγκατασκευάσαι τοῖς Ἀργείοις τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν· ἔτι γὰρ ἦσαν ἐν ταραχαῖς, διὰ τὸ πολλοὺς ὑπολελεῖφθαι τῶν τὴν ἀριστοκρατίαν αἱρουμένων. Ὁ δ' οὖν Ἀλκιβιάδης καταντήσας εἰς τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν, καὶ συνεδρεύσας μετὰ τῶν τὴν δημοκρατίαν προκρινόντων, ἐπέλεξε τῶν Ἀργείων τοὺς μάλιστα δοκοῦντας τὰ τῶν Λακεδαιμονίων αἱρεῖσθαι· μεταστησάμενος δὲ τούτους ἐκ τῆς πόλεως, καὶ συγκατασκευά-

σας βεβαίως τὴν δημοκρατίαν, ἀπέπλευσεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Τούτου δὲ τοῦ ἔτους λήγοντος, Λακεδαιμόνιοι μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐμβαλόντες εἰς τὴν Ἀργείαν, καὶ πολλὴν τῆς χώρας δῃώσαντες, τοὺς φυγάδας τῶν Ἀργείων κατῴκισαν εἰς Ὀρνεάς· ἐπιτειχίσαντες δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ἐπὶ τῆς Ἀργείας, καὶ φρουροὺς τοὺς ἱκανοὺς ἀπολιπόντες, προσέταξαν κακοποιεῖν τοὺς Ἀργείους. Ἀπελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἐκ τῆς Ἀργείας, Ἀθηναῖοι μὲν συμμαχίαν ἐξέπεμψαν τοῖς Ἀργείοις, τριήρεις τεσσαράκοντα, ὁπλίτας δὲ χιλίους καὶ διακοσίους· οἱ δ' Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Ἀθηναίων στρατεύσαντες ἐπὶ τὰς Ὀρνεάς, τήν τε πόλιν κατὰ κράτος εἷλον, καὶ τῶν φρουρῶν καὶ φυγάδων οὓς μὲν ἀπέκτειναν, οὓς δὲ ἐξέβαλον ἐκ τῶν Ὀρνεῶν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τὸ πεντεκαιδέκατον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

(C. 82.) Olymp. XCI, 1. a. C. 414. Arch. Aristomnesto, Tribb. militum c. p. T. Claudio, Sp. Nautio, L. Sergio et S. Julio. Byzantini, Chalcedonii et Thraces in Bithyniam saeviunt. In Sicilia Selinuntii, fines Egestanorum violenter ingressi, postquam dehortantes eos respuissent, tandem coguntur bellantibus cedere. Exacerbata inde discordia, post atroxque certamen Selinuntii victores. Qua clade debilitati Egestani quum Agrigentinorum praesidium Syracusiorumque frustra petiissent, frustra item adiissent Carthaginem, transmarinam inde societatem armorum quaerunt: quibus consiliis fortuna annuit.

82. Τῷ δὲ ἑκκαιδεκάτῳ παρ' Ἀθηναίοις μὲν ἦν ἄρχων Ἀριστόμνηστος, ἐν Ῥώμῃ δ' ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρχοι τέσσαρες κατεστάθησαν, Τίτος Κλαύδιος καὶ Σπόριος Ναύτιος, ἔτι δὲ Λεύκιος Σέντιος καὶ Σέξτος Ἰούλιος. Ἐπὶ δὲ τούτων παρὰ μὲν Ἠλείοις ἤχθη Ὀλυμπιὰς πρώτη πρὸς ταῖς ἐνενήκοντα, καθ'

ἣν ἐνίκα στάδιον Ἐξαίνετος Ἀκραγαντῖνος. Βυζάντιοι δὲ καὶ Χαλκηδόνιοι παραλαβόντες Θρᾷκας, ἐστράτευσαν εἰς τὴν Βιθυνίαν πολλοῖς πλήθεσι, καὶ τήν τε χώραν ἐπόρθησαν, καὶ πολλὰ τῶν μικρῶν πολισμάτων ἐκπολιορκήσαντες, ἐπετέλεσαν πράξεις ὠμότητι διαφερούσας· πολλῶν γὰρ αἰχμαλώτων κρατήσαντες, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ παίδων, ἅπαντας ἀπέσφαξαν. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους κατὰ τὴν Σικελίαν Ἐγεσταῖοι πρὸς Σελινουντίους ἐπολέμησαν περὶ χώρας ἀμφισβητησίμου, ποταμοῦ τὴν χώραν τῶν διαφερομένων πόλεων ὁρίζοντος. Σελινούντιοι δὲ διαβάντες τὸ ῥεῖθρον, τὸ μὲν πρῶτον τῆς παραποταμίας βίᾳ κατέσχον· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῆς προςκειμένης χώρας πολλὴν ἀποτεμόμενοι, κατεφρόνησαν τῶν ἠδικημένων. Οἱ δ' Ἐγεσταῖοι παροξυνθέντες, τὸ μὲν πρῶτον διὰ τῶν λόγων πείθειν ἐπεβάλοντο· μὴ ἐπιβαίνειν τῆς ἀλλοτρίας γῆς· ὡς δὲ οὐδεὶς αὐτοῖς προςεῖχεν, ἐστράτευσαν ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν χώραν, καὶ πάντας ἐκβαλόντες ἐκ τῶν ἀγρῶν, αὐτοὶ τὴν χώραν κατέσχον. Γενομένης δὲ διαφορᾶς μεγάλης ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσι, στρατιώτας ἀθροίσαντες, διὰ τῶν ὅπλων ἐποιοῦντο τὴν κρίσιν. Διόπερ ἀμφοτέρων παραταξαμένων, ἐγένετο μάχη καρτερά, καθ' ἣν Σελινούντιοι νικήσαντες, ἀπέκτειναν τῶν Ἐγεσταίων οὐκ ὀλίγους. Οἱ δ' Ἐγεσταῖοι ταπεινωθέντες, καὶ καθ' ἑαυτοὺς οὐκ ὄντες ἀξιόμαχοι, τὸ μὲν πρῶτον Ἀκραγαντίνους καὶ Συρακουσίους ἔπειθον συμμαχῆσαι· ἀποτυχόντες δὲ τούτων, ἐξέπεμψαν πρεσβευτὰς εἰς τὴν Καρχηδόνα,

δεόμενοι βοηθῆσαι· οὐ προσεχόντων δ' αὐτῶν, ἐζήτουν τινὰ διαπόντιον συμμαχίαν· οἷς συνήργησε ταὐτόματον.

(C. 83.) Quum enim Leontini, urbe agrisque eiecti, Atheniensium opem adversus Syracusanos implorassent, Egestanique magnam pecuniae vim ad belli sumtus, strenuamque operam essent polliciti: Athenienses, illorum gentilitia necessitudine, horum simulata opulentia moti, de armis in Siciliam expediundis consilia ineunt. Ibi Niciae quidem prudentia multis gravibusque de caussis bellum dissuasit; (C. 84.) sed Alcibiadis facundia et amplitudo facile populum ad illud suscipiendum perduxit. Magna igitur classe instructa, delectisque ducibus Alcibiade, Nicia et Lamacho, bellum Syracusanum exoritur.

83. Λεοντίνων γὰρ ὑπὸ Συρακουσίων ἐκ τῆς πόλεως μετῳκισμένων, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀποβεβληκότων, οἱ φυγάδες αὐτῶν συστραφέντες, ἔκριναν πάλιν αὐτοὺς Ἀθηναίους προςλαβέσθαι συμμάχους, ὄντας συγγενεῖς. Περὶ δὲ τούτων κοινολογησάμενοι τοῖς ἔθνεσιν, οἷς συνεφρόνησαν, κοινῇ πρέσβεις ἐξέπεμψαν πρὸς Ἀθηναίους, ἀξιοῦντες μὲν βοηθῆσαι ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἀδικουμέναις, ἐπαγγειλάμενοι δὲ συγκατασκευάσειν αὐτοῖς τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν πράγματα. Παραγενομένων οὖν εἰς τὰς Ἀθήνας τῶν πρέσβεων, καὶ τῶν μὲν Λεοντίνων τὴν συγγένειαν προφερομένων καὶ τὴν προϋπάρχουσαν συμμαχίαν, τῶν δ' Ἐγεσταίων ἐπαγγελλομένων χρημάτων τε πλῆθος δώσειν εἰς τὸν πόλεμον καὶ συμμαχήσειν κατὰ τῶν Συρακουσίων· ἔδοξε τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπέμψαι τινὰς τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν, καὶ διασκέψασθαι τὰ κατὰ τὴν νῆσον καὶ τοὺς Ἐγεσταίους. Παραγενομένων οὖν τούτων εἰς τὴν Ἐγέσταν, οἱ μὲν Ἐγεσταῖοι χρημάτων πλῆθος ἐπέδειξαν, τὰ μὲν οἴκοθεν, τὰ δὲ παρὰ τῶν ἀστυ-

γειτόνων χρησάμενοι, φαντασίας ἕνεκεν. Ἀπελθόντων δὲ τῶν πρέσβεων, καὶ τὴν εὐπορίαν τῶν Ἐγεσταίων ἀπαγγειλάντων, συνῆλθεν ὁ δῆμος περὶ τούτων. Προτεθείσης δὲ τῆς βουλῆς περὶ τοῦ στρατεύειν ἐπὶ Σικελίαν, Νικίας μὲν ὁ Νικηράτου, θαυμαζόμενος ἐπ' ἀρετῇ παρὰ τοῖς πολίταις, συνεβούλευε μὴ στρατεύειν ἐπὶ Σικελίαν· μὴ γὰρ δυνατὸν ὑπάρχειν ἅμα τε Λακεδαιμονίοις διαπολεμεῖν, καὶ δυνάμεις μεγάλας ἐκπέμπειν διαποντίους· καὶ τῶν Ἑλλήνων μὴ δυναμένους κτήσασθαι τὴν ἡγεμονίαν, ἐλπίζειν τὴν μεγίστην τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην νήσων περιποιήσασθαι· καὶ Καρχηδονίους μὲν ἔχοντας μεγίστην ἡγεμονίαν, καὶ πολλάκις ὑπὲρ τῆς Σικελίας πεπολεμηκότας, μὴ δεδυνῆσθαι κρατῆσαι τῆς νήσου, τοὺς δὲ Ἀθηναίους πολὺ λειπομένους τῇ δυνάμει τῶν Καρχηδονίων, δορύκτητον ποιήσασθαι τὴν κρατίστην τῶν νήσων.

84. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα διαλεχθέντος αὐτοῦ περὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως οἰκεῖα, τῆς ἐναντίας γνώμης προεστηκὼς Ἀλκιβιάδης, ἐπιφανέστατος Ἀθηναίων, ἔπεισε τὸν δῆμον ἐπανελέσθαι τὸν πόλεμον. Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτος δεινότατος μὲν εἰπεῖν τῶν πολιτῶν, εὐγενείᾳ δὲ καὶ πλούτῳ καὶ στρατηγίᾳ διωνομασμένος. Εὐθὺς οὖν ὁ δῆμος στόλον ἀξιόχρεων κατεσκεύασε, τριάκοντα μὲν τριήρεις παρὰ τῶν συμμάχων λαβών, ἰδίας δ' ἑκατὸν καταρτίσας· ταύτας τε κοσμήσας πᾶσι τοῖς εἰς πόλεμον χρησίμοις, κατέλεξεν ὁπλίτας εἰς πεντακισχιλίους, στρατηγοὺς δὲ τρεῖς ἐχειροτόνησεν ἐπὶ ταύτην τὴν στρατη-

γίαν, Ἀλκιβιάδην καὶ Νικίαν καὶ Λάμαχον. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν περὶ ταῦτα ἦσαν. Ἡμεῖς δὲ παρόντες ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου τοῦ συστάντος Ἀθηναίοις καὶ Συρακουσίοις, κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ πρόθεσιν, τὰς ἑπομένας πράξεις εἰς τὴν ἐχομένην βίβλον κατατάξομεν.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ
ΕΝ ΤΗι ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗι
ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΩΝ.

τες, ἠνάγκασαν τοὺς Ἀθηναίους εἰς μίαν ἐλθεῖν περιβολὴν τὴν πρὸς τῷ Ὀλυμπίῳ.

ι. Ὡς ναυτικὴν δύναμιν οἱ Συρακούσιοι κατασκευάσαντες, ναυμαχεῖν διέγνωσαν.

ια. Ὡς Ἀθηναῖοι Λαμάχου τοῦ στρατηγοῦ τελευτήσαντος, καὶ Ἀλκιβιάδου μετακληθέντος, ἀντὶ τούτων στρατηγοὺς ἔπεμψαν Εὐρυμέδοντα καὶ Δημοσθένην, ἔχοντας δύναμιν καὶ χρήματα.

ιβ'. Λύσις σπονδῶν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, καὶ πόλεμος πρὸς Ἀθηναίους ὁ Πελοποννησιακὸς λεγόμενος.

ιγ'. Ναυμαχία Συρακουσίων καὶ Ἀθηναίων, καὶ νίκη Ἀθηναίων, καὶ ἅλωσις φρουρίων ὑπὸ Συρακουσίων, καὶ κατὰ γῆν νίκη.

ιδ'. Ναυμαχία πάσαις ταῖς ναυσὶν ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι, καὶ νίκη Συρακουσίων.

ιε. Κατάπλους ἐξ Ἀθηνῶν Δημοσθένους καὶ Εὐρυμέδοντος μετὰ δυνάμεως ἀξιολόγου.

ιϛ'. Μάχη μεγάλη περὶ τὰς Ἐπιπολάς, καὶ νίκη Συρακουσίων.

ιζ'. Δρασμὸς τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἅλωσις τῆς πάσης δυνάμεως.

ιη. Ὡς Συρακούσιοι συνελθόντες εἰς ἐκκλησίαν, προέθηκαν βουλήν, πῶς χρηστέον τοῖς αἰχμαλώτοις.

ιθ'. Οἱ ῥηθέντες λόγοι πρὸς ἑκάτερον μέρος τῆς ὑποθέσεως.

κ'. Τὰ ψηφισθέντα τοῖς Συρακουσίοις περὶ τῶν αἰχμαλώτων.

λδ'. Ὡς Ἀλκιβιάδης καὶ Θηραμένης ἐνίκησαν Λακεδαιμονίους ἅμα πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν ἐπιφανέστατα.

λέ. Ὡς Καρχηδόνιοι μεγάλας δυνάμεις διαβιβάσαντες ἐν Σικελίᾳ, Σελινοῦντα καὶ Ἱμέραν κατὰ κράτος εἷλον.

λϛ'. Ὡς εἰς τὸν Πειραιᾶ καταπλεύσας μετὰ πολλῶν λαφύρων μεγάλης ἔτυχεν ἀποδοχῆς Ἀλκιβιάδης.

λζ'. Ὡς Ἄγις ὁ βασιλεὺς, μεγάλῃ δυνάμει τὰς Ἀθήνας πολιορκεῖν ἐπιβαλόμενος, ἐξέπεσεν.

λή. Ἀλκιβιάδου φυγὴ, καὶ κτίσις Θέρμων ἐν Σικελίᾳ.

λθ'. Ναυμαχία Συρακουσίων πρὸς Καρχηδονίους, καὶ νίκη Συρακουσίων.

μ'. Περὶ τῆς ἐν Ἀκράγαντι εὐδαιμονίας, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κατασκευασμάτων.

μά. Ὡς Καρχηδόνιοι τριάκοντα μυριάσι στρατεύσαντες εἰς Σικελίαν, ἐπολιόρκησαν Ἀκράγαντα.

μβ'. Ὡς Συρακούσιοι παραλαβόντες τοὺς συμμάχους, μυρίοις στρατιώταις ἐβοήθουν τοῖς Ἀκραγαντίνοις.

μγ'. Ὡς τετρακισμυρίων Καρχηδονίων ἀπαντησάντων ἐνίκησαν οἱ Συρακούσιοι, καὶ πλείους τῶν ἑξακισχιλίων κατέκοψαν.

μδ'. Ὡς Καρχηδονίων τὰς ἀγορὰς παραιρουμένων, οἱ Ἀκραγαντῖνοι διὰ τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς ἠναγκάσθησαν ἐκλιπεῖν τὴν πατρίδα.

μέ. Ὡς Διονύσιος, στρατηγὸς αἱρεθεὶς, ἐτυράννησε τῶν Συρακουσίων.

μϛ΄. Ὡς Ἀθηναῖοι ἐν Ἀργινούσαις ἐπιφανεστάτῃ ναυμαχίᾳ νικήσαντες, τοὺς στρατηγοὺς ἀδίκως ἐθανάτωσαν.

μζ΄. Ὡς Ἀθηναῖοι μεγάλῃ ναυμαχίᾳ λειφθέντες ἠναγκάσθησαν, ἐφ᾽ οἷς δυνατὸν ἦν, συνθέσθαι τὴν εἰρήνην, καὶ οὕτως ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος κατελύθη.

μή. Ὡς Καρχηδόνιοι λοιμικῇ νόσῳ περιπεσόντες, ἠναγκάσθησαν συνθέσθαι τὴν εἰρήνην πρὸς Διονύσιον τὸν τύραννον.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

Hoc in libro Diodorus narrationem a bello inde Syracusano, usque ad belli Carthaginiensium in Sicilia contra Dionysium gesti bellique Peloponnesiaci exitum, (Ol. XCI, 2. — XCIII, 4.) ita persequitur, ut in Prooemio (c. 1.) primum caussas declaret, ob quas abstinendum sit in posterum praefationibus, petitas illas a rerum multitudine, atque temporum, quae percurri poscant, ingenti spatio: dein annorum rationem adiungat.

Εἰ μὲν ὅμοια τοῖς ἄλλοις ἱστορίαν ἐπραγματευόμεθα, σχεδὸν ἦν ἐν τῷ προοιμίῳ περί τινων διαλεχθέντας, ἐφ᾽ ὅσον ἦν εὔκαιρον, οὕτως ἐπὶ τὰς συνεχεῖς πράξεις μεταβιβάζειν τὸν λόγον· (ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀπολαβόντες τῇ γραφῇ, τὴν ἀναστροφὴν ἂν εἴχομεν τὸν ἀπὸ τῶν προοιμίων καρπὸν προςλαμβάνεσθαι·) ἐπεὶ δὲ ἐν ὀλίγαις βίβλοις ἐπηγγειλάμεθα μὴ μόνον τὰς πράξεις ἐφ᾽ ὅσον ἂν δυνώμεθα γράφειν, ἀλλὰ καὶ περιλήψεσθαι χρόνον πλείονα τῶν χιλίων καὶ ἑκατὸν ἐτῶν, ἀναγκαῖόν ἐστι, τὸν πολὺν λόγον τῶν προοιμίων παραπέμψαντας, ἐπ᾽ αὐτὰς

ἔρχεσθαι τὰς πράξεις· τοῦτο μόνον προειπόντας, ὅτι κατὰ μὲν τὰς προειρημένας ἓξ βίβλους ἀνεγράψαμεν τὰς ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν πράξεις, ἕως εἰς τὸν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ψηφισθέντα πόλεμον ἐπὶ Συρακουσίους, εἰς ὃν ἀπὸ Τροίας ἁλώσεώς ἐστιν ἔτη ἑπτακόσια ἑξήκοντα· ἐν ταύτῃ δὲ προσαναπληροῦντες τὸν συνεχῆ χρόνον, ἀρξόμεθα μὲν ἀπὸ τῆς ἐπὶ Συρακουσίους στρατείας, καταλήξομεν δὲ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ δευτέρου πολέμου Καρχηδονίοις πρὸς Διονύσιον τὸν Συρακουσίων τύραννον.

(C. 2.) Olymp. XCI, 2. a. C. 413. Archonte Chabria, Tribunis militum consulari potestate L. Sergio, M. Papirio et M. Servilio, decreto in Syracusanos bello. Athenienses magno classem studio expediunt. Quae priusquam Alcibiade, Nicia et Lamacho ducibus exiret; accidit, ut omnes una nocte Hermae, qui Athenis erant, deiicerentur. Cuius flagitii, quod ad publicam rem pertinere videbatur, suspicio mota in Alcibiadem, sed tum quidem ab eo depulsa est. Navium militumque numerus. Facta tandem deliberatione de rebus Siculis tractandis, placuit Selinuntios et Syracusanos servituti mancipare, caeteris annua imperare stipendia.

2. Ἐπ' ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησι Χαβρίου Ῥωμαῖοι μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων κατέστησαν χιλιάρχους τρεῖς, Λεύκιον Σέργιον, Μάρκον Σερουΐλιον, καὶ Μάρκον Παπίριον· ἐπὶ δὲ τούτων Ἀθηναῖοι ψηφισάμενοι τὸν πρὸς Συρακουσίους πόλεμον, τάς τε ναῦς κατεσκεύασαν, καὶ χρήματα συναγαγόντες, μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἅπαντα τὰ πρὸς τὴν στρατείαν παρεσκευάζοντο. Ἡιρημένοι δὲ τρεῖς στρατηγούς, Ἀλκιβιάδην, Νικίαν καὶ Λάμαχον, αὐτοκράτορας αὐτοὺς κατέστησαν ἁπάντων τῶν κατὰ τὸν πόλεμον. Τῶν δὲ ἰδιωτῶν οἱ ταῖς οὐσίαις εὐποροῦντες, τῇ προθυμίᾳ τοῦ δήμου χαρίζεσθαι βουλόμενοι, τινὲς μὲν ἰδίας τριήρεις κατεσκεύασαν, τινὲς δὲ χρήματα δώ-

σειν εἰς τὰς τροφὰς τῆς δυνάμεως ἐπηγγέλλοντο· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν δημοτικῶν πολιτῶν καὶ ξένων, ἔτι δὲ συμμάχων, ἑκουσίως προσιόντες τοῖς στρατηγοῖς, διεκελεύοντο καταγράφειν ἑαυτοὺς εἰς τοὺς στρατιώτας. Οὕτως ἅπαντες μεμετεωρισμένοι ταῖς ἐλπίσιν, ἐξ ἑτοίμου κατακληροῦν ἤλπιζον τὴν Σικελίαν. Ἤδη δὲ τοῦ στόλου παρεσκευασμένου, τοὺς Ἑρμᾶς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν παμπληθεῖς ὄντας συνέβη ἐν μιᾷ νυκτὶ περικοπῆναι. Ὁ μὲν οὖν δῆμος, οὐχ ὑπὸ τῶν τυχόντων νομίσας γεγενῆσθαι τὴν πρᾶξιν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν προεχόντων ταῖς δόξαις, ἐπὶ τῇ καταλύσει τῆς δημοκρατίας, ἐμισοπονήρει, καὶ τοὺς πράξαντας ἐζήτει, μεγάλας δωρεὰς προθεὶς τῷ μηνύσαντι. Προσελθὼν δέ τις τῶν ἰδιωτῶν τῇ βουλῇ, ἔφησεν εἰς οἰκίαν μετοίκου τινὰς ἑωρακέναι τῇ νουμηνίᾳ περὶ μέσας νύκτας εἰσιόντας, ἐν οἷς καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην. Ἀνακρινόμενος δ' ὑπὸ τῆς βουλῆς, πῶς νυκτὸς οὔσης ἐπεγίνωσκε τὰς ὄψεις, ἔφησε πρὸς τὸ τῆς σελήνης φῶς ἑωρακέναι. Οὗτος μὲν οὖν αὑτὸν ἐξελέγξας, κατεψευσμένος εὑρέθη· τῶν δ' ἄλλων οὐδ' ἴχνος τῆς πράξεως οὐδεὶς εὑρεῖν ἠδυνήθη. Τριήρων μὲν οὖν ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἡτοιμασμένων, ὁλκάδων δὲ καὶ τῶν ἱππαγωγῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν τὸν σῖτον καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν κομιζόντων πολύς τις ἀριθμὸς ἦν· ὁπλῖται δὲ καὶ σφενδονῆται, πρὸς δὲ τούτοις ἱππεῖς, καὶ τῶν συμμάχων πλείους τῶν ἑπτακισχιλίων, ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς πληρώμασι. Τότε μὲν οὖν οἱ στρατηγοὶ μετὰ τῆς βουλῆς ἐν ἀποῤῥήτῳ συνεδρεύοντες, ἐβουλεύοντο πῶς χρὴ διοικῆσαι τὰ

κατὰ τὴν Σικελίαν, ἐὰν τῆς νήσου κρατήσωσιν. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, Σελινουντίους μὲν καὶ Συρακουσίους ἀνδραποδίσασθαι, τοῖς δ' ἄλλοις ἁπλῶς τάξαι φόρους, οὓς κατ' ἐνιαυτὸν οἴσουσιν Ἀθηναίοις.

(C. 3.) Sacris in Piraeeo rite peractis, classis ingreditur iter; cuius quae fuerit usque ad Rhegium ratio, describitur. Rheginos ad iungendam armorum societatem invitant.

3. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατέβαινον οἱ στρατηγοὶ μετὰ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ συνηκολούθει πᾶς ὁ κατὰ τὴν πόλιν ὄχλος, ἀναμὶξ ἀστῶν τε καὶ ξένων, ἑκάστου τοὺς ἰδίους συγγενεῖς τε καὶ φίλους προπέμποντος. Αἱ μὲν οὖν τριήρεις παρ' ὅλον τὸν λιμένα παρώρμουν, κεκοσμημέναι τοῖς ἐπὶ ταῖς πρῴραις ἐπιστήμασι καὶ τῇ λαμπρότητι τῶν ὅπλων· ὁ δὲ κύκλος ἅπας τοῦ λιμένος ἔγεμε θυμιατηρίων καὶ κρατήρων ἀργυρῶν, ἐξ ὧν ἐκπώμασι χρυσοῖς ἔσπενδον οἱ τιμῶντες τὸ θεῖον, καὶ προσευχόμενοι κατατυχεῖν τῆς στρατείας. Ἀναχθέντες οὖν ἐκ τοῦ Πειραιῶς, περιέπλευσαν τὴν Πελοπόννησον, καὶ κατηνέχθησαν εἰς Κέρκυραν· ἐνταῦθα γὰρ παραμένειν παρήγγελτο, καὶ προςαναλαμβάνειν τοὺς παροίκους τῶν συμμάχων. Ἐπεὶ δ' ἅπαντες ἠθροίσθησαν, διαπλεύσαντες τὸν Ἰόνιον πόρον, πρὸς ἄκραν Ἰαπυγίαν κατηνέχθησαν· κἀκεῖθεν ἤδη παρελέγοντο τὴν Ἰταλίαν. Ὑπὸ μὲν οὖν Ταραντίνων οὐ προςεδέχθησαν, Μεταποντίνους δὲ καὶ Ἡρακλειώτας παρέπλευσαν· εἰς δὲ Θουρίους κατενεχθέντες, πάντων ἔτυχον τῶν φιλανθρώπων. Ἐκεῖθεν δὲ καταπλεύσαντες εἰς Κρότωνα, καὶ λαβόντες ἀγορὰν παρὰ τῶν Κροτωνιατῶν, τῆς τε Λακινίας Ἥρας τὸ

ἱερὸν παρέπλευσαν, καὶ τὴν Διοσκουριάδα καλουμένην ἄκραν ὑπερέθεντο. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ καλούμενόν τε Σκυλλήτιον καὶ Λοκροὺς παρήλλαξαν· καὶ τοῦ Ῥηγίου καθορμισθέντες ἐγγὺς, ἔπεισαν τοὺς Ῥηγίνους συμμαχεῖν· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο βουλεύσεσθαι μετὰ τῶν ἄλλων Ἰταλιωτῶν.

C. 4. Syracusanorum duces, Hermocrates, Sicanus et Heraclides, multarum civitatum desiderant opem, paucarum societatem et auxilia adipiscuntur. Egestanos fraudis insimulant Athenienses. Naxum quoque et Catanam in Sicilia petunt. A Naxi civibus amice excepti. Catanenses ad [illegible] adigunt.

4. Συρακούσιοι δ' ἀκούσαντες ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τὰς δυνάμεις εἶναι τῶν Ἀθηναίων, στρατηγοὺς κατέστησαν αὐτοκράτορας τρεῖς, Ἑρμοκράτην, Σικανὸν καὶ Ἡρακλείδην, οἳ τοὺς στρατιώτας κατέγραφον, καὶ πρέσβεις ἐπὶ τὰς κατὰ τὴν Σικελίαν πόλεις ἀπέστελλον, δεόμενοι τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι· τοὺς γὰρ Ἀθηναίους τῷ μὲν λόγῳ πρὸς Συρακουσίους ἐνίστασθαι τὸν πόλεμον, τῇ δ' ἀληθείᾳ καταστρέψασθαι βουλομένους ὅλην τὴν νῆσον. Ἀκραγαντῖνοι μὲν οὖν καὶ Νάξιοι συμμαχήσειν ἔφησαν Ἀθηναίοις· Καμαριναῖοι δὲ καὶ Μεσσήνιοι τὴν μὲν εἰρήνην ἄξειν ὡμολόγησαν, τὰς δ' ὑπὲρ τῆς συμμαχίας ἀποκρίσεις ἀνεβάλλοντο· Ἱμεραῖοι δὲ καὶ Σελινούντιοι, πρὸς δὲ τούτοις Γελῷοι καὶ Καταναῖοι, συναγωνιεῖσθαι τοῖς Συρακουσίοις ἐπηγγείλαντο. Αἱ δὲ τῶν Σικελῶν πόλεις τῇ μὲν εὐνοίᾳ πρὸς Συρακουσίους ἔῤῥεπον, ὅμως δ' ἐν ἡσυχίᾳ μένουσαι, τὸ συμβησόμενον ἐκαραδόκουν. Τῶν δ' Ἐγεσταίων οὐχ ὁμολογούντων δώσειν πλέον τῶν τριάκοντα ταλάντων, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐγκαλέσαντες

αὐτοῖς, ἀνήχθησαν ἐκ Ῥηγίου μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ κατέπλευσαν τῆς Σικελίας εἰς Νάξον. Δεξαμένων δ᾽ αὐτοὺς τῶν ἐν τῇ πόλει φιλοφρόνως, παρέπλευσαν ἐκεῖθεν εἰς Κατάνην. Τῶν δὲ Καταναίων εἰς μὲν πόλιν οὐ δεχομένων τοὺς στρατιώτας, τοὺς δὲ στρατηγοὺς ἐασάντων εἰςελθεῖν, καὶ παρασχομένων ἐκκλησίαν, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων περὶ συμμαχίας διελέγοντο. Δημηγοροῦντος δὲ τοῦ Ἀλκιβιάδου, τῶν στρατιωτῶν τινές, διελόντες πυλίδα, παρειςέπεσον εἰς τὴν πόλιν· δι᾽ ἣν αἰτίαν ἠναγκάσθησαν οἱ Καταναῖοι κοινωνεῖν τοῦ κατὰ τῶν Συρακουσίων πολέμου.

(C. 5.) Interea Athenis odium ingens in Alcibiadem, ob Hermas truncatos evertendique popularis status molimina, exarsit. Criminationem adiuvit facta nuper Argis ad tollendam populi iurisdictionem coniuratio. Alcibiades, ad caussam dicendam domum revocatus, quum sua triremi Thurium venisset; impendentis metu tempestatis, clam se a custodibus subduxit, et posthac capitis damnatus a suis, Lacedaemona demigravit.

5. Τούτων δὲ πραττομένων, οἱ κατὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν μισοῦντες τὸν Ἀλκιβιάδην ἐν Ἀθήναις, πρόφασιν ἔχοντες τὴν τῶν ἀγαλμάτων περικοπήν, διέβαλον αὐτὸν ἐν ταῖς δημηγορίαις, ὡς συνωμοσίαν κατὰ τοῦ δήμου πεποιημένον. Συνελάβετο δ᾽ αὐτῶν ταῖς διαβολαῖς τὸ πραχθὲν παρὰ τοῖς Ἀργείοις· οἱ γὰρ ἰδιόξενοι συνθέμενοι καταλῦσαι τὴν ἐν Ἄργει δημοκρατίαν, πάντες ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀνῃρέθησαν. Πιστεύσας οὖν ὁ δῆμος ταῖς κατηγορίαις, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν δημαγωγῶν παροξυνθείς, ἀπέστειλε τὴν Σαλαμινίαν ναῦν εἰς Σικελίαν, κελεύων τὴν ταχίστην ἥκειν Ἀλκιβιάδην ἐπὶ τὴν κρίσιν. Παραγενο-

μένης οὖν τῆς νεὼς εἰς τὴν Κατάνην, Ἀλκιβιάδης ἀκούσας τῶν πρέσβεων τὰ δόξαντα τῷ δήμῳ, τοὺς συνδιαβεβλημένους ἀναλαβὼν εἰς τὴν ἰδίαν τριήρη, μετὰ τῆς Σαλαμινίας ἐξέπλευσεν. Ἐπεὶ δ᾽ εἰς Θουρίους κατέπλευσεν, εἴτε καὶ συνειδὼς ἑαυτῷ τὴν ἀσέβειαν ὁ Ἀλκιβιάδης, εἴτε καὶ φοβηθεὶς τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, μετὰ τῶν συνδιαβεβλημένων διαδρὰς ἐκποδὼν ἐχωρίσθη. Οἱ δ᾽ ἐν τῇ Σαλαμινίᾳ νηὶ παραγενόμενοι, τὸ μὲν πρῶτον ἐζήτουν τοὺς περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην· ὡς δ᾽ οὐχ εὕρισκον, ἀποπλεύσαντες εἰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλαν τῷ δήμῳ τὰ πεπραγμένα. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι παραδόντες δικαστηρίῳ τοῦ τε Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἄλλων τῶν συμφυγόντων τὰ ὀνόματα, δίκην ἐρήμην κατεδίκασαν θανάτου. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐκ τῆς Ἰταλίας διαπλεύσας ἐπὶ Πελοπόννησον, ἔφυγεν εἰς Σπάρτην καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους παρώξυνεν ἐπιθέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις.

(C. 6.) Duo reliqui Atheniensium duces Hyccara capiunt, exactoque ab Egestanis tributo, ad Catanam subsistunt. Inde strategemate usi, magnum Syracusanorum portum, Olympium vicinaque loca occupant. Intercepti fraude, Syracusani castra hostium invadunt. Oritur pugna, in qua victores Athenienses: qui ad hiemandum [illegible] reversi Catanam, a suis equitatu et pecunia instruuntur. Hoc tempore Diagoras atheus, ob intentatam sibi impietatis actionem, Athenis aufugit. Romani cum Aequis bella gesserunt, Lavicosque expugnarunt.

6. Οἱ δ᾽ ἐν Σικελίᾳ στρατηγοὶ μετὰ τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως παραπλεύσαντες εἰς Ἔγεσταν, Ὕκκαρα μὲν Σικελικὸν πολισμάτιον ἑλόντες, ἐκ τῶν λαφύρων συνήγαγον ἑκατὸν τάλαντα· κομισάμενοι δὲ καὶ τριάκοντα τάλαντα παρὰ τῶν Ἐγεσταίων,

κατέπλευσαν εἰς Κατάνην. Βουλόμενοι δὲ τὸν πρὸς τῷ μεγάλῳ λιμένι τόπον Συρακουσίων ἀκινδύνως καταλαβέσθαι, πέμπουσιν ἄνδρα Καταναῖον, ἑαυτοῖς μὲν πιστόν, τοῖς δὲ τῶν Συρακουσίων στρατηγοῖς πιθανόν, διακελευσάμενοι λέγειν τοῖς ἡγεμόσι τῶν Συρακουσίων, ὅτι τινὲς Καταναίων συστάντες βούλονται συχνοὺς τῶν Ἀθηναίων, αὐλιζομένους ἀπὸ τῶν ὅπλων ἐν τῇ πόλει νυκτός, ἄφνω συλλαβόντες, τὰς ἐν τῷ λιμένι ναῦς ἐμπρῆσαι· πρὸς δὲ τὴν τούτων συντέλειαν, ἠξίουν τοὺς στρατηγοὺς ἐπιφανῆναι μετὰ δυνάμεως, μή ποτε τῆς ἐπιβολῆς ἀποτύχωσιν. Ἐλθόντος δὲ τοῦ Καταναίου πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν Συρακουσίων, καὶ δηλώσαντος τὰ προειρημένα, πιστεύσαντες περὶ τούτων οἱ στρατηγοί, συνετάξαντο νύκτα καθ' ἣν ἐκτάξουσι τὴν δύναμιν, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν Κατάνην. Οἱ μὲν οὖν Συρακούσιοι κατὰ τὴν τεταγμένην νύκτα ἦγον τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὴν Κατάνην· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι παραπλεύσαντες εἰς τὸν μέγαν λιμένα τῶν Συρακουσίων μετὰ πολλῆς ἡσυχίας, τοῦ τε Ὀλυμπίου κύριοι κατέστησαν, καὶ πάντα τὸν περικείμενον τόπον καταλαβόμενοι, παρεμβολὴν ἐποιήσαντο. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Συρακουσίων ὡς ᾔσθοντο τὴν ἀπάτην ταχέως ἀναστρέψαντες, προσέβαλον τῇ παρεμβολῇ τῶν Ἀθηναίων. Ἐπεξελθόντων οὖν τῶν πολεμίων συνέστη μάχη, καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι τετρακοσίους τῶν ἐναντίων ἀνελόντες, φυγεῖν ἠνάγκασαν τοὺς Συρακουσίους. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί, θεωροῦντες τοὺς πολεμίους ἱπποκρατοῦντας, καὶ βου-

λόμενοι βέλτιον τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν κατασκευάσασθαι, πάλιν ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κατάνην· πέμψαντες δ' εἰς Ἀθήνας τινάς, ἔγραψαν πρὸς τὸν δῆμον ἐπιστολάς, ἐν αἷς ἠξίουν ἱππεῖς ἀποστεῖλαι καὶ χρήματα· πολυχρόνιον γὰρ ἔσεσθαι τὴν πολιορκίαν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τριακόσια τάλαντα καὶ τῶν ἱππέων τινὰς ἐψηφίσαντο πέμπειν εἰς τὴν Σικελίαν. Τούτων δὲ πραττομένων, Διαγόρας ὁ κληθεὶς ἄθεος, διαβολῆς τυχὼν ἐπ' ἀσεβείᾳ, καὶ φοβηθεὶς τὸν δῆμον, ἔφυγεν ἐκ τῆς Ἀττικῆς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι τῷ ἀνελόντι Διαγόραν ἀργυρίου τάλαντον ἐπεκήρυξαν. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ῥωμαῖοι πρὸς Αἴκους πόλεμον ἔχοντες, Λαβίκους ἐξεπολιόρκησαν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 7) Olymp. XCI, 3. a. C. 412. Arch. Pisandro, Tribb. militum c. p. P. Lucretio, C. Servilio, Agrippa Menenio et Sp. Veturio, Syracusani, missa legatione, a Lacedaemoniis et Corinthiis auxilia impetrant, adiuti Alcibiadis patrocinio. Duces delecti Gylippus et Pythes. Interea Nicias et Lamachus, Siculis copiis aucti, Epipolis potiuntur, Syracusasque classe obsident. Syracusanis iam paene debilitatis Gylippus, Lacedaemoniorum dux, una cum Himeraeis, Gelois, Selinuntiis Sicanisque, auxilio venit.

7. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Πεισάνδρου Ῥωμαῖοι μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους κατέστησαν τέτταρας, Πόπλιον Λουκρήτιον, Γάϊον Σερουΐλιον, Ἀγρίππαν Μενήνιον, Σπούριον Οὐετούριον· ἐπὶ δὲ τούτων Συρακούσιοι πρέσβεις ἀποστείλαντες εἴς τε Κόρινθον καὶ Λακεδαίμονα, παρεκάλουν βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιορᾶν αὐτοὺς περὶ τῶν ὅλων κινδυνεύοντας. Συνηγορήσαντος δ' αὐτοῖς Ἀλκιβιάδου, Λακεδαιμόνιοι μὲν ψηφισάμενοι βοηθεῖν τοῖς Συρακουσίοις, στρατηγὸν εἵλοντο Γύλιππον· Κορίνθιοι

δὲ πλείονας μὲν τριήρεις παρεσκευάζοντο πέμπειν, τότε δὲ μετὰ Γυλίππου Πύθην μετὰ δύο τριήρων προαπέστειλαν εἰς Σικελίαν. Ἐν δὲ τῇ Κατάνῃ Νικίας καὶ Λάμαχος οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί, παραγενομένων αὐτοῖς ἐξ Ἀθηνῶν ἱππέων μὲν διακοσίων πεντήκοντα, ἀργυρίου δὲ ταλάντων τριακοσίων, ἀναλαβόντες τὴν δύναμιν, ἔπλευσαν εἰς Συρακούσας· καὶ προσενεχθέντες τῇ πόλει νυκτός, ἔλαθον τοὺς Συρακουσίους καταλαβόμενοι τὰς Ἐπιπολάς. Αἰσθόμενοι δ' οἱ Συρακούσιοι, κατὰ τάχος ἐβοήθουν, καὶ ἀποβαλόντες τῶν στρατιωτῶν τριακοσίους, εἰς τὴν πόλιν συνεδιώχθησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα παραγενομένων τοῖς Ἀθηναίοις ἐξ Ἐγέστης τριακοσίων μὲν ἱππέων, παρὰ δὲ τῶν Σικελῶν ἱππέων διακοσίων πεντήκοντα, συνήγαγον ἱππεῖς τοὺς πάντας ὀκτακοσίους. Κατασκευάσαντες δὲ περὶ τὸ Λάβδαλον ὀχύρωμα, τὴν πόλιν τῶν Συρακουσίων ἀπετείχιζον, καὶ πολὺν φόβον τοῖς Συρακουσίοις ἐπέστησαν. Διόπερ ἐπεξελθόντες ἐκ τῆς πόλεως, ἐπεχείρησαν διακωλύειν τοὺς οἰκοδομοῦντας τὸ τεῖχος· γενομένης δ' ἱππομαχίας, συχνοὺς ἀποβαλόντες, ἐτράπησαν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τῷ μέρει τῆς δυνάμεως τὸν ὑπερκείμενον τοῦ λιμένος τόπον κατελάβοντο, καὶ τὴν καλουμένην Πολίχνην τειχίσαντες, τό,τε τοῦ Διὸς ἱερὸν περιεβάλοντο, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τὰς Συρακούσας ἐπολιόρκουν. Τοιούτων δὲ ἐλαττωμάτων περὶ τοὺς Συρακουσίους γενομένων, ἠθύμουν οἱ κατὰ τὴν πόλιν· ὡς δ' ἤκουσαν Γύλιππον εἰς Ἱμέραν καταπεπλευκέναι, καὶ στρατιώτας

ἀθροίζειν, πάλιν ἐθάῤῥησαν. Ὁ γὰρ Γύλιππος μετὰ τεττάρων τριήρων καταπλεύσας εἰς Ἱμέραν, τὰς μὲν ναῦς ἐνεώλκησε, τοὺς δ' Ἱμεραίους πείσας συμμαχεῖν τοῖς Συρακουσίοις, παρά τε τούτων καὶ Γελῴων, ἔτι δὲ Σελινουντίων καὶ Σικανῶν ἤθροιζε στρατιώτας. Συναγαγὼν δὲ τοὺς ἅπαντας, τρισχιλίους μὲν πεζούς, διακοσίους δ' ἱππεῖς, διὰ τῆς μεσογείου παρῆγεν εἰς Συρακούσας.

C. 8.) Inde conflictu acerrimo, Athenienses vincunt, sed iidem Lamachum ducem amittunt. Adveniunt Corinthiorum novae copiae: oppugnantur Epipolae: multi Athenienses trucidantur. Et Lacedaemonii nova auxilia mittunt. Gylippus autem, qui plures sibi Siculos junxerat, per mediterranea agmen Syracusas ducit. Ibi quum navale quoque proelium pararet, Athenienses, certiores de re facti, pluribus navibus novoque duce, Eurymedonte, Niciam adjuvant. In Peloponneso pactae cum Atheniensibus (Ol. LXXXIX, 3.) induciae, auctore Alcibiade dirimuntur.

8. *Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τῶν Συρακουσίων ἐξήγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. Γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς, Λάμαχος ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς μαχόμενος ἐτελεύτησε· πολλῶν δὲ παρ' ἀμφοτέρων ἀναιρεθέντων, ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Μετὰ δὲ τὴν μάχην παραγενομένων τριήρων τρισκαίδεκα ἐκ Κορίνθου, τοὺς ἐκ τῶν πληρωμάτων ἀναλαβὼν ὁ Γύλιππος, μετὰ τῶν Συρακουσίων προσέβαλε τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων, καὶ τὰς Ἐπιπολὰς ἐπολιόρκει. Ἐξελθόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων, συνῆψαν μάχην οἱ Συρακούσιοι, καὶ πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων ἀποκτείναντες ἐνίκησαν, καὶ δι' ὅλης τῆς Ἐπιπολῆς τὸ τεῖχος κατέσκαψαν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι καταλιπόντες τὸν πρὸς ταῖς Ἐπιπολαῖς τόπον, πᾶσαν τὴν δύναμιν εἰς τὴν ἄλλην παρεμβολὴν μετήγα-*

γον. Τούτων δὲ πραχθέντων, οἱ Συρακούσιοι μὲν πρέσβεις ἀπέστειλαν εἰς Κόρινθον καὶ Λακεδαίμονα περὶ βοηθείας· οἷς ἀπέστειλαν Κορίνθιοι μετὰ Βοιωτῶν μὲν καὶ Σικυωνίων χιλίους, Σπαρτιᾶται δ' ἑξακοσίους. Γύλιππος δὲ περινοστεύόμενος τὰς κατὰ τὴν Σικελίαν πόλεις, πολλοὺς προετρέπετο συμμαχεῖν, καὶ λαβὼν στρατιώτας παρά τε τῶν Ἱμεραίων καὶ Σικανῶν τριςχιλίους, ἦγε διὰ τῆς μεσογείου. Πυθόμενοι δὲ οἱ Σικελοὶ τὴν παρουσίαν αὐτῶν, ἐπιθέμενοι τοὺς ἡμίσεις ἀνεῖλον· οἱ δὲ περιλειφθέντες διεσώθησαν εἰς Συρακούσας. Ἐλθόντων δὲ τῶν συμμάχων, οἱ Συρακούσιοι βουλόμενοι καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ἀγώνων ἀντιποιεῖσθαι, τάς τε προϋπαρχούσας ναῦς καθείλκυσαν, καὶ ἄλλας προςπαρασκευάσαντες, ἐν τῷ μικρῷ λιμένι τὰς ἀναπείρας ἐποιοῦντο. Νικίας δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας ἐπιστολάς, ἐν αἷς ἐδήλου ὅτι πολλοὶ πάρεισι σύμμαχοι τοῖς Συρακουσίοις, καὶ διότι ναῦς οὐκ ὀλίγας πληρώσαντες ναυμαχεῖν διέγνωσαν· κατὰ τάχος οὖν ἠξίου τριήρεις τε πέμπειν καὶ χρήματα, καὶ στρατηγοὺς τοὺς συνδιοικήσοντας τὸν πόλεμον· Ἀλκιβιάδου μὲν γὰρ πεφευγότος, Λαμάχου δὲ τετελευτηκότος, αὐτὸν μόνον ἀπολελεῖφθαι, καὶ ταῦτ' ἀσθενῶς διακείμενον. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι μετ' Εὐρυμέδοντος μὲν τοῦ στρατηγοῦ δέκα ναῦς ἀπέστειλαν εἰς Σικελίαν καὶ ἀργυρίου τάλαντα ἑκατὸν τεσσαράκοντα περὶ τὰς χειμερινὰς τροπάς· περὶ δὲ τὴν ἐαρινὴν ὥραν παρεσκευάζοντο μέγαν στόλον ἐξαποστέλλειν. Διόπερ στρατιώτας τε πανταχόθεν

παρὰ τῶν συμμάχων κατέγραφον, καὶ χρήματα συνήθροιζον. Κατὰ δὲ τὴν Πελοπόννησον, οἱ Λακεδαιμόνιοι παροξυνθέντες ὑπὸ Ἀλκιβιάδου, τὰς σπονδὰς ἔλυσαν τὰς πρὸς Ἀθηναίους, καὶ ὁ πόλεμος οὗτος διέμεινεν ἔτη δυοκαίδεκα.

C. 9.) Olymp. XCI, 4. a. C. 411. Arch. igitur Cleocrito, Tribb. mil. tum c. p. A. Sempronio, M. Papirio, Q. Fabio et Sp. Nautio, Lacedaemonii cum sociis Atticam denuo invadunt, praeeuntibus Agide et Alcibiade, captamque Deceleam castello muniunt: unde Decelicum bellum nuncupatum. Athenienses contra, Chariclede duce, classem in Laconiam expediunt. Sed in Sicilia belli sedes communis usque maxima: terra Syracusani, mari Athenienses superant; utrique tropaea erigunt.

9. Τοῦ δὲ ἔτους τούτου διελθόντος Κλεόκριτος μὲν ἄρχων Ἀθηναίων ἦν, ἐν Ῥώμῃ δ' ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρχοι τέσσαρες ὑπῆρχον, Αὖλος Σεμπρώνιος καὶ Μάρκος Παπίριος, Κόϊντός τε Φάβιος καὶ Σπόριος Ναύτιος. Ἐπὶ δὲ τούτων Λακεδαιμόνιοι μετὰ τῶν συμμάχων ἐνέβαλον εἰς τὴν Ἀττικήν, Ἄγιδος ἡγουμένου, καὶ Ἀλκιβιάδου τοῦ Ἀθηναίου. Καταλαβόμενοι δὲ χωρίον ὀχυρὸν Δεκέλειαν, φρούριον ἐποίησαν κατὰ τῆς Ἀττικῆς· διὸ καὶ συνέβη τὸν πόλεμον τοῦτον Δεκελεικὸν προςαγορευθῆναι. Ἀθηναῖοι δὲ περὶ μὲν τὴν Λακωνικὴν τριάκοντα τριήρεις ἀπέστειλαν, καὶ Χαρικλέα στρατηγόν· εἰς δὲ τὴν Σικελίαν ἐψηφίσαντο πέμπειν ὀγδοήκοντα μὲν τριήρεις, ὁπλίτας δὲ πεντακιςχιλίους. Οἱ δὲ Συρακούσιοι κρίναντες ναυμαχεῖν, καὶ πληρώσαντες ὀγδοήκοντα τριήρεις, ἐπέπλεον τοῖς πολεμίοις. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἑξήκοντα ναυσὶν ἀνταναχθέντων, καὶ τῆς ναυμαχίας ἐνεργοῦ γενομένης, ἤδη πάντες οἱ ἀπὸ τῶν φρουρίων Ἀθηναῖοι κατέβησαν ἐπὶ τὴν θάλατ-

ταν. Οἱ μὲν γὰρ θεάσασθαι τὴν μάχην ἐπεθύμουν, οἱ δ', εἴ τι πταίσειαν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, βοηθήσειν τοῖς φεύγουσιν ἤλπιζον. Οἱ δὲ τῶν Συρακουσίων στρατηγοὶ προϊδόμενοι τὸ γινόμενον, ἀπεστάλκεισαν τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἐπὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ὀχυρώματα, χρημάτων καὶ ναυτικῶν σκευῶν, ἔτι δὲ τῆς ἄλλης παρασκευῆς ὑπάρχοντα πλήρη· ἃ δὴ καταλαβόντες οἱ Συρακούσιοι παντελῶς ὑπ' ὀλίγων τηρούμενα, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς θαλάττης προσβοηθούντων πολλοὺς ἀπέκτειναν. Κραυγῆς δὲ πολλῆς γενομένης περὶ τὰ φρούρια καὶ τὴν παρεμβολήν, οἱ ναυμαχοῦντες Ἀθηναῖοι καταπλαγέντες ἐτράπησαν, καὶ πρὸς τὸ λειπόμενον τῶν φρουρίων ἔφυγον. Τῶν δὲ Συρακουσίων ἀτάκτως διωκόντων, οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὴν γῆν καταφεύγειν οὐ δυνάμενοι, διὰ τὸ τοὺς Συρακουσίους δυοῖν φρουρίων κυριεύειν, ἠναγκάσθησαν ἐξ ὑποστροφῆς πάλιν ναυμαχῆσαι. Τῶν δὲ Συρακουσίων λελυκότων τὰς τάξεις, καὶ κατὰ τὸν διωγμὸν ἐῤῥιμμένων, ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν ἐπιπλεύσαντες, ἕνδεκα μὲν κατέδυσαν, τὰς δὲ λοιπὰς ἕως τῆς Νήσου κατεδίωξαν. Διαλυθείσης δὲ τῆς μάχης, ἑκάτεροι τρόπαιον ἔστησαν, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τῆς ναυμαχίας, οἱ δὲ Συρακούσιοι τῶν ἐπὶ τῆς γῆς κατορθωμάτων.

(C. 10.) Syracusani, comperto Demosthenis intra paucos dies cum classe adventu, priusquam adveniret, inventos Athenienses ad pugnam lacessunt, novaque usi triremium fabrica, quam Aristo gubernator suaserat, illos in fugam actos, victricibus armis insectantur.

10. Τῆς δὲ ναυμαχίας τοιοῦτο τέλος λαβούσης, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὸν μετὰ Δημοσθέ-

νους στόλον ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἥξειν, ἔκριναν μηκέτι διακινδυνεύειν, ἕως ἂν ἡ δύναμις ἐκείνη παραγένηται· οἱ δὲ Συρακούσιοι τοὐναντίον βουλόμενοι, πρὶν ἐλθεῖν τὴν μετὰ Δημοσθένους στρατιὰν, περὶ τῶν ὅλων διακριθῆναι, καθ' ἡμέραν ἐπεισπλέοντες ταῖς τῶν Ἀθηναίων ναυσὶν, ἐξήπτοντο τῆς μάχης. Συμβουλεύσαντος δ' αὐτοῖς Ἀρίστωνος τοῦ Κορινθίου κυβερνήτου τὰς πρώρας τῶν νεῶν ποιῆσαι βραχυτέρας καὶ ταπεινοτέρας, πεισθέντες οἱ Συρακούσιοι πολλὰ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα κινδύνοις ἐπλεονέκτησαν. Αἱ μὲν γὰρ Ἀττικαὶ τριήρεις ἦσαν ἀσθενεστέρας ἔχουσαι τὰς πρώρας καὶ μετεώρους· διὸ συνέβαινεν αὐτῶν τὰς ἐμβολὰς τιτρώσκειν τοὺς ὑπερέχοντας τῆς θαλάττης τόπους, ὥστε τοὺς πολεμίους μὴ μεγάλοις ἐλαττώμασι περιπίπτειν· αἱ δὲ τῶν Συρακουσίων τὸν περὶ τὴν πρώραν τόπον ἰσχυρὸν ἔχουσαι καὶ ταπεινὸν, κατὰ τὰς τῶν ἐμβολῶν δόσεις μιᾷ πολλάκις πληγῇ κατέδυον τὰς τῶν Ἀθηναίων τριήρεις. Ἐπὶ μὲν οὖν συχνὰς ἡμέρας οἱ Συρακούσιοι τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν προσβάλλοντες, οὐδὲν ἤνυον, τῶν Ἀθηναίων ἡσυχίαν ἀγόντων. Ἔπειτα δέ τινες τῶν τριηράρχων, οὐκέτι δυνάμενοι καρτερεῖν τὴν τῶν Συρακουσίων καταφρόνησιν, ἀντανήχθησαν τοῖς πολεμίοις ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι, καὶ συνέστη πασῶν τῶν τριήρων ναυμαχία. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι ταχυναυτούσας ἔχοντες τριήρεις, καὶ ταῖς κατὰ θάλατταν ἐμπειρίαις, ἔτι δὲ καὶ ταῖς τῶν κυβερνητῶν τέχναις προτεροῦντες, ἄπρακτον εἶχον τὸν

ἐν τούτοις ὑπεροχήν, ἐν στενῷ τόπῳ τῆς ναυμαχίας γινομένης· οἱ δὲ Συρακούσιοι συμπλεκόμενοι, καὶ τοῖς πολεμίοις οὐδεμίαν διδόντες ἀναστροφήν, τούς τε ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων ἠκόντιζον, καὶ λιθοβολοῦντες λιπεῖν ἠνάγκαζον τὰς πρώρας· ἁπλῶς δε πολλαῖς τῶν ἐμπιπτουσῶν νεῶν ἐμβολὰς διδόντες, καὶ εἰς τὰς τῶν ἐναντίων ναῦς εἰςαλλόμενοι, πεζομαχίαν ἐν ταῖς ναυσὶ συνίσταντο. Θλιβόμενοι δὲ πανταχόθεν οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς φυγὴν ὥρμησαν· οἱ δὲ Συρακούσιοι διώξαντες, ἑπτὰ μὲν τριήρεις κατέδυσαν, πολλὰς δὲ ἀχρήστους ἐποίησαν.

(C. 11.) Elatis iam in certam rerum suarum spem Syracusanis, Eurymedon et Demosthenes, magna cum classe largoque apparatu supervenientes, metum incutiunt, brevi extinctum. Demosthenes enim, noctu et ex improviso Syracusas adortus, quum Hermocrates urbi succurreret, cum ingenti clade suorum repellitur. Ad quam victoriam nuntiandam caeteris urbibus Sicanus mittitur, qui nova Syracusanis auxilia petat.

11. Τῶν δὲ Συρακουσίων ἐπηρμένων ταῖς ἐλπίσι, διὰ τὸ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν τοὺς πολεμίους νενικηκέναι, παρῆν Εὐρυμέδων καὶ Δημοσθένης, καταπεπλευκότες μὲν ἐξ Ἀθηνῶν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, ἐν δὲ τῷ παράπλῳ παρὰ Θουρίων καὶ Μεσσαπίων προςειληφότες συμμαχίαν. Ἦγον δὲ τριήρεις πλείους τῶν ὀγδοήκοντα, στρατιωτῶν δέ, χωρὶς τῶν ἐν τοῖς πληρώμασι, πεντακιςχιλίους· ὅπλα τε καὶ χρήματα, πρὸς δὲ τούτοις τὰ πρὸς πολιορκίαν ὄργανα καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἐν στρογγύλοις πλοίοις ἐκόμιζον· δι' ἣν αἰτίαν οἱ Συρακούσιοι πάλιν ἐταπεινοῦντο ταῖς ἐλπίσι, νομίζοντες μηκέτι ῥαδίως ἐξισωθῆναι τοῖς πολεμίοις δυνήσεσθαι. Δημο-

σθένης δὲ πείσας τοὺς συνάρχοντας ἐπιθέσθαι ταῖς Ἐπιπολαῖς, (ἄλλως γὰρ οὐ δυνατὸν ἦν ἀποτειχίσαι τὴν πόλιν,) ἀναλαβὼν μυρίους μὲν ὁπλίτας, ἄλλους δὲ τοσούτους ψιλούς, νυκτὸς ἐπέθετο τοῖς Συρακουσίοις. Ἀπροσδοκήτου δὲ γενομένης τῆς ἐφόδου, φρουρίων τέ τινων ἐκράτησαν, καὶ παρεισπεσόντες ἐντὸς τοῦ τειχίσματος τῆς Ἐπιπολῆς, μέρος τι τοῦ τείχους κατέβαλον. Τῶν δὲ Συρακουσίων πανταχόθεν συνδραμόντων ἐπὶ τὸν τόπον, ἔτι δὲ Ἑρμοκράτους μετὰ τῶν ἐπιλέκτων ἐπιβοηθήσαντος, ἐξεώσθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ νυκτὸς οὔσης, διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων, ἄλλοι κατ᾽ ἄλλους τόπους ἐσκεδάσθησαν. Οἱ δὲ Συρακούσιοι μετὰ τῶν συμμάχων καταδιώξαντες, δισχιλίους μὲν καὶ πεντακοσίους τῶν πολεμίων ἀποκτείναντες, οὐκ ὀλίγους δὲ τραυματίας ποιήσαντες, πολλῶν ὅπλων ἐκυρίευσαν. Μετὰ δὲ τὴν μάχην Συρακούσιοι μὲν Σικανὸν ἕνα τῶν στρατηγῶν μετὰ δώδεκα τριήρων ἀπέστειλαν εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, τήν τε νίκην ἀπαγγελοῦντα τοῖς συμμάχοις, καὶ βοηθεῖν ἀξιοῦντα.

(C. 12.) In hanc difficultatem adducti Atheniensium duces quum, saeviente praesertim peste, consultarent, quid facto opus esset; Demostheni reducere copias in patriam, Niciae coeptam haud destituere obsidionem, visum est. Dubio diu diductis consiliis, quum tumultuans multitudo iam contineri nequiret, Demosthenis tandem potior sententia visa est. Ita comparatis omnibus, profectioneque in posteram diem decreta, lunae defectus perturbavit Niciae religionem, et ex haruspicum responso moram navigationi iniecit.

12. Ἀθηναῖοι δέ, τῶν πραγμάτων ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐτοῖς ἐκβάντων, καὶ διὰ τὸ τὸν περικείμενον τόπον ὑπάρχειν ἑλώδη, λοιμικῆς καταστάσεως εἰς τὸ στρα-

τόπεδον ἐμπεσούσης, ἐβουλεύοντο πῶς δεῖ χρῆσθαι τοῖς πράγμασι. Δημοσθένης μὲν οὖν ᾤετο δεῖν ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην εἰς Ἀθήνας, φάσκων αἱρετώτερον εἶναι πρὸς Λακεδαιμονίους ὑπὲρ τῆς πατρίδος κινδυνεύειν, ἢ καθημένους εἰς Σικελίαν, μηδὲν τῶν χρησίμων ἐπιτελεῖν· ὁ δὲ Νικίας οὐκ ἔφη δεῖν αἰσχρῶς οὕτως ἐγκαταλιπεῖν τὴν πολιορκίαν, καὶ τριήρων καὶ στρατιωτῶν, ἔτι δὲ χρημάτων εὐποροῦντας· πρὸς δὲ τούτοις, ἐὰν ἄνευ τῆς τοῦ δήμου γνώμης εἰρήνην ποιησάμενοι πρὸς τοὺς Συρακουσίους ἀποπλεύσωσιν εἰς τὴν πατρίδα, κίνδυνον αὐτοῖς ἐπακολουθήσειν ἀπὸ τῶν εἰωθότων τοὺς στρατηγοὺς συκοφαντεῖν. Τῶν δὲ εἰς τὸ συμβούλιον παρειλημμένων οἱ μὲν τῷ Δημοσθένει συγκατέθεντο περὶ τῆς ἀναγωγῆς, οἱ δὲ τῷ Νικίᾳ τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεφαίνοντο· διόπερ οὐδὲν σαφὲς ἐπικρίναντες, ἐφ᾽ ἡσυχίας ἔμενον. Τοῖς δὲ Συρακουσίοις παραγενομένης συμμαχίας παρά τε Σικελῶν καὶ Σελινουντίων, ἔτι δὲ Γελώων, πρὸς δὲ τούτοις Ἱμεραίων καὶ Καμαριναίων, οἱ μὲν Συρακούσιοι μᾶλλον ἐθάῤῥουν, οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι περιδεεῖς ἐγένοντο. Τῆς δὲ νόσου μεγάλην ἐπίτασιν λαμβανούσης, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἀπέθνησκον, καὶ πάντες μετεμέλοντο διὰ τὸ μὴ πάλαι τὸν ἀπόπλουν πεποιῆσθαι. Διὸ καὶ τοῦ πλήθους θορυβοῦντος, καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἐπὶ τὰς ναῦς ὁρμώντων, ὁ Νικίας ἠναγκάσθη συγχωρῆσαι περὶ τῆς εἰς οἶκον ἀναγωγῆς. Ὁμογνωμόνων δὲ ὄντων τῶν στραγηγῶν, οἱ στρατιῶται τὰ σκεύη ἐνετίθεντο, καὶ τὰς τριήρεις πληρώσαντες, ἦρον τὰς κεραίας·

καὶ παρήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ τοῖς πλήθεσιν, ὅταν σημήνῃ, μηδένα τῶν κατὰ τὸ στρατόπεδον ὑστερεῖν, ὡς ἀπολειφθησόμενον τὸν βραδύνοντα. Μελλόντων δ' αὐτῶν τῇ ὑστεραίᾳ πλεῖν, ἐξέλιπεν ἡ σελήνη τῆς ἐπιούσης νυκτός. Διόπερ ὁ Νικίας, καὶ φύσει δεισιδαίμων ὑπάρχων, καὶ διὰ τὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ νόσον εὐλαβῶς διακείμενος, συνεκάλεσε τοὺς μάντεις. Τούτων δ' ἀποφηναμένων ἀναγκαῖον εἶναι τὰς εἰθισμένας τρεῖς ἡμέρας ἀναβάλλεσθαι τὸν ἔκπλουν, ἠναγκάσθησαν καὶ οἱ περὶ τὸν Δημοσθένην συγκαταθέσθαι, διὰ τὴν πρὸς τὸ θεῖον εὐλάβειαν

(C. 13.) Syracusani, cognita per transfugas eius dilationis caussa, terra marique adoriuntur hostem, cui ipsa navium suarum multitudo fatalis fuit. Occidit Eurymedon: de cuius morte naviumque interitu rumor totam perterrefecit aciem. Victi Athenienses ad vadosa usque portus stagna praecipites aguntur. Ibi Sicanus, dum naves illorum intra brevia fluctuantes incendit, animos desperantium resuscitat. Extrema periclitantibus accurrunt pedestres copiae: quae quum fortissime dimicarent, terra quidem funduntur Syracusani, sed mari victores urbem repetunt.

13. Οἱ δὲ Συρακούσιοι παρά τινων αὐτομόλων πυθόμενοι τὴν αἰτίαν τοῦ ὑπερτεθεῖσθαι τὸν ἀπόπλουν, τάς τε τριήρεις πάσας ἐπλήρωσαν, οὔσας τὸν ἀριθμὸν ἑβδομήκοντα καὶ τέσσαρας, καὶ τὰς πεζὰς δυνάμεις ἐξαγαγόντες, προσέβαλον τοῖς πολεμίοις καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τριήρεις πληρώσαντες ἓξ πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας παρέδωκαν Εὐρυμέδοντι τῷ στρατηγῷ, καθ' ὃ ἐτάχθη ὁ τῶν Συρακουσίων στρατηγὸς Ἀγάθαρχος· ἐπὶ δὲ θατέρου μέρους Εὐθύδημος ἐτέτακτο, καθ' ὃν ἀντετάξατο Σικανός, τῶν Συρακουσίων ἡγούμενος· τῆς δὲ μέσης τάξεως εἶχε τὴν

ἡγεμονίαν παρὰ μὲν τοῖς Ἀθηναίοις Μένανδρος παρὰ δὲ τοῖς Συρακουσίοις Πύθης ὁ Κορίνθιος. Ὑπερτεινούσης δὲ τῆς τῶν Ἀθηναίων φάλαγγος, διὰ τὸ πλείοσιν αὐτοὺς ἀγωνίζεσθαι τριήρεσιν, οὐχ ἥκιστα καθ' ὃ πλεονεκτεῖν ἐδόκουν, κατὰ τοῦτο ἠλαττώθησαν. Ὁ γὰρ Εὐρυμέδων ἐπιχειρήσας περιπλεῖν τὸ κέρας τῶν ἐναντίων, ὡς ἀπεσπάσθη τῆς τάξεως, ἐπιστρεψάντων ἐπ' αὐτὸν τῶν Συρακουσίων, ἀπελήφθη πρὸς τὸν κόλπον τὸν Δάσκωνα μὲν καλούμενον, ὑπὸ δὲ τῶν Συρακουσίων κατεχόμενον. Κατακλεισθεὶς δ' εἰς στενὸν τόπον, καὶ βιασθεὶς εἰς τὴν γῆν ἐκπεσεῖν, αὐτὸς μὲν ὑπό τινος τρωθεὶς καιρίᾳ πληγῇ τὸν βίον μετήλλαξεν· ἑπτὰ δὲ ναῦς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ διεφθάρησαν. Τῆς δὲ ναυμαχίας ἤδη γινομένης ὅλοις τοῖς στόλοις, ὡς διεδόθη λόγος τόν τε στρατηγὸν ἀνῃρῆσθαι, καί τινας ναῦς ἀπολωλέναι, τὸ μὲν πρῶτον αἱ μάλιστα συνεγγίζουσαι ταῖς διεφθαρμέναις ναυσὶν ἐνέκλιναν, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Συρακουσίων ἐπικειμένων, καὶ διὰ τὸ γεγονὸς εὐημέρημα θρασέως ἀγωνιζομένων, βιασθέντες οἱ Ἀθηναῖοι πάντες φυγεῖν ἠναγκάσθησαν. Γενομένου δὲ τοῦ διωγμοῦ πρὸς τὸ τεναγῶδες μέρος τοῦ λιμένος, οὐκ ὀλίγαι τῶν τριήρων ἐν τοῖς βράχεσιν ἐπώκειλαν. Ὧν συμβαινόντων, Σικανὸς ὁ τῶν Συρακουσίων στρατηγὸς ταχέως ὁλκάδα κληματίδων καὶ δᾴδων, ἔτι δὲ πίττης πληρώσας, ἐνέπρησε τὰς ἐν τοῖς βράχεσι ναῦς κυλινδουμένας. Ὧν ἀναφθεισῶν, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ταχέως τήν τε φλόγα κατέσβεσαν, καὶ ἀπὸ τῶν νεῶν ἐῤῥωμένως ἠμύνοντο τοὺς ἐπιφερομένους,

ἄλλην οὐδεμίαν εὑρίσκοντες σωτηρίαν· τὰ δὲ πεζὰ στρατόπεδα παρεβοήθει παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐφ' ὃν αἱ νῆες ἐξεπεπτώκεισαν. Ἁπάντων δὲ καρτερῶς ὑπομενόντων τὸν κίνδυνον, ἐπὶ μὲν τῆς γῆς ἐτράπησαν οἱ Συρακούσιοι, κατὰ θάλατταν δὲ προτερήσαντες, ἀπέπλευσαν εἰς τὴν πόλιν. Ἀπώλοντο δὲ τῶν μὲν Συρακουσίων ὀλίγοι, τῶν δ' Ἀθηναίων ἄνδρες μὲν οὐκ ἐλάττους τῶν δισχιλίων, τριήρεις δ' ὀκτωκαίδεκα.

(C. 14.) Quo facto hostem ad internecionem persequi, navibusque dispositis et milite refertis undique constrictum tenere statuunt. Athenienses, salutem sibi fugamque omnem obstructam cernentes, universas copias imposuere navibus, quarum multitudine, et effrenata audacia militum, Syracusanis terrorem inculerent. Summa cum trepidatione pavoreque civium huius exitus pugnae exspectatur.

14. Οἱ δὲ Συρακούσιοι νομίζοντες μηκέτι τὸν κίνδυνον εἶναι περὶ τῆς πόλεως, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐνεστηκέναι τὸν ἀγῶνα περὶ τοῦ λαβεῖν τὸ στρατόπεδον μετὰ τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον, ἀπέφραττον τὸ στόμα τοῦ λιμένος, ζεῦγμα κατασκευάζοντες. Ἀκάτους τε γὰρ καὶ τριήρεις, ἔτι δὲ στρογγύλας ναῦς ἐπ' ἀγκυρῶν ὁρμίσαντες, καὶ σιδηραῖς ἁλύσεσι διαλαμβάνοντες, ἐπὶ τὰ σκάφη γεφύρας ἐκ σανίδων κατεσκεύασαν· καὶ πέρας ἐν ἡμέραις τρισὶ τοῖς ἔργοις ἐπέθηκαν συντέλειαν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι θεωροῦντες αὑτοῖς πάντοθεν τὴν σωτηρίαν ἀποκεκλεισμένην, ἔκριναν ἁπάσας τὰς τριήρεις πληροῦν, καὶ τῶν πεζῶν τοὺς κρατίστους ἐμβιβάσαι, τῷ τε πλήθει τῶν νεῶν καὶ τῇ τῶν ἀγωνιζομένων ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἀπονοίᾳ καταπλήξειν τοὺς Συρακουσίους. Διόπερ τοὺς ἐπὶ ταῖς ἡγεμονίαις τεταγμένους καὶ τοὺς ἀρί-

στους ἐξ ὅλου τοῦ στρατεύματος ἐμβιβάσαντες, τριήρεις μὲν ἐπλήρωσαν πέντε λειπούσας τῶν ἑκατὸν εἴκοσι· τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπὶ τῆς γῆς ἔταξαν παρὰ τὸν αἰγιαλόν. Οἱ δὲ Συρακούσιοι τὸ μὲν πεζὸν στράτευμα πρὸ τῆς πόλεως ἔστησαν, τριήρεις δὲ συνεπλήρωσαν ἑβδομηκοντατέσσαρας· συμπαρείποντό τε τὰς ὑπηρετικὰς ἔχοντες ναῦς παῖδες ἐλεύθεροι, τοῖς τε ἔτεσιν ὄντες ὑπὸ τὴν τῶν νεανίσκων ἡλικίαν, καὶ συναγωνιζόμενοι μετὰ τῶν πατέρων. Τὰ δὲ περὶ τὸν λιμένα τείχη καὶ πᾶς ὁ τῆς πόλεως ὑπερκείμενος τόπος ἔγεμε σωμάτων· γυναῖκές τε γὰρ καὶ παρθένοι καὶ οἱ ἐν ταῖς ἡλικίαις τὴν ἐν τῷ πολέμῳ χρείαν παρέχεσθαι μὴ δυνάμενοι, τοῦ παντὸς πολέμου τὴν κρίσιν λαμβάνοντος, μετὰ πολλῆς ἀγωνίας ἐπεθεώρουν τὴν μάχην.

(C. 15.) Nicias pedestres navalesque copias, ab hoste circumventas, ad summum certamen periculumque de salute intrepide subeundum exhortatur. Ita pugnam ineunt. Athenienses praeoccupato ad dissolvenda navium claustra cursu approperant: sed mox laxatis ordinibus classis eorum divellitur, et pertinax utrisque de victoria conflictus incubuit.

15. *Καθ' ὃν δὴ χρόνον Νικίας ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἐπιβλέψας τὰς ναῦς, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου λογισάμενος, οὐκ ἐπέμεινεν ἐπὶ τῆς ἐν τῇ γῇ τάξεως, ἀλλὰ καταλιπὼν τοὺς πεζοὺς ἐπί τινα ναῦν ἀνέβη, καὶ παρέπλει τὰς τριήρεις τῶν Ἀθηναίων. Ἕκαστον δὲ τῶν τριηράρχων ἐξ ὀνόματος προσφωνῶν καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνων, ἐδεῖτο πάντων εἶναι πρότερον, ἢ τὸ νῦν ἀντιλαβέσθαι τῆς μόνης καταλελειμμένης ἐλπίδος· ἐν γὰρ ταῖς τῶν ναυμαχεῖν μελλόντων ἀρεταῖς καὶ ἑαυτῶν ἁπάντων καὶ τῆς πα-*

τρίδος κεῖσθαι τὴν σωτηρίαν· καὶ τοὺς μὲν τέκνων ὄντας πατέρας τῶν υἱῶν ὑπομιμνήσκων, τοὺς δ' ἐνδόξων γεγονότας πατέρων παρακαλῶν τὰς τῶν προγόνων ἀρετὰς μὴ καταισχῦναι, τοὺς δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου τετιμημένους προτρεπόμενος ἀξίους φανῆναι τῶν στεφάνων, πάντας δ' ἀναμνησθέντας τῶν ἐν Σαλαμῖνι τροπαίων, ἠξίου μὴ καταῤῥῖψαι τῆς πατρίδος τὴν περιβόητον δόξαν, μηδὲ αὑτοὺς ἀνδραπόδων τρόπον παραδοῦναι τοῖς Συρακοσίοις. Ὁ μὲν οὖν Νικίας τοιούτοις χρησάμενος λόγοις, πάλιν ἐπὶ τὴν ἰδίαν τάξιν ἐπανῆλθεν. Οἱ δ' ἐν ταῖς ναυσὶ παιανίσαντες ἔπλεον, καὶ φθάσαντες τοὺς πολεμίους, διέλυον τὸ ζεῦγμα. Οἱ δὲ Συρακούσιοι ταχέως ἐπαναχθέντες συνετάττοντο ταῖς τριήρεσι, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς ἐναντίοις, ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἐπιστρέφειν ἀπὸ τοῦ ζεύγματος, καὶ διαμάχεσθαι. Ποιουμένων δὲ τὰς ἀνακρούσεις τῶν μὲν ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, τῶν δ' εἰς μέσον τοῦ λιμένος, τινῶν δὲ πρὸς τὰ τείχη, ταχέως ἀπ' ἀλλήλων διεσπάσθησαν αἱ τριήρεις ἅπασαι, καὶ χωρισθέντων ἀπὸ τῶν κλείθρων, πλήρης ἦν ὁ λιμὴν τῶν κατ' ὀλίγους ναυμαχούντων. Ἔνθα δὴ παραβόλως ἀμφοτέρων περὶ τῆς νίκης ἀγωνιζομένων, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τῷ τε πλήθει τῶν νεῶν θαῤῥοῦντες, καὶ σωτηρίαν ἄλλην οὐχ ὁρῶντες, θρασέως ἐκινδύνευον, καὶ τὸν ἐν τῇ μάχῃ θάνατον εὐγενῶς ὑπομένοντες· οἱ δὲ Συρακούσιοι θεατὰς τῶν ἀγώνων ἔχοντες γονεῖς καὶ παῖδας, ἐφιλοτιμοῦντο πρὸς ἀλλήλους, ἑκάστου βουλομένου δι' ἑαυτοῦ τὴν νίκην περιγενέσθαι τῇ πατρίδι.

(C. 16.) Omnia tumultus consternationisque plena, omnisqu confusa pugnae facies. Nemo de imperatis quidquam audit, hin obstrepente collidentium inter se fragore navigiorum, illinc puls remorum: clamor undique proeliantium ingravescit, explicataequ in littore utraeque acies, et multitudo Syracusanorum e muris spe clantium, suos quaeque crebris hortatibus excitant.

16. Διὸ καὶ πολλοὶ ταῖς τῶν ἐναντίων πρώραις ἐπιβάντες, τῆς οἰκείας νεὼς ὑφ᾽ ἑτέρας τρωθείσης, ἐν μέσοις τοῖς πολεμίοις ἀπελαμβάνοντο. Ἔνιοι δὲ σιδηρᾶς χεῖρας ἐπιβάλλοντες, ἠνάγκαζον τοὺς ἀντιτεταγμένους ἐπὶ τῶν νεῶν πεζομαχεῖν. Πολλάκις δὲ τὰς ἰδίας ἔχοντες ναῦς συντετριμμένας, εἰς τὰς τῶν ἐναντίων μεθαλλόμενοι, καὶ τοὺς μὲν ἀποκτείνοντες, τοὺς δ᾽ εἰς τὴν θάλατταν προωθοῦντες, ἐκυρίευον τῶν τριήρων. Ὅλως δὲ καθ᾽ ὅλον τὸν λιμένα τῶν τ᾽ ἐμβολῶν ψόφος ἐγίνετο, καὶ βοὴ τῶν ἀγωνιζομένων, ἐναλλὰξ ἀπολλυμένων· ὅτε γὰρ ἀποληφθείη ναῦς ὑπὸ πλειόνων τριήρων, πανταχόθεν τυπτομένη τοῖς χαλκώμασι, τοῦ ῥεύματος εἰσπίπτοντος, αὔτανδρος ὑπὸ τῆς θαλάττης κατεπίνετο. Ἔνιοι δέ, καταδυομένων τῶν νεῶν ἀποκολυμβῶντες, τοῖς τε τόξοις κατετιτρώσκοντο, καὶ τοῖς δόρασι τυπτόμενοι διεφθείροντο. Οἱ δὲ κυβερνῆται θεωροῦντες τεταραγμένην τὴν μάχην, καὶ πάντα τόπον ὄντα πλήρη θορύβου, καὶ πολλάκις ἐπὶ μίαν ναῦν πλείους ἐπιφερομένας, οὔθ᾽ ὅ,τι σημαίνοιεν εἶχον, μὴ τῶν αὐτῶν πρὸς ἅπαντας συμφερόντων, οὔτε πρὸς τοὺς κελεύοντας τοὺς ἑτέρους ἐνεδέχετο βλέπειν, διὰ τὸ πλῆθος τῶν βελῶν. Ἁπλῶς δὲ τῶν παραγγελλομένων οὐδεὶς οὐδὲν ἤκουε, τῶν σκαφῶν θραυομένων, καὶ παρασυρομένων τῶν ταρσῶν, ἅμα δὲ καὶ τῇ

κραυγῇ τῶν ναυμαχούντων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς συμφιλοτιμουμένων. Τοῦ γὰρ αἰγιαλοῦ παντὸς τὸ μὲν ὑπὸ τῶν πεζῶν τῶν Ἀθηναίων κατείχετο, τὸ δ᾽ ὑπὸ τῶν Συρακουσίων· ὥστ᾽ ἐνίοτε τοὺς παρὰ τὴν γῆν ναυμαχοῦντας συμμάχους ἔχειν τοὺς ἐπὶ τῆς χέρσου στρατοπεδεύοντας. Οἱ δ᾽ ἐπὶ τῶν τειχῶν, ὅτε μὲν ἴδοιεν τοὺς ἰδίους εὐημεροῦντας, ἐπαιάνιζον· ὅτε δ᾽ ἐλαττουμένους, ἔστενον, καὶ μετὰ δακρύων τοῖς θεοῖς προσηύχοντο. Ἐνίοτε γάρ, εἰ τύχοι, τῶν Συρακουσίων τριήρων παρὰ τὰ τείχη διαφθείρεσθαί τινας συνέβαινε, καὶ τοὺς ἰδίους ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν συγγενῶν ἀναιρεῖσθαι, καὶ θεωρεῖν γονεῖς μὲν τέκνων ἀπώλειαν, ἀδελφὰς δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδρῶν καὶ ἀδελφῶν οἰκτρὰν καταστροφήν.

(C. 17.) Sic ad longum tempus cum vasta plurimorum caede disceptantibus, pugnae nondum finis apparebat: continuis enim a terra milites conviciis adnavigantes incessebant, et ad conflictum repellebant. Tandem denique Atheniensium tota classis fusa et attrita, exultantibus Syracusanis, qui sublata civium sociorumque cadavera publicis honoribus et sepulcris dignantur.

17. Ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον πολλῶν ἀπολλυμένων, ἡ μάχη τέλος οὐκ ἐλάμβανεν· οὐδὲ γὰρ οἱ θλιβόμενοι πρὸς τὴν γῆν φεύγειν ἐτόλμων. Οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι τοὺς ἀφισταμένους τῆς μάχης καὶ τῇ γῇ προσπλέοντας ἠρώτων, εἰ διὰ τῆς γῆς εἰς Ἀθήνας πλεῦσαι νομίζουσιν· οἱ δὲ πεζοὶ τῶν Συρακουσίων τοὺς προσπλέοντας ἀνέκρινον, διὰ τί, βουλομένων αὐτῶν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβαίνειν, κωλύσαντες αὐτοὺς μάχεσθαι, νῦν προδιδόασι τὴν πατρίδα, καὶ εἰ διὰ τοῦτο ἔφραξαν τὸ στόμα τοῦ λιμένος, ὅπως κωλύσαντες τοὺς πολεμίους, αὐτοὶ φεύγωσιν ἐπὶ τὸν αἰ-

γιαλόν, καί, τοῦ τελευτᾷν ὀφειλομένου πᾶσιν ἀνθρώποις, ποῖον ζητοῦσι καλλίω θάνατον ἢ τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἣν ἔχοντες μάρτυρα τῶν ἀγώνων, αἰσχρῶς ἐγκαταλείπουσι. Τοιαῦτα δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς στρατιωτῶν ὀνειδιζόντων τοῖς προσπλέουσιν, οἱ πρὸς τοὺς αἰγιαλοὺς ἀποφεύγοντες πάλιν ἀνέστρεφον, καίπερ συντετριμμένας ἔχοντες τὰς ναῦς, καὶ ὑπὸ τῶν τραυμάτων καταβαρούμενοι. Τῶν δὲ παρὰ τὴν πόλιν κινδυνευόντων Ἀθηναίων ἐκβιασθέντων, καὶ πρὸς φυγὴν ὁρμησάντων, οἱ προσεχεῖς ἀεὶ [τῶν Ἀθηναίων] ἐνέκλινον, καὶ κατ' ὀλίγον ἅπαντες ἐτράπησαν. Οἱ μὲν οὖν Συρακούσιοι μετὰ πολλῆς κραυγῆς κατεδίωκον τὰς ναῦς ἐπὶ τὴν γῆν· τῶν δὲ Ἀθηναίων ὅσοι μὴ μετέωροι διεφθάρησαν, ἐπεὶ πρὸς τὰ βράχη προσηνέχθησαν, ἐκπηδῶντες ἐκ τῶν νεῶν ἀπολομένων, εἰς τὸ πεζὸν στρατόπεδον ἔφευγον. Ὁ δὲ λιμὴν πλήρης ἦν ὅπλων τε καὶ ναυαγίων, ὡς ἂν Ἀττικῶν μὲν νεῶν ἀπολομένων ἑξήκοντα, παρὰ δὲ τῶν Συρακουσίων ὀκτὼ μὲν τελέως διεφθαρμένων, ἑκκαίδεκα δὲ συντετριμμένων. Οἱ δὲ Συρακούσιοι τῶν τε τριήρων ὅσας δυνατὸν ἦν εἷλκον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τοὺς τετελευτηκότας πολίτας τε καὶ συμμάχους ἀνελόμενοι, δημοσίας ταφῆς ἠξίωσαν.

(C. 18.) Demosthenes, repletis triremibus, navium hostilium vallum ex improviso perrumpi iubet; adversatur Nicias, missisque navibus, ut copiae pedestri itinere in sociorum urbes reducantur, suadet. Comprobata huius sententia, quum noctu tuta iam pateret abitio; Athenienses, Hermocratis dolo in fraudem illecti, propositum differunt. At postero die Syracusani angustias viarum intercipere, eosque, Catanam versus progredientes, (C. 19.) ita lacessere, ut transitus undique anteoccupando, dum illi iter confectum relegunt, per campum Helorium coactos, ad Asinarum fl. concludant. Maxima pars caeduntur; reliqui cum Demosthene et Nicia

capiuntur. Duobus inde tropaeis exstructis, Syracusani de sorte captivorum deliberant. Diocles immanissima suadet: Hermocrates ad clementiam adhortatur, obstrepente populo; cuius tumultum pacavit conspectus Nicolai senis, summa cum humanitate et animi moderatione orantis.

18. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι συνδραμόντες ἐπὶ τὰς τῶν ἡγεμόνων σκηνάς, ἐδέοντο τῶν στρατιωτῶν, μὴ τῶν νεῶν, ἀλλὰ τῆς ἑαυτῶν φροντίζειν σωτηρίας. Δημοσθένης μὲν οὖν ἔφη δεῖν, λελυμένου τοῦ ζεύγματος, κατὰ τάχος πληροῦν τὰς τριήρεις, καὶ ἀπροσδοκήτως ἐπιθεμένους ἐπηγγέλλετο ῥᾳδίως κρατήσειν τῆς ἐπιβολῆς. Νικίας δὲ συνεβούλευσε, καταλιπόντας τὰς ναῦς διὰ τῆς μεσογείου χώρας πρὸς τὰς συμμαχίδας πόλεις ἀναχωρεῖν· ᾧ πάντες ὁμογνώμονες γενόμενοι, τῶν νεῶν τινὰς ἐνέπρησαν, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀπαλλαγὴν παρεσκευάζοντο. Φανεροῦ δ' ὄντος ὅτι τῆς νυκτὸς ἀναζεύξουσιν, Ἑρμοκράτης συνεβούλευε τοῖς Συρακουσίοις ἐξάγειν τῆς νυκτὸς ἅπαν τὸ στρατόπεδον, καὶ τὰς ὁδοὺς ἁπάσας προκαταλαβέσθαι. Οὐ πειθομένων δὲ τῶν στρατηγῶν, διὰ τὸ πολλοὺς μὲν τραυματίας εἶναι τῶν στρατιωτῶν, πάντας δ' ὑπὸ τῆς μάχης κατακόπους ὑπάρχειν τοῖς σώμασιν, ἀπέστειλέ τινας τῶν ἱππέων ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἀθηναίων, τοὺς ἐροῦντας ὅτι προαπεστάλκασιν οἱ Συρακούσιοι τοὺς τὰς ὁδοὺς καὶ τοὺς ἐπικαιροτάτους τόπους προκαταληψομένους. Ποιησάντων δὲ τῶν ἱππέων τὸ προσταχθὲν ἤδη νυκτὸς οὔσης, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι νομίσαντες τῶν Λεοντίνων τινὰς εἶναι τοὺς δι' εὔνοιαν ἀπηγγελκότας, διεταράχθησαν οὐ μικρῶς, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ὑπερέθεντο· ὅπερ εἰ μὴ παρεκρούσθησαν, ἀσφαλῶς ἂν ἐχωρίσθησαν. Οἱ

μὲν οὖν Συρακούσιοι τῆς ἡμέρας ὑποφωσκούσης ἀπέστειλαν τοὺς προκαταληψομένους τὰ στενόπορα τῶν ὁδῶν· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ διελόμενοι τοὺς στρατιώτας εἰς δύο μέρη, καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ τοὺς ἀῤῥώστους εἰς μέσον λαβόντες, τοὺς δὲ δυναμένους μάχεσθαι προηγεῖσθαι καὶ οὐραγεῖν τάξαντες, προήεσαν ἐπὶ Κατάνης· ὧν μὲν Δημοσθένους, ὧν δὲ Νικίου καθηγουμένων.

19. Οἱ δὲ Συρακούσιοι πεντήκοντα μὲν τὰς καταληφθείσας ναῦς ἀναψάμενοι, κατήγαγον εἰς τὴν πόλιν· ἐκβιβάσαντες δὲ ἐκ τῶν τριήρων ἅπαντας καὶ καθοπλίσαντες, μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἠκολούθουν τοῖς Ἀθηναίοις, ἐξαπτόμενοι, καὶ βαδίζειν εἰς τοὔμπροσθεν διακωλύοντες. Ἐπὶ τρεῖς δ' ἡμέρας ἐπακολουθοῦντες καὶ πανταχόθεν προλαμβάνοντες, ἀπεῖργον εὐθυπορεῖν πρὸς τὴν σύμμαχον Κατάνην· παλινοδίαν δὲ καταναγκάσαντες ποιήσασθαι διὰ τοῦ Ἑλωρίου πεδίου, πρὸς τῷ Ἀσινάρῳ ποταμῷ περικυκλώσαντες, ἀπέκτειναν μὲν μυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐζώγρησαν δὲ ἑπτακισχιλίους· ἐν οἷς καὶ τοὺς στρατηγοὺς Δημοσθένην καὶ Νικίαν· οἱ δὲ λοιποὶ διηρπάσθησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, πάντοθεν ἀποκλειομένης τῆς σωτηρίας, ἠναγκάσθησαν τὰ ὅπλα καὶ ἑαυτοὺς παραδοῦναι τοῖς πολεμίοις. Τούτων δὲ πραχθέντων, οἱ Συρακούσιοι στήσαντες δύο τρόπαια, καὶ τὰ τῶν στρατηγῶν ὅπλα πρὸς ἑκάτερον προσηλώσαντες, ἀνέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν. Τότε μὲν οὖν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν πανδημεί· τῇ δ' ὑστεραίᾳ συναχθείσης ἐκ-

κλησίας ἐβουλεύοντο πῶς χρήσονται τοῖς αἰχμαλώτοις. Διοκλῆς δέ τις, τῶν δημαγωγῶν ἐνδοξότατος ὤν, ἀπεφήνατο γνώμην, ὡς δέοι τοὺς μὲν στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων μετ' αἰκίας ἀνελεῖν, τοὺς δ' ἄλλους αἰχμαλώτους ἐν μὲν τῷ παρόντι τεθῆναι πάντας εἰς τὰς λατομίας, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς μὲν συμμαχήσαντας τοῖς Ἀθηναίοις λαφυροπωλῆσαι, τοὺς δ' Ἀθηναίους ἐργαζομένους ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ λαμβάνειν ἀλφίτων δύο χοίνικας. Ἀναγνωσθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος, Ἑρμοκράτης παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐνεχείρει λέγειν ὡς κάλλιόν ἐστι τοῦ νικᾶν τὸ τὴν νίκην ἐνεγκεῖν ἀνθρωπίνως. Θορυβοῦντος δὲ τοῦ δήμου, καὶ τὴν δημηγορίαν οὐχ ὑπομένοντος, Νικόλαός τις, ἐστερημένος ἐν τῷ πολέμῳ δυοῖν υἱῶν, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ βῆμα, κατεχόμενος ὑπὸ τῶν οἰκετῶν διὰ τὸ γῆρας· ὃν ὡς εἶδεν ὁ δῆμος, ἔληξε τοῦ θορύβου, νομίζων κατηγορήσειν τῶν αἰχμαλώτων. Γενομένης οὖν σιωπῆς, ὁ πρεσβύτερος ἐντεῦθεν ἤρξατο τῶν λόγων.

(C. 20.) Refertur haec oratio: in qua Nicolaus primum se maxime invisum Atheniensibus ostendit, quippe qui duobus ipsum natis, senectae unico praesidio, orbarint. Vero quum nunc non de incolumitate illorum, sed de misericordia erga afflictos, deque communi bono et Syracusanorum gloria disceptetur; (C. 21.) quoniam Athenienses iustas dementiae poenas et diis et victoribus exsolverint, reverendam esse fortunam, ac tanto minus inhumani quicquam committendum, quanto indignius sit, humanitatis fiducia supplices fraudare.

20. „Τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἀτυχημάτων, ἄνδρες Συρακούσιοι, μέρος οὐκ ἐλάχιστον ἐγὼ μετέσχηκα. Δυοῖν γὰρ υἱῶν γενόμενος πατήρ, ἐξέπεμψα μὲν αὐτοὺς εἰς τὸν ὑπὲρ πατρίδος κίνδυνον· ὑπεδε-

ξάμην δ' ἀντ' αὐτῶν ἀγγελίαν, ἣ τὸν ἐκείνων θάνατον ἐμήνυε. Διὸ καὶ καθ' ἡμέραν ἐπιζητῶν τὴν συμβίωσιν, καὶ τὴν τελευτὴν ἀναλογιζόμενος, ἐκείνους μὲν μακαρίζω, τὸν ἐμαυτοῦ δὲ βίον ἐλεῶ, πάντων ἡγούμενος εἶναι δυςτυχέστατος. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τὸν ὀφειλόμενον τῇ φύσει θάνατον εἰς πατρίδος σωτηρίαν ἀναλώσαντες, ἀθάνατον ἑαυτῶν δόξαν καταλελοίπασιν· ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῆς ἐσχάτης ἡλικίας ἔρημος ὢν τῶν θεραπευσόντων τὸ γῆρας, διπλοῦν ἔχω τὸ πένθος, τὴν συγγένειαν ἅμα καὶ ἀρετὴν ἐπιζητῶν. Ὅσῳ γὰρ εὐγενέστερον ἐτελεύτησαν, τοσούτῳ ποθεινοτέραν τὴν ὑπὲρ αὐτῶν μνήμην καταλελοίπασιν. Εἰκότως οὖν μισῶ τοὺς Ἀθηναίους δι' ἐκείνους, οὐχ ὑπὸ τῶν τέκνων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν οἰκετῶν, ὡς ὁρᾶτε, χειραγωγούμενος. Εἰ μὲν οὖν ἑώρων, ὦ ἄνδρες Συρακούσιοι, τὴν παροῦσαν ἐνεστηκέναι βουλὴν ὑπὲρ Ἀθηναίων, εἰκότως ἂν καὶ διὰ τὰς κοινὰς τῆς πατρίδος συμφοράς, καὶ διὰ τὰς ἰδίας ἀτυχίας, πικρῶς ἂν αὐτοῖς προςηνέχθην· ἐπεὶ δ' ἅμα τῷ πρὸς τοὺς ἠτυχηκότας ἐλέῳ κρίνεται τό,τε κοινῇ συμφέρον, καὶ ἡ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ὑπὲρ τοῦ δήμου τῶν Συρακουσίων ἐξενεχθησομένη δόξα, ἀκέραιον ποιήσομαι τὴν τοῦ συμφέροντος συμβουλίαν."

21. „Ὁ μὲν οὖν δῆμος τῶν Ἀθηναίων τῆς ἰδίας ἀνοίας ἀξίαν κεκόμισται τιμωρίαν, πρῶτον μὲν παρὰ θεῶν, μετὰ δὲ ταῦτα παρ' ἡμῶν τῶν ἀδικηθέντων. Ἀγαθὸν γάρ ἐστι τὸ θεῖον τοὺς ἀδίκου πολέμου καταρχομένους, καὶ τὴν αὐτῶν ὑπεροχὴν οὐκ ἐνεγ-

κόντας ἀνθρωπίνως, ἀνελπίστοις περιβαλεῖν συμφοραῖς. Τίς γὰρ ἂν ἤλπισεν Ἀθηναίους, μύρια μὲν εἰληφότας ἐκ Δήλου τάλαντα, τριήρεις δὲ διακοσίας εἰς Σικελίαν ἀπεσταλκότας, καὶ τοὺς ἀγωνισομένους ἄνδρας πλείους τῶν τετρακισμυρίων, οὕτω μεγάλαις συμφοραῖς περιπεσεῖσθαι; Ἀπὸ γὰρ τῆς τηλικαύτης παρασκευῆς οὔτε ναῦς, οὔτ' ἀνὴρ οὐθεὶς ἐπανῆλθεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἀγγελοῦντα αὐτοῖς τὴν συμφορὰν περιλειφθῆναι. Εἰδότες οὖν, ἄνδρες Συρακούσιοι, τοὺς ὑπερηφανοῦντας καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις μισουμένους, προσκυνοῦντες τὴν τύχην, μηθὲν ὑπὲρ ἄνθρωπον πράξητε. Τί γὰρ σεμνὸν φονεῦσαι τὸν ὑποπεπτωκότα; τί δ' ἔνδοξον τιμωρίᾳ περιβαλεῖν; Ὁ γὰρ ἀμετάθετον ἔχων τὴν περὶ τῶν ἀτυχημάτων ὠμότητα, συναδικεῖ τὴν κοινὴν ἀνθρώπων ἀσθένειαν. Οὐθεὶς γάρ ἐστιν οὕτω φρόνιμος, ὥστε μεῖζον ἰσχύσαι τῆς τύχης, ἣ φύσει ταῖς ἀνθρωπίναις ἡδομένη συμφοραῖς, ὀξείας τῆς εὐδαιμονίας ποιεῖται τὰς μεταβολάς. Ἐροῦσί τινες ἴσως· ἠδίκησαν, καὶ τῆς κατ' αὐτῶν τιμωρίας ἔχομεν τὴν ἐξουσίαν. Οὐκ οὖν παρὰ μὲν τοῦ δήμου πολλαπλασίαν εἰλήφατε τιμωρίαν, παρὰ δὲ τῶν αἰχμαλώτων ἱκανὴν ἔχετε κόλασιν; Παρέδωκαν γὰρ ἑαυτοὺς μετὰ τῶν ὅπλων, πιστεύσαντες τῇ τῶν κρατούντων εὐγνωμοσύνῃ· διόπερ οὐκ ἄξιον αὐτοὺς τῆς ἡμετέρας διαψευσθῆναι φιλανθρωπίας. Οἱ μὲν οὖν ἀμετάθετον τὴν ἔχθραν φυλάττοντες, μαχόμενοι τετελευτήκασιν· οἱ δὲ αὑτοὺς ἡμῖν ἐγχειρίσαντες, ἀντὶ πολεμίων γεγόνασιν ἱκέται. Οἱ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις

τοῖς ἐναντίοις τὰ σώματα ἐγχειρίζοντες, ἐπ' ἐλπίδι σωτηρίας τοῦτο πράττουσιν. Εἰ δὲ πιστεύσαντες τιμωρίας τεύξονται τηλικαύτης, οἱ μὲν παθόντες ἀναδέξονται τὴν συμφοράν, οἱ δὲ πράξαντες ἀγνώμονες ἂν κληθεῖεν. Δεῖ δὲ τοὺς τῆς ἡγεμονίας ἀντιποιουμένους, ὦ ἄνδρες Συρακούσιοι, μὴ οὕτω τοῖς ὅπλοις ἑαυτοὺς ἰσχυροὺς κατασκευάζειν, ὡς τοῖς τρόποις ἐπιεικεῖς παρέχεσθαι."

(C. 22.) Deinde qui principatum sibi vindicent, eos non tam se armis, quam humanitate tutari decere: tyrannide rebellandi cupiditatem, mansuetudine amorem civium gigni, resque coalescere. Quod quum et extera remotaque temporibus exempla, et Gelonis praecipue, principis Siculorum, auctoritas doceant; illam maiorum gloriam non esse, mutatis moribus, abiiciendam. Servata aequitate, etiam perspicuum fore omnibus, quam merito dii Atheniensium fastum fregerint, Syracusanorum contra moderationi vim et victoriam prosperarint.

22. „Οἱ γὰρ ὑποτεταγμένοι τοὺς μὲν φόβῳ κατισχύοντας καιροτηρήσαντες ἀμύνονται διὰ τὸ μῖσος· τοὺς δὲ φιλανθρώπως ἀφηγουμένους βεβαίως ἀγαπῶντες, ἀεὶ συναύξουσι τὴν ἡγεμονίαν. Τί καθεῖλε τὴν Μήδων ἀρχήν; ἡ πρὸς τοὺς ταπεινοτέρους ὠμότης. Ἀποστάντων γὰρ Περσῶν, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν συνεπέθετο. Πῶς γὰρ Κῦρος ἐξ ἰδιώτου τῆς Ἀσίας ὅλης ἐβασίλευσε; τῇ πρὸς τοὺς κρατηθέντας εὐγνωμοσύνῃ. Κροῖσον γοῦν τὸν βασιλέα λαβὼν αἰχμάλωτον, οὐχ ὅπως ἠδίκησεν, ἀλλὰ καὶ προςευηργέτησε, παραπλησίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσί τε καὶ δήμοις προςηνέχθη. Τοιγαροῦν διαδοθείσης εἰς πάντα τόπον τῆς ἡμερότητος, ἅπαντες οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀλλήλους φθάνοντες εἰς τὴν τοῦ βασιλέως συμμαχίαν παρεγίνοντο. Τί λέγω τὰ

μακρὰν καὶ τόποις καὶ χρόνοις ἀφεστηκότα; Κατὰ γὰρ τὴν ἡμετέραν πόλιν οὐ πάλαι Γέλων ἐξ ἰδιώτου τῆς Σικελίας ὅλης ἡγεμὼν ἐγένετο, τῶν πόλεων ἑκουσίως εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐκείνου παραγενομένων. Προςεκαλεῖτο γὰρ ἡ τἀνδρὸς ἐπιείκεια πάντας ἀνθρώπους, τὴν εἰς τοὺς ἠτυχηκότας συγγνώμην προςβαλοῦσα. Ἀπ' ἐκείνων οὖν τῶν χρόνων τῆς κατὰ Σικελίαν ἡγεμονίας ἀντιποιουμένης τῆς πόλεως, μὴ καταῤῥίψωμεν τὸν ὑπὲρ τῶν προγόνων ἔπαινον, μηδὲ ἑαυτοὺς θηριώδεις καὶ ἀπαραιτήτους πρὸς ἀνθρωπίνην ἀτυχίαν παράσχωμεν. Οὐ γὰρ προςήκει δοῦναι τῷ φθόνῳ καθ' ἡμῶν ἀφορμὴν εἰπεῖν, ὡς ἀναξίως εὐτυχοῦμεν· καλὸν γὰρ καὶ τὸ τῆς τύχης ἀντιπραττούσης ἔχειν τοὺς συναλγήσοντας, καὶ πάλιν ἐν τοῖς κατορθώμασι τοὺς συνηδομένους. Τὰ μὲν οὖν ἐν τοῖς ὅπλοις πλεονεκτήματα τύχη καὶ καιρῷ κρίνεται πολλάκις· ἡ δ' ἐν ταῖς εὐπραξίαις ἡμερότης ἴδιόν ἐστι σημεῖον τῆς τῶν εὐτυχούντων ἀρετῆς. Διὸ μὴ φθονήσητε τῇ πατρίδι, περιβόητον γενέσθαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, ὅτι τοὺς Ἀθηναίους ἐνίκησεν οὐ μόνον τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ. Φανήσονται γάρ, τῶν ἄλλων ὑπερέχειν ἡμερότητι σεμνυνόμενοι, τῇ παρ' ἡμῶν εὐγνωμοσύνῃ πολυωρούμενοι, καὶ οἱ πρῶτοι βωμὸν ἐλέου καθιδρυσάμενοι, τοῦτον ἐν τῇ πόλει τῶν Συρακουσίων εὑρήσουσιν. Ἐξ ὧν πᾶσιν ἔσται φανερόν, ὡς ἐκεῖνοι μὲν δικαίως ἐσφάλησαν, ἡμεῖς δ' ἀξίως ηὐτυχήσαμεν· εἴπερ οἱ μὲν τοιούτους ἀδικεῖν ἐπεχείρησαν, οἳ καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς εὐγνωμόνησαν,

ἡμεῖς δὲ τοιούτους ἐνικήσαμεν, οἳ καὶ τοῖς τοῖς πολεμιωτάτοις μερίζουσι τὸν ἔλεον ἐτόλμησαν ἐπιβουλεῦσαι· ὥςτε μὴ μόνον ὑπὸ τῶν ἄλλων κατηγορίας τυγχάνειν τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἑαυτῶν καταγινώσκειν, εἰ τοιούτους ἄνδρας ἀδικεῖν ἐνεχείρησαν."

(C. 23.) Omnino amicitiam ita colendam esse, ut immortalis sit, inimicitias autem mortales esse oportere. Ita sociorum numerum augescere, hostium diminui. At odia exercere, litesque in perpetuum retinere, id quam nec aequum sit, nec tutum, bellum illud cum hoste confectum satis testari: mirabilem enim esse ac diligenter cogitandam fortunae vicissitudinem.

23. „Καλόν, ὦ ἄνδρες Συρακούσιοι, κατάρξασθαι φιλίας, καὶ τῷ τῶν ἠτυχηκότων ἐλέῳ σπείσασθαι τὴν διαφοράν. Δεῖ γὰρ τὴν μὲν πρὸς τοὺς φίλους εὔνοιαν ἀθάνατον φυλάττειν, τὴν δὲ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἔχθραν θνητήν. Οὕτω γὰρ συμβήσεται τοὺς μὲν συμμάχους γίνεσθαι πλείους, τοὺς δὲ πολεμίους ἐλάττους. Τὴν δὲ διαφορὰν αἰώνιον διαφυλάττοντας, παραδιδόναι παισὶ παίδων, οὔτ' εὔγνωμον, οὔτ' ἀσφαλές· ἐνίοτε γὰρ οἱ δοκοῦντες ὑπερέχειν, ἐν ῥοπῇ καιροῦ τῶν πρότερον ὑποπεπτωκότων ἀσθενέστεροι γίνονται. Μαρτυρεῖ δ' ὁ νῦν γενόμενος πόλεμος· οἱ γὰρ ἐπὶ πολιορκίᾳ παραγενόμενοι, καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν ἀποτειχίσαντες τὴν πόλιν, ἐκ μεταβολῆς αἰχμάλωτοι γεγόνασιν, ὡς ὁρᾶτε. Καλὸν οὖν, ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ἀτυχίαις ἡμέρους φανέντας, ἕτοιμον ἔχειν τὸν παρὰ πάντων ἔλεον, ἐάν τι συμβαίη τῶν ἀνθρωπίνων. Πολλὰ γὰρ ὁ βίος ἔχει παράδοξα, στάσεις πολιτικάς, λῃστείας, πολέμους, ἐν οἷς οὐ ῥᾴδιον διαφεύγειν τὸν κίνδυνον ἄν-

θρωπον ὄντα. Διόπερ εἰ τὸν πρὸς τοὺς ὑποπεπτωκότας ἔλεον ἀποκόψομεν, πικρὸν καθ' ἑαυτῶν νόμον θήσομεν εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα. Οὐ γὰρ δυνατόν, τοὺς ἄλλοις ἀνημέρως χρησαμένους, αὐτοὺς παρ' ἑτέρων τυχεῖν ποτὲ φιλανθρωπίας, ἄλλους τε πράξαντας δεινά, παθεῖν εὐγνώμονα, καί, παρὰ τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐθισμούς, τοσούτους ἄνδρας φονεύσαντας, ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς ἐπιβοᾶσθαι τὰ κοινὰ πάντων νόμιμα. Τίς γὰρ Ἑλλήνων τοὺς παραδόντας ἑαυτούς, καὶ τῇ τῶν κρατούντων εὐγνωμοσύνῃ πιστεύσαντας, ἀπαραιτήτου τιμωρίας ἠξίωσεν; ἢ τίς ἧττον τοῦ μὲν ὠμοῦ τὸν ἔλεον, τῆς δὲ προπετείας τὴν εὐλάβειαν ἔσχηκε;"

(C. 24.) Praeterea humanum ingenium sic ferie, ut hostibus instructis omni contentione resistamus, prostratis cedendo parcamus. Illic audaciam subigi; hic misericordiam exerceri, dignam illam homine, et tum exemplis praeclaris, tum veterum praeceptis institutisque commendatam.

24. ,,Πάντες δὲ ἀνατείνονται μὲν πρὸς τοὺς ἀντιταττομένους, εἴκουσι δὲ τοῖς ὑποπεπτωκόσιν· ὧν μὲν τὴν τόλμαν καταπονοῦντες, ὧν δὲ τὴν ἀτυχίαν οἰκτείροντες. Θραύεται γὰρ ἡμῶν ὁ θυμός, ὅταν ὁ πρότερον ἐχθρὸς ὤν, ἐκ μεταβολῆς ἱκέτης γενόμενος, ὑπομένῃ παθεῖν ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς κρατοῦσιν. Ἁλίσκονται δ', οἶμαι, τῶν ἡμέρων ἀνδρῶν αἱ ψυχαὶ μάλιστά πως ἐλέῳ, διὰ τὴν κοινὴν τῆς φύσεως ὁμοιοπάθειαν. Ἀθηναῖοι γὰρ κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον εἰς τὴν Σφακτηρίαν νῆσον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων κατακλείσαντες, καὶ λαβόντες αἰχμαλώτους, ἀπελύτρωσαν τοῖς Σπαρτιάταις. Πάλιν Λακεδαιμόνιοι πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμ-

μάχων αἰχμαλωτισάμενοι, παραπλησίως ἐχρήσαντο. Καὶ καλῶς ἀμφότεροι ταῦτ᾽ ἔπραξαν. Δεῖ γὰρ τοῖς Ἕλλησι τὴν ἔχθραν εἶναι μέχρι τῆς νίκης, καὶ κολάζειν μέχρι τοῦ κρατῆσαι τῶν ἐναντίων. Ὁ δὲ περαιτέρω τὸν ὑποπεσόντα καὶ πρὸς τὴν τοῦ κρατοῦντος εὐγνωμοσύνην προσφεύγοντα τιμωρούμενος, οὐκέτι τὸν ἐχθρὸν κολάζει, πολὺ δὲ μᾶλλον ἀδικεῖ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν. Εἴπε γὰρ ἄν τις πρὸς τὴν τοῦ τοιούτου σκληρότητα τὰς τῶν πάλαι σοφῶν ἀποφάσεις· ἄνθρωπε, μὴ μέγα φρόνει, γνῶθι σαυτόν, ἴδε τὴν τύχην ἁπάντων οὖσαν κυρίαν. Τίνος γὰρ χάριν οἱ πρόγονοι πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς κατὰ πόλεμον νίκαις κατέδειξαν οὐ διὰ λίθων, διὰ δὲ τῶν τυχόντων ξύλων ἱστάναι τὰ τρόπαια; Ἆρ᾽ οὐχ ὅπως ὀλίγον χρόνον διαμένοντα, ταχέως ἀφανίζηται τὰ τῆς ἔχθρας ὑπομνήματα;“

(C. 25.) Datam esse belli pulcre finiendi exoptatissimam opportunitatem, si quidem ex humanitate erga devictos nova amicitia efflorescat. Id et honestum esse victoribus, et vero conducibile, quum Atheniensibus tam excellens sit indoles, ut in maxima calamitate maximis semper auctibus crescant, et nihil unquam humile decernant.

25. „Καθόλου δ᾽ εἰ μὲν αἰώνιον ἵστασθαι τὴν διαφορὰν βούλεσθε, μάθετε τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ὑπερφρονοῦντες· εἷς γὰρ καιρὸς καὶ βραχεῖα ῥοπὴ τύχης ταπεινοῖ πολλάκις τοὺς ὑπερηφάνους· εἰ δ᾽, ὅπερ εἰκός ἐστι, παύσεσθε πολεμοῦντες, τίνα καλλίω καιρὸν εὑρήσετε τοῦ νῦν ὑπάρχοντος, ἐν ᾧ τὴν πρὸς τοὺς ἐπταικότας φιλανθρωπίαν ἀφορμὴν τῆς φιλίας ποιήσεσθε; Μὴ γὰρ οἴεσθε τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον τελέως ἐξησθενηκέναι διὰ τὴν ἐν Σικε-

λὴν συμφοράν, ὃς κρατεῖ σχεδὸν τῶν τε κατὰ τὴν Ἑλλάδα νήσων ἁπασῶν, καὶ τῆς παραλίου, τῆς τε κατὰ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν, ἔχει τὴν ἡγεμονίαν. Καὶ γὰρ πρότερον περὶ τὴν Αἴγυπτον τριακοσίας τριήρεις αὐτάνδρους ἀπολέσας, τὸν δοκοῦντα κρατεῖν βασιλέα συνθήκας ἀσχήμονας ποιεῖν ἠνάγκασε, καὶ πάλιν ὑπὸ Ξέρξου τῆς πόλεως κατασκαφείσης, μετ᾽ ὀλίγον κἀκεῖνον ἐνίκησε, καὶ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἡγεμονίαν ἐκτήσατο. Ἀγαθὴ γὰρ ἡ πόλις ἐν τοῖς μεγίστοις ἀτυχήμασι μεγίστην ἐπίδοσιν λαβεῖν, καὶ μηδέποτε ταπεινὸν μηδὲν βουλεύεσθαι. Καλὸν οὖν, ἀντὶ τοῦ τὴν ἔχθραν ἐπαύξειν, συμμάχους αὐτοὺς ποιεῖσθαι, φεισαμένους τῶν αἰχμαλώτων. Ἀνελόντες μὲν γὰρ αὐτούς, τῷ θυμῷ μόνον χαριούμεθα, τὴν ἄκαρπον ἐπιθυμίαν ἐκπληροῦντες· φυλάξαντες δέ, παρὰ μὲν τῶν εὖ παθόντων τὴν χάριν ἕξομεν, παρὰ δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων τὴν εὐδοξίαν."

(C. 26.) Si Graecorum nonnulli captivos necarint; fœdum fuisse facinus, nec nisi cum summa ignominia ad imitationem vocandum. Sin merita aliorum respicienda sint: Atheniensium civitatem maiestate sua animos hominum ita ad se convertere, ut ad gratiam pro meritis ipsi reddendam obstrictissimos se fateantur.

26. „Ναί, ἀλλά τινες τῶν Ἑλλήνων ἀπέσφαξαν τοὺς αἰχμαλώτους. Τί οὖν; εἰ μὲν αὐτοῖς ἐκ ταύτης τῆς πράξεως ἔπαινοι τυγχάνουσι, μιμησώμεθα τοὺς τῆς δόξης πεφροντικότας· εἰ δὲ παρὰ πρώτων ἡμῶν τυγχάνουσι κατηγορίας, μηδὲ αὐτοὶ πράξωμεν τὰ αὐτὰ τοῖς ὁμολογουμένως ἡμαρτηκόσι. Μέχρι μὲν γὰρ τοῦ μηδὲν ἀνήκεστον πεπονθέναι τοὺς εἰς τὴν ἡμετέραν πίστιν ἑαυτοὺς παραδόντας, ἅπαντες

καταμέμψονται δικαίως τὸν Ἀθηναίων δῆμον· ἐὰν δὲ ἀκούσωσι παρὰ τὰ κοινὰ νόμιμα τοὺς αἰχμαλώτους παρεσπονδημένους, ἐφ᾽ ἡμᾶς μετοίσουσι τὴν κατηγορίαν. Καὶ γὰρ εἴ τινων ἄλλων, Ἀθηναίων ἄξιόν ἐστιν ἐντραπῆναι μὲν τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα, χάριν δ᾽ αὐτοῖς ἀπομερίσαι τῶν εἰς ἄνθρωπον εὐεργετημάτων. Οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ πρῶτοι τροφῆς ἡμέρου τοῖς Ἕλλησι μεταδόντες, ἣν ἰδίᾳ παρὰ θεῶν λαβόντες, τῇ χρείᾳ κοινὴν ἐποίησαν· οὗτοι νόμους εὗρον, δι᾽ οὓς ὁ κοινὸς βίος ἐκ τῆς ἀγρίας καὶ ἀδίκου ζωῆς εἰς ἥμερον καὶ δικαίαν ἐλήλυθε συμβίωσιν· οὗτοι πρῶτοι τοὺς καταφυγόντας διασώσαντες, τοὺς περὶ τῶν ἱκετῶν νόμους παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἰσχύσαι παρεσκεύασαν· ὧν ἀρχηγοὺς γενομένους οὐκ ἄξιον αὐτοὺς ἀποστερῆσαι. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς ἅπαντας· ἰδίᾳ δ᾽ ἐνίους ὑπομνήσω τῶν φιλανθρώπων."

(C 27.) Haec ubi ad universos dixerat Nicolaus; in extrema oratione singulos quosdam de humanitatis officiis commonefecit, eos praesertim, qui eruditionem et mysteria ab Atheniensibus vel acceperint iamiam, vel posthac accepturi sint. Denique et sociis veniam esse tribuendam, praeter voluntatem, imperantium iussu, ad belli communionem adactis, nec Niciae infligendum supplicium, qui Syracusanorum caussam magna semper liberalitate Athenis tutatus sit.

27. „Ὅσοι μὲν γὰρ λόγου καὶ παιδείας ἐν τῇ πόλει μετεσχήκατε, δότε τὸν ἔλεον τοῖς τὴν πατρίδα κοινὸν παιδευτήριον παρεχομένοις πᾶσιν ἀνθρώποις· ὅσοι δὲ τῶν ἁγνοτάτων μυστηρίων μετειλήφατε, σώσατε τοὺς μυήσαντας· οἱ μὲν ἤδη μετεσχηκότες τῶν φιλανθρωπιῶν, τὴν χάριν διδόντες τῆς εὐεργεσίας· οἱ δὲ μέλλοντες μεταλήψεσθαι, μὴ παραι-

ρούμενοι τῷ θυμῷ τὴν ἐλπίδα. Ποῖος γὰρ τόπος τοῖς ξένοις βάσιμος εἰς παιδείαν ἐλευθέριον, τῆς Ἀθηναίων πόλεως ἀνῃρημένης; Βραχὺ τὸ διὰ τὴν ἁμαρτίαν μῖσος, μεγάλα δὲ καὶ πολλὰ τὰ πρὸς εὔνοιαν αὐτοῖς εἰργασμένα. Χωρὶς δὲ τῆς περὶ τὴν πόλιν ἐντροπῆς, καὶ κατ' ἰδίαν ἄν τις τοὺς αἰχμαλώτους ἐξετάζων, εὕροι δικαίως ἐλέου τυγχάνοντας. Οἱ μὲν γὰρ σύμμαχοι τῇ τῶν κρατούντων ὑπεροχῇ βιασθέντες, ἠναγκάσθησαν συστρατεύειν. Διόπερ εἰ τοὺς ἐξ ἐπιβολῆς ἀδικήσαντας δίκαιόν ἐστι τιμωρεῖσθαι, τοὺς ἀκουσίως ἐξαμαρτάνοντας προσῆκον ἂν εἴη συγγνώμης ἀξιοῦν. Τί λέγω Νικίαν, ὃς ἀπ' ἀρχῆς τὴν πολιτείαν ὑπὲρ Συρακουσίων ἐνστησάμενος, μόνος ἀντεῖπεν ὑπὲρ τῆς εἰς Σικελίαν στρατείας, ἀεὶ δὲ τῶν παρεπιδημούντων Συρακουσίων φροντίζων καὶ πρόξενος ὢν διατετέλεκεν; Ἄτοπον οὖν Νικίαν κολάζεσθαι, τὸν ὑπὲρ ἡμῶν Ἀθήνησι πεπολιτευμένον, καὶ διὰ μὲν τὴν εἰς ἡμᾶς εὔνοιαν μὴ τυχεῖν φιλανθρωπίας, διὰ δὲ τὴν ἐν τοῖς κοινοῖς ὑπηρεσίαν ἀπαραιτήτῳ περιπεσεῖν τιμωρίᾳ· καὶ τὸν μὲν ἐπάγοντα τὸν πόλεμον ἐπὶ Συρακουσίους Ἀλκιβιάδην ἅμα καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρ' Ἀθηναίων ἐκφυγεῖν τὴν τιμωρίαν, τὸν δ' ὁμολογουμένως φιλανθρωπότατον Ἀθηναίων γεγενημένον μηδὲ τοῦ κοινοῦ τυχεῖν ἐλέου. Διόπερ ἔγωγε τὴν τοῦ τούτου βίου μεταβολὴν θεωρῶν, ἐλεῶ τὴν τύχην. Πρότερον μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἐπισημοτάτοις τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχων, καὶ διὰ τὴν καλοκαγαθίαν ἐπαινούμενος, μακαριστὸς ἦν καὶ περίβλεπτος κατὰ πᾶσαν πόλιν·

νυνὶ δ' ἐξηγκωνισμένος ἐν ἀσχήμονι καὶ ταπεινῇ προςόψει τῶν τῆς αἰχμαλωσίας οἰκτρῶν πεπείραται καθαπερεὶ τῆς τύχης ἐν τῷ τούτου βίῳ τὴν ἑαυτῆς δύναμιν ἐπιδείξασθαι βουλομένης· ἧς τὴν ἐλευθερίαν ἀνθρωπίνως ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν προςήκει, καὶ μὴ βάρβαρον ὠμότητα πρὸς ὁμοεθνεῖς ἀνθρώπους ἐνδείξασθαι."

(C. 28.) Hac ille oratione animos civium ad miserationem flexit: at Gylippus Laco, adversaria usus oratione, summam spirante saevitiem, demirari se, ait, consilium senis, qui, a quibus liberi ipsius trucidati essent, eorum gratia dixerit. Virum bonum esse desinere, qui coniunctissimorum interritum oblitus, crudelissimos hostes servandos censeat.

28. Νικόλαος μὲν οὖν πρὸς τοὺς Συρακουσίους τοιούτοις χρησάμενος λόγοις, κατέπαυσε τὴν δημηγορίαν, συμπαθεῖς ποιήσας τοὺς ἀκούοντας. Γύλιππος δ' ὁ Λάκων, ἀπαραίτητον τὸ πρὸς Ἀθηναίους μῖσος διαφυλάττων, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, τῶν λόγων τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν ἐποιήσατο. ,,Θαυμάζω μεγάλως, ἄνδρες Συρακούσιοι, θεωρῶν ὑμᾶς οὕτω ταχέως πρὸς ὧν ἔργῳ κακῶς πεπόνθατε, περὶ τούτων τῷ λόγῳ μεταδιδασκομένους. Εἰ γὰρ ὑπὲρ ἀναστάσεως κινδυνεύσαντες πρὸς τοὺς ἐπὶ κατασκαφῇ τῆς πατρίδος ὑμῶν παραγεγενημένους, ἀνεῖσθε τοῖς θυμοῖς, τί χρὴ νῦν ἡμᾶς διατείνεσθαι τοὺς μηδὲν ἠδικημένους; Δότε δέ μοι, πρὸς θεῶν, ἄνδρες Συρακούσιοι, συγγνώμην, τὴν συμβουλίαν ἐκτιθεμένῳ μετὰ παῤῥησίας. Σπαρτιάτης γὰρ ὤν, καὶ τὸν λόγον ἔχω Σπαρτιάτην. Καὶ πρῶτον ἄν τις ἐπιζητήσειε, πῶς Νικόλαος ἐλεῆσαι φήσει τοὺς Ἀθηναίους, οἳ τὸ γῆρας αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπαιδίαν ἐλεεινὸν πε-

πεποιήκασι· καὶ παρὼν εἰς ἐκκλησίαν ἐν ἐσθῆτι πενθίμῃ, δακρύει καὶ λέγει δεῖν οἰκτείρειν τοὺς φονεῖς τῶν ἰδίων τέκνων. Οὐκέτι γάρ ἐπιεικής ἐστιν ὁ τῶν συγγενεστάτων μετὰ τὴν τελευτὴν ἀμνημονῶν, τοὺς δὲ πολεμιωτάτους σῶσαι προαιρούμενος. Ἐπεὶ πόσοι τῶν ἐκκλησιαζόντων υἱοὺς ἀνῃρημένους κατὰ τὸν πόλεμον ἐπενθήσατε;" Πολλοὶ οὖν τῶν καθημένων ἐθορύβησαν. Ὁ δ' ἐπιβαλὼν, „Ὁρῶ", φησί, „τοὺς τῷ θορύβῳ τὴν συμφορὰν ἐμφανίζοντας. Πόσοι δὲ ἀδελφοὺς ἢ συγγενεῖς ἢ φίλους ἀπολωλεκότες ἐπιζητεῖτε;" Καὶ πολλῷ πλείους ἐπεσημήναντο. Καὶ ὁ Γύλιππος· „Θεωρεῖς", ἔφη, „τὸ πλῆθος τῶν δι' Ἀθηναίους δυστυχούντων; Οὗτοι πάντες οὐδὲν εἰς ἐκείνους ἁμαρτάνοντες, τῶν ἀναγκαιοτάτων σωμάτων ἐστερήθησαν· καὶ τοσοῦτο μισεῖν τοὺς Ἀθηναίους ὀφείλουσιν, ὅσον τοὺς ἰδίους ἠγαπήκασι."

(C. 29.) Iniquum esse, hostium salutem pluris, quam civium praeclare meritorum honorem aestimare: hos laudare, ab illis ultionem non exigere. Non hospites, non supplices, non calamitosos esse, qui meta nequitia et dominandi cupiditate in has se calamitates ipsi praecipitarint: impotentiam illorum, non fortunam incusari oportere.

29. „Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, ἄνδρες Συρακούσιοι, τοὺς μὲν τετελευτηκότας ἑκούσιον ὑπὲρ ὑμῶν ἑλέσθαι θάνατον, ὑμᾶς δὲ ὑπὲρ ἐκείνων μηδὲ παρὰ τῶν πολεμιωτάτων λαβεῖν τιμωρίαν; καὶ ἐπαινεῖν μὲν τοὺς ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας τοὺς ἰδίους [περὶ πλείους] ἀναλώσαντας βίους, περὶ πλείονος δὲ τὴν τῶν φονέων ποιεῖσθαι σωτηρίαν τῆς ἐκείνων τιμῆς; Κοσμεῖν ἐψηφίσασθε δημοσίᾳ τοὺς τάφους

τῶν μετηλλαχότων· καὶ τίνα καλλίονα κόσμον εὑρήσετε τοῦ κολάσαι τοὺς ἐκείνων αὐτόχειρας; εἰ μή, νὴ Δία, πολιτογραφήσαντες αὐτούς, βούλεσθε καταλιπεῖν ἔμψυχα τρόπαια τῶν μετηλλαχότων. Ἀλλὰ μεταβαλόντες τὴν τῶν πολεμίων προσηγορίαν, γεγόνασιν ἱκέται. Πόθεν αὐτοῖς ταύτης τῆς φιλανθρωπίας συγκεχωρημένης; Οἱ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς τὰ περὶ τούτων νόμιμα διατάξαντες, τοῖς μὲν δυστυχοῦσι τὸν ἔλεον, τοῖς δὲ διὰ πονηρίαν ἀδικοῦσιν ἔταξαν τιμωρίαν. Ἐν ποτέρᾳ δὴ τάξει θῶμεν τοὺς αἰχμαλώτους; Ἐν τῇ τῶν ἠτυχηκότων; Καὶ τίς αὐτοὺς τύχη μὴ προαδικηθέντας ἐβιάσατο πολεμεῖν Συρακουσίοις, καὶ τὴν παρὰ πᾶσιν ἐπαινουμένην εἰρήνην ἀφέντας, ἐπὶ κατασκαφῇ παρεῖναι τῆς ὑμετέρας πόλεως; Διόπερ ἑκουσίως ἑλόμενοι πόλεμον ἄδικον, εὐψύχως ὑπομενόντων τὰ τούτου δεινά, καὶ μή, κρατοῦντες μέν, ἀπαραίτητον ἐχόντων τὴν καθ' ὑμῶν ὠμότητα, σφαλέντες δέ, τοῖς τῆς ἱκεσίας φιλανθρώποις παραιτείσθων τὴν τιμωρίαν. Εἰ δ' ἐλέγχονται διὰ πονηρίαν καὶ πλεονεξίαν τοιούτοις ἐλαττώμασι περιπεπτωκότες, μὴ καταμεμφέσθωσαν τὴν τύχην, μηδ' ἐπικαλείσθωσαν τὸ τῆς ἱκεσίας ὄνομα. Τοῦτο γὰρ παρ' ἀνθρώποις φυλάττεται τοῖς καθαρὰν μὲν τὴν ψυχήν, ἀγνώμονα δὲ τὴν τύχην ἐσχηκόσιν. Οὗτοι δ' ἁπάντων τῶν ἀδικημάτων πλήρη τὸν βίον ἔχοντες, οὐδένα τόπον αὐτοῖς βάσιμον εἰς ἔλεον καὶ καταφυγὴν ἀπολελοίπασι."

(C. 29.) Nullum inveniri tam turpe tamque atrox facinus, quod illi non patrarint, utpote avaritiae, iniuriarum, fraudis, insolentiae convicti. Neque obscurum esse, quomodo Mitylenaeos, Melios ac Scionaeos, socios suos et familiares, habuerint, longe atrocius in Syracusanos, quippe alieniores, debacchaturi, si eos devicissent. Quamobrem, qui deos hominesque laeserint, iis nil deberi misericordiae.

30. „Τί γὰρ τῶν αἰσχίστων οὐκ ἐβουλεύσαντο; τί δὲ τῶν δεινοτάτων οὐκ ἔπραξαν; Πλεονεξίας ἴδιόν ἐστι τὸ ταῖς ἰδίαις εὐτυχίαις οὐκ ἀρκούμενον, τῶν πόῤῥω κειμένων καὶ μηδὲν προςηκόντων ἐπιθυμεῖν. Οὗτοι ταῦτ᾽ ἔπραξαν. Εὐδαιμονέστατοι γὰρ ὄντες τῶν Ἑλλήνων, τὴν εὐτυχίαν, ὥςπερ τι βαρὺ φορτίον, οὐ φέροντες, τὴν πελάγει τηλικούτῳ διειργομένην Σικελίαν ἐπεθύμησαν κατακληρουχῆσαι, τοὺς ἐνοικοῦντας ἐξανδραποδισάμενοι. Δεινὸν ἐστι μὴ προαδικηθέντας πόλεμον ἐπιφέρειν. Καὶ τοῦτ᾽ ἐνήργησαν. Φίλοι γὰρ ὄντες τὸν ἔμπροσθεν χρόνον, ἐξαίφνης ἀνελπίστως τηλικαύτῃ δυνάμει Συρακουσίους ἐπολιόρκησαν. Ὑπερήφανόν ἐστι τὸ τῶν μήπω κρατηθέντων προλαμβάνοντα τὴν τύχην, καταψηφίζεσθαι τιμωρίαν. Οὐδὲ τοῦτο παραλελοίπασι. Πρὸ τοῦ γὰρ ἐπιβῆναι τῆς Σικελίας, γνώμην ἐκύρωσαν, Συρακουσίους μὲν καὶ Σελινουντίους ἐξανδραποδίσασθαι, τοὺς δὲ λοιποὺς διδόναι φόρους ἀναγκάζειν. Ὅταν οὖν περὶ τοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους ὑπάρχῃ πλεονεξία, ἐπιβουλή, ὑπερηφανία, τίς ἂν νοῦν ἔχων αὐτοὺς ἐλεήσειεν; Ἐπείτοιγε Ἀθηναῖοι πῶς ἐχρήσαντο Μιτυληναίοις; Κρατήσαντες γὰρ αὐτῶν, ἀδικῆσαι μὲν οὐδὲν βουλομένων, ἐπιθυμούντων δὲ τῆς ἐλευθερίας, ἐψηφίσαντο τοὺς ἐν τῇ πόλει κατασφάξαι. Ὠμόν τε καὶ βάρβαρον τὸ πε-

πραγμένον. Καὶ ταῦτα ἐξήμαρτον εἰς Ἕλληνας, εἰς συμμάχους, εἰς εὐεργέτας πολλάκις γεγενημένους. Μὴ δὴ νῦν ἀγανακτούντων, εἰ τοιαῦτα πρὸς τοὺς ἄλλους πράξαντες, αὐτοὶ παραπλησίας τεύξονται τιμωρίας. Δικαιότερον γάρ ἐστιν, ὃν καθ᾿ ἑτέρων νόμον τις ἔθηκε, τούτῳ χρώμενον μὴ ἀγανακτεῖν. Καὶ τί λέγω; Μηλίους ἐκπολιορκήσαντες, ἡβηδὸν ἀπέκτειναν, καὶ Σκιωναίους, οἳ συγγενεῖς ὄντες, τῆς αὐτῆς Μηλίοις τύχης ἐκοινώνησαν· ὥστε δύο δήμους πρὸς Ἀττικὴν ὀργὴν ἐπταικότας οὐδὲ τοὺς κηδεύσοντας ἔχειν τὰ τῶν τετελευτηκότων σώματα. Οὐ Σκύθαι τοῦτ᾿ ἔπραξαν, ἀλλ᾿ ὁ προσποιούμενος φιλανθρωπίᾳ διαφέρειν δῆμος ψηφίσμασι τὰς πόλεις ἄρδην ἀνῄρηκεν. Ἤδη λογίζεσθε, τί ἂν ἔπραξαν εἰς τὴν τῶν Συρακουσίων πόλιν, εἰ ἐξεπόρθησαν. Οἱ γὰρ τοῖς οἰκείοις οὕτως ὠμῶς χρησάμενοι, τοῖς μηδὲν προσήκουσι βαρυτέραν ἂν ἐξεῦρον τιμωρίαν. Οὐκ ἔστιν οὖν τούτοις δίκαιος ἀποκείμενος ἔλεος· αὐτοὶ γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἰδίων ἀκληρημάτων ἀνῃρήκασι. Ποῦ γὰρ ἄξιον τούτοις καταφυγεῖν; Πρὸς θεούς; ὧν τὰς πατρίους τιμὰς ἀφελέσθαι προείλοντο. Πρὸς ἀνθρώπους; οὓς δουλωσόμενοι παρεγένοντο. Δήμητραν καὶ Κόρην καὶ τὰ τούτων ἐπικαλοῦνται μυστήρια, τὴν ἱερὰν αὐτῶν νῆσον πεπορθηκότες;"

(C. 31.) Et quamvis Alcibiades iniuriarum omnium fuerit auctor; tamen earum poenas infligendas esse populo, non transferendas in oratorem, populi assuetum voluntatibus ac morigerum. Nullum ipsis relictum esse excusationis perfugium, sive scientes, seu temerarii iniurias fecerint.

31. „Ναί, ἀλλ᾿ οὐκ αἴτιον τὸ πλῆθος τῶν

Ἀθηναίων, ἀλλ' Ἀλκιβιάδης ὁ ταῦτα συμβουλεύσας. Ἀλλ' εὑρήσομεν τοὺς συμβούλους κατὰ τὸ πλεῖστον στοχαζομένους τῆς τῶν ἀκουόντων βουλήσεως, ὥσθ' ὁ χειροτονῶν τῷ ῥήτορι λόγον οἰκεῖον ὑποβάλλει τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως. Οὐ γὰρ ὁ λέγων κύριος τοῦ πλήθους, ἀλλ' ὁ δῆμος ἐθίζει τὸν ῥήτορα τὰ βέλτιστα λέγειν, χρηστὰ βουλευόμενος. Εἰ δὲ τοῖς ἀδικοῦσιν ἀνήκεστα συγγνώμην δώσομεν, ἐὰν εἰς τοὺς συμβούλους τὴν αἰτίαν ἀναφέρωσιν, εὐχερῆ τοῖς πονηροῖς τὴν ἀπολογίαν παρεξόμεθα. Ἁπλῶς δὲ πάντων ἐστὶν ἀδικώτατον, τῶν μὲν εὐεργεσιῶν μὴ τοὺς συμβούλους, ἀλλὰ τὸν δῆμον ἀπολαμβάνειν τὰς χάριτας παρὰ τῶν εὖ παθόντων, τῶν δ' ἀδικημάτων ἐπὶ τοὺς ῥήτορας μεταφέρειν τὴν τιμωρίαν. Καὶ ἐπὶ τοσοῦτόν τινες ἐξεστήκασι τῶν λογισμῶν, ὥστ' Ἀλκιβιάδην, εἰς ὃν τὴν ἐξουσίαν οὐκ ἔχομεν, φασὶ δεῖν τιμωρεῖσθαι, τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἀγομένους ἐπὶ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν ἀφεῖναι, καὶ πᾶσιν ἐνδείξασθαι, διότι τὴν δικαίαν μισοπονηρίαν οὐκ ἔσχηκεν ὁ δῆμος τῶν Συρακουσίων. Εἰ δὲ καὶ κατ' ἀλήθειαν αἴτιοι γεγόνασιν οἱ σύμβουλοι τοῦ πολέμου, μεμφέσθω τὸ μὲν πλῆθος τοῖς ῥήτορσιν, ὑπὲρ ὧν ἐξηπάτησαν, ὑμεῖς δὲ δικαίως μετελεύσεσθε τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ὧν ἠδίκησθε. Καθόλου δ' εἰ μὲν ἐπιστάμενοι σαφῶς ἠδίκησαν, δι' αὐτὴν τὴν προαίρεσιν ἄξιοι τιμωρίας· εἰ δ' εἰκῇ βουλευσάμενοι τὸν πόλεμον ἐξήνεγκαν, οὐδ' ὣς αὐτοὺς ἀφετέον, ἵνα μὴ σχεδιάζειν ἐν τοῖς τῶν ἄλλων βίοις ἐθισθῶσιν. Οὐ γὰρ δίκαιόν ἐστι

τὴν Ἀθηναίων ἄγνοιαν Συρακουσίοις φέρειν ἀπώλειαν, οὐδ', ἐν οἷς τὸ πραχθὲν ἀνήκεστόν ἐστιν, ἐν τούτοις ἀπολογίαν ὑπολείπεσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσι."

(C. 32.) Niciam vero dissuasisse quidem verbis expeditionem, sed re suscepisse, et susceptam continuari iussisse. Honestum sane esse, deponere iras; at opportunius eas deponi, sumto de hostibus supplicio. Quibus si parcatur: et fidem deseri sociorum, et novum denuo periculum patriae adduci.

32. „Νὴ Δία, ἀλλὰ Νικίας ὑπὲρ Συρακουσίων ἐπολιτεύσατο, καὶ μόνος συνεβούλευσε μὴ πολεμεῖν. Τὸν μὲν ἐκεῖ γεγενημένον λόγον ἀκούομεν, τὰ δ' ἐνταῦθα πεπραγμένα τεθεωρήκαμεν. Ὁ γὰρ ἀντειπὼν ἐκεῖ περὶ τῆς στρατείας, ἐνταῦθα στρατηγὸς ἦν τῆς δυνάμεως· καὶ ὁ πολιτευόμενος ὑπὲρ Συρακουσίων, ἀπετείχισεν ὑμῶν τὴν πόλιν· καὶ ὁ φιλανθρώπως διακείμενος πρὸς ὑμᾶς, Δημοσθένους καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων βουλομένων λῦσαι τὴν πολιορκίαν, μόνος ἐβιάσατο μένειν καὶ πολεμεῖν. Διόπερ ἔγωγε νομίζω, μηδὲν παρ' ὑμῖν πλεῖον ἰσχύσαι τὸν μὲν λόγον τῶν ἔργων, τὴν δ' ἐπαγγελίαν τῆς πείρας, τὰ δ' ἀφανῆ τῶν ὑπὸ πάντων ἑωραμένων. Νὴ Δία, ἀλλὰ καλὸν μὴ ποιεῖν τὴν ἔχθραν αἰώνιον. Οὐκ οὖν μετὰ τὴν τῶν ἠδικηκότων κόλασιν, ἐὰν ὑμῖν δοκῇ, προσηκόντως διαλύσεσθε τὴν ἔχθραν; Οὐ γὰρ δίκαιον, ὅταν μὲν κρατῶσιν, ὡς δούλοις χρῆσθαι τοῖς ἡλωκόσιν· ὅταν δὲ κρατηθῶσιν, ὡς οὐδὲν ἠδικηκότας συγγνώμης τυγχάνειν. Καὶ τοῦ μὲν δοῦναι δίκην, ὧν ἔπραξαν, ἀφεθήσονται, λόγῳ δ' εὐσχήμονι, καθ' ὃν ἂν χρόνον αὐτοῖς συμφέρῃ,

τῆς φιλίας μνημονεύσουσιν. Ἓν γάρ, ὅτι τοῦτο πράξαντες, σὺν πολλοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀδικήσετε, ὑμῶν χάριν κἀκεῖ τὸν πόλεμον ἐπανῃρημένους, καὶ ἐνταῦθα συμμαχίαν ἀποστείλαντας. Ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς ἀγαπητῶς ἄγειν εἰρήνην, καὶ περιορᾷν τὴν Σικελίαν πορθουμένην. Διόπερ ἐὰν τοὺς αἰχμαλώτους ἀφέντες, φιλίαν συνάπτησθε, προδόται φανήσεσθε τῶν συμμαχησάντων, καὶ τοὺς κοινοὺς ἐχθροὺς δυνάμενοι ταπεινῶσαι, τοσούτους στρατιώτας ἀποδόντες, πάλιν ἰσχυροὺς κατασκευάσετε. Οὐ γάρ ποτ᾽ ἔγωγε πιστεύσαιμι, ὡς Ἀθηναῖοι τηλικαύτην ἔχθραν ἐπανῃρημένοι, βεβαίαν φυλάξουσι τὴν φιλίαν, ἀλλ᾽ ἀσθενεῖς μὲν ὄντες, ὑποκριθήσονται τὴν εὔνοιαν, ἀναλαβόντες δ᾽ αὑτούς, τὴν ἀρχαίαν προαίρεσιν εἰς τέλος ἄξουσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ζεῦ καὶ πάντες οἱ θεοί, μαρτύρομαι πάντας ὑμᾶς, μὴ σώζειν τοὺς πολεμίους, μὴ ἐγκαταλιπεῖν τοὺς συμμάχους, μὴ πάλιν ἕτερον ἐπάγειν τῇ πατρίδι κίνδυνον. Ὑμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Συρακούσιοι, τούτους ἀφέντες, ἐὰν ἀποβῇ τι δυσχερές, οὐδ᾽ ἀπολογίαν ἑαυτοῖς εὐσχήμονα καταλείψετε."

(C. 33.) Movit haec oratio Syracusanos. Hostium duces trucidant, reliquos in carcerem detrudunt, eosque solos, qui literis erant exculti, poena eximunt. Finito bello, Diocles remp. Syracusanorum constituit [cfr. c. 35.], rigidaeque severitatis, qua novis voluit leges servari, exemplum in semet ipse edens, gladio sese transfixit.

33. Ταῦτα διαλεχθέντος τοῦ Λάκωνος, μετέπεσε τὸ πλῆθος, καὶ τὴν Διοκλέους γνώμην ἐκύρωσε. Διόπερ οἱ μὲν στρατηγοὶ παραχρῆμα ἀνῃρέθησαν, καὶ οἱ σύμμαχοι· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι παρεδόθη-

σαν εἰς τὰς λατομίας, ὧν ὕστερον οἱ μὲν ἐπὶ πλεῖον παιδείας μετεσχηκότες, ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐξαρπαγέντες διεσώθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ σχεδὸν ἅπαντες ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ κακούμενοι, τὸν βίον οἰκτρῶς κατέστρεψαν. Μετὰ δὲ τὴν κατάλυσιν τοῦ πολέμου, Διοκλῆς ἀνέγραψε τοῖς Συρακουσίοις τοὺς νόμους, καὶ συνέβη παράδοξον περὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον γενέσθαι περιπέτειαν. Ἀπαραίτητος γὰρ ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις γενόμενος, καὶ σκληρῶς κολάζων τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ἔγραψεν ἐν τοῖς νόμοις, ἐάν τις ὅπλον ἔχων εἰς τὴν ἀγορὰν παραγένηται, θάνατον εἶναι πρόστιμον, οὔτε ἀγνοίᾳ δοὺς οὔτε ἄλλῃ τινὶ περιστάσει συγγνώμην. Προςαγγελθέντων δὲ πολεμίων ἐπὶ τῆς χώρας, ἐξεπορεύετο ξίφος ἔχων· αἰφνιδίου δὲ στάσεως καὶ ταραχῆς κατὰ τὴν ἀγορὰν γενομένης, ἀγνοήσας μετὰ τοῦ ξίφους παρῆν εἰς τὴν ἀγοράν. Τῶν δὲ ἰδιωτῶν τινὸς κατανοήσαντος, καὶ εἰπόντος, ὅτι τοὺς ἰδίους αὐτὸς καταλύει νόμους, ἀνεβόησε, Μὰ Δία οὔμενουν, ἀλλὰ κυρίους ποιήσω· καὶ σπασάμενος τὸ ξίφος, ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

(C. 34.) Olymp. XCII, 1. a. C. 410. Arch. Callia, Tribb. militum c. p. P. Cornelio Cosso, C. Valerio Potito, Quinctio Cincinnato, N. Fab. Vibulano, post tantas in Sicilia clades, resp. Atheniensium a sociis multis deseritur, abrogatoque populi imperio, CCCC viris regunda traditur. Mox classis eorum, recens coacta, ad Oropum superatur a Lacedaemoniis, quibus insuper Syracusani nova, duce Hermocrate, auxilia praedaeque partem mittunt.

34. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Καλλίου, Ῥωμαῖοι μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους κατέστησαν τέτταρας, Πόπλιον Κορνήλιον, Γάϊον Φάβιον,

Ὀλυμπιὰς δ' ἤχθη παρ' Ἠλείοις δευτέρα πρὸς ταῖς ἐννενήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Ἐξαίνετος Ἀκραγαντῖνος. Ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀθηναίων περὶ Σικελίαν ἐπταικότων, συνέβη τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν καταφρονηθῆναι. Εὐθὺς γὰρ Χῖοι καὶ Σάμιοι καὶ Βυζάντιοι καὶ πολλοὶ τῶν συμμάχων ἀπέστησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Διόπερ ὁ δῆμος ἀθυμήσας, ἐξεχώρησεν ἑκουσίως τῆς δημοκρατίας· ἑλόμενος δὲ ἄνδρας τετρακοσίους, τούτοις τὴν διοίκησιν ἐπέτρεψε τῶν κοινῶν. Οἱ δὲ τῆς ὀλιγαρχίας προεστῶτες, ναυπηγησάμενοι πλείους τριήρεις, ἀπέστειλαν τεσσαράκοντα, καὶ δύο στρατηγούς. Οὗτοι δὲ στασιάζοντες πρὸς ἀλλήλους, εἰς Ὠρωπὸν ἐξέπλευσαν· ἐκεῖ γὰρ ὥρμουν αἱ τῶν πολεμίων τριήρεις. Γενομένης οὖν ναυμαχίας, ἐνίκων οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ σκαφῶν εἴκοσι καὶ δυοῖν ἐκυρίευσαν. Συρακούσιοι δὲ καταλελυκότες τὸν πρὸς Ἀθηναίους πόλεμον, τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους συμμαχήσαντας, ὧν ἦρχε Γύλιππος, ἐτίμησαν τοῖς ἐκ τοῦ πολέμου λαφύροις, συναπέστειλαν δ' αὐτοῖς εἰς Λακεδαίμονα συμμαχίαν, εἰς τὸν πρὸς Ἀθηναίους πόλεμον, τριάκοντα καὶ πέντε τριήρεις, ὧν ἦρχεν Ἑρμοκράτης ὁ πρωτεύων τῶν πολιτῶν. Αὐτοὶ δὲ τὰς ἐκ τοῦ πολέμου γενομένας ὠφελείας ἀθροίσαντες, τοὺς μὲν ναοὺς ἀναθήμασι καὶ σκύλοις ἐκόσμησαν, τῶν δὲ στρατιωτῶν τοὺς ἀριστεύσαντας ταῖς προσηκούσαις δωρεαῖς ἐτίμησαν.

(C. 35.) Diocles igitur [ad quem inepte h. l. Noster redit; cfr. c. 33.] quum sorte esset in iis electus, qui reip. praeessent; prae caeteris ita eminuit; ut et leges, communi omnium opera scriptae, ab ipso Diocleae nuncuparentur, et vivo ingens admiratio, mortuoque heroici honores et templum contingeret, Dionysio posthac destructum. Diu istae leges, expositae deinde a Cephalo et Polydoro, valuerunt in Sicilia, donec omnes Siculi fierent cives Romani. Et spirarunt illae, concise scriptae, acre impietatis odium, et cum iustitiae studio eximiam rerum civilium peritiam.

35. *Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν δημαγωγῶν ὁ πλεῖστα παρ᾽ αὐτοῖς ἰσχύσας Διοκλῆς, ἔπεισε τὸν δῆμον μεταστῆσαι τὴν πολιτείαν εἰς τὸ κλήρῳ τὰς ἀρχὰς διοικεῖσθαι, ἑλέσθαι δὲ καὶ νομοθέτας εἰς τὸ τὴν πολιτείαν διατάξαι, καὶ νόμους καινοὺς ἰδίᾳ συγγράψαι. Διόπερ οἱ Συρακούσιοι τοὺς φρονήσει διαφέροντας τῶν πολιτῶν εἵλοντο νομοθέτας, ὧν ἦν ἐπιφανέστατος Διοκλῆς. Τοσούτῳ γὰρ τῶν ἄλλων διήνεγκε συνέσει καὶ δόξῃ, ὥςτε τῆς νομοθεσίας ὑπὸ πάντων κοινῇ γραφείσης, ὀνομασθῆναι τοὺς νόμους Διοκλέους. Οὐ μόνον δὲ τὸν ἄνδρα τοῦτον ζῶντα ἐθαύμασαν οἱ Συρακούσιοι, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντα τιμαῖς ἡρωϊκαῖς ἐτίμησαν, καὶ νεὼν ᾠκοδόμησαν δημοσίᾳ, τὸν ὕστερον ὑπὸ Διονυσίου κατὰ τὴν τειχοποιΐαν καθαιρεθέντα. Ἐθαυμάσθη δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Σικελιώταις. Πολλαὶ γοῦν τῶν κατὰ τὴν νῆσον πόλεων χρώμεναι διετέλεσαν τοῖς τούτου νόμοις, μέχρις ὅτου πάντες οἱ Σικελιῶται τῆς Ῥωμαίων πολιτείας ἠξιώθησαν. Οἱ δ᾽ οὖν Συρακούσιοι κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους κατὰ μὲν Τιμολέοντα νομοθετήσαντος αὐτοῖς Κεφάλου, κατὰ δὲ τὸν Ἱέρωνα τὸν βασιλέα Πολυδώρου, οὐδέτερον αὐτῶν ὠνόμασαν νομοθέτην, ἀλλ᾽*

ἢ ἐξηγητὴν τοῦ νομοθέτου· διὰ τὸ τοὺς νόμους γεγραμμένους ἀρχαίᾳ διαλέκτῳ δοκεῖν εἶναι δυσκατανοήτους. Μεγάλης δὲ οὔσης κατὰ τὴν νομοθεσίαν ἀναθεωρήσεως, μισοπόνηρος μὲν φαίνεται, διὰ τὸ πάντων τῶν νομοθετῶν πικρότατα πρόστιμα θεῖναι κατὰ πάντων τῶν ἀδικούντων· δίκαιος δ', ἐκ τοῦ περιττότερον τῶν πρὸ αὐτοῦ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ τὸ ἐπιτίμιον ὑπάρξαι· πραγματικὸς δὲ καὶ πολύπειρος, ἐκ τοῦ πᾶν ἔγκλημά τε καὶ πταῖσμα δημόσιόν τε καὶ ἰδιωτικὸν ἀμφισβητούμενον ὡρισμένης ἀξιῶσαι τιμωρίας· ἔστι δὲ καὶ κατὰ τὴν λέξιν σύντομος, καὶ πολλὴν τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἀπολιπὼν ἀναθεώρησιν. Ἐμαρτύρησε δ' αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σκληρότητα τῆς ψυχῆς ἡ περὶ τὴν τελευτὴν περιπέτεια. Ταῦτα μὲν οὖν ἀκριβέστερον εἰπεῖν προήχθην, διὰ τὸ τοὺς πλείους τῶν συγγραφέων ὀλιγωρότερον περὶ αὐτοῦ διειλέχθαι.

(C. 36.) Senescentibus iam opibus Atheniensium, qui et classem, discordibus praefectis, ad Oropum amiserant, et socios a se plurimos aversos videbant [cfr. c. 34.], cum Lacedaemoniis etiam Darius, Persarum rex, societatem iunxit, et Pharnabazus [immo Tissaphernes, Thucyd. VIII, 45.], regis praefectus, iis stipendium praebuit, classemque auxiliarem mittere constituit.

36. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πυθόμενοι τὴν ἐν Σικελίᾳ δύναμιν ἄρδην ἀνῃρημένην, βαρέως ἔφερον τὸ πλῆθος τῆς συμφορᾶς, οὐ μὴν ἔληγόν γε διὰ τοῦτο τῆς Λακεδαιμονίων φιλοτιμίας περὶ τῆς ἡγεμονίας, ἀλλὰ ναῦς τε κατεσκεύαζον πλείους καὶ χρήματα ἐπορίζοντο φιλονεικοῦντες μέχρι τῆς ἐσχάτης ἐλπίδος ὑπὲρ τῶν πρωτείων. Ἑλόμενοι δὲ τετρακοσίους ἄνδρας, τούτοις ἔδωκαν ἐξουσίαν αὐτοκράτορα διοι-

κεῖν τὰ κατὰ τὸν πόλεμον. Ὑπελάμβανον γὰρ τὴν ὀλιγαρχίαν εὐθετωτέραν εἶναι τῆς δημοκρατίας ἐν ταῖς τοιαύταις περιστάσεσιν. Οὐ μὴν καὶ τὰ πράγματά γε κατὰ τὴν ἐκείνων ἠκολούθησε κρίσιν, ἀλλὰ πολὺ χεῖρον τὸν πόλεμον διῴκησαν. Ἀποστείλαντες γὰρ τεσσαράκοντα ναῦς, συνεξέπεμψαν τοὺς ἀφηγησομένους δύο στρατηγούς, ἀλλοτρίως ἔχοντας πρὸς ἀλλήλους. Τῶν δὲ περὶ τοὺς Ἀθηναίους πραγμάτων τεταπεινωμένων, ὁ μὲν καιρὸς προσεδεῖτο πολλῆς ὁμονοίας, οἱ δὲ στρατηγοὶ πρὸς ἀλλήλους ἐστασίαζον. Καὶ τέλος ἐκπλεύσαντες εἰς Ὠρωπόν, ἀπαράσκευοι πρὸς τοὺς Πελοποννησίους ἐναυμάχησαν· κακῶς δὲ καὶ τὴν μάχην ἐνστησάμενοι, καὶ τὸν κίνδυνον ἀγεννῶς ὑπομείναντες, ἀπέβαλον ναῦς δύο πρὸς ταῖς εἴκοσι, τὰς δὲ λοιπὰς μόγις διέσωσαν εἰς Ἐρετρίαν. Τούτων δὲ πραχθέντων, οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων, διά τε τὰς περὶ Σικελίαν ἀτυχίας καὶ διὰ τὰς τῶν ἡγεμόνων καχεξίας, μεθίσταντο πρὸς Λακεδαιμονίους. Συμμάχου δ' ὄντος τοῖς Λακεδαιμονίοις Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως, Φαρνάβαζος ὁ τῶν ἐπὶ θαλάττης τόπων ἔχων τὴν στρατηγίαν, ἐχορήγει χρήματα τοῖς Λακεδαιμονίοις· μετεπέμψατο δὲ καὶ τὰς ἐκ Φοινίκης τριήρεις τριακοσίας, διαλογιζόμενος ἀποστεῖλαι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν.

(C. 37.) His tantis calamitatibus quum iam succumbere viderentur Athenienses; Alcibiades, patriae quam pacis cupidior, dehortatus Pharnabazum, ne Lacedaemoniis iusto ampliora auxilia conciliaret, amicum a proposito deterruit. Qua re ille et gratiam suorum et redeundi veniam consequutus est.

37. Τοιούτων δ' ἐλαττωμάτων τοῖς Ἀθηναίοις

εἰς ἕνα καιρὸν προςδραμόντων, ἅπαντες καταλελύσθαι τὸν πόλεμον διειλήφεισαν· οὐκέτι γὰρ τοὺς Ἀθηναίους οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον χρόνον οὐδεὶς ἤλπιζε τοιαῦτα ὑποστήσεσθαι. Οὐ μὴν τὰ πράγματά γε τῇ τῶν πολλῶν ὑπολήψει τέλος ἔσχεν ἀκόλουθον, ἀλλ' εἰς τοὐναντίον πάντα, διὰ τὰς τῶν διαπολεμούντων ὑπεροχάς, μεταπεσεῖν συνέβη, διὰ τοιαύτας αἰτίας. Ἀλκιβιάδης φυγὰς ὢν ἐξ Ἀθηνῶν, συνεπολέμησε χρόνον τινὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ μεγάλας ἐν τῷ πολέμῳ χρείας παρέσχετο. Ἦν γὰρ καὶ λόγῳ δυνατώτατος, καὶ τόλμῃ πολὺ προέχων τῶν πολιτῶν, ἐν δ' εὐγενείᾳ καὶ πλούτῳ πρῶτος Ἀθηναίων. Οὗτος οὖν ἐπιθυμῶν τῆς εἰς τὴν πατρίδα τυχεῖν καθόδου, πάντα ἐμηχανᾶτο πρὸς τὸ τοῖς Ἀθηναίοις πρᾶξαί τι τῶν χρησίμων, καὶ μάλιστα ἐν οἷς καιροῖς ἐδόκουν τοῖς ὅλοις ἐλαττοῦσθαι. Ἔχων οὖν φιλίαν πρὸς Φαρνάβαζον τὸν Δαρείου σατράπην, καὶ θεωρῶν αὐτὸν μέλλοντα τριακοσίας ναῦς ἀποστέλλειν τοῖς Λακεδαιμονίοις εἰς συμμαχίαν, ἔπεισεν ἀποστῆναι τῆς πράξεως· ἐδίδασκε γὰρ ὡς οὐ συμφέρει τῷ βασιλεῖ, τοὺς Λακεδαιμονίους ποιεῖν ἄγαν ἰσχυρούς· οὐ γὰρ συνοίσειν Πέρσαις· κρεῖττον οὖν εἶναι περιορᾷν τοὺς διαπολεμοῦντας ἴσους ὄντας, ὅπως πρὸς ἀλλήλους ὡς πλεῖστον χρόνον διαφέρωνται. Ὅθεν ὁ Φαρνάβαζος, διαλαβὼν εὖ λέγειν τὸν Ἀλκιβιάδην, πάλιν τὸν στόλον ἀπέστειλεν εἰς Φοινίκην. Τότε μὲν οὖν τηλικαύτην τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν παρείλετο· μετὰ δέ τινα χρόνον τυχὼν τῆς καθόδου, καὶ δυνάμεως ἡγησάμενος,

πολλαῖς μὲν μάχαις ἐνίκησε τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τελέως τὰ τῶν Ἀθηναίων πράγματα πεσόντα πάλιν ἤγειρεν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀκριβέστερον ἐροῦμεν, ἵνα μὴ παρὰ φύσιν προλαμβάνωμεν τῇ γραφῇ τοὺς καιρούς.

(C. 38.) Olymp. XCII, 2 a. C. 409. Arch. Theopompo, Tribb. mil. c. p. Tib. Postumio, C. Cornelio, C. Valerio et Caesone Fabio, in rep. Attica democratica ratio restituitur e sententia Theramenis, qui et alia in patriae commodum prudenter instituit, et Alcibiadis revocandi auctor exstitit. Thrasyllus et Thrasybulus novo apparatu classem apud Samum instruunt et augent. Lacedaemoniorum copiis praeest Mindarus. Is quum Pharnabazi auxiliares ad Miletum frustra exspectasset; adornatis navibus, quas e Peloponneso aliisque sociis habebat, missoque ad comprimendam seditionem Rhodum Dorico, in Hellespontum traiicit. Classe eius ad Chium delata, Athenienses Lesbum mittunt ad triremes a sociis petendas.

38. *Τοῦ γὰρ ἐνιαυσιαίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Θεόπομπος, Ῥωμαῖοι δὲ ἀντὶ τῶν ὑπάτων τέσσαρας χιλιάρχους κατέστησαν, Τιβέριον Ποστούμιον καὶ Γάϊον Κορνήλιον, πρὸς δὲ τούτοις, Γάϊον Οὐαλέριον καὶ Καίσωνα Φάβιον. Περὶ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Ἀθηναῖοι τὴν ἐκ τῶν τετρακοσίων ὀλιγαρχίαν κατέλυσαν, καὶ τὸ σύστημα τῆς πολιτείας ἐκ τῶν πολιτῶν συνεστήσαντο. Τούτων δὲ πάντων ἦν εἰσηγητὴς Θηραμένης, ἀνὴρ καὶ τῷ βίῳ κόσμιος, καὶ τῇ φρονήσει δοκῶν διαφέρειν τῶν ἄλλων. Καὶ γὰρ τὸν Ἀλκιβιάδην οὗτος μόνος συνεβούλευσε κατάγειν, δι' ὃν πάλιν ἑαυτοὺς ἀνέλαβον· καὶ πολλῶν ἄλλων εἰσηγητὴς γενόμενος ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, οὐ μετρίας ἀποδοχῆς ἐτύγχανεν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν μικρὸν ὕστερον ἐγενήθη. Εἰς δὲ τὸν πόλεμον Ἀθηναῖοι μὲν στρατηγοὺς κα-*

τέστησαν Θράσυλλον καὶ Θρασύβουλον, οἳ τὸν στόλον εἰς Σάμον ἀθροίσαντες, ἐγύμναζον τοὺς στρατιώτας εἰς ναυμαχίαν, καθ᾽ ἡμέραν ἀναπείρας ποιούμενοι. Μίνδαρος δὲ ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχος χρόνον μέν τινα περὶ τὴν Μίλητον διέτριβε, προςδοκῶν τὴν παρὰ Φαρναβάζου βοήθειαν· (τριακοσίας γὰρ τριήρεις ἀκούων ἐκ Φοινίκης καταπεπλευκέναι, μετέωρος ἦν ταῖς ἐλπίσι, νομίζων τηλικούτῳ στόλῳ καταλύσειν τὴν Ἀθηναίων ἡγεμονίαν·) μετ᾽ ὀλίγον δὲ πυθόμενός τινων, ὅτι πεισθεὶς Ἀλκιβιάδῃ, πάλιν ἀπέστειλε τὸν στόλον εἰς Φοινίκην, τὰς μὲν παρὰ Φαρναβάζου ἐλπίδας ἀπέγνω, αὐτὸς δὲ καταρτίσας τάς τε ἐκ Πελοποννήσου ναῦς καὶ τὰς παρὰ τῶν ἔξωθεν συμμάχων, Δωριέα μὲν μετὰ τριῶν καὶ δέκα νεῶν ἀπέστειλεν εἰς Ῥόδον, πυνθανόμενος ἐπὶ νεωτερισμῷ τινὰς συνίστασθαι τῶν Ῥοδίων· (προςφάτως γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις τινὲς τῶν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας Ἑλλήνων ἀπεστάλκεισαν εἰς συμμαχίαν τὰς προειρημένας ναῦς·) αὐτὸς δὲ τὰς ἄλλας πάσας ἀναλαβὼν, οὔσας ὀγδοήκοντα καὶ τρεῖς, ἀπῆρεν εἰς Ἑλλήςποντον, διὰ τὸ πυνθάνεσθαι τὸν τῶν Ἀθηναίων στόλον ἐν Σάμῳ διατρίβειν. Καθ᾽ ὃν δὴ χρόνον οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ θεωροῦντες παραπλέοντας, ἀνήχθησαν ἐπ᾽ αὐτοὺς μετὰ νεῶν ἑξήκοντα. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων κατενεχθέντων εἰς Χίον, ἔδοξε τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς προςπλεῦσαι τῇ Λέσβῳ, κἀκεῖ παρὰ τῶν συμμάχων ἀθροῖσαι τριήρεις, ὅπως μὴ συμβαίνῃ τοὺς πολεμίους ὑπερέχειν τῷ πλήθει τῶν νεῶν.

(C. 39. 40.) Quas ne praestolati quidem, quum Mindari copias ad Sigeum profectas audissent, hostes insequuntur. Mox quoniam illae Sigeo iam solverent, Eleuntem delati, ad pugnam se navalem accingunt. Qua inter Sestum et Abydum commissa postquam utrinque ob angustias maris de statione opportuna dimicatum esset, diuque anceps haesisset fortuna, tandem Athenienses, non numero quidem navium, sed rei nauticae peritia superiores, victoriam referunt. Conspicati enim Lacedaemonii auxiliares illorum naves, a sociis transmissas, trepide fugerant, acri insectatione oppressi. Trasybulus tropaeum erigit in promontorio, ubi Cynossema est, redactisque paulo post ad obsequium Cyzicenis, Sestum revertitur.

39. Οὗτοι μὲν οὖν περὶ ταῦτα διέτριβον. Μίνδαρος δ' ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχος νυκτὸς μετὰ τοῦ στόλου παντὸς ἐκπλεύσας, εἰς Ἑλλήσποντον ἐκομίζετο κατὰ σπουδήν, καὶ δευτεραῖος εἰς Σίγειον κατέπλευσεν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πυθόμενοι τὸν παράπλουν, οὐκ ἀνέμειναν ἁπάσας τὰς παρὰ τῶν συμμάχων τριήρεις, τριῶν δὲ μόνον προςγενομένων αὐτοῖς ἐδίωκον τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἐπεὶ δ' ἦλθον εἰς Σίγειον, εὗρον τὸν μὲν στόλον ἐκπεπλευκότα, τρεῖς δὲ μόνον ναῦς ὑπολελειμμένας, ὧν εὐθέως ἐκυρίευσαν· καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Ἐλεοῦντα καταπλεύσαντες, τὰ περὶ τὴν ναυμαχίαν παρεσκευάζοντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ θεωροῦντες τοὺς πολεμίους τὰ πρὸς τὴν μάχην ἑτοιμαζομένους, καὶ αὐτοὶ πένθ' ἡμέρας ἀνάπειραν ποιούμενοι, καὶ γυμνάσαντες τοὺς ἐρέτας, ἐξέταξαν τὸν στόλον εἰς ναυμαχίαν, ὄντα νεῶν δυοῖν ἐλάττω τῶν ἐννενήκοντα. Οὗτοι μὲν οὖν ἐκ τοῦ πρὸς τὴν Ἀσίαν μέρους ἔστησαν τὰς ναῦς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι τὸ πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔχοντες ἀντανήγοντο, τῷ μὲν πλήθει λειπόμενοι, ταῖς δ' ἐμπειρίαις ὑπερέχοντες. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἔταξαν τοὺς Συρακουσίους, ὧν

Ἑρμοκράτης ἀφηγεῖτο· τὸ δ' εὐώνυμον αὐτοῖς συνεπλήρουν Πελοποννήσιοι, Μινδάρου τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντος. Τῶν δ' Ἀθηναίων ἐπὶ τὸ μὲν δεξιὸν ἐτάχθη Θρασύβουλος, ἐπὶ δὲ τὸ εὐώνυμον Θράσυλλος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔσπευδον ἀμφότεροι φιλοτιμούμενοι περὶ τοῦ τόπου, ὅπως μὴ τὸν ῥοῦν ἔχωσιν ἐναντίον. Διὸ καὶ πολὺν χρόνον ἀλλήλους περιέπλεον, διακλείοντες τὰ στενά, καὶ περὶ τῆς στάσεως τοπομαχοῦντες· μεταξὺ γὰρ Ἀβύδου καὶ Σηστοῦ τῆς ναυμαχίας γινομένης, συνέβαινε τὸν ῥοῦν οὐ μετρίως ἐμποδίζειν ἐν στενοῖς τόποις. Οὐ μὴν ἀλλ' οἱ τῶν Ἀθηναίων κυβερνῆται πολὺ ταῖς ἐμπειρίαις προέχοντες, πολλὰ πρὸς τὴν νίκην συνεβάλοντο.

40. Τῶν γὰρ Πελοποννησίων ὑπερεχόντων τῷ πλήθει τῶν νεῶν καὶ ταῖς τῶν ἐπιβατῶν ἀρεταῖς, ἡ τέχνη τῶν κυβερνητῶν ἄχρηστον τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἐναντίων ἐποίει. Ὁπότε γὰρ οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ σπουδὴν ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν εἰς ἐμβολὴν ἐπιφέροιντο, τὰς ἑαυτῶν οὕτω φιλοτέχνως καθίστανον, ὥστε τοῦ μὲν ἄλλου μέρους αὐτὰς μὴ δύνασθαι θίγειν, τοῖς δὲ στόμασι τῶν ἐμβόλων μόνοις ἀναγκάζεσθαι συμβάλλειν. Διόπερ ὁ Μίνδαρος ὁρῶν ἄπρακτον οὖσαν τὴν ἐκ τῶν ἐμβολῶν βίαν, κατ' ὀλίγας καὶ κατὰ μίαν ἐκέλευσε συμπλέκεσθαι. Οὐ μὴν οὐδ' ἐνταῦθα τὴν τῶν κυβερνητῶν τέχνην ἄπρακτον εἶναι συνέβαινεν, ἀλλ' εὐφυῶς ἐκκλίνοντες τὰς τῶν νεῶν ἐπιφερομένας ἐμβολὰς πλαγίαις ἐνέσειον, καὶ πολλὰς κατετίτρωσκον. Φιλοτιμίας

δ' ἐμπεσούσης εἰς ἀμφοτέρους, οὐ μόνον ταῖς ἐμβολαῖς διεκινδύνευον, ἀλλὰ συμπλεκόμενοι τοῖς ἐπιβάταις διηγωνίζοντο. Πολλὰ δ' ὑπὸ τῆς τοῦ ῥοῦ βίας διακωλυόμενοι πράττειν, ἐφ' ἱκανὸν χρόνον διεκινδύνευον, οὐδετέρων δυναμένων τυχεῖν τῆς νίκης. Ἰσοῤῥόπου δὲ τῆς μάχης οὔσης, ἐπεφάνησαν ὑπέρ τινος ἄκρας ναῦς εἰκοσιπέντε, παρὰ τῶν συμμάχων ἀπεσταλμέναι τοῖς Ἀθηναίοις. Φοβηθέντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι, πρὸς τὴν Ἄβυδον ἔφυγον, ἐξαπτομένων τῶν Ἀθηναίων, καὶ φιλοτιμότερον διωξάντων. Τῆς δὲ ναυμαχίας τοιοῦτον τέλος λαβούσης, Ἀθηναῖοι ναῦς ἔλαβον ὀκτὼ μὲν Χίων, πέντε δὲ Κορινθίων, Ἀμβρακιωτῶν δὲ δύο, Συρακουσίων δὲ καὶ Πελληναίων καὶ Λευκαδίων μίαν ἐξ ἑκάστων· αὐτοὶ δὲ πέντε ναῦς ἀπέβαλον, ἃς πάσας βυθισθῆναι συνέβη. Μετὰ δὲ ταῦθ' οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον ἔστησαν τρόπαιον ἐπὶ τῆς ἄκρας, οὗ τὸ τῆς Ἑκάβης ἐστὶ μνημεῖον, καὶ τοὺς ἀπαγγελοῦντας τὴν νίκην εἰς Ἀθήνας ἔπεμψαν· αὐτοὶ δε μετὰ παντὸς τοῦ στόλου τὸν πλοῦν ἐπὶ Κύζικον ἐποιήσαντο. Αὕτη γὰρ πρὸ τῆς ναυμαχίας ἦν ἀφεστηκυῖα πρὸς Φαρνάβαζον τὸν Δαρείου στρατηγὸν καὶ Κλέαρχον τὸν Λακεδαιμονίων ἡγεμόνα. Εὑρόντες δ' αὐτὴν ἀτείχιστον, ῥαδίως τῆς ἐπιβολῆς ἐκράτησαν, καὶ χρήματα πραξάμενοι τοὺς Κυζικηνούς, ἀπέπλευσαν εἰς Σηστόν.

(C. 41.) Interea Mindarus, refectis in Abydo navibus, ut novas adduceret, Epiclem in Euboeam misit. Qui celeri illuc cursu transvectus, tanta subito obruitur tempestate, ut tota classis ad internecionem veniret. Cladem testatur monumentum, in templo ad Coroneam conspicuum cum epigraphe. Hoc igitur tempore [immo iam ante illud proelium navale, Thucyd. VIII, 81. 97.] Alcibiades, ad eos, qui in Samo subsistebant, cum navibus traiiciens, quum fortunae suae inclementiam supplex deploravisset, (C. 42.) adhortante Theramene [cfr. c. 38.] in patriam receptus, militaris imperii partem recuperavit. Quo facto plures sibi naves adiungens, ab Halicarnassensibus magnam pecuniae vim extorquet, et insulam Copopulatus, Samum redit; ubi praeda ingenti distribuenda omnium sibi animos obstringit. Sub idem tempus Antandrii, eiecto Persarum praesidio, libertatem vindicant ope Lacedaemoniorum.— Adiicitur notitia de Thucydide, in his finiente historiam, Xenophonte ac Theopompo, illum excipientibus. Continuatum inter Romanos et Aequos bellum, Bolarumque expugnatio obiter commemorantur.

41. *Μίνδαρος δ' ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχος ἀπὸ τῆς ἥττης φυγὼν εἰς Ἄβυδον, τάς τε πεπονηκυίας ναῦς ἐπεσκεύασε, καὶ πρὸς τὰς ἐν Εὐβοίᾳ τριήρεις ἀπέστειλεν Ἐπικλέα τὸν Σπαρτιάτην, προστάξας ἄγειν τὴν ταχίστην. Ὃς ἐπεὶ κατέπλευσεν εἰς Εὔβοιαν, ἀθροίσας τὰς ναῦς οὔσας πεντήκοντα, κατὰ σπουδὴν ἀνήχθη· καὶ κατὰ τὸν Ἄθω γενομένων τῶν τριήρων, ἐπεγενήθη χειμὼν τηλικοῦτος, ὥστε τὰς μὲν ναῦς ἁπάσας ἀπολέσθαι, τῶν δὲ ἀνδρῶν δώδεκα μόνους διασωθῆναι. Δηλοῖ δὲ τὸ περὶ τούτων ἀνάθημα, κείμενον ἐν τῷ περὶ Κορώνειαν νεῷ, καθάπερ φησὶν Ἔφορος, τὴν ἐπιγραφὴν ἔχον ταύτην,*

Οἵδ' ἀπὸ πεντήκοντα νεῶν θάνατον προφυγόντες,
Πρὸς σκοπέλοισιν Ἄθω σώματα γῇ πέλασαν,
Δώδεκα· τοὺς δ' ἄλλους ὄλεσεν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
Νῆάς τε στυγεροῖς πνεύμασι χρησαμένας.

Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Ἀλκιβιάδης ἔχων τρισκαίδεκα τριήρεις κατέπλευσε πρὸς τοὺς ἐν Σάμῳ διατρίβοντας, οἳ πάλαι προακηκοότες ἦσαν, ὅτι πεπεικὼς εἴη τὸν Φαρνάβαζον μηκέτι ταῖς τριακοσίαις ναυσὶ βοηθεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις. Φιλοφρόνως δ' αὐτὸν ἀποδεξαμένων τῶν ἐν τῇ Σάμῳ, διελέγετο πρὸς αὐτοὺς περὶ τῆς καθόδου, πολλὰ κατεπαγγελλόμενος χρήσιμος ἔσεσθαι τῇ πατρίδι· ὁμοίως καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀπολογησάμενος, καὶ πολλὰ τὴν ἑαυτοῦ δακρύσας τύχην, ὅτι τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἠνάγκασται κατὰ τῆς πατρίδος ἐνδείξασθαι.

42. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀσμένως τοὺς λόγους προςδεξαμένων, καὶ περὶ τούτων διαπεμψαμένων εἰς Ἀθήνας, ἔδοξε τῷ δήμῳ τὸν ἄνδρα τῶν ἐγκλημάτων ἀπολῦσαι, καὶ μεταδοῦναι τῆς στρατηγίας. Θεωροῦντες γὰρ αὐτοῦ τὸ πρακτικὸν τῆς τόλμης, καὶ τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησι δόξαν, ὑπελάμβανον, (ὅπερ ἦν εἰκός,) οὐ μικρὰν ῥοπὴν τοῖς σφετέροις ἔσεσθαι πράγμασι, τούτου προςγενομένου. Καὶ γὰρ ὁ τῆς πολιτείας ἀφηγούμενος τότε Θηραμένης, ἀνήρ, εἰ καί τις ἄλλος, δόξας εἶναι συνετός, τῷ δήμῳ συνεβούλευσε κατάγειν τὸν Ἀλκιβιάδην. Τούτων δ' ἀπαγγελθέντων εἰς Σάμον, Ἀλκιβιάδης πρὸς αἷς εἶχεν ἰδίαις ναυσὶ τρισκαίδεκα, ἐννέα προσέλαβε, καὶ μετὰ τούτων ἐκπλεύσας εἰς Ἁλικαρνασσόν, παρὰ τῆς πόλεως εἰςεπράξατο χρήματα. Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Μεροπίδα πορθήσας, μετὰ πολλῆς λείας ἀνέπλευσεν εἰς Σάμον. Πολλῶν δὲ συναχθέντων λαφύρων,

τοῖς τ' ἐν Σάμῳ στρατιώταις καὶ τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ διελόμενος τὰς ὠφελείας, ταχὺ τοὺς εὖ παθόντας εὔνους ἑαυτῷ κατεσκεύασε. Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀντάνδριοι φρουρὰν ἔχοντες, μετεπέμψαντο παρὰ Λακεδαιμονίων στρατιώτας, μεθ' ὧν ἐκβαλόντες τὴν φυλακὴν, ἐλευθέραν ᾤκουν τὴν πατρίδα. Οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι περὶ τῆς εἰς Φοινίκην ἀποστολῆς τῶν τριακοσίων νεῶν ἐγκαλοῦντες τῷ Φαρναβάζῳ, τοῖς Ἄντανδρον οἰκοῦσι συνεμάχησαν. Τῶν δὲ συγγραφέων Θουκυδίδης μὲν τὴν ἱστορίαν κατέστρεψε, περιλαβὼν χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ δυοῖν ἐν βίβλοις ὀκτώ· (τινὲς δὲ διαιροῦσιν εἰς ἐννέα·) Ξενοφῶν δὲ καὶ Θεόπομπος, ἀφ' ὧν ἀπέλιπε Θουκυδίδης, τὴν ἀρχὴν πεποίηνται· καὶ Ξενοφῶν περιέλαβε χρόνον ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ, Θεόπομπος δὲ τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις διελθὼν ἐπ' ἔτη ἑπτακαίδεκα, καταλήγει τὴν ἱστορίαν εἰς τὴν περὶ Κνίδον ναυμαχίαν, ἐν βίβλοις δυοκαίδεκα. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν. Ῥωμαῖοι δὲ πρὸς Αἴκους διαπολεμοῦντες ἐνέβαλον αὐτῶν εἰς τὴν χώραν μετὰ πολλῆς δυνάμεως· περιστρατοπεδεύσαντες δὲ πόλιν Βώλας ὀνομαζομένην, ἐξεπολιόρκησαν.

(C. 43.) Olymp. XCII, 3. a. C. 408. Arch. Glaucippo, Coss. M. Cornelio et L. Furio, Egestani in Sicilia de agro cum Selinuntiis certant. Primo quidem illis concedunt, metu Syracusiorum, contra quos ipsi societatem cum Atheniensibus coierant; sed mox iniquitatem Selinuntiorum pertaesi, Carthaginienses in auxilium vocant. Committitur res Hannibali, in quo insitum Graecorum odium inflammavit cupiditas, maiorum ignominiam sua virtute eluendi. Is, per speciem aequitatis, sed discordiae serendae consilio, ad Syracusanos detulit litis arbitrium. Quorum disceptationem etsi adspernabantur Selinuntii: tamen Syracusani et cum his societatem, et cum Carthaginiensibus pacem colere decreverunt.

43. Τῶν δὲ κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον πράξεων

τέλος ἐχουσῶν, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Γλαύκιππος, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ κατεστάθησαν ὕπατοι Μάρκος Κορνήλιος καὶ Λεύκιος Φούριος. Περὶ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Ἐγεσταῖοι κατὰ τὴν Σικελίαν σύμμαχοι γεγενημένοι τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ Συρακουσίων, καταλυθέντος τοῦ πολέμου περιδεεῖς καθειστήκεισαν· ἤλπιζον γάρ, (ὅπερ ἦν εἰκός,) τιμωρίαν δώσειν τοῖς Σικελιώταις, ὑπὲρ ὧν εἰς αὐτοὺς ἐξήμαρτον. Τῶν δὲ Σελινουντίων περὶ τῆς ἀμφισβητησίμου χώρας πολεμούντων αὐτούς, ἑκουσίως ἐξεχώρουν, εὐλαβούμενοι μὴ διὰ ταύτην τὴν πρόφασιν οἱ Συρακούσιοι συνεπιλάβωνται τοῦ πολέμου τοῖς Σελινουντίοις, καὶ κινδυνεύσωσιν ἄρδην ἀπολέσαι τὴν πατρίδα. Ἐπεὶ δ᾽ οἱ Σελινούντιοι, χωρὶς τῆς ἀμφισβητησίμου, πολλὴν τῆς παρακειμένης ἀπετέμοντο, τηνικαῦθ᾽ οἱ τὴν Ἔγεσταν οἰκοῦντες πρέσβεις ἀπέστειλαν εἰς τὴν Καρχηδόνα, δεόμενοι βοηθῆσαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρίζοντες. Καταπλευσάντων δὲ τῶν πεμφθέντων, καὶ τῇ γερουσίᾳ τὰς παρὰ τοῦ δήμου δεδομένας ἐντολὰς εἰπόντων, οὐ μετρίως διηπόρησαν οἱ Καρχηδόνιοι. Ἅμα μὲν γὰρ ἐπεθύμουν παραλαβεῖν τὴν πόλιν εὔκαιρον, ἅμα δ᾽ ἐφοβοῦντο τοὺς Συρακουσίους, ἑωρακότες προσφάτως καταπεπολεμημένας τὰς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεις. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ παρ᾽ αὐτοῖς πρωτεύοντος παρακαλοῦντος παραλαβεῖν τὴν πόλιν, τοῖς μὲν πρεσβευταῖς ἀπεκρίθησαν βοηθήσειν, εἰς δὲ τὴν τούτων διοίκησιν, ἂν ᾖ χρεία πολεμεῖν, κατέστησαν στρατηγὸν τὸν Ἀννίβαν, κατὰ νόμους τότε βασιλεύοντα. Οὗτος δὲ ἦν

υἱωνὸς μὲν τοῦ πρὸς Γέλωνα πολεμήσαντος Ἀμίλκου, καὶ πρὸς Ἱμέρᾳ τελευτήσαντος, υἱὸς δὲ Γέσκωνος, ὃς διὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἧτταν ἐφυγαδεύθη, καὶ κατεβίωσεν ἐν τῇ Σελινοῦντι. Ὁ δ' οὖν Ἀννίβας, ὢν μὲν καὶ φύσει μισέλλην, ὅμως δὲ τὰς τῶν προγόνων ἀτιμίας διορθώσασθαι βουλόμενος, ἔσπευδε δι' ἑαυτοῦ τι κατασκευάσαι χρήσιμον τῇ πατρίδι. Θεωρῶν οὖν τοὺς Σελινουντίους οὐκ ἀρκουμένους τῇ παραχωρήσει τῆς ἀμφιςβητησίμου χώρας, πρέσβεις ἀπέστειλε μετὰ τῶν Ἐγεσταίων πρὸς Συρακουσίους, ἐπιτρέπων αὐτοῖς τὴν κρίσιν τούτων· τῷ μὲν λόγῳ προςποιούμενος δικαιοπραγεῖν, τῇ δ' ἀληθείᾳ νομίζων, ἐκ τοῦ μὴ βούλεσθαι τοὺς Σελινουντίους διακριθῆναι, μὴ συμμαχήσειν αὐτοῖς τοὺς Συρακουσίους. Ἀποστειλάντων δὲ καὶ Σελινουντίων πρέσβεις, διακριθῆναι μὲν μὴ βουλομένων, πολλὰ δὲ πρὸς τοὺς παρὰ Καρχηδονίων καὶ τῶν Ἐγεσταίων πρέσβεις ἀντειπόντων, τέλος ἔδοξε τοῖς Συρακουσίοις ψηφίσασθαι τηρεῖν πρὸς μὲν Σελινουντίους τὴν συμμαχίαν, πρὸς δὲ Καρχηδονίους τὴν εἰρήνην.

(C. 44.) Egestanis itaque Carthaginienses Afrorum auxilia mittunt Campanorumque, qui apud Athenienses antea meruerant. At Selinuntii, opum vi elati et civium frequentia, contemnere Egestanos, totamque regionem palantes vastare. Quos ita dispersos Egestani, ex improviso adorti, levi negotio fundunt. Post hanc cladem, quum Selinuntii a Syracusanis, Egestani a Carthaginiensibus nova auxilia peterent, novum ingravescit bellum Carthaginiense in Sicilia, magno apparatu magnaque vi ab Hannibale gestum.

44. Μετὰ δὲ τὴν ἐπάνοδον τῶν πρεσβευτῶν, Καρχηδόνιοι μὲν τοῖς Ἐγεσταίοις ἀπέστειλαν Λίβυάς τε πεντακισχιλίους καὶ τῶν Καμπανῶν ὀκτακοσίους. Οὗτοι δ' ἦσαν ὑπὸ τῶν Χαλκιδέων τοῖς

Ἀθηναίοις εἰς τὸν πρὸς Συρακουσίους πόλεμον μεμισθωμένοι, καὶ μετὰ τὴν ἧτταν καταπεπλευκότες, οὐκ εἶχον τοὺς μισθοδοτήσοντας· οἱ δὲ Καρχηδόνιοι πᾶσιν ἵππους ἀγοράσαντες, καὶ μισθοὺς ἀξιολόγους δόντες, εἰς τὴν Ἔγεσταν κατέστησαν. Οἱ δὲ Σελινούντιοι κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους εὐδαιμονοῦντες, καὶ τῆς πόλεως αὐτοῖς πολυάνδρου οὔσης, κατεφρόνουν τῶν Ἐγεσταίων· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐν τάξει τὴν ὅμορον χώραν ἐπόρθουν, πολὺ προέχοντες ταῖς δυνάμεσι, μετὰ δὲ ταῦτα καταφρονήσαντες, κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ἐσκεδάσθησαν. Οἱ δὲ τῶν Ἐγεσταίων στρατηγοὶ παρατηρήσαντες αὐτούς, ἐπέθεντο μετὰ τῶν Καρχηδονίων καὶ τῶν Καμπανῶν. Ἀπροσδοκήτου δὲ τῆς ἐφόδου γενομένης, ῥᾳδίως ἐτρέψαντο τοὺς Σελινουντίους· καὶ τῶν μὲν στρατιωτῶν ἀνεῖλον περὶ χιλίους, τῆς δὲ λείας πάσης ἐκυρίευσαν. Μετὰ δὲ τὴν μάχην εὐθέως ἀπέστειλαν πρέσβεις, οἱ μὲν Σελινούντιοι πρὸς Συρακουσίους, οἱ δ᾽ Ἐγεσταῖοι πρὸς Καρχηδονίους, περὶ βοηθείας. Ἑκατέρων δ᾽ ἐπαγγειλαμένων συμμαχήσειν, ὁ μὲν Καρχηδονιακὸς πόλεμος ταύτην ἔλαβε τὴν ἀρχήν. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι προορώμενοι τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου, τὴν ἐπιτροπὴν ἔδωκαν Ἀννίβᾳ τῷ στρατηγῷ περὶ τοῦ μεγέθους τῆς δυνάμεως, καὶ πάντα προθύμως ὑπηρέτουν. Ὁ δὲ Ἀννίβας τό,τε θέρος ἐκεῖνο καὶ τὸν συνάπτοντα χειμῶνα, πολλοὺς μὲν ἐξ Ἰβηρίας ἐξενολόγησεν, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ τῶν πολιτῶν κατέγραφεν· ἐπῄει δὲ καὶ τὴν Λιβύην, ἐπιλεγόμενος ἐξ ἁπάσης πόλεως τοὺς κρατίστους, καὶ ναῦς παρεσκευά-

ζετο, διανοούμενος τῆς ἐαρινῆς ὥρας ἐνισταμένης διαβιβάζειν τὰς δυνάμεις. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

(C. 45.) In Graecia Doricus, sedatis in Rhodo tumultibus, ad Mindarum tendens, qui iuxta Abydum subsistebat, ab Atheniensibus, ad Sestum morantibus, in fugam coniectus est. Confugit Dardanum, non parum illic ab hoste fatigatus. Mindarus, amico ut auxilium ferret, totam Abydo classem eduxit: et Persarum aderant copiae Lacedaemoniis. Acie utrinque digesta, summo cum impetu proelium navale editur.

45. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα Δωριεὺς ὁ Ῥόδιος, ναύαρχος ὢν τῶν ἐξ Ἰταλίας τριήρων, ἐπειδὴ κατέστησε τὴν ἐν Ῥόδῳ ταραχήν, ἐξέπλευσεν ἐφ' Ἑλλήσποντον, σπεύδων συμμίξαι τῷ Μινδάρῳ· οὗτος γὰρ ἐν Ἀβύδῳ διατρίβων, συνῆγε πανταχόθεν τὰς συμμαχούσας ναῦς τοῖς Πελοποννησίοις. Ἤδη δὲ τοῦ Δωριέως ὄντος περὶ τὸ Σίγειον τῆς Τρῳάδος, οἱ περὶ Σηστὸν ὄντες Ἀθηναῖοι, πυθόμενοι τὸν παράπλουν, ἀνήχθησαν ἐπ' αὐτοὺς πάσαις ταῖς ναυσίν, οὔσαις ἑβδομήκοντα καὶ τέσσαρσιν. Ὁ δὲ Δωριεὺς μέχρι μέν τινος ἀγνοήσας τὸ γινόμενον, ἔπλει μετέωρος· κατανοήσας δὲ τὸ μέγεθος τοῦ στόλου, κατεπλάγη, καὶ σωτηρίαν ἄλλην οὐδεμίαν ὁρῶν, κατέφυγεν εἰς Δάρδανον. Ἐκβιβάσας δὲ τοὺς στρατιώτας, καὶ τοὺς φρουροῦντας τὴν πόλιν προσλαβόμενος, βέλη τε παμπληθῆ ταχέως προσεκόμισε, καὶ τῶν στρατιωτῶν οὓς μὲν ἐπὶ τὰς πρώρας ἐπέστησεν, οὓς δ' ἐπὶ τῆς γῆς εὐκαίρως ἔταξεν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πολλὴν σπουδὴν καταπλεύσαντες, ἐνεχείρησαν ἀποσπᾷν τὰς ναῦς, καὶ πανταχόθεν τῷ πλήθει περιχυθέντες, κατεπόνουν τοὺς ἐναντίους. Ἃ δὴ πυ-

θόμενος Μίνδαρος ὁ τῶν Πελοποννησίων ναύαρχος, εὐθέως ἐξ Ἀβύδου μετὰ παντὸς ἀνήχθη τοῦ στόλου, καὶ κατέπλει πρὸς τὸ Δαρδάνειον μετὰ νεῶν τεσσάρων καὶ ὀγδοήκοντα, βοηθήσων τοῖς μετὰ τοῦ Δωριέως· συμπαρῆν δὲ καὶ τὸ πεζὸν στράτευμα τοῦ Φαρναβάζου, βοηθοῦν τοῖς Λακεδαιμονίοις. Ὡς δ' ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγενήθησαν οἱ στόλοι, διέταξαν ἀμφότεροι τὰς τριήρεις εἰς ναυμαχίαν· καὶ Μίνδαρος μὲν ἔχων ἑπτὰ πρὸς ταῖς ἐννενήκοντα ναυσίν, ἐπὶ μὲν τὸ λαιὸν κέρας ἔταξε Συρακουσίους, τοῦ δεξιοῦ δ' αὐτὸς εἶχε τὴν ἡγεμονίαν· τῶν δ' Ἀθηναίων τοῦ μὲν δεξιοῦ μέρους Θρασύβουλος ἡγεῖτο, τοῦ δ' ἑτέρου Θράσυλλος. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐξηρτυμένων, οἱ μὲν ἡγεμόνες αὐτῶν ἦραν τὸ σύσσημον τῆς μάχης, οἱ σαλπιγκταὶ δὲ ἀφ' ἑνὸς παραγγέλματος ἤρξαντο σημαίνειν τὸ πολεμικόν· καὶ τῶν μὲν ἐρετῶν οὐθὲν ἐλλειπόντων προθυμίας, τῶν δὲ κυβερνητῶν ἐντέχνως τοῖς οἴαξι χρωμένων, καταπληκτικὸν συνέβαινε γίνεσθαι τὸν ἀγῶνα. Ὁπότε γὰρ αἱ τριήρεις εἰς ἐμβολὴν ἐπεφέροντο, τηνικαῦτα οἱ κυβερνῆται πρὸς αὐτὴν τοῦ καιροῦ ῥοπὴν ἐπέστρεφον τὰς ναῦς πραγματικῶς, ὥστε τὰς πληγὰς γίγνεσθαι κατ' ἐμβολήν. Οἱ μὲν οὖν ἐπιβάται θεωροῦντες τὰς ἑαυτῶν ναῦς πλαγίας συνεπιφερομένας ταῖς τῶν πολεμίων τριήρεσι, περιδεεῖς ἐγίνοντο, περὶ σφῶν ἀγωνιῶντες· ὁπότε δ' οἱ κυβερνῆται ταῖς ἐμπειρίαις ἐκκρούσειαν τὰς ἐπιφοράς, πάλιν ἐγίνοντο περιχαρεῖς καὶ μετέωροι ταῖς ἐλπίσιν.

(C. 46.) Quod quum diu pervicaci utriusque partis contentione anceps esset extractum; Alcibiades, cum viginti triremibus e Samo in Hellespontum navigans, Atheniensibus fiduciam, Lacedaemoniis terrorem attulit. His fugientibus instant Athenienses; sed impetum retardavit exorta tempestas. Lacedaemonii, ad litus incolumes elapsi, ad terrestres copias Pharnabazi se recipiunt: qui ut ipsis sese purgaret, praetexens insidias, quas Arabum et Aegyptiorum rex Phoeniciae parabat, fortiter restitit Atheniensibus, (C. 47.) Sestum denique repetentibus, novumque illic erigentibus tropaeum. Mindarus, Abydum reversus, naves reficit, a Lacedaemoniisque auxilia postulat, terrestribus cum Pharnabazo copiis socias Atheniensium in Asia urbes adoriturus. Deficit ab Atheniensibus Euboea, faventibus ac tutantibus Boeotis, qui suas ad obstruendum Euripum vires adiungunt. Quod ingens opus quum Theramenes, Atheniensium dux, impedire non posset; insulas hostium interea expoliat, et Parum, exacto tributo, populi imperio reddit.

46. Οὐ μὴν οὐδ' οἱ ἐν τοῖς καταστρώμασιν ἐπιβεβηκότες ἄπρακτον εἶχον τὴν φιλοτιμίαν, ἀλλ' οἱ μὲν ἐκ πολλοῦ διαστήματος ἀφεστηκότες ἐτόξευον κατὰ τὸ συνεχές, καὶ ταχὺ ὁ τόπος ἦν βελῶν πλήρης· οἱ δ' ἀεὶ προσιόντες ἐγγυτέρω, τὰς λόγχας ἠκόντιζον, οἱ μὲν ἐπὶ τοὺς ἀμυνομένους ἐπιβάτας, οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς βαλεῖν φιλοτιμούμενοι τοὺς κυβερνήτας· ὁπότε δὲ συνερείσειαν αἱ ναῦς, τοῖς τε δόρασιν ἠγωνίζοντο, καὶ κατὰ τὰς προσαγωγὰς εἰς τὰς τῶν πολεμίων τριήρεις μεθαλλόμενοι, τοῖς ξίφεσιν ἀλλήλους ἠμύνοντο. Κατὰ δὲ τὰς γινομένας ἐλαττώσεις τῶν νικώντων ἐπαλαλαζόντων, καὶ τῶν ἄλλων μετὰ βοῆς παραβοηθούντων, κραυγὴ σύμμικτος ἐγίνετο παρ' ὅλον τὸν τῆς ναυμαχίας τόπον. Ἐπὶ πολὺν οὖν χρόνον ἰσόῤῥοπος ἦν ἡ μάχη, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παρ' ἀμφοτέροις φιλοτιμίας. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλκιβιάδης ἐκ Σάμου παραδόξως ἐπεφάνη μετὰ νεῶν εἴκοσι πλέων κατὰ τύχην εἰς Ἑλλήσποντον. Τούτων δὲ πόῤῥω μὲν οὐσῶν, ἑκάτεροι σφίσι βοήθειαν ἐλ-

πίζοντες παραγενέσθαι, μετέωροι ταῖς ἐλπίσιν ἐγίγνοντο, καὶ πολὺ προθυμότερον ταῖς τόλμαις διεκινδύνευον· ἐπεὶ δ' ἤδη σύνεγγυς ἦν ὁ στόλος, καὶ τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις οὐδὲν ἐφαίνετο σύσσημον, τοῖς δ' Ἀθηναίοις Ἀλκιβιάδης μετέωρον ἐποίησεν ἐπίσημον φοινικοῦν ἀπὸ τῆς ἰδίας νεώς, (ὅπερ ἦν σύσσημον αὐτοῖς διατεταγμένον,) οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι καταπλαγέντες ἐτράπησαν, οἱ δ' Ἀθηναῖοι τῷ προτερήματι μετεωρισθέντες, μετὰ σπουδῆς ἐπεδίωκον τὰς ὑποφευγούσας, καὶ δέκα μὲν νέῶν εὐθὺς ἐκυρίευσαν· μετὰ δὲ ταῦτα, χειμῶνος ἐπιγενομένου καὶ πνευμάτων μεγάλων, πολλὰ περὶ τὸν διωγμὸν αὐτοὺς ἐμποδίζεσθαι συνέβαινε. Διὰ γὰρ τὸ μέγεθος τῶν κυμάτων τὰ μὲν σκάφη τοῖς οἴαξιν ἠπείθει, τὰς δ' ἐμβολὰς ἀπράκτους συνέβαινε γίνεσθαι, τῶν τυπτομένων νεῶν ὑποχωρουσῶν. Τέλος δ' οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι πρὸς τὴν γῆν κατενεχθέντες, ἔφυγον πρὸς τὸ πεζὸν τοῦ Φαρναβάζου στρατόπεδον· οἱ δ' Ἀθηναῖοι τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρησαν ἀποσπᾶν τὰς ναῦς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ παραβόλως διεκινδύνευον· ὑπὸ δὲ τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος ἀνακοπέντες, ἀπέπλευσαν εἰς Σηστόν. Ὁ γὰρ Φαρνάβαζος βουλόμενος τοῖς Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ ὧν ἐνεκάλουν ἀπολογεῖσθαι, βιαιότερον διηγωνίζετο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· ἅμα δὲ καὶ περὶ τῶν εἰς Φοινίκην ἀποσταλεισῶν νεῶν τριακοσίων ἐδίδαξεν, ὡς τοῦτο ἔπραξε, πυνθανόμενος τόν τε τῶν Ἀράβων βασιλέα καὶ τὸν Αἰγυπτίων ἐπιβουλεύειν τοῖς περὶ Φοινίκην πράγμασι.

47. Τῆς δὲ ναυμαχίας τοιοῦτον τὸ τέλος λαβούσης, Ἀθηναῖοι τότε μὲν εἰς Σηστὸν ἀπέπλευσαν, ἤδη νυκτὸς οὔσης· ἅμα δ᾽ ἡμέρᾳ τά τε ναυάγια συνήγαγον, καὶ πρὸς τῷ προτέρῳ τροπαίῳ πάλιν ἕτερον ἔστησαν. Μίνδαρος δὲ νυκτὸς περὶ πρώτην φυλακὴν εἰς Ἄβυδον ἀναχθείς, τάς τε πεπονηκυίας ναῦς ἐπεσκεύαζε, καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους περὶ βοηθείας διεπέμψατο πεζῆς τε καὶ ναυτικῆς· διενοεῖτο γάρ, ἐν ὅσῳ τὰ κατὰ τὸν στόλον ἕτοιμα ἐγίνετο, πεζῇ μετὰ Φαρναβάζου τὰς συμμαχούσας κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις Ἀθηναίοις ἐκπολιορκήσειν. Χαλκιδεῖς δὲ καὶ σχεδὸν οἱ λοιποὶ πάντες οἱ τὴν Εὔβοιαν κατοικοῦντες, ἀφεστηκότες ἦσαν Ἀθηναίων· καὶ διὰ τοῦτο περιδεεῖς ἐγίνοντο, μή ποτε νῆσον οἰκοῦντες ἐκπολιορκηθῶσιν ὑπ᾽ Ἀθηναίων θαλασσοκρατούντων. Ἠξίουν οὖν Βοιωτοὺς κοινῇ χῶσαι τὸν Εὔριπον, ὥστε συνάψαι τὴν Εὔβοιαν τῇ Βοιωτίᾳ. Συγκαταθεμένων δὲ τῶν Βοιωτῶν, διὰ τὸ κἀκείνοις συμφέρειν τὴν Εὔβοιαν εἶναι τοῖς μὲν ἄλλοις νῆσον, ἑαυτοῖς δ᾽ ἤπειρον, διόπερ αἱ πόλεις ἅπασαι πρὸς τὴν διάχωσιν ἐπεῤῥώσθησαν, καὶ πρὸς ἀλλήλας ἡμιλλῶντο. Οὐ γὰρ μόνον τοῖς πολίταις ἐξιέναι πανδημεὶ προςέταξαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς παροικοῦσι ξένοις· ὥςτε διὰ τὸ πλῆθος τῶν τοῖς ἔργοις προσιόντων τὴν πρόθεσιν ταχέως λαβεῖν συντέλειαν. Τῆς μὲν οὖν Εὐβοίας κατεσκευάσθη τὸ χῶμα κατὰ τὴν Χαλκίδα, τῆς δὲ Βοιωτίας πλησίον Αὐλίδος· ἐνταῦθα γὰρ ὁ μεταξὺ πόρος ἦν στενώτατος. Συνέβαινε μὲν οὖν ἀεὶ καὶ πρότερον κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν τόπον εἶναι ῥοῦν,

καὶ πυκνὰς ποιεῖσθαι τροπὰς τὴν θάλατταν· τότε δὲ πολὺ μᾶλλον ἦν ἐπιτείνοντα τὰ κατὰ τὸν ῥοῦν, ὡς ἂν εἰς στενὸν ἄγαν συγκεκλεισμένης τῆς θαλάττης· ὁ γὰρ διέκπλους ἀπελείφθη μιᾷ νηΐ. Ὠικοδόμησαν δὲ καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων, καὶ ξυλίνας τοῖς διάῤῥοις ἐπέστησαν γεφύρας. Θηραμένης δ' ὑπ' Ἀθηναίων ἀποσταλεὶς μετὰ νεῶν τριάκοντα, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρησε κωλύειν τοὺς ἐπὶ τῶν ἔργων· πολλοῦ δὲ πλήθους στρατιωτῶν συμπαρόντος τοῖς κατασκευάζουσι τὰ χώματα, ταύτης μὲν τῆς ἐπιβολῆς ἀπέστη· τὸν δὲ πλοῦν ἐπὶ τῶν νήσων ἐποιήσατο. Βουλόμενος δὲ τούς τε πολίτας καὶ συμμάχους ἀναπαῦσαι τῶν εἰςφορῶν, τήν τε τῶν πολεμίων χώραν ἐπόρθησε, καὶ πολλὰς ὠφελείας ἤθροισεν. Ἐπήει δὲ καὶ τὰς συμμαχίδας πόλεις, καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς νεωτερίζοντας εἰςεπράττετο χρήματα. Καταπλεύσας δ' εἰς Πάρον, καὶ καταλαβὼν ὀλιγαρχίαν ἐν τῇ πόλει, τῷ μὲν δήμῳ τὴν ἐλευθερίαν ἀποκατέστησε, παρὰ δὲ τῶν ἁψαμένων τῆς ὀλιγαρχίας χρημάτων πλῆθος εἰςεπράξατο.

(C. 48.) In insula Corcyra, pristinis iam dissidiis vexata, novum exaestuat, idque atrocissimum, bellum, primoribus ad Locedaemoniorum partes, plebe ad Atheniensium societatem propensis. Arcessitur Conon Athenis. Is quum Messenios e Naupacto ad urbis custodiam reliquisset, ipse ad delubrum Iunonis transvectus; caedes immensa in urbe exoritur, vix tandem sic sedata, ut, revocatis exulibus, aequo omnes iure uterentur.

48. Συνέβη δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἐν τῇ Κερκύρᾳ μεγάλην γενέσθαι στάσιν καὶ σφαγήν· ἣν δι' ἑτέρας μὲν αἰτίας λέγεται γενέσθαι, μάλιστα δὲ διὰ τὴν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους ἔχθραν.

Ἐν οὐδεμιᾷ γὰρ τότε πόλει τοιοῦτοι πολιτῶν φόνοι συνετελέσθησαν, οὐδὲ μείζων ἦν ἔρις καὶ φιλονεικία πρὸς ὄλεθρον ἀνήκουσα. Δοκοῦσι γὰρ οἱ μὲν ἀναιρεθέντες ὑπ' ἀλλήλων πρὸ ταύτης τῆς στάσεως, γεγονέναι περὶ χιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ πάντες οὗτοι πρωτεύοντες τῶν πολιτῶν. Τούτων δ' ἐπιγεγενημένων τῶν ἀτυχημάτων, ἑτέραν αὐτοῖς συμφορὰν ἐπέστησεν ἡ τύχη, τὴν πρὸς ἀλλήλους πάλιν αὐξήσασα διαφοράν. Οἱ μὲν γὰρ προέχοντες τοῖς ἀξιώμασι τῶν Κερκυραίων, ὀρεγόμενοι τῆς ὀλιγαρχίας, ἐφρόνουν τὰ Λακεδαιμονίων· ὁ δὲ δημοτικὸς ὄχλος ἔσπευδε τοῖς Ἀθηναίοις συμμαχεῖν. Καὶ γὰρ διαφερούσας τὰς σπουδὰς εἶχον οἱ περὶ τῆς ἡγεμονίας διαγωνιζόμενοι δῆμοι. Λακεδαιμόνιοι γὰρ τοὺς πρωτεύοντας ἐν ταῖς συμμαχίσι πόλεσιν ἐποίουν ἐπὶ τῆς διοικήσεως τῶν κοινῶν· Ἀθηναῖοι δὲ δημοκρατίας ἐν ταῖς πόλεσι καθίστανον. Οἱ δ' οὖν Κερκυραῖοι θεωροῦντες τοὺς δυνατωτάτους τῶν πολιτῶν ὄντας πρὸς τὸ τὴν πόλιν ἐγχειρίζειν τοῖς Λακεδαιμονίοις, μετεπέμψαντο παρ' Ἀθηναίων δύναμιν τὴν παραφυλάξουσαν τὴν πόλιν. Κόνων δ' ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων πλεύσας εἰς Κέρκυραν, ἑξακοσίους μὲν τῶν ἐκ Ναυπάκτου Μεσσηνίων κατέλιπεν ἐν τῇ πόλει· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν νεῶν παρέπλευσε, καὶ καθωρμίσθη πρὸς τῷ τῆς Ἥρας τεμένει. Οἱ δὲ ἑξακόσιοι μετὰ τῶν δημοτικῶν ὁρμήσαντες ἐπὶ τοὺς τὰ Λακεδαιμονίων φρονοῦντας ἐξαίφνης, ἀγορᾶς πληθούσης, οὓς μὲν συνελάμβανον, οὓς δ' ἐφόνευον, πλείους δὲ τῶν χιλίων ἐφυγάδευσαν· ἐποιή-

σαντο δὲ τοὺς μὲν δούλους, ἐλευθέρους, τοὺς δὲ ξένους, πολίτας, εὐλαβούμενοι τό,τε πλῆθος καὶ τὴν δύναμιν τῶν φυγάδων. Οἱ μὲν οὖν ἐκπεσόντες ἐκ τῆς πατρίδος εἰς τὴν καταντικρὺ Ἤπειρον ἔφυγον. Μετὰ δὲ τινας ἡμέρας τῶν ἐν τῇ πόλει τινές, φρονοῦντες τὰ τῶν φυγάδων, κατελάβοντο τὴν ἀγοράν, καὶ μεταπεμψάμενοι τοὺς φυγάδας, περὶ τῶν ὅλων διηγωνίζοντο· τέλος δὲ νυκτὸς καταλαβούσης, εἰς ὁμολογίας ἦλθον πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῆς φιλονεικίας παυσάμενοι, κοινῶς ᾤκουν τὴν πατρίδα. Ἡ μὲν οὖν ἐν Κερκύρᾳ φυγὴ τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος.

(C. 49.) Pydna in Archelai, regis Macedonum, potestatem redigitur, auxiliante Theramene. Interea hostis hostem metuens classem undique cogit. Nam Athenienses, relicta Sesto, iactisque ad Cardiam ancoris, Thrasybuli ac Theramenis, nec non Alcibiadis, naves brevi unum in locum conducunt. Lacedaemonii autem, facta Mindaro duce ad Cyzicum exscensione, hanc urbem, Pharnabazi auxilio oppugnatam, vi capiunt. Mox illuc tendunt Athenienses, et milite classiario in agros Cyzicenos transportato, imperatorem Chaeream, ut copias urbi admoveat, hortantur.

49. Ἀρχέλαος δ' ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεύς, τῶν Πυδναίων ἀπειθούντων, πολλῇ δυνάμει τὴν πόλιν περιεστρατοπέδευσε. Παρεβοήθησε δ' αὐτῷ καὶ Θηραμένης ἔχων στόλον, ὃς χρονιζούσης τῆς πολιορκίας, ἀπέπλευσεν εἰς Θρᾴκην, πρὸς Θρασύβουλον τὸν ἀφηγούμενον τοῦ στόλου παντός. Ὁ μὲν οὖν Ἀρχέλαος φιλοτιμότερον πολιορκήσας τὴν Πύδναν καὶ κρατήσας, μετῴκισεν αὐτὴν ἀπὸ θαλάττης ὡς εἴκοσι σταδίους. Ὁ δὲ Μίνδαρος, ἤδη τοῦ χειμῶνος λήγοντος, συνήγαγε τὰς ἁπανταχόθεν τριήρεις· ἔκ τε γὰρ τῆς Πελοποννήσου πολλαὶ παρεγενήθησαν, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁμοίως.

οἱ δ' ἐν Σηστῷ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί, πυνθανόμενοι τὸ μέγεθος τοῦ συναγομένου τοῖς πολεμίοις στόλου, περιδεεῖς ἦσαν μή ποτε πάσαις ταῖς τριήρεσιν ἐπιπλεύσαντες οἱ πολέμιοι κυριεύσωσι τῶν νεῶν. Ὅθεν αὐτοὶ μὲν καθελκύσαντες τὰς οὔσας ἐν Σηστῷ ναῦς, περιέπλευσαν τὴν Χεῤῥόνησον, καὶ καθωρμίσθησαν εἰς Καρδίαν· εἰς δὲ Θρᾴκην πρὸς Θρασύβουλον καὶ Θηραμένην ἔπεμψαν τριήρεις, παρακαλοῦντες μετὰ τοῦ στόλου τὴν ταχίστην ἥκειν· μετεπέμψαντο δὲ καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐκ Λέσβου, μεθ' ὧν εἶχε νεῶν· καὶ συνήχθη πᾶς ὁ στόλος εἰς ἕνα τόπον, σπευδόντων τῶν στρατηγῶν περὶ τῶν ὅλων διακινδυνεῦσαι. Μίνδαρος δ' ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχος πλεύσας εἰς Κύζικον, πᾶσαν τὴν δύναμιν ἐξεβίβασε, καὶ τὴν πόλιν περιεστρατοπέδευσε. Παρεγενήθη δὲ καὶ Φαρνάβαζος μετὰ πολλῆς στρατιᾶς· μεθ' οὗ πολιορκήσας Μίνδαρος, εἷλε τὴν Κύζικον κατὰ κράτος. Οἱ δὲ μετὰ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ κρίναντες ἐπὶ Κύζικον πλεῖν, ἀνήχθησαν μετὰ πασῶν τῶν νεῶν, καὶ τὴν Χεῤῥόνησον περιέπλεον. Καὶ πρῶτον μὲν εἰς Ἐλεοῦντα παρεγένοντο· μετὰ δὲ ταῦτα ἐφιλοτιμήθησαν νυκτὸς τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν πόλιν παραπλεῦσαι, πρὸς τὸ μὴ καταγοηθῆναι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων. Ἐπεὶ δ' ἦλθον εἰς Προικόννησον, τὴν μὲν νύκτα κατηυλίσθησαν ἐν ταύτῃ· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοὺς μὲν ἐπιβεβηκότας στρατιώτας διεβίβασαν εἰς τὴν τῶν Κυζικηνῶν χώραν, καὶ τῷ στρατηγοῦντι τούτων

Χαιρέᾳ προσέταξαν ἄγειν τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὴν πόλιν.

(C. 50.) Classis illorum, in tres divisa partes, quarum uni Alcibiades, alteri Theramenes, tertiae Thrasybulus praeerant, Lacedaemonios in insidias adducit. Quorum reditu ad urbem intercepto, Mindarus Cleros refugit, ubi collocatae erant Pharnabazi copiae. Alcibiades fugientes persequitur, acre de navibus, quas abstrahere a litore conatur, certamen excitans. Ac pedestres quidem copiae Lacedaemoniis succurrunt, et magna oritur utrimque caedes: sed Theramenes, suppetias Alcibiadi laturus, reliquam classem in litus exponit.

50. Αὐτοὶ δ' εἰς τρία μέρη διείλοντο τὸ ναυτικόν· καὶ τοῦ μὲν ἦρχεν Ἀλκιβιάδης, τοῦ δὲ Θηραμένης, τοῦ δὲ τρίτου Θρασύβουλος. Ἀλκιβιάδης μὲν οὖν μετὰ τοῦ καθ' αὑτὸν μέρους πολὺ προέπλευσε τῶν ἄλλων, βουλόμενος προκαλέσασθαι τοὺς Λακεδαιμονίους εἰς ναυμαχίαν· Θηραμένης δὲ καὶ Θρασύβουλος ἐφιλοτέχνουν εἰς τὸ κυκλώσασθαι, καὶ τῆς εἰς τὴν πόλιν ἐπανόδου τοὺς ἐκπλεύσαντας εἶρξαι. Μίνδαρος δὲ τὰς μὲν Ἀλκιβιάδου ναῦς μόνας ὁρῶν προσφερομένας, τὰς δ' ἄλλας ἀγνοῶν, κατεφρόνησε, καὶ ναυσὶν ὀγδοήκοντα θρασέως ἐκ τῆς πόλεως τὸν ἐπίπλουν ἐποιήσατο. Ὡς δὲ πλησίον ἐγένετο τῶν περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, καθάπερ ἦν αὐτοῖς παρηγγελμένον, προσεποιοῦντο φεύγειν· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι περιχαρεῖς ὄντες ἠκολούθουν κατὰ σπουδήν, ὡς νικῶντες. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης, ἐπειδὴ τῆς πόλεως αὐτοὺς ἀπέσπασε πορρωτέρω, τὸ σύσσημον ἦρεν· οὗ γενηθέντος, αἱ μετ' Ἀλκιβιάδου τριήρεις ἐξαίφνης πρὸς ἕνα καιρὸν ἐπέστρεψαν ἀντίπρωροι τοῖς πολεμίοις. Θηραμένης δὲ καὶ Θρασύβουλος ἔπλεον ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἀπόπλουν τῶν Λακε-

δαιμονίων ὑπετέμοντο. Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Μινδάρου, καθορῶντες ἤδη τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων νεῶν, καὶ μαθόντες ἑαυτοὺς καταστρατηγημένους, περίφοβοι καθειστήκεισαν. Τέλος δὲ τῶν Ἀθηναίων πανταχόθεν ἐπιφαινομένων, καὶ τῆς εἰς τὴν πόλιν ἐφόδου τοὺς Πελοποννησίους ἀποκλεισάντων, ὁ Μίνδαρος ἠναγκάσθη καταφυγεῖν τῆς χώρας πρὸς τοὺς καλουμένους Κλήρους, ὅπου καὶ Φαρνάβαζος εἶχε τὴν δύναμιν. Ἀλκιβιάδης δὲ κατὰ σπουδὴν διώκων, ἃς μὲν κατέδυεν, ἃς δὲ κατατιτρώσκων ὑποχειρίους ἐλάμβανε, τὰς δὲ πλείστας πρὸς αὐτῇ τῇ γῇ καθωρμισμένας καταλαβὼν, ἐπέβαλλε σιδηρᾶς χεῖρας, καὶ ταύτας ἀποσπᾷν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπειρᾶτο. Παραβοηθούντων δὲ τῶν πεζῶν ἀπὸ τῆς γῆς τοῖς Πελοποννησίοις, πολὺς ἐγένετο φόνος, ὡς ἂν τῶν μὲν Ἀθηναίων διὰ τὸ προτέρημα θρασύτερον ἢ συμφορώτερον ἀγωνιζομένων, τῶν δὲ Πελοποννησίων πολὺ τοῖς πλήθεσιν ὑπεραγόντων. Καὶ γὰρ τὸ τοῦ Φαρναβάζου στρατόπεδον παρεβοήθει τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ τὴν μάχην ἐκ τῆς γῆς ποιούμενον, τὴν στάσιν εἶχεν ἀσφαλεστέραν. Θρασύβουλος δὲ θεωρῶν τοὺς πεζοὺς τοῖς πολεμίοις βοηθοῦντας, καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ἐπιβατῶν ἀπεβίβασεν εἰς τὴν γῆν, σπεύδων βοηθῆσαι τοῖς περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην· τῷ δὲ Θηραμένει παρεκελεύσατο, τοῖς περὶ Χάρητα πεζοῖς συνάψαντα τὴν ταχίστην ἥκειν, ὅπως πεζῇ διαγωνίσωνται.

(C. 51.) Dum Mindarus in illo pro tutandis navibus certamine persistit; Clearchus obviam it Thrasybulo. Post gravem pugnam Atheniensibus, Pharnabazi exercitu iam circumventis, Theramenes cum suo et Charetis peditatu apparuit. Qui quum hostem fudisset, ad opitulandum Alcibiadi properat. Fortissime proeliatus tandem Mindarus cadit, consternatique fugiunt Lacedaemonii. Quos insectati Athenienses, ubi Pharnabazi equitatum accelerare cognorunt, ad naves redeunt, receptaque urbe et immensa vi spoliorum contracta, duplicis victoriae tropaea excitant.

51. *Τῶν δὲ Ἀθηναίων περὶ ταῦτα γινομένων Μίνδαρος μὲν ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ἀφηγούμενος, αὐτὸς μὲν πρὸς Ἀλκιβιάδην ὑπὲρ τῶν ἀφελκομένων διηγωνίζετο· Κλέαρχον δὲ τὸν Σπαρτιάτην μετὰ μέρους τῶν Πελοποννησίων ἀπέστειλε πρὸς τοὺς περὶ τὸν Θρασύβουλον· συναπέστειλε δ᾽ αὐτῷ καὶ τοὺς παρὰ Φαρναβάζῳ στρατευομένους μισθοφόρους. Ὁ δὲ Θρασύβουλος μετὰ τῶν ἐπιβατῶν καὶ τῶν τοξοτῶν, τὸ μὲν πρῶτον εὐρώστως ὑπέστη τοὺς πολεμίους, καὶ πολλοὺς μὲν ἀνεῖλεν, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ τῶν ἰδίων ἑώρα πίπτοντας· τῶν δὲ μετὰ τοῦ Φαρναβάζου μισθοφόρων κυκλούντων τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τῷ πλήθει πανταχόθεν περιερχομένων, ἐπεφάνη Θηραμένης τούς τε ἰδίους καὶ τοὺς μετὰ Χάρητος ἄγων πεζούς. Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Θρασυβούλου καταπεπονημένοι, καὶ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας ἀπεγνωκότες, πάλιν ἐξαίφνης ταῖς ψυχαῖς διηγείροντο, τηλικαύτης βοηθείας παραγεγενημένης. Ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον καρτερᾶς μάχης γενομένης, τὸ μὲν πρῶτον οἱ τοῦ Φαρναβάζου μισθοφόροι φεύγειν ἤρξαντο, καὶ τὸ συνεχὲς ἀεὶ τῆς τάξεως παρεῤῥήγνυτο· τέλος δὲ οἱ Πελοποννήσιοι μετὰ Κλεάρχου καταλειφθέντες, καὶ πολλὰ δράσαντες καὶ παθόντες, ἐξεώσθησαν. Τούτων δὲ καταπεπονημένων, οἱ*

περὶ τὸν Θηραμένην ὥρμησαν τοῖς μετ' Ἀλκιβιάδου κινδυνεύσασι βοηθῆσαι. Συνδραμουσῶν δὲ τῶν δυνάμεων εἰς ἕνα τόπον, ὁ μὲν Μίνδαρος οὐ κατεπλάγη τὴν ἔφοδον τῶν περὶ Θηραμένην, ἀλλὰ διελόμενος τοὺς Πελοποννησίους, τοῖς μὲν ἡμίσεσιν ἀπήντα τοῖς ἐπιοῦσι, τοὺς δ' ἡμίσεις αὐτὸς ἔχων, καὶ δεόμενος ἑκάστου μὴ καταισχῦναι τὸ τῆς Σπάρτης ἀξίωμα, καὶ ταῦτα πεζομαχοῦντας, ἀντετάχθη τοῖς περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην. Περὶ δὲ τῶν νεῶν ἡρωϊκὴν συστησάμενος μάχην, καὶ πρὸ πάντων αὐτὸς κινδυνεύων, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε τῶν ἀντιτεταγμένων, τὸ δὲ τελευταῖον, ἀξίως τῆς πατρίδος ἀγωνισάμενος, ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ἀνῃρέθη. Τούτου δὲ πεπτωκότος, οἵ τε Πελοποννήσιοι καὶ πάντες οἱ συνδραμόντες σύμμαχοι καταπλαγέντες εἰς φυγὴν ὥρμησαν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι μέχρι μέν τινος ἐπεδίωξαν τοὺς πολεμίους· πυνθανόμενοι δὲ τὸν Φαρνάβαζον μετὰ πολλῆς ἵππου κατὰ σπουδὴν ἐπιγινόμενον, ἀνέκαμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τὴν μὲν πόλιν παρέλαβον, δύο δὲ τρόπαια κατέστησαν ἀφ' ἑκατέρας νίκης, τὸ μὲν τῆς ναυμαχίας ἐν τῇ νήσῳ τῇ Πολυδώρου καλουμένῃ, τὸ δὲ τῆς πεζομαχίας, οὗ τὴν τροπὴν ἐποιήσαντο τὴν πρώτην. Οἱ μὲν οὖν ἐν τῇ πόλει Πελοποννήσιοι, καὶ πάντες οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης, ἔφυγον ὑπὸ τὸ τοῦ Φαρναβάζου στρατόπεδον· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ τῶν τε νεῶν ἁπασῶν ἐγκρατεῖς ἐγενήθησαν, καὶ πολλοὺς μὲν αἰχμαλώτους, ἀναρίθμητον δὲ πλῆθος λαφύρων ἤθροισαν, ὡς ἂν δύο δυνάμεις ἅμα τηλικαύτας νενικηκότες.

(C. 52.) Tantam haec victoria laetitiam attulit Athenis, ut exsultantes sacra diis facerent, panegyres celebrarent, et Alcibiadi ad persequendum bellum nova subsidia mitterent. At Lacedaemonii, accepto de ista clade nuntio, ad pacem expetendam Athenas legatum mittunt Endium. Huius oratio additur: in qua Athenienses continuando bello plus periculi et damni subire, quam Lacedaemonios, hosque patrio potissimum more ad illud dissolvendum moveri, ostendit.

52. Ἀπενεχθείσης δὲ τῆς νίκης εἰς Ἀθήνας, ὁ μὲν δῆμος ἐκ τῶν προτέρων συμφορῶν ἀνελπίστους εὐτυχίας ὁρῶν τῇ πόλει προςγεγενημένας, μετέωρος ἦν ἐπὶ τοῖς εὐημερήμασι· καὶ τοῖς μὲν θεοῖς πανδημεὶ θυσίας καὶ πανηγύρεις ἐποιήσατο, εἰς δὲ τὸν πόλεμον ἐπέλεξε χιλίους τῶν πολιτῶν τοὺς κρατίστους, ἱππεῖς δὲ ἑκατόν· πρὸς δὲ τούτοις, τριάκοντα τριήρεις ἀπέστειλε τοῖς περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὅπως τὰς περὶ Λακεδαιμονίους πόλεις ἀδεῶς πορθῶσι, κρατοῦντες τῆς θαλάττης. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὡς ἤκουσαν τὴν περὶ Κύζικον αὐτοῖς γενομένην συμφοράν, πρέςβεις ἐξέπεμψαν εἰς Ἀθήνας ὑπὲρ εἰρήνης, ὧν ἦν ἀρχιπρεςβευτὴς Ἔνδιος. Ἐξουσίας δ' αὐτῷ δοθείσης, παρελθὼν συντόμως καὶ Λακωνικῶς διελέχθη· διόπερ ἔκρινα μὴ παραλιπεῖν τοὺς ῥηθέντας λόγους. „Βουλόμεθα πρὸς ὑμᾶς ἄγειν εἰρήνην, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς μὲν πόλεις ἔχειν, ἃς ἑκάτεροι κρατοῦμεν, τὰ δὲ φρούρια τὰ παρ' ἀλλήλοις καταλῦσαι, τῶν δ' αἰχμαλώτων λυτροῦντες ἀνθ' ἑνὸς Ἀθηναίου λαβεῖν ἕνα Λάκωνα. Οὐ γὰρ ἀγνοοῦμεν τὸν πόλεμον ἀμφοτέροις μὲν βλαβερόν, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑμῖν. Παραπέμψαντες δὲ τὸν ἐμὸν λόγον, ἐκ τῶν πραγμάτων μάθετε. Ἡμεῖς μὲν ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον γεωργοῦμεν, ὑμεῖς δὲ βραχὺ

μέρος τῆς Ἀττικῆς· καὶ Λάκωσι μὲν ὁ πόλεμος πολλοὺς συνέθηκε συμμάχους, Ἀθηναίων δὲ τοσούτους ἀφείλετο, ὅσους τοῖς πολεμίοις ἔδωκε· καὶ ἡμῖν μὲν ὁ πλουσιώτατος τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην βασιλέων χορηγός ἐστι τοῦ πολέμου, ὑμῖν δὲ οἱ πτωχότατοι τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην. Διόπερ οἱ μὲν ἡμέτεροι κατὰ τὸ μέγεθος τῶν μισθῶν προθύμως στρατεύονται, οἱ δὲ ὑμέτεροι τὰς εἰσφορὰς ἀπὸ τῶν ἰδίων διδόντες οὐσιῶν, ἅμα καὶ τὰς κακοπαθείας φεύγουσι, καὶ τὰς δαπάνας. Ἔπειθ' ἡμεῖς μὲν κατὰ θάλατταν
τοντες, σκάφεσι πολιτικοῖς πώμαλα κινδυνεύο-
ν, ὑμεῖς δὲ πολίτας ἔχετε τοὺς πλείστους ἐν ταῖς ναυσί. Τὸ δὲ μέγιστον, ἡμεῖς μὲν κἂν κρατηθῶμεν ἐν τοῖς κατὰ θάλατταν πράγμασι, τήν γε κατὰ γῆν ἡγεμονίαν ὁμολογουμένως ἔχομεν, (οὐδὲ γὰρ οἶδε φεύγειν πεζὸς Σπαρτιάτης,) ὑμεῖς δὲ διὰ τῆς θαλάττης, οὐχ ὑπὲρ ἡγεμονίας πεζῆς, ἀλλ' ὑπὲρ ἀναστάσεως ἀγωνιᾶτε. Καταλείπεταί μοι διδάξαι, πῶς τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα πλεονεκτοῦντες ἐν τῷ πολεμεῖν, εἰρήνην ἄγειν παρακαλοῦμεν. Ἐγὼ δ' ὠφελεῖσθαι μὲν ἐκ τοῦ πολεμεῖν οὔ φημι τὴν Σπάρτην, βλάπτεσθαι μέντοι γε ἔλαττον τῶν Ἀθηναίων. Ἀποπλήκτων δὲ εὐδοκεῖν συνατυχοῦντας τοῖς πολεμίοις, παρὸν μηδ' ὅλως ἀτυχίας λαβεῖν πεῖραν. Οὐ τοσαύτην γὰρ ἡ τῶν πολεμίων ἀπώλεια φέρει χαράν, ἡλίκην ἔχει λύπην ἡ τῶν ἰδίων ταλαιπωρία. Οὐ μόνον δὲ τούτων ἕνεκα διαλυθῆναι σπεύδομεν, ἀλλὰ καὶ τὸ πάτριον ἔθος τηροῦντες. Θεωροῦντες γὰρ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ φιλονεικίας πολλὰ καὶ δεινὰ πάθη ποιούσας, οἰόμε-

θαι δεῖν φανερὸν ποιῆσαι πᾶσι καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις, ὅτι τούτων ἥκιστα πάντων ἐσμὲν αἴτιοι.“

(C. 53.) Pacem accipere recusant Athenienses, successibus elati, et brevi se pristinam imperii dignitatem recuperaturos confisi. Quam iis sententiam in primis Cleopho persuasit, magnitudinem rerum prospere gestarum oratione exaggerans, itaque populi animos ad illud consilium adducens, cuius eos sero poenituit.

53. Τοιαῦτα δὲ καὶ τούτοις παραπλήσια τοῦ Λάκωνος διαλεχθέντος, οἱ μὲν ἐπιεικέστατοι τῶν Ἀθηναίων ἔῤῥεπον ταῖς γνώμαις πρὸς τὴν εἰρήνην· οἱ δὲ πολεμοποιεῖν εἰωθότες, καὶ τὰς δημοσίας ταραχὰς ἰδίας ποιούμενοι προσόδους, ᾑροῦντο τὸν πόλεμον. Συνεπελάβετο δὲ τῆς γνώμης ταύτης καὶ Κλεοφῶν, μέγιστος ὢν τότε δημαγωγός· ὅστις παρελθὼν, καὶ πολλὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν οἰκείως διαλεχθεὶς, ἐμετεώρισε τὸν δῆμον, τὸ μέγεθος τῶν εὐημερημάτων προφερόμενος, ὥςπερ τῆς τύχης οὐκ ἐναλλὰξ εἰθισμένης βραβεύειν τὰ κατὰ πόλεμον προτερήματα. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν κακῶς βουλευσάμενοι, μετενόησαν ὅτε οὐδὲν ὄφελος· καὶ λόγοις πρὸς ἀρέσκειαν εἰρημένοις ἐξαπατηθέντες, οὕτως ἔπταισαν τοῖς ὅλοις, ὥςτε μηκέτι δύνασθαι πώποτε αὐτοὺς γνησίως ἀναλαβεῖν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον πραχθέντα, τεύξεται λόγου κατὰ τοὺς ἰδίους χρόνους· τότε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, τοῖς τε εὐημερήμασιν ἐπαρθέντες, καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας ἐλπίδας ἔχοντες ἐν τῷ τὸν Ἀλκιβιάδην ἀφηγεῖσθαι τῶν ἰδίων δυνάμεων, ταχέως ᾤοντο τὴν ἡγεμονίαν ἀνακτήσασθαι.

(C. 54.) Olymp. XCII, 4. a. C. 407. Redit Diodorus ad bellum Carthaginiense in Sicilia gestum [Cfr. c. 43.] Quod bellum Hannibal, Arch. Diocle, Coss. Q. Fabio et C. Furio, coacta ex Hispania et Africa classe, expositisque in promontorio Lilybaeo copiis, (de quarum numero Ephorus ac Timaeus dissentiunt,) acriter urget. Selinuntii, de adventu hostium certiores facti, a Syracusanis auxilia petunt. At Hannibal, assumptis Egestanorum caeterorumque sociorum militibus, versus Selinuntem contendit, eamque urbem maxima vi oppugnat.

54. Τῶν δὲ κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν πράξεων τέλος ἐχουσῶν, Ἀθήνησι μὲν παρέλαβε τὴν ἀρχὴν Διοκλῆς, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὕπατον εἶχον ἀρχὴν Κόϊντος Φάβιος καὶ Γάϊος Φούριος. Περὶ δὲ τούτους τοὺς καιροὺς Ἀννίβας ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς τούς τ' ἐξ Ἰβηρίας ξενολογηθέντας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς Λιβύης καταγραφέντας στρατιώτας συνήγαγε· καὶ μακρὰς μὲν ἑξήκοντα ναῦς ἐπλήρωσε, τὰ δὲ φορτηγὰ πλοῖα περὶ χίλια πεντακόσια παρεσκευάσατο. Ἐν τούτοις τήν τε δύναμιν διεκόμιζε καὶ τὰ πρὸς τὰς πολιορκίας μηχανήματα, καὶ βέλη, καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἅπασαν. Περαιωθεὶς δὲ μετὰ τοῦ στόλου τὸ Λιβυκὸν πέλαγος, κατέπλευσε τῆς Σικελίας ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν ἀπέναντι τῆς Λιβύης, καλουμένην Λιλύβαιον. Καθ' ὃν δὴ χρόνον τῶν Σελινουντίων τινὲς ἱππέων περὶ τοὺς τόπους διατρίβοντες, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ καταπλέοντος στόλου θεασάμενοι, ταχέως τοῖς πολίταις τὴν τῶν πολεμίων παρουσίαν ἐδήλωσαν. Καὶ οἱ μὲν Σελινούντιοι τοὺς βιβλιαφόρους παραχρῆμα πρὸς τοὺς Συρακουσίους ἀπέστειλαν, δεόμενοι βοηθεῖν· ὁ δ' Ἀννίβας ἐκβιβάσας τὴν δύναμιν, κατεστρατοπέδευσεν, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ φρέατος, ὃ κατ' ἐκείνους μὲν τοὺς

καιροὺς ὠνομάζετο Λιλύβαιον, μετὰ δὲ ταῦτα πολλοῖς ἔτεσι πρὸς αὐτῷ κτισθείσης πόλεως, αἴτιον ἐγενήθη τῇ πόλει τῆς ἐπωνυμίας. Εἶχε δὲ τοὺς σύμπαντας Ἀννίβας, ὡς μὲν Ἔφορος ἀνέγραψε, πεζῶν μυριάδας εἴκοσιν, ἱππεῖς δὲ τετρακισχιλίους· ὁ δὲ Τίμαιός φησιν, οὐ πολλῷ πλείους τῶν δέκα μυριάδων. Τὰς μὲν οὖν ναῦς ἐν τῷ περὶ Μοτύην κόλπῳ πάσας ἐνεώλκησε, βουλόμενος ἔννοιαν διδόναι τοῖς Συρακουσίοις, ὡς οὐ πάρεστιν ἐκείνοις πολεμήσων, οὐδὲ ναυτικῇ δυνάμει παραπλεύσων ἐπὶ Συρακούσας. Παραλαβὼν δὲ τοὺς παρ᾽ Ἐγεσταίων στρατιώτας, καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων, ἀνέζευξεν ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου, τὴν πορείαν ποιούμενος ἐπὶ Σελινοῦντος. Ὡς δ᾽ ἐπὶ τὸν Μαζάραν ποταμὸν παρεγενήθη, τὸ μὲν παρ᾽ αὐτὸν ἐμπόριον κείμενον εἷλεν ἐξ ἐφόδου· πρὸς δὲ τὴν πόλιν παραγενηθείς, εἰς δύο μέρη διεῖλε τὴν δύναμιν· περιστρατοπεδεύσας δ᾽ αὐτήν, καὶ τὰς μηχανὰς ἐπιστήσας, μετὰ πάσης σπουδῆς τὰς προσβολὰς ἐποιεῖτο. Ἓξ μὲν γὰρ πύργους ὑπερβάλλοντας τοῖς μεγέθεσιν ἐπέστησε, τοὺς ἰδίους δὲ κριοὺς κατασεσιδηρωμένους προσήρεισε τοῖς τείχεσι· χωρὶς δὲ τούτων, τοῖς τοξόταις καὶ σφενδονήταις πολλοῖς χρώμενος, ἀνέστελλε τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων μαχομένους.

(C. 55.) Non omnem Selinuntii spem abiiciunt, quamquam ingenti terrore perculsi; sed auxilia exspectantes, coniuncti totius populi viribus hostem a moenibus propulsant. Tum Hannibal simul et machinas urbi admovet, et delectis militibus oppugnationem persequitur. Conquassatis moenibus, Campani in urbem irrumpunt, primo quidem victricibus armis, mox ita repulsi, ut nocte ingruente ab oppugnatione desisterent

55. Οἱ δὲ Σελινούντιοι ἐκ πολλῶν ὄντες ἀπει-

ροι πολιορκίας, καὶ Καρχηδονίοις ἐν τῷ πρὸς Γέλωνα πολέμῳ συνηγωνισμένοι μόνοι τῶν Σικελιωτῶν, οὔποτ᾽ ἤλπιζον ὑπὸ τῶν εὐεργετηθέντων εἰς τοιούτους φόβους συγκλεισθήσεσθαι. Θεωροῦντες δὲ τὰ μεγέθη τῶν μηχανημάτων, καὶ τὰ πλήθη τῶν πολεμίων, περιδεεῖς ἦσαν, καὶ κατεπλήττοντο τὸ μέγεθος τοῦ περιεστῶτος κινδύνου. Οὐ μὴν κατὰ πᾶν γε τὴν σωτηρίαν ἀπεγίνωσκον, ἀλλὰ προςδοκῶντες συντόμως ἥξειν τοὺς Συρακουσίους καὶ τοὺς ἄλλους συμμάχους, πανδημεὶ τοὺς πολεμίους ἀπὸ τῶν τειχῶν ἠμύνοντο. Οἱ μὲν γὰρ ἀκμάζοντες ταῖς ἡλικίαις, ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντες διεκινδύνευον· οἱ δὲ πρεσβύτεροι περί τε τὰς παρασκευὰς ἦσαν, καὶ περιπορευόμενοι τὸ τεῖχος, ἐδέοντο τῶν νέων μὴ περιϊδεῖν αὐτοὺς ὑποχειρίους τοῖς πολεμίοις γινομένους· γυναῖκες δὲ καὶ παῖδες τάς τε τροφὰς καὶ τὰ βέλη τοῖς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγωνιζομένοις παρεκόμιζον, τὴν αἰδῶ καὶ τὴν ἐπὶ τῆς εἰρήνης αἰσχύνην παρ᾽ οὐδὲν ἡγούμεναι. Τοσαύτη κατάπληξις εἱστήκει, ὥςτε τὸ μέγεθος τῆς περιστάσεως δεῖσθαι καὶ τῆς παρὰ τῶν γυναικῶν βοηθείας. Ὁ δ᾽ Ἀννίβας, ἐπαγγειλάμενος τοῖς στρατιώταις εἰς διαρπαγὴν δώσειν τὴν πόλιν, τάς τε μηχανὰς προςήρεισε, καὶ τοῖς κρατίστοις στρατιώταις ἐκ διαδοχῆς προςέβαλε τοῖς τείχεσιν. Ὁμοῦ δὲ αἵ τε σάλπιγγες τὸ πολεμικὸν ἐσήμαινον, καὶ πρὸς ἓν παράγγελμα πᾶν ἐπηλάλαξε τὸ τῶν Καρχηδονίων στράτευμα, καὶ τῇ βίᾳ μὲν τῶν κριῶν ἐσαλεύετο τὰ τείχη, τῷ δ᾽ ὕψει τῶν πύργων οἱ μαχόμενοι πολλοὺς τῶν Σελινουντίων ἀνῄ-

ρουν. Ἐν πολυχρονίῳ γὰρ εἰρήνῃ, καὶ τῶν τειχῶν οὐδ' ἡντιναοῦν ἐπιμέλειαν πεποιημένοι, ῥαδίως κατεπονοῦντο, τῶν ξυλίνων πύργων πολὺ τοῖς ὕψεσιν ὑπερεχόντων. Πεσόντος δὲ τοῦ τείχους, οἱ μὲν Καμπανοὶ σπεύδοντες ἐπιφανές τι πρᾶξαι, ταχέως εἰσέπεσον εἰς τὴν πόλιν. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον κατεπλήξαντο τοὺς ὑποστάντας, ὀλίγους ὄντας· μετὰ δὲ ταῦτα πολλῶν συνδραμόντων ἐπὶ τὴν βοήθειαν, ἐξεώσθησαν, καὶ συχνοὺς ἑαυτῶν ἀπέβαλον· οὔπω γὰρ τελέως ἀνακεκαθαρμένου τοῦ τείχους βιασάμενοι, καὶ κατὰ τὴν ἔφοδον εἰς δυςχωρίας ἐμπίπτοντες, ῥᾳδίως ἡλαττοῦντο. Νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι τὴν πολιορκίαν ἔλυσαν.

(C. 56.) Interea Selinuntii Agrigentinos, Geloos Syracusanosque, ut ad opem ferendam accelerent, implorant. Qui quum apparatus faciundo diutius morarentur; Hannibal, ubi illuxerat, redintegrat oppugnationem, eamque, cadentibus utrimque plurimis, per novem dies ita persequitur, ut Selinuntii tandem exire angustiis, et hostium turbae cedere cogerentur.

56. Οἱ δὲ Σελινούντιοι τῶν ἱππέων τοὺς κρατίστους ἐπιλέξαντες, διὰ νυκτὸς εὐθέως ἀπέστειλαν τοὺς μὲν εἰς Ἀκράγαντα, τοὺς δ' εἰς Γέλαν καὶ Συρακούσας, δεόμενοι τὴν ταχίστην βοηθεῖν, ὡς οὐ δυναμένης πλείω χρόνον τῆς πόλεως ὑποστῆναι τῶν πολεμίων τὴν δύναμιν. Οἱ μὲν οὖν Ἀκραγαντῖνοι καὶ Γελῷοι περιέμενον τοὺς Συρακουσίους, βουλόμενοι τὴν δύναμιν ἀθρόαν ἄγειν ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους· οἱ δὲ Συρακούσιοι, πυθόμενοι τὰ περὶ τὴν πολιορκίαν, πρὸς μὲν Χαλκιδεῖς πόλεμον ἔχοντες, διελύσαντο· τὰς δ' ἀπὸ τῆς χώρας δυνάμεις ἀθροίζοντες, μεγάλην ποιούμενοι παρασκευὴν ἐχρόνιζον,

νομίζοντες πολιορκηθήσεσθαι τὴν πόλιν, ἀλλ' οὐκ ἀναρπασθήσεσθαι. Ἀννίβας δὲ τῆς νυκτὸς διελθούσης, ἅμα ἡμέρᾳ πανταχόθεν μὲν προσέβαλε· τὸ δὲ κατὰ τὴν πόλιν πεπτωκὸς μέρος τοῦ τείχους καὶ τὸ συνάπτον τούτῳ κατέλαβε ταῖς μηχαναῖς. Ἀνακαθάρας δὲ τὸν πεσόντα τόπον τοῦ τείχους, καὶ τοῖς κρατίστοις ἐκ διαδοχῆς ἀγωνιζόμενος, ἐπ' ὀλίγον ἐξέωσε τοὺς Σελινουντίους· οὐ μὴν γε βιάσασθαι δυνατὸν ἦν τοὺς ὑπὲρ τῶν ὅλων διαγωνιζομένους. Πολλῶν δ' ἀναιρουμένων παρ' ἀμφοτέροις, τοῖς μὲν Καρχηδονίοις νεαλεῖς διεδέχοντο τὴν μάχην, τοῖς δὲ Σελινουντίοις οὐκ ἦν τὸ βοηθῆσον. Τῆς δὲ πολιορκίας ἐφ' ἡμέρας ἐννέα γενομένης μετὰ φιλοτιμίας ἀνυπερβλήτου, πολλὰ συνέβη τοὺς Καρχηδονίους κακοπαθεῖν, καὶ δρᾶσαι δεινά. Κατὰ δὲ τὸ πεπτωκὸς μέρος τοῦ τείχους ἀναβάντων τῶν Ἰβήρων, αἱ μὲν ἐπὶ τῶν οἰκιῶν οὖσαι γυναῖκες ἀνεβόησαν· οἱ δὲ Σελινούντιοι, νομίζοντες ἁλίσκεσθαι τὴν πόλιν, κατεπλάγησαν, καὶ τὰ τείχη ἀπολιπόντες, κατὰ τὰς εἰςβολὰς τῶν στενῶν τόπων ἀθρόοι συνίσταντο· καὶ τὰς μὲν ὁδοὺς διοικοδομεῖν ἐνεχείρησαν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐπὶ πολὺν χρόνον ἠμύνοντο. Βιαζομένων δὲ τῶν Καρχηδονίων, τὰ πλήθη τῶν γυναικῶν καὶ παίδων ἔφευγον ἐπὶ τὰς οἰκίας, καὶ τοῖς τε λίθοις καὶ τὰς κεραμίδας ἔβαλλον ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον οἱ Καρχηδόνιοι κακῶς ἀπήλλαττον, οὔτε περιστῆναι δυνάμενοι τοὺς ἐν τοῖς στενωποῖς, διὰ τοὺς τῶν οἰκιῶν τοίχους, οὔτ' ἐπίσης διαγωνίσασθαι, διὰ τοὺς

ἀπὸ τῶν στεγῶν βάλλοντας. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦ κινδύνου μέχρι δείλης παρεκτείνοντος, τοῖς μὲν ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἀγωνιζομένοις ἐνέλιπε τὰ βέλη, τοῖς δὲ Καρχηδονίοις οἱ διαδεχόμενοι τοὺς κακοπαθοῦντας ἀκέραιοι διηγωνίζοντο. Τέλος δὲ τῆς μὲν ἔνδον δυνάμεως ἀφαίρεσιν λαμβανούσης, τῶν δὲ πολεμίων ἀεὶ πλειόνων εἰς τὴν πόλιν ἐμπιπτόντων, ἐξεώσθησαν ἐκ τῶν στενωπῶν οἱ Σελινούντιοι.

(C. 57.) Sic una dies ducentorum et quadraginta annorum opus, quibus urbs illa steterat, excidio ac ruinis dedit. Incendiis, caedibus, expilatione, stupris omnia foedata, direpta, vastata sunt. Nemini pepercit atrocitas hostium, nisi matronis quae cum liberis ad delubra confugerant: quarum vitam non religio servavit, non misericordia, sed metus, ne desperantes illae templa incenderent, adimerentque ipsis sacra depraedandi facultatem.

57. Διὸ καὶ τῆς πόλεως καταλαμβανομένης, παρὰ μὲν τοῖς Ἕλλησιν ἦν ὀδυρμοὺς καὶ δάκρυα θεωρεῖν, παρὰ δὲ τοῖς βαρβάροις ἀλαλαγμὸς ἦν καὶ βοὴ σύμμικτος. Οἱ μὲν γὰρ τὸ μέγεθος τῆς περιεστώσης συμφορᾶς ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχοντες, περιδεεῖς ἦσαν· οἱ δέ, ταῖς εὐημερίαις ἐπηρμένοι, σφάττειν παρεκελεύοντο. Εἰς δὲ τὴν ἀγορὰν συνδραμόντων τῶν Σελινουντίων, οὗτοι μὲν ἐνταῦθα μαχόμενοι, πάντες ἀνῃρέθησαν· οἱ δὲ βάρβαροι σκεδασθέντες καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν, τὴν μὲν ἐν ταῖς οἰκίαις εὐδαιμονίαν συνήρπασαν, τῶν δὲ ἐγκαταλειφθέντων σωμάτων ἃ μὲν ἐν ταῖς οἰκίαις συγκατέκαιον, τῶν δ᾽ εἰς τὰς ὁδοὺς βιαζομένων οὐ διακρίνοντες οὔτε φύσιν, οὔθ᾽ ἡλικίαν, ἀλλ᾽ ὁμοίως παῖδας, νηπίους, γυναῖκας, πρεσβύτας ἐφόνευον, οὐδεμίαν συμπάθειαν λαμβάνοντες. Ἠκρωτηρίαζον δὲ καὶ τοὺς

νεκρούς, κατὰ τὸ πάτριον ἔθος· καὶ τινὲς μὲν χεῖρας ἀθρόας περιέφερον τοῖς σώμασι, τινὲς δὲ κεφαλὰς ἐπὶ τῶν γαισῶν καὶ τῶν σαυνίων ἀναπείραντες ἔφερον. Ὅσας δὲ τῶν γυναικῶν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τοὺς ναοὺς συμπεφευγυίας κατελάμβανον, παρεκελεύοντο μὴ φονεύειν· καὶ ταύταις μόναις πίστιν ἔδοσαν. Τοῦτο δ' ἔπραξαν οὐ τοὺς ἀκληροῦντας ἐλεοῦντες, ἀλλ' εὐλαβούμενοι μήποτε τὴν σωτηρίαν αἱ γυναῖκες ἀπογνοῦσαι, κατακαύσωσι τοὺς ναούς, καὶ μὴ δυνηθῶσι συλῆσαι τὴν ἐν αὐτοῖς καθιερωμένην πολυτέλειαν. Τοσοῦτο γὰρ ὠμότητι διέφερον οἱ βάρβαροι τῶν ἄλλων, ὥστε τῶν λοιπῶν, ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἀσεβεῖν εἰς τὸ δαιμόνιον, διασωζόντων τοὺς εἰς τὰ ἱερὰ καταπεφευγότας, Καρχηδόνιοι τοὐναντίον ἀπέσχοντο τῶν πολεμίων, ὅπως τοὺς τῶν θεῶν ναοὺς συλήσειαν. Ἤδη δὲ νυκτὸς οὔσης, ἡ μὲν πόλις διήρπαστο, τῶν δ' οἰκιῶν αἱ μὲν κατεκαύθησαν, αἱ δὲ κατεσκάφησαν· πᾶς δ' ἦν τόπος αἵματος καὶ νεκρῶν πλήρης. Ἑξακισχίλια μὲν πρὸς τοῖς μυρίοις εὑρέθη σώματα πεπτωκότα, καὶ χωρὶς αἰχμάλωτα συνήχθη πλείω τῶν πεντακισχιλίων.

(C. 58.) Qui a captivitate immunes, Agrigentum salvi pervenere, ibi omnia humanitatis officia experti sunt.

58. Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ βίου μεταβολὴν οἱ τοῖς Καρχηδονίοις Ἕλληνες συμμαχοῦντες, ἠλέουν τὴν τῶν ἀκληρούντων τύχην. Αἱ μὲν γυναῖκες ἐστερημέναι τῆς συνήθους τροφῆς, ἐν πολεμίων ὕβρει διενυκτέρευον, ὑπομένουσαι δεινὰς ταλαιπωρίας·

ὧν ἔνιαι θυγατέρας ἐπιγάμους ὁρᾷν ἠναγκάζοντ πασχούσας οὐκ οἰκεῖα τῆς ἡλικίας. Ἡ γὰρ βαρβάρων ὠμότης οὔτε παίδων ἐλευθέρων, οὔτε παρθένων φειδομένη, δεινὰς τοῖς ἠτυχηκόσι παρίστα συμφοράς. Διόπερ αἱ γυναῖκες ἀναλογιζόμεναι μὲν τὴν ἐν τῇ Λιβύῃ μέλλουσαν αὐταῖς ἔσεσθαι δουλείαν, θεωροῦσαι δ' αὐτὰς ἅμα τοῖς τέκνοις ἐν ἀτιμίᾳ καὶ προπηλακισμῷ δεσποτῶν ἀναγκαζομένας ὑπακούειν, τούτους δ' ὁρῶσαι ἀσύνετον μὲν τὴν φωνήν, θηριώδη δὲ τὸν τρόπον ἔχοντας· τὰ μὲν ζῶντα τῶν τέκνων ἐπένθουν, καὶ καθ' ἕκαστον τῶν εἰς ταῦτα παρανομημάτων οἱονεὶ νυγμοὺς εἰς τὴν ψυχὴν λαμβάνουσαι, περιπαθεῖς ἐγίνοντο, καὶ πολλὰ τὴν ἑαυτῶν τύχην κατωδύροντο· τοὺς δὲ πατέρας, ἔτι δὲ ἀδελφούς, οἳ διαγωνιζόμενοι περὶ τῆς πατρίδος τετελευτήκασιν, ἐμακάριζον, οὐθὲν ἀνάξιον ἑωρακότας τῆς ἰδίας ἀρετῆς. Οἱ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν διαφυγόντες Σελινούντιοι, τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἑξακόσιοι πρὸς τοῖς δισχιλίοις, διεσώθησαν εἰς Ἀκράγαντα, καὶ πάντων ἔτυχον τῶν φιλανθρώπων. Οἱ γὰρ Ἀκραγαντῖνοι σιτομετρήσαντες αὐτοῖς δημοσίᾳ, διέδωκαν κατὰ τὰς οἰκίας, παρακελευσάμενοι τοῖς ἰδιώταις, καὶ αὐτοῖς προθύμοις οὖσι, χορηγεῖν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἅπαντα.

(C. 59.) Sero Syracusiorum auxilia Agrigentum veniunt: frustra ab Hannibale captivos redimendi potestatem petunt. Qui efiugerant, Selinuntii Empedionem legatum miserunt, cui Hannibal integras opes illisque, imposito tributo, urbem habitandi copiam restituit, favens homini, qui semper a Carthaginiensium partibus fuisset. Sic nudata moenibus Selinunte, victor Himeram petit, ulturus avum Hamilcarem, ibi priore bello trucidatum, et patrem Gesconem, eius urbis caussa exilio

multatum. Inde atrocissima oritur dimicatio, inveniunturque Himeraei Syracusiorum ex Agrigento manu aliisque sociis, quibus Diocles praeerat.

59. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, εἰς τὸν Ἀκράγαντα κατήντησαν στρατιῶται τρισχίλιοι παρὰ Συρακουσίων ἐπίλεκτοι, προαπεσταλμένοι κατὰ σπουδὴν ἐπὶ τὴν βοήθειαν. Πυθόμενοι δὲ τὴν πόλιν ἡλωκυῖαν, πρέσβεις ἀπέστειλαν, παρακαλοῦντες τὸν Ἀννίβαν τούς τε αἰχμαλώτους ἀπολυτρῶσαι, καὶ τῶν θεῶν τοὺς ναοὺς ἐᾶσαι. Ὁ δ᾽ Ἀννίβας ἀπεκρίθη, τοὺς μὲν Σελινουντίους, μὴ δυναμένους τηρεῖν τὴν ἐλευθερίαν, πεῖραν τῆς δουλείας λήψεσθαι· τοὺς δὲ θεοὺς ἐκτὸς Σελινοῦντος οἴχεσθαι, προσκόψαντας τοῖς ἐνοικοῦσιν. Ὅμως δὲ τῶν πεφευγότων Ἐμπεδίωνα πρεσβευτὴν ἀποστειλάντων, τούτῳ μὲν ὁ Ἀννίβας τὰς οὐσίας ἀποκατέστησεν· ἀεὶ γὰρ ἦν τὰ Καρχηδονίων πεφρονηκώς, καὶ πρὸ τῆς πολιορκίας τοῖς πολίταις συμπεφωνηκώς, μὴ πολεμεῖν Καρχηδονίους· ἐχαρίσατο δ᾽ αὐτῷ τοὺς συγγενεῖς, τοὺς ὄντας ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις, καὶ τοῖς ἐκπεφευγόσι Σελινουντίοις ἔδωκεν ἐξουσίαν τὴν πόλιν οἰκεῖν, καὶ τὴν χώραν γεωργεῖν, τελοῦντας φόρον τοῖς Καρχηδονίοις. Αὕτη μὲν οὖν ἡ πόλις ἀπὸ τῆς κτίσεως οἰκηθεῖσα χρόνον ἐτῶν διακοσίων τεσσαράκοντα δύο, ἑάλω· ὁ δὲ Ἀννίβας περιελὼν τὰ τείχη τῆς Σελινοῦντος, ἀνέζευξε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴν Ἱμέραν, ἐπιθυμῶν μάλιστα ταύτην κατασκάψαι τὴν πόλιν. Διὰ ταύτην γὰρ ὁ μὲν πατὴρ αὐτοῦ φυγὰς ἦν, ὁ δὲ προπάτωρ Ἀμίλκας πρὸς ταύτῃ καταστρατηγηθεὶς ὑπὸ Γέλω-

νος ἀνῃρέθη, καὶ μετ' αὐτοῦ πεντεκαίδεκα μυριάδες στρατιωτῶν ἀνῃρέθησαν, ἄλλαι δὲ οὐκ ἐλάττους τούτων ᾐχμαλωτίσθησαν. Ὑπὲρ ὧν σπεύδων τιμωρίαν λαβεῖν Ἀννίβας, τέτρασι μυριάσιν ἄποθεν τῆς πόλεως ἐπί τινων λόφων κατεστρατοπέδευσε, τῇ δ' ἄλλῃ δυνάμει πάσῃ περιεστρατοπέδευσε τὴν πόλιν, προςγενομένων ἄλλων παρά τε Σικελῶν καὶ Σικανῶν διςμυρίων στρατιωτῶν. Στήσας δὲ μηχανάς, τὸ τεῖχος κατὰ πλείονας τόπους ἐσάλευε, καὶ πολλῷ πλήθει διαγωνιζόμενος ἐκ διαδοχῆς, κατεπόνει τοὺς πολιορκουμένους, ἅτε καὶ τῶν στρατιωτῶν ἐπηρμένων ταῖς εὐτυχίαις. Ὑπώρυττε δὲ καὶ τὰ τείχη, καὶ ξύλοις ὑπήρειδεν, ὧν ἐμπρησθέντων, ταχὺ πολὺ μέρος τοῦ τείχους ἔπεσεν. Ἔνθα δὴ συνέβαινε καρτερωτάτην μάχην γίνεσθαι, τῶν μὲν βιαζομένων ἐντὸς τοῦ τείχους παρειςπεσεῖν, τῶν δὲ φοβουμένων μὴ ταὐτὰ πάθωσι τοῖς Σελινουντίοις. Διὸ καὶ τὸν ἔσχατον ἀγῶνα τιθεμένων αὐτῶν ὑπὲρ τέκνων καὶ γονέων καὶ τῆς περιμαχήτου πᾶσι πατρίδος, ἐξεώσθησαν οἱ βάρβαροι, καὶ ταχὺ τὸ μέρος τοῦ τείχους ἀνῳκοδόμησαν. Παρεγενήθησαν δ' αὐτοῖς εἰς τὴν βοήθειαν οἵ τ' ἐξ Ἀκράγαντος Συρακούσιοι, καί τινες τῶν ἄλλων συμμάχων, οἱ πάντες εἰς τετρακιςχιλίους, ὧν Διοκλῆς ὁ Συρακούσιος εἶχε τὴν ἡγεμονίαν.

(C. 60.) His strenue pugnantibus, barbari, audacia hostium et repentina impressione perculsi, terga verterunt. Quibus opem laturus Hannibal milites, quos in castris habebat, deduxit, et Himeraeos, qui perturbatis illos ordinibus insectabantur, sic est adortus, ut magna tandem cum caede in fugam sese effunderent.

60. Τότε μὲν οὖν, νυκτὸς ἀφελομένης τὴν ἐπὶ

τῷ πλείονι φιλονεικίαν, ἔλυσαν τὴν πολιορκίαν. Ἅμα δ' ἡμέρᾳ τοῖς Ἱμεραίοις ἔδοξε μὴ περιορᾶν αὐτοὺς συγκεκλεισμένους ἀγεννῶς, καθάπερ τοὺς Σελινουντίους· ἐπὶ δὲ τῶν τειχῶν φύλακας κατέταττον, τοὺς δ' ἄλλους στρατιώτας σὺν τοῖς παραγεγονόσι συμμάχοις ἐξήγαγον, ὄντας περὶ μυρίους. Ἀπροσδοκήτως δὲ τοῖς πολεμίοις ἀπαντήσαντες, εἰς ἔκπληξιν ἤγαγον τοὺς βαρβάρους, νομίζοντας ἥκειν τοὺς συμμάχους τοῖς πολιορκουμένοις. Πολὺ δὲ ταῖς τόλμαις ὑπερέχοντες καὶ ταῖς εὐχειρίαις, καὶ τὸ μέγιστον, μιᾶς ἐλπίδος εἰς σωτηρίαν ὑποκειμένης, εἰ τῇ μάχῃ κρατήσειαν, εὐθὺς τοὺς πρώτους ὑποστάντας ἀνεῖλον. Τοῦ δὲ πλήθους τῶν βαρβάρων συντρέχοντος ἐν ἀταξίᾳ πολλῇ, διὰ τὸ μηδέποτ' ἂν ἐλπίσαι τοὺς συγκεκλεισμένους τηλικαῦτα τολμήσειν, οὐ μετρίως ἠλαττοῦντο. Εἰς ἕνα γὰρ τόπον ὀκτὼ μυριάδων συνδραμουσῶν, ἀτάκτως συνέβαινε τοὺς βαρβάρους ἀλλήλοις ἐμπίπτειν, καὶ πλείονα πάσχειν ὑφ' ἑαυτῶν ἤπερ ὑπὸ τῶν πολεμίων. Οἱ δ' Ἱμεραῖοι θεατὰς ἔχοντες ἀπὸ τῶν τειχῶν γονεῖς καὶ παῖδας, ἔτι δὲ τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἀφειδῶς ἐχρῶντο τοῖς ἰδίοις σώμασιν εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν. Λαμπρῶς δ' αὐτῶν ἀγωνιζομένων, οἱ βάρβαροι τάς τε τόλμας καὶ τὸ παράδοξον καταπλαγέντες, πρὸς φυγὴν ἐτράπησαν. Τούτων δ' οὐδενὶ κόσμῳ φευγόντων πρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν λόφων στρατοπεδεύοντας, ἐπηκολούθουν, ἀλλήλοις παρακελευόμενοι μηδένα ζωγρεῖν· καὶ πλείους ἀνεῖλον τῶν ἑξακισχιλίων, ὡς Τίμαιος, ὡς δ' Ἔφορός φησι,

δισμυρίων. Ὁ δ' Ἀννίβας ὁρῶν τοὺς ἰδίους καταπονουμένους, κατεβίβασε τοὺς ἐπὶ τῶν λόφων κατεστρατοπεδευκότας, καὶ παραβοηθήσας τοῖς ἐλαττουμένοις, κατέλαβε τοὺς Ἱμεραίους ἐν οὐδεμιᾷ τάξει τὸν διωγμὸν ποιουμένους. Γενομένης δὲ μάχης καρτερᾶς, τὸ μὲν πλῆθος τῶν Ἱμεραίων πρὸς φυγὴν ὥρμησαν· τρισχίλιοι δ' αὐτῶν ὑποστάντες τὴν τῶν Καρχηδονίων δύναμιν, καὶ πολλὰ δράσαντες, ἅπαντες ἀνῃρέθησαν.

(C. 61.) Peracta pugna, quoniam rumor increbuerat, Hannibalem, impositis in triremes ad Motyen fortissimis militibus, Syracusas petiturum, ut urbem defensoribus vacuam invadat; Diocles, invitis Himeraeis, partem copiarum domum reducit, partem urbis praesidio relinquit. Comitantur illum Himerensium quam plurimi.

61. Τῆς δὲ μάχης ταύτης ἤδη τέλος ἐχούσης, κατέπλευσαν πρὸς τὴν Ἱμέραν πέντε πρὸς ταῖς εἴκοσι τριήρεις παρὰ τῶν Σικελιωτῶν, ἃς πρότερον μὲν ἀπεστάλκεισαν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ συμμαχίαν· τότε δ' ἀνέστρεψαν ἀπὸ τῆς στρατείας. Διεδόθη δὲ καὶ φήμη τις κατὰ τὴν πόλιν, ὅτι Συρακούσιοι μὲν πανδημεὶ μετὰ τῶν συμμάχων πορεύονται τοῖς Ἱμεραίοις βοηθεῖν, Ἀννίβας δὲ μέλλοι τὰς ἐν Μοτύῃ τριήρεις πληροῦν τῶν κρατίστων ἀνδρῶν, καὶ περιπλεύσας ἐπὶ Συρακούσας, ἔρημον τὴν πόλιν τῶν ἀμυνομένων καταλαβέσθαι. Διόπερ Διοκλῆς ὁ τῶν ἐν Ἱμέρᾳ στρατηγὸς συνεβούλευσε τοῖς ναυάρχοις τὴν ταχίστην ἐκπλεῖν εἰς Συρακούσας, ἵνα μὴ συμβῇ κατὰ κράτος ἁλῶναι τὴν πόλιν, ἀπολωλότων ἐν τῇ μάχῃ τῶν κρατίστων ἀνδρῶν. Διόπερ ἐφαίνετο συμφέρειν αὐτοῖς ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, καὶ

τοὺς μὲν ἡμίσεις εἰς τὰς τριήρεις ἐμβιβάσαι, (ταύτας γὰρ κατακομιεῖν αὐτούς, μέχρις ἂν ἐκτὸς τῆς Ἱμεραίας γίνωνται χώρας,) τοῖς δ' ἡμίσεσι τηρεῖν, ἕως ἂν πάλιν αἱ τριήρεις ἐπιστρέψωσι. Τῶν δ' Ἱμεραίων σχετλιαζόντων μὲν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, οὐκ ἐχόντων δὲ ὃ πράξειαν ἕτερον, αἱ μὲν τριήρεις νυκτὸς ἐπληροῦντο κατὰ σπουδὴν ἀναμὶξ γυναικῶν τε καὶ παίδων, ἔτι δὲ τῶν ἄλλων σωμάτων ἐπὶ τούτων ἀποπλεόντων ὡς ἐπὶ Μεσσήνην· Διοκλῆς δὲ τοὺς ἰδίους στρατιώτας ἀναλαβὼν, καὶ τοὺς πεσόντας ἐν τῇ μάχῃ καταλιπὼν, ὥρμησεν ἐπ' οἴκου τὴν πορείαν ποιούμενος. Πολλοὶ δὲ τῶν Ἱμεραίων μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐξώρμησαν σὺν τοῖς περὶ τὸν Διοκλῆν, μὴ δυναμένων χωρῆσαι τῶν τριήρων τὸν ὄχλον.

(C. 62.) Praesidiarii quamquam muros fortiter propugnant; tamen postridie, quum iam triremes redeuntes conspicerent, hostium impetui concedunt. Qui, expugnata urbe, omnia ferro flammaque miscent, nec prius a caede temperant, quam aedium iis fanorumque direptio imperatur. Hannibal captivorum sanguine avo parentat. Tum, exauctorato exercitu, cum Siculis Campanos dimittit, de iniquitate Carthaginiensium graviter querentes; reliquoque in Sicilia praesidio, praeda onustus, patriam repetit, ubi laetis omnium acclamationibus excipitur.

62. Οἱ δ' ἐν τῇ πόλει καταλειφθέντες διενυκτέρευον μὲν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐπὶ τῶν τειχῶν· ἅμα δ' ἡμέρᾳ τῶν Καρχηδονίων περιστρατοπεδευσάντων τὴν πόλιν, καὶ πυκνὰς προσβολὰς ποιουμένων, οἱ καταλειφθέντες τῶν Ἱμεραίων ἀφειδῶς ἠγωνίζοντο, προσδοκῶντες τὴν τῶν νεῶν παρουσίαν. Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν διεκαρτέρησαν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν τριήρων ἐπιφαινομένων, ἤδη συνέβαινε τὸ μὲν

τεῖχος πεσεῖν ὑπὸ τῶν μηχανῶν, τοὺς δ' Ἴβηρας ἀθρόους παρεισπεσεῖν εἰς τὴν πόλιν. Τῶν δὲ βαρβάρων οἱ μὲν ἠμύνοντο τοὺς παραβοηθοῦντας τῶν Ἱμεραίων, οἱ δέ, καταλαμβανόμενοι τὰ τείχη, παρεδέχοντο τοὺς ἰδίους. Κατὰ κράτος οὖν ἁλούσης τῆς πόλεως, ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ βάρβαροι πάντας ἐφόνευον τοὺς καταλαμβανομένους ἀσυμπαθῶς, τοῦ δ' Ἀννίβα ζωγρεῖν παραγγείλαντος, ὁ μὲν φόνος ἔληξεν, ἡ δ' ἐκ τῶν οἰκιῶν εὐδαιμονία διεφορεῖτο. Ὁ δ' Ἀννίβας τὰ μὲν ἱερὰ συλήσας, καὶ τοὺς καταφυγόντας ἱκέτας ἀποσπάσας, ἐνέπρησε, καὶ τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος κατέσκαψεν, οἰκισθεῖσαν ἔτη διακόσια τεσσαράκοντα. Τῶν δ' αἰχμαλώτων γυναῖκάς τε καὶ παῖδας διαδοὺς εἰς τὸ στρατόπεδον παρεφύλαττε· τῶν δ' ἀνδρῶν τοὺς ἁλόντας εἰς τρισχιλίους ὄντας παρήγαγεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ πρότερον Ἀμίλκας ὁ πάππος αὐτοῦ ὑπὸ Γέλωνος ἀνῃρέθη, καὶ πάντας αἰκισάμενος κατέσφαξε. Μετὰ δὲ ταῦτα διαλύσας τὸ στρατόπεδον, τοὺς μὲν ἀπὸ Σικελίας συμμάχους ἀπέστειλεν εἰς τὰς πατρίδας, μεθ' ὧν καὶ Καμπανοὶ συνηκολούθησαν, ἐγκαλοῦντες μὲν τοῖς Καρχηδονίοις, ὡς αἰτιώτατοι μὲν τῶν εὐημερημάτων γεγενημένοι, οὐκ ἀξίας δὲ χάριτας εἰληφότες τῶν πεπραγμένων. Ὁ δ' Ἀννίβας εἰς τὰς μακρὰς ναῦς καὶ φορτηγοὺς ἐμβιβάσας τὴν δύναμιν, καὶ τοὺς ἱκανοὺς τοῖς συμμάχοις ἀπολιπὼν στρατιώτας, ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Σικελίας. Ἐπεὶ δ' εἰς Καρχηδόνα κατέπλευσε μετὰ πολλῶν λαφύρων, ἀπήντων αὐτῷ πάντες δεξιούμενοι καὶ τιμῶντες,

ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μείζονα πράξαντα τῶν πρότερον στρατηγῶν.

(C. 63.) Hermocrates, Syracusiorum quondam praetor, Lacedaemoniis auxilio missus, sed per factionem in exilium actus, tum a Pharnabazo pecunia adiutus, in Siciliam redit, occupataque Selinunte, et agros Carthaginiensibus subiectos depopulatus, gratiam popularium recuperavit.

63. Εἰς δὲ τὴν Σικελίαν κατέπλευσεν Ἑρμοκράτης ὁ Συρακούσιος. Οὗτος δ' ἐν μὲν τῷ πρὸς Ἀθηναίους πολέμῳ στρατηγήσας, καὶ πολλὰ τῇ πατρίδι χρήσιμος γενόμενος, πλεῖστον ἴσχυσε παρὰ τοῖς Συρακουσίοις· μετὰ δὲ ταῦτα ναύαρχος πεμφθεὶς σὺν τριάκοντα πέντε τριήρεσι Λακεδαιμονίοις συμμαχήσων, ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων κατεστασιάσθη, καὶ φυγῆς μὲν ἐγενήθη κατάδικος, τὸν δὲ στόλον παρέδωκεν ἐν Πελοποννήσῳ τοῖς ἐπὶ τὴν διαδοχὴν ἀποσταλεῖσιν. Αὐτὸς δ' ἐκ τῆς στρατείας φιλίαν ἔχων πρὸς Φαρνάβαζον τὸν τῶν Περσῶν σατράπην, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ πολλὰ χρήματα, μεθ' ὧν εἰς Μεσσήνην καταπλεύσας, πέντε μὲν ἐναυπήγησε τριήρεις, χιλίους δ' ἐμισθώσατο στρατιώτας. Παραλαβὼν δὲ καὶ τῶν ἐκπεπτωκότων Ἱμεραίων ὡς χιλίους, ἐπεχείρησε μὲν εἰς Συρακούσας κατελθεῖν, συναγωνιζομένων αὐτῷ τῶν φίλων· ἀποτυχὼν δὲ τῆς ἐπιβολῆς, ὥρμησε διὰ τῆς μεσογείου, καὶ καταλαβόμενος τὸν Σελινοῦντα, καὶ τῆς πόλεως μέρος ἐτείχισε, καὶ πανταχόθεν κατεκάλει τοὺς διασεσωσμένους τῶν Σελινουντίων. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ὑποδεχόμενος εἰς τὸν τόπον, συνήγαγε δύναμιν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν ἑξακισχιλίων. Ἐντεῦθεν δ' ὁρμώμενος, πρῶτον μὲν τὴν τῶν Μοτυηνῶν

ἐπόρθησε χώραν, καὶ τοὺς ἐπεξελθόντας ἐκ τῆς πόλεως μάχῃ κρατήσας, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, τοὺς δ' ἄλλους συνεδίωξεν ἐντὸς τοῦ τείχους. Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν τῶν Πανορμιτῶν χώραν λεηλατήσας, ἀναριθμήτου λείας ἐκυρίευσε. Τῶν δὲ Πανορμιτῶν πανδημεὶ παραταξαμένων πρὸ τῆς πόλεως, εἰς πεντακοσίους μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε, τοὺς δ' ἄλλους συνέκλεισεν ἐντὸς τῶν τειχῶν. Παραπλησίως δὲ καὶ τὴν ἄλλην χώραν ἅπασαν, τὴν ὑπὸ Καρχηδονίους οὖσαν, πορθῶν, ἐπαίνου παρὰ τοῖς Σικελιώταις ἐτύγχανεν. Εὐθὺς δὲ καὶ τῶν Συρακουσίων οἱ πλεῖστοι μετεμελήθησαν, ἀναξίως τῆς ἰδίας ἀρετῆς ὁρῶντες πεφυγαδευμένον τὸν Ἑρμοκράτην. Διὸ καὶ περὶ αὐτοῦ πολλῶν λόγων γινομένων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὁ μὲν δῆμος φανερῶς ἦν βουλόμενος καταδέχεσθαι τὸν ἄνδρα· ὁ δ' Ἑρμοκράτης ἀκούων τὴν περὶ αὐτοῦ φήμην ἐν ταῖς Συρακούσαις, παρεσκευάζετο πρὸς τὴν αὐτοῦ κάθοδον ἐπιμελῶς, εἰδὼς τοὺς ἀντιπολιτευομένους ἀντιπράξοντας. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

(C. 64.) Inde scriptor in belli Peloponnesiaci historia pergit. Nempe Thrasyllus, repulsus Epheso, quam expugnare conabatur, Lesbum petit. Qui ad Cyzicum haerebant, Atheniensium duces, Chalcedonem profecti, primo castellum Chrysopolin condunt, relictoque ibi praesidio, decimas a navigantibus ex Ponto exigunt. Tum, divisis copiis, Theramenes Chalcedonem et Byzantium obsidet; Thrasybulus Thraciae urbes domat: Alcibiades pecuniae vim e Pharnabazi provincia colligit. Interim Pylus, quam Messenii tenebant, in Lacedaemoniorum potestatem rediit, frustra illuc ad defensionem misso Anyto, qui propterea proditionis accusatus Athenis, iudicium primus donis corrupit.

64. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα, Θράσυλλος πεμφθεὶς παρ' Ἀθηναίων μετὰ νεῶν τριάκοντα καὶ πολλῶν

ὁπλιτῶν, σὺν ἱππεῦσιν ἑκατόν, κατέπλευσεν εἰς τὴν Ἔφεσον· ἐκβιβάσας δὲ τὴν δύναμιν, κατὰ δύο τόπους προςβολὰς ἐποιήσατο. Τῶν δ' ἔνδον ἐπεξελθόντων, καρτερὰν συνέβη μάχην συστῆναι. Πανδημεὶ δὲ τῶν Ἐφεσίων ἀγωνισαμένων, τετρακόσιοι μὲν τῶν Ἀθηναίων ἔπεσον, τοὺς δ' ἄλλους ὁ Θράσυλλος ἀναλαβὼν εἰς τὰς ναῦς, ἐξέπλευσεν εἰς Λέσβον. Οἱ δὲ περὶ Κύζικον ὄντες τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί, πλεύσαντες ἐπὶ Χαλκηδόνα, Χρυσόπολιν ᾤκισαν φρούριον, καὶ τὴν ἱκανὴν αὐτῷ κατέλιπον δύναμιν· τοῖς δ' ἐπὶ τούτων κατασταθεῖσι προςέταξαν δεκάτην πράττεσθαι τοὺς ἐκ τοῦ Πόντου πλέοντας. Μετὰ δὲ ταῦτα διελομένων αὐτῶν τὰς δυνάμεις, Θηραμένης μὲν μετὰ πεντήκοντα νεῶν κατελείφθη, πολιορκήσων Χαλκηδόνα καὶ Βυζάντιον· Θρασύβουλος δὲ περὶ Θρᾴκην πεμφθείς, τὰς ἐν τούτοις τοῖς τόποις πόλεις προςηγάγετο· Ἀλκιβιάδης δὲ τὸν Θράσυλλον μετὰ τῶν τριάκοντα νεῶν ἀπολύσας, ἔπλευσεν εἰς τὴν ὑπὸ Φαρνάβαζον χώραν· καὶ κοινῇ πολλὴν αὐτῆς πορθήσαντες, τούς τε στρατιώτας ἐνέπλησαν ὠφελείας, καὶ αὐτοὶ χρήματα συνήγαγον ἐκ τῶν λαφύρων, βουλόμενοι κουφίσαι τὸν δῆμον τῶν εἰςφορῶν. Λακεδαιμόνιοι δὲ πυνθανόμενοι περὶ τὸν Ἑλλήςποντον ὑπάρχειν ἁπάσας τὰς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεις, ἐστράτευσαν ἐπὶ Πύλον, ἣν Μεσσήνιοι φρουρᾷ κατεῖχον, κατὰ μὲν θάλατταν ἕνδεκα ναυσίν· ὧν ἦσαν αἱ μὲν ἀπὸ Σικελίας πέντε, ἓξ δὲ ἐκ τῶν πολιτῶν πεπληρωμέναι· πεζῇ δὲ παρήγαγον ἱκανὴν δύναμιν, καὶ περιστρατεύσαντες τὸ φρούριον,

ἐπόρθουν ἅμα καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ἃ δὴ πυθόμενος ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος, ἐξαπέστειλε τοῖς πολιορκουμένοις εἰς βοήθειαν ναῦς τριάκοντα, καὶ στρατηγὸν Ἄνυτον τὸν Ἀνθεμίωνος. Οὗτος μὲν οὖν ἐκπλεύσας, καὶ διά τινας χειμῶνας οὐ δυνηθεὶς τὸν Μαλέαν κάμψαι, ἀπέπλευσεν εἰς Ἀθήνας. Ἐφ' οἷς ὁ μὲν δῆμος ὀργισθεὶς, καὶ καταιτιασάμενος αὐτοῦ προδοσίαν, μετέστησεν εἰς κρίσιν· ὁ δ' Ἄνυτος ἰσχυρῶς κινδυνεύων, ἐῤῥύσατο χρήμασι τὴν ἰδίαν ψυχὴν, καὶ πρῶτος Ἀθηναίων δοκεῖ δικαστήριον δωροδοκῆσαι. Οἱ δ' ἐν τῇ Πύλῳ Μεσσήνιοι μέχρι μέν τινος ἀντεῖχον, προσδοκῶντες παρὰ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν· ὡς δ' οἱ μὲν πολέμιοι τὰς προσβολὰς ἐκ διαδοχῆς ἐποιοῦντο, τῶν δὲ ἰδίων οἱ μὲν ἐκ τῶν τραυμάτων ἀπέθνησκον, οἱ δ' ἐκ τῆς σιτοδείας κακῶς ἀπήλλαττον, ὑπόσπονδοι τὸν τόπον ἐξέλιπον. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν ἐγκρατεῖς ἐγένοντο τῆς Πύλου, πεντεκαίδεκα ἔτη τῶν Ἀθηναίων αὐτὴν κατεσχηκότων, ἀφ' ὅτου Δημοσθένης αὐτὴν ἐτείχισε.

(C. 65.) Megarenses interea Nisaeam capiunt, a Leotrophida et Timarcho, Atheniensium ducibus, devicti. Quo facto Lacedaemonii Cratesippidam cum classe opitulari sociis iubent: qui exulum e Chio pecunia instructus, tum arcem occupavit, tum illos reduxit, ab adversariis posthac saepius lacessitos.

65. Τούτων δὲ πραττομένων, Μεγαρεῖς μὲν Νισαίαν ὑπ' Ἀθηναίους οὖσαν εἷλον. Ἀθηναῖοι δ' ἐπ' αὐτοὺς ἀπέστειλαν Λεωτροφίδην καὶ Τίμαρχον, μετὰ μὲν πεζῶν χιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων. Οἷς οἱ Μεγαρεῖς ἀπαντήσαντες μετὰ τῶν ὅπλων πανδημεὶ, καὶ παραλαβόντες τινὰς τῶν ἐκ Σικελίας, παρετάξαντο πρὸς τοῖς λόφοις, τοῖς Κέρασι καλουμέ-

νοις. Τῶν δ' Ἀθηναίων λαμπρῶς ἀγωνισαμένων, καὶ πολλαπλασίους ὄντας τοὺς πολεμίους τρεψαμένων, Μεγαρέων ἔπεσον μὲν πολλοί, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων εἴκοσι μόνον. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι βαρέως φέροντες ἐπὶ τῷ τὴν Νισαίαν κατειλῆφθαι, τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους οὐκ ἐδίωξαν, πρὸς δὲ τοὺς Μεγαρεῖς χαλεπῶς διακείμενοι, παμπληθεῖς ἀνεῖλον. Λακεδαιμόνιοι δὲ Κρατησιππίδαν ἑλόμενοι ναύαρχον, καὶ παρὰ τῶν συμμάχων ναῦς αὐτῶν πληρώσαντες εἰκοσιπέντε, προσέταξαν παραβοηθεῖν τοῖς συμμάχοις. Οὗτος δὲ χρόνον μέν τινα περὶ τὴν Ἰωνίαν διέτριψεν, οὐθὲν ἄξιον λόγου πράξας· μετὰ δὲ ταῦτα παρὰ τῶν ἐκ Χίου φυγάδων λαβὼν χρήματα, κατήγαγεν αὐτούς, καὶ τὴν ἀκρόπολιν τῶν Χίων κατελάβετο. Οἱ δὲ κατελθόντες τῶν Χίων τῶν ἀντιπολιτευομένων αὐτοῖς καὶ τῆς ἐκπτώσεως αἰτίων ὄντων εἰς ἑξακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας ἐφυγάδευσαν. Οὗτοι δὲ τῆς ἀντιπέραν ἠπείρου χωρίον Ἀταρνέα καλούμενον κατελάβοντο, σφόδρα τῇ φύσει καθεστηκὸς ὀχυρόν· καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ τούτου τὰς ἀφορμὰς ἔχοντες, ἐπολέμουν τοῖς Χίον ἔχουσι

(C. 66.) Munita Lampsaco, Alcibiades et Thrasyllus Therameni se iungunt, Lacedaemonios ad Chalcedonem superant, corumque imperatorem Hippocratem caedunt. Devictis Theramenes tributum porro solvendum imperat, oppugnans deinde Byzantium. Alcibiades autem, suscepta in Hellespontum et Chersonesum expeditione, collectaque inde pecuniae vi, quum Thraces ad stipendia secum facienda adduxisset, citato ad Theramenem cursu Byzantium proficiscitur. Magnum in urbe praesidium collocarat Clearchus, oppugnationi strenue resistens; sed ubi ad Pharnabazum pecuniam petiturus se contulerat; (C. 67.) Byzantiorum nonnulli, asperitatem Clearchi pertaesi, proditione Athenienses in urbem recipiunt. Irrumpentibus dum acriter obnituntur Lacedaemonii; Alcibiades nulla Byzantios iniuria affectum iri proclamavit. Quo facto oppidani in ipsos Lacedaemonios arma convertunt. Ex-

pugnata tandem urbs redditur Byzantiis, supplicesque Lacedaemoniorum ad iudicium populi subeundum Athenas transferuntur.

66. Τούτων δὲ πραττομένων, Ἀλκιβιάδης καὶ Θράσυλλος Λάμψακον τειχίσαντες, ἐν μὲν ταύτῃ τὴν ἱκανὴν φυλακὴν κατέλιπον, αὐτοὶ δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἐξέπλευσαν πρὸς Θηραμένην, ὃς ἐπόρθει τὴν Χαλκηδόνα, ναῦς μὲν ἔχων ἑβδομήκοντα, στρατιώτας δὲ πεντακισχιλίους. Ἀθροισθεισῶν δὲ τῶν δυνάμεων εἰς ἕνα τόπον, ἀπετείχισαν τὴν πόλιν ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν ξυλίνῳ τείχει. Ὁ δ' ἐν τῇ πόλει καθιστάμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων Ἱπποκράτης ἡγεμὼν, (ὃν οἱ Λάκωνες ἁρμοστὴν ἐκάλουν,) τούς τ' ἰδίους στρατιώτας ἀντεξήγαγε καὶ τοὺς Χαλκηδονίους ἅπαντας. Γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐῤῥωμένως ἀγωνισαμένων, ὅ,τε Ἱπποκράτης ἔπεσε, καὶ τῶν λοιπῶν οἱ μὲν ἀνῃρέθησαν, οἱ δὲ κατατρωθέντες συνέφυγον εἰς τὴν πόλιν. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλκιβιάδης μὲν εἰς Ἑλλήσποντον καὶ Χεῤῥόνησον ἐξέπλευσε, βουλόμενος ἀθροῖσαι χρήματα· οἱ δὲ περὶ τὸν Θηραμένην ὁμολογίαν ἐποιήσαντο πρὸς Χαλκηδονίους, φόρον λαμβάνειν παρ' αὐτῶν, ὅσον καὶ πρότερον. Ἐντεῦθεν δὲ τὰς δυνάμεις ἀπαγαγόντες πρὸς Βυζάντιον, ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἀποτειχίζειν ἐπεχείρησαν. Ἀλκιβιάδης δὲ ἀθροίσας χρήματα, πολλοὺς αὐτῷ τῶν Θρᾳκῶν ἔπεισε συστρατεῦσαι. Παρέλαβε δὲ καὶ τοὺς Χεῤῥόνησον οἰκοῦντας πανδημεὶ, καὶ μετὰ πάσης δυνάμεως ἀναζεύξας, πρῶτον μὲν Σηλυβρίαν διὰ προδοσίας εἷλεν, ἐξ ἧς

πολλὰ χρήματα πραξάμενος, ἐν μὲν ταύτῃ φρουρὰν κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ διὰ τάχους ἧκε πρὸς τοὺς περὶ Θηραμένην εἰς Βυζάντιον. Ἀθροισθεισῶν δὲ τῶν δυνάμεων, οὗτοι μὲν τὰ πρὸς πολιορκίαν ἡτοιμάζοντο· ἤμελλον γὰρ νικήσειν πόλιν βάρος ἔχουσαν, καὶ γέμουσαν τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀμυνομένων. Χωρὶς γὰρ τῶν Βυζαντίων πολλῶν ὄντων, Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος ἁρμοστὴς εἶχε πολλοὺς ἐν τῇ πόλει τῶν Πελοποννησίων, καὶ μισθοφόρους. Μέχρι μὲν οὖν τινὸς προσβολὰς ποιούμενοι, κακὸν οὐδὲν ἀξιόλογον δρῶντες τοὺς ἔνδον διετέλουν· ἐπεὶ δ᾽ ὁ τῆς πόλεως ἐπιστάτης ἀπῆλθε πρὸς Φαρνάβαζον, ὅπως λάβῃ χρήματα, τηνικαῦτά τινες τῶν Βυζαντίων, μισοῦντες τὸ βάρος τῆς ἐπισταμίας, (ἦν γὰρ ὁ Κλέαρχος χαλεπός,) προὔδωκαν τὴν πόλιν τοῖς περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην.

67. Οὗτοι δὲ ὡς λύσοντες τὴν πολιορκίαν, καὶ τὰς δυνάμεις ἀπάξοντες εἰς Ἰωνίαν, δείλης ταῖς ναυσὶ πάσαις ἐξέπλευσαν, καὶ τὸ πεζὸν στράτευμα μέχρι τινὸς ἀπαγαγόντες, ὡς ἐπέλαβεν ἡ νὺξ, πάλιν ὑπέστρεψαν, καὶ περὶ μέσας τὰς νύκτας προσέμιξαν τῇ πόλει· καὶ τὰς μὲν τριήρεις ἀπέστειλαν, προστάξαντες ἀφέλκειν τὰ πλοῖα, καὶ κραυγὴν ποιεῖν ὡς ἁπάσης ἐκεῖ τῆς δυνάμεως οὔσης· αὐτοὶ δὲ μετὰ τοῦ πεζοῦ στρατεύματος πρὸς τοῖς τείχεσιν ἐτήρουν τὸ συντεταγμένον παρὰ τῶν ἐνδιδόντων σύσσημον. Τῶν δ᾽ ἐν ταῖς τριήρεσι ποιησάντων τὸ προσταχθὲν, καὶ τῶν πλοίων τὰ μὲν συντριβόμενα ταῖς ἀποστολαῖς ἐμπιπρώντων, τὰ δ᾽ ἀποσπώντων ταῖς σιδηραῖς

χερσὶν, ἔτι δὲ βοὴν ἐξαίσιον ποιούντων, οἱ μὲν κατὰ τὴν πόλιν ὄντες Πελοποννήσιοι, καὶ πάντες οἱ τὴν ἀπάτην ἀγνοοῦντες, ἐξεβοήθουν ἐπὶ τοὺς λιμένας. Διόπερ οἱ τὴν πόλιν προδιδόντες ἦραν τὸ σύσσημον ἀπὸ τοῦ τείχους, καὶ παρεδέχοντο τοὺς περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην διὰ τῶν κλιμάκων κατὰ πολλὴν ἀσφάλειαν, ὡς ἂν τοῦ πλήθους ἐπὶ τὸν λιμένα συνδεδραμηκότος. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι πυθόμενοι τὸ γεγονός, τὸ μὲν πρῶτον τοὺς ἡμίσεις ἐπὶ τοῦ λιμένος ἀπέλιπον, τοῖς δὲ λοιποῖς κατὰ σπουδὴν ἐξεβοήθουν ἐπὶ τὰ κατειλημμένα τείχη· ἤδη δὲ σχεδὸν πάσης τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων παρεισπεπτωκυίας, ὅμως οὐ κατεπλάγησαν, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀντιστάντες, εὐρώστως τοὺς Ἀθηναίους ἠμύνοντο, συναγωνιζομένων τῶν Βυζαντίων· καὶ πέρας οὐκ ἂν ἐκράτησαν Ἀθηναῖοι τῆς πόλεως διὰ μάχης, εἰ μὴ συννοήσας τὸν καιρὸν Ἀλκιβιάδης ἐκήρυξε μηδὲν ἀδίκημα ποιεῖν τοῖς Βυζαντίοις· οὕτω γὰρ οἱ πολιτικοὶ μεταβαλλόμενοι, τοὺς Πελοποννησίους ἠμύνοντο. Ὅθεν οἱ πλεῖστοι μὲν αὐτῶν ἀνῃρέθησαν, εὐγενῶς ἀγωνισάμενοι, οἱ δὲ περιλειφθέντες εἰς πεντακοσίους κατέφυγον πρὸς τοὺς ἐν τοῖς ἱεροῖς βωμούς. Οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι τοῖς μὲν Βυζαντίοις ἀπέδωκαν τὴν πόλιν, συμμάχους αὐτοὺς ποιησάμενοι· πρὸς δὲ τοὺς ἐπὶ τοῖς βωμοῖς ὄντας ἱκέτας ὁμολογίας ἔθεντο, τὰ μὲν ὅπλα παραλαβεῖν, τὰ δὲ σώματα εἰς Ἀθήνας κομίσαντες, ἐπιτρέψαι τῷ δήμῳ περὶ αὐτῶν.

(C. 68.) Olymp. XCIII, 1. a. C. 406. Arch. Euctemone, Coss. M. Papirio et Sp. Nautio, duces Atheniensium, relicto Byzantii praesidio, subactisque Hellesponti, praeter Abydum, omnibus urbibus, quibus Diodorum et Mantitheum praeficiebant, cum classe spoliis referta ovantes Athenas contendunt. Ibi maximo sunt plausu accepti, exeunte multitudine in Piraeeum, in primis Alcibiadis visendi studiosa, qui ingenii animique virtutibus, dicendi vi formaeque dignitate summam omnium admirationem excitabat.

68. *Τοῦ δ' ἔτους διελθόντος Ἀθηναῖοι μὲν Εὐκτήμονι παρέδωκαν τὴν ἀρχήν, Ῥωμαῖοι δ' ὑπάτους κατέστησαν Μάρκον Παπίριον καὶ Σπόριον Ναύτιον. Ὀλυμπιὰς δ' ἐγένετο τρίτη πρὸς ταῖς ἐνενήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Εὔβατος Κυρηναῖος. Περὶ δὲ τούτους τοὺς χρόνους οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ Βυζαντίου κυριεύσαντες, ἐπῆλθον τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πόλεις πλὴν Ἀβύδου πάσας εἷλον. Μετὰ δὲ ταῦτα Διόδωρον καὶ Μαντίθεον ἐπιμελητὰς μετὰ τῆς ἱκανῆς δυνάμεως κατέλιπον· αὐτοὶ δὲ μετὰ τῶν νεῶν καὶ τῶν λαφύρων ἔπλεον εἰς Ἀθήνας, πολλὰ καὶ μεγάλα κατειργασμένοι τῇ πατρίδι. Ὡς δ' ἐγγὺς ἦσαν, ὁ δῆμος ἅπας ἀπήντα περιχαρὴς ἐπὶ τοῖς εὐημερήμασι· συνέδραμον δ' εἰς τὸν Πειραιᾶ πολλοὶ καὶ τῶν ξένων, ἔτι δὲ παίδων καὶ γυναικῶν· εἶχε γὰρ πολλὴν κατάπληξιν τῶν στρατηγῶν ὁ κατάπλους. Ἦγον γὰρ τῶν ἡλωκυιῶν νεῶν οὐκ ἐλάττους διακοσίων, αἰχμαλώτων δὲ ἀνδρῶν καὶ λαφύρων πλῆθος· εἶχον δὲ τὰς ἰδίας τριήρεις ὅπλοις ἐπιχρύσοις καὶ στεφάνοις, ἔτι δὲ λαφύροις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐπιμελῶς κεκοσμημένας. Πλεῖστοι δ' ἐπὶ τὴν Ἀλκιβιάδου θέαν συνέδραμον ἐπὶ τοὺς λιμένας, ὥστε παντελῶς ἐρημωθῆναι τὴν πόλιν, συμφιλοτιμουμένων τοῖς ἐλευθέροις τῶν δού-*

λων. Κατ' ἐκείνους γὰρ τοὺς χρόνους οὕτω συνέβη θαυμασθῆναι τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὥςθ' οἱ μὲν ὑπερέχοντες τῶν Ἀθηναίων μόγις ἐνόμιζον εὑρηκέναι δυνατὸν ἄνδρα, ὡς τοῦτον, φανερῶς καὶ θρασέως ἀντιτάξασθαι τῷ δήμῳ δυνάμενον, οἱ δ' ἄποροι ὑπειλήφεισαν συναγωνιστὴν ἕξειν ἄριστον, τὸν ἀπονενοημένως συνταράξοντα τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἑαυτῶν ἐπανορθώσοντα πενίαν. Θράσει γὰρ πολὺ διέφερε τῶν ἄλλων, καὶ δεινότατος ἦν εἰπεῖν, καὶ κατὰ μὲν τὴν στρατείαν ἄριστος, κατὰ δὲ τὴν τόλμαν πρακτικώτατος· ἦν δὲ καὶ τὴν ὄψιν καθ' ὑπερβολὴν εὐπρεπής, καὶ τὴν ψυχὴν λαμπρὸς καὶ μεγαλεπήβολος. Καθόλου δὲ τηλικαύτην ὑπόληψιν εἶχον ὑπὲρ αὐτοῦ σχεδὸν ἅπαντες, ὥςθ' ἅμα τῇ ἐκείνου καθόδῳ καὶ τὴν τῶν πραγμάτων εὐτυχίαν εἰς τὴν πόλιν ἥκειν διελάμβανον. Πρὸς δὲ τούτοις, ὥςπερ Λακεδαιμόνιοι τούτου συναγωνιζομένου ἐπροτέρουν, οὕτως ἑαυτοὺς πάλιν κατορθώσειν ἤλπιζον, σύμμαχον ἔχοντες τὸν ἄνδρα τοῦτον.

(C. 69.) Huic ergo, quum prolixa se defensione apud populum perpurgasset, restituta sunt publice bona, resacratoque per Eumolpidas, qui eum devoverant, summum terra marique imperium soli commissum est. Ibi quum Adimantum Thrasybulumque praefectos elegisset; Andrum, Con Rhodumque oppugnat, et victor multum inde praedae reportat.

69. Ἐπεὶ δ' οὖν κατέπλευσεν ὁ στόλος, ἐπέστρεψε τὸ πλῆθος ἐπὶ τὴν Ἀλκιβιάδου ναῦν, ἐξ ἧς ἐκβάντα τὸν ἄνδρα πάντες ἐδεξιοῦντο, τοῖς εὐημερήμασιν ἅμα καὶ τῇ καθόδῳ συγχαίροντες. Ὁ δ' ἀσπασάμενος τὰ πλήθη φιλανθρώπως, ἐκκλησίαν συνήγαγε, καὶ πολλὰ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀπολογησά-

μενος, εἰς τοσαύτην εὔνοιαν τοὺς ὄχλους ἤγαγεν, ὥστε ὁμολογεῖν πάντας τὴν πόλιν αἰτίαν γεγονέναι τῶν κατ' ἐκείνου ψηφισμάτων. Διόπερ αὐτῷ τήν τε οὐσίαν ἀπέδωκαν, ἣν ἐδήμευσαν, ἔπειτα δὲ τὰς δίκας κατεπόντισαν, ἐν δ' ἴσῃ καταδίκῃ καὶ τἄλλα τὰ κατ' ἐκείνου κυρωθέντα· ἐψηφίσαντο δὲ καὶ τοὺς Εὐμολπίδας ἆραι τὴν ἀράν, ἣν ἐποιήσαντο κατ' αὐτοῦ, καθ' ὃν καιρὸν ἔδοξεν ἀσεβεῖν περὶ τὰ μυστήρια· τὸ δὲ τελευταῖον, αὐτὸν στρατηγὸν καταστήσαντες αὐτοκράτορα καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ἁπάσας τὰς δυνάμεις ἐνεχείρισαν αὐτῷ. Εἵλετο δὲ καὶ στρατηγοὺς ἑτέρους ἐκεῖνος, οὓς ἤθελεν, Ἀδείμαντον καὶ Θρασύβουλον. Ὁ δ' Ἀλκιβιάδης ἑκατὸν ναῦς πληρώσας, ἐξέπλευσεν εἰς Ἄνδρον, καὶ καταλαβόμενος Κάτριον φρούριον, ἐτείχισεν. Ἐξελθόντων δὲ τῶν Ἀνδρίων πανδημεὶ μετὰ τῶν παραφυλαττόντων τὴν πόλιν Πελοποννησίων, ἐγενήθη μάχη, καθ' ἣν ἐνίκησαν Ἀθηναῖοι. Τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως πολλοὶ μὲν ἀνῃρέθησαν, τῶν δὲ διασωθέντων οἱ μὲν κατὰ τὴν χώραν διεσκεδάσθησαν, οἱ δ' ἐντὸς τῶν τειχῶν συνέφυγον. Αὐτὸς δ' Ἀλκιβιάδης προσβολὰς ποιησάμενος τῇ πόλει, ἐν μὲν τῷ πεφρουρημένῳ τείχει τὴν ἱκανὴν φυλακὴν κατέλιπε, καὶ Θρασύβουλον ἡγεμόνα κατέστησεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἐκπλεύσας, τήν τε Κῶ καὶ Ῥόδον ἐδῄωσε, καὶ συχνὰς ὠφελείας ἤθροισε πρὸς τὰς τῶν στρατιωτῶν διατροφάς.

(C. 70.) Lacedaemonii, amisso maris imperio, animum non amiserunt, sed Lysandrum, rei militaris scientia et virtute praestantem, in Mindari locum substituunt. Is novas undique copias colligit, classemque insignem Ephesi instruit, adiutus insuper Persarum auxiliis, quae Cyrus, paterni memor mandati, ipsi praebuerat.

70. Λακεδαιμόνιοι δὲ τήν τε ναυτικὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπολωλεκότες, καὶ μετ᾽ αὐτῆς Μίνδαρον τὸν ἡγεμόνα, ταῖς ψυχαῖς ὅμως οὐκ ἐνέδωκαν, ἀλλὰ ναύαρχον εἵλοντο Λύσανδρον, δοκοῦντα στρατηγίᾳ διαφέρειν τῶν ἄλλων, καὶ τόλμαν ἔμπρακτον ἔχοντα πρὸς πᾶσαν περίστασιν. Ὃς παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατιώτας τε κατέγραφε τοὺς ἱκανούς, καὶ ναῦς ἐπλήρωσεν ὅσας ἠδύνατο πλείστας. Ἐκπλεύσας δὲ εἰς Ῥόδον, καὶ προςλαβόμενος ἐκεῖθεν ναῦς ὅσας εἶχον αἱ πόλεις, ἔπλευσεν εἰς Ἔφεσον καὶ Μίλητον. Καταρτίσας δὲ καὶ τὰς ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι τριήρεις, μετεπέμψατο τὰς ἐκ Χίου, καὶ στόλον ἐξήρτυεν ἐξ Ἐφέσου νεῶν ὑπάρχοντα σχεδὸν ἑβδομήκοντα. Ἀκούσας δὲ Κῦρον τὸν Δαρείου τοῦ βασιλέως υἱὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπεσταλμένον συμπολεμεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἧκεν εἰς Σάρδεις πρὸς αὐτόν, καὶ παροξύνας τὸν νεανίσκον εἰς τὸν κατὰ τῶν Ἀθηναίων πόλεμον, μυρίους μὲν Δαρεικοὺς παραχρῆμα ἔλαβεν εἰς τὸν τῶν στρατιωτῶν μισθόν· καὶ εἰς τὸ λοιπὸν δὲ ὁ Κῦρος ἐκέλευσεν αἰτεῖν, μηδὲν ὑποστελλόμενον· ἐντολὰς γὰρ ἔχειν παρὰ τοῦ πατρός, ὅπως ὅσα ἂν προαιρῶνται Λακεδαιμόνιοι χορηγήσαι αὐτοῖς. Ἀνακάμψας δὲ εἰς Ἔφεσον, ἀπὸ τῶν πόλεων μετεπέμπετο τοὺς δυνατωτάτους, πρὸς οὓς ἑταιρίας συνθέμενος, ἐπηγγέλλετο, τῶν πραγμάτων κατυρθωθέντων,

κυρίους ἑκάστους τῶν πόλεων ποιήσειν. Δι' ἣν αἰτίαν συνέβη τούτους πρὸς ἀλλήλους ἁμιλλωμένους ὑπηρετεῖν πλείονα τῶν ἐπιταττομένων, καὶ ταχὺ παραδόξως εὐπορεῖν τὸν Λύσανδρον πάντων τῶν εἰς πόλεμον χρησίμων.

(C. 71.) Atheniensium classis, Ephesum transmissa, ad Notium funditur a Lysandro, quem invito Alcibiade, ad socios Clazomenios profecto, Antiochus, praetoriae navis gubernator, ad praelium provocarat. De qua clade certior factus Alcibiades, ocius Notium redit; sed non auso in aciem progredi Lysandro, Samum versus navigat.

71. Ἀλκιβιάδης δὲ πυθόμενος ἐν Ἐφέσῳ τὸν Λύσανδρον ἐξαρτύειν τὸν στόλον, ἀνήχθη μετὰ πασῶν τῶν νεῶν εἰς Ἔφεσον. Ἐπιπλεύσας δὲ τοῖς λιμέσιν, ὡς οὐδεὶς ἀντανήγετο, τὰς μὲν πολλὰς ναῦς καθώρμισε περὶ τὸ Νότιον, τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν παραδοὺς Ἀντιόχῳ τῷ ἰδίῳ κυβερνήτῃ. Διακελευσάμενος δ' αὐτῷ μὴ ναυμαχεῖν, ἕως ἂν αὐτὸς παραγένηται, τὰς στρατιώτιδας ναῦς ἀνέλαβε, καὶ κατὰ σπουδὴν ἔπλευσεν εἰς Κλαζομενάς· αὕτη γὰρ ἡ πόλις σύμμαχος Ἀθηναίων οὖσα, κακῶς ἔπασχεν ὑπό τινων φυγάδων πορθουμένη. Ὁ δ' Ἀντίοχος ὢν τῇ φύσει πρόχειρος, καὶ σπεύδων δι' ἑαυτοῦ τι πρᾶξαι λαμπρὸν, τῶν μὲν Ἀλκιβιάδου λόγων ἠμέλησε, δέκα δὲ ναῦς ἀρίστας πληρώσας, καὶ τὰς ἄλλας τοῖς τριηράρχαις παραγγείλας ἑτοίμας ἔχειν, ἂν ᾖ χρεία ναυμαχεῖν, ἐπέπλευσε τοῖς πολεμίοις, προκαλεσόμενος εἰς ναυμαχίαν. Ὁ δὲ Λύσανδρος πεπυσμένος παρά τινων αὐτομόλων τὴν ἄφοδον Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἀρίστων μετ' αὐτοῦ στρατιωτῶν, καιρὸν εἶναι διέλαβε πρᾶξαί τι τῆς Σπάρτης ἄξιον.

Διόπερ πάσαις ταῖς ναυσὶν ἀνταναχθείς, μίαν μὲν τὴν προπλέουσαν τῶν δέκα, καθ' ἣν Ἀντίοχος ἦν ἀντιτεταγμένος, κατέδυσε· τὰς δ' ἄλλας τρεψάμενος ἐδίωξε, μέχρις οὗ τὰς ἄλλας πληρώσαντες οἱ τριήραρχοι τῶν Ἀθηναίων παρεβοήθησαν ἐν οὐδεμιᾷ τάξει. Γενομένης δὲ ναυμαχίας ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν οὐ μακρὰν τῆς γῆς, Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἀταξίαν ἠλαττώθησαν, καὶ ναῦς ἀπέβαλον δύο πρὸς ταῖς εἴκοσι· τῶν δ' ἐν αὐταῖς ἀνδρῶν ὀλίγοι μὲν ἐζωγρήθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὴν γῆν διενήξαντο. Ἀλκιβιάδης δὲ πυθόμενος τὸ γεγενημένον, διὰ σπουδῆς ἀνέκαμψεν εἰς τὸ Νότιον, καὶ πάσας τὰς τριήρεις πληρώσας, ἐπέπλευσε τοῖς λιμέσι τῶν πολεμίων· οὐ τολμῶντος δ' ἀναχθῆναι τοῦ Λυσάνδρου, τὸν πλοῦν εἰς Σάμον ἐποιήσατο.

(C. 72.) Interea Thrasybulus Thasum et Abdera ad partes Atheniensium adigit. Sed horum copiis per Alcibiadis expeditionem procul a patria occupatis, Agis, Lacedaemoniorum rex, Athenas subito per intempestam noctem magno cum exercitu invadit. Repulsus postero die ab equitatu Atheniensium, qui fugientes ad pedestrem usque phalangem insequebantur, (C. 73.) in Academia castra ponit, renovataque infeliciter pugna, copias ab urbe abducit. Inde Atticam depopulatus, in Peloponnesum revertitur. Alcibiades vero, domi accusatus a Cumanis, quos socios Atheniensium iniustis armis petierat, suspectusque praeterea de amicitia, cum Lacedaemoniis et Pharnabazo clanculum instituta, (C. 74.) imperium amittit. Quo inter decem duces diviso, ille Pactyen, Thraciae urbem, in voluntarium exilium abit, reformidans tum caetera crimina, in quibus erat, tum maximum illud de equis Diomedis, quos, vindicata sibi Olympicae victoriae gloria, amico non restituerat.

72. Τούτων δὲ πραττομένων, Θρασύβουλος ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς μετὰ νεῶν πεντεκαίδεκα πλεύσας ἐπὶ Θάσον, ἐνίκησε μάχῃ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ περὶ διακοσίους αὐτῶν ἀνεῖλεν· ἐγκλείσας δ' αὐτοὺς εἰς πολιορκίαν, ἠνάγκασε τοὺς φυγάδας,

τοὺς τὰ τῶν Ἀθηναίων φρονοῦντας, καταδέχεσθαι, καὶ φρουρὰν λαβόντας, συμμάχους Ἀθηναίων εἶναι. Μετὰ δὲ ταῦτα πλεύσας εἰς Ἄβδηρα, προςηγάγετο πόλιν ἐν ταῖς δυνατωτάταις οὖσαν τότε τῶν ἐπὶ Θράκης. Οἱ μὲν οὖν στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ταῦτα ἔπραξαν μετὰ τὸν οἴκοθεν ἔκπλουν. Ἆγις δ' ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἔτυχε μὲν ἐν τῇ Δεκελείᾳ διατρίβων μετὰ τῆς δυνάμεως, πυνθανόμενος δὲ τοὺς κρατίστους τῶν Ἀθηναίων μετ' Ἀλκιβιάδου στρατευομένους, νυκτὸς ἀσελήνου τὸ στρατόπεδον ἤγαγεν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. Εἶχε δὲ πεζοὺς δισμυρίους ὀκτακισχιλίους, ὧν ἦσαν οἱ μὲν ἡμίσεις, ὁπλῖται κατ' ἐκλογήν, οἱ δ' ἡμίσεις, ψιλοί· κατηκολούθουν δ' αὐτῷ καὶ τῶν ἱππέων εἰς χιλίους διακοσίους, ὧν ἐνακοσίους μὲν Βοιωτοὶ παρείχοντο, τοὺς δὲ λοιποὺς Πελοποννήσιοι συνεξέπεμψαν. Ὡς δ' ἐγγὺς ἐγενήθη τῆς πόλεως, ἔλαθε ταῖς προφυλακαῖς ἐγγίσας, καὶ ῥαδίως αὐτοὺς τρεψάμενος διὰ τὸ παράδοξον, ὀλίγους μὲν ἀνεῖλε, τοὺς δ' ἄλλους συνεδίωξεν ἐντὸς τῶν τειχῶν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, μαθόντες τὸ γεγενημένον, ἅπασι παρήγγειλαν τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς μεγίστοις παισὶν ἀπαντᾷν μετὰ τῶν ὅπλων· ὧν ταχὺ τὸ προςταχθὲν ποιησάντων, ὁ μὲν κύκλος τοῦ τείχους πλήρης ἐγένετο τῶν ἐπὶ τὸν κοινὸν κίνδυνον συνδεδραμηκότων. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἅμ' ἡμέρᾳ θεωροῦντες ἐκτεταμένην τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν εἰς φάλαγγα, τὸ μὲν βάθος εἰς τέτταρας ἄνδρας, τὸ δὲ μῆκος ἐπὶ σταδίους ὀκτώ, τότε πρῶτον κατεπλάγησαν, θεωροῦντες τὰ δύο μέρη

σχεδὸν τοῦ τείχους ὑπὸ τῶν πολεμίων περιειλημμένα. Μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἱππεῖς ἐξαπέστειλαν, ὄντας παραπλησίους τὸν ἀριθμὸν τοῖς ἐναντίοις· ὧν πρὸ τῆς πόλεως συστησαμένων ἱππομαχίαν, ἐπί τινα χρόνον ἐγένετο καρτερὰ μάχη. Ἡ μὲν γὰρ φάλαγξ περὶ πέντε σταδίους ἀπεῖχε τοῦ τείχους, οἱ δ' ἱππεῖς συμπλακέντες ἀλλήλοις, πρὸς αὐτοῖς τοῖς τείχεσι διηγωνίζοντο. Οἱ μὲν οὖν Βοιωτοὶ καθ' αὑτοὺς προνενικηκότες ἐπὶ Δηλίῳ τοὺς Ἀθηναίους, δεινὸν ἡγοῦντο τῶν ἡττημένων φανῆναι καταδεέστεροι· οἱ δ' Ἀθηναῖοι θεατὰς ἔχοντες τῆς ἀρετῆς τοὺς ἐπὶ τῶν τειχῶν ἐφεστῶτας, καὶ κατὰ ἄνδρα γνωριζόμενοι, πᾶν ὑπέμενον ὑπὲρ τῆς νίκης. Τέλος δὲ βιασάμενοι τοὺς ἀντιτεταγμένους, συχνοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλον, τοὺς δ' ἄλλους κατεδίωξαν μέχρι τῆς τῶν πεζῶν φάλαγγος. Μετὰ δὲ ταῦτα οὗτοι μέν, ἐπιπορευομένων τῶν πεζῶν, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πόλιν.

73. Ἆγις δὲ τότε μὲν οὐ κρίνας πολιορκεῖν, ἐν Ἀκαδημίᾳ κατεστρατοπέδευσε· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν Ἀθηναίων στησάντων τρόπαιον, ἐξέταξε τὴν δύναμιν, καὶ προεκαλεῖτο τους ἐν τῇ πόλει περὶ τοῦ τροπαίου ἐξαγωνίσασθαι. Τῶν δ' Ἀθηναίων ἐξαγαγόντων τοὺς στρατιώτας καὶ παρὰ τὸ τεῖχος παρατεταχότων, τὸ μὲν πρῶτον οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς μάχην ὥρμησαν· ἀπὸ δὲ τῶν τειχῶν πολλοῦ πλήθους βελῶν ἐπ' αὐτοὺς ῥιφέντος, ἀπήγαγον τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς πόλεως. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ λοιπὸν τῆς Ἀττικῆς δῃώσαντες, εἰς Πελοπόννησον ἀπηλλάγησαν. Ἀλκιβιάδης δὲ ἐκ Σάμου μετὰ πασῶν τῶν

νεῶν πλεύσας εἰς Κύμην, ψευδεῖς αἰτίας ἐπέῤῥιψε τοῖς Κυμαίοις, βουλόμενος αὐτῶν μετὰ προφάσεως διαρπάσαι τὴν χώραν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον πολλῶν αἰχμαλώτων σωμάτων κυριεύσας, ἀπήγαγεν ἐπὶ τὰς ναῦς· ἐκβοηθησάντων δὲ τῶν ἐκ τῆς πόλεως πανδημεί, καὶ προςπεσόντων ἀπροσδοκήτως, χρόνον μέν τινα διεκαρτέρουν οἱ περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖς Κυμαίοις προςγενομένων πολλῶν τῶν ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας, ἠναγκάσθησαν καταλιπόντες τοὺς αἰχμαλώτους καταφυγεῖν ἐπὶ τὰς ναῦς. Ὁ δ᾽ Ἀλκιβιάδης ἐπὶ τοῖς ἐλαττώμασι περιαλγὴς γενόμενος, ἐκ Μιτυλήνης μετεπέμψατο τοὺς ὁπλίτας. καὶ πρὸ τῆς πόλεως ἐκτάξας τὴν δύναμιν, προεκαλεῖτο τοὺς Κυμαίους εἰς μάχην· οὐδενὸς δ᾽ ἐξιόντος, δῃώσας τὴν χώραν, ἀπέπλευσεν ἐπὶ Μιτυλήνην. Κυμαῖοι δὲ πέμψαντες εἰς Ἀθήνας πρεσβείαν, κατηγόρουν Ἀλκιβιάδου, διότι σύμμαχον πόλιν οὐδὲν ἀδικήσασαν ἐπόρθησεν. Ἐγίνοντο δὲ καὶ ἄλλαι πολλαὶ διαβολαὶ κατ᾽ αὐτοῦ· τῶν γὰρ ἐν Σάμῳ τινὲς στρατιωτῶν, ἀλλοτρίως τὰ πρὸς αὐτὸν ἔχοντες, ἔπλευσαν εἰς Ἀθήνας, καὶ κατηγόρησαν ἐν ἐκκλησίᾳ κατ᾽ Ἀλκιβιάδου, ὅτι τὰ Λακεδαιμονίων φρονεῖ, καὶ πρὸς Φαρνάβαζον ἔχει φιλίαν, δι᾽ ἧς ἐλπίζει, καταλυθέντος τοῦ πολέμου, καταδυναστεύσειν τῶν πολιτῶν.

74. Ταχὺ δὲ τοῦ πλήθους πιστεύσαντος ταῖς διαβολαῖς, ἡ μὲν πρὸς Ἀλκιβιάδην ἐθραύετο δόξα, διὰ τὸ περὶ τὴν ναυμαχίαν ἐλάττωμα, καὶ τὰ περὶ τὴν Κύμην ἡμαρτημένα· ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων δῆμος,

ὑφορώμενος τὴν τοῦ ἀνδρὸς τόλμαν, δέκα στρατηγοὺς εἵλετο, Κόνωνα, Λυσίαν, Διομέδοντα, Περικλέα, πρὸς δὲ τούτοις, Ἐρασινίδην, Ἀριστοκράτην, Ἀρχέστρατον, Πρωτόμαχον, Θράσυλλον, Ἀριστογένην· ἐκ δὲ τούτων προκρίνας Κόνωνα ταχέως ἐξέπεμψεν, παρ᾽ Ἀλκιβιάδου τὸ ναυτικὸν παραληψόμενον. Ἀλκιβιάδης δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκχωρήσας τῷ Κόνωνι καὶ τὰς δυνάμεις παραδούς, τὴν μὲν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον ἀπέγνω, μετὰ δὲ τριήρους μιᾶς εἰς Πακτύην τῆς Θρᾴκης ἀπεχώρησε· χωρὶς γὰρ τῆς τοῦ πλήθους ὀργῆς καὶ τὰς ἐπενηνεγμένας αὐτῷ δίκας εὐλαβεῖτο. Πολλοὶ γὰρ θεωροῦντες αὐτὸν κακῶς φερόμενον, ἐπενηνόχεισαν ἐγκλήματα πολλά· μέγιστον δ᾽ ἦν τὸ περὶ τῶν ἵππων τετιμημένον ταλάντων ὀκτώ. Διομήδους γάρ τινος τῶν φίλων συμπέμψαντος αὐτῷ τέθριππον εἰς Ὀλυμπίαν, ὁ Ἀλκιβιάδης κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τὴν εἰωθυῖαν γίνεσθαι, τοὺς ἵππους, τοὺς νικήσαντας τὸ τέθριππον, ἰδίους ὑπεγράψατο, τήν τε ἐκ τῆς νίκης δόξαν αὐτὸς ἀπηνέγκατο, καὶ τοὺς ἵππους οὐκ ἀπέδωκε τῷ πιστεύσαντι. Ταῦτα δὴ πάντα διανοούμενος, ἐφοβεῖτο μή ποτε καιρὸν λαβόντες Ἀθηναῖοι τιμωρίαν ἐπιθῶσι πάντων ὧν εἰς αὐτοὺς ἐξήμαρτεν, καὶ αὐτὸς αὑτοῦ κατέγνω φυγήν.

C. 73.) Eodem tempore synoris primum certaminibus Olympicis adiicitur. Plistonax obit, qui 50 annos Lacedaemoniis imperaverat. succedit Pausanias, annos 14 regnum tenens. Ialysi, Lindi et Camiri incolae in unam coëunt civitatem, Rhodi nomine appellatam. Hermocrates caesorum Syracusanorum ossa Himera Syracusas transportanda curat, ut Diocli invidiam, sibi favorem redeundique veniam conciliet. Magna cum pompa exsequiae peraguntur, quamquam adversante Diocle, qui ob id exilio multatur. At

Hermocrates, suspectus civibus, Selinuntem repetere cogitur: et aliquanto post, quum ab amicorum factione accitus, reditum vi tentaret, cum magna suorum manu in foro obtruncatur; reliqui exilio damnantur. Inter vulneratos, qui pro mortuis a cognatis proclamabantur, etiam Dionysius fuit, Syracusarum postea tyrannus.

75. *Προσετέθη δὲ καὶ συνωρὶς κατὰ τὴν αὐτὴν Ὀλυμπιάδα. Καὶ παρὰ Λακεδαιμονίοις Πλειστώναξ ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη πεντήκοντα· διαδεξάμενος δὲ τὴν ἀρχὴν Παυσανίας, ἦρξεν ἔτη δεκατέσσαρα. Οἱ δὲ τὴν Ῥόδον νῆσον κατοικοῦντες καὶ Ἰηλυσὸν καὶ Λίνδον καὶ Κάμειρον μετῳκίσθησαν εἰς μίαν πόλιν τὴν νῦν καλουμένην Ῥόδον. Ἑρμοκράτης δ' ὁ Συρακούσιος ἀναλαβὼν τοὺς μετ' αὐτοῦ στρατεύοντας, ὥρμησεν ἐκ Σελινοῦντος, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἱμέραν, κατεστρατοπέδευσεν ἐν τοῖς προαστείοις τῆς ἀνατετραμμένης πόλεως. Διαπυθόμενος δὲ ἐν ᾧ τόπῳ παρετάχθησαν οἱ Συρακούσιοι, τὰ τῶν τετελευτηκότων ὀστᾶ συνήθροιζε· παρασκευάσας δ' ἁμάξας πολυτελῶς κεκοσμημένας, ἐπὶ τούτων παρεκόμισεν αὐτὰ ἐπὶ τὴν Συράκουσαν. Αὐτὸς μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ὅρων κατέμεινε, διὰ τὸ κωλύεσθαι τοὺς φυγάδας ὑπὸ τῶν νόμων συνιέναι· τῶν δὲ μετ' αὐτοῦ τινὰς ἀπέστειλεν, οἳ τὰς ἁμάξας παρεκόμισαν εἰς τὰς Συρακούσας. Ὁ δ' Ἑρμοκράτης ταῦτα ἔπραττεν, ὅπως ὁ μὲν Διοκλῆς ἀντιπράττων αὐτῷ περὶ τῆς καθόδου, δοκῶν δ' αἴτιος εἶναι τοῦ περιεωρακέναι τοὺς τετελευτηκότας ἀτάφους, προσκόψαι τοῖς πλήθεσιν· αὐτὸς δὲ φιλανθρώπως τούτοις προσενεχθείς, ἐπαγάγῃ τὸ πλῆθος εἰς τὴν προτέραν εὔνοιαν. Τῶν οὖν ὀστῶν παρακομισθέν-*

των ἐνέπεσεν εἰς τὰ πλήθη στάσις, τοῦ μὲν Διοκλέους κωλύοντος θάπτειν, τῶν δὲ πολλῶν συγκατατιθεμένων. Τέλος δ' οἱ Συρακούσιοι θάψαντες τὰ λείψανα τῶν τετελευτηκότων, καὶ πανδημεὶ τὴν ἐκφορὰν ἐτίμησαν. Καὶ ὁ μὲν Διοκλῆς ἐφυγαδεύθη, τὸν δ' Ἑρμοκράτην οὐδ' ὥς προσεδέξαντο· ὑπώπτευον γὰρ τὴν τἀνδρὸς τόλμαν, μή ποτε τυχὼν ἡγεμονίας, ἀναδείξῃ ἑαυτὸν τύραννον. Ὁ μὲν οὖν Ἑρμοκράτης τότε τὸν καιρὸν οὐχ ὁρῶν εὔθετον εἰς τὸ βιάσασθαι, πάλιν ἀνεχώρησεν εἰς Σελινοῦντα. Μετὰ δέ τινα χρόνον τῶν φίλων αὐτὸν μεταπεμπομένων, ὥρμησε μετὰ τρισχιλίων στρατιωτῶν, καὶ πορευθεὶς διὰ τῆς Γελώας, ἧκε νυκτὸς ἐπὶ τὸν συντεταγμένον τόπον. Οὐ δυνηθέντων δὲ ἁπάντων ἀκολουθῆσαι τῶν στρατιωτῶν, ὁ μὲν Ἑρμοκράτης μετ' ὀλίγων προσελθὼν τῷ κατὰ τὴν Ἀχραδινὴν πυλῶνι, καὶ τῶν φίλων τινὰς εὑρὼν προκατειλημμένους τοὺς τόπους, ἀνελάμβανε τοὺς ἀφυστεροῦντας. Οἱ δὲ Συρακούσιοι τὸ γεγενημένον ἀκούσαντες, σὺν τοῖς ὅπλοις ἦλθον ἐπὶ τὴν ἀγοράν· καθ' ἣν μετὰ πολλοῦ πλήθους ἐπιφανέντες, τόν τε Ἑρμοκράτην καὶ τῶν συμπραττόντων αὐτῷ τοὺς πλείστους ἀπέκτειναν· τοὺς δὲ ἀπὸ τῆς μάχης διασωθέντας μεθιστάντες εἰς κρίσιν, φυγῇ κατεδίκαζον. Διόπερ τινὲς αὐτῶν πολλοῖς περιπεσόντες τραύμασιν, ὡς τετελευτηκότες ὑπὸ τῶν συγγενῶν παρεδόθησαν, ὅπως μὴ τῇ τοῦ πλήθους ὀργῇ παραδοθῶσιν· ὧν καὶ Διονύσιος, ὁ μετὰ ταῦτα τῶν Συρακουσίων τυραννήσας.

(C. 76.) Olymp. XCIII. 2. a. C. 406. Arch. Antigene, Coss. Man. Aemilio et C. Valerio, apud Lacedaemonios Callicratides, vir integritatis et iustitiae laude florentissimus, Lysandri imperium excepit. Is Ephesum profectus, tota recepta classe, in Chio, apud Teios et ad Lesbum rem prospere contra Athenienses gerit, et Methymnam urbem proditione occupat. Inde gravis armaturae militibus Thorici traditis, Mitylenen cum classe accelerat.

76. Τῶν δὲ κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον πράξεων τέλος ἐχουσῶν, Ἀθήνησι μὲν Ἀντιγένης τὴν ἀρχὴν παρέλαβε, Ῥωμαῖοι δ' ὑπάτους κατέστησαν Γάϊον Μάνιον Αἰμίλιον καὶ Γάϊον Οὐαλέριον. Περὶ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Κόνων ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ἐπειδὴ παρέλαβε τὰς δυνάμεις ἐν Σάμῳ, τάς τε παρούσας τῶν νεῶν ἐξηρτύετο, καὶ τὰς παρὰ τῶν συμμάχων ἤθροιζε, σπεύδων ἐφάμιλλον κατασκευάσαι τὸν στόλον ταῖς τῶν πολεμίων ναυσίν. Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται, τῷ Λυσάνδρῳ διεληλυθότος ἤδη τοῦ τῆς ναυαρχίας χρόνου, Καλλικρατίδην ἐπὶ τὴν διαδοχὴν ἀπέστειλαν. Οὗτος δὲ νέος μὲν ἦν παντελῶς, ἄκακος δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἁπλοῦς, οὔπω τῶν ξενικῶν ἠθῶν πεπειραμένος, δικαιότατος δὲ Σπαρτιατῶν· ὁμολογουμένως δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν οὐδὲν ἔπραξεν ἄδικον οὔτ' εἰς πόλιν, οὔτ' εἰς ἰδιώτην· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιχειροῦσιν αὐτὸν διαφθείρειν χρήμασι χαλεπῶς ἔφερε, καὶ δίκην παρ' αὐτῶν ἐλάμβανεν. Οὗτος καταπλεύσας εἰς τὴν Ἔφεσον, παρέλαβε τὰς ναῦς, μεταπεμψάμενος τὰς πάσας σὺν ταῖς παρὰ Λυσάνδρου παρέλαβεν ἑκατὸν τεσσαράκοντα. Ἐν δὲ τῇ Χίων χώρᾳ Δελφίνιον κατεχόντων Ἀθηναίων, ἐπὶ τούτους ἔπλευσε μετὰ πασῶν τῶν νεῶν, καὶ πολιορκεῖν ἐπεχείρησεν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι περὶ πεντακοσίους ὄντες, κατεπλάγησαν τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως,

καὶ διεξελθόντες, ἐξέλιπον τὸ χωρίον ὑπόσπονδοι. Καλλικρατίδας δὲ τὸ μὲν φρούριον παραλαβὼν κατέσκαψεν, ἐπὶ δὲ Τηΐους πλεύσας, καὶ νυκτὸς παρεισπεσὼν ἐντὸς τῶν τειχῶν, διήρπασε τὴν πόλιν. Μετὰ δὲ ταῦτα πλεύσας εἰς Λέσβον, τῇ Μηθύμνῃ προσέβαλε μετὰ τῆς δυνάμεως, παρ᾽ Ἀθηναίων ἐχούσῃ φρουράν· ποιησάμενος δὲ συνεχεῖς προσβολάς, ἐν ἀρχῇ μὲν οὐδὲν ἤνυε· μετ᾽ ὀλίγον δέ, τινῶν ἐνδόντων αὐτῷ τὴν πόλιν, παρεισέπεσεν ἐντὸς τῶν τειχῶν, καὶ τὰς μὲν κτήσεις διήρπασε, τῶν δ᾽ ἀνδρῶν φεισάμενος, ἀπέδωκε τοῖς Μηθυμναίοις τὴν πόλιν. Τούτων δὲ πραχθέντων, ἐπὶ τὴν Μιτυλήνην ὥρμησεν, καὶ τοὺς μὲν ὁπλίτας Θώρακι τῷ Λακεδαιμονίῳ παραδούς, ἐκέλευσε πεζῇ κατὰ σπουδὴν ἐπιγενέσθαι· ταῖς δὲ ναυσὶν αὐτὸς παρέπλευσε.

(C. 77.) At Conon, qui Alcibiadis exercitum magistratumque susceperat, instaurata in Samo et aucta classe, hosti ad Lesbum instat. Committitur ad Mitylenen proelium: in quo Lacedaemonii, perturbati primum hostium multitudine, (C. 78.) mox eos in tantum pavorem adducunt, ut tota classis in urbis se portum reciperet. Quo facto Callicratides, triginta navibus potitus, urbem ipsam oppugnat, validaque impedimenta, ab hostibus obiecta, dissolvere molitur.

77. Κόνων δ᾽ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς εἶχε μὲν ἑβδομήκοντα ναῦς οὕτως ἐξηρτυμένας τὰ πρὸς ναυμαχίαν, ὡς οὐδεὶς ἕτερος τῶν πρότερον στρατηγῶν ἦν κατεσκευακώς. Ἔτυχε μὲν οὖν ἁπάσαις ἀνηγμένος ἐπὶ τὴν βοήθειαν τῆς Μηθύμνης· εὑρὼν δὲ αὐτὴν ἡλωκυῖαν, τότε μὲν ηὐλίσθη πρός τινι νήσῳ τῶν Ἑκατὸν καλουμένων· ἅμα δ᾽ ἡμέρᾳ κατανοήσας τὰς τῶν πολεμίων ναῦς προσπλεούσας, τότε μὲν [αὐτοὺς] διαναυμαχεῖν ἔκρινεν ἐπισφαλὲς εἶναι πρὸς δι-

πλείους τριήρεις, διενοεῖτο δὲ ἔξω πλέων φυγεῖν, καὶ προσεπισπασάμενός τινας τῶν πολεμίων τριήρων, ναυμαχῆσαι πρὸς τὴν Μιτυλήνην. Οὕτω γὰρ ὑπελάμβανε, νικῶν μὲν ἕξειν ἀναστροφὴν εἰς τὸ διώκειν, ἡττώμενος δ' εἰς τὸν λιμένα καταφεύξεσθαι. Ἐμβιβάσας οὖν τοὺς στρατιώτας, ἔπλει ταῖς εἰρεσίαις σχολαίως χρώμενος, ὅπως αἱ τῶν Πελοποννησίων ἐγγίσωσιν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προσιόντες ἀεὶ μᾶλλον ἤλαυνον τὰς ναῦς, ἐλπίζοντες αἱρήσειν τὰς ἐσχάτας τῶν πολεμίων. Τοῦ δὲ Κόνωνος ὑποχωροῦντος, οἱ τὰς ἀρίστας ἔχοντες ναῦς τῶν Πελοποννησίων κατὰ σπουδὴν ἐδίωκον, καὶ τοὺς μὲν ἐρέτας διὰ τὴν συνέχειαν τῆς εἰρεσίας ἐξέλυσαν, αὐτοὶ δὲ πολὺ τῶν ἄλλων ἀπεσπάσθησαν. Ἃ δὴ συνιδὼν ὁ Κόνων, ὡς ἤδη τῆς Μιτυλήνης ἤγγιζον, ἦρεν ἀπὸ τῆς ἰδίας νεὼς φοινικίδα· τοῦτο γὰρ ἦν τὸ σύσσημον τοῖς τριηράρχαις. Διόπερ αἱ μὲν ναῦς, τῶν πολεμίων ἐξαπτομένων, ἐξαίφνης πρὸς ἕνα καιρὸν ἐπέστρεψαν· καὶ τὸ μὲν πλῆθος ἐπαιάνισεν, οἱ δὲ σαλπιγκταὶ τὸ πολεμικὸν ἐσήμηναν. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καταπλαγέντες ἐπὶ τῷ γεγονότι, ταχέως ἐπεχείρουν ἀντιπαρατάττειν τὰς ναῦς· τοῦ καιροῦ δ' ἀναστροφὴν οὐ διδόντος, οὗτοι μὲν ἐν πολλῷ θορύβῳ καθειστήκεισαν, διὰ τὸ τὰς ἀφυστερούσας ναῦς τὴν εἰθισμένην λελοιπέναι τάξιν.

78. Ὁ δὲ Κόνων δεξιῶς τῷ καιρῷ χρησάμενος, εὐθὺς ἐνέκειτο, καὶ τὴν παράταξιν αὐτῶν διεκώλυεν, ἃς μὲν τιτρώσκων, ὧν δὲ τοὺς ταρσοὺς παρασύρων. Τῶν μὲν οὖν κατὰ τὸν Κόνωνα ταχθεισῶν οὐδεμία

πρὸς φυγὴν ἐπέστρεψεν, ἀλλὰ πρύμναν ἀνακρουόμεναι διεκαρτέρουν, τὰς ἀφυστερούσας προςδεχόμεναι. Οἱ δὲ τὴν εὐώνυμον τάξιν ἔχοντες Ἀθηναῖοι, τρεψάμενοι τοὺς καθ᾽ αὑτούς, ἐπέκειντο φιλοτιμότερον, ἐπὶ πολὺν χρόνον διώκοντες. Ἤδη δὲ πασῶν τῶν νεῶν τοῖς Πελοποννησίοις ἠθροισμένων, ὁ μὲν Κόνων, εὐλαβηθεὶς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, τοῦ μὲν διώκειν ἀπέστη, μετὰ τεσσαράκοντα δὲ νεῶν ἀπέπλευσεν εἰς Μιτυλήνην. Τοὺς δὲ διώξαντας Ἀθηναίους αἱ τῶν Πελοποννησίων ναῦς ἅπασαι περιχυθεῖσαι κατεπλήξαντο, καὶ τῆς ἐπὶ τὴν πόλιν ἐπανόδου διακλείσασαι, φυγεῖν πρὸς τὴν γῆν ἐβιάσαντο. Ἐπικειμένων δὲ τῶν Πελοποννησίων πάσαις ταῖς ναυσίν, Ἀθηναῖοι θεωροῦντες μηδεμίαν σωτηρίαν ἄλλην ὑποκειμένην, κατέφυγον πρὸς τὴν γῆν, καὶ καταλιπόντες τὰ σκάφη, διεσώθησαν εἰς Μιτυλήνην. Καλλικρατίδας δὲ τριάκοντα νεῶν κυριεύσας, τὸ μὲν ναυτικὸν ἐθεώρει τῶν πολεμίων καταλελυμένον, πεζῇ δὲ τοὺς ἀγῶνας ἤλπιζεν ὑπολείπεσθαι. Διόπερ οὗτος μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν διέπλει· Κόνων δ᾽ ἅμα τῷ καταπλεῦσαι προςδεχόμενος τὴν πολιορκίαν, τὰ περὶ τὸν εἴςπλουν τοῦ λιμένος κατεσκεύαζεν. Εἰς μὲν γὰρ τὰ βράχη τοῦ λιμένος πλοῖα μικρὰ πληρώσας λίθων κατεπόντισε, πρὸς δὲ τοῖς βάθεσιν ὁλκάδας καθώρμιζεν οὔσας λιθοφόρους. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ τῶν Μιτυληναίων ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν ἀγρῶν διὰ τὸν πόλεμον συνεληλυθώς, ταχέως κατεσκεύασε τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν. Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἐκβιβάσας τοὺς στρατιώτας εἰς τὸν πλησίον

τῆς πόλεως αἰγιαλὸν, ἐποιήσατο παρεμβολὴν, καὶ τρόπαιον ἀπὸ τῆς ναυμαχίας ἔστησε· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰς κρατίστας τῶν νεῶν ἐπιλέξας, καὶ παρακελευσάμενος μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς ἰδίας νεὼς, ἀνήχθη, σπεύδων εἰς τὸν λιμένα πλεῦσαι, καὶ λῦσαι τὸ διάφραγμα τῶν πολεμίων. Ὁ δὲ Κόνων τοὺς μὲν εἰς τὰς τριήρεις ἀνεβίβασε, καὶ κατὰ τὸν διέκπλουν ἀντιπρώρους κατέστησε, τοὺς δ' ἐπὶ τὰ μεγάλα πλοῖα διέταξε, τινὰς δ' ἐπὶ τὰς χηλὰς τοῦ λιμένος παρέπεμψεν, ὅπως πανταχόθεν ᾖ πεφραγμένος καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Αὐτὸς μὲν οὖν ὁ Κόνων τὰς τριήρεις ἔχων ἐναυμάχει, πληρώσας τὸν μεταξὺ τόπον τῶν διαφραγμάτων· οἱ δ' ἐπὶ τῶν μεγάλων πλοίων ἐφεστῶτες ἐπέῤῥιπτον ταῖς τῶν πολεμίων ναυσὶ τοὺς ἀπὸ τῶν κεραιῶν λίθους· οἱ δ' ἐπὶ ταῖς χηλαῖς τοῦ λιμένος τεταγμένοι διεκώλυον τοὺς ἀποτολμῶντας εἰς τὴν γῆν ἀποβαίνειν.

(C. 79.) Post longum et saevum certamen Callicratides quiete suos recreat, moxque, redintegrato proelio, Athenienses statione depellit. — Redit scriptor ad res Siculas. Syracusani pacem frustra petunt a Carthaginiensibus: qui totius Siciliae possessionem affectantes, antequam copias in insulam transportarent, novam urbem Thermarum condiderunt.

79. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι τῆς τῶν Ἀθηναίων φιλοτιμίας οὐκ ἐλείποντο. Ταῖς γὰρ ναυσὶν ἀθρόαις ἐπιπλεύσαντες, καὶ τοὺς ἀρίστους ἄνδρας ἐπὶ τὰ καταστρώματα τάξαντες, τὴν ναυμαχίαν ἅμα καὶ πεζὴν ἐποιοῦντο μάχην. Βιαζόμενοι μὲν γὰρ ἅμα εἰς τὰς τῶν ἀντιτεταγμένων ναῦς, ταῖς πρώραις ἐπέβαινον τετολμηκότες, ὡς οὐχ ὑποστησομένων τὸ δεινὸν τῶν προηττημένων. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι καὶ Μιτυ-

ληναῖοι μίαν ὁρῶντες ἀπολειπομένην σωτηρίαν τὴν ἐκ τῆς νίκης, εὐγενῶς ἀποθνήσκειν ἔσπευδον ὑπὲρ τοῦ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν. Κατεχούσης δὲ φιλοτιμίας ἀνυπερβλήτου τὰ στρατόπεδα, πολὺς ἐγένετο πόλεμος, ἁπάντων ἀφειδῶς τὰ σώματα τοῖς κινδύνοις παραῤῥιπτόντων. Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν εἰς αὐτοὺς φερομένων βελῶν κατετιτρώσκοντο, καὶ τινὲς μὲν ἐπικαίρως πληγέντες ἔπιπτον εἰς τὴν θάλατταν, τινὲς δ' οὐκ αἰσθανόμενοι, θερμῶν ἔτι τῶν πληγῶν οὐσῶν, διηγωνίζοντο· πλεῖστοι δ' ὑπὸ τῶν λιθοφόρων κεραιῶν ἔπιπτον, ὡς ἂν ἐξ ὑπερδεξίων τόπων βαλλόντων λίθους ὑπερμεγέθεις τῶν Ἀθηναίων. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῆς μάχης ἐπὶ πολὺν χρόνον γενομένης, καὶ πολλῶν παρ' ἀμφοτέροις ἀπολλυμένων, ὁ Καλλικρατίδας ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας, βουλόμενος αὐτοὺς διαναπαῦσαι. Μετὰ δέ τινα καιρὸν πάλιν πληρώσας τὰς ναῦς, καὶ πολὺν διαγωνισάμενος χρόνον, μεγίστῳ τε πλήθει τῶν νεῶν καὶ τῇ ῥώμῃ τῶν ἐπιβατῶν ἐξέωσε τοὺς Ἀθηναίους. Ὧν συμφυγόντων εἰς τὸν ἐν τῇ πόλει λιμένα, διέπλευσε τὰ διαφράγματα, καὶ καθωρμίσθη πλησίον τῆς πόλεως τῶν Μιτυληναίων. Ὁ γὰρ εἴσπλους, ὑπὲρ οὗ διηγωνίζοντο, λιμένα μὲν εἶχε καλόν, ἐκτὸς δὲ τῆς πόλεώς ἐστιν. Ἡ μὲν γὰρ ἀρχαία πόλις, μικρὰ νῆσός τίς ἐστιν· ἡ δ' ὕστερον προςοικισθεῖσα, τῆς ἀντιπέραν ἐστὶ Λέσβου· ἀνὰ μέσον δ' αὐτῶν ἐστὶν εὔριπος στενός, καὶ ποιῶν τὴν πόλιν ὀχυράν. Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἐκβιβάσας τὴν δύναμιν, περιεστρατοπέδευ-

σε τὴν πόλιν, καὶ πανταχόθεν προσβολὰς ἐποιεῖτο. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Μιτυλήνην ἐν τούτοις ἦν· κατὰ δὲ Σικελίαν, Συρακούσιοι πέμψαντες εἰς Καρχηδόνα πρέσβεις, περί τε τοῦ πολέμου κατεμέμφοντο, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν ἠξίουν παύσασθαι τῆς διαφορᾶς. Οἷς οἱ Καρχηδόνιοι τὰς ἀποκρίσεις ἀμφιβόλους δόντες, ἐν μὲν τῇ Λιβύῃ μεγάλας παρεσκευάζοντο δυνάμεις, ἐπιθυμοῦντες ἁπάσας τὰς ἐν τῇ νήσῳ πόλεις καταδουλώσασθαι· πρὶν ἢ δὲ τὰ στρατόπεδα διαβιβάζειν, καταλέξαντες τῶν πολιτῶν τινάς, καὶ τῶν ἄλλων Λιβύων τοὺς βουλομένους, ἔκτισαν ἐν τῇ Σικελίᾳ πρὸς αὐτοῖς τοῖς θερμοῖς ὕδασι πόλιν, ὀνομάσαντες Θέρμα.

(C. 80.) Olymp. XCIII, 3. a. C. 404. Arch. Callia, Coss. L. Furio Medullino et Cn. Cornelio Cosso, Carthaginienses, victoriis suis elati, Hannibalem ducem creant, qui illam in Siculos expeditionem susciperet, eique senem Imilconem socium adiunxere. Novum hi duumviri, cumque amplissimum, conscribunt exercitum, et naves quadraginta praemittunt: quibus proelio apud Erycem a Syracusanis fusis, ipsi cum quinquaginta triremibus sequuntur.

80. Τῶν δὲ κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν πράξεων τέλος ἐχουσῶν, Ἀθήνησι μὲν παρέλαβε τὴν ἀρχὴν Καλλίας, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ κατεστάθησαν ὕπατοι Λεύκιος Φούριος καὶ Γναῖος Πομπήϊος. Περὶ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Καρχηδόνιοι, τοῖς περὶ Σικελίαν εὐτυχήμασι μετεωριζόμενοι, καὶ σπεύδοντες ἁπάσης τῆς νήσου κυριεῦσαι, μεγάλας δυνάμεις ἐψηφίσαντο παρασκευάζεσθαι· ἑλόμενοι δὲ στρατηγὸν Ἀννίβαν, τὸν κατασκάψαντα τήν τε τῶν Σελινουντίων καὶ τὴν τῶν Ἱμεραίων πόλιν, ἅπασαν αὐτῷ τὴν κατὰ τὸν πόλεμον ἐξουσίαν ἐπέτρεψαν. Παραιτου-

μένου δὲ διὰ τὸ γῆρας, προςκατέστησαν καὶ ἄλλον στρατηγόν, Ἰμίλκωνα τὸν Ἄννωνος, ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντα συγγενείας. Οὗτοι δὲ κοινῇ συνεδρεύσαντες, ἔπεμψάν τινας τῶν ἐν ἀξιώματι παρὰ τοῖς Καρχηδονίοις ὄντων μετὰ πολλῶν χρημάτων, τοὺς μὲν εἰς Ἰβηρίαν, τοὺς δ' εἰς τὰς Βαλιαρίδας νήσους, παρακελευσάμενοι ξενολογεῖν ὡς πλείστους. Αὐτοὶ δ' ἐπήεσαν τὴν Λιβύην, καταγράφοντες στρατιώτας Λίβυας καὶ Φοίνικας, καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς κρατίστους. Μετεπέμποντο δὲ καὶ παρὰ τῶν συμμαχούντων αὐτοῖς ἐθνῶν καὶ βασιλέων στρατιώτας Μαυρουσίους καὶ Νομάδας, καί τινας τῶν οἰκούντων τὰ πρὸς τὴν Κυρήνην κεκλιμένα μέρη. Ἐκ δὲ τῆς Ἰταλίας μισθωσάμενοι Καμπανούς, διεβίβασαν εἰς Λιβύην· ᾔδεισαν γὰρ τὴν μὲν χρείαν αὐτῶν μεγάλα συμβαλλομένην, τοὺς δ' ἐν Σικελίᾳ καταλελειμμένους Καμπανούς, διὰ τὸ προςκεκοφέναι τοῖς Καρχηδονίοις, μετὰ τῶν Σικελιωτῶν ταχθησομένους. Τέλος δὲ τῶν δυνάμεων ἀθροισθεισῶν εἰς Καρχηδόνα, συνήχθησαν αὐτοῖς οἱ πάντες σὺν ἱππεῦσιν, οὐ πολλῷ πλείους, ὡς μὲν Τίμαιος, τῶν δώδεκα μυριάδων, ὡς δ' Ἔφορος, τριάκοντα μυριάδων. Καρχηδόνιοι μὲν οὖν τὰ πρὸς τὴν διάβασιν ἑτοιμάζοντες, τάς τε τριήρεις πάσας κατήρτιζον, καὶ φορτηγὰ πλοῖα συνήγαγον πλείω τῶν χιλίων. Προαποστειλάντων δ' αὐτῶν εἰς Σικελίαν τεσσαράκοντα τριήρεις, οἱ Συρακούσιοι κατὰ τάχος ταῖς παραπλησίαις ναυσὶν ἐφάνησαν ἐν τοῖς περὶ τὸν Ἔρυκα τόποις. Γενομένης δὲ ναυμαχίας ἐπὶ πολὺν χρόνον, πεντεκαίδεκα

μὲν τῶν Φοινισσῶν νεῶν διεφθάρησαν, αἱ δ' ἄλλαι νυκτὸς ἐπιγενομένης διέφυγον εἰς τὸ πέλαγος. Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης τοῖς Καρχηδονίοις, Ἀννίβας ὁ στρατηγὸς ἐξέπλευσε μετὰ νεῶν πεντήκοντα· ἔσπευδε γὰρ τοὺς μὲν Συρακουσίους κωλῦσαι χρήσασθαι τῷ προτερήματι, ταῖς δὲ ἰδίαις δυνάμεσιν ἀσφαλῆ παρασκευάσαι τὸν κατάπλουν.

(C. 81.) Syracusani, cognita hostilis apparatus magnitudine, exterorum auxilia petere; Agrigentini, ad quos omnis belli impetus spectabat, moenibus sua tutari. Qua opportunitate usus Diodorus, et Timaei maxime fidem secutus, excurrit in descriptionem urbis et agri Agrigentini, fertilitate et opulentia florentissimi.

81. Διαβοηθείσης δὲ τῆς Ἀννίβα βοηθείας κατὰ τὴν νῆσον, ἅπαντες προσεδόκων καὶ τὰς δυνάμεις εὐθέως διαβιβασθήσεσθαι. Αἱ δὲ πόλεις τὸ μέγεθος τῆς παρασκευῆς ἀκούουσαι, καὶ συλλογιζόμεναι τὸν ἀγῶνα περὶ τῶν ὅλων ἐσόμενον, οὐ μετρίως ἠγωνίων. Οἱ μὲν οὖν Συρακούσιοι πρός τε τοὺς κατ' Ἰταλίαν Ἕλληνας καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους περὶ συμμαχίας διεπέμποντο· ἐπέστελλον δὲ καὶ πρὸς τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις, πρὸς τοὺς παρορμήσοντας τὰ πλήθη πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας κίνδυνον. Ἀκραγαντῖνοι δὲ ὁρῶντες τὴν τῶν Καρχηδονίων ἐπικράτειαν, διελάμβανον, ὅπερ ἦν, ἐπ' αὐτοὺς πρώτους ἥξειν τὸ τοῦ πολέμου βάρος. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς τόν τε σῖτον καὶ τοὺς ἄλλους καρπούς, ἔτι δὲ τὰς κτήσεις ἁπάσας ἀπὸ τῆς χώρας κατακομίζειν ἐντὸς τῶν τειχῶν. Κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς καιροὺς τήν τε χώραν καὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀκραγαντίνων συνέβαινεν εὐδαιμονίας ὑπάρχειν πλήρη· περὶ ἧς οὐκ ἀνάρμοστόν μοι φαίνεται διελθεῖν. Καὶ γὰρ ἀμπελῶνες

τοῖς μεγέθεσι καὶ τῷ κάλλει διαφέροντες, καὶ τὸ πλεῖστον τῆς χώρας ἐλαίαις κατάφυτον, ἐξ ἧς παμπληθῆ κομιζόμενοι καρπὸν ἐπώλουν εἰς Καρχηδόνα. Οὔπω γὰρ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τῆς Λιβύης πεφυτευμένης, οἱ τὴν Ἀκραγαντίνην νεμόμενοι, τὸν ἐκ τῆς Λιβύης ἀντιφορτιζόμενοι πλοῦτον, οὐσίας ἀπίστους τοῖς μεγέθεσιν ἐκέκτηντο. Πολλὰ δὲ τοῦ πλούτου παρ' αὐτοῖς διαμένει σημεῖα, περὶ ὧν οὐκ ἀνοίκειόν ἐστι βραχέα διελθεῖν.

(C. 82) Quippe fastum et luxuriem civitatis ostendit Iovis fanum, numquam illud perfectum, sed ingens, admirandis columnis caelatoque opere ornatum; declarat item lacus extra urbem summa arte facti magnitudo; testatur denique sepulcrorum, equis etiam avibusque exstructorum, magnificentia.

82. Ἥ τε γὰρ τῶν ἱερῶν κατασκευή, καὶ μάλιστα ὁ τοῦ Διὸς νεώς, ἐμφαίνει τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν τότε ἀνθρώπων. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἱερῶν τὰ μὲν κατεκαύθη, τὰ δὲ τελείως κατεσκάφη, διὰ τὸ πολλάκις ἡλωκέναι τὴν πόλιν· τὸ δ' οὖν Ὀλύμπιον μέλλον λαμβάνειν τὴν ὀροφὴν ὁ πόλεμος ἐκώλυσεν· ἐξ οὗ τῆς πόλεως κατασκαφείσης, οὐδέποτε ὕστερον ἴσχυσαν Ἀκραγαντῖνοι τέλος ἐπιθεῖναι τοῖς οἰκοδομήμασιν. Ἔστι δὲ ὁ νεὼς ἔχων τὸ μὲν μῆκος πόδας τριακοσίους τεσσαράκοντα, τὸ δὲ πλάτος ἑξήκοντα, τὸ δὲ ὕψος ἑκατὸν εἴκοσι, χωρὶς τοῦ κρηπιδώματος. Μέγιστος δ' ὢν τῶν ἐν Σικελίᾳ, καὶ τοῖς ἐκτὸς οὐκ ἀλόγως ἂν συγκρίνοιτο κατὰ τὸ μέγεθος τῆς ὑποστάσεως· καὶ γὰρ εἰ καὶ μὴ τέλος λαβεῖν συνέβη τὴν ἐπιβολήν, ἥ γε προαίρεσις ὑπάρχει φανερά. Τῶν δ' ἄλλων ἢ μέχρι τοίχων τοὺς νεὼς οἰκοδομούντων, ἢ κίοσι τοὺς σηκοὺς περιλαμβανόντων, οὗτος ἑκατέρας

τοίχων μετέχει τῶν ὑποστάσεων. Συνῳκοδομοῦντο γὰρ οἱ τοῖχοι τοῖς κίοσιν, ἔξωθεν μὲν στρογγύλοι, τὸ δ' ἐντὸς τοῦ νεὼ ἔχοντες τετράγωνον· καὶ τοῦ μὲν ἐκτὸς μέρους ἐστὶν αὐτῶν ἡ περιφέρεια ποδῶν εἴκοσι, καθ' ἣν εἰς τὰ διαξύσματα δύναται ἀνθρώπινον ἐναρμόζεσθαι σῶμα· τὸ δ' ἐντός, ποδῶν δώδεκα. Τῶν δὲ στοῶν τὸ μέγεθος καὶ τὸ ὕψος ἐξαίσιον ἐχουσῶν, ἐν μὲν τῷ πρὸς ἕω μέρει τὴν γιγαντομαχίαν ἐποιήσαντο, ταῖς γλυφαῖς καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ κάλλει διαφέρουσαν· ἐν δὲ τῷ πρὸς δυσμάς, τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας, ἐν ᾗ τῶν ἡρώων ἕκαστον ἰδεῖν ἐστὶν οἰκείως τῆς περιστάσεως δεδημιουργημένον. Ἦν δὲ καὶ λίμνη κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐκτὸς τῆς πόλεως χειροποίητος, ἔχουσα τὴν περίμετρον σταδίων ἑπτά, τὸ δὲ βάθος εἴκοσι πηχῶν· εἰς ἣν ἐπαγομένων ὑδάτων, ἐφιλοτέχνησαν πλῆθος ἰχθύων ἐν αὐτῇ ποιῆσαι παντοίων, εἰς τὰς δημοσίας ἑστιάσεις· μεθ' ὧν συνδιέτριβον κύκνοι, καὶ τῶν ἄλλων ὀρνέων πολὺ πλῆθος, ὥστε μεγάλην τέρψιν παρασκευάζειν τοῖς θεωμένοις. Δηλοῖ δὲ τὴν τρυφὴν αὐτῶν καὶ ἡ πολυτέλεια τῶν μνημείων, ἃ τινὰ μὲν τοῖς ἀθλητικοῖς ἵπποις κατεσκεύασαν, τινὰ δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν παρθένων καὶ παίδων ἐν οἴκῳ τρεφομένοις ὀρνιθαρίοις, ἃ Τίμαιος ἑωρακέναι φησὶ μέχρι τοῦ καθ' ἑαυτὸν βίου διαμένοντα.

(C. 83.) Itaque regia quaedam fuit Exaeneti, Olympici victoris, pompa; summa Gelliae liberalitas, ditissimi hominis, cuius forma nec ingenii dotes, neque nominis celebritatem exaequabat; (C. 84.) incredibilis Antisthenis Rhodii affluentia et magnificentia. Omnino incolarum illo tempore ingens numerus, vita mollissima.

83. Καὶ κατὰ τὴν προτέραν δὲ ταύτης Ὀλυμ-

παῖδα, δευτέραν ἐπὶ ταῖς ἐνενήκοντα, νικήσαντος Ἐξαινέτου Ἀκραγαντίνου, κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἐφ' ἅρματος· συνεπόμπευον δ' αὐτῷ, χωρὶς τῶν ἄλλων, συνωρίδες τριακόσιαι λευκῶν ἵππων, πᾶσαι παρ' αὐτῶν τῶν Ἀκραγαντίνων. Καθόλου δὲ καὶ τὰς ἀγωγὰς εὐθὺς ἐκ παίδων ἐποιοῦντο τρυφεράς, τήν τ' ἐσθῆτα μαλακὴν φοροῦντες καθ' ὑπερβολήν, καὶ χρυσοφοροῦντες, ἔτι δὲ στλεγγίσι καὶ ληκύθοις ἀργυραῖς τε καὶ χρυσαῖς χρώμενοι. Ὁ δὲ τῶν Ἀκραγαντίνων σχεδὸν πλουσιώτατος κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον Γελλίας, ὃς κατὰ τὴν οἰκίαν ξενῶνας ἔχων πλείους, πρὸς ταῖς πύλαις ἔταττεν οἰκέτας· οἷς παρηγγελμένον ἦν ἅπαντας τοὺς ξένους καλεῖν ἐπὶ ξενία. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἀκραγαντίνων ἐποίουν τὸ παραπλήσιον, ἀρχαϊκῶς καὶ φιλανθρώπως ὁμιλοῦντες. Διόπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς λέγει περὶ αὐτῶν·

Ξείνων αἰδοῖοι λιμένες, κακότητος ἄπειροι.

Καὶ δή ποτε πεντακοσίων ἱππέων παραγενομένων ἐκ Γέλας, χειμερίου περιστάσεως οὔσης, καθάπερ φησὶ Τίμαιος ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ βίβλῳ, πάντας αὐτοὺς ὑπεδέξατο, καὶ παραχρῆμα πᾶσιν ἱμάτια καὶ χιτῶνας ἔνδοθεν προενέγκας ἔδωκε. Καὶ Πολύκλειτος ἐν ταῖς ἱστορίαις ἐξηγεῖται περὶ τοῦ κατὰ τὴν οἰκίαν πιθεῶνος, λέγων ὡς διαμείναντος αὐτοῦ στρατευομένου ἐν Ἀκράγαντι, τεθεωρηκέναι· εἶναι δ' ἐν αὐτῷ τριακοσίους μὲν πίθους, ἐξ αὐτῆς τῆς πέτρας τετμημένους, ἕκαστον ἑκατὸν ἀμφορεῖς χωροῦντα· κολυμβήθραν δὲ παρ' αὐτοῖς ὑπάρχειν κε-

κονιαμένην, χωροῦσαν ἀμφορεῖς χιλίους, ἐξ ἧς τὴν ῥύσιν εἰς τοὺς πίθους γίνεσθαι. Γεγονέναι δέ φασι τὸν Γελλίαν τὸ μὲν εἶδος εὐτελῆ παντελῶς, τὸ δὲ ἦθος θαυμαστόν. Ἀποσταλέντος οὖν αὐτοῦ πρὸς Κεντοριπίνους κατὰ πρεσβείαν, καὶ παρεληλυθότος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸ μὲν πλῆθος προσέπεσεν εἰς ἄκαιρον γέλωτα, θεωροῦν καταδεέστερον τῆς περὶ αὐτοῦ δόξης· ὁ δ' ὑπολαβὼν εἶπε μὴ θαυμάζειν· ἐν ἔθει γὰρ εἶναι τοῖς Ἀκραγαντίνοις πρὸς μὲν τὰς ἐπιδόξους πόλεις ἀποστέλλειν τοὺς κρατίστους τῷ κάλλει, πρὸς δὲ τὰς ταπεινὰς καὶ λίαν εὐτελεῖς, ὁμοίους.

84. Οὐ μόνον δὲ περὶ τὸν Γελλίαν συνέβαινεν εἶναι τοῦ πλούτου μεγαλοπρέπειαν, ἀλλὰ καὶ περὶ πολλοὺς ἄλλους Ἀκραγαντίνους. Ἀντισθένης γοῦν ὁ ἐπικαλούμενος Ῥόδος γάμους ἐπιτελῶν τῆς θυγατρός, εἱστίασε τοὺς πολίτας ἐπὶ τῶν στενωπῶν, ὧν ᾤκουν ἕκαστοι, καὶ ζεύγη τῇ νύμφῃ συνηκολούθησε πλείω τῶν ὀκτακοσίων· πρὸς δὲ τούτοις οὐ μόνον οἱ κατ' αὐτὴν τὴν πόλιν ἱππεῖς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀστυγειτόνων πολλοί, κληθέντες ἐπὶ τὸν γάμον, συμπροέπεμψαν τὴν νύμφην. Περιττότατον δέ φασι γενέσθαι τὸ περὶ τὴν τοῦ φωτὸς κατασκευήν. Τούς τε γὰρ βωμοὺς τοὺς ἐν πᾶσι τοῖς ἱεροῖς καὶ τοὺς ἐν τοῖς στενωποῖς καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἐπλήρωσε ξύλων, καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων ἔδωκε σχίδακας καὶ κληματίδας, παραγγείλας, ὅταν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως ἀναφθῇ πῦρ, ἅπαντας ἐπιτελεῖν τὸ παραπλήσιον. Ὧν ποιησάντων τὸ προσταχθέν, καθ' ὃν

καιρὸν ἤγετο ἡ νύμφη, προηγουμένων πολλῶν τῶν τὰς δᾷδας φερόντων, ἡ μὲν πόλις ἔγεμε φωτός, τὸ δὲ συνακολουθοῦν πλῆθος οὐκ ἐχώρουν αἱ δημόσιαι κατὰ τὸ ἑξῆς ὁδοί, πάντων συμφιλοτιμουμένων τῇ τἀνδρὸς μεγαλοπρεπείᾳ. Κατ᾽ ἐκεῖνον γὰρ τὸν χρόνον Ἀκραγαντῖνοι μὲν ἦσαν πλείω τῶν δισμυρίων, σὺν δὲ τοῖς κατοικοῦσι ξένοις οὐκ ἐλάττους τῶν εἴκοσι μυριάδων. Φασὶ δὲ τὸν Ἀντισθένην, ἐπειδὴ τὸν υἱὸν ἑώρα πολεμοῦντά τινα τῶν ἀπὸ γειτόνων πένητα, καὶ βιαζόμενον ἑαυτῷ τὸ ἀγρίδιον πωλῆσαι, μέχρι μέν τινος ἐπιπλήττειν, τῆς δ᾽ ἐπιθυμίας ἐπίτασιν λαμβανούσης, φῆσαι δεῖν μὴ σπεύδειν, πῶς ἄπορον ποιεῖ τὸν γείτονα, ἀλλὰ τοὐναντίον ὅπως πλούσιος ὑπάρχῃ· οὕτως γὰρ αὐτὸν ἐπιθυμήσειν μὲν ἀγροῦ μείζονος, οὐ δυνάμενον δὲ παρὰ τοῦ γείτονος προσαγοράσαι, τὸν ὑπάρχοντα πωλήσειν. Διὰ δὲ τὸ μέγεθος τῆς κατὰ τὴν πόλιν εὐπορίας τοσαύτην συνέβαινε τρυφὴν εἶναι παρὰ τοῖς Ἀκραγαντίνοις, ὥστε μετ᾽ ὀλίγον τῆς πολιορκίας γινομένης, ποιῆσαι ψήφισμα περὶ τῶν ἐν τοῖς φυλακείοις διανυκτερευόντων, ὅπως μή τις ἔχῃ πλεῖον τύλης, καὶ περιστρώματος, καὶ κωδίου, καὶ δυοῖν προσκεφαλαίων. Τοιαύτης δὲ τῆς σκληροτάτης στρωμνῆς ὑπαρχούσης, ἔξεστι λογίζεσθαι τὴν κατὰ τὸν λοιπὸν βίον τρυφήν. Περὶ μὲν οὖν τούτων οὔτε παραδραμεῖν ἠθελήσαμεν, οὔτ᾽ ἐπὶ πλέον μακρολογεῖν, ἵνα μὴ τῶν ἀναγκαιοτέρων ἀποπίπτωμεν

(C. 85.) Nihil igitur mirum, in Agrigentinos omnem esse vim Carthaginiensium conversam. Nempe bina diversis in locis castra posuere, ubi societatem illis et amicitiam frustra obtulerant, oppugnationem strenue aggressi. Agrigentini et suis confidunt, et Dexippi Lacedaemonii opibus, qui recens e Gela peregrinorum agmen ipsis adduxerat, adiuti etiam multis Campanorum, collem Athenaeum occupantibus. Imilco et Hannibal primo die ex opportuno loco moenia oppugnare: oppidani insequente nocte, facta eruptione, machinas incendere.

85. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὰς δυνάμεις διαβιβάσαντες εἰς τὴν Σικελίαν, ἀνέζευξαν ἐπὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀκραγαντίνων, καὶ δύο παρεμβολὰς ἐποιήσαντο, μίαν μὲν ἐπί τινων λόφων, ἐφ᾽ ὧν τούς τε Ἴβηρας καί τινας τῶν Λιβύων ἔταξαν εἰς τετρακισμυρίους· τὴν δ᾽ ἄλλην οὐκ ἄποθεν τῆς πόλεως ποιησάμενοι, τάφρῳ βαθείᾳ καὶ χάρακι περιέλαβον. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπέστειλαν πρέσβεις πρὸς τοὺς Ἀκραγαντίνους, ἀξιοῦντες μάλιστα μὲν συμμαχεῖν αὐτοῖς, εἰ δὲ μή γε, ἡσυχίαν ἔχειν, καὶ φίλους εἶναι Καρχηδονίοις, ἐν εἰρήνῃ μένοντας. Οὐ προσδεξαμένων δὲ τῶν ἐν τῇ πόλει τοὺς λόγους, εὐθὺς τὰ τῆς πολιορκίας ἐνηργεῖτο. Οἱ μὲν οὖν Ἀκραγαντῖνοι τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας καθώπλισαν, καὶ καταστήσαντες εἰς τάξιν, τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν τειχῶν ἔστησαν, τοὺς δὲ ἐφέδρους πρὸς τὰς τῶν καταπονουμένων διαδοχάς. Συνεμάχει δ᾽ αὐτοῖς Δέξιππός τε ὁ Λακεδαιμόνιος, προσφάτως ἐκ Γέλας παρών, μετὰ ξένων χιλίων πεντακοσίων· οὗτος γὰρ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὥς Τίμαιός φησιν, ἐν Γέλᾳ διέτριβεν, ἔχων ἀξίωμα διὰ τὴν πατρίδα· διόπερ ἠξίωσαν οἱ Ἀκραγαντῖνοι, μισθωσάμενον στρατιώτας ὡς πλείστους, ἐλθεῖν εἰς Ἀκράγαντα. Ἅμα δὲ τούτοις ἐμισθώθησαν καὶ οἱ πρότερον Ἀννίβᾳ συμμαχήσαντες Καμπανοί, περὶ

ὀκτακοσίους ὄντες. Οὗτοι δὲ κατέσχον τὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως λόφον, τὸν Ἀθηναῖον μὲν ὀνομαζόμενον, κατὰ δὲ τῆς πόλεως εὐφυῶς κείμενον. Ἰμίλκας δὲ καὶ Ἀννίβας οἱ τῶν Καρχηδονίων στρατηγοί, διασκεψάμενοι τὰ τείχη, καὶ καθ᾽ ἕνα τόπον θεωροῦντες εὐέφοδον οὖσαν τὴν πόλιν, δύο πύργους προσήγαγον τοῖς τείχεσιν ὑπερμεγέθεις. Τὴν μὲν οὖν πρώτην ἡμέραν ἐπὶ τούτων τειχομαχήσαντες, καὶ συχνοὺς ἀνελόντες, ἀνεκαλέσαντο τῇ σάλπιγγι τοὺς μαχομένους· τῆς δὲ νυκτὸς ἐπιγενομένης, οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἐπεξελθόντες ἐνεπύρισαν τὰς μηχανάς.

(C. 86.) At hostes, oppugnationi instantes, dum sepulcra destruunt, aggeresque ad muros usque extollunt, subitum perterret prodigium, Theronis monumento fulminis ictu disiecto. Mox eorum castra pestis corripit, qua Hannibal exstinctus est. Imilco, supplicationibus usus horrendaque expiatione, oppugnationem acrius urget. Interea Syracusani, Selinuntiorum et Himerensium fortunam veriti, duce Daphnaeo urbi obsessae auxilio veniunt.

86. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀννίβαν σπεύδοντες κατὰ πλείονα μέρη τὰς προσβολὰς ποιεῖσθαι, παρήγγειλαν τοῖς στρατιώταις καθαιρεῖν τὰ μνήματα, καὶ χώματα κατασκευάζειν μέχρι τῶν τειχῶν. Ταχὺ δὲ τῶν ἔργων διὰ τὴν πολυχειρίαν συντελουμένων, συνέπεσεν εἰς τὸ στρατόπεδον πολλὴ δεισιδαιμονία. Τὸν γὰρ τοῦ Θήρωνος τάφον, ὄντα κατ᾽ ὑπερβολὴν μέγαν, συνέβαινεν ὑπὸ κεραυνοῦ διασεσεῖσθαι. Διόπερ αὐτοῦ καθαιρουμένου, τῶν τότε μάντεών τινες προνοήσαντες διεκώλυσαν· εὐθὺς δὲ καὶ λοιμὸς ἐνέπεσεν εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ πολλοὶ μὲν ἐτελεύτων, οὐκ ὀλίγοι δὲ στρέβλαις καὶ δειναῖς ταλαιπωρίαις περιέπιπτον. Ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀννίβας ὁ στρατηγός, καὶ τῶν ἐπὶ τὰς φυλακὰς προπεμπομένων ἠγ-

γελλόν τινες διὰ νυκτὸς εἴδωλα φαίνεσθαι τῶν τετελευτηκότων. Ἰμίλκας δὲ θεωρῶν τὰ πλήθη δεισιδαιμονοῦντα, πρῶτον μὲν ἐπαύσατο καθαιρῶν τὰ μνημεῖα· μετὰ δὲ ταῦτα ἱκέτευε τοὺς θεοὺς κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, τῷ μὲν Κρόνῳ παῖδα σφαγιάσας, τῷ δὲ Ποσειδῶνι πλῆθος ἱερείων καταποντίσας. Οὐ μὴν ἀπέστη γε τῶν ἔργων, ἀλλὰ χώσας τὸν παρὰ τὴν πόλιν ποταμὸν μέχρι τῶν τειχῶν, ἐπέστησε πάσας τὰς μηχανάς, καὶ καθ᾽ ἡμέραν προσβολὰς ἐποιεῖτο. Οἱ δὲ Συρακούσιοι θεωροῦντες τὴν Ἀκράγαντος πολιορκίαν, καὶ φοβούμενοι μὴ τῆς αὐτῆς τοῖς Σελινουντίοις καὶ τοῖς Ἱμεραίοις τύχωσιν οἱ πολιορκούμενοι τύχης, πάλαι μὲν ἔσπευδον ἐκπέμψαι τὴν βοήθειαν· τότε δὲ παραγενομένων τῶν ἐξ Ἰταλίας καὶ Μεσσήνης συμμάχων, στρατηγὸν Δαφναῖον εἵλοντο. Τὴν δὲ δύναμιν ἀθροίσαντες, παρέλαβον κατὰ τὴν ὁδὸν Καμαριναίους καὶ Γελώους· ἔτι δὲ τῶν ἐκ τῆς μεσογείου μεταπεμψάμενοί τινας, ἐπ᾽ Ἀκράγαντος τὴν πορείαν ἐποιοῦντο, συμπαραπλεουσῶν αὐτοῖς καὶ τῶν τριάκοντα νεῶν. Εἶχε δὲ τοὺς πάντας, πεζοὺς μὲν πλείους τῶν τριςμυρίων, ἱππεῖς δ᾽ οὐκ ἔλαττον τῶν πεντακιςχιλίων.

C. 87.) Quibus Himeram fl. transgressis, barbari obviam facti, post acrem conflictum in fugam vertuntur. Ibi dilapsos in vicina Agrigento castra, oppidani milites facile redegissent ad internecionem, nisi duces eruptionem male prohibuissent. Qui quum paulo post castra hostium pridem deserta occuparent: exorto tumultu, accusati a Menete, illius sive metus, sive proditionis, graves poenas dederunt.

87. Ἰμίλκων δὲ πυθόμενος τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον, ἀπέστειλεν αὐτοῖς ἀπαντᾷν τούς τε Ἴβηρας καὶ Καμπανούς, καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ἐλάττους τῶν

τετρακισμυρίων. Ἤδη δὲ τῶν Συρακουσίων τὸν Ἱμέραν ποταμὸν διαβεβηκότων, ἀπήντησαν οἱ βάρβαροι, καὶ παρατάξεως γενομένης ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐνίκησαν οἱ Συρακούσιοι, καὶ πλείους τῶν ἑξακισχιλίων ἀνεῖλον, τελέως δὲ ὅλον τὸ στρατόπεδον διέφθειραν, καὶ μέχρι τῆς πόλεως κατεδίωξαν. Ἀλλὰ τῶν στρατιωτῶν ἀτάκτως διωκόντων, ὁ στρατηγὸς ηὐλαβήθη, μήποτε μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατεύματος Ἱμίλκας ἐπιφανεὶς ἀναλάβῃ τὴν ἧτταν· καὶ γὰρ τοὺς Ἱμεραίους ἐγίνωσκε παρὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τοῖς ὅλοις ἐπταικότας. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν βαρβάρων φευγόντων εἰς τὴν πρὸς Ἀκράγαντι παρεμβολήν, οἱ κατὰ τὴν πόλιν στρατιῶται θεωροῦντες τὴν τῶν Καρχηδονίων ἧτταν, ἐδέοντο τῶν στρατηγῶν ἐξάγειν αὐτούς, καιρὸν εἶναι φάσκοντες τοῦ φθεῖραι τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν. Οἱ δ', εἴτε χρήμασιν διεφθαρμένοι, καθάπερ ἦν λόγος, εἴτε φοβηθέντες μὴ τῆς πόλεως ἐρημωθείσης Ἰμίλκων αὐτὴν καταλάβηται, τῆς ὁρμῆς ἐπέσχον τοὺς στρατιώτας. Οἱ μὲν οὖν φεύγοντες μετὰ πάσης ἀσφαλείας διεσώθησαν εἰς τὴν πρὸς τῇ πόλει παρεμβολήν· ὁ δὲ Δαφναῖος μετὰ τῆς δυνάμεως παραγενηθεὶς εἰς τὴν ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐκλελειμμένην στρατοπεδείαν, ἐν ταύτῃ παρενέβαλεν. Εὐθὺς δὲ καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως στρατιωτῶν ἐπιμιχθέντων, καὶ τοῦ Δεξίππου συγκαταβάντος αὐτοῖς, ἀπὸ συνδρομῆς εἰς ἐκκλησίαν τὰ πλήθη συνῆλθε, πάντων ἀγανακτούντων ἐπὶ τῷ παρεῖσθαι τὸν καιρόν, καὶ κεκρατηκότας τῶν βαρβάρων τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν παρ' αὐτων μὴ

λαβεῖν, ἀλλὰ δυναμένους τοὺς ἐκ τῆς πόλεως στρατηγοὺς ἐπεξελθεῖν, καὶ διαφθεῖραι τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, ἀφεικέναι τοσαύτας μυριάδας. Θορύβου δὲ καὶ πολλῆς κραυγῆς ἐπεχούσης τὴν ἐκκλησίαν, παρελθὼν Μένης ὁ Καμαριναῖος, ἐφ᾽ ἡγεμονίας τεταγμένος, κατηγόρησε τῶν Ἀκραγαντίνων στρατηγῶν, καὶ πάντας οὕτω παρώξυνεν, ὥςτε τῶν κατηγορουμένων ἐγχειρούντων ἀπολογεῖσθαι, μηδένα προςδέχεσθαι τοὺς λόγους, καὶ τὸ πλῆθος ὁρμῆσαν ἐπὶ τὸ βάλλειν τοῖς λίθοις, τέσσαρας αὐτῶν καταλεῦσαι· τὸν δὲ πέμπτον Ἀργεῖον καλούμενον, τὴν δ᾽ ἡλικίαν παντελῶς ὄντα νεώτερον, ἀφεθῆναι· βλασφημίας δὲ τυγχάνειν καὶ τὸν Λακεδαιμόνιον Δέξιππον, ὅτι τεταγμένος ἐφ᾽ ἡγεμονίας, καὶ δοκῶν εἶναι τῶν πολεμικῶν ἔργων οὐκ ἄπειρος, τοῦτ᾽ ἔπραξε προδοσίας ἕνεκα.

(C. 88.) Sero Daphnaeus castra Poenorum obsidere conatur: quae praeclare munita, ubi relinquere cogitur, illos commeatu aliquamdiu intercludit. Sed Imilco per insidias magnam frumenti vim, a Syracusanis incautius advectam, rapit, eaque re utriusque partis spem penitus immutat. Agrigentini enim, ingenti penuria oppressi, a Campanis deseruntur: corrumpitur ipse Dexippus, caeterique duces, definitum sui magistratus tempus iam elapsum commenti, copias suas abducunt.

88. Μετὰ δὲ τὴν ἐκκλησίαν οἱ περὶ τὸν Δαφναῖον προαγαγόντες τὰς δυνάμεις, ἐπεχείρουν μὲν πολιορκεῖν τὴν παρεμβολὴν τῶν Καρχηδονίων· πολυτελῶς δ᾽ αὐτὴν ὁρῶντες ὠχυρωμένην, ταύτης μὲν τῆς ἐπιβολῆς ἀπέστησαν, τὰς δ᾽ ὁδοὺς ἱππαζόμενοι, τούς τ᾽ ἐν ταῖς προνομαῖς αὐτῶν κατελάμβανον, καὶ τῶν σιτοπομπιῶν ἀποκλείοντες εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἦγον. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι παρατάττεσθαι μὲν οὐ

τολμῶντες, τῇ δὲ σιτοδείᾳ δεινῶς πιεζόμενοι, μεγάλοις ἀτυχήμασι περιέπιπτον. Τῶν μὲν γὰρ στρατιωτῶν πολλοὶ διὰ τὴν σπάνιν ἀπέθνησκον· οἱ δὲ Καμπανοὶ μετὰ τῶν ἄλλων μισθοφόρων σχεδὸν ἅπαντες ἐπὶ τὴν Ἰμίλκα σκηνὴν ὠθούμενοι, τὰς σιτομετρίας τὰς προτεταγμένας ᾔτουν· εἰ δὲ μή, διηπειλοῦντο μεταβάλλεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. Ὁ δ᾽ Ἰμίλκας ἦν ἀκηκοὼς τινος, ὅτι Συρακούσιοι πλῆθος σίτου παρακομίζοιεν εἰς Ἀκράγαντα κατὰ θάλατταν. Διόπερ ταύτην μόνην ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας, τοὺς μὲν στρατιώτας ἔπεισεν ὀλίγας ἐπισχεῖν ἡμέρας, ἐνέχυρα δοὺς τὰ παρὰ τῶν ἐκ Καρχηδόνος στρατευομένων ποτήρια. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐκ Πανόρμου καὶ Μοτύης μεταπεμψάμενος τεσσαράκοντα τριήρεις, ἐπέθετο τοῖς τὴν ἀγορὰν παρακομίζουσιν· οἱ δὲ Συρακούσιοι, τὸν ἔμπροσθεν χρόνον τῶν βαρβάρων τῆς θαλάττης παρακεχωρηκότων, καὶ τοῦ χειμῶνος ἐνεστηκότος ἤδη, κατεφρόνουν τῶν Καρχηδονίων, ὡς οὐκ ἔτι τολμησόντων πληροῦν τὰς τριήρεις. Διόπερ ὀλιγώρως αὐτῶν παραπεμψάντων τὴν ἀγοράν, Ἰμίλκας ἐκπλεύσας τεσσαράκοντα τριήρεσιν, ἄφνω κατέδυσε μὲν τῶν μακρῶν νεῶν ὀκτώ, τὰς δ᾽ ἄλλας εἰς τὸν αἰγιαλὸν κατεδίωξε· τῶν δ᾽ ἄλλων πλοίων ἁπάντων κυριεύσας, τοσοῦτον εἰς τοὐναντίον τὰς ἑκατέρων ἐλπίδας μεταπεσεῖν ἐποίησεν, ὥστε τοὺς παρὰ τοῖς Ἀκραγαντίνοις Καμπανούς, καταγνόντας τῆς τῶν Ἑλλήνων ὑποθέσεως, πεντεκαίδεκα ταλάντοις φθαρῆναι, καὶ μεταβαλέσθαι πρὸς τοὺς Καρχηδονίους. Οἱ δὲ Ἀκραγαντῖνοι τὸ μὲν πρῶτον, κακῶς

ἀπαλλαττόντων τῶν Καρχηδονίων, ἀφθόνως ἀπήλαυον τοῦ τε σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, ἀεὶ προσδοκῶντες ταχέως λυθήσεσθαι τὴν πολιορκίαν· ἐπεὶ δ' αἱ τῶν βαρβάρων ἐλπίδες ἀνέκυψαν, καὶ τοσαῦται μυριάδες εἰς μίαν ἠθροίσθησαν πόλιν, ἔλαθεν αὐτοὺς ὁ σῖτος ἐξαναλωθείς. Λέγεται δὲ καὶ Δέξιππος ὁ Λακεδαιμόνιος πεντεκαίδεκα ταλάντοις διαφθαρῆναι· εὐθὺς γὰρ ἀπεκρίνατο πρὸς τοὺς τῶν Ἰταλιωτῶν στρατηγοὺς, ὅτι συμφέρει τὸν πόλεμον ἐν ἄλλῳ συστήσασθαι τόπῳ· τὴν γὰρ τροφὴν ἐκλιπεῖν. Διόπερ οἱ στρατηγοὶ πρόφασιν ἐνέγκαντες, ὡς διεληλύθασιν οἱ ταχθέντες τῆς στρατηγίας χρόνοι, τὰς δυνάμεις ἀπήγαγον ἐπὶ τὸν πορθμόν. Μετὰ δὲ τὴν τούτων ἀπαλλαγὴν, συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ μετὰ τῶν ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένων, διέγνωσαν ἐξετάσαι τὸν ἐν τῇ πόλει σῖτον· ὃν εὑρόντες παντελῶς ὀλίγον, ἐθεώρουν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. Εὐθὺς οὖν ἐπιγινομένης τῆς νυκτὸς παρήγγειλαν ἀναζευγνύειν ἅπαντας.

C. 89. Fame itaque coacti Agrigentini, relictis in urbe senibus et infirmis, Gelam migrant, ac Leontinorum deinceps urbem, Syracusiorum beneficio, inhabitandam accipiunt.

89. Τοσούτου δὲ πλήθους ἀνδρῶν, γυναικῶν, παίδων ἐκλιπόντων τὴν πόλιν, ἄφνω πολὺς οἶκτος καὶ δάκρυα κατεῖχε τὰς οἰκίας. Ἅμα γὰρ ὁ τῶν πολεμίων ἐξέπληττε φόβος, ἅμα δὲ διὰ τὴν σπουδὴν ἠναγκάζοντο καταλιπεῖν εἰς διαρπαγὴν τοῖς βαρβάροις ταῦτ', ἐφ' οἷς ἑαυτοὺς ἐμακάριζον· ἀφαιρουμένης γὰρ τῆς τύχης τὴν ἐξουσίαν τῶν οἴκοι καλῶν, ἀγαπητὸν ἡγοῦντο τὰ σώματα γοῦν αὐτῶν διασῶσαι.

Οὐ μόνον δὲ τῆς τοιαύτης πόλεως εὐδαιμονίαν παρῆν ὁρᾷν ἀπολειπομένην, ἀλλὰ καὶ σωμάτων πλῆθος. Οἱ μὲν γὰρ ἐν ἀῤῥωστίαις ὑπὸ τῶν οἰκείων περιεωρῶντο, τῆς καθ᾽ ἑαυτὸν σωτηρίας ἑκάστου φροντίζοντος· οἱ δὲ ταῖς ἡλικίαις ἤδη προβεβηκότες, ὑπὸ τῆς τοῦ γήρως ἀσθενείας κατελείποντο· πολλοὶ δὲ καὶ τὴν ἀλλαγὴν τῆς πατρίδος θανάτου τιμώμενοι, τὰς χεῖρας ἑαυτοῖς προσήνεγκαν, ὅπως ταῖς πατρῴαις οἰκίαις ἐναποπνεύσωσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἐξιὸν πλῆθος οἱ στρατιῶται μετὰ τῶν ὅπλων παρέπεμπον εἰς τὴν Γέλαν· ἡ δ᾽ ὁδὸς καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν Γέλαν ἀποκεκλιμένα τῆς χώρας μέρη ἔγεμε γυναικῶν καὶ παίδων, ἀναμὶξ παρθένοις, αἳ τὴν συνήθη τρυφὴν εἰς ὁδοιπορίαν σύντονον καὶ κακοπάθειαν ὑπεράγουσαν μεταβαλλόμεναι διεκαρτέρουν, τοῦ φόβου τὰς ψυχὰς ἐντείνοντος. Οὗτοι μὲν οὖν ἀσφαλῶς διασωθέντες εἰς Γέλαν, ὕστερον εἰς Λεοντίνους κατῴκησαν, Συρακουσίων αὐτοῖς δόντων τὴν πόλιν ταύτην οἰκητήριον.

(C. 90.) Sic Poeni ceperunt Agrigentum everteruntque; superstites omnes detruncarunt, nec templis deorum pepercerunt. Ac Minervae fanum ipse combussit Gellias, frustra ibi perfugium quaerens. Ingens emolumentum e praeda contractum, cuius praecipua pars, praesertim artis opera, et in his Phalaridis taurus, Carthaginem transvecta, reliqua sub hasta vendita. Obiter e Scipionis Africani historia erroris arguitur Timaeus, qui taurum illum umquam exstitisse negaverat.

90. Ὁ δ᾽ Ἰμίλκας ἅμα τῷ φωτὶ δύναμιν ἐντὸς τῶν τειχῶν παρεισαγαγὼν, σχεδὸν ἅπαντας τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἀνεῖλεν· ὅτε δὴ καὶ τοὺς ἐν τοῖς ναοῖς καταπεφευγότας ἀποσπῶντες οἱ Καρχηδόνιοι ἀνῄρουν. Λέγεται δὲ τὸν Γελλίαν τὸν πρωτεύοντα

τῶν πολιτῶν πλούτῳ καὶ καλοκἀγαθίᾳ συνατυχῆσαι τῇ πατρίδι, βουληθέντα καταφυγεῖν σὺν τισιν ἑτέροις εἰς τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερόν, νομίζοντα τῆς εἰς θεοὺς παρανομίας ἀφέξεσθαι τοὺς Καρχηδονίους· θεωροῦντα δὲ αὐτῶν τὴν ἀσέβειαν, ἐμπρῆσαι τὸν νεών, καὶ μετὰ τῶν ἐν τούτῳ ἀναθημάτων ἑαυτὸν συγκατακαῦσαι· μιᾷ γὰρ πράξει διελάμβανεν ἀφελέσθαι θεῶν ἀσέβειαν, πολεμίων ἁρπαγὰς πολλῶν χρημάτων, τὸ δὲ μέγιστον, ἑαυτοῦ τὴν εἰς τὸ σῶμα ἐσομένην ὕβριν. Ὁ δὲ Ἰμίλκας τὰ ἱερὰ καὶ τὰς οἰκίας συλήσας, καὶ φιλοτίμως ἐρευνήσας, τοσαύτην ὠφέλειαν συνήθροισεν, ὅσην εἰκός ἐστιν ἐσχηκέναι πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ ἀνδρῶν εἴκοσι μυριάδων, ἀπόρθητον δὲ ἀπὸ τῆς κτίσεως γεγενημένην, πλουσιωτάτην δὲ σχεδὸν τῶν τότε Ἑλληνίδων πόλεων γεγενημένην, καὶ ταῦτα τῶν ἐν αὐτῇ φιλοκαλησάντων εἰς παντοίαν κατασκευασμάτων πολυτέλειαν. Καὶ γὰρ γραφαὶ παμπληθεῖς ηὑρέθησαν εἰς ἄκρον ἐκπεπονημέναι, καὶ παντοίων ἀνδριάντων φιλοτέχνως δεδημιουργημένων ὑπεράγων ἀριθμός. Τὰ μὲν οὖν πολυτελέστατα τῶν ἔργων ἀπέστειλεν εἰς Καρχηδόνα, (ἐν οἷς καὶ τὸν Φαλάριδος συνέβη κομισθῆναι ταῦρον,) τὴν δ' ἄλλην ὠφέλειαν ἐλαφυροπώλησε. Τοῦτον δὲ τὸν ταῦρον ὁ Τίμαιος ἐν ταῖς ἱστορίαις διαβεβαιωσάμενος μὴ γεγονέναι τὸ σύνολον, ὑπ' αὐτῆς τῆς τύχης ἠλέγχθη. Σκιπίων γὰρ ὕστερον ταύτης τῆς ἁλώσεως σχεδὸν ἑξήκοντα καὶ διακοσίοις ἔτεσιν ἐκπορθήσας Καρχηδόνα, τοῖς Ἀκραγαντίνοις μετὰ τῶν ἄλλων, τῶν διαμεινάντων παρὰ τοῖς Καρ-

χηδονίοις, ἀποκατέστησε τὸν ταῦρον, ὃς καὶ τῶνδε τῶν ἱστοριῶν γραφομένων ἦν ἐν Ἀκράγαντι. Περὶ δὲ τούτου φιλοτιμότερον εἰπεῖν προήχθην, διότι Τίμαιος ὁ τῶν πρό γε αὐτοῦ συγγραφέων πικρότατα κατηγορήσας, καὶ συγγνώμην οὐδεμίαν τοῖς ἱστοριογράφοις ἀπολιπών, αὐτὸς εὑρίσκεται σχεδιάζων, ἐν οἷς μάλιστα ἑαυτὸν ἀποπέφαγκεν ἀκριβολογούμενον. Δεῖ γάρ, οἶμαι, τοὺς συγγραφεῖς ἐν μὲν τοῖς ἀγνοήμασι τυγχάνειν συγγνώμης, ὡς ἂν ἀνθρώπους ὄντας, καὶ τῆς ἐν τοῖς παροιχομένοις χρόνοις ἀληθείας οὔσης δυσευρέτου· τοὺς μέντοιγε κατὰ προαίρεσιν οὐ τυγχάνοντας τοῦ ἀκριβοῦς, προσηκόντως κατηγορίας τυγχάνειν, ὅταν κολακεύοντές τινας, ἢ δι' ἔχθραν πικρότερον προσβάλλοντες, ἀποσφάλλωνται τῆς ἀληθείας.

(C. 91.) Imilco dum Agrigenti hiemabat, illa urbis clades ita consternarat Siculorum animos, ut alii Syracusas, alii in Italiam migrarent. Summa in Syracusanorum duces, proditionis reos, orta indignatio. Qua Dionysius, Hermocratis f., in sua commoda usus vilissimus homo, cui Philisti pecunia licentiam et animum inflarat, duces ita maledictis laceravit, (C. 92.) ut illi magistratu abire iuberentur, et inter novos praetores ipse eligeretur. Verum ne hac quidem sorte contentus, collegis in suspicionem plebis adducendis exulibusque in patriam revocandis, unus ad summum imperium ac tyrannidem Syracusanorum via popularitatis grassatus est.

91. Ἰμίλκας δὲ ὀκτὼ μῆνας πολιορκήσας τὴ πόλιν, καὶ μικρὸν πρὸ τῆς χειμερινῆς τροπῆς κυριεύσας αὐτῆς, οὐκ εὐθὺς κατέσκαψεν, ὅπως αἱ δυνάμεις ἐν ταῖς οἰκίαις παραχειμάσωσι. Τῆς δὲ περὶ τὴν Ἀκράγαντα συμφορᾶς διαγγελθείσης, τοσοῦτος κατέσχε τὴν νῆσον φόβος, ὥστε τῶν Σικελιωτῶν τοὺς μὲν εἰς Συρακούσας μεθίστασθαι, τοὺς δὲ εἰς τὴν Ἰταλίαν τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν

ἀποσκευάζεσθαι. Οἱ δὲ διαφυγόντες τὴν αἰχμαλωσίαν Ἀκραγαντῖνοι, παραγενηθέντες εἰς Συρακούσας, κατηγόρουν τῶν στρατηγῶν, φάσκοντες διὰ τὴν ἐκείνων παρουσίαν ἀπολωλέναι τὴν πατρίδα. Συνέβαινε δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν ἐπιτιμήσεως τυγχάνειν τοὺς Συρακουσίους, ὅτι τοιούτους προστάτας αἱροῦνται, δι' οὓς ἀπολέσθαι κινδυνεύει πᾶσα Σικελία. Οὐ μὴν συναχθείσης ἐκκλησίας ἐν Συρακούσαις, καὶ μεγάλων φόβων ἐπικρεμαμένων, οὐθεὶς ἐτόλμα περὶ τοῦ πολέμου συμβουλεύειν. Ἀπορουμένων δὲ πάντων παρελθὼν Διονύσιος ὁ Ἑρμοκράτους, τῶν μὲν στρατηγῶν κατηγόρησεν, ὡς προδιδόντων τὰ πράγματα τοῖς Καρχηδονίοις· τὰ δὲ πλήθη παρώξυνε πρὸς τὴν αὐτῶν τιμωρίαν, παρακαλῶν μὴ περιμεῖναι τὸν κατὰ τοὺς νόμους κλῆρον, ἀλλ' ἐκ χειρὸς εὐθέως ἐπιθεῖναι τὴν δίκην. Τῶν δ' ἀρχόντων ζημιούντων τὸν Διονύσιον κατὰ τοὺς νόμους, ὡς θορυβοῦντα, Φίλιστος, ὁ τὰς ἱστορίας ὕστερον συγγράψας, οὐσίαν ἔχων μεγάλην, ἐξέτισε τὰ πρόςτιμα, καὶ τῷ Διονυσίῳ παρεκελεύετο λέγειν ὅσα προῃρεῖτο. Καὶ προσέτι εἰπόντος, ὅτι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἂν ζημιοῦν ἐθέλωσιν, ἐκτίσειν τἀργύριον ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ λοιπὸν θαῤῥήσας ἀνέσειε τὰ πλήθη, καὶ τὴν ἐκκλησίαν συνταράττων, διέβαλλε τοὺς στρατηγούς, ὅτι χρήμασι πεισθέντες ἐγκατέλιπον τὴν τῶν Ἀκραγαντίνων σωτηρίαν· συγκατηγόρησε δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπισημοτάτων πολιτῶν, συνιστὰς αὐτοὺς οἰκείους ὄντας ὀλιγαρχίας. Διόπερ συνεβούλευεν αἱρεῖσθαι στρατηγοὺς τοὺς μὴ δυνα-

τωτάτους, ἀλλὰ τοὺς εὐνουστάτους καὶ δημοτικοὺς μᾶλλον· ἐκείνους μὲν γὰρ δεσποτικῶς ἄρχοντας τῶν πολιτῶν, καταφρονεῖν τῶν πολλῶν, καὶ τὰς τῆς πατρίδος συμφορὰς ἰδίας ἡγεῖσθαι προσόδους· τοὺς δὲ ταπεινοτέρους οὐδὲν πράξειν τῶν τοιούτων, δεδιότας τὴν περὶ αὑτοὺς ἀσθένειαν.

92. Πάντα δὲ πρὸς τὴν τῶν ἀκουόντων προαίρεσιν καὶ τὴν ἰδίαν ἐπιβολὴν δημηγορήσας, οὐ μετρίως ἐξῆρε τὸν τῶν ἐκκλησιαζόντων θυμόν. Ὁ γὰρ δῆμος καὶ πάλαι μισῶν τοὺς στρατηγοὺς, διὰ τὸ δοκεῖν προαφίστασθαι τοῦ πολέμου, τότε διὰ τῶν λόγων παροξυνθεὶς, παραυτίκα τοὺς μὲν ἔλυσε τῆς ἀρχῆς, ἑτέρους δ' εἵλετο στρατηγοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν Διονύσιον· ὃς ἐν ταῖς πρὸς Καρχηδονίους μάχαις ἀνδρίᾳ δόξας διενηνοχέναι, περίβλεπτος ἦν παρὰ τοῖς Συρακουσίοις. Διὸ καὶ μετεωρισθεὶς ταῖς ἐλπίσι, πᾶν ἐμηχανήσατο πρὸς τὸ γενέσθαι τῆς πατρίδος τύραννος. Μετὰ γὰρ τὴν παράληψιν τῆς ἀρχῆς, οὔτε συνήδρευεν ἅμα τοῖς στρατηγοῖς, οὔθ' ὅλως συνῄει· ταῦτα δὲ πράττων, διεδίδου λόγον ὡς διαπεμπομένων αὐτῶν πρὸς τοὺς πολεμίους. Οὕτω γὰρ μάλιστα ἤλπιζεν ἐκείνων μὲν περιαιρεθήσεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ἑαυτῷ δὲ μόνῳ περιστήσειν τὴν στρατηγίαν. Ταῦτα δ' αὐτοῦ πράττοντος, οἱ μὲν χαριέστατοι τῶν πολιτῶν ὑπώπτευον τὸ γενησόμενον, καὶ κατὰ πάσας τὰς συνόδους ἐβλασφήμουν αὐτόν· ὁ δὲ δημοτικὸς ὄχλος, ἀγνοῶν τὴν ἐπιβολὴν, ἐπῄνει, καὶ μόλις ἔφασκε τὴν πόλιν προστάτην εὑρηκέναι βέβαιον. Οὐ μὴν ἀλλὰ πολλάκις ἐκκλησίας συναγομέ-

γης περὶ τῆς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευῆς, θεωρήσας τοὺς Συρακουσίους καταπεπληγμένους τὸν ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβον, συνεβούλευε κατάγειν τοὺς φυγάδας· ἄτοπον γὰρ ὑπάρχειν, ἐκ μὲν Ἰταλίας καὶ Πελοποννήσου μεταπέμπεσθαι βοήθειαν παρὰ τῶν ἀλλοτρίων· τοὺς δὲ πολίτας μὴ βούλεσθαι πρὸς τοὺς ἰδίους συμπαραλαμβάνειν, οὓς, τῶν πολεμίων μεγάλας δωρεὰς ὑπισχνουμένων, ἂν συστρατεύσωσι, προαιρεῖσθαι μᾶλλον ἐπὶ ξένης ἀλωμένους ἀποθανεῖν, ἤπερ ἀλλότριόν τι κατὰ τῆς πατρίδος βουλεύσασθαι· καὶ γὰρ εἰ διὰ τὰς γεγενημένας ἐν τῇ πόλει στάσεις φυγεῖν, νῦν γε τυχόντας ταύτης τῆς εὐεργεσίας, προθύμως ἀγωνιεῖσθαι, τοῖς εὖ ποιήσασιν ἀποδιδόντας χάριτας. Πρὸς δὲ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην πολλὰ διαλεχθεὶς οἰκεῖα τοῖς πράγμασι, συμψήφους ἔλαβε τοὺς Συρακουσίους· οὐδὲ γὰρ τῶν συναρχόντων οὐδεὶς ἐτόλμα περὶ τούτων ἀντειπεῖν διά τε τὴν τοῦ πλήθους ὁρμὴν, καὶ διὰ τὸ θεωρεῖν ἑαυτῷ μὲν περιεσομένην τὴν ἀπέχθειαν, ἐκείνῳ δὲ τὴν παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων χάριν. Τοῦτο δ' ἔπραξεν ὁ Διονύσιος, ἐλπίζων ἰδίους ἕξειν τοὺς φυγάδας, ἀνθρώπους μεταβολῆς ἐπιθυμοῦντας, καὶ πρὸς τὴν ἐπίθεσιν τῆς τυραννίδος εὐθέτως διακειμένους· ἤμελλον γὰρ ἡδέως ὄψεσθαι τῶν ἐχθρῶν φόνους, δημεύσεις τῶν οὐσιῶν, ἑαυτοῖς ἀποκαθεσταμένα τὰ χρήματα. Καὶ τέλος κυρωθείσης τῆς περὶ τῶν φυγάδων γνώμης, οὗτοι μὲν εὐθὺς εἰς τὴν πατρίδα κατῆλθον.

(C. 93.) Persequendi consilii opportunitatem ei afferunt Geloi, ad quorum urbem defendendam Dexippi copiae non suppetebant. Missus itaque illuc Dionysius, necatis proceribus, quorum invidia Geloi flagrabant, pecunia illorum sibi milites conciliavit. Geloi, legatis Syracusas missis, hominem insigniter ornant, obsecrantque, ut urbem ipsorum adversus Carthaginienses tutetur. Quibus ille se brevi cum maiore manu affore pollicitus, Gela cum agmine suo discedit.

93. Ἐκ δὲ τῆς Γέλας ἐνεχθέντων γραμμάτων, ὅπως ἀποστάλωσι στρατιῶται πλείους, ἔλαβεν ὁ Διονύσιος οἰκείαν ἔφοδον τῆς ἰδίας προαιρέσεως. Ἀποσταλεὶς γὰρ μετὰ στρατιωτῶν, πεζῶν μὲν δισχιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων, ἦλθε συντόμως εἰς τὴν πόλιν τῶν Γελώων, ἣν τότε παρεφύλαττε Δέξιππος ὁ Λακεδαιμόνιος, κατασταθεὶς ὑπὸ Συρακουσίων. Ὁ δ᾽ οὖν Διονύσιος καταλαβὼν τοὺς εὐπορωτάτους στασιάζοντας πρὸς τὸν δῆμον, καὶ κατηγορήσας αὐτῶν ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ κατακρίνας, αὐτοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τὰς δ᾽ οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσεν. Ἐκ δὲ τῶν χρημάτων τούτων τοῖς μὲν φρουροῦσι τὴν πόλιν, ὧν ἡγεῖτο Δέξιππος, ἀπέδωκε τοὺς ὀφειλομένους μισθούς· τοῖς δὲ μετ᾽ αὐτοῦ παραγεγονόσιν ἐκ Συρακουσῶν, ἐπηγγείλατο διπλοῦς ποιήσειν τοὺς μισθούς, ὧν ἡ πόλις ἔταξε· διὰ δὲ τούτου τοῦ τρόπου τούς τε ἐν Γέλᾳ στρατιώτας καὶ τοὺς μεθ᾽ ἑαυτοῦ ταῖς εὐνοίαις ἰδίους κατέστησεν. Ἐπῃνεῖτο δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν Γελώων, ὡς αἴτιος αὐτοῖς γεγενημένος τῆς ἐλευθερίας· τοῖς γὰρ δυνατωτάτοις φθονοῦντες, τὴν ἐκείνων ὑπεροχήν, δεσποτείαν ἑαυτῶν ἀπεκάλουν. Διόπερ ἐξέπεμψαν πρέσβεις τοὺς ἐπαινέσοντας ἐν Συρακούσαις, καὶ τὰ ψηφίσματα φέροντας, ἐν οἷς αὐτὸν μεγάλαις δωρεαῖς ἐτίμησαν.

Ὁ δὲ Διονύσιος ἐπεβάλετο μὲν τὸν Δέξιππον πείθειν κοινωνῆσαι τῆς ἐπιβολῆς· ἐπεὶ δ' οὐ συγκατετίθετο, μετὰ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν ἕτοιμος ἦν ἀνακάμπτειν εἰς Συρακούσας. Οἱ δὲ Γελῷοι, πυνθανόμενοι τοὺς Καρχηδονίους μέλλειν μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἐπὶ πρώτην στρατεύειν τὴν Γέλαν, ἐδέοντο τοῦ Διονυσίου μεῖναι, καὶ μὴ περιϊδεῖν αὐτοὺς τὰ αὐτὰ τοῖς Ἀκραγαντίνοις παθόντας. Οἷς ἐπαγγειλάμενος ὁ Διονύσιος συντόμως ἥξειν μετὰ πλείονος δυνάμεως, ἐξώρμησεν ἐκ τῆς Γέλας μετὰ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν.

(C. 94.) Regressus Syracusas, quo tempore populus e theatro domum redibat, concursu multitudinis ad eum facto, imperio se abdicaturum simulavit: neque enim ferendum esse, reip. praefectis patriam prodentibus ac plebem ludis lactantibus, se non solum cum civibus una periclitari, verum etiam proditionis una cum caeteris praefectis insimulatum iri. His aliisque sermonibus accensa plebs ei, qui maximis duces criminibus onerasset, summum imperium concessit.

94. Θέας δ' οὔσης ἐν ταῖς Συρακούσαις, τὴν ὥραν τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν ἐκ τοῦ θεάτρου παρῆν εἰς τὴν πόλιν. Συνδραμόντων δὲ τῶν ὄχλων ἐπ' αὐτόν, καὶ πυνθανομένων περὶ τῶν Καρχηδονίων, ἀγνοεῖν αὐτοὺς ἔφη, διότι τῶν ἔξωθεν πολεμιωτέρους ἔχουσι τοὺς ἔνδον τῶν κοινῶν προεστῶτας, οἷς οἱ μὲν πολῖται πιστεύοντες ἑορτάζουσιν, αὐτοὶ δὲ διαφοροῦντες τὰ δημόσια, τοὺς στρατιώτας ἀμίσθους πεποιήκασι, καὶ τῶν πολεμίων ἀνυπερβλήτους ποιουμένων τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς, καὶ μελλόντων ἐπὶ Συρακούσας τὴν δύναμιν ἄγειν, τούτων δ' οὐδ' ἡντινοῦν ποιούμενοι φροντίδα. Δι' ἣν δ' αἰτίαν ταῦτα πράττουσιν, εἰδέναι μὲν καὶ πρότερον, νῦν δὲ

σαφέστερον ἀνεγνωκέναι. Ἰμίλκωνα γὰρ πρὸς αὐτὸν ἀπεσταλκέναι κήρυκα, πρόφασιν μὲν ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων, παρακαλεῖν δὲ, πλείω τῶν συναρχόντων περιποιησάμενον, μηδὲν τῶν πραττομένων πολυπραγμονεῖν, μηδ᾽ ἀντιπράττειν, ἐπειδὴ συνεργεῖν οὐ προαιρεῖται. Μηκέτ᾽ οὖν βούλεσθαι στρατηγεῖν, ἀλλὰ καὶ παρεῖναι τὴν ἀρχὴν ἀποθησόμενος. Οὐ γὰρ ἀνεκτὸν εἶναι, τῶν ἄλλων πωλούντων τὴν πατρίδα, μὴ μόνον κινδυνεύειν μετὰ τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ δόξειν μετεσχηκέναι τῆς προδοσίας. Παροξυνθέντων δὲ ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσι, καὶ τοῦ λόγου διὰ πάσης τῆς δυνάμεως ῥυέντος, τότε μὲν εἷς ἕκαστος ἀγωνιῶν εἰς οἶκον ἐχωρίσθη· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ συναχθείσης ἐκκλησίας, ἐν ᾗ τῶν ἀρχόντων πολλὰ κατηγορήσας, οὐ μετρίως εὐδοκίμησε, τὸν δῆμον κατὰ τῶν στρατηγῶν παρώξυνε. Τέλος δὲ τῶν καθημένων τινὲς ἀνεβόησαν στρατηγὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα καθιστάναι, καὶ μὴ περιμένειν, ἄχρις ἂν οἱ πολέμιοι τοῖς τείχεσιν ἐπισείωσι· χρείαν γὰρ ἔχειν τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου τοιούτου στρατηγοῦ, δι᾽ οὗ δυνατὸν εἶναι εὐπορεῖν τοῖς πράγμασι· τὰ δὲ περὶ τῶν προδοτῶν ἐν ἐκκλησίᾳ βουλεύεσθαι· τῶν γὰρ ἐνεστώτων καιρῶν ἀλλότριον εἶναι· καὶ πρότερον δὲ Καρχηδονίων τὰς τριάκοντα μυριάδας περὶ τὴν Ἱμέραν νενικῆσθαι, στρατηγοῦντος Γέλωνος αὐτοκράτορος. Ταχὺ δὲ τῶν πολλῶν, ὥσπερ εἰώθασιν, ἐπὶ τὸ χεῖρον ῥεπόντων, ὁ Διονύσιος ἀπεδείχθη στρατηγὸς αὐτοκράτωρ.

(C. 95.) Is, duplo stipendio imperando, militum sibi animos devinxit: sed cives multos quia tyrannidis metu a se abalienatos videbat, ad satellites sibi comparandos, exemplo Pisistrati, animum callide advertit. Per noctem enim, quum in agro stativa haberet, insidias sibi parari commentus, confugit in urbem Leontinorum, praesidio antea munitam, et exulum peregrinorumque colluvie satis tutam. Illic probabili oratione turbam eo adduxit, ut sexcentos satellites, quos vellet, eligendi copiam ipsi facerent.

95. Ἐπεὶ δ᾽ οὖν αὐτῷ τὰ πράγματα κατὰ νοῦν ἠκολούθει, ψήφισμα ἔγραψε, τοὺς μισθοὺς διπλασίους εἶναι· πάντας γὰρ ἔφησε, τούτου γενομένου, προθυμοτέρους ἔσεσθαι πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ περὶ τῶν χρημάτων παρεκάλει μηθὲν ἀγωνιᾷν· ἔσεσθαι γὰρ αὐτῶν τὸν πόρον ῥᾴδιον. Διαλυθείσης δὲ τῆς ἐκκλησίας, οὐκ ὀλίγοι τῶν Συρακουσίων κατηγόρουν τῶν πραχθέντων, ὥσπερ οὐκ αὐτοὶ ταῦτα κεκυρωκότες· τοῖς γὰρ λογισμοῖς εἰς ἑαυτοὺς ἐρχόμενοι, τὴν ἐσομένην δυναστείαν ἀνεθεώρουν. Οὗτοι μὲν οὖν βεβαιῶσαι βουλόμενοι τὴν ἐλευθερίαν, ἔλαθον ἑαυτοὺς δεσπότην τῆς πατρίδος καθεστακότες· ὁ δὲ Διονύσιος τὴν μετάνοιαν τῶν ὄχλων φθάσαι βουλόμενος, ἐπεζήτει δι᾽ οὗ τρόπου δύναιτο φύλακας αἰτήσασθαι τοῦ σώματος· τούτου γὰρ συγχωρηθέντος, ῥᾳδίως ἤμελλε κυριεύσειν τῆς τυραννίδος. Εὐθὺς οὖν παρήγγειλε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας, ἕως ἐτῶν τεσσαράκοντα, λαβόντας ἐπισιτισμὸν ἡμερῶν τριάκοντα, καταντᾷν μετὰ τῶν ὅπλων εἰς Λεοντίνους. Αὕτη δ᾽ ἡ πόλις τότε φρούριον ἦν τοῖς Συρακουσίοις, πλῆρες ὑπάρχον φυγάδων καὶ ξένων ἀνθρώπων. Ἤλπιζε γὰρ τούτους συναγωνιστὰς ἕξειν, ἐπιθυμοῦντας μεταβολῆς· τῶν δὲ Συρακουσίων τοὺς πλείστους οὐδ᾽ ἥξειν εἰς Λεοντίνους. Οὐ μὴν ἀλλὰ

νυκτὸς ἐπὶ τῆς χώρας στρατοπεδεύων, καὶ προςποιηθεὶς ἐπιβουλεύεσθαι, κραυγὴν ἐποίησε καὶ θόρυβον διὰ τῶν ἰδίων οἰκετῶν· τοῦτο δὲ πράξας συνέφυγεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ διενυκτέρευσε πυρὰ καίων, καὶ τοὺς γνωριμωτάτους τῶν στρατιωτῶν μεταπεμπόμενος. Ἅμα δ' ἡμέρᾳ τοῦ πλήθους ἀθροισθέντος εἰς Λεοντίνους, πολλὰ πρὸς τὴν τῆς ἐπιβουλῆς ὑπόθεσιν πιθανολογήσας, ἔπεισε τοὺς ὄχλους δοῦναι φύλακας αὐτῷ τῶν στρατιωτῶν ἑξακοσίους, οὓς ἂν προαιρῆται. Λέγεται δὲ τοῦτο πρᾶξαι τὸν Διονύσιον, ὑπομιμούμενον Πεισίστρατον τὸν Ἀθηναῖον. Καὶ γὰρ ἐκεῖνόν φασιν ἑαυτὸν κατατραυματίσαντα προελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὡς ἐπιβεβουλευμένον, καὶ διὰ τοῦτο φυλακὴν λαβεῖν παρὰ τῶν πολιτῶν, ᾗ χρησάμενον τὴν τυραννίδα περιπεποιῆσθαι. Καὶ τότε Διονύσιος τῇ παραπλησίᾳ μηχανῇ τὸ πλῆθος ἐξαπατήσας, ἐνήργει τὰ τῆς τυραννίδος.

(C. 96.) Ad imperium sibi firmandum multa molitus, Dexippum, ipsi suspectum, in Graeciam dimisit; indignantibus Syracusanis tyrannum sese et declaravit, et affinitatibus muniit; Daphnaeum et Demarchum, nefariis molitionibus adversantes, sustulit, tyrannidemque per 38 annos ad vitae usque finem servavit. Carthaginienses, post Agrigenti excisionem, in hac urbe hiemarunt, proximo vere Gelam obsessuri.

96. Εὐθὺς γὰρ τοὺς χρημάτων μὲν ἐνδεεῖς, τῇ δὲ ψυχῇ θρασεῖς ἐπιλέξας ὑπὲρ τοὺς χιλίους, ὅπλοις τε πολυτελέσι καθώπλισε, καὶ ταῖς μεγίσταις ἐπαγγελίαις ἐμετεώρισε· τοὺς δὲ μισθοφόρους ἀνακαλούμενος καὶ φιλανθρώποις λόγοις χρώμενος, ἰδίους κατεσκεύαζε. Μετετίθει δὲ καὶ τὰς τάξεις, τοῖς πιστοτάτοις τὰς ἡγεμονίας παραδιδούς. Καὶ Δέξιπ-

πον τὸν Λακεδαιμόνιον ἀπέλυσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὑφεωρᾶτο γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον, μὴ καιροῦ λαβόμενος ἀνακτήσηται τοῖς Συρακουσίοις τὴν ἐλευθερίαν. Μετεπέμψατο δὲ καὶ τοὺς ἐν Γέλᾳ μισθοφόρους, καὶ πανταχόθεν συνῆγε τοὺς φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, ἐλπίζων διὰ τούτων βεβαιοτάτην τηρηθήσεσθαι τὴν τυραννίδα. Οὐ μὴν ἀλλὰ παραγενόμενος εἰς Συρακούσας, κατεσκήνωσεν ἐν τῷ ναυστάθμῳ, φανερῶς ἑαυτὸν ἀναδείξας τύραννον. Οἱ δὲ Συρακούσιοι βαρέως φέροντες ἠναγκάζοντο τὴν ἡσυχίαν ἔχειν· οὐδὲν γὰρ ἔτι περαίνειν ἠδύναντο· ἥ τε γὰρ πόλις ἔγεμεν ὅπλων ξενικῶν, τούς τε Καρχηδονίους ἐδεδοίκεισαν τηλικαύτας ἔχοντας δυνάμεις. Ὁ δ᾽ οὖν Διονύσιος εὐθέως ἔγημε τὴν Ἑρμοκράτους θυγατέρα τοῦ καταπολεμήσαντος Ἀθηναίους, καὶ τὴν ἀδελφὴν ἔδωκε Πολυξένῳ τῆς Ἑρμοκράτους γυναικὸς ἀδελφῷ. Τοῦτο δ᾽ ἔπραξε βουλόμενος οἰκίαν ἐπίσημον εἰς οἰκειότητα προςλαβέσθαι πρὸς τὸ τὴν τυραννίδα ποιῆσαι βεβαίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα, συναγαγὼν ἐκκλησίαν, τοὺς ἀντιπράξαντας αὐτῷ τῶν δυνατωτάτων ὄντας Δαφναῖον καὶ Δήμαρχον ἀνεῖλε. Διονύσιος μὲν οὖν ἐκ γραμματέως, καὶ τοῦ τυχόντος ἰδιώτου, τῆς μεγίστης πόλεως τῶν Ἑλληνίδων ἐγενήθη τύραννος· διετήρησε δὲ τὴν δυναστείαν ἄχρι τῆς τελευτῆς, τυραννήσας ἔτη δύο λείποντα τῶν τεσσαράκοντα. Τὰς δὲ κατὰ μέρος αὐτοῦ πράξεις καὶ τὴν αὔξησιν τῆς ἀρχῆς ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις διέξιμεν. Δοκεῖ γὰρ οὗτος μεγίστην τῶν ἱστορουμένων τυραννίδα περιπεποιῆσθαι δι᾽ ἑαυτοῦ καὶ πολυχρονιωτά-

την. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως τὰ μὲν ἀναθήματα καὶ τοὺς ἀνδριάντας καὶ τἄλλα τὰ πολυτελέστατα μετήνεγκαν εἰς Καρχηδόνα· τὰ δ' ἱερὰ κατακαύσαντες καὶ τὴν πόλιν διαρπάσαντες, αὐτοῦ παρεχείμασαν· ἐπὶ δὲ τὴν ἐαρινὴν ὥραν παρεσκευάζοντο μηχανήματα καὶ βέλη παντοδαπά, διανοούμενοι πρώτην πολιορκῆσαι τὴν τῶν Γελώων πόλιν.

(C. 97.) Haec persequutus Auctor, belli Peloponnesiaci historiam continuat. Athenienses enim, tot cladibus debilitati, receptis in civitatem peregrinis, augent militum numerum, classemque instaurant. Huic ad Arginusas insulas obviam facti Lacedaemonii, quamquam vates utrimque, prodigio et somnio moniti, pugnam dissuadent: (C. 98.) tamen, generose exhortante Callicratida, hostes ad proelium provocant. Atheniensibus decem duces [v. C. 74.], Lacedaemoniis Callicratidas ille, horumque sociis Boeotis Thrasondas, praeerant. Commissa ad Arginusas navalis pugna atrocissima fuit omnium, quas Graeci umquam cum Graecis conseruere.

97. Ἀθηναῖοι δὲ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐλαττώμασι περιπίπτοντες, ἐποιήσαντο πολίτας τοὺς μετοίκους, καὶ τῶν ἄλλων ξένων τοὺς βουλομένους συναγωνίσασθαι. Ταχὺ δὲ πολλοῦ πλήθους πολιτογραφηθέντος, οἱ στρατηγοὶ κατέγραφον τοὺς εὐθέτους εἰς τὴν στρατείαν. Παρεσκευάσαντο δὲ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ ταύτας πολυτελῶς καταρτίσαντες ἐξέπλευσαν εἰς Σάμον, ἐν ᾗ κατέλαβον τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς ἀπὸ τῶν ἄλλων νήσων ὀγδοήκοντα τριήρεις ἠθροικότας. Δεηθέντες δὲ καὶ τῶν Σαμίων προσπληρῶσαι δέκα τριήρεις, ἀνήχθησαν ἁπάσαις ταῖς ναυσίν, οὔσαις ἑκατὸν πεντήκοντα, καὶ κατέπλευσαν εἰς τὰς Ἀργινούσας νήσους, σπεύδοντες λῦσαι τὴν Μιτυλήνης πολιορκίαν. Ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχος Καλλικρατίδας, πυθόμενος τὸν κατάπλουν τῶν νεῶν,

ἐπὶ μὲν τῆς πολιορκίας κατέλιπεν Ἐτεόνικον μετὰ πολλῆς δυνάμεως· αὐτὸς δὲ πληρώσας ναῦς ἑκατὸν τεσσαράκοντα, κατὰ σπουδὴν ἀνήχθη, καὶ τῶν Ἀργινουσῶν περὶ θάτερα μέρη· αἳ νῆσοι τότ' ἦσαν οἰκούμεναι, καὶ πολισμάτιον Αἰολικὸν ἔχουσαι, κείμεναι μεταξὺ Μιτυλήνης καὶ Κύμης, ἀπέχουσαι τῆς ἠπείρου βραχὺ παντελῶς, καὶ τῆς ἄκρας τῆς Κανίδος. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τὸν μὲν κατάπλουν τῶν πολεμίων εὐθέως ἔγνωσαν, οὐ μακρὰν ὁρμοῦντες· διὰ δὲ τὸ μέγεθος τῶν πνευμάτων τὸ μὲν ναυμαχεῖν ἀπέγνωσαν, εἰς δὲ τὴν ἐχομένην ἡμέραν ἡτοιμάζοντο τὰ πρὸς τὴν ναυμαχίαν, τὸ αὐτὸ ποιούντων καὶ τῶν Λακεδαιμονίων, καίπερ ἀμφοτέροις ἀπαγορευόντων τῶν μάντεων. Τοῖς μὲν γὰρ Λακεδαιμονίοις ἡ τοῦ θύματος κεφαλὴ κειμένη παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἀφανὴς ἐγεγόνει, προσκλύζοντος τοῦ κύματος· διόπερ ὁ μάντις προὔλεγε, διότι τελευτήσει ναυμαχῶν ὁ ναύαρχος· οὗ ῥηθέντος, φασὶ τὸν Καλλικρατίδαν εἰπεῖν, ὅτι τελευτήσας κατὰ τὴν μάχην, οὐδὲν ἀδοξότερον ποιήσει τὴν Σπάρτην. Τῶν δ' Ἀθηναίων ὁ στρατηγὸς Θράσυλλος, ὃς ἦν ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας ἐκείνην τὴν ἡμέραν, εἶδε κατὰ τὴν νύκτα τοιαύτην ὄψιν· ἔδοξεν Ἀθήνησι τοῦ θεάτρου πλήθοντος, αὐτός τε καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἓξ ὑποκρίνεσθαι τραγῳδίαν Εὐριπίδου Φοινίσσας· τῶν δ' ἀντιπάλων ὑποκρινομένων τὰς Ἱκέτιδας, δόξαι τὴν Καδμείαν νίκην αὐτοῖς προσγενέσθαι, καὶ πάντας ἀποθανεῖν, μιμουμένους τὰ πράγματα τῶν ἐπὶ τὰς Θήβας στρατευσάντων. Ἀκούσας δ' ὁ μάντις ταῦτα, διεσάφει τοὺς ἑπτὰ τῶν

στρατηγῶν ἀναιρεθήσεσθαι. Τῶν δ᾽ ἱερείων φερόντων νίκην, οἱ στρατηγοὶ περὶ μὲν τῆς ἑαυτῶν ἀπωλείας ἐκέλευον ἑτέροις ἀπαγγέλλειν, περὶ δὲ τῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς νίκης ἀνήγγειλαν καθ᾽ ὅλην τὴν δύναμιν.

98. Καλλικρατίδας δ᾽ ὁ ναύαρχος συναγαγὼν τὰ πλήθη, καὶ παραθαρσύνας τοῖς οἰκείοις λόγοις, τὸ τελευταῖον εἶπεν· Εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος κίνδυνον οὕτως εἰμὶ πρόθυμος αὐτός, ὥςτε τοῦ μάντεως λέγοντος διὰ τῶν ἱερείων ὑμῖν μὲν προσημαίνεσθαι νίκην, ἐμοὶ δὲ θάνατον, ὅμως ἕτοιμός εἰμι τελευτᾷν. Εἰδὼς οὖν μετὰ τὸν τῶν ἡγεμόνων θάνατον ἐν θορύβῳ τὰ στρατόπεδα γινόμενα, νῦν ἀναδεικνύω ναύαρχον, ἂν ἐγώ τι πάθω, τὸν διαδεξόμενον Κλέαρχον, ἄνδρα πεῖραν δεδωκότα τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων. Ὁ μὲν οὖν Καλλικρατίδας ταῦτ᾽ εἰπών, οὐκ ὀλίγους ἐποίησε ζηλῶσαι τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ προθυμοτέρους γενέσθαι πρὸς τὴν μάχην. Καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν παρακαλοῦντες ἀλλήλους, ἀνέβαινον εἰς τὰς ναῦς· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι παρακληθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν εἰς τὸν ἀγῶνα, κατὰ σπουδὴν ἐπλήρουν τὰς τριήρεις, καὶ πάντες εἰς τάξιν καθίσταντο. Τοῦ μὲν οὖν δεξιοῦ κέρατος Θράσυλλος ἡγεῖτο καὶ Περικλῆς ὁ Περικλέους τοῦ προςαγορευθέντος κατὰ τὴν δύναμιν Ὀλυμπίου· συμπαρέλαβε δὲ καὶ Θηραμένην εἰς τὸ δεξιὸν κέρας, ἐφ᾽ ἡγεμονίας τάξας· ὃς ἰδιώτης μὲν συνεστρατεύετο τότε, πρότερον δὲ πολλάκις ἦν ἀφηγούμενος δυνάμεων· τοὺς δ᾽ ἄλλους στρατηγοὺς παρ᾽ ὅλην τὴν φάλαγγα διέταξε, καὶ τὰς καλουμένας Ἀργινούσας νήσους συμ-

περιέλαβε τῇ τάξει, σπεύδων ὅτι πλεῖστον παρεκτεῖναι τὰς ναῦς. Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἀνήχθη, τὸ μὲν δεξιὸν μέρος αὐτὸς ἔχων, τὸ δ' εὐώνυμον παρέδωκε Βοιωτοῖς, ὧν Θρασώνδας ὁ Θηβαῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν. Οὐ δυνάμενος δὲ τὴν τάξιν ἐξισῶσαι τοῖς πολεμίοις, διὰ τὸ τὰς νήσους πολὺν ἐπέχειν τόπον, διείλετο τὴν δύναμιν, καὶ δύο ποιήσας στόλους, πρὸς ἑκάτερον μέρος δίχα διηγωνίζετο. Διὸ καὶ παρείχετο μεγάλην κατάπληξιν πολλαχῇ τοῖς θεωμένοις, ὡς ἂν τεττάρων μὲν στόλων ναυμαχούντων, τῶν δὲ νεῶν συνηθροισμένων εἰς ἕνα τόπον οὐ πολλαῖς ἐλάττω τῶν τριακοσίων· μεγίστη γὰρ αὕτη μνημονεύεται ναυμαχία γεγενημένη τοῖς Ἕλλησι πρὸς Ἕλληνας.

(C. 99.) Nam et caeteri, bellis iamiam assueti, pertinacissima tum contentione dimicabant, et Callicratidas in primis vitam gloriose profundere properabat. Quo tandem plurimis vulneribus confecto, Lacedaemonii fusi, Boeotique cum Euboeis, qui aliquamdiu fortiter restiterant, in fugam coniecti sunt.

99. Ἅμα δ' οἵ τε ναύαρχοι τοῖς σαλπιγκταῖς παρεκελεύοντο σημαίνειν, καὶ τὸ παρ' ἑκατέροις πλῆθος ἐναλλὰξ ἐπαλαλάζον ἐξαίσιον ἐποίει βοήν· πάντες δὲ μετὰ σπουδῆς ἐλαύνοντες τὸ ῥόθιον, ἐφιλοτιμοῦντο πρὸς ἀλλήλους, ἑκάστου σπεύδοντος πρῶτον κατάρξασθαι τῆς μάχης. Ἔμπειροί τε γὰρ ἦσαν τῶν κινδύνων οἱ πλεῖστοι, διὰ τὸ μῆκος τοῦ πολέμου, καὶ σπουδὴν ἀνυπέρβλητον ἐπεφέροντο, διὰ τὸ τοὺς κρατίστους εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα συνηθροῖσθαι· πάντες γὰρ ὑπελάμβανον τοὺς ταύτῃ τῇ μάχῃ νικήσαντας, πέρας ἐπιθήσειν τῷ πολέμῳ. Οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Καλλικρατίδας ἀκηκοὼς τοῦ μάντεως

τὴν περὶ αὐτὸν ἐσομένην τελευτήν, ἔσπευδεν ἐπιφανέστατον ἑαυτῷ περιποιήσασθαι θάνατον. Διόπερ πρῶτος ἐπὶ τὴν Λυσίου τοῦ στρατηγοῦ ναῦν ἐπιπλεύσας, καὶ σὺν ταῖς ἅμα πλεούσαις τριήρεσιν ἐξ ἐφόδου τρώσας, κατέδυσε. Τῶν δ' ἄλλων τὰς μὲν τοῖς ἐμβόλοις τύπτων ἄπλους ἐποίει, τῶν δὲ τοὺς ταρσοὺς ἀχρήστους ἀπετέλει πρὸς τὴν ναυμαχίαν. Τὸ δὲ τελευταῖον, δοὺς ἔμβολον τῇ τοῦ Περικλέους τριήρει βιαιότερον, τῆς μὲν τριήρους ἐπὶ πολὺν ἀνέῤῥηξε τόπον, τοῦ δὲ στόματος ἐναρμοσθέντος εἰς τὴν ἀκίδα, καὶ μὴ δυναμένων αὐτῶν ἀνακρούσασθαι, Περικλῆς μὲν ἐπέβαλε τῇ τοῦ Καλλικρατίδα νηΐ σιδηρᾶν χεῖρα· προσαχθείσης δ' αὐτῆς, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι περιστάντες τὴν ναῦν εἰσήλλοντο, καὶ περιχυθέντες τοὺς ἐν αὐτῇ πάντας ἀπέσφαξαν. Τότε δή φασι τὸν Καλλικρατίδαν, λαμπρῶς ἀγωνισάμενον, καὶ πολὺν ἀντισχόντα χρόνον, τὸ τελευταῖον ὑπὸ τοῦ πλήθους πανταχόθεν τιτρωσκόμενον, καταπονηθῆναι. Ὡς δὲ τὸ περὶ τὸν ναύαρχον ἐλάττωμα συμφανὲς ἐγένετο, συνέβη τοὺς Πελοποννησίους δείσαντας ἐκκλῖναι. Τοῦ δὲ δεξιοῦ μέρους τῶν Πελοποννησίων φυγόντος, οἱ τὸ λαιὸν ἔχοντες Βοιωτοὶ χρόνον μέν τινα διεκαρτέρουν εὐρώστως ἀγωνιζόμενοι· (εὐλαβοῦντο γὰρ οἱ αὐτοῖς συγκινδυνεύοντες Εὐβοεῖς, καὶ πάντες οἱ τῶν Ἀθηναίων ἀφεστηκότες, μή ποτε Ἀθηναῖοι τὴν ἀρχὴν ἀνακτησάμενοι, τιμωρίαν παρ' αὐτῶν λάβωσιν ὑπὲρ τῆς ἀποστάσεως·) ἐπειδὴ δὲ τὰς πλείστας ναῦς ἑώρων τετρωμένας, καὶ τὸ πλῆθος τῶν νικώντων ἐπ' αὐτοὺς ἐπιστραφέν,

ἠναγκάσθησαν φυγεῖν. Τῶν μὲν οὖν Πελοποννησίων οἱ μὲν εἰς Χίον, οἱ δ' εἰς Κύμην διεσώθησαν.

(C. 100.) Quorum terga quum caedissent Athenienses; ducum alii caesorum cadavera tollenda esse censebant, alii Mitylenen potius obsidione liberandam. Vtrique consilio tempestas obstitit, Arginusis classem advertens. Eteonicus, quem ad obsidendam Mitylenen Callicratidas reliquerat (C. 97.), accepto de Lacedaemoniorum strage nuntio, naves Chium dimittit, ipse cum terrestribus copiis Pyrrham repetens. Tum Athenienses, Mitylenen profecti, assumto Conone, Samum traiiciunt, hostiumque agros inde depopulantur. Sed qui in insulis Lacedaemoniorum foederatis degebant Graeci, conventu Ephesi habito, ducem sibi Lysandrum a Spartanis exoptant. Cui postulationi quum lex obstaret; imperium traditur Araco, cui Lysander privatus, consors omnium consiliorum, adiungitur.

100. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι διώξαντες ἐφ' ἱκανὸν τοὺς ἡττημένους, πάντα τὸν σύνεγγυς τόπον τῆς θαλάττης ἐπλήρωσαν νεκρῶν καὶ ναυαγίων. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν στρατηγῶν οἱ μὲν ᾤοντο δεῖν τοὺς τετελευτηκότας ἀναιρεῖσθαι, διὰ τὸ χαλεπῶς διατίθεσθαι τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ τοῖς ἀτάφους περιορῶσι τοὺς τετελευτηκότας· οἱ δ' ἔφασαν δεῖν ἐπὶ τὴν Μιτυλήνην πλεῖν, καὶ τὴν ταχίστην λῦσαι τὴν πολιορκίαν. Ἐπεγενήθη δὲ καὶ χειμὼν μέγας, ὥστε σαλεύεσθαι τὰς τριήρεις, καὶ τοὺς στρατιώτας, διά τε τὴν ἐκ τῆς μάχης κακοπάθειαν, καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν κυμάτων, ἀντιλέγειν πρὸς τὴν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν. Τέλος δὲ τοῦ χειμῶνος ἐπιτείνοντος, οὔτε ἐπὶ τὴν Μιτυλήνην ἔπλευσαν, οὔτε τοὺς τετελευτηκότας ἀνείλοντο· βιασθέντες δὲ ὑπὸ τῶν πνευμάτων, εἰς Ἀργινούσας κατέπλευσαν. Ἀπώλοντο δὲ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῶν μὲν Ἀθηναίων ναῦς εἰκοσιπέντε, καὶ τῶν ἐν αὐταῖς οἱ πλεῖστοι· τῶν δὲ Πελοποννησίων ἑπτὰ πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα. Διόπερ τοσούτων νεῶν καὶ

τῶν ἐν αὐταῖς γεγενημένων ἀνδρῶν ἀπολωλότων, ἐπλήσθη τῆς Κυμαίων καὶ Φωκαέων ἡ παραθαλάττιος χώρα νεκρῶν καὶ ναυαγίων. Ὁ δὲ τὴν Μιτυλήνην πολιορκῶν Ἐτεόνικος, πυθόμενός τινος τὴν τῶν Πελοποννησίων ἧτταν, τὰς μὲν ναῦς εἰς Χίον ἔπεμψε, τὴν δὲ πεζὴν δύναμιν αὐτὸς ἔχων εἰς τὴν Πυῤῥαίων πόλιν ἀπεχώρησεν, οὖσαν σύμμαχον· ἐδεδοίκει γὰρ μή ποτε τῷ στόλῳ πλευσάντων τῶν Ἀθηναίων ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπεξελθόντων, κινδυνεύσῃ τὴν δύναμιν ἀποβαλεῖν ἅπασαν. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ πλεύσαντες εἰς Μιτυλήνην, καὶ τὸν Κόνωνα μετὰ τῶν τεσσαράκοντα νεῶν παραλαβόντες, εἰς Σάμον κατέπλευσαν· κἀκεῖθεν ὁρμώμενοι τὴν τῶν πολεμίων χώραν ἐπόρθουν. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ περὶ τὴν Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν καὶ τὰς νήσους τὰς συμμαχούσας Λακεδαιμονίοις συνῆλθον εἰς Ἔφεσον· καὶ βουλευομένοις αὐτοῖς ἔδοξεν ἀποστέλλειν εἰς Σπάρτην, καὶ Λύσανδρον αἰτεῖσθαι ναύαρχον· οὗτος γὰρ ἔν τε τῷ τῆς ναυαρχίας χρόνῳ κατωρθωκὼς ἦν πολλά, καὶ ἐδόκει διαφέρειν στρατηγίᾳ τῶν ἄλλων. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι νόμον ἔχοντες δὶς τὸν αὐτὸν μὴ πέμπειν ἐπὶ ναυαρχίᾳ, καὶ τὸ πάτριον ἔθος μὴ θέλοντες καταλύειν, Ἄρακον μὲν εἵλοντο ναύαρχον, τὸν δὲ Λύσανδρον ἰδιώτην αὐτῷ συνεξέπεμψαν, προστάξαντες ἀκούειν ἅπαντα τούτου. Οὗτοι μὲν ἐκπεμφθέντες ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν, ἔκ τε τῆς Πελοποννήσου καὶ παρὰ τῶν συμμάχων τριήρεις ἤθροιζον ὅσας ἠδύναντο πλείστας.

(C. 101.) Quod cadavera caesorum insepulta reliquissent, duces Atheniensium, qui Theramenem ac Thrasybulum, celerius reversos, perditum ibant, ab his ipsi accusantur, exceptoque Conone, cui commissae copiae fuerant, in iudicium de capite et fortunis vocantur. Aristogenes et Protomachus fuga sibi consulunt: caeteri sex, vana spe adducti, Athenas redeunt. Ibi plebs, exacerbata ab accusatoribus, obtestantibus praeterea defunctorum cognatis, (C. 102.) de meritissimis nobilissimisque ducibus immane supplicium sumpsit. In his miserationem civium Diomedontis pietas commovit, qui in suo ipsius infortunio ad patriae salutem magno animo respexit.

101. Ἀθηναῖοι δέ, πυθόμενοι τὴν ἐν ταῖς Ἀργινούσαις εὐημερίαν, ἐπὶ μὲν τῇ νίκῃ τοὺς στρατηγοὺς ἐπήνουν, ἐπὶ δὲ τῷ περιϊδεῖν ἀτάφους τοὺς ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας τετελευτηκότας, χαλεπῶς διετέθησαν. Θηραμένους δὲ καὶ Θρασυβούλου προαπεληλυθότων εἰς Ἀθήνας, ὑπολαβόντες οἱ στρατηγοὶ τούτους εἶναι τοὺς διαβαλόντας αὐτοὺς πρὸς τὰ πλήθη * * * * τῶν τελευτησάντων, ἀπέστειλαν κατ' αὐτῶν ἐπιστολὰς πρὸς τὸν δῆμον, διασαφοῦντες ὅτι τούτοις ἐπέταξαν ἀνελέσθαι τοὺς τελευτήσαντας· ὅπερ μάλιστα αὐτοῖς αἴτιον ἐγενήθη τῶν κακῶν. Δυνάμενοι γὰρ ἔχειν συναγωνιστὰς εἰς τὴν κρίσιν τοὺς περὶ Θηραμένην, ἄνδρας καὶ λόγῳ δυνατούς, καὶ φίλους πολλοὺς ἔχοντας, καὶ τὸ μέγιστον, συμπαραγεγονότας τοῖς εἰς τὴν ναυμαχίαν πράγμασιν, ἐκ τῶν ἐναντίων ἔσχον ἀντιδίκους καὶ πικροὺς κατηγόρους. Ἀναγνωσθεισῶν γὰρ ἐν τῷ δήμῳ τῶν ἐπιστολῶν, εὐθὺς μὲν τοῖς περὶ Θηραμένην ὠργίζετο τὰ πλήθη· τούτων δὲ ἀπολογησαμένων, συνέβη τὴν ὀργὴν πάλιν μεταπεσεῖν εἰς τοὺς στρατηγούς. Διόπερ ὁ δῆμος προέθηκεν αὐτοῖς κρίσιν, καὶ Κόνωνα μὲν ἀπολύσας τῆς αἰτίας, προσέταξε τούτῳ τὰς δυνάμεις παραδίδοσθαι,

τοὺς δ' ἄλλους ἐψηφίσατο τὴν ταχίστην ἥκειν· ὧν Ἀριστογένης μὲν καὶ Πρωτόμαχος, φοβηθέντες τὴν ὀργὴν τοῦ πλήθους, ἔφυγον· Θράσυλλος δὲ καὶ Καλλιάδης, ἔτι δὲ Λυσίας καὶ Περικλῆς καὶ Ἀριστοκράτης μετὰ τῶν πλείστων νεῶν κατέπλευσαν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐλπίζοντες τοὺς ἐν ταῖς ναυσὶ πολλοὺς ὄντας βοηθοὺς ἕξειν ἐν τῇ κρίσει. Ὡς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰ πλήθη συνῆλθον, τῆς μὲν κατηγορίας καὶ τῶν πρὸς χάριν δημηγορούντων ἤκουον, τοὺς δ' ἀπολογουμένους συνθορυβοῦντες οὐκ ἠνείχοντο τῶν λόγων. Οὐκ ἐλάχιστα δ' αὐτοὺς ἔβλαψαν οἱ συγγενεῖς τῶν τετελευτηκότων, παρελθόντες μὲν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν πενθίμοις, δεόμενοι δὲ τοῦ δήμου τιμωρήσασθαι τοὺς περιεωρακότας ἀτάφους τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος προθύμως τετελευτηκότας. Τέλος δ' οἵ τε τούτων φίλοι καὶ οἱ τοῖς περὶ Θηραμένην συναγωνιζόμενοι, πολλοὶ καθεστῶτες, ἐνίσχυσαν· καὶ συνέβη καταδικασθῆναι τοὺς στρατηγοὺς θανάτῳ, καὶ δημεύσει τῶν οὐσιῶν.

102. Τούτων δὲ κυρωθέντων, καὶ μελλόντων αὐτῶν ὑπὸ τῶν δημοσίων ἐπὶ τὸν θάνατον ἄγεσθαι, Διομέδων εἷς τῶν στρατηγῶν παρῆλθεν εἰς τὸ μέσον, ἀνὴρ καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἔμπρακτος, καὶ δικαιοσύνῃ τε καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς δοκῶν διαφέρειν· σιωπησάντων δὲ πάντων, εἶπεν· „Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ μὲν περὶ ἡμῶν κυρωθέντα συνενέγκαι τῇ πόλει· τὰς δὲ ὑπὲρ τῆς νίκης εὐχάς, ἐπειδήπερ ἡ τύχη κεκώλυκεν ἡμᾶς ἀποδοῦναι, καλῶς ἔχον ὑμᾶς εὖ φρονῆσαι, καὶ τῷ Διῒ τῷ σωτῆρι καὶ Ἀπόλλωνι

καὶ ταῖς σεμναῖς θεαῖς ἀπόδοτε· τούτοις γὰρ εὐξάμενοι, τοὺς πολεμίους κατεναυμαχήσαμεν." Ὁ μὲν οὖν Διομέδων ταῦτα διαλεχθεὶς, ἐπὶ τὸν κυρωθέντα θάνατον ἀπήγετο μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν, τοῖς ἀγαθοῖς τῶν πολιτῶν πολὺν οἶκτον παραστήσας καὶ δάκρυα. Τὸν γὰρ ἀδίκως τελευτᾶν μέλλοντα, τοῦ μὲν καθ' αὑτὸν πάθους μηδ' ἡντινοῦν ποιεῖσθαι μνείαν, ὑπὲρ δὲ τῆς ἀδικούσης πόλεως ἀξιοῦν τὰς εὐχὰς ἀποδιδόναι τοῖς θεοῖς, ἐφαίνετ' ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ἔργον καὶ μεγαλοψύχου, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν τύχης ἀναξίου. Τούτους μὲν οὖν οἱ ταχθέντες ὑπὸ τῶν νόμων ἕνδεκα ἄρχοντες ἀπέκτειναν, οὐχ οἷον ἠδικηκότας τι τὴν πόλιν, ἀλλὰ ναυμαχίαν μεγίστην τῶν Ἕλλησι πρὸς Ἕλληνας γεγενημένων νενικηκότας καὶ ἐν ἄλλαις μάχαις λαμπρῶς ἠγωνισμένους, καὶ διὰ τὰς ἰδίας ἀρετὰς τρόπαια κατὰ τῶν πολεμίων ἑστακότας. Οὕτω δ' ὁ δῆμος τότε παρεφρόνησε, καὶ παροξυνθεὶς ἀδίκως ὑπὸ τῶν δημαγωγῶν, τὴν ὀργὴν ἀπέσκηψεν εἰς ἄνδρας οὐ τιμωρίας, ἀλλὰ πολλῶν ἐπαίνων καὶ στεφάνων ἀξίους.

(C. 103.) Nec vero inulti illi tanta saevitie insanierunt. Nam et populus mox triginta tyrannis oppressus, et Callixenus, capitalis sententiae apud populum auctor, in vincula coniectus, vix sospes ad hostes Deceliam elapsus est. — Additur notitia de Philisto, qui Siculae historiae primam partem hoc anno finierat, septem voluminibus plus quam octoginta annorum res complexus; item de morte Sophoclis et Euripidis, quorum ille prae immodico ob palmam reportatam gaudio, hic canum morsibus, circa hoc tempus fertur exspirasse.

103. Ταχὺ δὲ καὶ τοῖς πείσασι καὶ τοῖς πεισθεῖσι μετεμέλησεν, οἱονεὶ νεμεσήσαντος τοῦ δαιμονίου. Οἱ μὲν γὰρ ἐξαπατηθέντες τῶν πολιτῶν ἐπὶ-

χειρα τῆς ἀγνοίας ἔλαβον μετ' οὐ πολὺν χρόνον καταπολεμηθέντες οὐχ ὑφ' ἑνὸς δεσπότου μόνον, ἀλλὰ τριάκοντα· ὁ δ' ἐξαπατήσας καὶ τὴν γνώμην εἰπὼν Καλλίξενος, εὐθὺς τοῦ πλήθους μεταμεληθέντος, εἰς αἰτίαν ἦλθεν ὡς τὸν δῆμον ἐξηπατηκώς· οὐκ ἀξιωθεὶς δ' ἀπολογίας, ἐδέθη, καὶ κατακλεισθεὶς εἰς τὴν δημοσίαν φυλακήν, ἔλαθε μετά τινων διορύξας τὸ δεσμωτήριον, καὶ διαδρὰς πρὸς τοὺς πολεμίους εἰς Δεκέλειαν· ὅπως διαφυγὼν τὸν θάνατον, μὴ μόνον Ἀθήνησιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι δακτυλοδεικτουμένην ἔχῃ τὴν πονηρίαν παρ' ὅλον τὸν βίον. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν πραχθέντα σχεδὸν ταῦτ' ἔστι. Τῶν δὲ συγγραφέων Φίλιστος τὴν πρώτην σύνταξιν τῶν Σικελικῶν εἰς τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν κατέστρεφεν, εἰς τὴν Ἀκράγαντος ἅλωσιν, ἐν βίβλοις ἑπτὰ διελθὼν χρόνον ἐτῶν πλείω τῶν ὀκτακοσίων· τῆς δὲ δευτέρας συντάξεως τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς τῆς προτέρας τελευτῆς πεποίηται, γέγραφε δὲ βίβλους τέσσαρας. Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐτελεύτησε Σοφοκλῆς ὁ Σοφίλου, ποιητὴς τραγῳδιῶν, ἔτη βιώσας ἐνενήκοντα, νίκας δ' ἑλὼν ὀκτωκαίδεκα. Φασὶ δὲ τὸν ἄνδρα τοῦτον τὴν ἐσχάτην τραγῳδίαν εἰσαγαγόντα καὶ νικήσαντα, χαρᾷ περιπεσεῖν ἀνυπερβλήτῳ, δι' ἣν καὶ τελευτῆσαι. Ἀπολλόδωρος δέ, ὁ τὴν χρονικὴν σύνταξιν πραγματευσάμενος, φησὶ καὶ τὸν Εὐριπίδην κατὰ τὸν αὐτὸν ἐνιαυτὸν τελευτῆσαι· τινὲς δὲ λέγουσι, παρ' Ἀρχελάῳ τῷ βασιλεῖ Μακεδόνων κατὰ τὴν χώραν ἐξελ-

θόντα, κυσὶ περιπεσεῖν καὶ διασπασθῆναι μικρῷ πρόσθεν τούτων τῶν χρόνων.

(C. 104.) Olymp. XCIII, 4 a. C. 403. Arch. Alexia, Tribb. mi-litum c. p. C. Iulio, P. Cornelio et C. Servilio, dum Philocles et Conon, Athenienslum duces, relicto in insula Samo praesidio, in Hellespontum navigant; Lacedaemonii, duce Lysandro, novam instruunt classem. Hic, sublevatus Persarum pecunia exactoque ab urbibus tributo, quas Cyrus, a patre revocatus, ipsius fidei commendarat, Ephesum petit, ad bellum instructissimus. Eiusdem ope et artibus Milesii quidam popularem statum sustulerant, sed qui ad Pharnabazum confugerant, democratiae studiosiores, ab hoc perbenigne excipiebantur. Tum Lysander excursiones fecit in socios Atheniensium, Atticam ipsam infestavit, direptamque Lampsacenis urbem restituit.

104. Τοῦ δ' ἔτους τούτου διελθόντος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχεν Ἀλεξίας, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ ἀντὶ τῶν ὑπάτων τρεῖς χιλίαρχοι κατεστάθησαν, Γάϊος Ἰούλιος, Πούπλιος Κορνήλιος, καὶ Γάϊος Σερουΐλιος. Τούτων δὲ τὴν ἀρχὴν παραλαβόντων, Ἀθηναῖοι, μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν στρατηγῶν, ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν ἔταξαν Φιλοκλέα, καὶ τὸ ναυτικὸν αὐτῷ παραδόντες, ἐξέπεμψαν πρὸς Κόνωνα, προστάξαντες κοινῶς ἀφηγεῖσθαι τῶν δυνάμεων. Ὃς ἐπεὶ κατέπλευσε πρὸς Κόνωνα εἰς Σάμον, τὰς ναῦς ἁπάσας ἐπλήρωσε, τρεῖς πρὸς ταῖς ἑκατὸν ἑβδομήκοντα. Τούτων εἴκοσι μὲν ἔδοξεν αὐτοῦ καταλιπεῖν, ταῖς δ' ἄλλαις ἁπάσαις ἀνήχθησαν εἰς Ἑλλήσποντον, ἡγουμένου Κόνωνος καὶ Φιλοκλέους. Λύσανδρος δ' ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχος ἐκ Πελοποννήσου παρὰ τῶν ἐγγὺς συμμάχων τριάκοντα καὶ πέντε ναῦς ἀθροίσας, κατέπλευσεν εἰς Ἔφεσον· μεταπεμψάμενος δὲ καὶ τὸν ἐκ Χίου στόλον ἐξήρτυεν· ἀνέβη δὲ καὶ πρὸς Κῦρον τὸν Δαρείου τοῦ βασιλέως υἱόν, καὶ χρήματα πολλὰ

παρέλαβε πρὸς τὰς τῶν στρατιωτῶν διατροφάς. Ὁ δὲ Κῦρος, μεταπεμπομένου τοῦ πατρὸς αὐτὸν εἰς Πέρσας, τῷ Λυσάνδρῳ τῶν ὑφ' αὑτὸν πόλεων τὴν ἐπίστασιν παρέδωκε, καὶ τοὺς φόρους τούτῳ τελεῖν συνέταξεν. Ὁ δὲ Λύσανδρος, πάντων τῶν εἰς πόλεμον εὐπορήσας, εἰς Ἔφεσον ἀνέστρεψε. Καθ' ὃν δὴ χρόνον ἐν τῇ Μιλήτῳ τινὲς ὀλιγαρχίας ὀρεγόμενοι, κατέλυσαν τὸν δῆμον, συμπραξάντων αὐτοῖς Λακεδαιμονίων· καὶ τὸ μὲν πρῶτον, Διονυσίων ὄντων, ἐν ταῖς οἰκίαις τοὺς μάλιστα ἀντιπράττοντας συνήρπασαν, καὶ περὶ τεσσαράκοντα ὄντας ἀπέσφαξαν· μετὰ δέ, τῆς ἀγορᾶς πληθούσης, τριακοσίους ἐπιλέξαντες τοὺς εὐπορωτάτους, ἀνεῖλον. Οἱ δὲ χαριέστατοι τῶν τὰ τοῦ δήμου φρονούντων, ὄντες οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων, φοβηθέντες τὴν περίστασιν, ἔφυγον πρὸς Φαρνάβαζον τὸν σατράπην. Οὗτος δὲ φιλοφρόνως αὐτοὺς προςδεξάμενος, καὶ στατῆρα χρυσοῦν ἑκάστῳ δωρησάμενος, κατῴκισεν εἰς Κλαῦδα, φρούριόν τι τῆς Κλαυδίας. Λύσανδρος δὲ μετὰ τῶν πλείστων νεῶν ἐπὶ Θάσον τῆς Καρίας πλεύσας, κατὰ κράτος αὐτὴν εἷλεν, Ἀθηναίοις συμμαχοῦσαν· καὶ τοὺς μὲν ἡβῶντας ὀκτακοσίους ὄντας ἀπέσφαξε, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας λαφυροπωλήσας, κατέσκαψε τὴν πόλιν. Μετὰ δὲ ταῦτ' ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν καὶ πολλοὺς πλεύσας τόπους, μέγα μὲν οὐδὲν οὐδ' ἄξιον μνήμης ἔπραξε· (διὸ καὶ ταῦτα μὲν οὐκ ἀναγράφειν ἐσπουδάσαμεν·) τὸ δὲ τελευταῖον, Λάμψακον ἑλών, τὴν μὲν Ἀθηναίων φρουρὰν ἀφῆκεν ὑπόσπονδον,

τὰς δὲ κτήσεις ἁρπάσας, τοῖς Λαμψακηνοῖς ἀπέδωκε τὴν πόλιν.

(C. 105.) Capta urbe, Attica classis e regione ad Aegos fl. subsistit. Lacedaemonii autem dum certamen detrectant; Alcibiades, Thraciae regum amicitia fretus, bene se consulturum promittit Atheniensium rebus, si pars imperii sibi concedatur. Quam praeclare merendi cupiditatem ducum vel metus vel invidia sic impediit, ut ille adeo accedere ad exercitum prohiberetur

105. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ πυθόμενοι τοὺς Λακεδαιμονίους πάσῃ τῇ δυνάμει πολιορκεῖν Λάμψακον, συνήγαγόν τε πανταχόθεν τριήρεις, καὶ κατὰ σπουδὴν ἀνήχθησαν ἐπ᾽ αὐτοὺς ναυσὶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. Εὑρόντες δὲ τὴν πόλιν ἡλωκυῖαν, τότε μὲν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς καθώρμισαν τὰς ναῦς· μετὰ δὲ ταῦτ᾽ ἐπιπλέοντες τοῖς πολεμίοις, καθ᾽ ἡμέραν εἰς ναυμαχίαν προὐκαλοῦντο. Οὐκ ἀνταναγομένων δὲ τῶν Πελοποννησίων, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι διηπόρουν ὅ,τι χρήσονται τοῖς πράγμασιν, οὐ δυνάμενοι τὸν πλείω χρόνον ἐκεῖ διατρέφειν τὰς δυνάμεις· Ἀλκιβιάδου δὲ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντος, καὶ λέγοντος ὅτι Μήδοκος καὶ Σεύθης οἱ τῶν Θρακῶν βασιλεῖς, εἰσὶν αὐτῷ φίλοι, καὶ δύναμιν πολλὴν ὡμολόγησαν δώσειν, ἐὰν βούληται διαπολεμεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις· διόπερ αὐτοὺς ἠξίου μεταδοῦναι τῆς ἡγεμονίας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς, δυοῖν θάτερον, ἢ ναυμαχεῖν τοὺς πολεμίους ἀναγκάσειν, ἢ πεζῇ μετὰ Θρακῶν πρὸς αὐτοὺς διαγωνιεῖσθαι. Ταῦτα δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης ἔπραττεν, ἐπιθυμῶν δι᾽ ἑαυτοῦ τῇ πατρίδι μέγα τι κατεργάσασθαι, καὶ διὰ τῶν εὐεργεσιῶν τὸν δῆμον ἀποκαταστῆσαι εἰς τὴν ἀρχαίαν εὔνοιαν. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί, νομίσαντες

τῶν μὲν ἐλαττωμάτων ἑαυτοῖς τὴν μέμψιν ἀκολουθήσειν, τὰ δ᾽ ἐπιτεύγματα προςάψειν ἅπαντα Ἀλκιβιάδῃ, ταχέως αὐτὸν ἐκέλευσαν ἀπιέναι, καὶ μηκέτι προςεγγίζειν τῷ στρατοπέδῳ.

(C. 106.) Atheniensium copiis commeatus inopia laborantibus, Philocles confestim e portu solvit, idemque ut faciant, caeteris triremium praefectis imperat. Sed subito eos impetu opprimit Lysander, terrestrique Eteonici exercitu adiutus, perturbatos vel capit, vel caedit. De praefectis navium non nisi decem evadunt, in quibus Conon, desperato Athenas reditu, ad Euagoram fugit, Cypri principem. Militum plerique terrestri fuga Sestum petunt, qua mox potiti Lacedaemonii, illos in fidem receptos dimittunt. Philocles captus Lampsaci iugulatur. Sed Lacedaemonii victores, dum Lysander Samum obsidet, spolia et argenti magnam vim Spartam mittunt: in qua legatione Gylippus, furto in spoliis facto, haud dissimile patris Clearchi [Cleandridae Thucyd. VI, 93.] ingenium prodidit.

106. Ἐπεὶ δ᾽ οἱ μὲν πολέμιοι ναυμαχεῖν οὐκ ἤθελον, τό,τε στρατόπεδον σιτοδεία κατεῖχε, Φιλοκλῆς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀφηγούμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις τριηράρχοις προςέταξε πληρώσαντας τὰς τριήρεις ἀκολουθεῖν, αὐτὸς δ᾽ ἑτοίμας ἔχων ναῦς τριάκοντα, τάχιον ἐξέπλευσεν. Ὁ δὲ Λύσανδρος παρά τινων αὐτομόλων ταῦτ᾽ ἀκούσας, μετὰ πασῶν τῶν νεῶν ἀναχθείς, καὶ τὸν Φιλοκλέα τρεψάμενος, πρὸς τὰς ἄλλας ναῦς κατεδίωξεν. Οὔπω δὲ τῶν τριήρων τοῖς Ἀθηναίοις πεπληρωμένων, θόρυβος κατεῖχεν ἅπαντας, διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ἐπιφάνειαν τῶν πολεμίων. Ὁ δὲ Λύσανδρος, συνιδὼν τὴν τῶν ἐναντίων ταραχήν, Ἐτεόνικον μὲν μετὰ τῶν εἰωθότων πεζῇ μάχεσθαι ταχέως ἀπεβίβασεν· ὁ δὲ ὀξέως τῇ τοῦ καιροῦ ῥοπῇ χρησάμενος, μέρος κατελάβετο τῆς παρεμβολῆς· αὐτὸς δ᾽ ὁ Λύσανδρος ἁπάσαις ταῖς τριήρεσιν ἐξηρτυμέναις ἐπιπλεύσας, καὶ σιδηρᾶς ἐπι-

βαλὼν χεῖρας, ἀπέσπα τὰς ὁρμούσας ἐπὶ τὴν γῆν ναῦς. Ἀθηναῖοι δὲ τὸ παράδοξον ἐκπεπληγμένοι, καὶ μήτ' ἀναχθῆναι ταῖς ναυσὶν ἀναστροφὴν ἔχοντες, μήτε πεζῇ διαγωνίζεσθαι δυνάμενοι, βραχὺν ἀντισχόντες χρόνον, ἐτράπησαν. Εὐθὺς δ' οἱ μὲν τὰς ναῦς, οἱ δὲ τὴν παρεμβολὴν ἐκλιπόντες, ἔφυγον ὅπου ποθ' ἕκαστος ἤλπιζε σωθήσεσθαι. Τῶν μὲν οὖν τριήρων δέκα μόνον διεξέπεσον, ὧν μίαν ἔχων Κόνων ὁ στρατηγός, τὴν μὲν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον ἀπέγνω, φοβηθεὶς τὴν ὀργὴν τοῦ δήμου· πρὸς Εὐαγόραν δὲ τὸν ἀφηγούμενον τῆς Κύπρου κατέφυγεν, ἔχων πρὸς αὐτὸν φιλίαν· τῶν δὲ στρατιωτῶν οἱ πλεῖστοι μὲν κατὰ γῆν φυγόντες, εἰς Σηστὸν διεσώθησαν· Λύσανδρος δὲ τὰς λοιπὰς ναῦς παραλαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ Φιλοκλέα ζωγρήσας τὸν στρατηγόν, ἀπαγαγὼν εἰς Λάμψακον, ἀπέσφαξε. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς Λακεδαίμονα τοὺς τὴν νίκην ἀπαγγελοῦντας ἀπέστειλεν ἐπὶ τῆς κρατίστης τριήρους, κοσμήσας τοῖς πολυτελεστάτοις τὴν ναῦν ὅπλοις καὶ λαφύροις. Ἐπὶ δὲ τοὺς εἰς Σηστὸν καταφυγόντας Ἀθηναίους στρατεύσας, τὴν μὲν πόλιν εἷλε, τοὺς δ' Ἀθηναίους ὑποσπόνδους ἀφῆκεν. Εὐθὺς δὲ τῇ δυνάμει πλεύσας ἐπὶ Σάμον, αὐτὸς μὲν ταύτην ἐπολιόρκει, Γύλιππον δὲ τὸν εἰς Σικελίαν τοῖς Συρακουσίοις τῷ ναυτικῷ συμπολεμήσαντα, ἀπέστειλεν εἰς Σπάρτην, τά τε λάφυρα κομίζοντα, καὶ μετὰ τούτων ἀργυρίου τάλαντα χίλια καὶ πεντακόσια. Ὄντων δὲ τῶν χρημάτων ἐν σακκίοις, καὶ τούτων ἔχοντος ἑκάστου σκυτάλην, ἔχουσαν τὴν ἐπιγραφὴν

τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων δηλοῦσαν, ταύτην ἀγνοήσας ὁ Γύλιππος, τὰ μὲν σακκία παρέλυσεν, ἐξελόμενος δὲ τάλαντα τριακόσια, καὶ διὰ τῆς ἐπιγραφῆς γνωσθεὶς ὑπὸ τῶν ἐφόρων, ἔφυγε, καὶ κατεδικάσθη θανάτῳ. Παραπλησίως δὲ καὶ τὸν πατέρα τοῦ Γυλίππου Κλέαρχον συνέβη φυγεῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, ὅτι δόξας παρὰ Περικλέους λαβεῖν χρήματα περὶ τοῦ τὴν εἰςβολὴν εἰς τὴν Ἀττικὴν μὴ ποιήσασθαι, θανάτῳ κατεδικάσθη, καὶ φυγὼν, ἐν Θουρίοις τῆς Ἰταλίας διέτριβεν. Οὗτοι μὲν οὖν ἄνδρες, ἱκανοὶ τἄλλα δόξαντες εἶναι, ταῦτα πράξαντες, τὸν ἄλλον βίον αὑτῶν κατῄσχυναν.

(C. 107.) Tum vero Lacedaemonii Atticam et terra adoriuntur, Agide et Pausania ducibus, et mari pergunt infestare, praefecto Lysandro. Obsessa urbe, intercluso commeatu, Athenienses, undique pressi et penuria paene confecti, legatis Spartam missis pacem petunt, durisque conditionibus impetrant. Is finis fuit belli Peloponnesiaci, per 27 annos extracti.

107. Ἀθηναῖοι δὲ τὴν τῶν δυνάμεων φθορὰν ἀκουσαντες, τοῦ μὲν ἀντέχεσθαι τῆς θαλάττης ἀπέστησαν, περὶ δὲ τὴν τῶν τειχῶν κατασκευὴν ἐγίνοντο, καὶ τοὺς λιμένας ἐπεχώννυον, ἐλπίζοντες, ὅπερ ἦν εἰκος, εἰς πολιορκίαν καταστήσεσθαι. Εὐθὺς γὰρ οἱ μὲν τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεῖς Ἄγις καὶ Παυσανιας μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐμβαλόντες εἰς τὴν Ἀττικην, πρὸς τοῖς τείχεσιν ἐστρατοπέδευον· Λύσανδρος δὲ πλέον ἢ διακοσίαις τριήρεσιν εἰς τὸν Πειραιᾶ κατέπλευσεν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τηλικούτοις περιεχομενοι κακοῖς, ὅμως ἀντεῖχον, καὶ ῥαδίως τὴν πόλιν παρεφύλαττον ἐπί τινα χρόνον. Τοῖς δὲ Πελοποννησιοις ἔδοξεν, ἐπείπερ δυςχερὴς ἦν ἡ πολιορ-

κία, τὰς μὲν δυνάμεις ἀπαγαγεῖν ἐκ τῆς Ἀττικῆς, ταῖς δὲ ναυσὶ μακρὰν ἐφεδρεύειν, ὅπως αὐτοῖς μὴ παρακομισθῇ σῖτος. Οὗ συντελεσθέντος, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι εἰς δεινὴν σπάνιν ἐνέπεσον ἁπάντων μὲν, μάλιστα δὲ τροφῆς, διὰ τὸ ταύτην ἀεὶ κατὰ θάλατταν αὐτοῖς κομίζεσθαι. Ἐπιτείνοντος δὲ τοῦ δεινοῦ καθ᾽ ἡμέραν, ἡ μὲν πόλις ἔγεμε νεκρῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διαπρεσβευσάμενοι πρὸς Λακεδαιμονίους, συνέθεντο τὴν εἰρήνην, ὥστε τὰ μακρὰ σκέλη καὶ τὰ τείχη τοῦ Πειραιῶς περιελεῖν, καὶ μακρὰς ναῦς μὴ πλεῖον ἔχειν δέκα, τῶν δὲ πόλεων πασῶν ἐκχωρῆσαι, καὶ Λακεδαιμονίοις ἡγεμόσι χρῆσθαι. Ὁ μὲν οὖν Πελοποννησιακὸς πόλεμος, μακρότατος γενόμενος ὧν ἴσμεν, τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος, ἔτη διαμείνας ἑπτὰ πρὸς τοῖς εἴκοσι.

(C. 108.) Paulo post in Persia Dario, qui 19 annos regnaverat, successit Artaxerxes, 43 annorum imperium tenens. Et clarus tum fuit Antimachus poëta. In Sicilia, cuius res Noster nunc repetit, Imilco, diruta Agrigentinorum urbe, pari calamitate opprimit Gelam. Rapta hinc cum alia praeda Apollinis statua, et Tyrum transvecta, quam posthac Alexandri M. victoria nobilitavit. Carthaginienses vero, Dionysii adventum metuentes, quo vehementius urbis oppugnationem urgent: tanto fortius impetum illorum excipiunt Geloi, ne mulieribus quidem periculi ac laborum societatem detrectantibus.

108. Μικρὸν δὲ τῆς εἰρήνης ὕστερον ἐτελεύτησε Δαρεῖος ὁ τῆς Ἀσίας βασιλεύς, ἄρξας ἔτη δεκαεννέα· τὴν δ᾽ ἡγεμονίαν διεδέξατο τῶν υἱῶν ὁ πρεσβύτατος Ἀρταξέρξης, καὶ ἦρξεν ἔτη τρία πρὸς τοῖς τεσσαράκοντα· καθ᾽ ὃν δὴ χρόνον καὶ Ἀντίμαχον τὸν ποιητὴν Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖός φησιν ἠνθηκέναι. Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, Ἰμίλκων ὁ τῶν Καρχηδονίων ἀφηγούμενος, ἀρχομένου τοῦ θέρους, τὴν μὲν τῶν

Ἀκραγαντίνων πόλιν κατέσκαψε, τῶν δ' ἱερῶν ὅσα μὴ καλῶς ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐδόκει διεφθάρθαι, τὰς γλυφὰς καὶ τὰ περιττοτέρως εἰργασμένα περιέκοψεν· αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν ἅπασαν τὴν δύναμιν, ἐνέβαλεν εἰς τὴν τῶν Γελώων χώραν. Ἐπελθὼν δὲ ταύτην πᾶσαν καὶ τὴν Καμαριναίαν, πλήρες ἐποίησε τὸ στράτευμα παντοίας ὠφελείας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Γέλαν πορευθείς, παρὰ τὸν ὁμώνυμον ποταμὸν τῇ πόλει κατεστρατοπέδευσεν. Ἐχόντων δὲ τῶν Γελώων ἐκτὸς τῆς πόλεως Ἀπόλλωνος ἀνδριάντα χαλκοῦν σφόδρα μέγαν, συλήσαντες αὐτὸν ἀπέστειλαν εἰς τὴν Τύρον. Τοῦτον μὲν οἱ Γελῷοι κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ χρησμὸν ἀνέθηκαν· οἱ δὲ Τύριοι, καθ' ὃν καιρὸν ὕστερον ὑπ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐπολιορκοῦντο, καθύβριζον ὡς συναγωνιζόμενον τοῖς πολεμίοις· Ἀλεξάνδρου δὲ ἑλόντος τὴν πόλιν, ὡς Τίμαιός φησι, κατὰ τὴν ὁμώνυμον ἡμέραν καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν, ἐν ᾗ Καρχηδόνιοι τὸν Ἀπόλλωνα περὶ Γέλαν ἐσύλησαν, συνέβη τιμηθῆναι θυσίαις καὶ προσόδοις ταῖς μεγίσταις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὡς αἴτιον γεγενημένον τῆς ἁλώσεως. Ταῦτα μὲν οὖν, καίπερ ἐν ἄλλοις πραχθέντα χρόνοις, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμεθα παράλληλα θεῖναι, διὰ τὸ παράδοξον. Οἱ δ' οὖν Καρχηδόνιοι δενδροτομοῦντες τὴν χώραν, τάφρον περιεβάλοντο τῇ στρατοπεδείᾳ· προσεδέχοντο γὰρ τὸν Διονύσιον ἥξειν μετὰ δυνάμεως πολλῆς βοηθήσοντα τοῖς κινδυνεύουσιν. Οἱ δὲ Γελῷοι τὸ μὲν πρῶτον ἐψηφίσαντο τέκνα καὶ γυναῖκας εἰς Συρακούσας ὑπεκθέσθαι, διὰ τὸ μέγεθος τοῦ προσδοκω-

μένου κινδύνου· τῶν δὲ γυναικῶν ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν ἀγορὰν βωμοὺς καταφυγουσῶν, καὶ δεομένων τῆς αὐτῆς τοῖς ἀνδράσι τύχης κοινωνῆσαι, συνεχώρησαν· μετὰ δὲ ταῦτα τάξεις ποιησάμενοι πλείστας, κατὰ μέρος τοὺς στρατιώτας ἀπέστελλον ἐπὶ την χώραν. Οὗτοι δὲ ἐμπειρίαν ἔχοντες, ἐπετίθεντο τοῖς πλανωμένοις τῶν πολεμίων· καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν καθ' ἡμέραν ἀνῆγον ζῶντας, οὐκ ὀλίγους δὲ ἀνῄρουν. Τῶν δὲ Καρχηδονίων ἀπὸ μέρους προςβαλόντων τῇ πόλει καὶ τοῖς κριοῖς καταβαλόντων τὰ τείχη, γενναίως ἠμύνοντο. Τά τε γὰρ ἐφ' ἡμέρας πίπτοντα τῶν τειχῶν νυκτὸς ᾠκοδόμουν, συντηρειουσῶν τῶν γυναικῶν καὶ παίδων. Οἱ μὲν γὰρ ἀκμάζοντες ταῖς ἡλικίαις, ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντες, διετέλουν μαχόμενοι· τὸ δ' ἄλλο πλῆθος τοῖς ἔργοις καὶ ταῖς ἄλλαις παρασκευαῖς προςήδρευε μετὰ πάσης προθυμίας. Τὸ δὲ σύνολον, οὕτως ἐδέξαντο τὴν ἔφοδον τῶν Καρχηδονίων εὐρώστως, ὥςτε καὶ πόλιν ἀνόχυρον ἔχοντες, καὶ συμμάχων ὄντες ἔρημοι, πρὸς δὲ τούτοις τὰ τείχη θεωροῦντες πίπτοντα κατὰ πλείονας τόπους, οὐ κατεπλάγησαν τὸν περιεστῶτα κίνδυνον.

(C. 109. Interim Dionysius, Syracusanorum tyrannus, acceptis a Graecis in Italia auxiliis, Gelois subsidio venit. Is, postquam ad mare castris, quum primum frustra [illegible] egisset, ut ne copias hostium [illegible] rentur, sed [illegible] agmine facto, terra marique adversus hostem contenderentur: mox pedestri exercitu in tres partes diviso, [illegible] iussit, quam primum Itali sese inferrent, castra hostium invadere.

109. Διονύσιος δὲ ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος μεταπεμψάμενος παρὰ τῶν ἐξ Ἰταλίας Ἑλλήνων βοήθειαν, ἐξῆγε καὶ παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων δύ-

ναμιν· ἐπέλεξε δὲ καὶ τῶν Συρακουσίων τοὺς πλείστους τῶν ἐν ἡλικίᾳ, καὶ τοὺς μισθοφόρους κατέλεξεν εἰς τὸ στρατόπεδον. Εἶχε δὲ τοὺς ἅπαντας, ὥς μεν τινες, πεντακισμυρίους· ὡς δὲ Τίμαιος ἀνέγραψε, πεζοὺς μὲν τρισμυρίους, ἱππεῖς δὲ χιλίους, ναῦς δὲ καταφράκτους πεντήκοντα. Μετὰ δὲ τοσαύτης δυνάμεως ἐξορμήσας ἐπὶ τὴν βοήθειαν, [τοῖς τόποις] ὡς ἤγγισε τῆς πόλεως, κατεστρατοπέδευσε παρὰ τὴν θάλασσαν. Ἔσπευδε γὰρ μὴ διασπᾶν τὴν στρατιάν, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου τὴν ὁρμὴν ποιούμενος, κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν ἀγωνίζεσθαι. Τοῖς μὲν γὰρ ψιλοῖς ἠγωνίζετο, καὶ τὴν χώραν οὐκ εἶα προνομεύεσθαι, τοῖς δ᾽ ἱππεῦσι καὶ ταῖς ναυσὶν ἐπειρᾶτο τὰς ἀγορὰς ἀφαιρεῖσθαι τὰς κομιζομένας τοῖς Καρχηδονίοις ἐκ τῆς ἰδίας ἐπικρατείας. Ἐφ᾽ ἡμέρας μὲν οὖν εἴκοσι διέτριβον οὐδὲν ἄξιον λόγου πράττοντες· μετὰ δὲ ταῦτα Διονύσιος τοὺς πεζοὺς εἰς τρία μέρη διεῖλεν, ἓν μὲν τάγμα ποιήσας τῶν Σικελιωτῶν, οἷς προσέταξεν, ἀριστερᾷ τὴν πόλιν ἔχοντας, ἐπὶ τὸν χάρακα τῶν ἐναντίων πορεύεσθαι· τὸ δ᾽ ἕτερον τάγμα συμμάχων καταστήσας, ἐκέλευσε δεξιᾷ τὴν πόλιν ἔχοντας ἐπείγεσθαι παρ᾽ αὐτὸν τὸν αἰγιαλόν· αὐτὸς δ᾽ ἔχων τὸ τῶν μισθοφόρων σύνταγμα, διὰ τῆς πόλεως ὥρμησεν ἐπὶ τὸν τόπον, οὗ τὰ μηχανήματα τῶν Καρχηδονίων ἦν. Καὶ τοῖς μὲν ἱππεῦσι παρήγγειλεν, ἐπειδὰν ἴδωσι τοὺς πεζοὺς ὡρμημένους, διαβῆναι τὸν ποταμόν, καὶ τὸ πεδίον καθιππάζεσθαι· κἂν μὲν ὁρῶσι τοὺς ἰδίους προτερoῦντας, συνεπιλαμβάνεσθαι τῆς μάχης· ἂν δ᾽ ἡλαττ

τωμένους, δέχεσθαι τοὺς θλιβομένους· τοῖς δ᾽ ἐν ταῖς ναυσὶ παρήγγειλε, πρὸς τὴν τῶν Ἰταλιωτῶν ἔφοδον τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιπλεῦσαι.

(C. 110.) Itali fugato praesidio, quod ad castrorum defensionem relictum erat, in castra irruunt; sed post longum certamen repulsi, in valli angustias ita concluduntur, ut nihil a suis auxilii ipsis contingeret. Alia interim parte Siculi magnam Afrorum stragem edunt. Tandem victus Dionysius, intra muros se recipit.

110. Εὐκαίρως δ᾽ αὐτῶν ποιησάντων τὸ παραγγελθέν, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος παρεβοήθουν, ἀνείργοντες τοὺς ἐκ τῶν νεῶν ἀποβαίνοντας· καὶ γὰρ οὐδ᾽ ὠχυρωμένον τὸ μέρος εἶχον ἅπαν τὸ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς στρατοπεδείας. Οἱ δ᾽ Ἰταλιῶται κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν παρὰ τὴν θάλατταν τὸ πᾶν διανύσαντες, ἐπέθεντο τῇ παρεμβολῇ τῶν Καρχηδονίων, τοὺς πλείστους εὑρόντες παραβεβοηθηκότας ἐπὶ τὰς ναῦς· τοὺς δ᾽ ἐπὶ τούτου τοῦ μέρους ὑπολελειμμένους τρεψάμενοι, παρεισέπεσον εἰς τὴν στρατοπεδείαν. Οὗ γενηθέντος, οἱ Καρχηδόνιοι τῷ πλείστῳ μέρει τῆς δυνάμεως ἐπιστρέψαντες, καὶ πολὺν διαγωνισάμενοι χρόνον, μόγις ἐξέωσαν τοὺς ἐντὸς τῆς τάφρου βιασαμένους. Οἱ δὲ Ἰταλιῶται τῷ πλήθει τῶν βαρβάρων καταπονούμενοι, κατὰ τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὸ τοῦ χάρακος ἀπωξυμμένον ἐνέπιπτον, οὐκ ἔχοντες βοήθειαν. Οἵ τε γὰρ Σικελιῶται διὰ τοῦ πεδίου πορευόμενοι καθυστέρουν τῶν καιρῶν, οἵ τε μετὰ Διονυσίου μισθοφόροι μόλις διεπορεύοντο τὰς κατὰ τὴν πόλιν ὁδούς, οὐ δυνάμενοι κατὰ τὴν ἰδίαν προαίρεσιν ἐπισπεῦσαι· οἱ δὲ Γελῷοι μέχρι τινὸς ἐπεξιόντες ἐπεβοήθουν κατὰ βραχὺν τόπον τοῖς Ἰταλιώταις, εὐλαβούμενοι λι-

ὀργῆς μὲν εἶχον τὸν Διονύσιον, ἠλέουν δὲ τὰς τῶν ἀκληρούντων τύχας. Ἑώρων γὰρ παῖδας ἐλευθέρους, καὶ παρθένους ἐπιγάμους, ἀναξίως τῆς ἡλικίας, ὡς ἔτυχε, κατὰ τὴν ὁδὸν ὡρμημένας, ἐπειδὴ τὴν σεμνότητα καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους ἐντροπὴν ὁ καιρὸς ἀφῃρεῖτο. Παραπλησίως δὲ καὶ τοῖς πρεσβυτάτοις συνήλγουν, βλέποντες παρὰ φύσιν ἀναγκαζομένους ἅμα τοῖς ἀκμάζουσιν ἐπισπεύδειν.

(C. 112.) Propter cladem acceptam, urbem desertam, subactasque Siciliae civitates, ingens militum ira in Dionysium exarsit, qui id de industria, ad promovendum dominatum, patrasse putaretur. Itaque Itali domum abeunt; Syracusani autem equites quamcumque arripiunt trucidandi tyranni occasionem. Quem quia mercenariis semper cinctum vident; celeriter Syracusas reversi, eius regiam, multis refertam opibus, exspoliant, uxorem foedissime tractant. Dionysius in itinere, quid factum sit, coniectans, (C. 113.) rapidissimo cursu ad urbem revectus, furorem civium simul coërcet, simul caede et sanguine vindicat. Equitum multitudo, e moenibus elapsa, Aetnam occupant. Geloi autem et Camarinaei, a Dionysio alienati, ad Leontinos discedunt.

112. Ἐφ᾽ οἷς ἐξεκάετο τὸ κατὰ τοῦ Διονυσίου μῖσος· καὶ γὰρ ὑπελάμβανον αὐτὸν ἐκ συνθέσεως τοῦτο πεποιηκέναι, πρὸς τὸ τῶν Καρχηδονίων φόβῳ τῶν ἄλλων πόλεων ἀσφαλῶς δυναστεύειν. Ἀνελογίζοντο γὰρ τὴν βραχύτητα τῆς βοηθείας, τὸ μηδένα πεπτωκέναι τῶν μισθοφόρων, τὸ μηδενὸς ἀδροῦ πταίσματος γεγενημένου φυγεῖν ἀλόγως· τὸ δὲ μέγιστον, τὸ μηδένα τῶν πολεμίων ἐπηκολουθηκέναι· ὥστε τοῖς πρότερον ἐπιθυμοῦσι καιρὸν λαβεῖν τῆς ἀποστάσεως, καθάπερ θεῶν προνοίᾳ, πάντας ὑπουργεῖν πρὸς τὴν κατάλυσιν τῆς δυναστείας. Οἱ μὲν οὖν Ἰταλιῶται καταλιπόντες αὐτόν, ἐπ᾽ οἴκου διὰ τῆς μεσογείου τὴν πορείαν ἐποιήσαντο. Οἱ δὲ τῶν Συρακουσίων ἱππεῖς τὸ μὲν πρῶτον ἐπετήρουν, εἰ

δύναιντο κατὰ τὴν ὁδὸν ἀνελεῖν τὸν τύραννον· ὡς δὲ ἑώρων οὐκ ἀπολιπόντας αὐτὸν τοὺς μισθοφόρους, ὁμοθυμαδὸν ἀφίππευσαν εἰς τὰς Συρακούσας. Καταλαβόντες δὲ τοὺς ἐν τοῖς νεωρίοις ἀγνοοῦντας τὰ περὶ τὴν Γέλαν, εἰςῆλθον οὐδενὸς κωλύσαντος· καὶ τὴν μὲν οἰκίαν τοῦ Διονυσίου διήρπασαν γέμουσαν ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ τῆς ἄλλης πολυτελείας ἁπάσης· τὴν δὲ γυναῖκα συλλαβόντες, οὕτω διέθεσαν κακῶς, ὥςτε καὶ τὸν τύραννον βαρέως ἐνεγκεῖν τὴν ὀργήν, νομίζοντα τὴν ταύτης τιμωρίαν μεγίστην εἶναι πίστιν τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας κατὰ τὴν ἐπίθεσιν. Ὁ δὲ Διονύσιος κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν τὸ γεγονὸς καταστοχαζόμενος, ἐπέλεξε τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν τοὺς πιστοτάτους, μεθ' ὧν ἠπείγετο πρὸς τὴν πόλιν, σπουδῆς οὐδὲν ἐλλείπων· ἐλογίζετο γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως δυνατὸν ἐπικρατῆσαι τῶν ἱππέων, εἰ μὴ ποιοῖ, ὅπερ ἐποίησεν· εἰ γὰρ παραδοξότερον ἐκείνων ποιήσαιτο τὴν ἄφιξιν, ἤλπιζε ῥᾳδίως κρατήσειν τῆς ἐπιβολῆς· ὅπερ καὶ συνέπεσεν. Οἱ γὰρ ἱππεῖς οὔτ' ἀπελθεῖν οὔτε μεῖναι κατὰ τὸ στρατόπεδον τὸν Διονύσιον ὑπελάμβανον· διόπερ κεκρατηκέναι τῆς ἐπιβολῆς νομίζοντες, ἔφασαν αὐτὸν ἐκ μὲν Γέλας προςποιηθῆναι τοὺς Φοίνικας ἀποδιδράσκειν, νυνὶ δὲ ὡς ἀληθῶς ἀποδεδρακέναι τοὺς Συρακουσίους.

113. Διονύσιος δὲ διανύσας σταδίους περὶ τετρακοσίους, παρῆν περὶ μέσας νύκτας πρὸς τὴν πύλην τῆς Ἀχραδινῆς, μεθ' ἱππέων ἑκατὸν καὶ πεζῶν ἑξακοσίων· ἣν καταλαβὼν κεκλεισμένην, προςέθηκεν αὐτῇ τὸν κατακεκομισμένον ἐκ τῶν ἑλῶν κάλαμον, ᾧ

ὀργῆς μὲν εἶχον τὸν Διονύσιον, ἠλέουν δὲ τὰς τῶν ἀκληρούντων τύχας. Ἑώρων γὰρ παῖδας ἐλευθέρους, καὶ παρθένους ἐπιγάμους, ἀναξίως τῆς ἡλικίας, ὡς ἔτυχε, κατὰ τὴν ὁδὸν ὡρμημένας, ἐπειδὴ τὴν σεμνότητα καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους ἐντροπὴν ὁ καιρὸς ἀφῃρεῖτο. Παραπλησίως δὲ καὶ τοῖς πρεσβυτάτοις συνήλγουν, βλέποντες παρὰ φύσιν ἀναγκαζομένους ἅμα τοῖς ἀκμάζουσιν ἐπισπεύδειν.

(C. 112.) Propter cladem acceptam, urbem desertam, subactasque Siciliae civitates, ingens militum ira in Dionysium exarsit, qui id de industria, ad promovendam dominatum, patrasse putaretur. Itaque Itali domum abeunt; Syracusani autem equites quamcumque arripiunt trucidandi tyranni occasionem. Quem quia mercenariis semper cinctum vident; celeriter Syracusas reversi, eius regiam, multis refertam opibus, exspoliant, uxorem foedissime tractant. Dionysius in itinere, quid factum sit, coniectans, (C. 113.) rapidissimo cursu ad urbem revectus, turmam civium simul coercet, simul caede et sanguine vindicat. Equitum multitudo, e moenibus elapsa, Aetnam occupant. Geloi autem et Camarinaei, a Dionysio alienati, ad Leontinos discedunt.

112. Ἐφ' οἷς ἐξεκαίετο τὸ κατὰ τοῦ Διονυσίου μῖσος· καὶ γὰρ ὑπελάμβανον αὐτὸν ἐκ συνθέσεως τοῦτο πεποιηκέναι, πρὸς τὸ τῶν Καρχηδονίων φόβῳ τῶν ἄλλων πόλεων ἀσφαλῶς δυναστεύειν. Ἀνελογίζοντο γὰρ τὴν βραχύτητα τῆς βοηθείας, τὸ μηδένα πεπτωκέναι τῶν μισθοφόρων, τὸ μηδενὸς ἁδροῦ πταίσματος γεγενημένου φυγεῖν ἀλόγως· τὸ δὲ μέγιστον, τὸ μηδένα τῶν πολεμίων ἐπηκολουθηκέναι· ὥστε τοῖς πρότερον ἐπιθυμοῦσι καιρὸν λαβεῖν τῆς ἀποστάσεως, καθάπερ θεῶν προνοίᾳ, πάντας ὑπουργεῖν πρὸς τὴν κατάλυσιν τῆς δυναστείας. Οἱ μὲν οὖν Ἰταλιῶται καταλιπόντες αὐτόν, ἐπ' οἴκου διὰ τῆς μεσογείου τὴν πορείαν ἐποιήσαντο. Οἱ δὲ τῶν Συρακουσίων ἱππεῖς τὸ μὲν πρῶτον ἐπετήρουν, εἰ

δύναιντο κατὰ τὴν ὁδὸν ἀνελεῖν τὸν τύραννον· ὡς δὲ ἑώρων οὐκ ἀπολιπόντας αὐτὸν τοὺς μισθοφόρους, ὁμοθυμαδὸν ἀφίππευσαν εἰς τὰς Συρακούσας. Καταλαβόντες δὲ τοὺς ἐν τοῖς νεωρίοις ἀγνοοῦντας τὰ περὶ τὴν Γέλαν, εἰσῆλθον οὐδενὸς κωλύσαντος· καὶ τὴν μὲν οἰκίαν τοῦ Διονυσίου διήρπασαν γέμουσαν ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ τῆς ἄλλης πολυτελείας ἁπάσης· τὴν δὲ γυναῖκα συλλαβόντες, οὕτω διέθεσαν κακῶς, ὥστε καὶ τὸν τύραννον βαρέως ἐνεγκεῖν τὴν ὀργήν, νομίζοντα τὴν ταύτης τιμωρίαν μεγίστην εἶναι πίστιν τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας κατὰ τὴν ἐπίθεσιν. Ὁ δὲ Διονύσιος κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν τὸ γεγονὸς καταστοχαζόμενος, ἐπέλεξε τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν τοὺς πιστοτάτους, μεθ' ὧν ἠπείγετο πρὸς τὴν πόλιν, σπουδῆς οὐδὲν ἐλλείπων· ἐλογίζετο γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως δυνατὸν ἐπικρατῆσαι τῶν ἱππέων, εἰ μὴ ποιοῖ, ὅπερ ἐποίησεν· εἰ γὰρ παραδοξότερον ἐκείνων ποιήσαιτο τὴν ἄφιξιν, ἤλπιζε ῥᾳδίως κρατήσειν τῆς ἐπιβολῆς· ὅπερ καὶ συνέπεσεν. Οἱ γὰρ ἱππεῖς οὔτ' ἀπελθεῖν οὔτε μεῖναι κατὰ τὸ στρατόπεδον τὸν Διονύσιον ὑπελάμβανον· διόπερ κεκρατηκέναι τῆς ἐπιβολῆς νομίζοντες, ἔφασαν αὐτὸν ἐκ μὲν Γέλας προσποιηθῆναι τοὺς Φοίνικας ἀποδιδράσκειν, νυνὶ δὲ ὡς ἀληθῶς ἀποδεδρακέναι τοὺς Συρακουσίους.

113. Διονύσιος δὲ διανύσας σταδίους περὶ τετρακοσίους, παρῆν περὶ μέσας νύκτας πρὸς τὴν πύλην τῆς Ἀχραδινῆς, μεθ' ἱππέων ἑκατὸν καὶ πεζῶν ἑξακοσίων· ἣν καταλαβὼν κεκλεισμένην, προσέθηκεν αὐτῇ τὸν κατακεκομισμένον ἐκ τῶν ἑλῶν κάλαμον, ᾧ

χρῆσθαι νομίζουσιν οἱ Συρακούσιοι πρὸς τὴν τῆς κονίας σύνδεσιν. Ἐν ὅσῳ δὲ συνέβαινε τὰς πύλας κατακαίεσθαι, προσανελάμβανε τοὺς ἀφυστεροῦντας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πῦρ κατέφθειρε τὰς πύλας, οὗτος μὲν οὖν μετὰ τῶν ἠκολουθηκότων εἰσήλαυνε διὰ τῆς Ἀχραδινῆς· τῶν δ᾽ ἱππέων οἱ δυνατώτατοι τὸ γεγονὸς ἀκούσαντες, τὸ μὲν πλῆθος οὐκ ἀνέμενον, εὐθὺς δ᾽ ἐξεβοήθουν, ὄντες ὀλίγοι παντελῶς· ἦσαν δὲ περὶ τὴν ἀγοράν· καὶ κυκλωθέντες ὑπὸ τῶν μισθοφόρων, ἅπαντες κατηκοντίσθησαν. Ὁ δὲ Διονύσιος ἐπελθὼν τὴν πόλιν, τούς τε σποράδην ἐκβοηθοῦντας ἀνεῖλε, καὶ τῶν ἀλλοτρίως τῇ τυραννίδι διακειμένων ἐπῄει τὰς οἰκίας, ὧν τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ᾽ ἐκ τῆς πόλεως ἐξέβαλε. Τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος τῶν ἱππέων ἐκπεσὸν ἐκ τῆς πόλεως, κατελάβετο τὴν νῦν καλουμένην Αἴτνην. Ἅμα δ᾽ ἡμέρᾳ τὸ μὲν πλῆθος τῶν μισθοφόρων καὶ τὸ στράτευμα τῶν Σικελιωτῶν κατήντησεν εἰς τὰς Συρακούσας· Γελῷοι δὲ καὶ Καμαριναῖοι τῷ Διονυσίῳ διαφόρως ἔχοντες, εἰς Λεοντίνους ἀπηλλάγησαν.

(C. 114.) Afflictis Syracusanis Poeni victores pacem ultro offerunt, quam illi, spe omni orbati, lubenter accipiunt. Legibus pacis rite firmatis, Carthaginienses in Libyam transeunt, quum plus iam dimidium copiarum peste amisissent, deinceps per Africam desaeviente. Sic in Graecia Peloponnesiacum, in Sicilia Punicum bellum eodem anno finitum.

114. Διόπερ ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἀναγκαζόμενος Ἰμίλκας, ἔπεμψεν εἰς Συρακούσας κήρυκα, παρακαλῶν τοὺς ἡττημένους διαλύσασθαι. Ἀσμένως δ᾽ ὑπακούσαντος τοῦ Διονυσίου, τὴν εἰρήνην ἐπὶ τοῖσδε ἔθεντο· Καρχηδονίων εἶναι μὲν τῶν ἐξ ἀρχῆς ἀποί-

κων ἄλλους, καὶ Σικανούς, Σελινουντίους τε καὶ Ἀκραγαντίνους, ἔτι δ' Ἱμεραίους· πρὸς δὲ τούτοις Γελώους καὶ Καμαριναίους οἰκεῖν μὲν ἐν ἀτειχίστοις ταῖς πόλεσι, φόρον δὲ τελεῖν τοῖς Καρχηδονίοις· Λεοντίνους δὲ καὶ Μεσσηνίους καὶ Σικελοὺς ἅπαντας αὐτονόμους εἶναι· καὶ Συρακουσίους μὲν ὑπὸ Διονύσιον τετάχθαι· τὰ δὲ αἰχμάλωτα καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι τοὺς ἔχοντας τοῖς ἀποβαλοῦσι. Τῶν συνθηκῶν δὲ γενομένων, Καρχηδόνιοι μὲν εἰς Λιβύην ἐξέπλευσαν, πλεῖον ἢ τὸ ἥμισυ μέρος τῶν στρατιωτῶν ἀποβαλόντες ὑπὸ τῆς νόσου. Οὐδὲν δ' ἧττον καὶ κατὰ Λιβύην διαμείναντος τοῦ λοιμοῦ, παμπληθεῖς αὐτῶν τε τῶν Καρχηδονίων, ἔτι δὲ καὶ τῶν συμμάχων διεφθάρησαν. Ἡμεῖς δὲ παραγενηθέντες ἐπὶ τὴν κατάλυσιν τῶν πολέμων, κατὰ μὲν τὴν Ἑλλάδα τοῦ Πελοποννησιακοῦ, κατὰ δὲ Σικελίαν τοῦ Καρχηδονίοις πρὸς Διονύσιον πρώτου συστάντος, ἡγούμεθα δεῖν, ἐπιτετελεσμένης τῆς προθέσεως, εἰς τὰς ἑξῆς πράξεις τὴν ἐχομένην βίβλον κατυχωρίσαι.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ
ΕΝ ΤΗι ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗι
ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΩΝ.

λζ΄. Ὡς Ἀγησίλαος ὁ τῶν Σπαρτιατῶν βασιλεὺς μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἀσίαν διέβη, καὶ τὴν ὑπὸ Πέρσας τεταγμένην χώραν ἐπόρθησεν.

λή. Ὡς Ἀγησίλαος ἐνίκησε μάχῃ τοὺς Πέρσας, ἡγουμένου Φαρναβάζου.

λθ΄. Περὶ τοῦ Βοιωτικοῦ πολέμου, καὶ τῶν πραχθέντων ἐν αὐτῷ.

μ΄. Ὡς Κόνων ὑπὸ Περσῶν κατασταθεὶς στρατηγός, τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων ἀνῳκοδόμησεν.

μά. Ὡς περὶ Κόρινθον Λακεδαιμόνιοι Βοιωτοὺς ἐνίκησαν, καὶ ὁ πόλεμος οὗτος ἐκλήθη Κορινθιακός.

μβ΄. Ὡς Διονύσιος μετὰ πολλῶν κινδύνων παρεισπεσὼν εἰς τὸ Ταυρομένιον, ἐξέπεσεν.

μγ΄. Ὡς Καρχηδόνιοι περὶ πόλιν Βάκαιναν ἡττήθησαν ὑπὸ Διονυσίου.

μδ΄. Στρατεία Καρχηδονίων εἰς Σικελίαν, καὶ κατάλυσις τοῦ πολέμου.

μέ. Ὡς Θίβρος ὁ Λακεδαιμόνιος ὢν στρατηγὸς ὑπὸ Περσῶν ἡττηθεὶς ἀνῃρέθη.

μς΄. Ὡς Διονύσιος Ῥήγιον ἐπολιόρκησεν.

μζ΄. Ὡς οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν Ἕλληνες εἰς μίαν πολιτείαν συστάντες, ἀντετάξαντο πρὸς Διονύσιον.

μή. Ὡς Διονύσιος νικήσας τῇ μάχῃ, καὶ μυρίους αἰχμαλώτους λαβών, ἀπέλυσεν ἄνευ λύτρων, καὶ ταῖς πόλεσιν αὐτονομεῖσθαι συνεχώρησε.

μθ΄. Καυλωνίας καὶ Ἱππωνίου ἅλωσις καὶ κατασκαφή, καὶ μετοίκησις εἰς Συρακούσας.

ν΄. Ὡς οἱ Ἕλληνες πρὸς Ἀρταξέρξην εἰρήνην ἐποιήσαντο τὴν ἐπὶ Ἀνταλκίδου.

να΄. Ῥηγίου ἅλωσις, καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν ἀτυχήματα.

νβ΄. Ἅλωσις Ῥώμης ὑπὸ Γαλατῶν, πλὴν τοῦ Καπετωλίου.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

Huic libro, qui res a triginta tyrannis Atheniensium usque ad pacem a Lacedaemoniis cum Persis initam Romamque a Gallis captam (Ol. XCIV, 1. — XCVIII, 2.) complectitur, Diodorus, oblitus propositi (XIII, 1.), ita praefatur, ut exprompta ex ipso libri argumento admonitione, vitae dignitatem et famam virtute esse tutandam doceat, quum omnibus, tum his maxime, qui magno honore praediti, in excelso aetatem agant.

Πάντας μὲν ἴσως εἰκός ἐστι προςάντως ἀκούειν τὰς καθ᾽ ἑαυτῶν βλαςφημίας. Καὶ γὰρ οἱ κατὰ πᾶν ἔκδηλον ἔχοντες τὴν ἑαυτῶν κακίαν, ὥςτε μηδ᾽ ἐξαρνεῖσθαι, ὅμως ψόγου τυγχάνοντες, διαγανακτοῦσι, καὶ λόγους εἰςφέρειν πειρῶνται πρὸς τὴν κατηγορίαν. Διόπερ εὐλαβητέον ἐκ παντὸς τρόπου τὸ πράττειν τι φαῦλον πᾶσι, μάλιστα μέντοι τοῖς ἡγεμονίας ὀρεγομένοις, ἢ τινος ἐπισήμου τύχης μεταλαβοῦσιν. Ὁ γὰρ τούτων βίος, περίοπτος ὢν διὰ τὴν ἐπιφάνειαν ἐν πᾶσιν, ἀδυνατεῖ κρύπτειν τὴν ἰδίαν ἄνοιαν· ὥςτε

μηδεὶς ἐλπιζέτω τῶν τυχόντων ὑπεροχῆς τινός, ἂν ἐξαμαρτάνῃ μεγάλα, λήσεσθαι διὰ τέλους ἀνεπιτίμητος. Καὶ γὰρ ἂν ἐν τῷ καθ' ἑαυτὸν βίῳ διαφύγῃ τὸν ἀπὸ τῆς ἐπιτιμήσεως λόγον, ὕστερον ἥξειν ἐπ' αὐτὸν προςδεχέσθω τὴν ἀλήθειαν, μετὰ παῤῥησίας κηρύττουσαν τὰ πάλαι σιωπώμενα. Χαλεπὸν οὖν τοῖς φαύλοις, τοῦ παντὸς βίου καθάπερ ἀθάνατον εἰκόνα μετὰ τὴν ἰδίαν τελευτὴν ἀπολιπεῖν τοῖς μεταγενεστέροις. Καὶ γὰρ εἰ μηδέν ἐστι πρὸς ἡμᾶς τὰ μετὰ τὸν θάνατον, (καθάπερ ἔνιοι τῶν φιλοσόφων θρυλλοῦσιν,) ὅμως ὅγε προγεγενημένος βίος γίνεται πολὺ χείρων, τὸν ἅπαντα βίον ἐπὶ κακῷ μνημονευόμενος. Ἐμφανῆ δὲ τούτων παραδείγματα λαμβάνειν ἔξεστι τοῖς ἀναγνοῦσι τὰ κατὰ μέρος τῆσδε τῆς βίβλου.

(C. 2.) Id postquam triginta tyrannorum, qui Athenis regnabant, Lacedaemoniorum item et Dionysii exemplis, hoc in libro obviis, breviter illustravit; exponit libri huius et connexionem cum superioribus, et materiem, quae in illa octodecim annorum historia versatur.

2. Παρὰ μὲν γὰρ Ἀθηναίοις τριάκοντα τύραννοι γενόμενοι, διὰ τὴν ἰδίαν πλεονεξίαν τήν τε πατρίδα μεγάλοις ἀτυχήμασι περιέβαλον, καὶ αὐτοὶ ταχὺ τὴν δύναμιν ἀποβαλόντες, ἀθάνατον ἑαυτοῖς ὄνειδος καταλελοίπασι. Λακεδαιμόνιοι δὲ περιποιησάμενοι τὴν τῆς Ἑλλάδος ἀρχὴν ἀναμφισβήτητον, τότε ταύτης ἐστερήθησαν, ὅτε πράξεις ἀδίκους κατὰ τῶν συμμάχων ἐπιτελεῖν ἐπεχείρησαν. Αἱ γὰρ τῶν ἡγεμόνων ὑπεροχαὶ τηροῦνται μὲν εὐνοίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, καταλύονται δὲ ἀδικήμασι καὶ μίσει τῶν ὑποτεταγμένων. Παραπλησίως δὲ καὶ Διονύσιος ὁ τῶν

Συρακουσίων τύραννος, καίπερ εὐτυχέστατος τῶν δυναστῶν γεγονώς, ζῶν μὲν οὐ διέλιπεν ἐπιβουλευόμενος, καὶ διὰ τὸν φόβον ἠναγκάζετο φέρειν ἐπὶ τὸν χιτῶνα σιδηροῦν θώρακα· τελευτήσας δὲ μέγιστον εἰς βλασφημίας παράδειγμα κατέλιπε τὸν ἑαυτοῦ βίον εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἕκαστον ἀναγράψομεν σαφέστερον· νῦν δ' ἐπὶ τὰ συνεχῆ τοῖς προϊστορημένοις τρεψόμεθα, τοὺς χρόνους μόνον διορίζοντες. Ἐν μὲν γὰρ ταῖς πρὸ ταύτης βίβλοις ἀνεγράψαμεν τὰς ἀπὸ Τροίας ἁλώσεως πράξεις ὡς ἐπὶ τὴν κατάλυσιν τοῦ τε Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ τῆς Ἀθηναίων ἡγεμονίας, διελθόντες ἔτη ἑπτακόσια ἑβδομήκοντα καὶ ἐννέα· ἐν ταύτῃ δὲ τὰς συνεχεῖς πράξεις προσαναπληροῦντες, ἀρξόμεθα ἀπὸ τῶν κατασταθέντων Ἀθήνησι τριάκοντα τυράννων, καταλήξομεν δὲ ἐπὶ τὴν Ῥώμης ἅλωσιν ὑπὸ Γαλατῶν, περιλαβόντες ἔτη δεκαοκτώ.

(C. 3. Olymp. XCIV, 1. a. C. 402. Cessante Athenis ordinaria reip. administratione, Romae creatis Tribb. mil. c. p. C. Furio, C. Servilio, C. Valerio et Num. Fabio, quum Athenienses pacem a Lacedaemoniis ea lege impetrassent, ut moenibus destructis ex patrio remp. administrarent: de constituenda reip. forma dissidia exstiterunt. Defertur res ad Lysandrum, qui capta tam Samo, relictoque ibi Thorace praefecto, ad Piraeeum transiit, summamque reip., Theramene et aliis democratiae infensis patrocinantibus, triginta viris cum summo imperio permittit.)

3. Ἀναρχίας γὰρ οὔσης Ἀθήνησι, διὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἡγεμονίας, ἔτος μὲν ἦν ὀγδοηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις μετὰ τὴν Τροίας ἅλωσιν· ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ χιλίαρχοι διεδέξαντο τὴν ὕπατον ἀρχὴν τέτταρες, Γάϊος Φούριος, καὶ Γάϊος Σερουΐλιος, καὶ

Γάϊος Οὐαλέριος, καὶ Νουμέριος Φάβιος· ἤχθη δ' Ὀλυμπιὰς κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν τετάρτη πρὸ ταῖς ἐννενήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Κορκίνας Λαρισσαῖος. Κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Ἀθηναῖοι μὲν καταπεπονημένοι ἐποιήσαντο συνθήκας πρὸς Λακεδαιμονίους, καθ' ἃς ἔδει τὰ τείχη τῆς πόλεως καθελεῖν, καὶ τῇ πατρίῳ πολιτείᾳ χρῆσθαι. Καὶ τὰ μὲν τείχη περιεῖλον, περὶ δὲ τῆς πολιτείας πρὸς ἀλλήλους διεφέροντο. Οἱ γὰρ τῆς ὀλιγαρχίας ὀρεγόμενοι τὴν παλαιὰν κατάστασιν ἔφασαν διανείμασθαι, καθ' ἣν παντελῶς ὀλίγοι τῶν ὅλων προειστήκεισαν· οἱ δὲ πλεῖστοι, δημοκρατίας ὄντες ἐπιθυμηταί, τὴν τῶν πατέρων πολιτείαν προεφέροντο, καὶ ταύτην ἀπέφηναν ὁμολογουμένως οὖσαν δημοκρατίαν. Ἀντιλογίας δὲ γενομένης περὶ τούτων ἐπί τινας ἡμέρας, οἱ τὰς ὀλιγαρχίας αἱρούμενοι πρὸς Λύσανδρον διεπρεσβεύσαντο τὸν Σπαρτιάτην, (οὗτος γὰρ καταλυθέντος τοῦ πολέμου, κατὰ τὰς πόλεις ἀπέσταλτο διοικῆσαι, καὶ ὀλιγαρχίας ἐν ταῖς πλείσταις καθίστα,) ἐλπίζοντες, αὐτόν, ὅπερ ἦν εἰκός, συνεπιλήψεσθαι τῆς ἐπιβολῆς αὐτοῖς. Διέπλευσαν οὖν εἰς Σάμον· ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανε διατρίβων ο Λύσανδρος, καὶ προσφάτως συνειληφὼς τὴν πόλιν. Παρακαλούντων δὲ αὐτὸν πρὸς τὸ συνεργῆσαι, συνεπένευσε· καὶ τῆς μὲν Σάμου Θώρακα τὸν Σπαρτιάτην ἁρμοστὴν κατέστησεν, αὐτὸς δὲ μετὰ νεῶν ἑκατὸν κατέπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ· συναγαγὼν δ' ἐκκλησίαν, συνεβούλευσε τοῖς Ἀθηναίοις ἑλέσθαι τριάκοντα ἄνδρας τοὺς ἀφηγησομένους τῆς πολιτείας,

καὶ πάντα διοικήσοντας τὰ κατὰ τὴν πόλιν. Ἀντειπόντος δὲ τοῦ Θηραμένους καὶ τὰς συνθήκας ἀναγινώσκοντος, ὅτι τῇ πατρίῳ συνεφώνησε χρήσασθαι πολιτείᾳ, καὶ δεινὸν εἶναι λέγοντος εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἀφαιρεθήσονται τὴν ἐλευθερίαν, ὁ Λύσανδρος ἔφη λελύσθαι τὰς συνθήκας ὑπὸ Ἀθηναίων, ὕστερον γὰρ τῶν συγκειμένων ἡμερῶν καθῃρηκέναι τὰ τείχη· ἀνετείνατο δὲ καὶ τῷ Θηραμένει τὰς μεγίστας ἀπειλὰς, ἀποκτενεῖν φήσας, εἰ μὴ παύσεται Λακεδαιμονίοις ἐναντιούμενος. Διόπερ ὅ,τε Θηραμένης καὶ ὁ δῆμος καταπλαγεὶς ἠναγκάζετο χειροτονίᾳ καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν. Ἡρέθησαν οὖν τριάκοντα ἄνδρες οἱ διοικήσοντες τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ἁρμόζοντες μὲν τῷ λόγῳ, τύραννοι δὲ τοῖς πράγμασιν.

(C. 4.) Quorum in numerum providus populus etiam Theramenem legit, spectatae iustitiae virum. Sed illi, posthabito legum ferendarum officio, mox magistratus committunt impotentiae ipsorum administris; Lacedaemoniorum advocant praesidium: horum praefectum muneribus corrumpunt, quo impunius saevam tyrannidem exerceant. Proinde Theramenem, tantae adversantem crudelitati, criminibus onerant, cumque tutum sua ipsius innocentia, defensum tectis deorum, (C. 5.) defensum Socratis amicorumque auctoritate, et ipsa multitudinis collacrymatione, per medium forum ad necem deducant. Tum vero et alios opibus et auctoritate insignes cives, in his Niceratum et Autolycum, atrocissime trucidant. Quo factum est, ut dimidia plus parte Athenienses solum verterent.

4. Ὁ δὲ δῆμος θεωρῶν τὴν Θηραμένους ἐπιείκειαν, καὶ νομίζων τῇ τούτου καλοκαγαθίᾳ τὴν πλεονεξίαν τῶν προεστηκότων ἐπὶ ποσὸν ἀνασταλήσεσθαι, καὶ τοῦτον ἐν τοῖς τριάκοντα ἄρχουσιν ἐχειροτόνησεν. Ἔδει δὲ τοὺς ᾑρημένους βουλήν τε καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς καταστῆσαι, καὶ νόμους συγγράψαι, καθ᾽ οὓς ἤμελλον πολιτεύεσθαι. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς νομοθεσίας ἀνεβάλλοντο, προφάσεις εὐλό-

γους ἀεὶ ποριζόμενοι· βουλὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἐκ τῶν ἰδίων φίλων κατέστησαν· ὥςτε τούτους καλεῖσθαι μὲν ἄρχοντας, εἶναι δ' ὑπηρέτας τῶν τριάκοντα. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον παραδιδόντες κρίσει τοὺς πονηροτάτους τῶν ἐν τῇ πόλει, κατεδίκαζον θανάτῳ· καὶ μέχρι τούτου τοῖς ἐπιεικεστάτοις τῶν πολιτῶν εὐηρέστει τὰ γινόμενα. Μετὰ δὲ ταῦτα βουλόμενοι βιαιότερα καὶ παράνομα πράττειν, ᾐτήσαντο παρὰ Λακεδαιμονίων φρουράν, λέγοντες ὅτι τὴν πολιτείαν καταστήσουσιν ἐκείνοις συμφέρουσαν. Ἤιδεισαν γὰρ ὅτι φόνους ἐπιτελεῖν οὐκ ἂν δύναιντο χωρὶς ξενικῶν ὅπλων· πάντας γὰρ ἀνθέξεσθαι τῆς κοινῆς ἀσφαλείας. Λακεδαιμονίων δὲ πεμψάντων φρουράν, καὶ τὸν ταύτης ἡγησόμενον Καλλίβιον, τὸν μὲν φρούραρχον ἐξεθεράπευσαν δώροις καὶ τοῖς ἄλλοις φιλανθρώποις οἱ τριάκοντα· τῶν δὲ πλουσίων ἐπιλέγοντες τοὺς ἐπιτηδείους, συνελάμβανον ὡς νεωτερίζοντας, καὶ θανάτῳ περιβάλλοντες, τὰς οὐσίας ἐδήμευον. Τοῦ δὲ Θηραμένους ἐναντιουμένου τοῖς συνάρχουσι, καὶ μετὰ τῶν ἀντεχομένων τῆς σωτηρίας ἀπειλοῦντος ἀμύνεσθαι, συνήγαγον τὴν βουλὴν οἱ τριάκοντα. Κριτίου δὲ προεστῶτος αὐτῶν, καὶ πολλὰ κατηγορήσαντος τοῦ Θηραμένους, ὅτι προδίδωσι τὴν πολιτείαν ταύτην, ἧς αὐτὸς ἑκουσίως κοινωνεῖ· παραλαβὼν τὸν λόγον ὁ Θηραμένης, καὶ περὶ τῶν κατὰ μέρος ἀπολογησάμενος, ἅπασαν ἔσχε τὴν βουλὴν εὔνουν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Κριτίαν φοβούμενοι τὸν ἄνδρα, μή ποτε καταλύσῃ τὴν ὀλιγαρχίαν, περιέστησαν στρατιώτας ἔχοντας ἐσπασμένα τὰ ξίφη,

καὶ τὸν Θηραμένην συνελάμβανον. Ὁ δὲ φθάσας ἀνεπήδησε μὲν πρὸς τὴν βουλαίαν Ἑστίαν, ἔφησε δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς καταφεύγειν, οὐ σωθήσεσθαι νομίζων, ἀλλὰ σπεύδων τοῖς ἀνελοῦσιν αὐτὸν περιποιήσασθαι τὴν εἰς τοὺς θεοὺς ἀσέβειαν.

5. Παρελθόντων δὲ τῶν ὑπηρετῶν καὶ ἀποσπώντων αὐτόν, ὁ μὲν Θηραμένης ἔφερε γενναίως τὴν ἀτυχίαν, ἅτε καὶ φιλοσοφίας ἐπὶ πλεῖον μετεσχηκὼς παρὰ Σωκράτει· τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος ἠλέει δυστυχοῦντα τὸν Θηραμένην, οὐ μὴν ἐτόλμα βοηθεῖν, περιεστώτων πολλῶν μετὰ ὅπλων. Σωκράτης δὲ ὁ φιλόσοφος καὶ δύο τῶν οἰκείων προσδραμόντες ἐνεχείρουν κωλύειν τοὺς ὑπηρέτας. Ὁ δὲ Θηραμένης ἠξίου μηδὲν τούτων πράττειν· τὴν μὲν γὰρ φιλίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν αὐτῶν ἐπαινεῖν ἔφησεν, ἑαυτῷ δὲ μεγίστην συμφορὰν ἔσεσθαι, εἰ τοῖς οὕτως οἰκείως διακειμένοις αἴτιος ἔσται θανάτου. Οἱ δὲ περὶ τὸν Σωκράτην, τῶν μὲν ἄλλων οὐδένα βοηθὸν ἔχοντες, τὴν δὲ τῶν ὑπερεχόντων ἀνάστασιν ὁρῶντες αὐξανομένην, ἡσυχίαν ἔσχον. Καὶ Θηραμένην μὲν ἀπὸ τῶν βωμῶν ἀποσπάσαντες οἷς ἦν προστεταγμένον, διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς εἵλκυσαν ἐπὶ τὸν θάνατον. Οἱ δὲ πολλοὶ τὰ τῆς φρουρᾶς ὅπλα καταπεπληγμένοι, συνήλγουν τῷ δυστυχοῦντι, καὶ τήν τε ἐκείνου συμφορὰν ἅμα καὶ τὴν περὶ σφᾶς δουλείαν ἐδάκρυον· τῶν γὰρ ταπεινῶν ἕκαστοι τὴν Θηραμένους ἀρετὴν θεωροῦντες οὕτω προπηλακιζομένην, τὴν περὶ αὐτοὺς ἀσθένειαν οὐδενὶ λόγῳ παραναλωθήσεσθαι διειλήφεισαν. Μετὰ δὲ τὸν τούτου θάνατον οἱ τριά-

κοντα τοὺς πλουσίους ἐπιλεγόμενοι, τούτοις ψευδεῖ αἰτίας ἐπεῤῥίπτουν, καὶ φονεύοντες, τὰς οὐσίας διήρπαζον. Ἀνεῖλον δὲ καὶ Νικήρατον τὸν Νικίου τοῦ στρατηγήσαντος ἐπὶ Συρακουσίους υἱόν, ἄνδρα πρὸς ἅπαντας ἐπιεικῆ καὶ φιλάνθρωπον, πλούτῳ δὲ καὶ δόξῃ σχεδὸν πρῶτον πάντων Ἀθηναίων. Διὸ καὶ συνέβη πᾶσαν οἰκίαν συναλγῆσαι τῇ τἀνδρὸς τελευτῇ, τῆς διὰ τὴν ἐπιείκειαν μνήμης προαγούσης εἰς δάκρυα. Οὐ μὴν ἔληγόν γε τῆς παρανομίας οἱ τύραννοι, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπίτασιν λαμβανούσης τῆς ἀπονοίας, τῶν μὲν ξένων τοὺς πλουσιωτάτους ἑξήκοντα κατέσφαξαν, ὅπως ἂν τῶν χρημάτων κυριεύσωσι· τῶν δὲ πολιτῶν καθ' ἡμέραν ἀναιρουμένων, οἱ τοῖς βίοις εὐπορούμενοι σχεδὸν ἅπαντες ἔφυγον ἐκ τῆς πόλεως. Ἀνεῖλον δὲ καὶ Αὐτόλυκον, ἄνδρα παῤῥησιαστήν· καὶ καθόλου τοὺς χαριεστάτους ἐπέλεγον. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ κατέφθειραν τὴν πόλιν, ὥςτε φυγεῖν Ἀθηναίους πλείω τῶν ἡμίσεων.

(C. 6.) Lacedaemonii autem, qui afflictam Atticam civitatem et exhaustam cupiebant, adiuvare tyrannorum iniurias, et ipsos exsules nefario edicto insectari. Hos Argivi et Thebani humanissime tutantur.

6. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων ἔρημον θεωροῦντες, οὐδέποτε ἰσχύσαι βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους, ἔχαιρον, καὶ φανερὰν αὐτῶν ἐποίουν τὴν διάθεσιν· ἐψηφίσαντο γὰρ τοὺς Ἀθηναίων φυγάδας ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος ἀγωγίμους τοῖς τριάκοντα εἶναι, τὸν δὲ κωλύσαντα, πέντε ταλάντοις ἔνοχον εἶναι. Δεινοῦ δ' ὄντος τοῦ ψηφίσματος, αἱ μὲν ἄλλαι πόλεις, καταπεπληγμέναι τὸ βάρος τῶν

Σπαρτιατῶν, ὑπήκουον· Ἀργεῖοι δὲ πρῶτοι, μισοῦντες μὲν τὴν Λακεδαιμονίων ὠμότητα, κατελεοῦντες δὲ τὰς τύχας τῶν ἀκληρούντων, ὑπεδέχοντο φιλανθρώπως τοὺς φυγάδας· καὶ Θηβαῖοι δὲ ἐψηφίσαντο ὑπάρχειν πρόστιμον τῷ θεασαμένῳ μὲν ἀγόμενον φυγάδα, μὴ βοηθήσαντι δὲ κατὰ τὸ δυνατόν. Τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀθηναίους ἐν τούτοις ἦν.

(C. 7.) In Sicilia Dionysius, munita post bellum Punicum urbe, ac dominatu multis modis, etiam largitionibus, firmato, Syracusanos iubet arma contra Siculos capere, qui ab ipso defecerant. At illi, inique a se equites in amoliendi tyranni consilio desertos rati, exacerbati praeterea quodam Dionysii legato, Doricum praefectum occidere, concitatisque civibus et equitatu ex Aetna [v. L. XIII. c. 113.] arcessito, in ipsum tyrannum bellum movere.

7. Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, Διονύσιος ὁ τῶν Σικελῶν τύραννος, ἐπειδὴ πρὸς Καρχηδονίους εἰρήνην ἐποιήσατο, περὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς τυραννίδος διενοεῖτο μᾶλλον γίνεσθαι· ὑπελάμβανε γὰρ τοὺς Συρακουσίους, ἀπολελυμένους τοῦ πολέμου, σχολὴν ἕξειν εἰς τὸ τὴν ἐλευθερίαν ἀνακτήσασθαι. Θεωρῶν δὲ τῆς πόλεως τὴν Νῆσον ὀχυρωτάτην οὖσαν, καὶ δυναμένην ῥᾳδίως φυλάττεσθαι, ταύτην μὲν διῳκοδόμησεν ἀπὸ τῆς ἄλλης πόλεως τείχει πολυτελεῖ· καὶ πύργους ὑψηλοὺς καὶ πυκνοὺς ἐνῳκοδόμησε, καὶ πρὸ αὐτῆς χρηματιστήρια, καὶ στοὰς δυναμένας ὄχλων ἐπιδέχεσθαι πλῆθος. Ὠικοδόμησε δ᾽ ἐν αὐτῇ πολυτελῶς ὠχυρωμένην ἀκρόπολιν, πρὸς τὰς αἰφνιδίους καταφυγάς· καὶ συμπεριέλαβε τῷ ταύτης τείχει τὰ πρὸς τῷ μικρῷ λιμένι, τῷ Λακκίῳ καλουμένῳ, νεώρια. Ταῦτα δ᾽ ἑξήκοντα τριήρεις χωροῦντα, πύλην εἶχε κλειομένην, δι᾽ ἧς κατὰ μίαν τῶν νεῶν εἰς-

πλεῖν συνέβαινε. Τῆς δὲ χώρας τὴν μὲν ἀρίστην ἐξελόμενος ἐδωρήσατο τοῖς τε φίλοις καὶ τοῖς ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένοις, τὴν δ' ἄλλην ἐμέρισεν ἐπίσης ξένῳ τε καὶ πολίτῃ, συμπεριλαβὼν τῷ τῶν πολιτῶν ὀνόματι τοὺς ἠλευθερωμένους δούλους, οὓς ἐκάλει νεοπολίτας. Διέδωκε δὲ καὶ τὰς οἰκίας τοῖς ὄχλοις, πλὴν τῶν ἐν τῇ Νήσῳ· ταύτας δὲ τοῖς φίλοις καὶ τοῖς μισθοφόροις ἐδωρήσατο. Ἐπεὶ δὲ τὰ κατὰ τὴν τυραννίδα καλῶς ἐδόκει διῳκηκέναι, τὴν δύναμιν ἐξήνεγκεν ἐπὶ τοὺς Σικελούς, πάντας μὲν σπεύδων τοὺς αὐτονόμους ὑφ' ἑαυτὸν ποιήσασθαι, μάλιστα δὲ τούτους, διὰ τὸ συμμαχῆσαι πρότερον Καρχηδονίοις. Οὗτος μὲν οὖν ἐπὶ τὴν τῶν Ἑρβησινῶν πόλιν στρατεύσας, τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν παρεσκευάζετο. Οἱ δὲ συστρατευόμενοι Συρακούσιοι, κύριοι τῶν ὅπλων ὄντες, συστάσεις ἐποιοῦντο, καὶ κατηγόρουν ἀλλήλων, ὅτι τοῖς ἱππεῦσιν οὐ συνεπελάβοντο τῆς καταλύσεως τοῦ τυράννου. Ὁ δὲ καθεσταμένος ὑπὸ τοῦ Διονυσίου τῶν στρατιωτῶν ἡγεμών, τὸ μὲν πρῶτον ἠπείλησέ τινι τῶν παῤῥησιαζομένων· ἀντειπόντος δ' ἐκείνου θρασέως, ἐπῆλθεν ὡς πατάξων· ἐφ' ᾧ παροξυνθέντες οἱ στρατιῶται, τὸν μὲν ἔπαρχον ὄνομα Δωρικὸν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ πολίτας βοῶντες ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν, μετεπέμποντο τοὺς ἐκ τῆς Αἴτνης ἱππεῖς. Οὗτοι γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς τυραννίδος ἐκπεπτωκότες, ᾤκουν τοῦτο τὸ φρούριον.

(C. 8.) Qui hac suorum defectione consternatus, intermissa obsidione, quum Syracusas redisset: ibi inclusus, de imperio tuendo ipsaque vita trepidavit. Excitaverant enim rebelles etiam Rheginos et Messenios, qui mari ad vindicandam ipsis libertatem adessent; magnaque pecunia in caput tyranni denuntiata, Insulam assidua oppugnatione premebant. Dionysius, cui abdicationem imperii amici dissuaserant, impetrata ab obsessoribus exeundi venia, clam auxilia Campanorum sollicitat; (C. 9.) et remissa iam hostium contentione, Campanorum adventu et libertatem et tyrannidem recuperat. Profligantur rebelles, inter semet ipsi discordes: quorum pars cum tyranno, magna iam lenitate et moderatione uso, in gratiam redit, pars Aetnae subsistit, novum acute minitans bellum. Campani dum multis cum muneribus revertuntur, per fraudem occupant Entellam.

8. *Διονύσιος δὲ καταπλαγεὶς τὴν ἀπόστασιν τῶν Συρακουσίων, τὴν μὲν πολιορκίαν ἔλυσε, τὴν δ᾽ εἰς τὰς Συρακούσας ἠπείγετο, σπεύδων καταλαβέσθαι τὴν πόλιν. Οὗ φυγόντος, οἱ τὴν ἀπόστασιν ποιησάμενοι, στρατηγοὺς εἵλοντο τοὺς ἀποκτείναντας τὸν ἔπαρχον· καὶ παραλαβόντες τοὺς ἐξ Αἴτνης ἱππεῖς, ἐν ταῖς καλουμέναις Ἐπιπολαῖς ἀντεστρατοπέδευσαν τῷ τυράννῳ, καὶ διέκλεισαν αὐτὸν τῆς ἐπὶ τὴν χώραν ἐξόδου. Εὐθὺς δὲ πρός τε Μεσσηνίους καὶ Ῥηγίνους πρέσβεις ἀπέστειλαν, δεόμενοι κατὰ θάλατταν συναντιλαβέσθαι τῆς ἐλευθερίας. Εἰώθεισαν γὰρ αἱ πόλεις αὗται κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τριήρεις πληροῦν οὐκ ἐλάττους ὀγδοήκοντα· ἃς τότε τοῖς Συρακουσίοις αἱ πόλεις ἀπέστειλαν, σπεύδουσαι συνεπιλαβέσθαι τῆς ἐλευθερίας. Ἐπεκήρυξαν δὲ καὶ χρημάτων πλῆθος τοῖς ἀνελοῦσι τὸν τύραννον· καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις τῶν ξένων ἐπηγγείλαντο μεταδώσειν τῆς πολιτείας. Κατεσκεύασαν δὲ καὶ μηχανήματα, δι᾽ ὧν τὰ τείχη σαλεύοντες ἐξέλωσι, καὶ προσέβαλλον καθ᾽ ἡμέραν τῇ Νήσῳ, καὶ τοὺς μεταβαλλομένους τῶν ξένων φιλανθρώπως ἀπεδέ-*

χοντο. Διονύσιος δέ, τῆς εἰς τὴν χώραν ἐξόδου διακεκλεισμένος, καὶ ὑπὸ τῶν μισθοφόρων ἐγκαταλειπόμενος, συνήγαγε τοὺς φίλους, βουλευσόμενος περὶ τῶν ἐνεστώτων· οὕτω γὰρ τελέως ἀπήλπιστο τὰ τῆς δυναστείας, ὥςτε οὐ ζητεῖν αὐτὸν ὥςτε καταπολεμῆσαι τοὺς Συρακουσίους, ἀλλὰ ποῖον ὑπομείνας θάνατον, μὴ παντελῶς ἄδοξον ποιήσῃ τὴν κατάλυσιν τῆς ἀρχῆς. Ἔλωρις μὲν οὖν, εἷς τῶν φίλων, ὡς δ' ἔνιοί φασιν, ὁ ποιητὸς πατήρ, εἶπεν αὐτῷ, διότι καλὸν ἐντάφιόν ἐστιν ἡ τυραννίς· Πολύξενος δὲ ὁ κηδεστὴς ἀπεφήνατο, δεῖν λαβόντα τὸν ὀξύτατον ἵππον εἰς τὴν τῶν Καρχηδονίων ἐπικράτειαν ἀφιππεῦσαι πρὸς τοὺς Καμπανούς· (τούτους γὰρ Ἰμίλκων ἀπολελοίπει φυλακῆς ἕνεκα τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν τόπων·) Φίλιστος δ' ὁ μετὰ ταῦτα τὰς ἱστορίας συνταξάμενος, ἀντειπὼν τῷ Πολυξένῳ, προςήκειν, ἔφη, Διονυσίῳ, οὐκ ἐφ' ἵππου θέοντος ἐκπηδᾷν ἐκ τῆς τυραννίδος, ἀλλὰ τοῦ σκέλους ἑλκόμενον προςπίπτειν. Ὧι προςσχὼν ὁ Διονύσιος, ἔκρινε πᾶν ὑπομεῖναι πρότερον ἢ τὴν δυναστείαν ἐκλιπεῖν ἑκουσίως. Διόπερ ἀποστείλας πρέσβεις πρὸς τοὺς ἀφεστηκότας, τούτους μὲν παρεκάλει δοῦναι τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως· πρὸς δὲ τοὺς Καμπανοὺς λάθρα διαπεμψάμενος, ὡμολόγησεν αὐτοῖς δώσειν χρήματα ὅσα ἂν αἰτήσωσιν εἰς τὴν πολιορκίαν.

9. Τούτων δὲ πραχθέντων, οἱ μὲν Συρακούσιοι τὴν ἐξουσίαν δόντες τῷ τυράννῳ μετὰ πέντε νεῶν ἀποπλεῖν, ῥαθυμότεροι καθειστήκεισαν· καὶ τοὺς

μὲν ἱππεῖς ἀπέλυσαν πρὸς τὴν πολιορκίαν οὐδὲν χρησίμους ὄντας· τῶν δὲ πεζῶν οἱ πλεῖστοι κατὰ τὴν χώραν ἐξῄεσαν, ὡς ἤδη καταλελυμένης τῆς τυραννίδος. Οἱ δὲ Καμπανοί, ταῖς ἐπαγγελίαις μετεωρισθέντες, τὸ μὲν πρῶτον ἐπ᾽ Ἀγύριον παρεγενήθησαν· ἐκεῖ δὲ τὴν ἀποσκευὴν Ἀγύρει παραθέμενοι τῷ δυναστεύοντι τῆς πόλεως, ἐξώρμησαν ἐπὶ Συρακούσας εὔζωνοι, τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἱππεῖς χίλιοι διακόσιοι. Ταχὺ δὲ διανύσαντες τὴν ὁδόν, ἀπροσδοκήτως ἐπεφάνησαν τοῖς Συρακουσίοις, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀνελόντες, εἰσεβιάσαντο πρὸς τὸν Διονύσιον. Κατέπλευσαν δὲ καὶ τριακόσιοι μισθοφόροι τῷ τυράννῳ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν· ὥστε αὐτὸν ἀνακύψαι ταῖς ἐλπίσιν. Οἱ δὲ Συρακούσιοι, πάλιν τῆς δυναστείας ἰσχυροποιουμένης, ἐστασίασαν πρὸς ἀλλήλους, τῶν μὲν ἀποφαινομένων μένειν καὶ πολιορκεῖν, τῶν δέ, λύειν τὸ στρατόπεδον, καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν. Ἃ δὴ συνιδὼν ὁ Διονύσιος, ἐξήγαγεν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὴν δύναμιν, καὶ τεταραγμένοις ἐπιπεσών, ῥᾳδίως ἐτρέψατο περὶ τὴν Νέαν πόλιν καλουμένην. Ἀνῃρέθησαν μὲν οὖν οὐ πολλοί· παριππεύων γὰρ ὁ Διονύσιος ἐκώλυσε φονεύειν τοὺς φεύγοντας. Οἱ δὲ Συρακούσιοι παραχρῆμα μὲν κατὰ τὴν χώραν ἐσκεδάσθησαν· μετ᾽ ὀλίγον δὲ πρὸς τοὺς ἱππεῖς ἠθροίσθησαν ὑπὲρ τοὺς ἑπτακισχιλίους. Διονύσιος δὲ τοὺς πεσόντας τῶν Συρακουσίων θάψας, ἀπέστειλε πρέσβεις εἰς Αἴτνην, ἀξιῶν τοὺς φυγάδας διαλύεσθαι, καὶ τὴν πατρίδα κατοικεῖν, διδοὺς πίστιν μὴ μνησικακήσειν αὐτοῖς. Τινὲς μὲν οὖν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἀπο-

λελοιπότες, ἠναγκάσθησαν πεισθῆναι τοῖς παρακαλουμένοις· οἱ δὲ λοιποί, προφερομένων τῶν πρεσβευτῶν τὴν τοῦ Διονυσίου περὶ τὴν ταφὴν τῶν πεσόντων εὐεργεσίαν, ἔφασαν αὐτὸν ἄξιον εἶναι τυχεῖν τῆς ὁμοίας χάριτος· καὶ τοῖς θεοῖς ηὔχοντο τὴν ταχίστην αὐτὸν ἐπιδεῖν ταύτης τυγχάνοντα. Οὗτοι μὲν οὖν οὐδενὶ τρόπῳ βουληθέντες πιστεῦσαι τῷ τυράννῳ, κατέμειναν ἐν Αἴτνῃ, καιρὸν ἐπιτηροῦντες κατ' αὐτοῦ· Διονύσιος δὲ τοῖς μὲν κατελθοῦσι φυγάσι φιλανθρώπως ἐχρήσατο, βουλόμενος καὶ τοὺς ἄλλους προτρέψασθαι κατελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα· τοὺς δὲ Καμπανοὺς ταῖς καθηκούσαις δωρεαῖς τιμήσας ἐξαπέστειλεν ἐκ τῆς πόλεως, ὑφορώμενος αὐτῶν τὴν ἀβεβαιότητα. Οἱ πορευθέντες εἰς Ἔντελλαν, καὶ πείσαντες τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβεῖν ἑαυτοὺς συνοίκους, νυκτὸς ἐπιθέμενοι, τοὺς μὲν ἡβῶντας ἀπέσφαξαν, τὰς δὲ γυναῖκας τῶν παρασπονδηθέντων γήμαντες, κατέσχον τὴν πόλιν.

(C. 10.) Postea Lacedaemonii, terra marique imperium adepti, quemadmodum in Graecia, constitutis ubique per Lysandrum *ἁρμοσταῖς*, singularum civitatium statum et magistratus suo ex arbitrio ordinaverant, ac tributa imposuerant, democratiae maxime infensi: ita in Sicilia quoque, misso Aristo, qui vindicias secundum libertatem simularet, clam Dionysium in principatu confirmarunt. Necatur Nicoteles, Syracusanorum dux; civibus arma adimuntur; arx muro augetur, navesque ac peregrini milites ad stabiliendam tyrannidem comparantur.

10. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα, Λακεδαιμόνιοι καταλελυκότες τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὁμολογουμένην ἔσχον τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὴν κατὰ γῆν καὶ τὴν κατὰ θάλατταν. Καταστήσαντες δὲ ναύαρχον Λύσανδρον, τούτῳ προσέταξαν ἐπιπορεύεσθαι τὰς

πόλεις, ἐν ἑκάστῃ τοὺς παρ' αὐτοῖς καλουμένους ἁρμοστὰς ἐγκαθιστάντα. Ταῖς γὰρ δημοκρατίαις προσκόπτοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, δι' ὀλιγαρχίας ἐβούλοντο τὰς πόλεις διοικεῖσθαι. Ἔταξαν δὲ καὶ φόρους τοῖς καταπολεμηθεῖσι, καὶ τὸν πρὸ τοῦ χρόνον οὐ χρώμενοι νομίσματι, τότε συνήθροιζον ἐκ τοῦ φόρου κατ' ἐνιαυτὸν πλείω τῶν χιλίων ταλάντων. Ἐπεὶ δὲ τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα πράγματα κατὰ τὴν ἰδίαν ἀξίαν διῴκησαν, ἀπέστειλαν Ἄριστον ἄνδρα τῶν ἐπιφανῶν εἰς Συρακούσας, τῷ μὲν λόγῳ προσποιούμενοι καταλύειν τὴν δυναστείαν, τῇ δ' ἀληθείᾳ σπεύδοντες αὐξῆσαι τὴν τυραννίδα· ἤλπιζον γάρ, συγκατασκευάζοντες τὴν ἀρχήν, ὑπήκοον ἕξειν τὸν Διονύσιον διὰ τὰς εὐεργεσίας. Ὁ δ' Ἄριστος καταπλεύσας εἰς Συρακούσας, καὶ τῷ τυράννῳ λάθρα περὶ τούτων διαλεχθείς, τούς τε Συρακουσίους ἀνασείων, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀποκαταστήσειν ἐπαγγειλάμενος, Νικοτέλην μὲν τὸν Κορίνθιον ἀνεῖλεν, ἀφηγούμενον τῶν Συρακουσίων· τοὺς δὲ πιστεύσαντας προδούς, τὸν μὲν τύραννον ἰσχυρὸν κατέστησε, διὰ δὲ τῆς πράξεως ταύτης ἀσχημονεῖν ἐποίησεν αὐτὸν ἅμα καὶ τὴν πατρίδα. Διονύσιος δὲ τοὺς Συρακουσίους ἐπὶ τὸν θερισμὸν ἀποστείλας, ἐπῆλθε τὰς οἰκίας· καὶ τὰ μὲν ὅπλα πάντων ἀφείλετο, μετὰ δὲ ταῦθ' ἕτερον τεῖχος ᾠκοδόμει περὶ τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ναῦς τε κατεσκευάζετο, συνῆγε δὲ καὶ μισθοφόρων πλῆθος, καὶ τὰ λοιπὰ παρεσκευάζετο πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τῆς τυραννίδος, ὡς ἂν ἔργοις

ἤδη πεῖραν εἰληφώς, ὅτι πᾶν ὑπομένουσιν οἱ Συρακούσιοι χάριν τοῦ μὴ δουλεύειν.

(C. 11.) Hoc tempore Alcibiadem Pharnabazus per insidias occidit, vel gratificandi Lacedaemoniis studio, vel invidia et aemulatione ductus: dissentit enim Ephorus a caeteris. Moritur Democritus philosophus. In Italia Volsci praesidium Romanorum Verrugine capiunt.

11. Τούτων δὲ πραττομένων, Φαρνάβαζος ὁ Δαρείου τοῦ βασιλέως σατράπης Ἀλκιβιάδην τὸν Ἀθηναῖον συλλαβὼν ἀνεῖλε, χαρίσασθαι βουλόμενος Λακεδαιμονίοις. Τοῦ δ' Ἐφόρου δι' ἄλλας αἰτίας ἐπιβουλευθῆναι γεγραφότος, οὐκ ἄχρηστον εἶναι νομίζω παραθεῖναι τὴν παραδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐπιβουλὴν κατὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου. Φησὶ γὰρ κατὰ τὴν ἑπτακαιδεκάτην βίβλον, Κῦρον μὲν καὶ Λακεδαιμονίους λάθρα παρασκευάζεσθαι ἅμα πολεμεῖν πρὸς Ἀρταξέρξην τὸν ἀδελφόν· Ἀλκιβιάδην δὲ διά τινων αἰσθόμενον τὴν Κύρου προαίρεσιν, ἐλθεῖν πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, καὶ περὶ τούτων ἐξηγήσασθαι κατὰ μέρος, ἀξιῶσαι δὲ αὐτὸν δοῦναι ἀναβάσεως ὁδὸν πρὸς Ἀρταξέρξην· βούλεσθαι γὰρ ἐμφανίσαι πρῶτον τὴν ἐπιβουλὴν τῷ βασιλεῖ. Τὸν δὲ Φαρνάβαζον ἀκούσαντα τῶν λόγων, σφετερίσασθαι τὴν ἀπαγγελίαν, καὶ πέμψαι πιστοὺς ἄνδρας ὑπὲρ τούτων τῷ βασιλεῖ δηλώσοντας. Οὐ διδόντος δὲ τοῦ Φαρναβάζου τοὺς παραπέμψοντας εἰς τὰ βασίλεια, φησὶ τὸν μὲν Ἀλκιβιάδην ὁρμῆσαι πρὸς τὸν σατράπην τῆς Παφλαγονίας, ὅπως δι' ἐκείνου ποιήσαιτο τὴν ἀνάβασιν· τὸν δὲ Φαρνάβαζον φοβηθέντα, μὴ περὶ τούτων ἀκούσῃ τὴν ἀλήθειαν ὁ βασιλεύς, ἐπαποστεῖλαι τοὺς ἀνελοῦντας κατὰ τὴν

ὁδὸν τὸν Ἀλκιβιάδην. Τοὺς δὲ καταλαβόντας τῆς Φρυγίας ἔν τινι κώμῃ κατεσκηνωκότα, νυκτὸς περιθεῖναι ξύλων πλῆθος. Ἀναφθέντος οὖν πολλοῦ πυρός, τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπιχειρῆσαι μὲν ἀμύνεσθαι, κρατηθέντα δὲ ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀκοντιζόντων, τελευτῆσαι. Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Δημόκριτος ὁ φιλόσοφος ἐτελεύτησε, βιώσας ἔτη ἐννενήκοντα. Λασθένην τε τὸν Θηβαῖον, τὸν νενικηκότα ταύτην τὴν Ὀλυμπιάδα, λέγεται πρὸς ἵππον ἀθλητὴν δραμόντα νικῆσαι, τὸν δὲ δρόμον ἀπὸ τῆς Κορωνείας μέχρι τῆς Θηβαίων πόλεως γενέσθαι. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν, Ῥωμαίων φρουρούντων Ἔῤῥουκαν πόλιν Οὐόλσκων, ἐπελθόντες οἱ πολέμιοι τῆς τε πόλεως ἐκράτησαν, καὶ τῶν φρουρῶν τοὺς πλείστους ἀνεῖλον.

(C. 12.) Olymp. XCIV, 2. a. C. 401. Arch. Euclide, Tribb. mil. c. p. P. Cornelio, Num. Fabio, L. Valerio et Terentio Maximo, Byzantini, intestinis seditionibus Thracumque finitimorum bello admodum vexati, imperatorem petunt a Lacedaemoniis. Mittitur Clearchus, dira illos tyrannide opprimens. Amice primum admonitus a Lacedaemoniis, ut dominatum deponat, dein copiis iterum, duce Panthoida, petitus, Selybriam contendit: unde post adversam pugnam in Asiam fugit ad Cyrum, qui cum copiis, adversus Artaxerxem eductis, praeficit.

12. Τῶν δὲ κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν πράξεων τέλος ἐχουσῶν, Ἀθήνησι μὲν ἦν ἄρχων Εὐκλείδης, ἐν Ῥώμῃ δὲ ὑπατικὴν ἀρχὴν διεδέξαντο χιλίαρχοι τέσσαρες, Πόπλιος Κορνήλιος, Νουμέριος Φάβιος, Λεύκιος Οὐαλέριος, καὶ Τερέντιος Μάξιμος. Τούτων δὲ τὴν ἀρχὴν παρειληφότων, Βυζάντιοι πρὸς μὲν ἀλλήλους στασιάζοντες, πρὸς δὲ τοὺς παροικοῦντας Θρᾷκας πόλεμον ἔχοντες, κακῶς ἀπήλλαττον· οἱ

δυνάμενοι δὲ λύσιν πορίσασθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλονεικίας, στρατηγὸν ᾐτήσαντο παρὰ Λακεδαιμονίων. Ἐξέπεμψαν οὖν οἱ Σπαρτιᾶται Κλέαρχον καταστήσοντα τὰ κατὰ τὴν πόλιν. Οὗτος δὲ πιστευθεὶς περὶ τῶν ὅλων, καὶ μισθοφόρους πολλοὺς ἀθροίσας, οὐκέτι προστάτης ἦν, ἀλλὰ τύραννος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἐπί τινι θυσίᾳ καλέσας, ἀνεῖλε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἀναρχίας οὔσης ἐν τῇ πόλει, τριάκοντα μὲν τοὺς ὀνομαζομένους Βοιωτοὺς συνήρπασε, καὶ περιθεὶς κάλων ἀπεστραγγάλισε· πάντων δὲ τῶν διαφθαρέντων τὰς οὐσίας σφετερισάμενος, ἐπελέγετο καὶ τῶν ἄλλων τοὺς εὐπόρους, ψευδεῖς δ᾽ αἰτίας ἐπιῤῥίπτων, οὓς μὲν ἀπέκτεινεν, οὓς δὲ ἐφυγάδευσε· πολλῶν δὲ χρημάτων κυριεύσας, καὶ μισθοφόρων ἀθροίσας πλῆθος, τὰ κατὰ τὴν δυναστείαν ἠσφαλίσατο. Διαβοηθείσης δὲ τῆς κατὰ τὸν τύραννον ὠμότητός τε καὶ δυνάμεως, Λακεδαιμόνιοι τὸ μὲν πρῶτον ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις τοὺς πείσοντας ἀποθέσθαι τὴν δυναστείαν· οὐ προσέχοντος δὲ τοῖς ἀξιουμένοις, ἔπεμψαν δύναμιν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ στρατηγὸν Πανθοίδαν. Οὗ τὴν ἔφοδον αἰσθόμενος ὁ Κλέαρχος, εἰς Σηλυβρίαν μετήγαγε τὴν δύναμιν, κύριος ὢν καὶ ταύτης τῆς πόλεως· πολλὰ γὰρ εἰς τοὺς Βυζαντίους ἡμαρτηκώς, ὑπελάμβανεν οὐ μόνον τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πολεμίους ἕξειν. Διόπερ ἐκ Σηλυβρίας κρίνας ἀσφαλέστερον διαπολεμήσειν, τά τε χρήματα καὶ τὴν δύναμιν μετέστησεν. Ὡς δ᾽ ἐπύθετο τοὺς Λακεδαιμονίους ἐγγὺς ὄντας, ἀπήν-

τησεν αὐτοῖς, καὶ περὶ τὸν καλούμενον Πόρον συνῆψε μάχην τοῖς περὶ τὸν Πανθοίδαν. Γενομένου δ᾽ ἐπὶ πολὺν χρόνον τοῦ κινδύνου, καὶ λαμπρῶς ἀγωνισαμένων τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ τοῦ τυράννου διεφθάρησαν. Ὁ δὲ Κλέαρχος τὸ μὲν πρῶτον μετ᾽ ὀλίγων συγκλεισθεὶς εἰς Σηλυβρίαν, ἐπολιορκεῖτο· μετὰ δὲ ταῦτα φοβηθεὶς διέδρα νυκτός, καὶ διέπλευσεν εἰς τὴν Ἰωνίαν· ἐκεῖ δ᾽ εἰς συνήθειαν ἐλθὼν Κύρῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀδελφῷ, δυνάμεων ἀφηγήσατο. Ὁ γὰρ Κῦρος, ἄρχων ἀποδεδειγμένος τῶν ἐπὶ θαλάττης σατραπειῶν, καὶ φρονήματος πλήρης, διενοεῖτο στρατεύειν ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην. Ὁρῶν οὖν τὸν Κλέαρχον τόλμαν ἔχοντα καὶ θράσος πρόχειρον, ἔδωκεν αὐτῷ χρήματα, καὶ προςέταξεν ὡς πλείστους ξενολογεῖν, νομίζων εὔθετον ἕξειν συναγωνιστὴν τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ τολμωμένοις.

(C. 13) Similiter apud Lacedaemonios Lysander, confirmato terra marique principatu, Heraclidas abrogare imperium, regiamque dignitatem vulgare conatur. Sed refragantur oracula, largitionibus nequicquam sollicitata. Patefacta est fraus post mortem Lysandri; qui, dum viveret, violatae crimen religionis a se depulit.

13. Λύσανδρος δὲ ὁ Σπαρτιάτης, ἐπειδὴ πάσας τὰς ὑπὸ Λακεδαιμονίους πόλεις διῴκησε κατὰ τὴν τῶν ἐφόρων γνώμην, ἐν αἷς μὲν δεκαδαρχίας, ἐν αἷς δὲ ὀλιγαρχίας καταστήσας, περίβλεπτος ἦν ἐν τῇ Σπάρτῃ· καταλύσας γὰρ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, τῇ πατρίδι περιτεθεικὼς ἦν τὴν ἡγεμονίαν ὁμολογουμένην καὶ τὴν κατὰ γῆν καὶ τὴν κατὰ θάλατταν. Διόπερ ἐπὶ τούτοις πεφρονηματισμένος, διενοεῖτο καταλῦσαι τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν βασιλείαν, καὶ κοινὴν ἐκ πάντων Σπαρτιατῶν ποιῆσαι τὴν αἱ-

ρεσιν τῶν βασιλέων· ἤλπιζε γὰρ εἰς ἑαυτὸν τάχιστα τὴν ἀρχὴν ἥξειν, διὰ τὸ μεγίστας καὶ καλλίστας πράξεις κατειργάσθαι. Θεωρῶν δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τοῖς μαντείοις προσέχοντας, ἐπεχείρησε τὴν ἐν Δελφοῖς προφῆτιν διαφθεῖραι χρήμασιν. Ἐνόμιζε γάρ, εἰ χρησμὸν λάβοι σύμμαχον ταῖς ἰδίαις ἐπιβολαῖς, ῥᾳδίως ἥξειν ἐπὶ τέλος τὴν προαίρεσιν. Ἐπεὶ δὲ παμπληθῆ χρόνον χρήματα τοῖς περὶ τὸ μαντεῖον διατρίβουσιν ὑπισχνούμενος οὐκ ἔπειθε, ταῖς ἐν Δωδώνῃ περὶ τὸ μαντεῖον οὔσαις ἱερείαις προσήνεγκε λόγους περὶ τῶν αὐτῶν διά τινος Φερεκράτους, Ἀπολλωνιάτου μὲν τὸ γένος, ἔχοντος δὲ συνήθειαν πρὸς τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν διατρίβοντας. Οὐδὲν δὲ πρᾶξαι δυνάμενος, ἐξεδήμησεν εἰς Κυρήνην, πρόφασιν μὲν ὡς εὐχὰς ἀποδιδοὺς Ἄμμωνι, τῇ δ' ἀληθείᾳ διαφθεῖραι βουλόμενος τὸ μαντεῖον· ἐκόμισε δὲ καὶ χρημάτων πλῆθος, δι' ὧν ἤλπιζε τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν διατρίβοντας πεῖσαι. Καὶ γὰρ ὁ βασιλεὺς τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς τόπους Λίβυς ξένος ἦν αὐτῷ πατρικός, καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Λυσάνδρου συνέβαινεν ὀνομάζεσθαι Λίβυν, ἀπὸ τῆς πρὸς ἐκεῖνον φιλίας. Διὰ δὴ τούτου καὶ τῶν κομιζομένων χρημάτων ἐλπίσας πείσειν, οὐ μόνον ἀπέτυχε τῆς ἐπιβολῆς, ἀλλὰ αὶ συνεξέπεμψαν οἱ τοῦ μαντείου προεστῶτες πρέσβεις τοὺς κατηγορήσοντας τοῦ Λυσάνδρου περὶ τῆς τοῦ χρηστηρίου διαφθορᾶς. Ὁ δὲ Λύσανδρος παραγενηθεὶς εἰς Λακεδαίμονα, κρίσεως αὐτῷ προτεθείσης, ἀπελογήσατο πιθανῶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ. Τότε μὲν οὖν οὐδὲν ᾔδεισαν οἱ Λακεδαιμόνιοι περὶ

τῆς τοῦ Λυσάνδρου προαιρέσεως εἰς τὸ καταλῦσαι τοὺς ἀφ' Ἡρακλέους βασιλεῖς· μετὰ δέ τινα χρόνον τελευτήσαντος αὐτοῦ, καί τινων χρηματισμῶν ζητουμένων κατὰ τὴν οἰκίαν, εὗρον λόγον γεγραμμένον πολυτελῶς, ὃν ἐπραγματεύσατο πρὸς τὰ πλήθη, πείθων ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν αἱρετοὺς γίνεσθαι βασιλεῖς.

(C. 14.) In Sicilia Dionysius, pacatis Syracusis, finitimas civitates bello aggreditur. Subigit Aetnam: in Leontinos arma frustra movet: inde Siculos petit, eo quidem praetextu, ut Catanaeos Naxiosque in urbium suarum custodia segniores reddat: Ennae tyrannum, Aimnestum, ubi se delusum ab eo vidit, comprehensum ad supplicium ducit, eiusque urbe potitur.

14. Διονύσιος δ' ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος, ἐπειδὴ τὴν πρὸς Καρχηδονίους εἰρήνην ἐποιήσατο, τῶν δὲ κατὰ τὴν πόλιν στάσεων ἀπήλλακτο, τὰς ὁμόρους τῶν Χαλκιδέων πόλεις ἔσπευδε προσαγαγέσθαι· αὗται δ' ἦσαν, Νάξος, Κατάνη, Λεοντῖνοι. Τούτων δ' ἐπεθύμει κυριεῦσαι, διὰ τὸ συνορίζειν αὐτὰς τῇ Συρακούσῃ, καὶ πολλὰς ἀφορμὰς ἔχειν πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς δυναστείας. Πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ τὴν Αἴτνην στρατεύσας, παρέλαβε τὸ φρούριον, τῶν φυγάδων οὐκ ὄντων ἀξιομάχων πρὸς τηλικαύτην δύναμιν· μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Λεοντίνους ἀναζεύξας, ἐγγὺς τῆς πόλεως κατεστρατοπέδευσε, παρὰ τὸν Τηρίαν ποταμόν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκτάξας τὴν δύναμιν ἐξαπέστειλε κήρυκα πρὸς τοὺς Λεοντίνους, κελεύων παραδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ νομίζων τῷ φόβῳ καταπλῆξαι τοὺς ἔνδον. Οὐ προσεχόντων δὲ τῶν Λεοντίνων, ἀλλὰ πάντα παρεσκευασμένων τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν, Διονύσιος οὐκ ἔχων μηχανήματα,

τὴν μὲν πολιορκίαν κατὰ τὸ παρὸν ἀπέγνω, τὴν δὲ χώραν ἅπασαν ἐλεηλάτησεν. Ἐκεῖθεν δ' ἀνέζευξεν ἐπὶ τοὺς Σικελοὺς, προςποιούμενος τὸν πρὸς τούτους πόλεμον ἐπαναιρεῖσθαι, πρὸς τὸ τοὺς Καταναίους καὶ Ναξίους ῥαθυμοτέρους γενέσθαι περὶ τὴν τῆς πόλεως φυλακήν. Διατρίβων δὲ περὶ τὴν Ἔνναν, Ἀείμνηστον τὸν Ἐνναῖον ἔπεισεν ἐπιθέσθαι τυραννίδι, συνεπιλήψεσθαι τῆς προθέσεως ἐπαγγελλόμενος. Κρατήσαντος δ' ἐκείνου τῆς ἐπιβολῆς, καὶ τὸν Διονύσιον οὐκ εἰςαγαγόντος εἰς τὴν πόλιν, διοργισθεὶς μετεβάλετο, καὶ τοὺς Ἐνναίους παρεκάλει καταλύειν τὸν τύραννον. Ὧν συνδραμόντων εἰς τὴν ἀγορὰν μετὰ τῶν ὅπλων, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντιποιουμένων, πλήρης ἦν ἡ πόλις ταραχῆς. Διονύσιος δὲ πυθόμενος τὴν στάσιν, ἀνέλαβε τοὺς φίλους, καὶ ταχέως διά τινος ἐρήμου τόπου ἐλθὼν, παρειςέπεσεν εἰς τὴν πόλιν· καὶ τὸν μὲν Ἀείμνηστον συλλαβὼν παρέδωκε τοῖς Ἐνναίοις πρὸς τὴν τιμωρίαν, αὐτὸς δ' οὐδὲν ἀδικήσας ἀπῆλθεν ἐκ τῆς πόλεως. Τοῦτο δ' ἔπραξεν, οὐχ οὕτω τοῦ δικαίου φροντίζων, ὡς βουλόμενος προτρέψασθαι τὰς ἄλλας πόλεις αὐτῷ πιστεύειν.

(C. 15.) Missa oppugnatione Erbitaeorum, quae male ei cesserat, Catanam et Naxum capit, a praefectis turpiter proditas. hanc Siculis, illam Campanis habitandam concedit. Hinc Leontinos iterum adortus, tanto eos implet terrore, ut relicta patria, Syracusas migrarent.

15. Ἐκεῖθεν δ' ἀναζεύξας τὴν τῶν Ἐρβιταίων πόλιν πορθεῖν ἐπεχείρησεν. Οὐδὲν δὲ πράσσων, πρὸς μὲν τούτους εἰρήνην ἐποιήσατο, τὴν δὲ δύναμιν ἤγαγεν ἐπὶ Κατάνην. Ἀρκεσίλαος γὰρ στρατηγὸς ὢν

τῶν Καταναίων, ἐπηγγέλλετο αὐτῷ προδώσειν τὴν πόλιν. Διόπερ ὑπὸ τούτου περὶ μέσας νύκτας παρεισαχθεὶς, κύριος τῆς Κατάνης ἐγένετο· ἀφελόμενος δὲ τῶν πολιτῶν τὰ ὅπλα, φρουρὰν ἐν αὐτῇ κατέστησεν τὴν ἱκανήν. Μετὰ δὲ ταῦτα Προκλῆς ὁ τῶν Ναξίων ἀφηγούμενος, ἐπαγγελιῶν μεγέθει πεισθεὶς, παρέδωκε τὴν πατρίδα τῷ Διονυσίῳ· ὃς τὰς δωρεὰς ἀποδιδοὺς τῷ προδιδόντι, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτῷ χαρισάμενος, τὴν πόλιν ἐξηνδραποδίσατο· καὶ τὰς μὲν κτήσεις ἐφῆκε τοῖς στρατιώταις διαρπάσαι, τὰ δὲ τείχη καὶ τὰς οἰκίας κατέσκαψε. Παραπλησίως δὲ καὶ τοῖς Καταναίοις χρησάμενος, ἐλαφυροπώλησε τοὺς αἰχμαλώτους ἐν Συρακούσαις. Τὴν μὲν οὖν τῶν Ναξίων χώραν Σικελοῖς τοῖς ὁμοροῦσιν ἐδωρήσατο· τοῖς δὲ Καμπανοῖς τὴν πόλιν τῶν Καταναίων οἰκητήριον ἔδωκε. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Λεοντίνους στρατεύσας ἁπάσῃ τῇ δυνάμει, τὴν πόλιν περιεστρατοπέδευσε, καὶ πρὸς τοὺς ἔνδον διαπρεσβευσάμενος ἐκέλευσεν αὐτοὺς παραδιδόναι τὴν πόλιν, καὶ μετέχειν τῆς ἐν Συρακούσαις πολιτείας. Οἱ δὲ Λεοντῖνοι βοήθειαν μὲν οὐδεμίαν ἕξειν προσδοκῶντες, τὰς δὲ Ναξίων καὶ Καταναίων συμφορὰς ἀναλογιζόμενοι, κατεπλήττοντο, φοβούμενοι μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπέσωσι δυστυχήμασι. Διόπερ εἴξαντες τῷ καιρῷ, συνεχώρησαν, καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπόντες, εἰς Συρακούσας μετῴκησαν.

(C. 16.) Facta cum Dionysio pace, princeps Erbitaeorum, Archonides, urbem condit Alesam, conditoris nomine insignitam. Sed auctis deinde opibus, Alesii illam Erbitaeorum cognationem, quam communia etiam sacra testantur, abnegarunt. — In Italia Veientibus bellum illatum: expugnata urbs Volscorum Anxur, (Tarracinae): annua Romanis militibus stipendia primum decreta.

16. Ἀρχωνίδης δὲ ὁ τῆς Ἐρβίτης ἐπιστάτης, ἐπειδὴ πρὸς Διονύσιον εἰρήνην ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἐρβιταίων συνέθετο, διενοεῖτο κτίσαι πόλιν. Εἶχε γὰρ μισθοφόρους τε πλείους καὶ σύμμικτον ὄχλον, ὃς ἐν τῷ πρὸς Διονύσιον πολέμῳ συνέδραμεν εἰς τὴν πόλιν· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ἐρβίτης ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ κοινωνήσειν τῆς ἀποικίας. Ἀναλαβὼν οὖν τὸ συνεδρεῦον πλῆθος, κατελάβετό τινα λόφον ὀκτὼ σταδίους ἀπέχοντα τῆς θαλάττης, ἐν ᾧ πόλιν ἔκτισεν Ἄλεσαν. Οὐσῶν δὲ καὶ ἄλλων πόλεων κατὰ τὴν Σικελίαν ὁμωνύμων, Ἀρχωνίδιον αὐτὴν προσηγόρευσεν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ. Ἐν δὲ τοῖς ὕστερον χρόνοις τῆς πόλεως πολλὴν ἐπίδοσιν λαμβανούσης, διά τε τὰς ἀπὸ τῆς θαλάττης ἐργασίας, καὶ διὰ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων δοθεῖσαν ἀτέλειαν, οἱ Ἀλεσινοὶ τὴν τῶν Ἐρβιταίων συγγένειαν ἀπηρνήσαντο, αἰσχρὸν ἡγούμενοι καταδεεστέρας πόλεως ἑαυτοὺς ἀποίκους νομίζεσθαι. Οὐ μὴν ἀλλὰ μέχρι νῦν παρ᾽ ἀμφοτέραις συγγένειαί τε πλείονες διαμένουσι, καὶ τὰς κατὰ τὸ Ἀπολλώνειον θυσίας τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι διοικοῦσι. Τινὲς δέ φασιν ὑπὸ Καρχηδονίων ἐκτίσθαι τὴν Ἄλεσαν, καθ᾽ ὃν καιρὸν Ἰμίλκων τὴν πρὸς τὸν Διονύσιον εἰρήνην ἐποιήσατο. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν, Ῥωμαίοις πρὸς Βοιοὺς πόλεμος συνέστη, διὰ τοιαύτας αἰτίας. * * * * * Τότε πρώτοις ἐπεψηφίσαντο Ῥω-

μαῖοι τοῖς στρατιώταις καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰς ἐφόδια διδόναι χρήματα. Ἐξεπολιόρκησαν δὲ καὶ τὴν Οὐόλσκων πόλιν, ἣ τότε μὲν Ἄνξωρ ἐκαλεῖτο, νῦν δ' ὀνομάζεται Ταρακίνη.

(C. 17.) Olymp. XCIV, 3. a. C. 400. Arch. Micione. Tribb. m. c. p. T. Quinctio, C. Iulio, A. Manlio, (Q. Cincinnato, Luc. Fur. Medullino et Man. Aem. Mamerco. Liv. IV, 61.) in Graecia seditio, inter cives Oropi orta, a Thebanis ita sedatur, ut agros illorum Boeotiae adiiciant. Lacedaemonii, multis sociorum collectis copiis, bellum inferunt Eleis, specioso usi praetextu. Pausanias igitur, postquam multa Elidis oppida cepisset, oppugnatione urbis per Aetolos prohibitus, hostium agros, quamvis sacros, populando devastat, relictisque ibi praesidiis, cum reliquo agmine Dymen in hiberna concedit.

17. Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Μικίων, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν παρέλαβον χιλίαρχοι ἕξ, Τίτος Κοΐντιος, καὶ Γάϊος Ἰούλιος, καὶ Αὖλος Μάμιλος. Τούτων δὲ τὰς ἀρχὰς λαβόντων, οἱ τὸν Ὠρωπὸν οἰκοῦντες πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες ἐφυγάδευσαν τῶν πολιτῶν τινάς. Οἱ δὲ φυγάδες μέχρι μέν τινος δι' ἑαυτῶν ἐπεβάλοντο κατελθεῖν· οὐ δυνάμενοι δὲ τὴν προαίρεσιν ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν, ἔπεισαν τοὺς Θηβαίους ἑαυτοῖς συναποστεῖλαι δύναμιν. Θηβαῖοι δὲ στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς Ὠρωπίους, καὶ κυριεύσαντες τῆς πόλεως, μετῴκισαν ἀπὸ τῆς θαλάττης αὐτοὺς ὡς ἑπτὰ σταδίους· καὶ χρόνους μέν τινας εἴασαν καθ' αὑτοὺς πολιτεύεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα δόντες πολιτείαν, τὴν χώραν Βοιωτίαν ἐποιήσαντο. Τούτων δὲ πραττομένων, Λακεδαιμόνιοι καὶ ἄλλα μὲν πλείονα τοῖς Ἠλείοις ἐνεκάλουν, μάλιστα δ' ὅτι [Παυσανίαν] τὸν βασιλέα αὐτῶν διεκώλυσαν τῷ θεῷ θῦσαι, καὶ διότι τοῖς Ὀλυμπίοις Λακεδαιμονίους οὐκ εἴασαν

ἀγωνίσασθαι. Διόπερ κρίναντες πρὸς αὐτοὺς ἐκφέρειν πόλεμον, δέκα πρεσβευτὰς ἀπέστειλαν, πρῶτον μὲν κελεύοντας τὰς περιοίκους πόλεις ἐᾷν αὐτονόμους εἶναι, ἔπειτα τὰς δαπάνας τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου κατὰ τὸ ἐπιβάλλον αὐτοῖς μέρος ἀπῄτουν. Ταῦτα δ' ἔπραττον, προφάσεις αὐτοῖς εὐλόγους καὶ πιθανὰς ἀρχὰς ζητοῦντες πολέμου. Οὐ προσεχόντων δὲ τῶν Ἠλείων, ἀλλὰ καὶ προσεγκαλούντων ὅτι τοὺς Ἕλληνας καταδουλοῦνται, τὸν ἕτερον τῶν βασιλέων Παυσανίαν ἐπ' αὐτοὺς ἀπέστειλαν μετὰ στρατιωτῶν τετρακισχιλίων. Συνηκολούθουν δ' αὐτῷ πολλοὶ στρατιῶται καὶ παρὰ τῶν συμμάχων σχεδὸν ἁπάντων, πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων· οὗτοι δὲ δυσχεραίνοντες τοῖς ὑπὸ Λακεδαιμονίων πραττομένοις, οὐ μετέσχον τῆς ἐπὶ τὴν Ἦλιν στρατείας. Ὁ δ' οὖν Παυσανίας κατ' ἔφοδον τῆς Ἀρκαδίας ἐμβαλὼν εἰς τὴν Ἦλιν, Λασίωνα μὲν φρούριον εὐθὺς εἷλεν ἐξ ἐφόδου· μετὰ δὲ ταῦτα διὰ τῆς ἀκρωρείας ἀγαγὼν τὸ στρατόπεδον, τέτταρας πόλεις προσηγάγετο, Θραιστόν, Ἅλιον, Εὐπάγιον, Ὀποῦντα. Ἐκεῖθεν δὲ τῇ Πύλῳ προσστρατοπεδεύσας, εὐθὺς καὶ τοῦτο τὸ χωρίον παρέλαβεν, ἀπέχον τῆς Ἤλιδος σταδίους ὡς ἑβδομήκοντα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπ' αὐτὴν πορευθεὶς τὴν Ἦλιν, ἐπὶ τῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ λόφων κατεστρατοπέδευσεν. Ἠλεῖοι δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν ἦσαν παρ' Αἰτωλῶν εἰληφότες συμμάχους, ἐπιλέκτους ἄνδρας χιλίους, οἷς τὸν περὶ τὸ γυμνάσιον τόπον ἐδεδώκεισαν φυλάττειν. Τοῦ δὲ Παυσανίου τοῦτον τὸν τόπον πρῶτον ἐπιχειρήσαν-

τος πολιορκεῖν καταπεφρονηκότως, ὡς οὐδέποτ' ἂν τολμησάντων Ἠλείων ἐπεξελθεῖν, ἐξαίφνης οἵ τε Αἰτωλοὶ καὶ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ἐκχυθέντες ἐκ τῆς πόλεως, κατεπλήξαντο τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ σχεδὸν τριάκοντα αὐτῶν κατέβαλον. Ὁ δὲ Παυσανίας τότε μὲν ἔλυσε τὴν πολιορκίαν· μετὰ δὲ ταῦθ' ὁρῶν ἐργώδη τὴν ἅλωσιν οὖσαν, ἐπῄει πορθῶν καὶ φθείρων τὴν χώραν ἱερὰν οὖσαν, καὶ παμπληθεῖς ὠφελείας ἤθροισεν. Ἤδη δὲ τοῦ χειμῶνος συνεγγίζοντος, κατὰ μὲν τὴν Ἦλιν ἐτείχισε φρούρια, καὶ τὴν ἱκανὴν ἐν αὐτοῖς κατέλιπε δύναμιν· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς ὑπολοίπου στρατιᾶς ἐν Δύμῃ παρεχείμασε.

(C. 18) In Sicilia Dionysius, satis firmata potestate, bellum in Carthaginienses molitur. Quod consilium aliquantisper dissimulans, Epipolas novo triginta stadiorum muro cingit, idque mirandum opus humanitate et *φιλοπονίᾳ* intra viginti dies absolvit.

18. *Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Διονύσιος ὁ τῶν Σικελιωτῶν τύραννος, ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὴν δυναστείαν αὐτῷ προεχώρει κατὰ γνώμην, διενοεῖτο μὲν πρὸς Καρχηδονίους ἐκφέρειν πόλεμον· οὔπω δὲ ταῖς παρασκευαῖς ἱκανὸς ὤν, τὴν μὲν προαίρεσιν ταύτην ἔκρυπτε, πρὸς δὲ τοὺς μέλλοντας κινδύνους τὰ χρήσιμα διῴκει. Εἰδὼς οὖν κατὰ τὸν Ἀττικὸν πόλεμον τὴν πόλιν ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν ἀποτετειχισμένην, εὐλαβεῖτο μή ποτε παραπλησίοις ἐλαττώμασι περιπεσὼν ἀποκλεισθῇ τῆς εἰς τὴν χώραν ἐξόδου· εὐφυῶς γὰρ ἑώρα κειμένας τὰς καλουμένας Ἐπιπολὰς κατὰ τῆς πόλεως τῶν Συρακουσίων. Διόπερ τοὺς ἀρχιτέκτονας παραλαβών, ἀπὸ τῆς τούτων γνώμης ἔκρινε δεῖν τειχίσαι τὰς Ἐπιπολάς, ᾗ νῦν τὸ*

πρὸς τοῖς Ἑξαπύλοις ὑπάρχει τεῖχος. Ὁ γὰρ τόπος οὗτος τετραμμένος ἐστὶ πρὸς ἄρκτον, ἀπόκρημνος δὲ πᾶς, καὶ διὰ τὴν τραχύτητα δυςπρόςοδος ἐκ τῶν ἔξωθεν μερῶν. Βουλόμενος οὖν ταχεῖαν τὴν κατασκευὴν τῶν τειχῶν γίνεσθαι, τὸν ἀπὸ τῆς χώρας ὄχλον ἤθροισεν, ἐξ οὗ τοὺς εὐθέτους ἄνδρας [ἐλευθέρους] ἐπιλέξας εἰς ἑξακιςμυρίους, ἐπιδιεῖλε τούτοις τὸν ἐπιτειχιζόμενον τόπον. Καθ' ἕκαστον μὲν οὖν στάδιον ἀρχιτέκτονας ἐπέστησε, κατὰ δὲ πλέθρον ἐπέταξεν οἰκοδόμους, καὶ τοὺς τούτοις ὑπηρετήσοντας ἐκ τῶν ἰδιωτῶν, εἰς ἕκαστον πλέθρον διακοσίους. Χωρὶς δὲ τούτων ἕτεροι παμπληθεῖς τὸν ἀριθμὸν ἔτεμνον τὸν ἀνέργαστον λίθον· ἑξακιςχίλια δὲ ζεύγη βοῶν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον τόπον παρεσκεύαζεν. Ἡ δὲ τῶν ἐργαζομένων πολυχειρία πολλὴν παρείχετο τοῖς θεωμένοις κατάπληξιν, ἁπάντων σπευδόντων τελέσαι τὸ τεταγμένον. Ὁ γὰρ Διονύσιος τὴν προθυμίαν τοῦ πλήθους ἐκκαλούμενος, μεγάλας προέθηκε δωρεὰς τοῖς προτερήσασι, δίχα μὲν τοῖς ἀρχιτέκτοσι, χωρὶς δὲ τοῖς οἰκοδόμοις, καὶ πάλιν τοῖς ἐργαζομένοις· καὶ αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν φίλων προςήδρευε τὰς ἡμέρας ὅλας τοῖς ἔργοις, ἐπὶ πάντα τόπον ἐπιφαινόμενος, καὶ τοῖς κακοπαθοῦσιν ἀεὶ προςλαμβάνων. Καθόλου δ' ἀποθέμενος τὸ τῆς ἀρχῆς βάρος, ἰδιώτην αὐτὸν ἀπεδείκνυε, καὶ τοῖς βαρυτάτοις τῶν ἔργων προϊστάμενος, ὑπέμενε τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις κακοπάθειαν· ὥςτε πολλὴ μὲν ἔρις ἐγίνετο, καὶ τοῖς τῆς ἡμέρας ἔργοις ἔνιοι προςετίθεσαν καὶ μέρη τῶν νυκτῶν· τοσαύτη σπουδὴ τοῖς πλήθεσιν ἐνεπεπτώ-

κει. Διόπερ ἀνελπίστως ἐν ἡμέραις εἴκοσι τέλος ἔσχε τὸ τεῖχος, τὸ μὲν μῆκος κατασκευασθὲν ἐπὶ σταδίους τριάκοντα, τὸ δὲ ὕψος σύμμετρον, ὥστε τῷ τείχει τῆς ὀχυρότητος γενομένης, ἀνάλωτον ἐκ βίας ὑπάρξαι. Τοῖς γὰρ πύργοις διείληπτο πυκνοῖς καὶ ὑψηλοῖς, ἔκ τε λίθων ᾠκοδόμητο τετραπόδων φιλοτίμως συνειργασμένων.

(C. 19.) Olymp. XCIV, 4. a. C. 399. Arch. Exaeneto, Tribb. m. c. p. P. Cornelio, Caes. Fabio, Sp. Nautio, C. Valerio, Man. Sergio et Iun. Lucullo, Cyrus, maritimarum satrapa regionum, aliam expeditionem simulans, bellum in fratrem Artaxerxem instruit, quod diu ante animo agitarat. Belli societatem Lacedaemonii ineunt, copiasque auxiliares adiungunt. Vniversae barbarorum classi praeerat Tamos. Recensentur caeteri duces cum omni copiarum numero.

19. Τοῦ δ' ἔτους τούτου διελθόντος, Ἀθήνησι μὲν ἦν ἄρχων Ἐξαίνετος, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν παρέλαβον χιλίαρχοι ἕξ, Πόπλιος Κορνήλιος, Καίσων Φάβιος, Σπόριος Ναύτιος, Γάϊος Οὐαλέριος, Μάνιος Σέργιος, καὶ Ἰούνιος Λούκουλλος. Περὶ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Κῦρος, ὁ τῶν ἐπὶ θαλάττης σατραπειῶν ἡγούμενος, διενοεῖτο μὲν πάλαι στρατεύειν ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην· (ἦν γὰρ ὁ νεανίσκος φρονήματος πλήρης, καὶ προθυμίαν ἔχων οὐκ ἄπρακτον εἰς τοὺς κατὰ πόλεμον ἀγῶνας·) ἐπεὶ δ' αὐτῷ μισθοφόρων πλῆθος ἱκανὸν συνῆκτο, καὶ τὰ πρὸς τὴν στρατείαν εὐτρέπιστο, τοῖς μὲν πλήθεσιν οὐκ ἐδήλου τἀληθές, ἔφασκε δ' εἰς Κιλικίαν ἄγειν τὴν δύναμιν, ἐπὶ τοὺς ἀφεστηκότας τοῦ βασιλέως τυράννους. Ἀπέστειλε δὲ καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους πρεσβευτάς, τοὺς ἀνανεωσομένους τὰς κατὰ τὸν πρὸς Ἀθηναίους πόλεμον εὐεργεσίας, καὶ παρακαλέσοντας

ἑαυτῷ συμμαχεῖν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, νομίσαντες αὐτοῖς συνοίσειν τὸν πόλεμον, ἔγνωσαν τῷ Κύρῳ βοηθεῖν, καὶ παραχρῆμα ἐξέπεμψαν πρεσβευτὰς πρὸς τὸν ἑαυτῶν ναύαρχον Σάμιον ὀνομαζόμενον, ὅπως, ὅ,τι ἂν κελεύοι ὁ Κῦρος, πράττῃ. Ὁ δὲ Σάμιος εἶχε μὲν τριήρεις εἴκοσι καὶ πέντε, μεθ' ὧν πλεύσας εἰς Ἔφεσον πρὸς τὸν Κύρου ναύαρχον, ἕτοιμος ἦν αὐτῷ πάντα συμπράττειν. Ἐξέπεμψαν δὲ καὶ πεζοὺς στρατιώτας ὀκτακοσίους, ἡγεμόνα Χειρίσοφον καταστήσαντες. Ἀφηγεῖτο δὲ τοῦ βαρβαρικοῦ στόλου παντὸς Ταμώς, ἔχων τριήρεις πεντήκοντα πολυτελῶς ἐξηρτυμένας· καὶ καταπλευσάντων τῶν Λακεδαιμονίων, ἀνήχθησαν οἱ στόλοι τὸν πλοῦν ὡς ἐπὶ Κιλικίας ποιούμενοι. Κῦρος δὲ τούς τε ἀπὸ τῆς Ἀσίας στρατολογηθέντας καὶ μισθοφόρους μυρίους τρισχιλίους ἀθροίσας εἰς Σάρδεις, Λυδίας μὲν καὶ Φρυγίας κατέστησεν ἐπιμελητὰς Πέρσας ἑαυτοῦ συγγενεῖς, Ἰωνίας δὲ καὶ τῆς Αἰολίδος, ἔτι δὲ τῶν σύνεγγυς τόπων, Ταμώ, φίλον μὲν ὄντα πιστόν, τὸ δὲ γένος ὑπάρχοντα Μεμφίτην· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως προῆγεν ὡς ἐπὶ τῆς Κιλικίας καὶ Πισιδίας, διαδιδοὺς λόγον ὅτι τινὲς τῶν ἐκεῖ κατοικούντων ἀφεστήκασιν. Εἶχε δὲ τοὺς ἅπαντας, ἀπὸ μὲν τῆς Ἀσίας, ἑπτακισμυρίους, ὧν ἦσαν ἱππεῖς τρισχίλιοι· ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μισθοφόρους μυρίους τρισχιλίους. Ἡγεῖτο δὲ τῶν μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου, χωρὶς Ἀχαιῶν, Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος· τῶν δ' ἀπὸ Βοιωτίας, Πρόξενος Θηβαῖος· τῶν δ' Ἀχαιῶν, Σωκράτης Ἀχαιός· τῶν δ' ἀπὸ

Θεσσαλίας, Μένων ὁ Λαρισσαῖος. Τῶν δὲ βαρβάρων τὰς μὲν κατὰ λεπτὸν ἡγεμονίας εἶχον Πέρσαι, τῶν δὲ συμπάντων αὐτὸς ἡγεῖτο Κῦρος, ὃς τοῖς μὲν ἡγεμόσιν ἐδεδηλώκει τὴν ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν ἀνάβασιν, τὸ δὲ πλῆθος ἔκρυπτεν, εὐλαβούμενος μή ποτε διὰ τὸ μέγεθος τῆς στρατείας ἐγκαταλίπῃ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν. Διὸ καὶ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν προορώμενος τὸ μέλλον, ἐξεθεράπευσε τοὺς στρατιώτας, κοινὸν ἑαυτὸν παρεχόμενος, καὶ δαψιλεῖς ἀγορὰς ἑτοιμάζων.

(C. 20.) Peragrata Lydia et Phrygia, Cyrus, ad Tarsum usque progressus, Syennesin, Ciliciae regulum, in partes suas trahit: qui vafer ingenio, alterum filium cum copiis Cyro adiungit, alterum Artaxerxi iubet expeditionem denuntiare. Divulgato iam per exercitum rumore de bello in Regem suscepto, tumultus excitatur, aegre tandem Cyri auctoritate, precibus, liberalitate sedatus.

20. Ἐπεὶ δὲ διῆλθε Λυδίαν καὶ Φρυγίαν, ἔτι δὲ καὶ τὰ τῆς Κιλικίας συνορίζοντα, παρεγενήθη πρὸς τοὺς ὅρους τῆς Κιλικίας, καὶ τὴν πρὸς ταῖς Κιλικίαις πύλαις εἰσβολήν. Αὕτη δ' ἐστὶ στενὴ καὶ παράκρημνος, ἐπὶ σταδίους μὲν εἴκοσι παρατείνουσα· πλησίον δ' αὐτῆς ἐστὶν ἐξ ἀμφοτέρων καθ' ὑπερβολὴν ὄρη μεγάλα καὶ δυσπρόσιτα· ἀπὸ δὲ τῶν ὀρῶν ἐξ ἑκατέρου μέρους τείχη κατατείνει μέχρι τῆς ὁδοῦ, καθ' ἣν ἐνῳκοδόμηνται πύλαι. Διεξαγαγὼν δὲ διὰ τούτων τὴν δύναμιν, εἰσέβαλεν εἴς τι πεδίον τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν οὐδενὸς τῷ κάλλει λειπόμενον· δι' οὗ πορευθεὶς εἰς Ταρσόν, μεγίστην τῶν ἐν Κιλικίᾳ πόλεων, ταχέως αὐτῆς ἐγκρατὴς ἐγένετο. Συέννεσις δὲ ὁ τῆς Κιλικίας δυναστεύων ὡς ἤκουσε τὸ μέγεθος τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως, εἰς ἀπορίαν πολ-

λὴν ἐνέπιπτεν, οὐκ ὢν ἀξιόμαχος. Μεταπεμπομένου δ' αὐτὸν Κύρου καὶ τὰ πιστὰ δόντος, ἐπορεύθη πρὸς αὐτόν, καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ πολέμου πυθόμενος, ὡμολόγησε συμμαχήσειν ἐπὶ τὸν Ἀρταξέρξην, καὶ τὸν ἕνα τῶν υἱῶν τῷ Κύρῳ συνεξαπέστειλε, δοὺς αὐτῷ τῶν Κιλίκων τοὺς ἱκανοὺς συστρατευσομένους. Πανοῦργος δὲ ὢν τὴν φύσιν, καὶ πρὸς τὸ τῆς τύχης ἄδηλον ἀρτισόμενος, τὸν ἕτερον τῶν υἱῶν ἐξέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα λάθρα, δηλώσοντα καὶ τὰς δυνάμεις ἐπ' ἐκεῖνον ἠθροισμένας, καὶ διότι τῆς μὲν συμμαχίας δι' ἀνάγκην τῷ Κύρῳ μετέχει, τῇ δ' εὐνοίᾳ πρὸς ἐκεῖνον, ἂν καιρὸς γένηται, καταλιπὼν ἐκεῖνον, τῷ βασιλεῖ συστρατεύσεσθαι. Κῦρος δ' εἴκοσι μὲν ἡμέρας ἐν Ταρσῷ τὴν δύναμιν ἀνέλαβε· μετὰ δὲ ταῦτα ἀναζευγνύντος αὐτοῦ, τὸ πλῆθος ὑπώπτευσε τὴν στρατείαν ἐπὶ τὸν Ἀρταξέρξην γίνεσθαι. Ἀναλογιζόμενος δὲ ἕκαστος τὰ μήκη τῶν ὁδῶν, καὶ τὰ πλήθη τῶν πολεμίων ἐθνῶν, δι' ὧν ἀναγκαῖον ἦν τὴν πορείαν ποιεῖσθαι, τελέως ἠγωνία. Διαβεβόητο γὰρ ἡ μὲν ἕως Βάκτρων ὁδὸς οὖσα στρατοπέδῳ τετραμήνου, δύναμις δ' ἠθροισμένη τῷ βασιλεῖ πλείω τῶν τετταράκοντα μυριάδων· διὸ δὴ περιδεεῖς ὄντες ἐκεῖνοι ἠγανάκτουν, καὶ τοὺς ἡγεμόνας δι' ὀργῆς ἔχοντες, ἐνεχείρησαν ἀναιρεῖν, ὡς προδότας ἑαυτῶν ὄντας. Τοῦ δὲ Κύρου δεομένου πάντων, καὶ διαβεβαιουμένου τὴν στρατιὰν ἀναγαγεῖν οὐκ ἐπ' Ἀρταξέρξην, ἀλλ' ἐπί τινα σατράπην τῆς Συρίας, ἐπείσθησαν οἱ στρατιῶται, καὶ λαβόντες πλείω μισθόν, ἀποκατέστησαν εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς εὔνοιαν.

(C. 21.) Inde, ubi Lacedaemoniorum auxilia, duce Chirisopho callide adducta, Cyro se iunxerant, iter in Syriam continuatur. Pylis feliciter superatis, Syriae classem Cyrus Ephesum remittit; ipse, patefacto nunc expeditionis vero consilio placatisque militum animis, cum pedestri exercitu ad Babyloniae fines accedit.

21. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπειδὴ διῆλθε τὴν Κιλικίαν, καὶ παρεγενήθη πρὸς πόλιν Ἰσσόν, ἐπὶ θαλάττης μὲν κειμένην, ἐσχάτην δ' οὖσαν τῆς Κιλικίας, καταπλεύσας εἰς αὐτὴν περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ στόλος τῶν Λακεδαιμονίων, ἐξέβησαν, καὶ συντυχόντες τῷ Κύρῳ, τὴν τῶν Σπαρτιατῶν εἰς αὐτὸν εὔνοιαν ἀπήγγειλαν, καὶ τοὺς μετὰ Χειρισόφου πεζοὺς ὀκτακοσίους ἐκβιβάσαντες παρέδωκαν. Τούτους δὲ προσεποιοῦντο μὲν οἱ φίλοι τοῦ Κύρου πέμψαι μισθοφόρους, τῇ δ' ἀληθείᾳ μετὰ τῆς τῶν ἐφόρων γνώμης ἅπαντ' ἐπράττετο. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι φανερὸν οὔπω τὸν πόλεμον ἐπανῃροῦντο, κατέκρυπτον δὲ τὴν προαίρεσιν, ἀποτηροῦντες τὴν ῥοπὴν τοῦ πολέμου. Ὁ δὲ Κῦρος μετὰ τῆς δυνάμεως ἀνέζευξεν, ἐπὶ Συρίας τὴν πορείαν ποιούμενος, καὶ τοὺς ναυάρχους ἐκέλευσε συμπαραπλεῖν ἁπάσαις ταῖς ναυσίν. Ὡς δ' ἦλθεν ἐπὶ τὰς πύλας καλουμένας, καὶ τὸν τόπον εὗρεν ἔρημον τῶν φυλαττόντων, περιχαρὴς ἦν· ἠγωνία γὰρ σφόδρα μή τινες αὐτὰς εἶεν προκατειλημμένοι. Ἔστι δὲ ἡ φύσις τοῦ τόπου στενὴ καὶ παράκρημνος, ὥστε δι' ὀλίγων ῥᾳδίως παραφυλάττεσθαι. Ὄρη γὰρ πλησίον ἀλλήλων κεῖται, τὸ μὲν τραχὺ καὶ κρημνοὺς ἔχον ἀξιολόγους, ἐπ' αὐτῆς δ' ἄρχεται τῆς ὁδοῦ ἕτερον ὄρος, (μία δ' ἐστὶ τῶν περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους,) καὶ καλεῖται μὲν Λίβανος, παρεκτείνει δὲ παρὰ τὴν Φοινίκην. Ὁ δὲ ἀνὰ μέσον τόπος τῶν

ὀρῶν, ὑπάρχων ὡς τριῶν σταδίων, παντελῶς ἐστὶ τετειχισμένος, καὶ πύλας ἔχων εἰς στενὸν συγκλειομένας. Διελθὼν οὖν ὁ Κῦρος ταύτας ἀκινδύνως, τὸ μὲν λοιπὸν τὸν στόλον ἀπέστειλεν ἀνακάμψαι εἰς Ἔφεσον· οὐκέτι γὰρ αὐτῷ χρήσιμος ἦν, μέλλοντι διὰ μεσογείου τὴν πορείαν ποιεῖσθαι. Ὁδοιπορήσας δ' ἡμέρας εἴκοσι, παρεγενήθη πρὸς Θάψακον πόλιν, ἣ κεῖται παρὰ τὸν ποταμὸν Εὐφράτην. Ἐνταῦθα δὲ πένθ' ἡμέρας διατρίψας, καὶ τὴν δύναμιν ἐξιδιοποιησάμενος ταῖς τε τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονίαις καὶ ταῖς ἐκ τῶν προνομῶν ὠφελείαις, συνήγαγεν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς στρατείας ἐδήλωσε. Προσάντως δὲ δεξαμένων τὸν λόγον τῶν στρατιωτῶν, ἐδεῖτο πάντων, μὴ καταλιπεῖν ἑαυτόν, ἐπαγγελλόμενος ἄλλας τε μεγάλας δωρεάς, καὶ ὅτι παραγενόμενος αὐτὸς εἰς Βαβυλῶνα, κατ' ἄνδρα ἕκαστον δώσει πέντε μνᾶς ἀργυρίου. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῖς ἐλπίσι μετεωρισθέντες ἐπείσθησαν ἀκολουθεῖν· ὁ δὲ Κῦρος, ὡς διέβη τῇ δυνάμει τὸν Εὐφράτην, ἠπείγετο κατὰ τὸ συνεχὲς ὁδοιπορῶν, καὶ παραγενηθεὶς ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς Βαβυλωνίας, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν.

(C. 22.) In Babyloniae campis Artaxerxes, quem Pharnabazus de Cyri coeptis certiorem fecerat, ingenti cum exercitu ei obviam profectus, castra munit. Instruitur utrimque acies. Lacedaemoniis Clearchus, Phrygibus Lydiisque Aridaeus, lectissimis Persarum aliorumque copiis Cyrus, in media constitutus phalange, praeerant. Et Artaxerxes, praetextis phalangi curribus falcatis, cornibusque Persarum imperio traditis, ipse medium aciei locum tenebat.

22. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης καὶ πάλαι μὲν ἦν παρὰ Φαρναβάζου πεπυσμένος, ὅτι στρατόπεδον

ἐπ' αὐτὸν ἀθροίζει λάθρα Κῦρος, καὶ τότε δὲ πυθόμενος αὐτοῦ τὴν ἀνάβασιν, μετεπέμπετο τὰς πανταχόθεν δυνάμεις εἰς Ἐκβάτανα τῆς Μηδίας. Ἐπεὶ δὲ οἵ τε παρ' Ἰνδῶν καί τινων ἄλλων ἐθνῶν καθυστέρουν, διὰ τὸ μακρὰν ἀφεστάναι τοὺς τόπους, μετὰ τῆς συναχθείσης στρατιᾶς ὥρμησεν ἀπαντήσων τῷ Κύρῳ. Εἶχε δὲ τοὺς ἅπαντας στρατιώτας σὺν ἱππεῦσιν οὐκ ἐλάττους τετταράκοντα μυριάδων, καθά φησιν Ἔφορος. Ὡς δ' εἰς τὸ Βαβυλώνιον ἧκε πεδίον, παρὰ τὸν Εὐφράτην στρατοπεδείαν ἐβάλετο, διανοούμενος ἐν ταύτῃ καταλιπεῖν τὴν ἀποσκευήν· ἐπυνθάνετο γὰρ τοὺς πολεμίους οὐ μακρὰν ὄντας, καὶ τὸ παράβολον αὐτῶν τῆς τόλμης ὑπώπτευεν. Ὀρύξας οὖν τάφρον τὸ μὲν πλάτος ποδῶν ἑξήκοντα, τὸ δὲ μῆκος ποδῶν δέκα, περιέθηκε κύκλῳ τὰς συνακολουθούσας ἁρμαμάξας, καθαπερεὶ τεῖχος· καταλιπὼν δ' ἐν τῇ παρεμβολῇ τὴν ἀποσκευὴν καὶ τὸν ἀχρεῖον ὄχλον, ἐπὶ μὲν ταύτης ἱκανὴν φυλακὴν παρέστησεν· αὐτὸς δὲ τὴν δύναμιν εὔζωνον προαγαγών, ἀπήντα τοῖς πολεμίοις ἐγγὺς ὑπάρχουσιν. Ὁ δὲ Κῦρος ὡς εἶδε προϊοῦσαν τὴν τοῦ βασιλέως στρατιάν, εὐθὺς εἰς τάξεις κατέστησε τὸ σφέτερον στρατόπεδον. Τὸ μὲν οὖν δεξιὸν κέρας παρὰ τὸν Εὐφράτην παρεκτεῖνον πεζοὶ μὲν ἐπεῖχον Λακεδαιμόνιοι, καί τινες τῶν μισθοφόρων, ὧν ἁπάντων Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος ἀφηγεῖτο· συνηγωνίζοντο δ' αὐτῷ τῶν ἱππέων οἱ συναχθέντες ἀπὸ τῆς Παφλαγονίας, ὄντες ὑπὲρ τοὺς χιλίους· τὸ δὲ θάτερον μέρος ἐπεῖχον οἵ τ' ἀπὸ Φρυγίας καὶ Λυδίας, ἔτι δε

τῶν ἱππέων περὶ χιλίους, ὧν εἶχε τὴν ἡγεμονίαν Ἀριδαῖος. Αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρος ἐτέτακτο κατὰ μέσην τὴν φάλαγγα, τοὺς κρατίστους ἔχων Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὡς μυρίους· προηγοῦντο δ' αὐτῷ τῶν ἱππέων οἱ κάλλιστα διεσκευασμένοι χίλιοι, θώρακας ἔχοντες καὶ μαχαίρας Ἑλληνικάς. Ἀρταξέρξης δὲ πρὸ μὲν τῆς φάλαγγος πάσης ἔστησεν ἅρματα δρεπανηφόρα, τὸν ἀριθμὸν οὐκ ὀλίγα· καὶ τῶν μὲν κεράτων Πέρσας ἡγεμόνας κατέστησε, κατὰ δὲ τὸ μέσον αὐτὸς ἐτάχθη, τῶν ἐπιλέκτων ἔχων οὐκ ἐλάττους πεντακισμυρίων.

(C. 23.) Iam acre committi proelium, in quo Graeci armorum usu manuumque strenuitate barbaros superant. Strategemate utitur Clearchus. At regii fratres, ira et cupiditate stimulati, parricidialem conflictum ineunt. Vulnerato Regi Tissaphernes succedit, praeclare rem gerens. Cyrus a Persa occiditur. Quo mortuo, regium agmen animos viresque magno cum successu resumit.

23. Ὡς δὲ τρεῖς σχεδὸν σταδίους ἀπεῖχον ἀλλήλων αἱ δυνάμεις, οἱ μὲν Ἕλληνες παιανίσαντες, τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχῇ προῆγον· ὡς δ' ἐντὸς βέλους ἦσαν, ἔθεον κατὰ πολλὴν σπουδήν. Παρηγγελκὼς δ' αὐτοῖς Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος ἦν τοῦτο πράττειν· τὸ μὲν γὰρ ἐκ διαστήματος πολλοῦ μὴ τρέχειν, ἤμελλεν ἀκεραίους τοῖς σώμασι τοὺς ἀγωνιζομένους τηρήσειν εἰς τὴν μάχην· τὸ δ' ἐγγὺς ὄντας δρόμῳ προσιέναι, τὰς τῶν τόξων βολὰς καὶ τῶν ἄλλων βελῶν ὑπερπετεῖς ἐδόκει ποιήσειν. Ἐπεὶ δ' ἤγγισαν οἱ μετὰ Κύρου τῷ τοῦ βασιλέως στρατοπέδῳ, τοσοῦτ' ἐπ' αὐτοὺς ἐῤῥίφη βελῶν πλῆθος, ὅσον εἰκός ἐστιν ἐκ δυνάμεως ἐνεχθῆναι συνεστώσης ἐκ μυριάδων τεσσαράκοντα. Οὐ μὴν ἀλλὰ βραχὺν χρόνον

παντελῶς τοῖς παλτοῖς διαγωνισάμενοι, τὸ λοιπὸν ἐκ χειρὸς ἤδη τὴν μάχην συνίσταντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ τῶν ἄλλων μισθοφόρων εὐθὺς ἐκ τῆς πρώτης συστάσεως ἐξέπληξαν τοὺς ἀντιτεταγμένους βαρβάρους τῇ τε τῶν ὅπλων λαμπρότητι καὶ ταῖς εὐχερείαις. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἦσαν ὅπλοις τε μικροῖς ἐσκεπασμένοι, καὶ τὰ πολλὰ τῶν ταγμάτων ἔχοντες ψιλικά, πρὸς δὲ τούτοις, ἄπειροι τῶν κατὰ πόλεμον κινδύνων· οἱ δ' Ἕλληνες, διὰ τὸ μῆκος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, κατὰ τὸ συνεχὲς ἐν μάχαις γεγενημένοι, πολὺ ταῖς ἐμπειρίαις διέφερον. Διόπερ εὐθὺς τρεψάμενοι τοὺς καθ' αὐτοὺς ἐδίωκον, καὶ πολλοὺς τῶν βαρβάρων ἀνῄρουν. Κατὰ δὲ μέσην τὴν τάξιν ἔτυχε μὲν ἀμφοτέρους τοὺς ὑπὲρ τῆς βασιλείας ἀγωνιζομένους ταχθῆναι. Διὸ καὶ κατανοήσαντες τὸ γεγενημένον, ὥρμησαν ἐπ' ἀλλήλους, φιλοτιμούμενοι δι' ἑαυτῶν κρῖναι τὴν μάχην. Συνήγαγε γάρ, ὡς ἔοικεν, ἡ τύχη τὴν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας τοῖς ἀδελφοῖς ἔριν εἰς μονομαχίαν, καθάπερ εἰς ἀπομίμημα τῆς παλαιᾶς ἐκείνης καὶ τραγῳδουμένης τῆς περὶ τὸν Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην τόλμης. Κῦρος μὲν οὖν φθάσας ἐκ διαστήματος ἠκόντισε, καὶ τυχὼν τοῦ βασιλέως, ἔσφηλεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν· ὃν ταχέως οἱ περὶ αὐτὸν ἁρπάσαντες, ἀπήνεγκαν ἐκ τῆς μάχης. Καὶ τὴν μὲν τοῦ βασιλέως ἡγεμονίαν διαδεξάμενος Τισσαφέρνης, ἀνὴρ Πέρσης, παρεκάλει τε τὰ πλήθη, καὶ αὐτὸς λαμπρῶς ἠγωνίζετο· ἀναμαχόμενος δὲ τὸ περὶ τὸν βασιλέα γεγονὸς ἐλάττωμα, καὶ μετὰ ἐπιλέκτων ἐπὶ πάντα τόπον ἐπιφαινόμενος

πολλοὺς ἀνῄρει τῶν ἀντιτεταγμένων· ὥστε τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ πόῤῥωθεν ὑπάρχειν ἐπίσημον. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπαρθεὶς τῷ προτερήματι τῶν περὶ αὐτόν, εἰς μέσους ἐβιάσατο τοὺς πολεμίους, καὶ τὸ πρῶτον ἀφειδῶς τῇ τόλμῃ χρώμενος, πολλοὺς ἀνῄρει· μετὰ δὲ ταῦτα προχειρότερον κινδυνεύων, ὑπό τινος τῶν τυχόντων Περσῶν πληγεὶς ἐπικαίρως, ἔπεσε. Τούτου δ' ἀναιρεθέντος, οἱ τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν μάχην ἐπεῤῥώσθησαν, καὶ τέλος τῷ τε πλήθει καὶ τῇ τόλμῃ κατεπόνησαν τοὺς ἀνθεστηκότας.

(C. 24.) Ex altera parte Aridaei copiae fortiter dimicare, donec nuntius de Cyri interitu trepidationem iis iniiceret. Aridaeus in stationem cum suis refugere; Clearchus ab insectando suos cohibere. Mox regia acies diripere Cyri castra, et condensato agmine in Graecos tendere. A quibus repulsi, prolixae se fugae dederunt. Numerus caesorum. Erecto tropaeo, Aridaeus exhortatur Clearchum, ut cum copiis ad ipsum se recipiat, quo coniunctis agminibus ad oram se maritimam conservarent

24. Ἐκ δὲ θατέρου μέρους Ἀριδαῖος ὁ Κύρου σατράπης τεταγμένος ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας, τὸ μὲν πρῶτον εὐρώστως ἐδέξατο τοὺς ἐπιόντας βαρβάρους· μετὰ δὲ ταῦτα τῆς φάλαγγος ἐπὶ πολὺ παρεκτεινούσης κυκλούμενος, καὶ τὴν Κύρου τελευτὴν πυθόμενος, ἔφυγε μετὰ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν πρός τινα τῶν ἰδίων σταθμῶν, ἔχοντα καταφυγὴν οὐκ ἀνεπιτήδειον. Κλέαρχος δὲ θεωρῶν τήν τε μέσην τάξιν καὶ τἄλλα μέρη τῶν συμμάχων τετραμμένα, τοῦ μὲν διώκειν ἀπέστη· τοὺς δὲ στρατιώτας ἀνακαλούμενος καθίστα· εὐλαβεῖτο γάρ, μή ποτε πάσης τῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ἐλθούσης, κυκλωθῶσι, καὶ πάντες ἀπόλωνται. Οἱ δὲ μετὰ τοῦ βασιλέως ταχθέντες, ἐπειδὴ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐτρέψαντο, πρῶτον

μὲν τὴν ἀποσκευὴν τοῦ Κύρου διήρπασαν· μετὰ δὲ ταῦτα ἤδη νυκτὸς ἐπελθούσης, ἀθροισθέντες ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ὥρμησαν. Ὧν δεξαμένων τὴν ἔφοδον εὐγενῶς, ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμενον οἱ βάρβαροι, μετ' ὀλίγον δὲ ταῖς τόλμαις καὶ ταῖς εὐχειρίαις νικώμενοι πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Κλέαρχον πολλοὺς τῶν βαρβάρων ἀνελόντες, ὡς ἤδη νὺξ ἦν, ἀναχωρήσαντες τρόπαιον ἔστησαν, καὶ περὶ δευτέραν σχεδὸν φυλακὴν ἔφθασαν εἰς τὴν παρεμβολήν. Τῆς δὲ μάχης τοιοῦτον τέλος λαβούσης, ἀνῃρέθησαν τῶν τοῦ βασιλέως πλείους τῶν μυρίων πεντακισχιλίων· ὧν τοὺς πλείστους ἀνεῖλον οἱ μετὰ Κλεάρχου ταχθέντες Λακεδαιμόνιοί τε καὶ μισθοφόροι· ἐκ δὲ θατέρου μέρους, τῶν Κύρου στρατιωτῶν ἔπεσον περὶ τρισχιλίους· τῶν δὲ Ἑλλήνων φασὶν ἀναιρεθῆναι μὲν οὐδένα, τρωθῆναι δὲ ὀλίγους. Τῆς δὲ νυκτὸς παρελθούσης, Ἀριδαῖος ὁ πεφευγὼς εἰς τὸν σταθμόν, ἀπέστειλέ τινας πρὸς τὸν Κλέαρχον, παρακαλῶν πρὸς ἑαυτὸν ἀπαγαγεῖν τοὺς στρατιώτας, καὶ κοινῇ διασώζεσθαι πρὸς τοὺς ἐπὶ θάλατταν τόπους· ἀνῃρημένου γὰρ Κύρου καὶ τῶν τοῦ βασιλέως δυνάμεων ὑπερεχουσῶν, ἀγωνία πολλὴ κατέσχε τοὺς τετολμηκότας ἐπὶ τῇ καταλύσει τῆς Ἀρταξέρξου βασιλείας στρατεύεσθαι.

(C. 25. Artaxerxes, ob Cyri mortem victorem sese iactans, missis legatis arma iubet tradi. Recusant Graeci, Leonidae generosam aemulati obstinationem; moxque, Clearcho duce, reditum parant per Paphlagoniam.

25. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἀνακαλεσάμενος τούς τε στρατηγοὺς καὶ τοὺς ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένους,

ἐβουλεύετο περὶ τῶν παρόντων. Ὄντων δ᾽ αὐτῶν περὶ ταῦτα, παρεγενήθησαν παρὰ τοῦ βασιλέως πρέσβεις, ὧν ἦν ἀρχιπρεσβευτὴς ἀνὴρ Ἕλλην, ὄνομα μὲν Φαλῖνος, γένος δὲ Ζακύνθιος. Εἰςαχθέντες δ᾽ εἰς τὸ συνέδριον εἶπον, ὅτι „λέγει ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης· Ἐπειδὴ νενίκηκα, Κῦρον ἀποκτείνας, παράδοτε τὰ ὅπλα. Καὶ πρὸς τὰς θύρας αὐτοῦ βαδίσαντες, ζητεῖτε πῶς αὐτὸν ἐκθεραπεύσαντες, ἀγαθοῦ τινὸς μεταλάβητε.“ Ῥηθέντων δὲ τούτων, ἀπόκρισιν ἔδωκεν ἕκαστος τῶν στρατηγῶν τοιαύτην, οἵαν Λεωνίδης, καθ᾽ ὃν καιρὸν περὶ Θερμοπύλας αὐτοῦ φυλάττοντος τὰς παρόδους, Ξέρξης ἀπέστειλεν ἀγγέλους, κελεύων τῶν ὅπλων παραχωρῆσαι. Καὶ γὰρ τότε Λεωνίδης εἶπεν ἀπαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ, διότι „νομίζομεν, κἂν φίλοι γενώμεθα τῷ Ξέρξῃ, μετὰ τῶν ὅπλων ὄντες, ἀμείνους ἔσεσθαι σύμμαχοι· κἂν πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν ἀναγκασθῶμεν, βέλτιον μετὰ τούτων ἀγωνιεῖσθαι.“ Παραπλησίως δὲ καὶ τοῦ Κλεάρχου περὶ τούτων ἀποκριναμένου, Πρόξενος ὁ Θηβαῖος εἶπεν, ὅτι „νῦν τὰ μὲν ἄλλα σχεδὸν ἀποβεβλήκαμεν, λέλειπται δ᾽ ἡμῖν ἥ τε ἀρετὴ καὶ τὰ ὅπλα. Νομίζομεν οὖν, ἂν μὲν ταῦτα φυλάττωμεν, χρησίμην ἡμῖν ἔσεσθαι καὶ τὴν ἀρετήν· ἂν δὲ παραδῶμεν, οὐδὲ ταύτην ἡμῖν ἔσεσθαι βοηθόν.“ Διόπερ ἐκέλευσε τῷ βασιλεῖ λέγειν, ὡς „ἂν περὶ ἡμῶν κακόν τι βουλεύηται, διὰ τούτων πρὸς αὐτὸν διαγωνιούμεθα περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν κοινῶν.“ Λέγεται δὲ καὶ Σώφιλον, τὸν ἐφ᾽ ἡγεμονίας τεταγμένον, εἰπεῖν, ὅτι θαυμάζει τοὺς παρὰ τοῦ βασιλέως λό-

γους. „Εἰ μὲν γὰρ αὐτὸν δοκεῖ κρείσσονα τῶν Ἑλλήνων εἶναι, μετὰ τῆς δυνάμεως ἐλθὼν λαβέτω τὰ παρ' ἡμῖν ὅπλα· εἰ δὲ πείσας βούλεται, λεγέτω τίνα χάριν ἡμῖν ἀντὶ τούτων ἀξίαν δώσει." Μετὰ δὲ τούτους Σωκράτης Ἀχαιὸς εἶπεν, ὅτι λίαν αὐτοῖς ἐκπληκτικῶς ὁ βασιλεὺς προςφέρεται. „Ἃ μὲν γὰρ παρ' ἡμῶν βούλεται λαβεῖν, παραχρῆμα ἀπαιτεῖ· τὰ δ' ἀντὶ τούτων δοθησόμενα, μετὰ ταῦτ' ἀξιοῦντας αἰτεῖν προστάττει. Καθόλου δ' εἰ μὲν ἀγνοῶν τοὺς νενικηκότας ὡς ἡττημένους κελεύει τὸ προςταττόμενον ποιεῖν, μαθέτω ποτέρων ἐστὶν ἡ νίκη, παραγενηθεὶς μετὰ τῆς πολυαρίθμου δυνάμεως· εἰ δὲ σαφῶς εἰδὼς ἡμᾶς νενικηκότας, ψεύδεται, πῶς αὐτῷ περὶ τῶν εἰς ὕστερον ἐπαγγελιῶν πιστεύσομεν;" Οἱ μὲν ἄγγελοι τοιαύτας ἀποκρίσεις λαβόντες ἐχωρίσθησαν· οἱ δὲ περὶ τὸν Κλέαρχον ἀνέζευξαν πρὸς τὸν σταθμόν, ὅπου τὸ διασεσωσμένον στρατόπεδον ἦν ἀνακεχωρηκός. Εἰς τοῦτον δὲ πάσης τῆς δυνάμεως ἐλθούσης, περὶ τῆς ἐπὶ θάλατταν καταβάσεως ἐβουλεύοντο κοινῇ, καὶ περὶ τῆς πορείας. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς μὴ τὴν αὐτὴν ἀναχώρησιν, ἥνπερ ἦλθον, ποιεῖσθαι· πολὺ γὰρ αὐτῆς ἦν ἔρημον, ἐν ᾧ τροφὰς οὐχ ὑπελάμβανον ἕξειν, δυνάμεως πολεμίας ἀκολουθούσης. Γνόντες δ' ἐπὶ Παφλαγονίας ἀναζευγνύειν, οὗτοι μὲν ὥρμησαν ἐπὶ Παφλαγονίαν μετὰ τῆς δυνάμεως, κατὰ σχολὴν ὁδοιποροῦντες, ὡς ἂν ἅμα τὰς τροφὰς ποριζόμενοι.

(C. 26.) Quos lentius, ut commeatum sibi acquirerent, progredientes, Rex, e vulnere validus, nocte assequitur. Factis induciis, pacatum per terras regias transitum et commeatus emendi copiam impetrant Graeci: Rex Babylonem triumphans repetit. Ibi quum fortitudinem militum praemiis ornasset: Tissaphernes, qui summos honores Regisque filiam coniugem retulerat, novo Graecos agmine insectatur. Redit in gratiam cum Aridaeo, caeteros cum Clearcho duces turpi fraude capit, plurimos milites obtruncat.

26. Ὁ δὲ βασιλεὺς βέλτιον ἔχων ἀπὸ τοῦ τραύματος, ὡς ἐπύθετο τὴν τῶν ἐναντίων ἀποχώρησιν, νομίσας αὐτοὺς φεύγειν, ὥρμησε μετὰ τῆς δυνάμεως κατὰ σπουδήν. Καταλαβὼν δ᾽ αὐτούς, διὰ τὸ βραδέως ὁδοιπορεῖν, τότε μέν, ἤδη νυκτὸς οὔσης, ἐγγὺς τὴν στρατοπεδείαν ἐποιήσατο, ἅμα δ᾽ ἡμέρᾳ διαταξάντων τῶν Ἑλλήνων τὸ στρατόπεδον εἰς μάχην, πέμψας τοὺς ἀγγέλους, κατὰ μὲν τὸ παρὸν εἰς τρεῖς ἡμέρας ἀνοχὰς ἐποιήσατο· ἐν δὲ ταύταις συνεφώνησεν, ὥςτε αὐτὸν μὲν φιλίαν παρέχεσθαι τὴν χώραν, καὶ τοὺς ἡγησομένους ἐπὶ θάλατταν δοῦναι, καὶ τοῖς διεξιοῦσιν ἀγορὰν παρέχειν· τοὺς δὲ μετὰ Κλεάρχου μισθοφόρους καὶ τοὺς μετ᾽ Ἀριδαίου πάντας πορεύεσθαι διὰ τῆς χώρας μηδὲν ἀδίκημα ποιοῦντας. Μετὰ δὲ ταῦθ᾽ οὗτοι μὲν περὶ τὰς ὁδοιπορίας ἐγίνοντο· τὴν δὲ δύναμιν ὁ βασιλεὺς ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. Ἐκεῖ δὲ τῶν κατὰ τὴν μάχην ἀνδραγαθησάντων κατ᾽ ἀξίαν ἕκαστον τιμήσας, ἔκρινε πάντων ἄριστον γεγενῆσθαι Τισσαφέρνην. Διὸ καὶ μεγάλαις αὐτὸν τιμήσας δωρεαῖς, ἔδωκε τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα πρὸς συμβίωσιν, καὶ τὸ λοιπὸν διετέλει πιστότατον ἔχων αὐτὸν φίλον· ἔδωκε δ᾽ αὐτῷ καὶ τὴν ἡγεμονίαν, ὧν Κῦρος ἐπὶ θαλάττης ἦρχε σατραπειῶν. Ὁ δὲ Τισσαφέρνης θεωρῶν τὸν βασιλέα δι᾽

ὀργῆς ἔχοντα τοὺς Ἕλληνας, ἐπηγγείλατο αὐτῷ ἅπαντας ἀνελεῖν, ἐὰν αὐτῷ μὲν δυνάμεις δῷ, πρὸς δὲ Ἀριδαῖον διαλλαγῇ· προδοθήσεσθαι γὰρ ὑπὸ τούτου τοὺς Ἕλληνας κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς λόγους ἀσμένως δεξάμενος, τούτῳ μὲν ἔδωκεν ἐξ ἁπάσης τῆς δυνάμεως ἐπιλέξας τοὺς κρατίστους ὅσους προαιροῖτο. * * * * * * * *

---

* * * * * * * * ἄλλοις γε ἡγεμόσιν ἐλθεῖν, καὶ κατὰ πρόςωπον ἀκοῦσαι τῶν λόγων. Διόπερ οἵ τε στρατηγοὶ σχεδὸν ἅπαντες μετὰ Κλεάρχου καὶ τῶν λοχαγῶν, ὡς εἴκοσι, πρὸς Τισσαφέρνην ἦλθον· καὶ στρατιωτῶν δὲ πρὸς ἀγορὰν ἐλθεῖν βουλομένων ἠκολούθησαν ὡς διακόσιοι. Τισσαφέρνης δὲ τοὺς μὲν στρατηγοὺς εἰς τὴν σκηνὴν ἐκάλεσεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ πρὸς ταῖς θύραις διέτριβον. Καὶ μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς Τισσαφέρνους σκηνῆς ἀρθείσης φοινικίδος, ὁ μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔνδον συνέλαβε, τοὺς δὲ λοχαγούς, οἷς ἦν συντεταγμένον, ἐπελθόντες ἀνεῖλον· ἄλλοι δὲ τοὺς ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἥκοντας τῶν στρατιωτῶν ἀνῄρουν· ἐξ ὧν εἷς φυγὼν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν, ἐδήλωσε τὴν συμφοράν.

(C. 27.) Accepto cladis nuntio perturbati Graeci Chirisophum creant imperatorem, hostiumque incursum ferocissime repellunt. At Clearchus caeterique duces, ad Regem missi, necantur, uno dimisso Menone. Pergit Tissaphernes levi insectatione lacessere Graecos ad montes usque Carduchorum; ubi ille copias Ioniam versus reducit, hi fundis incolarum impetuntur. Elapsis hac difficultate Teribazi amicitia tutius iter per Armeniam aperit.

27. Οἱ δὲ στρατιῶται πυθόμενοι τὰ γεγενημένα, παρ' αὐτὸν μὲν τὸν καιρὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ

πάντες ἐχώρουν εἰς ὅπλα μετὰ πολλῆς ἀταξίας, ὡς ἀναρχίας οὔσης· μετὰ δὲ ταῦτα, οὐδενὸς αὐτοῖς παρενοχλοῦντος, εἵλοντο στρατηγοὺς μὲν πλείους, ἑνὶ δὲ τῶν ὅλων τὴν ἡγεμονίαν ἀπέδωκαν, Χειρισόφῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ. Οὗτοι δὲ διατάξαντες τὸ στρατόπεδον εἰς τὴν ὁδοιπορίαν, ὥς ποτ᾽ αὐτοῖς ἐδόκει κάλλιστα, προῆγον ἐπὶ Παφλαγονίαν. Τισσαφέρνης δὲ τοὺς στρατηγοὺς δήσας, ἀπέστειλε πρὸς Ἀρταξέρξην. Ἐκεῖνος δὲ τοὺς μὲν ἄλλους ἀνεῖλε, Μένωνα δὲ μόνον ἀφῆκεν· ἐδόκει γὰρ μόνος οὗτος στασιάζων πρὸς τοὺς συμμάχους προδώσειν Ἕλληνας. Τισσαφέρνης δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπακολουθῶν τοῖς Ἕλλησιν ἐξήπτετο, καὶ κατὰ στόμα μὲν οὐκ ἐτόλμα παρατάττεσθαι, φοβούμενος ἀπεγνωσμένων ἀνδρῶν θράσος καὶ ἀπόνοιαν· ἐν δὲ τοῖς εὐθέτοις τόποις παρενοχλῶν, μεγάλῳ μὲν οὐδενὶ κακῷ περιβάλλειν αὐτοὺς ἠδύνατο, μικρὰ δὲ βλάπτων, μέχρι τοῦ τῶν Καρδούχων καλουμένου ἔθνους ἐπηκολούθησε. Καὶ Τισσαφέρνης μὲν οὐδὲν ἔτι δυνάμενος πρᾶξαι, μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπ᾽ Ἰωνίας ἀνέζευξεν· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐφ᾽ ἑπτὰ μὲν ἡμέρας διεπορεύοντο τὰ τῶν Καρδούχων ὄρη, πολλὰ κακὰ πάσχοντες ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἀλκίμων τε ὄντων καὶ τῆς χώρας ἐμπείρων. Ἦσαν δὲ οὗτοι πολέμιοι μὲν τοῦ βασιλέως, ἐλεύθεροι δέ, καὶ τὰ κατὰ πόλεμον ἀσκοῦντες, μάλιστα δ᾽ ἐκπονοῦντες σφενδόναις ὡς μεγίστους λίθους ἐμβάλλειν, καὶ τοξεύμασι ὑπερμεγέθεσι χρῆσθαι· δι᾽ ὧν τοὺς Ἕλληνας κατατιτρώσκοντες ἐξ ὑπερδεξίων τόπων, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλον, οὐκ ὀλίγους δὲ κακῶς διέθεσαν.

Τὰ γὰρ βέλη μείζω καθεστῶτα δυοῖν πηχῶν, ἔδυνε διά τε τῶν ἀσπίδων καὶ θωράκων, ὥςτε μηδὲν τῶν ὅπλων ἰσχύειν τὴν βίαν αὐτῶν ὑπομένειν. Οὕτω γὰρ φασι μεγάλοις αὐτοὺς κεχρῆσθαι οἰστοῖς, ὥςτε τοὺς Ἕλληνας ἐναγκυλοῦντας τὰ ῥιπτόμενα βέλη, τούτοις σαυνίοις χρωμένους ἐξακοντίζειν. Διελθόντες οὖν τὴν προειρημένην χώραν ἐπιπόνως, παρεγενήθησαν πρὸς τὸν Κεντρίτην ποταμόν· ὃν διαβάντες, εἰςέβαλον εἰς τὴν Ἀρμενίαν. Ταύτης δ᾽ ἦν σατράπης Τηρίβαζος· πρὸς ὃν σπεισάμενοι, διεπορεύοντο τὴν χώραν ὡς φίλοι.

(C. 28.) Sed in montibus Armeniae per nives abducti a via, cum fame et frigore paene ad internecionem conflictantur, amissisque multis et militibus et iumentis, aegre tandem vicos inveniunt, qui fractos tot molestiis ac laboribus, omni victus genere recreant.

28. Ὁδοιποροῦντες δὲ διὰ τῶν Ἀρμενίων ὀρῶν, ἐλήφθησαν ὑπὸ χιόνος πολλῆς, καὶ παρεκινδύνευσαν ἀπολέσθαι πάντες. Τοῦ γὰρ ἀέρος τεταραγμένου, τὸ μὲν πρῶτον κατ᾽ ὀλίγον ἤρξατο χιὼν πίπτειν ἐκ τοῦ περιέχοντος, ὥςτε τοὺς ὁδοιποροῦντας μηδὲν ἐμποδίζεσθαι τῆς εἰς τοὔμπροσθεν πορείας· μετὰ δὲ ταῦτα πνεύματος ἐπιγενομένου, μᾶλλον ἀεὶ κατεῤῥίπτετο, καὶ τὴν χώραν ἐπεκάλυπτεν, ὥςτε μηκέτι δύνασθαι μήτε τὰς ὁδοὺς μήτε ὁλοσχερῶς τὰς ἰδιότητας τῶν τόπων θεωρεῖσθαι. Διόπερ ἀθυμία τὸ στρατόπεδον ὑπεύδετο καὶ δέος, ἀνακάμπτειν μὲν εἰς ἀπώλειαν οὐ βουλομένων, προάγειν δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν χιόνων οὐ δυναμένων. Τοῦ δὲ χειμῶνος ἐπίτασιν λαμβάνοντος, ἐπεγενήθη πνευμάτων μέγεθος μετὰ πολλῆς χαλάζης, ὥςτε, τοῦ συρμοῦ κατὰ

πρόσωπον ὄντος, ἀναγκασθῆναι καθίσαι τὴν δύναμιν ἅπασαν· ἕκαστος γὰρ τὴν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας κακοπάθειαν ὑπομένειν ἀδυνατῶν, οὗ ποτε τύχοι, μένειν ἠναγκάζετο. Ἀποροῦντες δὲ πάντες τῶν ἀναγκαίων, ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα διεκαρτέρουν ὑπαίθριοι, πολλοῖς συνεχόμενοι κακοῖς. Διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τῆς κατὰ τὸ συνεχὲς ἐκχεομένης χιόνος, τά τε ὅπλα πάντα συνεκαλύφθη, καὶ τὰ σώματα διὰ τὸν ἀπὸ τῆς αἰθρίας πάγον περιεψύχετο· διά τε τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, ὅλην τὴν νύκτα διηγρύπνουν· καί τινες μὲν πῦρ ἐκκαύσαντες, τῆς ἀπὸ τούτου βοηθείας ἐτύγχανον· τινὲς δὲ περικαταληφθέντες ὑπὸ τοῦ πάγου τὰ σώματα, πᾶσαν ἀπεγίνωσκον ἐπικουρίαν, τῶν ἀκρωτηρίων αὐτοῖς σχεδὸν ἁπάντων ἀπονεκρουμένων. Διόπερ ὡς ἡ νὺξ διῆλθε, τῶν θ' ὑποζυγίων τὰ πλεῖστα εὑρέθη διεφθαρμένα, καὶ τῶν ἀνδρῶν πολλοὶ μὲν τετελευτηκότες, οὐκ ὀλίγοι δὲ τὴν μὲν ψυχὴν ἔχοντες ἔμφρονα, τὸ δὲ σῶμα διὰ τὸν πάγον ἀκίνητον· ἔνιοι δὲ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐτυφλώθησαν, διά τε τὸ ψῦχος καὶ τὴν ἀνταύγειαν τῆς χιόνος. Καὶ τελέως ἂν ἅπαντες διεφθάρησαν, εἰ μὴ βραχὺ διελθόντες εὗρον κώμας γεμούσας τῶν ἐπιτηδείων. Αὗται δὲ τὰς μὲν τοῖς ὑποζυγίοις καταβάσεις εἶχον ὀρυκτάς, τὰς δὲ τοῖς ἀνδράσι κατὰ κλιμάκων, [ταῖς οἰκίαις ἐγκαταβαίνουσι·] τά τε βοσκήματα τρεφόμενα χόρτῳ, τοῖς δ' ἀνδράσι πολλὴν ἀφθονίαν πάντων τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

(C. 29.) Inde Phasin fl. transgressi, Tachorum Phasianorumque terras permeant; ubi incolarum, qui eos lacessiverant, villis potiuntur, magnaque edita strage, complures dies quieti dant. Hinc Chaldaeorum et Scutinorum regionem emensi, facto cum principe Gymnasiarum foedere, in Chenium montem evadunt, unde summa cum laetitia mare prospectant. Erectis illic in expeditionis memoriam tropaeis, cum Macronum gente amicitiam iungunt, veniuntque ad Colchos, quorum impetu represso, ex agris in suas praedas congerunt.

29. Ἐμμείναντες δὲ ταῖς κώμαις ἡμέρας ὀκτώ, παρεγενήθησαν εἰς τὸν Φᾶσιν ποταμόν. Ἐκεῖ δὲ τέτταρας ἡμέρας διανύσαντες, διεπορεύοντο τὴν Τάων καὶ Φασιανῶν χώραν. Ἐπιθεμένων δ' αὐτοῖς τῶν ἐγχωρίων, τούτους μὲν ἐν τῇ μάχῃ νικήσαντες, πολλοὺς ἀνεῖλον· αὐτοὶ δὲ καταλαβόντες τὰς τῶν ἐγχωρίων κτήσεις γεμούσας ἀγαθῶν, ἐνδιέτριψαν ἐν αὐταῖς ἡμέρας πεντεκαίδεκα. Ἀναζεύξαντες δὲ ἐκεῖθεν, διῆλθον τὴν Χαλδαίων καλουμένην χώραν ἐν ἡμέραις ἑπτά, καὶ παρεγενήθησαν πρὸς τὸν Ἅρπαγον ὀνομαζόμενον ποταμόν, ὄντα τὸ πλάτος πλέθρων τεττάρων. Ἐντεῦθεν δὲ διὰ τὰ Σκουτίνων πορευόμενοι, διῆλθον ὁδὸν πεδινήν· ἐν ᾗ τρεῖς ἡμέρας αὑτοὺς ἀνέλαβον, εὐποροῦντες ἁπάντων τῶν ἀναγκαίων. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναζεύξαντες, τεταρταῖοι παρεγενήθησαν πρὸς πόλιν μεγάλην Γυμνασίαν ὀνομαζομένην. Ἐκ δὲ ταύτης ὁ τῶν τόπων τούτων ἀφηγούμενος ἐσπείσατο πρὸς αὐτούς, καὶ τοὺς ὁδηγήσοντας ἐπὶ θάλατταν συνέστησεν. Ἐν ἡμέραις δὲ πεντεκαίδεκα παραγενόμενοι ἐπὶ τὸ Χήνιον ὄρος, ὡς εἶδον πορευόμενοι οἱ πρῶτοι τὴν θάλατταν, περιχαρεῖς ἦσαν, καὶ τοιαύτην ἐποίουν κραυγήν, ὥστε τοὺς ἐπὶ τῆς οὐραγίας ὄντας, ὑπολαμβάνοντας πολεμίων ἔφοδον εἶναι, χωρεῖν εἰς ὅπλα. Ὡς δ' ἅπαντες ἀνέ-

βησαν ἐπὶ τὸν τόπον, ἐξ οὗ τὴν θάλατταν ἦν ὁρᾷν, τοῖς θεοῖς ἀνατείναντες τὰς χεῖρας, ηὐχαρίστουν ὡς ἤδη διασεσωσμένοι· συνενέγκαντες δ' εἰς ἕνα τόπον λίθους παμπληθεῖς, καὶ ποιήσαντες ἐξ αὐτῶν ἀναστήματα μεγάλα, σκῦλα τῶν βαρβάρων ἀνέθεσαν, βουλόμενοι τῆς στρατείας ἀθάνατον ὑπόμνημα καταλιπεῖν· καὶ τῷ μὲν ὁδηγήσαντι φιάλην ἀργυρᾶν καὶ στολὴν Περσικὴν ἐδωρήσαντο· ὃς δείξας αὐτοῖς τὴν ἐπὶ Μάκρωνας ὁδόν, ἀπηλλάγη. Οἱ δ' Ἕλληνες εἰςβαλόντες εἰς τὴν τῶν Μακρώνων χώραν, ἐσπείσαντο, καὶ πρὸς πίστιν παρὰ μὲν ἐκείνων λόγχην ἔλαβον βαρβαρικήν, αὐτοὶ δ' Ἑλληνικὴν ἔδωκαν· ταῦτα γὰρ ἔφασαν αὐτοῖς οἱ βάρβαροι διὰ προγόνων παραδεδόσθαι πρὸς πίστιν βεβαιότατα. Ὡς δὲ τοὺς τούτων ὅρους διῆλθον, παρεγενήθησαν εἰς τὴν τῶν Κόλχων χώραν. Εἰς ἣν ἀθροισθέντων τῶν ἐγχωρίων ἐπ' αὐτούς, τούτους μὲν κρατήσαντες μάχῃ, πολλοὺς ἀνεῖλον· αὐτοὶ δὲ λόφον ὀχυρὸν καταλαβόμενοι, τὴν χώραν ἐπόρθουν, καὶ τὰς ὠφελείας εἰς τοῦτον ἀθροίσαντες, ἀφθόνως ἑαυτοὺς ἀνελάμβανον.

(C. 30.) Sed gustatum eius regionis mel Graecorum multis insaniam induxit. Recuperata mentis sanitate, Trapezuntem petunt, ubi benigno hospitio suscepti, sacra Herculi Iovique Servatori peragunt. Tum Chirisophus Byzantium mittitur ad naves comparandas. Quo diutius remorante, postquam Graeci in finitima excurrerant, Cerasuntem tendunt. Hinc profecti, gentem Mosynoecorum adeunt, barbaram maxime et ferocem, pugna atrocissima subigendam.

30. Εὑρίσκετο δὲ καὶ σμήνη παμπληθῆ περὶ τοὺς τόπους, ἐξ ὧν πολυτελῆ προσεφέρετο κηρία· τούτων δ' οἱ γευσάμενοι παραλόγῳ περιέπιπτον συμ-

πτώματι. Οἱ γὰρ μεταλαβόντες αὐτῶν, ἄφρονες ἐγίνοντο, καὶ πίπτοντες ἐπὶ τὴν γῆν, ὅμοιοι τοῖς τετελευτηκόσιν ὑπῆρχον· πολλῶν δὲ φαγόντων διὰ τὴν γλυκύτητα τῆς ἀπολαύσεως, ταχὺ τὸ πλῆθος ἐγεγόνει τῶν πεπτωκότων οἱονεὶ τροπῆς ἐν πολέμῳ γεγενημένης. Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἠθύμησεν ἡ δύναμις, καταπεπληγμένη τό,τε παράδοξον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἠτυχηκότων· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ περὶ τὴν αὐτὴν ὥραν ἅπαντες ἑαυτοὺς ἀνελάμβανον, καὶ κατ᾽ ὀλίγον ἀνακτώμενοι τὸ φρονεῖν, ἀνέστησαν, καὶ τὸ σῶμα διετέθησαν ὁμοίως τοῖς ἐκ φαρμακοποσίας διασωθεῖσιν. Ὡς δ᾽ ἀνέλαβον ἑαυτοὺς, ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐπορεύθησαν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων μὲν ἄποικον, κειμένην δὲ ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. Ἐνταῦθα δὲ διατρίψαντες ἡμέρας τριάκοντα, παρὰ μὲν τοῖς ἐγχωρίοις λαμπρῶς ἐξενίσθησαν, αὐτοὶ δὲ τῷ τε Ἡρακλεῖ καὶ Διῒ σωτηρίῳ θυσίαν ἐποίησαν καὶ γυμνικὸν ἀγῶνα, καθ᾽ ὃν τόπον φασὶ προςπλεῦσαι τὴν Ἀργὼ καὶ τοὺς περὶ Ἰάσονα. Ἐκεῖθεν δὲ Χειρίσοφον μὲν τὸν ἀφηγούμενον ἀπέστειλαν εἰς Βυζάντιον ἐπὶ πλοῖα καὶ τριήρεις· ἐλέγετο γὰρ εἶναι φίλος Ἀναξιβίῳ τῷ Βυζαντίων ναυάρχῳ· τοῦτον μὲν οὖν ἐπὶ κέλητος ἐξέπεμψαν· λαβόντες δὲ τῶν ἐπικώπων δύο πλοιάρια παρὰ τῶν Τραπεζουντίων, ἐλῄστευον τοὺς περιοικοῦντας βαρβάρους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ἐφ᾽ ἡμέρας μὲν οὖν τριάκοντα περιέμειναν τὸν Χειρίσοφον· ὡς δ᾽ ἐκεῖνος ἐβράδυνεν, αἱ δὲ τροφαὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐσπάνιζον, ἀνέζευξαν ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ

τριταῖοι παρεγενήθησαν εἰς Κερασοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἄποικον. Ἐν ταύτῃ δὲ ἡμέρας διατρίψαντές τινας, παρεγενήθησαν εἰς τὸ τῶν Μοσυνοίκων ἔθνος. Τῶν δὲ βαρβάρων συστραφέντων ἐπ᾽ αὐτούς, ἐκράτησαν μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀνεῖλον· συμφυγόντων δὲ εἴς τι χωρίον, ἐν ᾧ κατῴκουν ἑπτωρόφους ἔχοντες ξυλίνους πύργους, συνεχεῖς προσβολὰς ποιησάμενοι, κατὰ κράτος εἷλον. Ἦν δὲ τὸ χωρίον τοῦτο μητρόπολις τῶν ἄλλων ἐρυμάτων, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν κατῴκει τὸν ὑψηλότατον τόπον ἔχων. Ἔθος δ᾽ ἔχει πάτριον μένειν ἐν αὐτῷ τὸν πάντα βίον, κἀκεῖθεν διαδοῦναι τοῖς ὄχλοις τὰ προστάγματα. Βαρβαρώτατον δ᾽ ἔφασαν οἱ στρατιῶται τοῦτο διεληλυθέναι τὸ ἔθνος, καὶ ταῖς μὲν γυναιξὶν αὐτοὺς πλησιάζειν ἁπάντων ὁρώντων· τοὺς δὲ παῖδας τῶν πλουσιωτάτων τρέφεσθαι καρύοις ἑφθοῖς· ἅπαντας δ᾽ ἐκ παιδὸς στίγμασι τόν τε νῶτον καὶ τὰ στήθη καταπεποικίλθαι. Ταύτην μὲν οὖν τὴν χώραν ἐν ἡμέραις ὀκτὼ διεπορεύθησαν· τὴν δ᾽ ἐχομένην ἐν τρισίν, ἣν ἐκάλουν Τιβαρηνήν

(C. 31.) Inde Cotyora urbem assequuti, ab Heracleensibus et Sinopensibus navigia impetrant. Interea rediit ad suos Chirisophus, sed sine navibus. Tum itaque Heracleam, et inde porro paeninsulam Acherusiam transvecti, quum pedestri itinere Bithyniae periculis evasissent, tandem Chrysopolin pervenere. Hinc alii in patriam suam redierunt [proximo demum anno, Ol. XCV, 1.], alii in Chersoneso ad finitimam Thraciae urbem oppugnandam substiterunt.

31. Κἀκεῖθεν εἰς Κοτύωρα πόλιν παρεγενήθησαν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἄποικον. Ἐν ταύτῃ δὲ πεντήκονθ᾽ ἡμέρας διέτριψαν τοὺς περιοίκους τῆς Παφλαγονίας τε καὶ τοὺς ἄλλους βαρβάρους ληστεύ-

οντες. Ἡρακλεῶται δὲ καὶ Σινωπεῖς ἀπέστειλαν αὐτοῖς πλοῖα, δι' ὧν αὐτοί τε καὶ τὰ σκευοφόρα διεκομίσθησαν. Ἡ δὲ Σινώπη Μιλησίων μὲν ἦν ἄποικος, κειμένη δ' ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ, μέγιστον εἶχεν ἀξίωμα τῶν περὶ τοὺς τόπους· ἐν ᾗ δὴ καθ' ἡμᾶς ἔσχε Μιθριδάτης, ὁ πρὸς Ῥωμαίους διαπολεμήσας, τὰ μέγιστα βασίλεια. Παρεγενήθη δὲ καὶ ἐνταῦθα Χειρίσοφος, ὁ πρὸς τὰς τριήρεις ἀπεσταλμένος, ἄπρακτος. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι Σινωπεῖς φιλοφρόνως αὐτοὺς ξενίσαντες, ἀπέπεμψαν αὐτοὺς κατὰ θάλατταν εἰς Ἡράκλειαν Μεγαρέων ἄποικον· καὶ καθωρμίσθη πᾶς ὁ στόλος πρὸς τὴν Ἀχερουσίαν χεῤῥόνησον, ὅπου φασὶν Ἡρακλέα τὸν ἐξ ᾅδου Κέρβερον ἀναγαγεῖν. Ἐκεῖθεν δὲ πεζῇ διὰ Βιθυνίας πορευόμενοι, κινδύνοις περιέπιπτον, τῶν ἐγχωρίων ἐξαπτομένων κατὰ τὴν πορείαν. Μόγις οὖν διεσώθησαν εἰς τὴν Χρυσόπολιν τῆς Χαλκηδονίας οἱ περιλειφθέντες ἀπὸ μυρίων τρισχίλιοι ὀκτακόσιοι. Ἐκεῖθεν δὲ ῥᾳδίως ἤδη τὸ λοιπόν τινες μὲν διεσώθησαν εἰς τὰς πατρίδας, οἱ δὲ λοιποὶ περὶ τὴν Χεῤῥόνησον ἀθροισθέντες ἐπόρθουν τὴν παρακειμένην Θρᾳκῶν πόλιν. Ἡ μὲν οὖν ἐπ' Ἀρταξέρξην Κύρου στρατεία τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος.

(C. 32.) Athenis interea triginta tyranni exsilio et caede in cives grassantur. Horum vindices exorti. Thebani, Thrasybulo, uni exsulum, copias tradunt, quibus Phylam occupans, Atticam invadendi prolixam nanciscitur occasionem. In eum itaque tyranni exercitum educunt, cives dominationis pertaesos Piraeeo tenent conclusos, Eleusinios Salaminiosque, qui cum exulibus conspiraverant, capite mulctant. Hinc augeri in castris Thrasybuli profugorum numerus. Tyranni autem, qui frustra cum oblata imperii societate

sollicitarant, auxilia petere a Spartanis, et circa Acharnas castr ponere.

32. Οἱ δ' ἐν ταῖς Ἀθήναις δυναστεύοντες τριάκοντα τύραννοι, καθ' ἡμέραν οὐκ ἐπαύοντο τοὺς μὲν φυγαδεύοντες, τοὺς δὲ ἀναιροῦντες. Τῶν δὲ Θηβαίων ἀγανακτούντων ἐπὶ τοῖς γινομένοις, καὶ φιλοφρόνως τοὺς φυγάδας ὑποδεχομένων, Θρασύβουλος ὁ Στειριεὺς ὀνομαζόμενος, ὢν Ἀθηναῖος, ὑπὸ δὲ τῶν τριάκοντα πεφυγαδευμένος, συνεργούντων αὐτῷ λάθρα τῶν Θηβαίων, κατελάβετο χωρίον τῆς Ἀττικῆς, ὀνομαζόμενον Φυλήν. Ἦν δὲ τὸ φρούριον ὀχυρόν τε σφόδρα, καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἀπέχον σταδίους ἑκατόν, ὥςτε πολλὰς ἀφορμὰς αὐτοῖς παρέχεσθαι πρὸς τὴν ἔφοδον. Οἱ δὲ τριάκοντα τύραννοι πυθόμενοι τὸ γεγονός, τὸ μὲν πρῶτον ἐξήγαγον ἐπ' αὐτοὺς τὴν δύναμιν ὡς πολιορκήσοντες τὸ χωρίον· πλησίον δὲ τῆς Φυλῆς αὐτῶν στρατοπεδευόντων, ἐπεγενήθη πολὺς νιφετός· καί τινων ἐπιχειρησάντων μετασκηνοῦν, οἱ πολλοὶ φεύγειν αὐτοὺς ὑπέλαβον, καὶ πλησίον τινὰ πολεμίαν δύναμιν εἶναι· ἐμπεσόντος δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον θορύβου τοῦ καλουμένου Πανικοῦ, μετεστρατοπέδευσαν εἰς ἕτερον τόπον. Οἱ δὲ τριάκοντα θεωροῦντες τοὺς πολίτας ἐν Ἀθήναις, ὅσοι μὴ μετεῖχον τῆς τῶν τριςχιλίων πολιτείας, μετεώρους ὄντας πρὸς τὴν κατάλυσιν τῆς δυναστείας, μετῴκισαν αὐτοὺς εἰς τὸν Πειραιέα, καὶ τοῖς ξενικοῖς ὅπλοις διακατεῖχον τὴν πόλιν· Ἐλευσινίους δὲ καὶ Σαλαμινίους αἰτιασάμενοι τὰ τῶν φυγάδων φρονεῖν, ἅπαντας ἀνεῖλον. Τούτων δὲ πραττομένων, πολλοὶ

τῶν φυγάδων συνέῤῥεον πρὸς τοὺς περὶ Θρασύβουλον, * * * * φανερῶς μὲν περί τινων αἰχμαλώτων διαλεξόμενοι, λάθρα δὲ συμβουλεύειν αὐτῷ τὸ διαλῦσαι τὸ συνεστηκὸς φυγαδικόν, καὶ μεθ' αὐτῶν τῆς πόλεως δυναστεύειν, ἀντὶ Θηραμένους προαιρεθέντα· λαβεῖν δ' ἐξουσίαν δέκα τῶν φυγάδων, οὓς ἂν προαιρῆται, κατάγειν εἰς τὴν πατρίδα. Ὁ μὲν οὖν Θρασύβουλος ἔφησε προκρίνειν τὴν ἑαυτοῦ φυγὴν τῆς τῶν τριάκοντα δυναστείας, καὶ τὸν πόλεμον οὐ καταλύσειν, εἰ μὴ πάντες οἱ πολῖται κατέλθωσι, καὶ τὴν πάτριον πολιτείαν ὁ δῆμος ἀπολάβῃ· οἱ δὲ τριάκοντα, θεωροῦντες πολλοὺς μὲν ἀφ' ἑαυτῶν ἀφισταμένους διὰ τὸ μῖσος, τοὺς δὲ φυγάδας ἀεὶ πλείους γινομένους, ἀπέστειλαν εἰς Σπάρτην πρέσβεις περὶ βοηθείας· αὐτοὶ δ' ὅσους ἠδύναντο πλείστους ἀθροίσαντες, ἐν ὑπαίθρῳ περιεστρατοπέδευσαν περὶ τὰς ὀνομαζομένας Ἀχαρνάς.

(C. 33.) Quae castra Thrasybulus ex improviso adortus, Piraeeum occupat et Munychiam, a Critia strenue oppugnatam. Fusis tandem tyrannis, undique et exsules et cives Thrasybuli partes sequuntur, qui ad ipsam obsidendam urbem se comparabat. His moti Athenienses, pro triginta tyrannis, urbe expulsis, decemviros sibi praeficiunt, non illis meliores; qui, abiecto pacis integrandae studio, auxilia Lacedaemone arcessunt, duce Lysandro. Tandem Pausanias, vel Lysandro invidens, vel Spartanorum famae consulens magna cum manu Athenas profectus, oppidanos cum exsulibus reconciliat, pristinamque civitati democratiam restituit. Male. Redierat iam libertas Athenis Arch. Euclide, Ol. XCIV, 2.]

33. Ὁ δὲ Θρασύβουλος την ἱκανὴν τοῦ χωρίου καταλιπὼν φυλακήν, ἐξήγαγε τοὺς φυγάδας, ὄντας χιλίους καὶ διακοσίους· ἐπιθέμενος δὲ τῇ τῶν ἐναντίων παρεμβολῇ νυκτὸς ἀπροσδοκήτως, καὶ συχνοὺς ἀποκτείνας, τοὺς ἄλλους διὰ τὸ παράδοξον ἐξέπληξε,

καὶ φυγεῖν εἰς Ἀθήνας ἠνάγκασε. Μετὰ δὲ τὴν μάχην ὁ Θρασύβουλος εὐθὺς μὲν ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Πειραιέα, καὶ κατελάβετο τὴν Μουνυχίαν, λόφον ἔρημον καὶ καρτερόν· οἱ δὲ τύραννοι, τῇ δυνάμει πάσῃ καταβάντες εἰς τὸν Πειραιέα, προσέβαλον τῇ Μουνυχίᾳ, Κριτίου τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντος. Ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον τῆς μάχης καρτερᾶς γενομένης, οἱ μὲν τύραννοι τοῖς πλήθεσιν ὑπερεῖχον, οἱ δὲ φυγάδες τῇ τῶν τόπων ὀχυρότητι. Τέλος δὲ Κριτίου πεσόντος, οἱ μετὰ τῶν τριάκοντα κατεπλάγησαν, καὶ πρὸς τοὺς ὁμαλωτέρους τόπους κατέφυγον, οὐ τολμώντων τῶν φυγάδων εἰς ἐκείνους καταβαίνειν. Μετὰ δὲ ταῦτα, συχνῶν ἀφισταμένων πρὸς τοὺς φυγάδας, οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον ἐξαίφνης ἐπέθεντο τοῖς ἐναντίοις, καὶ μάχῃ κρατήσαντες, ἐκυρίευσαν τοῦ Πειραιέως. Εὐθὺς δὲ πολλοὶ μὲν τῶν ἐκ τῆς πόλεως, ἐπιθυμοῦντες ἀπαλλαγῆναι τῆς τυραννίδος, συνέῤῥεον εἰς τὸν Πειραιέα· πάντες δ᾽ οἱ κατὰ τὰς πόλεις διεῤῥιμμένοι φυγάδες, ἀκούοντες τὰ προτερήματα τῶν περὶ Θρασύβουλον, ἧκον εἰς Πειραιέα, καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη πολὺ ταῖς δυνάμεσιν οἱ φυγάδες ὑπερεῖχον· διὸ καὶ πολιορκεῖν τὴν πόλιν ἐπεχείρησαν. Οἱ δ᾽ ἐν ταῖς Ἀθήναις τοὺς μὲν τριάκοντα τῆς ἀρχῆς παύσαντες, ἐκ τῆς πόλεως ἐξέπεμψαν, δέκα δ᾽ ἄνδρας κατέστησαν αὐτοκράτορας, εἰ δύναιντο μάλιστα φιλικῶς διαλύεσθαι τὸν πόλεμον. Οὗτοι δὲ παραλαβόντες τὴν ἀρχήν, τούτων μὲν ἠμέλησαν, ἑαυτοὺς δὲ τυράννους ἀποδείξαντες, ἀπὸ Λακεδαίμονος τετταράκοντα ναῦς μετεπέμψαντο, καὶ στρα-

τιώτας χιλίους, ὧν ἦρχε Λύσανδρος. Παυσανίας δὲ ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, φθονῶν μὲν τῷ Λυσάνδρῳ, θεωρῶν δὲ τὴν Σπάρτην ἀδοξοῦσαν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἀνέζευξε μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ παραγενηθεὶς εἰς Ἀθήνας, διήλλαξε τοὺς ἐν τῇ πόλει πρὸς τοὺς φυγάδας. Διόπερ Ἀθηναῖοι μὲν ἐκομίσαντο τὴν πατρίδα, καὶ τὸ λοιπὸν τοῖς ἰδίοις νόμοις ἐπολιτεύσαντο· τοῖς δ' εὐλαβουμένοις μή τι πάθωσι διὰ τὰ γενόμενα κατὰ τὸ συνεχὲς αὐτῶν ἀδικήματα, τὴν Ἐλευσῖνα κατοικεῖν συνεχώρησαν.

(C. 34.) Elei in gratiam redeunt cum Lacedaemoniis. Hi, pacatis reliquis Graeciae populis, in Messenios arma movent, eosque Graecia exterminant. Migrant exsules in Siciliam et Cyrenen. Sed iuncti Cyrenaeis, quos Aristo urbe eiecerat, dum seditionem adversus illum adiuvant, utrimque magna Cyrenaeorum edita strage, prope omnes in proelio occumbunt. — Romanorum tunc colonia Velitras deducta.

34. Ἠλεῖοι δὲ, φοβηθέντες τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ὑπεροχὴν, κατέλυσαν τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, ἐφ' ᾧ τὰς τριήρεις δοῦναι Λακεδαιμονίοις, καὶ τὰς περιοικούσας πόλεις αὐτονόμους ἀφεῖναι. Λακεδαιμόνιοι δὲ, καταλελυκότες τοὺς πολέμους, καὶ σχολὴν ἔχοντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ Μεσσηνίους· ὧν οἱ μὲν ἐν Κεφαλληνίᾳ φρούριόν τι κατῴκουν, οἱ δὲ Ναύπακτον ἐν τοῖς προσεσπερίοις λεγομένοις Λοκροῖς, δόντων Ἀθηναίων. Ἐκβαλόντες δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν τόπων, ἀπέδωκαν τὰ φρούρια, τὸ μὲν τοῖς τὴν Κεφαλληνίαν οἰκοῦσι, τὸ δὲ τοῖς Λοκροῖς. Οἱ δὲ Μεσσήνιοι, διὰ τὸ παλαιὸν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας μῖσος πανταχόθεν ἐλαυνόμενοι, μετὰ τῶν ὅπλων ἀπηλλάγησαν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καί τινες μὲν αὐτῶν

πλεύσαντες εἰς Σικελίαν, ἐγένοντο Διονυσίου μισθοφόροι· τινὲς δ᾽ εἰς Κυρήνην ἔπλευσαν, περὶ τρισχιλίους ὄντες, καὶ μετὰ τῶν ἐκεῖ φυγάδων ἐτάχθησαν. Οἱ γὰρ Κυρηναῖοι κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐν ταραχῇ καθειστήκεισαν, Ἀρίστωνος καί τινων ἑτέρων κατειληφότων τὴν πόλιν. Προσφάτως μὲν πεντακόσιοι οἱ δυνατώτατοι τῶν Κυρηναίων ἀνῄρηντο· τῶν δὲ ἄλλων ἐπεφεύγεισαν οἱ χαριέστατοι. Οἱ μὲν ἄλλοι φυγάδες προσλαμβανόμενοι τοὺς Μεσσηνίους, παρετάξαντο πρὸς τοὺς τὴν πόλιν κατειληφότας· καὶ τῶν μὲν Κυρηναίων πολλοὶ παρ᾽ ἀμφοτέροις ἔπεσον· οἱ δὲ Μεσσήνιοι σχεδὸν ἅπαντες ἀνῃρέθησαν. Μετὰ δὲ τὴν παράταξιν οἱ Κυρηναῖοι πρὸς ἀλλήλους διαπρεσβευσάμενοι διηλλάγησαν, καὶ παραχρῆμα ὁρκωμοτήσαντες μὴ μνησικακήσειν, κοινῇ τὴν πόλιν κατῴκησαν. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ῥωμαῖοι προσέθηκαν οἰκήτορας εἰς τὰς ὀνομαζομένας Οὐελίτρας.

(C. 35.) Olymp. XCV, 1. a. C. 398. Arch. Lachete, Tribb. m. c. p. Man. Aemilio, App. Claudio, M. Quintilio, L. Iulio, M. Furio Fuso et L. Valerio, Artaxerxes, bello perfunctus, [Pharnabazum et] Tissaphernem mittit ad maritimas Asiae provincias in fidem recipiendas. Quarum praefecti, perfidiae poenam extimescentes, placare Tissaphernem; Tamos autem, Ioniae satrapes, ad Psammitichum, Aegypti regem, aufugere: qui occiso profugo, eius opibus potitus est. Graecae civitates, quamquam deprecantibus Lacedaemoniis, a barbaris hostiliter oppressae sunt.

35. Τοῦ δ᾽ ἔτους τούτου διελθόντος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Λάχης, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τὴν ὕπατον ἀρχὴν διῴκουν χιλίαρχοι, Μάνιος Αἰμίλιος, Ἄππιος Κλαύδιος, Μάρκος Κοΐγκτίλιος, Λεύκιος Ἰούλιος, Μάρκος Φούριος, καὶ Λεύκιος Οὐαλέριος· ἐγενήθη δὲ

καὶ Ὀλυμπιὰς πέμπτη πρὸς ταῖς ἐννενήκοντα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Μίνως Ἀθηναῖος. Κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους, Ἀρταξέρξης μὲν ὁ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς καταπεπολεμηκὼς Κῦρον, ἀπεστάλκει Φαρνάβαζον παρειληφότα πάσας τὰς ἐπὶ θαλάττῃ σατραπείας. Διόπερ οἱ Κύρῳ συμμαχήσαντες σατράπαι καὶ πόλεις ἐν ἀγωνίᾳ πολλῇ καθειστήκεισαν, μή ποτε δῶσι τιμωρίαν ὑπὲρ ὧν ἐξήμαρτον εἰς τὸν βασιλέα. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι σατράπαι διαπρεσβευσάμενοι πρὸς Τισσαφέρνην, ἐξεθεράπευον, καὶ τὰ καθ' αὑτοὺς ἐτίθεντο πρὸς αὐτόν, ὅπως ποτ' ἦσαν δυνατοί· Ταμὼς δὲ μέγιστος ὢν αὐτῶν, καὶ τῆς Ἰωνίας ἀφηγούμενος, εἰς τὰς τριήρεις ἐνέθετο τὰ χρήματα καὶ τοὺς υἱοὺς ἅπαντας, πλὴν ἑνὸς τοῦ καλουμένου μὲν Γάου, μετὰ δέ τινας χρόνους ἀφηγησαμένου τῶν βασιλικῶν δυνάμεων. Εὐλαβηθεὶς οὖν ὁ Ταμὼς τὸν Τισσαφέρνην, ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον μετὰ τοῦ στόλου, καὶ κατέφυγε πρὸς Ψαμμίτιχον τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων, ἀπόγονον ὄντα τοῦ Ψαμμιτίχου. Οὔσης δ' αὐτῷ προγεγενημένης εὐεργεσίας εἰς τὸν βασιλέα, διελάμβανε τοῦτον ἕξειν οἱονεί τινα λιμένα τῶν ἀπὸ τοῦ βασιλέως κινδύνων. Ὁ δὲ Ψαμμίτιχος τήν τε εὐεργεσίαν καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἱκέτας ὅσιον παρ' οὐδὲν ἡγησάμενος, ἀπέσφαξε τὸν ἱκέτην καὶ φίλον μετὰ τῶν τέκνων, ὅπως τῶν τε χρημάτων καὶ τοῦ στόλου γένηται κύριος. Αἱ δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις Ἑλληνίδες, πυνθανόμεναι τὴν Τισσαφέρνους κατάβασιν, περὶ σφῶν ἀγωνιῶσαι, πρὸς Λακεδαιμονίους ἔπεμψαν πρέσβεις, δεόμεναι μὴ περιϊ-

δεῖν αὐτὰς ὑπὸ τῶν βαρβάρων γινομένας ἀναστάτους. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι βοηθήσειν ἐπαγγειλάμενοι, πρὸς Τισσαφέρνην ἔπεμψαν πρέσβεις, τοὺς ἐροῦντας μὴ ὅπλα πολέμια ἐπιφέρειν ταῖς Ἑλληνίσι πόλεσι. Τισσαφέρνης δὲ μετὰ δυνάμεως ἐπὶ πρώτην ἐλθὼν τὴν Κυμαίων πόλιν, τήν τε χώραν ἐπόρθησεν ἅπασαν, καὶ πολλῶν αἰχμαλώτων ἐγκρατὴς ἐγένετο· μετὰ δὲ ταῦτα συγκλείσας αὐτοὺς εἰς πολιορκίαν, ὡς ὁ μὲν χειμὼν συνήγγισε, τὴν δὲ πόλιν ἑλεῖν οὐκ ἠδύνατο, τοὺς αἰχμαλώτους πολλῶν χρημάτων ἀπελύτρωσε, καὶ τὴν πολιορκίαν ἔλυσε.

(C. 36.) Inde Lacedaemonii pro Graecis in Asia bellum inferunt Persis, duce Thimbrone. Is conscriptis sociis, Magnesiam recuperat: tum Tralles incassum adortus, Magnesiam repetit, transfertque eam ad montem Thoracem. Mox sub Tissaphernis adventu Ephesum se recipit.

36. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπὶ τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον Θίμβρωνα καταστήσαντες ἡγεμόνα, χιλίους μὲν τῶν πολιτῶν ἔδωκαν, παρὰ δὲ τῶν συμμάχων ἐκέλευσαν στρατολογεῖν οὓς ἂν αὐτῷ φαίνηται συμφέρειν. Ὁ δὲ Θίμβρων πορευθεὶς εἰς Κόρινθον, κἀκεῖ παρὰ τῶν συμμάχων μεταπεμψάμενος στρατιώτας, ἐξέπλευσεν εἰς Ἔφεσον, ἔχων οὐ πλείους πεντακισχιλίων. Ἐκεῖ δὲ ἔκ τε τῶν ἰδίων πόλεων καὶ τῶν ἄλλων ὡς δισχιλίους καταγράψας, ἀνέζευξε, τοὺς πάντας ἔχων οὐ πλείους ἑπτακισχιλίων. Διελθὼν δ᾽ ὡς ἑκατὸν εἴκοσι σταδίους πρὸς Μαγνησίαν, ἧς ἦρχε Τισσαφέρνης, ταύτην δ᾽ ἐξ ἐφόδου παραλαβών, καὶ ταχέως ἐπὶ Τράλλεις τῆς Ἰωνίας πορευθείς, ἐπεχείρησε πολιορκεῖν τὴν πόλιν· οὐδὲν δὲ δυνάμενος πρᾶξαι δι᾽ ὀχυρότητα, πάλιν εἰς Μαγνησίαν ἀπεχώρησε.

Ταύτης δ' οὔσης ἀτειχίστου, καὶ διὰ τοῦτο φοβούμενος, μή ποτε χωρισθέντος αὐτοῦ κυριεύσῃ τῆς πόλεως ὁ Τισσαφέρνης, μετῴκισεν αὐτὴν πρὸς τὸ πλησίον ὄρος, ὃ καλοῦσι Θώρακα· αὐτὸς δ' ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν πολεμίων χώραν, τοὺς στρατιώτας ἐνέπλησε παντοίας ὠφελείας. Τισσαφέρνους δὲ μετὰ πολλῆς ἵππου παραγενομένου, διευλαβηθεὶς ἀνέστρεψεν εἰς Ἔφεσον.

(C. 37.) Thimbronis exercitui adiungunt se Graeci ab expeditione Cyri reduces, qui Xenophonte duce Thraces litorales devicerant. — Hoc tempore Dionysius Adranum condidit. Archelaus Macedoniae rex obiit, ab amico imprudenter vulneratus. Successit Orestes, cui Aeropus cum regno vitam ademit. Athenis Socrates iniustissimo supplicio interiit.

37. Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, τῶν ἐστρατευμένων μετὰ Κύρου καὶ διασωθέντων εἰς τὴν Ἑλλάδα τινὲς μὲν εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας ἀπηλλάγησαν, οἱ δὲ πλεῖστοι στρατιωτικὸν εἰθισμένοι ζῆν βίον, καὶ σχεδὸν ὄντες πεντακισχίλιοι, στρατηγὸν αὐτῶν εἵλοντο Ξενοφῶντα· ὃς ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησε πολεμήσων Θρᾷκας τοὺς περὶ τὸν Σαλμυδησσὸν οἰκοῦντας· οὗτος δ' ἐστὶ μὲν ἐπ' ἀριστερᾷ τοῦ Πόντου, παρεκτείνων δ' ἐπὶ πολύ, πλεῖστα ποιεῖ ναυάγια. Οἱ μὲν οὖν Θρᾷκες εἰώθεισαν, περὶ τούτους τοὺς τόπους ἐφεδρεύοντες, τοὺς ἐκπίπτοντας τῶν ἐμπόρων αἰχμαλωτίζειν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν μετὰ τῶν συνηθροισμένων στρατιωτῶν ἐμβαλὼν αὐτῶν εἰς τὴν χώραν, μάχῃ τε ἐνίκησε, καὶ τὰς πλείστας τῶν κωμῶν ἐνέπρησε. Μετὰ δὲ ταῦτα Θίμβρωνος αὐτοὺς μεταπεμπομένου καὶ μισθοὺς ἐπαγγελλομένου δώσειν, πρὸς ἐκεῖνον ἀπεχώρησαν, καὶ μετὰ Λακεδαιμονίων

ἐπολέμουν τοῖς Πέρσαις. Τούτων δὲ πραττομένων, Διονύσιος μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ πόλιν ἔκτισεν ὑπ' αὐτὸν τὸν τῆς Αἴτνης λόφον, καὶ ἀπό τινος ἐπιφανοῦς ἱεροῦ προσηγόρευσεν αὐτὴν Ἄδρανον. Κατὰ δὲ τὴν Μακεδονίαν Ἀρχέλαος ὁ βασιλεὺς ἔν τινι κυνηγίῳ πληγεὶς ἀκουσίως ὑπὸ Κρατεροῦ τοῦ ἐρωμένου, τὸν βίον μετήλλαξε, βασιλεύσας ἔτη ἑπτά· τὴν δ' ἀρχὴν διεδέξατο Ὀρέστης παῖς ὤν, ὃν ἀνελὼν Ἀέροπος ἐπίτροπος ὤν, κατέσχε τὴν βασιλείαν ἔτη ἕξ. Ἀθήνησι δὲ Σωκράτης ὁ φιλόσοφος ὑπ' Ἀνύτου καὶ Μελίτου κατηγορηθεὶς ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ φθορᾷ τῶν νέων, θανάτῳ κατεδικάσθη, καὶ πιὼν κώνειον ἐτελεύτησεν. Ἀδίκου δὲ τῆς κατηγορίας γεγενημένης, ὁ δῆμος μετεμελήθη, τηλικοῦτον ἄνδρα θεωρῶν ἀνῃρημένον. Διόπερ τοὺς κατηγορήσαντας δι' ὀργῆς εἶχε, καὶ τέλος ἀκρίτους ἀπέκτεινε.

(C. 33.) Olymp. XCV, 2. a. C. 397. Arch. Aristocrate, Tribb. m. c. p. C. Servilio, L. Virginio, Q. Sulpicio, A. Manl. Capitolino, Q. Servilio et Man. Sergio, Lacedaemonii in locum Thimbronis, qui male rem gesserat, Dercyllidam substituunt. Is multis in Troade locis occupatis, factisque cum Pharnabazo octo mensium induciis, Thraces in Bithynia infestat. Seditionem Heracleae in Trachinia, et inter Oetae incolas exortam Heripidas, ab Lacedaemoniis missus, inhumane compescit. Thraces irrumpunt in Chersonesum, domiti et expulsi a Dercyllida, quem arcessitum ex Asia, Chersonesii multis ob eam rem muneribus ornant

38. Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν τὴν ἀρχὴν Ἀριστοκράτης παρέλαβεν, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν ἓξ χιλίαρχοι διεδέξαντο, Γάϊος Σερουΐλιος, καὶ Λεύκιος Οὐεργίνιος, Κόϊντος Σουλπίκιος, Αὖλος Ματίλιος, Κάπιτος Κλώδιος, καὶ Μάρκος Ἄγκος. Τούτων δὲ τὴν ἀρχὴν παρειληφότων, Λακεδαιμόνιοι πυθόμενοι τὸν Θίμ-

βρωνα κακῶς διοικοῦντα τὰ κατὰ τὸν πόλεμον, Δερκυλλίδαν στρατηγὸν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπεμψαν· ὃς παραλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Τρωάδι πόλεις. Ἀμάξιτον μὲν οὖν καὶ Κολώνας καὶ Ἀρίσβαν εἷλεν ἐξ ἐφόδου· μετὰ δὲ ταῦτα Ἴλιον καὶ Κεβρηνίαν καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας τὰς κατὰ τὴν Τρωάδα, ἃς μὲν δόλῳ παρέλαβεν, ἃς δὲ ἐκ βίας ἐχειρώσατο. Μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς Φαρνάβαζον ὀκταμηνιαίους ἀνοχὰς ποιησάμενος, ἐστράτευσεν ἐπὶ Θρᾷκας τοὺς περὶ Βιθυνίαν τότε κατοικοῦντας· πορθήσας δ' αὐτῶν τὴν χώραν, ἀπήγαγε τὴν δύναμιν εἰς παραχειμασίαν. Ἐν Ἡρακλείᾳ δὲ τῇ περὶ Τραχῖνα στάσεως γενομένης, Ἡριπίδαν ἐξέπεμψαν Λακεδαιμόνιοι καταστήσοντα τὰ πράγματα. Ὃς παραγενόμενος εἰς Ἡράκλειαν, συνήγαγεν εἰς ἐκκλησίαν τὰ πλήθη, καὶ περιστήσας ἐν τοῖς ὅπλοις, συνέλαβε τοὺς αἰτίους, καὶ πάντας ἀνεῖλεν, ὄντας περὶ πεντακοσίους. Τῶν δὲ περὶ τὴν Οἴτην κατοικούντων ἀποστάντων, ἐπολέμησεν αὐτοῖς, καὶ πολλοῖς περιβαλὼν κακοῖς, ἠνάγκασεν ἐκλιπεῖν τὴν χώραν· ὧν οἱ πλεῖστοι μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς Θεσσαλίαν, καὶ μετὰ πέντε ἔτη κατήχθησαν εἰς Βοιωτίαν. Τούτων δὲ πραττομένων, Θρᾷκες πολλοῖς πλήθεσιν ἐνέβαλον εἰς τὴν Χεῤῥόνησον, καὶ τὴν χώραν πᾶσαν πορθήσαντες, τειχήρεις συνεῖχον τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις. Οἱ δὲ Χεῤῥονησῖται, πιεζόμενοι τῷ πολέμῳ, μετεπέμψαντο Δερκυλλίδαν τὸν Λακεδαιμόνιον ἐκ τῆς Ἀσίας. Οὗτος δὲ διαβὰς μετὰ τῆς δυνάμεως, τοὺς μὲν Θρᾷκας ἐξήλασεν ἐκ τῆς χώρας,

τὴν δὲ Χεῤῥόνησον, ἀπὸ θαλάττης ἀρξάμενος, μέχρ. θαλάττης διετείχισε. Τοῦτο δὲ πράξας, τοὺς μὲν Θρᾶκας ἐκώλυσε τῆς εἰς τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον καταδρομῆς· αὐτὸς δὲ μεγάλαις δωρεαῖς τιμηθεὶς, διεβίβασε τὸ στρατόπεδον εἰς τὴν Ἀσίαν.

(C. 39.) Rex Persarum, Pharnabazo auctore, classi praeficit Cononem Atheniensem; qui imperii patriae recuperandi spe ductus, conditionem accepit. Eius classis, qualis tum erat, nondum satis instructa, in Ciliciam, Pharnabazus autem et Tissaphernes Ephesum proficiscuntur, ubi, ante ineundam pugnam, cum Lacedaemones induciae fiunt.

39. Φαρνάβαζος δέ, τῶν πρὸς Λακεδαιμονίους ἀνοχῶν γενομένων, ἀνέβη πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ συνέπεισεν αὐτὸν στόλον ἑτοιμάσαι, καὶ ναύαρχον ἐπιστῆσαι Κόνωνα τὸν Ἀθηναῖον. Οὗτος γὰρ ἦν ἔμπειρος τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων, καὶ μάλιστα τῶν πολεμίων· πολεμικώτατος δ' ὢν ἐν Κύπρῳ διέτριβε παρ' Εὐαγόρᾳ τῷ βασιλεῖ. Πεισθέντος δὲ τοῦ βασιλέως, Φαρνάβαζος λαβὼν ἀργυρίου τάλαντα πεντακόσια, παρεσκευάζετο κατασκευάζειν ναυτικόν. Διαπλεύσας οὖν εἰς Κύπρον, τοῖς μὲν ἐκεῖ βασιλεῦσι παρήγγειλεν ἑκατὸν τριήρεις ἑτοιμάζειν· τῷ δὲ Κόνωνι περὶ τῆς ναυαρχίας διαλεχθεὶς, ἐπέστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν θάλατταν ἡγεμόνα, μεγάλας ὑποφαίνων παρὰ τοῦ βασιλέως ἐλπίδας. Ὁ δὲ Κόνων (ἅμα μὲν ἐλπίζων ἀνακτήσεσθαι τῇ πατρίδι τὴν ἡγεμονίαν, εἰ Λακεδαιμόνιοι καταπολεμηθεῖεν, ἅμα δ' αὐτὸς μεγάλης τεύξεσθαι δόξης) προσεδέξατο τὴν ναυαρχίαν. Οὔπω δὲ τοῦ στόλου παντὸς παρεσκευασμένου, τὰς ἑτοίμους ναῦς τετταράκοντα λαβὼν, διέπλευσεν εἰς Κιλικίαν, κἀκεῖ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον

ἡτοιμάζετο. Φαρνάβαζος δὲ καὶ Τισσαφέρνης ἐκ τῶν ἰδίων σατραπειῶν ἀθροίσαντες στρατιώτας, ἀνέζευξαν, ἐπὶ τῆς Ἐφέσου τὴν πορείαν ποιούμενοι, διὰ τὸ τοὺς πολεμίους ἔχειν ἐνταῦθα τὴν δύναμιν· καὶ συνηκολούθουν αὐτοῖς πεζοὶ μὲν δισμύριοι, ἱππεῖς δὲ μύριοι. Ἀκούων δὲ τῶν Περσῶν τὴν ἔφοδον Δερκυλλίδας ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ἀφηγούμενος, ἐξήγαγε τὴν δύναμιν, ἔχων τοὺς πάντας οὐ πλείους τῶν ἑπτακισχιλίων. Ὡς δ' ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγενήθη τὰ στρατόπεδα, σπονδὰς ἐποιήσαντο, καὶ χρόνον ὥρισαν, ἐν ᾧ Φαρνάβαζος μὲν πρὸς τὸν βασιλέα πέμψει περὶ συνθηκῶν, εἰ βούλοιτο καταλῦσαι τὸν πόλεμον, Δερκυλλίδας δὲ τοῖς Σπαρτιάταις δηλώσει περὶ τούτων. Οὗτοι μὲν οὖν οὕτω διέλυσαν τὰ στρατόπεδα.

C. 40. In Sicilia novum bellum in Dionysium movetur. Auctores erant Rhegini, iunctis exsulibus Syracusanis et Messeniis, veriti crescentem tyranni potentiam. Sed orto sociorum dissensu, quum Messenii, iniussu populi bellantes, foederi se subducerent, Dionysio pax ultro oblata, ab eoque accepta est.

40. Ῥηγῖνοι δὲ Χαλκιδέων ὄντες ἄποικοι, τὴν αὔξησιν τοῦ Διονυσίου χαλεπῶς ἑώρων. Ναξίους μὲν γὰρ καὶ Καταναίους συγγενεῖς ὄντας ἐξηνδραποδίσατο· τοῖς δὲ Ῥηγίνοις, τοῦ αὐτοῦ μετέχουσι τοῖς ἠτυχηκόσιν, οὐ τὴν τυχοῦσαν ἀγωνίαν παρεῖχε τὸ γεγονός, πάντων εὐλαβουμένων μὴ ταῖς αὐταῖς συμφοραῖς περιπέσωσιν. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, πρὶν τελείως ἰσχυρὸν γενέσθαι τὸν τύραννον, στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν κατὰ τάχος. Καὶ οἱ φυγαδευθέντες τῶν Συρακουσίων ὑπὸ Διονυσίου παρὰ τῶν Ῥηγίνων ἔλαβον τὰ πρὸς τὸν πόλεμον οὐκ ἐλάχιστα. Τότε γὰρ οἱ πλεῖστοι διατρίβοντες ἐν Ῥηγίῳ, περὶ τούτων

διαλεγόμενοι, διετέλουν διδάσκοντες, ὅτι συνεπιθήσονται τῷ καιρῷ πάντες οἱ Συρακούσιοι. Τέλος δὲ καταστήσαντες στρατηγούς, ἐξέπεμψαν μετ' αὐτῶν πεζοὺς μὲν ἑξακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ἑξακοσίους, τριήρεις δὲ πεντήκοντα. Οὗτοι δὲ διαπλεύσαντες τὸν πορθμόν, ἔπεισαν τοὺς τῶν Μεσσηνίων στρατηγοὺς κοινωνῆσαι τοῦ πολέμου, φάσκοντες δεινὸν εἶναι, περϊιδεῖν ἀστυγείτονας Ἑλληνίδας πόλεις ἄρδην ἀνῃρημένας ὑπὸ τοῦ τυράννου. Οἱ μὲν οὖν στρατηγοὶ πεισθέντες τοῖς Ῥηγίνοις, ἄνευ τῆς τοῦ δήμου γνώμης ἐξήγαγον τοὺς στρατιώτας. Ἦσαν δ' οὗτοι πεζοὶ μὲν τετρακισχίλιοι, ἱππεῖς δὲ τετρακόσιοι, τριήρεις δὲ τριάκοντα. Ἐπεὶ δὲ προῆλθον αἱ προειρημέναι δυνάμεις πρὸς τοὺς ὅρους τῆς Μεσσήνης, ἐνέπεσεν εἰς τοὺς στρατιώτας στάσις, Λαομέδοντος τοῦ Μεσσηνίου δημηγορήσαντος. Οὗτος γὰρ συνεβούλευε μὴ κατάρχεσθαι πολέμου πρὸς τὸν Διονύσιον μηδὲν αὐτοὺς ἠδικηκότα. Οἱ μὲν οὖν τῶν Μεσσηνίων στρατιῶται, τὸν πόλεμον οὐκ ἐπικεκυρωκότος τοῦ δήμου, παραχρῆμα ἐπείσθησαν, καὶ τοὺς στρατηγοὺς καταλιπόντες, ἀνέκαμψαν εἰς τὴν πατρίδα. Ῥηγῖνοι δ' οὐκ ὄντες ἀξιόμαχοι καθ' ἑαυτούς, ἐπειδὴ τοὺς Μεσσηνίους ἑώρων διαλύοντας τὸ στρατόπεδον, καὶ αὐτοὶ ταχέως ἀνέκαμψαν εἰς Ῥήγιον. Διονύσιος δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς Συρακουσίας ἐξήγαγε τὴν δύναμιν, προσδεχόμενος τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον· ὡς δ' ἤκουσε τὴν ἀνάζευξιν αὐτῶν, ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν εἰς τὰς Συρακούσας. Διαπρεσβευσαμένων δὲ τῶν Ῥηγίνων καὶ τῶν Μεσ-

σιηνίων περὶ εἰρήνης, κρίνων συμφέρον εἶναι διαλύεσθαι τὴν ἔχθραν, πρὸς τὰς πόλεις συνέθετο τὴν εἰρήνην.

(C. 41.) Interea Dionysius, opportunissimum ratus, domare Carthaginienses, pestilentia iamiam afflictos, in quorum clientelam multi Graecorum confugerant, maximo studio et sumptu bellum in eos paravit. Ergo fabros undique convocavit, qui et naves struerent, et arma ad formam praescriptam et cuivis genti propriam fabricarent.

41. Ὁρῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων τινὰς εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Καρχηδονίων ἀποτρέχοντας, τάς τε πόλεις καὶ τὰς κτήσεις κομιζομένους, ἐνόμιζε, τῆς πρὸς τοὺς Καρχηδονίους εἰρήνης μενούσης, πολλοὺς τῶν ὑφ' αὐτὸν ταττομένων βουλήσεσθαι κοινωνεῖν τῆς ἐκείνων ἐπιστάσεως· ἐὰν δὲ πόλεμος γένηται, πάντας τοὺς καταδεδουλωμένους ὑπὸ Καρχηδονίων ἀποστήσεσθαι πρὸς αὐτόν. Ἤκουσε δὲ καὶ τῶν Καρχηδονίων πολλοὺς ἐν Λιβύῃ διεφθάρθαι, λοιμικῇ καταστάσει περιπεσόντας. Διὸ καὶ νομίζων εὔθετον ἔχειν καιρὸν τοῦ πολέμου, κατασκευὴν ἔκρινε δεῖν πρῶτον γίνεσθαι· ὑπελάμβανε γὰρ ἔσεσθαι μέγαν καὶ πολυχρόνιον τὸν πόλεμον, ὡς ἂν πρὸς τοὺς δυνατωτάτους τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην μέλλων διαγωνίζεσθαι. Εὐθὺς οὖν τοὺς τεχνίτας ἤθροιζεν, ἐκ μὲν τῶν ὑπ' αὐτὸν ταττομένων πόλεων, κατὰ πρόσταγμα, τοὺς δ' ἐξ Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἔτι δὲ τῆς Καρχηδονίων ἐπικρατείας, μεγάλοις μισθοῖς προτρεπόμενος· διενοεῖτο γὰρ ὅπλα μὲν παμπληθῆ καὶ βέλη παντοῖα κατασκευάσαι, πρὸς δὲ τούτοις, ναῦς τετρήρεις καὶ πεντήρεις, οὐδέπω κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους σκάφους πεντηρικοῦ νεναυπηγημένου. Συνα-

χθέντων δὲ πολλῶν τεχνιτῶν, διελὼν αὐτοὺς κατὰ τὰς οἰκείας ἐργασίας, ἐπέστησε τῶν πολιτῶν τοὺς ἐπισημοτάτους, προθεὶς δωρεὰς μεγάλας τοῖς κατασκευάσασιν ὅπλα. Ἔδωκε δὲ καὶ τῶν ὅπλων τοῦ γένους ἑκάστου τύπον, διὰ τὸ τοὺς μισθοφόρους ἐκ πολλῶν ἐθνῶν συνεστηκέναι. Ἔσπευδε γὰρ ἕκαστον τῶν στρατευομένων κοσμῆσαι τοῖς οἰκείοις ὅπλοις, καὶ διελάμβανε τὸ στρατόπεδον πολλὴν ἕξειν κατάπληξιν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, καὶ κατὰ τὰς μάχας κάλλιστον χρήσασθαι τῷ συνήθει καθοπλισμῷ πάντας τοὺς συναγωνιζομένους. Συμπροθυμουμένων δὲ καὶ τῶν Συρακουσίων τῇ τοῦ Διονυσίου προαιρέσει, πολλὴν συνέβαινε γενέσθαι τὴν φιλοτιμίαν περὶ τὴν τῶν ὅπλων κατασκευήν. Οὐ μόνον γὰρ ἐν τοῖς προνάοις καὶ τοῖς ὀπισθοδόμοις τῶν ἱερῶν, ἔτι δὲ τοῖς γυμνασίοις καὶ ταῖς κατὰ τὴν ἀγορὰν στοαῖς ἔγεμε πᾶς τόπος τῶν ἐργαζομένων, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τῶν δημοσίων τόπων, ἐν ταῖς ἐπιφανεστάταις οἰκίαις ὅπλα παμπληθῆ κατεσκευάζετο.

(C. 42.) Catapulta tunc inventa. Artificum industria, praemiis excitata, mirabilia perfecit. In primis excelluit quadriremium et penterium, quarum ingens erat numerus, magnifica aedificatio.

42. Καὶ γὰρ τὸ καταπελτικὸν εὑρέθη κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν Συρακούσαις, ὡς ἂν τῶν κρατίστων τεχνιτῶν πανταχόθεν εἰς ἕνα τόπον συνηγμένων. Τὴν γὰρ προθυμίαν τό, τε μέγεθος τῶν μισθῶν ἐξεκαλεῖτο, καὶ τὸ πλῆθος τῶν προκειμένων ἄθλων τοῖς ἀρίστοις κριθεῖσι. Χωρὶς δὲ τούτων, περιπορευόμενος τοὺς ἐργαζομένους ὁ Διονύσιος καθ᾿ ἡμέ-

ραν, λόγοις τε φιλανθρώποις ἐχρῆτο, καὶ τοὺς προθυμοτάτους ἐτίμα δωρεαῖς, καὶ πρὸς τὰ συνδείπνια παρελάμβανε. Διόπερ ἀνυπέρβλητον φιλοτιμίαν εἰσφέροντες οἱ τεχνῖται, πολλὰ προσεπενοοῦντο βέλη καὶ μηχανήματα ξένα, καὶ δυνάμενα παρέχεσθαι μεγάλας χρείας. Ἤρξατο δὲ ναυπηγεῖσθαι τετρήρεις καὶ πεντηρικὰ σκάφη, πρῶτος ταύτην τὴν κατασκευὴν τῶν νεῶν ἐπινοήσας. Ἀκούων γὰρ ὁ Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ ναυπηγηθῆναι τριήρη πρῶτον, ἔσπευδε κατὰ τὴν ἀποικισθεῖσαν ὑπ᾽ ἐκείνων πόλιν αὐξῆσαι τὸ μέγεθος τῆς τῶν νεῶν κατασκευῆς. Λαβὼν δ᾽ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξαγωγὴν ὕλης, τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν ὑλοτόμων εἰς τὸ κατὰ τὴν Αἴτνην ὄρος ἀπέστειλε, γέμον κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους πολυτελοῦς ἐλάτης τε καὶ πεύκης· τοὺς δ᾽ ἡμίσεις εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀποστείλας, παρεσκευάσατο ζεύγη μὲν τὰ πρὸς τὴν θάλατταν κατακομιοῦντα, πλοῖα δὲ καὶ τοὺς ὑπηρέτας πρὸς τὸ τὰς σχεδίας ἀπάγεσθαι κατὰ τάχος εἰς τὰς Συρακούσας. Ὁ δὲ Διονύσιος, ἐπειδὴ τὴν ἱκανὴν ὕλην ἤθροισεν, ὑφ᾽ ἕνα καιρὸν ἤρξατο ναυπηγεῖσθαι ναῦς πλείους τῶν διακοσίων, ἐπισκευάζειν δὲ τὰς προϋπαρχούσας, δέκα πρὸς ταῖς ἑκατόν· ᾠκοδόμει δὲ καὶ νεωσοίκους πολυτελεῖς, κύκλῳ τοῦ νῦν καλουμένου λιμένος, ἑκατὸν ἑξήκοντα, τοὺς πλείστους δύο ναῦς δεχομένους· καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐθεράπευεν, ὄντας ἑκατὸν πεντήκοντα.

(C. 43.) Nec minorem admirationem iniecit telorum armorumque egregius apparatus. Exstructarum navium dimidiae parti cives, caeteris peregrini impositi. — Floruit hoc tempore Astydamas, poëta tragicus. Romani a Veientibus fusi.

43. Διόπερ τοσούτων ὅπλων καὶ νεῶν κατασκευαζομένων ἐν ἑνὶ τόπῳ, τὸ γινόμενον πολλὴν περεῖχε τοῖς θεωμένοις κατάπληξιν. Ὅτε μὲν γάρ τις ἴδοι τὴν περὶ τὰς ναῦς σπουδήν, ἐνόμιζε περὶ ταύτας ἅπαντας πραγματεύεσθαι τοὺς Σικελιώτας· ὅτε δὲ πάλιν τοῖς τῶν ὁπλοποιῶν καὶ μηχανοποιῶν ἔργοις συμπαραγενηθείη, περὶ τούτους μόνους ἐνόμιζεν ἅπασαν εἶναι τὴν τῆς ὑπηρεσίας παρασκευήν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς περὶ ταῦτα σπουδῆς ἀνυπερβλήτου γινομένης, κατεσκευάσθησαν ἀσπίδων μὲν τεσσαρεσκαίδεκα μυριάδες, ἐγχειριδίων δὲ καὶ περικεφαλαιῶν ὁ παραπλήσιος ἀριθμός· ἡτοιμάσθησαν δὲ καὶ θώρακες, παντοῖοι μὲν ταῖς κατασκευαῖς, περιττῶς δὲ κατὰ τὴν τέχνην εἰργασμένοι, πλείους τῶν μυρίων τετρακισχιλίων. Τούτους δὲ διενοεῖτο διδόναι τοῖς ἱππεῦσι, καὶ τῶν πεζῶν τοῖς ἐφ᾽ ἡγεμονίας τεταγμένοις, ἔτι δὲ τῶν μισθοφόρων τοῖς σωματοφυλακεῖν μέλλουσι. Κατεσκευάσθησαν δὲ καὶ καταπέλται παντοῖοι, καὶ τῶν ἄλλων βελῶν πολύς τις ἀριθμός. Τῶν δὲ παρασκευασθεισῶν νεῶν μακρῶν αἱ μὲν ἡμίσεις αὐτῶν εἶχον πολιτικοὺς κυβερνήτας καὶ πρωρεῖς, ἔτι δὲ τοὺς ταῖς κώπαις χρησομένους· ταῖς δ᾽ ἄλλαις ὁ Διονύσιος ξένους ἐμισθώσατο. Ἐπεὶ δὲ τὰ περὶ τὰς ναῦς καὶ τὴν ὁπλοποΐαν αὐτῷ συντέλειαν ἐλάμβανε, περὶ τὴν τῶν στρατιωτῶν παρασκευὴν ἐγίνετο. Τούτους γὰρ ἔκρινε συμφέρειν μὴ

πρὸ πολλοῦ μισθοῦσθαι, πρὸς τὸ μὴ πολλὰς γίνεσθαι δαπάνας. Ἀστυδάμας δ' ὁ τραγῳδιογράφος τότε πρῶτον ἐδίδαξεν· ἔζησε δὲ ἔτη ἑξήκοντα. Ῥωμαῖοι δὲ πολιορκοῦντες τοὺς Βοιοὺς, ἐξελθόντων τῶν ἐκ τῆς πόλεως, οἱ μὲν κατεκόπησαν ὑπὸ τῶν Βοιῶν, οἱ δ' ἔξέφυγον αἰσχρῶς.

(C. 44.) Olymp. XCV, 3. a C. 396. Arch. Ithycle, Tribb. m. c. p. L. Iulio, M. Furio, Aem. Mamerco, Cn. Cornelio, Caes. Fabio et P. Sexto. Dionysius validissimis se copiis munit, largisque stipendiis militum sibi animos devincit. Rheginos quoque et Messenios, quos magno exercitu instructos subverebatur, beneficia offert et amicitiam. Sed negant Rhegini societatem, negant connubii foedus, quod petierat. Duxit deinde Doridem Locrensem, eique Aristomacham, nobilem Syracusanam, matrimonio adiunxit.

44. Τοῦ δ' ἔτους τούτου διεληλυθότος Ἀθήνησι μὲν ἦρξεν Ἰθυκλῆς, ἐν Ῥώμῃ δ' ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρχοι ἓξ κατεστάθησαν, Λεύκιος Ἰούλιος, Μάρκος Φούριος, Αἰμίλιος Μάρκος, Γναῖος Κορνήλιος, Καίσων Φάβιος, καὶ Παῦλος Σέξτος. Διονύσιος δ' ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος, ἐπειδὴ τῶν περὶ τὴν ὁπλοποιΐαν καὶ ναυπηγίαν ἔργων τὰ πλεῖστα συντέλειαν εἰλήφει, περὶ τὴν τῶν στρατιωτῶν παρασκευὴν εὐθὺς ἐγένετο. Τῶν οὖν Συρακουσίων κατέλεγε τοὺς ἐπιτηδείους εἰς τάξεις, καὶ παρὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν τεταγμένων πόλεων μετεπέμπετο τοὺς εὐθέτους. Συνήγαγε δὲ καὶ μισθοφόρους ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Οὗτοι γὰρ αὐτῷ συναύξοντες τὴν ἀρχὴν, ἔδωκαν ἐξουσίαν ὅσους βούλοιτο παρ' αὐτῶν ξενολογεῖν. Καθόλου δ' ἐκ πολλῶν ἐθνῶν σπεύδων τὸ ξενικὸν στρατόπεδον συνηθροικέναι, καὶ μισθοὺς πολλοὺς ἐπαγγελλόμενος, εὕρισκε τοὺς ὑπακούοντας. Μέλλων δὲ μέγαν ἐξε-

γείρειν πόλεμον, ταῖς κατὰ τὴν νῆσον πόλεσι φιλανθρώπως προςεφέρετο, τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἐκκαλούμενος. Τοὺς δὲ παρὰ τὸν πορθμὸν κατοικοῦντας Ῥηγίνους τε καὶ Μεσσηνίους ὁρῶν ἱκανὴν δύναμιν ἔχοντας συντεταγμένην, εὐλαβεῖτο μή ποτε, τῶν Καρχηδονίων διαβάντων εἰς Σικελίαν, ἐκείνοις πρόςθωνται· οὐ μικρὰν γὰρ αἱ πόλεις αὗται ῥοπὴν εἶχον ὁποτέροις εἰς τὸν πόλεμον συμμαχήσειαν. Ἃ δὴ λίαν ἀγωνιῶν ὁ Διονύσιος, τοῖς μὲν Μεσσηνίοις ἔδωκε πολλὴν τῆς ὁμόρου χώραν, ἰδίους αὐτοὺς κατασκευάζων ταῖς εὐεργεσίαις· πρὸς δὲ Ῥηγίνους ἀπέστειλε πρεςβευτάς, [καὶ] παρακαλῶν ἐπιγαμίαν ποιήσασθαι, καὶ δοῦναι τῶν πολιτικῶν παρθένων μίαν αὐτῷ συμβιώσασθαι· ἐπηγγέλλετο δ᾽ αὐτοῖς πολλὴν τῆς συνοριζούσης χώρας κατακτήσασθαι, τὴν πόλιν δ᾽ αὐξήσειν ἐφ᾽ ὅσον ἂν αὐτὸς ἰσχύῃ. Τῆς γὰρ γυναικὸς αὐτοῦ, θυγατρὸς δ᾽ Ἑρμοκράτους, κατὰ τὴν ἀπόστασιν τῶν ἱππέων ἀνῃρημένης, ἔσπευδε τεκνοποιήσασθαι, διαλαμβάνων τῇ τῶν γεννηθέντων εὐνοίᾳ βεβαιότατα τηρήσειν τὴν δυναστείαν. Οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐν τῷ Ῥηγίῳ συναχθείσης περὶ τούτων ἐκκλησίας, καὶ πολλῶν ῥηθέντων λόγων, ἔδοξε τοῖς Ῥηγίνοις μὴ δέξασθαι τὴν ἐπιγαμίαν. Διονύσιος δ᾽ ἀποτυχὼν ταύτης τῆς ἐπιβολῆς, περὶ τῶν αὐτῶν ἀπέστειλε τοὺς πρεςβευτὰς πρὸς τὸν δῆμον τῶν Λοκρῶν. Ὧν ψηφισαμένων τὴν ἐπιγαμίαν, ἐμνήστευεν ὁ Διονύσιος Δωρίδα τὴν Ξενέτου θυγατέρα, κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὄντος ἐνδοξοτάτου τῶν πολιτῶν. Ὀλίγαις δ᾽ ἡμέραις πρὸ τῶν γάμων ἀπέστειλεν εἰς Λο-

κροὺς πεντήρη πρῶτον νεναυπηγημένην, ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς κατασκευάσμασι κεκοσμημένην· ἐφ' ἧς διακομίσας τὴν παρθένον εἰς τὰς Συρακούσας, εἰσήγαγεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ἐμνηστεύσατο δὲ καὶ τῶν πολιτικῶν τὴν ἐπισημοτάτην Ἀριστομάχην· ἐφ' ἣν ἀποστείλας λευκὸν τέθριππον, ἤγαγεν εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν.

(C. 45.) Has geminas nuptias ubi militibus civibusque laetissimas fecerat, mox proposito bello in Carthaginienses eiusque rationibus probabili oratione expositis, Syracusanorum omnium plausum facile consequutus est.

45. Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀμφοτέρας γήμας, συνεχεῖς ἑστιάσεις ἐποιεῖτο τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν πλείστων πολιτῶν. Ἀπετίθετο γὰρ ἤδη τὸ πικρὸν τῆς τυραννίδος, καὶ μεταβαλλόμενος εἰς ἐπιείκειαν, φιλανθρωπότερον ἦρχε τῶν ὑποτεταγμένων, οὔτε φονεύων, οὔτε φυγάδας ποιῶν, καθάπερ εἰώθει. Μετὰ δὲ τοὺς γάμους ὀλίγας ἐπιμείνας ἡμέρας, συνήγαγεν ἐκκλησίαν, καὶ παρεκάλει τοὺς Συρακουσίους πόλεμον ἐξενεγκεῖν πρὸς Καρχηδονίους, ἀποφαίνων αὐτοὺς καθόλου μὲν τοῖς Ἕλλησιν ἐχθροτάτους ὄντας, μάλιστα δὲ τοῖς Σικελιώταις διὰ παντὸς ἐπιβουλεύοντας. Καὶ νῦν μὲν ἐφ' ἡσυχίας αὐτοὺς μένειν ἀπεδείκνυε διὰ τὸν ἐμπεσόντα λοιμόν, ὃν τοὺς πλείστους τῶν κατὰ Λιβύην διεφθαρκέναι· ἰσχύσαντας δ' αὐτοὺς οὐκ ἀφέξεσθαι τῶν Σικελιωτῶν, οἷς ἐξ ἀρχαίων ἐπιβουλεύουσι. Διὸ αἱρετώτερον νῦν εἶναι πρὸς ἀσθενεῖς αὐτοὺς ὄντας διαπολεμεῖν, ἢ μετὰ ταῦτα πρὸς ἰσχυροὺς διαγωνίζεσθαι. Ἅμα δὲ συνίστα, δεινὸν εἶναι περιορᾶν τὰς Ἑλληνίδας πό-

λεις ὑπὸ βαρβάρων καταδεδουλωμένας, ἃς ἐπὶ τοσοῦτον συνεπιλήψεσθαι τῶν κινδύνων, ἐφ' ὅσον τῆς ἐλευθερίας τυχεῖν ἐπιθυμοῦσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ πολλοὺς λόγους πρὸς ταύτην τὴν προαίρεσιν διαλεχθείς, ταχὺ συγκαταίνους ἔλαβε τοὺς Συρακουσίους. Οὐ γὰρ ἧττον ἐκείνου τὸν πόλεμον ἔσπευδον γενέσθαι, πρῶτον μὲν μισοῦντες τοὺς Καρχηδονίους, ὡς δι' ἐκείνους ἠναγκασμένοι ποιεῖν τὸ προσταττόμενον ὑπὸ τοῦ τυράννου· ἔπειτα δὲ καὶ τὸν Διονύσιον φιλανθρωπότερον ἑαυτοῖς ἤλπιζον χρήσεσθαι, φοβούμενον τοὺς πολεμίους καὶ τὴν ἀπὸ τῶν καταδεδουλωμένων ἐπίθεσιν· τὸ δὲ μέγιστον, ἤλπιζον ἑαυτοὺς κυριεύσαντας ὅπλων, ἐὰν ἡ τύχη δῷ καιρόν, ἀντιλήψεσθαι τῆς ἐλευθερίας.

(C. 46.) Et caeteri Siculi Punicae crudelitatis odio iamdudum flagrabant. Direptis itaque Carthaginiensium in Sicilia navibus et opibus, ipsisque saevissime habitis, legati Carthaginem mittuntur, bellum iis indicentes, nisi si Graecis in Sicilia urbibus excedant. Ad hunc annum Ctesias historiam Persarum produxit. Vixerunt eo tempore Philoxenus, Timotheus, Telestes, poëtae dithyrambici, et Polyidus, pictor simul et musicus.

46. Μετὰ δὲ τὴν ἐκκλησίαν, τοῦ Διονυσίου τὴν ἐξουσίαν δόντος, οἱ Συρακούσιοι τὰ Φοινικικὰ χρήματα διήρπασαν. Οὐκ ὀλίγοι γὰρ τῶν Καρχηδονίων ᾤκουν ἐν ταῖς Συρακούσαις, ἁδρὰς ἔχοντες κτήσεις· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἐμπόρων εἶχον ἐν τῷ λιμένι τὰς ναῦς γεμούσας φορτίων· ὧν ἅπαντα διεφόρησαν οἱ Συρακούσιοι. Παραπλησίως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ Σικελιῶται τοὺς παρ' αὐτοῖς οἰκοῦντας τῶν Φοινίκων ἐκβαλόντες, τὰς κτήσεις διήρπασαν. Καίπερ γὰρ τὴν Διονυσίου τυραννίδα μισοῦντες, ὅμως ἡδέως

ἐκοινώνουν τοῦ πρὸς Καρχηδονίους πολέμου, διὰ τὴν ὠμότητα τῶν ἀνδρῶν. Ὧν δὴ χάριν καὶ οἱ τὰς Ἑλληνίδας πόλεις οἰκοῦντες ὑπὸ Καρχηδονίους, ἐπειδὴ φανερῶς ὁ Διονύσιος ἐξέφερε τὸν πόλεμον, ἐναπεδείξαντο τὸ πρὸς τοὺς Φοίνικας μῖσος. Οὐ μόνον γὰρ αὐτῶν τὰς οὐσίας διήρπασαν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς συλλαμβάνοντες, πᾶσαν αἰκίαν καὶ ὕβριν εἰς τὰ σώματα αὐτῶν ἀπετίθεντο, μνημονεύοντες ὧν αὐτοὶ κατὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ἔπαθον. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τῆς κατὰ τῶν Φοινίκων τιμωρίας προέβησαν καὶ τότε καὶ κατὰ τὸν ὕστερον χρόνον, ὥστε τοὺς Καρχηδονίους διδαχθῆναι μηκέτι παρανομεῖν εἰς τοὺς ὑποπεσόντας. Οὐ γὰρ ἠγνόουν, δι' αὐτῶν τῶν ἔργων μαθόντες, ὅτι τοῖς διαπολεμοῦσι κοινῆς τῆς τύχης ὑπαρχούσης, ἀμφοτέρους κατὰ τὰς ἥττας τοιαῦτα ἀνάγκη πάσχειν, οἷα ἂν αὐτοὶ πράξωσιν εἰς τοὺς ἀτυχήσαντας. Ὁ δ' οὖν Διονύσιος, ἐπειδὴ πάντ' αὐτῷ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἡτοίμαστο, διενοεῖτο πέμπειν ἀγγέλους εἰς Καρχηδόνα τοὺς ἐροῦντας, ὅτι Συρακούσιοι καταγγέλλουσι πόλεμον Καρχηδονίοις, ἐὰν μὴ τὰς ὑπ' αὐτῶν καταδεδουλωμένας πόλεις Ἑλληνίδας ἐλευθερώσωσι. Διονύσιος μὲν οὖν περὶ ταῦτ' ἐγίνετο· Κτησίας δ' ὁ συγγραφεὺς τὴν τῶν Περσικῶν ἱστορίαν εἰς τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν κατέστρεψεν, ἀρξάμενος ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως. Ἤκμασαν δὲ κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν οἱ ἐπισημότατοι διθυραμβοποιοί, Φιλόξενος Κυθήριος, Τιμόθεος Μιλήσιος, Τελέστης Σελινούντιος, Πολύειδος, ὃς καὶ ζωγραφικῆς καὶ μουσικῆς εἶχεν ἐμπειρίαν.

(C. 47.) Olymp. XCV. 4. a. C. 395. Arch. Lysiade, Tribb. m. c. p. P. Maelio, Sp. Maenio, L. Furio (P. Licinio, P. Titinio et L. Publilio Volsco, Liv. V, 12.) denuntiato bello, Carthaginienses, et peste afflictos, et rerum omnium apparatu destitutos, summus pavor oppressit. Sed Dionysius, versus Erycem profectus, primo ipsam arcem belli, Motyam, Poenorum coloniam, invadit, adiutus plurimis auxiliis, quae omnes Siciliae urbes ei miserant.

47. Τοῦ δ᾽ ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν παρειλήφει τὴν ἀρχὴν Λυσιάδης, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τὴν ὕπατον ἀρχὴν διῴκουν χιλίαρχοι ἕξ, Πόπλιος Μάλλιος, Μάνιος Σπόριος, Φούριος Λεύκιος, [καὶ ἕτεροι τρεῖς]. Διονύσιος δὲ ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος, ἐπειδὴ πάντα τὰ πρὸς τὸν πόλεμον αὐτῷ κατεσκεύαστο κατὰ τὴν ἰδίαν προαίρεσιν, ἐξέπεμψεν εἰς Καρχηδόνα κήρυκα, δοὺς ἐπιστολὴν πρὸς τὴν γερουσίαν. Ἐν ταύτῃ δὲ γεγραμμένον ἦν, ὅτι Συρακουσίοις δεδογμένον ἦν πολεμεῖν πρὸς Καρχηδονίους, ἐὰν μὴ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἐκχωρήσωσιν. Οὗτος μὲν οὖν κατὰ τὸ παραγγελθὲν πλεύσας εἰς Λιβύην, τὴν ἐπιστολὴν ἐπέδωκε τῇ γερουσίᾳ. Ἧς ἀναγνωσθείσης ἔν τε τῇ συγκλήτῳ, καὶ μετὰ ταῦτ᾽ ἐν τῷ δήμῳ, συνέβη τοὺς Καρχηδονίους οὐ μετρίως ἀγωνιᾶν περὶ τοῦ πολέμου· ὅ,τε γὰρ λοιμὸς αὐτῶν παμπληθεῖς ἀπεκτάκει, καὶ τοῖς ὅλοις ἦσαν ἀπαρασκεύαστοι. Οὐ μὴν ἀλλ᾽ οὗτοι μὲν ἐκαραδόκουν τὴν τῶν Συρακουσίων προαίρεσιν, καὶ μετὰ πολλῶν χρημάτων ἀπέστειλάν τινας τῶν ἐκ τῆς γερουσίας τοὺς ξενολογήσοντας ἀπὸ τῆς Εὐρώπης. Διονύσιος δ᾽ ἀναλαβὼν τοὺς Συρακουσίους καὶ τοὺς μισθοφόρους, ἔτι δὲ τοὺς συμμάχους, ἀνέζευξεν ἐκ Συρακουσῶν, ἐπ᾽ Ἔρυκος τὴν πορείαν ποιούμενος. Οὐ μακρὰν γὰρ τοῦ λόφου τούτου Μοτύη πόλις ἦν,

ἄποικος Καρχηδονίων, ᾗ μάλιστα ἐχρῶντο κατὰ τῆς Σικελίας ὁρμητηρίῳ. Ταύτης γὰρ κρατήσας, ἤλπιζεν οὐκ ὀλίγα προτερήσειν τῶν πολεμίων. Κατὰ δὲ τὴν ὁδοιπορίαν ἀεὶ παρελάμβανε τοὺς ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, πανδημεὶ καθοπλίζων. Συνεστρατεύοντο γὰρ αὐτῷ προθύμως ἅπαντες, μισοῦντες μὲν τὸ βάρος τῆς τῶν Φοινίκων ἐπικρατείας, ἐπιθυμοῦντες δὲ τυχεῖν ποτὲ τῆς ἐλευθερίας. Καὶ πρώτους μὲν Καμαριναίους παρέλαβεν, εἶτα Γελώους καὶ Ἀκραγαντίνους· μεθ' οὓς Ἱμεραίους μετεπέμψατο, κατοικοῦντας ἐπὶ θάτερα μέρη τῆς Σικελίας· Σελινουντίους τ' ἐν παρόδῳ προσαγαγόμενος, παρεγενήθη πρὸς τὴν Μοτύην μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως. Εἶχε δὲ πεζοὺς μὲν ὀκτακισμυρίους, ἱππεῖς δὲ πολὺ πλείους τῶν τρισχιλίων· ναῦς δὲ μακρὰς οὐ πολὺ λειπούσας τῶν διακοσίων. Συνηκολούθει δὲ καὶ φορτηγὰ πλοῖα γέμοντα πολλῶν μηχανημάτων, ἔτι δὲ τῆς ἄλλης χορηγίας ἁπάσης, ὄντα τὸν ἀριθμὸν οὐκ ἐλάττω πεντακοσίων.

(C. 48.) Erycini, tot copiis territi odioque Poenorum impulsi, sponte in Dionysii partes concedunt. Motya vero, exspectans Poenorum subsidia, ad resistendum se parat. Vrbis peropportunus situs, magnae opes. Aggeribus eductis, Dionysius obsidionis curam Leptini permittit, et cum pedestri exercitu in Punicas urbes progreditur: quarum non nisi quinque in fide Carthaginiensium perstitere.

48. Τηλικαύτης δὲ τῆς παρασκευῆς οὔσης, Ἐρύκινοι μέν, καταπλαγέντες τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως, καὶ μισοῦντες Καρχηδονίους, προσεχώρησαν τῷ Διονυσίῳ· οἱ δὲ τὴν Μοτύην κατοικοῦντες, προσδεχόμενοι τὴν ἐκ Καρχηδονίων βοήθειαν, οὐ κατεπλήτ-

τοντο τὴν Διονυσίου δύναμιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν παρεσκευάζοντο. Οὐ γὰρ ἠγνόουν τοὺς Συρακουσίους, ὅτι πρῶτον τὴν Μοτύην πορθήσουσι, διὰ τὸ πιστοτάτην εἶναι τοῖς Καρχηδονίοις. Αὕτη δ' ἡ πόλις ἦν ἐπί τινος νήσου κειμένη, τῆς Σικελίας ἀπέχουσα σταδίους ἕξ, τῷ δὲ πλήθει καὶ τῷ κάλλει τῶν οἰκιῶν εἰς ὑπερβολὴν πεφιλοτεχνημένη, διὰ τὴν εὐπορίαν τῶν κατοικούντων. Εἶχε δὲ καὶ ὁδὸν στενὴν χειροποίητον, φέρουσαν ἐπὶ τὸν τῆς Σικελίας αἰγιαλόν· ἣν οἱ Μοτυηνοὶ τότε διέσκαψαν, ὡς μὴ προσόδους ἔχοιεν κατ' αὐτῶν οἱ πολέμιοι. Διονύσιος δὲ μετὰ τῶν ἀρχιτεκτόνων κατασκεψάμενος τοὺς τόπους, ἤρξατο χώματα κατασκευάζειν ἐπὶ τὴν Μοτύην· καὶ τὰς μακρὰς ναῦς παρὰ τὸν εἴσπλουν τοῦ λιμένος ἐνεώλκησε, τὰ δὲ φορτηγὰ τῶν πλοίων ὥρμισε παρὰ τὸν αἰγιαλόν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ μὲν τῶν ἔργων κατέλιπεν ἐπιστάτην Λεπτίνην τὸν ναύαρχον, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς πεζῆς στρατιᾶς ὥρμησεν ἐπὶ τὰς τοῖς Καρχηδονίοις συμμαχούσας πόλεις. Σικανοὶ μὲν πάντες, εὐλαβούμενοι τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως, προσεχώρησαν τοῖς Συρακουσίοις· τῶν δὲ ἄλλων πόλεων πέντε μόνον διέμειναν ἐν τῇ πρὸς Καρχηδονίους φιλίᾳ· αὗται δὲ ἦσαν, Ἀγκύραι, Σολοῦς, Ἔγεστα, Πάνορμος, Ἔντελλα. Τὴν μὲν οὖν τῶν Σολεντίνων καὶ Πανορμιτῶν, πρὸς δὲ τούτοις Ἀγκυραίων χώραν ὁ Διονύσιος λεηλατήσας ἐδενδροτόμησε· τὴν δὲ τῶν Ἐγεσταίων καὶ Ἐντελλίνων πόλιν πολλῇ δυνάμει περιστρατοπεδεύσας, συνεχεῖς

ἐποιεῖτο προςβολάς, σπεύδων αὐτῶν μετὰ βίας κυριεῦσαι. Καὶ τὰ μὲν περὶ Διονύσιον ἐν τούτοις ἦν.

(C. 49.) Imilco interea, contrahendis copiis intentus, quo celerius hostium vires distraheret, naves iubet in portu Syracusano subita impressione dirui. At Dionysius, pervastatis Poenorum agris, reductoque universo exercitu, Motyam graviter oppugnat.

49. Ἰμίλκων δὲ ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς αὐτὸς μὲν περὶ τὸν τῶν δυνάμεων ἀθροισμὸν καὶ τὴν ἄλλην ἐγίνετο παρασκευήν· τὸν δὲ ναύαρχον μετὰ δέκα τριήρων ἀπέστειλε, κελεύσας κατὰ τάχος λάθρα πλεῖν ὡς ἐπὶ Συρακουσίους, καὶ νυκτὸς εἰς τὸν λιμένα πλεύσαντα, διαφθεῖραι τὰ καταλελειμμένα τῶν πλοίων. Τοῦτο δ᾽ ἔπραξε νομίζων ἀντιπερισπασμόν τινα ποιήσειν, καὶ τὸν Διονύσιον ἀναγκάσειν μέρος τῶν πλοίων ἀποστέλλειν ἐπὶ Συρακουσίους. Ὁ δὲ πεμφθεὶς ναύαρχος συντόμως πράξας τὸ παραγγελθὲν, κατέπλευσε νυκτὸς εἰς τὸν τῶν Συρακουσίων λιμένα, πάντων ἀγνοούντων τὸ γεγενημένον· ἀπροςδοκήτως δ᾽ ἐπιθέμενος, καὶ τοῖς παρορμοῦσι πλοίοις ἐμβολὰς δοὺς, καὶ σχεδὸν ἅπαντα καταδύσας, ἀνέκαμψεν εἰς Καρχηδόνα. Διονύσιος δὲ, πᾶσαν τὴν ὑπὸ Καρχηδονίους χώραν δῃώσας, καὶ τοὺς πολεμίους τειχήρεις ποιήσας, ἐπὶ τὴν Μοτύην ἅπασαν ἤγαγε τὴν δύναμιν· ἤλπιζε γὰρ, ταύτης ἐκπολιορκηθείσης, τὰς ἄλλας εὐθέως αὑτῷ παραδώσειν. Εὐθὺς οὖν πολλαπλασίους ἄνδρας τοῖς ἔργοις [τε] προστιθεὶς, ἐχώννυε τὸν μεταξὺ πόρον, καὶ τὰς μηχανὰς ἐκ τοῦ κατὰ λόγον ἅμα τῇ τοῦ χώματος αὐξήσει προςήγαγε τοῖς τείχεσι.

(C. 50.) Ad quam obsidionem solvendam, bellumque Syracusas transferendum, Imilco naves Dionysii denuo invadit; sed damno eis illato, repellitur. Quum enim Dionysius navigia per terram protracta in remotius a portu mare conservaret: Imilco, cum duplo maiore hostium classe non ausus congredi, in Africam recessit.

50. *Περὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰμίλκων ὁ τῶν Καρχηδονίων ναύαρχος, ἀκούσας ὅτι Διονύσιος ἐνεώλκησε τὰς ναῦς, εὐθὺς ἐπλήρου τὰς ἀρίστας τῶν τριήρων οὔσας ἑκατόν. Ὑπελάμβανε γάρ, ἀπροσδοκήτως ἐπιφανείς, ῥᾳδίως κρατήσειν τῶν νενεωλκημένων ἐν τῷ λιμένι σκαφῶν, κυριεύων τῆς θαλάττης· τοῦτο δὲ πράξας, ἐνόμιζε τήν τε τῆς Μοτύης πολιορκίαν λύσειν, καὶ τὸν πόλεμον μετάξειν ἐπὶ τὴν τῶν Συρακουσίων πόλιν. Ἐκπλεύσας οὖν μετὰ νεῶν ἑκατόν, κατήχθη ἐπὶ τὴν τῶν Σελινουντίων χώραν νυκτός, καὶ περιπλεύσας περὶ τὴν Λιλύβαιον ἄκραν, ἅμ᾽ ἡμέρᾳ παρῆν ἐπὶ τὴν Μοτύην. Ἀνελπίστως δ᾽ ἐπιφανεὶς τοῖς πολεμίοις, τῶν παρορμούντων πλοίων τὰ μὲν συνέτριψε, τὰ δ᾽ ἔκαυσεν, οὐ δυναμένων βοηθεῖν τῶν περὶ Διονύσιον. Μετὰ δὲ ταῦτ᾽ εἰςπλεύσας εἰς τὸν λιμένα, διέταξε τὰς ναῦς ὡς ἐπιθησόμενος ταῖς νενεωλκημέναις ὑπὸ τῶν πολεμίων. Διονύσιος δὲ συναγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ λιμένος, καὶ θεωρῶν τοὺς πολεμίους τὸν ἐκ τοῦ λιμένος ἔκπλουν παραφυλάττοντας, εὐλαβεῖτο καθέλκειν εἰς τὸν λιμένα τὰ σκάφη· οὐ γὰρ ἠγνόει διότι, στενοῦ τοῦ στόματος ὄντος, ἀναγκαῖον ἦν ὀλίγαις ναυσὶ πρὸς πολλαπλασίους διακινδυνεύειν. Διόπερ τῷ πλήθει τῶν στρατιωτῶν ῥᾳδίως διελκύσας τὰ σκάφη διὰ τῆς γῆς εἰς τὴν ἐκτὸς τοῦ λιμένος θάλατταν, διέσωσε τὰς ναῦς. Ἰμίλκων δὲ ταῖς πρώταις*

τριήρεσιν ἐπιθέμενος, τῷ πλήθει τῶν βελῶν ἀνείργετο. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν νεῶν ἐπεβεβήκει πλῆθος τοξοτῶν καὶ σφενδονητῶν· ἀπὸ δὲ τῆς γῆς τοῖς ὀξυβελέσι καταπέλταις οἱ Συρακούσιοι χρώμενοι, συχνοὺς τῶν πολεμίων ἀνῄρουν. Καὶ γὰρ κατάπληξιν εἶχε μεγάλην τοῦτο τὸ βέλος διὰ τὸ πρώτως εὑρεθῆναι κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρόν. Ὥστε Ἰμίλκων οὐ δυνάμενος κρατῆσαι τῆς ἐπιβολῆς, ἀπέπλευσεν εἰς τὴν Λιβύην, ναυμαχεῖν οὐ κρίνων συμφέρειν, διὰ τὸ διπλασίας εἶναι τὰς ναῦς τῶν πολεμίων.

(C. 51.) Iam validissimis machinis oppugnari Motya, a civibus omni ope et contentione defendi. Tandem muri parte disiecta, miles in urbem irruit, sed angiportubus obstructis in longe maiorem difficultatem conicitur.

51. Διονύσιος δὲ τῇ πολυχειρίᾳ τῶν ἐργαζομένων συντελέσας τὸ χῶμα, προσήγαγε παντοίας μηχανὰς τοῖς τείχεσι. Καὶ τοῖς μὲν κριοῖς ἔτυπτε τοὺς πύργους, τοῖς δὲ καταπέλταις ἀνέστελλε τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων μαχομένους· προσήγαγε δὲ καὶ τοὺς ὑποτρόχους πύργους τοῖς τείχεσιν, ἐξορόφους ὄντας, οὓς κατεσκεύασε πρὸς τὸ τῶν οἰκιῶν ὕψος. Οἱ δὲ τὴν Μοτύην κατοικοῦντες, ἐν χερσὶ τοῦ κινδύνου καθεστῶτος, ὅμως οὐ κατεπλάγησαν τὴν τοῦ Διονυσίου δύναμιν, καίπερ ὄντες ἔρημοι συμμάχων κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρόν. Ὑπερτιθέμενοι δὲ τῇ φιλοδοξίᾳ τοὺς πολιορκοῦντας, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν μεγίστων ἱστῶν κεραίαις ἱσταμέναις ἐβάσταζον ἄνδρας ἐν θωρακίοις. Οὗτοι δ᾽ ἀφ᾽ ὑψηλῶν τόπων δᾷδας ἡμμένας ἠφίεσαν καὶ στυππεῖα καιόμενα μετὰ πίττης εἰς τὰς τῶν πολεμίων μηχανάς. Ταχὺ δὲ τῆς

φλογὸς ἐπινεμομένης τὴν ὕλην, ὀξέως οἱ Σικελιῶται παραβοηθήσαντες, ταύτην μὲν ἀπέσβευσαν, τοῖς δὲ κριοῖς πυκνὰς τὰς ἐμβολὰς διδόντες, κατέβαλον μέρος τοῦ τείχους. Συνδραμόντων δ' ἐπὶ τὸν τόπον ἀθρόων ἐξ ἑκατέρου μέρους, ἰσχυρὰν τὴν μάχην συνέβαινε γίνεσθαι. Οἱ μὲν γὰρ Σικελιῶται, κεκρατηκέναι τῆς πόλεως ἤδη νομίζοντες, πᾶν ὑπέμενον ἕνεκεν τοῦ τοὺς Φοίνικας ἀμύνασθαι, περὶ ὧν πρότερον εἰς αὐτοὺς ἡμαρτήκεισαν· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως, πρὸ ὀφθαλμῶν λαμβάνοντες τὰ τῆς αἰχμαλωσίας δεινά, καὶ φυγὴν οὐδεμίαν ὁρῶντες ὑπάρχουσαν οὔτε κατὰ γῆν, οὔτε κατὰ θάλατταν, οὐκ ἀγεννῶς ὑπέμενον τὸν θάνατον. Θεωροῦντες δὲ τὴν ἀπὸ τῶν τειχῶν ἐπικουρίαν περιῃρημένην, ἐνέφραττον τοὺς στενωπούς, καὶ ταῖς ἐσχάταις οἰκίαις ἐχρῶντο καθάπερ τειχίῳ πολυτελῶς ᾠκοδομημένῳ· ὅθεν εἰς μείζονα δυσχέρειαν οἱ περὶ τὸν Διονύσιον παρεγενήθησαν. Παρεισπεσόντες γὰρ ἐντὸς τοῦ τείχους, καὶ δοκοῦντες ἤδη κυριεύειν τῆς πόλεως, ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις ὄντων ἐξ ὑπερδεξίων τόπων κατετιτρώσκοντο. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς ξυλίνους πύργους προσαγαγόντες ταῖς πρώταις οἰκίαις, ἐπιβάθρας κατεσκεύασαν. Ἴσων δ' ὄντων τῶν μηχανημάτων τοῖς οἰκοδομήμασι, τὸ λοιπὸν ἐκ χειρὸς συνέβαινεν εἶναι τὴν μάχην· οἱ μὲν γὰρ Σικελιῶται τὰς ἐπιβάθρας ἐπιῤῥιπτοῦντες, διὰ τούτων ἐπὶ τὰς οἰκίας ἐβιάζοντο.

(C. 52.) Tum atrocissime intra moenia pugnatum est, donec Archylus Thurius, muro clam conscenso, locum idoneum occuparet, moxque reliquos a Dionysio submissos reciperet.

52. Οἱ δὲ Μοτυηνοί, τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου

λογιζόμενοι, καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἐν ὀφθαλμοῖς ὄντων, τῷ περὶ τούτων φόβῳ προθυμότερον ἠγωνίζοντο. Οἱ μὲν γὰρ, γονέων παρεστώτων, καὶ δεομένων μὴ περιϊδεῖν αὐτοὺς τῇ τούτων ὕβρει παραδιδομένους, ἐπηγείροντο ταῖς ψυχαῖς, οὐδεμίαν φειδὼ τοῦ ζῆν ποιούμενοι· οἱ δὲ, γυναικῶν καὶ νηπίων τέκνων θρῆνον ἀκούοντες, ἔσπευδον εὐγενῶς ἀποθανεῖν, πρὶν ἐπιδεῖν τὴν τῶν τέκνων αἰχμαλωσίαν. Οὐδὲ γὰρ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως ἦν, ὡς ἂν περιεχούσης μὲν τῆς θαλάττης, τῶν δὲ πολεμίων θαλαττοκρατούντων· ἐξέπληττέ τε αὐτοὺς τὸ ὠμῶς κεχρῆσθαι τοῖς τῶν Ἑλλήνων ἡλωκόσιν, καὶ μάλιστα ἀπογινώσκειν ἐποίει τοὺς Φοίνικας, οἳ ταὐτὸ προσεδόκων πείσεσθαι. Ἀπελείπετ' οὖν αὐτοῖς εὐγενῶς μαχομένοις ἢ νικᾷν ἢ τελευτᾷν. Τοιαύτης δὲ παραστάσεως ἐμπεσούσης εἰς τὰς τῶν πολιορκουμένων ψυχὰς, συνέβαινε τοὺς Σικελιώτας εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἐμπίπτειν. Ἀπὸ γὰρ τῶν ἐπερεισθεισῶν σανίδων μαχόμενοι, κακῶς ἀπήλλαττον, διά τε τὴν στενοχωρίαν, καὶ διὰ τὸ τοὺς ἐναντίους ἀπονενοημένως κινδυνεύειν, ὡς ἂν ἀπογινώσκοντας τὸ ζῆν· ὥσθ' οἱ μὲν, εἰς χεῖρας συμπλεκόμενοι, καὶ τραύματα διδόντες καὶ λαμβάνοντες, ἀπέθνησκον· οἱ δ' ὑπὸ τῶν Μοτυαίων ἐξωθούμενοι, καὶ ἀπὸ τῶν σανιδων ἀποπίπτοντες εἰς τὴν γῆν, ἀπώλλυντο. Τέλος δ' ἐφ' ἡμέρας τινὰς τοιαύτης τῆς πολιορκίας γινομένης, Διονύσιος ἀεὶ πρὸς τὴν ἑσπέραν τῇ σάλπιγγι τοὺς μαχομένους ἀνακαλούμενος, ἔλυε τὴν πολιορκίαν. Εἰς τοιαύτην δὲ συνήθειαν τοὺς Μοτυ-

αίους ἀγαγών, ἐπειδὴ παρ᾽ ἑκατέρων οἱ κινδυνεύοντες ἀπῆλθον, ἀπέστειλεν Ἄρχυλον τὸν Θούριον μετὰ τῶν ἐπιλέκτων. Οὗτος δ᾽ ἤδη νυκτὸς οὔσης προσήρεισε ταῖς πεπτωκυίαις οἰκίαις κλίμακας, δι᾽ ὧν ἀναβὰς, καὶ καταλαβόμενός τινα τόπον εὔκαιρον, παρεδέχετο τοὺς περὶ τὸν Διονύσιον. Οἱ δὲ Μοτυαῖοι τὸ γεγενημένον αἰσθόμενοι, παραυτίκα μετὰ πάσης σπουδῆς παρεβοήθουν, καὶ τῶν καιρῶν ὑστεροῦντες, οὐδὲν ἧττον ὑπέστησαν τὸν κίνδυνον. Γενομένης δὲ τῆς μάχης ἰσχυρᾶς, καὶ πολλῶν προσαναβάντων, μόλις οἱ Σικελιῶται τῷ πλήθει κατεπόνησαν τοὺς ἀνθεστηκότας.

(C. 53.) Sic expugnata urbs Motya et exspoliata. Incolae crudelissime caesi: reliqui, qui ad fana confugerant, sub basta venditi. Solutis virtuti praemiis, Dionysius praesidium ad urbis custodiam reliquit, Bitonemque praefecit Syracusanum. Leptines cum classe Carthaginienses observat, Egestamque et Entellam incursationibus affligit. — Floruit tum Sophocles iunior, tragicus poëta, duodecies victor.

53. Εὐθὺς δὲ καὶ διὰ τοῦ χώματος ἡ δύναμις ἅπασα τοῦ Διονυσίου παρεισέπεσεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ πᾶς τόπος ἔγεμε τῶν ἀναιρουμένων. Οἱ γὰρ Σικελιῶται ὠμότητι σπεύδοντες ἀμύνεσθαι, πάντας ἐφεξῆς ἀνῄρουν ἁπλῶς, οὐ παιδός, οὐ γυναικός, οὐ πρεσβύτου φειδόμενοι. Διονύσιος δὲ βουλόμενος ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν, ὅπως ἀθροισθῇ χρήματα, τὸ μὲν πρῶτον ἀνεῖργε τοὺς στρατιώτας τοῦ φονεύειν τοὺς αἰχμαλώτους· ὡς δ᾽ οὐδεὶς αὐτῷ προςεῖχεν, ἀλλ᾽ ἑώρα τὴν τῶν Σικελιωτῶν ὁρμὴν ἀκατάσχετον οὖσαν, παρεστήσατο κήρυκας τοὺς μετὰ βοῆ δηλώσοντας τοῖς Μοτυαίοις, φυγεῖν εἰς τὰ παρὰ

τοῖς Ἕλλησιν ἱερὰ τιμώμενα. Οὗ γενηθέντος, οἱ μὲν στρατιῶται τοῦ φονεύειν ἔληγον, ἐπὶ δὲ τὴν τῶν κτήσεων διαρπαγὴν ὥρμησαν καὶ διεφορεῖτο πολὺς μὲν ἄργυρος, οὐκ ὀλίγος δὲ χρυσός, καὶ ἐσθῆτες πολυτελεῖς, καὶ τῆς ἄλλης εὐδαιμονίας πλῆθος. Τὴν δὲ τῆς πόλεως διαρπαγὴν ἔδωκεν ὁ Διονύσιος τοῖς στρατιώταις, βουλόμενος αὐτοὺς προθύμους ποιῆσαι πρὸς τοὺς ἐπιφερομένους κινδύνους. Ἀπὸ δὲ τούτων γενόμενος, Ἄρχυλον τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἐπὶ τὸ τεῖχος ἑκατὸν μναῖς ἐστεφάνωσε· τῶν δ' ἄλλων κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον τῶν ἠνδραγαθηκότων ἐτίμησε, καὶ τῶν Μοτυαίων τοὺς περιλειφθέντας ἐλαφυροπώλησε· Δαϊμένην δὲ καί τινας τῶν Ἑλλήνων συμμαχοῦντας Καρχηδονίοις λαβὼν αἰχμαλώτους, ἀνεσταύρωσε. Μετὰ δὲ ταῦτα φύλακας τῆς πόλεως καταστήσας, Βίτωνα τὸν Συρακούσιον φρούραρχον ἀπέδειξε· τὸ δὲ πλεῖον μέρος ἐκ τῶν Σικελῶν ὑπῆρχε. Καὶ Λεπτίνην μὲν τὸν ναύαρχον μετὰ νεῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν παρατηρεῖν τὴν διάβασιν τῶν Καρχηδονίων * *· συνέταξε δ' αὐτῷ τὴν Ἔγεσταν καὶ Ἔντελλαν πολιορκεῖν, καθάπερ ἐξαρχῆς πορθεῖν αὐτὰς ἐνεστήσατο· αὐτὸς δὲ τοῦ θέρους ἤδη λήγοντος ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Συρακούσας. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις Σοφοκλῆς ὁ Σοφοκλέους τραγῳδίαν διδάσκειν ἤρξατο, καὶ νίκας ἔσχε δυοκαίδεκα.

(C. 54.) Olymp. XCVI, 1. a. C. 394. Arch. Phormione, tribb. m. c. p. Cn. Genucio, L. Atilio, M. Pomponio, C. Duilio, et Volerone Publilio, Dionysius hostium urbes oppugnare et agros populari pergit. Itaque Halicyaei ad Syracusanos deficiunt; Egestani autem castra obsidentium incendunt. Interea Carthaginienses quas possunt maximas copias colligunt, summumque Imilconi imperium tradunt. Militum, navium, curruum numerus.

54. *Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἔλαβε τὴν ἀρχὴν Φορμίων, ἐν Ῥώμῃ δ' ἀντὶ τῶν ὑπάτων ἐγένοντο χιλίαρχοι ἕξ, Γναῖος Γενούκιος, Λεύκιος Ἀτίλιος, Μάρκος Πομπώνιος, Γάϊος Δίυμος, Μάρκος Οὐετήριος, καὶ Οὐαλέριος Πόπλιος· ὀλυμπιὰς δ' ἤχθη ἐννενηκοστὴ καὶ ἕκτη, ἣν ἐνίκα Εὔπολις Ἠλεῖος. Τούτων δὲ τὴν ἀρχὴν παραλαβόντων, Διονύσιος ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἀναζεύξας ἐκ Συρακουσῶν, ἐνέβαλεν εἰς τὴν τῶν Καρχηδονίων ἐπικράτειαν. Πορθοῦντος δ' αὐτοῦ τὴν χώραν, Ἁλικυαῖοι μὲν καταπλαγέντες, διεπρεσβεύσαντο πρὸς αὐτὸν καὶ συμμαχίαν ἐποιήσαντο· Ἐγεσταῖοι δὲ τοῖς πολιορκοῦσι νυκτὸς ἀπροσδοκήτως ἐπιθέμενοι, καὶ πῦρ ἐνέντες ταῖς κατὰ τὴν παρεμβολὴν σκηναῖς, εἰς πολλὴν ταραχὴν ἤγαγον τοὺς ἐν τῇ στρατοπεδείᾳ. Ἐπινεμηθείσης δὲ τῆς φλογὸς ἐπὶ πολὺν τόπον, καὶ τοῦ πυρὸς ἀκατασχέτου γενηθέντος, τῶν μὲν παραβοηθούντων στρατιωτῶν ὀλίγοι διεφθάρησαν, τῶν δ' ἵππων οἱ πλεῖστοι ταῖς σκηναῖς συγκατεκαύθησαν. Καὶ Διονύσιος μὲν ἐδῄου τὴν χώραν, οὐδενὸς ὑφισταμένου· Λεπτίνης δ' ὁ ναύαρχος περὶ Μοτύην διατρίβων, ἐπετήρει τὸν τῶν πολεμίων κατάπλουν. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, πυθόμενοι τὸ μέγεθος τῆς τοῦ Διονυσίου δυνάμεως, ἔκριναν πολὺ ταῖς παρασκευαῖς*

αὐτὸν ὑπερθέσθαι. Διόπερ Ἰμίλκωνα βασιλέα κατὰ νόμον καταστήσαντες, ἐκ τῆς Λιβύης ὅλης, ἔτι δ' ἐκ τῆς Ἰβηρίας συνήγαγον δυνάμεις, τὰς μὲν παρὰ τῶν συμμάχων μεταπεμπόμενοι, τὰς δὲ μισθούμενοι· καὶ πέρας, ἤθροισαν μὲν πεζῶν ὑπὲρ τὰς τριάκοντα μυριάδας, ἱππεῖς δὲ τετρακισχιλίους, χωρὶς τῶν ἁρμάτων· ταῦτα δ' ἦσαν τετρακόσια· ναῦς δὲ μακρὰς μὲν τετρακοσίας, τὰς δὲ τὸν σῖτον καὶ τὰ μηχανήματα καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν παρακομιζούσας, πλείους τῶν ἑξακοσίων, καθάπερ φησὶν Ἔφορος. Τίμαιος μὲν γὰρ τὰς ἐκ τῆς Λιβύης περαιωθείσας δυνάμεις οὐ πλείω φησὶν εἶναι δέκα μυριάδων, καὶ πρὸς ταύταις ἑτέρας τρεῖς ἀποφαίνεται κατὰ Σικελίαν στρατολογηθείσας.

(C. 55.) Iam recto cursu Panormum tendit Imilco, et postquam insequentis hostis impetum sustinuisset, expositis ibi copiis Erycem per proditionem, Motyam vi, Halicyaeos ultro fidem offerentes recipit. Dionysius, adiuncta Sicanorum parte, agrisque pervastatis, Syracusas retrocedit

55. Ἰμίλκων δὲ τοῖς κυβερνήταις ἅπασι δοὺς βιβλίον ἐπεσφραγισμένον, ἐκέλευσεν ἀνοίγειν ὅταν ἐκπλεύσωσι, καὶ ποιεῖν τὰ γεγραμμένα. Τοῦτο δ' ἐμηχανήσατο πρὸς τὸ μηδένα τῶν κατασκόπων ἀπαγγεῖλαι τὸν κατάπλουν τῷ Διονυσίῳ· ἦν δὲ γεγραμμένον, ὅπως ἐς Πάνορμον καταπλεύσωσι. Διόπερ ἐπιγενομένου πνεύματος οὐρίου, καὶ πάντων λυσάντων τὰ πρυμνήσια, τὰ μὲν φορτηγὰ τῶν πλοίων ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους, αἱ δὲ τριήρεις ἔπλευσαν εἰς τὴν Λιβύην, παρελέγοντό τε τὴν γῆν. Φοροῦ δὲ πνεύματος ὄντος, ὡς ἤδη καταφανεῖς ἦσαν ἀπὸ τῆς Σικελίας αἱ πρῶται πλέουσαι τῶν φορτηγῶν νεῶν, Διο-

νύσιος ἀπέστειλε Λεπτίνην μετὰ τριάκοντα τριήρων, παρακελευσάμενος τύπτειν τοῖς ἐμβόλοις καὶ διαφθείρειν ἁπάσας τὰς καταλαμβανομένας. Ὃς μετὰ σπουδῆς ἐκπλεύσας, καὶ ταῖς πρώταις προςμίξας, εὐθέως τινὰς αὐτάνδρους κατέδυσεν· αἱ δὲ λοιπαὶ, κωπήρεις οὖσαι καὶ τὸν ἄνεμον τοῖς ἱστίοις δεχόμεναι, ῥᾳδίως ἐξέφυγον· ὅμως κατέδυσε πεντήκοντα ναῦς στρατιώτας ἐχούσας πεντακιςχιλίους, ἅρματα δὲ διακόσια. Ἰμίλκων δὲ καταπλεύσας εἰς Πάνορμον, καὶ τὴν δύναμιν ἐκβιβάσας, ἦγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ τὰς μὲν τριήρεις παραπλεῖν ἐκέλευσεν, αὐτὸς δ' ἐν παρόδῳ διὰ προδοσίας ἑλὼν Ἔρυκα πρὸς τὴν Μοτύην κατεστρατοπέδευσεν. Ὄντος δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον τοῦ Διονυσίου περὶ τὴν Ἔγεσταν μετὰ τῆς δυνάμεως, Ἰμίλκων τὴν Μοτύην ἐξεπολιόρκησε. Τῶν δὲ Σικελιωτῶν προθύμων ὄντων διαμάχεσθαι, Διονύσιος ἅμα μὲν μακρὰν τῶν συμμαχίδων πόλεων ἀπεωσμένος, ἅμα δὲ τῆς σιτοπομπείας ἐπιλιπούσης, διέλαβε συμφέρειν ἐφ' ἑτέρων τόπων συστήσασθαι τὸν πόλεμον. Κρίνας οὖν ἀναζευγνύειν, τοὺς μὲν Σικανοὺς ἔπειθε καταλιπεῖν τὰς πόλεις κατὰ τὸ παρόν, καὶ μετ' αὐτοῦ στρατεύεσθαι· ἀντὶ δὲ τούτων ἐπηγγέλλετο δώσειν χώραν βελτίονα καὶ τῷ πλήθει παραπλησίαν, καὶ μετὰ τὴν τοῦ πολέμου κατάλυσιν κατάξειν τοὺς βουλομένους εἰς τὰς πατρίδας. Τῶν δὲ Σικανῶν ὀλίγοι, καταπλαγέντες μή ποτε ἀντιλέγοντες διαρπασθῶσιν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, συγκατέθεντο τοῖς ἀξιουμένοις ὑπὸ Διονυσίου· * * * * Ἀπέστησαν δὲ παραπλησίως καὶ Ἀλ-

κναῖοι, καὶ πέμψαντες πρέσβεις εἰς τὸ τῶν Καρχηδονίων στρατόπεδον, συμμαχίαν ἐποιήσαντο. Καὶ Διονύσιος μὲν ἀφώρμησεν ἐπὶ Συρακουσῶν, καταφθείρων τὴν χώραν, δι᾽ ἧς ἦγε τὴν δύναμιν.

(C. 56.) Prospero rerum successu fretus Imilco, Himera et Cephaloedio in amicitiam allectis, Lipara potitus, cum universis copiis Messanam versus progreditur. Oppidi incolae dum diversa sentiunt, aliis hostium vim expavescentibus, aliis oraculo sinistre accepto animum erigentibus, fortissimos quosque ad Peloridem mittunt, qui hostem ab eruptione in agros prohibeant.

56. Ἰμίλκων δὲ τῶν πραγμάτων προχωρούντων κατὰ γνώμην, παρεσκευάζετο τὴν στρατιὰν ἀνάγειν ἐπὶ Μεσσήνης, σπεύδων αὐτῆς κυριεῦσαι διὰ τὴν εὐκαιρίαν τῶν τόπων. Ὅ,τε γὰρ ἐν αὐτῇ λιμὴν εὔθετος ἦν, δυνάμενος δέχεσθαι πάσας τὰς ναῦς, οὔσας πλείω τῶν ἑξακοσίων· τά τε περὶ τὸν πορθμὸν οἰκεῖα ποιησάμενος Ἰμίλκων, ἤλπιζε τὰς τῶν Ἰταλιωτῶν βοηθείας ἐμφράξειν, καὶ τοὺς ἐκ Πελοποννήσου στόλους ἐπισχεῖν. Ταῦτα δὲ διανοηθεὶς πράττειν, πρὸς μὲν Ἱμεραίους καὶ τοὺς τὸ Κεφαλοίδιον φρούριον κατοικοῦντας φιλίαν ἐποιήσατο· Λιπάρας δὲ τῆς πόλεως ἐγκρατὴς γενόμενος, τριάκοντα τάλαντα παρὰ τῶν κατοικούντων τὴν νῆσον ἐπράξατο· αὐτὸς δὲ μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ὥρμησεν ἐπὶ Μεσσήνης, συμπαραπλεουσῶν αὐτῷ τῶν νεῶν. Καὶ ταχὺ διανύσας τὴν ὁδόν, κατεστρατοπέδευσεν ἐπὶ τῆς Πελωρίδος, ἀπέχων τῆς Μεσσήνης σταδίους ἑκατόν. Οἱ δὲ τὴν πόλιν ταύτην κατοικοῦντες, ὡς ἐπύθοντο τὴν παρουσίαν τῶν πολεμίων, οὐ τὰς αὐτὰς ἀλλήλοις ἐννοίας εἶχον περὶ τοῦ πολέμου. Τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν τὸ μέγεθος τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως

ἀκούοντες, καὶ τὴν ἐρημίαν τῶν συμμάχων ὁρῶντες, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἰδίων ἱππέων ἐν Συρακούσαις ὄντων, ἀπεγνώκεισαν τὴν ἐκ τῆς πολιορκίας σωτηρίαν. Μάλιστα δ' αὐτοὺς εἰς ἀθυμίαν ἦγε τὰ τείχη καταπεπτωκότα, καὶ ὁ καιρὸς εἰς παρασκευὴν οὐ διδοὺς ἄνεσιν. Διόπερ ἐξεκόμιζον ἐκ τῆς πόλεως τέκνα καὶ γυναῖκας, καὶ τὰ πολυτελέστατα τῶν χρημάτων εἰς τὰς ἀστυγείτονας πόλεις. Τινὲς δὲ τῶν Μεσσηνίων ἀκούοντες τὸ παλαιὸν αὐτοῖς εἶναι λόγιον, ὅτι δεῖ Καρχηδονίους ὑδροφορῆσαι κατὰ τὴν πόλιν, ἐξεδέχοντο [κατὰ] τὴν φήμην πρὸς τὸ συμφέρον ἑαυτοῖς, νομίζοντες δουλεύσειν ἐν Μεσσήνῃ τοὺς Καρχηδονίους. Διὸ καὶ ταῖς ψυχαῖς εὐθαρσεῖς ὄντες, πολλοὺς καὶ τῶν ἄλλων προεθυμοποιοῦντο εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κινδύνους· εὐθέως δὲ τῶν νεωτέρων ἐπιλέξαντες τοὺς ἀρίστους, ἀπέστειλαν ἐπὶ τὴν Πελωρίδα, κωλύσοντας τοὺς πολεμίους ἐπιβαίνειν τῆς χώρας.

(C. 57.) Hos ubi Imilco ad descensum praepediendum effusos vidit, naves contra urbem dirigit, vacuam defensoribus; per cuius deiecta moenia classiarii facile sibi transitum fecerunt. Victor itaque cum toto exercitu Messanam ingressus, stragem ingentem edit; et castella frustra aggressus oppugnare, refectis copiis, expeditionem in Syracusas instituit.

57. Περὶ ταῦτα δ' ὄντων αὐτῶν, Ἰμίλκων θεωρῶν ἐκβοηθοῦντας τοὺς Μεσσηνίους πρὸς τὴν ἀπόβασιν, ἀπέστειλε τῶν νεῶν διακοσίας ἐπὶ τὴν πόλιν· ἤλπιζε γάρ, (ὅπερ ἦν εἰκὸς) τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀπόβασιν κωλυόντων, τοὺς ἐν ταῖς ναυσὶ κυριεύσειν ῥαδίως τῆς Μεσσήνης, οὔσης ἐρήμου τῶν ἀμυνομένων. Πνεύσαντος δὲ βορέου, τὰς μὲν ναῦς συνέβη ταχέως

πλήρεσι τοῖς ἱστίοις εἰς τὸν λιμένα κατενεχθῆναι· τοὺς δὲ ἐπὶ τῇ Πελωρίδι παραφυλάττοντας Μεσσηνίους ὑστερῆσαι τῆς τῶν νεῶν παρουσίας, καίπερ κατὰ σπουδὴν ἐπειγομένους. Διόπερ οἱ Καρχηδόνιοι περιστρατοπεδεύσαντες τὴν Μεσσήνην, καὶ διὰ τῶν πεπτωκότων τειχῶν εἰσβιασάμενοι, τῆς πόλεως ἐκυρίευσαν. Τῶν δὲ Μεσσηνίων οἱ μὲν μαχόμενοι γενναίως ἀνῃρέθησαν, οἱ δ᾽ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κειμένας πόλεις ἔφυγον· ὁ δὲ πολὺς ὄχλος, διὰ τῶν παρακειμένων ὀρῶν ὁρμήσας, εἰς τὰ κατὰ τὴν χώραν φρούρια διεσπάρη· τῶν δὲ ἄλλων τινὲς μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων συνελαμβάνοντο, τινὲς δὲ ἀποληφθέντες εἰς τὸ πρὸς τὸν λιμένα μέρος, ἔρριψαν ἑαυτοὺς εἰς τὴν θάλατταν, ἐλπίζοντες διανήξασθαι τὸν μεταξὺ πόρον. Τούτων δὲ ὄντων πλειόνων ἢ διακοσίων, οἱ πλεῖστοι μὲν ὑπὸ τοῦ ῥοῦ διεφθάρησαν, πεντήκοντα δὲ πρὸς τὴν Ἰταλίαν διεσώθησαν. Ἰμίλκων δὲ τὴν δύναμιν ἅπασαν μεταγαγὼν εἰς τὴν πόλιν, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρησε πορθεῖν τὰ κατὰ τὴν χώραν φρούρια· τούτων δ᾽ ὀχυρῶν ὄντων, καὶ τῶν εἰς αὐτὰ συμπεφευγότων γενναίως ἀγωνιζομένων, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν, ἀδυνατήσας αὐτῶν κυριεῦσαι. Μετὰ δὲ ταῦτα τήν τε δύναμιν ἀνελάμβανε, καὶ παρεσκευάζετο τὴν πορείαν ἐπὶ Συρακούσας ποιεῖσθαι.

(C. 58.) Quo facto Dionysius, a Siculis omnibus desertus, servitia armat, mercenarios conducit a Lacedaemoniis, munit castella, inprimis Leontinorum, Campanisque Aetnam traductis, castra ponit iuxta Taurum. Messeniorum saevissimum excidium.

58. Οἱ δὲ Σικελοί, πάλαι μὲν μισοῦντες τὸν

Διονύσιον, τότε δὲ καιρὸν τῆς ἀποστάσεως ἔχοντες μετεβάλοντο πρὸς Καρχηδονίους, πλὴν Ἀσσωρίνων ἅπαντες. Διονύσιος δ' ἐν ταῖς Συρακούσαις τοὺς δούλους ἐλευθερώσας, ἐπλήρωσεν ἐξ αὐτῶν ναῦς ἑξήκοντα· μετεπέμψατο δὲ καὶ παρὰ Λακεδαιμονίων μισθοφόρους πλείω τῶν χιλίων, καὶ τὰ κατὰ τὴν χώραν φρούρια περιπορευόμενος ὠχύρου, καὶ σῖτον παρεισεκόμιζεν· ἐπιμελέστατα δὲ τὰς ἐν Λεοντίνοις ἀκροπόλεις ἐτείχισε, καὶ τὸν ἐκ τῶν πεδίων σῖτον εἰς ταύτας συνήθροισεν. Ἔπεισε δὲ καὶ τοὺς τὴν Κατάνην οἰκοῦντας Καμπανοὺς εἰς τὴν νῦν καλουμένην Αἴτνην μεταστῆναι, διὰ τὸ λίαν εἶναι τὸ φρούριον ὀχυρόν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπὸ τῶν Συρακουσῶν ἑκατὸν ἑξήκοντα σταδίους προαγαγὼν ἅπασαν τὴν δύναμιν, κατεστρατοπέδευσε περὶ τὸν Ταῦρον καλούμενον. Εἶχε δὲ [καὶ] κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πεζοὺς μὲν τρισμυρίους, ἱππεῖς δὲ πλείους τῶν τρισχιλίων, ναῦς δὲ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα· τούτων δ' ὀλίγαι μὲν ἦσαν * * * * τριήρεις. Ἰμίλκων δὲ τῆς Μεσσήνης τὰ τείχη κατασκάψας, προσέταξε τοῖς στρατιώταις καταβαλεῖν τὰς οἰκίας εἰς ἔδαφος, καὶ μήτε κέραμον, μήθ' ὕλην, μήτ' ἄλλο μηδὲν ὑπολιπεῖν, ἀλλὰ τὰ μὲν κατακαῦσαι, τὰ δὲ συντρίψαι. Ταχὺ δὲ τῇ τῶν στρατιωτῶν πολυχειρίᾳ λαβόντων τῶν ἔργων συντέλειαν, ἡ πόλις ἄγνωστος ἦν, ὅπου πρότερον αὐτὴν οἰκεῖσθαι συνέβαινεν. Ὁρῶν γὰρ τὸν τόπον πόῤῥω μὲν ἀπὸ τῶν συμμαχίδων πόλεων κεχωρισμένον, εὐκαιρότατον δὲ τῶν περὶ Σικελίαν ὄντα, προῄρητο δυοῖν θάτερον, ἢ τελέως ἀοίκητον

διατηρεῖν, ἢ δυσχερῆ καὶ πολυχρόνιον τὴν κτίσιν αὐτῆς γίνεσθαι.

(C. 59.) Quo Imilco odium in Graecos graviter testatus, Magonem cum classe iubet Tauromenium praeternavigare, et Catanam tendere; ipse cum pedestribus copiis eodem proficiscitur. Utriusque profectio quum esset difficilis et operosa, Dionysius Leptinem Magoni obviam mittit.

59. Ἐναποδειξάμενος οὖν τὸ πρὸς τοὺς Ἕλληνας μῖσος ἐν τῇ τῶν Μεσσηνίων ἀτυχίᾳ, Μάγωνα μὲν τὸν ναύαρχον ἀπέστειλε μετὰ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, προστάξας παραπλεῖν ἐπὶ τὸν λόφον τὸν καλούμενον Ταῦρον. Τοῦτον δὲ κατειληφότες ἦσαν Σικελοί, συχνοὶ μὲν τὸ πλῆθος ὄντες, ἡγεμόνα δὲ οὐκ ἔχοντες. Τούτοις δὲ τὸ μὲν πρότερον Διονύσιος ἐδεδώκει τὴν τῶν Ναξίων χώραν· τότε δ᾽ ὑπ᾽ Ἰμίλκωνος πεισθέντες ἐπαγγελίαις, τὸν λόφον κατελάβοντο. Ὀχυροῦ δ᾽ ὄντος τούτου, καὶ τότε καὶ μετὰ τὸν πόλεμον ᾤκουν αὐτόν, τεῖχος περιβαλόμενοι· καὶ τὴν πόλιν, διὰ τὸ μεῖναι τοὺς ἐπὶ τὸν Ταῦρον ἀθροισθέντας, Ταυρομένιον ὠνόμασαν. Ἰμίλκων δὲ ἀναλαβὼν τὴν πεζὴν στρατιάν, εὔτονον τὴν πορείαν ἐποιεῖτο, καὶ κατήντησε τῆς Ναξίας ἐπὶ τὸν προειρημένον τόπον, ἅμα καὶ Μάγωνος παραπλεύσαντος. Προσφάτως δὲ πυρὸς ἐκραγέντος ἐκ τῆς Αἴτνης μέχρι τῆς θαλάττης, οὐκέτι δυνατὸν ἦν τὴν πεζὴν στρατιὰν συμπαράγειν παραπλεούσαις ταῖς ναυσίν· ἐφθαρμένων γὰρ τῶν παρὰ τὴν θάλατταν τόπων ὑπὸ τοῦ καλουμένου ῥύακος, ἀναγκαῖον ἦν τὸ πεζὸν στρατόπεδον περιπορεύεσθαι τὸν τῆς Αἴτνης λόφον. Διόπερ Μάγωνι προσέταξε καταπλεῖν ἐπὶ τῆς Κατάνης· αὐτὸς δὲ διὰ τῆς μεσογείου ταχέως ὁρμήσας,

ἔσπευδε συμμῖξαι ταῖς ναυσὶ περὶ τὸν τῶν Καταναίων αἰγιαλόν. Εὐλαβεῖτο γὰρ μή ποτε διεσπαρμένης τῆς δυνάμεως, οἱ Σικελιῶται τοῖς περὶ τὸν Μάγωνα διαναυμαχήσωσιν· ὅπερ καὶ συνετελέσθη. Διονύσιος γάρ, τὸν μὲν πλοῦν εἰδὼς τῷ Μάγωνι βραδὺν ὄντα, τὴν δὲ πορείαν τοῖς πεζοῖς ἐργώδη καὶ μακράν, ἔσπευδεν ἐπὶ τῆς Κατάνης, βουλόμενος ναυμαχῆσαι πρὸς Μάγωνα, πρὶν ἐλθεῖν τοὺς περὶ τὸν Ἰμίλκωνα. Ἤλπιζε γάρ, τῶν πεζῶν ἐκτεταγμένων παρὰ τὸν αἰγιαλόν, τοῖς μὲν ἰδίοις θάρσος παρέξεσθαι, τοὺς δὲ πολεμίους δειλοτέρους ἔσεσθαι· τὸ δὲ μέγιστον, εἴ τι συμβαίη γενέσθαι πταῖσμα, ταῖς θλιβομέναις ναυσὶν ἐξῆν καταφυγεῖν πρὸς τὸ τῶν πεζῶν στρατόπεδον. Ταῦτα δὲ διανοηθείς, Λεπτίνην μὲν ἀπέστειλε μετὰ πασῶν τῶν νεῶν, παραγγείλας ἀθρόοις τοῖς σκάφεσι ναυμαχεῖν, καὶ μὴ λύειν τὴν τάξιν, ὅπως μὴ κινδυνεύσωσιν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἐναντίων· εἶχον γὰρ οἱ περὶ τὸν Μάγωνα, σὺν ταῖς ὁλκάσι καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ἐπικώποις, οὔσαις χαλκεμβόλοις, ναῦς οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων.

(C. 60.) Leptines pugnam navalem cum Carthaginiensibus init, temerariam illam et infelicem. Praecellebant Leptiniani virtute, Carthaginienses copia. Fusis tandem Syracusanis, totus locus cadaveribus fractisque navigiis oppletur: Catana a Magone capitur.

60. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, ὡς εἶδον τὸν αἰγιαλὸν τῶν πεζῶν πλήρη, καὶ τὰς Ἑλληνικὰς ναῦς ἐπιφερομένας, παραχρῆμα μὲν οὐ μετρίως ἠγωνίασαν, καὶ πρὸς τὴν γῆν ἐπεχείρησαν καταπλεῖν· μετὰ δὲ ταῦτα λογισάμενοι, διότι κινδυνεύσουσιν ἀπολέσθαι

πρὸς τὰς ναῦς ἅμα καὶ τοὺς πεζοὺς μαχόμενοι, ταχέως μετενόησαν. Κρίναντες οὖν ναυμαχεῖν, διέταττον τὰς ναῦς, καὶ τὸν τῶν πολεμίων ἐπίπλουν ἐκαραδόκουν. Λεπτίνης δὲ τριάκοντα ναυσὶ ταῖς ἀρίσταις πολὺ τῶν ἄλλων προάγων, οὐκ ἀνάνδρως μὲν, ἀβούλως δὲ διηγωνίσατο. Εὐθὺς γὰρ ταῖς πρώταις τῶν Καρχηδονίων προσμίξας, τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ὀλίγας κατέδυσε τῶν ἀντιτεταγμένων τριήρων· τοῦ δὲ Μάγωνος ἀθρόαις ταῖς ναυσὶ ταῖς τριάκοντα περιχυθέντος, ταῖς μὲν ἀρεταῖς ὑπερεῖχον οἱ περὶ τὸν Λεπτίνην, τοῖς δὲ πλήθεσιν οἱ Καρχηδόνιοι. Διὸ καὶ τῆς μάχης ἰσχυροτέρας γινομένης, καὶ τῶν κυβερνητῶν ἐκ παραβολῆς τὸν ἀγῶνα συνισταμένων, ὅμοιος ὁ κίνδυνος ταῖς ἐπὶ τῆς γῆς παρατάξεσιν ἐγίνετο. Οὐ γὰρ ἐκ διαστήματος τοῖς ἐμβόλοις εἰς τὰς τῶν πολεμίων ναῦς ἐνέσειον, ἀλλὰ συμπλεκομένων τῶν σκαφῶν, ἐκ χειρὸς διηγωνίζοντο. Τινὲς μὲν ἐπὶ τὰς τῶν ἐναντίων ναῦς ἐπιπηδῶντες ἔπιπτον εἰς τὴν θάλατταν, τινὲς δὲ κρατήσαντες τῆς ἐπιβολῆς, ἐν ταῖς τῶν πολεμίων ναυσὶν ἠγωνίζοντο. Τέλος δὲ ὁ μὲν Λεπτίνης ἐκβιασθεὶς ἠναγκάσθη φυγεῖν εἰς τὸ πέλαγος, αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν νεῶν, ἀτάκτως τὸν ἐπίπλουν ποιούμεναι, ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων ἐχειροῦντο· καὶ γὰρ τὸ περὶ τὸν ναύαρχον ἐλάττωμα τοὺς Φοίνικας εὐθαρσεστέρους ἐποίησε, τοὺς δὲ Σικελιώτας οὐκ εἰς τὴν τυχοῦσαν ἀθυμίαν ἤγαγε. Τῆς δὲ μάχης τοιοῦτον λαβούσης τὸ τέλος, οἱ Καρχηδόνιοι τοὺς ἀτάκτως φεύγοντας σφᾶς φιλοτιμότερον διώξαντες, διέφθειραν μὲν ναῦς πλείους τῶν ἑκατόν, τὰ

δ' ὑπηρετικὰ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν καταστήσαντες, ἀνῄρουν τῶν ναυτῶν τοὺς διανηχομένους πρὸς τὸ πεζὸν στρατόπεδον. Πολλῶν δ' ἀπολλυμένων οὐ μακρὰν τῆς γῆς, τῶν περὶ τὸν Διονύσιον οὐδαμῶς δυναμένων βοηθῆσαι, πᾶς ὁ τόπος ἔγεμε νεκρῶν καὶ ναυαγίων. Ἀπώλοντο μὲν οὖν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῶν μὲν Καρχηδονίων οὐκ ὀλίγοι, τῶν δὲ Σικελιωτῶν ναῦς μὲν πλείους τῶν ἑκατόν, ἄνδρες δ' ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους. Ἀπὸ δὲ τῆς μάχης οἱ μὲν Φοίνικες περὶ τὴν Κατάνην ὁρμίσαντες τὰς τριήρεις, ἀνήψαντο τὰς αἰχμαλώτους ναῦς, καὶ ἀνελκύσαντες αὐτὰς ἐθεράπευον· ὥστε αὐτοῖς μὴ μόνον ἀκουστόν, ἀλλὰ καὶ θεωρητὸν ποιῆσαι τὸ μέγεθος τοῦ προτερήματος.

(C. 61.) Dionysius, hortantibus Siculis, qui Syracusis difficili se obsidione pressum iri autumabant, primum Imilconi imparato occurrere parat; mox, mutato consilio, ad urbem tutandam revertitur Quem discessum graviter ferentes Siculi, castra eius relinquunt. Imilco, Catanae litus assequutus, aliquot dies refectioni dat, Campanosque frustra sollicitat, in Dionysii societate permanentes.

61. Οἱ δὲ Σικελιῶται κατὰ τὴν πορείαν, ἣν ἐπὶ τῶν Συρακουσῶν ἐποιήσαντο, νομίζοντες πάντες εἰς ἐργώδη πολιορκίαν συγκλεισθήσεσθαι, παρεκάλουν τὸν Διονύσιον εὐθέως ἀπαντᾷν τοῖς περὶ τὸν Ἰμίλκωνα, διὰ τὴν γεγενημένην νίκην * * *· τάχα γὰρ τῷ παραδόξῳ τῆς ἐπιφανείας καταπλήξασθαι τοὺς βαρβάρους, καὶ τὸ πρότερον ἐλάττωμα διορθώσασθαι. Διονύσιος δὲ τὸ μὲν πρῶτον, τοῖς παρακαλοῦσι πειθόμενος, ἕτοιμος ἦν ἄγειν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν Ἰμίλκωνα· ὡς δέ τινες τῶν φίλων ἔλεγον αὐτῷ, ὅτι κινδυνεύσει τὴν πόλιν ἀποβαλεῖν, ἐὰν Μάγων

ἀναχθῇ μετὰ τοῦ στόλου παντὸς ἐπὶ Συρακουσῶν, εὐθέως μετενόησε. Καὶ γὰρ τὴν Μεσσήνην ᾔδει τῷ παραπλησίῳ τρόπῳ τοῖς βαρβάροις ὑποχείριον γεγενημένην· ὥςτε οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι νομίζων ἔρημον ποιῆσαι τὴν πόλιν τῶν ἀμυνομένων, ἀνέζευξεν ἐπὶ Συρακουσῶν. Τῶν δὲ Σικελιωτῶν οἱ πλεῖστοι χαλεπῶς φέροντες ἐπὶ τῷ μὴ βούλεσθαι τοῖς πολεμίοις ἀπαντᾷν, καταλιπόντες τὸν Διονύσιον, οἱ μὲν εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας, οἱ δ᾽ εἰς τὰ ἐγγὺς τῶν φρουρίων ἀπεχώρησαν. Ἰμίλκων δὲ δυσὶν ἡμέραις κατανύσας εἰς τὸν τῶν Καταναίων αἰγιαλὸν, τὰς μὲν ναῦς ἁπάσας ἐνεώλκησε, μεγάλου πνεύματος ἐπιγενομένου· τὴν δὲ δύναμιν ἐφ᾽ ἡμέρας τινὰς ἀναλαμβάνων, πρέσβεις ἀπέστειλε πρὸς τοὺς τὴν Αἴτνην κατέχοντας Καμπανοὺς, παρακαλῶν ἀποστῆναι τοῦ Διονυσίου. Ἐπηγγέλλετο δ᾽ αὐτοῖς χώραν τε δωρήσασθαι πολλὴν, καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων κοινωνοὺς ποιήσασθαι· ἐδίδασκε δὲ καὶ τοὺς τὴν Ἔντελλαν κατοικοῦντας Καμπανοὺς εὐδοκοῦντας Καρχηδονίοις καὶ συμμαχοῦντας κατὰ τῶν Σικελιωτῶν· καὶ καθόλου δὲ τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος ἀπεδείκνυε πολέμιον ὑπάρχον τῶν ἄλλων ἐθνῶν. Οἱ δὲ Καμπανοὶ δεδωκότες ὁμήρους τῷ Διονυσίῳ, καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν στρατιωτῶν ἀπεσταλκότες εἰς Συρακούσας, ἠναγκάσθησαν διατηρῆσαι τὴν πρὸς τὸν Διονύσιον συμμαχίαν, καίπερ ἐπιθυμοῦντες μεταβαλέσθαι πρὸς Καρχηδονίους.

(C. 62.) Tum Dionysius, Carthaginiensium vi territus, nova in Graecia et Italia auxilia per Polyxenum quaerit. Imilco autem magna classe portum Syracusiorum occupat, simul pedestrem aciem ante moenia ad pugnam explicans. Hinc agros populatur, (C. 63.) Achradinae suburbio potitur, et ipsa templa expilat. Quo sacrilegio patrato, Imilconis res in peius ruere, Dionysii resurgere. Destructis sepulcris, Imilco tria castella ad mare condit, apothecas vini et frumenti, quod e Sardinia et Africa afferri iussit. Dionysio autem Lacedaemonii naves auxiliares, duce Pharacida, mittunt.

62. Μετὰ δὲ ταῦτα Διονύσιος μέν, καταπεπληγμένος τοὺς Καρχηδονίους, ἀπέστειλε πρεσβευτὴν πρός τε τοὺς κατ' Ἰταλίαν Ἕλληνας καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ἔτι δὲ Κορινθίους, Πολύξενον τὸν κηδεστήν, δεόμενος βοηθεῖν, καὶ μὴ περιϊδεῖν τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις τῶν Ἑλλήνων ἄρδην ἀναιρουμένας· ἔπεμψε δὲ καὶ ξενολόγους εἰς Πελοπόννησον μετὰ πολλῶν χρημάτων, ἐντειλάμενος ὡς πλείστους ἀθροίζειν στρατιώτας, μὴ φειδομένους τῶν μισθῶν. Ἰμίλκων δὲ τοῖς ἀπὸ τῶν πολεμίων σκύλοις κοσμήσας τὰς ναῦς, κατέπλευσεν εἰς τὸν μέγαν λιμένα τῶν Συρακουσίων, καὶ πολλὴν τοῖς ἐν τῇ πόλει κατάπληξιν ἐπέστησε. Διακόσιαι μὲν γὰρ καὶ ὀκτὼ μακραὶ ναῦς εἰσέπλεον, ἐν τάξει τὰς εἰρεσίας ποιούμεναι, καὶ τοῖς ἐκ τοῦ πολέμου λαφύροις πολυτελῶς κεκοσμημέναι· μετὰ δὲ ταῦτα αἱ φορτηγοὶ ναῦς εἰσθεόμεναι μὲν ὑπὲρ τὰς χιλίας, φέρουσαι δὲ πλείους τῶν πεντακοσίων· αἱ δὲ πᾶσαι σχεδὸν δισχίλιαι. Διὸ καὶ συνέβαινε τὸν μὲν λιμένα τῶν Συρακουσίων, καίπερ ὄντα μέγαν, ἐμπεφράχθαι μὲν τοῖς σκάφεσι, συγκαλύπτεσθαι δὲ σχεδὸν ἅπαντα τοῖς ἱστίοις. Τούτων δὲ καθορμισθεισῶν, εὐθὺς καὶ τὸ πεζὸν στρατόπεδον ἐκ θατέρου μέρους ἀντιπαρῆγε, συνεστηκός, ὥς μέν τινες ἀνέγραψαν, ἐκ τριάκοντα μυριάδων πεζῶν, ἱπ-

πέων δὲ τρισχιλίων, [νεῶν δὲ μακρῶν διακοσίων.] Ὁ μὲν οὖν στρατηγὸς τῶν δυνάμεων Ἰμίλκων κατεσκήνωσεν ἐν τῷ τοῦ Διὸς νεῷ· τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος ἐν τῷ παρακειμένῳ τόπῳ κατεστρατοπέδευσεν, ἀπέχον τῆς πόλεως σταδίους δώδεκα. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἰμίλκων ἐξήγαγε τὴν στρατιὰν ἅπασαν, καὶ πρὸ τῶν τειχῶν ἔταξε τὴν δύναμιν, εἰς μάχην προκαλούμενος τοὺς Συρακουσίους· ἐπέπλευσε δὲ καὶ τοῖς λιμέσιν ἑκατὸν ναυσὶ ταῖς ἀρίσταις, ὅπως καταπλήξηται τοὺς κατὰ τὴν πόλιν, καὶ συναναγκάσῃ συγχωρεῖν ἥττους εἶναι καὶ κατὰ θάλατταν. Οὐδενὸς δ' ἐπεξιέναι τολμῶντος, τότε μὲν ἀπῆγε τὴν δύναμιν εἰς τὴν στρατοπεδείαν· μετὰ δὲ ταῦτα ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα τὴν χώραν ἐπῄει δενδροτομῶν, καὶ πᾶσαν φθείρων, ὅπως ἅμα μὲν τοὺς στρατιώτας πληρώσῃ παντοίας ὠφελείας, ἅμα δὲ τοὺς ἐντὸς τῶν τειχῶν εἰς ἀθυμίαν καταστήσῃ.

63. Κατελάβετο δὲ καὶ τὸ τῆς Ἀχραδινῆς προάστειον, καὶ τοὺς νεὼς τῆς τε Δήμητρος καὶ Κόρης ἐσύλησεν· ὑπὲρ ὧν ταχὺ τῆς εἰς τὸ θεῖον ἀσεβείας ἀξίαν ὑπέσχε τιμωρίαν. Ταχὺ γὰρ αὐτῷ τὰ πράγματα καθ' ἡμέραν ἐγίνετο χείρω, καὶ τοῦ Διονυσίου θαῤῥοῦντος ἀκροβολισμοὺς συνίστασθαι, συνέβαινε προτερεῖν τοὺς Συρακουσίους. Ἐγίγνοντο δὲ καὶ τὰς νύκτας ἐν τῷ στρατοπέδῳ παράλογοι ταραχαί, καὶ μετὰ τῶν ὅπλων συνέτρεχον, ὡς τῶν πολεμίων ἐπιθεμένων τῷ χάρακι. Ἐπεγενήθη δὲ καὶ νόσος, ἣ πάντων αἰτία κακῶν κατέστη· περὶ ἧς μικρὸν ὕστερον ἐροῦμεν, ἵνα μὴ προλαμβάνωμεν τῇ γραφῇ

τοὺς καιρούς. Ἰμίλκων μὲν οὖν τεῖχος περιβαλὼν τῇ παρεμβολῇ, τοὺς τάφους σχεδὸν πάντας τοὺς σύνεγγυς καθεῖλεν· ἐν οἷς τόν τε Γέλωνος καὶ τὸν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Δημαρέτης, πολυτελῶς κατεσκευασμένους. Ὠικοδόμησε δὲ καὶ τρία φρούρια παρὰ θάλατταν, τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ Πλημμυρίου, τὸ δ' ἐπὶ μέσῳ τοῦ λιμένος, τὸ δὲ κατὰ τὸν νεὼν τοῦ Διός. Εἰς δὲ ταῦτα τόν τε οἶνον καὶ τὸν σῖτον καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐπιτηδείων κατεκόμιζε, νομίζων χρονιωτέραν ἔσεσθαι τὴν πολιορκίαν. Ἀπέστειλε δὲ καὶ τὰς ὁλκάδας ναῦς ἔς τε Σαρδὼ καὶ Λιβύην, ὅπως σῖτον καὶ τὰς ἄλλας τροφὰς παρακομίζωσι. Πολύξενος δὲ ὁ Διονυσίου κηδεστὴς ἔκ τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἰταλίας παρεγενήθη, ναῦς μακρὰς ἄγων τριάκοντα παρὰ τῶν συμμάχων, καὶ ναύαρχον Φαρακίδαν Λακεδαιμόνιον.

(C. 64.) Absente Dionysio, qui cum Leptine commeatum procurabat, Syracusani, proelio navali commisso, victoriam referunt: qua illi elati, ad abrogandam Dionysii tyrannidem conspirant. Redit Dionysius, concionemque advocat Syracusanorum. In qua Theodorus pro libertate recuperanda gravissime et summa cum Tyranni obiurgatione oravit.

64. Μετὰ δὲ ταῦτα Διονύσιος μὲν καὶ Λεπτίνης μετὰ μακρῶν νεῶν ἀγορὰν βουλόμενοι παρακομίσαι * * * * Οἱ δὲ Συρακούσιοι καθ' αὑτούς τε γενόμενοι, καὶ κατὰ τύχην ἰδόντες σιτηγὸν πλοῖον προσφερόμενον, πέντε ναυσὶν ἐπέπλευσαν αὐτῷ, καὶ κατακυριεύσαντες, κατῆγον εἰς τὴν πόλιν. Τῶν δὲ Καρχηδονίων ἐπ' αὐτοὺς ἀναχθέντων τετταράκοντα ναυσίν, οἱ Συρακούσιοι πάσας ἐπλήρωσαν τὰς ναῦς, καὶ ναυμαχήσαντες, τῆς τε στρατηγίδος νεὼς ἐκυ-

ρίευσαν, καὶ τῶν ἄλλων εἴκοσι καὶ τέτταρας διέφθειραν· καταδιώξαντες δὲ τὰς διαφευγούσας μέχρι τοῦ ναυστάθμου τῶν πολεμίων, προυκαλοῦντο τοὺς Καρχηδονίους εἰς ναυμαχίαν. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν διὰ τὸ παράδοξον τεταραγμένοι, ἡσυχίαν εἶχον· οἱ δὲ Συρακούσιοι τὰς αἰχμαλώτους ναῦς ἀναψάμενοι, κατήγαγον εἰς τὴν πόλιν. Μετεωρισθέντες δὲ τῷ προτερήματι, καὶ διαλογιζόμενοι τὸν μὲν Διονύσιον πλεονάκις ἡττημένον, αὐτοὺς δὲ χωρὶς ἐκείνου νενικηκότας Καρχηδονίους, φρονήματος ἐπληροῦντο· ἀθροιζόμενοι δὲ διελάλουν, ὅτι περιορῶσιν αὐτοὺς δουλεύοντας Διονυσίῳ, καὶ ταῦτα καιρὸν ἔχοντες τῆς καταλύσεως αὐτοῦ· τὸν μὲν γὰρ ἔμπροσθεν χρόνον ἦσαν ἀφωπλισμένοι, τότε δὲ διὰ τὸν πόλεμον τῶν ὅπλων ἦσαν κύριοι. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοιούτων λόγων γινομένων, Διονύσιος κατέπλευσε, καὶ συναγαγὼν ἐκκλησίαν, ἐπῄνει τοὺς Συρακουσίους, καὶ παρεκάλει θαῤῥεῖν, ἐπαγγελλόμενος ταχέως καταλύσειν τὸν πόλεμον. Ἤδη δ' αὐτοῦ μέλλοντος διαλύειν τὴν ἐκκλησίαν, ἀναστὰς Θεόδωρος ὁ Συρακούσιος, ἐν τοῖς ἱππεῦσιν εὐδοκιμῶν, καὶ δοκῶν εἶναι πρακτικός, ἀπετόλμησε περὶ τῆς ἐλευθερίας τοιούτοις χρήσασθαι λόγοις.

(C. 65 – 69.) Ostendit enim, bello finem non posse, nisi reddita civibus libertate, imponi: duriorem Dionysii, quam hostium, esse dominationem, nec diutius segni et ignavo animo tolerandam: (C. 66.) Dionysium cum Gelone ne comparandum quidem esse: hunc virtute sua et rerum gestarum magnitudine a Siciliensibus imperium ultro oblatum accipisse: istum, ad perniciem sociorum, ad servitutem civium, ad totius Siciliae interitum imperatoris munus et arrogasse sibi, et ita gessisse, ut mortis supplicium iam dudum promereretur. (C. 67.) itaque nunc tandem inducendam esse Syracusiis virtutem maiorum, ad quam, remotis iam difficultatibus,

ipsa temporis opportunitas animos revocet: impium in cives, nefarium in Deos esse Dionysium, (C. 68.) qui pacem non minus bello reformidet, velitque Syracusanos impendentis hostis metu excruciari, ne, illo remoto, ad libertatem adspirent: ita semper Tyrannum non modo rei bene gerendae occasionem neglexisse, sed privatam securitatem pernicie publica redemisse: (C. 69.) et quum saepe olim, illo duce, magnae copiae cecidissent, nunc absque illo exiguum navium numerum ad debellandos Carthaginienses satis fuisse: quamobrem si volens imperio se abdicet, migrandi ex urbe cum suis veniam ipsi deberi; sin nolit, utendum esse tempore: denique alium creari imperatorem oportere, ne, isto sacrorum violatore retento, bellum adversus Deum geratur.

65. „*Εἰ καί τινα προσέψευσται Διονύσιος, τό γε ῥηθὲν ὑπ᾽ αὐτοῦ τὸ τελευταῖον ἀληθὲς ἦν, ὅτι ταχέως καταλύσει τὸν πόλεμον.* Τοῦτο δὲ πρᾶξαι δύναιτ᾽ ἄν, οὐκ αὐτὸς ἀφηγούμενος, (ἥττηται γὰρ πολλάκις) ἀλλὰ τὴν πάτριον ἐλευθερίαν ἀποδοὺς τοῖς πολίταις. Νῦν μὲν γὰρ οὐδεὶς ἡμῶν προθύμως ὑπομένει τοὺς κινδύνους, ὅταν ἡ νίκη μηδὲν ἧττον ᾖ τῆς ἥττης. Λειφθέντας γὰρ Καρχηδονίων δεήσει ποιεῖν τὸ προςταττόμενον· νικήσαντας δέ, Διονύσιον ἔχειν βαρύτερον ἐκείνων δεσπότην. Καρχηδόνιοι μὲν γάρ, κἂν πολέμῳ κρατήσωσι, φόρον ὡρισμένον λαβόντες, οὐκ ἂν ἡμᾶς ἐκώλυσαν τοῖς πατρίοις νόμοις διοικεῖν τὴν πόλιν· οὗτος δέ, τὰ μὲν ἱερὰ συλήσας, τοὺς δὲ τῶν ἰδιωτῶν πλούτους ἅμα ταῖς τῶν κεκτημένων ψυχαῖς ἀφελόμενος, τοὺς οἰκέτας μισθοδοτεῖ ἐπὶ τῆς τῶν δεσποτῶν δουλείας· καὶ τὰ συμβαίνοντα κατὰ τὰς τῶν πόλεων ἁλώσεις δεινά, ταῦτ᾽ ἐν εἰρήνῃ πράττων, καταλύσειν ἐπαγγέλλεται τὸν πρὸς Καρχηδονίους πόλεμον. Ἡμῖν δ᾽, ὦ ἄνδρες, οὐχ ἧττον τοῦ Φοινικικοῦ πολέμου καταλυτέον ἐστὶ τὸν ἐντὸς τοῦ τείχους τύραννον. Ἡ μὲν γὰρ ἀκρόπολις, δούλων ὅπλοις τηρουμένη, κατὰ τῆς πόλεως

ἐπιτετείχισται· τὸ δὲ τῶν μισθοφόρων πλῆθος ἐπὶ δουλείᾳ τῶν Συρακουσίων ἤθροισται. Καὶ κρατεῖ τῆς πόλεως, οὐκ ἐπίσης βραβεύων τὸ δίκαιον, ἀλλὰ μόναρχος πλεονεξίᾳ κρίνων πράττειν πάντα. Καὶ νῦν μὲν οἱ πολέμιοι βραχὺ μέρος ἔχουσι τῆς χώρας· Διονύσιος δὲ πᾶσαν ποιήσας ἀνάστατον, τοῖς τὴν τυραννίδα συναύξουσιν ἐδωρήσατο. Μέχρι τίνος οὖν καρτερήσομεν ταῦτα πάσχοντες, ὑπὲρ ὧν οἱ ἀγαθοί, χάριν τοῦ μὴ λαβεῖν πεῖραν, ἀποθνήσκειν ὑπομένουσι; καὶ πρὸς μὲν Καρχηδονίους ἀγωνιζόμενοι τοὺς ἐσχάτους κινδύνους εὐψύχως ὑπομένομεν, πρὸς δὲ πικρὸν τύραννον ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ περὶ πατρίδος οὐδὲ λόγῳ παῤῥησίαν ἐπάγειν τολμῶμεν· καὶ ταῖς μὲν τοσαύταις μυριάσι τῶν πολεμίων ἀντιταττόμεθα, μόναρχον δὲ οὐδ' ἀνδραπόδου γενναίου τὴν ἀρετὴν ἔχοντα πεφρίκαμεν."

66. „Οὐ γὰρ δήπουθεν ἀξιώσαι τις ἂν παραβάλλειν Διονύσιον τῷ παλαιῷ Γέλωνι. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς, μετὰ Συρακουσίων καὶ τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν ἠλευθέρωσε τὴν Σικελίαν ἅπασαν· ὁ δ' ἐν ἐλευθερίᾳ παραλαβὼν τὰς πόλεις, τῶν μὲν ἄλλων ἁπασῶν κυρίους πεποίηκε τοὺς πολεμίους, αὐτὸς δὲ τὴν πατρίδα καταδεδούλωται. Κἀκεῖνος μὲν πολὺ πρὸ τῆς Σικελίας ἀγωνισάμενος, τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ὄντας συμμάχους οὐδὲ ἰδεῖν τοὺς πολεμίους ἐποίησεν· ὁ δ' ἀπὸ Μοτύης διὰ πάσης τῆς νήσου φυγών, συγκέκλεικεν ἑαυτὸν ἐντὸς τῶν τειχῶν, πρὸς μὲν τοὺς πολίτας θρασυνόμενος, τοὺς δὲ πολεμίους οὐδὲ κατ' ὄψιν ἰδεῖν ὑπομένων. Τοι-

γαροῦν ἐκεῖνος μὲν διά τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ μέγεθος τῶν πράξεων, οὐ μόνον τῶν Συρακουσίων, ἀλλὰ καὶ τῶν Σικελιωτῶν ἑκουσίων παρέλαβε τὴν ἡγεμονίαν· ὁ δ' ἐπ' ὀλέθρῳ μὲν τῶν συμμάχων, ἐπὶ δουλείᾳ δὲ τῶν πολιτῶν στρατηγήσας, πῶς οὐκ ἂν δικαίως ὑπὸ πάντων μισοῖτο; Οὐ γὰρ μόνον ἡγεμονίας ἀνάξιος, ἀλλὰ καὶ μυρίων θανάτων τυχεῖν δίκαιος. Γέλα καὶ Καμαρίνα διὰ τοῦτον κατεστράφησαν, Μεσσήνη ἄρδην ἀνῄρηται κατὰ συμμαχίαν, δισμύριοι τῶν συμμάχων ἀπολώλασι. Τὸ οὖν ὅλον, εἰς μίαν κατακεκλείσμεθα πόλιν, τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν Ἑλληνίδων πασῶν ἀνῃρημένων. Πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀτυχήμασι, Νάξον καὶ Κατάνην ἐξηνδραποδίσατο· πόλεις συμμαχίδας, ἐπικαίρους πόλεις, ἄρδην ἀνῄρηκε. Καὶ πρὸς μὲν Καρχηδονίους δύο μάχας ἐνστησάμενος, ἐν ἑκατέραις ἥττηται· παρὰ δὲ τοῖς πολίταις πιστευθεὶς ἅπαξ στρατηγίαν, εὐθέως ἀφείλετο τὴν ἐλευθερίαν· φονεύων μὲν τοὺς παῤῥησίαν ἄγοντας ὑπὲρ τῶν νόμων, φυγαδεύων δὲ τοὺς ταῖς οὐσίαις προέχοντας· καὶ τὰς μὲν τῶν φυγάδων γυναῖκας οἰκέταις καὶ μιγάσιν ἀνθρώποις συνοικίζων, τῶν δὲ πολιτικῶν ὅπλων βαρβάρους καὶ ξένους ποιῶν κυρίους. Καὶ ταῦτ' ἔπραξεν, ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ πάντες, ὑπηρέτης ἀρχείων, ἀπεγνωσμένος ἄνθρωπος."

67. „Καὶ ποῦ τὸ φιλελεύθερον τῶν Συρακουσίων; ποῦ δ' αἱ τῶν προγόνων πράξεις; Σιωπῶ τὰς ἐφ' Ἱμέρᾳ τριάκοντα μυριάδας ἄρδην ἀναιρεθείσας Καρχηδονίων· παρίημι τὴν τῶν μετὰ Γέλωνα τυράννων κατάλυσιν. Ἀλλ' ἐχθὲς καὶ πρώην Ἀθη-

ναίων τηλικαύταις δυνάμεσιν ἐπὶ Συρακούσας στρατευσάντων, οἱ πατέρες ἡμῶν οὐδὲ τὸν ἀπαγγελοῦντα τὴν συμφορὰν ἀπέλιπον· ἡμεῖς δὲ τηλικοῦτ' ἔχοντες πατέρων παράδειγμα ἀρετῆς, τοῖς τοῦ Διονυσίου προστάγμασιν ὑπακούομεν, καὶ ταῦτα τῶν ὅπλων ὄντες κύριοι; Θεῶν γάρ τις πρόνοια μετὰ τῶν συμμάχων ἐν τοῖς ὅπλοις ἡμᾶς συνήγαγε, πρὸς τὸ τὴν ἐλευθερίαν ἀνακτήσασθαι· καὶ πάρεστι τήμερον, ἄνδρας ἀγαθοὺς γενομένους καὶ συμφρονήσαντας, ἀπαλλαγῆναι τῆς βαρείας ἀνάγκης. Τὸν μὲν γὰρ ἔμπροσθεν χρόνον παρωπλισμένοι * * συμμάχων ὄντες, τῷ δὲ τῶν μισθοφόρων πλήθει πληρούμενοι, σχεδὸν εἴκομεν τῷ τῆς ἀνάγκης καιρῷ· νῦν δὲ τῶν ὅπλων κυριεύοντες, καὶ τοὺς συμμάχους ἅμα βοηθοὺς καὶ θεατὰς ἔχοντες τῆς ἀρετῆς, μὴ παραχωρήσωμεν, ἀλλὰ ποιήσωμεν φανερόν, ὡς διὰ καιρόν, οὐ δι' ἀνανδρίαν ὑπεμείναμεν δουλεύειν. Οὐκ αἰσχυνόμεθα τὸν πολέμιον ἔχοντες ἡγεμόνα, τὸν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἱερὰ σεσυληκότα; καὶ τηλικούτων πραγμάτων ποιοῦντες προστάτην, ᾧ βίον ἰδιωτικὸν οὐδ' ἂν εἷς εὖ φρονῶν διοικεῖν ἐπιτρέψειε; καὶ τῶν ἄλλων ἐν τοῖς πολέμοις μάλιστα τηρούντων τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ὅσια διὰ τὸ μέγεθος τῶν κινδύνων, ἡμεῖς τὸν ἐπ' ἀσεβείᾳ διωνομασμένον ἐλπίζομεν καταλύσειν τὸν πόλεμον;"

68. „Καίτοιγε εἴ τις βούλεται τἀκριβὲς ζητεῖν, εὑρήσει Διονύσιον οὐχ ἧττον τοῦ πολέμου τὴν εἰρήνην εὐλαβούμενον. Νῦν μὲν γάρ, διὰ τὸν ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβον, νομίζει τοὺς Συρακουσίους μηθὲν

ἐπιχειρήσειν κατ' αὐτοῦ πρᾶξαι· καταπονηθέντων δὲ τῶν Καρχηδονίων, ἀντιλήψεσθαι τῆς ἐλευθερίας, τῶν μὲν ὅπλων κυριεύοντας, διὰ δὲ τὰς πράξεις πεφρονηματισμένους. Διὰ τοῦτο γάρ, οἶμαι, κατὰ μὲν τὸν πρῶτον πόλεμον προδοὺς Γέλαν καὶ Καμαρίναν, ταύτας ἀοικήτους ἐποίησεν· ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἐκδότους τὰς πλείστας [ἀοικήτους] Ἑλληνίδας πόλεις συνέθετο. Μετὰ δὲ ταῦτ' ἐν εἰρήνῃ Νάξον καὶ Κατάνην παρασπονδῶν ἐξανδραποδισάμενος; ἣν μὲν κατέσκαψεν, ἣν δὲ τοῖς ἐξ Ἰταλίας Καμπανοῖς οἰκητήριον ἔδωκεν. Ἐπειδὴ δέ, ἐκείνων ἀπολομένων, οἱ περιλειφθέντες πολλάκις ἐπεβάλοντο καταλῦσαι τὴν τυραννίδα, πάλιν τοῖς Καρχηδονίοις πόλεμον κατήγγειλεν· οὐ γὰρ οὕτως εὐλαβεῖτο λῦσαι τὰς συνθήκας παρὰ τοὺς ὅρκους, ὡς ἐφοβεῖτο τὰ παραλελειμμένα συστήματα τῶν Σικελιωτῶν. Καὶ δὴ φαίνεται διὰ παντὸς ἐπηγρυπνηκὼς τῇ τούτων ἀπωλείᾳ. Καὶ πρῶτον μὲν περὶ Πάνορμον δυνάμενος παρατάξασθαι τοῖς πολεμίοις, ἀποβαινόντων ἐκ τῶν νεῶν, καὶ τὰ σώματα κακῶς ἐχόντων διὰ τὸν σάλον, οὐκ ἠβουλήθη· μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Μεσσήνην ἐπίκαιρον καὶ τηλικαύτην πόλιν ἀβοήθητον περιϊδών, εἴασε κατασκαφῆναι, ὅπως μὴ μόνον ὡς πλεῖστοι διαφθείρωνται τῶν Σικελιωτῶν, ἀλλὰ καὶ Καρχηδόνιοι τὰς ἐξ Ἰταλίας βοηθείας καὶ τοὺς ἐκ Πελοποννήσου στόλους ἐμφράξωσι. Τὸ δὲ τελευταῖον ἐν τῷ Καταναίων αἰγιαλῷ διηγωνίσατο, παρεὶς πρὸς τῇ πόλει τὴν μάχην συστήσασθαι, πρὸς τὸ τοὺς ἐλαττουμένους καταφεύγειν εἰς τοὺς οἰκείους λιμέ-

νας. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν μεγάλων πνευμάτων ἐπιγενομένων, καὶ τῶν Καρχηδονίων ἀναγκασθέντων νεωλκῆσαι τὸν στόλον, καιρὸν εἶχε τοῦ νικᾷν κάλλιστον. Τὸ μὲν γὰρ πεζὸν στράτευμα τῶν πολεμίων οὔπω κατηντηκὸς ἦν· τὸ δὲ μέγεθος τοῦ χειμῶνος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν αὐτοῖς τὰς ναῦς ἐξέβραττε. Τότε συνεπιθεμένων ἡμῶν πεζῇ πάντων ἠναγκάσθησαν ἂν ἀποβαίνοντες ἁλίσκεσθαι ῥᾳδίως, ἢ πρὸς τὰ κύματα βιαζόμενοι, τὸν αἰγιαλὸν πληρῶσαι ναυαγίων."

69. „Ἀλλὰ τὸ μὲν Διονυσίου κατηγορεῖν ἐν Συρακουσίοις ἐπὶ πλεῖον, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω. Εἰ γὰρ οἱ δι᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων ἀνήκεστα παθόντες οὐκ ἐγείρονται τοῖς θυμοῖς, ἦπου τοῖς λόγοις προαχθήσονται πρὸς τὴν κατὰ τούτου τιμωρίαν· καὶ ταῦτ᾽ ἰδόντες αὐτὸν πολίτην μὲν γεγονότα πονηρότατον, τύραννον δὲ πικρότατον, στρατηγὸν δὲ πάντων ἀγεννέστατον. Ὁσάκις μὲν γὰρ σὺν τούτῳ παρεταξάμεθα, τοσαυτάκις ἡττήθημεν· νυνὶ δὲ καθ᾽ αὑτοὺς ὀλίγαις ναυσὶ τὴν πᾶσαν τῶν πολεμίων δύναμιν κατεναυμαχήσαμεν. Διόπερ ἕτερον ἡγεμόνα ζητητέον, ὅπως μὴ τὸν σεσυληκότα τοὺς τῶν θεῶν ναοὺς στρατηγὸν ἔχοντες ἐν τῷ πολέμῳ, θεομαχῶμεν. Φανερῶς γὰρ τὸ δαιμόνιον ἀντιπράττει τοῖς τὸν ἀσεβέστατον προχειρισαμένοις ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν. Τὸ γὰρ μετὰ μὲν τούτου πάσας τὰς δυνάμεις ἡττῆσθαι, χωρὶς δὲ τούτου καὶ βραχὺ μέρος ἱκανὸν εἶναι καταπολεμῆσαι Καρχηδονίους, πῶς οὐ πᾶσιν ὁρατὴν ἔχει τὴν τῶν θεῶν ἐπιφάνειαν; Διόπερ, ὦ ἄνδρες, ἐὰν μὲν ἑκὼν ἀποτίθηται τὴν ἀρχὴν, ἐάσωμεν αὐτὸν

ἀπαλλάττεσθαι μετὰ τῶν ἰδίων ἐκ τῆς πόλεως· ἐὰν δὲ μὴ βούληται, καιρὸν ἔχομεν κάλλιστον τὸν παρόντα πρὸς τὸ τῆς ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. Πάντες συνεληλύθαμεν, κύριοι τῶν ὅπλων ἐσμέν, συμμάχους ἔχομεν παρόντας, οὐ μόνον τοὺς ἀπὸ τῆς Ἰταλίας Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. Τὴν δὲ ἡγεμονίαν δοτέον κατὰ τοὺς νόμους πολίταις, ἢ τοῖς κατὰ τὴν μητρόπολιν οἰκοῦσι Κορινθίοις, ἢ τοῖς ἀφηγουμένοις τῆς Ἑλλάδος Σπαρτιάταις."

(C. 70.) Adversatus his consiliis Pharacidas Lacedaemonius, libertatem impedit, cum milite mercenario seditionem cohibens. Dionysius concionem dimittit, multisque modis placare conatur civium animos, Carthaginiensibus magis, quam antea, infensos. Sed castra Poenorum dira invadit lues: cuius etsi naturales apparebant caussae, tamen origo ad illam sacrorum violationem (C. 63.) referebatur.

70. Τοιούτοις τοῦ Θευδώρου χρησαμένου λόγοις, οἱ μὲν Συρακούσιοι μετέωροι ταῖς ψυχαῖς ἐγένοντο, καὶ πρὸς τοὺς συμμάχους ἀπέβλεπον· Φαρακίδου δὲ τοῦ Λακεδαιμονίου, ναυαρχοῦντος τῶν συμμάχων, καὶ παρελθόντος ἐπὶ τὸ βῆμα, πάντες προσεδόκων ἀρχηγὸν ἔσεσθαι τῆς ἐλευθερίας. Ὁ δὲ τὰ πρὸς τὸν τύραννον ἔχων οἰκείως, ἔφησεν αὐτὸν ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἀπεστάλθαι Συρακουσίοις καὶ Διονυσίῳ συμμαχεῖν πρὸς Καρχηδονίους, ἀλλ' οὐ Διονυσίου τὴν ἀρχὴν καταλύειν. Παρὰ δὲ τὴν προσδοκίαν γενομένης τῆς ἀποφάσεως, οἱ μὲν μισθοφόροι συνέδραμον πρὸς τὸν Διονύσιον, οἱ δὲ Συρακούσιοι καταπλαγέντες, τὴν ἡσυχίαν εἶχον, πολλὰ τοῖς Σπαρτιάταις καταρώμενοι. Καὶ γὰρ τὸ πρότε-

ρον Ἀρέτης ὁ Λακεδαιμόνιος, ἀντιλαμβανομένων αὐτῶν τῆς ἐλευθερίας, ἐγένετο προδότης· καὶ τότε Φαρακίδας ἐνέστη ταῖς ὁρμαῖς τῶν Συρακουσίων. Ὁ δὲ Διονύσιος τότε μὲν ἐγένετο περίφοβος, καὶ διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν· μετὰ δὲ ταῦτα φιλανθρώποις λόγοις χρησάμενος, καθωμίλει τῷ πλήθει, καί τινας μὲν δωρεαῖς ἐτίμα, τινὰς δὲ ἐπὶ τὰ συσσίτια παρελάμβανε. Καρχηδονίοις δέ, μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ προαστείου καὶ τὴν σύλησιν τοῦ τε τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης ἱεροῦ, ἐνέπεσεν εἰς τὸ στράτευμα νόσος· συνεπελάβετο δὲ καὶ τῇ τοῦ δαιμονίου συμφορᾷ τὸ μυριάδας εἰς ταὐτὸ συναθροισθῆναι, καὶ τὸ τῆς ὥρας εἶναι πρὸς τὰς νόσους ἐνεργότατον· ἔτι δὲ τὸ ἔχειν ἐκεῖνο τὸ θέρος καύματα παρηλλαγμένα. Ἔοικε δὲ καὶ ὁ τόπος γεγονέναι πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς συμφορᾶς· καὶ γὰρ Ἀθηναῖοι πρότερον τὴν αὐτὴν ἔχοντες παρεμβολήν, πολλοὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς νόσου, ἑλώδους ὄντος τοῦ τόπου καὶ κοίλου. Πρῶτον μέν, πρὶν ἥλιον ἀνατεῖλαι, διὰ τὴν ψυχρότητα τὴν ἐκ τῆς αὔρας μετὰ ὑδάτων, φρίκη κατεῖχε τὰ σώματα· κατὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν ἡ θερμότης ἔπνιγεν, ὡς ἂν τοσούτου πλήθους ἐν στενῷ τόπῳ συνηθροισμένου.

(C. 71.) Summa erat huius morbi atrocitas, coniuncta cum repentino mortis periculo, quod et medicorum consilia elusit, et amicorum opem amovit.

71. Ἥψατο μὲν οὖν ἡ νόσος πρῶτον τῶν Λιβύων, ἐξ ὧν πολλῶν ἀποθνησκόντων, τὸ μὲν πρῶτον ἔθαπτον τοὺς τετελευτηκότας, μετὰ δὲ ταῦτα διά τε τὸ πλῆθος τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τὸ τοὺς νοσοκομοῦν-

τας ὑπὸ τῆς νόσου διαρπάζεσθαι, οὐδεὶς ἐτόλμα προςιέναι τοῖς κάμνουσι. Παραιρεθείσης οὖν καὶ τῆς θεραπείας, ἀβοήθητος ἦν ἡ συμφορά. Διὰ γὰρ τὴν τῶν ἀθάπτων δυςωδίαν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἑλῶν σηπεδόνα, πρῶτον μὲν ἤρχετο τῆς νόσου κατάῤῥους, μετὰ δὲ ταῦτα ἐγίνετο περὶ τὸν τράχηλον οἰδήματα· ἐκ δὲ τοῦ κατ᾽ ὀλίγον ἠκολούθουν πυρετοί, καὶ περὶ τὴν ῥάχιν νεύρων πόνοι, καὶ τῶν σκελῶν βαρύτητες· εἶτ᾽ ἐπεγίνοντο δυςεντερίαι, καὶ φλύκταιναι περὶ τὴν ἐπιφάνειαν ὅλην τοῦ σώματος. Τοῖς μὲν οὖν πλείστοις τοιοῦτον ἦν τὸ πάθος· τινὲς δ᾽ εἰς μανίαν καὶ λήθην τῶν ἁπάντων ἔπιπτον, οἳ περιπορευόμενοι τὴν παρεμβολὴν ἐξεστῶτες τοῦ φρονεῖν, ἔτυπτον τοὺς ἀπαντῶντας. Καθόλου δὲ συνέβη καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἰατρῶν βοήθειαν ἄπρακτον εἶναι, καὶ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ πάθους, καὶ τὴν ὀξύτητα τοῦ θανάτου· πεμπταῖοι γὰρ ἢ τὸ πλεῖστον ἑκταῖοι μετήλλαττον, δεινὰς ὑπομένοντες τιμωρίας· ὥςθ᾽ ὑπὸ πάντων μακαρίζεσθαι τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότας. Καὶ γὰρ οἱ τοῖς κάμνουσι παρεδρεύοντες ἐνέπιπτον εἰς τὴν νόσον ἅπαντες· ὥςτε δεινὴν εἶναι τὴν συμφορὰν τῶν ἀῤῥωστούντων, μηδενὸς θέλοντος ὑπηρετεῖν τοῖς ἀτυχοῦσιν. Οὐ γὰρ μόνον οἱ μηδὲν προςήκοντες ἀλλήλους ἐγκατέλειπον, ἀλλ᾽ ἀδελφοὶ μὲν ἀδελφούς, φίλοι δὲ τοὺς συνήθεις ἠναγκάζοντο προΐεσθαι, διὰ τὸν ὑπὲρ αὑτῶν φόβον.

(C. 72.) Hac calamitate laborantes Carthaginienses subito terra marique adortus Dionysius, mercenariis, quos maxime oderat, caedi obiectis, hostium castella expugnat, et naves vehementissime conquassat.

72. Διονύσιος δὲ ἐπειδὴ τὴν περὶ Καρχηδονίους συμφορὰν ἤκουσεν, ὀγδοήκοντα μὲν ναῦς πληρώσας, Φαρακίδᾳ καὶ Λεπτίνῃ τοῖς ναυάρχοις προσέταξεν ἅμ' ἡμέρᾳ τὸν ἐπίπλουν ταῖς πολεμικαῖς ναυσὶ ποιήσασθαι· αὐτὸς δ', ἀσελήνου τῆς νυκτὸς οὔσης, περιήγαγε τὴν δύναμιν, καὶ περιελθὼν ἐπὶ τὸ τῆς Κυάνης ἱερόν, ἔλαθε τοὺς πολεμίους ἅμ' ἡμέρᾳ προσιὼν τῇ παρεμβολῇ. Τοὺς μὲν οὖν ἱππεῖς καὶ μισθοφόρων πεζοὺς χιλίους προαπέστειλεν εἰς τὸ πρὸς τὴν μεσόγειον ἀνατεῖνον μέρος τῆς τῶν Καρχηδονίων στρατοπεδείας. Οὗτοι δ' ἦσαν οἱ μισθοφόροι τῷ Διονυσίῳ παρὰ πάντας ἀλλοτριώτατοι, καὶ πλεονάκις ἀποστάσεις καὶ ταραχὰς ποιοῦντες. Διόπερ ὁ μὲν Διονύσιος τοῖς ἱππεῦσιν ἦν παρηγγελκώς, ὅταν ἐξάπτωνται τῶν πολεμίων, φεύγειν, καὶ τοὺς μισθοφόρους ἐγκαταλιπεῖν· ὧν ποιησάντων τὸ προσταχθέν, οὗτοι μὲν ἅπαντες κατεκόπησαν. Ὁ δὲ Διονύσιος ἅμα τήν τε παρεμβολὴν καὶ τὰ φρούρια πολιορκεῖν ἐπεχείρησε· καὶ τῶν βαρβάρων διὰ τὸ παράδοξον καταπεπληγμένων, καὶ παραβοηθούντων τεταραγμένως, αὐτὸς μὲν φρούριον τὴν καλουμένην Πολίχναν εἷλε κατὰ κράτος· ἐκ δὲ θατέρου μέρους οἱ ἱππεῖς καί τινες τῶν τριήρων προσπλεύσασαι τὸ πρὸς τῷ Δάσκωνι χωρίον ἐξεπολιόρκησαν. Εὐθὺς δ' αἵ τε ναῦς ἅπασαι τὸν ἐπίπλουν ἐποιήσαντο, καὶ κατὰ τὰς φρουρίων ἁλώσεις ἐπαλαλάξαν-

τος τοῦ στρατοπέδου, περιδεεῖς οἱ βάρβαροι καθειστήκεισαν. Ἐξ ἀρχῆς μὲν γὰρ ἐπὶ τὸ πεζὸν στράτευμα πάντες συνέδραμον, ἀμυνόμενοι τοὺς τὴν παρεμβολὴν πολιορκοῦντας· ὡς δὲ καὶ τὸν τῶν νεῶν ἐπίπλουν εἶδον, πάλιν ἐξεβοήθουν ἐπὶ τὸν ναύσταθμον· καταταχούμενοι δ' ὑπὸ τῆς ὀξύτητος τοῦ καιροῦ, τὴν ἑαυτῶν σπουδὴν εἶχον ἄπρακτον. Ἔτι γὰρ αὐτῶν ἀναβαινόντων ἐπὶ τὰ καταστρώματα, καὶ μόγις πληρούντων τὰς τριήρεις, αἱ πολέμιαι ναῦς ταῖς εἰρεσίαις ἐλαυνόμεναι πλαγίαις ἐνέσειον. Ἐκ μὲν οὖν μιᾶς ἐπικαίρου πληγῆς κατέδυον τὰς τιτρωσκομένας ναῦς· αἱ δὲ πλείοσιν ἐμβολαῖς ἀναῤῥήττουσαι τὰς συγγεγομφωμένας σανίδας, δεινὴν ἔκπληξιν τοῖς ἀντιταττομένοις παρείχοντο. Πάντῃ δὲ τῶν ἐξοχωτάτων νεῶν θραυομένων, αἱ μὲν ἐκ τῶν ἐμβόλων ἀναῤῥηττόμεναι λακίδες ἐξαίσιον ἐποιοῦντο ψόφον, ὁ δὲ παρὰ τὴν μάχην παρήκων αἰγιαλὸς ἔγεμε νεκρῶν.

(C. 73.) Tali successu pedestres copiae alacriores factae, in barbarorum classem ignem coniiciunt, quo naves hominesque miserabiliter conflagraverunt.

73. Οἱ δὲ Συρακούσιοι, τῷ προτερήματι συμφιλοτιμούμενοι, κατὰ πολλὴν σπουδὴν ἀλλήλους ἔφθανον ἐπιπηδῶντες ταῖς πολεμίαις ναυσί, καὶ τοὺς βαρβάρους, καταπεπληγμένους τὸ μέγεθος τῆς περιστάσεως, περιχυθέντες ἐφόνευον. Οὐ μὴν οὐδ' οἱ πεζῇ τῷ ναυστάθμῳ προςβάλλοντες ἐλείποντο τῆς τούτων σπουδῆς· ἐν οἷς συνέβαινεν εἶναι καὶ αὐτὸν τὸν Διονύσιον, παριππευκότα πρὸς τὸ κατὰ Δάσκωνα μέρος. Εὑρόντες γὰρ πεντηκοντόρους τεσσαρά-

κοντα νενεωλκημένας, καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς ναῦς παρορμούσας ὁλκάδας, καί τινας τῶν τριήρων, πῦρ εἰς αὐτὰς ἐνῆκαν. Ταχὺ δὲ τῆς φλογὸς εἰς ὕψος ἀρθείσης, καὶ χεομένης ἐπὶ πολὺν τόπον, ἐφλέγετο τὰ σκάφη· καὶ τῶν ἐμπόρων τε καὶ ναυκλήρων οὐδεὶς ἠδύνατο παραβοηθῆσαι, διὰ τὸ πλῆθος τοῦ πυρός. Ἐπιγενομένου δὲ μεγάλου πνεύματος, ἐκ τῶν νενεωλκημένων σκαφῶν ἐφέρετο τὸ πῦρ ἐπὶ τὰς ὁρμούσας ὁλκάδας. Τῶν δ᾽ ἀνδρῶν ἐκκολυμβώντων διὰ τὸν ἀπὸ τῆς πνιγὸς φόβον, καὶ τῶν ἀγκυρίων ἀποκαομένων, διὰ τὸν κλύδωνα συνέκρουον αἱ ναῦς, καί τινες μὲν ὑπ᾽ ἀλλήλων συντριβόμεναι διεφθείροντο, τινὲς δὲ ὑπὸ τοῦ πνεύματος ὠθούμεναι, αἱ πλεῖσται δ᾽ ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀπώλλυντο. Ἔνθα δὴ τῶν φορτηγῶν πλοίων ἀναφερομένης τῆς φλογὸς διὰ τῶν ἱστῶν, καὶ τὰς κεραίας καταφλεγούσης, τοῖς ἐκ τῆς πόλεως θεατρικὴν συνέβαινε γίνεσθαι τὴν θέαν, καὶ τοῖς δι᾽ ἀσέβειαν κεραυνωθεῖσι φαίνεσθαι παραπλησίαν τὴν ἀπώλειαν τῶν βαρβάρων.

(C. 74.) Iam vulgus pontonibus impositum advolat, diripitque naves flamma correptas; et omnes Syracusani, hostibus lue, incendio, caede devictis, laetitia exsultant. Nocte ingruente Dionysius castra sua barbarorum castris opponit.

74. Διόπερ τοῖς εὐτυχήμασι μετεωριζόμενοι, τὰ πορθμεῖα συνεπλήρουν οἵ τε πρεσβύτατοι τῶν παίδων, καὶ τῶν παρηκμακότων ταῖς ἡλικίαις οἱ μὴ τελείως ὑπὸ τοῦ γήρως καταπονούμενοι. Πρὸς δὲ τὰς κατὰ τὸν λιμένα ναῦς ὡς ἔτυχε προσπλέοντες ἀθρόοι, τὰς μὲν προδιεφθαρμένας ὑπὸ τοῦ πυρὸς διήρπαζον, ἐκλέγοντες τῶν χρησίμων τὰ δυνάμενα βοηθείας

τυχεῖν, τὰς δ' ἀκεραίους ἐξαπτόμενοι κατῆγον εἰς τὴν πόλιν. Οὕτως οὐδὲ οἱ τῶν κατὰ πόλεμον ἀφιέμενοι διὰ τὰς ἡλικίας, καρτερεῖν ἠδύναντο, διὰ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς ἡ φιλοτιμία τῆς ψυχῆς κατήρτυε τὴν ἡλικίαν. Τοῦ δὲ περὶ τὴν νίκην λόγου διαῤῥυέντος κατὰ τὴν πόλιν, τὰς οἰκίας ἐξέλειπον ὁμοῦ τοῖς οἰκέταις παῖδες καὶ γυναῖκες, καὶ πάντων σπευδόντων ἐπὶ τὰ τείχη, πᾶς ὁ τόπος ἔγεμε τῶν θεωμένων. Τούτων δ' οἱ μὲν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας ἐκτείνοντες, ηὐχαρίστουν τοῖς θεοῖς, οἱ δὲ τῆς τῶν ἱερῶν συλήσεως ἔφασαν εἰληφέναι τοὺς βαρβάρους τὴν παρὰ τοῦ δαιμονίου τιμωρίαν. Ἐφαίνετο γὰρ διὰ μακροῦ θεομαχίᾳ παραπλήσιος ἡ θέα, τοσούτων μὲν νεῶν πυρπολουμένων, τῆς δὲ φλογὸς διὰ τῶν ἱστίων εἰς ὕψος ἀναφερομένης· καὶ τῶν μὲν Ἑλλήνων καθ' ἕκαστον τῶν προτερημάτων ἐπισημαινομένων ἐξαισίῳ βοῇ, τῶν δὲ βαρβάρων διὰ τὴν ἔκπληξιν τοῦ δεινοῦ πολὺν θόρυβον καὶ κραυγὴν σύμμικτον ποιούντων. Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε μὲν τῆς νυκτὸς ἐπιγενομένης ἡ μάχη διελύθη, καὶ Διονύσιος ἐπεστρατοπέδευσε τοῖς βαρβάροις, πρὸς τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ παρεμβολὴν ποιησάμενος.

(C. 75.) Sed Imilco veniam clam redeundi in patriam magno pretio a Dionysio redimit. Fugientes insectantur Corinthii. Siculi et ipsi fuga dilabuntur. Reliquus exercitus in castris vel comprehenditur, vel caeditur, solis exceptis Hispanis, quibuscum Dionysius foedus pangit.

75. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν ἡττημένοι, διεπρεσβεύσαντο πρὸς τὸν Διονύσιον λάθρα τῶν Συρακουσίων· ἠξίουν δὲ αὐτὸν ἀφιέναι τοὺς περιλειπομένους εἰς Λιβύην διακομι-

σθῆναι, καὶ τὰ κατὰ τὴν παρεμβολὴν αὐτοῖς ὄντα τριακόσια τάλαντα δώσειν ἐπηγγέλλοντο. Ὁ δὲ Διονύσιος ἅπαντας μὲν ἀδύνατον εἶναι φυγεῖν ἀπεφαίνετο, τοὺς δὲ [Καρχηδονίους] πολιτικοὺς συνεχώρησε μόνους νυκτὸς ἀπελθεῖν λάθρα κατὰ θάλατταν. Ἤιδει γὰρ τοὺς Συρακουσίους καὶ τοὺς συμμάχους οὐκ ἐπιτρέψοντας αὐτῷ περὶ τούτων συγχωρεῖν τοῖς πολεμίοις. Ταῦτα δ' ἔπραττεν ὁ Διονύσιος, οὐ βουλόμενος τελείως ἀπολέσθαι τὴν τῶν Καρχηδονίων δύναμιν, ὅπως οἱ Συρακούσιοι, διὰ τὸν ἀπὸ τούτων φόβον, μηδέποτε σχολὴν λάβωσιν ἀντέχεσθαι τῆς ἐλευθερίας. Ὁ μὲν οὖν Διονύσιος, συνθέμενος εἰς ἡμέραν τετάρτην ἐπὶ νύκτα τὴν φυγὴν τοῖς Καρχηδονίοις, τὸ στρατόπεδον ἀπήγαγεν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ δ' Ἰμίλκων νυκτὸς παρακομίσας εἰς τὴν ἀκρόπολιν τὰ τριακόσια τάλαντα, παρέδωκε τοῖς ἐν τῇ Νήσῳ τεταγμένοις ὑπὸ τοῦ τυράννου· αὐτὸς δέ, ἐπεὶ παρῆν ὁ συγκείμενος χρόνος, νυκτὸς ἐπλήρωσε τετταράκοντα τριήρεις τῶν πολιτικῶν, καὶ καταλιπὼν τὸ λοιπὸν ἅπαν τὸ στρατόπεδον, ὥρμησε φεύγειν. Ἤδη δ' αὐτοῦ τὸν λιμένα διεκπεπλευκότος, ᾔσθοντό τινες τῶν Κορινθίων τὸν δρασμόν, καὶ ταχέως ἀπήγγειλαν τῷ Διονυσίῳ. Τοῦ δὲ τοὺς στρατιώτας τότε καλοῦντος εἰς τὰ ὅπλα, καὶ κατὰ σχολὴν τοὺς ἡγεμόνας ἀθροίζοντος, οὐκ ἀνέμειναν αὐτὸν οἱ Κορίνθιοι· ταχὺ δ' ἀναχθέντες ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐν ταῖς εἰρεσίαις φιλοτιμούμενοι, τὰς ἐσχάτας Φοινίσσας ναῦς κατέλαβον· ἃς τοῖς ἐμβόλοις συντρίψαντες κατέδυσαν. Μετὰ δὲ ταῦτα

Διονύσιος μὲν ἐξήγαγε τὴν δύναμιν· οἱ δὲ συμμαχοῦντες τοῖς Καρχηδονίοις Σικελοί, φθάσαντες τοὺς Συρακουσίους, ἔφυγον διὰ τῆς μεσογείου, καὶ σχεδὸν πάντες διεσώθησαν εἰς τὰς πατρίδας. •Καὶ Διονύσιος μέν, τὰς ὁδοὺς διαλαβὼν φυλακαῖς, ἀπήγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν τῶν πολεμίων στρατοπεδείαν ἔτι νυκτὸς οὔσης· οἱ δὲ βάρβαροι, καταλειφθέντες ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν Καρχηδονίων, ἔτι δὲ τῶν Σικελῶν, ἠθύμησαν, καὶ καταπλαγέντες ἔφευγον. Οἱ μὲν ἐν ταῖς ὁδοῖς ταῖς προφυλακαῖς ἐμπίπτοντες συνελαμβάνοντο, οἱ δὲ πλεῖστοι τὰ ὅπλα ῥιπτοῦντες συνήντων, δεόμενοι φείσασθαι τοῦ βίου· μόνοι δὲ Ἴβηρες ἠθροισμένοι μετὰ τῶν ὅπλων, ἐπεκηρυκεύοντο περὶ συμμαχίας. Διονύσιος δὲ πρὸς μὲν τούτους σπεισάμενος, κατέταξε τοὺς Ἴβηρας εἰς τοὺς μισθοφόρους· τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος ἐζώγρησε, καὶ τὴν λοιπὴν ἀποσκευὴν ἐφῆκε τοῖς στρατιώταις διαρπάσαι.

(C. 76.) Hanc fortunae subitam et insignem mutationem convertit scriptor ad demonstrandam superbiae et impietatis divinam ultionem. Nam et Carthaginienses summa calamitate afflicti sunt, et Imilco in maxima ignominia et miseria vitam inedia finiit.

76. Οὕτω μὲν οὖν τοῖς Καρχηδονίοις ἡ τύχη τάχιον τὴν μεταβολὴν ἐποίησε, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξεν, ὡς οἱ μεῖζον τοῦ καθήκοντος ἐπαιρόμενοι ταχέως ἐξελέγχουσι τὴν ἰδίαν ἀσθένειαν. Ἐκεῖνοι γὰρ τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν σχεδὸν ἁπασῶν, πλὴν Συρακουσῶν, κρατοῦντες, καὶ ταύτην ἁλώσεσθαι προσδοκῶντες, ἐξαίφνης ὑπὲρ τῆς ἰδίας πατρίδος ἀγωνιᾷν ἠναγκάσθησαν· καὶ τοὺς τάφους τῶν Συ-

ρακουσίων ἀνατρέψαντες, πεντεκαίδεκα μυριάδας εἶδον ἀτάφους διὰ τὸν λοιμὸν σεσωρευμένους· πυρπολήσαντες δὲ τὴν χώραν τῶν Συρακουσίων, ἐκ μεταβολῆς εὐθὺς εἶδον τὸν ἴδιον στόλον ἐμπυρισθέντα· εἰς δὲ τὸν λιμένα πάσῃ τῇ δυνάμει καταπλέοντες ὑπερηφάνως, καὶ τοῖς Συρακουσίοις ἐπιδεικνύμενοι τὰς ἑαυτῶν εὐτυχίας, ἠγνόουν ἑαυτοὺς μέλλοντας νυκτὸς ἀποδράσεσθαι καὶ τοὺς συμμάχους ἐκδότους καταλιπεῖν τοῖς πολεμίοις. Αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγός, ὁ ποιησάμενος σκηνὴν ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ, πρόσοδον δὲ τὸν ἐκ τῶν ἱερῶν συληθέντα πλοῦτον, αἰσχρῶς μετ' ὀλίγων εἰς Καρχηδόνα διέφυγεν, ὅπως μὴ τὸν ὀφειλόμενον τῇ φύσει θάνατον ἀποδοὺς, ἀθῷος γένηται τῶν ἀσεβημάτων, ἀλλ' ἐν τῇ πατρίδι περιβόητον ἔχῃ τὸν βίον, ὑπὸ πάντων ὀνειδιζόμενος. Εἰς τοσοῦτο δ' ἦλθεν ἀτυχίας, ὥστε μετὰ τῆς εὐτελεστάτης ἐσθῆτος περιῄει τοὺς κατὰ πόλιν ναοὺς, κατηγορῶν τῆς ἰδίας ἀσεβείας, καὶ περὶ τῶν εἰς θεοὺς ἁμαρτημάτων ὁμολογουμένην διδοὺς τιμωρίαν τῷ δαιμονίῳ. Τὸ δὲ τέλος, ἑαυτοῦ καταγνοὺς θάνατον, ἀπεκαρτέρησε, πολλὴν τοῖς πολίταις ἀπολιπὼν δεισιδαιμονίαν· εὐθὺς γὰρ καὶ τἄλλα τὰ πρὸς τὸν πόλεμον αὐτοῖς ἡ τύχη συνήθροισε.

(C. 77.) Finito cum Syracusanis bello, in ipsa Libya socii Carthaginiensibus insurgunt, gravi imperio iam dudum exacerbati. Itaque Tuneto occupato, hinc in aciem procedunt, et in conflictibus superiores, cives intra muros coercent. At Carthaginienses, iniecta tum demum animis religione, Deorum numina placandi curant, institutis Graecorum ritu novis sacris. Tandem rebelles, vel commeatus penuria pressi, vel pecunia corrupti, in patrias terras dilabuntur.

77. Τῆς γὰρ συμφορᾶς διακηρυχθείσης κατὰ

τὴν Λιβύην, οἱ σύμμαχοι, πάλαι μισοῦντες τὸ βάρος τῆς τῶν Καρχηδονίων ἡγεμονίας, τότε διὰ τὴν τῶν στρατιωτῶν ἐν Συρακούσαις προδοσίαν πολὺ μᾶλλον ἐξέκαυσαν τὸ κατ᾽ αὐτῶν μῖσος. Διόπερ ἅμα μὲν ὑπὸ τῆς ὀργῆς προαχθέντες, ἅμα δὲ καταφρονήσαντες αὐτῶν διὰ τὴν ἀτυχίαν, ἀντείχοντο τῆς ἐλευθερίας. Διαπρεσβευσάμενοι δὲ πρὸς ἀλλήλους, ἤθροισαν δύναμιν, καὶ προελθόντες, ἐν ὑπαίθρῳ κατεστρατοπέδευσαν. Ταχὺ δ᾽ οὐ μόνον ἐλευθέρων, ἀλλὰ καὶ δούλων συντρεχόντων, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μυριάδες εἴκοσι συνηθροίσθησαν. Καταλαβόμενοι δὲ Τύνητα, πόλιν οὐ μακρὰν τῆς Καρχηδόνος κειμένην, ἐκ ταύτης παρετάττοντο, καὶ πλεονεκτοῦντες ἐν ταῖς μάχαις, τειχήρεις τοὺς Φοίνικας συνεῖχον. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι φανερῶς ὑπὸ τῶν θεῶν πολεμούμενοι, τὸ μὲν πρῶτον κατ᾽ ὀλίγους ξυνιόντες ἐξεταράττοντο, καὶ τὸ δαιμόνιον ἱκέτευον λῆξαι τῆς ὀργῆς· μετὰ δὲ ταῦτα πᾶσαν τὴν πόλιν δεισιδαιμονία κατέσχε καὶ δέος, ἑκάστου τὸν τῆς πόλεως ἀνδραποδισμὸν τῇ διανοίᾳ προλαμβάνοντος. Διόπερ ἐψηφίσαντο παντὶ τρόπῳ τοὺς ἀσεβηθέντας θεοὺς ἐξιλάσασθαι. Οὐ παρειληφότες δ᾽ ἐν τοῖς ἱεροῖς, οὔτε Κόρην οὔτε Δήμητρα, τούτων ἱερεῖς τοὺς ἐπισημοτάτους τῶν πολιτῶν κατέστησαν, καὶ μετὰ πάσης σεμνότητος τὰς θεὰς ἱδρυσάμενοι, τὰς θυσίας τοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔθεσιν ἐποίουν, καὶ τῶν παρ᾽ αὐτοῖς ὄντων Ἑλλήνων τοὺς χαριεστάτους ἐπιλέξαντες, ἐπὶ τὴν τῶν θεῶν θεραπείαν ἔταξαν. Μετὰ δὲ ταῦτα ναῦς τε κατεσκεύαζον καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐπιμελῶς ἡτοί-

μαζον. Οἱ δ᾽ ἀποστάται, μιγάδες ὄντες, οὐδ᾽ ἡγεμόνας ἀξιοχρέους εἶχον, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐστασίαζον περὶ τῆς ἡγεμονίας. Καί τινες αὐτῶν χρήμασιν ὑπὸ Καρχηδονίων διαφθαρέντες, ἐγκατέλιπον τὰς κοινὰς ἐλπίδας. Τὸ δὲ μέγιστον, αὐτοῖς μὲν διὰ τὸ πλῆθος ἐξέλειπον αἱ τροφαί, τοῖς δὲ Καρχηδονίοις κατὰ θάλατταν ἐκ Σαρδοῦς παρεκομίζοντο. Ὅθεν διά τε τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς, καί τινων προδοσίαν, οὗτοι μὲν διαλυθέντες εἰς τὰς πατρίδας, ἀπήλλαξαν τοῦ μεγίστου φόβου Καρχηδονίους. Καὶ τὰ μὲν κατὰ Λιβύην ἐν τούτοις ἦν.

(C. 78.) Dionysius, comprehenso mercenariorum duce, Aristotele, horum infensos animos conciliat, data in stipendium Leontinorum urbe agroque. Dein novos conscribit mercenarios, principatus custodes; novis item incolis desertas urbes frequentat. Messenii, quos ille Messanae primum collocarat, mox Lacedaemoniorum caussa aliorsum transtulerat, urbem Tyndaridem exstruunt. Crescunt opes Dionysii crebris in Siculorum fines expeditionibus.

78. Διονύσιος δέ, θεωρῶν τοὺς μισθοφόρους ἀλλοτριώτατα πρὸς αὐτὸν ἔχοντας, καὶ φοβούμενος μὴ διὰ τούτων καταλυθῇ, τὸ μὲν πρῶτον Ἀριστοτέλην τὸν ἀφηγούμενον αὐτῶν συνέλαβε· μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ πλήθους συντρέχοντος μετὰ τῶν ὅπλων, καὶ τοὺς μισθοὺς πικρότερον ἀπαιτούντων, τὸν μὲν Ἀριστοτέλην ἔφησεν ἀποστέλλειν εἰς Λακεδαίμονα, κριθησόμενον ἐν τοῖς ἰδίοις πολίταις ὑφέξοντα· τοῖς δὲ μισθοφόροις, ὡς μυρίοις οὖσι τὸν ἀριθμόν, ἔδωκε ἐν τοῖς μισθοῖς τὴν τῶν Λεοντίνων πόλιν τε καὶ χώραν. Ῥᾳδίως δ᾽ αὐτῶν ὑπακουσάντων διὰ τὸ κάλλος τῆς χώρας, οὗτοι μὲν κατακληρουχήσαντες ᾤκουν ἐν

Λεοντίνοις· ὁ δὲ Διονύσιος ἄλλους μισθοφόρους ξενολογήσας, τούτοις τε καὶ τοῖς ἠλευθερωμένοις οἰκέταις ἐνεπίστευσε τὴν ἀρχήν. Μετὰ δὲ τὴν τῶν Καρχηδονίων συμφοράν, οἱ διασωζόμενοι τῶν ἐξηνδραποδισμένων κατὰ Σικελίαν πόλεων ἠθροίζοντο, καὶ τὰς ἰδίας κομιζόμενοι πατρίδας, ἑαυτοὺς ἀνελάμβανον. Διονύσιος δ' εἰς Μεσσήνην κατῴκισε χιλίους μὲν Λοκρούς, τετρακισχιλίους δὲ Μεδιμναίους, ἑξακοσίους δὲ τῶν ἐκ Πελοποννήσου Μεσσηνίων, ἔκ τε Ζακύνθου καὶ Ναυπάκτου φευγόντων. Θεωρῶν δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους προσκόπτοντας ἐπὶ τῷ τοὺς ὑφ' ἑαυτῶν ἐκβεβλημένους Μεσσηνίους ἐν ἐπισήμῳ πόλει κατοικίζεσθαι, μετήγαγεν ἐκ Μεσσήνης αὐτούς, καὶ χωρίον τι παρὰ θάλατταν δούς, τῆς Ἀβακαινίνης χώρας ἀπετέμετο, καὶ προσώρισεν ὅσον αὐτῆς μέρος ἀπετέμετο. Οἱ δὲ Μεσσήνιοι τὴν μὲν πόλιν ὠνόμασαν Τυνδαρίδα, πολιτευόμενοι δὲ πρὸς αὐτοὺς εὐνοϊκῶς, πολλοὺς πολιτογραφοῦντες, ταχὺ πλείους πεντακισχιλίων ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὴν τῶν Σικελῶν χώραν πλεονάκις στρατεύσας Σμενεὸν μὲν καὶ Μοργαντῖνον εἷλεν, πρὸς Ἄγυρι δὲ τὸν Ἀγυριναίων τύραννον, καὶ Δάμωνα τὸν δυναστεύοντα Κεντοριπίνων, ἔτι δ' Ἐρβιταίους τε καὶ Ἀσσωρίνους συνθήκας ἐποιήσατο. Παρέλαβε δὲ διὰ προδοσίας Κεφαλοίδιον, καὶ Σολοῦντα, καὶ τὴν Ἔνναν. Πρὸς δὲ τούτοις πρὸς Ἐρβησσινοὺς εἰρήνην ἐποιήσατο. Καὶ τὰ μὲν κατὰ Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

(C. 79.) Repetit nunc Auctor res Lacedaemoniorum contra Persas in Asia gestas, quas inde ab Ol. XCV, 2. supra (C. 36 — 39.) omiserat. — Agesilaus, dux Lacedaemoniorum, traiectis Ephesum copiis, Persarum provincias populatur, impetratque a rege Aegyptiorum navalis belli apparatum cum frumento. Tum Pharax, Lacedaemoniorum navarchus, Cononem oppugnat, Persicae classi praefectum; sed Artaphernis et Pharnabazi copiis Cauno depulsus, totam classem Rhodum abducit. Rhodii autem, eiectis Graecis, recipiunt Persas, missumque ab Aegyptiis frumentum rapiunt. Cono aliis praeterea auxiliis augetur.

79. *Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα, Λακεδαιμόνιοι προορώμενοι τὸ μέγεθος τοῦ πρὸς Πέρσας πολέμου, τὸν ἕτερον τῶν βασιλέων Ἀγησίλαον ἐπέστησαν τοῖς πράγμασιν. Οὗτος δ' ἑξακισχιλίους στρατιώτας ἐπιλέξας, τριάκοντα δὲ τῶν πολιτῶν εἰς τὸ συνέδριον τοὺς ἀρίστους κατατάξας, διεβίβασε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς Ἔφεσον· ἐκεῖ δὲ στρατολογήσας τετρακισχιλίους, προήγαγε τὴν δύναμιν εἰς ὕπαιθρον, οὖσαν πεζῶν μὲν μυρίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων. Ἠκολούθει δ' αὐτοῖς ἀγοραῖος ὄχλος τῆς ἁρπαγῆς χάριν, οὐκ ἐλάττων τοῦ προειρημένου. Διεξιὼν δὲ τὸ Καΰστριον πεδίον, διέφθειρε τὴν χώραν τὴν ὑπὸ τοὺς Πέρσας οὖσαν, μέχρις ὅτου κατήντησεν εἰς Κύμην. Ἐκεῖθεν δ' ὁρμηθείς, τὸ πλεῖστον τοῦ θέρους τήν τε Φρυγίαν καὶ τὰ συνεχῆ διετέλεσε πορθῶν, καὶ τὴν δύναμιν ἐμπλήσας ὠφελείας, ὑπὸ τὸ φθινόπωρον ἀνέκαμψεν εἰς Ἔφεσον. Τούτων δὲ πραττομένων, Λακεδαιμόνιοι μὲν πρέσβεις ἀπέστειλαν πρὸς Νεφερέα τὸν Αἰγύπτου βασιλέα περὶ συμμαχίας· ὃς ἀντὶ τῆς βοηθείας ἐδωρήσατο σκευὴν τοῖς Σπαρτιάταις ἑκατὸν τριήρεσι, σίτου δὲ μυριάδας πεντήκοντα. Φάραξ δὲ ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχος, ἀναχθεὶς ἐκ Ῥόδου ναυσὶν ἑκατὸν εἴκοσι, κατέπλευσε*

τῆς Καρίας πρὸς Σάσανδα, φρούριον ἀπέχον τῆς Καύνου σταδίους ἑκατὸν πεντήκοντα. Ἐκεῖθεν δὲ ὁρμώμενος ἐπολιόρκει τὴν Καῦνον, καὶ Κόνωνα μὲν τὸν τοῦ βασιλικοῦ στόλου τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντα, διατρίβοντα δὲ ἐν Καύνῳ μετὰ νεῶν τεσσαράκοντα Ἀρταφέρνου δὲ καὶ Φαρναβάζου μετὰ πολλῆς δυνάμεως παραβοηθήσαντος τοῖς Καυνίοις, ὁ Φάραξ ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, καὶ μετὰ τοῦ στόλου παντὸς ἀπῆγεν εἰς Ῥόδον. Μετὰ δὲ ταῦτα Κόνων μὲν ἀθροίσας ὀγδοήκοντα τριήρεις, ἔπλευσεν εἰς Χεῤῥόνησον· Ῥόδιοι δὲ ἐκβαλόντες τὸν τῶν Πελοποννησίων στόλον, ἀπέστησαν ἀπὸ Λακεδαιμονίων, καὶ τὸν Κόνωνα προσεδέξαντο μετὰ τοῦ στόλου παντὸς εἰς τὴν πόλιν. Οἱ δ᾽ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸν δωρηθέντα σῖτον κατακομίζοντες Λακεδαιμόνιοι, τὴν ἀπόστασιν τῶν Ῥοδίων ἀγνοοῦντες, τεθαῤῥηκότες προσέπλεον τῇ νήσῳ. Ῥόδιοι δὲ καὶ Κόνων ὁ τῶν Περσῶν ναύαρχος καταγαγόντες τὰς ναῦς εἰς τοὺς λιμένας, ἐπλήρωσαν σίτου τὴν πόλιν. Παρεγενήθησαν δὲ τῷ Κόνωνι τριήρεις ἐννενήκοντα, δέκα μὲν ἀπὸ Κιλικίας, ὀγδοήκοντα δ᾽ ἀπὸ Φοινίκης, ὧν ὁ Σιδωνίων δυνάστης εἶχε τὴν ἡγεμονίαν.

(C. 80.) Tum Agesilaus Lydiam vastat, proelioque in campis ad Caystrum commisso, Tissaphernem insidiis exceptum vincit, castrisque exuit. Quem rex Artaxerxes ira correptus, et a matre Parysatide sollicitatus, decollare iubet, ducem belli Tithraustem constituens. Is semestres cum Agesilao inducias fecit.

80. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀγησίλαος μὲν ἐξαγαγὼν τὴν δύναμιν εἰς τὸ Καΰστρου πεδίον καὶ τὴν περὶ Σίπυλον χώραν, ἐδήωσε τὰς τῶν ἐγχωρίων κτήσεις. Τισσαφέρνης δὲ μυρίους μὲν ἱππεῖς, πεντακισμυ-

ρίους δὲ πεζοὺς ἀθροίσας, ἐπηκολούθει τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ τοὺς ἀποσπωμένους τῆς τάξεως ἐν ταῖς προνομαῖς ἀνήρει. Ἀγησίλαος δὲ εἰς πλινθίον συντάξας τοὺς στρατιώτας, ἀντείχετο τῆς παρὰ τὸν Σίπυλον παρωρείας, ἐπιτηρῶν καιρὸν εὔθετον εἰς τὴν τῶν πολεμίων ἐπίθεσιν. Ἐπελθὼν δὲ τὴν χώραν μέχρι Σάρδεων, ἔφθειρε τούς τε κήπους, καὶ τὸν παράδεισον τὸν Τισσαφέρνους, φυτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις πολυτελῶς πεφιλοτεχνημένον εἰς τρυφὴν καὶ τὴν ἐν εἰρήνῃ τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν. Μετὰ δὲ ταῦτ᾽ ἐπιστρέψας, ὡς ἀνὰ μέσον ἐγενήθη τῶν τε Σάρδεων καὶ Θυβαρνῶν, ἀπέστειλε Ξενοκλέα τὸν Σπαρτιάτην μετὰ χιλίων καὶ τετρακοσίων στρατιωτῶν νυκτὸς εἴς τινα δασὺν τόπον, ὅπως ἐνεδρεύσῃ τοῖς βαρβάροις. Αὐτὸς δ᾽ ἅμ᾽ ἡμέρᾳ πορευόμενος μετὰ τῆς δυνάμεως, ἐπειδὴ τὴν μὲν ἐνέδραν παρήλλαξεν, οἱ δὲ βάρβαροι προςπίπτοντες ἀτάκτως τοῖς ἐπὶ τῆς οὐραγίας ἐξήπτοντο, παραδόξως ἐξαίφνης ἐπέστρεψεν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. Γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, καὶ τοῦ συσσήμου τοῖς κατὰ τὴν ἐνέδραν οὖσιν ἀρθέντος, ἐκεῖνοι μὲν παιανίσαντες ἐπεφέροντο τοῖς πολεμίοις, οἱ δὲ Πέρσαι, θεωροῦντες αὑτοὺς ἀπολαμβανομένους εἰς μέσον, κατεπλάγησαν, καὶ παραχρῆμα ἔφευγον. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγησίλαον μέχρι μέν τινος ἐπιδιώξαντες, ἀνεῖλον μὲν ὑπὲρ τοὺς ἑξακιςχιλίους, αἰχμαλώτων δὲ πολὺ πλῆθος ἤθροισαν· τὴν δὲ παρεμβολὴν διήρπασαν, γέμουσαν πολλῶν ἀγαθῶν. Ἀπὸ δὲ τῆς μάχης Τισσαφέρνης μὲν εἰς Σάρδεις ἀπεχώρησε, καταπεπληγμένος τὴν τόλμαν τῶν Λακεδαιμο-

νίων· Ἀγησίλαος δ' ἐπεχείρησε μὲν εἰς τὰς ἄνω σατραπείας * * *, ἐν δὲ τοῖς ἱεροῖς οὐ δυνάμενος καλλιερῆσαι, πάλιν ἀπήγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ θάλασσαν. Ἀρταξέρξης δὲ ὁ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς τά τε ἐλαττώματα πυθόμενος, καὶ κατοῤῥωδῶν τὸν πρὸς τοὺς Ἕλληνας πόλεμον, δι' ὀργῆς εἶχε τὸν Τισσαφέρνην. Τοῦτον γὰρ αἴτιον τοῦ πολέμου γεγονέναι * * * ὑπὸ τῆς μητρὸς Παρυσάτιδος ἦν ἠξιωμένος τιμωρήσασθαι τὸν Τισσαφέρνην· εἶχε γὰρ αὕτη διαφόρως πρὸς αὐτὸν, ἐκ τοῦ διαβεβληκέναι τὸν υἱὸν αὐτῆς Κῦρον, ὅτε τὴν ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν στρατείαν ἐποιεῖτο. Καταστήσας οὖν Τιθραύστην ἡγεμόνα, τούτῳ μὲν παρήγγειλε συλλαμβάνειν Τισσαφέρνην, πρὸς δὲ τὰς πόλεις καὶ τοὺς σατράπας ἔπεμψεν ἐπιστολὰς, ὅπως ἂν πάντες ποιῶσι τούτῳ τὸ προσταττόμενον. Ὁ δὲ Τιθραύστης παραγενόμενος εἰς Κολοσσὰς τῆς Φρυγίας, συνέλαβε Τισσαφέρνην διά τινος Λαρισσαίου σατράπου λουόμενον, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποκόψας, ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα· αὐτὸς δὲ τὸν Ἀγησίλαον πείσας εἰς λόγους ἐλθεῖν, ἑξαμηνιαίους ἀνοχὰς ἐποιήσατο.

(C. 81.) Eodem tempore bellum Boeoticum oritur, inter Boeotos et Phocenses gestum. His opem laturi Lacedaemonii, Lysandrum et Pausaniam mittunt. Sed Pausanias, postquam collegae copias fusas vidit, pactis induciis, exercitum in Peloponnesum reducit. — Interea Cono, ad Regem profectus, Persicae classi summus praetor constituitur: qui Pharnabazum socium et pecuniae dispensatorem eligit.

81. Τῶν δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν τοῦτον τὸν τρόπον διῳκημένων, Φωκεῖς πρὸς Βοιωτοὺς ἔκ τινων ἐγκλημάτων εἰς πόλεμον καταστάντες, ἔπεισαν τοὺς Λα-

κεδαιμονίους συμμαχεῖν κατὰ τῶν Βοιωτῶν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον αὐτοῖς ἀπέστειλαν Λύσανδρον μετὰ στρατιωτῶν ὀλίγων, ὃς εἰσελθὼν εἰς τὴν Φωκίδα, συνήγαγε δύναμιν· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ Παυσανίας ὁ βασιλεὺς ἐξεπέμφθη μετὰ στρατιωτῶν ἑξακισχιλίων. Βοιωτοὶ δὲ πείσαντες Ἀθηναίους συνεπιλαβέσθαι τοῦ πολέμου, τότε μὲν καθ' αὑτοὺς ὥρμησαν, καὶ κατέλαβον Ἁλίαρτον ὑπὸ Λυσάνδρου καὶ Φωκέων πολιορκουμένην. Γενομένης δὲ μάχης, ὅ,τε Λύσανδρος ἔπεσε, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων πολλοί· τῶν δὲ Βοιωτῶν ἡ μὲν ὅλη φάλαγξ ταχέως ἐπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ, τῶν δὲ Θηβαίων ὡς διακόσιοι προχειρότερον εἰς τόπους τραχεῖς ἑαυτοὺς δόντες, ἀνῃρέθησαν. Ὁ μὲν οὖν πόλεμος οὗτος ἐκλήθη Βοιωτικός. Παυσανίας δὲ ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεύς, πυθόμενος τὴν ἧτταν, ἀνοχὰς ἐποιήσατο πρὸς Βοιωτούς, καὶ τὴν δύναμιν ἀπήγαγε πρὸς Πελοπόννησον. Κόνων δὲ ὁ τῶν Περσῶν ναύαρχος ἐπὶ μὲν τοῦ στόλου κατέστησεν Ἱερώνυμον καὶ Νικόδημον Ἀθηναίους ὄντας, αὐτὸς δὲ σπεύδων ἐντυχεῖν τῷ βασιλεῖ, παρέπλευσεν εἰς Κιλικίαν, κἀκεῖθεν εἰς Θάψακον τῆς Συρίας πορευθείς, ἀνὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἔπλευσεν εἰς Βαβυλῶνα. Ἐκεῖ δ' ἐντυχὼν τῷ βασιλεῖ, καταναυμαχήσειν ἐπηγγείλατο τοὺς Λακεδαιμονίους, ἂν αὐτῷ χρήματα καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἑτοιμάσῃ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν. Ὁ δ' Ἀρταξέρξης ἐπαινέσας αὐτόν, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις τιμήσας, συνέστησε ταμίαν τὸν χορηγήσοντα χρημάτων πλῆθος, ὅσον ἂν

προστάττη Κόνων, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ λαβεῖν εἰς τὸν πόλεμον συνηγησόμενον, ὃν ἂν προαιρῆται Περσῶν. Κόνων μὲν οὖν Φαρνάβαζον ἑλόμενος τὸν σατράπην, κατέβαινεν εἰς τὴν θάλατταν, ἅπαντα διῳκηκὼς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν.

(C. 82.) Olymp. XCVI, 2. a. C. 393. Arch. Diophanto, Tribb. m. c. p. L. Valerio, M. Furio, Q. Servilio, Q. Sulpicio, M. Valerio Maximo et L. Furio, Boeoti, Athenienses, Corinthii et Argivi foedus iungunt contra Lacedaemonios, quorum etiam socios, instituto Corinthi senatu, facile in suas partes trahunt. Peloponnesios frustra tentant: sed Medio, Larissae regi, mittunt subsidia, quibus Pharsalum subigit. Ita res in Thessalia, Aetolia et Locride adversus Lacedaemonios prospere gerunt, eosque acri pugna prope Naryeam fundunt.

82. Τοῦ δ' ἔτους τούτου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν τὴν ἀρχὴν ἔλαβε Διόφαντος, ἐν Ῥώμῃ δ' ἀντὶ τῶν ὑπάτων ἓξ χιλίαρχοι τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν διῴκουν, Λεύκιος Οὐαλέριος, Μάρκος Φούριος, Κόϊντος Σερουΐλιος, Κόϊντος Σουλπίκιος, Κλαύδιος Οὔγων, καὶ Μάριος Ἄππιος. Τούτων δὲ τὴν ἀρχὴν παρειληφότων, Βοιωτοὶ καὶ Ἀθηναῖοι, πρὸς δὲ τούτοις Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι συμμαχίαν πρὸς ἀλλήλους ἐποιήσαντο. Μισουμένων γὰρ τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τῶν συμμάχων διὰ τὸ βάρος τῆς ἐπιστάσεως, ᾤοντο αὐτῶν ῥᾳδίως καταλύσειν τὴν ἡγεμονίαν, τὰς μεγίστας πόλεις συμφρονούσας ἔχοντες. Καὶ πρῶτον μὲν συνέδριον κοινὸν ἐν τῇ Κορίνθῳ συστησάμενοι, τοὺς βουλευσομένους ἔπεμπον, καὶ κοινῶς διῴκουν τὰ κατὰ τὸν πόλεμον· μετὰ δὲ ταῦτα πρέσβεις εἰς τὰς πόλεις ἀποστέλλοντες, πολλοὺς συμμάχους ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἀπέστησαν. Εὐθὺς γὰρ αὐτοῖς ἥ τε Εὔβοια ἅπασα προσέθετο, καὶ Λευκά-

διοι, πρὸς δὲ τούτοις Ἀκαρνᾶνές τε καὶ Ἀμβρακιῶται, καὶ Χαλκιδεῖς οἱ πρὸς τῇ Θρᾴκῃ. Ἐπεβάλοντο δὲ καὶ τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ κατοικοῦντας πείθειν ἀποστῆναι Λακεδαιμονίων· οὐδεὶς δ᾽ αὐτοῖς ὑπήκουσεν. Ἡ γὰρ Σπάρτη, κατὰ τὰ πλευρὰ κειμένη, καθαπερεί τις ἀκρόπολις ἦν καὶ φρουρὰ πάσης Πελοποννήσου. Μηδίου δὲ τοῦ τῆς Λαρίσσης τῆς ἐν Θετταλίᾳ δυναστεύοντος, διαπολεμοῦντος πρὸς Λυκόφρονα τὸν Φερῶν τύραννον, καὶ δεομένου πέμψαι βοήθειαν, ἀπέστειλεν αὐτῷ τὸ συνέδριον στρατιώτας δισχιλίους. Ὁ δὲ Μήδιος, τῆς συμμαχίας αὐτῷ παραγενομένης, Φάρσαλον εἷλεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων φρουρουμένην, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἐλαφυροπώλησε. Μετὰ δὲ ταῦθ᾽ οἱ Βοιωτοὶ μετ᾽ Ἀργείων Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχῖνι κατελάβοντο, χωρισθέντες ἀπὸ Μηδίου· καὶ νυκτὸς ἐντὸς τῶν τειχῶν ὑπό τινων εἰσαχθέντες, Λακεδαιμονίους μὲν τοὺς καταληφθέντας ἀπέσφαξαν, τοὺς δ᾽ ἀπὸ Πελοποννήσου τὰ σφῶν ἔχοντας εἴασαν ἀπελθεῖν. Εἰς δὲ τὴν πόλιν τοὺς Τραχινίους φεύγοντας ἐκ τῶν πατρίδων ὑπὸ Λακεδαιμονίων μεταπεμπόμενοι, τούτοις ἔδωκαν τὴν πόλιν οἰκεῖν, οἳ καὶ παλαιότατοι τῆς χώρας ταύτης ἦσαν οἰκήτορες. Μετὰ δὲ ταῦθ᾽ ὁ τῶν Βοιωτῶν ἀφηγούμενος Ἰσμηνίας τοὺς μὲν Ἀργείους ἐν τῇ πόλει κατέλιπε φυλακῆς ἕνεκα· αὐτὸς δὲ πείσας ἀποστῆναι ἀπὸ Λακεδαιμονίων Αἰνιᾶνας καὶ Ἀθαμανεῖς, ἤθροισε παρά τε τούτων καὶ τῶν συμμάχων στρατιώτας· τοὺς πάντας δ᾽ ἔχων μικρὸν ἀπολείποντας τῶν ἑξακισχιλίων, ἐστράτευσεν εἰς Φω-

κεῖς. Καταστρατοπεδεύοντος δ᾽ αὐτοῦ εἰς Ναρύκαν τῆς Λοκρίδος, (ἐξ ἧς φασὶ τὸν Αἴαντα γεγενῆσθαι) τὸ πλῆθος τῶν Φωκέων ἀπήντησε μετὰ τῶν ὅπλων, τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντος Λακισθένους τοῦ Λάκωνος. Γενομένης δὲ μάχης ἐπὶ πολὺν χρόνον ἰσχυρᾶς, ἐκράτησαν οἱ Βοιωτοί, καὶ μέχρι νυκτὸς διώξαντες τοὺς φεύγοντας, ἀνεῖλον οὐ πολὺ λείποντας τῶν χιλίων, τῶν δ᾽ ἰδίων ἀπέβαλον ἐν τῇ μάχῃ περὶ πεντακοσίους. Μετὰ δὲ τὴν παράταξιν ἀμφότεροι διαλύσαντες τὸ στρατόπεδον, οἱ μὲν εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας, οἱ δ᾽ εἰς Κόρινθον, τὸ συνέδριον ἀγαγόντες, ἐπεὶ κατὰ νοῦν αὐτοῖς προεχώρει τὰ πράγματα, συνήγαγον ἐξ ἁπασῶν τῶν πόλεων στρατιώτας εἰς Κόρινθον, πεζοὺς μὲν πλείους μυρίων πεντακισχιλίων, ἱππεῖς δὲ περὶ πεντακοσίους.

(C. 83.) Mox Agesilaus, ex Asia revocatus, dum Lacedaemonii ad Nemeam fl. cum confoederatis aequo Marte dimicant, per Thraciam et Macedoniam victor Thermopylas transit. Sed Cono et Pharnabazus, qui circa Loryma Chersonesi agebant, incidunt in Pisandrum, Laconicae classis praetorem, proelioque navali ad Cnidum eum vincunt et occidunt.

83. Λακεδαιμόνιοι δ᾽ ὁρῶντες τὰς μεγίστας τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων ἐφ᾽ ἑαυτοὺς συνισταμένας, ἐψηφίσαντο τόν τε Ἀγησίλαον ἐκ τῆς Ἀσίας μεταπέμψασθαι, καὶ τὴν μετ᾽ αὐτοῦ δύναμιν· αὐτοὶ δὲ ἐν τοσούτῳ παρά τε σφῶν καὶ τῶν συμμάχων ἀθροίσαντες πεζοὺς μὲν δισμυρίους τρισχιλίους, ἱππεῖς δὲ πεντακοσίους, ἀπήντησαν τοῖς πολεμίοις. Γενομένης δὲ παρατάξεως παρὰ τὸν Νεμέαν ποταμὸν μέχρι νυκτός, ἑκατέρων ἐπροτέρησε τὰ μέρη τοῦ στρατεύματος· καὶ τῶν μὲν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμά-

χων ἔπεσον ἑκατὸν πρὸς τοῖς χιλίοις, Βοιωτῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων περὶ δισχιλίους ὀκτακοσίους. Ἀγησίλαος δὲ τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Ἀσίας διαβιβάσας εἰς τὴν Εὐρώπην, τὸ μὲν πρῶτον Θρᾳκῶν τινῶν ἀπαντησάντων αὐτῷ μετὰ πολλῆς στρατιᾶς, μάχῃ τε ἐνίκησε, καὶ τοὺς πλείστους τῶν βαρβάρων ἀνεῖλε· μετὰ δὲ ταῦτα διὰ Μακεδονίας τὴν πορείαν ἐποιεῖτο, τὴν αὐτὴν διεξιὼν χώραν, ἣν καὶ Ξέρξης ἐπορεύθη, καθ' ὃν καιρὸν ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. Ἀγησίλαος μὲν οὖν διὰ Μακεδονίας καὶ Θετταλίας πορευθείς, ὡς διῆλθε τὰ περὶ τὰς Θερμοπύλας, στενὴν τὴν πορείαν ἐποιεῖτο. Κόνων δὲ ὁ Ἀθηναῖος καὶ Φαρνάβαζος ἀφηγοῦντο μὲν τοῦ βασιλικοῦ στόλου, διέτριβον δὲ περὶ Λώρυμα τῆς Χεῤῥονήσου, τριήρεις ἔχοντες πλείους τῶν ἐννενήκοντα. Πυθόμενοι δὲ ἐν Κνίδῳ τὸ ναυτικὸν τῶν πολεμίων εἶναι, τὰ πρὸς τὴν ναυμαχίαν παρεσκευάζοντο. Πείσανδρος δ' ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχος ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Κνίδου τριήρεσιν ὀγδοήκοντα πέντε, καὶ κατηνέχθη πρὸς Φύσκον τῆς Χεῤῥονήσου. Ἐκεῖθεν δ' ἐκπλεύσας περιέπεσε τῷ στόλῳ τοῦ βασιλέως, καὶ ταῖς μὲν προπλεούσαις ναυσὶ συμβαλών, ἐπροτέρει· τῶν δὲ Περσῶν ἅμα ταῖς τριήρεσιν ἀθρόαις παραβοηθησάντων, ἐπειδὴ πάντες οἱ σύμμαχοι πρὸς τὴν γῆν ἔφυγον, τὴν ἰδίαν ναῦν ἐπέστρεψεν, αἰσχρὸν εἶναι νομίσας καὶ τῆς Σπάρτης ἀνάξιον τὸ φυγεῖν ἀγεννῶς. Ἀγωνισάμενος δὲ λαμπρῶς καὶ πολλοὺς τῶν πολεμίων ἀνελών, τὸ τελευταῖον ἀξίως τῆς πατρίδος ἀνῃρέθη μαχόμενος. Οἱ δὲ περὶ τὸν Κόνωνα

μέχρι τῆς γῆς καταδιώξαντες τοὺς Λακεδαιμονίους, πεντήκοντα μὲν τριήρων ἐκυρίευσαν· τῶν δ' ἀνδρῶν οἱ πλεῖστοι μὲν ἐκκολυμβήσαντες, κατὰ γῆν ἔφυγον, ἑάλωσαν δὲ περὶ πεντακοσίους· αἱ δὲ λοιπαὶ τριήρεις εἰς Κνίδον διεσώθησαν.

(C. 84.) Tum Agesilaus cum Boeotis ad Coroneam pugnam committit, specie ancipitem, sed Lacedaemoniis magis adversam. Persarum navarchi, sociis Lacedaemoniorum ad defectionem compulsis, et inita cum Corinthio senatu societate, in Asiam redeunt. Ex quo tempore maris imperium Lacedaemonii amiserunt. — In Macedonia Aëropus rex post sexenne imperium obiit: successit Pausanias, annum regnans. Theopompus Chius hoc anno, et proelio quidem ad Cnidum, finiit historiam, inde a pugna navali ad Cynossema, ubi Thucydides desierat, per 17 annos contextam.

84. Ἀγησίλαος δὲ προςλαβόμενος ἐκ Πελοποννήσου στρατιώτας, ἐπειδὴ μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπέβαινεν εἰς Βοιωτίαν, εὐθὺς οἱ Βοιωτοὶ μετὰ τῶν συμμάχων ἀπήντησαν εἰς Κορώνειαν. Γενομένης δὲ παρατάξεως, Θηβαῖοι μὲν τὸ καθ' αὑτοὺς μέρος τρεψάμενοι, μέχρι τῆς παρεμβολῆς κατεδίωξαν· οἱ δ' ἄλλοι μικρὸν ἀντισχόντες χρόνον, ὑπ' Ἀγησιλάου καὶ τῶν ἄλλων φυγεῖν ἠναγκάσθησαν. Διὸ καὶ τῇ μάχῃ * * * Λακεδαιμόνιοι διαλαβόντες, ἔστησαν τρόπαιον, καὶ τοὺς νεκροὺς τοῖς πολεμίοις ἔδωκαν. Ἀπέθανον δὲ τῶν Βοιωτῶν καὶ τῶν συμμάχων πλείους τῶν ἑξακοσίων, Λακεδαιμονίων δὲ καὶ τῶν συναγωνισαμένων τριακόσιοι πεντήκοντα· καὶ αὐτὸς Ἀγησίλαος πολλοῖς περιπεπτωκὼς τραύμασιν, εἰς Δελφοὺς ἐκομίσθη, κἀκεῖ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ σώματος ἐποιεῖτο. Φαρνάβαζος δὲ καὶ Κόνων μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἀνήχθησαν ἁπάσαις ταῖς ναυσὶν ἐπὶ τοὺς τῶν Λακεδαιμονίων συμμάχους. Καὶ πρῶτον μὲν Κώους

ἀπέστησαν, εἶτα Νισυραίους καὶ Τηΐους· μετὰ δὲ ταῦτα Χῖοι τὴν φρουρὰν ἐκβαλόντες, προςέθεντο τοῖς περὶ Κόνωνα· παραπλησίως δὲ μετέβαλον καὶ Μιτυληναῖοι καὶ Ἐφέσιοι καὶ Ἐρυθραῖοι. Τοιαύτης δὲ τῆς καταστάσεως οὔσης, μεταστάσεως σπουδή τις εἰς τὰς πόλεις ἐνέπεσεν· ὧν αἱ μὲν ἐκβάλλουσαι τὰς φρουρὰς τῶν Λακεδαιμονίων, τὴν ἐλευθερίαν διεφύλαττον, αἱ δὲ τοῖς περὶ Κόνωνα προςετίθεντο. Καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχὴν ἀπέβαλον· οἱ δὲ περὶ τὸν Κόνωνα σὺν παντὶ τῷ στόλῳ κρίναντες πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν, ἀνέζευξαν, καὶ τὰς Κυκλάδας νήσους προςαγαγόμενοι, κατέπλευσαν ἐπὶ Κύθηρα τὴν νῆσον. Εὐθὺς δὲ ταύτης ἐξ εφόδου κυριεύσαντες, τοὺς μὲν Κυθηρίους ὑποσπόνδους ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Λακωνικὴν, αὐτοὶ δὲ καταλιπόντες τῆς πόλεως τὴν ἱκανὴν φρουρὰν, ἔπλεον ἐπὶ Κορινθίους. Ἐκεῖ δὲ καταπλεύσαντες, τοῖς συνέδροις διελέχθησαν περὶ ὧν ἤθελον, καὶ συμμαχίαν ποιησάμενοι, τούτοις μὲν χρήματα κατέλιπον, αὐτοὶ δ' εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπλευσαν. Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀέροπος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς ἐτελεύτησε νόσῳ, βασιλεύσας ἔτη ἕξ· τὴν δὲ ἡγεμονίαν διαδεξάμενος Παυσανίας υἱός, ἦρξεν ἐνιαυτόν. Θεόπομπος δ' ὁ Χῖος τὴν τῶν Ἑλληνικῶν σύνταξιν κατέστρεφεν εἰς τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν, καὶ εἰς τὴν περὶ Κνίδον ναυμαχίαν, γράψας βίβλους δώδεκα. Ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος ἦρκται μὲν ἀπὸ τῆς περὶ Κυνὸς σῆμα ναυμαχίας, εἰς ἣν Θουκυδίδης κα-

τέληξε τὴν πραγματείαν· ἔγραψε δὲ χρόνον ἐτῶν δεκαεπτά.

(C. 85.) Olymp. XCVI, 3. a. C. 392. Arch. Eubulide, Tribb. m. c. p. L. Sergio, A. Postumio, P. Cornelio, A. Manlio, L. Iulio et L. Furio, Cono, quia dirutos a Lacedaemoniis Piraeei muros regiis impensis instauraverat, Teribazi invidia in crimen vocatus, et Sardibus in vincula coniectus est.

85. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἐνιαυσιαῖος χρόνος διεληλύθει, Ἀθήνησι μὲν Εὐβουλίδης ἦρξεν, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν διῴκουν χιλίαρχοι ἕξ, Λεύκιος Σέργιος, Αὖλος Ποστούμιος, Πόπλιος Κορνήλιος, Σέξτος Κένσιος, Κόϊντος Μάλλιος, καὶ Ἀνίτιος Κάμιλλος. Περὶ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Κόνων, τοῦ βασιλικοῦ στόλου τὴν ἡγεμονίαν ἔχων, ὀγδοήκοντα τριήρεσι καταπλεύσας εἰς τὸν Πειραιέα, τοῖς πολίταις ὑπέσχετο τὸν περίβολον τῆς πόλεως ἀνοικοδομήσειν. Τοῦ τε γὰρ Πειραιέως τὰ τείχη καὶ τὰ μακρὰ σκέλη καθῄρητο κατὰ τὰς τῶν Λακεδαιμονίων συνθήκας, ὅτε κατεπονήθησαν ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ. Ὁ δ᾽ οὖν Κόνων μισθωσάμενος πλῆθος τεχνιτῶν, καὶ τὸν ἐκ τῶν πληρωμάτων ὄχλον εἰς ὑπηρεσίαν παραδούς, ταχέως τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ τείχους ἀνῳκοδόμησε. Καὶ γὰρ Θηβαῖοι πεντακοσίους τεχνίτας καὶ λιθοτόμους ἀπέστειλαν, καί τινες ἄλλαι τῶν πόλεων παρεβοήθησαν. Τηρίβαζος δὲ ὁ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν πεζικῶν δυνάμεων ἀφηγούμενος ἐφθόνει ταῖς τοῦ Κόνωνος εὐπραξίαις· καὶ πρόφασιν μὲν λαβὼν ὅτι ταῖς βασιλικαῖς δυνάμεσι τὰς πόλεις Ἀθηναίοις κατακτᾶται, προαγαγόμενος δ᾽ αὐτὸν εἰς Σάρδεις, συνέλαβε, καὶ δήσας εἰς φυλακὴν κατέθετο.

(C. 86.) Corinthi seditio orta, et ab Argivis Boeotisque adiuta, bello Corinthiaco caussam praebuit, quod octo deinceps annos duravit. Post varias pugnas longamque, etiam de Isthmicorum ludorum apparatu, disceptationem Lacedaemonii, qui exsulibus favebant, tandem victores.

86. Ἐν δὲ τῇ Κορίνθῳ τινὲς τῶν ἐπιθυμίᾳ κρατούντων συστραφέντες, ἀγώνων ὄντων ἐν τῷ θεάτρῳ, φόνον ἐποίησαν, καὶ στάσεως ἐπλήρωσαν τὴν πόλιν. Συνεπιλαβομένων δὲ αὐτοῖς τῆς τόλμης Ἀργείων, ἑκατὸν μὲν καὶ εἴκοσι τῶν πολιτῶν ἀπέσφαξαν, πεντακοσίους δὲ ἐφυγάδευσαν. Λακεδαιμονίων δὲ παρασκευαζομένων κατάγειν, καὶ δύναμιν ἀθροιζόντων, Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ παρεβοήθουν τοῖς σφαγεῦσιν, ὅπως τὴν πόλιν ἐξιδιοποιήσωνται. Καὶ οἱ μὲν φυγάδες μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων ἐπὶ τὸ Λέχαιον καὶ τὸν ναύσταθμον ἐπελθόντες νυκτὸς, κατακράτος εἷλον· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπεξελθόντων, ὧν Ἰφικράτης ἡγεῖτο, συνέβη γενέσθαι μάχην, ἐν ᾗ Λακεδαιμόνιοι νικήσαντες, οὐκ ὀλίγους ἀπέκτειναν. Μετὰ δὲ ταῦτα οἵ τε Βοιωτοὶ καὶ Ἀθηναῖοι, πρὸς δὲ τούτοις Ἀργεῖοι καὶ Κορίνθιοι πάσῃ τῇ δυνάμει παρελθόντες εἰς τὸ Λέχαιον, τὸ μὲν πρῶτον πολιορκήσαντες τὸ χωρίον, ἐντὸς τοῦ διατειχίσματος εἰςεβιάζοντο· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν φυγάδων λαμπρῶς ἀγωνισαμένων, ἐξεώσθησαν οἱ Βοιωτοὶ καὶ οἱ μετ᾽ αὐτῶν ἅπαντες. Οὗτοι μὲν οὖν περὶ χιλίους τῶν στρατιωτῶν ἀποβαλόντες, εἰς τὴν πόλιν ἀπεχώρησαν. Εὐθὺς δὲ τῶν Ἰσθμίων ἐπελθόντων, διεφέροντο περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀγῶνος· καὶ πολλὰ φιλονεικησάντων, ἐκράτησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοὺς φυγά-

δας ἐποίησαν θεῖναι τὸν ἀγῶνα. Τῶν δὲ κατὰ τὸν πόλεμον δεινῶν σχεδόν τι περὶ τὴν Κόρινθον γενομένων, ὁ πόλεμος οὗτος ἐκλήθη Κορινθιακός, καὶ διέμεινεν ἔτη ὀκτώ.

(C. 87.) In Sicilia Rhegini, ob Messanam in ipsos munitam (cf. C. 78.), bellum contra Dionysium movent, Messanamque et Mylum oppugnant. Sed repulsos a Messeniis ac fusos Dionysius ipse compescere instituit: cui domandi prius erant Tauromenitae Siculi, quibus castra in adversa Naxi parte opposuit.

87. Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, Ῥηγῖνοι κατηγοροῦντες Διονυσίου, ὅτι Μεσσήνην τειχίζων ἐπ' αὐτοὺς κατασκευάζεται, πρῶτον μὲν τοὺς ὑπὸ Διονυσίου φυγαδευομένους καὶ τἀναντία πράττοντας ὑπεδέξαντο· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Ναξίων καὶ Καταναίων τοὺς ὑπολειπομένους εἰς Μύλας κατοικίσαντες, δύναμιν παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγὸν Ἕλωριν ἐξέπεμψαν πολιορκήσοντα Μεσσήνην. Τούτου δὲ τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τὴν ἀκρόπολιν ποιησαμένου, παραβόλως οἱ κατέχοντες τὴν πόλιν Μεσσήνιοι καὶ Διονυσίου μισθοφόροι συστραφέντες ἀπήντησαν. Γενομένης δὲ μάχης, ἐνίκων οἱ Μεσσήνιοι, καὶ πλείους τῶν πεντακοσίων ἀπέκτειναν. Εὐθὺς δ' ἐπὶ τὰς Μύλας ἐπελθόντες, εἷλον τὴν πόλιν, καὶ τοὺς οἰκισθέντας ἐν αὐτῇ Ναξίους ὑποσπόνδους ἀφῆκαν. Οὗτοι μὲν οὖν εἴς τε Σικελοὺς καὶ τὰς ἄλλας τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἀπελθόντες, ἄλλοι κατ' ἄλλους τόπους κατῴκησαν. Ὁ δὲ Διονύσιος, τῶν περὶ τὸν πορθμὸν αὐτῷ τόπων κατεσκευασμένων φιλίων, διενοεῖτο μὲν ἐπὶ Ῥήγιον στρατιὰν ἄγειν, παρηνωχλεῖτο δὲ ὑπὸ τῶν Ταυρομένιον κατειληφότων Σικελῶν. Διόπερ κρίνας συμφέρειν τούτοις ἐπιθέσθαι πρώτοις, ἐξή-

γαγεν ἐπ' αὐτοὺς τὴν δύναμιν, καὶ στρατοπεδεύσας ἐκ τοῦ πρὸς τὴν Νάξον μέρους, προςεκαρτέρει τῇ πολιορκίᾳ τὸν χειμῶνα, νομίζων τοὺς Σικελοὺς ἐκλείψειν τὸν λόφον, διὰ τὸ μὴ πάλαι κατῳκηκέναι.

(C. 88.) At Siculi, iure se patrium recuperasse agrum arbitrati, summa contentione dimicant; Dionysium, cui insidiarum conatus male successerat, saucium in vitae periculum adducunt, maximamque eius copiis cladem infligunt. Mox Agrigentini et Messenii a Dionysio desciscunt, libertatem sibi vindicantes.

88. Οἱ δὲ Σικελοὶ παρὰ τῶν πατέρων ἐκ παλαιοῦ παρειληφότες, ὅτι τὰ μέρη ταῦτα τῆς νήσου Σικελῶν κατεχόντων, Ἕλληνες πρώτως καταπλεύσαντες, ἔκτισαν μὲν Νάξον, ἐξέβαλον δ' ἐκτὸς τοῦ τόπου τοὺς τότε κατοικοῦντας Σικελούς· διὸ δὴ φάσκοντες πατρῴαν ἀνακτήσασθαι χώραν, καὶ περὶ ὧν εἰς τοὺς ἑαυτῶν προγόνους ἐξήμαρτον Ἕλληνες ἀμύνασθαι δικαίως, ἐφιλοτιμοῦντο κατασχεῖν τὸν λόφον. Ὑπερβαλλούσης δὲ φιλονεικίας παρ' ἀμφοτέροις οὔσης, ἔτυχον μὲν οὖσαι τροπαὶ χειμεριναί, καὶ διὰ τοὺς ἐπιγενομένους χειμῶνας ὁ περὶ τὴν ἀκρόπολιν τόπος πλήρης ἦν χιόνος. Ἐνταῦθα δὴ Διονύσιος τοὺς Σικελούς, διὰ τὴν ὀχυρότητα καὶ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ τείχους, ῥαθυμοῦντας περὶ τὴν κατὰ τὴν ἀκρόπολιν φυλακὴν εὑρών, ὥρμησε νυκτὸς ἀσελήνου καὶ χειμερίου πρὸς τοὺς ἀνωτάτω τόπους. Πολλὰ δὲ κακοπαθήσας, διά τε τὴν τῶν κρημνῶν δυςχέρειαν, καὶ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος, μιᾶς μὲν ἀκροπόλεως ἐκυρίευσε, καὶ τὸ πρόσωπον ἐξήλκωσε, καὶ τὰς ὄψεις ἔβλαψε διὰ τὸ ψῦχος· μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὸ ἕτερον μέρος παρειςπεσών, εἰςήγαγε τὴν δύναμιν εἰς τὴν πόλιν

Τῶν δὲ Σικελῶν ἀθρόως βοηθησάντων, ἐξεώσθησαν οἱ μετὰ τοῦ Διονυσίου· καὶ αὐτὸς ἐν τῇ φυγῇ, τυπτόμενος εἰς τὸν θώρακα, περιεκυλίσθη, καὶ παρ' ὀλίγον συνελήφθη ζῶν. Τῶν δὲ Σικελῶν ἐπικειμένων ἐξ ὑπερδεξίων τόπων, ἀνῃρέθησαν μὲν τῶν μετὰ Διονυσίου πλείους τῶν ἑξακοσίων, ἀπέβαλον δὲ τὰς πανοπλίας οἱ πλεῖστοι· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Διονύσιος μόνον τὸν θώρακα διέσωσε. Μετὰ δὲ τὴν ἀτυχίαν ταύτην, Ἀκραγαντῖνοι καὶ Μεσσήνιοι τοὺς τὰ Διονυσίου φρονοῦντας μεταστησάμενοι, τῆς ἐλευθερίας ἀντείχοντο, καὶ τῆς τοῦ τυράννου συμμαχίας ἀπέστησαν.

(C. 89.) Pausanias, rex Lacedaemonum, in exsilium mittitur. Regnavit 14 annos, totidemque filius Agesipolis, qui ei successerat. Pausaniam, Macedonum regem, Amyntas per insidias necavit, tenuitque per 24 annos imperium.

89. Παυσανίας δὲ ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεύς, ἐγκαλούμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἔφυγεν, ἄρξας ἔτη δεκατέσσαρα· τὴν δὲ βασιλείαν διαδεξάμενος ὁ υἱὸς Ἀγησίπολις, ἦρξε τὸν ἴσον τῷ πατρὶ χρόνον. Ἐτελεύτησε δὲ καὶ Παυσανίας ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεύς, ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Ἀμύντου δόλῳ, ἄρξας ἐνιαυτόν· τὴν δὲ βασιλείαν κατέσχεν Ἀμύντας, καὶ ἦρξεν ἔτη εἰκοσιτέσσαρα.

(C. 90.) Olymp. XCVI, 4. a. C. 391. Arch. Demostrato, Tribb. m. c. p. L. Titinio, P. Licinio, P. Maelio, Q. Maenio, Cn. Genucio, L. Atilio, Carthaginiensium dux, Mago, collectis novis copiis, armorumque societate cum plerisque Siculis contracta, bellum renovat: quem Dionysius, proelio acriter conserto, fugat. Paulo post Dionysius subitam in Rheginos (C. 87.) irruptionem facit, defensos Heloridis auxilio. Vastatis agris, pactisque unius anni induciis, Syracusas regreditur.

90. Τοῦ δὲ ἔτους τούτου διεληλυθότος, Ἀθη-

νησι μὲν παρέλαβε τὴν ἀρχὴν Δημόστρατος, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν διῴκουν χιλίαρχοι ἕξ, Λεύκιος Τιτίνιος, Πόπλιος Λικίνιος, Πόπλιος Μαίλιος, Κόϊντος Μαίνιος, Γναῖος Γενούκιος, καὶ Λεύκιος Ἀτίλιος. Τούτων δὲ τὴν ἀρχὴν παρειληφότων, Μάγων ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγός, διέτριβε μὲν ἐν Σικελίᾳ, τὰ δὲ πράγματα τῶν Καρχηδονίων ἀπὸ τῆς γεγενημένης συμφορᾶς ἀνελάμβανε. Ταῖς τε γὰρ ὑποτεταγμέναις πόλεσι φιλανθρώπως προσεφέρετο, καὶ τοὺς ὑπὸ Διονυσίου πολεμουμένους ὑπεδέχετο. Ἐποιήσατο δὲ καὶ πρὸς τοὺς πλείστους τῶν Σικελῶν συμμαχίας, καὶ δυνάμεις ἀθροίσας, ἐστράτευσεν εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Λεηλατήσας δὲ τὴν χώραν, καὶ πολλῆς ὠφελείας ἐγκρατὴς γενόμενος, ἀνέζευξε, καὶ πρὸς Ἀβακαίνῳ πόλει συμμαχίδι κατεστρατοπέδευσε. Διονυσίου δὲ ἐπελθόντος μετὰ τῆς δυνάμεως, παρετάχθησαν· καὶ γενομένης καρτερᾶς μάχης, ἐνίκησαν οἱ περὶ Διονύσιον. Καὶ οἱ μὲν Καρχηδόνιοι πλείους ὀκτακοσίων ἀποβαλόντες, ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν· Διονύσιος δὲ τότε μὲν εἰς Συρακούσας ἀνέζευξε, μετὰ δέ τινας ἡμέρας ἑκατὸν τριήρεις πληρώσας, ἐστράτευσεν ἐπὶ Ῥηγίνους. Ἀπροσδοκήτως δὲ νυκτὸς ἐπιφανεὶς τῇ πόλει, τὰς πύλας ἐνέπρησε, καὶ τοῖς τείχεσι προσήρεισε κλίμακας. Οἱ δὲ Ῥηγῖνοι, τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγοι προσβοηθήσαντες, ἐπεχείρουν σβεννύναι τὴν φλόγα· μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλώριδος τοῦ στρατηγοῦ παραγενομένου, καὶ συμβουλεύσαντος τἀναντία πράττειν, ἔσωσαν τὴν πόλιν. Σβεννύντες μὲν γὰρ τὸ πῦρ, οὐκ ἂν ἴσχυσαν Διονύσιον κωλῦσαι

εἰςελθεῖν, ὀλίγοι παντελῶς ὄντες· ἐκ δὲ τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν ἐνέγκαντες φρύγανα καὶ ξύλα, τὴν φλόγα κατεσκεύαζον μείζονα· μέχρις ὅτου τὸ πλῆθος ἐν τοῖς ὅπλοις ἀθροισθὲν παρεβοήθησε. Διονύσιος δὲ τῆς ἐπιβολῆς ἀποτυχών, ἐπῆλθε τὴν χώραν, ἐμπυρίζων καὶ δενδροτομῶν· καὶ μετὰ ταῦτ᾽ ἐνιαυσιαίους ἀνοχὰς ποιησάμενος, ἐξέπλευσεν ἐπὶ Συρακουσῶν.

(C. 91.) Ea re territi vicini Italiae populi, icto foedere, se ad commune bellum simul in Dionysium, simul in Lucanos, ipsis infestos, muniunt. In Graecia Iphicrates exsules, Lechaeum tenentes, dum noctu moenia aggrediuntur, ipsosque deinde Lacedaemonios et Sicyonios, profligat.

91. Οἱ δὲ τὴν Ἰταλίαν κατοικοῦντες Ἕλληνες ἑώρων μὲν μέχρι τῆς ἑαυτῶν χώρας προβαίνουσαν τὴν Διονυσίου πλεονεξίαν, συμμαχίαν δὲ πρὸς ἀλλήλους ἐποιήσαντο, καὶ συνέδριον ἐγκατεσκεύαζον. Ἤλπιζον γὰρ τὸν Διονύσιον ῥᾳδίως ἀμυνεῖσθαι, καὶ τοῖς παροικοῦσι Λευκανῶν ἀντιτάξεσθαι· καὶ γὰρ οὗτοι τότε διεπολέμουν πρὸς αὐτούς. Οἱ δὲ τὸ Λέχαιον τῆς Κορίνθου κατέχοντες φυγάδες νυκτὸς ὑπό τινων εἰςαχθέντες, ἐνεχείρησαν μὲν καταλαμβάνειν τὰ τείχη· τῶν δὲ μετ᾽ Ἰφικράτους ἐκβοηθησάντων, τριακοσίους ἐξ αὐτῶν ἀποβαλόντες, ἔφυγον ἐπὶ τὸν ναύσταθμον. Μετὰ δέ τινας ἡμέρας τῶν Λακεδαιμονίων μέρος τῆς στρατιᾶς διῄει διὰ τῆς Κορινθίας χώρας· οἷς Ἰφικράτης καί τινες τῶν συμμάχων ἐπιπεσόντες, τοὺς πλείστους ἀνεῖλον. Ἰφικράτης δὲ μετὰ τῶν πελταστῶν ἐπὶ Φλιὰς στρατεύσας, καὶ μάχην τοῖς ἐκ τῆς πόλεως συνάψας, τούτων μὲν πλείους τριακοσίων ἀπέκτεινε· μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Σικυῶ-

νος αὐτοῦ πορευθέντος, οἱ Σικυώνιοι παραταξάμενοι πρὸ τῶν τειχῶν, ἀπέβαλον περὶ πεντακοσίους, καὶ συνέφυγον εἰς τὴν πόλιν.

(C. 92.) Post haec Argivi Corinthiorum arcem, urbem agrumque occupant. Iphicrates, cuius conatibus populus obstiterat, imperio se abdicat: ei sufficitur Chabrias. In Macedonia Amyntas, regno excussus, Olynthiis agri partem donat; mox vel Thessalorum beneficio, vel quod Argeum, ipsi substitutum, post biennium removerat, imperium recuperavit, et per 24 annos gessit.

92. Τούτων δὲ πραχθέντων, Ἀργεῖοι μετὰ τῶν ὅπλων πανδημεὶ στρατεύσαντες εἰς Κόρινθον, [τήν τε Κόρινθον,] τήν τ᾽ ἀκρόπολιν κατελάβοντο, καὶ τὴν πόλιν ἐξιδιοποιησάμενοι τὴν Κορινθίων, χώραν Ἀργείαν ἐποίησαν. Ἐπεβάλετο δὲ καὶ Ἰφικράτης ὁ Ἀθηναῖος καταλαβέσθαι τὴν χώραν, ἐπιτήδειον οὖσαν εἰς τὴν τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν. Τοῦ δὲ δήμου κωλύσαντος, οὗτος μὲν ἀπέθετο τὴν ἀρχήν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι Χαβρίαν ἀντ᾽ αὐτοῦ στρατηγὸν εἰς τὴν Κόρινθον ἐξέπεμψαν. Κατὰ δὲ τὴν Μακεδονίαν, Ἀμύντας ὁ Φιλίππου πατὴρ, Ἰλλυριῶν ἐμβαλόντων εἰς Μακεδονίαν, ἐξέπεσεν ἐκ τῆς πόλεως· ἀπογνοὺς δὲ τὴν ἀρχὴν, Ὀλυνθίοις μὲν τὴν σύνεγγυς χώραν ἐδωρήσατο· αὐτὸς δὲ τότε μὲν ἀπέβαλε τὴν βασιλείαν, μετ᾽ ὀλίγον δὲ χρόνον ὑπὸ Θετταλῶν καταχθεὶς, ἀνεκτήσατο τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη εἰκοσιτέσσαρα. Ἔνιοι δέ φασι μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ Ἀμύντου διετῆ χρόνον Ἀργέον βασιλεῦσαι τῶν Μακεδόνων, τότε τε τὸν Ἀμύνταν ἀνακτήσασθαι τὴν βασιλείαν.

(C. 93.) Per idem tempus Satyrus moritur, rex Bospori; succedit Leuco. Hic 40, pater 14 annos regnavit. — Romani Veios tandem expugnant, dictatore M. Furio et P. Cornelio equitum magistro. Acto triumpho, Apollini Delphico cratera aureum consecrant. Eius doni, quum a praedonibus Liparensibus in via raptum esset, vindex exstitit Timasitheus, magnis ob hanc pietatem praemiis ornatus.

93. Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Σάτυρος ὁ Σπαρτάκου μὲν υἱός, βασιλεὺς δὲ Βοσπόρου, ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη δεκατέσσαρα· τὴν ἡγεμονίαν δὲ διεδέξατο ὁ υἱὸς Λεύκων ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ῥωμαῖοι πολιορκοῦντες ἑνδέκατον ἔτος Βοιούς, κατέστησαν αὐτοκράτορα μὲν Μάρκον Φούριον, ἵππαρχον δὲ Πόπλιον Κορνήλιον. Οὗτοι δὲ ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, Βοιοὺς ἐξεπολιόρκησαν, διώρυγα κατασκευάσαντες· καὶ τὴν πόλιν ἐξανδραποδισάμενοι, τούς τε ἄνδρας καὶ τὴν ἄλλην λείαν ἐλαφυροπώλησαν. Ὁ μὲν οὖν αὐτοκράτωρ θρίαμβον ἤγαγεν· ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων δῆμος ἐκ τῶν λαφύρων δεκάτην ἐξελόμενος, χρυσοῦν κατεσκεύασε κρατῆρα, καὶ εἰς Δελφοὺς ἀνέθηκεν. Οἱ δὲ κομίζοντες αὐτὸν πρεσβευταὶ λῃσταῖς Λιπαραίοις περιέπεσον, καὶ πάντες αἰχμαλωτισθέντες κατήντησαν εἰς Λιπάραν. Τιμασίθεος δ' ὁ τῶν Λιπαραίων στρατηγός, γνοὺς τὸ γεγενημένον, τούς τε πρεσβευτὰς ἀνέσωσε, καὶ τὸ χρυσίον ἀποδούς, εἰς Δελφοὺς τοὺς πρέσβεις ἀποκατέστησεν. Οἱ δὲ τὸν κρατῆρα κομίζοντες, ἀναθέντες αὐτὸν εἰς τὸν τῶν Μασσαλιητῶν θησαυρόν, εἰς Ῥώμην ἀνέστρεψαν. Διόπερ ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων, πυθόμενος τὴν τοῦ Τιμασιθέου καλοκαγαθίαν, παραχρῆμα αὐτὸν ἐτίμησε, δημόσιον δοὺς κατάλυμα· καὶ μετὰ ταῦτ' ἔτεσιν ἑκατὸν τριακον-

ταεπτὰ τὴν Λιπάραν ἀφελόμενος τῶν Καρχηδονίων, τοὺς ἐγγόνους τοῦ Τιμασιθέου τῶν τε εἰςφορῶν ἀτελεῖς ἀφῆκε, καὶ ἐλευθέρους ἐποίησεν.

(C. 94.) Olymp. XCVII, 1. a. C. 390. Arch. Philocle, Tribb. m. c. p. P. Cornelio Scipione, P. Cornelio Cosso, Caesione Fabio, L. Furio, Q. Servilio et M. Valerio, classis Atheniensium, Thrasybulo duce, expeditionem suscepit in Ioniam et Chersonesum: hinc, societate cum Thraciae regulis inita, Lesbum trajiciens, naufragium fecit. Elapsus cum reliquis Thrasybulus Methymnam occupat, occiso Therimacho; mox captis aliis urbibus, collectisque pluribus navibus, Rhodum petit.

94. Ἐπεὶ δ᾽ ὁ ἐνιαύσιος διεληλύθει χρόνος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Φιλοκλῆς, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν μετέλαβον ἓξ χιλίαρχοι, Πόπλιος Σέξτος, Κορνήλιος Κράσσος, Καίσων Φάβιος, Λεύκιος Φούριος, Κόϊντος Σερουΐλιος, καὶ Μάρκος Οὐαλέριος· ἤχθη δὲ καὶ Ὀλυμπιὰς κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ἑβδόμη πρὸς ταῖς ἐννενήκοντα, ἣν ἐνίκα Τερίρης. Κατὰ δὴ τούτους τοὺς χρόνους Ἀθηναῖοι στρατηγὸν ἑλόμενοι Θρασύβουλον, ἐξέπεμψαν μετὰ τριήρων τεσσαράκοντα. Οὗτος δὲ πλεύσας εἰς Ἰωνίαν, καὶ χρήματα λαβὼν παρὰ τῶν συμμάχων, ἀνέζευξε, καὶ διατρίβων περὶ Χεῤῥόνησον, Μήδοκον καὶ Σεύθην τοὺς τῶν Θρᾳκῶν βασιλεῖς συμμάχους ἐποιήσατο. Μετὰ δέ τινα χρόνον ἐξ Ἑλλησπόντου πλεύσας εἰς Λέσβον, ἐν τῷ παρὰ τὴν Ἐρεσσὸν αἰγιαλῷ καθώρμει. Ἐπιγενομένων δὲ πνευμάτων μεγάλων, εἴκοσι μὲν καὶ τρεῖς τριήρεις διεφθάρησαν· μετὰ δὲ τῶν λοιπῶν διασωθείς, ἐπῄει τὰς κατὰ τὴν Λέσβον πόλεις προςαγόμενος· ἀφειστήκεισαν γὰρ πᾶσαι, πλὴν Μιτυλήνης. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ Μήθυμναν παραγενόμενος, ἐπισυνῆψε μάχην τοῖς ἐκ

τῆς πόλεως, ὧν ἦρχε Θηρίμαχος ὁ Σπαρτιάτης. Ἀγωνισάμενος δὲ λαμπρῶς, αὐτόν τε τὸν Θηρίμαχον ἀνεῖλε, καὶ τῶν Μηθυμναίων οὐκ ὀλίγους, τοὺς δὲ λοιποὺς συνέκλεισεν ἐντὸς τῶν τειχῶν· καὶ τὴν μὲν τῶν Μηθυμναίων χώραν ἔφθειρε, τὴν δ' Ἐρεσσὸν καὶ τὴν Ἄντισσαν καθ' ὁμολογίαν παρέλαβε. Μετὰ δὲ ταῦτα παρά τε Χίων καὶ Μιτυληναίων συμμάχων ἀθροίσας ναῦς, ἔπλευσεν ἐπὶ Ῥόδον.

(C. 95.) Sed Carthaginienses, qui, receptis viribus, Siciliae res repetere constituerant, bellum renovant, et Magone duce castra movent usque ad Agyrium. Siculorum plerique in societatem pelliciuntur. Quum autem Agyris, Agyrinaeorum tyrannus, potentia et opibus tum maxime pollens, Dionysio fidem servaret, seque ei magno cum exercitu adiungeret: (C. 96.) Mago, omni commeatu exclusus, pacem petit a Dionysio, et, indignantibus Syracusanis impetrat. Carthaginienses pacto e Sicilia abeunt: Siculi Dionysio subiiciuntur cum Tauromenio. — In Italia Romani Falerios expugnarunt.

95. Καρχηδόνιοι δὲ βραδέως ἑαυτοὺς ἐκ τῆς περὶ Συρακούσας συμφορᾶς ἀναλαβόντες, ἔγνωσαν ἀντέχεσθαι τῶν κατὰ Σικελίαν πραγμάτων. Κρίναντες δὲ διαγωνίζεσθαι, ναυσὶ μὲν μακραῖς ὀλίγαις διέβησαν, δύναμιν δὲ συνήγαγον ἀπό τε Λιβύης καὶ Σαρδοῦς, ἔτι δὲ τῶν ἐξ Ἰταλίας βαρβάρων. Πάντας δ' ἐπιμελῶς καθοπλίσαντες μετὰ τῆς οἰκείας χορηγίας, ἐπεραιώθησαν εἰς τὴν Σικελίαν, οὐκ ἐλάττους ὄντες τῶν ὀκτὼ μυριάδων, ὧν ἡγεῖτο Μάγων. Οὗτος μὲν οὖν διὰ Σικελῶν πορευθείς, καὶ τὰς πλείστας πόλεις ἀποστήσας τοῦ Διονυσίου, κατεστρατοπέδευσεν ἐν τῇ τῶν Ἀγυριναίων χώρᾳ παρὰ τὸν Χρύσαν ποταμόν, ἐγγὺς τῆς ὁδοῦ τῆς φερούσης εἰς Μοργαντίναν. Τοὺς γὰρ Ἀγυριναίους οὐ δυνάμενος εἰς συμμαχίαν προσλαβέσθαι, τῆς εἰς τοὔμπροσθεν

ἐπέστη πορείας, ἀκούων τοὺς πολεμίους ἐκ Συρακουσῶν ὡρμηκέναι. Διονύσιος δὲ πυθόμενος τοὺς Καρχηδονίους διὰ τῆς μεσογείου τὴν πορείαν ποιουμένους, ταχὺ συλλέξας οὓς ἠδύνατο τῶν Συρακουσίων καὶ τῶν μισθοφόρων, ὥρμησε τοὺς πάντας ἔχων οὐκ ἐλάττους δισμυρίων. Παραγενόμενος δ᾽ ἐγγὺς τῶν πολεμίων, διεπρεσβεύσατο πρὸς Ἄγυριν τὸν δυναστεύοντα τῶν Ἀγυριναίων. Οὗτος δὲ τῶν τότε τυράννων τῶν ἐν Σικελίᾳ μεγίστην εἶχε δύναμιν, μετὰ Διονύσιον· τῶν τε γὰρ περικειμένων ἐρυμάτων σχεδὸν ἁπάντων ἐκυρίευε, καὶ τῆς πόλεως τῶν Ἀγυριναίων ἦρχε, πολυοχλουμένης κατ᾽ ἐκείνους τοὺς καιρούς· εἶχε γὰρ πολίτας οὐκ ἐλάττους δισμυρίων. Ἦν δὲ καὶ εἰς τοῦτο τὸ πλῆθος ἐν τῇ πόλει συνηθροισμένον χρημάτων πολλῶν κατὰ τὴν ἀκρόπολιν παράθεσις, ἣν Ἄγυρις ἠθροίκει, πεφονευκὼς τοὺς εὐπορωτάτους τῶν πολιτῶν. Ἀλλ᾽ ὁ Διονύσιος μετ᾽ ὀλίγων εἰσελθὼν ἐντὸς τοῦ τείχους, ἔπεισε τὸν Ἄγυριν συμμαχῆσαι γνησίως, καὶ πολλὴν ἐπηγγείλατο χώραν τῆς ὁμόρου δωρήσασθαι κατορθωθέντος τοῦ πολέμου. Ὁ δ᾽ Ἄγυρις πρῶτον μὲν πάσῃ τῇ Διονυσίου δυνάμει σῖτον καὶ τἄλλα, ὅσα ἦν χρεία, προθύμως ἐδωρήσατο, καὶ πανδημεὶ τὴν δύναμιν ἐξαγαγών, ἐστράτευσε μετὰ Διονυσίου, καὶ κοινῇ τοῖς Καρχηδονίοις διεπολέμει.

96. Μάγων δ᾽ ἐν πολεμίᾳ χώρᾳ στρατοπεδεύων, καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεὴς ἀεὶ μᾶλλον γινόμενος, οὐ μετρίως ἠλαττοῦτο. Καὶ γὰρ οἱ περὶ τὸν Ἄγυριν τῆς χώρας ἔμπειροι καθεστῶτες, ἐν ταῖς ἐνέδραις

ἐπλεονέκτουν, καὶ τὰς ἀγορὰς τῶν πολεμίων ἀφηροῦντο. Λεγόντων δὲ τῶν Συρακουσίων διὰ μάχης κρίνειν ὡς τάχιστα τὰ πράγματα, Διονύσιος ἠναντιοῦτο, λέγων χωρὶς κινδύνων τῷ χρόνῳ καὶ τῇ σπάνει καταφθαρήσεσθαι τοὺς βαρβάρους· ἐφ᾽ οἷς παροργισθέντες οἱ Συρακούσιοι, κατέλιπον τὸν Διονύσιον. Ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον εὐλαβούμενος, ἐπ᾽ ἐλευθερίαν ἐκάλει τοὺς οἰκέτας· μετὰ δὲ ταῦτα διαπρεσβευσαμένων τῶν Καρχηδονίων ὑπὲρ εἰρήνης, ὑπακούσας ἀναπομπίμους τοῖς κυρίοις ἐποίησε· πρὸς δὲ τοὺς Καρχηδονίους εἰρήνην ἐποιήσατο. Ἦσαν δ᾽ αἱ συνθῆκαι τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιαι ταῖς πρότερον, Σικελοὺς δὲ δεῖν ὑπὸ Διονύσιον τετάχθαι, καὶ παραλαβεῖν αὐτὸν τὸ Ταυρομένιον. Μετὰ δὲ τὰς συνθήκας, Μάγων μὲν ἀπέπλευσε, Διονύσιος δὲ παραλαβὼν τὸ Ταυρομένιον, τοὺς μὲν πλείστους τῶν ἐκεῖ Σικελῶν ἐξέβαλε, τῶν δ᾽ ἰδίων μισθοφόρων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους ἐπιλέξας κατῴκισε. Καὶ τὰ μὲν κατὰ Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν, Ῥωμαῖοι Φάλισκον πόλιν ἐκ τοῦ Φαλίσκων ἔθνους ἐξεπόρθησαν.

(C. 97.) Olymp. XCVII, 2. a. C. 389. Arch. Nicotele, Tribb. m. c. p. M. Furio, C. Aemilio et Catulo Vero, in insula Rhodo Lacedaemoniorum factio subigit cives, qui a partibus Atheniensium stabant. Mox missa Lacedaemone subsidia Samum alienant ab Atheniensibus, resque Rhodias componunt. Fausto rerum successu accensi Lacedaemonii maris imperium denuo affectant. Simul in Graecia agros Argivorum, Corintho iam imminentium, hostiliter incursant.

97. Τοῦ δ᾽ ἔτους τούτου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦν ἄρχων Νικοτέλης, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν διῴκουν χιλίαρχοι τρεῖς, Μάρκος Φοί-

ριος, Γάϊος Αἰμίλιος, καὶ Κάτλος Βῆρος. Τούτων δὲ τὴν ἀρχὴν παρειληφότων, οἱ λακωνίζοντες τῶν Ῥοδίων, ἐπαναστάντες τῷ δήμῳ, τοὺς τὰ τῶν Ἀθηναίων φρονοῦντας ἐξέβαλον ἐκ τῆς πόλεως. Συνδραμόντων δ' αὐτῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ πειρωμένων ἀντέχεσθαι τῶν πραγμάτων, ἐπεκράτησαν οἱ Λακεδαιμονίοις συμμαχοῦντες, καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ διαφυγόντας ἐξεκήρυξαν. Εὐθὺς δὲ καὶ πρέσβεις ἀπέστειλαν εἰς Λακεδαίμονα περὶ βοηθείας, εὐλαβούμενοι μή τινες τῶν πολιτῶν νεωτερίσωσι. Λακεδαιμόνιοι δ' αὐτοῖς ἀπέστειλαν ἑπτὰ τριήρεις, καὶ τοὺς ἀφηγησομένους τῶν πραγμάτων τρεῖς ἄνδρας, Εὐδόκιμον, Φιλόδικον καὶ Διφίλαν. Οὗτοι δὲ πρῶτον εἰς Σάμον κομισθέντες, ἀπέστησαν τὴν πόλιν Ἀθηναίων· ἔπειτα καταπλεύσαντες εἰς Ῥόδον, τῶν ἐνταῦθα πραγμάτων εἶχον τὴν ἐπιμέλειαν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, προχωρούντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων, ἔγνωσαν ἀντέχεσθαι τῆς θαλάττης, καὶ πάλιν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἐκράτουν τῶν συμμάχων, ἀθροίσαντες ναυτικόν. Οὗτοι μὲν οὖν εἴς τε Σάμον καὶ Κνίδον καὶ Ῥόδον κατέπλευσαν, καὶ πανταχόθεν ναῦς τε καὶ τοὺς ἀρίστους κατέγραφον ἐπιβάτας, ἐξήρτυόν τε πολυτελῶς τριήρεις εἰκοσιεπτά. Ἀγησίλαος δ' ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεύς, ἀκούων τοὺς Ἀργείους περὶ τὴν Κόρινθον διατρίβοντας, ἐξήγαγε τοὺς Λακεδαιμονίους πανδημεί, πλὴν μιᾶς μοίρας. Ἐπελθὼν δὲ τὴν Ἀργείαν πᾶσαν, τὰς μὲν κτήσεις διήρπασε, τὴν δὲ χώραν δενδροτομήσας, εἰς τὴν Σπάρτην ἀπεχώρησε.

(C. 98.) Expulso Abdemone, regis Persici amico, Euagoras, avitam imperii possessionem vindicaturus, totam Cyprum subigere conatur. Contra eum Artaxerxes, a Soliis et Citiensibus sollicitatus, arma parat, tum crescentem metuens Euagorae potentiam, tum Cyprum ad defendendam Asiam maxime opportunam ratus. — Romani, pace cum Faliscis inita, bellum cum Aequis gerunt.

98. *Κατὰ δὲ τὴν Κύπρον Εὐαγόρας ὁ Σαλαμίνιος, ὃς ἦν μὲν εὐγενέστατος, (τῶν γὰρ κτισάντων τὴν πόλιν ἦν ἀπόγονος) πεφευγὼς δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις διά τινας στάσεις, καὶ μετὰ ταῦτα κατελθών, μετ' ὀλίγων τὸν μὲν δυναστεύοντα τῆς πόλεως Ἀβδήμονα τὸν Τύριον ἐξέβαλε, φίλον ὄντα τοῦ Περσῶν βασιλέως· αὐτὸς δὲ τὴν πόλιν κατασχών, τὸ μὲν πρῶτον ἐβασίλευσε τῆς Σαλαμῖνος, μεγίστης οὔσης καὶ δυνατωτάτης τῶν ἐν τῇ Κύπρῳ πόλεων· ταχὺ δὲ χρημάτων πλῆθος πολλῶν εὐπορήσας, καὶ δύναμιν προχειρισάμενος, ἐπεχείρησεν ἅπασαν τὴν νῆσον σφετερίσασθαι. Τῶν δὲ πόλεων ἃς μὲν βίᾳ χειρωσάμενος, ἃς δὲ πειθοῖ προςλαβόμενος, τῶν μὲν ἄλλων πόλεων ταχὺ τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν· Ἀμαθούσιοι δὲ καὶ Σόλιοι καὶ Κιτιεῖς ἀντέχοντες τῷ πολέμῳ, πρέςβεις ἀπέστειλαν πρὸς Ἀρταξέρξην τὸν Περσῶν βασιλέα περὶ βοηθείας, καὶ τοῦ μὲν Εὐαγόρου κατηγόρουν, ὅτι τὸν Ἄκοριν βασιλέα σύμμαχον ὄντα Περσῶν ἀνεῖλε, τὴν δὲ νῆσον ὡμολόγησαν αὐτῷ συγκατακτήσασθαι. Ὁ δὲ βασιλεύς, (ἅμα μὲν οὐ βουλόμενος τὸν Εὐαγόραν προκόπτειν ἐπὶ πλεῖον, ἅμα δὲ διανοούμενος τὴν Κύπρον εὐφυῶς διακειμένην, καὶ ναυτικὴν δύναμιν δύνασθαι μεγάλην ἔχειν, ᾗ δυνήσεται προπολεμεῖν τῆς Ἀσίας,) ἔκρινε συμμαχεῖν· καὶ τούτους μὲν ἐξέπεμψεν, αὐτὸς δὲ πρὸς*

μὲν τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις καὶ τοὺς ἀφηγουμένους τῶν πόλεων σατράπας ἔπεμψεν ἐπιστολάς, ναυπηγεῖσθαι τριήρεις, καὶ τὰ πρὸς τὸν στόλον χρήσιμα ὄντα κατὰ σπουδὴν παρασκευάζεσθαι· Ἑκατόμνῳ δὲ τῷ Καρίας δυνάστῃ προςέταξε πολεμεῖν τῷ Εὐαγόρᾳ· αὐτὸς δὲ τὰς ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις πόλεις ἐπιπορευόμενος, μεγάλαις δυνάμεσι διαβαίνει εἰς τὴν Κύπρον. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν. Κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν, Ῥωμαῖοι πρὸς Φαλίσκους εἰρήνην ποιησάμενοι, πρὸς δὲ Αἰκοὺς πόλεμον τὸ τέταρτον, ἐπὶ Σούτριον μὲν ὥρμησαν, ἐκ δὲ Οὐεῤῥουγῖνος πόλεως ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐξεβλήθησαν.

(C. 99.) Olymp. XCVII, 3. a. C. 388. Arch. Demostrato, Coss L. Lucretio et Serg. Camerino, Artaxerxes, Persae rex, Lacedaemoniis bellum infert, misso Strutha, qui copias illorum fundit, ducemque Thimbronem victum interimit. — Thrasybulus, Atheniensium dux, per insidias cadit prope Aspendum, cuius incolis iniuriam milites intulerant. Aufugit perterrita classis; mox Rhodum vexat. In locum Thrasybuli Agyrius sufficitur.

99. Τοῦ δ᾽ ἔτους τούτου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Δημόστρατος, ἐν Ῥώμῃ δ᾽ ὕπατοι τὴν ἀρχὴν παρειλήφεισαν Λεύκιος Λουκρήτιος, καὶ Σερούϊος [Κόσσων]. Κατὰ δὴ τούτους τοὺς χρόνους Ἀρταξέρξης μὲν Στρούθαν στρατηγὸν καταπέμψας, ἔπεμψεν ἐπὶ θάλατταν μετὰ δυνάμεως Λακεδαιμονίοις πολεμήσοντα· Σπαρτιᾶται δὲ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ πυθόμενοι, Θίμβρωνα στρατηγὸν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπεμψαν· ὃς κατελάβετο χωρίον Ἴονδα, καὶ Κόρησσον, ὄρος ὑψηλὸν τῆς Ἐφέσου ἀπέχον σταδίους τεσσαράκοντα. Οὗτος μὲν οὖν ὀκτακιςχιλίους ἔχων στρατιώτας σὺν τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀθροι-

σθεῖσιν, ἐπῄει τὴν τοῦ βασιλέως χώραν διαφθείρων· Στρούθας δὲ σὺν ἵππῳ τε βαρβαρικῇ πολλῇ, καὶ στρατιώταις ὁπλίταις μὲν πεντακισχιλίοις, ψιλοῖς δὲ πλείοσι δισμυρίων, οὐ μακρὰν τῶν Λακεδαιμονίων κατεστρατοπέδευσε. Τέλος δὲ τοῦ Θίμβρωνος μετὰ μέρους τῆς δυνάμεως ἐξελθόντος, καὶ πολλὴν περιβαλομένου λείαν, ἐπελθὼν ὁ Στρούθας τόν τε Θίμβρωνα μαχόμενον ἀνεῖλε, καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς μὲν πλείστους ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐζώγρησεν· ὀλίγοι δ' εἰς τὸ Κνιδίνιον φρούριον διεσώθησαν. Θρασύβουλος δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ἐκ τῆς Λέσβου κομιζόμενος μετὰ τοῦ στόλου πρὸς Ἄσπενδον, ὥρμισε τὰς τριήρεις εἰς τὸν Εὐρυμέδοντα ποταμόν. Χρήματα δ' εἰληφότος αὐτοῦ παρὰ τῶν Ἀσπενδίων, ὅμως τινὲς τῶν στρατιωτῶν ἐδῄωσαν τὴν χώραν. Γενομένης δὲ νυκτός, οἱ μὲν Ἀσπένδιοι, χαλεπῶς ἐνεγκόντες ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν, ἐπέθεντο τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τόν τε Θρασύβουλον καί τινας τῶν ἄλλων ἀνεῖλον· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων τριήραρχοι, περιδεεῖς γενόμενοι, καὶ ταχὺ πληρώσαντες τὰς ναῦς, εἰς Ῥόδον ἐξέπλευσαν. Ἀφεστηκυίας δὲ τῆς πόλεως, καὶ τῶν φυγάδων φρούριόν τι κατειληφότων, μετὰ τούτων διεπολέμουν πρὸς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, πυθόμενοι τὴν Θρασυβούλου τοῦ στρατηγοῦ τελευτήν, Ἀγύριον στρατηγὸν ἐξέπεμψαν. Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν.

(C. 100.) In Sicilia Dionysius, totam insulam et proximam Italiae partem suo subdere imperio moliens, primum Rheginos tentat, Italiae propugnaculum. Profligat Italam classem, quae Rheginis subsidio venerat: mox ab his non sine clade repulsus, gravique

tempestate iactatus, aegre in Messanae portum evadit. Tum iuncto cum Lucanis foedere, Syracusas redit.

100. *Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος Διονύσιος σπεύδων τῇ κατὰ τὴν νῆσον δυναστείᾳ καὶ τοὺς κατ᾽ Ἰταλίαν Ἕλληνας προσλαβέσθαι, τὴν μὲν κατ᾽ ἐκείνους κοινὴν στρατείαν εἰς ἕτερον καιρὸν ἀνεβάλετο· κρίνας δὲ συμφέρειν ἐπιχειρεῖν πρώτῃ τῇ τῶν Ῥηγίνων πόλει, διὰ τὸ προπολεμητήριον αὐτὴν εἶναι τῆς Ἰταλίας, ὥρμησεν ἐκ Συρακουσῶν μετὰ τῆς δυνάμεως. Εἶχε δὲ πεζοὺς μὲν δισμυρίους, ἱππεῖς δὲ χιλίους, ναῦς δ᾽ ἑκατὸν εἴκοσι. Περαιώσας δὲ τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς Λοκρίδος, ἐκεῖθεν διὰ τῆς μεσογείου τὴν πορείαν ἐποιεῖτο, τέμνων καὶ πυρπολῶν τὴν τῶν Ῥηγίνων χώραν. Συμπαρέπλευσε δὲ καὶ ὁ στόλος ἐπὶ θάτερα μέρη τῆς θαλάττης, καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει περὶ τὸν πορθμὸν κατεστρατοπέδευσεν. Οἱ δ᾽ Ἰταλοὶ πυθόμενοι τὴν τοῦ Διονυσίου διάβασιν ἐπὶ τὸ Ῥήγιον, ἀπέστειλαν ἐκ Κρότωνος ναῦς ἑξήκοντα, σπεύδοντες παραδοῦναι τοῖς Ῥηγίνοις. Μετεώρων δὲ πλεουσῶν αὐτῶν, ὁ Διονύσιος πεντήκοντα ναῦς ἔχων ἐπέπλευσε· καὶ φυγόντων αὐτῶν ἐπὶ τὴν γῆν, οὐδὲν ἧττον ἐπέκειτο, καὶ συνδήσας ἀπέσπα τὰς παρορμούσας ἐν τῇ γῇ. Κινδυνευουσῶν δὲ τῶν ἑξήκοντα τριήρων ἁλῶναι, Ῥηγῖνοι πανδημεὶ παρεβοήθησαν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς τῷ πλήθει τῶν βελῶν ἀνεῖρξαν τὸν Διονύσιον. Ἐπιγενομένων δὲ πνευμάτων μεγάλων, οἱ μὲν Ῥηγῖνοι τὰς ναῦς ἀνείλκυσαν ἐπὶ τὴν γῆν· Διονύσιος δ᾽ ἰσχυρῶς χειμασθείς, ἑπτὰ ναῦς ἀπώλεσε, καὶ σὺν αὐταῖς ἄνδρας οὐκ ἐλάττους*

χιλίων πεντακοσίων. Τούτων δ' ἐπὶ τὴν Ῥηγίνην ἅμα ταῖς ναυσὶν ἐκβρασθέντων, οἱ Ῥηγῖνοι πολλοὺς τῶν ναυτῶν ἐζώγρησαν. Διονύσιος δ' ἐπὶ πεντήρους πλέων, καὶ πολλάκις παρ' ὀλίγον ἐλθὼν ὑποβρύχιος, μόλις περὶ μέσας νύκτας εἰς τὸν ἐν Μεσσήνῃ λιμένα κατέφυγεν. Ἤδη δὲ καὶ τῆς χειμερινῆς ὥρας ἐνισταμένης, οὗτος μὲν πρὸς Λευκανοὺς συμμαχίαν ποιησάμενος, ἀπήγαγε τὰς δυνάμεις εἰς Συρακούσας.

(C. 101.) Posthaec quum Lucani in Thuriorum agros incursionem fecissent: universi in Italia Graeci ex pacto ad expeditionem sese accinxerunt. Quorum adventum Thurii ne praestolati quidem, concitato in Lucaniam impetu feruntur. Sed successu hoc nimis elati, dum hostem contemnunt, et per viarum angustias incedunt, tandem montibus cincti, et undique copiis circumfusi, in maximum discrimen incurrunt.

101. Μετὰ δὲ ταῦτα, Λευκανῶν τὴν Θουρίαν καταδραμόντων, οἱ Θούριοι παρήγγειλαν τοῖς συμμάχοις κατὰ τάχος ἀπαντᾷν μετὰ τῶν ὅπλων. Αἱ γὰρ κατὰ τὴν Ἰταλίαν Ἑλληνίδες πόλεις ἐν ταῖς συνθήκαις εἶχον οὕτως, ἵν' ἥτις ἂν ὑπὸ τῶν Λευκανῶν λεηλατηθῇ χώρα, πρὸς ταύτην ἅπαντες παραβοηθῶσιν· ἧς δ' ἂν πόλεως μὴ καταστῇ τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὴν βοήθειαν, τεθνάναι τοὺς ἐκείνης τῆς πόλεως στρατηγούς. Διόπερ τῶν Θουρίων τοὺς βιβλιαφόρους ἀποστειλάντων ἐπὶ τὰς πόλεις πρὸς τὴν τῶν πολεμίων παρουσίαν, ἅπαντες παρεσκευάζοντο πρὸς τὴν ἀνάζευξιν. Αὐτοὶ δὲ προεξαναστάντες ταῖς ὁρμαῖς, καὶ τὸ τῶν συμμάχων πλῆθος οὐκ ἀναμείναντες, ἀνέζευξαν ἐπὶ τοὺς Λευκανούς, ἔχοντες πεζοὺς μὲν πλείους τῶν μυρίων τετρακισχιλίων, ἱππεῖς δὲ σχεδὸν χιλίους. Καὶ Λευκανοὶ μέν, ἀκούσαντες τὴν

τῶν πολεμίων ἔφοδον, ἀπεχώρησαν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν· οἱ δὲ Θούριοι κατὰ σπουδὴν ἐμβαλόντες εἰς τὴν Λευκανίαν, τὸ μὲν πρῶτον φρούριον ἐξεῖλον, καὶ πολλῆς ὠφελείας κυριεύσαντες, καθαπερεὶ δέλεαρ ἔλαβον τῆς ἑαυτῶν ἀπωλείας. Φρονηματισθέντες γὰρ ἐπὶ τῷ προτερήματι, καταπεφρονηκότως διά τινων στενῶν καὶ ἀποκρήμνων ὁδῶν ἐπορεύθησαν, βουλόμενοι λαὸν καὶ πόλιν εὐδαίμονα πολιορκῆσαι. Ἐπειδὴ δὲ παρεγενήθησαν εἰς τι πεδίον κύκλῳ λόφοις ὑψηλοῖς καὶ κρημνοῖς περιειλημμένον, ἐνταῦθα οἱ Λευκανοὶ πάσῃ τῇ δυνάμει διέκλεισαν αὐτοὺς τῆς ἐπὶ τὰς πατρίδας ἐλπίδος. Παράδοξον δ' ἐπὶ τῷ λόφῳ καὶ φανερὰν ποιήσαντες τὴν ἑαυτῶν ἐπιφάνειαν, ἐξέπληξαν τοὺς Ἕλληνας, διά τε τὸ μέγεθος τοῦ στρατοπέδου καὶ τὴν τῶν τόπων δυσχωρίαν· εἶχον γὰρ Λευκανοὶ τότε πεζοὺς μὲν τρισμυρίους, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους τετρακισχιλίων.

(C. 102.) Sic proelio fusi Graeci, cum Lucanis pacem faciunt, interposita Leptinis fide et insigni humanitate, quem Dionysius Lucanis auxilio miserat. Sed is quia bellum ad Italorum potius, quam ad Dionysii emolumentum composuerat: ab illis gratiam retulit, ab hoc praefectura remotus est. — Romani agrum Veientanum dividunt, et Aequis Veliternisque ob defectionem bellum movent. Defecit et Satricum. Circeios colonia migravit.

102. Τῶν δ' Ἑλλήνων ἀνελπίστως τηλικούτῳ περιεχομένων κινδύνῳ, κατέβαινον εἰς τὸ πεδίον οἱ βάρβαροι. Γενομένης δὲ παρατάξεως, καὶ τῶν Ἰταλιωτῶν καταπολεμηθέντων ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν Λευκανῶν, ἔπεσον μὲν πλείους τῶν μυρίων· (παρήγγελλον γὰρ οἱ Λευκανοὶ μηθένα ζωγρεῖν·) τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν ἐπί τινα πρὸς τῇ θαλάσσῃ λόφον

ἔφυγον, οἱ δὲ θεωροῦντες ναῦς μακρὰς προςπλεούσας, καὶ νομίζοντες τὰς τῶν Ῥηγίνων εἶναι, συνέφυγον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ διενήχοντο ἐπὶ τὰς τριήρεις. Ἦν δὲ ὁ στόλος προςπλέων Διονυσίου τοῦ τυράννου, καὶ ναύαρχος ὑπῆρχεν αὐτῷ Λεπτίνης ὁ ἀδελφός, ἀπεσταλμένος τοῖς Λευκανοῖς ἐπὶ βοήθειαν. Ὁ μὲν οὖν Λεπτίνης δεξάμενος φιλανθρώπως τοὺς νηχομένους, ὡς ἐπὶ τὴν γῆν ἀπεβίβασε, ἔπεισε τοὺς Λευκανοὺς ὑπὲρ ἑκάστου τῶν αἰχμαλώτων λαβεῖν ἀργυρίου μνᾶν· οὗτοι δ' ἦσαν τὸν ἀριθμὸν ὑπὲρ τοὺς χιλίους. Γενόμενος δὲ τῶν χρημάτων ἐγγυητής, καὶ διαλλάξας τοὺς Ἰταλιώτας τοῖς Λευκανοῖς, ἔπεισεν εἰρήνην ποιήσασθαι· καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς ἔτυχε παρὰ τοῖς Ἰταλιώταις, συμφερόντως αὐτοῖς, οὐ λυσιτελῶς δὲ Διονυσίῳ συντεθεικὼς τὸν πόλεμον. Ἤλπιζε γὰρ ὁ Διονύσιος, τῶν Ἰταλιωτῶν πολεμούντων πρὸς Λευκανούς, ἐπελθὼν, ῥᾳδίως ἂν κρατῆσαι τῶν κατ' Ἰταλίαν πραγμάτων· ἀπολελυμένων δὲ τηλικούτου πολέμου, δυςχερῶς ἂν περιγενέσθαι. Διόπερ τοῦτον μὲν ἀπήλλαξε τῆς ναυαρχίας, Θεαρίδην δὲ τὸν ἕτερον ἀδελφὸν ἡγεμόνα τοῦ στόλου κατέστησε. Τούτων δὲ πραχθέντων, Ῥωμαῖοι τὴν τῶν Οὐηίων χώραν κατεκληρούχησαν, κατ' ἄνδρα δόντες πλέθρα τέτταρα, ὡς δέ τινες, εἰκοσιοκτώ· καὶ πρὸς μὲν Αἰκοὺς διαπολεμοῦντες, Λίφλον πόλιν κατὰ κράτος εἷλον· Οὐελιτρίνων δ' ἀποστάντων, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐνεστήσαντο. Ἀπέστη δὲ καὶ Σάτρικον ἀπὸ Ῥωμαίων· καὶ εἰς Κιρκαίους ἀποικίαν ἀπέστειλαν.

(C. 103.) Olymp. XCVII, 4. a. C. 387. Arch. Antipatro, Coss. L. Valerio et A. Manlio, Dionysius copiosissimo cum exercitu bellum in Italos iterat. Messanam ubi appulit, Thearides fratrem ad Liparensium emittit insulas, qui Rheginorum ibi naves in potestatem redigit. Tum Caulonia oppugnatur. Sed Graeci in Italia Crotoniatis summum belli imperium tradunt, atque Heloride, a Dionysio eiectum, copiarum ducem constituunt.

103. Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχεν Ἀντίπατρος, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν διῴκουν Λεύκιος Οὐαλέριος καὶ Αὖλος Μάλλιος. Περὶ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Διονύσιος ὁ τῶν Συρακουσίων δυνάστης, φανερῶς ἑαυτὸν ἀναδείξας ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν στρατευσόμενον, μετὰ πλείστης δυνάμεως ὥρμησεν ἀπὸ Συρακουσῶν. Εἶχε δὲ πεζοὺς μὲν πλείους τῶν δισμυρίων, ἱππεῖς δὲ περὶ τρισχιλίους· ναῦς δὲ μακρὰς μὲν τεσσαράκοντα, τὰς δὲ τὸν σῖτον κομιζούσας, οὐκ ἐλάττους τριακοσίων. Πεμπταῖος δὲ κατανύσας εἰς τὴν Μεσσήνην, αὐτὸς μὲν ἐν τῇ πόλει τὴν δύναμιν ἀνελάμβανε, Θεαρίδην δὲ τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ τὰς νήσους τῶν Λιπαραίων ἀπέστειλε μετὰ νεῶν τριάκοντα· πεπυσμένος γὰρ ἦν δέκα ναῦς τῶν Ῥηγίνων περὶ ἐκείνους τοὺς τόπους οὔσας. Ὁ δὲ Θεαρίδης, ἐκπλεύσας καὶ καταλαβὼν τὴν Ῥηγίνων δεκαναΐαν ἔν τισιν εὐθέτοις τόποις, αὐτάνδρων τῶν σκαφῶν ἐκυρίευσε, καὶ ταχέως εἰς Μεσσήνην πρὸς Διονύσιον ἀπέστρεψε. Διονύσιος δὲ τοὺς αἰχμαλώτους εἰς δεσμὰ καταθέμενος, τοῖς Μεσσηνίοις ἔδωκε φυλάττειν· αὐτὸς δὲ περαιώσας τὴν δύναμιν εἰς Καυλωνίαν, περιεστρατοπέδευσε τὴν πόλιν, καὶ τὰς μηχανὰς προσερείσας, πυκνὰς προσβολὰς ἐποιεῖτο. Οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο τὰς τοῦ Διονυσίου δυνάμεις περαιουμέ-

νας τὸν διείργοντα πορθμόν, καὶ αὐτοὶ στρατόπεδα συνήθροιζον. Τῆς δὲ τῶν Κροτωνιατῶν πόλεως μάλιστα πολυοχλουμένης, καὶ πλείστους ἐχούσης Συρακουσίους φυγάδας, τούτοις τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πολέμου παρέδωκαν. Οἱ δὲ Κροτωνιᾶται τὰς πανταχόθεν δυνάμεις ἀθροίσαντες, στρατηγὸν Ἕλωριν τὸν Συρακούσιον εἵλοντο. Οὗτος δὲ πεφευγὼς Διονύσιον, καὶ δοκῶν τόλμαν ἔχειν ἔμπρακτον, πιστότατα πρὸς τὸν τύραννον πολεμήσειν διὰ τὸ μῖσος ὑπείληπτο. Ὡς δὲ πάντες οἱ σύμμαχοι παρεγενήθησαν εἰς Κρότωνα, κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν Ἕλωρις διατάξας, ὥρμησε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἐπὶ Καυλωνίας. Ἅμα γὰρ ἐνόμιζεν ἐπιφανεὶς λύσειν τὴν πολιορκίαν, ἅμα δὲ καταπεπονημένους τοὺς πολεμίους ὑπὸ τῶν καθ᾽ ἡμέραν προσβολῶν διαγωνιεῖσθαι. Εἶχε δὲ τοὺς ἅπαντας, πεζοὺς μὲν περὶ δισμυρίους πεντακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ περὶ δισχιλίους.

(C. 104.) Is obviam hosti profectus, ad Helorum fl. pugnam init adverso Marte. Nam quum Itali sero succurrerent, ipse cum pluribus cecidit; reliquos pavor fugaque effusa cepit.

104. Διανυσάντων δ᾽ αὐτῶν τὸ πλεῖστον τῆς ὁδοῦ, καὶ στρατοπεδευσάντων πρὸς τὸν Ἕλωρον ποταμόν, ἀνέζευξεν ὁ Διονύσιος ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ συνήντα τοῖς Ἰταλιώταις. Ὁ μὲν οὖν Ἕλωρις μετὰ τῶν ἀρίστων πεντακοσίων προηγεῖτο τῆς δυνάμεως· ὁ δὲ Διονύσιος ἔτυχε μὲν ἀπὸ τεσσαράκοντα σταδίων ἐστρατοπεδευκὼς τῶν ἐναντίων, διὰ δὲ τῶν κατασκόπων μαθὼν ἐγγὺς ὄντας τοὺς πολεμίους, ὄρθρου τὴν δύναμιν ἐγείρας, προήγαγεν εἰς τοὔμπροσθεν. Ἅμα δ᾽ ἡμέρᾳ τοῖς περὶ τὸν Ἕλωριν ὀλίγοις οὖσιν

ἀπαντήσας, ἄφνω προσεμάχετο, καὶ διεσκευασμένην ἔχων τὴν δύναμιν, ἀνοχὴν οὐδ᾽ ἡντινοῦν ἐδίδου τοῖς πολεμίοις. Ὁ δ᾽ Ἕλωρις εἰς πολλὴν ἐμπεσὼν ἀπορίαν, αὐτὸς μὲν μεθ᾽ ὧν εἶχεν ὑπέστη τοὺς ἐπιφερομένους, τῶν δὲ φίλων τινὰς ἀπέστειλεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐπισπεῦσαι τὰ πλήθη παρακελευόμενος. Ὧν ταχέως ποιησάντων τὸ προσταχθέν, οἱ μὲν Ἰταλιῶται, πυθόμενοι τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ κινδυνεύοντας, δρομαῖοι παρῆσαν ἐπὶ τὴν βοήθειαν· ὁ δὲ Διονύσιος ἀθρόᾳ τῇ δυνάμει περιχυθείς, τόν θ᾽ Ἕλωριν καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνισαμένους, σχεδὸν πάντας ἀνεῖλε. Τῶν δ᾽ Ἰταλιωτῶν σποράδην διὰ τὴν σπουδὴν ἐκβοηθούντων, οἱ Σικελιῶται τὰς τάξεις διαφυλάττοντες, ῥᾳδίως τῶν πολεμίων περιεγίνοντο. Οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐπὶ μέν τινα χρόνον οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν Ἕλληνες ὑπέμενον τὸν κίνδυνον, καίπερ ἑαυτῶν πολλοὺς ἀναιρουμένους ὁρῶντες· ὡς δὲ τὴν τοῦ στρατηγοῦ τελευτὴν ἐπύθοντο, καὶ διὰ τὸν θόρυβον ἀλλήλοις ἐμπίπτοντες ἡλαττοῦντο μεγάλως, τότε δὴ τελέως ἀθυμήσαντες ἐτράπησαν.

(C. 105.) Profugi tumulum occupant, mox a Dionysio manu armata cinctum: sed aquae tandem inopia ad deditionem coguntur. Quibus per inusitatam clementiam dimissis, et civitatibus pace ac libertate concessa, Dionysius omnium sibi gratiam et maximas laudes comparavit.

105. *Πολλῶν δ᾽ ἀναιρουμένων ἐν τῇ κατὰ τὸ πεδίον τροπῇ, κατέφυγε τὸ πλῆθος ἐπί τινα λόφον, ἐρυμνὸν ὄντα πρὸς τὴν πολιορκίαν, ἄνυδρον δὲ καὶ δυνάμενον ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν πολεμίων φυλάττεσθαι. Ὃν ὁ Διονύσιος περιστρατοπεδεύσας, τήν τε ἡμέραν*

ἐκείνην καὶ τὴν νύκτα διηγρύπνησεν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἐπιμελῶς ταῖς φυλακαῖς χρησάμενος· τῇ δ' ὑστεραίᾳ διὰ τὸ καῦμα καὶ τὴν ἀνυδρίαν οἱ συμπεφευγότες κακῶς ἀπηλλάττοντο. Ἐπικηρυκευσαμένων δ' αὐτῶν πρὸς τὸν Διονύσιον, καὶ παρακαλούντων λύτρα πράξασθαι, οὐ μέτριος ἐν τοῖς εὐημερήμασι γενόμενος, προσέταττεν ἀποθέσθαι τὰ ὅπλα, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐγχειρίσαι τῷ κρατοῦντι. Σκληροῦ δὲ τοῦ προστάγματος ὄντος, μέχρι μέν τινος διεκαρτέρουν, ὡς δ' ὑπὸ τῆς φυσικῆς ἀνάγκης κατεβαροῦντο, παρέδωκαν αὑτοὺς περὶ ὀγδόην ὥραν, ἤδη τὰ σώματα παρειμένοι. Διονύσιος δὲ λαβὼν ῥάβδον, καὶ πήξας ἐπὶ τοῦ λόφου, ἠρίθμει τοὺς καταβαίνοντας αἰχμαλώτους, ὄντας πλείους τῶν μυρίων. Καὶ πάντων αὐτοῦ ὑποπτευόντων τὸ θηριῶδες, τοὐναντίον ἐφάνη πάντων ἐπιεικέστατος. Τούς τε γὰρ αἰχμαλώτους ἀφῆκεν αὐτεξουσίους χωρὶς λύτρων, καὶ πρὸς τὰς πλείστας τῶν πόλεων εἰρήνην συνθέμενος, ἀφῆκεν αὐτονόμους. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπαίνου τυχὼν ὑπὸ τῶν εὖ παθόντων, χρυσοῖς στεφάνοις ἐτιμήθη, καὶ σχεδὸν τοῦτ' ἔδοξε πράττειν ἐν τῷ ζῆν κάλλιστον.

(C. 106.) Tum Rhegini, quibus Tyrannus, acceptae memor iniuriae (v. C. 44.), bellum intulerat, pacem ab eo trepide redimunt. Devastatur Caulonia; cives Syracusas migrant. — Romani, Aequis superatis, Iovi ludos edunt.

106. Ἐπὶ δὲ Ῥήγιον ἀναζεύξαντος αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῆς δυνάμεως παρεσκευασμένου πολιορκεῖν, διὰ τὴν περὶ τῆς ἐπιγαμίας ὕβριν, ἀγωνία πολλὴ κατεῖχε τοὺς Ῥηγίνους. Οὔτε γὰρ συμμάχους, οὔτε δύναμιν ἀξιόμαχον εἶχον· πρὸς δὲ τούτοις, ᾔδεισαν, ὅτι τῆς

πόλεως ἁλούσης, οὔτ᾽ ἔλεος οὔτε δέησις αὐτοῖς ἀπελείπετο. Διόπερ ἔκριναν ἀποστεῖλαι πρέσβεις τοὺς δεησομένους μετρίως αὐτοῖς χρήσασθαι, καὶ παρακαλέσαι μηδὲν περὶ αὐτῶν ὑπὲρ ἄνθρωπον βουλεύσασθαι. Ὁ δὲ Διονύσιος τριακόσια τάλαντα πραξάμενος, καὶ τὰς ναῦς ἁπάσας παραλαβών, οὔσας ἑβδομήκοντα, προσέταξεν ἑκατὸν ὁμήρους δοῦναι· δοθέντων δὲ πάντων, ἀνέζευξεν ἐπὶ Καυλωνίαν. Ταύτης δὲ τοὺς μὲν ἐνοικοῦντας ἐν Συρακούσαις κατῴκισε, καὶ πολιτείαν δούς, πέντε ἔτη συνεχώρησεν ἀτελεῖς εἶναι· τὴν δὲ πόλιν κατασκάψας, τοῖς Λοκροῖς τὴν χώραν τῶν Καυλωνιατῶν ἐδωρήσατο. Ῥωμαῖοι δὲ Λιφοίκουαν πόλιν ἐκ τοῦ τῶν Αἰκῶν ἔθνους ἑλόντες, κατὰ τὰς τῶν ὑπάτων εὐχὰς μέγαν ἀγῶνα τῷ Διῒ συνετέλεσαν.

(C. 107.) Olymp. XCVIII. 1. a. C. 386. Arch. Pyrrhione, Tribb. m. c. p. L. Lucretio, S. Sulpicio, C. Aemilio, L. Furio, [Agrippa Furio et M. Aemilio,] Dionysius Hipponiatas transtulit Syracusas, eorumque agrum Locris donavit, qui connubium olim ipsi concesserant (v. C. 44.), Rheginos contra, ob datam repulsam, tanto prosequutus odio, (C. 108.) ut, novo inimicitiarum praetextu quaesito, urbem illorum acri et diuturna oppugnatione urgeret. Excelluit in ea virtus Rheginorum, duce Pythone pro patria propugnantium: ipse Dionysius, lancea vulneratus, capitis periculum subiit.

107. Τοῦ δ᾽ ἔτους τούτου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Πυῤῥίων, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τὴν ὕπατον ἀρχὴν μετέλαβον χιλίαρχοι τέσσαρες, Λεύκιος Λουκρήτιος, Σερούϊος Σουλπίκιος, Γάϊος Αἰμίλιος, καὶ Γάϊος Ῥοῦφος· Ὀλυμπιὰς δ᾽ ἤχθη ὀγδόη πρὸς ταῖς ἐννενήκοντα, καθ᾽ ἣν ἐνίκα Σώσιππος Ἀθηναῖος. Τούτων δὲ τὴν ἀρχὴν παρειληφότων, Διονύσιος ὁ τῶν Συρακουσίων δυνάστης, πορευθεὶς εἰς Ἱππώνιον

μετὰ τῆς δυνάμεως, τοὺς μὲν κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ μετῴκισεν εἰς τὰς Συρακούσας· τὴν δὲ πόλιν κατασκάψας, τοῖς Λοκροῖς προσεμέρισε τὴν χώραν. Κατὰ τὸ συνεχὲς γὰρ ἐφιλοτιμεῖτο τοὺς Λοκροὺς εὖ ποιεῖν, διὰ τὴν συγχωρηθεῖσαν ἐπιγαμίαν· τοὺς δὲ Ῥηγίνους ἐπεθύμει τιμωρήσασθαι, διὰ τὴν περὶ τῆς οἰκειότητος δίκην. Καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις, ἀξιῶν αὐτῷ συγχωρηθῆναι τῶν πολιτικῶν παρθένων γαμῆσαι, φασὶ τοὺς Ῥηγίνους ἀποκριθῆναι δημοσίᾳ τοῖς πρεσβεῦσιν, ὡς μόνην αὐτῷ συγχωρῆσαι γαμεῖν τὴν τοῦ δημίου θυγατέρα. Διὰ τοῦτο βαρέως φέρων, καὶ δοκῶν ὑπερβαλλόντως ὑβρίσθαι, πολὺς ἦν ἐπὶ τῇ κατ' αὐτῶν τιμωρίᾳ. Καὶ γὰρ ἐν τῷ πρότερον ἐνιαυτῷ τὴν εἰρήνην συνέθετο πρὸς αὐτούς, οὐ τῆς φιλίας ὀρεγόμενος, ἀλλὰ τὴν ναυτικὴν δύναμιν παρελέσθαι βουλόμενος, οὖσαν τριήρων ἑβδομήκοντα· διελάμβα[νε] γάρ, τῆς κατὰ θάλατταν βοηθείας ἀποκλεισθείση[ς] ῥᾳδίως πολιορκήσειν τὴν πόλιν. Διόπερ κατὰ τ[ὴν] Ἰταλίαν ἐνδιατρίβων, ἐζήτει πρόφασιν εὔλογον, [δι'] ἧς οὐ παρὰ τὴν ἀξίαν τὴν ἰδίαν δόξει λελυκέναι τ[ὰς] συνθήκας.

108. Ἀγαγὼν οὖν πρὸς τὸν πορθμὸν τὰς δυν[ά]μεις, τὰ πρὸς τὴν διάβασιν παρεσκευάζετο. [Κ]αὶ πρῶτον μὲν ᾔτει τοὺς Ῥηγίνους ἀγοράς, ἐπαγγελ[λό]μενος ταχέως τὰς δοθείσας ἀποστέλλειν ἐκ Συ[ρα]κουσῶν. Τοῦτο δ' ἔπραττεν, ὅπως μὴ διδόντων αὐτῶν, δικαίως δόξῃ τὴν πόλιν ἑλεῖν· · δόντων νομίζων ἐξαναλώσειν αὐτῶν τὸν σῖτον, καὶ προς

θίσας τὴν πόλιν, διὰ τὴν σπάνιν ταχὺ κυριεύσειν αὐτῆς. Οἱ δὲ Ῥηγῖνοι τούτων μὲν οὐδὲν ὑπονοοῦντες, τὸ μὲν πρῶτον ἐφ᾽ ἡμέρας τινὰς ἐχορήγουν τὰς τροφὰς λαμπρῶς· ὡς δὲ πλείονα χρόνον ἐνδιέτριβε, ποτὲ μὲν ἀῤῥωστίαν, ποτὲ δὲ ἄλλας προφάσεις ποριζόμενος, ὑπονοήσαντες αὐτοῦ τὴν ἐπιβολήν, οὐκέτι παρεῖχον τὰς τροφὰς τῷ στρατοπέδῳ. Ὁ δὲ Διονύσιος ἐπὶ τούτῳ προςποιηθεὶς ἀγανακτεῖν, τοὺς μὲν ὁμήρους τοῖς Ῥηγίνοις ἀπέδωκε, τὴν δὲ πόλιν περιστρατοπεδεύσας, καθ᾽ ἡμέραν προςβολὰς ἐποιεῖτο. Κατεσκεύασε δὲ καὶ μηχανημάτων πολὺ πλῆθος, ἄπιστον τοῖς μεγέθεσι· δι᾽ ὧν τὰ τείχη σαλεύων, ἐφιλοτιμεῖτο κατὰ κράτος ἑλεῖν τὴν πόλιν. Οἱ δὲ Ῥηγῖνοι στρατηγὸν ἑλόμενοι Φύτωνα, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καθοπλίσαντες, ταῖς τε φυλακαῖς ἐπιμελῶς ἐχρῶντο, καὶ κατὰ τὰς εὐκαιρίας ἐξιόντες, ἐνεπύριζον τὰς τῶν πολεμίων μηχανάς. Οὗτοι μὲν οὖν πολλάκις ὑπὲρ τῆς πατρίδος λαμπρῶς ἀγωνιζόμενοι πρὸ τῶν τειχῶν, τήν τε τῶν πολεμίων ὀργὴν ἐξέκαυσαν, καὶ πολλοὺς μὲν ἑαυτῶν ἀπέβαλον, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ τῶν Σικελιωτῶν ἀνεῖλον. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Διονύσιον συνέβη λόγχῃ πληγέντα παρὰ τὸν βουβῶνα, παρ᾽ ὀλίγον μὲν τελευτῆσαι, μόγις δὲ αὐτὸν ἀναλαβεῖν ἐκ τοῦ τραύματος. Χρονιζούσης δὲ τῆς πολιορκίας, διὰ τὸ τοὺς Ῥηγίνους ἀνυπέρβλητον εἰςφέρεσθαι σπουδὴν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, Διονύσιος τὰς μὲν δυνάμεις συνεῖχεν ἐν ταῖς καθ᾽ ἡμέραν προςβολαῖς, καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν οὐκ ἐγκατέλιπεν.

(C. 109.) At vanus ille in ipso belli tumultu, rhapsodos maximo cum apparatu ad ludos Olympicos misit, qui poëmata ipsius recitarent. Quae ita sunt omnium sibilis excepta, ut et reliqua pompa ludibrio exponeretur, et Lysias orator Olympiacam in theoros haberet, et alia in versificatorem convicia iacerentur. — Romani cum Volsiniensibus pugnarunt.

109. Τῶν δ' Ὀλυμπίων ἐγγὺς ὄντων, ἀπέστειλεν εἰς τὸν ἀγῶνα τέθριππα πλείω, διαφέροντα πολὺ τῶν ἄλλων τοῖς τάχεσι, καὶ σκηνὰς εἰς τὴν πανήγυριν διαχρύσους, καὶ πολυτελέσι ποικίλοις ἱματίοις κεκοσμημένας. Ἔπεμψε δὲ καὶ ῥαψῳδοὺς τοὺς κρατίστους, ὅπως ἐν τῇ πανηγύρει τὰ ποιήματα προφερόμενοι, ποιήσωσιν ἔνδοξον τὸν Διονύσιον· σφόδρα γὰρ εἰς τὴν ποιητικὴν ὑπῆρχε μεμηνώς. Τούτων δ' ἐπιμελητὴν συνεξέπεμψε Θεαρίδην τὸν ἀδελφόν. Ὃς ἐπεὶ παρεγένετο εἰς τὴν πανήγυριν, ἐπὶ μὲν τῷ κάλλει τῶν σκηνῶν καὶ τῷ πλήθει τῶν τεθρίππων ἦν περίβλεπτος· ὡς δ' ἐπέβαλον οἱ ῥαψῳδοὶ προφέρεσθαι τοῦ Διονυσίου τὰ ποιήματα, κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τὴν εὐφωνίαν τῶν ὑποκριτῶν συνέδραμε τὰ πλήθη, καὶ πάντες ἐθαύμαζον· μετὰ δὲ ταῦτα, ἀναθεωροῦντες τὴν κακίαν τῶν ποιημάτων, διεγέλων τὸν Διονύσιον, καὶ κατεγίνωσκον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε τινὰς τολμῆσαι διαρπάζειν τὰς σκηνάς. Καὶ γὰρ Λυσίας ὁ ῥήτωρ, τότε διατρίβων ἐν Ὀλυμπίᾳ, προετρέπετο τὰ πλήθη μὴ προςδέχεσθαι τοῖς ἱεροῖς ἀγῶσι τοὺς ἐξ ἀσεβεστάτης τυραννίδος ἀπεσταλμένους θεωρούς· ὅτε καὶ τὸν Ὀλυμπιακὸν λόγον ἐπιγραφόμενον ἀνέγνω. Τοῦ δ' ἀγῶνος συντελουμένου συνέβη κατὰ τύχην τῶν Διονυσίου τεθρίππων τὰ μὲν ἐκπεσεῖν ἐκ τοῦ δρόμου, τὰ δ' ἀλλήλοις ἐμπεσόντα

συντριβῆναι· παραπλησίως δὲ καὶ τὴν παρακομίζουσαν ναῦν τοὺς θεωροὺς, ἀπὸ τῶν ἀγώνων ἀναχθεῖσαν εἰς τὴν Σικιλίαν, ἐκπεσεῖν τῆς Ἰταλίας εἰς Τάραντα διά τινας χειμῶνας. Διὸ καί φασι σωθέντας τοὺς ναύτας εἰς Συρακούσας, διαγγέλλειν κατὰ τὴν πόλιν, ὅτι διὰ τὴν κακίαν τῶν ποιημάτων, οὐ μόνον οἱ ῥαψῳδοῦντες, ἀλλὰ σὺν τούτοις τέθριππα καὶ ἡ ναῦς ἐξέπεσον. Ὁ δὲ Διονύσιος, πυθόμενος τὸν τῶν ποιημάτων διασυριγμόν, καὶ τῶν κολάκων λεγόντων, ὅτι πᾶσι τοῖς καλῶς πραττομένοις φθονοῦντες, ἐξ ὑστέρου θαυμάζουσιν, οὐκ ἀφίστατο τῆς περὶ τὴν ποίησιν σπουδῆς. Ῥωμαῖοι δὲ πρὸς Οὐολσινίτας περὶ Γουράσιον παραταξάμενοι, πολλοὺς τῶν πολεμίων ἀνεῖλον.

(C. 110) Olymp. XCVIII, 2. a. C. 385. Arch. Theodoto, Tribb. m. c. p. Q. Caesone, Q. Sulpicio, Caesone Fabio, Q. Servilio, P. Cornelio et M. Claudio, Lacedaemonii, bello diuturno attriti (v. C. 99.), misso Antalcida, pacem a Persis impetrant iniquissimis conditionibus: quippe Graeci in Asia Persis subiiciuntur. Tum vero Artaxerxes, longa controversia solutus, Cyprium bellum contra Euagoram strenue parat.

110. Τούτων δὲ πραχθέντων, ὁ μὲν ἐνιαύσιος χρόνος παρεληλύθει, παρὰ δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἦρχε Θεόδοτος, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν εἶχον χιλίαρχοι ἕξ, Κόϊντος Καίσων, Σουλπίκιος Αἶνος, Καίσων Φάβιος, Κόϊντος Σερουΐλιος, Πόπλιος Κορνήλιος, καὶ Μάρκος Κλώδιος. Τούτων δὲ τὴν ἀρχὴν παρειληφότων, Λακεδαιμόνιοι, κακοπαθοῦντες τῷ πολέμῳ τῷ τε πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ τῷ πρὸς τοὺς Πέρσας, Ἀνταλκίδαν τὸν ναύαρχον ἐξαπέστειλαν πρὸς Ἀρταξέρξην ὑπὲρ εἰρήνης. Διαλεχθέντος δ'

αὐτοῦ περὶ ὧν ἦν ἀπεσταλμένος ἐνδεχομένως, ὁ βασιλεὺς ἔφησεν ἐπὶ τοῖςδε ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην· τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδας πόλεις ὑπὸ βασιλέα τετάχθαι, τοὺς δ' ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας αὐτονόμους εἶναι· τοῖς δὲ ἀπειθοῦσι καὶ μὴ προςδεχομένοις τὰς συνθήκας διὰ τῶν εὐδοκούντων πολεμήσειν. Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τούτοις εὐδοκήσαντες, ἡσυχίαν ἦγον· Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Θηβαῖοι, καί τινες ἕτεροι τῶν ἄλλων, βαρέως ἔφερον ἐπὶ τῷ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις ἐγκαταλελεῖφθαι· καθ' αὑτοὺς δὲ οὐκ ὄντες ἀξιόμαχοι, κατ' ἀνάγκην συνεχώρησαν, καὶ προσεδέξαντο τὴν εἰρήνην. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς διαλυθεὶς τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαφορᾶς, παρεσκευάζετο τὰς δυνάμεις εἰς τὸν Κυπριακὸν πόλεμον. Ὁ γὰρ Εὐαγόρας σχεδὸν ὅλην τὴν Κύπρον ἦν κεκτημένος, καὶ δυνάμεις ἁδρὰς συνηθροίκει, διὰ τὸ τὸν Ἀρταξέρξην ἐν τῷ πρὸς τοὺς Ἕλληνας πολέμῳ διεσπάσθαι.

(C. 111.) Interea Rhegini, dira fame subacti, Tyranni sese arbitrio dedunt. Qui quum expers omnis humanitatis in eos saeviisset: pecunia redemptos in libertatem vindicavit, caeteros sub corona vendidit, (C. 112.) in ducemque illorum, Phytonem, generosum virum, cui et miseratio morienti, et mortuo threni obtigere, plus quam tyrannicam crudelitatem exercuit.

111. Διονυσίου δὲ σχεδὸν ἐνδέκατον μῆνα Ῥήγιον πολιορκοῦντος, καὶ τὰς πανταχόθεν βοηθείας ἀποκεκλεικότος, εἰς δεινὴν σπάνιν τῶν ἀναγκαίων οἱ κατὰ τὴν πόλιν παρεγενήθησαν. Φασὶ γὰρ παρὰ τοῖς Ῥηγίνοις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πέντε μνῶν γενέσθαι τὸν μέδιμνον τοῦ σίτου. Καταπονούμενοι δὲ τῇ σιτοδείᾳ, τὸ μὲν πρῶτον τούς τε ἵππους καὶ

τἆλλα ὑποζύγια κατέφαγον, μετὰ δὲ ταῦτα δέρματα καθέψοντες ἐσιτοῦντο· τὸ δὲ τελευταῖον ἐκ τῆς πόλεως ἐξιόντες, τὴν πρὸς τοῖς τείχεσι βοτάνην ἤσθιον, καθαπερεί τινα θρέμματα· οὕτως ἡ τῆς φύσεως ἀνάγκη τὴν ἀνθρωπίνην δίαιταν εἰς ἀλόγων ζώων τροφὰς καταφυγεῖν ἐβιάζετο. Ὁ δὲ Διονύσιος, πυθόμενος τὸ γινόμενον, οὐχ ὅπως ἠλέησε τοὺς τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον πάσχειν ἀναγκαζομένους, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον ἐπαγαγὼν ζεύγη, εἷλε τὴν πόαν τοῦ τόπου, ὥςτε τὴν ὕλην ἅπασαν ἀφανισθῆναι. Διόπερ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν κακῶν νικώμενοι, παρέδωκαν τὴν πόλιν οἱ Ῥηγῖνοι τῷ τυράννῳ, τὴν πᾶσαν κατ' αὐτῶν ἐπιτρέψαντες ἐξουσίαν. Ὁ δὲ Διονύσιος κατὰ μὲν τὴν πόλιν εὗρε σωροὺς νεκρῶν, οἳ διὰ τὴν ἔνδειαν τῆς τροφῆς τετελευτήκεισαν· καὶ τοὺς ζῶντας δὲ νεκρῶν ἔχοντας διάθεσιν, καὶ παρειμένους τὰ σώματα καταλαβὼν, ἤθροισεν αἰχμαλώτους πλείους τῶν ἑξακιςχιλίων. Τὸ μὲν οὖν πλῆθος ἀποστείλας εἰς Συρακούσας, ἐκέλευσε τοὺς δόντας ἀργυρίου μνᾶν ἀπολυτροῦσθαι· τοὺς δ' εὐπορῆσαι μὴ δυνηθέντας ἐλαφυροπώλησε.

112. Φύτωνα δὲ τὸν τῶν Ῥηγίνων στρατηγὸν συλλαβὼν, τὸν μὲν υἱὸν αὐτοῦ κατεπόντισεν· αὐτὸν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἔδησε πρὸς τὰς ὑψηλοτάτας μηχανάς, οἱονεὶ τραγικήν τινα τιμωρίαν λαμβάνων· προςέπεμψε δέ τινα τῶν ὑπηρετῶν, ἐροῦντα πρὸς αὐτόν, ὡς χθὲς αὐτοῦ τὸν υἱὸν Διονύσιος κατεπόντισε. Πρὸς ὃν εἶπε Φύτων, διότι γέγονεν εὐτυχέστερος τοῦ πατρὸς ἡμέρᾳ μιᾷ. Μετὰ δὲ ταῦτα πι-

ῥιῆγεν αὐτὸν Διονύσιος τὴν πόλιν, μαστίζων καὶ κατὰ πάντα τρόπον αἰκιζόμενος, ἅμα κήρυκος συνακολουθοῦντος, ὅτι τὸν ἄνδρα Διονύσιος τιμωρεῖται παρηλλαγμένως, ὅτι τὴν πόλιν ἔπεισεν ἑλέσθαι τὸν πόλεμον. Ὁ δὲ Φύτων, κατὰ τὴν πολιορκίαν στρατηγὸς ἀγαθὸς γεγενημένος, καὶ κατὰ τὸν ἄλλον βίον ἐπαινούμενος, οὐκ ἀγεννῶς ὑπέμενε τὴν ἐπὶ τῆς τελευτῆς τιμωρίαν, ἀλλ' ἀκατάπληκτον τὴν ψυχὴν φυλάξας, καὶ βοῶν, ὅτι τὴν πόλιν οὐ βουληθεὶς προδοῦναι Διονυσίῳ τυγχάνει τῆς τιμωρίας, ἣν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον ἐκείνῳ συντόμως ἐπιστήσει· ὥστε τὴν ἀρετὴν τἀνδρὸς καὶ παρὰ τοῖς στρατιώταις τοῦ Διονυσίου κατελεεῖσθαι, καί τινας ἤδη θορυβεῖν. Ὁ δὲ Διονύσιος εὐλαβηθεὶς μή τινες τῶν στρατιωτῶν ἀποτολμήσωσιν ἐξαρπάζειν τὸν Φύτωνα, παυσάμενος τῆς τιμωρίας, κατεπόντωσε τὸν ἀτυχῆ μετὰ τῆς συγγενείας. Οὗτος μὲν οὖν ἀναξίως τῆς ἀρετῆς ἐκνόμοις περιέπεσε τιμωρίαις, καὶ πολλοὺς ἔσχε καὶ τότε τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἀλγήσαντας τὴν συμφοράν, καὶ μετὰ ταῦτα ποιητὰς τοὺς θρηνήσαντας τὸ τῆς περιπετείας ἐλεεινόν.

(C. 113.) Hoc tempore Galli Transalpini, pulsis Tyrrhenis (de quorum origine diversa fama fertur), regionem inter Apenninum et Alpes occuparant. Ex his Senones, novas ob nimium aestum sedes quaerentes, in Clusinorum agros hostiliter incurrebant. Ad quam rem cognoscendam legati Romani in Hetruriam missi, contra ius gentium arma in Gallos cepere. Itaque Romam mittuntur, qui querantur iniurias, iurisque violatores exposcant. Quod quum populus, invitis et refragantibus patribus, abnueret: (C. 114.) hoc facto infensi Galli magno Romam exercitu petunt. Tribuni, quorum temeritate bellum contractum erat, iis obviam cum copiis fiunt Conserta pugna circa ripam Tiberis, magna editur strages; mul-

tosque, imperitos nandi aut invalidos, graves tegminibus hausere gurgites

113. *Καθ᾽ ὃν δὲ καιρὸν μάλιστα Ῥήγιον ἐπολιόρκει Διονύσιος, οἱ κατοικοῦντες τὰ πέραν τῶν Ἄλπεων Κελτοί, τὰ στενὰ διελθόντες μεγάλαις δυνάμεσι, κατελάβοντο τὴν μεταξὺ χώραν τοῦ τε Ἀπεννίνου καὶ τῶν Ἄλπεων ὀρῶν, ἐκβάλλοντες τοὺς κατοικοῦντας Τυῤῥηνούς. Τούτους δ᾽ ἔνιοί φασιν ἀπὸ τῶν ἐν Τυῤῥηνίᾳ δώδεκα πόλεων ἀποικισθῆναι· τινὲς δέ φασι Πελασγούς, πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ἐκ Θετταλίας φυγόντας τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος γενόμενον κατακλυσμόν, ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ κατοικῆσαι. Τῶν οὖν Κελτῶν κατ᾽ ἔθνη διελομένων τὴν χώραν, οἱ καλούμενοι Σένωνες ἔτυχον λαβόντες τὸν ποῤῥωτάτω κείμενον λόφον τῶν ὀρῶν παρὰ θάλατταν. Ὄντος δ᾽ αὐτοῦ καυματώδους, δυςθετοῦντες, ἔσπευδον μετοικῆσαι, καὶ τοὺς νεωτέρους καθοπλίσαντες, ἀπέστειλαν ζητεῖν χώραν, ἐν ᾗ κατοικήσουσιν. Εἰςβαλόντες οὖν εἰς Τυῤῥηνίαν, καὶ τὸν ἀριθμὸν ὄντες περὶ τριςμυρίους, τὴν τῶν Κλουσίνων χώραν ἐπόρθουν· καθ᾽ ὃν δὴ χρόνον ὁ δῆμος ὁ τῶν Ῥωμαίων πρέςβεις ἀπέστειλεν εἰς Τυῤῥηνίαν, τοὺς κατασκεψομένους τὴν στρατιὰν τῶν Κελτῶν. Παραγενόμενοι δὲ οἱ πρέςβεις εἰς Κλούσιον, καὶ θεωρήσαντες παράταξιν γενομένην, ἀνδρειότεροι μᾶλλον, ἢ φρονιμώτεροι γενηθέντες, συμπαρετάξαντο τοῖς Κλουσίοις πρὸς τοὺς πολιορκοῦντας. Εὐημερήσαντος δὲ θατέρου τῶν πρεςβευτῶν, καί τινα τῶν ἐνδοξοτέρων ἐπάρχων ἀποκτείναντος, γνόντες οἱ Κελτοὶ τὸ γεγονός, εἰς Ῥώμην πρέςβεις ἀπέστειλαν, τοὺς ἐξαιτήσοντας τὸν*

πρεσβευτήν, τὸν ἀδίκου πολέμου προκαταρξάμενον. Ἡ δὲ γερουσία τὸ μὲν πρῶτον ἔπειθε τοὺς πρεσβευτὰς τῶν Κελτῶν χρήματα λαβεῖν περὶ τῶν ἠδικημένων· ὡς δ' οὐ προσεῖχον, ἐψηφίσαντο παραδοῦναι τὸν κατηγορούμενον. Ὁ δὲ πατὴρ τοῦ μέλλοντος παραδίδοσθαι, τῶν χιλιάρχων εἷς ὤν, τῶν τὴν ὑπατικὴν ἐξουσίαν ἐχόντων, προεκαλέσατο τὴν δίκην ἐπὶ τὸν δῆμον, καὶ δυνατὸς ὢν ἐπὶ τοῖς πλήθεσιν, ἔπεισεν ἄκυρον ποιῆσαι τὴν κρίσιν τῆς συγκλήτου. Ὁ μὲν οὖν δῆμος τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις πάντα πειθόμενος τῇ γερουσίᾳ, τότε πρῶτον ἤρξατο διαλύειν τὸ κριθὲν ὑπὸ τῆς συγκλήτου.

114. Οἱ δὲ τῶν Κελτῶν πρέσβεις παραγενηθέντες εἰς τὸ σφέτερον στρατόπεδον, ἀπήγγειλαν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀπόκρισιν. Ἐφ' ᾗ μεγάλως ἀγανακτήσαντες, καὶ προσλαβόμενοι παρὰ τῶν ὁμοεθνῶν δύναμιν, ἐπ' αὐτὴν ἠπείγοντο τὴν Ῥώμην, ὄντες πλείους τῶν ἑπτακισμυρίων. Οἱ δὲ χιλίαρχοι τῶν Ῥωμαίων, ἐπὶ τῆς ἐνιαυσίας ἐξουσίας ὄντες, καὶ τὴν τῶν Κελτῶν ἔφοδον ἀκούοντες, ἅπαντας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καθώπλισαν. Ἐξελθόντες δὲ πανδημεὶ καὶ διαβάντες τὸν Τίβεριν, παρὰ τὸν ποταμὸν ἤγαγον τὴν δύναμιν σταδίους ὀγδοήκοντα· καὶ τῶν Γαλατῶν ἀπαγγελλομένων προσιέναι, διέταττον τὸ στρατόπεδον. Τοὺς μὲν οὖν ἀνδρειοτάτους, δισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῶν λόφων διέταξαν· ἐπὶ δὲ τῶν ὑψηλοτάτων λόφων τοὺς ἀσθενεστάτους ἔστησαν. Οἱ δὲ Κελτοί, μακρὰν τὴν φάλαγγα παρεκτείνοντες, εἴτε κατὰ τύχην, εἴτε κατὰ

πρόνοιαν, τοὺς ἀρίστους ἔστησαν ἐπὶ τῶν λόφων. Ἅμα δὲ σάλπιγγες παρ' ἀμφοτέροις ἐσήμαινον, καὶ τὰ στρατόπεδα συνῄεσαν εἰς μάχην μετὰ πολλῆς κραυγῆς. Οἱ δ' ἐπίλεκτοι τῶν Κελτῶν, ἀντιτεταγμένοι τοῖς ἀσθενεστάτοις τῶν Ῥωμαίων, ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τῶν λόφων ἐτρέψαντο. Διόπερ τούτων ἀθρόως φευγόντων πρὸς τοὺς ἐν τῷ πεδίῳ Ῥωμαίους, αἵ τε τάξεις ἐπεταράττοντο, καὶ τῶν Κελτῶν ἐπικειμένων, καταπλαγέντες ἔφευγον. Τῶν δὲ πλείστων παρὰ τὸν ποταμὸν ὁρμησάντων, καὶ διὰ τὴν ταραχὴν ἀλλήλοις ἐμπιπτόντων, οὐχ ὑπηρέτουν οἱ Κελτοί, τοὺς ἐσχάτους ἀεὶ φονεύοντες· διὸ καὶ τὸ πεδίον ἅπαν νεκρῶν κατεστρώθη. Τῶν δὲ φευγόντων ἐπὶ τὸν ποταμὸν οἱ μὲν ἀνδρειότατοι μετὰ τῶν ὅπλων διενήχοντο, τὴν πανοπλίαν ἐν ἴσῳ καὶ τὴν ψυχὴν προτιμῶντες· σφοδροῦ δὲ τοῦ ῥεύματος ὄντος, τινὲς μὲν ὑπὸ τοῦ βάρους τῶν ὅπλων καταδυόμενοι διεφθείροντο, τινὲς δὲ μετὰ πολλῆς κακοπαθείας ἐφ' ἱκανὸν διάστημα παρενεχθέντες, μόγις ἐσώθησαν. Ἐπικειμένων δὲ τῶν πολεμίων, καὶ παρὰ τὸν ποταμὸν πολλοὺς ἀναιρούντων, οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπολειπομένων, ῥιπτοῦντες τὰ ὅπλα, διενήχοντο τὸν Τίβεριν.

(C. 115.) Hostibus terga caedentibus, maxima tamen pars incolumis Veios perfugit, unde non modo praesidii nihil, sed vix nuntius cladis Romam rediit. Exanimati cives in arcem Capitoliumque concedunt, collatis eodem frumento rebusque pretiosissimis. Sed Galli, vacuam in urbem irrumpentes, experiri omnia et impetum facere in arcem statuunt; mox, adempta spe per vim atque arma subeundi, obsidionem parant.

115. Οἱ δὲ Κελτοί, πολλοὺς καὶ παρ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν ἀνῃρηκότες, οὐδ' οὕτως ἀφίσταντο τῆς φι-

λοτιμίας, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς διανηχομένους ἠκόντιζον· καὶ πολλῶν βελῶν ἀφιεμένων εἰς ἀθρόους τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ, συνέβαινε μὴ διαμαρτάνειν τοὺς βάλλοντας. Ὅθεν οἱ μὲν καιρίαις περιπεσόντες πληγαῖς, εὐθέως ἐτελεύτων· οἱ δὲ κατατραυματιζόμενοι, καὶ διὰ τὴν περὶ τὸ αἷμα ῥύσιν καὶ σφοδρότητα τοῦ ῥεύματος ἐκλυόμενοι, παρεφέροντο. Τοιαύτης δὲ συμφορᾶς γενομένης περὶ τοὺς Ῥωμαίους, οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν διασωθέντων πόλιν Βοιοὺς κατελάβοντο, προσφάτως ὑφ' ἑαυτῶν κατεσκευασμένην, καὶ τόν τε τόπον ὠχύρουν κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκ τῆς φυγῆς σωζομένους ἀνελάμβανον· ὀλίγοι δὲ τῶν διανηξαμένων, ἄνοπλοι φυγόντες εἰς Ῥώμην, ἀπήγγειλαν πάντας ἀπολωλέναι. Τηλικούτων δ' ἀτυχημάτων γεγενημένων τοῖς ἐν τῇ πόλει καταλελειμμένοις, εἰς ἀπορίαν ἅπαντες ἐνέπιπτον. Ἀνθίστασθαι μὲν γὰρ ἀδύνατον εἶναι διελάμβανον, ἁπάντων τῶν νέων ἀπολωλότων· φεύγειν δὲ μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐπικίνδυνον ἦν λίαν, τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὑπαρχόντων. Πολλοὶ μὲν οὖν τῶν ἰδιωτῶν πανοίκιοι πρὸς τὰς ἀστυγείτονας πόλεις ἔφευγον· οἱ δ' ἄρχοντες τῆς πόλεως, παραθαρσύνοντες τὰ πλήθη, προσέταττον ταχέως ἐπὶ τὸ Καπετώλιον τόν τε σῖτον καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀναγκαίων ἀποκομίζειν. Οὗ γενηθέντος, ἔγεμον ἥ τ' ἀκρόπολις καὶ τὸ Καπετώλιον χωρὶς τῶν εἰς τροφὴν ἀνηκόντων, ἀργυρίου τε καὶ χρυσίου, καὶ τῆς πολυτελεστάτης ἐσθῆτος, ὡς ἂν ἐξ ὅλης τῆς πόλεως εἰς ἕνα τόπον τῶν ἀγαθῶν συνηθροισμένων. Οὗτοι μὲν οὖν τὰ δυνα-

τὰ τῶν χρημάτων μετεκόμιζον, καὶ τὸν προειρημένον τόπον ὠχύρουν, ἀναστροφὴν ἔχοντες τρεῖς ἡμέρας. Οἱ γὰρ Κελτοὶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν διετέλεσαν ἀνακόπτοντες τὰς κεφαλὰς τῶν τετελευτηκότων, κατά τι πάτριον ἔθος· τὰς δὲ δύο παρὰ τὴν πόλιν στρατοπεδεύοντες, καὶ τὰ μὲν τείχη θεωροῦντες ἔρημα, κραυγὴν δὲ αἰσθόμενοι γινομένην, (ἣν ἐποίουν οἱ τὰ χρησιμώτατα μεταφέροντες εἰς τὴν ἀκρόπολιν,) ὑπελάμβανον ἐνεδρεύειν ἑαυτοῖς τοὺς Ῥωμαίους. Τῇ τετάρτῃ δ' ἡμέρᾳ γνόντες τὴν ἀλήθειαν, τάς τε πύλας ἐξέκοψαν, καὶ τὴν πόλιν ἐλυμαίνοντο, χωρὶς ὀλίγων οἰκιῶν ἐν τῷ Παλατίῳ. Μετὰ δὲ ταῦτα προσβολὰς ποιούμενοι καθ' ἡμέραν πρὸς ὀχυροὺς τόπους, οὐθὲν μὲν ἀξιόλογον ἔβλαπτον τοὺς ὑπεναντίους, ἑαυτῶν δὲ πολλοὺς ἀπέβαλλον· ὅμως δ' οὖν οὐκ ἀφίσταντο τῆς φιλοτιμίας, ἐλπίζοντες, ἐὰν μὴ βίᾳ κρατήσωσι, τῷ γε χρόνῳ πάντως, τῶν ἀναγκαίων ἐκλιπόντων, καταπονήσειν.

(C. 116.) Interim devicta Thuscorum gente, armis locupietati cives Romani, qui Veios confugerant, ad Capitolium obsidione liberandum approperant. Nuntium inclusis perfert Pontius Cominius, impiger iuvenis, ingenti periculo in Capitolium evadens. Galli, vestigio notato humano, qua nuntius a Veiis pervenerat, et ipsi, falsis custotibus, ascendere conantur; sed sacri Iunonis anseres insidias produnt, excitoque M. Manlio, arcem servant. Sic soluta obsidione, pacis conditiones fiunt. Accepta pecunia, Galli abeunt; instauratur Roma, sed vicis angustis et tortuosis; matronarum effusae ad patriam redimendam liberalitati honos additur.

116. Τῶν δὲ Ῥωμαίων ἐν τοιαύταις ταραχαῖς ὄντων, οἱ παροικοῦντες Τυῤῥηνοὶ μετὰ δυνάμεως ἁδρᾶς ἐπεπορεύοντο τὴν τῶν Ῥωμαίων χώραν λεηλατοῦντες, καὶ πολλῶν μὲν σωμάτων, οὐκ ὀλίγης δ'

ὠφελείας ἐγκρατεῖς ἐγένοντο. Οἱ δ' εἰς τοὺς Βοιοὺς τῶν Ῥωμαίων πεφευγότες, ἀπροσδοκήτως τοῖς Τυῤῥηνοῖς ἐπιπεσόντες, ἐτρέψαντο, καὶ τήν τε λείαν ἀφείλοντο, καὶ τῆς παρεμβολῆς ἐκυρίευσαν. Ἐγκρατεῖς δὲ γενόμενοι πολλῶν ὅπλων, τοῖς τε ἀνόπλοις οὖσι διέδωκαν, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας ἀθροίζοντες καθώπλιζον· ἠβούλοντο γὰρ τοὺς εἰς τὸ Καπετώλιον συμπεφευγότας ἐκ τῆς πολιορκίας ἐξελέσθαι. Ἀπορούντων δ' αὐτῶν, ᾧ τρόπῳ δηλώσειαν τοῖς συγκεκλεισμένοις, διὰ τὸ τοὺς Κελτοὺς μεγάλαις δυνάμεσι περιστρατοπεδεύειν, Κομίνιός τις Πόντιος ὑπέσχετο παραθαῤῥύνειν τοὺς ἐν τῷ Καπετωλίῳ. Ὁρμήσας οὖν μόνος, καὶ διανηξάμενος νυκτὸς τὸν ποταμόν, ἔλαθε προσελθών τινα πέτραν τοῦ Καπετωλίου δύσβατον· καὶ ταύτῃ μόγις ἑαυτὸν ἀνελκύσας, ἐδήλωσε τοῖς ἐν τῷ Καπετωλίῳ περὶ τῶν συνηθροισμένων εἰς Βοιούς, καὶ διότι καιρὸν τηρήσαντες, ἐπιθήσονται τοῖς Κελτοῖς. Οὗτος μὲν οὖν καταβὰς ᾗπερ ἀνέβη, καὶ διακολυμβήσας τὸν Τίβεριν, εἰς Βοιοὺς ἀνέστρεψεν. Οἱ δὲ Κελτοὶ κατανοήσαντες τὰ ἴχνη τοῦ προσφάτως ἀναβεβηκότος, συνετάξαντο κατὰ τῆς αὐτῆς πέτρας ἀναβῆναι νυκτός. Διὸ καὶ περὶ μέσας νύκτας οἱ μὲν φύλακες παρεῤῥαθυμηκότες ἦσαν τῆς φυλακῆς, διὰ τὴν ὀχυρότητα τοῦ τόπου· τῶν δὲ Κελτῶν τινὲς κατὰ τῆς πέτρας προσανέβησαν. Τοὺς μὲν οὖν φύλακας ἔλαθον· χῆνες δ' ἱεροὶ τῆς Ἥρας τρεφόμενοι, καὶ θεωρήσαντες ἀναβαίνοντας, κραυγὴν ἐποίουν. Συνδραμόντων δὲ τῶν

φυλάκων ἐπὶ τὸν τόπον, οὗτοι μὲν καταπλαγέντες, οὐκ ἐτόλμων προςελθεῖν· Μάρκος δέ τις Μάλλιος, ἔνδοξος ἀνὴρ, ἐκβοηθήσας ἐπὶ τὸν τόπον, τῷ μὲν ξίφει τὴν χεῖρα τοῦ προςαναβαίνοντος ἀπέκοψε, τῷ δὲ θυρεῷ πατάξας εἰς τὸ στῆθος, ἀπεκύλισεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς πέτρας. Παραπλησίως δὲ καὶ τοῦ δευτέρου προςαναβαίνοντος ἀπολομένου, οἱ λοιποὶ ταχέως πάντες ἔφυγον· ἀποῤῥῶγος δὲ τῆς πέτρας οὔσης, ἅπαντες κατακρημνισθέντες ἐτελεύτησαν. Διόπερ πρεςβευομένων τῶν Ῥωμαίων περὶ διαλύσεως, ἐπείσθησαν, χιλίας λαβόντες λίτρας χρυσίου, τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν, καὶ ἐκ τῆς Ῥωμαίων χώρας ἀπαλλαγῆναι. Ῥωμαῖοι δὲ, τῶν μὲν οἰκιῶν κατεσκαμμένων, τῶν δὲ πλείστων πολιτῶν ἀπολωλότων, ἔδωκαν ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ καθ᾽ ὃν προῄρηται τόπον οἰκίαν οἰκοδομεῖν, καὶ δημοσίας κεραμίδας ἐχορήγουν, αἳ μέχρι τοῦ νῦν πολιτικαὶ καλοῦνται. Ἁπάντων οὖν πρὸς τὴν ἰδίαν προαίρεσιν οἰκοδομούντων, συνέβη τὰς κατὰ πόλιν ὁδοὺς στενὰς γενέσθαι, καὶ καμπὰς ἐχούσας· διόπερ ὕστερον αὐξηθέντες, οὐκ ἠδυνήθησαν εὐθείας ποιῆσαι τὰς ὁδούς. Λέγουσι δέ τινες καὶ διότι τὸν χρυσοῦν κόσμον αἱ γυναῖκες εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν εἰςενέγκασαι, ταύτης ἔτυχον παρὰ τοῦ δημοσίου τιμῆς, ὥςτ᾽ ἐξουσίαν ἔχειν ἐφ᾽ ἁρμάτων ὀχεῖσθαι κατὰ τὴν πόλιν.

(C. 117.) Romanis, Gallorum incursione valde attritis, Volsci bellum intulere. Domat hostes M. Furius, dictator creatus; mox Aequos etiam Hetruscosque vincit, et a Gallis aurum Romae acceptum cum reliqua praeda recuperat. Gallorum partem, ad lares redeuntem, per insidias Cerii conciderunt. Callisthenes, tricennale tempus decem libris complexus, ab hoc anno, quem pax Graecorum cum Artaxerxe inita Romaeque per Gallos expugnatio maxime illustrem fecit, historiam suam exorsus est.

117. *Ταπεινῶν δ' ὄντων τῶν Ῥωμαίων διὰ τὴν προειρημένην συμφοράν, οἱ Οὐολοῦσκοι πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ἐξήνεγκαν. Οἱ μὲν οὖν χιλίαρχοι τῶν Ῥωμαίων καταγράψαντες στρατιώτας, καὶ προαγαγόντες τὴν δύναμιν εἰς ὕπαιθρον, ἐν τῷ καλουμένῳ Μαρκίῳ κατεστρατοπέδευσαν, ἀπέχοντες ἀπὸ τῆς Ῥώμης σταδίους διακοσίους. Τῶν δὲ Οὐολούσκων μετὰ μείζονος στρατιᾶς ἀντικαθημένων, καὶ τῇ παρεμβολῇ προςβαλόντων, οἱ κατὰ τὴν Ῥώμην, φοβηθέντες ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, κατέστησαν αὐτοκράτορα μὲν Μάρκον Φούριον * * * *. οὗτοι δὲ πάντας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καθοπλίσαντες, νυκτὸς ἐξῆλθον, καὶ καταλαβόντες ἅμ' ἡμέρᾳ τοὺς Οὐολούσκους τῇ παρεμβολῇ προςμαχομένους, ἐπιφανέντες κατὰ νώτου, ῥᾳδίως ἐτρέψαντο. Ἐξελθόντων δὲ καὶ τῶν ἐκ τῆς παρεμβολῆς, εἰς μέσον ἀποληφθέντες οἱ Οὐολοῦσκοι, σχεδὸν ἅπαντες κατεκόπησαν. Διόπερ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἰσχυροὶ δοκοῦντες εἶναι, διὰ τὴν συμφορὰν ταύτην ἀσθενέστατοι τῶν περιοικούντων ἐθνῶν ἐγενήθησαν. Μετὰ δὲ τὴν μάχην ἀκούσας ὁ αὐτοκράτωρ πορθεῖσθαι Βώλας πόλιν ὑπὸ Αἴκλων, τῶν νῦν Αἰκίκλων καλουμένων, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν, τοὺς πλείστους τῶν*

πολιορκούντων ἀνεῖλεν. Ἐκεῖθεν δ' ἀνέζευξεν εἰς Σούτριον, οὖσαν ἀποικίαν, ἣν οἱ Τυῤῥηνοὶ βίᾳ κατειλήφεισαν. Προςπεσὼν οὖν ἄφνω τοῖς Τυῤῥηνοῖς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε, τὴν δὲ πόλιν ἀνέσωσε τοῖς Σουτρινίοις. Τῶν δ' ἀπεληλυθότων Γαλατῶν ἀπὸ Ῥώμης Οὐεάσκιον τὴν πόλιν σύμμαχον οὖσαν Ῥωμαίων πορθούντων, ἐπιθέμενος αὐτοῖς ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ τοὺς πλείστους ἀποκτείνας, τῆς ἀποσκευῆς πάσης ἐκυρίευσεν, ἐν ᾗ καὶ τὸ χρυσίον ἦν, ὃ εἰλήφεισαν εἰς Ῥώμην, καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ διηρπασμένα κατὰ τὴν τῆς πόλεως ἅλωσιν. Τοσαῦτα δὲ διαπραξάμενος, διὰ τὸν φθόνον τῶν δημάρχων ἐκωλύθη θρίαμβον ἀγαγεῖν. Ἔνιοι δέ φασιν αὐτὸν ἀπὸ Τούσκων θρίαμβον ἀγαγεῖν ἐπὶ λευκοῦ τεθρίππου, καὶ διὰ τοῦτο δυσὶν ὕστερον ἔτεσιν ὑπὸ τοῦ δήμου πολλοῖς χρήμασι καταδικασθῆναι· περὶ οὗ κατὰ τοὺς οἰκείους χρόνους ἐπιμνησθησόμεθα. Οἱ δ' εἰς τὴν Ἰαπυγίαν τῶν Κελτῶν ἐληλυθότες, ἀνέστρεψαν διὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων χώρας· καὶ μετ' ὀλίγον ὑπὸ Κερίων ἐπιβουλευθέντες, νυκτὸς ἅπαντες κατεκόπησαν ἐν τῷ Τραυσίῳ πεδίῳ. Καλλισθένης δ' ὁ ἱστοριογράφος [τὴν τῶν Ἑλληνικῶν σύνταξιν] ἀπὸ τῆς κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν γενομένης εἰρήνης τοῖς Ἕλλησι προς Ἀρταξέρξην τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα τὴν ἱστορίαν ἦρκται γράφειν· διελθὼν δὲ τριακονταετῆ χρόνον, ἔγραψε μὲν βίβλους δέκα, τὴν δὲ τελευταίαν κατέπαυσε τῆς συντάξεως εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Φιλομήλου τοῦ Φωκέως κατάληψιν τοῦ ἐν

Δελφοῖς ἱεροῦ. Ἡμεῖς δ᾽ ἐπεὶ πάρεσμεν ἐπὶ τὴν γενομένην τοῖς Ἕλλησιν εἰρήνην πρὸς Ἀρταξέρξην, καὶ τὸν τῆς Ῥώμης ὑπὸ Γαλατῶν κίνδυνον, κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ πρόθεσιν, τοῦτο τὸ τέλος ποιησόμεθα τῆςδε τῆς βίβλου.

DIODORI SICULI
BIBLIOTHECAE
HISTORICAE
QUAE SUPERSUNT.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOM. IV.

LIPSIAE
SUMPTIBUS OTTONIS HOLTZE.
1879

LIPSIAE.
Impresserunt Metzger & Wittig.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ
ΕΝ ΤΗι ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗι
ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΩΝ.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

A bello Artaxerxis, regis Persarum, in Cyprum eiusque regem Evagoram, usque ad Philippum, Macedoniae regem.

Prooemio pauca praefatus de iudicandi libertate ad scribendam historiam necessaria, novae periodi terminos constituit: principium quidem bellum Persarum Cypricum, finem autem regni Philippi auspicia.

ΠΑΡ' ὅλην τὴν πραγματείαν εἰωθότες χρήσασθαι τῇ συνήθει τῆς ἱστορίας παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐπὶ τῶν καλῶν ἔργων τὸν δίκαιον ἐπιλέγειν ἔπαινον, τοὺς δὲ φαύλους, ὅταν ἐξαμαρτάνωσιν, ἀξιοῦν δικαίας ἐπιτιμήσεως· διὰ τοῦ τοιούτου τρόπου νομίζομεν τοὺς μὲν εὖ πεφυκότας πρὸς ἀρετὴν, τῷ διὰ τῆς δόξης ἀθανατισμῷ, προτρέψεσθαι ταῖς καλλίσταις ἐγχειρεῖν πράξεσι· τοὺς δὲ τὴν ἐναντίαν ἔχοντας διάθεσιν, ταῖς ἁρμοττούσαις βλασφημίαις ἀποτρέψειν τῆς ἐπὶ τὴν κακίαν ὁρμῆς. διὸ καὶ τῇ γραφῇ παρόντες ἐπ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἐν οἷς

Λακεδαιμόνιοι περὶ Λεῦκτρα παραδόξως ἡττηθέντες, μεγάλῃ περιέπεσον συμφορᾷ, καὶ πάλιν περὶ Μαντίνειαν πταίσαντες ἀνελπίστως, ἀπέβαλον τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν· ἡγούμεθα δεῖν τὴν ὑπόστασιν τῆς γραφῆς διαφυλάττειν, καὶ τὴν ἁρμόττουσαν ἐπιτίμησιν τοῖς Λακεδαιμονίοις ποιήσασθαι. τίς γὰρ ἂν οὐχ ἡγήσαιτο κατηγορίας αὐτοὺς ἀξίους ὑπάρχειν, οἵτινες παρὰ τῶν προγόνων παραλαβόντες ἡγεμονίαν κάλλιστα τεθεμελιωμένην, καὶ ταύτην διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν προγόνων διαφυλαχθεῖσαν ἔτη πλείω τῶν πεντακοσίων, οἱ τότε Λακεδαιμόνιοι διὰ τὴν ἑαυτῶν ἀβουλίαν καταλυθεῖσαν ἐπεῖδον, οὐκ ἀλόγως. οἱ μὲν γὰρ πρὸ αὐτῶν βεβιωκότες, πολλοῖς φόνοις καὶ μεγάλοις κινδύνοις τὴν τηλικαύτην κατεκτήσαντο δόξαν, ἐπιεικῶς καὶ φιλανθρώπως προσφερόμενοι τοῖς ὑποτεταγμένοις· οἱ δὲ μεταγενέστεροι, βιαίως καὶ χαλεπῶς χρώμενοι τοῖς συμμάχοις, ἔτι δὲ πολέμους ἀδίκους καὶ ὑπερηφάνους ἐνιστάμενοι πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἀλόγως ἀπέβαλον τὴν ἀρχὴν, διὰ τὰς ἰδίας ἀβουλίας. ἐν γὰρ ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν, τὸ μῖσος τῶν ἀδικουμένων ἔλαβε καιρὸν ἀμύνασθαι τοὺς προηδικηκότας· καὶ τοῖς ἐκ προγόνων ἀνικήτοις γεγονόσι τοσαύτη καταφρόνησις ἐπηκολούθησεν, ὅσην εἰκός ἐστι γενέσθαι κατὰ τῶν ἀναιρούντων τὰς τῶν προγόνων ἀρετάς. τοιγαροῦν Θηβαῖοι μὲν, οἱ πρότερον ἐπὶ πολλὰς γενεὰς τοῖς κρείττοσιν ὑποτεταγμένοι, τότε τοὺς Λακεδαιμονίους ἀνελπίστως νικήσαντες ἡγεμόνες κατέστησαν τῶν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοι δὲ, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἡγεμονίας,

οὐδέποτ᾽ ἠδυνήθησαν ἀναλαβεῖν τὸ τῶν προγόνων ἀξίωμα. ἡμεῖς δὲ τούτοις ἀρκούντως ἐπιτετιμηκότες, ἐπὶ τοὺς συνεχεῖς τῆς ἱστορίας μεταβησόμεθα πρὸς τῇ γραφῇ χρόνους. ἡ μὲν οὖν πρὸ ταύτης βίβλος, οὖσα τῆς ὅλης συντάξεως τεσσαρεσκαιδεκάτη, τὸ τέλος ἔσχε τῶν πράξεων εἰς τὸν Ῥηγίνων ἀνδραποδισμὸν ὑπὸ Διονυσίου, καὶ τὴν ἅλωσιν τῆς Ῥώμης ὑπὸ Γαλατῶν· ἥτις ἐγένετο κατὰ τὸν προηγούμενον ἐνιαυτὸν τῆς Περσῶν στρατείας εἰς Κύπρον, ἐπ᾽ Εὐαγόραν τὸν βασιλέα· ἐν ταύτῃ δὲ ἀρχὴν ἀπὸ τούτου τοῦ πολέμου ποιησάμενοι, καταλήξομεν ἐπὶ τὸν προηγούμενον ἐνιαυτὸν τῆς Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου βασιλείας.

Olymp. XCVIII, 3. Belli Persarum in Evagoram initium. Apparatus terrestris et navalis ab utraque parte describitur.

2. Ἐπ᾽ ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησι Μυστιχίδου, Ῥωμαῖοι μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους τρεῖς κατέστησαν, Μάρκον Φούριον, ἔτι δὲ Γάϊον καὶ Αἰμίλιον. ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀρταξέρξης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐστράτευσεν ἐπ᾽ Εὐαγόραν τὸν Κύπρου βασιλέα. πολὺν δὲ χρόνον ἀσχοληθεὶς περὶ τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς, συνεστήσατο δύναμιν ναυτικήν τε καὶ πεζικὴν μεγάλην. τὸ μὲν γὰρ πεζὸν στράτευμα μυριάδων ἦν τριάκοντα, σὺν ἱππεῦσι· τριήρεις δὲ κατεσκεύασε πλείους τῶν τριακοσίων, στρατηγοὺς δ᾽ ἀπέδειξε τῆς πεζῆς δυνάμεως Ὀρόντην κηδεστήν, τῆς δὲ ναυτικῆς Τηρίβαζον, ἄνδρα μεγάλης ἀποδοχῆς τυγχάνοντα παρὰ τοῖς Πέρσαις. οὗτοι δὲ παραλαβόντες τὰς δυνάμεις ἐν Φωκαίᾳ, καὶ Κύμῃ,

κατήντησαν εἰς Κιλικίαν, καὶ περαιωθέντες εἰς Κύπρον, εὐεργῶς διῴκουν τὸν πόλεμον. ὁ δ' Εὐαγόρας πρὸς μὲν τὸν Ἄκοριν τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, πολέμιον ὄντα Περσῶν, συμμαχίαν ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν ἀξιόλογον παρ' αὐτοῦ προσελάβετο· παρ' Ἑκατόμνου δὲ τοῦ Καρίας δυνάστου λάθρα συμπράττοντος αὐτῷ χρημάτων ἔλαβε πλῆθος εἰς διατροφὴν ξενικῶν δυνάμεων. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς ἀλλοτρίως ἔχοντας πρὸς Πέρσας, τοὺς μὲν λαθραίως, τοὺς δὲ καὶ φανερῶς ἐπεσπάσατο, κοινωνήσοντας τοῦ Περσικοῦ πολέμου. ἐκυρίευε δὲ κατὰ μὲν τὴν Κύπρον τῶν πόλεων σχεδόν τι τὸ πλέον, κατὰ δὲ τὴν Φοινίκην, Τύρου καί τινων ἑτέρων. εἶχε δὲ τριήρεις μὲν ἐννενήκοντα καὶ τούτων ὑπῆρχον Τύριαι μὲν εἴκοσι, Κύπριαι δ' ἑβδομήκοντα· στρατιώτας δ' ἰδίους μὲν ἑξακισχιλίους, παρὰ δὲ τῶν συμμάχων πολλῷ τούτων πλείους. πρὸς δὲ τούτοις, μισθοφόρους πολλοὺς ἐξενολόγει, ἔχων χρημάτων δαψίλειαν. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ ὁ τῶν βαρβάρων βασιλεὺς στρατιώτας οὐκ ὀλίγους, καὶ ἄλλοι τινές, οἱ ἐν ὑποψίαις ὄντες τῷ τῶν Περσῶν βασιλεῖ.

Ob commeatus penuriam in Persarum castris seditio orta. Tota classis dimissa in Ciliciam, inde frumenti copiam affert. Evagoras, acceptis ex Aegypto pluribus navibus, proelium navale committere parat. Fit pugna atrocissima, qua tandem Cyprii vincuntur.

3. Οὗτος μὲν οὖν τοσαύτας ἀφορμὰς ἔχων, τεθαῤῥηκότως συγκατέβαινεν εἰς τὸν πόλεμον· καὶ πρῶτον μέν, λῃστρικὰς ἔχων ναῦς οὐκ ὀλίγας, ἐφήδρευσε ταῖς κομιζομέναις τῶν πολεμίων ἀγοραῖς, καὶ τὰς μὲν αὐτῶν διέφθειρεν ἐν θαλάττῃ, τὰς δὲ διεκώ-

λυσεν, ἐνίας δὲ ἀφείλετο. διὸ καὶ τῶν ἐμπόρων μὴ τολμώντων εἰς τὴν Κύπρον παρακομίζειν σῖτον, μεγάλων δὲ δυνάμεων ἠθροισμένων εἰς τὴν νῆσον, ταχὺ σιτοδεία κατέσχε τὸ τῶν Περσῶν στρατόπεδον· τῆς δ᾽ ἀπορίας γενομένης εἰς στάσιν, οἱ μισθοφόροι τῶν Περσῶν ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας ὁρμήσαντες, καί τινας ἀνελόντες, ταραχῆς καὶ στάσεως ἐνέπλησαν τὸ στρατόπεδον. μόγις δ᾽ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσῶν, καὶ ὁ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ἡγούμενος, ὀνομαζόμενος δὲ Γαὼ, κατέπαυσαν τὴν στάσιν. πλεύσαντες δὲ τῷ παντὶ στόλῳ, καὶ σίτου πλῆθος ἐκ τῆς Κιλικίας παρακομίσαντες, πολλὴν παρέσχον τῆς τροφῆς τὴν δαψίλειαν. τῷ δ᾽ Εὐαγόρᾳ πλῆθος σίτου ἱκανὸν ὁ βασιλεὺς Ἄκορις ἐκ τῆς Αἰγύπτου παρεκόμισε, καὶ χρήματα καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἱκανὴν ἐξέπεμψεν. ὁ δ᾽ Εὐαγόρας ὁρῶν ἑαυτὸν πολὺ λειπόμενον τῇ ναυτικῇ δυνάμει, ἑξήκοντα μὲν ναῦς ἄλλας προσεπλήρωσε, πεντήκοντα δὲ παρὰ Ἀκόριδος ἐξ Αἰγύπτου μετεπέμψατο, ὥστε τὰς πάσας τριήρεις ἔχειν διακοσίας. ταύτας δὲ κοσμήσας πρὸς ναυμαχίαν καταπληκτικῶς, καὶ συνεχεῖς διαπείρας καὶ γυμνασίας ποιούμενος, ἡτοιμάζετο πρὸς ναυμαχίαν· διὸ καὶ τοῦ βασιλικοῦ στόλου παραπλέοντος εἰς Κίτιον, ἀπροσδοκήτως ἐπιπλεύσας ταῖς ναυσὶ συντεταγμέναις, πολλὰ τῶν Περσῶν ἐπλεονέκτει. ἐπέβαλε γὰρ συντεταγμέναις ναυσὶν ἐπὶ ἀσυντάκτους, καὶ προβεβουλευμένοις ἀνδράσι πρὸς ἀπροσδοκήτους ἀγωνιζόμενος, εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ συστάσει τὴν νίκην προκατεσκεύασεν. ἀθρόαις γὰρ ταῖς τριήρεσιν ἐπιπλεύσας ἐπὶ διεσπαρ-

μένας καὶ τεταραγμένας, ἃς μὲν διέφθειρεν, ἃς δ' ἐχειροῦτο. ὅμως δὲ τοῦ τε ναυάρχου τῶν Περσῶν Γαὼ καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων γενναίως ὑποστάντων, ἐγένετο ναυμαχία καρτερά, καθ' ἣν ὁ Εὐαγόρας τὸ μὲν πρῶτον ὑπερεῖχεν, ὕστερον δὲ Γαὼ μετὰ τοῦ βάρους ἐπενεχθέντος καὶ γενναίως ἀγωνισαμένου, συνέβη φυγεῖν τοὺς περὶ τὸν Εὐαγόραν, καὶ πολλὰς τῶν τριήρων ἀποβαλεῖν.

Quo facto Persae Salaminem oppugnant. Evagoras, urbe elapsus, in Aegyptum confugit, nova auxilia petens.

4. Οἱ δὲ Πέρσαι, τῇ ναυμαχίᾳ νικήσαντες, εἰς Κίτιον πόλιν ἀμφοτέρας τὰς δυνάμεις ἤθροισαν. ἐκ ταύτης δ' ὁρμώμενοι, πολιορκίαν συνεστήσαντο πρὸς τῇ Σαλαμῖνι, καὶ τὴν πόλιν ἐπόρθουν κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. καὶ Τηρίβαζος μὲν μετὰ τὴν ναυμαχίαν διαβὰς εἰς Κιλικίαν, κἀκεῖθεν πορευθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα, τήν τε νίκην ἀπήγγειλε, καὶ δισχίλια τάλαντα πρὸς τὸν πόλεμον ἀπεκόμισεν. Εὐαγόρας δὲ, πρὸ μὲν τῆς ναυμαχίας παρὰ θάλατταν πεζῇ συμβαλὼν μέρει τῆς πεζικῆς δυνάμεως, ἐπροτέρησε, καὶ πρὸς τὸ μέλλον εὐθαρσὴς καθειστήκει· τῇ δὲ ναυμαχίᾳ πταίσας, καὶ συγκλεισθεὶς εἰς πολιορκίαν, ἀθύμως εἶχεν. ὅμως δὲ κρίνας ἔχεσθαι τοῦ πολέμου, Πυθαγόραν μὲν τὸν υἱὸν ἀπέλιπεν, ἡγεμόνα τῶν ὅλων ποιήσας ἐν τῇ Κύπρῳ· αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν δέκα τριήρεις, νυκτὸς ἔλαθε τοὺς πολεμίους ἐκπλεύσας ἐκ τῆς Σαλαμῖνος. κομισθεὶς δ' εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ συντυχὼν τῷ βασιλεῖ, παρεκάλεσεν αὐτὸν ἐῤῥωμένως ἀντέχεσθαι τοῦ πολέ-

μου, καὶ κοινὸν ἡγεῖσθαι τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμον.

Interea Lacedaemonios pacis poenituit, qua pristinum Graeciae principatum amiserant. Itaque in civitatibus seditiones excitant; ruptoque foedere, singulas suo imperio subiiciunt. Mantinenses contra eos Atheniensium implorant auxilium. Quo facto novum in Graecia bellum commovetur.

5 Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Λακεδαιμόνιοι μὲν ἔγνωσαν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Μαντίνειαν, οὐδὲν φροντίσαντες τῶν γεγενημένων σπονδῶν, διὰ τοιαύτας αἰτίας. προϋπαρχούσης τῆς Ἑλληνικῆς κοινῆς εἰρήνης ἐπὶ Ἀνταλκίδου (καθ' ἣν αἱ πόλεις ἅπασαι τὰς μὲν φρουρὰς ἀπετρίψαντο, τὴν δ' αὐτονομίαν καθ' ὁμολογίαν παρέλαβον) Λακεδαιμόνιοι φύσει φιλαρχοῦντες καὶ πολεμικοὶ ταῖς αἱρέσεσιν ὄντες, τὴν εἰρήνην ὥσπερ βαρὺ φορτίον οὐχ ὑπέμενον, τὴν δὲ προγεγενημένην τῆς Ἑλλάδος δυναστείαν ἐπιποθοῦντες, μετέωροι ταῖς ὁρμαῖς ὑπῆρχον πρὸς καινοτομίαν. εὐθὺς οὖν τὰς μὲν πόλεις συνετάραττον, καὶ διὰ τῶν ἰδίων φίλων στάσεις ἐγκατεσκεύαζον ἐν αὐταῖς. ὧν ἔνιαι πιθανὰς ἀφορμὰς αὐτοῖς παρέσχοντο τῆς ταραχῆς. ἀπολαβοῦσαι γὰρ τὰς αὐτονομίας, λόγον ἀπῄτουν παρὰ τῶν ἐπεστατηκότων ἐπὶ τῆς Λακεδαιμονίων ἡγεμονίας. πικρῶν δὲ τῶν ἐλέγχων γινομένων, διὰ τὸ μνησικακεῖν τοὺς δήμους, καὶ πολλῶν φυγαδευομένων, ἀπέδειξαν ἑαυτοὺς βοηθοὺς τοῖς καταστασιαζομένοις. ὑποδεχόμενοι δὲ τούτους, καὶ μετὰ δυνάμεως ἐκπέμποντες ἐπὶ τὰς καθόδους, κατεδουλοῦντο τὸ μὲν πρῶτον τὰς ἀσθενεστέρας πόλεις· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὰς ἀξιολογωτέρας καταπολεμοῦντες, ὑπηκόους ἐποίουν, οὐδὲ δύο ἔτη φυλάξαντες τὰς

κοινὰς σπονδάς. πλησιόχωρον δ᾽ οὖσαν τὴν τῶν Μαντινέων πόλιν, καὶ πλῆθος ἀνδρῶν ἀλκίμων ἔχουσαν, ὑπώπτευσαν αὐτῆς τὴν αὔξησιν τὴν γινομένην ἐκ τῆς εἰρήνης, καὶ τὰ φρονήματα τῶν ἀνδρῶν ἔσπευδον ταπεινῶσαι· διὸ καὶ τὸ μὲν πρῶτον πρέσβεις ἀποστείλαντες πρὸς τὴν Μαντίνειαν, προσέταττον τὰ μὲν τείχη καθελεῖν, αὐτοὺς δὲ μετοικῆσαι πάντας εἰς τὰς ἀρχαίας πέντε κώμας, ἐξ ὧν εἰς τὴν Μαντίνειαν τὸ παλαιὸν συνῴκησαν. οὐδενὸς δὲ αὐτοῖς προσέχοντος, δύναμιν ἐκπέμψαντες, ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν. οἱ δὲ Μαντινεῖς, εἰς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις ἀποστείλαντες, ἠξίουν ἑαυτοῖς βοηθῆσαι. οὐ προαιρουμένων δὲ τῶν Ἀθηναίων παραβαίνειν τὰς κοινὰς συνθήκας, ὅμως καθ᾽ αὑτοὺς ὑποστάντες τὴν πολιορκίαν, εὐρώστως ἠμύνοντο τοὺς πολεμίους. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα τοῦτον τὸν τρόπον καινῶν πολέμων ἀρχὴν ἐλάμβανε.

In Sicilia Dionysius ob pacem ac diuturnum otium poëtarum studia sectatur. Philoxenus poëta inter familiares inprimis carus; sed ob iudicia liberiora et facetias asperiores in latomias damnatus.

6. Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Διονύσιος ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος, ἀπολελυμένος τῶν πρὸς Καρχηδονίους πολέμων, πολλὴν εἰρήνην καὶ σχολὴν εἶχε· διὸ καὶ ποιήματα γράφειν ὑπεστήσατο μετὰ πολλῆς σπουδῆς, καὶ τοὺς ἐν τούτοις δόξαν ἔχοντας μετεπέμπετο, καὶ προτιμῶν αὐτοὺς συνδιέτριβε, καὶ τῶν ποιημάτων ἐπιστάτας καὶ διορθωτὰς εἶχεν. ὑπὸ δὲ τούτων διὰ τὰς εὐεργεσίας τοῖς πρὸς χάριν λόγοις μετεωριζόμενος, ἐκαυχᾶτο πολὺ μᾶλλον ἐπὶ τοῖς ποιήμασιν, ἢ τοῖς ἐν πολέμῳ κατορθώμασι. τῶν δὲ συν-

όντων αὐτῷ ποιητῶν Φιλόξενος ὁ διθυραμβοποιὸς, μέγιστον ἔχων ἀξίωμα κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἰδίου ποιήματος, κατὰ τὸ συμπόσιον ἀναγνωσθέντων τῶν τοῦ τυράννου ποιημάτων μοχθηρῶν ὄντων, ἐπερωτήθη περὶ τῶν ποιημάτων, τίνα κρίσιν ἔχοι; ἀποκριναμένου δ' αὐτοῦ παῤῥησιωδέστερον, ὁ μὲν τύραννος, προσκόψας τοῖς ῥηθεῖσι, καὶ καταμεμψάμενος ὅτι διὰ φθόνον ἐβλασφήμησε, προσέταξε τοῖς ὑπηρέταις παραχρῆμα ἀπάγειν εἰς τὰς λατομίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν φίλων παρακαλούντων συγγνώμην δοῦναι τῷ Φιλοξένῳ, διαλλαγεὶς αὐτῷ πάλιν τοὺς αὐτοὺς παρέλαβεν ἐπὶ τὸ συμπόσιον. προβαίνοντος δὲ τοῦ πότου, καὶ πάλιν τοῦ Διονυσίου καυχωμένου περὶ τῶν ἰδίων ποιημάτων, καί τινας στίχους τῶν δοκούντων ἐπιτετεῦχθαι προενεγκαμένου, καὶ ἐπερωτῶντος, ποῖά τινα σοὶ φαίνεται, τὰ ποιήματα ὑπάρχειν; ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶπε, τοὺς δ' ὑπηρέτας τοῦ Διονυσίου προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπαγαγεῖν εἰς τὰς λατομίας. τότε μὲν οὖν διὰ τὴν εὐτραπελίαν τῶν λόγων μειδιάσας ὁ Διονύσιος, ἤνεγκε τὴν παῤῥησίαν, τοῦ γέλωτος τὴν μέμψιν ἀμβλύνοντος· μετ' ὀλίγον δὲ τῶν γνωρίμων ἅμα καὶ τοῦ Διονυσίου παραιτουμένων τὴν ἄκαιρον παῤῥησίαν, ὁ Φιλόξενος ἐπηγγείλατο παράδοξόν τινα ἐπαγγελίαν. ἔφη γὰρ διὰ τῆς ἀποκρίσεως τηρήσειν ἅμα καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εὐδόκησιν τοῦ Διονυσίου. καὶ οὐ διεψεύσθη. τοῦ γὰρ τυράννου προενεγκαμένου τινὰς στίχους ἔχοντας ἐλεεινὰ πάθη, καὶ ἐρωτήσαντος ποῖά τινα φαίνεται τὰ ποιήματα; εἶπεν, οἰκτρὰ, διὰ τῆς ἀμ-

φιβολίας ἀμφότερα τηρήσας· ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος ἐδέξατο τὰ οἰκτρὰ εἶναι ἐλεεινὰ καὶ συμπαθείας πλήρη, τὰ δὲ τοιαῦτα εἶναι ποιητῶν ἀγαθῶν ἐπιτεύγματα, ὅθεν ὡς ἐπηνεκότα αὐτὸν ἀπεδέχετο· οἱ δ᾽ ἄλλοι, τὴν ἀληθινὴν διάνοιαν ἐκδεξάμενοι, πᾶν τὸ οἰκτρὸν ἀποτεύγματος φύσιν εἰρῆσθαι διελάμβανον.

Simile fatum Plato philosophus habuit, a Dionysio inter servitia venditus, post philosophorum symbolis redemtus. Poëmata sua Dionysius in panegyri Olymp. recitare iubet; sed risu sunt excepta. Quo audito primo in aegritudinem, deinde in furorem incidit. Furoris exempla afferuntur.

7. Παραπλήσιον δὲ συνέβη καὶ περὶ Πλάτωνα τὸν φιλόσοφον γενέσθαι. μεταπεμψάμενος γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον, τὸ μὲν πρῶτον ἀποδοχῆς ἠξίου τῆς μεγίστης, ὁρῶν αὐτὸν παῤῥησίαν ἔχοντα ἀξίαν τῆς φιλοσοφίας· ὕστερον δ᾽ ἔκ τινων λόγων προσκόψας αὐτῷ, παντελῶς ἀπηλλοτριώθη, καὶ προαγαγὼν εἰς τὸ πρατήριον, ὡς ἀνδράποδον ἀπέδοτο μνῶν εἴκοσιν. ἀλλὰ τοῦτον μὲν οἱ φιλόσοφοι συνελθόντες ἐξηγόρασαν, καὶ ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, φιλικὴν νουθεσίαν ἐπιφθεγξάμενοι, διότι δεῖ τὸν φιλόσοφον τοῖς τυράννοις ἢ ὡς ἥκιστα, ἢ ὡς ἥδιστα ὁμιλεῖν. ὁ δὲ Διονύσιος, τῆς εἰς τὰ ποιήματα σπουδῆς οὐκ ἀφιστάμενος, εἰς μὲν τὴν Ὀλυμπιακὴν πανήγυριν ἐξαπέστειλε τοὺς εὐφωνοτάτους τῶν ὑποκριτῶν, διαθησομένους ἐν τοῖς ὄχλοις μετ᾽ ᾠδῆς τὰ ποιήματα. οὗτοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον διὰ τὴν εὐφωνίαν ἐξέπληττον τοὺς ἀκούοντας· μετὰ δὲ ταῦτα ἀναθεωρήσεως γενομένης, κατεφρονήθησαν καὶ

πολὺν ἀπηνέγκαντο γέλωτα. ὁ δὲ Διονύσιος, ἀκούσας τὴν τῶν ποιημάτων καταφρόνησιν, ἐνέπεσεν εἰς ὑπερβολὴν λύπης. ἀεὶ δὲ μᾶλλον τοῦ πάθους ἐπίτασιν λαμβάνοντος, μανιώδης διάθεσις κατέσχε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ φθονεῖν αὐτῷ φάσκων ἅπαντας, τοὺς φίλους ὑπώπτευεν ὡς ἐπιβουλεύοντας· καὶ πέρας, ἐπὶ τοσοῦτο προῆλθε λύπης καὶ παρακοπῆς, ὥστε τῶν φίλων πολλοὺς μὲν ἐπὶ ψευδέσιν αἰτίαις ἀνελεῖν, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ ἐφυγάδευσεν. ἐν οἷς ἦν Φίλιστος καὶ Λεπτίνης ὁ ἀδελφός, ἄνδρες διαφέροντες ἀνδρείᾳ, καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας ἐν τοῖς πολέμοις αὐτῷ παρεσχημένοι. οὗτοι μὲν οὖν, φυγόντες εἰς Θουρίους τῆς Ἰταλίας, καὶ παρὰ τοῖς Ἰταλιώταις μεγάλης ἀποδοχῆς τυγχάνοντες, ὕστερον δεηθέντος τοῦ Διονυσίου διηλλάγησαν, καὶ κατελθόντες εἰς τὰς Συρακούσας, εἰς τὴν προϋπάρξασαν εὔνοιαν ἀποκατεστάθησαν· ὁ δὲ Λεπτίνης ἔγημε τὴν Διονυσίου θυγατέρα. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

Olymp. XCVIII, 4. Evagoras ex Aegypto redux pacis expetit conditiones. Iniquissimas proponit Teribazus. Interea Teribazus falsa criminatione ab Oronte accusatus, in vincula coniicitur. Iudicium de eo rex, tum bello Cadusiano occupatus, differt.

8. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Δεξιθέου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Λουκρήτιον, καὶ Σερούϊον Σουλπίκιον. ἐπὶ δὲ τούτων Εὐαγόρας μὲν ὁ τῶν Σαλαμινίων βασιλεὺς ἧκεν εἰς Κύπρον ἐξ Αἰγύπτου, κομίζων χρήματα παρὰ Ἀκόριδος τοῦ βασιλέως Αἰγύπτου, ἐλάττονα τῶν προσδοκηθέντων. καταλαβὼν δὲ τὴν Σαλαμῖνα πολιορκουμένην ἐνερ-

γῶς, καὶ ὑπὸ τῶν συμμάχων καταλειπόμενος, ἠναγκάσθη πρεσβεῦσαι περὶ συλλύσεως. ὁ δὲ Τηρίβαζος τῶν ὅλων ἔχων τὴν ἡγεμονίαν, ἔφησε συγχωρῆσαι τὴν σύλλυσιν, ἐὰν Εὐαγόρας ἐκχωρήσῃ πασῶν τῶν κατὰ τὴν Κύπρον πόλεων· αὐτὸς δὲ μόνης τῆς Σαλαμῖνος βασιλεύων, τελῇ τῷ Περσῶν βασιλεῖ κατ' ἐνιαυτὸν φόρον ὡρισμένον, καὶ ποιῇ τὸ προσταττόμενον, ὡς δοῦλος δεσπότῃ. ὁ δ' Εὐαγόρας, καίπερ βαρείας οὔσης τῆς αἱρέσεως, τὰ μὲν ἄλλα πάντα συνεχώρει· τὸ δ' ὡς δοῦλον δεσπότῃ ποιεῖν τὸ προσταττόμενον, ἀντέλεγεν· ἔφη δὲ δεῖν αὐτὸν ὡς βασιλέα βασιλεῖ ὑποτετάχθαι. οὐ συγχωροῦντος δὲ τοῦ Τηριβάζου, Ὀρόντης ὁ ἕτερος στρατηγός, φθονῶν τῇ δόξῃ τοῦ Τηριβάζου, γράμματα λάθρα πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην ἔπεμψε κατὰ τοῦ Τηριβάζου· κατηγόρει δ' αὐτοῦ, πρῶτον μὲν ὅτι δυνάμενος ἑλεῖν τὴν Σαλαμῖνα, τοῦτο μὲν οὐ συντελεῖ, πρεσβείας δὲ προσδέχεται παρ' αὐτοῦ, καὶ συλλαλεῖ περὶ κοινοπραγίας, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους συντίθεται συμμαχίαν ἰδίαν, φίλος ὢν αὐτῶν· ὡς καὶ Πυθῶδέ τινας ἔπεμψεν ἐρησομένους τὸν θεὸν περὶ τῆς ἐπαναστάσεως· τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι τοὺς ἡγεμόνας τῶν δυνάμεων ἰδίους εὐνοίαις κατασκευάζεται, τιμαῖς καὶ δωρεαῖς, ἔτι δ' ἐπαγγελίαις προσαγόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, καὶ πιστεύσας ταῖς διαβολαῖς, ἔγραψε τῷ Ὀρόντῃ συλλαβεῖν τὸν Τηρίβαζον, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀποστεῖλαι. οὗ πράξαντος τὸ προσταχθὲν, ὁ μὲν Τηρίβαζος ἀναχθεὶς ὡς τὸν βασιλέα, καὶ κρίσεως τυχεῖν ἀξιώσας,

κατὰ μὲν τὸ παρὸν παρεδόθη εἰς φυλακὴν, μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ βασιλέως ἔχοντος πόλεμον πρὸς Καδουσίους, καὶ τὴν κρίσιν ἀναβαλλομένου, διείλκετο τὸ περὶ τοῦ δικαστηρίου.

Orontes, summo imperio praefectus, aequioribus conditionibus pacem concedit, et Cyprico bello finem imponit. Gaos, Teribazi gener, audita soceri accusatione, ad regem Aegyptiorum deficit, et hunc atque Lacedaemonios ad bellum contra Artaxerxem sollicitat.

9. Ὁ δ' Ὀρόντης, διαδεξάμενος τὴν ἡγεμονίαν τῶν ἐν τῇ Κύπρῳ δυνάμεων, καὶ τὸν Εὐαγόραν πάλιν τεθαῤῥηκότως ὁρῶν ὑπομένοντα τὴν πολιορκίαν, πρὸς δὲ τούτοις, τῶν στρατιωτῶν χαλεπῶς ὑπομενόντων τὴν σύλληψιν τοῦ Τηριβάζου, καὶ διὰ τοῦτο ἀπειθούντων καὶ τὴν πολιορκίαν ἐγκαταλειπόντων, δείσας ὁ Ὀρόντης τὸ τῆς περιστάσεως παράλογον, ἐξέπεμψε πρὸς τὸν Εὐαγόραν τοὺς διαλεξομένους περὶ τῆς συλλύσεως, καὶ κελεύσοντας συντίθεσθαι τὴν εἰρήνην ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ἠξίου συντίθεσθαι πρὸς Τηρίβαζον. ὁ μὲν οὖν Εὐαγόρας παραδόξως ἐξοσιοῦται τὴν ἅλωσιν, καὶ συνέθετο τὴν εἰρήνην, ὥστε βασιλεύειν τῆς Σαλαμῖνος, καὶ τὸν ὡρισμένον διδόναι φόρον κατ' ἐνιαυτὸν, καὶ ὑπακούειν ὡς βασιλεὺς βασιλεῖ προστάττοντι. ὁ μὲν οὖν Κυπριακὸς πόλεμος, δεκαετὴς σχεδὸν γεγενημένος, καὶ τὸ πλέον τοῦ χρόνου περὶ παρασκευὰς ἀσχοληθεὶς, διετῆ χρόνον τὸν ἐπὶ πᾶσι συνεχῶς πολεμηθεὶς, τοῦτον τὸν τρόπον κατελύθη. ὁ δὲ τοῦ στόλου τὴν ναυαρχίαν ἔχων Γαὼς, γεγαμηκὼς τοῦ Τηριβάζου τὴν θυγατέρα, περίφοβος ἦν μή ποτε

συνεργεῖν δόξας τῷ Τηριβάζῳ περὶ τῆς ὑποθέσεως, τύχῃ τιμωρίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἔγνω καινῇ πραγμάτων ἐπιβολῇ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀσφαλίζεσθαι. εὐπορῶν δὲ χρημάτων καὶ στρατιωτῶν, ἐπεὶ τοὺς τριηράρχους ταῖς εὐνοίαις ἰδίους πεποιημένος, διέγνω τοῦ βασιλέως ἀφίστασθαι. εὐθὺς οὖν πρὸς Ἄκοριν τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων διαπρεσβευσάμενος, συμμαχίαν συνέθετο κατὰ τοῦ βασιλέως· πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους γράφων, ἐπῆρε κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ χρημάτων πλῆθος ἐπηγγέλλετο δώσειν, καὶ τὰς ἄλλας ἐπαγγελίας μεγάλας ἐποιεῖτο, ὑπισχνούμενος συμπράξειν αὐτοῖς τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς τὴν πάτριον συγκατασκευάσειν. οἱ δὲ Σπαρτιᾶται καὶ πάλαι μὲν διεγνώκεισαν ἀνακτᾶσθαι τὴν ἡγεμονίαν, τότε δὲ συνετάραττον ἤδη τὰς πόλεις, καὶ πᾶσιν ὑπῆρχον φανεροὶ τὰς πόλεις καταδουλούμενοι. πρὸς δὲ τούτοις, ἀδοξοῦντες ἐπὶ τῷ δοκεῖν ἐν τῇ πρὸς τὸν βασιλέα συνθέσει τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλληνας ἐκδότους πεποιηκέναι, μετεμέλοντο τοῖς πεπραγμένοις, καὶ πρόφασιν εὔλογον ἐζήτουν τοῦ πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην πολέμου. διόπερ ἄσμενοι συνέθεντο πρὸς τὸν Γαὼ τὴν συμμαχίαν.

Teribazus, causa cognita, criminibus absolvitur.

10. Ἀρταξέρξης δὲ, καταλύσας τὸν πρὸς Καδουσίους πόλεμον, προέθηκε κρίσιν Τηριβάζῳ, καὶ δικαστὰς τρεῖς ἀπέδωκε τῶν μάλιστα εὐδοκουμένων παρὰ τοῖς Πέρσαις. κατὰ τούτους δὲ τοὺς χρόνους ἕτεροι δικασταὶ δόξαντες κακῶς κρίνειν, ζῶντες ἐξε-

δάρησαν, καὶ ὑπὲρ τῶν δικαστικῶν δίφρων περιτεθέντων τῶν δερμάτων, ἐπὶ τούτων ἐδίκαζον οἱ δικασταὶ, παρ' ὀφθαλμοὺς ἔχοντες παράδειγμα τῆς ἐν τῷ κακῶς κρίνειν τιμωρίας. οἱ μὲν οὖν κατηγοροῦντες, τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνόντες τὴν πεμφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ὀρόντου, ταύτην ἱκανὴν ἔφασαν ἔχειν πρὸς κατηγορίαν. ὁ δὲ Τηρίβαζος, πρὸς μὲν τὴν κατὰ τὸν Εὐαγόραν διαβολὴν, ἀνεγίνωσκε τὴν ὑπ' Ὀρόντου γεγενημένην ὑπάκουσιν ὡς βασιλέα βασιλεῖ, προσήνεγκεν· ἑαυτὸν δὲ τὴν εἰρήνην συντίθεσθαι, ὥστε ὑπακούειν Εὐαγόραν τῷ βασιλεῖ, ὡς δοῦλον δεσπότῃ· περὶ δὲ τῶν χρησμῶν ἔφησε, μὴ χρηματίζειν τὸν θεὸν καθόλου περὶ θανάτου· καὶ τούτου μάρτυρας παρείχετο πάντας τοὺς παρόντας Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς φιλίας τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους ἀπελογεῖτο, λέγων οὐκ ἐπὶ τῷ ἰδίῳ συμφέροντι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ τοῦ βασιλέως λυσιτελεῖ πεποιῆσθαι τὴν φιλίαν· καὶ διὰ ταύτης παρεδείκνυε τῶν μὲν Λακεδαιμονίων πονηρῆσθαι τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλληνας, τῷ δὲ βασιλεῖ παραδεδόσθαι ἐκδότους. ἐπὶ τελευτῆς δὲ τῆς ἀπολογίας, ὑπέμνησε τοὺς δικαστὰς ὧν τὸν βασιλέα πρότερον ἦν εὐεργετηκώς. λέγεται δὲ καὶ ἄλλας μὲν πολλὰς χρείας ἐνδεδεῖχθαι τῷ βασιλεῖ, μίαν δὲ μεγίστην, ἐξ ἧς αὐτὸν θαυμασθῆναι συνέβη, καὶ μέγιστον γενέσθαι φίλον. κατὰ γάρ τινα κυνηγίαν ἐφ' ἅρματος ὀχουμένου τοῦ βασιλέως, δύο λέοντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ τῶν μὲν ἵππων τῶν ἐν τῷ τεθρίππῳ δύο διαρπάσαι, τὴν δ' ὁρμὴν ἐπ' αὐτὸν ποιεῖσθαι τὸν βασιλέα· καθ' ὃν δὴ καιρὸν

ἐπιφανέντα τὸν Τηρίβαζον τοὺς μὲν λέοντας ἀποκτεῖναι, τὸν δὲ βασιλέα ἐκ τῶν κινδύνων ἐξελέσθαι. ἔν τε τοῖς πολεμίοις ἀνδρείᾳ διενεγκεῖν φασιν αὐτὸν, καὶ κατὰ συμβουλὰς οὕτως εὐστοχεῖν, ὥστε τὸν βασιλέα χρώμενον ταῖς ἐκείνου παραγγελίαις, μηδέποτε διαμαρτεῖν. τοιαύτῃ δ' ἀπολογίᾳ χρησάμενος ὁ Τηρίβαζος, ἀπελύθη τῶν ἐγκλημάτων ὡμολογημένως ὑπὸ πάντων τῶν δικαστῶν.

Eundem rex, iudicibus auditis, ad summos honores evehit; Orontem vero, falsae accusationis reum, omni ignominia afficit.

11. Ὁ δὲ βασιλεὺς καθ' ἕνα τῶν δικαστῶν προσκαλούμενος, ἐπηρώτησε τίσι δικαίοις προσχὼν ἕκαστος ἀπέλυσε τὸν κατηγορούμενον; ὁ μὲν οὖν πρῶτος ἔφησε, θεωρῶν τὰ μὲν ἐγκλήματα ἀμφισβητούμενα, τὰς δ' εὐεργεσίας ὁμολογουμένας οὔσας. ὁ δὲ δεύτερος ἔφησε, καὶ τιθεμένων ἀληθινῶν τῶν ἐγκλημάτων, ὅμως τὰς εὐεργεσίας μείζους εἶναι τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ τρίτος εἶπεν, ὅτι τὰς μὲν εὐεργεσίας οὐ τίθεται πρὸς λόγον, διὰ τὸ τὰς περὶ αὐτῶν χάριτας καὶ τιμὰς πολλαπλασίας ἀπειληφέναι παρὰ τοῦ βασιλέως τὸν Τηρίβαζον· αὐτῶν δὲ τῶν ἐγκλημάτων κατ' ἰδίαν θεωρουμένων, μὴ φαίνεσθαι τούτοις ἔνοχον εἶναι τὸν κατηγορούμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν δικαστὰς ἐπῄνεσεν, ὡς δικαίως κεκρικότας. τὸν δὲ Τηρίβαζον ταῖς νομιζομέναις μεγίσταις τιμαῖς ἐκόσμησε· τοῦ δὲ Ὀρόντου καταγνοὺς ὡς ψευδῆ κατηγορίαν πεπλακότος, ἔκ τε τῶν φίλων ἐξέκρινε, καὶ ταῖς ἐσχάταις ἀτιμίαις περιέβαλε. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν.

In Graecia Lacedaemonii Mantineam diuturne obsidiona a deditionem cogunt.

12. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα, Λακεδαιμονίων πορθούντων Μαντίνειαν, τὸ μὲν θέρος διετέλεσαν οἱ Μαντινεῖς γενναίως ἀγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους· (ἐδόκουν γὰρ ἀνδρείᾳ διαφέρειν τῶν Ἀρκάδων, καὶ διὰ τοῦθ᾽ οἱ Λακεδαιμόνιοι πρότερον εἰώθεισαν ἐν ταῖς μάχαις τούτους παραστάτας ἔχειν καὶ πιστοτάτους τῶν συμμάχων) τοῦ δὲ χειμῶνος ἐνστάντος, καὶ τοῦ παρὰ τὴν Μαντίνειαν ποταμοῦ μεγάλην αὔξησιν ἐκ τῶν ὄμβρων λαβόντος, οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ διαλαβόντες μεγάλοις χώμασιν ἀπέστρεψαν τὸν ποταμὸν εἰς τὴν πόλιν, καὶ πάντα τὸν σύνεγγυς τόπον ἐποίησαν λιμνάζειν. διὸ καὶ τῶν οἰκιῶν πιπτουσῶν, καταπλαγέντες οἱ Μαντινεῖς ἠναγκάσθησαν τὴν πόλιν παραδοῦναι τοῖς Λακεδαιμονίοις. οἱ δέ, παραλαβόντες, ἄλλο μὲν κακὸν οὐθὲν εἰργάσαντο τοὺς Μαντινεῖς, προσέταξαν δὲ εἰς τὰς ἀρχαίας κώμας μετοικισθῆναι. διόπερ ἠναγκάσθησαν τὴν μὲν ἰδίαν πατρίδα κατασκάπτειν, εἰς δὲ τὰς κώμας μετοικῆσαι.

Dionysius tum urbes maritimas condere, et maris Ionii imperium occupare parat, expeditionem in Epirum atque ad templum Delphicum spoliandum mox suscepturus. Quamobrem etiam cum Illyriis foedus init, eosque bello contra Molottos adiuvit. Tum Parii, deducta colonia, insulam Pharum condiderunt. Navalia, gymnasia templa Syracusis exstructa.

13. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, κατὰ τὴν Σικελίαν Διονύσιος ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος ἔγνω κατὰ τὸν Ἀδρίαν πόλεις οἰκίζειν. τοῦτο δὲ ἔπραττε, διανοούμενος τὸν Ἰόνιον καλούμενον πόρον

ἰδιοποιεῖσθαι, ἵνα τὸν ἐπὶ τὴν Ἤπειρον πλοῦν ἀσφαλῆ κατασκευάσῃ, καὶ πόλεις ἔχῃ ἰδίας, εἰς τὸ δύνασθαι ναυσὶ καθορμισθῆναι. ἔσπευδε γὰρ ἄφνω μεγάλαις δυνάμεσιν ἐπιπλεῦσαι τοῖς κατὰ τὴν Ἤπειρον τόποις, καὶ συλήσειν τὸ ἐν Δελφοῖς τέμενος, γέμον πολλῶν χρημάτων. διὸ καὶ πρὸς Ἰλλυριοὺς ἐποιήσατο συμμαχίαν, δι᾽ Ἀλκέτου τοῦ Μολοττοῦ, ὃς ἐτύγχανε φυγὰς ὢν καὶ διατρίβων ἐν ταῖς Συρακούσαις· τῶν δ᾽ Ἰλλυριῶν ἐχόντων πόλεμον, ἐξαπέστειλεν αὐτοῖς συμμάχους στρατιώτας δισχιλίους, καὶ πανοπλίας Ἑλληνικὰς πεντακοσίας. οἱ δ᾽ Ἰλλυριοὶ τὰς μὲν πανοπλίας ἀνέδωκαν τοῖς ἀρίστοις τῶν στρατιωτῶν· τοὺς δὲ στρατιώτας κατέμιξαν τοῖς ἰδίοις στρατιώταις. πολλὴν δὲ δύναμιν ἀθροίσαντες, ἐνέβαλον εἰς τὴν Ἤπειρον, καὶ κατήγαγον τὸν Ἀλκέταν ἐπὶ τὴν τῶν Μολοττῶν βασιλείαν. οὐδενὸς δ᾽ αὐτοῖς προσέχοντος, τὸ μὲν πρῶτον ἐπόρθησαν τὴν χώραν, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Μολοττῶν ἀντιταττομένων, ἐγένετο μάχη καρτερὰ, καθ᾽ ἣν νικήσαντες οἱ Ἰλλυριοὶ, κατέκοψαν τῶν Μολοττῶν πλείους τῶν μυρίων πεντακισχιλίων. τοιαύτῃ δὲ συμφορᾷ τῶν Ἠπειρωτῶν περιπεσόντων, Λακεδαιμόνιοι πυθόμενοι τὰ συμβεβηκότα, συμμαχίαν ἐξέπεμψαν τοῖς Μολοττοῖς, δι᾽ ἧς τοῦ πολλοῦ θράσους ἔπαυσαν τοὺς Βαρβάρους. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Πάριοι κατά τινα χρησμὸν ἀποικίαν ἐκπέμψαντες εἰς τὸν Ἀδρίαν, ἔκτισαν ἐν αὐτῷ νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Φάρον, συμπράξαντος αὐτοῖς Διονυσίου τοῦ τυράννου. οὗτος γὰρ ἀποικίαν ἀπεσταλκὼς εἰς τὸν

Ἀδρίαν οὐ πολλοῖς πρότερον ἔτεσιν, ἐκτικὼς ἦν τὴν πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Λισσόν. ἐκ ταύτης οὖν ὁρμώμενος Διονύσιος σχολὴν ἄγων κατεσκεύασε νεώρια διακοσίαις τριήρεσι, καὶ τεῖχος περιέβαλε τῇ πόλει τηλικοῦτο τὸ μέγεθος, ὥστε τῇ πόλει γενέσθαι τὸν περίβολον μέγιστον τῶν Ἑλληνίδων πόλεων. κατεσκεύασε δὲ καὶ γυμνάσια μεγάλα παρὰ τὸν Ἄναπον ποταμόν· θεῶν τε ναοὺς κατεσκεύασε, καὶ τἄλλα τὰ συντείνοντα πρὸς αὔξησιν πόλεως καὶ δόξαν.

Olymp. XCIX, 1. Illyrii Pharum incursione devastant, ab indigenis barbaris contra Graecos in auxilium vocati. Hos opprimit classis Lisso missa. Dionysius, oram Hetruriae adortus, in agro urbis Agyllae templum ditissimum exspoliat. Inde opibus auctus, novum in Carthaginienses bellum molitur.

14. Τοῦ δ᾽ ἐνιαυσιαίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Διοτρεφής, ἐν Ῥώμῃ δ᾽ ὕπατοι κατεστάθησαν Λεύκιος Οὐαλέριος καὶ Αὖλος Μάλλιος· παρὰ δ᾽ Ἠλείοις Ὀλυμπιὰς ἤχθη ἐννενηκοστὴ ἐννάτη, καθ᾽ ἣν ἐνίκα στάδιον Δίκων Συρακούσιος ἐπὶ δὲ τούτων, Πάριοι μὲν τὴν Φάρον οἰκίσαντες τούς τε προενοικοῦντας Βαρβάρους ἔν τινι χωρίῳ καθ᾽ ὑπερβολὴν ὀχυρῷ ὄντι εἴασαν κατοικεῖν ἀσινεῖς· αὐτοὶ δὲ παρὰ θάλατταν κτίσαντες πόλιν, ἐτείχισαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν προοικούντων ἐν τῇ νήσῳ Βαρβάρων δυσχεραινόντων ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τῶν Ἑλλήνων, καὶ μεταπεμπομένων τοὺς πέραν κατοικοῦντας Ἰλλυριούς, μικροῖς πλοίοις πολλοῖς διέβησαν εἰς τὴν Φάρον, ὄντες ὑπὲρ τοὺς μυρίους· καὶ τοὺς Ἕλληνας πορθοῦντες, πολλοὺς ἀνῄρουν

ὁ δ' ἐν τῇ Λίσσῳ καθεσταμένος ἔπαρχος ὑπὸ Διονυσίου, τριήρεις πλείους ἔχων, ἐπέπλευσε τοῖς τῶν Ἰλλυριῶν πλοιαρίοις· καὶ τὰ μὲν βυθίσας, τὰ δὲ χειρωσάμενος, ἀπέκτεινε τῶν Βαρβάρων πλείους τῶν πεντακισχιλίων, ἐζώγρησε δὲ περὶ δισχιλίους. Διονύσιος δὲ χρημάτων ἀπορούμενος ἐστράτευσεν ἐπὶ Τυῤῥηνίαν, ἔχων τριήρεις ἑξήκοντα, πρόφασιν μὲν φέρων τὴν τῶν λῃστῶν κατάλυσιν, τῇ δ' ἀληθείᾳ συλήσων ἱερὸν ἅγιον, γέμον μὲν ἀναθημάτων πολλῶν, καθιδρυμένον δ' ἐν ἐπινείῳ πόλεως Ἀγύλλης Τυῤῥηνίδος· τὸ δ' ἐπίνειον ὠνομάζετο Πύργοι. καταπλεύσας δὲ νυκτὸς, καὶ τὴν δύναμιν ἐκβιβάσας ἅμ' ἡμέρᾳ προσπεσὼν, ἐκράτησε τῆς ἐπιβολῆς. ὀλίγων γὰρ ὄντων ἐν τῷ χωρίῳ φυλάκων, βιασάμενος αὐτοὺς, ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ συνήθροισεν οὐκ ἔλαττον ταλάντων χιλίων· τῶν δὲ Ἀγυλλαίων ἐκβοηθησάντων, μάχῃ τε ἐκράτησεν αὐτῶν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, καὶ τὴν χώραν πορθήσας, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Συρακούσας· ἀποδόμενος δὲ τὰ λάφυρα, συνήγαγεν οὐκ ἐλάττω ταλάντων πεντακοσίων. εὐπορήσας δὲ χρημάτων, ἐμισθοῦτο στρατιωτῶν παντοδαπῶν πλῆθος, καὶ δύναμιν ἀξιόλογον συστησάμενος, φανερὸς ἦν πολεμήσων Καρχηδονίοις. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

Olymp. XCIX, 2. Belli causam praebent urbes Siciliae a Carthaginensibus abalienatae, quas Dionysius in societatem recipit. Carthaginienses vero repetunt. Carthaginienses, duobus proeliis fusi, de pace legatos mittunt.

15. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Φανοστράτου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους

τέτταρας, Λεύκιον Λουκρήτιον, Σέντιον Σουλπίκιον, Λεύκιον Αἰμίλιον, Λεύκιον Φούριον. ἐπὶ δὲ τούτων, Διονύσιος ὁ τῶν Συρακοσίων τύραννος παρασκευασάμενος πολεμεῖν Καρχηδονίοις, ἐζήτει λαβεῖν πρόφασιν εὔλογον τοῦ πολέμου. ὁρῶν οὖν τὰς ὑπὸ Καρχηδονίους τεταγμένας πόλεις οἰκείως ἐχούσας πρὸς ἀπόστασιν, προσεδέχετο τὰς βουλομένας ἀφίστασθαι, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὰς συντιθέμενος, ἐπιεικῶς προσεφέρετο ταύταις. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὸ μὲν πρῶτον πρέσβεις ἀποστέλλοντες πρὸς τὸν δυνάστην, ἀπῄτουν τὰς πόλεις· μὴ προσέχοντος δὲ αὐτοῦ, συνέβη ταύτην ἀρχὴν γενέσθαι τοῦ πολέμου. Καρχηδόνιοι μὲν πρὸς τοὺς παρόντας συμμαχίαν ποιησάμενοι, κοινῇ τὸν πόλεμον ἐπανείλοντο πρὸς τὸν τύραννον. προορώμενοι δ' ἐμφρόνως τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου, τῶν τε πολιτῶν τοὺς εὐθέτους κατέλεγον στρατιώτας, καὶ χρημάτων προχειρισάμενοι πλῆθος, ξενικὰς δυνάμεις μεγάλας ἐμισθοῦντο. καταστήσαντες δὲ στρατηγὸν Μάγωνα τὸν βασιλέα πολλὰς μυριάδας στρατιωτῶν ἐπεραίωσαν εἰς τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν, διαπολεμεῖν ἀμφοτέρας βουλόμενοι. ὁ δὲ Διονύσιος, καὶ αὐτὸς τὰς δυνάμεις διελόμενος, τῷ μὲν ἑνὶ μέρει πρὸς τοὺς Ἰταλιώτας διηγωνίζετο, τῷ δὲ ἑτέρῳ πρὸς τοὺς Φοίνικας. πολλαὶ μὲν οὖν κατὰ μέρος ἐγίνοντο μάχαι τοῖς στρατοπέδοις, καὶ συμπλοκαὶ μικραί τε καὶ συνεχεῖς, ἐν αἷς οὐδὲν ἀξιόλογον ἔργον συνετελέσθη· δύο δὲ παρατάξεις ἐγένοντο μεγάλαι καὶ περιβόητοι, καὶ τῇ μὲν πρώτῃ Διονύσιος θαυμαστῶς ἀγωνισάμενος περὶ

τὰ καλούμενα Κάβαλα, ἐπροτέρησε, καὶ πλείους μὲν τῶν μυρίων ἀνεῖλε τῶν Βαρβάρων, οὐκ ἐλάττους δὲ τῶν πεντακισχιλίων ἐζώγρησε· τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἠνάγκασε καταφυγεῖν ἐπί τινα λόφον ἐρυμνὸν καὶ ἄνυδρον παντελῶς. ἔπεσε δὲ καὶ Μάγων ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ἀγωνισάμενος λαμπρῶς. οἱ δὲ Φοίνικες, καταπλαγέντες τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, εὐθὺς διεπρεσβεύσαντο περὶ διαλύσεων. ὁ δὲ Διονύσιος ἀπεφήνατο μίαν αὐτοῖς εἶναι σύλλυσιν, ἐὰν ἐκχωρήσωσι τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν πόλεων, καὶ τὰ δαπανηθέντα χρήματα κατὰ τὸν πόλεμον ἐκτίσωσι.

Dum induciae fiunt ad pacis conditiones durissimas expediendas, Carthaginienses novas vires colligunt, et circa Cronium proelio victoriam reportant.

16. Βαρείας δὲ καὶ ὑπερηφάνου τῆς ἀποκρίσεως δοκούσης ὑπάρχειν, οἱ Καρχηδόνιοι τῇ συνήθει πανουργίᾳ κατεστρατήγησαν τὸν Διονύσιον. προσποιηθέντες οὖν εὐδοκεῖσθαι ταῖς ὁμολογίαις, ἔφησαν αὐτοὺς μὲν μὴ ὑπάρχειν κυρίους τῆς τῶν πόλεων παραδόσεως· ἵνα δὲ τοῖς ἄρχουσι διαλεχθῶσι περὶ τούτων, ἠξίωσαν τὸν Διονύσιον ὀλίγας ἡμέρας ἀνοχὰς ποιήσασθαι. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ δυνάστου, καὶ τῶν ἀνοχῶν γενομένων, ὁ μὲν Διονύσιος περιχαρὴς ἦν, ὡς αὐτίκα μάλα τὴν Σικελίαν πᾶσαν παραληψόμενος· οἱ δὲ Καρχηδόνιοι Μάγωνα μὲν τὸν βασιλέα μεγαλοπρεπῶς ἔθαψαν, ἀντὶ δε ἐκείνου στρατηγὸν κατέστησαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, νέον μὲν παντελῶς ὄντα, φρονήματος δ' εὐγενοῦς ὄντα, καὶ διάφορον ἀνδρείᾳ, οὗτος δὲ πάντα τὸν τῶν ἀνοχῶν

χρόνον διετέλεσε διατάσσων καὶ γυμνάζων τὴν δύναμιν. διὰ δὲ τῆς τῶν ἔργων ἀθλήσεως, καὶ τῆς τῶν λόγων παρακλήσεως, καὶ γυμνασίας ἐν τοῖς ὅπλοις, εὐπειθῆ καὶ δυνατὴν ἐποίησε τὴν στρατιάν. ὡς δ' ὁ τῆς ὁμολογίας διῆλθε χρόνος, ἀμφότεροι τὰς δυνάμεις ἐκτάξαντες, συγκατέβησαν προθύμως ἐπὶ τὴν μάχην. γενομένης δὲ παρατάξεως ἰσχυρᾶς περὶ τὸ καλούμενον Κρόνιον, τὸ δαιμόνιον ἐναλλὰξ τῇ νίκῃ τὴν ἧτταν τῶν Καρχηδονίων διωρθώσατο. οἱ μὲν γὰρ προνενικηκότες, διὰ τὴν προγεγενημένην εὐημερίαν μεγαλαυχοῦντες, παραδόξως ἐσφάλησαν· οἱ δὲ διὰ τὴν ἧτταν πεπτωκότες ταῖς ἐλπίσιν, ἀπροσδόκητον καὶ μεγάλην εὐημερίαν ἀπηνέγκαντο.

Dionysii ingens clades describitur. Quo facto Poeni victo hosti multo aequiores se praebent.

17. Λεπτίνης μὲν γὰρ ἐπὶ θατέρου κέρως τεταγμένος, καὶ διαφέρων ἀνδρείᾳ, μαχόμενος ἡρωϊκῶς, καὶ πολλοὺς ἀνελὼν τῶν Καρχηδονίων, ἐπιφανῶς κατέστρεψε τὸν βίον. τούτου δὲ πεσόντος, οἱ Φοίνικες θαῤῥήσαντες, καὶ βιασάμενοι τοὺς ἀντιτεταγμένους ἐτρέψαντο. Διονύσιος δέ, τὸ μὲν πρῶτον, ἔχων ἐπιλέκτους τοὺς συντεταγμένους, ἐπροτέρει τῶν ἀντιτεταγμένων· ὡς δ' ὁ τοῦ Λεπτίνου θάνατος ἐγνώσθη, καὶ τὸ ἕτερον κέρας συντετέτραπτο, κατεπλάγησαν οἱ τοῦ Διονυσίου, καὶ πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. τροπῆς δὲ παντελοῦς γενομένης, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι, φιλοτιμότερον καταδιώξαντες, παρήγγελλον ἀλλήλοις μηδένα ζωγρεῖν. διὸ καὶ πάντων τῶν περικαταλαμβανομένων ἀναιρουμένων, πᾶς ὁ πλησίον

τόπος νεκρῶν ἐπληρώθη. τοσοῦτος δ᾽ ἐγένετο φόνος, μνησικακούντων τῶν Φοινίκων, ὥστε τοὺς εὑρεθέντας ἀναιρεθῆναι τῶν Σικελιωτῶν, πλείους τῶν μυρίων καὶ τετρακισχιλίων· οἱ δὲ περιλειφθέντες, καταφυγόντες εἰς τὴν παρεμβολὴν, τῆς νυκτὸς ἐπιγενομένης διεσώθησαν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, μεγάλῃ παρατάξει νικήσαντες, ἀνεχώρησαν εἰς Πάνορμον. ἀνθρωπίνως δὲ τὴν εὐημερίαν ἐνεγκόντες, ἀπέστειλαν πρεσβευτὰς, δόντες ἐξουσίαν τῷ Διονυσίῳ καταλύσασθαι τὸν πόλεμον. ἀσμένως δὲ τοῦ τυράννου προσδεξαμένου τοὺς λόγους, ἐγένοντο διαλύσεις, ὥστε ἔχειν ἀμφοτέρους ὧν πρότερον ὑπῆρχον κύριοι· ἐξαίρετον δ᾽ ἔλαβον οἱ Καρχηδόνιοι τὴν τῶν Σελινουντίων πόλιν τε καὶ χώραν, καὶ τῆς Ἀκραγαντίνης μέχρι τοῦ Ἁλύκου καλουμένου ποταμοῦ· ἔτισε δὲ Διονύσιος τοῖς Καρχηδονίοις τάλαντα χίλια. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

Gaos, qui bellum contra regem Persarum moverat, clam occisus; nec multo post Tachos, eius successor, mortuus. De Leuca urbe, ab hoc exstructa, concertant Clazomenii et Cumaei: occupato sacrificio urbe potiuntur Clazomenii.

18. Κατὰ δὲ τὴν Ἀσίαν, Γαὼς, ὁ ναυαρχήσας τῶν Περσῶν ἐν τῷ Κυπριακῷ πολέμῳ, ἀποστάτης ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τούς τε Λακεδαιμονίους καὶ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα παρακεκληκὼς εἰς τὸν πρὸς Πέρσας πόλεμον, δολοφονηθεὶς ὑπό τινων, οὐ συνετέλεσε τὴν προαίρεσιν. μετὰ δὲ τὴν τούνου τελευτὴν Ταχὼς, διαδεξάμενος τὰς τούτου πράξεις, συνεστήσατο περὶ αὑτὸν δύναμιν, καὶ πόλιν ἔκτισε πλησίον τῆς θαλάσσης ἐπί τινος κρημνοῦ, τὴν ὀνομαζομένην

Λεύκην, ἔχουσαν ἱερὸν ἅγιον Ἀπόλλωνος. μετ᾽ ὀλίγον δὲ χρόνον αὐτοῦ τελευτήσαντος, ἠμφισβήτησαν τῆς πόλεως ταύτης Κλαζομένιοι καὶ Κυμαῖοι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐπεχείρησαν αἱ πόλεις πολέμῳ διακρίνεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα εἰπόντος τινὸς ἐρωτῆσαι τὸν θεὸν ποτέραν τῶν πόλεων κρίνει κυρίαν εἶναι δεῖν τῆς Λεύκης, ἔκρινεν ἡ Πυθία, ταύτην ὑπάρχειν, ἥτις ἂν πρώτη θύσῃ ἐν τῇ Λεύκῃ· ὁρμηθῆναι δὲ ἐκ τῆς ἰδίας πόλεως ἅμ᾽ ἡλίῳ ἀνιόντι, κατὰ τὴν ἡμέραν ἣν ἀμφότεροι συμφώνως ὑποστήσονται. ταχθείσης δὲ τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν Κυμαῖοι ὑπελάμβανον ἑαυτοὺς προλέγειν, διὰ τὸ τὴν αὐτῶν πόλιν ἐγγυτέρω κεῖσθαι· οἱ δὲ Κλαζομένιοι, διάστημα πλέον ἀπέχοντες, τεχνάζονταί τι τοιοῦτο πρὸς τὴν νίκην· κληρώσαντες ἐξ ἑαυτῶν ἀποίκους, ἔκτισαν πλησίον τῆς Λεύκης πόλιν, ἐξ ἧς ὁρμηθέντες ἅμ᾽ ἡλίῳ ἀνατέλλοντι, ἔφθασαν τοὺς Κυμαίους τὴν θυσίαν ἐπιτελέσαντες. τούτῳ δὲ τῷ φιλοτεχνήματι γενόμενοι κύριοι τῆς Λεύκης, ἐπώνυμον ἑορτὴν ἄγειν κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐπεστήσαντο, τὴν πανήγυριν ὀνομάσαντες Προφθασίαν. τούτων δὲ πραχθέντων, αἱ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐπαναστάσεις αὐτομάτως κατελύθησαν.

Iam itaque Lacedaemonii omnia ad imperium in Graecia contra ius fasque obtinendum convertunt. Amyntae, regi Maced. ab Illyriis victo, in bello contra Olynthios fiunt socii. De bello ab iisdem in Graecos gerendo dissident duo Lacedaemoniorum reges.

19. Λακεδαιμόνιοι δέ, μετὰ τὸν τοῦ Γαὼ καὶ τοῦ Ταχὼ θάνατον, τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν πρά-

ξεις ἀπέγνωσαν, τὰ δὲ κατὰ τὴν Ἑλλάδα σκευασάμενοι, καὶ τῶν πόλεων ἃς μὲν πειθοῖ προσαγόμενοι, ἃς δὲ διὰ τῆς τῶν φυγάδων καθόδου βίᾳ χειρούμενοι, φανερῶς ἤδη τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς ἑαυτοὺς μεθιστᾶσι, παρὰ τὰς κοινὰς συνθήκας τὰς ἐπ' Ἀνταλκίδου γενομένας, συνεπιλαβομένου τοῦ Περσῶν βασιλέως. κατὰ δὲ τὴν Μακεδονίαν Ἀμύντου τοῦ βασιλέως ἡττηθέντος ὑπὸ Ἰλλυριῶν, καὶ τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀπογνόντος, πρὸς δὲ τούτοις τῷ δήμῳ τῶν Ὀλυνθίων δωρησαμένου πολλὴν τῆς ὁμόρου χώρας, διὰ τὴν ἀπόγνωσιν τῆς ἑαυτοῦ δυναστείας, τὸ μὲν πρῶτον ὁ δῆμος ὁ τῶν Ὀλυνθίων τὰς προσόδους ἐλάμβανε τὰς ἐκ τῆς δοθείσης χώρας, μετὰ δὲ ταῦτ' ἀνελπίστως τοῦ βασιλέως ἀναλαβόντος ἑαυτόν, καὶ τὴν ὅλην ἀρχὴν ἀνακτησαμένου, οἱ μὲν Ὀλύνθιοι τὴν χώραν ἀπαιτηθέντες, οὐχ οἷοι ἦσαν ἀποδιδόναι. διόπερ Ἀμύντας ἰδίαν τε δύναμιν συνεστήσατο, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ποιησάμενος συμμάχους, ἔπεισεν ἐξαποστεῖλαι στρατηγὸν καὶ δύναμιν ἀξιόλογον ἐπὶ τοὺς Ὀλυνθίους. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, κρίναντες ἀντέχεσθαι τῶν ἐπὶ Θρᾴκης τόπων, κατέλεξαν στρατιώτας ἔκ τε τῶν πολιτῶν καὶ παρὰ τῶν συμμάχων, τοὺς ἅπαντας ὑπὲρ μυρίους. παραδόντες δὲ τὴν δύναμιν Φοιβίδᾳ τῷ Σπαρτιάτῃ, προσέταξαν συμμαχεῖν τῷ Ἀμύντᾳ, καὶ μετ' ἐκείνου πολεμῆσαι τοὺς Ὀλυνθίους· ἑτέραν δὲ δύναμιν ἐπὶ Φλιουντίους ἐκπέμψαντες καὶ μάχῃ νικήσαντες, ἠνάγκασαν ὑποταγῆναι τοὺς Φλιουντίους τοῖς Λακεδαιμονίοις. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ βασι-

λεῖς τῶν Λακεδαιμονίων διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους ταῖς αἱρέσεσιν. Ἀγησίπολις μὲν γάρ, εἰρηνικὸς ὢν καὶ δίκαιος, ἔτι δὲ καὶ συνέσει διαφέρων, ἔφη δεῖν ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις, καὶ παρὰ τὰς κοινὰς συνθήκας μὴ καταδουλοῦσθαι τοὺς Ἕλληνας. ἀδοξεῖν γὰρ ἀπεφήνατο τὴν Σπάρτην, τοῖς μὲν Πέρσαις ἐκδότους πεποιημένην τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλληνας, αὐτὴν δὲ συσκευαζομένην τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεις [ἃς] ἐν ταῖς κοιναῖς συνθήκαις [μὴ καταδουλοῦσθαι] ὤμοσαν τηρήσειν αὐτονόμους. ὁ δ' Ἀγησίλαος, ὢν φύσει δραστικός, φιλοπόλεμος ἦν, καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως ἀντείχετο.

Olymp. XCIX. 3. Phoebidas, Laced. dux, in Olynthios profectus, in ipso itinere per insidias Cadmeam, Thebarum arcem, capit. Eius fratri Eudamidae deinde bellum Olynthiacum committitur.

20. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Μενάνδρου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους ἕξ, Κόϊντον Σουλπίκιον, Γάϊον Φάβιον, Κορνήλιον Σερουΐλιον, Πόπλιον Οὔγωνα, Σέξστον Ἄννιον, καὶ Γάϊον Μάρκον. ἐπὶ δὲ τούτων Λακεδαιμόνιοι κατελάβοντο τὴν Καδμείαν ἐν ταῖς Θήβαις, διά τινας τοιαύτας αἰτίας· ὁρῶντες τὴν Βοιωτίαν ἔχουσαν πόλεών τε πλῆθος, καὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν ἄνδρας ὑπάρχοντας ἀνδρείᾳ διαφόρους, ἔτι δὲ τὰς Θήβας ἐχούσας παλαιὸν ἀξίωμα, καὶ τὸ σύνολον ὥσπερ ἀκρόπολίν τινα τῆς Βοιωτίας οὖσαν, εὐλαβοῦντο μή ποτε καιροῦ παραφανέντος οἰκείου, τῆς ἡγεμονίας ἀντιποιήσηται. διόπερ τοῖς ἡγεμόσιν οἱ Σπαρτιᾶται παρήγγελλον ἐν ἀπορρήτοις, ἵν', ἐὰν

ποτε καιρὸν λάβωσι, καταλάβωνται τὴν Καδμείαν. τοιαύτης δὲ γενομένης παραγγελίας, Φοιβίδας ὁ Σπαρτιάτης, τεταγμένος ἐπί τινος ἡγεμονίας, καὶ δύναμιν ἄγων ἐπὶ Ὀλυνθίους, κατελάβετο τὴν Καδμείαν. ἀγανακτούντων δὲ τῶν Θηβαίων καὶ μεθ᾽ ὅπλων συνδραμόντων, συνάψας μάχην αὐτοῖς καὶ νικήσας, τριακοσίους μὲν τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν Θηβαίων ἐφυγάδευσε, τοὺς καὶ λοιποὺς καταπληξάμενος, καὶ φρουρὰν ἰσχυρὰν ἐγκαταστησάμενος, ἐπὶ τὰς ἰδίας πράξεις ἀπηλλάγη. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην ἀδοξοῦντες παρὰ τοῖς Ἕλλησι, τὸν μὲν Φοιβίδαν ἐζημίωσαν χρήμασι, τὴν δὲ φρουρὰν οὐκ ἐξῆγον ἐκ τῶν Θηβῶν. οἱ μὲν οὖν Θηβαῖοι, τοῦτον τὸν τρόπον τὴν αὐτονομίαν ἀποβαλόντες, ἠναγκάσθησαν ὑποταγῆναι τοῖς Λακεδαιμονίοις. τῶν δ᾽ Ὀλυνθίων διαπολεμούντων πρὸς Ἀμύνταν τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλέα, Λακεδαιμόνιοι τὸν μὲν Φοιβίδαν ἀπέστησαν τῆς ἡγεμονίας, Εὐδαμίδαν δὲ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Φοιβίδα κατέστησαν στρατηγόν. δόντες δ᾽ αὐτῷ τρισχιλίους ὁπλίτας, ἐξαπέστειλαν διαπολεμήσοντα τὸν πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους πόλεμον.

Sed Lacedaemonii quamvis novis copiis aucti, pluribus proeliis fusi. Ipse regis frater Teleutias cecidit.

21. Οὗτος δ᾽ ἐμβαλὼν εἰς τὴν χώραν τῶν Ὀλυνθίων, κοινῇ μετ᾽ Ἀμύντου διεπολέμει πρὸς Ὀλυνθίους. εἶθ᾽ οἱ μὲν Ὀλύνθιοι δύναμιν ἀξιόλογον ἠθροικότες, ἐπλεονέκτουν ἐν ταῖς μάχαις, στρατιώτας πλείους ἔχοντες τῶν πολεμίων· οἱ δὲ Λακεδαι-

μύνιοι, δύναμιν ἀξιόλογον προχειρισάμενοι, κατέστησαν στρατηγὸν ἐπ᾽ αὐτῆς Τελευτίαν. οὗτος δ᾽ ἦν ἀδελφὸς μὲν Ἀγησιλάου τοῦ βασιλέως, θαυμαζόμενος δ᾽ ἐπ᾽ ἀρετῇ παρὰ τοῖς πολίταις. ἀναζεύξας οὖν μετὰ δυνάμεως ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ καταντήσας πλησίον τῆς Ὀλυνθίων, παρέλαβε τοὺς μετὰ Εὐδαμίδου στρατιώτας. γενόμενος δὲ ἀξιόμαχος, τὸ μὲν πρῶτον τὴν τῶν Ὀλυνθίων χώραν ἐδῄωσε, καὶ συναγαγὼν πλῆθος λείας, ἐμέρισε τοῖς στρατιώταις. τῶν δὲ Ὀλυνθίων μετὰ τῶν συμμάχων πανδημεὶ παραταξαμένων, συνῆψε μάχην· καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ἰσοῤῥόπου τοῦ κινδύνου γενομένου, διεχωρίσθησαν· μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης μάχης ἰσχυρᾶς, αὐτός τε ὁ Τελευτίας ἔπεσε, λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἀνῃρέθησαν πλείους τῶν χιλίων καὶ διακοσίων. τηλικαύτης δ᾽ εὐημερίας γενομένης τοῖς Ὀλυνθίοις, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι, βουλόμενοι διορθώσασθαι τὸ γεγονὸς ἐλάττωμα, δυνάμεις ἁδροτέρας ἐκπέμπειν παρεσκευάζοντο· οἱ δὲ Ὀλύνθιοι, νομίζοντες μείζοσι δυνάμεσιν ἥξειν τοὺς Σπαρτιάτας, καὶ τὸν πόλεμον ἔσεσθαι πολὺν χρόνον, σίτου τε παρασκευὰς ἀξιολόγους ἐποιοῦντο, καὶ παρὰ τῶν συμμάχων στρατιώτας προσελαμβάνοντο.

Olymp. XCIX, 4. Agesipolis rex Lacedaemoniorum, bello Olynthiaco praeesse iubetur.

22. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Δημοφίλου, Ῥωμαῖοι ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους κατέστησαν Πόπλιον Κορνήλιον, Λεύκιον Οὐεργίνιον, Λεύκιον Παπίριον, Μάρκον Φούριον, Οὐαλέριον Αὖλον, Μάλ-

λιον Λεύκιον, καὶ Πυστούμιον Κόϊντον. ἐπὶ δὲ τούτων, Λακεδαιμόνιοι μὲν στρατηγὸν προχειρισάμενοι Ἀγησίπολιν τὸν βασιλέα, καὶ δύναμιν ἱκανὴν παραδόντες, ἐψηφίσαντο πρὸς Ὀλυνθίους πόλεμον. οὗτος δὲ καταντήσας εἰς τὴν τῶν Ὀλυνθίων χώραν, καὶ παραλαβὼν τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ παρεμβολῇ στρατιώτας, διεπολέμει πρὸς τοὺς ἐγχωρίους. οἱ δὲ Ὀλύνθιοι μεγάλην μὲν μάχην οὐδεμίαν κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν συνεστήσαντο, ἀκροβολισμοὺς δὲ καὶ βραχείας συμπλοκὰς ποιούμενοι διετέλεσαν, καταπεπληγμένοι τὴν μετὰ τοῦ βασιλέως δύναμιν.

Olymp. C, 1. Mortuo Agesipoli, Lacedaemonii Polybiadam belli ducem creant, qui, meliore fortuna usus, Olynthios subigit. Lacedaemoniorum potentia tum maxima.

23. Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦν ἄρχων Πυθέας, ἐν Ῥώμῃ δ' ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρχοι ἓξ κατεστάθησαν, Τίτος Κοΐντιος, Λεύκιος Σερουΐλιος, Λεύκιος Ἰούλιος, Ἀκύλιος Δέκιος, Λουκρήτιος Ἄγκος, καὶ Σερουΐλιος Σουλπίκιος· παρὰ δὲ Ἠλείοις Ὀλυμπιὰς ἤχθη ἑκατοστή, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Διονυσιόδωρος Ταραντῖνος. ἐπὶ δὲ τούτων Ἀγησίπολις ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐτελεύτησε νόσῳ, βασιλεύσας ἔτη τέσσαρα καὶ δέκα· τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος Κλεόμβροτος ὁ ἀδελφὸς ἐβασίλευσεν ἔτη ἐννέα. Λακεδαιμόνιοι δὲ Πολυβιάδαν στρατηγὸν καταστήσαντες, ἐξαπέστειλαν εἰς τὸν πρὸς Ὀλυνθίους πόλεμον. οὗτος δὲ παραλαβὼν τὰς δυνάμεις, καὶ τὸν πόλεμον ἐνεργῶς ἅμα καὶ στρατηγικῶς διοικῶν, ἐποίει πολλὰ προτερήματα. αἰεὶ δὲ μᾶλλον εὐημερῶν, καὶ πλείοσι μάχαις νική-

σας, συνέκλεισε τοὺς Ὀλυνθίους εἰς πολιορκίαν· τέλος δὲ καταπληξάμενος τοὺς πολεμίους, προσέταξεν ὑποταγῆναι Λακεδαιμονίοις. ἐγγραφέντων δὲ τῶν Ὀλυνθίων εἰς τὴν τῶν Σπαρτιατῶν συμμαχίαν, πολλαὶ καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ἔσπευσαν εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ἡγεμονίαν καταλεχθῆναι. διὸ καὶ κατὰ τούτους τοὺς καιροὺς πλεῖστον ἴσχυσαν Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔσχον τὴν ἡγεμονίαν κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. Θηβαῖοι μὲν γὰρ ὑπῆρχον ἔμφρουροι, Κορίνθιοι δὲ καὶ Ἀργεῖοι διὰ τοὺς προγεγονότας πολέμους ὑπῆρχον τεταπεινωμένοι, Ἀθηναῖοι δὲ διὰ τῆς τῶν πολεμουμένων κληρουχίας ἠδόξουν ἐν τοῖς Ἕλλησιν· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τῆς τε πολυανθρωπίας καὶ τῆς ἐν τοῖς ὅπλοις μελέτης πολλὴν πρόνοιαν ἐπεποίηντο, καὶ φοβεροὶ πᾶσιν ὑπῆρχον διὰ τὴν δύναμιν τῆς ἡγεμονίας. διόπερ οἱ μέγιστοι τῶν τότε δυναστῶν (λέγω δὲ τὸν Περσῶν βασιλέα καὶ τὸν Σικελίας δυνάστην Διονύσιον) ἐθεράπευον τὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἡγεμονίαν, καὶ συμμαχίαν ἔσπευδον συντίθεσθαι πρὸς αὐτούς.

Olymp. C, 2. Carthaginienses Hipponium antiquis incolis restituunt. Quamvis pestilentia, aliisque malis, internis etiam bellis oppressi, tamen Africam et ins. Sardiniam recuperant.

24. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Νίκωνος, Ῥωμαῖοι χιλιάρχους ἓξ ἀντὶ τῶν ὑπάτων κατέστησαν, Λεύκιον Παπίριον, Γάϊον Κορνήλιον, Λεύκιον Μενήνιον, Γάϊον Σερουΐλιον, Οὐαλέριον Αὖλον, καὶ Κοΐντον Φάβιον. ἐπὶ δὲ τούτων Καρχηδόνιοι στρατεύσαντες εἰς τὴν Ἰταλίαν, τοῖς μὲν Ἱππωνιάταις ἐκπεπτωκόσιν ἐκ τῆς πατρίδος ἀποκατέστησαν τὴν πό-

λιν, καὶ πάντας τοὺς πεφευγότας συναγαγόντες, πολλὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐποιήσαντο. μετὰ δὲ ταῦτα λοιμικῆς νόσου τοῖς κατοικοῦσι τὴν Καρχηδόνα γενομένης, καὶ τῆς νόσου πολλὴν ἐπίτασιν ἐχούσης, πολλοὶ τῶν Καρχηδονίων διεφθάρησαν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐκινδύνευσαν ἀποβαλεῖν. οἵ τε γὰρ Λίβυες καταφρονήσαντες αὐτῶν, ἀπέστησαν, οἵ τε τὴν Σαρδόνα κατοικοῦντες, νομίσαντες ἔχειν καιρὸν κατὰ τῶν Καρχηδονίων, ἀπέστησαν ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ συμφρονήσαντες ἐπέθεντο τοῖς Καρχηδονίοις. ἐγένετο δὲ περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν θεόπεμπτός τις ἀτυχία κατὰ τὴν Καρχηδόνα. ταραχαὶ γὰρ καὶ φόβοι καὶ πανικοὶ θόρυβοι συνεχεῖς ἐγίνοντο κατὰ τὴν πόλιν παράδοξοι. καὶ πολλοὶ μὲν μετὰ τῶν ὅπλων ἐξεπήδων ἐκ τῶν οἰκιῶν, ὡς πολεμίων εἰσπεπτωκότων εἰς τὴν πόλιν, καὶ πρὸς ἀλλήλους ὡς πολεμίους διαπολεμοῦντες, οὓς μὲν ἀνῄρουν, οὓς δὲ κατετραυμάτιζον. τέλος δὲ θυσίαις τὸ θεῖον ἐξιλασάμενοι, καὶ μεγίστων κακῶν ἀπαλλαγέντες, ταχὺ καὶ τοὺς Λίβυας κατεπολέμησαν, καὶ τὴν νῆσον ἀνεκτήσαντο.

Olymp. C, 3. Thebani post Cadmeam a Laced. captam, patria expulsi, collecta manu, impetum in hostes faciunt, et populares ad recuperandam libertatem exhortantur. Advocant Atheniensium auxilia. Ita bellum Boeoticum ortum.

25. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Ναυσινίκου, Ῥωμαῖοι χιλιάρχους τέσσαρας ἀντὶ τῶν ὑπάτων κατέστησαν, Μάρκον Κορνήλιον, καὶ Σερουΐλιον Κοΐντιον, Μάρκον Φούριον, καὶ Λεύκιον Κόϊντον. ἐπὶ δὲ τούτων ὁ κληθεὶς Βοιωτικὸς πόλεμος ἐνέστη Λακεδαιμονίοις πρὸς Βοιωτούς, διὰ τοιούτας αἰτίας·

τὴν Καδμείαν φρουρούντων Λακεδαιμονίων ἀδίκως, καὶ πολλοὺς τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν πεφυγαδευκότων, συνεστράφησαν οἱ φυγάδες, καὶ συνεπιλαβομένων Ἀθηναίων, κατῆλθον εἰς τὴν πατρίδα νυκτός· καὶ πρῶτον μὲν τοὺς τὰ Λακεδαιμονίων φρονοῦντας ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις ἐφόνευσαν, ἔτι κοιμωμένους καταλαβόντες· ἔπειτα τοὺς πολίτας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν παρακαλέσαντες, συνεργοὺς ἔσχον ἅπαντας τοὺς Θηβαίους. ταχὺ δὲ τοῦ πλήθους συνδραμόντος μετὰ τῶν ὅπλων, ἅμ' ἡμέρᾳ τὴν Καδμείαν πολιορκεῖν ἐπεχείρησαν. οἱ δὲ φρουροῦντες τὴν ἄκραν Λακεδαιμόνιοι, μετὰ τῶν συμμάχων ὄντες οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων καὶ πεντακοσίων, εἰς μὲν τὴν Σπάρτην ἐξέπεμψαν τοὺς δηλώσοντας τὴν τῶν Θηβαίων ἐπανάστασιν, καὶ βοηθεῖν τὴν ταχίστην παρακαλέσοντας· αὐτοὶ δ' ἐκ τόπων ὑπερδεξίων ἀμυνόμενοι τοὺς πολιορκοῦντας, πολλοὺς μὲν ἀνῄρουν, οὐκ ὀλίγους δὲ κατετραυμάτιζον. οἱ δὲ Θηβαῖοι, μεγάλην δύναμιν προσδοκῶντες ἥξειν ἐκ τῆς Ἑλλάδος Λακεδαιμονίοις, ἐξέπεμψαν πρεσβευτὰς εἰς τὰς Ἀθήνας, ὑπομιμνήσκοντες μὲν ὅτι καὶ αὐτοὶ συγκατήγαγον τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὃν καιρὸν ὑπὸ τῶν τριάκοντα τυράννων κατεδουλώθησαν, ἀξιοῦντες δὲ πανδημεὶ βοηθῆσαι, καὶ πρὸ τῆς τῶν Λακεδαιμονίων παρουσίας συνεκπολεμῆσαι τὴν Καδμείαν.

Advolat Demophon, Athen. imperator, cum exercitu.

26. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀθηναίων, διακούσας τῶν πρέσβεων, ἐψηφίσατο παραχρῆμα δύναμιν ὡς πλείστην ἀποστεῖλαι τὴν ἐλευθερώσουσαν τὰς Θήβας,

ἅμα μὲν τῆς εὐεργεσίας ἀποδιδοὺς τὰς χάριτας, ἅμα δὲ βουλόμενος τοὺς Βοιωτοὺς ἐξιδιώσασθαι, καὶ συναγωνιστὰς ἰσχυροὺς ἔχειν κατὰ τῆς Λακεδαιμονίων ὑπεροχῆς. τὸ γὰρ ἔθνος τοῦτο καὶ πλήθει τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀνδρείᾳ κατὰ πόλεμον οὐδενὸς τῶν Ἑλλήνων ἐδόκει λείπεσθαι. τέλος δὲ, Δημοφῶν κατασταθεὶς στρατηγὸς, καὶ παραχρῆμα πεντακισχιλίους ὁπλίτας καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς καταλέξας, τῇ ὑστεραίᾳ τὴν δύναμιν ἅμ' ἡμέρᾳ προήγαγεν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ δρομαῖος ἠπείγετο, φθάσαι σπεύδων τοὺς Λακεδαιμονίους. οὐδὲν δ' ἧττον ὁ δῆμος παρεσκευάζετο πανδημεὶ στρατεύειν εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἐὰν ᾖ χρεία. ὁ δὲ Δημοφῶν συντόμως ταῖς ὁδοῖς χρησάμενος, παραδόξως ἐπεφάνη τοῖς Θηβαίοις. ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων, τῶν κατὰ τὴν Βοιωτίαν, πολλῶν στρατιωτῶν συνδραμόντων, ταχὺ μεγάλη δύναμις ἠθροίσθη τοῖς Θηβαίοις. ὁπλῖται μὲν γὰρ συνῆλθον οὐκ ἐλάττους τῶν μυρίων καὶ δισχιλίων, ἱππεῖς δὲ πλείους τῶν δισχιλίων. πάντων δὲ προθύμως ἐπὶ τὴν πολιορκίαν ὁρμησάντων, διελόμενοι τὰ πλήθη, τὰς προσβολὰς ἐκ διαδοχῆς ἐποιοῦντο, προσκαρτεροῦντες τοῖς κινδύνοις συνεχῶς καὶ καθ' ἡμέραν καὶ νυκτός.

Quo facto, qui Cadmeam praesidio tenebant, inopia coacti, arcem tradunt, et incolumes domum redeunt. Praesidii praefecti capitis damnati. Eo tempore Romani coloniam in Sardiniam deduxerunt.

27. Οἱ δ' ἐν τῇ Καδμείᾳ οἰκοῦντες, παρακληθέντες ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων, εὐρώστως ἠμύνοντο τοὺς πολεμίους, ἐλπίζοντες συντόμως ἥξειν τοὺς Λακεδαι-

μονίους μετὰ μεγάλης δυνάμεως· ἕως μὲν οὖν εἶχον τροφὰς ἱκανὰς, ἐνεκαρτέρουν τοῖς δεινοῖς, καὶ πολλοὺς τῶν πολιορκούντων ἀπέκτεινον καὶ κατετραυμάτιζον, συνεργὸν ἔχοντες τὴν τῆς ἀκροπόλεως ὀχυρότητα· ὡς δ' ἡ μὲν τῶν ἀναγκαίων σπάνις ἐπέτεινεν, οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲ περὶ τὰς παρασκευὰς ὄντες ἐχρόνιζον, ἐστασίαζον πρὸς ἀλλήλους. οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι μέχρι θανάτου καρτερεῖν ᾤοντο δεῖν, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν συμμαχίδων πόλεων συστρατεύσαντες, ὄντες πολλαπλάσιοι, παραδιδόναι τὴν Καδμείαν ἀπεφήναντο. συνηναγκάσθησαν δὲ καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς τῆς Σπάρτης, ὄντες ὀλίγοι, παραχωρῆσαι τῆς ἀκροπόλεως. διόπερ οὗτοι μὲν, ὑπόσπονδοι καθ' ὁμολογίαν ὑφεθέντες, εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀπηλλάγησαν· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, δυνάμεσιν ἀξιολόγοις προσιόντες ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ βραχὺ τῶν καιρῶν ὑστερήσαντες, ἄπρακτον ἔσχον τὴν ἐπιβολήν. τοὺς δὲ ἡγεμόνας τῆς φρουρᾶς τρεῖς ὄντας μετέστησαν εἰς κρίσιν· καὶ τοὺς μὲν δύο κατεδίκασαν θανάτῳ, τὸν μέντοιγε τρίτον τοσούτῳ πλήθει χρημάτων, ὥστε μὴ δύνασθαι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τοσαῦτα χρήματα ἐκτίσαι. μετὰ δὲ ταῦτα Ἀθηναῖοι μὲν ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα, Θηβαῖοι δὲ Θεσπιὰς πολιορκήσαντες, ἄπρακτον ἔσχον τὴν ἐπιβολήν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Ῥωμαῖοι μὲν ἐπὶ ἀτελείᾳ πεντακοσίους ἀποίκους εἰς Σαρδωνίαν ἀπέστειλαν.

Olymp. C, 4. Plurimae civitates, Lacedaemoniorum superbia exacerbatae, ab his deficiunt: Chii, Byzantini, Rhodii Mitylenaei in primis erant. Communis sociorum senatus Athenis instituitur. Nequidquam socios revocant Lacedaemonii.

28. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Καλλίου, Ῥω-

μαῖοι χιλιάρχους ἀντὶ τῶν ὑπάτων κατέστησαν τέτταρας, Λεύκιον Παπίριον, Μάρκον Πόπλιον, Τίτον Κορνήλιον, Κόϊντον Λεύκιον. ἐπὶ δὲ τούτων, Λακεδαιμονίων ἐπταικότων περὶ τὰς Θήβας, οἱ μὲν Βοιωτοὶ θαῤῥήσαντες συνεστράφησαν, καὶ κοινὴν συμμαχίαν ποιησάμενοι, δύναμιν ἀξιόλογον συνεστήσαντο, προσδοκῶντες ἥξειν τοὺς Λακεδαιμονίους μεγάλαις δυνάμεσιν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Ἀθηναῖοι δὲ πρέσβεις τοὺς ἀξιολογωτάτους τῶν παρ᾽ αὐτοῖς ἐξέπεμψαν ἐπὶ τὰς ὑπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους τεταγμένας πόλεις, παρακαλοῦντες ἀντέχεσθαι τῆς κοινῆς ἐλευθερίας. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, διὰ τὸ μέγεθος τῆς περὶ αὐτοὺς δυνάμεως, ὑπεροπτικῶς καὶ βαρέως ἦρχον τῶν ὑποτεταγμένων. διόπερ πολλοὶ τῶν ὑπ᾽ αὐτοὺς τεταγμένων ἀπέκλιναν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. πρῶτοι δὲ πρὸς τὴν ἀπόστασιν ὑπήκουσαν Χῖοι καὶ Βυζάντιοι, μετὰ τούτους Ῥόδιοι καὶ Μιτυληναῖοι, καὶ τῶν ἄλλων τινὲς νησιωτῶν. αἰεὶ δὲ μᾶλλον αὐξομένης τῆς τῶν Ἑλλήνων ὁρμῆς, πολλαὶ πόλεις προσέθεντο τοῖς Ἀθηναίοις. ὁ δὲ δῆμος μετεωρισθεὶς ἐπὶ τῇ τῶν συμμάχων εὐνοίᾳ, κοινὸν συνέδριον ἁπάντων τῶν συμμάχων συγκατεστήσαντο, καὶ συνέδρους ἀπέδειξαν ἑκάστης πόλεως. ἐτάχθη δ᾽ ἀπὸ τῆς κοινῆς γνώμης, τὸ μὲν συνέδριον ἐν ταῖς Ἀθήναις συνεδρεύειν, πόλιν δὲ ἐπίσης καὶ μεγάλην καὶ μικρὰν μιᾶς ψήφου κυρίαν εἶναι· πάσας δ᾽ ὑπάρχειν αὐτονόμους, ἡγεμόσι χρωμένας Ἀθηναίοις. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τὴν ὁρμὴν τῶν πολλῶν ὁρῶντες ἀκατάσχετον οὖσαν πρὸς τὴν ἀπόστασιν, ὅμως πρεσβείαις καὶ

λόγοις φιλανθρώποις, ἔτι δ' ἐπαγγελίαις εὐεργετικαῖς ἐφιλοτιμοῦντο διορθοῦσθαι τὰς ἀλλοτριότητας τῶν ἀνθρώπων. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευῆς ἐποιοῦντο πολλὴν φροντίδα, προσδοκῶντες μέγαν καὶ πολυχρόνιον αὐτοῖς ἔσεσθαι τὸν Βοιωτικὸν πόλεμον, συμμαχούντων τοῖς Θηβαίοις τῶν Ἀθηναίων, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, τῶν κοινωνούντων τοῦ συνεδρίου.

Interea Acoris, rex Aegyptiorum, bellum infert Persis, eiusque ducem Chabriam Atheniensem facit. Athenienses, cum id indignari vident Pharnabazum, domum redire iubent Chabriam, Persis Iphicratem mittunt. Facto tum a Lacedaemoniis in ipsum Piraeum impetu, ob ruptum foedus, bellum publice est decretum. Belli duces, copiarum numerus. Thebanos in senatum cooptant. Vt socios concilient, agros bello occupatos reddunt.

29. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Ἄκορις ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἀλλοτρίως διακείμενος πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα, δυνάμεις ξενικὰς ἀξιολόγους ἤθροισε. μεγάλους γὰρ μισθοὺς τοῖς ὑπακούουσι προστιθεὶς, συχνοὺς εὐεργετῶν, ταχὺ πολλοὺς ἔσχε τῶν Ἑλλήνων ὑπακούοντας πρὸς τὴν στρατείαν. οὐκ ἐχόντων δὲ στρατηγὸν ἀξιόχρεων, μετεπέμψατο Χαβρίαν τὸν Ἀθηναῖον, ἄνδρα καὶ συνέσει στρατηγικῇ διάφορον, καὶ δόξαν ἐπ' ἀρετῇ μεγάλην πεποιημένον. οὗτος μὲν οὖν ἄνευ τῆς τοῦ δήμου γνώμης προσδεξάμενος τὴν στρατηγίαν, ἀφηγεῖτο τῶν κατ' Αἴγυπτον δυνάμεων, καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς παρεσκευάζετο πολεμεῖν πρὸς τοὺς Πέρσας. Φαρνάβαζος δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀναδεδειγμένος στρατηγὸς, ἀπὸ τῆς Περσικῆς δυνάμεως παρασκευὰς μεγάλας ἐποιήσατο τῶν πρὸς τὸν πόλεμον χρησίμων. ἐξέ-

πεμψε δὲ καὶ πρὸς Ἀθηναίους πρέσβεις, κατηγορῶν μὲν Χαβρίου, ὅτι τῶν Αἰγυπτίων ἡγούμενος, ἀπαλλοτριοῖ τὴν τοῦ βασιλέως εὔνοιαν ἀπὸ τοῦ δήμου, παρακαλῶν δὲ στρατηγὸν Ἰφικράτην αὐτῷ δοῦναι. οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι, σπεύδοντες τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν εἰς εὔνοιαν προσαγαγέσθαι, καὶ τὸν Φαρνάβαζον ἰδιοποιήσασθαι, ταχέως τόν τε Χαβρίαν ἐξ Αἰγύπτου μετεπέμψαντο, καὶ τὸν Ἰφικράτην στρατηγὸν ἐξαπέστειλαν συμμαχήσοντα τοῖς Πέρσαις. τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς Ἀθηναίοις σπονδὰς πεποιημένοις ἐν τοῖς ἐπάνω χρόνοις, συνέβαινε μένειν τὴν εἰρήνην μέχρι τῶνδε τῶν καιρῶν· μετὰ δὲ ταῦτα Σφοδριάδου τοῦ Σπαρτιάτου τεταγμένου μὲν ἐφ᾽ ἡγεμονίας, φύσει δ᾽ ὄντος μετεώρου καὶ προπετοῦς, ἔπεισεν αὐτὸν Κλεόμβροτος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων ἄνευ τῆς γνώμης τῶν Ἐφόρων καταλαβέσθαι τὸν Πειραιέα. ὁ δὲ Σφοδριάδης, ἔχων στρατιώτας πλείους τῶν μυρίων, ἐπεβάλετο μὲν τῆς νυκτὸς καταλαβέσθαι τὸν Πειραιέα· καταφανὴς δὲ γενόμενος Ἀθηναίοις, καὶ διαμαρτὼν τῆς ἐπιβολῆς, ἄπρακτος ἐπανῆλθε. κατηγορηθεὶς δ᾽ ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ συναγωνιστὰς ἔχων τοὺς βασιλεῖς, ἀδίκως ἀπελύθη. διόπερ οἱ Ἀθηναῖοι, χαλεπῶς φέροντες ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ἐψηφίσαντο λελύσθαι τὰς σπονδὰς ὑπὸ Λακεδαιμονίων. κρίναντες δὲ πολεμεῖν αὐτοῖς, στρατηγοὺς τρεῖς εἵλοντο τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν πολιτῶν, Τιμόθεον, καὶ Χαβρίαν, καὶ Καλλίστρατον. ἐψηφίσαντο δὲ στρατιώτας μὲν ὁπλίτας καταλέξαι δισμυρίους, ἱππεῖς δὲ πεντα-

κοσίους, ναῦς δὲ πληρῶσαι διακοσίας. προσελάβοντο δὲ καὶ τοὺς Θηβαίους ἐπὶ τὸ κοινὸν συνέδριον ἐπὶ τοῖς ἴσοις πᾶσιν. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ τὰς γενομένας κληρουχίας ἀποκαταστῆσαι τοῖς πρότερον κυρίοις γεγονόσι, καὶ νόμον ἔθεντο μηδένα τῶν Ἀθηναίων γεωργεῖν ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς. διὰ δὲ ταύτης τῆς φιλανθρωπίας ἀνακτησάμενοι τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὔνοιαν, ἰσχυροτέραν ἐποιήσαντο τὴν ἰδίαν ἡγεμονίαν.

Hestiaea sola, Euboeae civitas, in Lacedaemoniorum amicitia perseverat: aliae civitates LXX Atheniensium partibus et foederi communi adiunguntur. Chabriae expeditio in Hestiaeos et Cyclades insulas, Lacedaemoniis addictas.

30. *Πολλαὶ μὲν οὖν καὶ τῶν ἄλλων πόλεων διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν προεκλήθησαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἀποκλῖναι, πρῶται δὲ καὶ προθυμότατα συνεμάχησαν αἱ κατὰ τὴν Εὔβοιαν οἰκοῦσαι, χωρὶς Ἑστιαίας. αὕτη γὰρ εὐεργετημένη ὑπὸ Λακεδαιμονίων μεγάλα, πεπολεμημένη δὲ δεινῶς ὑπὸ Ἀθηναίων, εὐλόγως πρὸς μὲν Ἀθηναίους ἀδιάλυτον ἐφύλαττε τὴν ἔχθραν, πρὸς δὲ τοὺς Σπαρτιάτας βεβαιοτάτην πίστιν διεφύλαττεν. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῖς Ἀθηναίοις εἰς συμμαχίαν συνέβησαν ἑβδομήκοντα πόλεις, καὶ μετέσχον ἐπίσης τοῦ κοινοῦ συνεδρίου· διὸ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις αἰεὶ μᾶλλον τῆς δυνάμεως αὐξομένης, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις ταπεινουμένης, ἐφάμιλλον τὴν ἰσχὺν τῶν πόλεων συνέβαινε γίνεσθαι. οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι, τῶν πραγμάτων αὐτοῖς κατὰ νοῦν προχωρούντων, δύναμιν ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Εὔβοιαν, τὴν παραφυλάξουσαν μὲν τοὺς συμμάχους, καταπολεμήσου-*

σαν δὲ τοὺς ἐναντίους. κατὰ δὲ τὴν Εὔβοιαν βραχὺ μὲν πρὸ τούτων τῶν χρόνων Νεογένης τις ὄνομα μετ' Ἰάσονος τοῦ Φεραίου συλλέξας στρατιώτας, κατελάβετο τήν τε ἀκρόπολιν τῶν Ἑστιαιέων, καὶ τύραννον ἑαυτὸν ἀπέδειξε ταύτης τῆς χώρας καὶ τῆς τῶν Ὠρωπίων πόλεως. ἄρχοντος δ' αὐτοῦ βιαίως καὶ ὑπερηφάνως, Λακεδαιμόνιοι Θηριππίδαν ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρει λόγοις τὸν τύραννον ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως· ὡς δ' οὐ προσεῖχε, παρακαλέσας τοὺς ἐγχωρίους πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, ἐπολιόρκησε τὸ χωρίον, καὶ τοῖς Ὠρωπίοις τὴν ἐλευθερίαν ἀποκατέστησε. δι' ἣν αἰτίαν οἱ τὴν Ἑστιαιέων καλουμένην χώραν οἰκοῦντες, οἰκείως διετέθησαν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, καὶ βεβαίως ἐτήρουν τὴν φιλίαν. τῆς δ' ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκπεμφθείσης δυνάμεως ἡγούμενος Χαβρίας, ἐπόρθησε τὴν Ἑστιαιῶτιν χώραν, καὶ τὴν καλουμένην μὲν Μητρόπολιν, κειμένην δ' ἐπί τινος ἐρυμνοῦ λόφου, τειχίσας, ἀπέλιπεν ἐν αὐτῇ φρουράν· αὐτὸς δὲ ταῖς Κυκλάσι νήσοις ἐπιπλέων, προσηγάγετο Πεπάρηθον καὶ Σκίαθον, καί τινας ἄλλας τεταγμένας ὑπὸ Λακεδαιμονίοις.

Lacedaemoniorum socii recensentur: summus copiarum dux Agesilaus, eorum rex.

31. *Οἱ δὲ ὁρῶντες τὴν τῶν συμμάχων ὁρμὴν πρὸς τὴν ἀπόστασιν ἀκατάσχετον οὖσαν, ἐπαύσαντο τῆς προϋπαρχούσης βαρύτητος, καὶ ταῖς πόλεσι φιλανθρώπως προσεφέροντο. τοσαύταις δ' ὁμιλίαις καὶ εὐεργεσίαις χρησάμενοι, εὐνουστέρους ἅπαντας*

τοὺς συμμάχους κατεσκεύασαν. ὁρῶντες δὲ τὸν πόλεμον αὐξόμενον, καὶ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπιδεόμενον, τάς τε ἄλλας παρασκευὰς ἐποιοῦντο φιλοτίμως, καὶ τὴν διάταξιν καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν στρατιωτῶν καὶ λειτουργιῶν περιττότερον ἐξειργάσαντο. τάς τε γὰρ πόλεις καὶ τοὺς καταλεγομένους στρατιώτας εἰς τὸν πόλεμον διεῖλον εἰς δέκα μέρη. τούτων δὲ πρώτην ἐπεῖχον μερίδα Λακεδαιμόνιοι, δευτέραν δὲ καὶ τρίτην Ἀρκάδες, τετάρτην δ' Ἠλεῖοι, πέμπτην δ' Ἀχαιοί· καὶ τὴν μὲν ἕκτην ἐπλήρουν Κορίνθιοι καὶ Μεγαρεῖς, τὴν δ' ἑβδόμην Σικυώνιοι καὶ Φλιάσιοι, καὶ οἱ τὴν Ἀκτὴν καλουμένην οἰκοῦντες· τὴν δ' ὀγδόην Ἀκαρνᾶνες, ἐννάτην δὲ Φωκεῖς καὶ Λοκροὶ, τὴν δ' ἐπὶ πᾶσιν Ὀλύνθιοι, καὶ οἱ ἐπὶ Θρᾴκης κατοικοῦντες σύμμαχοι. ἦν δ' αὐτοῖς ὁ μὲν ὁπλίτης πρὸς δύο ψιλοὺς τεταγμένος, ὁ δ' ἱππεὺς πρὸς τέτταρας ὁπλίτας ἰσαζόμενος. τοιαύτης δὲ τῆς συντάξεως οὔσης ἡγεῖτο τῆς στρατιᾶς Ἀγησίλαος ὁ βασιλεύς. περιβόητος δ' ἦν ἐν ἀνδρείᾳ καὶ στρατηγικῇ συνέσει, καὶ σχεδὸν ἀνίκητος γεγονὼς ἐν τοῖς ἐπάνω χρόνοις. ἔν τε γὰρ τοῖς λοιποῖς πολέμοις ἐθαυμάσθη, καὶ καθ' ὃν καιρὸν Λακεδαιμόνιοι πολεμοῦντες τοῖς Πέρσαις, παραταξάμενος, καὶ πολλαπλασίονα δύναμιν νικήσας, πολλὴν τῆς Ἀσίας ἐπῆλθε, κρατῶν τῶν ὑπαίθρων· καὶ πέρας, εἰ μὴ μετεπέμψαντο αὐτὸν οἱ Σπαρτιᾶται διά τινας πολιτικὰς χρείας, σχεδὸν ἂν καὶ τὴν ὅλην τῶν Περσῶν βασιλείαν εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους κατέστησεν. ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτος δραστικὸς, καὶ μετὰ συνέσεως πολλῆς θρασὺς καὶ

παραβόλοις πράξεσι χρώμενος. διὸ καὶ τότε θεωροῦντες οἱ Σπαρτιᾶται τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου προσδεόμενον ἡγεμόνος ἀξιολόγου, τοῦτον τοῦ πολέμου παντὸς ἡγεμόνα κατέστησαν.

In Boeotiam movet Agesilaus: obviam facti Thebani et Atheniensium auxilia, duce Chabria, qui novo pugnae genere hostem excepit. Vastat Agesilaus agros, sed proelium aversatur.

32. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, προσαγαγὼν τὴν δύναμιν, ἧκεν εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἔχων τοὺς σύμπαντας στρατιώτας πλείους τῶν μυρίων ὀκτακισχιλίων· ὧν ἦσαν Λακεδαιμονίων πέντε μοῖραι· τὴν δὲ μοῖραν ἀναπληροῦσιν ἄνδρες πεντακόσιοι. ὁ δὲ Σκιρίτης καλούμενος λόχος παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις οὐ συντάττεται μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἰδίαν ἔχων σύστασιν, μετὰ τοῦ βασιλέως ἵσταται, καὶ παραβοηθεῖ τοῖς αἰεὶ θλιβομένοις μέρεσι· συνεστὼς δ' ἐξ ἐπιλέκτων ἀνθρώπων, μεγάλας ποιεῖται ῥοπὰς ἐν ταῖς παρατάξεσι, καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον αἴτιος γίνεται τῆς νίκης. ἱππεῖς δ' εἶχεν ὁ Ἀγησίλαος χιλίους καὶ πεντακοσίους. οὗτος μὲν οὖν παραγενόμενος εἰς πόλιν Θεσπιάς, φρουρουμένην ὑπὸ Λακεδαιμονίων, πλησίον ταύτης κατεστρατοπέδευσε, καὶ τοὺς στρατιώτας ἐφ' ἡμέρας τινὰς ἀνελάμβανεν ἐκ τῆς κακοπαθείας· Ἀθηναῖοι δέ, πυθόμενοι τὴν τῶν Λακεδαιμονίων παρουσίαν εἰς τὴν Βοιωτίαν, εὐθὺς ἐβοήθουν εἰς τὰς Θήβας, ἔχοντες πεζοὺς μὲν πεντακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ διακοσίους. τούτων δὲ τῶν δυνάμεων ἀθροισθεισῶν εἰς ἕνα τόπον, οἱ μὲν Θηβαῖοι λόφον τινὰ κατελάβοντο παραμήκη, σταδίους ἀπέχοντα τῆς πόλεως εἴκοσι, καὶ πρόβλημα ποιησάμενοι τὰς δυσχω-

ρίας, ἀνέμενον τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον. τὴν γὰρ Ἀγησιλάου δόξαν καταπεπληγμένοι, τὸν ἐν τοῖς πεδίοις ἐξ ἴσου κίνδυνον ὑπομένειν εὐλαβοῦντο. ὁ δὲ Ἀγησίλαος συντεταγμένῃ τῇ δυνάμει προάγων ἐπὶ τοὺς Βοιωτοὺς, ὡς ἤγγισε τοῖς πολεμίοις, τὸ μὲν πρῶτον τοὺς ψιλοὺς ἐπαφῆκε τοῖς ἐναντίοις, πειρώμενος πῶς ἔχουσι πρὸς τὴν μάχην. ἀποκρουσαμένων δὲ αὐτοὺς τῶν Θηβαίων ῥᾳδίως ἐκ τόπων ὑπερδεξίων, ἐπήγαγε πᾶσαν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὴν δύναμιν, συντεταγμένην καταπληκτικῶς. Χαβρίας δὲ ὁ Ἀθηναῖος τῶν μισθοφόρων ἀφηγούμενος παρήγγειλε τοῖς στρατιώταις δέχεσθαι τοὺς πολεμίους καταπεφρονηκότως, ἅμα καὶ τῇ τάξει μένοντας, καὶ τὰς ἀσπίδας πρὸς τὸ γόνυ κλίναντας, ἐν ὀρθῷ τῷ δόρατι μένειν. ὧν ποιησάντων τὸ προσταχθὲν ὥσπερ ἀφ᾽ ἑνὸς παρακελεύσματος, ὁ Ἀγησίλαος, θαυμάσας τήν τε εὐταξίαν τῶν πολεμίων καὶ τὴν καταφρόνησιν, τὸ μὲν βιάζεσθαι πρὸς ὑπερδεξίους τόπους, καὶ συναναγκάζειν τοὺς ἐναντίους ἄνδρας ἀγαθοὺς γίνεσθαι πρὸς τὸν ἐκ χειρὸς κίνδυνον, οὐκ ἔκρινε· πεῖραν δὲ λαβὼν ὅτι τολμήσουσιν ἀναγκαζόμενοι διαγωνίζεσθαι περὶ τῆς νίκης, ἐν τῷ πεδίῳ προεκαλεῖτο. οὐ συγκαταβαινόντων δὲ τῶν Θηβαίων, τὴν μὲν φάλαγγα τῶν πεζῶν ἀπήγαγε, τοὺς δ᾽ ἱππεῖς καὶ τὰ ψιλικὰ τῶν ταγμάτων ἐξαποστείλας, ἐπόρθησε τὴν χώραν ἀδεῶς καὶ πολλῶν λαφύρων ἐγκρατὴς ἐγένετο

Vtriusque ducis singularem prudentiam historicus explicat, declaratis rei gestae causis. Post reditum Agesilai Thebani Thespias adoriuntur. Phoebidas, Laced. dux, cadit.

33. Οἱ δὲ συνόντες τῷ Ἀγησιλάῳ Σπαρτιᾶται

σύμβουλοι, καὶ οἱ τὰς ἡγεμονίας ἔχοντες ἐθαύμαζον πῶς δραστικὸς εἶναι δοκῶν ὁ Ἀγησίλαος, καὶ μείζονα καὶ δυναμικωτέραν ἔχων τὴν δύναμιν, οὐ διηγωνίσατο πρὸς τοὺς πολεμίους. πρὸς οὓς ὁ Ἀγησίλαος ἀπεκρίθη, νῦν μὲν ἀκινδύνως τοὺς Λακεδαιμονίους νενικηκέναι ἄν· (πορθουμένῃ γὰρ τῇ χώρᾳ μὴ τετολμηκέναι τοὺς Βοιωτοὺς βοηθῆσαι) εἰ δ' αὐτῶν τῶν πολεμίων παρακεχωρηκότων τῆς νίκης, ἐβιάσατο τοὺς πολεμίους ὑπομένειν τὸ δεινὸν, ἴσως ἂν, διὰ τὸ παράλογον τῆς τύχης, δύναιντο καὶ φθάσαι κατὰ τὸν κίνδυνον οἱ Λακεδαιμόνιοι. τότε μὲν οὖν ὑπὸ τῆς διακρίσεως ταύτης ἔδοξε μετρίως κατεστοχάσθαι τὸ δυνάμενον ἀποβῆναι· ὕστερον δὲ διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων ἔδοξεν οὐκ ἀνθρωπίνην ἀπόφασιν, ἀλλὰ θεῶν τινα χρησμὸν εἰρηκέναι. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, μετὰ πολλῆς δυνάμεως στρατεύσαντες ἐπὶ Θηβαίους, καὶ συναναγκάσαντες αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνίσασθαι, μεγάλῃ συμφορᾷ περιέπεσον. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐν Λεύκτροις ἡττηθέντες πολλοὺς ἀπώλεσαν τῶν πολιτῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Κλεόμβροτος ἔπεσε· μετὰ δὲ ταῦτα περὶ Μαντίνειαν πολεμήσαντες, τοῖς ὅλοις ἐσφάλησαν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀνελπίστως ἀπέβαλον. ἀγαθὴ γὰρ ἡ τύχη τοὺς μέγα φρονοῦντας παραδόξως σφῆλαι, καὶ διδάξαι μηδὲν ἄγαν κατελπίζειν. ὁ γοῦν Ἀγησίλαος, ἐχεφρόνως ἀρκεσθεὶς τῷ πρώτῳ προτερήματι, τὴν δύναμιν ἀσινῆ διεφύλαξε. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Ἀγησίλαος μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον· οἱ δὲ Θηβαῖοι, διὰ τὴν Χαβρίου στρα-

τηγίαν σωθέντες, ἐθαύμασαν τἀνδρὸς τὴν ἐν τῷ στρατηγήματι ἀγχίνοιαν· ὁ δὲ Χαβρίας, πολλῶν καὶ καλῶν αὐτῷ πεπραγμένων κατὰ πόλεμον, ἐπὶ τούτῳ μάλιστα ἐσεμνύνετο τῷ στρατηγήματι, καὶ τὰς εἰκόνας τὰς ὑπὸ τοῦ δήμου δοθείσας αὐτῷ καθίστανεν, ἐχούσας τοῦτο τὸ σχῆμα. οἱ δὲ Θηβαῖοι, μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τὴν Ἀγησιλάου, στρατεύσαντες ἐπὶ Θεσπιάς, τὴν μὲν προφυλακὴν οὖσαν ἀνδρῶν διακοσίων ἀνεῖλον· τῇ δὲ πόλει προσβολὰς συνεχεῖς ποιούμενοι, καὶ μηδὲν ἀξιόλογον πράξαντες, ἀπῆγον τὴν δύναμιν εἰς τὰς Θήβας. Φοιβίδας δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ἀξιόλογον φρουρὰν ἐν ταῖς Θεσπιαῖς ἔχων, ἐκχυθεὶς ἐκ τῆς πόλεως καὶ προπετῶς τοῖς ἀποχωροῦσι Θηβαίοις ἐπιθέμενος, τῶν μὲν στρατιωτῶν ἀπέβαλε πλείους τῶν πεντακοσίων, αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος καὶ πολλοῖς ἐναντίοις τραύμασι περιπεσὼν, ἡρωϊκῶς κατέστρεψε τὸν βίον.

Facta nova in Boeotiam expeditione proelium committitur Agesilaus primo victor, mox cedere cogitur. Inter Naxum et Parum pugna navali decertatur.

34. Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον χρόνῳ πάντων Λακεδαιμονίων τῇ αὐτῇ δυνάμει στρατευσάντων ἐπὶ τὰς Θήβας, οἱ μὲν Θηβαῖοι, δυσχωρίας τινὰς ἑτέρας καταλαμβανόμενοι, διεκώλυον μὲν τοὺς πολεμίους λεηλατεῖν τὴν χώραν, κατὰ στόμα δὲ πρὸς ἅπασαν τὴν δύναμιν ἐν τοῖς πεδίοις οὐκ ἐτόλμων παρατάξασθαι. τοῦ δ' Ἀγησιλάου προμαχομένου, συγκατέβησαν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον πρὸς τὸν ἀγῶνα. γενομένης δὲ μάχης ἐπὶ πολὺν χρόνον ἰσχυρᾶς, τὸ μὲν πρῶτον οἱ περὶ τὸν Ἀγησίλαον ἐπροτέρουν, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ἐκ

τῆς πόλεως Θηβαίων ἐκχυθέντων πανδημεὶ, θεωρῶν τὸ πλῆθος τῶν ἐπιῤῥεόντων ὁ Ἀγησίλαος, ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας ἀπὸ τῆς μάχης. οἱ δὲ Θηβαῖοι, δόξαντες τότε πρώτως μὴ καταδεεστέρους ἑαυτοὺς εἶναι Λακεδαιμονίων, τρόπαιόν τε ἔστησαν, καὶ τὸ λοιπὸν κατεθάῤῥησαν τῆς τῶν Σπαρτιατῶν δυνάμεως. τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς πεζικὰς δυνάμεις τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος· τῶν δὲ ναυτικῶν κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ἐγένετο μεγάλη ναυμαχία, μεταξὺ Νάξου καὶ Πάρου, διὰ τοιαύτας αἰτίας· Πόλλις ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχος, πυθόμενος σίτου πλῆθος ἐν ὁλκάσι παρακομίζεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐφήδρευε καὶ παρετήρει τὸν κατάπλουν τῆς κομιζομένης ἀγορᾶς, διανοούμενος ἐπιθέσθαι ταῖς ὁλκάσιν. ἃ δὴ πυθόμενος ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων, ἐξέπεμψε στόλον παραφυλάξοντα τὴν σιτοπομπίαν, καὶ διέπεμψεν εἰς τὸν Πειραιέα τὴν κομιζομένην ἀγοράν. μετὰ δὲ ταῦτα Χαβρίας μὲν ὁ τῶν Ἀθηναίων ναύαρχος, μετὰ στόλου παντὸς πλεύσας ἐπὶ τὴν Νάξον, συνεστήσατο πολιορκίαν· προσαγαγὼν δὲ τοῖς τείχεσι μηχανὰς, καὶ διὰ τούτων σαλεύσας τὰ τείχη, σπουδὴν εἰσεφέρετο βίᾳ κρατῆσαι τῆς πόλεως. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Πόλλις ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ναύαρχος, κατέπλευσε βοηθήσων τοῖς Ναξίοις. γινομένης δὲ φιλοτιμίας, ἀμφότεροι συγκατέβησαν εἰς ναυμαχίαν, καὶ τὰς ναῦς διατάξαντες, ἐπέπλεον ἀλλήλοις. εἶχε δὲ τριήρεις ὁ μὲν Πόλλις ἑξήκοντα καὶ πέντε, ὁ δὲ Χαβρίας ὀγδοήκοντα καὶ τρεῖς. ἐπιπλεουσῶν δὲ τῶν νεῶν ἀλλήλαις, Πόλλις μὲν ἡγού-

μενος τοῦ δεξιοῦ κέρως πρῶτος ἐνέβαλε ταῖς ἀντιτεταγμέναις τριήρεσιν ἐπὶ τοῦ λαιοῦ κέρατος, ὧν ἡγεῖτο Κήδων ὁ Ἀθηναῖος· ἀγωνισάμενος δὲ λαμπρῶς, αὐτόν τε τὸν Κήδωνα διέφθειρε, καὶ τὴν ναῦν κατεβύθισεν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις συμβαλὼν, καὶ τοῖς ἐμβόλοις ἀναῤῥήττων, ἃς μὲν διέφθειρεν, ἃς δὲ φυγεῖν ἠνάγκασεν. ἃ δὴ κατιδὼν ὁ Χαβρίας, καὶ μέρος τῶν περὶ αὐτὸν νεῶν ἐκπέμψας, ἐβοήθησε τοῖς πιεζομένοις, καὶ τὴν ἧτταν τῶν ἰδίων διωρθώσατο. αὐτὸς δ' ἔχων τὸ κράτιστον τοῦ στόλου, καὶ γενναίως ἀγωνισάμενος, πολλὰς μὲν τριήρεις διέφθειρεν, οὐκ ὀλίγας δ' αἰχμαλώτους ἔλαβε.

Reportata victoria, Chabrias cum classe redit in Piraeeum. Eo tempore Romae M. Manlius capitis damnatur.

35. Γενόμενος δ' ἐπὶ τοῦ προτερήματος, καὶ πάσας τὰς τῶν πολεμίων ναῦς φυγεῖν ἀναγκάσας, ἀπέσχετο παντελῶς τοῦ διωγμοῦ, ἀναμνησθεὶς τῆς ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίας, ἐν ᾗ τοὺς νικήσαντας στρατηγοὺς ὁ δῆμος ἀντὶ μεγάλης εὐεργεσίας θανάτῳ περιέβαλεν, αἰτιασάμενος ὅτι τοὺς τετελευτηκότας κατὰ τὴν ναυμαχίαν οὐκ ἔθαψαν, εὐλαβήθη μήποτε τῆς περιστάσεως ὁμοίας γενομένης κινδυνεύσῃ παθεῖν παραπλήσια. διόπερ ἀποστὰς τοῦ διώκειν, ἀνελέγετο τῶν πολιτῶν τοὺς διανηχομένους, καὶ τοὺς μὲν ἔτι ζῶντας διέσωσε, τοὺς δὲ τετελευτηκότας ἔθαψεν. εἰ δὲ μὴ περὶ ταύτην ἐγένετο τὴν ἐπιμέλειαν, ῥᾳδίως ἂν ἅπαντα τὸν πολεμίων στόλον διέφθειρε. κατὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν, τῶν μὲν Ἀθηναίων διεφθάρησαν τριήρεις ὀκτωκαίδεκα, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων

διεφθάρησαν μὲν εἴκοσι καὶ τέτταρες, αὔτανδροι δ' ἐλήφθησαν ὀκτώ. Χαβρίας μὲν οὖν ἐπιφανῆ ναυμαχίαν νικήσας, κατέπλευσε μετὰ πολλῶν λαφύρων εἰς τὸν Πειραιέα, καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς ἔτυχε παρὰ τοῖς πολίταις. μετὰ γὰρ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον Ἀθηναῖοι ταύτην πρώτην ναυμαχίαν ἐνίκησαν. τὴν γὰρ περὶ Κνίδον οὐκ ἰδίᾳ διηγωνίσαντο, τῷ δὲ βασιλικῷ στόλῳ χρησάμενοι, ἐπροτέρησαν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν τῇ Ῥώμῃ Μάρκος Μανίλιος ἐπιβαλόμενος τυραννίδι καὶ κρατηθεὶς ἀνῃρέθη.

Olymp. CI, 1. Accidit tunc, ut Triballi in Abderitarum regionem incursarent et praedam agerent. Abderitis paene oppressis forte auxilio venit Chabrias Atheniensis, mox tamen dolo peremtus. Successit Timotheus, qui novos conciliat socios, et hostes ad Leucadem proelio fundit.

36. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Χαριάνδρου, Ῥωμαῖοι μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους κατέστησαν τέτταρας, Σερούϊον Σουλπίκιον, Λεύκιον Παπίριον, Κορνήλιον Τίτον καὶ Μάρκον Κοΐντιον· Ἠλεῖοι δ' ἤγαγον Ὀλυμπιάδα πρώτην πρὸς ταῖς ἑκατὸν, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Δάμων Θούριος. ἐπὶ δὲ τούτων ἐν τῇ Θρᾴκῃ Τριβαλλοὶ σιτοδείᾳ πιεζόμενοι, πανδημεὶ στρατείαν ἐποιήσαντο πρὸς τὴν ὑπερόριον χώραν, καὶ τὰς τροφὰς ἐκ τῆς ἀλλοτρίας γῆς ἐπορίζοντο. ὄντες δὲ πλείους τῶν τρισμυρίων, ἐπῆλθον τήν τε ὅμορον Θρᾴκην, καὶ τὴν τῶν Ἀβδηριτῶν χώραν ἐπόρθησαν ἀδεῶς. πολλῆς δὲ ὠφελείας κυριεύσαντες, καταπεφρονηκότως καὶ ἀτάκτως τὴν ἐπάνοδον ἐποιοῦντο· οἱ δ' Ἀβδηρῖται πανδημεὶ στρατεύσαντες ἐπ' αὐ-

τοὺς, καὶ σποράδην καὶ ἀτάκτως τὴν ἐπάνοδον ποιουμένους, πλείους τῶν δυσχιλίων ἀνεῖλον. οἱ δὲ Βάρβαροι, παροξυνθέντες ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀβδηρίτας τιμωρήσασθαι, πάλιν ἐνέβαλον αὐτῶν εἰς τὴν χώραν. οἱ δὲ προνενικηκότες, ἐπαρθέντες τῷ προτερήματι, καὶ τῶν πλησιοχώρων Θρᾳκῶν συμμαχίαν ἀποστειλάντων αὐτοῖς, παρετάξαντο τοῖς Βαρβάροις. γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς, καὶ τῶν Θρᾳκῶν μεταβαλλομένων ἄφνω, μονωθέντες οἱ Ἀβδηρῖται καὶ κυκλωθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν Βαρβάρων, σχεδὸν ἅπαντες οἱ τῆς μάχης μετεσχηκότες κατεκόπησαν. τηλικαύτῃ δὲ συμφορᾷ τῶν Ἀβδηριτῶν περιπεπτωκότων, καὶ μελλόντων πολιορκεῖσθαι, Χαβρίας ὁ Ἀθηναῖος ἐπιφανεὶς μετὰ δυνάμεως, ἐξείλετο τῶν κινδύνων τοὺς Ἀβδηρίτας, καὶ τοὺς μὲν Βαρβάρους ἐξήλασεν ἐκ τῆς χώρας, ἐν δὲ τῇ πόλει φρουρὰν ἀξιόλογον καταλιπὼν, αὐτὸς ὑπό τινων ἐδολοφονήθη. Τιμόθεος δὲ, παραλαβὼν τὴν ναυαρχίαν, καὶ πλεύσας εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, τάς τε ναῦς τῇ πόλει προσηγάγετο, καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀκαρνανίαν ὁμοίως ἔπεισεν ἀποκλῖναι πρὸς Ἀθηναίους. Ἀλκέταν δὲ τὸν Μολοττῶν βασιλέα φίλον κατασκευάσας, καὶ καθόλου τὰς χώρας τὰς τῶν περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους πόλεων ἐξιδιοποιησάμενος, ἐνίκησε ναυμαχίᾳ τοὺς Λακεδαιμονίους περὶ Λευκάδα. ταῦτα δὲ πάντα ταχέως καὶ ῥᾳδίως ἐπετέλεσε, πείθων μὲν διὰ τῆς τοῦ λόγου δυνάμεως, νικῶν δὲ δι' ἀνδρείαν καὶ στρατηγίαν. διόπερ οὐ μόνον παρὰ τοῖς πολίταις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι μεγάλης ἐτύγ-

χανεν ἀποδοχῆς. καὶ τὰ μὲν περὶ Τιμόθεον ἐν τούτοις ἦν.

Thebani Orchomenum, a Laced. occupatam, oppugnant, ipsosque numero superiores vincunt. Cum hoc anno Hermeas historiam suam Siciliae finiit.

37. *Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Θηβαῖοι μὲν ἐστράτευσαν ἐπ' Ὀρχομενὸν ἐπιλέκτοις ἀνδράσι πεντακοσίοις, καὶ συνετέλεσαν πρᾶξιν ἀξίαν μνήμης· φρουρούντων γὰρ τὸν Ὀρχομενὸν Λακεδαιμονίων πολλοῖς στρατιώταις, καὶ τοῖς Θηβαίοις ἀντιταξαμένων, ἐγενήθη μάχη καρτερά· καθ' ἣν οἱ Θηβαῖοι πρὸς διπλασίους συμβαλόντες, ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους. οὐδέποτε τοῦτο συνέβη γενέσθαι κατὰ τοὺς ἐπάνω χρόνους, ἀλλ' ἀγαπητὸν ὑπάρχειν ἐδόκει τὸ πολλοὺς ὀλίγους νικῆσαι. διὸ καὶ φρονήματος ἐπίμπλαντο Θηβαῖοι, καὶ τὴν ἀνδρείαν εἶχον μᾶλλον περιβόητον, καὶ φανεροὶ καθειστήκεισαν ἀμφισβητήσοντες τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας. τῶν δὲ συγγραφέων Ἑρμείας ὁ Μηθυμναῖος τὴν τῶν Σικελικῶν σύνταξιν εἰς τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν κατέστρεφε, γράψας βίβλους δέκα, ὡς δέ τινες διαιροῦσι, δώδεκα.*

Olymp. CI, 2. Artaxerxes pacem inter Graecos componere studet, ut belli Aegyptiis inferendi fiant socii. Soli Thebani recusant; reliqui ineunt pacem, qua singulis civitatibus suo iure uti concessum.

38. *Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἱπποδάμου, Ῥωμαῖοι χιλιάρχους ἀντὶ τῶν ὑπάτων κατέστησαν τέτταρας, Λεύκιον Οὐαλέριον, Κρίσπον Μάλλιον, Φάβιον Σερουΐλιον, Σουλπίκιον Λουκρήτιον. ἐπὶ δὲ τούτων Ἀρταξέρξης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεύς, μέλ-*

λων πολεμεῖν πρὸς Αἰγυπτίους, καὶ σπεύδων ξενικὴν δύναμιν ἀξιόλογον συστήσασθαι, διέγνω συλλύσασθαι τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα πολέμους. οὕτω γὰρ μάλιστ' ἤλπιζε τοὺς Ἕλληνας, ἀπολελυμένους τῶν οἰκείων πολέμων, ἑτοιμοτέρους ἔσεσθαι πρὸς τὰς ξενολογίας· διόπερ πρέσβεις ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τοὺς παρακαλέσοντας τὰς πόλεις κοινὴν εἰρήνην συνθέσθαι. τῶν δὲ Ἑλλήνων ἀσμένως προσδεξαμένων τοὺς λόγους, διὰ τὸ κάμνειν τῇ συνεχείᾳ τῶν πολέμων, συνέθεντο πάντες τὴν εἰρήνην, ὥστε πάσας τὰς πόλεις αὐτονόμους καὶ ἀφρουρήτους εἶναι. καὶ κατέστησαν οἱ Ἕλληνες ἐξαγωγεῖς, οἳ κατὰ πόλιν ἑκάστην ἐπελθόντες ἐξήγαγον ἁπάσας τὰς φρουράς. μόνων δὲ Θηβαίων οὐ προσδεξαμένων κατὰ πόλιν γίνεσθαι τὰς σπονδάς, ἀλλὰ τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ὑπὸ τὴν τῶν Θηβαίων συντέλειαν ταττόντων, καὶ Ἀθηναίων μὲν ἀντειπόντων φιλοτιμότατα, Καλλιστράτου δὲ τοῦ δημαγωγοῦ τὸν λόγον διαθεμένου, ὑπὲρ δὲ τῶν Θηβαίων Ἐπαμινώνδου διαθεμένου λόγον θαυμαστῶς ἐν τῷ κοινῷ συνεδρίῳ· τοῖς μὲν ἄλλοις Ἕλλησι πᾶσι συμφώνως αἱ σπονδαὶ συνετελέσθησαν, μόνοι δὲ Θηβαῖοι κριθέντες ἔκσπονδοι, καὶ τοῦ Ἐπαμινώνδου διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς ἐμποιοῦντος φρόνημα τοῖς πολίταις, ἐθάῤῥησαν τοῖς ἁπάντων δόγμασιν ἀντιβαίνειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι διὰ παντὸς περὶ τῆς ἡγεμονίας διαφιλοτιμούμενοι, παρεχώρουν ἀλλήλοις, οἱ μὲν κατὰ γῆν, οἱ δὲ τῆς κατὰ θάλατταν ἀρχῆς ἄξιοι κρινόμενοι. διόπερ τὴν ἐκ τρίτου προσώπου ἀναφερομένην ἡγεμο-

νίαν χαλεπῶς ἔφερον, καὶ τὰς κατὰ Βοιωτίαν πόλεις ἀπέσπων τῆς τῶν Θηβαίων συντελείας.

Tum victoria, aliquot proeliis reportata, tum singularis imperatorum suorum virtus, Thebanos feroces fecerat.

39. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῇ τε ῥώμῃ τῶν σωμάτων καὶ ταῖς ἀλκαῖς διαφέροντες, καὶ πολλαῖς μάχαις προνενικηκότες τοὺς Λακεδαιμονίους, μετέωροι τοῖς φρονήμασιν ὑπῆρχον, καὶ τῆς κατὰ γῆν ἡγεμονίας ἠμφισβήτουν. οὐ διεψεύσθησαν δὲ τῆς ἐλπίδος, διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας, καὶ διὰ τὸ πλείονας ἔχειν ἀγαθοὺς ἡγεμόνας καὶ στρατηγοὺς κατὰ τοὺς ὑποκειμένους χρόνους. ἐπιφανέστατοι δ᾽ ἦσαν Πελοπίδας καὶ Γοργίας καὶ Ἐπαμινώνδας. οὗτος γὰρ οὐ μόνον τῶν ὁμοεθνούντων, ἀλλὰ καὶ πάντων Ἑλλήνων πολὺ προέσχεν ἀνδρείᾳ τε καὶ στρατηγικῇ συνέσει. μετέσχε γὰρ ἐπὶ πολὺ πάσης παιδείας, καὶ μάλιστα τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας. πρὸς δὲ τούτοις, φυσικοῖς προτερήμασι κεχορηγημένος, εἰκότως καὶ πράξεις ἐπιφανεστάτας συνετέλεσε. διὸ καὶ συναναγκασθεὶς ὀλίγοις πολιτικοῖς στρατιώταις πρὸς πάσας τὰς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων δυνάμεις ἀγωνίσασθαι, τοσοῦτον ὑπερέσχε τῶν ἀνικήτων στρατιωτῶν, ὥστε τὸν βασιλέα τῶν Λακεδαιμονίων Κλεόμβροτον ἀνελεῖν, τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀντιταχθέντων ἄρδην σχεδὸν κατακόψαι. καὶ τὰ τηλικαῦτα παραδόξως διεπράξατο, διὰ τὴν ἀγχίνοιαν καὶ τὴν ἐκ παιδείας αὐτῷ περιγεγενημένην ἀρετήν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων μικρὸν ὕστερον ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἐκτεθησομένοις σαφέστερον δηλώσομεν· νῦν δ᾽ ἐπὶ τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας τρεψόμεθα.

Pleraeque civitates libertate insolentius abutuntur: unde novae turbae et seditiones exsistunt, praesertim inter Phialenses, Corinthios, Megarenses, Phliasios.

40. Μετὰ γὰρ τὴν συγχωρηθεῖσαν τοῖς δήμοις αὐτονομίαν, αἱ πόλεις ἐνέπιπτον εἰς ταραχὰς μεγάλας καὶ στάσεις· μάλιστα δὲ αἱ κατὰ τὴν Πελοπόννησον. ὀλιγαρχικοῖς γὰρ πολιτεύμασι κεχρημέναι, καὶ ταῖς τῆς δημοκρατίας ἐξουσίαις ἀπειραγάθως χρώμεναι, πολλοὺς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐφυγάδευον, καὶ κρίσεις ἐπιβάλλουσαι συκοφαντώδεις, κατεδίκαζον· διόπερ εἰς στάσεις ἐμπίπτουσαι, φυγὰς καὶ δημεύσεις οὐσιῶν ἐποιοῦντο· μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς Λακεδαιμονίων ἡγεμονίας προεστηκότας τῶν πατρίδων. ἐν γὰρ τοῖς τότε χρόνοις ἐπιτακτικῶς ἐκείνων τοῖς πολίταις προσενηνεγμένων, ὕστερον ὁ δημοτικὸς ὄχλος ἀπολαβὼν τὴν ἐλευθερίαν ἐμνησικάκει. πρῶτον δὲ τῶν Φιαλέων οἱ φυγάδες συστραφέντες κατελάβοντο τὴν καλουμένην Ἡραίαν, χωρίον ὀχυρόν. ἐκ ταύτης δ' ὁρμηθέντες, παρεισέπεσον εἰς τὴν Φιάλειαν· καὶ Διονυσίων κατὰ τύχην ὄντων, ἐπιπεσόντες ἀπροσδοκήτως τοῖς ἐν τῷ θεάτρῳ καθημένοις, καὶ πολλοὺς ἀποσφάξαντες, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ συναπονοήσασθαι πείσαντες, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Σπάρτην. οἱ δὲ τῆς Κορίνθου φυγάδες, συχνοὶ διατρίβοντες παρὰ τοῖς Ἀργείοις, ἐπεχείρησαν κατιέναι. παραδεχθέντες δ' ἐπὶ τὴν πόλιν ὑπό τινων οἰκείων καὶ φίλων, διαβληθέντες, ἐγένοντό τε περικατάληπτοι. μέλλοντες δὲ συναρπάζεσθαι, καὶ φοβούμενοι τὴν ἐκ τῆς ἁλώσεως αἰκίαν, ἀλλήλους ἀπέκτειναν. οἱ δὲ Κορίνθιοι, πολλοὺς τῶν πολιτῶν αἰτια-

σάμενοι μετεσχηκέναι τοῖς φυγάσι τῆς ἐπιθέσεως, οὓς μὲν ἀπέκτειναν, οὓς δ' ἐφυγάδευσαν. ἐν δὲ τῇ πόλει τῶν Μεγαρέων ἐπιχειρήσαντές τινες μεταστῆσαι τὴν πολιτείαν, καὶ κρατηθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου, πολλοὶ μὲν ἀνῃρέθησαν, οὐκ ὀλίγοι δ' ἐξέπεσον. ὁμοίως δὲ καὶ παρὰ τοῖς Σικυωνίοις τινὲς νεωτερίζειν ἐπιβαλόμενοι, καὶ γνωσθέντες ἀνῃρέθησαν. παρὰ δὲ τοῖς Φλιασίοις πολλῶν φυγαδευομένων, καὶ καταλαβομένων ἐπὶ τῆς χώρας φρούριον ὀχυρὸν, καὶ πλῆθος μισθοφόρων ἀθροισάντων, ἐγένετο μάχη πρὸς τοὺς ἐκ τῆς πόλεως· καὶ νικησάντων τῶν φυγάδων, ἀνῃρέθησαν τῶν Φλιασίων ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους· ὕστερον δὲ προδόντων τῶν φυλάκων τοὺς φυγάδας, κρατήσαντες οἱ Φλιάσιοι τῶν φυγάδων, ἀνεῖλον πλείους τῶν ἑξακοσίων, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκβαλόντες ἐκ τῆς χώρας, ἠνάγκασαν φυγεῖν εἰς Ἄργος. αἱ μὲν οὖν κατὰ Πελοπόννησον πόλεις ἐν τοιαύταις συμφοραῖς ἦσαν.

Olymp. Cl. 3. Iam itaque bello Persae Aegyptum adoriuntur, Pharnabazo et Iphicrate ducibus. Copiarum naviumque numerus. Adiungitur causa, cur ducibus Persarum proprium sit, tarde agere.

41. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Σωκρατίδου, Ῥωμαῖοι ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους κατέστησαν τέτταρας, Κόϊντον Κράσσον, Σερουΐλιον Κορνήλιον, ἔτι δὲ Σπόριον Παπίριον, καὶ Φάβιον Ἄλβον. ἐπὶ δὲ τούτων Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰγυπτίους, ἀφεστηκότας ἀπὸ Περσῶν. ἡγοῦντο δὲ τῶν δυνάμεων Φαρνάβαζος μὲν τῶν Βαρβαρικῶν, Ἰφικράτης δ' ὁ Ἀθηναῖος τῶν μισθοφόρων, ὄντων

δισμυρίων. ὁ δ' ἀνὴρ οὗτος μετάπεμπτος ἐπὶ τὴν στρατηγίαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐτάχθη διὰ τὴν ἐν τῷ στρατηγεῖν ἀρετήν. ἔτη δὲ πλείω τοῦ Φαρναβάζου κατανηλωκότος περὶ τὰς παρασκευάς, ὁ μὲν Ἰφικράτης ὁρῶν αὐτὸν ἐν μὲν τῷ λέγειν ὄντα δεινόν, ἐν δὲ τοῖς πραττομένοις νωχελῆ, παῤῥησίᾳ πρὸς αὐτὸν ἐχρήσατο, φήσας θαυμάζειν, πῶς ἐν μὲν τοῖς λόγοις ἐστὶν ὀξύς, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις βραδύς. ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἀπεκρίθη, διότι τῶν μὲν λόγων αὐτός ἐστι κύριος, τῶν δ' ἔργων ὁ βασιλεύς. τῆς δὲ τῶν Περσῶν δυνάμεως ἀθροισθείσης εἰς πόλιν Ἄκην, ἠριθμήθησαν τῶν μὲν Βαρβάρων εἴκοσι μυριάδες, ὧν ἦρχεν Ἀρτάβαζος· τῶν δὲ μισθοφόρων Ἑλλήνων Ἰφικράτης ἡγεῖτο δισμυρίων. καὶ ναῦς ἠριθμήθησαν, τριήρεις μὲν τριακόσιαι, τριακόντοροι δὲ διακόσιαι· τῶν δὲ τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν κομιζουσῶν πολὺς ἦν ἀριθμός. ἀρχομένου δὲ τοῦ θέρους, ἀνέζευξαν οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ τοῦ στόλου συμπαρόντος προῆγον ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον. ὡς δ' ἦκον πλησίον τοῦ Νείλου, κατέλαβον τοὺς Αἰγυπτίους φανερῶς παρεσκευασμένους τὰ πρὸς τὸν πόλεμον. ὁ γὰρ Φαρνάβαζος βραδεῖαν τὴν στρατείαν ἐποιεῖτο, καὶ πολὺν χρόνον ἐδεδώκει τοῖς πολεμίοις εἰς τὴν παρασκευήν. ὡς ἔπιπαν γὰρ οἱ τῶν Περσῶν στρατηγοί, τῶν ὅλων οὐκ ὄντες αὐτοκράτορες, περὶ πάντων ἀναφέρουσι τῷ βασιλεῖ, καὶ προσαναμένουσι τὰς περὶ ἕκαστον ἀποκρίσεις.

Nili ostia describuntur, quae ipsa hostium aditum difficilem reddunt. Persae consulto praetervecti ostium Pelusium, ad Mendesium appellunt, ubi expositis copiis, Aegyptios in fugam agunt, et castellum occupant.

42. Ὁ δὲ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Νεκτάνεβις ἐπυνθάνετο μὲν τὸ μέγεθος τῶν Περσικῶν δυνάμεων, ἐθάῤῥει δὲ μάλιστα μὲν τῇ τῆς χώρας ὀχυρότητι, δυσπροσίτου παντελῶς οὔσης τῆς Αἰγύπτου· ἔπειτα δὲ τῷ πεφράχθαι καλῶς πάσας εἰσβολὰς τάς τε ἀπὸ γῆς καὶ τὰς ἀπὸ θαλάττης ἑπτὰ στόμασι. τοῦ γὰρ Νείλου τὰς εἰς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος ἐκβολὰς ποιουμένου, καθ᾽ ἕκαστον τῶν στομάτων πόλις κατεσκεύαστο, πύργους μεγάλους ἔχουσα καθ᾽ ἑκάτερον τοῦ ῥείθρου, καὶ ξυλίνην γέφυραν τοῦ εἴσπλου κυριεύουσαν. μάλιστα δὲ τὸ Πηλουσιακὸν στόμα κατεσκεύασαν, διὰ τὸ κεῖσθαι μὲν αὐτὸ πρῶτον πρὸς τοὺς ἀπὸ Συρίας πορευομένους, καὶ δοκεῖν διὰ τούτου μάλιστα ποιεῖσθαι τὴν ἔφοδον τοὺς πολεμίους. τοῦτο γὰρ ἀπετάφρευσε, καὶ διετείχισε τοὺς εἴσπλους κατὰ τοὺς εὐκαιροτάτους τόπους, καὶ τῶν προσόδων τὰς μὲν κατὰ γῆν πορείας ἐποίησε λιμνάζειν, τὰς δὲ πλωτὰς χώμασιν ἐνέφραττε. διόπερ οὐκ ἦν ῥᾳδίως οὔτε ταῖς ναυσὶν εἰσπλέειν, οὔτε τοῖς ἱππεῦσι προσπελάσαι, οὔτε τοῖς πεζοῖς προσελθεῖν. οἱ δὲ περὶ τὸν Φαρνάβαζον στρατηγοὶ, καταλαβόντες τὸ Πελουσιακὸν στόμα θαυμαστῶς ὠχυρωμένον καὶ στρατιωτῶν πλήθει φυλαττόμενον, τὸ μὲν διὰ τούτου βιάζεσθαι, παντελῶς ἀπεδοκίμασαν, δι᾽ ἑτέρου δὲ στόματος ἔγνωσαν ποιεῖσθαι τὸν εἴσπλουν. διὸ πλεύσαντες πελάγιοι, πρὸς τὸ μὴ καθορᾶσθαι

τὰς ναῦς ὑπὸ τῶν πολεμίων, κατέπλευσαν πρὸς τὸ στόμα τὸ καλούμενον Μενδήσιον, ἔχον ἠϊόνα παρήκουσαν ἐφ᾽ ἱκανὸν τόπον. εἰς ταύτην ἀποβάντες μετὰ στρατιωτῶν τρισχιλίων ὅ, τε Φαρνάβαζος καὶ ὁ Ἰφικράτης προῆγον ἐπὶ τὸ τετειχισμένον ἐπὶ τοῦ στόματος πολισμάτιον. ἐκβοηθησάντων δὲ τῶν Αἰγυπτίων ἱππεῦσί τε καὶ πεζοῖς τρισχιλίοις, γενομένης τε μάχης ἰσχυρᾶς καὶ τοῖς Πέρσαις πολλῶν ἐκ τῶν νεῶν προσγεγενημένων, κυκλωθέντες οἱ Αἰγύπτιοι, πολλοὶ μὲν ἀπέθανον, οὐκ ὀλίγοι δ᾽ ἐζωγρήθησαν. οἱ δὲ περιλειφθέντες, εἰς τὴν πόλιν συνεδιώχθησαν· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰφικράτην, συνεισπεσόντες τοῖς φρουροῦσιν ἐντὸς τῶν τειχῶν, καὶ κρατήσαντες τοῦ φρουρίου, τοῦτο μὲν κατέσκαψαν, τοὺς δ᾽ ἐνοικοῦντας ἐξηνδραποδίσαντο.

Ulterius tetendit Iphicrates, praesertim in Memphim; sed impetum cohibuit Pharnabazi ingenium tardum. Interea, amissa opportunitate, Persae infecta re domum redire coguntur. Iphicrates ob dissidium, Pharnabazi iram metuens clam Athenas aufugit.

43. Μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς ἐνέπεσε στάσις, δι᾽ ἣν τῆς ἐπιβολῆς ἐσφάλησαν. ὁ μὲν γὰρ Ἰφικράτης παρὰ τῶν αἰχμαλώτων πυθόμενος ἔρημον εἶναι τὴν Μέμφιν, ἐπικαιροτάτην οὖσαν πόλιν τῶν κατ᾽ Αἴγυπτον, συνεβούλευεν ἐξ αὐτῆς ἀναπλεῖν ἐπὶ τὴν Μέμφιν, πρὸ τοῦ παραγενέσθαι τὰς τῶν Αἰγυπτίων δυνάμεις· οἱ δὲ περὶ τὸν Φαρνάβαζον ᾤοντο δεῖν ἀναμένειν τὴν ὅλην δύναμιν τῶν Περσῶν· ἀσφαλεστέραν γὰρ ἔσεσθαι τὴν ἐπὶ τὴν Μέμφιν στρατείαν. τοῦ δ᾽ Ἰφικράτους ἀξιοῦντος αὐτῷ δοθῆναι τοὺς παρόντας μισθοφόροις καὶ μετ᾽ ἐκείνων

ἐπαγγελλομένου κρατήσειν τῆς πόλεως, τό, τε θράσος αὐτοῦ καὶ τὴν ἀρετὴν ὑπώπτευσεν, μὴ κατ᾽ ἰδίαν κατάσχῃ τὴν Αἴγυπτον. διόπερ οὐ συγχωροῦντος τοῦ Φαρναβάζου, ὁ Ἰφικράτης διεμαρτύρατο, λέγων ὡς ἐὰν παρῶσι τὴν ὀξύτητα τῶν καιρῶν, ἄπρακτον ποιήσουσι τὴν πολλὴν στρατιάν· ἐφθόνουν αὐτῷ, καὶ διαβολὰς ἀδίκους προσῆπτον· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι πολλὴν ἀναστροφὴν λαβόντες, εἰς μὲν τὴν Μέμφιν ἐξέπεμψαν τὴν ἱκανὴν φυλακὴν, ἐπὶ δὲ τὸ πεπορθημένον πολισμάτιον πάσαις ταῖς δυνάμεσι παραγενόμενοι, καὶ πολλὰ πλεονεκτοῦντες, διὰ τὴν τῶν ὅπλων ὀχυρότητα, συμπλοκὰς ἐποιοῦντο τοῖς πολεμίοις συνεχεῖς. ἀεὶ δὲ μᾶλλον ἐπισχύοντες, πολλοὺς ἀνῄρουν τῶν Περσῶν, καὶ κατεθάῤῥουν τῶν πολεμίων. χρονιζούσης δὲ τῆς περὶ τὸ πολισμάτιον τοῦτο στρατείας καὶ τῶν ἐτησίων ἤδη γενομένων, ὁ Νεῖλος πληρούμενος, καὶ πάντα τόπον ἐπέχων τῷ πλήθει τοῦ ῥεύματος, αἰεὶ μᾶλλον ὠχύρου τὴν Αἴγυπτον. οἱ δὲ τῶν Περσῶν ἡγεμόνες, ἀντιπραττούσης αὐτοῖς ἀεὶ τῆς περιστάσεως, ἔγνωκαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὴν ἀπαλλαγὴν ποιήσασθαι. διόπερ ἐπανιόντων αὐτῶν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ γενομένης διαφορᾶς τῷ Φαρναβάζῳ πρὸς τὸν Ἰφικράτην, ὑποπτεύσας ὁ Ἰφικράτης μὴ συλληφθῇ, καὶ τιμωρίας τύχῃ, καθάπερ Κόνων ἔπαθεν ὁ Ἀθηναῖος, ἔκρινε λάθρα φεύγειν ἐκ τοῦ στρατοπέδου. διὸ καὶ παρασκευασάμενος πλοῖον, ἔλαθε νυκτὸς ἀπαλλαγεὶς, καὶ καταπλεύσας εἰς τὰς Ἀθήνας. ὁ δὲ Φαρνάβαζος πρέσβεις ἐκπέμψας, κατηγόρησε τοῦ Ἰφικράτους, ὡς αἰτίου γεγονότος

τοῦ μὴ ληφθῆναι τὴν Αἴγυπτον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοῖς μὲν Πέρσαις ἀπόκρισιν ἔδωκαν, ὅτι ἐὰν εὕρωσιν αὐτὸν ἠδικηκότα, κολάσουσι κατὰ τὴν ἀξίαν· αὐτοὶ δὲ μετ' ὀλίγον χρόνον στρατηγὸν κατεστήσαντο Ἰφικράτην ἐπὶ τὸ ναυτικόν.

Iphicratis ingenium, et de remilitari merita describuntur.

44. Οὐκ ἀνοίκειον δ' ἐστὶ τὰ περὶ τῆς Ἰφικράτους ἀρετῆς ἱστορούμενα παραθεῖναι. οὗτος γὰρ παραδέδοται στρατηγικήν τε ἀγχίνοιαν ἐσχηκέναι, καὶ πρὸς πᾶσαν ἐπίνοιαν ἀγαθὴν φύσει κεχρῆσθαι διαφόρῳ. προσλαβόμενον οὖν αὐτὸν τὴν ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ πολυχρόνιον ἐμπειρίαν τῶν στρατιωτικῶν ἔργων, ἐπινοήσασθαι πολλὰ τῶν εἰς τὸν πόλεμον χρησίμων, καὶ μάλιστα τῶν περὶ τὸν καθοπλισμὸν φιλοτιμηθῆναι. τῶν γὰρ Ἑλλήνων μεγάλαις ἀσπίσι χρωμένων, καὶ διὰ τοῦτο δυσκινήτων ὄντων, συνεῖλε τὰς ἀσπίδας, καὶ κατεσκεύασε πέλτας συμμέτρους, ἐξ ἀμφοτέρων εὖ στοχασάμενος, τοῦ τε σκέπειν ἱκανῶς τὰ σώματα, καὶ τοῦ δύνασθαι τοὺς χρωμένους ταῖς πέλταις, διὰ τὴν κουφότητα παντελῶς εὐκινήτους ὑπάρχειν. διὰ δὲ τῆς πείρας τῆς εὐχρηστίας ἀποδοχῆς τυγχανούσης, οἱ μὲν πρότερον ἀπὸ τῶν ἀσπίδων ὁπλῖται καλούμενοι, τότε δὲ ἀπὸ τῆς πέλτης πελτασταὶ μετωνομάσθησαν. ἐπὶ δὲ τοῦ δόρατος καὶ τοῦ ξίφους εἰς τοὐναντίον τὴν μετάθεσιν ἐποιήσατο. ηὔξησε γὰρ τὰ μὲν δόρατα ἡμιολίῳ μεγέθει, τὰ δὲ ξίφη σχεδὸν διπλάσια κατεσκεύασε. τὴν δὲ δοκιμασίαν ἡ χρεία διαβεβαιοῦσι, τὴν ἐπίνοιαν τοῦ στρατηγοῦ τῷ τῆς πείρας ἐπιτεύγματι

δόξης ἠξίωσε. τάς τε ὑποδέσεις τοῖς στρατιώταις εὐλύτους καὶ κούφας ἐποίησε, τὰς μέχρι τοῦ νῦν Ἰφικρατίδας ἀπ᾽ ἐκείνου καλουμένας. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῶν χρησίμων εἰς τὰς στρατιὰς κατέδειξε, περὶ ὧν μακρὸν ἂν εἴη γράφειν. ἡ μὲν οὖν ἐπ᾽ Αἴγυπτον στρατεία τῶν Περσῶν, μεγάλης τυχοῦσα παρασκευῆς, παρ᾽ ἐλπίδας ἄπρακτον ἔσχε τὸ τέλος.

In Graecis civitatibus ob mutatam earum formam multae turbae et seditiones oriuntur: quo ipso bellum renovatur. Zazynthii in partes duas divulsi.

45. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα, ταραττομένων τῶν πόλεων, διὰ τὴν ἀσυνήθη πολιτείαν, καὶ πολλῶν ἐπανισταμένων διὰ τὴν κοινὴν ἀναρχίαν, τοῖς μὲν τὰς ὀλιγαρχίας κατασκευάζουσιν ἐβοήθουν οἱ Λακεδαιμόνιοι, τοῖς δὲ τῆς δημοκρατίας ἀντεχομένοις συνεμάχουν οἱ Ἀθηναῖοι. ἀμφότεραι γὰρ αἱ πόλεις αὗται χρόνον ὀλίγον διετήρησαν τὰς σπονδάς· μετὰ δὲ ταῦτα συμπράττουσαι ταῖς οἰκείαις πόλεσιν, ἐπολέμουν, οὐδὲν ἔτι φροντίζοντες τῆς κοινῆς συντεθείσης εἰρήνης. διόπερ ἐν Ζακύνθῳ τοῖς ἐπὶ τῆς Λακεδαιμονίων ἐπιστασίας κυρίοις γεγενόσι τοῦ πολιτεύματος ὁ δῆμος χαλεπῶς ἔχων καὶ μνησικακῶν, ἐφυγάδευσε πάντας. οὗτοι δὲ πρὸς Τιμόθεον τὸν Ἀθηναίων ἡγούμενον τοῦ ναυτικοῦ καταφυγόντες συνέπλεον αὐτῷ καὶ συνεμάχουν. τοῦτον οὖν παραστησάμενοι συνεργὸν, καὶ διαβιβασθέντες εἰς τὴν νῆσον ὑπ᾽ αὐτοῦ, κατελάβοντο χωρίον ὀχυρὸν παρὰ θάλατταν, ὃ προσηγόρευον Ἀρκαδίαν. ἐκ τούτου δ᾽ ὁρμώμενοι, καὶ βοηθὸν ἔχοντες τὸν Τιμόθεον, ἐκακοποίουν τοὺς ἐν τῇ πόλει. τῶν δὲ Ζακυνθίων

τοὺς Λακεδαιμονίους ἀξιούντων βοηθῆσαι, τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαποστείλαντες πρέσβεις, κατηγόρουν τοῦ Τιμοθέου· ὡς δ' ἐθεώρουν τὸν δῆμον ἀποκλίνοντα πρὸς τοὺς φυγάδας, συνεστήσαντο τὸ ναυτικὸν, καὶ πληρώσαντες τριήρεις εἴκοσι καὶ πέντε, ἐξέπεμψαν τοῖς Ζακυνθίοις συμμαχίαν, δόντες τὴν ἡγεμονίαν Ἀριστοκράτει.

Similiter Corcyraei. Plataea Atheniensibus dum se tutandam tradit, a Thebanis diruitur. Thespiae ab iisdem devastantur.

46. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, τῶν ἐκ Κερκύρας τινὲς φίλοι Λακεδαιμονίων, ἐπαναστάντες τῷ δήμῳ, παρεκάλεσαν τοὺς Σπαρτιάτας ἀποστεῖλαι ναυτικὴν δύναμιν, ὑπισχνούμενοι παραδώσειν αὐτοῖς τὴν Κέρκυραν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, τὴν Κέρκυραν εἰδότες μεγάλην ῥοπὴν ἔχουσαν τοῖς ἀντεχομένοις τῆς θαλάττης, ἔσπευσαν κύριοι γενέσθαι ταύτης τῆς πόλεως. εὐθὺς οὖν ἔπεμψαν εἰς τὴν Κέρκυραν τριήρεις εἴκοσι καὶ δύο, τὴν ἡγεμονίαν Ἀλκίδᾳ παραδόντες. τοῦτον δὲ τὸν στόλον προσεποιήθησαν εἰς Σικελίαν ἀποστεῖλαι, ἵνα ὡς φίλοι προσδεχθέντες ὑπὸ τῶν Κερκυραίων, κατάσχωσι τὴν πόλιν μετὰ τῶν φυγάδων. οἱ δὲ Κερκυραῖοι, γνόντες τῶν Σπαρτιατῶν τὴν ἐπίνοιαν, τὴν μὲν πόλιν ἐπιμελῶς ἐφύλαττον, εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας πρέσβεις ἐξέπεμψαν περὶ βοηθείας. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ψηφισάμενοι βοηθεῖν τοῖς Κερκυραίοις καὶ Ζακυνθίων τοῖς φυγάσιν, εἰς μὲν τὴν Ζάκυνθον ἐξέπεμψαν Κτησικλέα στρατηγὸν, ἡγούμενον τῶν φυγάδων· εἰς δὲ τὴν Κέρκυραν παρεσκευάζοντο ναυτικὴν δύναμιν ἐκ-

πέμπειν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, κατὰ τὴν Βοιωτίαν Πλαταιεῖς ἀντεχόμενοι τῆς Ἀθηναίων συμμαχίας, μετεπέμποντο στρατιώτας, κεκρικότες τοῖς Ἀθηναίοις παραδοῦναι τὴν πόλιν. ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ Βοιωτάρχαι χαλεπῶς διατεθέντες πρὸς τοὺς Πλαταιεῖς, καὶ σπεύδοντες φθάσαι τὴν παρὰ τῶν Ἀθηναίων συμμαχίαν, εὐθὺς ἐπ' αὐτοὺς δύναμιν ἀξιόλογον ἦγον. παραγενόμενοι δὲ πλησίον τῆς τῶν Πλαταιέων πόλεως, ἀπροσδοκήτου τῆς ἐπιθέσεως γενομένης, οἱ πλεῖστοι μὲν τῶν Πλαταιέων ἐπὶ τῆς χώρας καταληφθέντες, ὑπὸ τῶν ἱππέων συνηρπάσθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ, καταφυγόντες εἰς τὴν πόλιν καὶ συμμάχων ὄντες ἔρημοι, συνηναγκάσθησαν ὁμολογίας συνθέσθαι τοῖς πολεμίοις εὐαρέστους. ἔδει γὰρ αὐτοὺς τὰ ἔπιπλα λαβόντας ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ μηκέτι τῆς Βοιωτίας ἐπιβαίνειν. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Θηβαῖοι τὰς Πλαταιὰς κατασκάψαντες, καὶ Θησπιὰς ἀλλοτρίως πρὸς αὐτοὺς διακειμένας ἐξεπόρθησαν. οἱ δὲ Πλαταιεῖς εἰς Ἀθήνας μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν φυγόντες, τῆς ἰσοπολιτείας ἔτυχον, διὰ τὴν χρηστότητα τοῦ δήμου. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Βοιωτίαν ἐν τούτοις ἦν.

Classes Lacedaemoniorum et Atheniensium de occupanda Corcyra concertant. In Cypro, Evagora rege obtruncato, Nicocles regno potitus est.

47. Λακεδαιμόνιοι δὲ στρατηγὸν καταστήσαντες Μνάσιππον, ἐξαπέστειλαν ἐπὶ τὴν Κέρκυραν, ἔχοντα τριήρεις μὲν ἑξήκοντα καὶ πέντε, στρατιώτας δὲ χιλίους καὶ πεντακοσίους. οὗτος δὲ καταπλεύσας εἰς τὴν νῆσον, καὶ προσλαβόμενος τοὺς φυγάδας,

εἰσέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα, καὶ τεττάρων μὲν νεῶν ἐκυρίευσε, τῶν δὲ ὑπολοίπων τριῶν νεῶν φυγουσῶν πρὸς τὴν γῆν, αὗται μὲν ἐνεπρήσθησαν ὑπὸ τῶν Κερκυραίων, ἵνα μὴ τοῖς πολεμίοις ὑποχείριοι γένωνται. ἐνίκησε δὲ καὶ πεζῇ τοὺς ἐπὶ τῇ γῇ λόφον τινὰ κατειλημμένους, καὶ καθόλου πολὺν φόβον τοῖς Κερκυραίοις ἐπέστησεν. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ πάλαι μὲν ἀπεστάλκεισαν Τιμόθεον τὸν Κόνωνος ἐπὶ βοήθειαν τοῖς Κερκυραίοις μετὰ νεῶν ἑξήκοντα. οὗτος δὲ πρὸ τῆς συμμαχίας ταύτης πλεύσας ἐπὶ Θρᾴκης, καὶ πολλὰς πόλεις ἐπὶ συμμαχίαν προσκαλεσάμενος, προσέθηκε τριάκοντα τριήρεις. τότε δὲ καθυστερῶν τῆς τῶν Κερκυραίων συμμαχίας, τὸ μὲν πρῶτον ἀπέβαλε τὴν στρατηγίαν, τοῦ δήμου χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διατεθέντος. ὡς δὲ παρέπλευσεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἄγων πρέσβεων πλῆθος τῶν τὴν συμμαχίαν συντιθεμένων, καὶ τριάκοντα τριήρεις προστεθεικὼς, πάντα τε τὸν στόλον εὖ κατεσκευακὼς πρὸς τὸν πόλεμον, μετενόησεν ὁ δῆμος, καὶ πάλιν αὐτῷ τὴν στρατηγίαν ἀποκατέστησε. προκατασκευάζων δὲ καὶ τὰς ἄλλας τριήρεις τετταράκοντα, ὡς καὶ τὰς ἄλλας πάσας γίνεσθαι ἑκατὸν καὶ τριάκοντα· ἐποιοῦντο δὲ καὶ σίτου καὶ βελῶν, καὶ τῶν ἄλλων, τῶν εἰς τὸν πόλεμον χρησίμων, ἀξιολόγους παρασκευάς. κατὰ δὲ τὸ παρὸν στρατηγὸν ἑλόμενοι Κτησικλέα, μετὰ στρατιωτῶν πεντακοσίων ἐξέπεμψαν βοηθήσοντα τοῖς Κερκυραίοις. οὗτος δὲ λάθρα νυκτὸς ἔλαθε τοὺς πολιορκοῦντας εἰσπλεύσας εἰς Κέρκυραν, καὶ καταλαβὼν τοὺς ἐν τῇ πόλει πρὸς μὲν ἀλλήλους

στασιάζοντας, τὰ δὲ κατὰ τὸν πόλεμον κακῶς διοικοῦντας, τὰς μὲν στάσεις διέλυσε, τῆς δὲ πόλεως πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιησάμενος, εὐθαρσεῖς ἐποίησε τοὺς πολιορκουμένους· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀπροσδοκήτως τοῖς πολιορκοῦσιν ἐπιθέμενος, ἀνεῖλεν αὐτῶν περὶ διακοσίους, ὕστερον δὲ μεγάλης μάχης γενομένης, τόν τε Μνάσιππον ἀνεῖλε καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγους. τέλος δὲ τοὺς πολιορκοῦντας εἰς πολιορκίαν συγκλείσας, μεγάλων ἐπαίνων ἔτυχε· τοῦ δὲ περὶ τὴν Κέρκυραν πολέμου σχεδὸν ἤδη τέλος ἔχοντος, κατέπλευσεν ὁ στόλος τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Κέρκυραν, ἔχων στρατηγοὺς Τιμόθεον καὶ Ἰφικράτην. οὗτοι δὲ τῶν καιρῶν ὑστερηκότες, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔπραξαν μνήμης ἄξιον, τριήρεσι δὲ Σικελικαῖς περιτυχόντες, ἃς Διονύσιος ἦν ἀπεσταλκὼς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ συμμαχίαν, ὧν ἡγοῦντο Κισσίδης καὶ Κρίνιππος, αὐτάνδρους εἷλον, οὔσας ἐννέα. τοὺς δ᾽ ἁλόντας λαφυροπωλήσαντες, καὶ πλείω τῶν ἑξήκοντα ταλάντων ἀθροίσαντες, ἐμισθοδότησαν τὴν δύναμιν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, κατὰ μὲν τὴν Κύπρον Νικοκλῆς ὁ εὐνοῦχος ἐδολοφόνησεν Εὐαγόραν τὸν βασιλέα, καὶ τῆς τῶν Σαλαμινίων βασιλείας ἐκυρίευσε· κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν, Ῥωμαῖοι πρὸς Πραινεστίνους παραταξάμενοι καὶ νικήσαντες, τοὺς πλείστους τῶν ἀντιταξαμένων κατέκοψαν.

Olymp. Cl. 4. Ingentes terrae motus et inundationes Peloponnesum vastant; praesertim duas urbes, Helicen et Buram. Disputat historicus, utrum ad solius naturae vim, an ad numinis iram referri debeant huiusmodi eventus.

48. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Ἀστείου, Ῥω-

μαῖοι κατέστησαν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους ἕξ, Μάρκον Φούριον, καὶ Λεύκιον Φούριον, ἔτι δὲ Αὖλον Ποστούμιον, καὶ Λεύκιον Λουκρήτιον, καὶ Μάρκον Φάβιον, καὶ Λεύκιον Ποστούμιον. ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐγένοντο σεισμοὶ μεγάλοι καὶ κατακλυσμοὶ χώρας καὶ πόλεων ἄπιστοι. οὐδέποτε γὰρ ἐν τοῖς ἐπάνω χρόνοις ἐγένοντο πάθη τοιαῦτα περὶ πόλεις Ἑλληνίδας, οὔτε τῶν πόλεων αὐτάνδρων ἀφανισμὸς, θείας τινὸς ἐνεργείας τὴν ἀπώλειαν καὶ φθορὰν τῶν ἀνθρώπων μηχανησαμένης. ἐπέτεινε δὲ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὁ καιρός. οὐ γὰρ ἡμέρας συνέβη γενέσθαι τὸν σεισμὸν, (ἐν ᾗ δυνατὸν ἦν τοὺς κινδυνεύοντας βοηθεῖν ἑαυτοῖς) ἀλλὰ νυκτὸς τοῦ πάθους συμβάντος, αἱ μὲν οἰκίαι διὰ τὸ μέγεθος τοῦ σεισμοῦ καταῤῥιπτούμεναι συνεχέοντο, οἱ δὲ ἄνθρωποι, διά τε τὸ σκότος καὶ τὸ τῆς περιστάσεως ἀπροσδόκητον καὶ παράδοξον, ἀνδυνάτως εἶχον ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς σωτηρίας. οἱ μὲν οὖν πλείους ἐναποληφθέντες τοῖς πτώμασι τῶν οἰκιῶν ἠφανίσθησαν· ἐπιλαβούσης δ' ἡμέρας, τινὲς ἐξεπήδων ἐκ τῶν οἰκιῶν, καὶ δόξαντες ἐκπεφευγέναι τὸν κίνδυνον, μείζονι καὶ παραδοξοτέρᾳ συμφορᾷ περιέπεσον. τῆς γὰρ θαλάσσης μετεωρισθείσης ἐπὶ πολὺ, καὶ κύματος ὑψηλοῦ ἐξαιρομένου, κετεκλύσθησαν ἅπαντες, σὺν ταῖς πατρίσιν ἀφανισθέντες. ἐγένετο δὲ τοῦτο τὸ πάθος τῆς Ἀχαΐας περὶ δύο πόλεις, Ἑλίκην τε καὶ Βοῦραν· ὧν τὴν Ἑλίκην τε συνέβαινε μέγιστον τῶν κατὰ τὴν Ἀχαΐαν πόλεων ἔχειν ἀξίωμα πρὸ τοῦ σεισμοῦ. περὶ δὲ τῶν συμπτω-

ιμάτων μεγάλης οὔσης ζητήσεως, οἱ μὲν φυσικοὶ πειρῶνται τὰς αἰτίας τῶν τοιούτων παθῶν οὐκ εἰς τὸ θεῖον ἀναφέρειν, ἀλλ᾽ εἰς φυσικάς τινας καὶ κατηναγκασμένας περιστάσεις· οἱ δ᾽ εὐσεβῶς διακείμενοι πρὸς τὸ θεῖον, πιθανάς τινας αἰτίας ἀποδίδουσι τοῦ συμβάντος, ὡς διὰ θεῶν μῆνιν γεγενημένης τῆς συμφορᾶς τοῖς εἰς τὸ θεῖον ἀσεβήσασι. περὶ ὧν καὶ ἡμεῖς ἀκριβῶς ἀναγράψαι πειρασόμεθα ἐν τῇ κατὰ μέρος ἱστορίᾳ.

Simul historicas rationes affert, unde istae calamitates explicari possint. Primo urbes Helice et Bura in aram Neptuni et legatos sacros, ad eam missos, impie egerant. Deinde Peloponnesus ingentes habet cavernas et subterranea flumina.

49. Κατὰ τὴν Ἰωνίαν ἐννέα πόλεις εἰώθεισαν κοινὴν ποιεῖσθαι σύνοδον τὴν τῶν Πανιωνίων, καὶ θυσίας συνθύειν ἀρχαίας καὶ μεγάλας Ποσειδῶνι περὶ τὴν ὀνομαζομένην Μυκάλην ἐν ἐρήμῳ τόπῳ. ὕστερον δὲ πολέμων γενομένων περὶ τούτους τοὺς τόπους, οὐ δυνάμενοι ποιεῖν τὰ Πανιώνια, μετέθεσαν τὴν πανήγυριν εἰς ἀσφαλῆ τόπον, ὃς ἦν πλησίον τῆς Ἐφέσου. πέμψαντες δὲ θεωροὺς Πυθῶδε, χρησμοὺς ἔλαβον, ἀφιδρύματα λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ προγονικῶν αὐτοῖς βωμῶν, ἐξ Ἑλίκης τῆς ἐν τῷ τότε μὲν Ἰωνίας, νῦν δὲ Ἀχαΐας καλουμένης. οἱ μὲν οὖν Ἴωνες κατὰ τὸν χρησμὸν ἔπεμψαν εἰς Ἀχαΐαν τοὺς ληψομένους τὰ ἀφιδρύματα· οὗτοι δὲ πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Ἀχαιῶν διαλεχθέντες, ἔπεισαν διδόναι τὰ ἀξιούμενα. οἱ δὲ τὴν Ἑλίκην οἰκοῦντες, ἔχοντες παλαιὸν λόγιον, ὅτι τότε κινδυνεύσουσιν, ὅταν Ἴωνες ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ποσειδῶνος θύσω

σιν, ἀναλογιζόμενοι τὸν χρησμὸν, ἀντέλεγον τοῖς Ἴωσι περὶ τῶν ἀφιδρυμάτων, λέγοντες μὴ κοινὸν τῶν Ἀχαιῶν, ἀλλ' ἴδιον αὐτῶν εἶναι τὸ τέμενος. συνέπραττον δὲ τούτοις καὶ οἱ τὴν Βοῦραν οἰκοῦντες· τῶν δὲ Ἀχαιῶν κοινῷ δόγματι συγχωρησάντων, οἱ μὲν Ἴωνες ἔθυσαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, κατὰ τὸν χρησμόν· οἱ δ' Ἑλικεῖς τὰ χρήματα διαῤῥίψαντες τῶν Ἰώνων, τούς τε θεωροὺς συνήρπασαν, ἠσέβησάν τε εἰς τὸ θεῖον. ἀνθ' ὧν φασι μηνίσαντα τὸν Ποσειδῶνα, διὰ τοῦ σεισμοῦ καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ τὰς ἀσεβούσας πόλεις λυμήνασθαι. τοῦ δ' ἐκ Ποσειδῶνος γεγονέναι τὴν μῆνιν ταῖς πόλεσι φασὶν ἐμφανεῖς ἀποδείξεις ὑπάρχειν, διὰ τὸ τῶν σεισμῶν καὶ τῶν κατακλυσμῶν τοῦτον τὸν θεὸν ἔχειν διειλῆφθαι τὴν ἐξουσίαν, καὶ διὰ τὸ δοκεῖν τὸ παλαιὸν τὴν Πελοπόννησον οἰκητήριον γεγονέναι Ποσειδῶνος, καὶ τὴν χώραν ταύτην ὥσπερ ἱερὰν τοῦ Ποσειδῶνος νομίζεσθαι, καὶ τὸ σύνολον πάσας τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις μάλιστα τῶν ἀθανάτων τὸν θεὸν τιμᾷν τοῦτον· πρὸς δὲ τούτοις, τὴν Πελοπόννησον κατὰ βάθους ἔχειν μεγάλα κοιλώματα, καὶ συστάσεις ὑδάτων ναματιαίων μεγάλας. εἶναι γὰρ ἐν αὐτῇ δύο ποταμοὺς φανεροὺς ῥέοντας ὑπὸ γῆν· ὅ, τε γὰρ περὶ Φενεὸν ποταμὸς εἰς τὴν γῆν καταδυόμενος ἐν τοῖς προτέροις χρόνοις ἠφανίζετο, τῶν κατὰ γῆς ἄντρων αὐτὸν ὑποδεχομένων· ὅ, τε περὶ τὸ Στύμφιον εἰς τὸ χάσμα καταδυόμενος, ἐπὶ διακοσίους σταδίους φέρεται κεκρυμμένος κατὰ γῆς, καὶ παρὰ τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν ἐξίησι. πρὸς δὲ

τοῖς εἰρημένοις λέγουσιν, ὅτι πλὴν τῶν ἀσεβησάντων οὐδεὶς ἄλλος περιέπεσε τῇ συμφορᾷ. καὶ περὶ μὲν τῶν γενομένων σεισμῶν καὶ κατακλυσμῶν ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσιν.

Olymp. CII, 1. Fax ingens in coelo visa, prodigii instar, ad futuras Laced. clades refertur. Sed Chaldaei rationes astronomicas afferunt. Interea Artaxerxes nova legatione pacem inter Graecos firmat. Foedere communi Thebani soli excluduntur, quos Lacedaemonii bello persequendos censent.

50. *Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Ἀλκισθένους, Ῥωμαῖοι μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους κατέστησαν ὀκτὼ, Λεύκιον Οὐαλέριον καὶ Πόπλιον Ἄγκον, ἔτι δὲ Γάϊον Τερέντιον, καὶ Λεύκιον Μενήνιον, πρὸς δὲ τούτοις, Γάϊον Σουλπίκιον, καὶ Τίτον Παπίριον, καὶ Λεύκιον Αἰμίλιον, καὶ Φάβιον Μάρκον· παρὰ δὲ Ἠλείοις Ὀλυμπιὰς ἤχθη δευτέρα πρὸς ταῖς ἑκατὸν, καθ᾽ ἣν ἐνίκα στάδιον Δάμων Θούριος. ἐπὶ δὲ τούτων, Λακεδαιμονίων ἔτη σχεδὸν πεντακόσια τῆς Ἑλλάδος ἐχόντων τὴν ἡγεμονίαν, τὸ θεῖον προεσήμαινεν αὐτοῖς τῆς ἀρχῆς τὴν ἀποβολήν. ὤφθη μὲν γὰρ κατὰ τὸν οὐρανὸν ἐπὶ πολλὰς νύκτας λαμπὰς μεγάλη καομένη, ἀπὸ τοῦ σχήματος ὀνομασθεῖσα πυρίνη δοκίς. μικρὸν δ᾽ ὕστερον ἡττηθέντες οἱ Σπαρτιᾶται παραδόξως μεγάλῃ μάχῃ, τὴν ἡγεμονίαν ἀπέβαλον ἀνελπίστως. ἔνιοι δὲ τῶν φυσικῶν τὴν γένεσιν τῆς λαμπάδος εἰς φυσικὰς αἰτίας ἀνέφερον, ἀποφαινόμενοι τὰ τοιαῦτα φαντάσματα κατηναγκασμένως γίνεσθαι χρόνοις ὡρισμένοις· καὶ περὶ τῶν τοιούτων τούς τε ἐν Βαβυλῶνι Χαλδαίους καὶ τοὺς ἄλλους ἀστρολόγους ποιουμένους προῤῥήσεις ἐναργεῖς*

ἐπιτυγχάνειν. τοὺς δὲ μὴ θαυμάζειν, ὅταν γένηταί τι τοιοῦτον, ἀλλ' ἐὰν μὴ γένηται κατὰ τὰς ἰδίας ἑκάστων περιόδους, αἰωνίοις κινήσεσι καὶ φοραῖς ὡρισμέναις τῶν συντελουμένων. τὴν δ' οὖν λαμπάδα τοσαύτην ἐσχηκέναι λαμπρότητα καὶ δύναμιν τοῦ φωτὸς, ὥστ' ἐπὶ τῆς γῆς σκιὰς ποιεῖν παραπλησίας τῇ σελήνῃ. κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους, Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς ὁρῶν πάλιν ταραττομένην τὴν Ἑλλάδα, πρέσβεις ἀπέστειλε, παρακαλῶν συλλύσασθαι τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, καὶ συνθέσθαι κοινὴν εἰρήνην κατὰ τὰς ὁμολογίας, ἃς πρότερον ἦσαν πεποιημένοι. τῶν δὲ Ἑλλήνων πάντων ἀσμένως προσδεξαμένων τοὺς λόγους, συνέθεντο κοινὴν εἰρήνην αἱ πόλεις πᾶσαι, πλὴν Θηβαίων. Θηβαῖοι γὰρ μόνοι τὴν Βοιωτίαν ὑπὸ μίαν ἄγοντες συντέλειαν, οὐ προσεδέχθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, διὰ τὸ πᾶσιν ἀρέσκειν κατὰ πόλιν γίνεσθαι τοὺς ὅρκους καὶ τὰς σπονδάς. διόπερ ἔκσπονδοι γενηθέντες, ὥσπερ καὶ πρότερον, συνεῖχον τὴν Βοιωτίαν ἐν τῇ καθ' αὑτοὺς μιᾷ συντελείᾳ. ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ Λακεδαιμόνιοι παροξυνθέντες, ἔγνωσαν μεγάλῃ δυνάμει στρατεύειν ἐπ' αὐτοὺς, ὡς κοινοὺς πολεμίους· σφόδρα γὰρ ὑφεωρῶντο τὴν αὔξησιν αὐτῶν, μή ποτε τῆς ὅλης Βοιωτίας ἡγούμενοι, τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης καταλύσωσιν, ἐπιλαβόμενοι καιροῦ. ἔν τε γὰρ τοῖς γυμνασίοις συνεχῶς διατρίβοντες, εὔρωστοι τοῖς σώμασιν ὑπῆρχον, καὶ φύσει φιλοπόλεμοι καθεστῶτες, οὐδενὸς ἔθνους Ἑλληνικοῦ ταῖς ἀνδραγαθίαις ἐλείποντο. εἶχον δὲ καὶ ἡγεμόνας ἐπιφανεῖς ταῖς ἀρεταῖς πολ-

λοὺς μὲν καὶ ἄλλους, μεγίστους δὲ τρεῖς, Ἐπαμινώνδαν, καὶ Γοργίαν, ἔτι δὲ καὶ Πελοπίδαν· ἥ τε πόλις τῶν Θηβαίων, διὰ τῆς τῶν προγόνων ἐπιφανείας ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς χρόνοις, φρονήματος ἦν πλήρης, καὶ μεγάλων ὠρέγετο πραγμάτων. κατὰ μὲν οὖν τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι παρεσκευάζοντο πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ δυνάμεις κατέλεγον, τὰς μὲν πολιτικὰς, τὰς δὲ παρὰ τῶν συμμάχων.

Olymp. CII, 2. Thebani, a sociis deserti, Boeotiae civitates immunes facere, Plataeas autem et Thespias instaurare iubentur. Recusantibus Lacedaemonii bellum inferunt, duce Cleombroto.

51. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Φρασικλείδου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους ὀκτὼ, Πόπλιον Μάνιον, καὶ Γάϊον Ἐρενούκιον, καὶ Γάϊον Σέξστον, καὶ Τιβέριον Ἰούλιον, ἔτι δὲ Λεύκιον Ἀλβίνιον, καὶ Πόπλιον Τρεβώνιον, καὶ Γάϊον Μάλλιον· πρὸς δὲ τούτοις, Λεύκιον Ἀνθέστιον. ἐπὶ δὲ τούτων οἱ μὲν Θηβαῖοι, ἔκσπονδοι γεγονότες, ἠναγκάσθησαν ἀναδέξασθαι μόνοι τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους πόλεμον. οὐδεμιᾷ γὰρ ἐξῆν πόλει συμμαχῆσαι, διὰ τὸ πάσας συντίθεσθαι τὴν κοινὴν εἰρήνην. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, μονωθέντων τῶν Θηβαίων, ἔκριναν πολεμεῖν αὐτοῖς, καὶ τὰς Θήβας ἐξανδραποδίσασθαι. φανερᾶς δὲ οὔσης τῆς τῶν Λακεδαιμονίων παρασκευῆς, καὶ τῶν Θηβαίων ἐρήμων ὄντων συμμάχων, ἅπαντες ὑπελάμβανον αὐτοὺς ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν καταπολεμηθῆναι. διόπερ εὐνοϊκῶς ἐχόντων τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Θηβαίους, συνήλγουν αὐτοῖς ἐπὶ ταῖς προσδοκω-

μέναις συμφοραῖς· οἱ δ' ἀλλοτρίως ἔχοντες περιχαρεῖς ἦσαν, ὡς αὐτίκα μάλα τῶν Θηβαίων ἐξανδραποδισθησομένων. τέλος δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι πολλὴν δύναμιν παρασκευασάμενοι παρέδωκαν αὐτὴν Κλεομβρότῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ πρῶτον μὲν προαπέστειλαν πρέσβεις εἰς Θήβας, προστάττοντες ἁπάσας τὰς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεις ἐᾷν αὐτονόμους, Πλαταιὰς δὲ καὶ Θεσπιὰς οἰκίζειν, καὶ τὴν χώραν τοῖς πρότερον γεγονόσι κυρίοις ἀποκαταστῆσαι. ἀποκριναμένων δὲ τῶν Θηβαίων, ὡς οὔτ' αὐτοὶ πολυπραγμονοῦσι τῶν κατὰ τὴν Λακωνικὴν, οὔτ' ἐκείνοις ἅπτεσθαι προσήκει τῆς Βοιωτίας. γενομένων δὲ τοιούτων ἀποκρίσεων, οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸν Κλεόμβροτον εὐθὺς ἐξέπεμψαν μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὰς Θήβας· οἱ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων σύμμαχοι προθύμως εἶχον εἰς τὸν πόλεμον, ἐλπίζοντες μήτ' ἀγῶνα μήτε μάχην ἔσεσθαι, ἀλλ' ἀκονιτὶ τῶν Βοιωτῶν κρατήσειν.

Castra ad Coroneam movet Cleombrotus. Thebani belli summam Epaminondae permittunt. Prodigia, Epaminondae, cum iter ingrederetur, obiecta. His non deterritus, fauces ad Coroneam occupat.

52. Οὗτοι μὲν οὖν προάγοντες ὡς ἧκον εἰς Χαιρώνειαν, κατεστρατοπέδευσαν, καὶ τοὺς καθυστεροῦντας τῶν συμμάχων ἀνέμενον. οἱ δὲ Θηβαῖοι, διὰ τὴν παρουσίαν τῶν πολεμίων, ἐψηφίσαντο τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας εἰς Ἀθήνας ὑπεκθέσθαι· αὐτοὶ δ' Ἐπαμινώνδαν στρατηγὸν ἑλόμενοι, τούτῳ τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἐπέτρεψαν, συμπαρόντων αὐτῷ Βοιωταρχῶν ἕξ. ὁ δ' Ἐπαμινώνδας, πανδημεὶ τοὺς Θη-

βαίους, τοὺς ἐν ἡλικίᾳ στρατιᾶς ὄντας, καταλέξας εἰς τὴν μάχην, καὶ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν τοὺς εὐθέτους, προῆγε τὴν δύναμιν ἐκ τῶν Θηβῶν, ἔχων τοὺς σύμπαντας οὐ πλείους τῶν ἑξακισχιλίων. κατὰ δὲ τὴν τῆς πόλεως ἔξοδον, τῶν στρατιωτῶν πολλοῖς ἔδοξε δυσχερῆ σημεῖα φανῆναι τῷ στρατοπέδῳ. περὶ γὰρ τὰς πύλας ἀπήντησε τοῖς περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν κήρυξ τυφλὸν ἄνδρα ἀποδεδρακότα κομίζων, καὶ καθάπερ ἦν εἰθισμένον, ἀνηγόρευε κηρύττων, μήτ' ἐξάγειν Θήβηθεν, μήτ' ἀφανίζειν, ἀλλ' ἀπάγοντα πάλιν ἀνασώζειν. οἱ μὲν οὖν πρεσβύτεροι τῶν ἀκουόντων τοῦ κήρυκος, οἰωνὸν ἐποιοῦντο τοῦ μέλλοντος· οἱ δὲ νεώτεροι ἡσυχίαν εἶχον, ἵνα μὴ δόξωσι διὰ δειλίαν ἀνατρέπειν τὸν Ἐπαμινώνδαν τῆς στρατείας. ὁ δ' Ἐπαμινώνδας πρὸς τοὺς λέγοντας, προσέχειν δεῖ τοῖς οἰωνοῖς, εἶπεν,

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

ταύτῃ δὲ τῇ παῤῥησίᾳ καταπληξαμένου τοῦ Ἐπαμινώνδου τοὺς εὐλαβῶς ἔχοντας, ἕτερος οἰωνὸς ἐφάνη δυσχερέστερος τοῦ προτέρου· ὁ γὰρ γραμματεὺς προῆγεν, ἔχων δόρυ καὶ ταινίαν ἐπ' αὐτῷ, καὶ προεσήμαινε τὸ παραγγελλόμενον ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων. πνεύματος δὲ γενομένου, συνέβη τὴν ταινίαν ἀποσπασθῆναι περί τινα στήλην ἐφεστῶσαν τάφῳ· ἦσαν δὲ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ τεθαμμένοι τινὲς Λακεδαιμόνιοι καὶ Πελοποννήσιοι, οἳ μετ' Ἀγησιλάου στρατεύσαντες ἐτελεύτησαν· τῶν δὲ πρεσβυτέρων τινὲς πάλιν ἐντυχόντες, διεμαρτύραντο μὴ προάγειν τὴν δύναμιν, φανερῶς τῶν θεῶν κωλυόντων· ὁ δ'

οὐδὲν αὐτοῖς ἀποκριθεὶς, προῆγε τὸ στρατόπεδον, ἡγούμενος τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν λογισμὸν καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν δικαίων μνήμην αἱρετωτέραν εἶναι τῶν παρόντων σημείων. ὁ μὲν οὖν Ἐπαμινώνδας πεφιλοσοφηκὼς, καὶ τοῖς ἐν παιδείᾳ λογισμοῖς ἐμφρόνως χρησάμενος, παραυτίκα μὲν ὑπὸ πολλῶν μέμψεως ἔτυχεν, ὕστερον δὲ διὰ τῶν κατορθωμάτων δόξας στρατηγικῇ συνέσει διαφέρειν, μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος ἐγένετο τῇ πατρίδι. εὐθὺς γὰρ προαγαγὼν τὴν δύναμιν, καὶ προκαταλαβόμενος τὰ περὶ τὴν Κορώνειαν στενὰ, κατεστρατοπέδευσεν.

Id animadvertens Cleombrotus, exercitum per Phocidem ad Leuctra ducit. Sequuntur Boeoti. Habita deliberatione, an pugna ineunda sit cum hoste numerosiore, Boeotarchae pugnam decernunt. Militum animos, auguriorum superstitione impletos, Epaminondas fictis rumoribus prudenter regit.

53. Ὁ δὲ Κλεόμβροτος, πυθόμενος τοὺς πολεμίους προκατειληφέναι τὰς παρόδους, τὸ μὲν ταύτῃ ποιεῖσθαι τὴν διέξοδον ἀπέγνω, παρευθεὶς δὲ διὰ τῆς Φωκίδος, καὶ διεξελθὼν τὴν παραθαλαττίαν ὁδὸν χαλεπὴν οὖσαν, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀκινδύνως· ἐν παρόδῳ δέ τινα τῶν πολισματίων χειρωσάμενος, καὶ τριήρων ἐγκρατὴς ἐγένετο. μετὰ δὲ ταῦτα καταντήσας εἰς τὰ καλούμενα Λεῦκτρα, κατεστρατοπέδευσε, καὶ τοὺς στρατιώτας ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἀνελάμβανεν. οἱ δὲ Βοιωτοὶ, προάγοντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ὡς ἤγγισαν αὐτοῖς, καὶ λόφους τινὰς ὑπερβαλόντες, ἄφνω κατενόησαν τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπέχοντας ἅπαν τὸ Λευκτρικὸν πεδίον, κατεπλάγησαν, ἰδόντες τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως.

συνεδρευσάντων δὲ τῶν Βοιωταρχῶν, καὶ βουλευομένων, πότερον χρὴ μένειν καὶ πρὸς πολλαπλασίονα δύναμιν διαγωνίζεσθαι, ἢ τὴν ἀναχώρησιν ποιησάμενοι, ἐν τόποις δεξιοῖς συστήσωνται τὴν μάχην, ἔτυχον αἱ γνῶμαι τῶν ἡγεμόνων ἴσαι γενόμεναι. ἓξ γὰρ ὄντων Βοιωταρχῶν, τρεῖς μὲν ᾤοντο δεῖν ἀπάγειν τὴν δύναμιν, τρεῖς δὲ μένειν καὶ διαγωνίζεσθαι· ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Ἐπαμινώνδας συνεξαριθμούμενος, ἀπορίας δ' οὔσης μεγάλης καὶ δυσκρίτου, τῶν Βοιωταρχῶν ὁ ἕβδομος ἧκεν, ὃν πείσας Ἐπαμινώνδας ὁμόψυχον ἑαυτῷ γενέσθαι, ἐπροτέρησε τῆς γνώμης. ὁ μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγὼν τοῦτον τὸν τρόπον ἐκυρώθη. ὁ δ' Ἐπαμινώνδας ὁρῶν τοὺς στρατιώτας δεισιδαιμονοῦντας ἐπὶ τοῖς γεγονόσι σημείοις, ἐφιλοτιμεῖτο διὰ τῆς ἰδίας ἐπινοίας καὶ στρατηγίας μεταθεῖναι τὰς τοῦ πλήθους εὐλαβείας. διόπερ τινῶν προσφάτως παραγεγονότων ἐκ Θηβῶν, ἔπεισεν εἰπεῖν ὅτι τὰ κατὰ τὸν νεὼν τοῦ Ἡρακλέους ὅπλα παραδόξως ἀφανῆ γέγονε, καὶ λόγος ἐν ταῖς Θήβαις διαδέδοται ὡς τῶν ἡρώων τῶν ἀρχαίων ἀνειληφότων αὐτὰ, καὶ βοηθεῖν τοῖς Βοιωτοῖς ἀπεληλυθότων. ἄλλον δὲ κατέστησεν ὡς ἀπὸ Τροφωνίου προσφάτως ἀναβεβηκότα καὶ λέγοντα, διότι προστέταχεν ὁ θεὸς αὐτοῖς, ὅταν ἐν Λεύκτροις νικήσωσιν, ἀγῶνα τιθέναι Διῒ βασιλεῖ στεφανίτην· ἀφ' οὗ δὴ Βοιωτοὶ ταύτην ποιοῦσι τὴν πανήγυριν ἐν Λεβαδείᾳ.

Leandrias exsul Spartanus, antiquum oraculum de Spartanis ad Leuctri tumulum subigendis proferre iubetur. Alia afferunt oraculorum interpretes. Ita milites ad pugnandum inflammantur.

Iason Thessalus per inducias rem dirimere suadet. Sed Lacedaemonii, novis copiis aucti, aciem ad proelium instruunt.

54. Συνήργησε δὲ πρὸς ταύτην τὴν ἐπίνοιαν Λεανδρίας ὁ Σπαρτιάτης, πεφευγὼς μὲν ἐκ Λακεδαίμονος, τότε δὲ συστρατεύων Θηβαίοις. οὗτος γὰρ ἐν ἐκκλησίᾳ προαχθεὶς ἀπέφηνε τὸ παλαιὸν εἶναι λόγιον τοῖς Σπαρτιάταις, ὅτι τότε τὴν ἡγεμονίαν ἀποβαλοῦσιν, ὅταν ἐν Λεύκτροις ὑπὸ Θηβαίων ἡττηθῶσι. προσῆλθον δὲ τῷ Ἐπαμινώνδᾳ καὶ χρησμολόγοι τινὲς ἐγχώριοι, λέγοντες ὅτι περὶ τὸν τάφον τοῦ Λεύκτρου καὶ Σκεδάσου θυγατέρων μεγάλη συμφορᾷ δεῖ περιπεσεῖν Λακεδαιμονίους, διὰ τοιαύτας αἰτίας· Λεῦκτρος ἦν, ἀφ᾽ οὗ τὸ πεδίον τοῦτο ἔσχε τὴν προσηγορίαν. τούτου θυγατέρας, καὶ Σκεδάσου τινὸς ὁμοίως κόρας πρέσβεις Λακεδαιμονίων ἐβιάσαντο· αἱ δὲ ὑβρισθεῖσαι τὴν συμφορὰν οὐκ ἐνέγκασαι, τῇ πατρίδι τῇ πεμψάσῃ τοὺς ὑβριστὰς καταρασάμεναι, τὸν βίον αὐτοχειρίᾳ κατέστρεψαν. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων τοιούτων λεγομένων, καὶ τοῦ Ἐπαμινώνδου συναγαγόντος ἐκκλησίαν, τοὺς στρατιώτας τοῖς οἰκείοις λόγοις προτρεψαμένου πρὸς τὸν ἀγῶνα, πάντες μετέθεντο τὰς γνώμας· καὶ τῆς μὲν δεισιδαιμονίας ἀπελύθησαν, πρὸς δὲ τὴν μάχην εὐθαρσεῖς ταῖς ψυχαῖς κατέστησαν. ἦλθε δὲ καὶ συμμαχία κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν τοῖς Θηβαίοις παρὰ Θετταλῶν, πεζοὶ μὲν χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι, ὧν ἡγεῖτο Ἰάσων. οὗτος ἔπεισε τούς τε Βοιωτοὺς καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀνοχὰς ποιήσασθαι, καὶ τὰ παράλογα τῆς τύχης εὐλαβηθῆναι. γενομένων δὲ τῶν σπονδῶν

Κλεόμβροτος ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐκ τῆς Βοιωτίας, καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ ἄλλη δύναμις μεγάλη Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων, ἡγουμένου Ἀρχιδάμου τοῦ Ἀγησιλάου. οἱ γὰρ Σπαρτιάται, θεωροῦντες τὴν ἑτοιμότητα τῶν Βοιωτῶν, καὶ τὸ θράσος καὶ τὴν ἀπόνοιαν εὐλαβούμενοι, τὴν δευτέραν ἀπεστάλκεισαν δύναμιν, ἵνα τῷ πλήθει τῶν ἀγωνιζομένων περιγένωνται τῆς τῶν πολεμίων τόλμης. συνελθουσῶν δ' εἰς ταὐτὸ τῶν δυνάμεων, αἰσχρὸν εἶναι ὑπέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι, δεδιέναι τὰς τῶν Βοιωτῶν ἀρετάς. διόπερ τὰς σπονδὰς παρ' οὐδὲν ἡγησάμενοι, μετὰ πολλῆς προθυμίας ἀνέκαμψαν εἰς Λεῦκτρα. ἑτοίμων δ' ὄντων καὶ τῶν Βοιωτῶν πρὸς τὴν μάχην, ἐξέταττον ἀμφότεροι τὰς δυνάμεις.

Pugnae ratio ab utraque parte describitur. Inclinatur acies Lacedaemoniorum, horumque rex Cleombrotus occiditur.

55. Καὶ παρὰ μὲν τοῖς Λακεδαιμονίοις οἱ ἀφ' Ἡρακλέους γεγονότες ἡγεμόνες ἐτάχθησαν ἐπὶ τῶν κεράτων, Κλεόμβροτός τε ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου τοῦ βασιλέως υἱός· παρὰ δὲ τοῖς Βοιωτοῖς Ἐπαμινώνδας, ἰδίᾳ τινὶ καὶ περιττῇ τάξει χρησάμενος, διὰ τῆς ἰδίας στρατηγίας περιεποιήσατο τὴν περιβόητον νίκην. ἐκλεξάμενος γὰρ ἐξ ἁπάσης τῆς δυνάμεως τοὺς ἀρίστους, ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος ἔστησε, μεθ' ὧν καὶ αὐτὸς ἔμελλε διαγωνίζεσθαι· τοὺς δ' ἀσθενεστάτους ἐπὶ τὸ ἕτερον κέρας τάξας, παρήγγειλεν αὐτοῖς φυγομαχεῖν, καὶ κατὰ τὴν ἔφοδον τῶν πολεμίων ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ὑποχωρεῖν. διὸ καὶ λοξὴν ποιήσας τὴν φάλαγγα, τῷ τοὺς ἐπιλέκτους ἔχοντι

κέρατι ἔγνω κρίνειν τὴν μάχην. ὡς δ' αἵτε σάλπιγγες ἐσήμαινον παρ' ἀμφοτέροις τὸ πολεμικὸν καὶ κατὰ τὴν πρώτην ὁρμὴν συνηλλάλαξαν αἱ δυνάμεις, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι τοῖς κέρασιν ἀμφοτέροις ἐπῆγον, μηνοειδὲς τὸ σχῆμα τῆς φάλαγγος πεποιηκότες· οἱ δὲ Βοιωτοὶ τῷ μὲν ἑτέρῳ κέρατι ὑπεχώρουν, τῷ δὲ ἑτέρῳ δρόμῳ συνῆπτον τοῖς πολεμίοις· ὡς δὲ συνῆψαν ἀλλήλοις εἰς χεῖρας, τὸ μὲν πρῶτον ἐκθύμως ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, ἰσόῤῥοπος ἦν ἡ μάχη· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν διά τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πυκνότητα τῆς τάξεως πλεονεκτούντων, πολλοὶ τῶν Πελοποννησίων ἀνῃροῦντο. οὐ γὰρ ὑπέμενον ὑπενέγκαι τὸ βάρος τῆς τῶν ἐπιλέκτων ἀνδραγαθίας, ἀλλὰ τῶν ἀντιστάντων οἱ μὲν ἔπιπτον, οἱ δὲ κατετραυματίζοντο, πάσας τὰς πληγὰς ἐναντίας λαμβάνοντες. ἕως μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Κλεόμβροτος ἔζη, πολλοὺς ἔχων τοὺς συνασπίζοντας καὶ προθύμως πρὸ αὐτοῦ ἀποθνήσκοντας, ἄδηλος ἦν ἡ ῥοπὴ τῆς νίκης· ἐπεὶ δ' οὗτος, πάντα κίνδυνον ὑπομένων, οὐκ ἠδύνατο βιάσασθαι τοὺς ἀνθεστηκότας, ἡρωϊκῶς δὲ μαχόμενος, καὶ πολλοῖς τραύμασι περιπεσὼν ἐτελεύτησε, τότε συνδρομῆς γενομένης περὶ τοῦ πτώματος, νεκρῶν πλῆθος ἐσωρεύθη.

Pugnae ad Leuctra exitus Lacedaemoniis exitiosus. Epaminondae et Thebanorum eximia victoria.

56. Ἀναρχίας δὲ γενομένης περὶ τὸ κέρας, οἱ μὲν περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν βαρεῖς ἐγκείμενοι τοῖς Λακεδαιμονίοις, τὸ μὲν πρῶτον τῇ βίᾳ βραχὺ προέωσαν ἐκ τῆς τάξεως τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ Λακεδαι-

μόνιοι περὶ τοῦ βασιλέως ἀγωνισάμενοι λαμπρῶς, τοῦ μὲν σώματος ἐγκρατεῖς ἐγένοντο, τῆς δὲ νίκης οὐκ ἴσχυσαν ἐφικέσθαι. τῶν γὰρ ἐπιλέκτων ὑπερβαλλομένων ταῖς ἀνδραγαθίαις, καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ παρακλήσεως Ἐπαμινώνδου πολλὰ συμβαλλομένης, μόγις ἐβιάσθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀναχωροῦντες, τὴν τάξιν διέλυον, τὸ δὲ τελευταῖον, πολλῶν ἀναιρουμένων, τοῦ δὲ παραγγέλλοντος ἡγεμόνος τετελευτηκότος, ἐγένετο παντελὴς τροπὴ τοῦ στρατοπέδου. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν ἐπικείμενοι τοῖς φεύγουσι, καὶ πολλοὺς τῶν ἐναντίων κατακόψαντες, ἀπηνέγκαντο νίκην ἐπιφανεστάτην. συμβαλόντες γὰρ τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοῖς ὀλίγοις τῶν πολλαπλασίων παραδόξως περιγενόμενοι, μεγάλην δόξαν ἐπ' ἀνδρείᾳ κατεστήσαντο. μεγίστων δ' ἐπαίνων ὁ στρατηγὸς Ἐπαμινώνδας ἠξιώθη, διὰ τῆς ἰδίας ἀνδρείας μάλιστα καὶ στρατηγικῆς συνέσεως τοὺς ἀνικήτους ἡγεμόνας τῆς Ἑλλάδος κατηγωνισμένος. ἔπεσον δ' ἐν τῇ μάχῃ τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων, τῶν δὲ Βοιωτῶν περὶ τριακοσίους· μετὰ δὲ ταῦτα περί τε τῆς τῶν νεκρῶν ἀναιρέσεως καὶ τῆς εἰς Πελοπόννησον ἀπαλλαγῆς τῶν Λακεδαιμονίων σπονδὰς ἐποιήσαντο. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην συμβάντα τοιοῦτον ἔσχε τέλος.

Olymp. CII, 3. Post pugnam ad Leuctra Thebani Orchomeniorum urbem oppugnant; ipsos, mox Phocenses Aetolosque socios accipiunt. Iason, Pheraeorum tyrannus, Locridem petit, Heracleam vastat, Perrhaebiam ingreditur. Argis seditio et caedes immensa scytalismo facta.

57. Τοῦ δ' ἐνιαυσιαίου χρόνου διεληλυθότος,

Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Λυσικίνητος, ἐν Ῥώμῃ δὲ ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρχοι κατεστάθησαν τέσσαρες, Κόϊντος Σερουίλιος, καὶ Λεύκιος Φούριος, ἔτι δὲ Γάϊος Λικίνιος, καὶ Πόπλιος Κοίλιος. ἐπὶ δὲ τούτων Θηβαῖοι μεγάλῃ δυνάμει στρατεύσαντες ἐπ' Ὀρχομενὸν, ἐπεβάλοντο μὲν ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν· Ἐπαμινώνδου δὲ συμβουλεύσαντος, ὅτι τὰ διὰ τῆς ἀνδρείας κατεργασθέντα, τῇ φιλανθρωπίᾳ διαφυλάττειν τοὺς τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας ὀρεγομένους, μετέγνωσαν. διόπερ τοὺς μὲν Ὀρχομενίους εἰς τὴν τῶν συμμάχων χώραν κατέταξαν. μετὰ δὲ ταῦτα Φωκεῖς καὶ Αἰτωλοὺς καὶ Λοκροὺς φίλους ποιησάμενοι, τὴν εἰς Βοιωτίαν ἐπάνοδον ἐποιήσαντο. Ἰάσων δὲ ὁ Φερῶν τύραννος ἀεὶ μᾶλλον αὐξόμενος ἐστράτευσεν εἰς τὴν Λοκρίδα· καὶ τὴν μὲν Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίᾳ διὰ προδοσίας ἑλὼν, ἀνάστατον ἐποίησε, καὶ τὴν χώραν Οἰταίοις καὶ Μηλιεῦσιν ἐδωρήσατο. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τὴν Περῥαιβίαν ἐπιζεύξας, τῶν πόλεων τὰς μὲν λόγοις φιλανθρώποις προσηγάγετο, τὰς δὲ διὰ τῆς βίας ἐχειρώσατο. ταχὺ δὲ τῆς δυναστείας αὐτοῦ στερεουμένης, οἱ τὴν Θετταλίαν οἰκοῦντες ὑφωρῶντο τὴν αὔξησιν αὐτοῦ καὶ τὴν πλεονεξίαν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀργείων ἐγένετο στάσις, καὶ φόνος τοσοῦτος, ὅσος παρ' ἑτέροις τῶν Ἑλλήνων οὐδεπώποτε γεγονέναι μνημονεύεται. ἐκλήθη δὲ ὁ νεωτερισμὸς οὗτος παρὰ τοῖς Ἕλλησι σκυταλισμὸς, διὰ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου ταύτης τυχὼν τῆς προσηγορίας.

Plura de caede Argivorum ob plebem exacerbatam in optimates

58. Ἡ γοῦν στάσις ἐγένετο διὰ τοιαύτας αἰτίας τῆς πόλεως τῶν Ἀργείων δημοκρατουμένης, καί τινων δημαγωγῶν παροξυνόντων τὸ πλῆθος κατὰ τῶν ταῖς ἐξουσίαις καὶ δόξαις ὑπερεχόντων, οἱ διαβαλλόμενοι συστάντες ἔγνωσαν καταλῦσαι τὸν δῆμον. βασανισθέντων δέ τινων ἐκ τῶν συνεργεῖν δοκούντων, οἱ μὲν ἄλλοι, φοβηθέντες τὴν ἐκ τῶν βασάνων τιμωρίαν, ἑαυτοὺς ἐκ τοῦ ζῆν μετέστησαν· ἑνὸς δ' ἐν ταῖς βασάνοις ὁμολογήσαντος καὶ πίστιν λαβόντος, ὁ μὲν μηνυτὴς τριάκοντα τῶν ἐπιφανεστάτων κατηγόρησεν, ὁ δὲ δῆμος, οὐκ ἐλέγξας ἀκριβῶς, ἅπαντας τοὺς διαβληθέντας ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσε. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων ἐν ὑποψίαις ὄντων, καὶ τῶν δημαγωγῶν ψευδέσι διαβολαῖς συνηγορούντων, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξηγριώθη τὸ πλῆθος, ὥστε πάντων τῶν κατηγορουμένων, ὄντων μὲν πολλῶν καὶ μεγαλοπλούτων, καταγνῶναι θάνατον. ἀναιρεθέντων δὲ τῶν δυνατῶν ἀνδρῶν πλειόνων ἢ χιλίων καὶ διακοσίων, καὶ τῶν δημαγωγῶν αὐτῶν ὁ δῆμος οὐκ ἐφείσατο. διὰ γὰρ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, οἱ μὲν δημαγωγοὶ, φοβηθέντες μή τι παράλογον αὐτοῖς ἀπαντήσῃ, τῆς κατηγορίας ἀπέστησαν· οἱ δ' ὄχλοι, δόξαντες ὑπ' αὐτῶν ἐγκαταλελεῖφθαι, καὶ διὰ τοῦτο παροξυνθέντες, ἅπαντας τοὺς δημαγωγοὺς ἀπέκτειναν. οὗτοι μὲν οὖν, ὡσπερεί τινος νεμεσήσαντος δαιμονίου, τῆς ἁρμοζούσης τιμωρίας ἔτυχον· ὁ δὲ δῆμος, παυσάμενος τῆς λύπης, εἰς τὴν προϋπάρχουσαν εὔνοιαν ἀποκατέστη.

Turbae et caedes inter Arcades, excitatae a Lycomede Tegeata.

59. *Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Λυκομήδης ὁ Τεγεάτης ἔπεισε τοὺς Ἀρκάδας εἰς μίαν συντέλειαν συνταχθῆναι, καὶ κοινὴν ἔχειν σύνοδον συνεστῶσαν ἐξ ἀνδρῶν μυρίων, καὶ τούτους ἐξουσίαν ἔχειν περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης βουλεύεσθαι. γενομένης δὲ στάσεως μεγάλης παρὰ τοῖς Ἀρκάσι, καὶ διὰ τῶν ὅπλων διακριθέντων τῶν διαφερομένων, πολλοὶ μὲν ἀνῃρέθησαν, πλείους δὲ τῶν χιλίων καὶ τετρακοσίων ἔφυγον, οἱ μὲν εἰς τὴν Σπάρτην, οἱ δ' εἰς τὴν Παλάντιον. οὗτοι μὲν οὖν ἐκδοθέντες ὑπὸ τῶν Παλαντίων, ὑπὸ τῶν νενικηκότων ἐσφαγιάσθησαν· οἱ δ' εἰς τὴν Σπάρτην φυγόντες ἔπεισαν τοὺς Λακεδαιμονίους εἰς τὴν Ἀρκαδίαν στρατεῦσαι. διόπερ Ἀγησίλαος ὁ βασιλεὺς μετὰ δυνάμεως καὶ τῶν φυγάδων ἐνέβαλεν εἰς τὴν τῶν Τεγεατῶν χώραν, διὰ τὸ δοκεῖν τούτους τῆς στάσεως καὶ τῆς φυγῆς αἰτίους γεγονέναι· πορθήσας δὲ τὴν χώραν, καὶ τῇ πόλει προσβολὰς ποιησάμενος, κατεπλήξατο τῶν Ἀρκάδων τοὺς ἐναντιοπραγοῦντας.*

Thessali, auctore Iasone Pheraeo, principatum Graeciae appetunt. Hic annus fatalis erat tribus regibus: Amyntae R. Macedoniae, Agesipoli R. Lacedaemoniorum, Iasoni Pheraeo. Duris Samius historiae Graecae ab h. an. initium fecit.

60. *Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Ἰάσων ὁ Φερῶν τύραννος, συνέσει τε στρατηγικῇ διαφέρων, καὶ πολλοὺς τῶν περιοίκων εἰς συμμαχίαν προσαγόμενος, ἔπεισε τοὺς Θετταλοὺς ἀντιποιεῖσθαι τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας. ταύτην γὰρ ὥσπερ ἔπαθλον ἀρετῆς προκεῖσθαι τοῖς δυναμένοις αὐτῆς ἀμφισβητῆ-*

σαι. Λακεδαιμονίους γὰρ συνέβαινε περὶ Λεῦκτρα μεγάλῃ συμφορᾷ περιπεπτωκέναι, Ἀθηναίους δὲ μόνον τῆς κατὰ θάλατταν ἀρχῆς ἀντέχεσθαι, Θηβαίους δὲ τῶν πρωτείων ἀξίους μὴ εἶναι, Ἀργείους δὲ, διὰ στάσεις καὶ φόνους ἐμφυλίους, τεταπεινῶσθαι. διόπερ οἱ Θετταλοὶ, προστησάμενοι τῶν ὅλων ἡγεμόνα Ἰάσονα, τούτῳ τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἐπέτρεψαν. ὁ δὲ Ἰάσων, παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, τῶν τε πλησίον ἐθνῶν τινα προσηγάγετο, καὶ πρὸς Ἀμύνταν τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλέα συμμαχίαν ἐποιήσατο. ἴδιον δέ τι συνέβη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν· τῶν γὰρ ἐν δυναστείαις ὄντων τρεῖς ἐτελεύτησαν περὶ τὸν αὐτὸν καιρόν. Ἀμύντας μὲν Θαῤῥαλέου βασιλεύων τῆς Μακεδονίας ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη εἴκοσι καὶ τέτταρα, υἱοὺς ἀπολιπὼν τρεῖς, Ἀλέξανδρον καὶ Περδίκκαν καὶ Φίλιππον. διεδέξατο δὲ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, καὶ ἦρξεν ἐνιαυτόν. ὁμοίως δὲ καὶ Ἀγησίπολις ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς μετήλλαξεν, ἄρξας ἐνιαυτόν· τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος Κλεομένης ὁ ἀδελφὸς, ἐβασίλευσεν ἔτη τριάκοντα καὶ τέτταρα. τρίτος δὲ Ἰάσων ὁ Φεραῖος, ἡγεμὼν ᾑρημένος τῆς Θετταλίας, καὶ δοκῶν ἐπιεικῶς ἄρχειν τῶν ὑποτεταγμένων, ἐδολοφονήθη, ὡς μὲν Ἔφορος γέγραφεν, ὑπό τινων ἑπτὰ νεανίσκων συνομοσαμένων δόξης ἕνεκα· ὡς δ' ἔνιοι γράφουσιν, ὑπὸ Πολυδώρου τἀδελφοῦ. οὕτω δὲ καὶ αὐτὸς διαδεξάμενος τὴν δυναστείαν, ἦρξεν ἐνιαυτόν. Δοῦρις δ' ὁ Σάμιος ὁ ἱστοριογράφος τῆς τῶν Ἑλληνικῶν ἱστορίας ἐντεῦθεν

ἐποιήσατο τὴν ἀρχήν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

Olymp. CII, 4. Iasoni succedit Polydorus: huic, brevi interemto, Alexander; quem Aleuadae, advocato R. Macedoniae, ob crudelitatem, Thessalorum terra expellunt.

61. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Λυσιστράτου, παρὰ Ῥωμαίοις ἐγένετο στάσις, τῶν μὲν οἰομένων δεῖν ὑπάτους, τῶν δὲ χιλιάρχους αἱρεῖσθαι. ἐπὶ μὲν οὖν τινα χρόνον ἀναρχία τὴν στάσιν ὑπέλαβε, μετὰ δὲ ταῦτα ἔδοξε χιλιάρχους αἱρεῖσθαι ἕξ· καὶ κατεστάθησαν Λεύκιος Αἰμίλιος, καὶ Γάϊος Οὐεργίνιος, καὶ Σερούΐλιος Σουλπίκιος, πρὸς δὲ τούτοις, Λεύκιος Κοΐντιος, καὶ Γάϊος Κορνήλιος, ἔτι δὲ Γάϊος Οὐαλέριος. ἐπὶ δὲ τούτων, Πολύδωρος ὁ Φεραῖος, ὁ τῶν Θετταλῶν ἄρξας, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀδελφοῦ ἀνῃρέθη φαρμάκῳ, προκληθεὶς εἰς μέθην· τὴν δὲ δυναστείαν διαδεξάμενος Ἀλέξανδρος ὁ ἀδελφὸς, ἦρξεν ἔτη ἕνδεκα. οὗτος δὲ παρανόμως καὶ βιαίως κτησάμενος τὴν δυναστείαν, ἀκολούθως ταύτῃ τῇ προαιρέσει διῴκει τὰ κατὰ τὴν ἀρχήν. τῶν γὰρ πρὸ αὐτοῦ δυναστῶν ἐπιεικῶς προσφερομένων τοῖς πλήθεσι, καὶ διὰ τοῦτ' ἀγαπωμένων, οὗτος βιαίως καὶ χαλεπῶς ἄρχων ἐμισεῖτο. διὸ καὶ τὴν παρανομίαν φοβηθέντες τῶν Λαρισσαίων τινὲς, οἱ δι' εὐγένειαν Ἀλευάδαι προσαγορευόμενοι, συνέθεντο πρὸς ἀλλήλους καταλῦσαι τὴν δυναστείαν. ἀπελθόντες δ' ἐκ Λαρίσσης εἰς Μακεδονίαν, ἔπεισαν Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα συγκαταλῦσαι τὸν τύραννον. τούτων δὲ περὶ ταῦτα διατριβόντων, ὁ Φεραῖος Ἀλέξανδρος, πυθόμενος τὴν καθ' ἑαυτοῦ παρασκευὴν, κατέλεγε τοὺς

εἰς τὴν στρατείαν εὐθέτους, διανοούμενος ἐν τῇ Μακεδονίᾳ συστήσασθαι τὴν μάχην. ὁ δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ τοὺς ἐκ Λαρίσσης φυγάδας, φθάσας τοὺς πολεμίους ἧκε μετὰ τῆ δυνάμεως εἰς τὴν Λάρισσαν, παρεισαχθεὶς δ᾽ ὑπὸ τῶν Λαρισσαίων ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐκράτησε τῆς πόλεως, πλὴν τῆς ἄκρας. μετὰ δὲ ταῦτα τήν τε ἄκραν ἐπολιόρκησε, καὶ Κράνωνα πόλιν προσαγαγόμενος, ὡμολόγησε μὲν τοῖς Θετταλοῖς ἀποδώσειν τὰς πόλεις, καταφρονήσας δὲ τῆς δόξης, καὶ φρουρὰς ἀξιολόγους εἰσαγαγὼν, αὐτὸς κατεῖχε τὰς πόλεις. ὁ δὲ Φεραῖος Ἀλέξανδρος, καταδιωχθεὶς ἅμα καὶ καταπλαγεὶς, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Φεράς. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Θετταλίαν ἐν τούτοις ἦν.

Lacedaemonios apud Orchomenon Arcades proelio fundunt. Arcades, Thebanis iuncti, Spartam invadere constituunt.

62. Κατὰ δὲ τὴν Πελοπόννησον, Λακεδαιμόνιοι μὲν Πολύτροπον στρατηγὸν ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, ἔχοντα πολιτικοὺς μὲν ὁπλίτας χιλίους, φυγάδας δ᾽ Ἀργείων καὶ Βοιωτῶν πεντακοσίους. οὗτος δὲ παρελθὼν εἰς Ὀρχομενὸν τὸν Ἀρκαδικὸν, παρεφύλαττε τὴν πόλιν ταύτην, οἰκείως διακειμένην πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας. Λυκομήδης δ᾽ ὁ Μαντινεὺς, στρατηγὸς ὢν τῶν Ἀρκάδων, παραλαβὼν τοὺς καλουμένους ἐπιλέκτους, ὄντας πεντακισχιλίους, ἧκεν ἐπὶ τὸν Ὀρχομενόν. προαγαγόντων δὲ τὴν δύναμιν Λακεδαιμονίων ἐκ τῆς πόλεως, ἐγένετο μάχη καρτερά· καθ᾽ ἣν ὅ, τε στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων ἀνῃρέθη, καὶ τῶν ἄλλων εἰς διακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ

συνεδιώχθησαν εἰς τὴν πόλιν. οἱ δὲ Ἀρκάδες, καίπερ νενικηκότες, ὅμως εὐλαβοῦντο τὸ βάρος τῆς Σπάρτης, καὶ καθ' αὑτοὺς οὐχ ὑπέλαβον δυνήσεσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις διαπολεμεῖν. διὸ καὶ παραλαβόντες Ἀργείους τε καὶ Ἠλείους, τὸ μὲν πρῶτον πρέσβεις ἀπέστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀξιοῦντες συμμαχίαν ποιήσασθαι κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν· ὡς δ' οὐδεὶς αὐτοῖς προσεῖχε, διαπρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς Θηβαίους, ἔπεισαν αὐτοὺς συμμαχίαν συνθέσθαι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων. εὐθὺς οὖν οἱ Βοιωτοὶ τὴν δύναμιν ἐξῆγον, προσλαβόμενοι συμμάχους Λοκροὺς τε καὶ Φωκεῖς. οὗτοι μὲν οὖν προῆγον ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, Βοιωταρχούντων Ἐπαμινώνδου καὶ Πελοπίδου. τούτοις γὰρ οἱ ἄλλοι Βοιωτάρχαι παρακεχωρήκεισαν ἑκουσίως τῆς στρατηγίας, διά τε τὴν σύνεσιν καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν ἀνδρῶν. ὡς δὲ κατήντησαν ἐπὶ τὴν Ἀρκαδίαν, ἧκον πρὸς αὐτοὺς πανδημεὶ οἵ τε Ἀρκάδες καὶ Ἠλεῖοι καὶ Ἀργεῖοι καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πάντες. ἀθροισθέντων δὲ πλειόνων ἢ πεντακισμυρίων, οἱ μὲν ἡγεμόνες αὐτῶν συνεδρεύσαντες ἔγνωσαν ἐπ' αὐτὴν βαδίζειν τὴν Σπάρτην, καὶ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν πορθῆσαι.

Iam itaque Lacedaemonii, attritis opibus et abalienatis sociis, Atheniensium auxilium implorant: hi vero pristinarum iniuriarum obliti, libenter subveniunt. Epaminondas in Laconicam impetum facit quadripartito agmine.

63. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, πολλοὺς μὲν ἀποβεβληκότες τῶν νέων ἐν τῇ περὶ Λεῦκτρα συμφορᾷ, οὐκ ὀλίγους δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἥτταις ἀπολωλεκότες, καὶ τὸ σύνολον εἰς ὀλίγους πολιτικοὺς στρατιώτας ὑπὸ

τῆς τύχης συγκεκλεισμένοι, πρὸς δὲ τούτοις, τῶν συμμάχων τῶν μὲν ἀφεστηκότων, τῶν δὲ διὰ τὰς ὁμοίας αἰτίας ὀλιγανδρούντων, εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν ἔπιπτον· διόπερ ἠναγκάζοντο καταφεύγειν ἐπὶ τὴν τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν, οἷς τριάκοντα μὲν τυράννους ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἐπέστησαν, τὰ δὲ τείχη τῆς πόλεως ἐκώλυσαν οἰκοδομεῖν, ἐπεβάλοντο δὲ καὶ τὴν πόλιν ἄρδην ἀναιροῦντες, τὴν Ἀττικὴν ποιῆσαι μηλόβοτον. ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν ἰσχυρότερόν ἐστιν ἀνάγκης καὶ τύχης, δι᾽ ὧν ἐβιάσθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν πολεμιωτάτων δεηθῆναι. ὅμως δ᾽ οὐ διεσφάλησαν τῶν ἐλπίδων. ὁ γὰρ τῶν Ἀθηναίων δῆμος, μεγαλόψυχος ὢν καὶ φιλάνθρωπος, τὴν μὲν τῶν Θηβαίων ἰσχὺν οὐ κατεπλάγησαν, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεύουσιν ἐψηφίσαντο βοηθεῖν πανδημεί· καὶ παραχρῆμα στρατηγὸν καταστήσαντες τὸν Ἰφικράτην ἐξέπεμψαν, καὶ τοὺς νέους αὐθημερὸν, ὄντας μυρίους καὶ δισχιλίους. Ἰφικράτης μὲν οὖν, προθύμους ἔχων τοὺς στρατιώτας, προῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως κατὰ σπουδήν· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, τῶν πολεμίων ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς Λακωνικῆς καταστρατοπεδευόντων, καὶ αὐτοὶ πανδημεὶ τὴν ἐκ τῆς Σπάρτης ἔξοδον ποιησάμενοι, προῆγον ἐπὶ τοὺς ἐναντίους, ταῖς μὲν τῶν στρατιωτῶν δυνάμεσι τεταπεινωμένοι, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς τεθαῤῥηκότες. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν, ὁρῶντες τὴν τῶν Λακεδαιμονίων χώραν δυσείσβολον οὖσαν, τὸ μὲν ἀθρόᾳ τηλικαύτῃ δυνάμει ποιεῖσθαι τὴν ἐμβολὴν οὐχ ἡγοῦντο συμφέ-

ρειν, εἰς τέτταρα δὲ μέρη διελόμενοι σφᾶς αὐτούς, κατὰ πλείονας τόπους ἔκριναν ποιεῖσθαι τὴν ἔφοδον.

IV Thebanorum agmina quibus locis in Laconicam irruperint, describitur. Ischolas, tertio agmini oppositus, ut alter Leonidas celebratur.

64. Ἡ μὲν οὖν πρώτη μερὶς τῶν Βοιωτῶν ἴσην τὴν πορείαν ἐποιήσατο ἐπὶ τὴν Σελλασίαν καλουμένην πόλιν, καὶ τοὺς τῇδε κατοικοῦντας ἀπέστησε τῶν Λακεδαιμονίων. Ἀργεῖοι δέ, κατὰ τοὺς ὅρους τῆς Τεγεάτιδος χώρας ἐμβαλόντες, συνῆψαν μάχην τοῖς φρουροῦσι τὰς παρόδους, καὶ τόν τε ἡγεμόνα τῆς φρουρᾶς Ἀλέξανδρον τὸν Σπαρτιάτην ἀνεῖλον, καὶ τῶν ἄλλων εἰς διακοσίους ἀπέκτειναν· ἐν οἷς ὑπῆρχον καὶ οἱ τῶν Βοιωτῶν φυγάδες. ἡ δὲ τρίτη μερίς, ἐκ τῶν Ἀρκάδων συνεστηκυῖα καὶ στρατιώτας ἔχουσας πλείστους, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Σκιρῖτιν καλουμένην χώραν, ἣν παρεφύλαττεν Ἰσχόλας, ἀνὴρ ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει διαφέρων, μετὰ πολλῶν στρατιωτῶν. οὗτος δὲ τῶν ἐπιφανεστάτων στρατιωτῶν ἐπετελέσατο πρᾶξιν ἡρωϊκὴν καὶ μνήμης ἀξίαν. ὁρῶν γάρ, ὅτι διὰ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, πάντες οἱ συνάψαντες μάχην ἀναιρεθήσονται, τὸ μὲν λιπεῖν τὴν ἐν ταῖς παρόδοις τάξιν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης ἔκρινε, τὸ δὲ διασῶσαι τοὺς στρατιώτας χρήσιμον ἔσεσθαι τῇ πατρίδι, παραδόξως ἀμφοτέρων προενοήθη, καὶ τὴν γενομένην ποτὲ περὶ Θερμοπύλας ἀνδρείαν τοῦ βασιλέως Λεωνίδου φιλοτίμως ἐμιμήσατο. διαλέξας γὰρ τοὺς νέους, τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς τὴν Σπάρτην χρησίμους ἔσεσθαι τῇ κινδυνευούσῃ περὶ τῶν ὅλων· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν πρεσ-

βυτέρων φυλάττων τὴν τάξιν, καὶ πολλοὺς ἀνελὼν τῶν πολεμίων, κυκλωθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων, μετὰ πάντων ἀνῃρέθη. Ἠλεῖοι δὲ τὴν τετάρτην μοῖραν ἔχοντες, καὶ κατ᾽ ἄλλους τόπους πεπταμένους διελθόντες, εἰς τὴν Σελλασίαν παρεγένοντο· εἰς τοῦτον γὰρ τὸν τόπον πᾶσι καταντᾶν παρήγγελτο. ἀθροισθείσης δὲ πάσης τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Σελλασίαν, προῆγον ἐπ᾽ αὐτὴν τὴν Σπάρτην, πορθοῦντες ἅμα καὶ πυρπολοῦντες τὴν χώραν.

Quamvis fortiter resistentibus Lacedaemoniis, Epaminondas totum exercitum ad oppugnandam Spartam convertit. Nihil proficiens, omissa urbe, terram depopulatus cum magna praeda in Arcadiam se recipit. Interea Lacedaemonii, contractis novis copiis, ad futurum certamen instructiores sunt.

65. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, πεντακόσια ἔτη τὴν Λακωνικὴν τετηρηκότες ἀπόρθητον, τότε θεωροῦντες δῃουμένην ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὐκ ἐκαρτέρουν· ἀλλὰ τοῖς θυμοῖς προσπίπτοντες, ἐξεπήδων ἐκ τῆς πόλεως· κωλυόμενοι δ᾽ ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων προϊέναι μακρότερον ἀπὸ τῆς πατρίδος, μή τις ἐπίθηται, ἐπείσθησαν τὴν ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ τῇ πόλει παρέχεσθαι τὴν ἀσφάλειαν. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν διὰ τοῦ Ταϋγέτου καταβαινόντων ἐπὶ τὸν Εὐρώταν, καὶ διαβαινόντων τὸν ποταμόν, σφοδρὸν ὄντα τῷ ῥεύματι κατὰ τὴν χειμερινὴν ὥραν, ὁρῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τεταραγμένην τὴν δύναμιν τῶν ἐναντίων, διὰ τὴν χαλεπότητα τῆς διαβάσεως, καιρὸν ἔλαβον εὔθετον πρὸς τὴν ἐπίθεσιν· καὶ τὰς μὲν γυναῖκας καὶ παῖδας, ἔτι δὲ καὶ τοὺς γεγηρακότας ἀπέλιπον ἐν τῇ πόλει, φυλάττοντας τὴν Σπάρτην· αὐτοὶ δὲ πανδημεὶ συντάξαντες τοὺς νέους, ἐξεχύθη-

σαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ προσπεσόντες ἄφνω τοῖς διαβαίνουσι, πολὺν ἐποιοῦντο φόνον. ἀμυνομένων δὲ τῶν Βοιωτῶν καὶ τῶν Ἀρκάδων, καὶ τῷ πλήθει κυκλούντων τοὺς ἐναντίους, οἱ Σπαρτιᾶται πολλοὺς ἀνῃρηκότες ἐπανῆλθον εἰς τὴν πόλιν, φανερῶς ἐνδεδειγμένοι τὰς ἰδίας ἀνδραγαθίας. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν πάσῃ τῇ δυνάμει καταπληκτικῶς προσβαλόντων τῇ πόλει, οἱ μὲν Σπαρτιᾶται, συνεργὸν ἔχοντες τὴν τῶν τόπων ὀχυρότητα, πολλοὺς μὲν ἀπέκτειναν τῶν προπετῶς βιαζομένων, τέλος δ᾽ οἱ πολιορκοῦντες πᾶσαν εἰσενεγκάμενοι σπουδὴν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπείκαζον βίᾳ χειρώσασθαι τὴν Σπάρτην· ἐπεὶ δὲ τῶν βιαζομένων οἱ μὲν ἀπέθνησκον, οἱ δ᾽ ἐτραυματίζοντο, ἀνεκαλέσαντο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας οἱ περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν· αὐτοὶ δὲ προσελθόντες τῇ πόλει, προεκαλοῦντο τοὺς Σπαρτιάτας εἰς παράταξιν, ἢ ξυνομολογεῖσθαι προσέταττον ἥττους εἶναι τῶν πολεμίων. ἀποκριναμένων δὲ τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτι καιρὸν λαβόντες εὔθετον, διαγωνιοῦνται περὶ τῶν ὅλων, ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τῆς πόλεως. πᾶσαν δὲ τὴν Λακωνικὴν δῃώσαντες, καὶ λαφύρων ἀναρίθμητον πλῆθος ἀθροίσαντες, ἀπεχώρησαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. μετὰ δὲ ταῦτ᾽ Ἀθηναῖοι μὲν, ὑστερηκότες τῶν καιρῶν, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Ἀττικὴν, οὐδὲν πράξαντες μνήμης ἄξιον. τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις παρὰ τῶν συμμάχων ἧκον βοηθήσοντες στρατιῶται τετρακισχίλιοι. πρὸς δὲ τούτοις, προσθέντες τοὺς Εἵλωτας ἠλευθερωμένους προσφάτως χιλίους, καὶ τῶν Βοιωτῶν φυγάδων διακο-

σίους, ἔτι δὲ τῶν σύνεγγυς πόλεων οὐκ ὀλίγους μεταπεμψάμενοι, κατεσκεύαζον δύναμιν ἀντίπαλον τοῖς πολεμίοις. ταύτην δ᾽ ἀθρόαν συνέχοντες καὶ γυμνάζοντες, αἰεὶ μᾶλλον ἐθάῤῥουν, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα.

Epaminondas vero Messenen diu desolatam, nunc expeditioni suae opportunam, summo studio instaurat. Digreditur historicus in urbis Messenae vicissitudines, quas per modum episodii singulatim commemorat.

66. Ἐπαμινώνδας δὲ φύσει μεγαλεπήβολος ὢν καὶ δόξης ὀρεγόμενος αἰωνίου, συνεβούλευε τοῖς τε Ἀρκάσι καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις οἰκίσαι τὴν Μεσσήνην, πολλὰ μὲν ἔτη γεγενημένην ἀνάστατον ὑπὸ Λακεδαιμονίων, τόπον δ᾽ εὔθετον ἔχουσαν κατὰ τῆς Σπάρτης. συγκατατιθεμένων δὲ πάντων, ἀνεζήτησε τοὺς ὑπολελειμμένους τῶν Μεσσηνίων, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς βουλομένους καταλέξας εἰς τὴν πολιτείαν, ἔκτισε τὴν Μεσσήνην, πολλοὺς ποιήσας αὐτῆς οἰκήτορας. τούτοις δὲ κατακληρουχήσας, καὶ τὴν χώραν ἀνοικοδομήσας, ἀνέσωσε πόλιν ἐπίσημον Ἑλληνίδα, καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς ἔτυχε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις. οὐκ ἀνοίκειον δ᾽ εἶναι νομίζω, πολλάκις τῆς Μεσσήνης ἁλούσης καὶ κατασκαφείσης, τὰ περὶ αὐτὴν ἀπ᾽ ἀρχῆς ὡς ἐν κεφαλαίοις παραδραμεῖν. τὸ μὲν οὖν παλαιὸν οἱ ἀπὸ Νηλέως καὶ Νέστορος κατέσχον αὐτὴν μέχρι τῶν Τρωϊκῶν χρόνων· μετὰ δὲ ταῦτ᾽ Ἀγαμέμνονος Ὀρέστης, καὶ οἱ ἀπὸ τούτου μέχρι τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν· ἀπὸ δὲ ταύτης, Κρεσφόντης ἔλαχε τὴν Μεσσηνίαν μερίδα, καὶ οἱ ἀπὸ τούτου μέχρι τινὸς ἐβασίλευσαν αὐτῆς· ὕστερον δὲ τῶν ἀπὸ

Κρεσφόντου τὴν βασιλείαν ἀποβαλόντων, Λακεδαιμόνιοι κύριοι κατέστησαν αὐτῆς. μετὰ δὲ ταῦτα Τηλέκλου τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων ἀποθανόντος ἐν ἀγῶνι, κατεπολεμήθησαν ὑπὸ Λακεδαιμονίων οἱ Μεσσήνιοι. τοῦτον δὲ τὸν πόλεμον εἰκοσαετῆ φασι γενέσθαι, κατομοσαμένων τῶν Λακεδαιμονίων μὴ ἀνακάμψαι εἰς τὴν Σπάρτην, ἐὰν μὴ Μεσσήνην ἕλωσι. τότε δὲ συνέβη τοὺς Παρθενίας ὀνομασθέντας γεννηθῆναι, καὶ κτίσαι τὴν τῶν Ταραντίνων πόλιν. ὕστερον δὲ δουλευόντων Μεσσηνίων τοῖς Λακεδαιμονίοις, Ἀριστομένης ἔπεισε τοὺς Μεσσηνίους ἀποστῆναι τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ πολλὰ κακὰ διειργάσατο τοὺς Σπαρτιάτας· ὅτε καὶ Τυρταῖος ὁ ποιητὴς ὑπὸ Ἀθηναίων ἡγεμὼν ἐδόθη τοῖς Σπαρτιάταις. ἔνιοι δὲ τὸν Ἀριστομένην γεγονέναι φασὶ κατὰ τὸν εἰκοσαετῆ πόλεμον. ὁ δ' ὕστατος ἐγένετο πόλεμος αὐτοῖς, σεισμοῦ μεγάλου γενομένου· καὶ τῆς μὲν Σπάρτης ὅλης σχεδὸν συγχυθείσης, ἀνδρῶν δ' ἐρήμου γενομένης, οἱ Μεσσηνίων περιλειφθέντες ᾤκισαν τὴν Ἰθώμην μετὰ τῶν συναποστατῶν Εἱλώτων, ἀναστάτου γεγενημένης τῆς Μεσσήνης πολλοὺς χρόνους. ἀτυχήσαντες δ' ἐν πᾶσι τοῖς πολέμοις, τὸ τελευταῖον ἀνάστατοι γενόμενοι κατῴκησαν ἐν Ναυπάκτῳ, δόντων αὐτοῖς Ἀθηναίων οἰκητήριον τήνδε τὴν πόλιν. καί τινες μὲν αὐτῶν εἰς Κεφαλληνίαν ἐξέπεσον, τινὲς δ' ἐν Σικελίᾳ Μεσσήνην τὴν ἀπ' ἐκείνων ὀνομασθεῖσαν κατῴκισαν. τὸ δὲ τελευταῖον, κατὰ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς Θηβαῖοι, πείσαντος αὐτοὺς Ἐπαμινώνδου καὶ πανταχόθεν συναγαγόντος τοὺς

Μεσσηνίους, ᾤκισαν τὴν Μεσσήνην, καὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῖς χώραν ἀποκατέστησαν. περὶ μὲν οὖν τὴν Μεσσήνην τοσαύτας καὶ τηλικαύτας συνέβη γενέσθαι μεταβολάς.

Post Thebanorum discessum Laced. et Athenienses de communi terrae marisque imperio paciscuntur. Arcades, duce Lycomede, Pallenen Laconicae expugnant et inde praedam agunt. Boeoti, a Thessalis advocati, in Alexandrum Pheraeum, duce Pelopida, exercitum mittunt, qui Larissam occupat. Idem regem Macedoniae foedere sibi conciliat.

67. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, πάντα τὰ προειρημένα συντελέσαντες ἐν ἡμέραις ὀγδοήκοντα καὶ πέντε, καὶ καταλιπόντες φυλακὴν ἀξιόλογον τῆς Μεσσήνης, ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, παραδόξως ἀποτετριμμένοι τοὺς πολεμίους, ἀπέστειλαν πρεσβευτὰς εἰς τὰς Ἀθήνας τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν Σπαρτιατῶν· καὶ τὰς μὲν ὁμολογίας ἐποιήσαντο περὶ τῆς ἡγεμονίας, ὥστε τῆς μὲν θαλάττης ἄρχειν Ἀθηναίους, τῆς δὲ γῆς τοὺς Λακεδαιμονίους· μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν ἐποιήσαντο κοινὰς τὰς ἡγεμονίας. Ἀρκάδες δὲ Λυκομήδην στρατηγὸν προχειρισάμενοι, καὶ παραδόντες αὐτῷ τοὺς ἐπιλέκτους ὀνομαζομένους, ὄντας πεντακισχιλίους, ἐστράτευσαν ἐπὶ Παλλήνην τῆς Λακωνικῆς· καὶ τὴν μὲν πόλιν βίᾳ χειρωσάμενοι, τοὺς ἐγκαταληφθέντας φρουροὺς τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέκτειναν, ὄντας πλείους τῶν τριακοσίων· τὴν δὲ πόλιν ἐξανδραποδισάμενοι, καὶ τὴν χώραν δῃώσαντες, ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν, φθάσαντες τὴν παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων βοήθειαν. Βοιωτοὶ δὲ, μεταπεμπομένων αὐτοὺς Θετταλῶν ἐπ' ἐλευθερώσει μὲν τῶν πόλεων, κα-

ταλύσει δὲ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Φεραίου τυραννίδος, ἐξαπέστειλαν Πελοπίδαν εἰς Θετταλίαν μετὰ δυνάμεως, δόντες ἐντολὰς αὐτῷ, εἰς τὸ συμφέρον τῶν Βοιωτῶν διοικῆσαι τὰ κατὰ τὴν Θετταλίαν. αὐτὸς δὲ καταντήσας εἰς Λάρισσαν, καὶ καταλαβὼν τὴν ἀκρόπολιν φρουρουμένην ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος, ταύτην μὲν παρέλαβεν, εἰς δὲ τὴν Μακεδονίαν παρελθὼν, καὶ συμμαχίαν ποιησάμενος πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλέα, ὅμηρον ἔλαβε παρ᾽ αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν Φίλιππον, ὃν ἐξέπεμψεν εἰς τὰς Θήβας. τὰ δὲ κατὰ τὴν Θετταλίαν διοικησάμενος ὥς ποτ᾽ ἔδοξεν αὐτῷ συμφέρειν τοῖς Βοιωτοῖς, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκείαν.

Arcades, Argivi, Elei Boeotos sollicitant, ut novo impetu Peloponnesum occupent. Athenienses, re cognita Chabriam contra mittunt, factoque vallo eos arcent. Nihilominus Epaminondas et vallum et oppositum Lacedaemoniorum agmen perrumpit

68. Τούτων δὲ πραχθέντων, Ἀρκάδες καὶ Ἀργεῖοι καὶ Ἠλεῖοι συμφρονήσαντες ἔγνωσαν στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ πρεσβεύσαντες πρὸς Βοιωτοὺς, ἔπεισαν αὐτοὺς κοινωνεῖν τοῦ πολέμου. οἱ δὲ, Ἐπαμινώνδαν καταστήσαντες ἡγεμόνα μετ᾽ ἄλλων Βοιωταρχῶν, ἐξέπεμψαν στρατιώτας πεζοὺς μὲν ἑπτακισχιλίους, ἱππεῖς δ᾽ ἑξακοσίους. Ἀθηναῖοι δὲ πυθόμενοι τὴν Βοιωτῶν στρατιὰν παριοῦσαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐξέπεμψαν δύναμιν καὶ στρατηγὸν ἐπ᾽ αὐτοὺς Χαβρίαν. οὗτος δὲ παρελθὼν εἰς Κόρινθον, καὶ προσλαβόμενος καὶ παρὰ Μεγαρέων καὶ Πελληνέων, ἔτι δὲ Κορινθίων, στρατιώτας, στρατόπεδον συνεστήσατο ἀνδρῶν μυρίων. μετὰ δὲ

ταῦτα Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων παραγενομένων εἰς Κόρινθον, συνήχθησαν οἱ σύμπαντες οὐκ ἐλάττους δισμυρίων. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ὀχυρώσασθαι τὰς παρόδους, καὶ διακωλύειν τοὺς Βοιωτοὺς τῆς εἰς Πελοπόννησον εἰσβολῆς. ἀρξάμενοι δ' ἀπὸ Κεγχρεῶν μέχρι Λεχαίου, σταυρώμασι καὶ βαθείαις τάφροις διελάμβανον τὸν τόπον· ταχὺ δὲ τῶν ἔργων συντελουμένων, διά τε τὴν πολυχειρίαν καὶ τὰς προθυμίας τῶν ἀνδρῶν, ἔφθασαν τοὺς Βοιωτοὺς πάντα τόπον ὀχυρώσαντες. ὁ δ' Ἐπαμινώνδας ἥκων μετὰ τῆς δυνάμεως, ἐπεσκέψατο, καὶ κατανοήσας εὐεφοδώτατον εἶναι τόπον, καθ' ὃν οἱ Λακεδαιμόνιοι παρεφύλαττον, τὸ μὲν πρῶτον προεκαλεῖτο τοὺς πολεμίους εἰς παράταξιν, σχεδὸν τριπλασίους ὄντας τοῖς πλήθησιν· οὐδενὸς δὲ τολμῶντος ἐκτὸς τοῦ τειχίσματος παρελθεῖν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ χαρακώματος ἀμυνομένων ἁπάντων, προσῆγε τὴν βίαν τοῖς πολεμίοις. κατὰ πάντα μὲν οὖν τὸν τόπον ἐγίνοντο προσβολαὶ καρτεραὶ, μάλιστα δὲ κατὰ Λακεδαιμονίους, εὐεφόδων ὄντων καὶ δυσφυλάκτων τῶν τόπων. μεγάλης δὲ φιλοτιμίας γενομένης παρ' ἀμφοτέροις, Ἐπαμινώνδας, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς ἀρίστους τῶν Θηβαίων, μόγις ἐβιάσατο τοὺς Λακεδαιμονίους· διακόψας δὲ τὴν φυλακὴν αὐτῶν, καὶ τὴν δύναμιν διαγαγὼν, παρῆλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, διαπραξάμενος ἔργον οὐδὲν προκατειργασμένων καταδεέστερον.

Troezene et Epidauro relictis, Epaminondas Sicyonem et Phliuntem capit, ipsamque Corinthum petit. Sed urbem felicissime defendit Chabrias, et hostem repellit.

69. Εὐθὺς δὲ ἐπὶ Τροιζῆνα καὶ Ἐπίδαυρον πο-

ρευθεὶς, τὴν μὲν χώραν ἐδῄωσε, τῶν δὲ πόλεων οὐκ ἠδυνήθη κρατῆσαι, διὰ τὸ φρουρὰς ἔχειν ἀξιολόγους. Σικυῶνα δὲ καὶ Φλιοῦντα καί τινας πόλεις καταπληξάμενος προσηγάγετο. στρατεύσας δ' ἐπὶ Κόρινθον, καὶ τῶν Κορινθίων ἐπεξελθόντων, νικήσας μάχῃ, τούτους μὲν ἐντὸς τῶν τειχῶν συνεδίωξε· τῶν δὲ Βοιωτῶν διὰ τὴν εὐημερίαν μετεωρισθέντων, καί τινων προχείρως τολμησάντων διὰ τῆς πύλης εἰς τὴν πόλιν εἰσβιάζεσθαι, οἱ μὲν Κορίνθιοι δείσαντες ἐτράπησαν εἰς τὰς οἰκίας· Χαβρίας δ' ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἐμφρόνως ἅμα καὶ τεθαῤῥηκότως ὑποστὰς, τοὺς μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως, πολλοὺς δὲ τῶν Βοιωτῶν κατέβαλε. γενομένης δὲ φιλοτιμίας, οἱ μὲν Βοιωτοὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν συντάξαντες, ἐπῆγον ἐπὶ τὴν Κόρινθον καταπληκτικῶς· ὁ δὲ Χαβρίας ἀναλαβὼν τοὺς Ἀθηναίους, προῆγεν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ καταλαβόμενος τοὺς ὑπερδεξίους τόπους, ὑπέστη τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον. οἱ μὲν οὖν Βοιωτοὶ, πεποιθότες ταῖς τῶν σωμάτων ῥώμαις καὶ ταῖς ἐν τοῖς συνεχέσι πολέμοις ἐμπειρίαις, τῇ βίᾳ τοὺς Ἀθηναίους ἤλπιζον χειρώσασθαι. οἱ δὲ περὶ τὸν Χαβρίαν ἐκ τόπων ὑπερδεξίων ἀγωνιζόμενοι, αἰ πολλῶν ἐκ τῆς πόλεως χορηγουμένων, οὓς μὲν ἀνῄρουν τῶν βιαζομένων, τοὺς δὲ κατετίτρωσκον. οἱ δὲ Βοιωτοὶ, πολλὰ μὲν κακοπαθήσαντες, οὐδὲν δὲ πρᾶξαι δυνάμενοι, τὴν ἀναχώρησιν ἐποιήσαντο. Χαβρίας μὲν οὖν, ἐπὶ ἀνδρείᾳ καὶ στρατηγίᾳ θαυμασθεὶς τοῦτον τὸν τρόπον ἀπετρίψατο τοὺς πολεμίους.

Succurrunt Laced. milites Galli et Hispani, a Dionysio missi, Corinthi expositi. Nova legatione Artaxerxes Graecos ad pacem adhortatur. Ei cuncti obsequuntur, exceptis Thebanis. Hoc tempore Euphron Sicyonios tyrannide oppressit.

70. Ἐκ δὲ τῆς Σικελίας Κελτοὶ καὶ Ἴβηρες δισχίλιοι κατέπλευσαν εἰς Κόρινθον, ἐκπεμφθέντες ὑπὸ Διονυσίου τοῦ τυράννου συμμαχῆσαι Λακεδαιμονίοις, εἰς μῆνας πέντε τοὺς μισθοὺς εἰληφότες. οἱ δ' Ἕλληνες, πεῖραν αὐτῶν βουλόμενοι λαβεῖν, προῆγον αὐτοὺς, καὶ κατὰ τὰς συμπλοκὰς καὶ μάχας ἀνδραγαθούντων αὐτῶν, πολλοί τε τῶν Βοιωτῶν καὶ τῶν συμμάχων ὑπ' αὐτῶν ἀνῃροῦντο. διόπερ δόξαντες εὐχειρίᾳ καὶ ἀνδρείᾳ διαφέρειν, καὶ πολλὰς χρείας παρασχόμενοι, καὶ τιμηθέντες ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, τοῦ θέρους λήγοντος ἐξαπεστάλκησαν εἰς τὴν Σικελίαν. μετὰ δὲ ταῦτα Φίλισκος μὲν ὑπ' Ἀρταξέρξου τοῦ βασιλέως ἀποσταλεὶς κατέπλευσεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, παρακαλῶν τοὺς Ἕλληνας διαλύσασθαι μὲν τοὺς πολέμους, εἰρήνην δὲ κοινὴν συνθέσθαι. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἀσμένως ὑπήκουσαν· Θηβαῖοι δὲ κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν, ὅλην τὴν Βοιωτίαν ὑπὸ μίαν ἀγαγόντες συντέλειαν, οὐ προσεδέχθησαν. ἀπογνωσθείσης δὲ τῆς κοινῆς εἰρήνης, ὁ μὲν Φίλισκος καταλιπὼν τοῖς Λακεδαιμονίοις δισχιλίους ἐπιλέκτους μισθοφόρους, ἔχοντας τοὺς μισθοὺς, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Εὔφρων ὁ Σικυώνιος, διαφέρων θράσει καὶ ἀπονοίᾳ, συνεργοὺς λαβὼν Ἀργείους, ἐπέθετο τυραννίδι. κρατήσας δὲ τῆς ἐπιβολῆς, τετταράκοντα τοὺς εὐπορωτάτους τῶν Σικυωνίων ἐφυγάδευσε, δημεύσας αὐτῶν

τὰς οὐσίας· καὶ πολλῶν χρημάτων κυριεύσας, μισθοφόρους ἤθροισε, καὶ τῆς πόλεως ἐδυνάστευσεν.

Olymp. CIII, 1. In Macedonia in locum Alexandri Ptolemaeus Alorites rex succedit. In Boeotia post Epaminondam res gerit Pelopidas, assumto socio Ismenia. Vterque Alexandrum Pheraeum conveniens, cum inopinato caperentur, Thebani autem auxilio missi includerentur, Epaminondas, tunc privatus militans, ad imperium revocatus, exercitum servavit. Boeotarchis multa irrogata.

71. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Ναυσιγένους, ἐν Ῥώμῃ χιλίαρχοι κατεστάθησαν ἀντὶ τῶν ὑπάτων τέτταρες, Λεύκιος Παπίριος, Λεύκιος Μενήνιος, Σερούϊος Κορνήλιος, Σερούϊος Σουλπίκιος· παρὰ δὲ Ἠλείοις Ὀλυμπιὰς ἤχθη τρίτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Πυθόστρατος Ἀθηναῖος. ἐπὶ δὲ τούτων Πτολεμαῖος ὁ Ἀλωρίτης ὁ Ἀμύντου υἱὸς ἐδολοφόνησεν Ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἐβασίλευσε τῆς Μακεδονίας ἔτη τρία. κατὰ δὲ τὴν Βοιωτίαν Πελοπίδας, ἐφάμιλλος ὢν τῷ Ἐπαμινώνδᾳ τῇ κατὰ πόλεμον δόξῃ, καὶ θεωρῶν ἐκεῖνον τὰ περὶ τὴν Πελοπόννησον συμφερόντως κατεσκευακότα τοῖς Βοιωτοῖς, ἔσπευδε τὰ ἐκτὸς Πελοποννήσου δι' ἑαυτοῦ προσάγεσθαι τοῖς Θηβαίοις· παραλαβὼν δὲ Ἰσμηνίαν, ἄνδρα φίλον μὲν ἑαυτοῦ, θαυμαζόμενον δ' ἐπ' ἀρετῇ, παρῆλθεν εἰς Θετταλίαν. καταντήσας δὲ πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν Φερῶν τύραννον, ἀλόγως συνελήφθη μετὰ Ἰσμηνίου, καὶ εἰς φυλακὴν παρεδόθη. Θηβαίων δ' ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι παροξυνθέντων, καὶ ταχέως εἰς τὴν Θετταλίαν ἐκπεμψάντων ὁπλίτας μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δ' ἑξακοσίους, φοβηθεὶς Ἀλέξανδρος ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ συμμαχίας. ᾧ παραχρῆμα ὁ δῆμος

ἐξέπεμψε ναῦς μὲν τριάκοντα, στρατιώτας δὲ χιλίους, ὧν ἦν στρατηγὸς Αὐτοκλῆς. ἐν ὅσῳ δ' οὗτος περιέπλει τὴν Εὔβοιαν, Θηβαῖοι κατήντησαν εἰς Θετταλίαν. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου πεζὴν δύναμιν ἠθροικότος, καὶ ἱππεῖς πολλαπλασίους ἔχοντος τῶν Βοιωτῶν, τὸ μὲν πρῶτον οἱ Βοιωτοὶ διὰ μάχης ἔκρινον λῦσαν τὸν πόλεμον, συνεργοὺς ἔχοντες τοὺς Θετταλούς· ὡς δ' οὗτοι μὲν αὐτοὺς ἐγκατέλιπον, Ἀθηναῖοι δὲ καί τινες ἄλλοι σύμμαχοι παρεγένοντο τῷ Ἀλεξάνδρῳ, τὰ δὲ σῖτα καὶ ποτὰ καὶ τἄλλα πάντα ὑπελείπετο τοῖς Βοιωτοῖς, ἔγνωσαν οἱ Βοιωτάρχαι τὴν εἰς οἶκον ἐπάνοδον ποιεῖσθαι. ἀναζευξάντων δ' αὐτῶν, καὶ τῆς πορείας οὔσης διὰ χώρας πεδιάδος, Ἀλέξανδρος ἐπηκολούθει πολλοῖς ἱππεῦσι, καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς οὐραγίας ἐπέθετο. τῶν δὲ Βοιωτῶν οἱ μὲν κατακοντιζόμενοι συνεχῶς ἀπέθνησκον, οἱ δὲ τραύμασι περιέπιπτον. τέλος δ' οὔτε μένειν οὔτε προάγειν ἐώμενοι, εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν ἐξέπιπτον, ἅτε δὴ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιζόντων. ἤδη δ' αὐτῶν τὴν σωτηρίαν ἀπογινωσκόντων, Ἐπαμινώνδας ἰδιωτεύων κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν κατεστάθη στρατηγός· εὐθύς τε διαλέξας τούς τε ψιλοὺς καὶ τοὺς ἱππεῖς, τούτους μὲν αὐτὸς ἀνέλαβε, καὶ ταχθεὶς ἐπὶ τῆς οὐραγίας, διὰ τούτων ἀνέστελλε τοὺς ἐπακολουθοῦντας πολεμίους, καὶ πολλὴν ἀσφάλειαν παρείχετο τοῖς προηγουμένοις ὁπλίταις. ποιούμενος δὲ μάχας ἐξ ὑποστροφῆς, καὶ τάξει φιλοτέχνῳ χρώμενος, διέσωσε τὸ στρατόπεδον. αἰεὶ δὲ μᾶλλον διὰ τῶν κατορθωμάτων αὔξων τὴν ἰδίαν εὐδοξίαν, μεγάλης

ἀποδοχῆς ἐτύγχανε παρά τε τοῖς πολίταις καὶ τοῖς συμμάχοις. οἱ δὲ Θηβαῖοι τοὺς τότε Βοιωταρχήσαντας καταδικάσαντες πολλοῖς χρήμασιν ἐζημίωσαν.

Causam affert historicus, cur Epaminondae imperium abrogatum fuerit. Arcades proelio vincunt Lacedaemonii. Tum novos impetus veriti, Megalopolin condiderunt Arcades.

72. Ἐπιζητουμένης δὲ τῆς αἰτίας πῶς ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ ἰδιώτης ὢν ἐστρατεύετο μετὰ τῶν εἰς Θετταλίαν ἀποσταλέντων, ἀποδοτέον τὸν οἰκεῖον λόγον τῆς ἀπολογίας. τῇ μάχῃ τῇ περὶ Κόρινθον Ἐπαμινώνδας διακόψας τὴν ἐπὶ τοῦ προτειχίσματος φυλακὴν τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δυνάμενος πολλοὺς ἀνελεῖν τῶν πολεμίων, ἠρκέσθη τῷ προτερήματι, καὶ τῆς ἐπὶ πλεῖον μάχης ἀπέστη. γενομένης δὲ περὶ αὐτὸν ἱκανῆς ὑποψίας, ὡς πεφεισμένου τῶν Λακεδαιμονίων ἰδίας ἕνεκα χάριτος, οἱ φθονοῦντες αὐτοῦ τῇ δόξῃ καιρὸν ἔλαβον εὐλόγου διαβολῆς. ἐπενεγκάντων οὖν αὐτῷ προδοσίας ἔγκλημα, τὸ πλῆθος παροξυνθὲν ἀπέστησεν αὐτὸν τῆς Βοιωταρχίας, καὶ ἰδιώτην ποιήσαν ἐξαπέστειλε μετὰ τῶν ἄλλων. ὡς δὲ ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐξήλειψε τὰς καθ᾽ ἑαυτοῦ διαβολάς, τότε ὁ δῆμος ἀποκατέστησεν αὐτὸν εἰς προγεγενημένην εὐδοξίαν. μετ᾽ ὀλίγον δὲ χρόνον Λακεδαιμονίοις πρὸς Ἀρκάδας ἐγένετο μεγάλη μάχη, ἐν ᾗ ἐνίκησαν Λακεδαιμόνιοι ἐπιφανῶς. μετὰ γὰρ τὴν ἐν Λεύκτροις ἧτταν ἓν τοῦτο πρῶτον αὐτοῖς παράδοξον εὐτύχημα ἐγένετο. ἔπεσον γὰρ Ἀρκάδων μὲν ὑπὲρ τοὺς μυρίους, Λακεδαιμονίων δ᾽ οὐδείς. προεῖπον δ᾽ αὐτοῖς αἱ Δωδωνίας ἱέρειαι διότι πόλεμος οὗτος Λακεδαιμονίοις ἄδακρυς ἔσται. μετὰ δὲ τὴν

μάχην οἱ Ἀρκάδες, φοβηθέντες τὰς τῶν Λακεδαιμονίων εἰσβολὰς, ἔκτισαν ἐπί τινος ἐπικαίρου τόπου τὴν ὀνομαζομένην Μεγάλην πόλιν, συῤῥίψαντες εἰς αὐτὴν κώμας τετταράκοντα τῶν ὀνομαζομένων Μαιναλίων καὶ Παῤῥασίων Ἀρκάδων· καὶ τὰ μὲν κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἐν τούτοις ἦν.

In Sicilia Dionysius bellum in Carthaginienses redintegrat, eorumque agros invadit. Sed hi, celeriter missa classe, eius conatus reprimunt. Mox Dionysius moritur: sequitur Dionysius filius.

73. Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, Διονύσιος ὁ τύραννος ἔχων δυνάμεις ἀξιολόγους, καὶ τοὺς Καρχηδονίους ὁρῶν οὐκ εὖ διακειμένους πρὸς τὸν πόλεμον, διά τε τὴν γεγενημένην παρ' αὐτοῖς λοιμικὴν νόσον, καὶ τὴν ἀπόστασιν τῶν Λιβύων, ἔγνω στρατεύειν ἐπ' αὐτούς. οὐκ ἔχων δὲ πρόφασιν ἀξιόλογον τῆς διαφορᾶς, προσεποιήθη κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τοὺς Φοίνικας ἐπιβεβηκέναι τῆς ὑπ' αὐτὸν χώρας. παρασκευασάμενος οὖν πεζοὺς μὲν τρισμυρίους, ἱππεῖς δὲ τρισχιλίους, τριήρεις δὲ τριακοσίας καὶ τὴν ἁρμόζουσαν τῇ δυνάμει ταύτῃ παρασκευὴν, ἐνέβαλεν εἰς τὴν ὑπὸ Καρχηδονίους χώραν· καὶ Σελινοῦντα μὲν καὶ Ἔντελλαν εὐθὺς προσηγάγετο, καὶ τὴν χώραν πᾶσαν πορθήσας, καὶ τῆς πόλεως τῶν Ἐρυκίνων ἐγκρατὴς γενόμενος, ἐπολιόρκησε Λιλύβαιον. πολλῶν δ' ὄντων ἐν αὐτῷ στρατιωτῶν, τὴν πολιορκίαν ἔλυσεν. ἀκούσας δὲ τὰ νεώρια τῶν Καρχηδονίων ἐμπεπρῆσθαι, καὶ δόξας πάντα τὸν στόλον αὐτῶν διεφθάρθαι, κατεφρόνησε, καὶ τῶν ἰδίων τριήρων ἑκατὸν μὲν καὶ τριάκοντα τὰς ἀρίστας ἀπέστειλεν εἰς τὸν τῶν Ἐρυκίνων λιμένα, τὰς δ' ἄλλας ἁπάσας ἐξέ-

πεμψεν εἰς τὰς Συρακούσας. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι παραδόξως διακοσίας ναῦς πληρώσαντες, ἐπέπλευσαν ταῖς ὁρμούσαις ἐν τῷ λιμένι τῶν Ἐρυκίνων· ἀνελπίστου δὲ τῆς ἐπιθέσεως γενομένης, ἀπήγαγον τῶν τριήρων τὰς πλείστας. μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ χειμῶνος ἐνστάντος ἀνοχὰς ποιησάμενοι, διεχωρίσθησαν εἰς τὰς οἰκείας ἑκάτεραι πόλεις· μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον Διονύσιος εἰς ἀῤῥωστίαν ἐμπεσὼν ἐτελεύτησε, δυναστεύσας ἔτη τριάκοντα καὶ ὀκτώ· τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος ὁ υἱὸς Διονύσιος ἐτυράννευσεν ἔτη δώδεκα.

Adiicitur mortis causa. Athenis carmine victor proclamatus, prae gaudio vino nimis indulgens occubuit. Oraculo ipsi praedictum erat tum moriturum, cum se meliores vicisset.

74. Οὐκ ἀνοίκειον δ' ἐστὶ τῆς ὑποκειμένης ἱστορίας διελθεῖν τάς τε αἰτίας τῆς τελευτῆς, καὶ τὰ συμβάντα τούτῳ τῷ δυνάστῃ περὶ τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς. Διονυσίου τοίνυν δεδιδαχότος Ἀθήνησι Ληναίοις τραγῳδίαν, καὶ νικήσαντος, τῶν ἐν τῷ χορῷ τις ᾄδων, ὑπολαβὼν τιμηθήσεσθαι λαμπρῶς ἐὰν πρῶτος ἀπαγγείλῃ τὴν νίκην, διέπλευσεν εἰς τὴν Κόρινθον. καταλαβὼν δ' ἐκεῖ ναῦν ἐκπλέουσαν εἰς Σικελίαν, καὶ μετεμβὰς εἰς ταύτην, οὐρίοις ἐχρήσατο πνεύμασι, καὶ καταπλεύσας εἰς Συρακούσας, συντόμως ἀπήγγειλε τῷ τυράννῳ τὴν νίκην. ὁ δὲ Διονύσιος τοῦτον μὲν ἐτίμησεν, αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἐγένετο, καὶ τοῖς θεοῖς εὐαγγέλια θύσας, πότους καὶ μεγάλας εὐωχίας ἐπετέλεσεν. ἑστιῶν δὲ λαμπρῶς τοὺς φίλους, καὶ κατὰ τοὺς πότους φιλοτιμότερον τῇ μέθῃ δοὺς ἑαυτόν, εἰς ἀῤῥωστίαν σφοδροτέραν ἐνέπεσε, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐμφορηθέντων ὑγρῶν,

ἔχων δὲ παρὰ θεῶν λόγιον τότε τελευτήσειν, ὅταν τῶν κρειττόνων περιγένηται, τὸν χρησμὸν ἀνέφερεν ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους, ὑπολαμβάνων τούτους κρείττους ἑαυτοῦ εἶναι. διὸ καὶ πρὸς αὐτοὺς πλεονάκις πεπολεμηκὼς, εἰώθει κατὰ τὰς νίκας ὑποφεύγειν καὶ ἑκουσίως ἡττᾶσθαι, ἵνα μὴ δόξῃ τῶν ἰσχυροτέρων γεγονέναι κρείττων. οὐ μὴν ἠδυνήθη γε τῇ πανουργίᾳ κατασοφίσασθαι τὴν ἐκ τῆς πεπρωμένης ἀνάγκην, ἀλλὰ ποιητὴς ὢν κακὸς καὶ διακριθεὶς ἐν Ἀθήναις, ἐνίκησε τοὺς κρείττονας ποιητάς. εὐλόγως οὖν, κατὰ τὸν χρησμὸν, διὰ τὸ περιγενέσθαι τῶν κρειττόνων, ἐπακολουθοῦσαν ἔσχε τὴν τοῦ βίου τελευτήν. ὁ δὲ Διονύσιος ὁ νεώτερος διαδεξάμενος τὴν τυραννίδα, πρῶτον τὰ πλήθη συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, παρεκάλεσε τοῖς οἰκείοις λόγοις τηρεῖν τὴν πατροπαράδοτον πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν· ἔπειτα τὸν πατέρα μεγαλοπρεπῶς θάψας κατὰ τὴν ἀκρόπολιν πρὸς ταῖς βασιλίσι καλουμέναις πύλαις, ἠσφαλίσατο τὰ κατὰ τὴν ἀρχήν.

Olymp. CIII, 2. Alexandri Pheraei in Scotussaeos facinus immane. Epaminondae in Peloponneso progressus. Pelopidas liberatur. Chares, dux Atheniensium, Phliasios contra Argivos defendit, duobus proeliis victor.

75. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνῃσι Πολυζήλου, κατὰ μὲν τὴν Ῥώμην ἀναρχία διά τινας πολιτικὰς στάσεις ἐγένετο· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα Ἀλέξανδρος ὁ Φερῶν τύραννος ἐν τῇ Θετταλίᾳ περί τινων ἐγκαλέσας τῇ πόλει τῶν Σκοτουσσαίων, ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς ἐκκλησίαν καὶ περιστήσας τοὺς μισθοφόρους, ἅπαντας ἀπέσφαξε· τὰ δὲ σώματα τῶν τετελευτηκότων ῥί-

ψας εἰς τὴν πρὸ τῶν τειχῶν τάφρον, τὴν πόλιν διήρπασεν. Ἐπαμινώνδας δὲ Θηβαῖος μετὰ δυνάμεως ἐμβαλὼν εἰς Πελοπόννησον, τοὺς Ἀχαιοὺς καί τινας ἄλλας πόλεις προσήγαγε· Δύμην δὲ καὶ Ναύπακτον καὶ Καλυδῶνα φρουρουμένην ὑπ' Ἀχαιῶν ἠλευθέρωσεν. ἐστράτευσαν δὲ καὶ εἰς Θετταλίαν Βοιωτοὶ, καὶ Πελοπίδαν ἐκομίσαντο παρ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Φερῶν τυράννου. Φλιασίοις δὲ πολεμουμένοις ὑπ' Ἀργείων, Χάρης ὑπ' Ἀθηναίων πεμφθεὶς στρατηγὸς μετὰ δυνάμεως ἐβοήθησε τοῖς Φλιασίοις πολιορκουμένοις· νικήσας δὲ τοὺς Ἀργείους δυσὶ μάχαις, καὶ τὴν ἀσφάλειαν περιποιήσας τοῖς Φλιασίοις, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Olymp. CIII, 3. Oropum Themesion, Eretriae tyrannus, capit. Athenienses vindicatam urbem Thebanis ut depositum tradunt. Urbs Cos in singularem tum splendorem evecta. Belli inter Lacedaemonios et Boeotos finis. Adiicitur recensus virorum doctrina excellentium.

76. Τοῦ δ' ἐνιαυσιαίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Κηφισόδωρος, ἐν Ῥώμῃ δ' ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους ὁ δῆμος τέσσαρας κατέστησε, Λεύκιον Φούριον, Παῦλον Μάλλιον, Σερούϊον Σουλπίκιον, καὶ Σερούϊον Κορνήλιον. ἐπὶ δὲ τούτων Θεμεσίων ὁ Ἐρετρίας τύραννος Ὠρωπὸν κατελάβετο· ταύτην δὲ τὴν πόλιν οὖσαν Ἀθηναίων παραλόγως ἀπέβαλε. τῶν γὰρ Ἀθηναίων στρατευσάντων ἐπ' αὐτὸν καὶ πολὺ ταῖς δυνάμεσιν ὑπερεχόντων, οἱ Θηβαῖοι βοηθήσαντες αὐτῷ, καὶ παραλαβόντες ἐν παρακαταθήκῃ τὴν πόλιν, οὐκ ἀπέδωκαν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Κῷοι μετῴκησαν εἰς τὴν νῦν οἰκουμένην πόλιν, καὶ κατεσκεύασαν αὐτὴν

ἀξιόλογον. πλῆθός τε γὰρ ἀνδρῶν εἰς ταύτην ἠθροίσθη, καὶ τείχη πολυτελῆ κατεσκευάσθη, καὶ λιμὴν ἀξιόλογος. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χρόνων αἰεὶ μᾶλλον ηὐξήθη προσόδοις τε δημοσίαις καὶ τοῖς τῶν ἰδιωτῶν πλούτοις, καὶ τὸ σύνολον, ἐνάμιλλος ἐγένετο ταῖς πρωτευούσαις πόλεσιν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἀποστείλας πρέσβεις, ἔπεισε τοὺς Ἕλληνας τοὺς μὲν πολέμους καταλύσασθαι, καὶ κοινὴν εἰρήνην συνθέσθαι πρὸς ἀλλήλους. διόπερ ὅ, τε Λακωνικὸς καὶ Βοιωτικὸς κληθεὶς πόλεμος κατελύθη, πλείω μείνας ἐτῶν πέντε, τὴν ἀρχὴν λαβὼν ἀπὸ τῶν Λευκτρικῶν. ὑπῆρξαν δὲ κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἄνδρες κατὰ παιδείαν ἄξιοι μνήμης, Ἰσοκράτης τε ὁ ῥήτωρ καὶ οἱ τούτου γενόμενοι μαθηταί, καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος, ἔτι δὲ Ἀναξιμένης ὁ Λαμψακηνός, καὶ Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος· ἔτι δὲ τῶν Πυθαγορικῶν φιλοσόφων οἱ τελευταῖοι· Ξενοφῶν τε ὁ τὰς ἱστορίας συγγραψάμενος, ἐσχατόγηρως ὤν· (μέμνηται γὰρ τῆς Ἐπαμινώνδου τελευτῆς μετ' ὀλίγον χρόνον γεγενημένης) Ἀρίστιππός τε καὶ Ἀντισθένης· πρὸς δὲ τούτοις Αἰσχίνης ὁ Σφήττιος ὁ Σωκρατικός.

Olymp. CIII, 4. Vix pacata Graecia, disceptatio inter Arcades et Eleos de Triphylia diu agitata novum bellum parit. Arcadum socii Athenienses. In Macedonia Perdiccas rex succedit Ptolemaeo Aloriti.

77. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνῃσι Χίωνος, ἐν Ῥώμῃ ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρχοι κατεστάθησαν, Κόϊντος Σερουΐος, καὶ Γάϊος Οὐετούριος, καὶ Αὖλος Κορνήλιος· πρὸς δὲ τούτοις Μάρκος Κορνήλιος καὶ

Μάρκος Φάβιος. ἐπὶ δὲ τούτων εἰρήνης οὔσης κατὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, πάλιν ἀρχαὶ πολέμων συνέστησάν τισι τῶν πόλεων, καὶ νεωτέρων πραγμάτων καινοτομία παράλογος. οἱ γὰρ τῶν Ἀρκάδων φυγάδες, ὁρμηθέντες ἐξ Ἤλιδος, κατελάβοντο τῆς ὀνομαζομένης Τριφυλίας χωρίον ὀχυρὸν, ὃ προσηγόρευται Λασίων. ἐκ πολλῶν δὲ χρόνων περὶ τῆς Τριφυλίας ἠμφισβήτουν Ἀρκάδες καὶ Ἠλεῖοι, καὶ κατὰ τὰς ἑκατέρων ἐν ταῖς μεταβολαῖς ὑπεροχὰς ἐναλλὰξ ἐκυρίευον τῆς χώρας· κατὰ δὲ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς τῶν Ἀρκάδων κρατούντων τὴν Τριφυλίαν, προφάσει τῶν φυγάδων ἀφῃροῦντο ταύτην τῶν Ἀρκάδων οἱ Ἠλεῖοι. διὸ καὶ παροξυνθέντες οἱ Ἀρκάδες, τὸ μὲν πρῶτον πρέσβεις ἐξαποστείλαντες, ἀπῄτουν τὸ χωρίον· ὡς δ' οὐδεὶς αὐτοῖς προσεῖχε, μετεπέμψαντο παρ' Ἀθηναίων συμμαχίαν, καὶ μετὰ ταύτης ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸν Λασίωνα. τῶν δὲ Ἠλείων βοηθησάντων τοῖς φυγάσιν, ἐγένετο μάχη πλησίον τοῦ Λασίωνος, καὶ τῶν Ἀρκάδων πολλαπλασίων ὄντων, ἡττήθησαν οἱ Ἠλεῖοι, καὶ πλείους τῶν διακοσίων στρατιωτῶν ἀπέβαλον. ταύτης δὲ ἀρχῆς τοῦ πολέμου γενομένης, συνέβη τὴν διαφορὰν ἐπὶ πλέον προβῆναι τοῖς Ἀρκάσι καὶ τοῖς Ἠλείοις. εὐθὺς γὰρ οἱ μὲν Ἀρκάδες, μετεωρισθέντες τῷ προτερήματι, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὴν Ἠλείαν, καὶ εἷλον πόλεις, Μάργανα καὶ Κρόνιον, ἔτι δὲ Κυπαρισσίαν καὶ Κορυφάσιον. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, κατὰ τὴν Μακεδονίαν Πτολεμαῖος μὲν ὁ Ἀλωρίτης ἐδολοφονήθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Περδίκκα, βασιλεύ-

σας ἔτη τρία· τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος ὁ Περδίκκας, ἐβασίλευσε τῆς Μακεδονίας ἔτη πέντε.

Olymp. CIV, 1. De ludis Olympicis Pisatae cum Eleis disceptaverunt. Inita pugna Pisatae victores abierunt, a quibus ludi administrati sunt. Epaminondae exhortatio ad Thebanos, ut maris imperium capesserent.

78. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Τιμοκράτους, ἐν Ῥώμῃ μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλίαρχοι τρεῖς κατεστάθησαν, Τίτος Κοΐντιος, Σερούϊος Κορνήλιος, καὶ Σερούϊος Σουλπίκιος· Ὀλυμπιὰς δὲ ὑπὸ Πισάτων καὶ Ἀρκάδων ἤχθη τετάρτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Φωκίδης Ἀθηναῖος. ἐπὶ δὲ τούτων Πισάται μὲν ἀνανεωσάμενοι τὸ παλαιὸν ἀξίωμα τῆς πατρίδος, καί τισι μυθικαῖς καὶ παλαιαῖς ἀποδείξεσι χρώμενοι, τὴν θέσιν τῆς Ὀλυμπιακῆς πανηγύρεως αὑτοῖς προσήκειν ἀπεφαίνοντο. κρίνοντες δὲ τὸν παρόντα καιρὸν εὔθετον ἔχειν ἀμφισβητῆσαι τοῦ ἀγῶνος, συμμαχίαν ἐποιήσαντο πρὸς Ἀρκάδας ὄντας πολεμίους Ἠλείων· συναγωνιστὰς δὲ λαβόντες τούτους, ἐστράτευσαν ἐπὶ τοὺς Ἠλείους ἄρτι τιθέντας τὸν ἀγῶνα. ἀντιστάντων δὲ τῶν Ἠλείων πανδημεὶ, συνέστη μάχη καρτερὰ, θεωμένων τὴν μάχην τῶν παρόντων ἐπὶ τὴν πανήγυριν Ἑλλήνων ἐστεφανωμένων, καὶ μεθ' ἡσυχίας ἀκινδύνως ἐπισημαινομένων τὰς ἑκατέρωθεν ἀνδραγαθίας. τέλος Πισάται νικήσαντες, ἔθηκαν τὸν ἀγῶνα, καὶ τὴν Ὀλυμπιάδα ταύτην ὕστερον οὐκ ἀνέγραψαν Ἠλεῖοι, διὰ τὸ δοκεῖν βίᾳ καὶ ἀδίκως διατεθῆναι. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος, μέγιστον ἔχων τῶν πολιτῶν ἀξίωμα, συναχθείσης ἐκκλησίας,

διελέχθη τοῖς πολίταις, προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀντέχεσθαι τῆς κατὰ θάλατταν ἡγεμονίας. διελθὼν δὲ λόγον ἐκ χρόνου πεφροντισμένον, ἐδείκνυε τὴν ἐπιβολὴν ταύτην συμφέρουσάν τε καὶ δυνατὴν, τά τε ἄλλα προφερόμενος, καὶ διότι τοῖς πεζῇ κρατοῦσι ῥάδιόν ἐστι περιποιήσασθαι τὴν τῆς θαλάττης ἀρχήν. καὶ γὰρ Ἀθηναίους ἐν τῷ πρὸς Ξέρξην πολέμῳ διακοσίαις ναυσὶ διαπληροῦντας, Λακεδαιμονίοις δέκα ναῦς παρεχομένοις ὑποτετάχθαι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν οἰκείως διαλεχθεὶς, ἔπεισε τοὺς Θηβαίους ἀντέχεσθαι τῆς κατὰ θάλατταν ἀρχῆς.

Thebani itaque naves exstruunt, socios invitant. Orchomenios, qui cum exsulibus nonnullis seditionem moverant, Thebani gravissimis suppliciis afficiunt, urbemque in ditionem redigunt.

79. Εὐθὺς οὖν ὁ δῆμος ἐψηφίσατο τριήρεις μὲν ἑκατὸν ναυπηγεῖσθαι, νεώρια δὲ ταύταις ἴσα τὸν ἀριθμόν· Ῥοδίους δὲ καὶ Χίους καὶ Βυζαντίους προτρέπεσθαι βοηθῆσαι ταῖς ἐπιβολαῖς. αὐτὸς δὲ μετὰ δυνάμεως ἐκπεμφθεὶς ἐπὶ τὰς εἰρημένας πόλεις, Λάχητα μὲν τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν, ἔχοντα στόλον ἀξιόλογον, καὶ διακωλύειν τοὺς Θηβαίους ἀπεσταλμένον καταπληξάμενος, καὶ ἀποπλεῦσαι συναναγκάσας, ἰδίας τὰς πόλεις τοῖς Θηβαίοις ἐποίησεν. εἰ μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ οὗτος πλείω χρόνον ἐπέζησεν, ὡμολογημένως ἂν οἱ Θηβαῖοι τὴν κατὰ γῆν ἡγεμονίαν καὶ τὴν τῆς θαλάττης ἀρχὴν προσεκτήσαντο· ἐπεὶ δὲ μετ᾽ ὀλίγον χρόνον ἐν τῇ περὶ τὴν Μαντίνειαν μάχῃ λαμπροτάτην τὴν νίκην τῇ πατρίδι περιποιήσας ἡρωϊκῶς ἐτελεύτησεν, εὐθέως καὶ τὰ τῶν Θηβαίων

πράγματα τῇ τούτου τελευτῇ συναπέθανεν· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τὰ κατὰ μέρος μικρὸν ὕστερον ἀκριβῶς διέξιμεν. τότε δὲ τοῖς Θηβαίοις ἔδοξε στρατεύειν ἐπὶ τὸν Ὀρχομενὸν, διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας· τῶν φυγάδων τινὲς βουλόμενοι τὴν ἐν Θήβαις πολιτείαν εἰς ἀριστοκρατικὴν κατάστασιν μεταστῆσαι, συνέπεισαν τοὺς τῶν Ὀρχομενίων ἱππεῖς ὄντας τριακοσίους συνεπιλαβέσθαι τῆς ἐπιβολῆς. οὗτοι δὲ εἰωθότες ἐκ Θηβαίων ἀπαντᾷν ἡμέρᾳ τεταγμένῃ πρὸς τὴν ἐξοπλισίαν, εἰς ταύτην συνέθεντο ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν· πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων κοινωνούντων τῆς προθέσεως καὶ προσορμησάντων, ἀπήντησαν πρὸς τὸν καιρόν. οἱ μὲν οὖν συστησάμενοι τὴν πρᾶξιν, μετανοήσαντες ἐδήλωσαν τοῖς Βοιωτάρχαις τὴν ἐπίθεσιν, προδόντες τοὺς συνομόσαντας, καὶ διὰ τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἑαυτοῖς ἐπορίσαντο τὴν σωτηρίαν. τῶν δὲ ἀρχόντων συλλαβόντων τοὺς τῶν Ὀρχομενίων ἱππεῖς, καὶ παραγόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὁ δῆμος ἐψηφίσατο τούτους μὲν ἀποσφάξαι, τοὺς δ᾽ Ὀρχομενίους ἐξανδραποδίσασθαι, καὶ τὴν πόλιν κατασκάψαι. ἐκ παλαιῶν γὰρ χρόνων οἱ Θηβαῖοι πρὸς τούτους ἀλλοτρίως διέκειντο, δασμοφοροῦντες μὲν τοῖς Μινύαις ἐν τοῖς Ἡρωϊκοῖς χρόνοις, ὕστερον δ᾽ ὑφ᾽ Ἡρακλέους ἐλευθερωθέντες. οἱ δ᾽ οὖν Θηβαῖοι καιρὸν ἔχειν νομίσαντες, καὶ προφάσεις εὐλόγους τῆς τιμωρίας λαβόντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸν Ὀρχομενόν· ἔχοντες δὲ τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἄνδρας ἀπέκτειναν, τέκνα δὲ καὶ γυναῖκας ἐξηνδραποδίσαντο.

Thessali bello ab Alexandro Pheraeo pressi, a Thebanis opem et Pelopidam ducem impetrant. Defectus solaris prodigii instar erat. Pelopidas, quamvis victoriam consecutus morte occubuit; Alexander vero, duobus proeliis pulsus, omnia reddere cogitur.

80. *Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Θετταλοὶ πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν Φερῶν τύραννον διαπολεμοῦντες, καὶ πλείοσι μάχαις ἡττώμενοι, πολλοὺς δὲ τῶν στρατιωτῶν ἀπολωλεκότες, πρέσβεις ἀπέστειλαν πρὸς Θηβαίους, ἀξιοῦντες αὐτοῖς βοηθῆσαι, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἐξαποστεῖλαι Πελοπίδαν. ᾔδεισαν γὰρ τοῦτον τὸν ἄνδρα, διὰ τὴν ὑπ' Ἀλεξάνδρου σύλληψιν, ἀλλοτριώτατα διακείμενον πρὸς τὸν δυνάστην, ἅμα δὲ καὶ ἀνδρείᾳ διάφορον, καὶ ἐπὶ στρατηγικῇ συνέσει διαβεβοημένον. συναχθείσης δὲ τῆς κοινῆς συνόδου τῶν Βοιωτῶν, καὶ τῶν πρέσβεων διαλεχθέντων περὶ ὧν εἶχον ἐντολὰς, οἱ μὲν Βοιωτοὶ πάντα συνεχώρησαν τοῖς Θετταλοῖς, καὶ δόντες εἰς ἑπτακισχιλίους στρατιώτας τῷ Πελοπίδᾳ, συντόμως ἐκέλευον βοηθεῖν αὐτὸν τοῖς δεομένοις. τοῦ δὲ Πελοπίδου ταχέως μετὰ τῆς δυνάμεως ἐξιόντος, συνέβη τὸν ἥλιον ἐκλιπεῖν. πολλῶν δὲ τὸ γεγονὸς ὑποπτευσαμένων, τῶν μάντεών τινες ἀπεφήναντο διὰ τὴν γενομένην ἔξοδον τῶν στρατιωτῶν ἐκλιπεῖν τὸν τῆς πόλεως ἥλιον, καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προλεγόντων τὸν τοῦ Πελοπίδου θάνατον, οὐδὲν ἧττον ὁ Πελοπίδας ἀνέζευξεν ἐπὶ τὴν στρατιὰν, ὑπὸ τοῦ χρεὼν ἀγόμενος. ὡς δὲ κατήντησεν εἰς τὴν Θετταλίαν, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον κατέλαβε προκατειλημμένον τοὺς ὑπερδεξίους τόπους, καὶ στρατιώτας ἔχοντα πλείους τῶν δισμυρίων, ἀντεστρατοπέδευσε μὲν τοῖς πολεμίοις, προσλαβόμενος*

δὲ συμμάχους παρὰ τῶν Θετταλῶν, συνῆψε μάχην τοῖς ἐναντίοις. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου διὰ τὰς ὑπεροχὰς τῶν τόπων πλεονεκτοῦντος, ὁ Πελοπίδας, σπεύδων διὰ τῆς ἰδίας ἀνδρείας κρῖναι τὴν μάχην, ἐπ' αὐτὸν ὥρμησε τὸν Ἀλέξανδρον· τοῦ δὲ δυνάστου μετὰ τῶν ἐπιλέκτων ὑποστάντος, ἐγένετο μάχη καρτερὰ, καθ' ἣν ὁ Πελοπίδας ἀριστεύων, πάντα τὸν περὶ αὐτὸν τόπον νεκρῶν κατέστρωσε, τέλος δ' ἐπιθεὶς τῷ κινδύνῳ, καὶ τοὺς πολεμίους τρεψάμενος, τὴν μὲν νίκην περιεποιήσατο, τὸν δὲ αὐτοῦ βίον ἀπέλιπε, πολλοῖς περιπεσὼν τραύμασι, καὶ τὸ ζῆν ἡρωϊκῶς προέμενος. ὁ δ' Ἀλέξανδρος, δευτέρᾳ μάχῃ λειφθεὶς, καὶ τοῖς ὅλοις συντριβεὶς, ἠναγκάσθη καθ' ὁμολογίαν τοῖς μὲν Θετταλοῖς τὰς καταπεπολεμημένας πόλεις ἀποδοῦναι, Μάγνητας δὲ καὶ τοὺς Φθιώτας Ἀχαιοὺς παραδοῦναι Βοιωτοῖς, καὶ τὸ λοιπὸν, Φερῶν μόνον ἄρχοντα σύμμαχον εἶναι Βοιωτοῖς.

Pelopidae singulares virtutes resque gestae brevi descriptione propositae. Tunc Clearchus tyrannidem Heracleae occupavit; Thimotheus, vero Athen. imperator, Toronem et Potidaeam cepit

81. Οἱ δὲ Θηβαῖοι περιβόητον νίκην ἀπενηνεγμένοι, πρὸς ἅπαντας ἔφασαν ἑαυτοὺς ἡττᾶσθαι, διὰ τὴν Πελοπίδου τελευτήν. ἀξιόλογον γὰρ ἀπολωλεκότες ἄνδρα, κατὰ λόγον ἔκρινον τὴν νίκην ἥττονα ὑπάρχειν τῆς Πελοπίδου δόξης, πολλὰς γὰρ καὶ μεγάλας χρείας παρέσχετο τῇ πατρίδι, πλεῖστον δὲ συνεβάλετο πρὸς τὴν τῶν Θηβαίων αὔξησιν. ἐν γὰρ τῇ τῶν φυγάδων καταλήψει, καθ' ἣν ἀνεκτήσαντο τὴν Καδμείαν, ὡμολογημένως ἅπαντες τούτῳ τὸ πρωτεῖον τοῦ κατορθώματος ἀπονέμουσι· τὴν δ'

εὐημερίαν ταύτην συνέβη πάντων τῶν ὕστερον γενομένων ἀγαθῶν αἰτίαν γενέσθαι. ἐν δὲ τῇ περὶ Τεγέαν μάχῃ μόνος Πελοπίδας τῶν Βοιωταρχῶν ἐνίκησε τοὺς Λακεδαιμονίους, πλεῖον ἰσχύοντας τῶν Ἑλλήνων· ὅτι δὴ διὰ τὸ μέγεθος τῆς νίκης πρῶτον ἔστησαν Θηβαῖοι τρόπαιον κατὰ Λακεδαιμονίων. κατὰ δὲ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην ἡγήσατο τοῦ ἱεροῦ λόχου, μεθ' οὗ προεμβαλὼν τοῖς Σπαρτιάταις, ἀρχηγὸς ἐγένετο τῆς νίκης. ἐν δὲ ταῖς ἐπὶ Λακεδαίμονα στρατείαις, ἑπτὰ μὲν ἡγήσατο μυριάδων, πρὸς αὐτῇ δὲ τῇ Σπάρτῃ τρόπαιον ἔστησε κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, τῶν πάντα τὸν πρὸ τούτου χρόνον ἀπορθήτων γεγενημένων. πρὸς δὲ τὸν Περσῶν βασιλέα πρεσβεύσας, ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις τὴν Μεσσήνην κατ' ἰδίαν παρέλαβεν, ἣν ἀνάστατον οὖσαν ἔτη τριακόσια Θηβαῖοι πάλιν ἀποκατέστησαν. ἐπὶ τελευτῆς δὲ διαγωνισάμενος πρὸς Ἀλέξανδρον, ἔχοντα πολλαπλάσιον δύναμιν, οὐ μόνον ἐπιφανῶς ἐνίκησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν θάνατον ἔσχεν ἐπ' ἀρετῇ περιβόητον. πρὸς δὲ τοὺς πολίτας οὕτω καλῶς ἀγωνισάμενος διετέθη, ὥστε ἀπὸ τῆς εἰς τὰς Θήβας καθόδου τῶν πολιτῶν μέχρι τῆς ἑαυτοῦ τελευτῆς Βοιωταρχῶν πάντα τὸν χρόνον διετέλεσε, μηδενὸς ἄλλου τῶν πολιτῶν ταύτης ἠξιωμένου τῆς τιμῆς. Πελοπίδας μὲν οὖν, διὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ὑπὸ πάντων ἀποδοχῆς ἠξιωμένος, ἐχέτω καὶ παρ' ἡμῶν τὸν διὰ τῆς ἱστορίας ἔπαινον. κατὰ δε τοὺς αὐτοὺς χρόνους, Κλέαρχος τὸ γένος ὢν ἐξ Ἡρακλείας τῆς ἐν τῷ Πόντῳ, ἐπέθετο τυραννίδι· κρατήσας δὲ τῆς ἐπιβολῆς, ἐζήλωσε μὲν τὴν Διονυ-

σίου τοῦ Συρακουσίων τυράννου διαγωγὴν, τυραννεύσας δὲ τῶν Ἡρακλεωτῶν ἐπιφανῶς, ἦρξεν ἔτη δώδεκα. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Τιμόθεος ὁ Ἀθηναίων στρατηγὸς, ἔχων δύναμιν πεζικήν τε καὶ ναυτικὴν, Τορώνην μὲν καὶ Ποτίδαιαν πολιορκήσας εἷλε, Κυζικηνοῖς δὲ πολιορκουμένοις ἐβοήθησε.

Olymp. CIV, 2. Dissidium, proximo anno inter Pisaeos et Eleos ortum, in bellum Graeciae commune erumpit. Principes belli partes habent Tegeatae, pro quibus pugnant Boeoti, duce Epaminonda; et Mantinenses, quorum socii sunt Athenienses et Lacedaemonii. In Arcadiam Lacedaemonii, in urbem Spartam Epaminondas incursionem facit.

82. Τοῦ δ' ἔτους τούτου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Χαρικλείδης· ἐν Ῥώμῃ δ' ὕπατοι κατεστάθησαν, Λεύκιος Αἰμίλιος Μάμερκος, καὶ Λεύκιος Σέξτιος Λατερίας. ἐπὶ δὲ τούτων Ἀρκάδες μετὰ Πισαίων κοινῇ τεθεικότες ὑπῆρχον τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων, καὶ ἐκυρίευον τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ χρημάτων. τῶν δὲ Μαντινέων ἀναλαβόντων εἰς τοὺς ἰδίους βίους οὐκ ὀλίγα τῶν ἀναθημάτων, ἔσπευδον οἱ παρανομήσαντες διακατέχειν τὸν πρὸς Ἠλείους πόλεμον, ἵνα μὴ δῶσιν ἐν εἰρήνῃ λόγον τῶν ἀναλωθέντων. τῶν δὲ ἄλλων Ἀρκάδων βουλομένων συνθέσθαι τὴν εἰρήνην, στάσιν ἐκίνησαν πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς. γενομένων οὖν δυεῖν ἑταιρειῶν, συνέβαινε τῆς μὲν τοὺς Τεγεάτας, τῆς δὲ τοὺς Μαντινεῖς ἡγεῖσθαι. ἐπὶ πολὺ δὲ τῆς διαφορᾶς αὐξηθείσης, εἰς τὴν διὰ τῶν ὅπλων κρίσιν κατήντησαν· καὶ Τεγεάται μὲν πρεσβεύσαντες πρὸς Βοιωτοὺς, ἔπεισαν ἑαυτοῖς βοηθεῖν· οἱ δὲ Βοιωτοὶ στρατηγὸν ἐπιστήσαντες Ἐπαμινώνδαν, καὶ δύναμιν ἀξιόλογον δόντες,

ἐξαπέστειλαν βοηθῆσαι τοῖς Τεγεάταις· οἱ δὲ Μαντινεῖς, τὴν ἐκ τῆς Βοιωτίας δύναμιν καὶ τὴν Ἐπαμινώνδου δόξαν καταπλαγέντες, πρὸς τοὺς ἐχθροτάτους τῶν Βοιωτῶν Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους πρέσβεις ἐκπέμψαντες, ἔπεισαν συμμαχεῖν. ὧν ἀμφοτέρων ἁδρὰς δυνάμεις ταχέως ἀποστειλάντων, ἀγῶνες πολλοὶ καὶ μεγάλοι κατὰ τὴν Πελοπόννησον συνέστησαν. εὐθὺς οὖν Λακεδαιμόνιοι μὲν, πλησίον οἰκοῦντες, ἐστράτευσαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν· Ἐπαμινώνδας δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν μετὰ τῆς δυνάμεως προϊὼν, καὶ τῆς Μαντινείας οὐ μακρὰν ἀπέχων, ἐπύθετο παρὰ τῶν ἐγχωρίων ὅτι Λακεδαιμόνιοι πανδημεὶ πορθοῦσι τὴν τῶν Τεγεατῶν χώραν. ὑπολαβὼν οὖν ἔρημον εἶναι στρατιωτῶν τὴν Σπάρτην, ἐπεβάλετο μὲν μέγα τι πρᾶξαι, τὴν δὲ τύχην ἔσχεν ἀντιπράττουσαν. αὐτὸς μὲν γὰρ νυκτὸς ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Σπάρτην· ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγις, ὑποπτεύσας τὴν ἀγχίνοιαν τὴν Ἐπαμινώνδου, κατεστοχάσατο μὲν τὸ μέλλον ἐμφρόνως ἥξειν, πέμψας δέ τινας Κρῆτας ἡμεροδρόμους, δι' ὧν καταταχήσας τὸν Ἐπαμινώνδαν, τοῖς ἀπολελειμμένοις ἐν τῇ Σπάρτῃ ἐδήλωσε, διότι Βοιωτοὶ συντόμως ἥξουσιν ἐπὶ τὴν Λακεδαίμονα, πορθήσοντες τὴν πόλιν· αὐτὸς δ' ὡς ἂν τάχιστα δύναιτο μετὰ τῆς δυνάμεως ἥξει βοηθήσων τῇ πατρίδι· ἐκέλευε γοῦν τοῖς ἐν τῇ Σπάρτῃ παραφυλάττειν τὴν πόλιν, μηδὲν καταπεπληγμένους· ταχὺ γὰρ αὐτὸν ἐπιφανέντα βοηθήσειν.

H 2

Sparta fortiter defensa contra Epaminondae acerrimos impetus

83. Τῶν δὲ Κρητῶν συντόμως τὸ παραγγελθὲν ποιησάντων, παραδόξως οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν ἅλωσιν τῆς πατρίδος ἐξέφυγον. μὴ προδηλωθείσης γὰρ τῆς ἐπιθέσεως, ἔλαθεν ἂν ὁ Ἐπαμινώνδας εἰσπεσὼν εἰς τὴν Σπάρτην. τὴν μὲν οὖν ἐπίνοιαν τῶν στρατηγῶν ἀμφοτέρων δικαίως ἄν τις ἀποδέξαιτο, συνετωτέραν δὲ στρατηγίαν τὴν τοῦ Λακεδαίμονος ἡγήσαιτο. οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Ἐπαμινώνδας ὅλην τὴν νύκτα διαγρυπνήσας, καὶ τὸ διάστημα τῆς ὁδοῦ κατὰ σπουδὴν διανύσας, ἅμ' ἡμέρᾳ προσῆγε τῇ Σπάρτῃ. ὁ δ' ἐπὶ τῆς φυλακῆς ἀπολελειμμένος Ἀγησίλαος, ὀλίγῳ πρότερον χρόνῳ τῶν Κρητῶν ἀκούσας τὰ κατὰ μέρος, εὐθὺς μετὰ πολλῆς σπουδῆς τὴν ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο τῆς πόλεως. τοὺς μὲν οὖν πρεσβυτάτους τῶν παίδων καὶ τοὺς γεγηρακότας ἐπὶ τὰ στέγη τῶν οἰκιῶν ἀνεβίβασε, καὶ προσέταξεν ἀπὸ τούτων ἀμύνεσθαι τοὺς εἰς τὴν πόλιν βιαζομένους· αὐτὸς δὲ τοὺς ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις συντάξας, διεμέρισεν εἰς τὰς πρὸ τῆς πόλεως δυσχωρίας καὶ παρόδους· καὶ πάντας τοὺς δυναμένους τόπους δέξασθαι δίοδον ἐμφράξας, ἀνέμενε τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον. Ἐπαμινώνδας δ' εἰς πλείω μέρη διελόμενος τοὺς στρατιώτας, καὶ πάντῃ προσπίπτων κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὡς εἶδε τὴν τῶν Σπαρτιατῶν σύνταξιν, εὐθὺς ἔγνω μεμηνυμένην τὴν πρᾶξιν· ὅμως δὲ προσμαχόμενος πᾶσι κατὰ μέρος, καὶ ταῖς δυσχωρίαις ἐλαττούμενος, συνῆπτεν εἰς χεῖρας. πολλὰ δὲ παθὼν καὶ δράσας, οὐκ ἀπέστη τῆς φιλοτιμίας, ἕως τὸ

στρατοπέδευμα τῶν Λακεδαιμονίων ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην. πολλῶν δὲ βοηθούντων τοῖς πολιορκουμένοις καὶ τῆς νυκτὸς καταλαβούσης, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν.

Inde Epaminondas subito impetu Mantineam opprimere parat. Sed ecce totam hostium vim obviam habet. Recensus copiarum ab utraque parte.

84. Πυθόμενος δὲ παρὰ τῶν αἰχμαλώτων, ὅτι Μαντινεῖς πανδημεὶ πάρεισι βοηθοῦντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, τότε μὲν ἀναχωρήσας μικρὸν ἀπὸ τῆς πόλεως κατεστρατοπέδευσε· παραγγείλας δὲ δειπνοποιεῖσθαι, καταλιπὼν τῶν ἱππέων τινὰς, τούτοις μὲν παρήγγειλεν ἑωθινῆς φυλακῆς πυρὰ καίειν ἐν τῇ παρεμβολῇ, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἀφορμήσας, ἔσπευσεν ἄφνω περιπεσεῖν τοῖς ἀπολελειμμένοις ἐν τῇ Μαντινείᾳ. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ πολλὴν διανύσας ὁδὸν, ἄφνω τοῖς Μαντινεῦσιν ἀνελπίστως ἐπέῤῥαξεν, οὐ μὴν ἐκράτησε τῆς ἐπιβολῆς, καίπερ ἅπαντα τῇ στρατηγίᾳ προνοησάμενος· ἀλλὰ τὴν τύχην λαβὼν ἀντιπράττουσαν, παραδόξως ἀπέβαλε τὴν νίκην. ἄρτι γὰρ αὐτοῦ πλησιάζοντος ἐρήμῳ τῇ πόλει, κατήντησαν ἐπὶ θάτερα τῆς Μαντινείας οἱ πεμφθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων στρατιῶται πρὸς τὴν συμμαχίαν, ὄντες ἑξακισχίλιοι, στρατηγὸν δ᾽ ἔχοντες Ἡγήλοχον, ἄνδρα τὸν παρὰ τοῖς πολίταις ἐπαινούμενον. οὗτος δὲ τοὺς ἱκανοὺς εἰς τὴν πόλιν παρεισαγαγὼν, τὴν ἄλλην δύναμιν ἐξέταξεν ὡς μάχῃ διακριθησομένους. εὐθὺς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ Μαντινεῖς ἐπεφάνησαν, καὶ πρὸς τὴν τῶν ὅλων κρίσιν ἅπαντες παρεσκευάζοντο, καὶ τοὺς πανταχόθεν συμμάχους μετε-

πέμποντο. τοῖς μὲν οὖν Μαντινεῦσιν ἐβοήθουν Ἠλεῖοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ ἄλλοι τινές, ὧν ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἦν πεζοὶ μὲν πλείους τῶν δισμυρίων, ἱππεῖς δὲ περὶ δισχιλίους· τοῖς δὲ Τεγεάταις συνεμάχουν οἱ πλεῖστοι καὶ κράτιστοι τῶν Ἀρκάδων. καὶ Ἀχαιοὶ καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀργεῖοι, κα τινες ἕτεροι τῶν Πελοποννησίων καὶ τῶν ἔξωθεν συμμάχων. οἱ δὲ πάντες ἠθροίσθησαν, πεζοὶ μὲν ὑπὲρ τοὺς τρισμυρίους, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους τῶν τρισχιλίων.

De summa re certamen initur atrocissimum apud Mantineam Instructae acies describuntur. Proelium equestre initium facit Boeoti ac Thessali victores.

85. Ἀμφοτέρων δὲ συντόμως προκαταβάντων εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα, καὶ διαταχθέντων τῶν στρατοπέδων, οἱ μὲν μάντεις σφαγιασάμενοι, παρ' ἀμφοτέροις ἀπεφαίνοντο τὴν νίκην ὑπὸ τῶν θεῶν προφαινομένην. κατὰ δὲ τὴν ἀξίαν, Μαντινεῖς μὲν μετὰ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων τὸ δεξιὸν ἐπεῖχον κέρας, ἔχοντες παραστάτας καὶ συναγωνιστὰς Λακεδαιμονίους· τούτοις δὲ συνεχεῖς ἦσαν Ἠλεῖοι καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ τῶν ἄλλων οἱ καταδεέστεροι τὴν λοιπὴν ἐπεῖχον τάξιν· τὸ δ' εὐώνυμον ἀνεπλήρουν Ἀθηναῖοι. Θηβαῖοι δ' αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας ἐτάχθησαν, παραστάτας ἔχοντες Ἀρκάδας· τὸ δὲ δεξιὸν παρέδωκαν Ἀργείοις. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἀνεπλήρου τὴν μέσην τάξιν, Εὐβοεῖς καὶ Λοκροὶ καὶ Σικυώνιοι, πρὸς δὲ τούτοις Μεσσήνιοι, καὶ Μαλιεῖς, καὶ Αἰνιᾶνες· ἔτι δὲ καὶ Θετταλοὶ, καὶ οἱ λοιποὶ σύμμαχοι. τοὺς δὲ ἱππεῖς ἐφ' ἑκατέρων τῶν κεράτων ἀμφότεροι

διείλοντο. τῶν δὲ στρατευμάτων τοῦτον τὸν τρόπον τεταγμένων, ὡς ἤδη πλησίον ὑπῆρχον ἀλλήλων, αἱ μὲν σάλπιγγες τὸ πολεμικὸν ἐσήμαινον, αἱ δὲ δυνάμεις ἠλάλαξαν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς βοῆς τὴν νίκην ἐσήμαινον· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἱππομαχίαν ἐν τοῖς κέρασι συνεστήσαντο, καθ' ἣν ταῖς φιλοτιμίαις ἑαυτοὺς ὑπερεβάλοντο. οἱ μὲν γὰρ τῶν Ἀθηναίων ἱππεῖς τοῖς τῶν Θηβαίων ἐπελάσαντες ἠλαττοῦντο οὐχ οὕτω ταῖς τῶν ἱππέων ἀρεταῖς, οὐδὲ ταῖς ἰδίαις εὐψυχίαις, οὐδὲ ταῖς κατὰ τὴν ἱππικὴν ἐμπειρίαις· (ἐν γὰρ τούτοις ἅπασιν οὐκ ἦν καταδεέστερον τὸ τῶν Ἀθηναίων ἱππικόν) τῷ δὲ πλήθει καὶ τῇ παρασκευῇ τῶν φίλων καὶ τῇ στρατηγικῇ συντάξει πολὺ τῶν ἐναντίων ἐλείποντο. αὐτοὶ μὲν ὀλίγους εἶχον ἀκοντιστάς, οἱ δὲ Θηβαῖοι τριπλασίους σφενδονήτας καὶ ἀκοντιστάς, τοὺς ἐκ τῶν περὶ τὴν Θετταλίαν τόπων ἀπεσταλμένους. οὗτοι περιττότερον ἐκ παίδων ζηλοῦντες τὴν ἐν τούτοις μάχην, μεγάλην ῥοπὴν ποιεῖν εἰώθασιν ἐν ταῖς μάχαις, διὰ τὴν ἐν τούτοις ἐμπειρίαν. διόπερ οἱ Ἀθηναῖοι κατατιτρωσκόμενοι μὲν ὑπὸ ψιλικῶν, καταπονούμενοι δ' ὑπὸ τῶν ἀνθεστηκότων, ἅπαντες ἐτράπησαν· τὴν δὲ φυγὴν ἐκτὸς τῶν κεράτων ποιησάμενοι, διωρθώσαντο τὴν ἧτταν. ἅμα μὲν γὰρ κατὰ τὴν ἀποχώρησιν οὐκ ἐτάραξαν τὴν ἰδίαν φάλαγγα, ἅμα δὲ περιπεσόντες Εὐβοεῦσι, καὶ μισθοφόροις τισὶν ἀπεσταλμένοις ἐπὶ τὴν κατάληψιν τῶν πλησίον λόφων, συνάψαντες αὐτοῖς μάχην, ἅπαντας ἀπέκτειναν. οἱ δὲ τῶν Θηβαίων ἱππεῖς τοὺς μὲν φεύγοντας οὐκ ἐπεδίωξαν, ἐπὶ δὲ τὴν φά-

λαγγα τῶν ἀντιτεταγμένων ἐπελάσαντες, ἐφιλοτιμοῦντο παραλλάξαι τοὺς πεζούς. ἰσχυρᾶς δὲ μάχης γενομένης, καὶ τῶν Ἀθηναίων καταπονουμένων καὶ πρὸς φυγὴν ὁρμησάντων, ὁ τῶν Ἠλείων ἵππαρχος ἐπὶ τῆς οὐραγίας τεταγμένος ἐπεβοήθησε τοῖς φεύγουσι, καὶ πολλοὺς τῶν Βοιωτῶν καταβαλὼν, παλίντροπον ἐποίησε τὴν μάχην. οἱ μὲν οὖν τῶν Ἠλείων ἱππεῖς τοῦτον τὸν τρόπον ἐπιφανέντες τῷ λαιῷ κέρατι, τὸ γεγονὸς περὶ τοὺς συμμάχους ἐλάττωμα διωρθώσαντο. ἐπὶ δὲ θατέρου κέρατος ἐπιῤῥαξάντων ἀλλήλοις τῶν ἱππέων, βραχὺν χρόνον ἡ μάχη διέμεινεν ἰσόῤῥοπος· μετὰ δὲ ταῦτα, διά τε τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν Βοιωτῶν καὶ Θετταλῶν ἱππέων οἱ μετὰ τῶν Μαντινέων ὄντες ἐβιάσθησαν, καὶ συχνοὺς ἀποβαλόντες κατέφυγον πρὸς τὴν ἰδίαν φάλαγγα.

Sequitur proelium pedestre. Victoria dubia. Tandem ad dirimendam pugnam Epaminondas ipse invehitur. Quo facto Lacedaemoniorum acies inclinatur.

86. Ἡ μὲν οὖν τῶν παρ' ἀμφοτέροις ἱππέων μάχη τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος· αἱ δὲ πεζικαὶ δυνάμεις, ὡς συνῆλθον εἰς χεῖρας τοῖς πολεμίοις, μεγάλους καὶ θαυμαστοὺς ἀγῶνας συνεστήσαντο. οὐδέποτε γὰρ Ἑλλήνων πρὸς Ἕλληνας ἀγωνιζομένων, οὔτε πλῆθος ἀνδρῶν τοσοῦτον παρετάξατο, οὔθ' ἡγεμόνες ἀξιολογώτεροι τοῖς ἀξιώμασιν, οὔτε ἄνδρες δυνατώτεροι ταῖς ἐν τοῖς κινδύνοις ἀνδραγαθίαις. οἱ γὰρ πεζομαχεῖν ἄριστα δυνάμενοι κατὰ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς, Βοιωτοὶ καὶ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν τάξιν ἀνθεστηκότες, πρῶτον μάχην συνῆ-

ψαν, οὐδεμίαν φειδὼ ποιούμενοι τοῦ ζῆν καὶ τὸ μὲν πρῶτον τύπτοντες ἀλλήλους τοῖς δόρασι, καὶ διὰ τὴν πυκνότητα τῶν πληγῶν τὰ πλεῖστα συντρίψαντες, εἰς τὸν ἀπὸ τῆς μαχαίρας ἀγῶνα κατήντησαν. συμπλεκόμενοι δὲ τοῖς σώμασι, καὶ παντοίας διαθέσεις τραυμάτων ἀπεργαζόμενοι, τοῖς θυμοῖς οὐκ ἔληγον· ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον τοῖς δεινοῖς ἐγκαρτερούντων, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παρ' ἑκατέροις ἀνδραγαθίας, οὐδεμίαν ῥοπὴν ἀνελάμβανεν ἡ μάχη. ἕκαστος γὰρ τοῦ παθεῖν τι δεινὸν καταφρονῶν, τοῦ δὲ δρᾶσαί τι λαμπρὸν ἐφιέμενος, εὐγενῶς ἀνεδέχετο τὸν ὑπὲρ τῆς δόξης θάνατον. ἰσχυρᾶς δὲ μάχης ἐπὶ πολὺν τε χρόνον γινομένης, καὶ τοῦ κινδύνου μηδεμίαν ῥοπὴν λαμβάνοντος, ὁ μὲν Ἐπαμινώνδας ὑπολαβὼν τῆς ἰδίας ἀρετῆς προσδεῖσθαι τὴν νίκην, ἔγνω δι' ἑαυτοῦ κρῖναι τὸν κίνδυνον. εὐθὺς οὖν ἀναλαβὼν τοὺς ἀρίστους καὶ μετὰ τούτων συμφράξας, εἰσέβαλεν εἰς μέσους τοὺς πολεμίους· καθηγούμενος δὲ τοῦ συντάγματος, καὶ πρῶτος ἀκοντίσας, ἔβαλε τὸν ἡγούμενον τῶν Λακεδαιμονίων. εὐθὺς δὲ καὶ τῶν ἄλλων εἰς χεῖρας ἐρχομένων, οὓς μὲν ἀνελὼν, οὓς δὲ καταπληξάμενος, διέκοψε τὴν φάλαγγα τῶν πολεμίων· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ τὸ βάρος τοῦ περὶ αὐτὸν συστήματος καταπλαγέντες, ἀνεχώρουν ἐκ τῆς μάχης. ἐπικειμένων δὲ τῶν Βοιωτῶν καὶ τοὺς ἐσχάτους αἰεὶ φονευόντων, νεκρῶν ἐσωρεύθη πλῆθος.

Epaminondae mors nobilissima, morientis verba gravissima.

87. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι θεωροῦντες Ἐπαμι-

νώνδαν προθυμότερον προσπίπτοντα τῷ θυμῷ, συνέδραμον ἐπ' αὐτόν. πολλῶν δὲ καὶ πυκνῶν φερομένων βελῶν, τὰ μὲν ἐξένευε, τὰ δὲ διεκρούετο, τινὰ δὲ ἐκ τοῦ σώματος ἐξαιρῶν, τούτοις ἠμύνετο τοὺς ἐπιφερομένους, ἡρωϊκῶς δ' ὑπὲρ τῆς νίκης ἀγωνισάμενος, καιρίαν ἔλαβε πληγὴν εἰς τὸν θώρακα. κλασθέντος δὲ τοῦ δόρατος, καὶ τοῦ σιδήρου καταλειφθέντος ἐν τῷ σώματι, παραχρῆμα ἔπεσε, κατισχυθεὶς ὑπὸ τῆς πληγῆς. περὶ δὲ τοῦ σώματος ἐμπεσούσης φιλοτιμίας, καὶ πολλῶν παρ' ἀμφοτέροις ἀναιρεθέντων, μόγις οἱ Θηβαῖοι, τῇ ῥώμῃ τῶν σωμάτων προέχοντες, κατεπόνησαν τοὺς Λακεδαιμονίους. φυγῆς δὲ γενομένης, οἱ μὲν Βοιωτοὶ, βραχὺν ἐπιδιώξαντες χρόνον, ἀνέστρεψαν, ἀναγκαιότατον ἡγούμενοι τὸ κυριεῦσαι τῶν νεκρῶν. ἀνακαλεσαμένων οὖν τῶν σαλπιγκτῶν τοὺς στρατιώτας, ἅπαντες τῆς μάχης ἀπέστησαν, καὶ τρόπαιον ἀμφότεροι στήσαντες, ἠμφισβήτουν τῆς νίκης. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι, νενικηκότες τοὺς περὶ τὸν λόφον Εὐβοεῖς καὶ μισθοφόρους, κύριοι τῶν νεκρῶν ὑπῆρχον· οἱ δὲ Βοιωτοὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπὸ κράτους ἡττηκότες, καὶ κρατοῦντες τῶν πεπτωκότων, προσένεμον ἑαυτοῖς τὴν νίκην. ἐπὶ μὲν οὖν χρόνον τινὰ περὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναιρέσεως οὐδέτεροι διεπρεσβεύσαντο, ἵνα μὴ δόξωσιν ἐκχωρεῖν τοῦ πρωτείου· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Λακεδαιμονίων πρώτων ἐπικηρυκευσαμένων περὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναιρέσεως, ἀμφότεροι τοὺς ἰδίους ἔθαψαν. Ἐπαμινώνδας δ' ἔτι ζῶν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀπηνέχθη, καὶ τῶν συγκληθέντων ἰατρῶν ἀποφηνα-

μένων, ὅτι πάντως, ὅταν ἐκ τοῦ θώρακος ἐξαιρεθῇ τὸ δόρυ, συμβήσεται καὶ τὸν θάνατον ἐπακολουθῆσαι, εὐψυχοτάτην τοῦ βίου καταστροφὴν ἐποιήσατο. πρῶτον μὲν γὰρ τὸν ὑπασπιστὴν προσκαλεσάμενος, ἐπηρώτησεν εἰ διασέσωκε τὴν ἀσπίδα; τοῦ δὲ φήσαντος, καὶ θέντος αὐτὴν πρὸ τῆς ὁράσεως, πάλιν ἐπηρώτησε πότεροι νενικήκασιν; ἀποφαινομένου δὲ τοῦ παιδὸς ὅτι Βοιωτοὶ νενικήκασιν, ὥρα, φησὶν, ἐστὶ τελευτᾷν· καὶ προσέταξεν ἐκσπάσαι τὸ δόρυ. ἀναβοησάντων δὲ τῶν παρόντων φίλων, καί τινος εἰπόντος ὅτι τελευτᾷς ἄτεκνος, Ἐπαμινώνδα, καὶ δακρύσαντος, μὰ Δία μὲν, φησὶν, ἀλλὰ καταλείπω δύο θυγατέρας, τήν τε ἐν Λεύκτροις νίκην καὶ τὴν ἐν Μαντινείᾳ. καὶ τοῦ δόρατος ἐξαιρεθέντος, ἄνευ πάσης ταραχῆς ἐξέπνευσεν.

Encomium Epaminondae.

88. Ἡμεῖς δ' εἰωθότες ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τελευταῖς ἐπιλέγειν τὸν ἴδιον ἔπαινον, οὐδαμῶς ἁρμόττον ἡγούμεθα παραδραμεῖν ἀνδρὸς τηλικούτου τὴν τελευτὴν ἀνεπισήμαντον. δοκεῖ γάρ μοι μὴ μόνον τοὺς καθ' ἑαυτὸν ὑπερβαλεῖν ἐν τῇ στρατηγικῇ συνέσει καὶ ἐμπειρίᾳ, πρὸς δὲ τούτοις, ἐπιεικείᾳ τε καὶ μεγαλοψυχίᾳ. κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἡλικίαν τὴν τούτου γεγόνασιν ἄνδρες ἐπιφανεῖς, Πελοπίδας τε Θηβαῖος, καὶ Τιμόθεος, καὶ Κόνων, ἔτι δὲ Χαβρίας τε καὶ Ἰφικράτης, οἱ Ἀθηναῖοι· πρὸς δὲ τούτοις, Ἀγησίλαος ὁ Σπαρτιάτης, βραχὺ τοῖς χρόνοις πρότερον· ἐν δὲ τοῖς πρὸ τούτου χρόνοις, ἐπὶ τῶν Μηδικῶν τε καὶ Περσικῶν καιρῶν, Σόλων καὶ Θεμιστο-

κλῆς καὶ Μιλτιάδης, ἔτι δὲ Κίμων καὶ Μυρωνίδης καὶ Περικλῆς, καί τινες ἕτεροι παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις. κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, Γέλων ὁ Δεινομένους, καί τινες ἕτεροι. ἀλλ' ὅμως εἴ τις συγκρίνειε τὰς τούτων ἀρετὰς τῇ Ἐπαμινώνδου στρατηγίᾳ τε καὶ δόξῃ, πολὺ ἂν προέχουσαν εὕροι τὴν περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν ἀρετήν. παρὰ μὲν γὰρ ἑκάστῳ τῶν ἄλλων ἓν ἂν εὕροι προτέρημα τῆς δόξης, παρὰ δὲ τούτῳ πάσας τὰς ἀρετὰς ἠθροισμένας. καὶ γὰρ ῥώμῃ σώματος, καὶ λόγου δεινότητι, πρὸς δὲ τούτοις, ψυχῆς λαμπρότητι καὶ μισαργυρίᾳ καὶ ἐπιεικείᾳ, καὶ τὸ μέγιστον, ἀνδρείᾳ καὶ στρατηγικῇ συνέσει πολὺ διήνεγκε πάντων. τοιγαροῦν ἡ πατρὶς αὐτοῦ ζῶντος μὲν ἐκτήσατο τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, τελευτήσαντος δὲ ταύτης ἐστερήθη, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀεὶ μεταβολῆς ἐπειράθη, καὶ πέρας, διὰ τὴν ἀφροσύνην τῶν ἡγουμένων, ἀνδραποδισμοῦ καὶ κατασκαφῆς ἔλαβε πεῖραν. Ἐπαμινώνδας μὲν οὖν παρὰ πᾶσι περιβόητον ἔχων τὴν ἀρετὴν, τοιαύτης ἔτυχε καταστροφῆς τοῦ βίου.

Pax convenit inter Graecos, adiuncto societatis foedere, quo soli abstinuerunt Lacedaemonii. Adiecta notitia historicorum, quorum opera hoc anno desinunt.

89. Οἱ δ' Ἕλληνες μετὰ τὴν μάχην, ἀμφισβητουμένην ἔχοντες τὴν νίκην, καὶ ταῖς ἀνδραγαθίαις ἐφάμιλλοι καθεστῶτες, ἔτι δὲ τῇ συνεχείᾳ τῶν κινδύνων καταπονούμενοι, διελύσαντο πρὸς ἀλλήλους. συνθέμενοι δὲ κοινὴν εἰρήνην καὶ συμμαχίαν, κατέταττον ἐν τῇ συμμαχίᾳ καὶ τοὺς Μεσσηνίους. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, διὰ τὴν πρὸς τούτους ἀκατάλ-

λακτον ἀλλοτριότητα, τῶν σπονδῶν οὐ προείλοντο κοινωνεῖν διὰ τοὺς Μεσσηνίους, καὶ μόνοι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρχον ἔκσπονδοι. τῶν δὲ συγγραφέων Ξενοφῶν μὲν ὁ Ἀθηναῖος τὴν τῶν Ἑλλήνων σύνταξιν εἰς τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν κατέστρεφεν ἐπὶ τὴν Ἐπαμινώνδου τελευτήν· Ἀναξιμένης δὲ ὁ Λαμψακηνὸς τὴν πρώτην τῶν Ἑλληνικῶν ἀνέγραψεν, ἀρξάμενος ἀπὸ θεογονίας καὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου γένους τῶν ἀνθρώπων, κατέστροφε δ' εἰς τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην, καὶ τὴν Ἐπαμινώνδου τελευτήν. περιέλαβε δὲ πάσας σχεδὸν τάς τε τῶν Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων πράξεις ἐν βίβλοις δώδεκα. Φίλιστος δὲ τὰ περὶ Διονύσιον τὸν νεώτερον ὧδε κατέστροφε, διελθὼν ἔτη πέντε ἐν βίβλοις δυσίν.

Olymp. CIV, 3. Bellum post haec gravissimum in Artaxerxem R. oritur, quod movent plures simul, Graeci in Asia, Satrapae rebelles, Tachos rex Aegyptiorum, cett.

90. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνῃσι Μόλωνος, ἐν Ῥώμῃ κατεστάθησαν ὕπατοι, Λεύκιος Γενούκιος, καὶ Κόϊντος Σερουΐλιος. ἐπὶ δὲ τούτων, οἱ τὴν παράλιον οἰκοῦντες τῆς Ἀσίας ἀπέστησαν ἀπὸ Περσῶν, καί τινες τῶν σατραπῶν καὶ στρατηγῶν ἐπαναστάντες, πόλεμον ἐξήνεγκαν πρὸς Ἀρταξέρξην. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ Ταχὼς ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων, κρίνας πολεμεῖν τοῖς Πέρσαις, ναῦς τε κατεσκεύασε καὶ πεζικὰς δυνάμεις ἤθροισε. πολλοὺς δὲ ξενολογήσας ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἔπεισε καὶ Λακεδαιμονίους συμμαχεῖν. οἱ γὰρ Σπαρτιᾶται πρὸς Ἀρταξέρξην ἀλλοτρίως εἶχον, διὰ τὸ τοὺς Μεσσηνίους ὁμοίως τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς

τὴν κοινὴν εἰρήνην κατατετάχθαι. τηλικαύτης δὲ συνδρομῆς κατὰ τῶν Περσῶν γενομένης, καὶ ὁ βασιλεὺς παρεσκευάζετο τὰ πρὸς τὸν πόλεμον. ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔδει πρός τε τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα πολεμεῖν, καὶ πρὸς τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδας πόλεις, καὶ Λακεδαιμονίους, καὶ τοὺς τούτων συμμάχους σατράπας καὶ στρατηγοὺς, τοὺς ἄρχοντας μὲν τῶν παραθαλαττίων τόπων, συντεθειμένους δὲ κοινοπραγίαν. ὧν ἦσαν ἐπιφανέστατοι, Ἀριοβαρζάνης μὲν ὁ τῆς Φρυγίας σατράπης, ὃς καὶ Μιθριδάτου τελευτήσαντος τῆς τούτου βασιλείας κεκυριευκὼς ἦν, Μαυσωλὸς δὲ, Καρίας δυναστεύων, καὶ πολλῶν ἐρυμάτων καὶ πόλεων ἀξιολόγων κυριεύων, ὧν ἑστίαν καὶ μητρόπολιν συνέβαινεν εἶναι τὴν Ἁλικαρνασσὸν, ἔχουσαν ἀκρόπολιν ἀξιόλογον καὶ τὰ τῆς Καρίας βασίλεια· πρὸς δὲ τούτοις, Ὀρόντης μὲν τῶν τῆς Μυσίας σατράπης, Αὐτοφραδάτης δὲ Λυδίας. τῶν δ' Ἰώνων Λύκιοί τε καὶ Πισίδαι καὶ Παμφύλιοι καὶ Κίλικες, ἔτι δὲ καὶ Σύροι καὶ Φοίνικες, καὶ σχεδὸν πάντες οἱ παραθαλάσσιοι. τηλικαύτης δ' οὔσης ἀποστάσεως, τὸ μὲν ἥμισυ τῶν προσόδων τῷ βασιλεῖ κατελέλυτο, τὸ δὲ λοιπὸν οὐχ ἱκανὸν ἦν εἰς τὰς τοῦ πολέμου χρείας.

Qui a rege defecerant, belli summam Orontae committunt. Hic, acceptis pecuniis, eosdem regi prodit. Aliud proditionis exemplum Mithrobarzanis in Datamem, qui a rege defecerat, et quomodo eadem a Datame elusa fuerit.

91. Οἱ δ' ἀφεστηκότες τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν τῶν ὅλων διοίκησιν εἵλοντο στρατηγὸν Ὀρόντην. οὗτος δὲ παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, καὶ χρήματα πρὸς

ξενολογίαν, δισμυρίοις στρατιώταις ἐνιαύσιον μισθὸν, ἐγένετο προδότης τῶν πιστευσάντων. ὑπολαβὼν γὰρ παρὰ τοῦ βασιλέως δωρεῶν τε μεγάλων τεύξεσθαι, καὶ τῆς παραθαλασσίου πάσης παραλήψεσθαι τὴν σατραπείαν, ἐὰν ἐγχειρίσῃ τοῖς Πέρσαις τοὺς ἀφεστηκότας, πρῶτον μὲν τοὺς κομίσαντας τὰ χρήματα συνέλαβε, καὶ πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην ἀπέστειλε· μετὰ δὲ ταῦτα πολλὰς τῶν πόλεων καὶ τοὺς ξενολογηθέντας στρατιώτας τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως πεμφθεῖσιν ἡγεμόσι παρέδωκεν. ὁμοίως δὲ τούτῳ καὶ κατὰ τὴν Καππαδοκίαν ἐγένετο προδοσία, καθ᾿ ἣν ἴδιόν τι καὶ παράδοξον συνέβη γενέσθαι. Ἀρταβάζου γὰρ τοῦ βασιλέως στρατηγοῦ μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐμβαλόντος εἰς τὴν Καππαδοκίαν, ὁ μὲν ταύτης τῆς χώρας σατράπης Δατάμης ἀντεστρατοπέδευσεν αὐτῷ, πολλοὺς μὲν ἱππεῖς ἠθροικὼς, δισμυρίους δὲ πεζοὺς μισθοφόρους ἔχων αὐτῷ συστρατεύοντας. ὁ δὲ κηδεστὴς τοῦ Δατάμου, τῶν ἱππέων ἀφηγούμενος, χάριν βουλόμενος καταθέσθαι, καὶ τῆς ἰδίας σωτηρίας ἅμα προνοούμενος, ἀποστὰς νυκτὸς μετὰ τῶν ἱππέων, ἀπήλαυνε πρὸς τοὺς πολεμίους, συντεθειμένος πρὸς Ἀρτάβαζον τῇ πρότερον ἡμέρᾳ περὶ τῆς προδοσίας. Δατάμης δὲ, παρακαλέσας τοὺς μισθοφόρους καὶ δωρεὰς ὑποσχόμενος, ἀνέζευξε πρὸς τοὺς ἀφεστηκότας. καταλαβὼν δ᾿ αὐτοὺς ἤδη συνάπτοντας τοῖς πολεμίοις, καὶ αὐτὸς προσπεσὼν ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀρτάβαζον καὶ τοῖς ἱππεῦσιν, ἔκτεινε τοὺς εἰς χεῖρας ἐρχομένους. ὁ δ᾿ Ἀρτάβαζος, τὸ μὲν πρῶτον τὸ ἀληθὲς ἀγνοῶν, ὑπολαβὼν δὲ τὸν ἀποστάτην

τοῦ Δατάμου πρῶτον πάλιν προδοσίαν ποιεῖσθα παρήγγειλε τοῖς ἰδίοις κτείνειν τοὺς προσιόντας ἱπ πεῖς. ὁ δὲ Μιθροβαρζάνης ἐν μέσοις ἀποληφθεὶς καὶ τῶν μὲν ὡς προδότην ἀμυνομένων, τῶν δὲ ὡ πάλιν προδότην τιμωρουμένων, ἐν ἀπορίᾳ καθει στήκει. τῆς δ' ἀπορίας οὐκ ἐώσης βουλεύσασθαι πρὸς ἀλκὴν ἐτρέπετο, καὶ πρὸς ἀμφοτέρους διαμα χόμενος, πολὺν ἐποίει φόνον. τέλος δὲ, πλειόνων ἢ μυρίων ἀναιρεθέντων, τοὺς ὑπολειφθέντας ὁ Δατά μης τρεψάμενος, καὶ πολλοὺς φονεύσας, ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς διώκοντας στρατιώτας. τῶν δ' ἱππέων τῶν ὑπολειφθέντων οἱ μὲν πρὸς τὸν Δατάμην ἀποχωρήσαντες, ἠξίουν τυχεῖν συγγνώμης, οἱ δὲ λοιποὶ τὴν ἡσυχίαν ἦγον, οὐκ ἔχοντες ὅποι τράπωνται· καὶ τέλος, εἰς πεντακοσίους ὄντες, κυκλωθέντες ὑπὸ Δατάμου, κατηκοντίσθησαν. Δατάμης μὲν οὖν καὶ πρότερον ἐπὶ στρατηγίᾳ θαυμαζόμενος, πολλῷ τε μᾶλλον ἔσχε περιβόητον τήν τε ἀνδρείαν καὶ τὴν ἐν τῷ στρατηγεῖν σύνεσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης, πυθόμενος τὴν στρατηγίαν τοῦ Δατάμου, καὶ σπεύδων ἄρασθαι τοῦτον, δι' ἐπιβουλῆς αὐτὸν ἐδολοφόνησεν.

Alius proditor Rheomithres nova proditorum proditione cum rege in gratiam redit. Interea Tachos, rex Aegypti, cum ad bellum contra Persas gerendum profectus esset, proditione eius, cui regnum administrandum mandaverat, regno exuitur. Ita deceptus ad Artaxerxem hostem confugit, a quo belli contra Aegyptios gerendi dux constituitur.

92. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Ῥεομίθρης ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν πεμφθεὶς εἰς Αἴγυπτον πρὸς Ταχὼ τὸν βασιλέα, καὶ λαβὼν ἀργυρίου μὲν τάλαντα

πεντακόσια, ναῦς δὲ μακρὰς πεντήκοντα, κατέπλευσε τῆς Ἀσίας εἰς τὰς ὀνομαζομένας Λεύκας. εἰς δὲ ταύτην τὴν πόλιν μεταπεμψάμενος πολλοὺς τῶν ἀφεστηκότων ἡγεμόνας, τούτους μὲν συλλαβὼν καὶ δήσας ἀνέπεμψε πρὸς Ἀρταξέρξην, αὐτὸς δὲ ἀποστάτης γενόμενος, ταῖς ἐκ τῆς προδοσίας δωρεαῖς διελύσατο τὰ πρὸς τὸν βασιλέα. κατὰ δὲ τὴν Αἴγυπτον Ταχὼς ὁ βασιλεὺς, κατασκευασάμενος τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, διακοσίας μὲν τριήρεις εἶχε πολυτελῶς κεκοσμημένας, μισθοφόρους δ' ἐπιλέκτους ἐκ τῆς Ἑλλάδος μυρίους· χωρὶς δὲ τούτων πεζοὺς στρατιώτας Αἰγυπτίους ὀκτακισμυρίους· καὶ τῶν μὲν μισθοφόρων τὴν ἡγεμονίαν παρέδωκεν Ἀγησιλάῳ τῷ Σπαρτιάτῃ, ἀπεσταλμένῳ μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐπὶ συμμαχίαν μεθ' ὁπλιτῶν χιλίων, δυναμένῳ δ' ἡγεῖσθαι στρατιωτῶν, καὶ δι' ἀνδρείαν καὶ στρατηγικὴν σύνεσιν τεθαυμασμένῳ. τοῦ δὲ ναυτικοῦ τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε Χαβρίᾳ τῷ Ἀθηναίῳ, δημοσίᾳ μὲν ὑπὸ τῆς πατρίδος οὐκ ἀπεσταλμένῳ, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως συστρατεύειν πεπεισμένῳ. αὐτὸς δὲ τῶν Αἰγυπτίων ἔχων ἅπασαν τὴν ἡγεμονίαν, καὶ στρατηγὸς ὢν ἁπάσης τῆς ἡγεμονίας, Ἀγησιλάῳ μὲν, συμβουλεύσαντι μένειν ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου, καὶ διὰ τῶν στρατηγῶν τὸν πόλεμον διοικεῖν, οὐ προσέσχε, καλῶς συμβουλεύοντι. τῆς γὰρ δυνάμεως προελθούσης πορρωτέρω, καὶ περὶ Φοινίκην καταστρατοπεδευούσης, ὁ καθεσταμένος ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου στρατηγὸς ἀπέστη ἀπὸ τοῦ βασιλέως. διαπεμψάμενος δὲ πρὸς τὸν υἱὸν Νεκτανεβὼ, καὶ πείσας ἀντέχεσθαι τῆς ἐν Αἰγύπτῳ βα-

σιλείας, μέγαν πόλεμον ἐξέκαυσεν. ὁ γὰρ Νεκταν βὼς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τεταγμένος ἡγεμὼν τῶν Αἰγύπτου στρατιωτῶν, καὶ πεμφθεὶς ἀπὸ τῆς Φο νίκης πολιορκεῖν τὰς ἐν τῇ Συρίᾳ πόλεις, συγκάτα νος γενόμενος ταῖς τοῦ πατρὸς ἐπιβολαῖς, τοὺς μὲ ἡγεμόνας δωρεαῖς, τοὺς δὲ στρατιώτας ἐπαγγελίαι προτρεψάμενος, ἔπεισε συναγωνιστὰς γενέσθαι. τέλο δὲ καταληφθείσης ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τῆς Αἰγύ πτου, ὁ μὲν Ταχὼς καταπλαγεὶς ἐτόλμησε διὰ τῆ Ἀραβίας ἀναβῆναι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ συγγνώ μην ἠξίου δοῦναι περὶ τῶν ἡμαρτημένων· ὁ δὲ Ἀρ ταξέρξης οὐ μόνον αὐτὸν ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων ἀλλὰ καὶ στρατηγὸν ἀπέδειξε τοῦ πρὸς Αἰγυπτίου πολέμου.

Sed brevi Artaxerxes moritur, cui Ochus succedit. Quo facto Tachos ad Agesilaum rediisse, huiusque virtute et prudentia regnum recuperasse dicitur. Agesilaus, acceptis magnis muneribus in reditu in patriam vita defungitur.

93. Μετ᾽ ὀλίγον δὲ ὁ μὲν βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη τρία πρὸς τοῖς τετταράκοντα· τὴν δὲ βασιλείαν διεδέξατο Ὦχος, ὁ μετονομασθεὶς Ἀρταξέρξης, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη τρία πρὸς τοῖς εἴκοσι. τοῦ γὰρ Ἀρταξέρξου καλῶς βεβασιλευκότος, καὶ γενομένου παντελῶς εἰρηνικοῦ καὶ ἐπιτυχοῦς, τοὺς μετὰ τοῦτον βασιλεύοντας μετωνόμαζον, καὶ τὴν τούτου προσηγορίαν ἔχειν προσέταττον. τοῦ δὲ βασιλέως Ταχὼ ἐπανελθόντος πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἀγησίλαον, Νεκτανεβὼς ἠθροικὼς στρατιώτας πλείους τῶν δέκα μυριάδων, ἧκεν ἐπὶ τὸν Ταχὼ, καὶ προσεκαλεῖτο περὶ τῆς βασιλείας διαγωνίσασθαι. ὁ μὲν

οὖν Ἀγησίλαος, ὁρῶν τὸν βασιλέα καταπεπληγμένον, καὶ μὴ τολμῶντα διακινδυνεύειν, παρεκάλει θαῤῥεῖν. τῆς γὰρ νίκης τυγχάνειν οὐ τοὺς κατὰ τὸ πλῆθος προέχοντας, ἀλλὰ τοὺς κατὰ τὰς ἀνδραγαθίας πρωτεύοντας. οὐ προσέχοντος δ' αὐτοῦ, συνηναγκάσθη μετ' αὐτοῦ ποιήσασθαι τὴν ἀναχώρησιν εἴς τινα πόλιν εὐμεγέθη. οἱ δ' Αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐπολιόρκουν τοὺς συγκεκλεισμένους· ἐπεὶ δὲ πολλοὺς ἐν ταῖς τειχομαχίαις ἀπέβαλον, τείχει καὶ τάφρῳ περιελάμβανον τὴν πόλιν. ταχὺ δὲ τῶν ἔργων συντελουμένων διὰ τὴν πολυχειρίαν, καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐξαναλωθέντων, ὁ μὲν Ταχὼς ἀπέγνω τὴν σωτηρίαν· ὁ δὲ Ἀγησίλαος, παρακαλέσας τοὺς στρατιώτας καὶ νυκτὸς ἐπιθέμενος τοῖς πολεμίοις, διέσωσεν ἅπαντας τοὺς στρατιώτας ἀνελπίστως. ἐπιδιωξάντων δὲ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ τῶν τόπων ὄντων πεδινῶν, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι διέλαβον τῷ πλήθει κεκυκλῶσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ πάντας ἄρδην ἀναιρήσειν· ὁ δὲ Ἀγησίλαος, καταλαβόμενος τόπον, ὃς εἶχεν ἐξ ἑκατέρου μέρους διώρυγα ποταμοῦ χειροποίητον, ὑπέμενε τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον. ἐκτάξας δὲ τὴν δύναμιν οἰκείως τοῖς τόποις, καὶ τοῖς τοῦ ποταμοῦ ῥείθροις ὀχυρώσας τὴν στρατιὰν, συνῆψε μάχην. τοῦ δὲ πλήθους τοῖς Αἰγυπτίοις ἀχρήστου γενομένου, ταῖς ἀρεταῖς προέχοντες οἱ Ἕλληνες, πολλοὺς μὲν ἀπέκτειναν τῶν Αἰγυπτίων, τοὺς δὲ λοιποὺς φεύγειν ἠνάγκασαν. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Ταχὼς ῥᾳδίως ἀνεκτήσατο τὴν κατ' Αἴγυπτον βασιλείαν, ὁ δ' Ἀγησίλαος, ὡς μόνος κατωρθωκὼς τὴν βασιλείαν, ἐτιμήθη προσ-

ηκούσαις δωρεαῖς. ἐπανιὼν δὲ εἰς τὴν πατρίδα διὰ Κυρήνης, ἐτελεύτησε, καὶ τοῦ σώματος ἐν μέλιτι κομισθέντος εἰς τὴν Σπάρτην, ἔτυχε τῆς βασιλικῆς ταφῆς τε καὶ τιμῆς. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν μέχρι τούτων προέβη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

Inter Arcades, ob cives e Megalopoli in antiqua oppida migrantes, novi tumultus orti. Hos Athenienses, misso Pammene cum exercitu, composuerunt. Adiicitur notitia Athanae, historici Syracusii.

94. Κατὰ δὲ τὴν Πελοπόννησον, τοῖς Ἀρκάσι γενομένης εἰρήνης κοινῆς μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην, ἐνιαυτὸν μόνον ἐμμείναντες τοῖς ὅρκοις, πάλιν κατέστησαν τὸν πόλεμον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ὅρκοις ἦν γεγραμμένον ἑκάστους εἰς τὴν ἑαυτῶν ἀπιέναι πατρίδα μετὰ τὴν μάχην· εἰς δὲ τὴν Μεγάλην πόλιν ὑπῆρχον αἱ περιοικοῦσαι πόλεις μετῳκισμέναι, καὶ δυσχερῶς φέρουσαι τὴν ἐκ τῆς πατρίδος μετάστασιν. διόπερ αὐτῶν ἐπανελθόντων εἰς τὰς προγεγενημένας πόλεις, οἱ Μεγαλοπολῖται συνηνάγκαζον ἐκλιπεῖν τὰς πατρίδας. διὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν γενομένης διαφορᾶς, οἱ μὲν ἐκ τῶν πολισμάτων ἠξίουν αὐτοῖς βοηθεῖν Μαντινεῖς, καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων, ἔτι δὲ Ἠλείους, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μετεσχηκότας τοῖς Μαντινεῦσι συμμαχίας· οἱ δὲ Μεγαλοπολῖται τοὺς Ἀθηναίους παρεκάλουν συμμαχεῖν. οἷς ἀπέστειλαν συντόμως ὁπλίτας μὲν τρισχιλίους, ἱππεῖς δὲ τριακοσίους, ὧν τὴν στρατηγίαν εἶχε Παμμένης. οὗτος δὲ παρελθὼν εἰς Μεγάλην πόλιν, καὶ τῶν πολισμάτων ἃ μὲν ἐκπορθήσας, ἃ δὲ καταπληξάμενος, συνηνάγκασεν εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν μετοικῆσαι. καὶ

τὰ μὲν περὶ τὸν συνοικισμὸν τῶν πόλεων, ἐπὶ τοσοῦτο ταραχῆς ἐλθόντα, ἔτυχεν ἐνδεχομένης καταστολῆς. τῶν δὲ συγγραφέων Ἀθάνας ὁ Συρακούσιος, τῶν περὶ Δίωνα πράξεων ἐντεῦθεν ἀρξάμενος, ἔγραψε μὲν βίβλους τρισκαίδεκα, προσανέλαβε δὲ τὸν ἄγραφον χρόνον ἐτῶν ἑπτὰ, ἀπὸ τῆς Φιλίστου συντάξεως ἐν μιᾷ βίβλῳ· καὶ διελθὼν τὰς πράξεις ἐν κεφαλαίοις, συνεχῆ τὴν ἱστορίαν ἐποίησεν.

Olymp. CIV, 4. Alexander Pheraeus incursiones facit in Cyclades insulas, ipsosque Athenienses, duce Leosthene in Peparetho ins. relictos, infestat et damnis afficit. Leosthenes ob rem male gestam capitis damnatur: mittitur pro eo Chares, priore peior. Dionysiodorus et Anaxis historici. Iam Diodorus transitum parat ad proximum librum.

95. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Νικοφήμου, τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν ἐν Ῥώμῃ διέλαβε Γάϊος Σουλπίκιος καὶ Γάϊος Λικίννιος. ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀλέξανδρος μὲν ὁ Φερῶν τύραννος, λῃστρίδας ναῦς ἐκπέμψας ἐπὶ τὰς Κυκλάδας νήσους, τινὰς μὲν ἐκπολιορκήσας, πολλῶν σωμάτων ἐκυρίευσεν, τὰς δὲ τὴν Πεπάρηθον ἀποβιβάσας μισθοφόρους στρατιώτας, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Ἀθηναίων δὲ βοηθησάντων τοῖς Πεπαρηθίοις, καὶ στρατηγὸν Λεωσθένην ἀπολιπόντων, ἐπέθετο τοῖς Ἀθηναίοις. ἐτύγχανον δ᾽ οὗτοι παραφυλάττοντες τοὺς ἐν τῷ Πανόρμῳ διατρίβοντας τῶν Ἀλεξάνδρου στρατιωτῶν. ἀπροσδοκήτως δὲ ἐπιθεμένων τῶν τοῦ δυνάστου, παράδοξος εὐημερία περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐγένετο· οὐ μόνον γὰρ τοὺς ἀπεσταλμένους ἐν τῷ Πανόρμῳ διέσωσεν ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων, ἀλλὰ καὶ τριήρεις μὲν Ἀττικὰς πέντε, μίαν δὲ Πεπαρηθίαν εἷλε, καὶ σωμάτων ἐκυρίευσεν

ἑξακοσίων. οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι παροξυνθέντες, τοῦ μὲν Λεωσθένους ὡς προδότου θάνατον κατέγνωσαν, καὶ τὴν οὐσίαν ἐδήμευσαν, ἑλόμενοι δὲ στρατηγὸν Χάρητα, καὶ ναυτικὴν δύναμιν δόντες, ἐξέπεμψαν. οὗτος δὲ τοὺς μὲν πολεμίους εὐλαβούμενος, τοὺς δὲ συμμάχους ἀδικῶν διετέλει. καταπλεύσας γὰρ εἰς Κέρκυραν, συμμαχίδα πόλιν, στάσεις ἐν αὐτῇ μεγάλας ἐκίνησεν, ἐξ ὧν συνέπεσε γενέσθαι σφαγὰς πολλὰς καὶ ἁρπαγὰς, δι᾽ ἃς συνέβη τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων διαβληθῆναι παρὰ τοῖς συμμάχοις. ὁ μὲν οὖν Χάρης, καὶ ἕτερα τοιαῦτα παρανομῶν, ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν διεπράξατο, τῇ δὲ πατρίδι διαβολάς. τῶν δὲ συγγραφέων Διονυσιόδωρος καὶ Ἄναξις οἱ Βοιωτοὶ τὴν τῶν Ἑλληνικῶν ἱστορίαν εἰς τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν κατεστρόφασι τὰς συντάξεις· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ Φιλίππου τοῦ βασιλέως πράξεις διεληλυθότες, ταύτην μὲν τὴν βίβλον κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ πρόθεσιν αὐτοῦ παραγράφομεν· τὴν δ᾽ ἐχομένην ἀπὸ τῆς Φιλίππου παραλήψεως τῆς βασιλείας ἀρξάμενοι, πάσας διέξιμεν τὰς τοῦ βασιλέως τούτου πράξεις μέχρι τῆς τελευτῆς, συμπεριλαμβάνοντες καὶ τὰς ἄλλας τὰς γεγενημένας ἐν τοῖς γνωριζομένοις μέρεσι τῆς οἰκουμένης.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ
ΕΝ ΤΗι ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗι
ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΩΝ

στηκότας αὐταῖς, πολλοὺς προσελάβετο συμμάχους.

Ὡς οἱ τῶν Φεραίων τύραννοι παραδόντες Φιλίππῳ τὰς Φεράς, Φωκέων ἐγένοντο σύμμαχοι.

Μάχη Φωκέων πρὸς Βοιωτοὺς περὶ Ὀρχομενόν, καὶ ἧττα Φωκέων.

Ἄλλαι μάχαι τοῖς αὐτοῖς παρὰ τὸν Κηφισσὸν καὶ Κορώνειαν, καὶ νίκη Βοιωτῶν.

Ὡς Φάϋλλος στρατεύσας εἰς τὴν Λοκρίδα πολλὰς πόλεις ἐχειρώσατο.

Ὡς Φάϋλλος νόσῳ περιπεσὼν φθινάδι, τὸν βίον ἐπιπόνως κατέστρεψεν.

Ὡς Φάλαικος διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν καὶ ἀγεννῶς διοικῶν τὸν πόλεμον, ἐξέπεσεν.

Ὡς οἱ κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐστασίασαν.

Ὡς Ἀρταξέρξης ὁ ἐπικληθεὶς Ὦχος ἀνεκτήσατο Αἴγυπτον καὶ Φοινίκην καὶ Κύπρον.

Ὡς Φίλιππος τὰς Χαλκιδικὰς πόλεις προσαγαγόμενος, τὴν ἐπισημοτάτην πόλιν κατέσκαψε.

Ζήτησις τῶν ἀναλωθέντων ἱερῶν χρημάτων, καὶ κόλασις τῶν νοσφισαμένων.

Ὡς οἱ καταφυγόντες εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος Φωκεῖς, ὄντες πεντακόσιοι, παραδόξως ἅπαντες ὑπὸ πυρὸς διεφθάρησαν.

Ὡς ὁ Φωκικὸς πόλεμος κατελύθη.

Ὡς οἱ μετασχόντες τῆς ἱεροσυλίας τοῖς Φωκεῦσιν, ἅπαντες ὑπὸ θείας τινὸς ἐνεργείας ἐκολάσθησαν.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

Aevum Philippi, regis Macedoniae. In prooemio Diodorus ea laudat opera historica, quae res gestas ab initio usque ad finem plena et continua narratione proponant. Proinde annuntiat, se in enarranda Philippi historia eandem methodum secuturum. Vitae huius regis praecipua capita, deinceps uberius explicanda, parva velut tabula indicantur.

ΕΝ πάσαις μὲν ταῖς ἱστορικαῖς πραγματείαις καθήκει τοὺς συγγραφεῖς περιλαμβάνειν ἐν ταῖς βίβλοις ἢ πόλεων ἢ βασιλέων πράξεις αὐτοτελεῖς, ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι τοῦ τέλους. οὕτω γὰρ μάλιστα διαλαμβάνομεν τὴν ἱστορίαν εὐμνημόνευτον καὶ σαφῆ γενέσθαι τοῖς ἀναγινώσκουσιν. αἱ μὲν γὰρ ἡμιτελεῖς πράξεις, οὐκ ἔχουσαι συνεχὲς ταῖς ἀρχαῖς τὸ πέρας, μεσολαβοῦσι τὴν ἐπιθυμίαν τῶν φιλαναγνωστούντων· αἱ δὲ τὸ τῆς διηγήσεως συνεχὲς περιλαμβάνουσαι μέχρι τῆς τελευτῆς ἀπηρτισμένην τὴν τῶν πράξεων ἔχουσιν ἀπαγγελίαν. ὅταν δὲ ἡ φύσις αὐτὴ τῶν πρα-

χθέντων συνεργῇ τοῖς συγγραφεῦσι, τότ' ἤδη παντελῶς οὐκ ἀποστατέον ταύτης τῆς προαιρέσεως. διόπερ καὶ ἡμεῖς παρόντες ἐπὶ τὰς Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου πράξεις, πειρασόμεθα τούτῳ τῷ βασιλεῖ τὰ πραχθέντα περιλαβεῖν ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ. οὗτος γὰρ εἴκοσι μὲν καὶ τέτταρα ἔτη τῶν Μακεδόνων ἐβασίλευσεν, ἐλαχίσταις δὲ ἀφορμαῖς χρησάμενος, μεγίστην τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην δυναστειῶν κατεσκεύασε τὴν ἰδίαν βασιλείαν, καὶ παραλαβὼν τὴν Μακεδονίαν δουλεύουσαν Ἰλλυριοῖς, πολλῶν καὶ μεγάλων ἐθνῶν καὶ πόλεων κυρίαν ἐποίησε. διὰ δὲ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν, τῆς μὲν Ἑλλάδος ἁπάσης παρέλαβε τὴν ἡγεμονίαν, ἑκουσίως τῶν πόλεων ὑποταττομένων· τοὺς δὲ τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλήσαντας καταπολεμήσας, καὶ τῷ μαντείῳ βοηθήσας, μετέσχε τοῦ συνεδρίου τῶν Ἀμφικτυόνων· καὶ διὰ τὴν εἰς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν ἔπαθλον ἔλαβε τὰς ψήφους τῶν κρατηθέντων Φωκέων. Ἰλλυριοὺς δὲ καὶ Παίονας καὶ Θρᾷκας καὶ Σκύθας καὶ πάντα τὰ πλησιόχωρα τούτοις ἔθνη καταπολεμήσας, τὴν Περσῶν βασιλείαν ἐπεβάλετο καταλῦσαι· καὶ δυνάμεις μὲν εἰς τὴν Ἀσίαν διαβιβάσας, τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἠλευθέρου· μεσολαβηθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς πεπρωμένης, τηλικαύτας καὶ τοιαύτας δυνάμεις ἀπέλιπεν, ὥστε τὸν υἱὸν Ἀλέξανδρον μὴ προσδεηθῆναι συμμάχων εἰς τὴν κατάλυσιν τῆς Περσῶν ἡγεμονίας. καὶ ταῦτ' ἔπραξεν, οὐ διὰ τύχην, ἀλλὰ διὰ τὴν ἰδίαν ἀρετήν. γέγονε γὰρ ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀγχινοίᾳ στρατηγικῇ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ λαμπρότητι ψυχῆς διαφέρων. ἵνα δὲ μὴ διὰ τοῦ

προοιμίου προλαμβάνωμεν αὐτοῦ τὰς πράξεις, ἐπὶ τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας πορευσόμεθα, βραχέα τοῖς χρόνοις προσαναδραμόντες.

Olymp. CV, 1. Philippi pueritia Thebis culta, ubi obses tenebatur. Post patris Amyntae fratumque natu maiorum obitum, Philippus, custodia elapsus, regnum hostibus pressum, multisque aemulis appetitum, suscipere conatur.

2. Ἐπ' ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησι Καλλιμήδους, Ὀλυμπιὰς μὲν ἤχθη πέμπτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Πῶρος Κυρηναῖος· Ῥωμαῖοι δὲ κατέστησαν ὑπάτους, Γναῖον Γενούκιον, καὶ Λεύκιον Αἰμίλιον. ἐπὶ δὲ τούτων Φίλιππος ὁ Ἀμύντου υἱὸς, Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ Πέρσας καταπολεμήσαντος πατὴρ, παρέλαβε τὴν τῶν Μακεδόνων βασιλείαν, διὰ τοιαύτας αἰτίας· Ἀμύντου καταπολεμηθέντος ὑπὸ Ἰλλυριῶν, καὶ φόρους τοῖς κρατήσασι τελεῖν ἀναγκασθέντος, οἱ μὲν Ἰλλυριοὶ λαβόντες εἰς ὁμηρείαν Φίλιππον τὸν νεώτατον τῶν υἱῶν, παρέθεντο τοῖς Θηβαίοις. οὗτοι δὲ τῷ Ἐπαμινώνδου πατρὶ παρέθεντο τὸν νεανίσκον, καὶ προσέταξαν ἅμα τηρεῖν ἐπιμελῶς τὴν παρακαταθήκην, καὶ προστατεῖν τῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείας. τοῦ δ' Ἐπαμινώνδου Πυθαγόρειον ἔχοντος φιλόσοφον ἐπιστάτην, συντρεφόμενος ὁ Φίλιππος μετέσχεν ἐπὶ πλεῖον τῶν Πυθαγορείων λόγων. ἀμφοτέρων δὲ τῶν μαθητῶν προσενεγκαμένων φύσιν τε καὶ φιλοπονίαν, ὑπῆρξαν ἑκάτεροι διαφέροντες ἀρετῇ· ὧν Ἐπαμινώνδας μὲν μεγάλους ἀγῶνας καὶ κινδύνους ὑπομείνας, τῇ πατρίδι παραδόξως τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος περιέθηκεν· ὁ δὲ Φίλιππος, ταῖς αὐταῖς ἀφορμαῖς χρησάμενος,

οὐκ ἀπελείφθη τῆς Ἐπαμινώνδου δόξης. μετὰ γὰρ τὴν Ἀμύντου τελευτὴν, Ἀλέξανδρος ὁ πρεσβύτατος τῶν υἱῶν διεδέξατο τὴν ἀρχήν. τοῦτον δὲ Πτολεμαῖος ὁ Ἀλωρίτης δολοφονήσας παρέλαβε τὴν βασιλείαν· καὶ τοῦτον ὁμοίως Περδίκκας ἐπανελόμενος, ἐβασίλευσε. τούτου δὲ παρατάξει μεγάλῃ λειφθέντος ὑπὸ Ἰλλυριῶν, καὶ πεσόντος ἐπὶ τῆς χρείας, Φίλιππος ὁ ἀδελφὸς, διαδρὰς ἐκ τῆς ὁμηρείας, παρέλαβε τὴν βασιλείαν κακῶς διακειμένην. ἀνῄρηντο μὲν γὰρ ἐν τῇ παρατάξει Μακεδόνων πλείους τῶν τετρακισχιλίων· οἱ δὲ λοιποὶ, καταπεπληγμένοι τὰς τῶν Ἰλλυριῶν δυνάμεις, περίφοβοι καθειστήκεισαν, καὶ πρὸς τὸ διαπολεμεῖν ἀθύμως εἶχον. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, Παίονες μὲν, πλησίον τῆς Μακεδονίας οἰκοῦντες, ἐπόρθουν τὴν χώραν, καταφρονοῦντες τῶν Μακεδόνων· Ἰλλυριοὶ δὲ μεγάλας δυνάμεις ἤθροιζον, καὶ στρατεύειν εἰς τὴν Μακεδονίαν παρεσκευάζοντο. Παυσανίας δέ τις τῆς βασιλικῆς συγγενείας κοινωνῶν ἐπεβάλετο διὰ τοῦ Θρᾳκῶν βασιλέως ἐπὶ τὴν Μακεδονικὴν βασιλείαν κατιέναι. ὁμοίως δὲ καὶ Ἀθηναῖοι πρὸς Φίλιππον ἀλλοτρίως ἔχοντες, κατῆγον ἐπὶ τὴν βασιλείαν Ἀργαῖον, καὶ στρατηγὸν ἀπεστάλκεισαν Μαντίαν, ἔχοντα τρισχιλίους μὲν ὁπλίτας, ναυτικὴν δὲ δύναμιν ἀξιόλογον.

Animos Macedonum trepidos resque afflictas Philippus erigit et firmat cum oratione, tum disciplinae militaris emendatione. Vt Atheniensium studia eluderet, Amphipolin imperio exemit. Paeonum legatos muneribus conciliavit; Pausaniam, regni aemulum, a proposito depulit; Mantiam et Argaeum proelio vicit. Tum Crenides per Thasios coloniis auctae. Notitia Theopompi Chii.

3. Οἱ δὲ Μακεδόνες, διά τε τὴν ἐν τῇ μάχῃ συμ-

φορὰν καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐπιφερομένων κινδύνων, ἐν ἀπορίᾳ τῇ μεγίστῃ καθειστήκεισαν. ἀλλ᾽ ὅμως τηλικούτων φόβων καὶ κινδύνων ἐφεστώτων, ὁ Φίλιππος οὐ κατεπλάγη τὸ μέγεθος τῶν προσδοκωμένων δεινῶν, ἀλλὰ τοὺς Μακεδόνας ἐν συνεχέσιν ἐκκλησίαις συνέχων, καὶ τῇ τοῦ λόγου δεινότητι προτρεπόμενος ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν, εὐθαρσεῖς ἐποίησε· τὰς δὲ στρατιωτικὰς τάξεις ἐπὶ τὸ κρεῖττον διορθωσάμενος, καὶ τοὺς ἄνδρας τοῖς πολεμικοῖς ὅπλοις δεόντως κοσμήσας, συνεχεῖς ἐξοπλισίας μὲν καὶ γυμνασίας ἐναγωνίους ἐποιεῖτο. ἐπενόησε δὲ καὶ τὴν τῆς φάλαγγος πυκνότητα καὶ κατασκευὴν, μιμησάμενος τὸν ἐν Τροίᾳ τῶν ἡρώων συνασπισμὸν, καὶ πρῶτος συνεστήσατο τὴν Μακεδονικὴν φάλαγγα. ἐν δὲ ταῖς ὁμιλίαις προσηνὴς ἦν, καὶ διά τε τῶν δωρεῶν καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν εἰς τὴν μεγίστην εὔνοιαν τὰ πλήθη προσήγετο. πρός τε τὸ πλῆθος τῶν ἐπιφερομένων κινδύνων εὐστόχως ἀντεμηχανᾶτο. θεωρῶν γὰρ τοὺς Ἀθηναίους ὑπὲρ τοῦ τὴν Ἀμφίπολιν ἀνακτήσασθαι τὴν πᾶσαν φιλοτιμίαν εἰσφερομένους, καὶ διὰ τοῦτο κατάγοντας τὸν Ἀργαῖον ἐπὶ τὴν βασιλείαν, ἑκουσίως ἐξεχώρησε τῆς πόλεως, ἀφεὶς αὐτὴν αὐτόνομον. πρὸς δὲ Παίονας διαπρεσβευσάμενος, καὶ τοὺς μὲν δωρεαῖς διαφθείρας, τοὺς δ᾽ ἐπαγγελίαις φιλανθρώποις πείσας, κατὰ τὸ παρὸν εἰρήνην ἄγειν πρὸς αὐτοὺς συνέθετο. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Πανσανίαν ἀπέστησε τῆς καθόδου, τὸν κατάγειν μέλλοντα βασιλέα δωρεαῖς πείσας. Μαντίας δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς καταπλεύσας εἰς Μεθώ-

νην, αὐτὸς μὲν ἐνταῦθα κατέμεινε, τὸν Ἀργαῖον δὲ μετὰ τῶν μισθοφόρων ἐπὶ τὰς Αἰγὰς ἀπέστειλεν. οὗτος δὲ προσελθὼν τῇ πόλει, παρεκάλει τοὺς ἐν ταῖς Αἰγαῖς προσδέξασθαι τὴν κάθοδον, καὶ γενέσθαι τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀρχηγούς. οὐδενὸς δὲ αὐτῷ προσέχοντος, οὗτος μὲν ἀνέκαμπτεν εἰς τὴν Μεθώνην· ὁ δὲ Φίλιππος ἐπιφανεὶς μετὰ στρατιωτῶν καὶ συνάψας μάχην, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε τῶν μισθοφόρων, τοὺς δὲ λοιποὺς εἴς τινα λόφον καταφυγόντας, ὑποσπόνδους ἀφῆκε, λαβὼν παρ' αὐτῶν ἐκδότους τοὺς φυγάδας. Φίλιππος μὲν οὖν ταύτην πρώτην μάχην νικήσας, εὐθαρσεστέρους ἐποίησε τοὺς Μακεδόνας πρὸς τοὺς ἐφεξῆς ἀγῶνας. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Θάσιοι μὲν ᾤκισαν τὰς ὀνομαζομένας Κρηνίδας, ἃς ὕστερον ὁ βασιλεὺς ἀφ' ἑαυτοῦ ὀνομάσας Φιλίππους, ἐπλήρωσεν οἰκητόρων. τῶν δὲ συγγραφέων Θεόπομπος ὁ Χῖος, τὴν ἀρχὴν τῶν περὶ Φίλιππον ἱστοριῶν ἐντεῦθεν ποιησάμενος, γέγραφε βίβλους ὀκτὼ πρὸς ταῖς πεντήκοντα, ἐξ ὧν πέντε διαφωνοῦσιν.

Olymp. CV, 2. Pace cum Atheniensibus facta Philippus Paeones bello subegit. Iam Illyrios etiam adortus, recuperatis cunctis Macedoniae urbibus, cum rege Bardyli pacem fecit.

4. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Εὐχαρίστου, Ῥωμαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Κόϊντον Σερουΐλιον καὶ Λεύκιον Γενούκιον. ἐπὶ δὲ τούτων ὁ Φίλιππος πρέσβεις ἐκπέμψας εἰς Ἀθήνας, ἔπεισε τὸν δῆμον εἰρήνην πρὸς αὐτὸν συνθέσθαι, διὰ τὸ μηδὲν ἔτι προσποιεῖσθαι τὴν Ἀμφίπολιν. ἀπολυθεὶς δὲ τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου, καὶ πυνθανόμενος τὸν βασι-

λέα τῶν Παιόνων Ἄγιν τετελευτηκέναι, ὑπέλαβε καιρὸν ἔχειν ἐπιθέσθαι τοῖς Παίοσι. στρατεύσας οὖν εἰς τὴν Παιονίαν, καὶ παρατάξει τοὺς Βαρβάρους νικήσας, ἠνάγκασε τὸ ἔθνος πειθαρχεῖν τοῖς Μακεδόσιν. ὑπολειπομένων δὲ πολεμίων τῶν Ἰλλυριῶν, ἐφιλοτιμεῖτο καὶ τούτους καταπολεμῆσαι. εὐθὺς οὖν συναγαγὼν ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς στρατιώτας οἰκείοις λόγοις προτρεψάμενος εἰς τὸν πόλεμον, ἐστράτευσεν εἰς τὴν τῶν Ἰλλυριῶν χώραν, πεζοὺς μὲν ἔχων οὐκ ἐλάττους μυρίων, ἱππεῖς δὲ ἑξακοσίους. Βάρδυλις δ' ὁ τῶν Ἰλλυριῶν βασιλεὺς, πυθόμενος τὴν παρουσίαν τῶν πολεμίων, τὸ μὲν πρῶτον πρέσβεις ἀπέστειλε περὶ διαλύσεως, ἐφ' ὅτῳ κυρίους ἀμφοτέρους εἶναι τῶν τότε κυριευομένων πόλεων. τοῦ δὲ Φιλίππου φήσαντος ἐπιθυμεῖν μὲν τῆς εἰρήνης, μὴ μέντοι γε ταύτην συγχωρήσειν, ἐὰν μὴ τῶν Μακεδονικῶν πόλεων ἁπασῶν ἐκχωρήσωσιν οἱ Ἰλλυριοὶ, οἱ μὲν πρέσβεις ἐπανῆλθον ἄπρακτοι, ὁ δὲ Βάρδυλις, πιστεύων ταῖς τε προγεγενημέναις νίκαις καὶ ταῖς τῶν Ἰλλυριῶν ἀνδραγαθίαις, ἀπήντα τοῖς πολεμίοις μετὰ τῆς δυνάμεως· εἶχε δὲ πεζοὺς μὲν μυρίους ἐπιλέκτους, ἱππεῖς δὲ εἰς πεντακοσίους. ὡς δ' ἤγγιζον ἀλλήλοις τὰ στρατεύματα, καὶ μετὰ βοῆς πολλῆς συνέῤῥαξαν εἰς τὴν μάχην, ὁ μὲν Φίλιππος, ἔχων τὸ δεξιὸν κέρας καὶ τοὺς ἀρίστους Μακεδόνων συναγωνιζομένους, τοῖς μὲν ἱππεῦσι παρήγγειλε παριππεῦσαι, καὶ πλαγίοις ἐμβαλεῖν τοῖς Βαρβάροις· αὐτὸς δὲ κατὰ στόμα τοῖς πολεμίοις ἐπιπεσὼν, καρτερὰν συνεστήσατο μάχην. οἱ δ' Ἰλλυριοὶ, συντάξαντες ἑαυ-

τοὺς εἰς πλινθίον, ἐῤῥωμένως συνεστήσαντο τὸν κίνδυνον· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἦν ἰσόῤῥοπος ἡ μάχη, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παρ' ἀμφοτέροις ἀνδραγαθίας· καὶ πολλῶν μὲν ἀναιρουμένων, ἔτι δὲ πλειόνων τιτρωσκομένων, ὁ κίνδυνος δεῦρο κἀκεῖσε τὰς ῥοπὰς ἐλάμβανε, ταλαντευόμενος ἀεὶ ταῖς τῶν ἀγωνιζομένων ἀρεταῖς· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ἱππέων ἐκ πλαγίου καὶ κατὰ νώτου βιαζομένων, τοῦ δὲ Φιλίππου μετὰ τῶν ἀρίστων ἡρωϊκῶς ἀγωνισαμένου, συνηναγκάσθη τὸ πλῆθος τῶν Ἰλλυριῶν πρὸς φυγὴν ὁρμῆσαι. γενομένης δὲ τῆς διώξεως ἐπὶ πολὺν τόπον, καὶ πολλῶν κατὰ τὴν φυγὴν ἀναιρεθέντων, ὁ μὲν Φίλιππος ἀνακαλεσάμενος τῇ σάλπιγγι τοὺς Μακεδόνας, καὶ στήσας τρόπαιον, ἔθαψε τῶν ἰδίων τοὺς τετελευτηκότας. οἱ δ' Ἰλλυριοὶ διαπρεσβευσάμενοι, καὶ τῶν Μακεδονικῶν πόλεων πασῶν ἐκχωρήσαντες, ἔτυχον τῆς εἰρήνης· ἀνῃρέθησαν δὲ τῶν Ἰλλυριῶν ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ πλείους τῶν ἑπτακισχιλίων.

In Sicilia Dionysius iunior regnum, a patre acceptum, desidia et inertia disperdit.

5. Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ τὰ κατὰ τὴν Μακεδονικὴν καὶ τὴν Ἰλλυρίδα διήλθομεν, μεταβησόμεθα πρὸς τὰς ἑτερογενεῖς πράξεις. κατὰ γὰρ τὴν Σικελίαν Διονύσιος ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος ὁ νεώτερος, παρειληφὼς μὲν τὴν δυναστείαν ἐν τοῖς ἀνωτέρω καιροῖς, ἄπρακτος δὲ ὢν, καὶ πολὺ τοῦ πατρὸς καταδεέστερος, προσεποιεῖτο διὰ τὴν ἀπραγίαν εἰρηνικὸς εἶναι, καὶ πρᾶος τὸν τρόπον. διόπερ πρὸς Καρχηδονίους διαδεδεγμένος τὸν πόλεμον, πρός τε τούτους εἰρήνην συνέθετο· καὶ πρὸς Λευκανοὺς ὁμοίως δια-

πολεμήσας ἀργῶς ἐπί τινα χρόνον, καὶ ταῖς τελευταίαις μάχαις ἐπὶ τοῦ προτερήματος γενόμενος, ἀσμένως πρὸς αὐτοὺς κατελύσατο τὸν πόλεμον. κατὰ δὲ τὴν Ἀπουλίαν δύο πόλεις ἔκτισε, βουλόμενος ἀσφαλῆ τοῖς πλέουσι τὸν Ἰόνιον πόρον ποιῆσαι. οἱ γὰρ τὴν παραθαλαττίαν οἰκοῦντες Βάρβαροι, λῃστρίσι πολλαῖς πλέοντες, ἄπλουν τοῖς ἐμπόροις παρεσκεύαζον πᾶσαν τὴν περὶ τὸν Ἀδρίαν θάλατταν. μετὰ δὲ ταῦτα δοὺς ἑαυτὸν εἰς βίον εἰρηνικὸν, ἐξέλυσε μὲν τῶν στρατιωτῶν τὰς ἐν τοῖς πολέμοις γυμνασίας· μεγίστην δὲ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην δυναστειῶν παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς λεγομένην ἀδάμαντι δεδέσθαι τυραννίδα, διὰ τὴν ἰδίαν ἀνανδρίαν παραδόξως ἀπέβαλε. τὰς δὲ αἰτίας τῆς καταλύσεως καὶ τὰς κατὰ μέρος πράξεις ἀναγράφειν πειρασόμεθα.

Olymp. CV, 3. Dion, Hipparini filius, Dionysii superioris secundae uxoris frater, ob multiplices virtutes tyranno invisus et neci destinatus, in Peloponnesum aufugit, et Corinthi naves militesque comparat, ad liberandam patriam in Siciliam transmissos.

6. Ἐπ᾽ ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησι Κηφισοδότου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Γάϊον Λικίννιον καὶ Γάϊον Σουλπίκιον. ἐπὶ δὲ τούτων Δίων ὁ Ἱππαρίνου, Συρακουσίων ὑπάρχων ἐπιφανέστατος, ἔφυγεν ἐκ τῆς Σικελίας, καὶ διὰ τὴν λαμπρότητα τῆς ψυχῆς ἠλευθέρωσε Συρακουσίους καὶ τοὺς ἄλλους Σικελιώτας, διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας· ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος ἐκ δυεῖν γυναικῶν ἦν πεπαιδοποιημένος, ἐκ μὲν τῆς πρώτης Λοκρίδος οὔσης τὸ γένος, Διονύσιον τὸν διαδεξάμενον τὴν τυραννίδα, ἐκ δὲ τῆς δευτέρας,

Ἱππαρίνου θυγατρὸς οὔσης, εὐδοκιμωτάτου Συρακουσίων, δύο παῖδας, Ἱππαρῖνον καὶ Νυσαῖον. ἐτύγχανε δὲ τῆς δευτέρας γυναικὸς ἀδελφὸς ὢν Δίων, ἀνὴρ ἐν φιλοσοφίᾳ μεγάλην ἔχων προκοπὴν, καὶ κατ' ἀνδρείαν καὶ στρατηγίαν πολὺ προέχων τῶν κατ' αὐτὸν Συρακουσίων. οὗτος δὲ διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς ψυχῆς εἰς ὑποψίαν ἦλθε τῷ τυράννῳ, δόξας ἀξιόχρεως εἶναι καταλῦσαι τὴν τυραννίδα. φοβούμενος οὖν αὐτὸν ὁ Διονύσιος, ἔκρινεν ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἄνδρα, συλλαβὼν ἐπὶ θανάτῳ. ὁ δὲ Δίων αἰσθόμενος, τὸ μὲν πρῶτον ἐκρύφθη παρά τισι τῶν φίλων, μετὰ δὲ ταῦτα ἔφυγεν ἐκ τῆς Σικελίας εἰς Πελοπόννησον, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδελφὸν Μεγακλῆν, καὶ Χαρικλείδην τὸν ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν τεταγμένον ὑπὸ τοῦ τυράννου. καταπλεύσας δ' εἰς τὴν Κόρινθον, τοὺς μὲν Κορινθίους ἠξίου συνεπιλαβέσθαι τῆς ἐλευθερίας τῶν Συρακουσίων· αὐτὸς δὲ μισθοφόρους συνῆγε, καὶ πανοπλίας συνήθροιζε. ταχὺ δὲ πολλῶν ὑπακουόντων, πανοπλίας τε παρεσκευάσατο καὶ μισθοφόρους συχνοὺς, καὶ φορτηγοὺς δύο ναῦς μισθωσάμενος, τά τε ὅπλα καὶ τοὺς μισθοφόρους ἐνθέμενος, αὐτὸς μὲν ταύτας τὰς φορτίδας ἔχων ἐξέπλευσεν ἐκ Ζακύνθου τῆς πρὸς Κεφαλληνίαν, εἰς τὴν Σικελίαν· Χαρικλείδην δὲ ἀπέλιπε τριήρεις τινὰς καὶ ἑτέρας φορτηγοὺς ἄξοντα κατόπιν εἰς τὰς Συρακούσας.

Res coaevae commemorantur: Tauromenium in Naxo ins. condita; in Euboea seditio orta, et a duabus factionibus Thebani et Athenienses advocati; bellum sociale, ab Atheniensibus in socios rebelles gestum.

7. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Ἀνδρόμαχος ὁ

Ταυρομενίτης, Τιμαίου μὲν τοῦ τὰς ἱστορίας συγγράψαντος πατὴρ ὤν, πλούτῳ δὲ καὶ ψυχῆς λαμπρότητι διαφέρων, ἤθροισε τοὺς ἐκ τῆς Νάξου τῆς κατασκαφείσης ὑπὸ Διονυσίου περιλειφθέντας. οἰκίσας δὲ τὸν ὑπὲρ τῆς Νάξου λόφον, τὸν ὀνομαζόμενον Ταῦρον, καὶ μείνας κατ᾽ αὐτὸν πλείω χρόνον, ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ Ταύρου μονῆς ὠνόμασε Ταυρομένιον. ταχὺ δὲ τῆς πόλεως ἐπίδοσιν λαμβανούσης, οἱ μὲν οἰκήτορες μεγάλους περιεποιήσαντο πλούτους, ἡ δὲ πόλις, ἀξιόλογον ἀξίωμα περιποιησαμένη, τὸ τελευταῖον ἐν τῷ καθ᾽ ἡμᾶς βίῳ Καίσαρος ἀναστήσαντος τοὺς Ταυρομενίτας ἐκ τῆς πατρίδος, Ῥωμαίων ἀποικίαν ἐδέξατο. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, οἱ τὴν Εὔβοιαν κατοικοῦντες ἐστασίασαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῶν μὲν τοὺς Βοιωτοὺς, τῶν δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἐπικαλεσαμένων, συνέστη πόλεμος κατὰ τὴν Εὔβοιαν. γενομένων δὲ πλειόνων συμπλοκῶν καὶ ἀκροβολισμῶν, ὁτὲ μὲν οἱ Θηβαῖοι ἐπροτέρουν, ὁτὲ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν νίκην ἀπεφέροντο. μεγάλη μὲν οὖν παράταξις οὐδεμία συνετελέσθη· τῆς δὲ νήσου διὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καταφθαρείσης, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων παρ᾽ ἀμφοτέρων διαφθαρέντων, μόγις ταῖς συμφοραῖς νουθετηθέντες, εἰς ὁμόνοιαν ἦλθον, καὶ τὴν εἰρήνην συνέθεντο πρὸς ἀλλήλους. οἱ μὲν οὖν Βοιωτοὶ τὴν εἰς οἶκον ἐπάνοδον ποιησάμενοι, τὴν ἡσυχίαν ἦγον. οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι, Χίων καὶ Ῥοδίων καὶ Κώων, ἔτι δὲ Βυζαντίων ἀποστάντων, ἐνέπεσον εἰς πόλεμον τὸν ὀνομασθέντα συμμαχικὸν, ὃς διέμεινεν ἔτη τρία. ἑλόμενοι δὲ στρατηγοὺς Χά-

ρητα καὶ Χαβρίαν, ἀπέστειλαν μετὰ δυνάμεως. οὗτοι δὲ πλεύσαντες ἐπὶ τὴν Χίον, κατέλαβον παραγεγονότας συμμάχους τοῖς Χίοις παρὰ Βυζαντίων καὶ Ῥοδίων καὶ Κώων, ἔτι δὲ Μαυσώλου τοῦ Καρῶν δυνάστου. ἐκτάξαντες δὲ τὴν δύναμιν, ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. ὁ μὲν οὖν Χάρης τοῦ πεζοῦ στρατεύματος ἡγούμενος, κατὰ γῆν προσῄει τοῖς τείχεσι, καὶ πρὸς τοὺς τῆς πόλεως ἐκχυθέντας ἐπ᾽ αὐτὸν διηγωνίζετο· ὁ δὲ Χαβρίας, προσπλεύσας τῷ λιμένι, ναυμαχίαν καρτερὰν συνεστήσατο, καὶ τῆς νεὼς τοῖς ἐμβόλοις ἀναῤῥαγείσης, κατεπονεῖτο. οἱ μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ἄλλων νεῶν, εἴξαντες τῷ καιρῷ διεσώθησαν· ὁ δ᾽ ἀντὶ τῆς ἥττης ἀλλαξάμενος τὸν εὐκλεᾶ θάνατον, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς νεὼς καὶ τρωθεὶς ἐτελεύτησε.

Philippus, devictis Illyriis, Amphipolitanos subegit; mox Pydnam etiam et Potidaeam. Crenidas e nomine suo Philippos appellat, ibique aurifodinas excolit, unde ingentes opes ad ipsum redeunt.

8. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς μεγάλῃ παρατάξει νενικηκὼς τοὺς Ἰλλυριοὺς, καὶ πάντας τοὺς μέχρι τῆς Λυχνίτιδος καλουμένης λίμνης κατοικοῦντας ὑπηκόους πεποιημένος, ἀνέκαμψεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, συντεθειμένος ἔνδοξον εἰρήνην πρὸς τοὺς Ἰλλυριοὺς, περιβόητός τε ὑπάρχων παρὰ τοῖς Μακεδόσιν ἐπὶ τοῖς δι᾽ ἀνδρείαν κατωρθωμένοις. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν τὴν Ἀμφίπολιν οἰκούντων ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὸν διατεθέντων, καὶ πολλὰς ἀφορμὰς δόντων εἰς πόλεμον, ἐστράτευσεν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀξιολόγῳ δυνάμει. προσα-

γαγὼν δὲ τοῖς τείχεσι μηχανὰς, καὶ πολιορκίας ἐνεργοὺς καὶ συνεχεῖς ποιησάμενος, κατέβαλε μὲν τοῖς κριοῖς μέρος τι τοῦ τείχους, παρεισελθὼν δ' εἰς τὴν πόλιν διὰ τοῦ πτώματος, καὶ τῶν ἀντιστάντων πολλοὺς καταβαλὼν, ἐκυρίευσε τῆς πόλεως· καὶ τοὺς μὲν ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὸν διακειμένους ἐφυγάδευσε, τοῖς δ' ἄλλοις φιλανθρώπως προσηνέχθη. ἡ δὲ πόλις αὕτη κειμένη κατὰ τῆς Θρᾴκης καὶ τῶν σύνεγγυς τόπων εὐφυῶς, πολλὰ συνεβάλετο τῷ Φιλίππῳ πρὸς αὔξησιν. εὐθὺς γὰρ τὴν μὲν Πύδναν ἐχειρώσατο, πρὸς δὲ Ὀλυνθίους συμμαχίαν ἔθετο, καὶ Ποτίδαιαν ὡμολόγησε περιποιήσειν αὐτοῖς, ὑπὲρ ἧς Ὀλύνθιοι πολλὴν σπουδὴν ἔσχον κυριεῦσαι τῆς πόλεως. τῶν δ' Ὀλυνθίων βαρεῖαν πόλιν οἰκούντων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ταύτην ἐνοικούντων πολλὴν ἐχόντων ῥοπὴν εἰς τὸν πόλεμον, περιμάχητος ἦν ἡ πόλις ἡγεμονίας μείζονος ὀρεγομένοις. διόπερ οἵ τε Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φίλιππος διεφιλοτιμοῦντο πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς τῶν Ὀλυνθίων συμμαχίας. οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Φίλιππος Ποτίδαιαν ἐκπολιορκήσας, τὴν μὲν τῶν Ἀθηναίων φρουρὰν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ φιλανθρώπως αὐτῇ προσενεγκάμενος, ἐξαπέστειλεν εἰς τὰς Ἀθήνας. σφόδρα γὰρ εὐλαβεῖτο τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, διὰ τὸ βάρος καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως. τὴν δὲ Πύδναν ἐξανδραποδισάμενος παρέδωκε τοῖς Ὀλυνθίοις, δωρησάμενος ἅμα καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν κτήσεις. μετὰ δὲ ταῦτα παρελθὼν ἐπὶ πόλιν Κρηνίδας, ταύτην μὲν ἐπαυξήσας οἰκητόρων πλήθει, μετωνόμασε Φιλίππους, ἀφ' ἑαυτοῦ προσαγορεύσας.

τὰ δὲ κατὰ τὴν χώραν χρύσεια μέταλλα, παντελῶς ὄντα λιτὰ καὶ ἄδοξα ταῖς κατασκευαῖς, ἐπὶ τοσοῦτον ηὔξησεν, ὥστε δύνασθαι φέρειν αὐτῷ πρόσοδον πλεῖον ἢ ταλάντων χιλίων. ἐκ δὲ τούτων ταχὺ σωρεύσας πλοῦτον, ἀεὶ μᾶλλον διὰ τὴν εὐπορίαν τῶν χρημάτων εἰς ὑπεροχὴν μεγάλην ἤγαγε τὴν Μακεδονικὴν βασιλείαν· νόμισμα γὰρ χρυσοῦν κόψας, τὸ προσαγορευθὲν ἀπ᾽ ἐκείνου Φιλίππειον, μισθοφόρων τε δύναμιν ἀξιόλογον συνεστήσατο, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλοὺς διὰ τούτου προετρέψατο προδότας γενέσθαι τῶν πατρίδων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων αἱ κατὰ μέρος πράξεις ἕκαστα δηλώσουσιν. ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τὰς συνεχεῖς πράξεις μεταβιβάσομεν τὸν λόγον.

Olymp. CV, 4. Bellum Dionis in Dionysium Siciliae tyrannum. E Zazyntho ad Minoam urbem advectum Dionem recipit Paralus, Carthag. praefectus, eius amicus. Vltro ad eum deficiunt Siciliae populi. his se iungunt Graeci ex Italia.

9. Ἐπ᾽ ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησιν Ἀγαθοκλέους, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Φάβιον καὶ Γάϊον Ποιτήλιον. ἐπὶ δὲ τούτων Δίων ὁ Ἱππαρίνου κατέπλευσεν εἰς τὴν Σικελίαν, καταλύσων τὴν Διονυσίου τυραννίδα. ἐλαχίσταις δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ πάντων χρησάμενος ἀφορμαῖς, μεγίστην δυναστείαν τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην κατέλυσεν ἀνελπίστως. τίς γὰρ ἂν πιστεύσειεν ὅτι δυσὶ φορτηγοῖς ναυσὶ καταπλεύσας, περιεγένετο δυνάστου, ναῦς μὲν μακρὰς ἔχοντος τετρακοσίας, στρατιώτας δὲ πεζοὺς μὲν εἰς δέκα μυριάδας, ἱππεῖς δὲ μυρίους· ὅπλων δὲ καὶ σίτου καὶ χρημάτων τοσαύτην παρασκευὴν, ὅσην εἰκὸς ἦν κεκτῆσθαι τὸν μέλλοντα χορηγήσειν δαψιλῶς

ταῖς προειρημέναις δυνάμεσι· χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, πόλιν μὲν ἔχοντα μεγίστην τῶν Ἑλληνίδων, λιμένας δὲ καὶ νεώρια καὶ κατεσκευασμένας ἀκροπόλεις ἀναλώτους, ἔτι δὲ συμμάχων δυνατῶν ἔχοντα πλῆθος; αἰτία δ᾽ ὑπῆρχε τῷ Δίωνι τῶν προτερημάτων μάλιστα μὲν ἡ ἰδία λαμπρότης τῆς ψυχῆς καὶ ἀνδρεία, καὶ ἡ τῶν ἐλευθεροῦσθαι μελλόντων εὔνοια· τὸ δὲ τούτων ἁπάντων μεῖζον, ἥ τε ἀνανδρεία τοῦ τυράννου, καὶ τὸ τῶν ἀρχομένων πρὸς αὐτὸν μῖσος. πάντα γὰρ ταῦτα πρὸς ἕνα καιρὸν συνδραμόντα, παραδόξως τὰς ἀπιστουμένας πράξεις πρὸς τέλος ἤγαγεν. ἡμεῖς δ᾽ ἀφέμενοι τούτων τῶν λόγων, ἐπὶ τὴν ἀναγραφὴν τῶν κατὰ μέρος πεπραγμένων τρεψόμεθα. Δίων γὰρ ἐκ Ζακύνθου τῆς πρὸς Κεφαλληνίαν δυσὶ φορτίσι ναυσὶν ἀναχθεὶς, κατέπλευσε τῆς Ἀκραγαντίνης εἰς τὴν ὀνομαζομένην Μίνωαν. αὕτη δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ὑπὸ Μίνωος ἐκτίσθη τοῦ βασιλέως Κρητῶν, καθ᾽ ὃν καιρὸν ζητῶν Δαίδαλον ἐπεξενώθη Κωκάλῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Σικανῶν· κατὰ δὲ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς ἡ μὲν πόλις αὕτη τοῖς Καρχηδονίοις ὑπήκουσεν, ὁ δὲ ἐπιστάτης αὐτῆς, ὄνομα Πάραλος, φίλος ὢν Δίωνος, προθύμως ὑπεδέξατο αὐτόν. ὁ δὲ Δίων, ἐξελόμενος ἐκ τῶν φορτηγῶν πανοπλίας πεντακισχιλίας, τῷ Παράλῳ παρέδωκε, καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν ἁμάξαις παρακομίσαι πρὸς τὰς Συρακούσας· αὐτὸς δὲ τοὺς μισθοφόρους παραλαβὼν, ὄντας χιλίους, προῆγεν ἐπὶ τὰς Συρακούσας· ἐν παρόδῳ δὲ τοὺς Ἀκραγαντίνους καὶ Γελῴους καὶ τινας τῶν τὴν μεσόγειον οἰκούντων Σικανῶν τε καὶ

Σικελῶν, ἔτι δὲ Καμαριναίους καὶ Μαδιναίους πείσας συνελευθερῶσαι τοὺς Συρακουσίους, προῆγεν ἐπὶ τὴν κατάλυσιν τοῦ τυράννου. πολλῶν δὲ πάντοθεν συῤῥυέντων μετὰ τῶν ὅπλων, ταχὺ πλείους τῶν δισμυρίων στρατιωτῶν ἠθροίσθησαν. οὐδὲν δ᾽ ἧττον καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας Ἑλλήνων καὶ Μεσσηνίων μετεπέμφθησαν, καὶ πάντες σὺν πολλῇ προθυμίᾳ κατὰ σπουδὴν ἧκον.

Dionysius quamvis aciem contra iustruxisset, tamen Dion, cui populus favebat, urbem Syracusas occupat.

10. Ὡς δ᾽ ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς Συρακουσίας ὁ Δίων ἦν, ἀπήντα πρὸς αὐτὸν πλῆθος ἀνόπλων ἀνθρώπων ἔκ τε τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. ἀπίστως γὰρ διακείμενος ὁ Διονύσιος πρὸς τοὺς Συρακουσίους, πολλῶν τὰ ὅπλα παρῃρεῖτο. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ὁ μὲν τύραννος περὶ τὰς νεοκτίστους πόλεις κατὰ τὸν Ἀδρίαν διέτριβε μετὰ πολλῶν δυνάμεων. οἱ δ᾽ ἐπὶ τῆς φυλακῆς τῶν Συρακουσῶν ἀπολειφθέντες ἡγεμόνες, τὸ μὲν πρῶτον ἐπειρῶντο μετακαλεῖσθαι τοὺς Συρακουσίους ἀπὸ τῆς ἀποστάσεως· ἀκατασχέτου δὲ τῆς ὁρμῆς τῶν ὄχλων οὔσης, ἐπιγνόντες τοὺς μισθοφόρους καὶ τοὺς τὰ τοῦ δυνάστου φρονοῦντας, ἤθροισαν, καὶ τὰς τάξεις πληρώσαντες, τοῖς ἀφεστηκόσιν ἐπιθέσθαι διέγνωσαν. Δίων δὲ τοῖς μὲν ἀνόπλοις τῶν Συρακουσίων διέδωκε τὰς πεντακισχιλίας πανοπλίας, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκ τῶν δυνατῶν τοῖς παρατυχοῦσιν ὅπλοις συνεσκεύασε. συναγαγὼν δ᾽ ἅπαντας εἰς κοινὴν ἐκκλησίαν, ἀπεφαίνετο μὲν ἑαυτὸν ἥκειν ἐπὶ τὴν

ἐλευθέρωσιν τῶν Σικελιωτῶν, παρεκάλει δὲ στρατηγοὺς αἱρεῖσθαι τοὺς εὐθέτους πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς αὐτονομίας, καὶ τὴν κατάλυσιν τῆς ὅλης τυραννίδος· τὸ δὲ πλῆθος, ὥσπερ ἀπὸ μιᾶς φωνῆς, ἀνεβόησε στρατηγοὺς αἱρεῖσθαι τόν τε Δίωνα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Μεγακλῆν αὐτοκράτορας. εὐθὺς οὖν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκτάξας τὴν δύναμιν, προσῆγε τῇ πόλει. οὐδενὸς δ' ἀντιποιουμένου τῶν ὑπαίθρων, ἀδεῶς εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ τείχους, καὶ διὰ τῆς Ἀχραδινῆς πορευθεὶς εἰς τὴν ἀγοράν, κατεστρατοπέδευσεν, οὐδενὸς τολμῶντος ἐπεξιέναι. ὁ δὲ σύμπας ἀριθμὸς ἦν τῶν μετὰ Δίωνος στρατιωτῶν οὐκ ἐλάττους τῶν πεντακισμυρίων. οὗτοι δὲ πάντες ἐστεφανωμένοι κατῆλθον εἰς τὴν πόλιν, προηγουμένου τοῦ τε Δίωνος καὶ τοῦ Μεγακλέους, καὶ μετὰ τούτων τριάκοντα Συρακουσίων, οἳ μόνοι τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον φυγάδων Συρακουσίοις μετασχεῖν τῶν κινδύνων ἠθέλησαν.

Syracusani omnes Dionem cum summa congratulatione recipiunt. His auditis Dionysius, tum circa Cauloniam Italiae commoratus, Syracusas redit, legatosque de componendis rebus mittit accipitque.

11. Τῆς δὲ πόλεως πάσης μετημφιεσμένης ἀντὶ τῆς δουλείας τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὸ σκυθρωπὸν τῆς τυραννίδος εἰς πανηγυρικὴν ἱλαρότητα τῆς τύχης ἀγούσης, πᾶσα οἰκία θυσιῶν καὶ χαρᾶς ἔγεμε, τῶν ἰδιωτῶν ἐπὶ ταῖς ἰδίαις ἑστίαις θυμιώντων, καὶ περὶ μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν εὐχαριστούντων τοῖς θεοῖς, περὶ δὲ τῶν μελλόντων εὐχὰς ἀγαθὰς ποιουμένων. ἐγένετο δὲ καὶ τῶν γυναικῶν ἐπὶ ταῖς ἀνελ-

πίστοις εὐημερίαις ὀλολυγμὸς πολὺς, καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν συνδρομαί. οὐδεὶς δ᾽ ἦν ἐλεύθερος, οὐ δοῦλος, οὐ ξένος, ὃς οὐκ ἔσπευδεν ἰδεῖν τὸν Δίωνα καὶ τὴν ἀρετὴν τἀνδρός· πάντες δ᾽ ἀπεδέχοντο μειζόνως ἢ κατ᾽ ἄνθρωπον. καὶ τοῦτ᾽ εὐλόγως ἔπασχον διὰ τὸ μέγεθος καὶ παράδοξον τῆς μεταβολῆς. πεντηκονταετοῦς γὰρ δουλείας πεπειραμένοι, καὶ τῆς ἐλευθερίας διὰ τὸν χρόνον ἐπιλελησμένοι, δι᾽ ἑνὸς ἀνδρὸς ἀρετὴν ἀπελύθησαν τῆς συμφορᾶς. Διονύσιος δὲ κατὰ τούτους τοὺς καιροὺς αὐτὸς μὲν ἔτυχε διατρίβων περὶ Καυλωνίαν τῆς Ἰταλίας, Φίλιστον δὲ τὸν στρατηγὸν περὶ τὸν Ἀδρίαν ὄντα μετεπέμψατο μετὰ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, καὶ προσέταξε εἰς τὰς Συρακούσας πλεῖν. ἀμφοτέρων δ᾽ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἐλθεῖν σπευδόντων, ὁ μὲν Διονύσιος ἧκεν εἰς τὰς Συρακούσας, ἡμέραις ὕστερον ἑπτὰ τῆς Δίωνος καθόδου. εὐθὺς οὖν καταστρατηγῆσαι βουλόμενος τοὺς Συρακουσίους, περὶ διαλύσεως ἐπρεσβεύετο, καὶ πολλὰς ἐμφάσεις ἐδίδου παραδώσειν τὴν τυραννίδα τῷ δήμῳ, καὶ τῆς δημοκρατίας ἀλλάξεσθαι τιμὰς ἀξιολόγους· ἠξίου τε πρέσβεις ἀποστεῖλαι πρὸς αὐτὸν, μεθ᾽ ὧν συνεδρεύσας καταλύσηται τὸν πόλεμον. οἱ μὲν οὖν Συρακούσιοι, μετεωρισθέντες ταῖς ἐλπίσιν, ἐξαπέστειλαν πρέσβεις τοὺς ἀξιολογωτάτους τῶν ἀνδρῶν. ὁ δὲ Διονύσιος τούτοις μὲν φυλακὴν περιστήσης, ἀνεβάλετο τὴν ἔντευξιν· αὐτὸς δ᾽ ὁρῶν τοὺς Συρακουσίους, διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς εἰρήνης, τά τε περὶ τὰς φυλακὰς ῥαθύμως ἔχοντας, καὶ τὰ πρὸς μάχην ἀπαρασκεύους,

ὕφνω τὰς πύλας τῆς κατὰ τὴν Νῆσον ἀκροπόλεως ἀνοίξας, ἐξεχύθη συντεταγμένῃ τῇ δυνάμει.

Intra tempus induciarum contra fidem cum Dionysius Syracusanos adortus esset, ventum est ad proelium atrocissimum, in quo Dionis virtus eminuit, qua hostem cum magna clade in fugam egit

12. Τῶν δὲ Συρακουσίων κατεσκευακότων ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν διατειχίσματα, προσέπεσον οἱ μισθοφόροι τῷ τείχει μετὰ πολλῆς βοῆς καὶ καταπλήξεως· καὶ πολλοὺς μὲν τῶν φυλάκων ἀνεῖλον τοῦ δὲ τείχους ἐντὸς γενόμενοι, πρὸς τοὺς ἐκβοηθοῦντας διηγωνίζοντο. ὁ δὲ Δίων ἀνελπίστως παρεσπονδημένος, μετὰ τῶν ἀρίστων στρατιωτῶν ἀπήντα τοῖς πολεμίοις· καὶ συνάψας μάχην, πολὺν ἐποίει φόνον ἐν σταδίῳ. ὀλίγῳ δὲ διαστήματι τῆς διατειχίου ἔσω μάχης οὔσης, συνέδραμε πλῆθος στρατιωτῶν εἰς στενὸν τόπον. διὸ καὶ παρ᾽ ἀμφοτέροις οἱ ταῖς ἀνδραγαθίαις πρωτεύοντες συγκατέβησαν εἰς τὸν κίνδυνον· καὶ τῶν μὲν τοῦ Διονυσίου μισθοφόρων διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐπαγγελιῶν, τῶν δὲ Συρακουσίων διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐλευθερίας εἰς ὑπερβάλλουσαν φιλοτιμίαν ἐκτραπέντων, τὸ μὲν πρῶτον ἰσόῤῥοπος ἦν ἡ μάχη, τῆς παρ᾽ ἀμφοτέροις ἀρετῆς οὔσης ἰσομάχου, καὶ πολλοὶ μὲν ἔπιπτον, οὐκ ὀλίγοι δὲ κατετιτρώσκοντο, πάσας τὰς πληγὰς ἐναντίας λαμβάνοντες· (οἱ μὲν γὰρ πρωτοστάται τὸν ὑπὲρ τῶν ἄλλων θάνατον ὑπέμενον εὐψύχως, οἱ δ᾽ ἐπιτεταγμένοι τοὺς πίπτοντας ὑπερασπίζοντες, καὶ τοῖς δεινοῖς ἐγκαρτεροῦντες, τοὺς ἐσχάτους κινδύνους ὑπὲρ τῆς νίκης ἀνεδέχοντο) μετὰ δὲ ταῦτα Δίων μὲν ἀριστεῦσαι βουλόμενος ἐν τῇ μάχῃ, καὶ σπεύδων δι᾽

ἑαυτοῦ περιποιήσασθαι τὴν νίκην, εἰς μέσους ἐβιάσατο τοὺς πολεμίους· ἡρωϊκῶς δ᾽ ἀγωνιζόμενος, πολλοὺς μὲν ἐφόνευσε, τὴν δ᾽ ὅλην σύνταξιν τῶν μισθοφόρων διακόψας, ἐναπελείφθη μόνος τῷ πλήθει· πολλῶν δ᾽ ἐπ᾽ αὐτὸν ῥιφέντων βελῶν εἴς τε τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος, ταῦτα μὲν ἐξέφυγε διὰ τὴν τῶν ὅπλων κατασκευήν· εἰς δὲ τὸν δεξιὸν βραχίονα τρωθεὶς, συγκατηνέχθη τῷ βάρει τῆς πληγῆς, καὶ τοῖς πολεμίοις παρ᾽ ὀλίγον ὑποχείριος ἐγένετο. οἱ δὲ Συρακούσιοι, δείσαντες ὑπὲρ τῆς κατὰ τὸν στρατηγὸν σωτηρίας, ἐπέῤῥαξαν τοῖς μισθοφόροις βαρείᾳ συντάξει· καὶ τὸν μὲν Δίωνα καταπονούμενον ἐξήρπασαν ἐκ τῶν κινδύνων, τοὺς δὲ πολεμίους βιασάμενοι φυγεῖν ἠνάγκασαν. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὸν ἄλλον τόπον τοῦ τείχους προτερούντων τῶν Συρακουσίων, οἱ τοῦ τυράννου μισθοφόροι συνεδιώχθησαν ἐντὸς πυλῶν τῶν ἐν τῇ Νήσῳ. ἐπιφανεῖ δὲ μάχῃ νικήσαντες οἱ Συρακούσιοι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν βεβαίως κτησάμενοι, τρόπαιον ἔστησαν κατὰ τοῦ τυράννου.

Dionysius, honore caesis habito et distributis inter milites praemiis, studium pro se accendit: tunc misit, qui de pace agerent. Dion autem hanc unam proponit, ut principatu abiret. Interea res in mutuis praedationibus substitit.

13. Μετὰ δὲ ταῦτα Διονύσιος μὲν ἐπταικὼς, καὶ τὴν δυναστείαν ἀπογιγνώσκων ἤδη, ἐν μὲν ταῖς ἀκροπόλεσιν ἀπέλιπε φρουρὰς ἀξιολόγους, αὐτὸς δὲ τοὺς τετελευτηκότας ὀκτακοσίους ὄντας, λαβὼν τὴν ἀναίρεσιν αὐτῶν, ἔθαψε λαμπρῶς, χρυσοῖς μὲν στεφάνοις ἐστεφανωμένους, πορφυρίσι δὲ καλαῖς περιβεβλημένους. ἤλπιζε γὰρ διὰ τῆς τούτων σπου-

δῆς προτρέψασθαι τοὺς ἄλλους εἰς τὸ προθύμως κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς τυραννίδος. τοὺς δ' ἀνδραγαθήσαντας μεγάλαις δωρεαῖς ἐτίμησε. πρὸς δὲ τοὺς Συρακουσίους διεπέμπετο περὶ διαλύσεως· ὁ δὲ Δίων, περὶ μὲν τῶν πρεσβειῶν ἀεί τινας εὐλόγους προφάσεις ποριζόμενος, ἀνεβάλλετο. ἐν τοσούτῳ δὲ τὸ λοιπὸν τοῦ τείχους κατασκευάσας μεθ' ἡσυχίας, τότε τὰς πρεσβείας μετεπέμπετο, κατεστρατηγηκὼς τοὺς πολεμίους ταῖς τῆς εἰρήνης ἐλπίσι. γενομένων δὲ λόγων περὶ συλλύσεως, ὁ Δίων ἀπεκρίθη τοῖς πρέσβεσι, μίαν εἶναι σύλλυσιν, ἐὰν ἀποθέμενος τὴν τυραννίδα, βούληται τυχεῖν τιμῶν τινων. ὁ δὲ Διονύσιος, ὑπερηφάνου τῆς ἀποκρίσεως γενομένης συναγαγὼν τοὺς ἡγεμόνας ἐβουλεύετο πῶς χρὴ τοὺς Συρακουσίους ἀμύνασθαι· πάντων δ' εὐπορῶν, πλὴν σίτου, καὶ θαλαττοκρατῶν, ἐλῄστευε τὴν χώραν, καὶ τὰς τροφὰς ἐκ τῶν προνομῶν κακῶς ποριζόμενος, ἐξαπέστειλε ναῦς φορτίδας καὶ χρήματα πρὸς τὸν τοῦ σίτου καταγορασμόν. οἱ δὲ Συρακούσιοι ναῦς μακρὰς πολλὰς ἔχοντες, καὶ κατὰ τοὺς εὐκαίρους τόπους ἐπιφαινόμενοι, πολλὴν τῆς ὑπὸ τῶν ἐμπόρων κομιζομένης ἀγορᾶς παρῃροῦντο. καὶ τὰ μὲν περὶ τὰς Συρακούσας ἐν τούτοις ἦν.

In Graecia Alexander Pheraeus ab uxore et fratribus occisus, qui ipsi tyrannidem affectant. Aleuadae auxiliante Philippo, libertatem Thessalis vindicant; quo ipso Philippus Thessalorum amicitiam sibi conciliavit. Adiecta notitia trium historicorum: Demophili, Callisthenis et Diylli.

14. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα, Ἀλέξανδρος ὁ Φερῶν τύραννος ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικὸς Θήβης καὶ τῶν ταύτης ἀδελφῶν Λυκόφρονος καὶ Τισιφόνου ἐδολο-

φονήθη. οὗτοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον ὡς τυραννοκτόνοι μεγάλης ἐτύγχανον ἀποδοχῆς· ὕστερον δὲ μετανοήσαντες, καὶ τοὺς μισθοφόρους χρήμασι πείσαντες, ἀνέδειξαν ἑαυτοὺς τυράννους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν ἀντιπραττόντων ἀνεῖλον, κατασκευασάμενοι δὲ δύναμιν ἀξιόλογον, βίᾳ κατεῖχον τὴν ἀρχήν. οἱ δ᾽ Ἀλευάδαι καλούμενοι παρὰ τοῖς Θετταλοῖς, δι᾽ εὐγένειαν δὲ ἀξίωμα ἔχοντες περιβόητον, ἀντέπραττον τοῖς τυράννοις. οὐκ ὄντες δὲ καθ᾽ ἑαυτοὺς ἀξιόμαχοι, προσελάβοντο Φίλιππον σύμμαχον τὸν Μακεδόνων βασιλέα. οὗτος δ᾽ ἐπανελθὼν εἰς τὴν Θετταλίαν κατεπολέμησε τοὺς τυράννους, καὶ ταῖς πόλεσιν ἀνακτησάμενος τὴν ἐλευθερίαν, μεγάλην εὔνοιαν εἰς τοὺς Θετταλοὺς ἐνεδείξατο· διόπερ ἐν ταῖς μετὰ ταῦτα πράξεσιν ἀεὶ συναγωνιστὰς ἔσχεν, οὐ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα ὁ υἱὸς Ἀλέξανδρος. τῶν δὲ συγγραφέων Δημόφιλος μὲν ὁ Ἐφόρου τοῦ ἱστοριογράφου υἱὸς, τὸν παραλειφθέντα πόλεμον ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ὀνομασθέντα δὲ ἱερὸν, συντεταγμένος, ἐντεῦθεν ἦρκται, ἀπὸ τῆς καταλήψεως τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ καὶ τῆς συλήσεως τοῦ μαντείου ὑπὸ Φιλομήλου τοῦ Φωκέως· ἐγένετο δὲ ὁ πόλεμος οὗτος ἔτη ἕνδεκα, ἕως τῆς φθορᾶς τῶν διανειμαμένων τὰ ἱερὰ χρήματα. Καλλισθένης δὲ τὴν τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων ἱστορίαν γέγραφεν ἐν βίβλοις δέκα, καὶ κατέστροφεν εἰς τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ, καὶ πανομίαν Φιλομήλου τοῦ Φωκέως. Δίϋλλος δ᾽ ὁ Ἀθηναῖος ἦρκται τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς ἱεροσυλήσεως, καὶ γέγραφε βίβλους εἴκοσι καὶ ἑπτά, συμ-

περιλαβὼν πάσας τὰς ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις γενομένας πράξεις περί τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Σικελίαν.

Olymp CVI, 1. In Italia novus populus coalescit, Brutii, e colluvie fugitivorum in Lucania collecti.

15. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἐλπίνου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Ποπίλλιον Λαινάτην καὶ Γναῖον Μαμέλιον Ἰμπεριώσον· Ὀλυμπιὰς δ' ἤχθη ἕκτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Πῶρος Μαλιεύς: ἐπὶ δὲ τούτων, κατὰ μὲν τὴν Ἰταλίαν ἠθροίσθη περὶ τὴν Λευκανίαν πλῆθος ἀνθρώπων πανταχόθεν μιγάδων, πλείστων δὲ δούλων δραπετῶν. οὗτοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον λῃστρικὸν ἐνεστήσαντο βίον, καὶ διὰ τὴν ἐν ταῖς ἀγραυλίαις καὶ καταδρομαῖς συνήθειαν, ἔσχον τριβὴν καὶ μελέτην τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων. διὸ καὶ τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσι προτεροῦντες τῶν ἐγχωρίων, εἰς αὔξησιν ἀξιολογωτέραν κατέστησαν. καὶ πρῶτον μὲν Τερίναν πόλιν ἐκπολιορκήσαντες διήρπασαν, ἔπειτ' Ἀρπώνιον, καὶ Θουρίους, καὶ πολλὰς ἄλλας χειρωσάμενοι, κοινὴν πολιτείαν συνέθεντο· καὶ προσηγορεύθησαν Βρέττιοι, διὰ τὸ πλείστους εἶναι δούλους. κατὰ γὰρ τὴν τῶν ἐγχωρίων διάλεκτον οἱ δραπέται Βρέττιοι προσηγορεύοντο. τὸ μὲν οὖν τῶν Βρεττίων πλῆθος οὕτω συνέστη κατὰ τὴν Ἰταλίαν.

In Sicilia Philistus, Dionysii imperator, Leontinorum urbe expulsus, mox summus classis praetor creatus, cum Heraclide, Syrac. navarcho, mari confligitur. Proelio victus Philistus, morte voluntaria periit. Hae re perterritus Dionysius Dioni regnum offert.

16. *Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Φίλιστος μὲν ὁ Διονυσίου στρατηγὸς, πλεύσας εἰς Ῥήγιον, διεκόμισε τοὺς ἱππεῖς εἰς Συρακούσας, ὄντας πλείους τῶν πεντακοσίων. προσθεὶς δὲ τούτοις ἱππεῖς τε ἄλλους πλείονας, καὶ πεζοὺς δισχιλίους, ἐστράτευσεν ἐπὶ Λεοντίνους, ἀφεστηκότας ἀπὸ Διονυσίου. νυκτὸς δὲ παρεισπεσὼν ἐντὸς τοῦ τείχους, κατελάβετο μέρος τῆς πόλεως, γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς, καὶ τῶν Συρακουσίων βοηθησάντων, ἡττηθεὶς ἐξέπεσεν ἐκ τῶν Λεοντίνων. Ἡρακλείδης δὲ ὁ καταλελειμμένος ὑπὸ Δίωνος ναύαρχος τῶν μακρῶν νεῶν ἐν Πελοποννήσῳ, διά τινας χειμῶνας ἐμποδισθεὶς ὑστέρησε τῆς καθόδου τῶν περὶ τὸν Δίωνα, καὶ τῆς τῶν Συρακουσίων ἐλευθερώσεως· ἧκε δ᾽ ἄγων ναῦς μὲν μακρὰς εἴκοσι, χιλίους δὲ στρατιώτας καὶ πεντακοσίους. ὢν δὲ ἀνὴρ ἐπισημότατος, καὶ δόξας ἄξιος ὑπάρχειν, ᾑρέθη ναύαρχος ὑπὸ τῶν Συρακουσίων, καὶ μετὰ Δίωνος τεταγμένος, διεπολέμει πρὸς Διονύσιον. μετὰ δὲ ταῦτα Φίλιστος ἀποδειχθεὶς στρατηγὸς, καὶ καταρτίσας τριήρεις ἑξήκοντα, πρὸς Συρακουσίους ἐναυμάχησεν, ἔχοντας ναῦς παραπλησίους τὸν ἀριθμόν. γενομένου δ᾽ ἀγῶνος καρτεροῦ, καὶ τοῦ Φιλίστου τὸ μὲν πρῶτον διὰ τῆς ἰδίας ἀνδραγαθίας προτεροῦντος, ὕστερον δὲ ἀποληφθέντος ὑπὸ τῶν πολεμίων, οἱ μὲν Συρακούσιοι πανταχόθεν κυκλώσαντες τὰς ναῦς, ἐφιλοτιμοῦντο ζωγρίᾳ λαβεῖν τὸν στρατηγόν· ὁ δὲ Φίλιστος, εὐλαβηθεὶς τὴν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας αἰκίαν, ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν, πλείστας μὲν καὶ μεγίστας χρείας παρεσχημένος*

τοῖς τυράννοις, πιστότατος δὲ τῶν φίλων τοῖς δυνάσταις γεγονώς. οἱ δὲ Συρακούσιοι νικήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ, τὸ μὲν σῶμα τοῦ Φιλίστου διαμερίσαντες, καὶ δι' ὅλης τῆς πόλεως ἑλκύσαντες, ἄταφον ἐξέῤῥιψαν· Διονύσιος δὲ τὸν μὲν πρακτικώτατον τῶν φίλων ἀποβαλὼν, καὶ στρατηγὸν μὲν ἕτερον ἀξιόχρεων οὐκ ἔχων, αὐτὸς δ' οὐ δυνάμενος φέρειν τὸ τοῦ πολέμου βάρος, ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς πρὸς τὸν Δίωνα· τὸ μὲν πρῶτον τὴν ἡμίσειαν τῆς ἀρχῆς παραδιδοὺς, ὕστερον δὲ βουλόμενος ὅλην ἐγχειρίζειν.

Mox, relictis in arce mercenariis, cum thesauris clam in Italiam aufugit. Inde dissidia inter Dionem et Syracusanos, tumultus simul mercenariorum oriuntur, qui duce Dione Syracusanos proelio fundunt. Itaque Syracusani Dionis veniam implorare coguntur.

17. Τοῦ δὲ Δίωνος ἀποκριθέντος, ὅτι τοῖς Συρακουσίοις δίκαιόν ἐστι παραδιδόναι τὴν ἀκρόπολιν ἐπί τισιν ἐξαιρέτοις χρήμασι καὶ τιμαῖς, ὁ μὲν Διονύσιος ἕτοιμος ἦν τὴν ἄκραν παραδιδόναι τῷ δήμῳ, ὥστε τοὺς μισθοφόρους καὶ τὰ χρήματα λαβόντα εἰς τὴν Ἰταλίαν μεταστῆναι· ὁ δὲ Δίων συνεβούλευε τοῖς Συρακουσίοις δέχεσθαι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ δῆμος ὑπὸ τῶν ἀκαίρων δημηγόρων πεισθεὶς, ἀντεῖπε, νομίζων κατὰ κράτος ἐκπολιορκήσειν τὸν τύραννον. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Διονύσιος τοὺς ἀρίστους τῶν μισθοφόρων ἀπέλιπε φυλάξοντας τὴν ἄκραν, αὐτὸς δ' ἐνθέμενος τὰ χρήματα καὶ πᾶσαν τὴν βασιλικὴν παρασκευὴν, ἔλαθεν ἐκπλεύσας, καὶ κατῆρεν εἰς τὴν Ἰταλίαν. οἱ δὲ Συρακούσιοι πρὸς ἀλλήλους ἐστασίασαν, τῶν μὲν οἰομένων δεῖν τὴν στρατηγίαν καὶ τὴν τῶν ὅλων ἐξουσίαν ἐγχειρίζειν

Ἡρακλείδῃ, διὰ τὸ τοῦτον δοκεῖν μηδέ ποτ᾽ ἂν ἐπιθέσθαι τυραννίδι· τῶν δὲ ἀποφαινομένων τὸν Δίωνα δεῖν ἔχειν τὴν τῶν ἁπάντων ἡγεμονίαν. πρὸς δὲ τούτοις, πολλῶν ὀφειλομένων μισθῶν τοῖς ἐκ Πελοποννήσου ξένοις τοῖς ἠλευθερωκόσι τὰς Συρακούσας, καὶ χρημάτων σπανιζούσης τῆς πόλεως, οἱ μὲν μισθοφόροι, τῶν χρημάτων ἀποστερούμενοι, συνεστράφησαν, ὄντες πλείους τῶν τρισχιλίων· πάντες δ᾽ ἐπίλεκτοι ταῖς ἀρεταῖς, καὶ διὰ τὴν ἄθλησιν τῶν πολεμικῶν ἔργων διαπεπονημένοι, πολὺ τῶν Συρακουσίων ταῖς ἀρεταῖς ὑπερεβάλλοντο. ὁ δὲ Δίων, ἀξιούμενος ὑπὸ τῶν μισθοφόρων συναποστῆναι, καὶ παρὰ τῶν Συρακουσίων ὡς κοινῶν ἐχθρῶν λαβεῖν τιμωρίαν, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖπε, μετὰ δὲ ταῦτα συναναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς περιστάσεως, προσεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν τῶν ξένων, καὶ μετ᾽ ἐκείνων ταχθεὶς, ἀνέζευξεν ἐπὶ τοὺς Λεοντίνους. οἱ δὲ Συρακούσιοι συστραφέντες ἐδίωκον τοὺς μισθοφόρους, καὶ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν συνάψαντες μάχην, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντες ἀπεχώρησαν. ὁ δὲ Δίων λαμπρᾷ μάχῃ νικήσας, οὐδὲν ἐμνησικάκησε τοῖς Συρακουσίοις· ἀποστειλάντων γὰρ πρὸς αὐτὸν κήρυκα περὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναιρέσεως, τήν τε τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν ἔδωκε, καὶ τοὺς ἁλόντας πολλοὺς ὄντας ἀπέλυσεν ἄνευ λύτρων. πολλοὶ γὰρ ἐν τῇ φυγῇ μέλλοντες φονεύεσθαι, διηγόρευον ἑαυτοὺς εἶναι τῶν τὰ Δίωνος φρονούντων· καὶ πάντες διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐξέφυγον τὸν θάνατον.

Postea Dionysius, misso Nypsio cum navibus et commeatu, Syracusis relictum praesidium novis auxiliis auget. Syracusani, proelio navali victoriam consecuti, indulgent conviviis et languescunt.

18. Μετὰ δὲ ταῦτα Διονύσιος μὲν στρατηγὸν ἀπέστειλεν εἰς τὰς Συρακούσας Νύψιον τὸν Νεαπολίτην, ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει στρατηγικῇ διαφέροντα· συνεξέπεμψε δ' αὐτῷ καὶ φορτηγὰ πλοῖα, σίτου καὶ τῆς ἄλλης ἀγορᾶς γέμοντα. οὗτος μὲν οὖν ἐκ Λοκρῶν ἀναχθεὶς, ἐτέλει τὸν εἰς Συρακούσας πλοῦν· οἱ δὲ κατὰ τὴν ἀκρόπολιν μισθοφόροι τοῦ τυράννου, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπιλιπόντος τοῦ σίτου, καὶ τῇ σπάνει τῶν ἀναγκαίων δεινῶς πιεζόμενοι, μέχρι μέν τινος ὑπέμενον εὐψύχως τὴν ἔνδειαν, τῆς δὲ φύσεως ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἡττωμένης, καὶ τῆς σωτηρίας ἀπογιγνωσκομένης, συνδραμόντες εἰς ἐκκλησίαν νυκτὸς, ἐψηφίσαντο παραδοῦναι τὴν ἀκρόπολιν καὶ σφᾶς αὐτοὺς τοῖς Συρακουσίοις ἅμ' ἡμέρᾳ. ἤδη δὲ τῆς νυκτὸς ληγούσης, οἱ μὲν μισθοφόροι κήρυκας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς Συρακουσίους περὶ τῆς διαλύσεως· ὁ δὲ Νύψιος διαφαινούσης ἤδη τῆς ἡμέρας κατέπλευσε μετὰ τοῦ στόλου, καὶ καθωρμίσθη περὶ τὴν Ἀρέθουσαν. διόπερ τῆς ἐνδείας παραχρῆμα μεταβαλούσης εἰς πολλὴν δαψίλειαν τῶν ἐπιτηδείων, ὁ μὲν στρατηγὸς Νύψιος ἐκβιβάσας τοὺς στρατιώτας, κοινὴν ἐκκλησίαν συναγαγὼν, καὶ διαλεχθεὶς οἰκείως τοῖς παροῦσι καιροῖς, προθύμους κατεσκεύασε πρὸς τοὺς μέλλοντας κινδύνους. ἡ μὲν οὖν ἀκρόπολις ἤδη παραδιδομένη τοῖς Συρακουσίοις, τὸν εἰρημένον τρόπον ἀνελπίστως διεφυλάχθη· οἱ δὲ Συρακούσιοι πληρώσαντες ἁπάσας τὰς τριήρεις, ἐπέπλευσαν τοῖς

πολεμίοις ἔτι περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τῆς ἀγορᾶς διατρίβουσιν. ἀπροσδοκήτου δὲ τῆς ἐφόδου γενομένης, καὶ τῶν κατὰ τὴν ἀκρόπολιν μισθοφόρων τεθορυβημένως ἀντιταχθέντων ταῖς πολεμικαῖς τριήρεσιν, ἐγένετο ναυμαχία, καθ' ἣν οἱ Συρακούσιοι ἐπροτέρησαν, καί τινας μὲν τῶν νεῶν κατέδυσαν, τινῶν δ' ἐγκρατεῖς κατέστησαν, τὰς δὲ λοιπὰς πρὸς τὴν γῆν κατεδίωξαν· μετεωρισθέντες δ' ἐπὶ τῷ προτερήματι, τοῖς μὲν θεοῖς μεγαλοπρεπῶς ἔθυσαν ἐπινίκια, αὐτοὶ δ' εἰς εὐωχίας καὶ πότους ἐκτραπέντες, καταφρονοῦντες τῶν ἡττημένων, ῥαθύμως εἶχον τὰ περὶ τὰς φυλακάς.

Hac usus opportunitate Nypsius hostem opprimit, urbem capit. et largam praedam aufert.

19. Νύψιος δ' ὁ τῶν μισθοφόρων στρατηγὸς, ἀναμαχέσασθαι καὶ ἀναλαβεῖν βουλόμενος τὴν ἧτταν, νυκτὸς ἐκτεταγμένῃ τῇ δυνάμει παραδόξως προσέπεσε τῷ κατεσκευασμένῳ τείχει. εὑρὼν δὲ τοὺς φύλακας διὰ τὴν καταφρόνησιν καὶ μέθην εἰς ὕπνον τετραμμένους, προσέθηκε τὰς παρεσκευασμένας κλίμακας πρὸς τὴν χρείαν. διὰ δὲ τούτων οἱ κράτιστοι τῶν μισθοφόρων ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ τεῖχος, καὶ τοὺς φύλακας φονεύσαντες, ἀνέῳξαν τὰς πύλας. εἰσπεσόντων δὲ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν πόλιν, οἱ μὲν στρατηγοὶ τῶν Συρακουσίων ἐκ τῆς μέθης μεθύοντες ἐπειρῶντο βοηθεῖν, ἐμποδιζόμενοι δὲ ταῖς ὁρμαῖς διὰ τὸν οἶνον, οἱ μὲν ἀνῃρέθησαν, οἱ δ' ἔφυγον· κατειλημμένης δὲ τῆς πόλεως, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως στρατιωτῶν σχεδὸν ἁπάντων εἰσπε-

σόντων ἐντὸς τοῦ περιτειχίσματος, τῶν δὲ Συρακουσίων διὰ τὸ παράδοξον καὶ τὴν ἀταξίαν ἐκπεπληγμένων, πολὺς ἐγίνετο φόνος. τῶν δὲ τοῦ τυράννου στρατιωτῶν πλειόνων ἢ μυρίων ὄντων, καὶ συντεταγμένων καλῶς, οὐδεὶς τὸ βάρος αὐτῶν ὑπομεῖναι δυνατὸς ἦν, ἅτε τοῦ θορύβου καὶ τῆς ταραχῆς, ἔτι δὲ ἀναρχίας τοὺς ἐλαττουμένους ἐμποδιζούσης. κρατηθείσης δὲ τῆς ἀγορᾶς ὑπὸ τῶν πολεμίων, εὐθὺς ἐπὶ τὰς οἰκίας οἱ νενικηκότες ὥρμησαν· καὶ πολλὰ μὲν χρήματα διεφορεῖτο, οὐκ ὀλίγα δὲ σώματα γυναικῶν καὶ παίδων, ἔτι δ᾽ οἰκετῶν ἐξηνδραποδίζετο· κατὰ δὲ τοὺς στενωποὺς καὶ τὰς ἄλλας ὁδοὺς ἀντιταττομένων Συρακουσίων, ἐγίνοντο συνεχεῖς συμπλοκαί, καὶ πολλοὶ μὲν ἀπέθνησκον, οὐκ ὀλίγοι δὲ τραύμασι περιέπιπτον. τὴν μὲν οὖν νύκτα διετέλεσαν ἀλλήλους ἀναιροῦντες, ὡς ἔτυχε, διὰ τὸ σκότος, καὶ πᾶς τόπος νεκρῶν ἔγεμεν.

Consternati Syracusani Dionem advocant, qui singulari virtute et sollertia hostes ultus, rem restituit, et apud omnes praecipuam gratiam meruit.

20. Ἅμα δ᾽ ἡμέρᾳ τὸ μὲν τῆς συμφορᾶς μέγεθος συνεωράθη, οἱ δὲ Συρακούσιοι, μίαν ἔχοντες σωτηρίαν τὴν ἀπὸ τοῦ Δίωνος βοήθειαν, ἐξαπέστειλαν ἱππεῖς εἰς Λεοντίνους, δεόμενοι τοῦ Δίωνος μὴ περιϊδεῖν τὴν πατρίδα δοριάλωτον γινομένην, καὶ τῶν μὲν ἡμαρτημένων δοῦναι συγγνώμην αὐτοῖς, τὰς δὲ παρούσας δυστυχίας ἐλεήσαντα, διορθώσασθαι τὴν τῆς πατρίδος συμφοράν. ὁ δὲ Δίων, λαμπρὸς ὢν τὴν ψυχήν, καὶ διὰ τὴν ἐκ φιλοσοφίας παιδείαν ἐξημερωμένος τοὺς λογισμούς, οὐκ ἐμνησικά-

κησε τοῖς πολίταις, ἀλλὰ τοὺς μισθοφόρους πείσας, παραχρῆμα ἀνέζευξε· καὶ διανύσας ὀξέως τὴν εἰς Συρακούσας ὁδὸν, ἧκε πρὸς τὰ ἑξάπυλα. ἐνταῦθα δὲ διατάξας στρατιώτας, προσῆγε κατὰ τάχος, καὶ κατέλαβεν ἐκ τῆς πόλεως τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς γεγηρακότας, ὑπὲρ τοὺς μυρίους. οὗτοι δὲ πάντες ἀπαντῶντες μετὰ δακρύων ἱκέτευον ἀμῦναι τοῖς ἰδίοις ἀκληρήμασιν. οἱ δὲ τῆς ἀκροπόλεως μισθοφόροι, κεκρατηκότες ἤδη τῆς προθέσεως, τὰς μὲν περὶ τὴν ἀγορὰν οἰκίας διαρπάσαντες ἐνέπρησαν, ἐπὶ δὲ τὰς λοιπὰς ὁρμήσαντες, διήρπαζον τὰς ἐν ταύταις κτήσεις. καθ' ὃν δὴ καιρὸν Δίων κατὰ πολλοὺς τόπους εἰσπεσὼν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τοῖς πολεμίοις περὶ τὰς ἁρπαγὰς ἀσχολουμένοις ἐπιθέμενος, πάντας τοὺς περιτυγχάνοντας ἔκτεινε, κομίζοντας ἐπὶ τῶν ὤμων παντοδαπὰς κατασκευάς. διὰ δὲ τὸ παράδοξον τῆς παρουσίας, καὶ τὴν ἀταξίαν καὶ ταραχὴν τῶν διαφορούντων τὰς κτήσεις, εὐχερῶς ἅπαντες ἐχειροῦντο. τέλος δὲ, πλειόνων ἢ τετρακισχιλίων φονευθέντων, τῶν μὲν ἐν ταῖς οἰκίαις, τῶν δ' ἐν ταῖς ὁδοῖς, οἱ λοιποὶ συνέφυγον εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ τὰς πύλας κλείσαντες ἐξέφυγον τὸν κίνδυνον· Δίων δὲ κάλλιστον τῶν προγεγενημένων ἔργων ὑπ' αὐτοῦ διαπραξάμενος τὰς μὲν καιομένας οἰκίας διέσωσε, κατασβέσας τὴν φλόγα, τὸ δὲ περιτείχισμα καλῶς κατασκευασάμενος, μιᾷ πράξει τήν τε πόλιν ὠχύρωσε, καὶ τοὺς πολεμίους ἀποτειχίσας εἶρξε τῆς ἐπὶ τὴν γῆν ἐξόδου, καθαρὰν δὲ τῶν νεκρῶν ποιήσας τὴν πόλιν, καὶ τρόπαιον στήσας, ἔθυσε τοῖς

θεοῖς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας. συναχθείσης δ' ἐκκλησίας, ὁ μὲν δῆμος εὐχαριστῶν στρατηγὸν ἐχειροτόνησεν αὐτοκράτορα τὸν Δίωνα, καὶ τιμὰς ἀπένειμεν ἡρωϊκάς· ὁ δὲ Δίων, ἀκολούθως τοῖς πεπραγμένοις, ἐπιεικῶς τοὺς μὲν ἐχθροὺς ἅπαντας ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων, καὶ τὸ πλῆθος παραμυθησάμενος εἰς κοινὴν ἤγαγεν ὁμόνοιαν· οἱ δὲ Συρακούσιοι πανδήμοις ἐπαίνοις καὶ ἀποδοχαῖς μεγάλαις ἐτίμων τὸν εὐεργέτην, ὡς μόνον σωτῆρα γεγονότα τῆς πατρίδος. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

In Graecia bellum sociale continuatur. Chareti additi Iphicrates et Thimotheus cum nova classe et aequato imperio. Imbrum et Lemnum, aliasque insulas, populantur socii rebelles. Athen. duces, dum ad Byzantium obviam fiunt hosti, de comittendo proelio dissentiunt. Quo facto Iphicrates et Thimotheus, proditionis accusati imperio privantur.

21. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα, Χίων καὶ Ῥοδίων καὶ Κῴων, ἔτι δὲ Βυζαντίων διαπολεμούντων πρὸς Ἀθηναίους τὸν συμμαχικὸν πόλεμον, ἀμφότεροι μεγάλας παρασκευὰς ἐποιοῦντο, βουλόμενοι ναυμαχίᾳ κρῖναι τὸν πόλεμον. Ἀθηναῖοι δὲ Χάρητα μὲν μετὰ νεῶν ἑξήκοντα προαπεσταλκότες ἦσαν ἐν τοῖς ἄνω καιροῖς, τότε δὲ ἄλλας ἑξήκοντα πληρώσαντες, καὶ στρατηγοὺς ἐπιστήσαντες τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν πολιτῶν, Ἰφικράτην καὶ Τιμόθεον, ἐξαπέστειλαν κοινῇ μετὰ Χάρητος διαπολεμεῖν τοῖς ἀφεστηκόσι τῶν συμμάχων. οἱ δὲ Χῖοι καὶ Ῥόδιοι καὶ Βυζάντιοι μετὰ τῶν συμμάχων ἑκατὸν ναῦς πληρώσαντες Ἴμβρον μὲν καὶ Λῆμνον οὖσαν Ἀθηναίων ἐπόρθησαν· ἐπὶ δὲ Σάμον πολλῇ δυνάμει στρατεύσαντες, τὴν μὲν χώραν ἐδῄωσαν, τὴν δὲ πόλιν ἐπολιόρκουν

κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας νήσους οὔσας ὑπ' Ἀθηναίους κακοποιήσαντες, χρήματα ἤθροισαν εἰς τὰς τοῦ πολέμου χρείας. οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ πάντες ἀθροισθέντες τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλοντο πολιορκῆσαι τὴν τῶν Βυζαντίων πόλιν· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Χίων καὶ τῶν συμμάχων τὴν μὲν πολιορκίαν τῆς Σάμου λυσάντων, ἐπὶ δὲ τὴν βοήθειαν τοῖς Βυζαντίοις τρεπομένων, συνηθροίσθησαν πάντες οἱ στόλοι περὶ τὸν Ἑλλήσποντον. μελλούσης δὲ γίνεσθαι τῆς ναυμαχίας, μέγας ἄνεμος ἐπιπεσὼν διεκώλυσεν αὐτῶν τὴν προαίρεσιν. τοῦ δὲ Χάρητος παρὰ φύσιν βουλομένου ναυμαχεῖν, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἰφικράτην καὶ Τιμόθεον ἐναντιουμένων, διὰ τὸ μέγεθος τοῦ κλύδωνος, ὁ μὲν Χάρης ἐπιμαρτυρόμενος τοῖς στρατιώταις, διέβαλε τοὺς συνάρχοντας ὡς προδότας, καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἔγραψε περὶ αὐτῶν ὡς ἐγκαταλελοιπότων ἑκουσίως τὴν ναυμαχίαν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι παροξυνθέντες, καὶ κρίσιν τῷ Ἰφικράτει καὶ Τιμοθέῳ προθέντες ἐζημίωσαν αὐτοὺς πολλοῖς ταλάντοις, καὶ τῆς στρατηγίας ἀπέστησαν.

Iam Chares Artabazo, qui tum a rege Persarum defecerat, inconsulte auxilio venit. Quamobrem regis iram veriti Athenienses, extemplo bello sociali abstinent, et cum sociis pacem componunt. In Philippum Maced. tres reges simul conspirant: Thracum, Paeonum, Illyriorum. Hos subito, nec dum paratos, opprimit Philippus.

22. Χάρης δὲ παραλαβὼν παντὸς τοῦ στόλου τὴν ἡγεμονίαν, καὶ σπεύδων τῆς δαπάνης ἀπαλλάξαι τοὺς Ἀθηναίους, ἐπεχείρησε πράξει παραβόλῳ. Ἀρταβάζου γὰρ ἀποστάντος ἀπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ

μέλλοντος ὀλίγοις στρατιώταις πρὸς τοὺς σατράπας διαγωνίζεσθαι μυριάδας ἑπτὰ στρατιωτῶν ἔχοντας, συμμαχήσαντος αὐτῷ Χάρητος πάσῃ τῇ δυνάμει, καὶ νικήσαντος τὴν τοῦ βασιλέως δύναμιν· ὁ μὲν Ἀρταβάζος ἀποδιδοὺς τῆς εὐεργεσίας χάριτας, ἐδωρήσατο πλῆθος χρημάτων, ἐξ ὧν δυνατὸν ἦν πᾶσαν τὴν δύναμιν ὀψωνιάζεσθαι. οἱ δ' Ἀθηναῖοι τὸ μὲν πρῶτον ἀπεδέξαντο τὴν πρᾶξιν τοῦ Χάρητος, ὕστερον δὲ τοῦ βασιλέως πρέσβεις ἀποστείλαντος, καὶ κατηγοροῦντος τοῦ Χάρητος, τὴν ἐναντίαν ἔσχον γνώμην. διεδόθη γὰρ λόγος ὅτι τοῖς πολεμίοις τῶν Ἀθηναίων βασιλεὺς ἐπηγγείλατο τριακοσίαις ναυσὶ συγκαταπολεμήσειν τοὺς Ἀθηναίους. ταῦτ' οὖν ὁ δῆμος εὐλαβηθεὶς, ἔκρινε καταλύσασθαι τὸν πρὸς τοὺς ἀφεστηκότας πόλεμον. εὑρὼν δὲ κἀκείνους ἐπιθυμοῦντας τῆς εἰρήνης, ῥᾳδίως πρὸς αὐτοὺς διελύσατο. ὁ μὲν οὖν συμμαχικὸς ὀνομασθεὶς πόλεμος τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος, διαμείνας ἔτη τρία. κατὰ δὲ τὴν Μακεδονίαν, τρεῖς βασιλεῖς συνέστησαν ἐπὶ τὸν Φίλιππον, ὅ, τε τῶν Θρᾳκῶν καὶ Παιόνων καὶ Ἰλλυριῶν. οὗτοι γὰρ ὄντες ὅμοροι τοῖς Μακεδόσι, καὶ τὴν αὔξησιν ὑφορώμενοι τοῦ Φιλίππου, καθ' ἑαυτοὺς μὲν οὐκ ἦσαν ἀξιόμαχοι, προηττημένοι· κοινῇ δὲ πολεμοῦντες ὑπέλαβον ῥᾳδίως αὐτοῦ περιέσεσθαι. διόπερ ἀθροιζόντων τὰς δυνάμεις, ἐπιφανεὶς ἀσυντάκτοις καὶ καταπληξάμενος, ἠνάγκασε προσθέσθαι τοῖς Μακεδόσιν.

Olymp. CVI, 2. In Graecia bellum sacrum oritur. Cum Lacedaemonii Leuctrico bello Cadmeam occupassent, et Phocenses agrum Cirrhaeum operi rustico destinassent, utrisque Amphictyones mul-

tam grandem imposuerunt. Sed Philomelus Phocensis populares suos oratione permovit, ut huic sententiae parere recusarent.

23. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Καλλιστράτου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Φάβιον καὶ Γάϊον Πλώτιον. ἐπὶ δὲ τούτων ὁ κληθεὶς ἱερὸς πόλεμος συνέστη. καὶ διέμεινεν ἔτη ἐννέα. Φιλόμηλος γὰρ ὁ Φωκεὺς, ἀνὴρ θράσει καὶ παρανομίᾳ διαφέρων, κατελάβετο μὲν τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν, ἐξέκαυσε δὲ τὸν ἱερὸν πόλεμον, διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας· Λακεδαιμονίων πρὸς Βοιωτοὺς διαπολεμησάντων τὸν Λευκτρικὸν πόλεμον, καὶ καταπολεμηθέντων, οἱ μὲν Θηβαῖοι, διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Καδμείας, δίκας μεγάλας ἐπαγαγόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν Ἀμφικτύοσι, κατεδίκασαν αὐτοὺς πολλοῖς χρήμασιν: οἱ δὲ Φωκεῖς ἐπεργασάμενοι πολλὴν τῆς ἱερᾶς χώρας τῆς ὀνομαζομένης Κιῤῥαίας, δίκας ὑπέσχον ἐν Ἀμφικτύοσι, καὶ πολλοῖς ταλάντοις κατεκρίθησαν. οὐκ ἐκτινόντων δ᾽ αὐτῶν τὰ ὀφλήματα, οἱ μὲν Ἱερομνήμονες ἐν Ἀμφικτύοσι κατηγόρουν τῶν Φωκέων, καὶ τὸ συνέδριον ἠξίουν, ἐὰν μὴ τὰ χρήματα τῷ θεῷ ἀποδῶσιν οἱ Φωκεῖς, καθιερῶσαι τὴν χώραν τῶν ἀποστερούντων τὸν θεόν· ὁμοίως δ᾽ ἔφασαν δεῖν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς καταδικασθέντας ἐκτίνειν τὰ ὀφλήματα, ἐν οἷς ὑπῆρχον καὶ Λακεδαιμόνιοι· ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούωσι, κοινῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μισοπονηρίας ἀξιοῦσθαι. τῶν δ᾽ Ἑλλήνων συνεπικυρούντων τὰ δόγματα τῶν Ἀμφικτυόνων, καὶ τῆς τῶν Φωκέων χώρας μελλούσης καθιεροῦσθαι, ὁ Φιλόμηλος μέγιστον ἔχων ἐν τοῖς Φωκεῦσιν ἀξίωμα, διελέχθη τοῖς ὁμοεθνέσι, διδάσκων ὡς ἐκτίσαι μὲν οὐ δυνατ-

ται τὰ χρήματα, διὰ τὸ μέγεθος τῆς καταδίκης· περιορᾶν δὲ καθιερωμένην τὴν χώραν οὐ μόνον ἀνάνδρων ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ κίνδυνον ἐπιφέρειν, καὶ τῷ τῶν πάντων βίῳ ἀνατροπήν. ἐπειρᾶτο δὲ καὶ τὰς κρίσεις τῶν Ἀμφικτυόνων ἀδίκους δεικνύναι κατὰ τὸ δυνατόν. μικρᾶς γὰρ παντελῶς χώρας κατεργασθείσης, μεγίστας ζημίας τεθεῖσθαι. συνεβούλευεν οὖν ταύτας ἀκύρους ποιῆσαι, καὶ μεγάλας ἀφορμὰς ἔχειν ἀπέφαινε τοὺς Φωκεῖς κατὰ τῶν Ἀμφικτυόνων. τὸ γὰρ παλαιὸν τοῦ μαντείου τὴν ἐξουσίαν καὶ προστασίαν ἐσχηκέναι τούτους. καὶ μάρτυρα τὸν ἀρχαιότατον καὶ μέγιστον τῶν ποιητῶν Ὅμηρον παρείχετο, λέγοντα·

Αὐτὰρ Φωκήων Σχέδιος καὶ Ἐπίστροφος ἦρχον,
Οἳ Κυπάρισσον ἔχον, Πυθῶνά τε πετρήεσσαν.

διόπερ ἔφη δεῖν ἀμφισβητεῖν περὶ τῆς τοῦ μαντείου προστασίας, ὡς οὔσης πατρίου τοῖς Φωκεῦσιν. ἐπηγγέλλετο δὲ κατορθώσειν τὴν ἐπιβολὴν, ἐὰν αὐτὸν αὐτοκράτορα καταστήσωσι στρατηγὸν τῆς ὅλης ἐπιβολῆς, καὶ κύριον.

Philomelus, a Phocensibus imperator creatus, Archidamo, rege Laccd. in partes suas tracto, acceptaque ab eo pecunia, bellum movet, Delphos vi occupat, Locros finitimos proelio fundit, Amphictyonum decreta, delet et abrogat.

24. Τῶν δὲ Φωκέων διὰ τὸν ἐκ τῆς καταδίκης φόβον ἑλομένων αὐτὸν αὐτοκράτορα στρατηγὸν, ὁ Φιλόμηλος ἐνεργῶς ἐπετέλει τὰς ἐπαγγελίας. πρῶτον μὲν γὰρ παρελθὼν εἰς τὴν Σπάρτην, ἐν ἀποῤῥήτοις διελέχθη τῷ βασιλεῖ τῶν Λακεδαιμονίων Ἀρχιδάμῳ, ὅτι κοινὸς ὁ ἀγὼν ἐστιν αὐτῷ περὶ τοῦ ποιῆσαι τὰς

κρίσεις τῶν Ἀμφικτυόνων ἀκύρους. εἶναι γὰρ καὶ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων μεγάλας καὶ ἀδίκους ἀποφάσεις τῶν Ἀμφικτυόνων. ἐδήλωσεν οὖν αὐτῷ διότι τοὺς Δελφοὺς καταλαβέσθαι διέγνωκεν, καὶ τῆς προστασίας ἐὰν ἐγκρατὴς γένηται, τὰ δόγματα τῶν Ἀμφικτυόνων ἀκυρώσει. ὁ δ' Ἀρχίδαμος ἀποδεξάμενος τὸν λόγον, φανερῶς μὲν κατὰ τὸ παρὸν οὐκ ἔφησε βοηθήσειν, λάθρα δὲ πάντα συμπράξειν, χορηγῶν καὶ χρήματα καὶ μισθοφόρους. ὁ δὲ Φιλόμηλος παρὰ μὲν τούτου πεντεκαίδεκα τάλαντα λαβὼν, ἰδίᾳ δὲ προσθεὶς οὐκ ἐλάττω τούτων, μισθοφόρους τε ξένους ἐμισθώσατο, καὶ τῶν Φωκέων ἐπέλεξε χιλίους, οὓς ὠνόμασε πελταστάς. ἀθροίσας δὲ στρατιωτῶν πλῆθος, καὶ καταλαβόμενος τὸ μαντεῖον, τούς τε Θρακίδας καλουμένους τῶν Δελφῶν ἐναντιουμένους ἀνεῖλε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσε· τοὺς δ' ἄλλους ὁρῶν καταπεπληγμένους, παρεκάλει θαῤῥεῖν, ὡς οὐδενὸς ἐσομένου περὶ αὐτοὺς δεινοῦ. διαβοηθείσης δὲ τῆς περὶ τὸ ἱερὸν καταλήψεως, Λοκροὶ μὲν οἱ πλησίον οἰκοῦντες παραχρῆμα ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸν Φιλόμηλον· γενομένης δὲ περὶ Δελφοὺς μάχης, οἱ μὲν Λοκροὶ λειφθέντες καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντες τῶν στρατιωτῶν ἔφυγον εἰς τὴν οἰκείαν· ὁ δὲ Φιλόμηλος ἐπαρθεὶς τῇ νίκῃ, τὰς τῶν Ἀμφικτυόνων ἀποφάσεις ἔκ τε τῶν στηλῶν ἐξέκοψε, καὶ τὰ περὶ τῶν καταδίκων γράμματα κατέλυσεν. αὐτὸς δὲ διέδωκε λόγον ὡς οὔτε συλᾶν τὸ μαντεῖον διέγνωκεν, οὔτ' ἄλλην οὐδεμίαν παράνομον πρᾶξιν συντελεῖν βεβούλευται, τῆς δὲ προγονικῆς προστα-

σίας ἀμφισβητῶν, καὶ τὰς τῶν Ἀμφικτυόνων ἀδίκους ἀποφάσεις ἀκυρῶσαι βουλόμενος, βοηθεῖ τοῖς πατρίοις νόμοις τῶν Φωκέων.

Boeoti dum infesto exercitu templum recuperare decernunt, Philomelus terras occupatas munit, copias auget, Locros iterum pugna vincit, eorumque terras vastat. Tum Pythiam de exitu belli responsa dare cogit.

25. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ συνελθόντες εἰς ἐκκλησίαν, ἐψηφίσαντο βοηθεῖν τῷ μαντείῳ, καὶ παραχρῆμα στρατιώτας ἐξέπεμψαν. τούτων δὲ πραττομένων, ὁ Φιλόμηλος τεῖχός τε περιεβάλετο τῷ ἱερῷ καὶ μισθοφόρους ἤθροισε πολλοὺς, ἀναβιβάσας τοὺς μισθοὺς καὶ ποιήσας ἡμιολίους· καὶ τῶν Φωκέων ἐπιλέγων τοὺς ἀρίστους κατέγραφε, καὶ ταχὺ δύναμιν ἀξιόλογον ἤθροισεν. οὐκ ἐλάττοις γὰρ τῶν πεντακισχιλίων στρατιωτῶν ἔχων, προεκάθητο τῶν Δελφῶν, φοβερὸς ὢν ἤδη τοῖς πρὸς αὐτὸν πολεμεῖν βουλομένοις. μετὰ δὲ ταῦτα στρατεύσας εἰς τὴν τῶν Λοκρῶν χώραν, καὶ πολλὴν τῆς πολεμίας γῆς δηώσας, κατεστρατοπεδεύσατο πλησίον ποταμοῦ τινος, ῥέοντος παρὰ φρούριον ὀχυρόν. τούτῳ δὲ προσβολὰς ποιησάμενος, καὶ μὴ δυνάμενος ἑλεῖν, τῆς μὲν πολιορκίας ἀπέστη, πρὸς δὲ τοὺς Λοκροὺς συνάψας μάχην, ἀπέβαλε τῶν στρατιωτῶν εἴκοσι, καὶ τῶν νεκρῶν οὐ δυνηθεὶς κρατῆσαι, τὴν ἀναίρεσιν αὐτῶν διὰ κήρυκος ᾐτήσατο. οἱ δε Λοκροὶ τὴν ἀναίρεσιν οὐ συγχωροῦντες, ἀπόκρισιν ἔδωκαν, ὅτι παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι κοινὸς νόμος ἐστὶν ἀτάφους ῥίπτεσθαι τοὺς ἱεροσύλους· ὁ δὲ Φιλόμηλος χαλεπῶς φέρων τὸ συμβεβηκὸς, συνῆψε μάχην τοῖς Λοκροῖς, καὶ πᾶσαν εἰσενεγκάμενος φιλοτιμίαν, ἀνεῖλέ τινας τῶν πολε-

υίων, καὶ τῶν σωμάτων κυριεύσας, ἠνάγκασε τοὺς Λοκροὺς ἀλλαγὴν ποιήσασθαι τῶν νεκρῶν. κρατῶν δὲ τῶν ὑπαίθρων, καὶ πολλὴν πορθήσας τῆς Λοκρίδος, ἐπανῆλθεν εἰς Δελφοὺς, ἐμπεπληκὼς ὠφελείας τοὺς στρατιώτας. μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τοῦ πολέμου βουλόμενος χρήσασθαι τῷ μαντείῳ, τὴν Πυθίαν ἠνάγκασεν ἀναβᾶσαν ἐπὶ τὸν τρίποδα δοῦναι τὸν χρησμόν.

Digressio de oraculi Delphici primis originibus et institutis.

26. Ἐπεὶ δὲ τοῦ τρίποδος ἐμνήσθην, οὐκ ἄκαιρον προσαναλαβεῖν ἡγοῦμαι τὴν παλαιὰν περὶ αὐτοῦ παραδεδομένην ἱστορίαν. λέγεται γὰρ τὸ παλαιὸν αἶγας εὑρεῖν τὸ μαντεῖον· οὗ χάριν αἰξὶ μάλιστα χρηστηριάζονται μέχρι τοῦ νῦν οἱ Δελφοί. τὸν δὲ τρόπον τῆς εὑρέσεως γενέσθαι φασὶ τοιοῦτον· ὄντος χάσματος ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ, καθ᾽ ὃν ἐστι νῦν τοῦ ἱεροῦ τὸ καλούμενον ἄδυτον, καὶ περὶ τοῦτο γενομένων αἰγῶν, διὰ τὸ μήπω κατοικεῖσθαι τοὺς Δελφοὺς, ἀεὶ τὴν προσιοῦσαν τῷ χάσματι καὶ προσβλέψασαν αὐτῷ, σκιρτᾷν θαυμαστῶς, καὶ προΐεσθαι φωνὴν διάφορον, ἢ πρότερον εἰώθει φθέγγεσθαι. τὸν δ᾽ ἐπιστατοῦντα ταῖς αἰξὶ θαυμάσαι τὸ παράδοξον, καὶ προσελθόντα τῷ χάσματι, καὶ κατιδόντα, οἷόνπερ ἦν, ταυτὸ παθεῖν ταῖς αἰξίν. ἐκείνας τε γὰρ ὅμοια ποιεῖν τοῖς ἐνθουσιάζουσι, καὶ τοῦτον προλέγειν τὰ μέλλοντα γίγνεσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα τῆς φήμης παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις διαδοθείσης περὶ τοῦ πάθους τῶν προσιόντων τῷ χάσματι, πλείους ἀπαντᾷν ἐπὶ τὸν τόπον· διὰ δὲ τὸ παράδοξον πάντων

ἀποπειρωμένων, τοὺς ἀεὶ πλησιάζοντας ἐνθουσιάζειν. δι᾽ ἃς αἰτίας θαυμασθῆναί τε τὸ μαντεῖον, καὶ νομισθῆναι τῆς Γῆς εἶναι τὸ χρηστήριον· καὶ χρόνον μέν τινα τοὺς βουλομένους μαντεύεσθαι, προσιόντας τῷ χάσματι ποιεῖσθαι τὰς μαντείας ἀλλήλοις· μετὰ δὲ ταῦτα, πολλῶν καθαλλομένων εἰς τὸ χάσμα διὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν, καὶ πάντων ἀφανιζομένων, δόξαι τοῖς κατοικοῦσι περὶ τὸν τόπον, ἵνα μηδεὶς κινδυνεύῃ, προφῆτίν τε μίαν πᾶσι καταστῆσαι γυναῖκα, καὶ διὰ ταύτης γίνεσθαι τὴν χρησμολογίαν· ταύτῃ δὲ κατασκευασθῆναι μηχανὴν, ἐφ᾽ ἣν ἀναβαίνουσαν ἀσφαλῶς ἐνθουσιάζειν καὶ μαντεύεσθαι τοῖς βουλομένοις. εἶναι δὲ τὴν μηχανὴν τρεῖς ἔχουσαν βάσεις, ἀφ᾽ ὧν αὐτὴν τρίποδα κληθῆναι· σχεδὸν δὲ παντὸς τοῦ κατασκευάσματος ἀπομιμήματα γίνεσθαι τοὺς ἔτι καὶ νῦν κατασκευαζομένους χαλκοῦς τρίποδας. ὃν μὲν οὖν τρόπον εὑρέθη τὸ μαντεῖον, καὶ δι᾽ ἃς αἰτίας ὁ τρίπους κατεσκευάσθη, ἱκανῶς εἰρῆσθαι νομίζω. θεσπιῳδεῖν δὲ τὸ ἀρχαῖον λέγεται παρθένους, διά τε τὸ τῆς φύσεως ἀδιάφθορον, καὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ὁμογενές· ταύτας γὰρ εὐθετεῖν πρὸς τὸ τηρεῖν τὰ ἀπόῤῥητα τῶν χρησμῳδουμένων. ἐν δὲ τοῖς νεωτέροις χρόνοις φασὶν Ἐχεκράτην τὸν Θετταλὸν, παραγενόμενον εἰς τὸ χρηστήριον, καὶ θεασάμενον τὴν χρησμολογοῦσαν παρθένον, ἐρασθῆναι διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς, καὶ συναρπάσαντα βιάσασθαι· τοὺς δὲ Δελφοὺς διὰ τὸ γεγενημένον πάθος, εἰς τὸ λοιπὸν νομοθετῆσαι μηκέτι παρθένον χρηστηριάζειν, ἀλλὰ γυναῖκα πρεσβυτέραν πεντήκοντα ἐτῶν χρησμο-

λογεῖν· κοσμεῖσθαι δ' αὐτὴν παρθενικῇ σκευῇ, καθάπερ ὑπομνήματι τῆς παλαιᾶς προφήτιδος. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς εὑρέσεως τοῦ μαντείου μυθολογούμενα, τοιαῦτ' ἐστίν· ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν ἐπὶ τὰς Φιλομήλου πράξεις.

Pythia contra morem coacta respondet, licere quaecunque velit. Alio insuper prodigio laetus, legationes ad Athenienses, Laced. Thebanos mittit, nuntiantes, templi patrocinium, non opes quaeri. Hi itaque foedere iunguntur; at Boeoti et Locrenses contra pugnant.

27. Οὗτος γὰρ κρατῶν τοῦ μαντείου προσέταττε τῇ Πυθίᾳ τὴν μαντείαν ἀπὸ τοῦ τρίποδος ποιεῖσθαι, κατὰ τὰ πάτρια. ἀποκριναμένης δ' αὐτῆς ὅτι ταῦτά ἐστι τὰ πάτρια, διηπειλήσατο καὶ συνηνάγκασε τὴν ἀνάβασιν ποιεῖσθαι ἐπὶ τὸν τρίποδα. ἀποφθεγξαμένης δ' αὐτῆς πρὸς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ βιαζομένου, ὅτι ἔξεστιν αὐτῷ πράττειν ὃ βούλεται, ἀσμένως τὸ ῥηθὲν ἐδέξατο, καὶ τὸν προσήκοντα χρησμὸν ἔχειν ἀπεφήνατο. εὐθὺς δὲ καὶ τὸν χρησμὸν ἔγγραφον ποιήσας, καὶ προθεὶς εἰς τοὐμφανές, ἅπασιν ἐποίησε φανερὸν, ὅτι ὁ θεὸς αὐτῷ δίδωσιν ἐξουσίαν πράττειν ὅ, τι βούλεται. συναγαγὼν δ' ἐκκλησίαν, καὶ τὴν μαντείαν τοῖς πλήθεσι δηλώσας, καὶ παρακαλέσας θαῤῥεῖν, ἐτρέπετο πρὸς τὰς τοῦ πολέμου πράξεις. ἐγένετο δ' αὐτῷ καὶ σημεῖον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος. ἀετὸς γὰρ ὑπερπετόμενος τὸν νεὼν τοῦ θεοῦ, καὶ συγκυλισθεὶς ἐπὶ τὴν γῆν, τὰς τρεφομένας ἐν τῷ ἱερῷ περιστερὰς ἐθήρευεν, ὧν ἐνίας ἀπ' αὐτῶν ἥρπαζε τῶν βωμῶν. τὸ δὲ σημεῖον ἔφασαν οἱ περὶ ταῦτ' ἀσχολούμενοι σημαίνειν τῷ Φιλομήλῳ καὶ τοῖς Φωκεῦσι κρατήσειν τῶν περὶ

Δελφοὺς πραγμάτων. ἐπαρθεὶς οὖν ἐπὶ τούτοις, ἐπέλεξε τῶν φίλων τοὺς εὐθετωτάτους εἰς τὰς πρεσβείας, καὶ τούτων τοὺς μὲν εἰς τὰς Ἀθήνας, τοὺς δ᾽ εἰς Λακεδαίμονα, τοὺς δ᾽ εἰς τὰς Θήβας ἐξέπεμψεν· ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας τὰς ἐπισημοτάτας τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων ἀπέστειλεν, ἀπολογούμενος, ὅτι κατείληπται τοὺς Δελφοὺς, οὐ τοῖς ἱεροῖς χρήμασιν ἐπιβουλεύων, ἀλλὰ τῆς τοῦ ἱεροῦ προστασίας ἀμφισβητῶν· εἶναι γὰρ Φωκέων αὐτὴν ἰδίαν ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις ἀποδεδειγμένην. τῶν δὲ χρημάτων τὸν λόγον ἔφη πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἀποδώσειν, καὶ τόν τε σταθμὸν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀναθημάτων ἕτοιμος εἶναι παραδιδόναι τοῖς βουλομένοις ἐξετάζειν. ἠξίου δὲ, ἄν τις δι᾽ ἔχθραν ἢ φθόνον πολεμῇ Φωκεῦσι, μάλιστα μὲν συμμαχεῖν, εἰ δὲ μή γε, τὴν ἡσυχίαν ἄγειν. τῶν δὲ πρέσβεων τὸ προσταχθὲν πραξάντων, Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Λακεδαιμόνιοι, καί τινες ἄλλοι συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν συνέθεντο, καὶ βοηθήσειν ἐπηγγείλαντο· Βοιωτοὶ δὲ καὶ Λοκροὶ καί τινες ἕτεροι τἀναντία τούτοις ἐψηφίσαντο, καὶ τὸν πόλεμον ὑπὲρ τοῦ θεοῦ πρὸς τοὺς Φωκεῖς ἐπανείλοντο. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

Olymp. CVI, 3. Vt par esset hostibus Philomelus, exactis multis pecuniis cum militum copiam conduxisset idoneam, Locros ad petras Phaedriadas novo proelio vicit. Tum vero Boeoti omnes concilii Amphictyonici socios ad bellum commune contra sacrilegos evocarunt.

28. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Διοτίμου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους, Γάϊον Μάρκιον καὶ Γναῖον Μάλλιον. ἐπὶ δὲ τούτων, Φιλόμηλος μὲν, προορῶ-

μενος τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου, μισθοφόρων τε πλῆθος ἤθροιζε, τῶν τε Φωκέων τοὺς εὐθέτους κατέλεγεν εἰς τὴν στρατείαν. τοῦ δὲ πολέμου προσδεομένου χρημάτων, τῶν μὲν ἱερῶν ἀναθημάτων ἀπείχετο, τοὺς δὲ Δελφοὺς εὐδαιμονίᾳ καὶ πλούτῳ διαφέροντας ἐπράξατο πλῆθος χρημάτων ἱκανὸν εἰς τοὺς τῶν ξένων μισθούς. κατασκευάσας οὖν ἀξιόλογον δύναμιν, προήγαγεν εἰς ὕπαιθρον, καὶ φανερὸς ἦν ἑτοίμως ἔχων διαγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς ἀλλοτρίως διακειμένους τοῖς Φωκεῦσι. τῶν δὲ Λοκρῶν στρατευσαμένων ἐπ' αὐτὸν, ἐγένετο μάχη περὶ τὰς Φαιδριάδας καλουμένας πέτρας, ἣν νικήσας ὁ Φιλόμηλος, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε τῶν πολεμίων, οὐκ ὀλίγους δ' ἐζώγρησε· τινὰς δὲ κατὰ τῆς πέτρας συνηνάγκασεν ἑαυτοὺς κατακρημνίσαι. μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην, οἱ μὲν Φωκεῖς ἐπήρθησαν τοῖς φρονήμασι, διὰ τὴν εὐημερίαν· οἱ δὲ Λοκροὶ ταπεινωθέντες, πρέσβεις ἐξέπεμψαν εἰς τὰς Θήβας, ἀξιοῦντες τοὺς Βοιωτοὺς βοηθεῖν αὐτοῖς τε καὶ τῷ θεῷ. οἱ δὲ Βοιωτοὶ, διά τε τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν, καὶ διὰ τὸ συμφέρειν αὐτοῖς τὰς τῶν Ἀμφικτυόνων κρίσεις βεβαίας εἶναι, πρός τε τοὺς Θετταλοὺς ἐπρέσβευσαν καὶ τοὺς ἄλλους Ἀμφικτύονας, ἀξιοῦντες κοινῇ πολεμῆσαι τοῖς Φωκεῦσι. ψηφισαμένων δὲ τῶν Ἀμφικτυόνων τὸν πρὸς Φωκεῖς πόλεμον, πολλὴ ταραχὴ καὶ διάστασις ἦν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. οἱ μὲν γὰρ ἔκριναν βοηθεῖν τῷ θεῷ, καὶ τοὺς Φωκεῖς, ὡς ἱεροσύλους, κολάζειν· οἱ δὲ πρὸς τὴν τῶν Φωκέων βοήθειαν ἀπέκλιναν.

Vtriusque partis socii recensentur. Adiiciuntur causae, quae Lacedaemonios moverunt, ut Phocensibus se adiungerent.

29. Σχιζομένης δὲ τῆς τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων αἱρέσεως, τῷ μὲν ἱερῷ βοηθεῖν ἔγνωσαν Βοιωτοὶ καὶ Λοκροὶ καὶ Θετταλοὶ καὶ Περῥαιβοὶ, πρὸς δὲ τούτοις Δωριεῖς καὶ Δόλοπες, ἔτι δὲ Ἀθαμᾶνες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ Φθιῶται καὶ Μάγνητες, ἔτι δὲ Αἰνιᾶνες, καί τινες ἕτεροι· τοῖς δὲ Φωκεῦσι συνεμάχουν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, καί τινες ἕτεροι τῶν Πελοποννησίων. προθυμότατα δὲ συνέπραττον οἱ Λακεδαιμόνιοι, καί τινες ἕτεροι, διὰ τοιαύτας αἰτίας· ἐν τῷ Λευκτρικῷ πολέμῳ Θηβαῖοι καταπολεμήσαντες τοὺς Λακεδαιμονίους, δίκην ἐπήνεγκαν εἰς Ἀμφικτύονας κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτι Φοιβίδας ὁ Σπαρτιάτης κατελάβετο τὴν Καδμείαν, καὶ διετιμήσαντο τὸ ἀδίκημα ταλάντων πεντακοσίων. καταδικασθέντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τὴν δίκην οὐκ ἐκτινόντων κατὰ τὸν ὡρισμένον ἐκ τῶν νόμων καιρὸν, οἱ Θηβαῖοι πάλιν δίκην ἐπήνεγκαν διπλοῦ τοῦ ἀδικήματος. τῶν δ᾽ Ἀμφικτυόνων χιλίοις ταλάντοις καταδικασάντων, οἱ Λακεδαιμόνιοι, διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ὀφλήματος, ὁμοίας τοῖς Φωκεῦσι τὰς ἀποφάσεις ἐποιοῦντο, λέγοντες ἀδίκως ὑπὸ τῶν Ἀμφικτυόνων καταδεδικάσθαι. διόπερ κοινοῦ ὄντος τοῦ συμφέροντος, οἱ Λακεδαιμόνιοι κατ᾽ ἰδίαν μὲν ὤκνουν ὑπὲρ τῆς καταδίκης ἄρασθαι τὸν πόλεμον, διὰ δὲ τοῦ προσώπου τῶν Φωκέων εὐσχημονέστερον ἔκρινον ἀκυρῶσαι τὰς κρίσεις τῶν Ἀμφικτυόνων. διὰ δὴ ταύτας τὰς αἰτίας ἑτοιμότατα συνεμάχουν τοῖς Φωκεῦσι, καὶ τὴν προστασίαν τοῦ ἱεροῦ συγκατεσκεύαζον αὐτοῖς.

Hostium multitudo aucta Phocenses adegit, ut sacro thesauro adhibito, ampliore stipendio milites ad se allicerent. Proelio equestri Phocenses superiores. Iidem Thessalos fundunt.

30. Φανεροῦ δ' ὄντος ὅτι καὶ Βοιωτοὶ μεγάλῃ δυνάμει στρατεύσουσιν ἐπὶ τοὺς Φωκεῖς, ὁ Φιλόμηλος ἔκρινε μισθοφόρων ἀθροίζειν πλῆθος. προσδεομένου δὲ τοῦ πολέμου χρημάτων πλειόνων, ἠναγκάζετο τοῖς ἱεροῖς ἀναθήμασιν ἐπιβαλεῖν τὰς χεῖρας, καὶ συλᾶν τὸ μαντεῖον. ὑποστησαμένου δ' αὐτοῦ τοῖς ξένοις μισθοὺς ἡμιολίους, ταχὺ πλῆθος ἠθροίσθη μισθοφόρων, πολλῶν ὑπακουόντων πρὸς τὴν στρατείαν διὰ τὸ μέγεθος τῶν μισθῶν. τῶν μὲν οὖν ἐπιεικῶν ἀνδρῶν οὐδεὶς ἀπεγράψατο πρὸς τὴν στρατείαν, διὰ τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν· οἱ δὲ πονηρότατοι, καὶ θεῶν διὰ τὴν πλεονεξίαν καταφρονοῦντες, προθύμως συνέτρεχον πρὸς τὸν Φιλόμηλον· καὶ ταχὺ δύναμις ἰσχυρὰ συνέστη τῶν πρὸς τὴν ἱεροσυλίαν ὁρμωμένων. ὁ μὲν οὖν Φιλόμηλος, διὰ τὸ μέγεθος τῆς εὐπορίας, ταχὺ δύναμιν ἀξιόχρεων κατεσκευάσατο. εὐθὺς οὖν ἐστράτευσεν εἰς τὴν τῶν Λοκρῶν χώραν, ἔχων στρατιώτας ἱππεῖς τε καὶ πεζοὺς πλείους τῶν μυρίων. ἀντιταχθέντων δὲ τῶν Λοκρῶν, καὶ τῶν Βοιωτῶν βοηθησάντων τοῖς Λοκροῖς, ἱππομαχία συνέστη, καθ' ἣν ἐπροτέρησαν οἱ Φωκεῖς. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Θετταλοὶ μετὰ τῶν πλησιοχώρων συμμάχων ἀθροισθέντες εἰς ἑξακισχιλίους, ἧκον εἰς τὴν Λοκρίδα, καὶ συνάψαντες μάχην τοῖς Φωκεῦσι περὶ λόφον Ἀργόλαν ὀνομαζόμενον, ἡττήθησαν. ἐπιφανέντων δὲ Βοιωτῶν μυρίοις καὶ τρισχιλίοις στρατιώταις, καὶ τῶν ἐκ Πελοποννήσου

Ἀχαιῶν χιλίοις καὶ πεντακοσίοις βοηθησάντων τοῖς Φωκεῦσιν, ἀντεστρατοπέδευσαν αἱ δυνάμεις, ἀμφοτέρων ἀθροισθέντων εἰς ἕνα τόπον.

Captos Boeoti, ut sacrilegos, capite plectunt; sed Philomelus, aequa rependens, hostium immanitatem coërcet. Tandem Philomelus, ex improviso oppressus et pulsus, in locum praeruptum agitur, unde, re desperata, se praecipitem dedit. Eius locum Onomarchus occupat. Philippus Methonem et Pagasas expugnat. Leucon rex moritur; succedit Spartacus. Romani in Faliscos bellum gerunt. In Sicilia, Dione occiso, Callippus imperium suscipit.

31. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Βοιωτοὶ κατὰ τὰς προνομὰς ζωγρήσαντες οὐκ ὀλίγους τῶν μισθοφόρων, προαγαγόντες πρὸ τῆς πόλεως ἐκήρυξαν, ὅτι τούσδε τοὺς ἄνδρας οἱ Ἀμφικτύονες στρατευσαμένους μετὰ τῶν ἱεροσύλων θανάτῳ κολάζουσιν. εὐθὺς δὲ καὶ τῶν ἔργων τοῖς λόγοις ἀκολουθούντων, ἅπαντας κατηκόντισαν. ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ παρὰ τοῖς Φωκεῦσι μισθοφόροι παροξυνθέντες, ἠξίουν τὸν Φιλόμηλον τῆς ὁμοίας τιμωρίας ἀξιῶσαι τοὺς πολεμίους. μεγάλην δὲ φιλονεικίαν εἰσενεγκάμενοι, καὶ πολλοὺς τῶν κατὰ τὴν χώραν πλανωμένων παρὰ τοῖς πολεμίοις ζωγρήσαντες, ἀνήγαγον, οὓς ἅπαντας ὁ Φιλόμηλος κατηκόντισεν· διὰ δὲ ταύτης τῆς κολάσεως τοὺς ἐναντίους ἐποίησε μεταθέσθαι τῆς ὑπερηφάνου καὶ δεινῆς τιμωρίας. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν δυνάμεων εἰς ἄλλην χώραν ἐμβαλουσῶν, καὶ τὴν ὁδοιπορίαν ποιουμένων διὰ τόπων καταδένδρων καὶ τραχέων, ἄφνω συνέμιξαν ἀλλήλοις οἱ προηγούμενοι τῆς στρατιᾶς. γενομένης δὲ συμπλοκῆς, εἶτα μάχης ἰσχυρᾶς, οἱ Βοιωτοὶ τῷ πλήθει πολὺ προέχοντες ἐνίκησαν τοὺς Φωκεῖς. τῆς δὲ φυγῆς γενομένης διὰ τό-

που κρημνώδους καὶ δυσεξίτου, πολλοὶ τῶν Φωκέων καὶ μισθοφόρων κατεκόπησαν. ὁ δὲ Φιλόμηλος ἐκθύμως ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοῖς τραύμασι περιπεσὼν, εἴς τινα κρημνώδη τόπον συνεκλείσθη· οὐκ ἔχων δὲ διέξοδον, καὶ φοβούμενος τὴν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας αἰκίαν, ἑαυτὸν κατεκρήμνισε· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον δοὺς τῷ δαιμονίῳ δίκας, κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δὲ συνάρχων αὐτῷ στρατηγὸς Ὀνόμαρχος, διαδεξάμενος τὴν ἡγεμονίαν, καὶ μετὰ τῆς ἀνασωζομένης δυνάμεως ἀναχωρήσας, ἀνελάμβανε τοὺς ἐκ τῆς φυγῆς ἐπανιόντας. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς Μεθώνην μὲν ἐκπολιορκήσας καὶ διαρπάσας κατέσκαψεν, Παγὰς δὲ χειρωσάμενος, ἠνάγκασεν ὑποταγῆναι. κατὰ δὲ τὸν Πόντον, Λεύκων ὁ τοῦ Βοσπόρου βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη τεσσαράκοντα· τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος Σπαρτακὸς ὁ υἱὸς, ἐβασίλευσεν ἔτη πέντε. Ῥωμαίοις δὲ πρὸς Φαλίσκους συνέστη πόλεμος, καὶ μέγα μὲν οὐδὲν, οὐδ᾽ ἄξιον μνήμης ἐπετελέσθη, καταδρομαὶ δὲ καὶ πορθήσεις τῆς χώρας τῶν Φαλίσκων ἐγένοντο. κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, Δίωνος τοῦ στρατηγοῦ σφαγέντος ὑπὸ Ζακυνθίων τῶν μισθοφόρων, τὴν ἡγεμονίαν διεδέξατο Κάλλιππος, ὁ τούτους πρὸς τὸν φόνον παρασκευάσας, καὶ ἦρξε μῆνας τρεισκαίδεκα.

Olymp. CVI. 4. Boeoti victores copias domum reduxerant. Sed Onomarchus Phocenses de novo ad bellum exhortatur, et Philomeli coepta persequitur.

32. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Εὐδήμου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Φάβιον καὶ

Μάρκον Ποπίλλιον. ἐπὶ δὲ τούτων Βοιωτοὶ νενικηκότες τοὺς Φωκεῖς, καὶ νομίσαντες τὸν αἰτιώτατον τῆς ἱεροσυλίας Φιλόμηλον, ὑπὸ θεῶν καὶ ἀνθρώπων κεκολασμένον, ἀποτρέψειν τοὺς ἄλλους ἀπὸ τῆς ὁμοίας κακίας, ἀνέζευξαν εἰς τὴν οἰκείαν. οἱ δὲ Φωκεῖς, ἀπολυθέντες τοῦ πολέμου κατὰ τὸ παρὸν, ἐπανῆλθον εἰς Δελφοὺς, καὶ συνελθόντες μετὰ τῶν συμμάχων εἰς κοινὴν ἐκκλησίαν, ἐβουλεύοντο περὶ τοῦ πολέμου. οἱ μὲν οὖν ἐπιεικέστατοι πρὸς τὴν εἰρήνην ἔῤῥεπον, οἱ δὲ ἀσεβεῖς καὶ τόλμῃ καὶ πλεονεξίᾳ διαφέροντες, ἐφρόνουν τὰ ἐναντία, καὶ περιεβλέποντο ζητοῦντες τὸν συνηγορήσοντα ταῖς σφετέραις παρανομίαις. Ὀνόμαρχος δὲ, πεφροντισμένον λόγον διελθὼν ὑπὲρ τοῦ τηρεῖν τὴν ἐξ ἀρχῆς προαίρεσιν, προετρέψατο τὰ πλήθη πρὸς τὸν πόλεμον, οὐχ οὕτω τοῦ κοινῇ συμφέροντος προνοηθεὶς, ὡς τὸ ἴδιον λυσιτελὲς προκρίνας. πολλαῖς γὰρ καὶ μεγάλαις δίκαις ὑπὸ τῶν Ἀμφικτυόνων ἦν καταδεδικασμένος ὁμοίως τοῖς ἄλλοις, καὶ τὰ ὀφλήματα οὐκ ἐκτετικώς. διόπερ ὁρῶν αἱρετώτερον αὐτῷ τὸν πόλεμον ὄντα τῆς εἰρήνης, εὐλόγως τοὺς Φωκεῖς καὶ συμμάχους παρώξυνε τηρεῖν τὴν ὑπόστασιν τοῦ Φιλομήλου. αἱρεθεὶς δὲ στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, μισθοφόρων τε πλῆθος ἤθροιζε, καὶ τὰς τῶν τετελευτηκότων τάξεις ἀναπληρώσας, καὶ τῷ πλήθει τῶν ξενολογηθέντων αὐξήσας τὴν δύναμιν, μεγάλας παρασκευὰς ἐποιεῖτο συμμάχων καὶ τῶν ἄλλων εἰς πόλεμον χρησίμων.

E somnio laeta praesagia sumit, quod contraria potius portendebat. Ferocior itaque factus, sacra templi dona in arma et pecuniam convertit; donis poenisque socios cogit: Thronium, Amphis-

sas, Orchomenum capit. Chaeroneam obsidens a Thebanis domum repellitur.

33. Ἐπῆρε δ' αὐτὸν πρὸς τὴν ὑπόστασιν ταύτην ὄνειρος, ἔμφασιν δοὺς μεγάλης αὐξήσεώς τε καὶ δόξης. κατὰ γὰρ τὸν ὕπνον ἔδοξε τὸν κολοττὸν τὸν χαλκοῦν, ὃν ἀνέθηκαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος οἱ Ἀμφικτύονες, ἀναπλάττειν εἰς ὕψος ταῖς ἰδίαις χερσὶ, καὶ ποιῆσαι πολὺ μείζονα. ὑπέλαβεν οὖν αὐτῷ σημαίνεσθαι παρὰ τῶν θεῶν αὔξησιν δόξης ἔσεσθαι διὰ τῆς αὑτοῦ στρατηγίας. τὸ δ' ἀληθὲς οὐχ οὕτως εἶχε, τοὐναντίον δὲ παρεσημαίνετο, διὰ τὸ τοὺς Ἀμφικτύονας ἐκ τοῦ ζημιώματος τῶν Φωκέων εἰς τὸ ἱερὸν παρανομησάντων, καὶ διὰ τοῦτο ζημιωθέντων, ἐσημαίνετο ἡ ζημία τῶν Φωκέων αὔξησιν ἀπολήψεσθαι ταῖς τοῦ Ὀνομάρχου χερσίν. ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. ὁ οὖν Ὀνόμαρχος αὐτοκράτωρ ᾑρημένος ἐκ μὲν τοῦ χαλκοῦ καὶ σιδήρου κατεσκεύασεν ὅπλων πλῆθος, ἐκ δὲ τοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου νόμισμα κόψας, ταῖς τε συμμαχούσαις πόλεσι διεδίδου, καὶ μάλιστα τοὺς προεστηκότας ἐδωροδόκει. διέφθειρε δὲ καὶ τῶν πολεμίων πολλοὺς, οὓς μὲν συμμαχεῖν πείθων, οὓς δὲ τὴν ἡσυχίαν ἔχειν ἀξιῶν. πάντα δὲ ῥᾳδίως ἐπετέλει διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων φιλαργυρίαν. καὶ γὰρ τοὺς Θετταλοὺς μέγιστον ἔχοντας τῶν συμμάχων ἀξίωμα δωροδοκήσας, ἔπεισε τὴν ἡσυχίαν ἔχειν. καὶ τῶν μὲν Φωκέων τοὺς ἐναντιουμένους συλλαμβάνων, ἀνῄρει, καὶ τὰς οὐσίας ἐδήμευεν· εἰς δὲ τὴν πολεμίαν ἐμβαλὼν, Θρόνιον μὲν ἐκπολιορκήσας ἐξηνδραποδίσατο, Ἀμφισσεῖς δὲ καταπληξάμενος, ἠνάγκασεν ὑποτάττεσθαι. τὰς δ' ἐν Δωριεῦσι πό-

λεις πορθήσας, τὴν χώραν αὐτῶν ἐδῄωσεν. εἰς δὲ τὴν Βοιωτίαν ἐμβαλὼν, Ὀρχομενὸν μὲν εἷλεν, ἐπιχειρήσας δὲ πολιορκεῖν Χαιρώνειαν, καὶ ἡττηθεὶς ὑπὸ Θηβαίων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν.

In Asia Artabazi bellum in regem Persarum continuatur. Thebani Pammenem cum auxiliis mittunt, feliciter pugnantem. Bellum Argivorum cum Lacedaemoniis. Athenienses Sestum expugnant. Cersobleptes a Philippo deficit ad Athenienses. Philippus Methonem vi capit, teli autem iactu alterum oculum amittit.

34. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ἀρτάβαζος, ἀποστάτης ὢν τοῦ βασιλέως, διεπολέμει πρὸς τοὺς ἀποσταλέντας ὑπὸ τοῦ βασιλέως σατράπας εἰς τὸν πόλεμον· καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμμαχοῦντος αὐτῷ Χάρητος τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ, ἐῤῥωμένως ἀντετάττετο τοῖς σατράπαις· ἐκείνου δὲ ἀπελθόντος, μονωθεὶς ἔπεισε τοὺς Θηβαίους συμμαχίαν αὐτῷ πέμψαι. οἱ δὲ Παμμένη στρατηγὸν ἑλόμενοι, καὶ δόντες αὐτῷ στρατιώτας πεντακισχιλίους, ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ἀσίαν. ὁ δὲ Παμμένης βοηθήσας Ἀρταβάζῳ, καὶ τοὺς σατράπας μεγάλαις μάχαις δυσὶ νικήσας, περιεποιήσατο μεγάλην δόξαν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς Βοιωτοῖς. ἐφάνη γὰρ θαυμαστὸν εἰ Βοιωτοὶ, τῶν μὲν Θετταλῶν ἐγκαταλελοιπότων, τοῦ δὲ Φωκικοῦ πολέμου μεγάλους ἐπιφέροντος κινδύνους, διαποντίους δυνάμεις εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπεμπον, καὶ ἐπροτέρουν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς κινδύνοις. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, συνέστη πόλεμος Ἀργείοις πρὸς Λακεδαιμονίους· καὶ γενομένης μάχης περὶ πόλιν Ὀρνεὰς, ἐνίκων οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τὰς Ὀρνεὰς ἐκπολιορκήσαντες, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σπάρτην. Χά-

ρης δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς εἰσπλεύσας εἰς Ἑλλήσποντον, καὶ Σηστὸν πόλιν ἑλὼν, τοὺς μὲν ἡβῶντας ἀπέσφαξε, τοὺς δὲ ἄλλους ἐξηνδραποδίσατο. Κερσοβλέπτου δὲ τοῦ Κότυος, διά τε τὴν πρὸς Φίλιππον ἀλλοτριότητα, καὶ τὴν πρὸς Ἀθηναίους φιλίαν, ἐγχειρίσαντος τοῖς Ἀθηναίοις τὰς ἐν Χεῤῥονήσῳ πόλεις, πλὴν Καρδίας, ἀπέστειλεν ὁ δῆμος κληρούχους εἰς τὰς πόλεις. Φίλιππος δ᾽ ὁρῶν τοὺς Μεθωναίους ὁρμητήριον παρεχομένους τὴν πόλιν τοῖς πολεμίοις ἑαυτοῦ, πολιορκίαν συνεστήσατο. καὶ μέχρι μέν τινος οἱ Μεθωναῖοι διεκαρτέρουν, ἔπειτα κατισχυόμενοι, συνηναγκάσθησαν παραδοῦναι τὴν πόλιν τῷ βασιλεῖ, ὥστε ἀπελθεῖν τοὺς πολίτας ἐκ τῆς Μεθώνης, ἔχοντας ἓν ἱμάτιον ἕκαστον. ὁ δὲ Φίλιππος τὴν μὲν πόλιν κατέσκαψε, τὴν δὲ χώραν διένειμε τοῖς Μακεδόσιν. ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ ταύτῃ συνέβη τὸν Φίλιππον εἰς τὸν ὀφθαλμὸν πληγέντα τοξεύματι, διαφθαρῆναι τὴν ὅρασιν.

Post haec Philippus Thessalis contra Lycophronem et Onomarchum auxilio venit. Onomarchus, aliquot proeliis victor, ultimo proelio fusus, capitur et cruci affigitur.

35. Μετὰ δὲ ταῦθ᾽ ὁ Φίλιππος ὑπὸ Θετταλῶν μετακληθεὶς, ἧκεν εἰς Θατταλίαν μετὰ τῆς δυνάμεως· καὶ τὸ μὲν πρῶτον πρὸς Λυκόφρονα τὸν Φερῶν τύραννον διεπολέμει, βοηθῶν τοῖς Θετταλοῖς· μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ Λυκόφρονος μεταπεμψαμένου παρὰ τῶν Φωκέων συμμαχίαν, ἀπεστάλη Φάϋλλος ὁ ἀδελφὸς Ὀνομάρχου μετὰ στρατιωτῶν ἑπτακισχιλίων. ὁ δὲ Φίλιππος τοὺς Φωκεῖς νικήσας, ἐξέβαλεν ἐκ τῆς Θετταλίας· Ὀνόμαρχος δ᾽ ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν δύ-

ναμιν, καὶ νομίζων ὅλης τῆς Θετταλίας κυριεύσειν, ἧκεν ἐν τάχει βοηθήσων τοῖς περὶ τὸν Λυκόφρονα. τοῦ δὲ Φιλίππου μετὰ τῶν Θετταλῶν ἀντιπαραταξαμένου τοῖς Φωκεῦσιν, Ὀνόμαρχος ὑπερέχων τοῖς πλήθεσι, δυσὶ μάχαις ἐνίκησε, καὶ πολλοὺς τῶν Μακεδόνων ἀνεῖλε. Φίλιππος δὲ εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους περικλεισθεὶς, καὶ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν ἀθυμίαν καταλιπόντων αὐτὸν, παραθαρσύνας τὸ πλῆθος, μόλις ἐποίησεν αὐτοὺς εὐπειθεῖς. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Φίλιππος μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Μακεδονίαν· Ὀνόμαρχος δὲ στρατεύσας εἰς Βοιωτίαν, ἐνίκησε μάχῃ τοὺς Βοιωτοὺς, καὶ πόλιν εἷλε Κορώνειαν. κατὰ δὲ τὴν Θετταλίαν Φίλιππος μὲν ἐκ τῆς Μακεδονίας μετὰ τῆς δυνάμεως ἄρτι κατηντηκὼς, ἐστράτευσεν ἐπὶ Λυκόφρονα τὸν Φερῶν τύραννον. οὗτος δὲ οὐκ ὢν ἀξιόμαχος, μετεπέμψατο συμμαχίαν παρὰ Φωκέων, ἐπαγγελλόμενος συγκατασκευάσειν αὐτοῖς τὰ κατὰ τὴν Θετταλίαν. διόπερ Ὀνομάρχου πεζῇ βοηθήσαντος μετὰ πεζῶν δισμυρίων καὶ πεντακοσίων ἱππέων, ὁ μὲν Φίλιππος πείσας τοὺς Θετταλοὺς κοινῇ τὸν πόλεμον ἄρασθαι, συνήγαγε τοὺς πάντας, πεζοὺς μὲν ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους, ἱππεῖς δὲ τρισχιλίους. γενομένης δὲ παρατάξεως ἰσχυρᾶς, καὶ τῶν Θετταλῶν ἱππέων τῷ πλήθει καὶ ταῖς ἀρεταῖς διαφερόντων, ἐνίκησεν ὁ Φίλιππος. τῶν δὲ περὶ τὸν Ὀνόμαρχον καταφυγόντων εἰς τὴν θάλατταν, καὶ τυχικῶς παραπλέοντος τοῦ Ἀθηναίου Χάρητος μετὰ πολλῶν τριήρων, πολὺς ἐγένετο φόνος τῶν Φωκέων. οἱ γὰρ φεύγοντες, ῥίψαντες τὰς πανοπλίας, διενή-

χοντο πρὸς τὰς τριήρεις, ἐν οἷς ἦν καὶ αὐτὸς Ὀνόμαρχος. τέλος δὲ τῶν Φωκέων καὶ μισθοφόρων ἀνῃρέθησαν μὲν ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχιλίους, ἐν οἷς ἦν καὶ αὐτὸς ὁ στρατηγός· ἥλωσαν δὲ οὐκ ἐλάττους τῶν τρισχιλίων. ὁ δὲ Φίλιππος τὸν μὲν Ὀνόμαρχον ἐκρέμασε, τοὺς δ' ἄλλους ὡς ἱεροσύλους κατεπόντισε.

Phayllus, Onomarchi successor, omni vi bellum instaurat. Moritur tum Mausolus rex Cariae, cui Artemisia succedit: item Clearchus, Heracleae tyrannus. Thusci agrum Rom. populantur. In Sicilia Hipparinus, pulso Calippo, regnum Syrac. occupat.

36. Μετὰ δὲ τὴν Ὀνομάρχου τελευτὴν διεδέξατο τὴν Φωκέων ἡγεμονίαν ἀδελφὸς Φάυλλος. οὗτος δὲ τὴν γεγενημένην συμφορὰν διορθούμενος, μισθοφόρων τε πλῆθος ἤθροιζε, διπλασιάσας τοὺς εἰωθότας μισθοὺς, καὶ παρὰ τῶν συμμάχων βοήθειαν μετεπέμπετο· κατεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλων πλῆθος, καὶ νόμισμα ἔκοψε χρυσοῦν τε καὶ ἀργυροῦν. ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Μαύσωλος ὁ Καρίας δυνάστης ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη εἰκοσιτέσσαρα· τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξαμένη Ἀρτεμισία ἡ ἀδελφὴ καὶ γυνὴ, ἐδυνάστευσεν ἔτη δύο. Κλέαρχος δὲ ὁ Ἡρακλείας τύραννος Διονυσίων ὄντων ἐπὶ θέαν βαδίζων ἀνῃρέθη, ἄρξας ἔτη δώδεκα· τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος ὁ υἱὸς Τιμόθεος, ἦρξεν ἔτη πεντεκαίδεκα. Τυῤῥηνοὶ δὲ διαπολεμοῦντες Ῥωμαίοις, ἐπόρθησαν πολλὴν τῆς πολεμίας χώρας, καὶ μέχρι τοῦ Τιβέρεως καταδραμόντες, ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν. ἐν δὲ ταῖς Συρακούσαις στάσεως γενομένης τοῖς Δίωνος φίλοις πρὸς Κάλλιππον, οἱ μὲν τοῦ Δίωνος φίλοι ἡττηθέντες ἔφυγον εἰς τοὺς Λεοντίνους· μετὰ δέ τινα χρό-

νον Ἱππαρίνου τοῦ Διονυσίου καταπλεύσαντος εἰς τὰς Συρακούσας μετὰ δυνάμεως, ὁ μὲν Κάλλιππος ἡττηθεὶς ἐξέπεσε τῆς πόλεως, Ἱππαρῖνος δὲ, ἀνακτησάμενος τὴν πατρῴαν δυναστείαν ἦρξεν ἔτη δύο.

Olymp. CVII, 1. Phayllus auctus copiis et sociorum auxiliis, Boeotiam invadit, sed tribus proeliis funditur.

37. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Ἀριστοδήμου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Γάϊον Σουλπίκιον καὶ Μάρκον Οὐαλέριον· Ὀλυμπιὰς δ' ἤχθη ἑβδόμη πρὸς ταῖς ἑκατὸν, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Σμικρίνας Ταραντῖνος. ἐπὶ δὲ τούτων, Φάϋλλος μὲν ὁ Φωκέων στρατηγὸς, μετὰ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ τελευτήν τε καὶ ἧτταν, προσανέλαβε τὰ τῶν Φωκέων πράγματα τεταπεινωμένα διά τε τὴν ἧτταν καὶ τὴν φθορὰν τῶν στρατιωτῶν. ἔχων γὰρ χρημάτων πλῆθος ἀνέκλειπτον, πολλοὺς μὲν μισθοφόρους ἤθροισεν, οὐκ ὀλίγους δὲ συμμάχους ἔπεισε συνεπιλαβέσθαι τοῦ πολέμου. τῇ γὰρ ἀφθονίᾳ τῶν χρημάτων ἀναίδην χρώμενος, οὐ μόνον ἰδιώτας πολλοὺς ἔσχε προθύμους συναγωνιστὰς, ἀλλὰ καὶ πόλεις τὰς ἐπιφανεστάτας ἐπεσπάσατο πρὸς τὴν κοινοπραγίαν. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ ἀπέστειλαν αὐτῷ στρατιώτας χιλίους, Ἀχαιοὶ δὲ δισχιλίους· Ἀθηναῖοι δὲ πεζοὺς μὲν πεντακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ τετρακοσίους, ὧν ἦν στρατηγὸς Ναυσικλῆς. οἱ δὲ τῶν Φεραίων τύραννοι Λυκόφρων καὶ Πειθόλαυς, μετὰ τὴν Ὀνομάρχου τελευτὴν ἔρημοι συμμάχων ὄντες, τὰς μὲν Φερὰς παρέδοσαν τῷ Φιλίππῳ, αὐτοὶ δ' ὑπόσπονδοι γενόμενοι, συνήγαγον τοὺς μισθοφόρους, ὄντας δισχιλίους· καὶ μετὰ τού-

των φυγόντες πρὸς Φάϋλλον, συνεμάχουν τοῖς Φωκεῦσιν. ἐβοήθησαν δὲ καὶ τῶν ἐλαττόνων πόλεων οὐκ ὀλίγαι τοῖς Φωκεῦσι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν διαδιδομένων χρημάτων. ὁ γὰρ χρυσὸς τὰς πλεονεξίας τῶν ἀνθρώπων ἐκκαλούμενος, ἠνάγκασεν αὐτομολεῖν πρὸς τὴν ἐκ τοῦ κέρδους λυσιτέλειαν. ὁ δ' οὖν Φάϋλλος μετὰ τῆς δυνάμεως ἐστράτευσεν εἰς τὴν Βοιωτίαν, καὶ περὶ πόλιν Ὀρχομενὸν ἡττηθεὶς μάχῃ, πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπέβαλε. μετὰ δὲ ταῦτα ἄλλης γενομένης μάχης παρὰ τὸν Κηφισσὸν ποταμὸν, ἐνίκησαν πάλιν Βοιωτοὶ, καὶ ἀνεῖλον τῶν πολεμίων ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους· ἐζώγρησαν δ' εἰς πεντακοσίους. ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις γενομένης μάχης περὶ Κορώνειαν, ἐνίκησαν οἱ Βοιωτοὶ, καὶ πεντήκοντα μὲν ἀνεῖλον τῶν Φωκέων, ἑκατὸν δὲ καὶ τριάκοντα ἐζώγρησαν. ἡμεῖς δὲ τὰ περὶ Βοιωτοὺς καὶ Φωκεῖς διεληλυθότες, ἐπάνιμεν ἐπὶ τὸν Φίλιππον.

Philippus impeditus ab Atheniensibus, cum in Phocenses tenderet, in patrium regnum rediit. Phayllus Locros Epicnemidios invadit: Boeoti Phocensium terras populantur. Morbo tandem correptus Phayllus moritur. Ei succedit Phalaecus, adiuncto curatore Mnasea. Mnasea proelio occisus; Phalaecus ad Chaeroneam victus.

38. Οὗτος γὰρ νικήσας τὸν Ὀνόμαρχον ἐπιφανεῖ παρατάξει, τήν τ' ἐν Φεραῖς τυραννίδα καθεῖλε, καὶ τῇ πόλει τὴν ἐλευθερίαν ἀποδοὺς, καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὴν Θετταλίαν καταστήσας, προῆγεν ἐπὶ τὰς Πύλας πολεμήσων τοῖς Φωκεῦσι. κωλυσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων διελθεῖν τὰς παρόδους, ἐπανῆλθεν εἰς Μακεδονίαν, ηὐξηκὼς ἑαυτοῦ τὴν βασιλείαν ταῖς τε πράξεσι καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ. Φάϋλ-

λος δὲ στρατεύσας εἰς Λοκροὺς τοὺς ἐπονομαζομένους Ἐπικνημιδίους, τὰς μὲν ἄλλας πόλεις ἐχειρώσατο πάσας, μίαν δὲ τὴν ὀνομαζομένην Ἀρύκαν διὰ προδοσίας νυκτὸς παραλαβὼν, πάλιν ἐξέπεσε, καὶ τῶν στρατιωτῶν ἀπέβαλεν οὐκ ἐλάττους τῶν διακοσίων. μετὰ δὲ ταῦτα στρατοπεδεύοντος αὐτοῦ περὶ τὰς ὀνομαζομένας Ἄβας, οἱ Βοιωτοὶ νυκτὸς ἐπιθέμενοι τοῖς Φωκεῦσιν, ἀνεῖλον αὐτῶν οὐκ ὀλίγους. ἐπαρθέντες δὲ τῷ προτερήματι, παρῆλθον εἰς τὴν τῶν Φωκέων χώραν, καὶ πολλὴν αὐτῆς πορθήσαντες, ἤθροισαν λαφύρων πλῆθος. ἐπανιόντων δ᾽ αὐτῶν, καὶ τῇ Ἀρυκαίων πόλει πολιορκουμένῃ βοηθούντων, ἐπιφανεὶς ὁ Φάϋλλος τούτους μὲν ἐτρέψατο, τὴν δὲ πόλιν ἑλὼν κατὰ κράτος διήρπασε καὶ κατέσκαψεν· αὐτὸς δὲ περιπεσὼν νόσῳ φθινάδι, καὶ πολὺν χρόνον ἀῤῥωστήσας ἐπιπόνως καὶ τῆς ἀσεβείας οἰκείως κατέστρεψε τὸν βίον, καταλιπὼν τῶν Φωκέων στρατηγὸν Φάλαικον, τὸν Ὀνομάρχου υἱὸν, τοῦ τὸν ἱερὸν πόλεμον ἐκκαύσαντος, ἀντίπαιδα τὴν ἡλικίαν ὄντα. παρακατέστησε δ᾽ αὐτῷ ἐπίτροπον ἅμα καὶ στρατηγὸν Μνασέαν, ἕνα τῶν ἑαυτοῦ φίλων. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Βοιωτοὶ νυκτὸς ἐπιθέμενοι τοῖς Φωκεῦσι, τόν τε στρατηγὸν αὐτῶν Μνασέαν ἀπέκτειναν, καὶ τῶν στρατιωτῶν εἰς διακοσίους. μετ᾽ ὀλίγον δ᾽ ἱππομαχίας γενομένης περὶ Χαιρώνειαν, ὁ Φάλαικος ἡττηθεὶς ἀπέβαλε τῶν ἱππέων οὐκ ὀλίγους.

Discordiae et bella in Peloponneso inter Lacedaemonios et Megalopolitas. Phalaecus Boeotiam, Boeoti Phocidem vastant.

39. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, καὶ κατὰ τὴν

Πελοπόννησον ἐγένοντο ταραχαὶ καὶ κινήσεις, διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. Λακεδαιμόνιοι πρὸς Μεγαλοπολίτας διαφερόμενοι, τὴν χώραν αὐτῶν κατέδραμον, Ἀρχιδάμου τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντος. οἱ δὲ Μεγαλοπολῖται παροξυνθέντες ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι, καὶ καθ' ἑαυτοὺς οὐκ ὄντες ἀξιόμαχοι, παρὰ τῶν συμμάχων μετεπέμψαντο βοήθειαν. Ἀργεῖοι μὲν οὖν καὶ Σικυώνιοι καὶ Μεσσήνιοι πανδημεὶ κατὰ τάχος ἐβοήθησαν· Θηβαῖοι δ' ἀπέστειλαν πεζοὺς μὲν τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ πεντακοσίους, στρατηγὸν ἐπιστήσαντες Κηφισίωνα. Μεγαλοπολῖται μὲν οὖν μετὰ τῶν συμμάχων ἐκστρατεύσαντες, κατεστρατοπέδευσαν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τρισχιλίους μὲν πεζοὺς παρὰ Φωκέων προσελάβοντο, ἱππεῖς δὲ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα παρὰ Λυκόφρονος καὶ Πειθολάου τῶν ἐκπεπτωκότων ἐκ τῆς ἐν Φεραῖς τυραννίδος. συστησάμενοι δὲ δύναμιν ἀξιόμαχον, κατεστρατοπέδευσαν περὶ Μαντίνειαν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ πόλιν Ὀρνεὰς τῆς Ἀργείας καταντήσαντες, ἔφθασαν αὐτὴν ἐκπολιορκήσαντες πρὸ τῆς τῶν πολεμίων παρουσίας, οὖσαν σύμμαχον τῶν Μεγαλοπολιτῶν. ἐπεξελθόντων δὲ τῶν Ἀργείων, συνάψαντες μάχην ἐνίκησαν, καὶ πλείους τῶν διακοσίων ἀπέκτειναν. τῶν δὲ Θηβαίων ἐπιφανέντων, καὶ τῷ μὲν πλήθει διπλασίων ὄντων, ταῖς δ' εὐταξίαις λειπομένων, συνέστη μάχη καρτερά· καὶ τῆς νικης ἀμφιδόξου γενομένης, οἱ μὲν Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι τὴν εἰς τὰς οἰκείας πόλεις ἐπάνοδον ἐποιήσαντο· Λακεδαιμόνιοι δ' εἰς τὴν Ἀρκαδίαν ἐμβαλόν-

τες, καὶ πόλιν Ἑλισσοῦντα κατὰ κράτος ἑλόντες κα διαρπάσαντες, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σπάρτην. μετὰ δέ τινα χρόνον οἱ Θηβαῖοι μετὰ τῶν συμμάχων ἐνίκησαν τοὺς πολεμίους περὶ Τέλφουσαν, καὶ συχνοὺς ἀνελόντες, ἐζώγρησαν Ἀνάξανδρόν τε τὸν ἡγούμενον καὶ τῶν ἄλλων πλείους τῶν ἑξήκοντα. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ἄλλαις δυσὶ μάχαις ἐπροτέρησαν, καὶ τῶν ἐναντίων οὐκ ὀλίγους κατέβαλον. τὸ δὲ τελευταῖον τῶν Λακεδαιμονίων ἀξιολόγῳ μάχῃ νικησάντων, αἱ δυνάμεις ἀμφοτέρων εἰς τὰς οἰκείας πόλεις ἐπανῆλθον. ἔπειτα τῶν Λακεδαιμονίων ποιησαμένων ἀνοχὰς πρὸς τοὺς Μεγαλοπολίτας, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Βοιωτίαν οἱ Θηβαῖοι. Φαλαικὸς δὲ περὶ τὴν Βοιωτίαν διατρίβων, Χαιρώνειαν εἷλε, καὶ τῶν Θηβαίων ἐπιβοηθησάντων, ἐξέπεσεν ἐκ τῆς πόλεως. ἔπειθ' οἱ μὲν Βοιωτοὶ πολλῇ δυνάμει στρατεύσαντες εἰς τὴν Φωκίδα, τὴν πλείστην αὐτῆς ἐπόρθησαν, καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν κτήσεις ἐδῄωσαν· ἔνια δὲ καὶ τῶν μικρῶν πολισμάτων ἑλόντες, καὶ λαφύρων πλῆθος ἀθροίσαντες, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Βοιωτίαν.

Olymp. CVII, 2. Thebani ad bellum gerendum pecunias ab Artaxerxe accipiunt. Inter Boeotos et Phocenses leves pugnae. Renovatur bellum Persarum in Aegyptios ob Phoeniciae defectionem. Apparatus belli.

40. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Θεσσάλου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Φάβιον καὶ Τῖτον Κοΐντιον. ἐπὶ δὲ τούτων, Θηβαῖοι κάμνοντες τῷ πρὸς Φωκεῖς πολέμῳ, καὶ χρημάτων ἀπορούμενοι, πρέσβεις ἐξέπεμψαν πρὸς τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, παρακαλοῦντες εἰσευπορῆσαι τῇ πόλει χρή-

N 2

ματα. ὁ δὲ Ἀρταξέρξης προθύμως ὑπακούσας, ἔδωκεν αὐτοῖς δωρεὰν ἀργυρίου τάλαντα τριακόσια. τοῖς δὲ Βοιωτοῖς καὶ τοῖς Φωκεῦσιν ἀκροβολισμοὶ μὲν καὶ χώρας καταδρομαὶ συνέστησαν, πράξεις δὲ κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ἄξιαι μνήμης οὐ συνετελέσθησαν. κατὰ δὲ τὴν Ἀσίαν, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἐν μὲν τοῖς ἐπάνω χρόνοις στρατεύσας ἐπ' Αἴγυπτον πολλοῖς πλήθεσι στρατιωτῶν, ἀπέτυχε· κατὰ δὲ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς πάλιν ἐπολέμησε τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ πράξεις ἀξιολόγους κατεργασάμενος, διὰ τῆς ἰδίας ἐνεργείας τὴν Αἴγυπτον ἀνεκτήσατο καὶ Φοινίκην καὶ Κύπρον. ἵνα δὲ σαφῆ τὴν περὶ τούτων ἱστορίαν ποιήσωμεν, τὰς αἰτίας τοῦ πολέμου προεκθησόμεθα, μικρὸν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκείους χρόνους. τῶν γὰρ Αἰγυπτίων ἀπὸ Περσῶν ἀποστάντων κατὰ τοὺς ἀνωτέρω χρόνους, Ἀρταξέρξης ὁ ἐπικληθεὶς Ὦχος, αὐτὸς μὲν οὐκ ὢν φιλοπόλεμος, ἐφ' ἡσυχίας ἔμενεν· ἀποστέλλων δὲ δυνάμεις καὶ στρατηγούς, πολλάκις ἀπετύγχανε, διὰ τὴν κακίαν καὶ ἀπειρίαν τῶν ἡγεμόνων. διὸ καὶ καταφρονηθεὶς ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ἠναγκάζετο καρτερεῖν, διά τε τὴν ἀργίαν καὶ τὸ τῆς ψυχῆς εἰρηνικόν. κατὰ δὲ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς τῶν Φοινίκων καὶ τῶν ἐν Κύπρῳ βασιλέων μιμησαμένων τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ διὰ τὴν καταφρόνησιν ἐπὶ τὴν ἀπόστασιν ὁρμησάντων, παροξυνθεὶς ἔκρινε πολεμεῖν τοὺς ἀφεστηκότας. τὸ μὲν οὖν στρατηγοὺς ἐκπέμπειν ἀπεδοκίμασε, δι' ἑαυτοῦ δὲ τοὺς ὑπὲρ τῆς βασιλείας ἀγῶνας ποιήσασθαι διέγνω. διόπερ ὅπλων καὶ βελῶν καὶ σίτου

καὶ δυνάμεων μεγάλας παρασκευὰς ποιησάμενος, ἤθροισε πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάδας, ἱππέων δὲ τρεῖς, τριήρεις δὲ τριακοσίας, φορτηγοὺς δὲ καὶ τὰς ἄλλας τὰς τὴν ἀγορὰν κομίζούσας πεντακοσίας.

Defectionis Phoenicum causae et prima initia. Multum vexati a Satrapis regiis, societatem ineunt cum rege Aegyptiorum, bellicos apparatus faciunt, Persas eorumque res infestant.

41. Ἤρξατο δὲ πρὸς Φοίνικας πολεμεῖν, διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας· κατὰ τὴν Φοινίκην ἐστὶ πόλις ἀξιόλογος ὄνομα Τρίπολις, οἰκείαν ἔχουσα τῇ φύσει τὴν προσηγορίαν. τρεῖς γάρ εἰσιν ἐν αὐτῇ πόλεις, σταδιαῖον ἀπ᾽ ἀλλήλων ἔχουσαι διάστημα. ἐπικαλεῖται δὲ τούτων ἡ μὲν Ἀραδίων, ἡ δὲ Σιδωνίων, ἡ δὲ Τυρίων· ἀξίωμα δ᾽ ἔχει μέγιστον αὕτη τῶν κατὰ τὴν Φοινίκην πόλεων, ἐν ᾗ συνέβαινε τοὺς Φοίνικας συνέδριον ἔχειν, καὶ βουλεύεσθαι περὶ τῶν μεγίστων. τῶν δὲ σατραπῶν καὶ στρατηγῶν ἐν τῇ Σιδωνίων διατριβόντων, καὶ κατὰ τὰς τῶν πραγμάτων ἐπιταγὰς ὑβριστικῶς καὶ ὑπερηφάνως προσφερομένων τοῖς Σιδωνίοις, οἱ κακούμενοι, τὴν ἐπήρειαν χαλεπῶς φέροντες, ἔγνωσαν ἀποστῆναι τῶν Περσῶν. πείσαντες δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Φοίνικας τῆς αὐτονομίας ἀντέχεσθαι, διεπρεσβεύσαντο πρὸς τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα Νεκτανεβῶ, πολέμιον ὄντα Περσῶν, καὶ πείσαντες παραλαβεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συμμαχίαν, παρεσκευάζοντο τὰ πρὸς τὸν πόλεμον. τῆς δὲ Σιδῶνος εὐδαιμονίᾳ διαφερούσης, καὶ τῶν ἰδιωτῶν διὰ τὰς ἐμπορίας μεγάλους περιπεποιημένων πλούτους, ταχὺ τριήρεις τε πολλαὶ κατεσκευάσθησαν, καὶ μισθοφόρων πλῆθος ἠθροίσθη· πρὸς δὲ τούτοις ὅπλα καὶ

βέλη καὶ σῖτος, καὶ τἄλλα πάντα τὰ πρὸς πόλεμον χρήσιμα συντόμως κατεσκευάσθη. κατάρχοντες δὲ τῆς ἔχθρας, τὸν μὲν βασιλικὸν παράδεισον, ἐν ᾧ τὰς καταλύσεις οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς εἰώθεισαν ποιεῖσθαι, δενδροτομήσαντες διέφθειραν. ἔπειτα τὸν ἠθροισμένον ὑπὸ τῶν σατραπῶν εἰς τὸν πόλεμον τοῖς ἵπποις χόρτον ἐνέπρησαν· τὸ δὲ τελευταῖον, τοὺς τὰς ὕβρεις ἐπιτελεσαμένους Πέρσας συλλαβόντες ἐτιμωρήσαντο. τοῦ δὲ πολέμου πρὸς τοὺς Φοίνικας ταύτην τὴν καταρχὴν λαβόντος, ὁ βασιλεὺς πυθόμενος τὰ τετολμημένα τοῖς ἀποστάταις, πᾶσι μὲν τοῖς Φοίνιξιν ἠπείλει, μάλιστα δὲ τοῖς Σιδωνίοις.

Belesys, Syriae satrapa, et Mazaeus, primi bellum in Phoenices movent. Hos Tennes Sidoniae rex vicit et terra expulit. Interea Cypri reges, Persarum imperio subiecti, simul defecerant, et bellum paraverant. In hos Idrieus, Cariae dynasta classem mittit, ducibus Phocione Atheniensi et Evagora.

42. Ἐν δὲ τῇ Βαβυλῶνι συνηθροικὼς τὰς πεζικὰς καὶ ἱππικὰς δυνάμεις, εὐθὺς ἀναλαβὼν προῆγεν ἐπὶ τοὺς Φοίνικας· ἐν ὅσῳ δ᾽ οὗτος κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ἐβάδιζεν, Βέλεσυς ὁ τῆς Συρίας σατράπης, καὶ Μαζαῖος ὁ τῆς Κιλικίας ἄρχων συνελθόντες ἐπολέμουν τοὺς Φοίνικας. Τέννης δ᾽ ὁ τῆς Σιδῶνος βασιλεὺς προσελάβετο παρ᾽ Αἰγυπτίων στρατιώτας μισθοφόρους Ἕλληνας τετρακισχιλίους, ὧν ἦν στρατηγὸς Μέντωρ ὁ Ῥόδιος. μετὰ δὲ τούτων καὶ τῶν πολιτικῶν στρατιωτῶν τοῖς προειρημένοις σατράπαις συμβαλὼν, ἐνίκησε, καὶ τοὺς πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τῆς Φοινίκης. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, καὶ κατὰ τὴν Κύπρον συνέστη πόλεμος, συμπεπλεγ-

μένας ἔχων τὰς πράξεις τῷ ὑποκειμένῳ πολέμῳ. ἐν γὰρ τῇ νήσῳ ταύτῃ πόλεις ἦσαν ἀξιόλογοι μὲν ἐννέα, ὑπὸ δὲ ταύτας ὑπῆρχε τεταγμένα μικρὰ πολίσματα, τὰ προσκυροῦντα ταῖς ἐννέα πόλεσιν. ἑκάστη δὲ τούτων εἶχε βασιλέα, τῆς μὲν πόλεως ἄρχοντα, τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν Περσῶν ὑποτεταγμένον. οὗτοι πάντες συμφρονήσαντες, καὶ μιμησάμενοι τοὺς Φοίνικας, ἀπέστησαν· καὶ παρασκευασάμενοι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, αὐτοκράτορας τὰς ἰδίας βασιλείας ἐποίησαν. ἐφ᾽ οἷς παροξυνθεὶς ὁ Ἀρταξέρξης ἔγραψε πρὸς τὸν Ἰδριέα, τὸν τῆς Καρίας δυνάστην, (ἄρτι μὲν παρειληφότα τὴν ἀρχὴν, φίλον δ᾽ ὄντα καὶ σύμμαχον Περσῶν ἐκ προγόνων) ἀθροῖσαι δύναμιν πεζικήν τε καὶ ναυτικὴν, τὴν διαπολεμήσουσαν τοῖς ἐν Κύπρῳ βασιλεῦσιν. ὁ δὲ ὀξέως παρασκευασάμενος τριήρεις μὲν τεσσαράκοντα, στρατιώτας δὲ μισθοφόρους ὀκτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Κύπρον, ἐπιστήσας στρατηγοὺς Φωκίωνα τὸν Ἀθηναῖον καὶ Εὐαγόραν τὸν ἐν τοῖς ἐπάνω χρόνοις βεβασιλευκότα κατὰ τὴν νῆσον. οὗτοι μὲν οὖν καταπλεύσαντες εἰς τὴν Κύπρον, εὐθὺς ἐπὶ τὴν μεγίστην τῶν πόλεων Σαλαμῖνα τὴν δύναμιν ἤγαγον. βαλόμενοι δὲ χάρακα, καὶ τὴν παρεμβολὴν ὀχυρώσαντες, ἐπολιόρκουν τοὺς Σαλαμινίους κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. τῆς δὲ νήσου πάσης ἐν εἰρήνῃ πολὺν χρόνον γενομένης, καὶ τῆς χώρας εὐδαιμονούσης, οἱ στρατιῶται κρατοῦντες τῶν ὑπαίθρων πολλὰς ὠφελείας ἤθροισαν. τῆς δὲ τούτων εὐπορίας διαβοηθείσης, πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς περαίας Συρίας τε καὶ Κιλικίας συνέῤῥεον ἐθελοντὶ

στρατιῶται πρὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ κέρδους. τέλος δὲ διπλασιασθείσης τῆς μετ' Εὐαγόρου καὶ Φωκίωνος δυνάμεως, οἱ βασιλεῖς οἱ κατὰ τὴν Κύπρον εἰς ἀγωνίαν καὶ μεγίστους φόβους ἐνέπιπτον. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Κύπρον ἐν τούτοις ἦν.

Artaxerxes Babylone profectus in Phoenicen tendit. Quo perterritus Tennes, per Thessalionem prodendae Sidonis et Aegypti consilia offert et approbat.

43. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐκ τῆς Βαβυλῶνος τὴν ἀνάζευξιν ποιησάμενος, μετὰ τῆς δυνάμεως προῆγεν ἐπὶ τὴν Φοινίκην· ὁ δὲ τῆς Σιδῶνος δυνάστης Τέννης, πυνθανόμενος τὸ μέγεθος τῆς τῶν Περσῶν δυνάμεως, καὶ νομίσας τοὺς ἀφεστηκότας οὐκ ἀξιομάχους εἶναι, τὴν σωτηρίαν ἰδίᾳ πορίζειν ἔκρινε. διόπερ τῶν ἑαυτοῦ θεραπόντων τὸν πιστότατον Θετταλίωνα λάθρα τῶν Σιδωνίων ἐξέπεμψε πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην, ἐπαγγελλόμενος αὐτῷ τὴν μὲν Σιδῶνα παραδώσειν, τὴν δ' Αἴγυπτον συνεκπολεμήσειν, μεγάλα δ' αὐτῷ συνεργήσειν, ἔμπειρον ὄντα τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον τόπων, καὶ τὰς κατὰ τὸν Νεῖλον ἀποβάσεις ἀκριβῶς εἰδότα· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τοῦ Θετταλίωνος τὰ κατὰ μέρος, ἥσθη διαφερόντως, καὶ τῶν μὲν κατὰ τὴν ἀπόστασιν ἐγκλημάτων ἀπολύσειν ἔφη τὸν Τέννην, πράξαντος δ' αὐτοῦ τὰ καθωμολογημένα, μεγάλας δωρεὰς δώσειν ἐπηγγείλατο. εἰπόντος δὲ τοῦ Θετταλίωνος ὡς καὶ δεξιὰν λαβεῖν ὁ Τέννης ἠξίωσεν, ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν βασιλεὺς ὀργισθεὶς, ὡς οὐ πιστευόμενος, παρέδωκε τὸν Θετταλίωνα τοῖς ὑπηρέταις, καὶ προσέταξεν ἀφελεῖν τὴν κεφαλήν. ἐπεὶ δὲ ἀπαγόμενος ὁ

Θετταλίων ἐπὶ τὴν τιμωρίαν τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι σὺ μὲν, ὦ βασιλεῦ, πράξεις ὃ θέλεις, ὁ μέντοι Τέννης δυνάμενος ἅπαντα καταπρᾶξαι, διὰ τὸ μὴ δοῦναί σε τὴν πίστιν, οὐδὲν μὴ συντελέσει τῶν ἐπηγγελμένων· πάλιν ἀκούσας τούτων μετενόησε, καὶ μετακαλεσάμενος τοὺς ὑπηρέτας, ἀφεῖναι προσέταξε, καὶ τὴν δεξιὰν ἔδωκε τῷ Θετταλίωνι. ἔστι δ' ἡ πίστις αὕτη βεβαιοτάτη παρὰ τοῖς Πέρσαις. οὗτος μὲν οὖν παρελθὼν εἰς Σιδῶνα, τὰ πεπραγμένα τῷ Τέννῃ λάθρα τῶν Σιδωνίων ἀπήγγειλεν.

Graecorum civitates copiis Artaxerxem adiuvant, praesertim Thebani, Argivi, cet. Interea rex Sidoni castra admovit. Apparatus Sidoniorum ad defendendam urbem describitur.

44. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐν μεγάλῳ τιθέμενος τὸ κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου, διὰ τὸ πρότερον ἐλάττωμα, πρεσβευτὰς ἀπέστειλε πρὸς τὰς μεγίστας τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων, ἀξιῶν συστρατεῦσαι τοῖς Πέρσαις ἐπ' Αἰγυπτίους. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν καὶ Λακεδαιμόνιοι τὴν φιλίαν ἔφασαν τὴν πρὸς Πέρσας τηρεῖν, συμμαχίαν δὲ ἀποστέλλειν ἀντεῖπον. Θηβαῖοι δὲ στρατηγὸν ἑλόμενοι Λακράτην, ἐξαπέστειλαν μετὰ χιλίων ὁπλιτῶν· Ἀργεῖοι δὲ τρισχιλίους στρατιώτας ἐξέπεμψαν, στρατηγὸν δὲ αὐτοὶ μὲν οὐχ εἵλοντο, τοῦ δὲ βασιλέως κατ' ὄνομα Νικόστρατον στρατηγὸν αἰτησαμένου, συνεχώρησαν. ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἀγαθὸς καὶ πρᾶξαι καὶ βουλεύσασθαι, μεμιγμένην ἔχων τῇ φρονήσει μανίαν. τῇ γὰρ τοῦ σώματος ῥώμῃ διαφέρων ἐμιμεῖτο τὸν Ἡρακλέα κατὰ τὰς στρατείας, καὶ λεοντῆν ἐφόρει καὶ ῥόπαλον ἐν ταῖς μάχαις. ὁμοίως δὲ τούτοις οἱ τὴν παραθαλαττίαν τῆς Ἀσίας

οἰκοῦντες Ἕλληνες ἀπέστειλαν στρατιώτας ἑξακισχιλίους· ὥστε τοὺς πάντας Ἕλληνας γενέσθαι συμμάχους μυρίους. πρὸ δὲ τῆς τούτων παρουσίας, ὁ μὲν βασιλεὺς διεληλυθὼς τὴν Συρίαν, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Φοινίκην, ἐστρατοπέδευσεν οὐ μακρὰν τῆς Σιδῶνος. οἱ δὲ Σιδώνιοι, κεχρονικότος τοῦ βασιλέως περὶ τὰς παρασκευάς, σίτου τε καὶ ὅπλων καὶ βελῶν πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιήσαντο. ὁμοίως οὖν τὴν πόλιν τάφροις τριπλαῖς μεγάλαις καὶ τειχῶν ὑψηλῶν κατασκευαῖς περιειλήφεισαν. εἶχον δὲ καὶ στρατιωτῶν ἱκανὸν πλῆθος πολιτικῶν, ἐν γυμνασίοις καὶ πόνοις ἐνηθληκὸς, καὶ ταῖς τῶν σωμάτων εὐεξίαις καὶ ῥώμαις διαφέρον. πλούτῳ τε καὶ ταῖς ἄλλαις χορηγίαις ἡ πόλις πολὺ προεῖχε τῶν κατὰ τὴν Φοινίκην πόλεων. τὸ δὲ μέγιστον, τριήρεις καὶ πεντήρεις εἶχε πλείους τῶν ἑκατόν.

Sidon, Tennae proditione, expugnata. In victos immanis regis crudelitas. Omnes una cum urbe incendio consumti. Artemisia Cariae regina moritur: succedit Idrieus. Romani cum Praenestinis et Samnitibus inducias et foedus fecere. In Sicilia Leptines et Callippus Rhegium in libertatem vindicarunt.

45. Ὁ δὲ Τέννης κοινωσάμενος τὴν προδοσίαν Μέντορι τῷ στρατηγῷ τῶν ἐξ Αἰγύπτου μισθοφόρων, τοῦτον μὲν ἀπέλιπε τηροῦντα μέρος τῆς πόλεως, καὶ συνεργοῦντα τοῖς περὶ τὴν προδοσίαν ἐγχειρουμένοις· αὐτὸς δὲ μετὰ στρατιωτῶν πεντακοσίων προῆγεν ἐκ τῆς πόλεως, προσποιούμενος ἐπὶ κοινὴν τῶν Φοινίκων σύνοδον ἀπαντᾷν. ἦγε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν πολιτῶν ἑκατὸν, ὡς συμβούλους. ἐπεὶ δὲ πλησίον ἦσαν τοῦ βασιλέως,

συναρπάσας τοὺς ἑκατὸν παρέδωκε τῷ Ἀρταξέρξῃ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος αὐτὸν ὡς φίλον, τοὺς μὲν ἑκατὸν, ὡς αἰτίους ὄντας τῆς ἀποστάσεως, κατηκόντισε. πεντακοσίων δὲ τῶν πρώτων Σιδωνίων μεθ' ἱκετηριῶν ἀπαντησάντων, ἀνεκαλέσατο τὸν Τέννην, καὶ ἐπηρώτησεν εἰ δύναιτο τὴν πόλιν αὐτῷ παραδοῦναι. σφόδρα γὰρ ἔσπευδε μὴ δι' ὁμολογίας τὴν Σιδῶνα παραλαβεῖν, ὅπως ἀπαραιτήτοις συμφοραῖς περιβαλὼν τοὺς Σιδωνίους, τῇ τούτων τιμωρίᾳ καταπλήξηται τὰς ἄλλας πόλεις. τοῦ δὲ Τέννου διαβεβαιωσαμένου παραδώσειν τὴν πόλιν, ὁ βασιλεὺς φυλάττων τὴν ὀργὴν ἀπαραίτητον, ἅπαντας τοὺς πεντακοσίους ἔχοντας τὰς ἱκετηρίας κατηκόντισεν. εἶθ' ὁ μὲν Τέννης προσελθὼν τοῖς ἐξ Αἰγύπτου μισθοφόροις, ἔπεισεν αὐτοὺς ἐντὸς τῶν τειχῶν εἰσαγαγεῖν αὐτόν τε καὶ τὸν βασιλέα. ἡ μὲν οὖν Σιδὼν διὰ τοιαύτης προδοσίας ὑποχείριος ἐγένετο τοῖς Πέρσαις. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπολαβὼν τὸν Τέννην μηκέτι χρήσιμον ὑπάρχειν, ἀνεῖλεν. οἱ δὲ Σιδώνιοι πρὸ μὲν τῆς παρουσίας τοῦ βασιλέως ἐνέπρησαν ἁπάσας τὰς ναῦς, ὅπως μηδεὶς δύνηται τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐκπλεύσας ἰδίαν σωτηρίαν πορίζεσθαι. ἐπειδὴ δὲ τὴν πόλιν ἑώρων καὶ τὰ τείχη κατειλημμένα, καὶ πολλαῖς μυριάσι στρατιωτῶν περιεχόμενα, συγκλείσαντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ τέκνα καὶ γυναῖκας εἰς τὰς οἰκίας, ἐνέπρησαν. φασὶ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ πυρὸς τότε διαφθαρέντας, σὺν τοῖς οἰκετικοῖς σώμασι, γεγονέναι πλείους τῶν τετρακισμυρίων. τούτου δὲ τοῦ πάθους περὶ τοὺς Σιδωνίους γενομένου, καὶ τῆς πό-

λεως ὅλης μετὰ τῶν ἐνοικούντων ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀφανισθείσης, τὴν πυρκαϊὰν ὁ βασιλεὺς ἀπέδοτο πολλῶν ταλάντων. διὰ γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἐνῳκηκότων, εὑρέθη πολὺς ἄργυρός τε καὶ χρυσὸς ὑπὸ τοῦ πυρὸς κεχωνευμένος. τὰ μὲν οὖν κατὰ Σιδῶνα συμβάντα δυστυχήματα τοιαύτην ἔσχε τὴν καταστροφήν. αἱ δ᾽ ἄλλαι πόλεις καταπλαγεῖσαι προσεχώρησαν τοῖς Πέρσαις. βραχὺ δὲ πρὸ τούτων τῶν χρόνων, Ἀρτεμισία μὲν ἡ Καρίας δυναστεύουσα μετήλλαξεν, ἄρξασα ἔτη δύο· τὴν δὲ δυναστείαν Ἰδριεὺς ὁ ἀδελφὸς διεδέξατο, καὶ ἦρξεν ἔτη ἑπτά. κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν, Ῥωμαῖοι πρὸς μὲν Πραινεστίνους ἀνοχάς, πρὸς δὲ Σαμνίτας συνθήκας ἐποιήσαντο· Ταρκυνίους δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ ἑξήκοντα δημοσίᾳ ἐθανάτωσαν ἐν τῇ ἀγορᾷ. κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, Λεπτίνης καὶ Κάλλιππος οἱ Συρακούσιοι δύναμιν ἔχοντες ἐπολιόρκησαν Ῥήγιον, φρουρούμενον ὑπὸ Διονυσίου τοῦ τυράννου τοῦ νεωτέρου, καὶ τὴν μὲν φρουρὰν ἐξέβαλον, τοῖς δὲ Ῥηγίνοις τὴν αὐτονομίαν ἀποκατέστησαν.

Olymp. CVII, 3. Cyprus a Phocione et Evagora domita. Evagorae fortuna varia. Artaxerxes recuperata Phoenice, pergit in Aegyptum. Cum ingenti clade superat Barathra. Pugna atrocissima apud Pelusium.

46. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Ἀπολλοδώρου Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Οὐαλέριον καὶ Γάϊον Σουλπίκιον. ἐπὶ δὲ τούτων, κατὰ τὴν Κύπρον Σαλαμινίων πολιορκουμένων ὑπ᾽ Εὐαγόρου καὶ Φωκίωνος, αἱ μὲν ἄλλαι πόλεις ἅπασαι τοῖς Πέρσαις ὑπετάγησαν· τῆς δὲ Σαλαμῖνος βασιλεύων

Πρωταγόρας, μόνος ὑπέμεινε τὴν πολιορκίαν. ὁ δ᾽ Εὐαγόρας πατρῴαν ἀρχὴν τῶν Σαλαμινίων ἀνεκτᾶτο, καὶ διὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν τὴν κάθοδον εἰς τὴν βασιλείαν ἐποιεῖτο. μετὰ δὲ ταῦτα διαβληθέντος αὐτοῦ πρὸς Ἀρταξέρξην, καὶ τοῦ βασιλέως βοηθοῦντος τῷ Πρωταγόρᾳ, ὁ μὲν Εὐαγόρας ἀπογνοὺς τὴν κάθοδον, καὶ περὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολογησάμενος, ἄλλης ἡγεμονίας ἠξιώθη κατὰ τὴν Ἀσίαν μείζονος. κακῶς δὲ τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν διοικήσας, ἔφυγε πάλιν εἰς Κύπρον, καὶ συλληφθεὶς τιμωρίας ἠξιώθη. ὁ δὲ Πρωταγόρας ἑκουσίως ὑποταγεὶς τοῖς Πέρσαις, τὸ λοιπὸν ἀδεῶς ἐβασίλευε τῆς Σαλαμῖνος. ὁ δὲ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Σιδῶνος παραγενομένων αὐτῷ τῶν συμμάχων ἔκ τε Ἄργους καὶ Θηβῶν καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδων πόλεων, ἀθροίσας πᾶσαν τὴν δύναμιν, προῆγεν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον. καταντήσας δ᾽ ἐπὶ τὴν μεγάλην λίμνην, καθ᾽ ἥν ἐστι τὰ καλούμενα βάραθρα, μέρος τῆς δυνάμεως ἀπέβαλε διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων. περὶ δὲ τῆς κατὰ τὴν λίμνην φύσεως καὶ τοῦ περὶ αὐτὴν παραδόξου συμπτώματος προειρηκότες ἐν τῇ πρώτῃ βίβλῳ, τὸ διλογεῖν περὶ τῶν αὐτῶν παρήσομεν. διελθὼν δὲ τὰ βάραθρα, μετὰ τῆς δυνάμεως ὁ βασιλεὺς ἧκεν εἰς τὸ Πηλούσιον. αὕτη δέ ἐστι πρώτη πόλις ἐπὶ τοῦ πρώτου στόματος, καθ᾽ ὃν τόπον ὁ Νεῖλος ποιεῖται τὴν ἐκβολήν. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι κατεστρατοπέδευσαν ἀπὸ τεσσαράκοντα σταδίων τοῦ Πηλουσίου, οἱ δ᾽

Ἕλληνες πρὸς αὐτῷ τῷ πολίσματι· οἱ δ' Αἰγύπτιοι δεδωκότων αὐτοῖς τῶν Περσῶν πολὺν χρόνον εἰς τὴν παρασκευήν, πάντα μὲν τὰ στόματα τοῦ Νείλου καλῶς κατεσκευακότες ὑπῆρχον, μάλιστα δὲ τὸ πρὸς τῷ Πηλουσίῳ, διὰ τὸ πρῶτον εἶναι τοῦτο καὶ μάλιστα κείμενον εὐκαίρως. ἐφρούρουν δὲ τὸ χωρίον στρατιῶται πεντακισχίλιοι, στρατηγοῦντος Φιλόφρονος τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δὲ Θηβαῖοι, σπεύδοντες ἄριστοι φανῆναι τῶν συστρατευομένων Ἑλλήνων, πρῶτοι καὶ μόνοι διὰ στενῆς τινος καὶ βαθείας διώρυγος ἐτόλμησαν διαβῆναι παραβόλως. διαβάντων δ' αὐτῶν, οἱ φρουροῦντες τὸ Πηλούσιον, ἐκχυθέντες ἐκ τῆς πόλεως, συνῆψαν μάχην πρὸς τοὺς Θηβαίους· μεγάλου δ' ἀγῶνος γενομένου, διὰ τὰς παρ' ἀμφοτέροις φιλοτιμίας, τότε μὲν ἐν τῷ κινδύνῳ διημερεύσαντες, ὑπὸ τῆς νυκτὸς διελύθησαν.

Instructae acies Persarum: item Aegyptiorum, cum reliquo apparatu.

47. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοῦ βασιλέως εἰς τρία μέρη τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν μερίσαντος, ἑκάστη μερὶς εἶχε στρατηγὸν Ἕλληνα, καὶ τούτῳ παρακαθεσταμένον ἡγεμόνα ἄνδρα Πέρσην, προκεκριμένον ἐπ' ἀρετῇ τε καὶ εὐνοίᾳ. τὴν μὲν οὖν πρώτην τάξιν ἐπεῖχον οἱ Βοιωτοὶ, στρατηγὸν μὲν ἔχοντες Λακράτην τὸν Θηβαῖον, ἡγεμόνα δὲ Πέρσην Ῥωσάκην· οὗτος δὲ ἀπόγονος μὲν ἦν τῶν ἑπτὰ Περσῶν τῶν τοὺς Μάγους καταλυσάντων, σατράπης δὲ Ἰωνίας καὶ Λυδίας· συνείπετο δ' αὐτῷ πολλὴ μὲν ἵππος, οὐκ ὀλίγη δὲ πεζικὴ στρατιὰ τῶν Βαρβάρων. δευτέρα δ' ἦν μερὶς ἡ τῶν

Ἀργείων, Νικοστράτου στρατηγοῦντος, καὶ μετ' αὐτοῦ Πέρσου συνάρχοντος Ἀρισταζάνου· οὗτος δ' ἦν εἰσαγγελεὺς τοῦ βασιλέως, καὶ πιστότατος τῶν φίλων μετὰ Βαγώαν· προσωρίσθησαν δ' αὐτῷ στρατιῶται μὲν ἐπίλεκτοι πεντακισχίλιοι, τριήρεις δὲ ὀγδοήκοντα. τῆς δὲ τρίτης μερίδος ἐστρατήγει Μέντωρ ὁ τὴν Σιδῶνα παραδοὺς, ἔχων τοὺς προϋπάρχοντας αὐτῷ μισθοφόρους· συνεστρατεύετο δ' αὐτῷ Βαγώας, ᾧ μάλιστα βασιλεὺς ἐνεπίστευε, τόλμῃ καὶ παρανομίᾳ διαφέρων· εἶχε δ' οὗτος τοὺς τοῦ βασιλέως Ἕλληνας, καὶ τῶν Βαρβάρων ἱκανὸν πλῆθος, καὶ ναῦς οὐκ ὀλίγας. αὐτὸς δὲ τὴν λοιπὴν δύναμιν ἔχων, ἐφήδρευε τοῖς ὅλοις πράγμασι. τοιαύτης δὲ διαιρέσεως γενομένης παρὰ τοῖς Πέρσαις, ὁ μὲν τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Νεκτανεβὼς οὔτε τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, οὔτε τὴν ὅλην διάταξιν τῶν Περσῶν κατεπλάγη, καίπερ πολὺ λειπόμενος τοῦ πλήθους. εἶχε γὰρ Ἕλληνας μὲν μισθοφόρους δισμυρίους, Λίβυας δὲ παραπλησίους τούτοις, Αἰγυπτίους δὲ τοὺς μαχίμους παρ' αὐτοῖς ὀνομαζομένους ἑξακισμυρίους· πρὸς δὲ τούτοις πλοίων ποταμίων πρὸς τὰς κατὰ τὸν Νεῖλον μάχας καὶ συμπλοκὰς εὐθέτων ἄπιστον πλῆθος. ὠχύρωτο δ' αὐτῷ καὶ ἡ πρὸς τὴν Ἀραβίαν νεύουσα πλευρὰ τοῦ ποταμοῦ, πεπυκνωμένη πολίσμασιν, ἔτι δὲ τειχίσμασι καὶ τάφροις πᾶσα διειλημμένη. ἔχων δὲ καὶ τὰς ἄλλας παρασκευὰς πάσας πρὸς τὸν πόλεμον ἱκανὰς, διὰ τὴν ἰδίαν ἀβουλίαν ταχὺ τοῖς ὅλοις ἔπταισεν.

Nectanebus, Aegyptiorum rex, belli imperitus, spretis melioribus ducibus, imperio fungitur. Nicostratum Persae, insciis Aegyptiis, ducibus tamen Aegyptiis, per fossam transmittunt. Pugna superantur Aegyptii: quo facto Nectanebus Memphim se recipit.

48. Αἰτία δ᾽ ἐγένετο τῆς ἥττης μάλιστα ἡ τοῦ στρατηγεῖν ἀπειρία, καὶ τὸ προνενικῆσθαι τοὺς Πέρσας ὑπ᾽ αὐτοῦ κατὰ τὴν πρὸ ταύτης γεγενημένην στρατείαν. ἐσχηκὼς γὰρ τοὺς τότε στρατηγοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας, καὶ διαφέροντας ἀρετῇ τε καὶ ἀγχινοίᾳ στρατηγικῇ, Διόφαντον τὸν Ἀθηναῖον καὶ Λάμιον τὸν Σπαρτιάτην, διὰ τούτων ἅπαντα κατώρθωσε· τότε δὲ ὑπολαμβάνων ἑαυτὸν ἱκανὸν εἶναι στρατηγὸν, οὐδενὶ τῆς ἡγεμονίας μετεδίδου, καὶ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐδὲν ἠδύνατο πράττειν τῶν ἐν τῷ πολέμῳ χρησίμων. τὰ μὲν οὖν πολίσματα φρουραῖς ἀξιολόγοις διαλαβὼν παρεφύλαττεν· αὐτὸς δὲ τῶν Αἰγυπτίων ἔχων τρισμυρίους, τῶν δ᾽ Ἑλλήνων πεντακισχιλίους, τῶν δὲ Λιβύων τοὺς ἡμίσεις, ταῖς εὐκαιροτάταις τῶν εἰσβολῶν ἐφήδρευε. τοιαύτης δὲ παρ᾽ ἀμφοτέροις οὔσης τῆς διατάξεως, Νικόστρατος μὲν ὁ τῶν Ἀργείων στρατηγὸς, ἔχων ἡγεμόνας Αἰγυπτίους, ὧν ἦσαν ὅμηροι παῖδες παρὰ τοῖς Πέρσαις καὶ γυναῖκες, παρέπλευσε μετὰ τοῦ στόλου διά τινος διώρυγος εἰς τόπον κεκρυμμένον. ἐκβιβάσας δὲ τοὺς στρατιώτας, καὶ παρεμβολὴν ὀχυρωσάμενος, κατεστρατοπέδευσεν. οἱ δὲ τὸν πλησίον τόπον παραφυλάττοντες μισθοφόροι τῶν Αἰγυπτίων, ὡς ᾔσθοντο τὴν τῶν πολεμίων παρουσίαν, εὐθὺς ἐξεβοήθουν, ὄντες οὐκ ἐλάττους τῶν ἑπτακισχιλίων. ἔχων δ᾽ αὐτῶν τὴν ἡγεμονίαν Κλείνιος ὁ Κῷος συνέταξε τὴν

δύναμιν εἰς μάχην. ἀντιταχθέντων δὲ τῶν καταπεπλευκότων, ἐγένετο καρτερὰ μάχη, καθ' ἣν οἱ μετὰ τῶν Περσῶν Ἕλληνες ἀγωνισάμενοι λαμπρῶς, τόν τε στρατηγὸν Κλείνιον ἐφόνευσαν, καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν κατέκοψαν πλείους τῶν πεντακισχιλίων. Νεκτανεβὼς δ' ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἀκούσας τὴν τῶν ἰδίων ἀπώλειαν, κατεπλάγη, νομίσας, καὶ τὴν λοιπὴν τῶν Περσῶν δύναμιν ῥᾳδίως διαβήσεσθαι τὸν ποταμόν. ὑπολαβὼν δὲ τοὺς πολεμίους μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὴν ἥξειν τὴν Μέμφιν, ἔκρινε ταύτης μάλιστα προνοήσασθαι. οὗτος μὲν οὖν μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν στρατιᾶς ἐπανελθὼν εἰς Μέμφιν, τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν παρεσκευάζετο.

Pelusii oppugnatio describitur. Obsessi, audita regis fuga, Pelusium Persis dedunt. Mentor Bubastum aliasque urbes capit, divulgata fama, eos salvos futuros, qui ultro se dedant.

49. Ὁ δὲ τῆς πρώτης μερίδος ἀφηγούμενος Λακράτης ὁ Θηβαῖος ἐπὶ τὴν τοῦ Πηλουσίου πολιορκίαν ὥρμησεν. ἀποστρέψας δὲ τῆς διώρυγος τὸ ῥεῦμα πρὸς ἕτερα μέρη, καὶ τὸν ἀναξηρανθέντα τόπον χώσας, μηχανὰς προσήγαγε τῇ πόλει. ἐπὶ πολὺ δὲ μέρος πεσόντων τῶν τειχῶν, οἱ τὸ Πηλούσιον φρουροῦντες ὀξέως ἀντῳκοδόμησαν ἕτερα, καὶ πύργους ξυλίνους ἀξιολόγους ἀνέστησαν. ἐπὶ δέ τινας ἡμέρας συνεχοῦς γινομένης τῆς τειχομαχίας, τὸ μὲν πρῶτον οἱ κατὰ τὸ Πηλούσιον Ἕλληνες ἐῤῥωμένως ἠμύναντο τοὺς πολιορκοῦντας· ὡς δ' ἐπύθοντο τὴν τοῦ βασιλέως ἀναχώρησιν εἰς Μέμφιν, καταπλαγέντες περὶ διαλύσεως ἐπρεσβεύοντο. τοῦ δὲ Λακράτους δόντος αὐτοῖς διὰ τῶν ὅρκων πίστεις ὅτι παραδόν-

των αὐτῶν τὸ Πηλούσιον ἀποκομισθήσονται πάντες εἰς τὴν Ἑλλάδα μεθ' ὧν ἂν ἐξενέγκωσι, παρέδωκαν τὸ φρούριον. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Ἀρταξέρξης ἀπέστειλε Βαγώαν μετὰ στρατιωτῶν Βαρβάρων παραληψόμενον τὸ Πηλούσιον· οἱ δὲ στρατιῶται παριόντες εἰς τὸ χωρίον, τῶν ἐξιόντων Ἑλλήνων ἀφῃροῦντο πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκκομιζομένων. ἀγανακτούντων δὲ τῶν ἀδικουμένων, καὶ θεοὺς τοὺς ἐπόπτας τῶν ὅρκων ἐπιβοωμένων, παροξυνθεὶς ὁ Λακράτης τροπὴν ἐποίησε τῶν Βαρβάρων, καί τινας καταβαλὼν, ἐπεκούρησε τοῖς παρασπονδουμένοις. τοῦ δὲ Βαγώου φυγόντος πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦντος τοῦ Λακράτους, ὁ Ἀρταξέρξης ἔκρινε δίκαια πεπονθέναι τοὺς περὶ τὸν Βαγώαν, καὶ τῶν Περσῶν τοὺς αἰτίους τῆς ἁρπαγῆς ἀπέκτεινε. τὸ μὲν οὖν Πηλούσιον τοῦτον τὸν τρόπον παρεδόθη τοῖς Πέρσαις· Μέντωρ δὲ ὁ τοῦ τρίτου μέρους ἡγούμενος, Βούβαστον καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις χειρωσάμενος, ὑπηκόους ἐποίησε τῷ βασιλεῖ δι' ἑνὸς στρατηγήματος: πασῶν γὰρ τῶν πόλεων φρουρουμένων ὑπὸ δυοῖν ἐθνῶν, Ἑλληνικῶν τε καὶ Αἰγυπτίων, ὁ Μέντωρ διέδωκε λόγον εἰς τοὺς στρατιώτας ὅτι βασιλεὺς Ἀρταξέρξης τοῖς μὲν ἑκουσίως παραδιδοῦσι τὰς πόλεις φιλανθρώπως χρήσασθαι διέγνωκε, τοῖς δὲ βίᾳ κρατηθεῖσι τὴν αὐτὴν ἀπονέμειν τιμωρίαν, ἥνπερ τοῖς Σιδωνίοις ἐπέστησε· καὶ τοῖς φυλάττουσι τὰς πύλας παρήγγειλεν ἐᾶν τοὺς βουλομένους παρ' αὐτῶν αὐτομολεῖν. διόπερ ἀκωλύτως τῶν ἡλωκότων Αἰγυπτίων ἀπιόντων ἐκ τῆς παρεμβολῆς, ταχέως εἰς

ἁπάσας τὰς κατὰ τὴν Αἴγυπτον πόλεις ὁ λόγος ὁ προειρημένος διεσπάρη. εὐθὺς οὖν οἱ μισθοφόροι πρὸς τοὺς ἐγχωρίους πανταχῆ διεφέροντο, καὶ στάσεως αἱ πόλεις ἐπληροῦντο. ἑκάτεροι γὰρ ἰδίᾳ διεφιλοτιμοῦντο παραδιδόναι τὰ φρούρια, καὶ τῆς χάριτος ταύτης ἰδίας ἀγαθῶν ἐλπίδας ἠλλάττοντο. ὅπερ καὶ περὶ πρώτην τὴν Βούβαστον συνέβη γενέσθαι.

Iam certant proditione tradere urbes. Inter Bagoam et Mentorem aemulatio, ac deinceps summa concordia.

50. Ὡς γὰρ οἱ περὶ τὸν Μέντορα καὶ Βαγώαν πλησίον αὐτῆς κατεστρατοπέδευσαν, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι λάθρα τῶν Ἑλλήνων ἐξέπεμψάν τινα πρὸς τὸν Βαγώαν, ἐπαγγελλόμενοι παραδώσειν τὴν πόλιν, ἐὰν αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν συγχωρήσωσιν. οἱ δ' Ἕλληνες αἰσθόμενοι τὸ γεγονὸς, κατεδίωξαν τὸν ἀπεσταλμένον, καὶ φόβον ἐπικρεμάσαντες, ἤκουσαν τὴν ἀλήθειαν. ἐφ' οἷς παροξυνθέντες ἐπέθεντο τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ τινὰς μὲν ἀπέκτειναν, τινὰς δὲ τραυματίας ποιήσαντες, τοὺς λοιποὺς συνήλασαν εἰς μέρος τι τῆς πόλεως. οἱ δ' ἡττηθέντες, δηλώσαντες τῷ Βαγώᾳ τὸ γεγονὸς, ἠξίουν κατὰ τάχος ἐλθόντα παραλαβεῖν τὴν πόλιν παρ' αὐτῶν. τῶν δὲ Ἑλλήνων πρὸς τὸν Μέντορα λάθρα διακηρυκευσαμένων, ὁ Μέντωρ ἐν ἀποῤῥήτοις παρεκάλεσεν αὐτοὺς, ὅταν Βαγώας εἰς τὴν πόλιν εἰσέλθῃ, τὴν ἐπίθεσιν τοῖς Βαρβάροις ποιήσασθαι. μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ Βαγώου μετὰ τῶν Περσῶν εἰσιόντος ἄνευ τῆς τῶν Ἑλλήνων συγκαταθέσεως, καὶ μέρους τῶν στρατιωτῶν εἰσελη-

λυθότος, οἱ μὲν Ἕλληνες ἄφνω τὰς πύλας κλείσαντες, ἐπέθεντο τοῖς ἐντὸς τῶν τειχῶν ὑπάρχουσι, καὶ πάντας ἀνελόντες, τὸν Βαγώαν αὐτὸν ἐζώγρησαν· ὁ δὲ, τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας ἐν τῷ Μέντορι κειμένας ὁρῶν, ἐδεήθη σῶσαι, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν κατεπηγγείλατο μηδὲν πράξειν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης. ὁ δὲ Μέντωρ, πείσας τοὺς Ἕλληνας ἀφεῖναι τὸν Βαγώαν, καὶ δι᾽ ἑαυτοῦ γενέσθαι τὴν παράδοσιν, τὴν μὲν ἀναγραφὴν τοῦ προτερήματος αὐτὸς ἀπηνέγκατο, τῷ δὲ Βαγώᾳ τῆς σωτηρίας αἴτιος γενόμενος, συνέθετο πρὸς αὐτὸν κοινοπραγίαν, καὶ δοὺς ὅρκους καὶ λαβὼν περὶ τούτων, συνετέλεσε τὴν σύνθεσιν, φυλάττων μέχρι τῆς τοῦ βίου τελευτῆς. διὸ καὶ συνέβη τούτους παρὰ βασιλεῖ συμφρονοῦντας, ὕστερον πλεῖστον ἰσχύσαι τῶν φίλων καὶ συγγενῶν τῶν παρ᾽ Ἀρταξέρξῃ· ὁ μὲν γὰρ Μέντωρ ἐν τοῖς παραθαλαττίοις μέρεσι τῆς Ἀσίας ἡγεμὼν μέγιστος ἀποδειχθεὶς, τῷ βασιλεῖ μεγάλας παρείχετο χρείας, ἐκ μὲν τῆς Ἑλλάδος μισθοφόρους ἀθροίζων, καὶ πέμπων πρὸς Ἀρταξέρξην, κατὰ δὲ τὰς πράξεις ἀνδρείως καὶ πιστῶς ἅπαντα διοικῶν· ὁ δὲ Βαγώας, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις ἅπαντα τῷ βασιλεῖ διῳκηκὼς, τοσοῦτον ἴσχυσε διὰ τὴν πρὸς τὸν Μέντορα κοινωνίαν τῶν πράξεων, ὥστε τῆς βασιλείας κύριον εἶναι, καὶ μηδὲν πράττειν τὸν Ἀρταξέρξην ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης· καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν τοὺς διαδόχους αἰεὶ τῆς βασιλείας οὗτος ἀπεδείκνυε, καὶ πάντα βασιλέως εἶχε, πλὴν τῆς προσηγορίας. ἀλλὰ περὶ

μὲν τούτων τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν.

Nectanebus, de hostium successibus certior factus, spe regni abiecta, in Aethiopiam aufugit. Ita Artaxerxes tota Aegypto potitus, relicto Pherendate eius provinciae praeside, Babylonem redit.

51. Τότε δὲ μετὰ τὴν τῆς Βουβάστου παράδοσιν αἱ λοιπαὶ πόλεις καταπλαγεῖσαι καθ' ὁμολογίαν παρεδόθησαν τοῖς Πέρσαις. ἐν δὲ τῇ Μέμφει διατρίβων ὁ βασιλεὺς Νεκτανεβὼς, καὶ θεωρῶν τὴν τῶν πολεμίων ὁρμὴν, οὐκ ἐτόλμησεν ὑποστῆναι τοὺς ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας κινδύνους. ἀπογνοὺς οὖν τὴν βασιλείαν, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν χρημάτων ἀναλαβὼν, ἔφυγεν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν. Ἀρταξέρξης δὲ παραλαβὼν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον, καὶ τῶν ἀξιολογωτάτων πόλεων τὰ τείχη περιελὼν, τὰ μὲν ἱερὰ συλήσας, ἤθροισεν ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ πλῆθος, ἀπήνεγκε δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν ἀρχαίων ἱερῶν ἀναγραφὰς, ἃς ὕστερον Βαγώας πολλῶν χρημάτων ἀνελύτρωσε τοῖς ἱερεῦσι τῶν Αἰγυπτίων· τοὺς δὲ συστρατευσαμένους τῶν Ἑλλήνων, κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον δωρεαῖς ἀξιολόγοις τιμήσας, ἀπέλυσεν εἰς τὰς πατρίδας· τῆς δ' Αἰγύπτου σατράπην καταστήσας Φερενδάτην, ἐπανῆλθε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Βαβυλῶνα, πολλὰ μὲν χρήματα καὶ λάφυρα κομίζων, δόξαν δὲ μεγάλην ἐκ τῶν κατορθωμάτων περιπεποιημένος.

Olymp. CVII, 4. Mentorem, ob merita in bello Aegyptiaco, rex maximis beneficiis ornat. Is reliquos etiam, qui a rege defecerant, vel reconciliat, vel vi et arte subigit. Philippi res in Thracia et Thessalia gestae. Moritur Spartacus rex Ponti: regnum suscipit Parysades.

52. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Καλλιμάχου,

Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκιον Γάϊον καὶ Πόπλιον Οὐαλέριον. ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀρταξέρξης ὁρῶν μεγάλας ἑαυτῷ παρεσχημένον χρείας ἐν τῷ πρὸς Αἰγυπτίους πολέμῳ Μέντορα τὸν στρατηγὸν, προῆγεν αὐτὸν μάλιστα τῶν φίλων. τιμήσας δ' ἀριστείοις τὸν ἄνδρα, ἐδωρήσατο αὐτῷ ἀργυρίου μὲν ἑκατὸν τάλαντα, τῆς δ' ἄλλης πολυτελοῦς κατασκευῆς τὴν κρατίστην. ἀπέδειξε δὲ σατράπην τῆς κατὰ τὴν Ἀσίαν παραλίας, καὶ τὸν πρὸς τοὺς ἀφεστηκότας πόλεμον ἐπέτρεψεν, αὐτοκράτορα στρατηγὸν ἀποδείξας. ὁ δὲ Μέντωρ, ἔχων οἰκειότητα πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ Μέμνονα, τοὺς διαπεπολεμηκότας μὲν πρὸς Πέρσας ἐν τοῖς ἐπάνω χρόνοις, τότε δὲ πεφευγότας ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ διατρίβοντας παρὰ Φιλίππῳ, δεηθεὶς τοῦ βασιλέως, ἔπεισεν αὐτὸν ἀπολῦσαι τοὺς ἄνδρας τῶν ἐγκλημάτων· εὐθὺς δὲ καὶ μετεπέμψατο πρὸς ἑαυτὸν ἀμφοτέρους μεθ' ὅλης τῆς συγγενείας. ἦσαν γὰρ Ἀρταβάζῳ γεγονότες ἐκ τῆς Μέντορος καὶ Μέμνονος ἀδελφῆς υἱοὶ μὲν ἕνδεκα, θυγατέρες δὲ δέκα. ψυχαγωγούμενος δ' ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν τέκνων ὁ Μέντωρ, προῆγε τοὺς παῖδας, παραδιδοὺς αὐτοῖς τὰς ἐπιφανεστάτας ἐν τοῖς στρατιώταις ἡγεμονίας. ἐστρατεύσατο δ' ἐπὶ πρῶτον Ἑρμείαν τὸν Ἀταρνέων τύραννον, ἀφεστηκότα τοῦ βασιλέως, καὶ πολλῶν ὀχυρωμάτων καὶ πόλεων κυριεύοντα. ἐπαγγειλάμενος δ' αὐτῷ πείσειν τὸν βασιλέα καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολῦσαι, συνῆλθεν εἰς λόγους, καὶ παρακρουσάμενος αὐτὸν συνέλαβε. κυριεύσας δὲ τοῦ δακτυλίου, καὶ γράψας εἰς τὰς

πόλεις, ὅτι διήλλακται τῷ βασιλεῖ διὰ Μέντορος, καὶ σφραγισάμενος τὰς ἐπιστολὰς τῷ τοῦ Ἑρμείου δακτυλίῳ, συνεξέπεμψε τοὺς παραληψομένους τὰ χωρία. οἱ δ' ἐν ταῖς πόλεσι, πιστεύσαντες τοῖς γεγραμμένοις, καὶ τὴν εἰρήνην ἀγαπητῶς προσδεξάμενοι, παρέδωκαν πάντες τὰ φρούρια καὶ τὰς πόλεις. Μέντωρ μὲν οὖν δι' ἀπάτης ταχὺ παραλαβὼν ἀκινδύνως τὰ τῶν ἀποστατῶν πολίσματα, μεγάλης ἀποδοχῆς ἔτυχε παρὰ τῷ βασιλεῖ, δόξας δύνασθαι στρατηγεῖν πραγματικῶς. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας, τοὺς ἀλλοτρίως διακειμένους τοῖς Πέρσαις, τοὺς μὲν βιασάμενος, τοὺς δὲ καταστρατηγήσας, ἅπαντας ταχέως κατεπολέμησε. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν. κατὰ δὲ τὴν Εὐρώπην, Φίλιππος μὲν ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς, στρατεύσας ἐπὶ τὰς Χαλκιδικὰς πόλεις, Γεῖραν μὲν φρούριον ἐκπολιορκήσας κατέσκαψε, τῶν δ' ἄλλων πολισμάτων ἔνια καταπληξάμενος ἠνάγκασεν ὑποτάττεσθαι· ἐπὶ δὲ τὰς Φερὰς τῆς Θετταλίας παρελθὼν, Πειθόλαον δυναστεύοντα τῆς πόλεως ἐξέβαλεν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, ἐν τῷ Πόντῳ Σπάρταχος ὁ τοῦ Πόντου βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη πέντε· τὴν δ' ἡγεμονίαν διαδεξάμενος ὁ ἀδελφὸς Παρυσάδης, ἐβασίλευεν ἔτη τριακονταοκτώ.

Olymp. CVIII, 1. Philippus pergit, urbes ad Hellespontum in ditionem redigere. Olynthum, aliquoties oppugnatam, per proditionem capit. Inde opibus auctus plura loca auro, quam armis occupat.

53. Τοῦ δ' ἔτους τούτου διελθόντος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Θεόφιλος, ἐν Ῥώμῃ δὲ κατεστάθησαν

ὕπατοι Γάϊος Σουλπίκιος, καὶ Γάϊος Κοΐντιος, Ὀλυμπιὰς δ' ἤχθη ὀγδόη πρὸς ταῖς ἑκατὸν, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Πολυκλῆς Κυρηναῖος. ἐπὶ δὲ τούτων Φίλιππος μὲν σπεύδων τὰς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ πόλεις χειρώσασθαι, Μηκύβερναν μὲν καὶ Τορώνην χωρὶς κινδύνων διὰ προδοσίας παρέλαβεν· ἐπὶ δὲ τὴν μεγίστην τῶν περὶ τοὺς τόπους τούτους πόλεων Ὄλυνθον στρατεύσας μετὰ πολλῆς δυνάμεως, τὸ μὲν πρῶτον νικήσας τοὺς Ὀλυνθίους δυσὶ μάχαις, συνέκλεισεν εἰς πολιορκίαν· προσβολὰς δὲ συνεχεῖς ποιούμενος, πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπέβαλεν ἐν ταῖς τειχομαχίαις. τὸ δὲ τελευταῖον, φθείρας χρήμασι τοὺς προεστηκότας τῶν Ὀλυνθίων Εὐθυκράτην τε καὶ Λασθένην, διὰ τούτων προδοθεῖσαν τὴν Ὄλυνθον εἷλε· διαρπάσας δ' αὐτὴν, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐξανδραποδισάμενος ἐλαφυροπώλησε. τοῦτο δὲ πράξας, χρημάτων τε πολλῶν εἰς τὸν πόλεμον εὐπόρησε, καὶ τὰς ἄλλας πόλεις τὰς ἐναντιουμένας κατεπλήξατο· τοὺς δὲ ἀνδραγαθήσαντας τῶν στρατιωτῶν κατὰ τὴν μάχην ἀξίαις δωρεαῖς τιμήσας, καὶ χρημάτων πλῆθος διαδοὺς τοῖς ἐν ταῖς πόλεσιν ἰσχύουσι, πολλοὺς ἔσχε προδότας τῶν πατρίδων. καὶ αὐτὸς δὲ ἀπεφαίνετο διὰ χρυσίου πολλοὺς μᾶλλον, ἢ διὰ τῶν ὅπλων ηὐξηκέναι τὴν ἰδίαν βασιλείαν.

Athenienses iniquo animo Philippi res gestas intuentes, eius coeptis omni modo adversantur, ad hoc instigati a Demosthene.

54. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τὴν αὔξησιν ὑφορώμενοι τοῦ Φιλίππου, τοῖς ἀεὶ πολεμουμένοις ὑπ' αὐτοῦ ἐβοήθουν, πρέσβεις ἀποστέλλοντες ἐπὶ τὰς πόλεις,

καὶ παρακαλοῦντες τηρεῖν τὴν αὐτονομίαν, καὶ τοὺς ἐπὶ τὴν προδοσίαν ὁρμῶντας τῶν πολιτῶν θανάτῳ κολάζειν. ἐπηγγέλλοντο δὲ πᾶσι συμμαχήσειν, καὶ φανερῶς ἑαυτοὺς πολεμίους ἀποδείξαντες τῷ βασιλεῖ, διεπολέμουν πρὸς Φίλιππον. μάλιστα δ' αὐτοὺς παρώξυνε προστῆναι τῆς Ἑλλάδος Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, δεινότατος ὢν τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους Ἑλλήνων. οὐ μὴν ἡ πόλις γε ἀναστεῖλαι τῆς ἐπὶ τὴν προδοσίαν ὁρμῆς ἠδυνήθη τοὺς πολίτας· τοιαύτη φορά τις προδοτῶν ὑπῆρξε τότε κατὰ τὴν Ἑλλάδα. διὸ καί φασι τὸν Φίλιππον, βουλόμενον ἑλεῖν τινα πόλιν ὀχυρότητι διαφέρουσαν, εἰπόντος τινὸς αὐτῷ τῶν ἐγχωρίων, ἀνάλωτον αὐτὴν ἐκ βίας ὑπάρχειν, ἐπερωτῆσαι εἰ οὐδ' ὁ χρυσὸς τὸ τεῖχος ὑπερβῆναι δυνατός ἐστιν. ἦν γὰρ πεῖραν εἰληφὼς ὅτι τὰ τοῖς ὅπλοις ἀδύνατα χειρωθῆναι, τῷ χρυσῷ ῥᾴδιόν ἐστι καταπολεμῆσαι. ἐγκατασκευάζων οὖν ἐν ταῖς πόλεσι προδότας διὰ τῆς δωροδοκίας, καὶ τοὺς δεχομένους τὸ χρυσίον ξένους καὶ φίλους ὀνομάζων, ταῖς πονηραῖς ὁμιλίαις διέφθειρε τὰ ἤθη τῶν ἀνθρώπων.

Sed Philippus sollemnibus ludis, festis, conviviis, munificentia, omnium animos sibi conciliat. Humanitatis exemplum erga Satyrum.

55. Μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς Ὀλύνθου Ὀλύμπια ποιήσας τοῖς θεοῖς ἐπινίκια, μεγαλοπρεπεῖς θυσίας συνετέλεσε. πανήγυριν δὲ μεγάλην συστησάμενος, καὶ λαμπροὺς ἀγῶνας ποιήσας, πολλοὺς τῶν ἐπιδημούντων ξένων ἐπὶ τὰς ἑστιάσεις παρελάμβανε. παρὰ δὲ τοὺς πότους πολλαῖς ὁμιλίαις χρώμενος, καὶ πολλοῖς μὲν ποτήρια διδοὺς κατὰ τὰς

προπόσεις, οὐκ ὀλίγοις δὲ δωρεὰς ἀπονέμων, πᾶσι δὲ μεγάλας ἐπαγγελίας εὐχρήστως ποιούμενος, πολλοὺς ἔσχεν ἐπιθυμητὰς τῆς πρὸς αὐτὸν φιλίας. καὶ δή ποτ᾽ ἐν τῷ συμποσίῳ κατανοήσας Σάτυρον τὸν ὑποκριτὴν σκυθρωπὸν, ἤρετο διὰ τί μόνος οὐδὲν ἀξιοῖ μεταλαβεῖν τῆς παρ᾽ αὐτοῦ φιλανθρωπίας· τοῦ δ᾽ εἰπόντος ὅτι βούλεται παρ᾽ αὐτοῦ τυχεῖν τινος δωρεᾶς, δεδοικέναι δὲ μή ποτε δηλώσας τὴν προκεχειρισμένην ἔντευξιν, ἀποτύχῃ, ὁ μὲν βασιλεὺς περιχαρὴς γενόμενος διεβεβαιώσατο πᾶν ὅ, τι ἂν αἰτήσῃ χαρίσασθαι. ὁ δ᾽ εἶπεν, ὅτι ξένου τινὸς ἑαυτοῦ δύο παρθένοι, τὴν ἡλικίαν ἔχουσαι γάμου, τυγχάνουσιν ἐν ταῖς αἰχμαλώταις οὖσαι· ταύτας οὖν βούλεσθαι λαβεῖν, οὐχ ἵνα λυσιτέλειάν τινα περιποιήσηται τυχὼν τῆς δωρεᾶς, ἀλλ᾽ ἵνα προικίσας συνοικίσῃ, καὶ μὴ περιΐδῃ μηδὲν παθούσας ἀνάξιον τῆς ἡλικίας. μετὰ δὲ ταῦθ᾽ ὁ Φίλιππος ἀσμένως τὴν αἴτησιν προσδεξάμενος, παραχρῆμα τὰς παρθένους ἐδωρήσατο τῷ Σατύρῳ. πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας παντοδαπὰς εὐεργεσίας καὶ δωρεὰς διασπείρων, ἐκομίζετο τοὺς μισθοὺς πολλαπλασίους τῆς χάριτος. πολλοὶ γὰρ ταῖς τῆς εὐεργεσίας ἐλπίσι προκληθέντες ἔφθασαν ἀλλήλους προσνέμοντες ἑαυτοὺς τῷ Φιλίππῳ, καὶ τὰς πατρίδας ἐγχειρίζοντες.

Olymp. CVIII, 2. Boeotorum et Phocensium mutua certamina. Interea Phalaecus, sacrilegii reus, imperium amittit. Succedunt Dinocrates, Callias, Sophanes. Ulterior quaestio de sacrilegio. Vasorum et signorum sacrilegio ablatorum, catalogus.

56. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Θεμιστοκλέους, ἐν Ῥώμῃ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν διεδέξαντο Γάϊος Κορνήλιος καὶ Μάρκος Ποπίλλιος. ἐπὶ δὲ τούτων,

Βοιωτοὶ, πολλὴν τῆς Φωκίδος χώραν πορθήσαντες, περὶ τὴν ὀνομαζομένην Ὑάμπολιν ἐνίκησαν τοὺς πολεμίους, καὶ κατέβαλον αὐτῶν περὶ ἑβδομήκοντα. μετὰ δὲ ταῦτα Βοιωτοὶ περὶ Κορώνειαν συμπλακέντες τοῖς Φωκεῦσιν, ἡττήθησαν, καὶ συχνοὺς ἀπέβαλον. ἔπειτα τῶν Φωκέων κατεχόντων ἱκανάς τινας πόλεις ἐν τῇ Βοιωτίᾳ, στρατεύσαντες οἱ Βοιωτοὶ, καὶ τὸν σῖτον ἐκ τῆς χώρας τῶν πολεμίων φθείραντες, κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἡττήθησαν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Φάλαικος μὲν ὁ τῶν Φωκέων στρατηγὸς, διαβληθεὶς ὅτι πολλὰ τῶν ἱερῶν χρημάτων κέκλοφεν, ἐξέπεσεν ἐκ τῆς ἀρχῆς. ἀντὶ δὲ τούτου στρατηγῶν αἱρεθέντων τριῶν, Δεινοκράτους καὶ Καλλίου καὶ Σωφάνους, ἐγένετο ζήτησις τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ λόγον τοὺς κεχειρικότας οἱ Φωκεῖς ἀπῄτουν. ἦν δὲ πλεῖστα διῳκηκὼς Φίλων· οὗτος δ᾽ οὐ δυνάμενος ἀποδοῦναι τὸν λόγον, καθεδικάσθη, καὶ στρεβλωθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, τοὺς μετέχοντας τῆς κλοπῆς ἐμήνυσεν, αὐτὸς δὲ ταῖς ἐσχάταις αἰκίαις περιπεσὼν, οἰκείαν τῆς ἀσεβείας ἔσχε τὴν τοῦ βίου καταστροφήν. οἱ δὲ νοσφισάμενοι τὰ χρήματα τὰ σωζόμενα καὶ περιόντα τῶν ἐκ τῆς κλοπῆς ἀπέδωκαν· αὐτοὶ δὲ ἐθανατώθησαν ὡς ἱερόσυλοι. τῶν δὲ προγεγενημένων στρατηγῶν ὁ μὲν πρῶτος ἄρξας Φιλόμηλος ἀπέσχετο τῶν ἀναθημάτων· ὁ δὲ δεύτερος, προσαγορευόμενος μὲν Ὀνόμαρχος, ἀδελφὸς δ᾽ ὢν Φιλομήλου, πλεῖστα τῶν τοῦ θεοῦ χρημάτων κατεδαπάνησε· τρίτος δὲ Φάϋλλος ὁ ἀδελφὸς Ὀνομάρχου στρατηγήσας, οὐκ ὀλίγα τῶν ανα-

θημάτων κατέκοψεν εἰς τὰς τῶν ξένων μισθοφοράς. τὰς γὰρ ἀνατεθείσας ὑπὸ Κροίσου τοῦ Λυδῶν βασιλέως χρυσᾶς πλίνθους, οὔσας ἑκατὸν καὶ εἴκοσι διταλάντους, κατέκοψεν εἰς νόμισμα· φιάλας δὲ χρυσᾶς τριακοσίας καὶ ἑξήκοντα διμναίους, καὶ λέοντα χρυσοῦν καὶ γυναῖκα, τριάκοντα ταλάντων χρυσοῦ σταθμὸν ἀγόντων τῶν πάντων· ὥστε τὸ πᾶν κατακοπὲν χρυσίον, εἰς ἀργυρίου λόγον ἀναγομένων τῶν χρημάτων, εὑρίσκεσθαι τάλαντα τετρακισχίλια· τῶν δὲ ἀργυρῶν ἀναθημάτων τῶν τε ὑπὸ Κροίσου καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀνατεθέντων, τοὺς πάντας στρατηγοὺς δεδαπανηκέναι τάλαντα πλείω τῶν ἑξακισχιλίων· προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν χρυσῶν ἀναθημάτων, ὑπερβάλλειν τὰ μύρια τάλαντα. ἔνιοι δὲ τῶν συγγραφέων φασὶν οὐκ ἐλάττω γενέσθαι τὰ συληθέντα τῶν ἐν τοῖς Περσικοῖς θησαυροῖς ὑπ᾽ Ἀλεξάνδρου κατακτηθέντων. ἐπεχείρησαν δ᾽ οἱ περὶ τὸν Φάλαικον στρατηγοὶ καὶ τὸν ναὸν ὀρύττειν, εἰπόντος τινὸς ὡς ἐν αὐτῷ θησαυρὸς εἴη πολὺν ἔχων ἄργυρόν τε καὶ χρυσόν· καὶ τὰ περὶ τὴν ἑστίαν καὶ τὸν τρίποδα φιλοτίμως ἀνέσκαπτον· ὁ δὲ μηνύσας τὸν θησαυρὸν, μάρτυρα παρείχετο τὸν ἐπιφανέστατον καὶ ἀρχαιότατον τῶν ποιητῶν Ὅμηρον, ἐν οἷς λέγει,

Οὐδ᾽ ὅσα λάϊνος οὐδὸς ἀφήτορος ἐντὸς ἐέργει
Φοίβου Ἀπόλλωνος, Πυθοῖ ἐνὶ πετρηέσσῃ.

τῶν δὲ στρατιωτῶν ἐγχειρούντων σκάπτειν τὰ περὶ τὸν τρίποδα, σεισμοὶ μεγάλοι γενόμενοι τοῖς Φωκεῦσι φόβον ἐπέστησαν· φανερῶς δὲ τῶν θεῶν

προσημαινόντων τὴν κατὰ τῶν ἱεροσύλων κόλασιν, ἀπέστησαν τῶν ἔργων. ὁ δὲ τῆς παρανομίας ταύτης ἡγεμὼν Φίλων ὁ προειρημένος ταχὺ τῷ δαιμονίῳ τὰς προσηκούσας δίκας ἐξέτισεν.

Sacrilegii participes Athenienses, ob id iam olim a Dionysio literis incusati; nec minus Lacedaemonii.

57. Τῆς δὲ τῶν ἱερῶν χρημάτων φθορᾶς τὴν μὲν ὅλην ἐπιγραφὴν ἔσχον Φωκεῖς, μετέσχον δὲ τῆς αἱρέσεως Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι οἱ συμμαχήσαντες τοῖς Φωκεῦσι, καὶ οὐ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐκπεμπομένων στρατιωτῶν τοὺς μισθοὺς λαβόντες. οὕτω δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ὁ χρόνος οὗτος ἤνεγκεν ἐξαμαρτάνειν εἰς τὸ δαιμόνιον, ὥστε μικρὸν ἀνώτερον τῶν Δελφικῶν καιρῶν Ἰφικράτους διατρίβοντος περὶ Κέρκυραν μετὰ ναυτικῆς δυνάμεως, καὶ Διονυσίου τοῦ Συρακουσίων δυνάστου πέμψαντος εἰς Ὀλυμπίαν καὶ Δελφοὺς ἀγάλματα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος δεδημιουργημένα, περιτυχὼν ταῖς κομιζούσαις αὐτὰ ναυσὶν ὁ Ἰφικράτης, καὶ κρατήσας αὐτῶν, διεπέμψατο πρὸς τὸν δῆμον, ἐπερωτῶν τί χρὴ πράττειν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι προσέταξαν αὐτῷ μὴ τὰ τῶν θεῶν ἐξετάζειν, ἀλλὰ σκοπεῖν ὅπως τοὺς στρατιώτας διαθρέψῃ. Ἰφικράτης μὲν οὖν, ὑπακούσας τῷ δόγματι τῆς πατρίδος, ἐλαφυροπώλησε τὸν τῶν θεῶν κόσμον· ὁ δὲ τύραννος ὀργισθεὶς τοῖς Ἀθηναίοις, ἔγραψε πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολὴν τοιαύτην. „Διονύσιος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ· Εὖ „μὲν πράττειν οὐκ ἐπιτήδειόν ἐστι γράφειν, ἐπεὶ „τοὺς θεοὺς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν

„ἱεροσυλεῖτε, καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ εἰς ἀνάθεσιν ὑφ' „ἡμῶν τοῖς θεοῖς ἀπεσταλμένα παρελόμενοι κατεκό„ψατε, καὶ περὶ τοὺς μεγίστους τῶν θεῶν ἠσεβήκατε „περὶ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν ἐν Δελφοῖς, καὶ τὸν Δία „τὸν Ὀλύμπιον." Ἀθηναῖοι μὲν οὖν περὶ τὸ θεῖον τοιαῦτ' ἔπραξαν, καὶ ταῦτ' εὐχόμενοι τὸν Ἀπόλλωνα πατρῷον αὐτῶν εἶναι καὶ πρόγονον· Λακεδαιμόνιοι δὲ τῷ περὶ Δελφοὺς μαντείῳ χρησάμενοι, καὶ τὴν θαυμαζομένην παρὰ πᾶσι πολιτείαν διὰ τούτου κτησάμενοι, καὶ περὶ τῶν μεγίστων ἔτι καὶ νῦν τὸν θεὸν ἐπερωτῶντες, ἐτόλμησαν τοῖς τὸ ἱερὸν συλήσασι κοινωνῆσαι τῆς παρανομίας.

Boeoti, a Phocensibus admodum pressi, Philippum in auxilium advocant. Phocenses apud Abas pulsi: dum ad templum fugiunt, una cum templo incendio absumuntur.

58. Κατὰ δὲ τὴν Βοιωτίαν, οἱ μὲν Φωκεῖς τρεῖς πόλεις ἔχοντες ὠχυρωμένας, Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν καὶ Κορσιάς, ἐκ τούτων ἐποιοῦντο τὴν ἐπὶ τοὺς Βοιωτοὺς στρατείαν. εὐποροῦμενοι δὲ μισθοφόρων, τήν τε χώραν ἐδῄουν, καὶ κατὰ τὰς ἐπιθέσεις καὶ συμπλοκὰς περιεγίνοντο τῶν ἐγχωρίων. διόπερ οἱ Βοιωτοὶ, θλιβόμενοι μὲν τῷ πολέμῳ, καὶ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπολωλεκότες, χρημάτων δὲ ἀπορούμενοι, πρέσβεις ἐξέπεμψαν πρὸς τὸν Φίλιππον, ἀξιοῦντες βοηθῆσαι. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡδέως ὁρῶν τὴν ταπείνωσιν αὐτῶν, καὶ βουλόμενος τὰ Λευκτρικὰ φρονήματα συστεῖλαι τῶν Βοιωτῶν, οὐκ ὀλίγους ἀπέστειλε στρατιώτας, αὐτὸ μόνον φυλαττόμενος τὸ δοκεῖν μὴ περιορᾶν τὸ μαντεῖον σεσυλημένον. τῶν δὲ Φωκέων οἰκοδομούντων φρούριον περὶ τὰς ὀνο-

μαζομένας Ἄβας, καθ᾽ ἃς ἐστιν Ἀπόλλωνος ἅγιον ἱερόν, ἐστράτευσαν ἐπ᾽ αὐτοὺς οἱ Βοιωτοί. εὐθὺς δ᾽ αὐτῶν οἱ μὲν εἰς τὰς ἔγγιστα πόλεις φυγόντες διεσπάρησαν, οἱ δ᾽ εἰς τὸν νεὼν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφυγόντες εἰς πεντακοσίους, ἀπώλοντο. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα θεῖα περὶ τοὺς Φωκεῖς συνέβη γενέσθαι περὶ τούτους τοὺς χρόνους, μάλιστα δὲ τὸ μέλλον λέγεσθαι. οἱ γὰρ εἰς τὸν νεὼν καταφυγόντες, ὑπέλαβον διὰ τῆς τῶν θεῶν ἐπικουρίας σωθήσεσθαι· τοὐναντίον δέ, θείᾳ τινὶ προνοίᾳ, τῆς προσηκούσης τοῖς ἱεροσύλοις τιμωρίας ἔτυχον. πολλῆς γὰρ οὔσης στιβάδος περὶ τὸν νεών, καὶ πυρὸς ἐν ταῖς σκηναῖς τῶν πεφευγότων ἀπολελειμμένου, συνέβη τῆς στιβάδος ἐκκαυθείσης τοσαύτην ἐξαφθῆναι φλόγα παραδόξως, ὥστε τὸν ναὸν καὶ τοὺς καταπεφευγότας εἰς αὐτὸν Φωκεῖς ζῶντας καταφλεχθῆναι. τοῖς γὰρ ἱεροσύλοις ἔδοξε τὸ θεῖον μὴ διδόναι τὴν ἐκ τῆς ἱκεσίας συγχωρουμένην ἀσφάλειαν.

Olymp. CVIII, 3. Phocenses nova auxilia a Lacedaemoniis accipiunt; Boeoti a Philippo, qui in Locridem movet. Phalaecus, denuo imperator factus, diffidens viribus, Philippo sponte se dedit, et impetrata venia in Peloponnesum discedit. De pace consilia.

59. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Ἀρχίου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Αἰμίλιον καὶ Τίτον Κοΐντιον. ἐπὶ δὲ τούτων ὁ Φωκικὸς πόλεμος, διαμείνας ἔτη δέκα, κατελύθη τόνδε τὸν τρόπον· Βοιωτῶν καὶ Φωκέων τεταπεινωμένων διὰ τὸ μῆκος τοῦ πολέμου, Φωκεῖς μὲν πρέσβεις ἐξαπέστειλαν εἰς Λακεδαίμονα περὶ βοηθείας, Σπαρτιᾶται δὲ χιλίους ὁπλίτας ἐξέπεμψαν, στρατηγὸν ἐπιστήσαντες Ἀρχίδα-

μον τὸν βασιλέα. Βοιωτῶν δὲ παραπλησίως τούτοις διαπρεσβευσαμένων πρὸς Φίλιππον περὶ συμμαχίας. ὁ Φίλιππος παραλαβὼν τοὺς Θετταλοὺς, ἧκεν εἰς τὴν Λοκρίδα μετὰ πολλῆς δυνάμεως. καταλαβὼν δὲ Φάλαικον πάλιν τῆς στρατηγίας ἠξιωμένον, καὶ τὸ τῶν μισθοφόρων πλῆθος ἔχοντα, παρεσκευάζετο παρατάξει κρῖναι τὸν πόλεμον· ὁ δὲ Φάλαικος ἐν τῇ Νικαίᾳ διατρίβων, καὶ θεωρῶν αὐτὸν οὐκ ἀξιόμαχον ὄντα, διεπρεσβεύσατο πρὸς τὸν βασιλέα περὶ διαλύσεων. γενομένης δ' ὁμολογίας, ὥστε τὸν Φάλαικον μετὰ τῶν στρατιωτῶν ἀπελθεῖν ὅπου βούλοιτο, οὗτος μὲν ὑπόσπονδος εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀνεχώρησε μετὰ τῶν μισθοφόρων, ὄντων ὀκτακισχιλίων· οἱ δὲ Φωκεῖς συντριβέντες ταῖς ἐλπίσι, παρέδωκαν ἑαυτοὺς τῷ Φιλίππῳ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἄνευ μάχης ἀνελπίστως καταλύσας τὸν ἱερὸν πόλεμον, συνήδρευε μετὰ τῶν Βοιωτῶν καὶ Θετταλῶν. ἔκρινεν οὖν συγκατάγειν τὸ τῶν Ἀμφικτυόνων συνέδριον, καὶ τούτῳ τὴν περὶ τῶν ὅλων διάγνωσιν ἐπιτρέψαι.

Pacis conditiones. Ita bellum sacrum finitum

60. Ἔδοξεν οὖν τοῖς συνέδροις μεταδοῦναι τῷ Φιλίππῳ καὶ τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ τῆς Ἀμφικτυονίας, καὶ δύο ψήφους ἔχειν, ἃς πρότερον οἱ καταπολεμηθέντες Φωκεῖς εἶχον. τῶν δ' ἐν Φωκεῦσι τριῶν πόλεων περιελεῖν τὰ τείχη, καὶ μηδεμίαν κοινωνίαν εἶναι τοῖς Φωκεῦσι τοῦ ἱεροῦ, μηδὲ τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτοῖς μήτε ἵππους, μήτε ὅπλα κτήσασθαι, μέχρις ἂν οὗ τὰ χρήματα ἐκτίσωσι τῷ θεῷ τὰ σεσυλημένα. τοὺς δὲ πεφευγότας

τῶν Φωκέων καὶ τῶν ἄλλων τῶν μετεσχηκότων τῆς ἱεροσυλίας ἐναγεῖς εἶναι καὶ ἀγωγίμους πάντοθεν. τὰς δὲ πόλεις ἁπάσας τῶν Φωκέων κατασκάψαι, καὶ μετοικίσαι εἰς κώμας, ὧν ἑκάστην μὴ πλεῖον ἔχειν οἰκιῶν πεντήκοντα, μηδὲ διεστάναι ἔλαττον σταδίου τὰς κώμας ἀπ᾽ ἀλλήλων· ἔχειν δὲ Φωκεῖς τὴν χώραν, καὶ φέρειν κατ᾽ ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ φόρον τάλαντα ἑξήκοντα, μέχρις ἂν ἐκτίσωσι τὰ ἀπογραφέντα χρήματα κατὰ τὴν ἱεροσυλίαν· τιθέναι δὲ καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Πυθίων Φίλιππον μετὰ Βοιωτῶν καὶ Θετταλῶν, διὰ τὸ Κορινθίους μετεσχηκέναι τοῖς Φωκεῦσι τῆς εἰς τὸ θεῖον παρανομίας. τοὺς δὲ Ἀμφικτύονας καὶ τὸν Φίλιππον τὰ ὅπλα τῶν Φωκέων καὶ τῶν μισθοφόρων καταπετροκοπῆσαι, καὶ τὰ λείψανα αὐτῶν κατακαῦσαι, καὶ τοὺς ἵππους ἀποδόσθαι. ἀκολούθως δὲ τούτοις διέταξαν οἱ Ἀμφικτύονες τὰ περὶ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ μαντείου, καὶ τἄλλα πάντα τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ κοινὴν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν τοῖς Ἕλλησιν ἀνήκοντα. μετὰ δὲ ταῦτα Φίλιππος μὲν τὰ δεδογμένα τοῖς Ἀμφικτύοσι συγκαταστήσας, καὶ πάντα φιλοφρονηθεὶς, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, οὐ μόνον δόξαν εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς στρατηγικῆς περιπεποιημένος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν μέλλουσαν αὐτῷ αὔξησιν γενέσθαι μεγάλα προκατασκευασάμενος. ἐπεθύμει γὰρ τῆς Ἑλλάδος ἀποδειχθῆναι στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, καὶ τὸν πρὸς Πέρσας ἐξενεγκεῖν πόλεμον· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν.

Phocensium duces sacrilegi singuli ut supplicio divino vindicati: Philomelus. Onomarchus. Phayllus. Phalaecus, diuturno errore deinde iactatus, in Italiam navigat.

61. Νῦν δ' ἐπὶ τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας τρεψόμεθα. δίκαιον δ' εἶναι νομίζομεν πρῶτον ἀναγράψαι τὴν ἐκ θεῶν γενομένην τοῖς εἰς τὸ μαντεῖον παρηνομηκόσι κόλασιν. ὅλως γὰρ οὐ μόνον τοῖς αὐθένταις τῆς ἱεροσυλίας, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς προσαψαμένοις μόνον τῆς παρανομίας ἀπαραίτητος ἐκ τοῦ δαιμονίου ἐπηκολούθησε τιμωρία. ὁ μὲν γὰρ ἀρχιτέκτων τῆς καταλήψεως τοῦ ἱεροῦ Φιλόμηλος κατά τινα περίστασιν πολεμικὴν ἑαυτὸν κατεκρήμνισεν. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ὀνόμαρχος, διαδεξάμενος τὴν τῶν ἀπονοηθέντων στρατηγίαν, μετὰ τῶν συμπαραταξαμένων ἐν Θετταλίᾳ Φωκέων καὶ μισθοφόρων κατακοπεὶς ἐσταυρώθη. ὁ δὲ τρίτος, καὶ πλεῖστα τῶν ἀναθημάτων κατακόψας, Φάϋλλος πολυχρονίῳ νόσῳ νοσήσας, οὐδ' ἀπολυθῆναι συντόμως τῆς τιμωρίας ἠδυνήθη. ὁ δ' ἐπὶ πᾶσι Φάλαικος τὰ λείψανα τῆς ἱεροσυλίας ἀναλαβὼν, ἐν πλάναις καὶ μεγάλοις φόβοις καὶ κινδύνοις ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐβίωσεν, οὐχ ἵνα μακαριώτερος γένηται τῶν συνασεβησάντων, ἀλλὰ ἵνα πλείω χρόνον στρεβλωθεὶς, καὶ πολλοῖς διὰ τὴν ἀτυχίαν γενόμενος γνώριμος, περιβόητον ἔχῃ τὴν συμφοράν. οὗτος γὰρ μετὰ τὴν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας φυγὴν μετὰ τῶν μισθοφόρων τὸ μὲν πρῶτον διέτριβε περὶ τὴν Πελοπόννησον, συνέχων τοὺς στρατιώτας ἐκ τῶν ἱεροσυληθέντων λειψάνων· μετὰ δὲ ταῦτα ἐν Κορίνθῳ μισθωσάμενος πλοῖα φορτηγὰ μεγάλα, καὶ τέσσαρας ἔχων ἡμιολίους, παρεσκευάζετο πρὸς

τὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν πλοῦν, νομίζων ἐν τούτοις τοῖς τόποις ἢ καταλήψεσθαί τινα πόλιν, ἢ τεύξεσθαι μισθοφορίας. ἐτύγχανε γὰρ Λευκανοῖς πρὸς Ταραντίνους συνεστηκὼς πόλεμος. πρὸς δὲ τοὺς συμπλέοντας ἔφη μετάπεμπτος πλεῖν ὑπὸ τῶν ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας.

Phalaeci eiusque sociorum in Peloponnesum reditus. Inde stipendio conducti in Cretam transvehuntur, et urbem Lyctum occupant. Lyctiis auxilio veniunt Lacedaemonii duce Archidamo.

62. Ἐκπλεύσαντος δ᾽ αὐτοῦ, καὶ πελαγίου γενομένου, στρατιῶταί τινες τῶν ἐν τῷ μεγίστῳ πλοίῳ κομιζομένων, ᾧπερ αὐτὸς ὁ Φάλαικος ἐνέπλει, λόγον ἀλλήλοις ἐδίδοσαν, ὑπονοοῦντες μηδένα μεταπέμψασθαι σφᾶς. οὔτε γὰρ ἡγεμόνας ἑώρων ἀπὸ τῶν ἐπικαλουμένων συμπλέοντας, οὔτε ὁ πλοῦς ἦν ὀλίγος, ἀλλὰ πλοῦς ὑπέκειτο μέγας καὶ χαλεπός. διόπερ ἀπιστοῦντες ἅμα τοῖς λεγομένοις, καὶ φοβούμενοι τὴν διαπόντιον στρατείαν, συνίσταντο, καὶ μάλισθ᾽ οἱ τὰς ἡγεμονίας ἔχοντες τῶν μισθοφόρων. τέλος δὲ, σπασάμενοι τὰ ξίφη, καὶ καταπληξάμενοι τόν τε Φάλαικον καὶ τὸν κυβερνήτην, ἠνάγκασαν εἰς τοὐπίσω πάλιν ἀποπλεῖν. τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄλλοις πλοίοις κομιζομένων ποιησάντων, κατέπλευσαν εἰς τὴν Πελοπόννησον. ἀθροισθέντες δ᾽ εἰς Μαλέαν ἄκραν τῆς Λακωνικῆς, ἐκεῖ κατέλαβον ἐκ Κρήτης καταπεπλευκότας τοὺς Κνωσσίους πρέσβεις ἐπὶ συναγωγῇ μισθοφόρων. ὧν διαλεχθέντων τῷ τε Φαλαίκῳ καὶ τοῖς ἡγεμόσι, καὶ δόντων ἀξιολόγους μισθοὺς, μετὰ τούτων ἅπαντες ἐξέπλευσαν. καταίραντες δὲ τῆς Κρήτης εἰς Κνωσσὸν, εὐθὺς ἐξ ἐφόδου

πόλιν κατελάβοντο τὴν καλουμένην Λύκτον. τοῖς δὲ Λυκτίοις ἐκ τῆς πατρίδος ἐκπεπτωκόσι παράδοξος καὶ σύντομος ἐφάνη βοήθεια. περὶ γὰρ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ταραντίνων διαπολεμούντων πρὸς Λευκανοὺς, καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ὄντας προγόνους ἑαυτῶν, πεμψάντων πρέσβεις περὶ βοηθείας, οἱ μὲν Σπαρτιᾶται διὰ τὴν συγγένειαν προθύμως ἔχοντες συμμαχῆσαι, ταχέως δύναμιν ἤθροιζον πεζικήν τε καὶ ναυτικὴν, καὶ ταύτης στρατηγὸν ἀπέδειξαν Ἀρχίδαμον τὸν βασιλέα· μελλόντων δ' ἀπαίρειν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἠξίωσαν οἱ Λύκτιοι πρῶτον αὐτοῖς βοηθῆσαι· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πεισθέντες, καὶ πλεύσαντες εἰς τὴν Κρήτην, τοὺς μισθοφόρους ἐνίκησαν, τοῖς δὲ Λυκτίοις ἀνέσωσαν τὴν πατρίδα.

Archidamus in Italiam vectus, Tarentinis opem laturus, proelio perit. Phalaecus Lycto eiectus, dum Cydoniam obsidet, fulminis ictu exstinguitur. Militum eius haud dissimilis sors.

63. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Ἀρχίδαμος πλεύσας εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ συμμαχήσας τοῖς Ταραντίνοις, ἔν τινι μάχῃ διαγωνισάμενος λαμπρῶς ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ κατὰ μὲν τὴν στρατηγίαν καὶ τὸν ἄλλον βίον ἐπαινούμενος, κατὰ δὲ τὴν πρὸς Φωκεῖς συμμαχίαν μόνην βλασφημούμενος, ὡς μάλιστα αἴτιος γεγονὼς τῆς τῶν Δελφῶν καταλήψεως. Ἀρχίδαμος μὲν οὖν ἐβασίλευσε τῶν Λακεδαιμονίων ἔτη τρία πρὸς τοῖς εἴκοσι· τὴν δ' ἀρχὴν διαδεξάμενος Ἆγις ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν ἔτη πεντεκαίδεκα. ἔπειτα οἱ μὲν Ἀρχιδάμου μισθοφόροι, μετεσχηκότες τῆς τοῦ μαντείου συλήσεως, ὑπὸ τῶν Λευκανῶν κατηκοντίσθησαν. ὁ δὲ Φάλαικος ἐκπεσὼν ἐκ τῆς Λύκτου, Κυδωνίαν πο-

λιορκεῖν ἐπεχείρησε· κατασκευάσαντος δὲ αὐτοῦ μηχανὰς πολιορκητικὰς, καὶ προσάγοντος τῇ πόλει, κεραυνῶν πεσόντων, αὗται μὲν ὑπὸ τοῦ θείου πυρὸς κατεφλέχθησαν· τῶν δὲ μισθοφόρων πολλοὶ, παραβοηθοῦντες ταῖς μηχαναῖς, ὑπὸ τοῦ πυρὸς διεφθάρησαν· ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ στρατηγὸς Φάλαικος. ἔνιοι δέ φασιν αὐτὸν προσκόψαντά τινι τῶν μισθοφόρων ὑπὸ τούτου σφαγῆναι. οἱ δὲ περιλειφθέντες τῶν μισθοφόρων, ἀναληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἠλείων φυγάδων, εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐκομίσθησαν, καὶ μετὰ τούτων ἐπολέμουν πρὸς Ἠλείους. Ἀρκάδων δὲ συναγωνισαμένων τοῖς Ἠλείοις, καὶ μάχῃ νικησάντων τοὺς φυγάδας, πολλοὶ μὲν τῶν μισθοφόρων ἀνῃρέθησαν, οἱ δὲ περιλειφθέντες εἰς τετρακισχιλίους ἐζωγρήθησαν. διελομένων δὲ τῶν τε Ἀρκάδων καὶ Ἠλείων τοὺς αἰχμαλώτους, οἱ μὲν Ἀρκάδες τοὺς ἑαυτοῖς μερισθέντας ἅπαντας ἐλαφυροπώλησαν, οἱ δ᾽ Ἠλεῖοι διὰ τὴν εἰς τὸ μαντεῖον παρανομίαν ἀπέσφαξαν.

Civitates, feminae etiam, impietatis participes, poenas luerunt; Philippus contra, sacrorum defensor, Graeciae universae imperator evasit.

64. Οἱ μὲν οὖν τῆς ἱεροσυλίας μετασχόντες τοῦτον τὸν τρόπον ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τιμωρίας ἠξιώθησαν. αἱ δ᾽ ἐπισημοτάται πόλεις, κοινωνήσασαι τῆς παρανομίας, ὕστερον ὑπ᾽ Ἀντιπάτρου καταπολεμηθεῖσαι, τὴν ἡγεμονίαν ἅμα καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀπέβαλον. αἱ δὲ τῶν ἐν Φωκεῦσιν ἡγεμόνων γυναῖκες, περιθέμεναι τοὺς χρυσοῦς ἐκ Δελφῶν ὅρμους, οἰκείας τῆς ἀσεβείας τιμωρίας ἔτυχον. ἡ μὲν γὰρ τὸν τῆς Ἑλένης γεγενημένον φορέσασα εἰς ἑταιρικὴν

αἰσχύνην ἐνέπεσε, καὶ τὸ κάλλος προέβαλε τοῖς ἐνυβρίζειν προαιρουμένοις· ἡ δὲ τὸν τῆς Ἐριφύλης περιθεμένη, τῆς οἰκίας ὑπὸ τοῦ πρεσβυτάτου τῶν υἱῶν ὑπὸ μανίας ἐμπυρισθείσης, μετὰ ταύτης ζῶσα κατεφλέχθη. οἱ μὲν οὖν τοῦ δαιμονίου καταφρονεῖν τολμήσαντες, τὸν εἰρημένον τρόπον ὑπὸ τῶν θεῶν τιμωρίας ἠξιώθησαν. ὁ δὲ τούτῳ τῷ μαντείῳ βοηθήσας Φίλιππος, ἀπὸ τούτων τῶν χρόνων ἀεὶ μᾶλλον αὐξόμενος, τὸ τελευταῖον, διὰ τὴν εἰς τὸ θεῖον εὐσέβειαν, ἡγεμὼν ἀπεδείχθη τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ μεγάλην βασιλείαν τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην περιεποιήσατο. ἡμεῖς δὲ ἀρκούντως διεληλυθότες τὸν ἱερὸν πόλεμον, ἐπάνιμεν ἐπὶ τὰς ἑτερογενεῖς πράξεις.

In Sicilia Syracusani ad compescendos tumultus a Corinthiis Timoleontem imperatorem impetrant. Virtutis et aequitatis studiosus Timoleon, fratrem, tyrannidis appetentem, obtruncaverat. Res Siciliae Timoleon egregie defendit et restituit.

65. Κατὰ γὰρ τὴν Σικελίαν Συρακούσιοι στασιάζοντες πρὸς ἀλλήλους, καὶ τυραννίσι πολλαῖς καὶ μεγάλαις καὶ ποικίλαις δουλεύειν ἀναγκαζόμενοι, πρέσβεις ἐξέπεμψαν εἰς Κόρινθον, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ἀποστεῖλαι στρατηγὸν τὸν ἐπιμελησόμενον τῆς πόλεως, καὶ καταλύσοντα τὴν τῶν τυραννεῖν ἐπιβαλομένων πλεονεξίαν. οἱ δὲ, κρίνοντες δίκαιον εἶναι τοῖς ἀπογόνοις βοηθεῖν, ἐψηφίσαντο πέμπειν στρατηγὸν Τιμολέοντα Τιμαινέτου, πρωτεύοντα τῶν πολιτῶν ἀνδρείᾳ τε καὶ συνέσει στρατηγικῇ, καὶ καθόλου πάσαις ταῖς ἀρεταῖς κεκοσμημένον. ἴδιον δέ τι συνέβη περὶ τὸν ἄνδρα συμπεσεῖν, ὃ συνελάβετο αὐτῷ πρὸς τὴν τῆς στρατηγίας αἵρεσιν. Τιμοφάνης γὰρ ὁ ἀδελ-

φὸς αὐτοῦ, προέχων τῶν Κορινθίων πλούτῳ τε καὶ τόλμῃ, πάλαι μὲν ἦν φανερὸς τυραννίδος ὀρεγόμενος. τότε δὲ τοὺς ἀπόρους ἀναλαμβάνων, καὶ πανοπλίας κατασκευαζόμενος, καὶ τοὺς πονηροτάτους ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ, κατὰ τὴν ἀγορὰν περιῄει, οὐ προσποιούμενος ὅτι τύραννός ἐστι, τὰ δὲ τῆς τυραννίδος ἔργα διαπραττόμενος. ὁ δὲ Τιμολέων, ἀλλοτριώτατος ὢν μοναρχίας, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρει πείθειν τὸν ἀδελφὸν ἀποστῆναι τῆς ἐπιβολῆς· ὡς δ᾽ οὐχ ὑπήκουεν, ἀλλ᾽ ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπετείνετο τῇ τόλμῃ, ἀδυνατῶν αὐτὸν λόγῳ διορθώσασθαι, περιπατῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀπέσφαξε. θορύβου δὲ γενομένου, καὶ τῶν πολιτῶν συνδραμόντων, διά τε τὸ παράδοξον καὶ τὴν δεινότητα τῆς πράξεως, στάσις ἐγένετο. οἱ μὲν γὰρ ἔφασαν δεῖν ὡς ἐμφύλιον φόνον πεπραχότα τὸν Τιμολέοντα τυγχάνειν τῆς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίας, οἱ δὲ τοὐναντίον ἀπεφαίνοντο ἐπαινεῖν τὸν ἄνδρα ὡς τυραννοκτόνον. τῆς δὲ γερουσίας συνεδρευούσης ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, καὶ τῆς περὶ τὴν πρᾶξιν ἀμφισβητήσεως ἐπὶ τὸ συνέδριον ἀναπεμφθείσης, οἱ μὲν ἐχθροὶ τοῦ Τιμολέοντος κατηγόρουν, οἱ δὲ χαριέστεροι συνηγοροῦντες συνεβούλευον σώζειν τὸν ἄνδρα. ἀκρίτου δ᾽ ἔτι τῆς ζητήσεως οὔσης, κατέπλευσαν ἐκ τῶν Συρακουσῶν οἱ πρέσβεις, καὶ τῇ γερουσίᾳ τὰς ἐντολὰς δηλώσαντες, ἠξίουν τὴν ταχίστην ἀποστεῖλαι τὸν στρατηγόν. ἔδοξεν οὖν τῷ συνεδρίῳ πέμπειν τὸν Τιμολέοντα, καὶ πρὸς τὸ κατορθῶσαι τὴν πρᾶξιν, ξένας τινὰς καὶ παραδόξους αἱρέσεις αὐτῷ προέθηκαν. διεβιβαιώσαντο γάρ, ἐὰν μὲν καλῶς ἄρξῃ τῶν

Συρακουσίων, κρίνειν αὐτὸν τυραννοκτόνον· ἐὰν δὲ πλεονεκτικώτερον, ἀδελφοῦ φονέα. ὁ δὲ Τιμολέων οὐχ οὕτω διὰ τὸν ἐπικρεμασθέντα φόβον ὑπὸ τῆς γερουσίας, ὡς διὰ τὴν ἀρετὴν, καλῶς καὶ συμφερόντως προέστη τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν πραγμάτων. Καρχηδονίους μὲν γὰρ κατεπολέμησε, τὰς δὲ κατεσκαμμένας ὑπὸ τῶν Βαρβάρων Ἑλληνίδας πόλεις ἀποκατέστησε, πᾶσαν δὲ Σικελίαν ἠλευθέρωσε· καθόλου δὲ τὰς Συρακούσας καὶ τὰς Ἑλληνίδας πόλεις παραλαβὼν ἐρήμους ἐποίησε πολυανθρωπίᾳ διενεγκεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τὰ κατὰ μέρος μικρὸν ὕστερον ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν· νῦν δὲ ἐπὶ τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας μεταβιβάσομεν τὸν λόγον.

Olymp. CVIII, 4. Timoleontis navium apparatus, iter in Siciliam faustis ominibus laetum, igne coelesti collustratum. Poenis obviis Timoleon feliciter elapsus.

66. Ἐπ᾽ ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησιν Εὐβούλου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Φάβιον καὶ Σερούϊον Σουλπίκιον. ἐπὶ δὲ τούτων, Τιμολέων ὁ Κορίνθιος, προκεχειρισμένος ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐπὶ τὴν ἐν Συρακούσαις στρατηγίαν, παρεσκευάζετο πρὸς τὸν εἰς τὴν Σικελίαν ἔκπλουν. ἑπτακοσίους μὲν οὖν ξένους ἐμισθώσατο, στρατιωτῶν δὲ τέσσαρας τριήρεις πληρώσας, καὶ ταχυναυτούσας τρεῖς, ἐξέπλευσεν ἐκ Κορίνθου. ἐν παράπλῳ δὲ παρὰ Λευκαδίων καὶ Κερκυραίων τρεῖς ναῦς προσλαβόμενος, ἐπεραιοῦτο δέκα ναυσὶ τὸν Ἰόνιον καλούμενον πόρον. ἴδιον δέ τι καὶ παράδοξον συνέβη γενέσθαι τῷ Τιμολέοντι κατὰ τὸν πλοῦν, τοῦ δαιμονίου συνεπιλαβομένου

τῆς ἐπιβολῆς, καὶ προσημαίνοντος τὴν ἐσομένην περὶ αὐτὸν εὐδοξίαν καὶ λαμπρότητα τῶν πράξεων. δι᾽ ὅλης γὰρ τῆς νυκτὸς προηγεῖτο λαμπὰς καομένη κατὰ τὸν οὐρανὸν, μέχρις οὗ συνέβη τὸν στόλον εἰς τὴν Ἰταλίαν καταπλεῦσαι. ὁ δὲ Τιμολέων προακηκοὼς ἦν ἐν Κορίνθῳ τῶν τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης ἱερειῶν, ὅτι κατὰ τὸν ὕπνον αὐταῖς αἱ θεαὶ προήγγειλαν συμπλεύσεσθαι τοῖς περὶ τὸν Τιμολέοντα κατὰ τὸν πλοῦν τὸν εἰς τὴν ἱερὰν αὐτῶν νῆσον. διόπερ ὁ Τιμολέων καὶ οἱ συμπλέοντες περιχαρεῖς ἦσαν, ὡς τῶν θεῶν συνεργουσῶν αὐτοῖς. τὴν δ᾽ ἀρίστην τῶν νεῶν καθιερώσας ταῖς θεαῖς ὁ Τιμολέων, ὠνόμασεν αὐτὴν Δήμητρος καὶ Κόρης ἱεράν. καταπλεύσαντος δὲ τοῦ στόλου χωρὶς κινδύνων εἰς τὸ Μεταπόντιον τῆς Ἰταλίας, ἐπικατέπλευσε Καρχηδονία τριήρης, ἔχουσα πρεσβευτὰς Καρχηδονίους. οὗτοι δ᾽ ἐντυχόντες τῷ Τιμολέοντι, διεμαρτύραντο μὴ κατάρχειν πολέμου, μηδ᾽ ἐπιβαίνειν τῇ Σικελίᾳ. ὁ δὲ Τιμολέων, ἐπικαλουμένων αὐτὸν τῶν Ῥηγίνων, καὶ συμμαχήσειν ἐπαγγελλομένων, ἐξέπλευσεν εὐθέως ἐκ τοῦ Μεταποντίου, σπεύδων φθάσαι τὴν περὶ αὐτὸν φήμην. σφόδρα γὰρ εὐλαβεῖτο μή ποτε Καρχηδόνιοι θαλασσοκρατοῦντες κωλύσωσιν αὐτὸν εἰς Σικελίαν διαπλεῦσαι. οὗτος μὲν οὖν κατὰ σπουδὴν ἐτέλει τὸν εἰς Ῥήγιον πλοῦν.

Poenorum machinationes, socii, tum Hicetas, Syracusanorum princeps, copiae, et in Siciliae urbes expeditiones.

67. Καρχηδόνιοι δὲ βραχὺ πρὸ τούτων τῶν καιρῶν πυθόμενοι τὸ μέγεθος τοῦ κατὰ Σικελίαν ἐσο-

μένου πολέμου, ταῖς μὲν κατὰ Σικελίαν συμμαχίσι πόλεσι φιλανθρώπως προσεφέροντο, καὶ πρὸς τοὺς κατὰ τὴν νῆσον τυράννους τὴν διαφορὰν καταλύσαντες, φιλίαν συνέθεντο· μάλιστα δὲ πρὸς Ῥκέτην τὸν τῶν Συρακουσίων δυναστεύοντα, διὰ τὸ τοῦτον πλεῖον ἰσχύειν. αὐτοὶ δὲ πολλὴν δύναμιν ναυτικήν τε καὶ πεζικὴν παρασκευασάμενοι, διεβίβασαν εἰς Σικελίαν, Ἄννωνα στρατηγὸν ἐπιστήσαντες. εἶχον δὲ μακρὰς ναῦς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, στρατιώτας δὲ πεζοὺς μὲν πεντακισμυρίους, ἅρματα δὲ τριακόσια, συνωρίδας δὲ ὑπὲρ τὰς δισχιλίας, χωρὶς δὲ τούτων, ὅπλα καὶ βέλη παντοδαπὰ, καὶ μηχανὰς πολιορκητικὰς παμπληθεῖς, καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλῆθος ἀνυπέρβλητον. ἐπὶ πρώτην δὲ τὴν τῶν Ἐντελλίνων πόλιν ἐλθόντες, τήν τε χώραν ἐδήωσαν, καὶ τοὺς ἐγχωρίους εἰς πολιορκίαν συνέκλεισαν. οἱ δὲ τὴν πόλιν κατοικοῦντες Καμπανοὶ, καταπλαγέντες τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως, ἐξέπεμψαν εἰς τὰς ἄλλας πόλεις τὰς ἀλλοτρίως διακειμένας πρὸς Καρχηδονίους, περὶ βοηθείας. τῶν μὲν οὖν ἄλλων οὐδεὶς ὑπήκουσεν· οἱ δὲ τὴν Γαλερίαν πόλιν οἰκοῦντες ἐξέπεμψαν αὐτοῖς στρατιώτας ὁπλίτας χιλίους. τούτοις δ᾽ ὑπαντήσαντες οἱ Φοίνικες, καὶ περιχυθέντες τῷ πλήθει, πάντας κατέκοψαν. οἱ δὲ τὴν Αἴτνην κατοικοῦντες Καμπανοὶ τὸ μὲν πρῶτον παρεσκευάζοντο συμμαχίαν ἐκπέμπειν εἰς τὴν Ἔντελλαν, διὰ τὴν συγγένειαν· μετὰ δὲ ταῦτα τὴν τῶν Γαλερινῶν συμφορὰν ἀκούσαντες, ἔκριναν ἡσυχίαν ἄγειν.

De Syracusis concertant Dionysius et Hicetas. Timoleon, iterum Poenis elapsus, Tauromenium fugit, unde in Hicetam et Syracusas ex improviso impetum facit.

68. Τοῦ δὲ Διονυσίου κυριεύοντος τῶν Συρακουσῶν, Ἱκέτας ἔχων περὶ αὑτὸν ἀξιόλογον δύναμιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὰς Συρακούσας· καὶ τὸ μὲν πρῶτον χάρακα βαλόμενος περὶ τὸ Ὀλύμπιον, διεπολέμει τῷ κρατοῦντι τῆς πόλεως Διονυσίῳ τῷ τυράννῳ. χρονιζούσης δὲ τῆς πολιορκίας, καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐκλιπόντων, ὁ μὲν Ἱκέτας ἀνέζευξεν εἰς Λεοντίνους· (ἐκ ταύτης γὰρ ὡρμᾶτο τῆς πόλεως) ὁ δὲ Διονύσιος ἐπακολουθήσας αὐτοῖς, καὶ καταλαβὼν τὴν οὐραγίαν, συνεστήσατο μάχην. ὁ δ᾽ Ἱκέτας ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸν Διονύσιον, συνῆψε μάχην, καὶ πλείους τῶν τρισχιλίων μισθοφόρων ἀνελὼν, τοὺς λοιποὺς φυγεῖν ἠνάγκασεν. ὀξεῖ δὲ τῷ διωγμῷ χρησάμενος, καὶ συνεισπεσὼν τοῖς φεύγουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἐκράτησε τῶν Συρακουσῶν πλὴν τῆς Νήσου. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἱκέταν καὶ Διονύσιον ἐν τούτοις ἦν· Τιμολέων δὲ μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Συρακουσῶν τρισὶν ἡμέραις ὕστερον κατέπλευσεν εἰς τὸ Ῥήγιον, καὶ καθωρμίσθη πλησίον τῆς πόλεως. ἐπικαταπλευσάντων δὲ καὶ τῶν Καρχηδονίων εἴκοσι τριήρεσι, καὶ τῶν Ῥηγίνων συνεργούντων τῷ Τιμολέοντι, καὶ κοινὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇ πόλει συναγαγόντων, καὶ περὶ συλλύσεως δημηγορούντων, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι, διαλαβόντες τὸν Τιμολέοντα πεισθήσεσθαι τὸν εἰς Κόρινθον ἀπόπλουν ποιήσασθαι, ῥαθύμως εἶχον τὰ κατὰ τὰς φυλακάς· ὁ δὲ Τιμολέων οὐδεμίαν ἔμφασιν διδοὺς τοῦ δρασμοῦ, αὐτὸς μὲν πλησίον τοῦ βήματος

ἔμεινε, λάθρα δὲ παρήγγειλε τὰς ἐννέα ναῦς ἀποπλεῦσαι τὴν ταχίστην. περισπωμένων δὲ τῶν Καρχηδονίων ταῖς ψυχαῖς περὶ τοὺς ἐγκαθέτως δημηγοροῦντας μακρῶς τῶν Ῥηγίνων, ἔλαθεν ὁ Τιμολέων διαδρὰς ἐπὶ τὴν ὑπολελειμμένην ναῦν, καὶ ταχέως ἐξέπλευσεν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι καταστρατηγηθέντες, ἐπεβάλοντο διώκειν τοὺς περὶ τὸν Τιμολέοντα. ἐκείνων δὲ προειληφότων ἱκανὸν διάστημα, καὶ τῆς νυκτὸς ἐπιλαβούσης, ἔφθασαν οἱ περὶ τὸν Τιμολέοντα ἀποπλεύσαντες εἰς τὸ Ταυρομένιον. ὁ δὲ τῆς πόλεως ταύτης ἡγούμενος, διαπαντὸς πεφρονηκὼς τὰ τῶν Συρακουσίων, Ἀνδρόμαχος φιλοφρόνως ὑπεδέξατο τοὺς διωκομένους, καὶ πολλὰ συνεβάλετο πρὸς τὴν σωτηρίαν αὐτῶν. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ μὲν Ἱκέτας ἀναλαβὼν τῶν στρατιωτῶν τοὺς ἀρίστους πεντακισχιλίους, ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς Ἀδρανίτας, ἀντιπράττοντας αὐτῷ, καὶ πλησίον τῆς πόλεως κατεστρατοπέδευσεν· ὁ δὲ Τιμολέων, προσλαβόμενος παρὰ τῶν Ταυρομενίων στρατιώτας, ἀνέζευξεν ἐκ τοῦ Ταυρομενίου, τοὺς ἅπαντας ἔχων οὐ πλείους τῶν χιλίων ἀρχομένης δὲ τῆς νυκτὸς ἀφορμήσας, καὶ διανύσας ἐπὶ τὸ Ἀδρανὸν δευτεραῖος, ἀνελπίστως ἐπέθετο τοῖς περὶ τὸν Ἱκέταν δειπνοποιουμένοις. παρεισπεσὼν δ᾽ εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ φονεύσας πλείους τῶν τριακοσίων, ζωγρήσας δὲ περὶ ἑξακοσίους, τῆς παρεμβολῆς ἐκράτησε. τούτῳ δὲ τῷ στρατηγήματι ἕτερον ἐπεισάγων, παραχρῆμα ἐπὶ τὰς Συρακούσας ἀφώρμησε, καὶ δρομαῖος τὴν ὁδὸν διανύσας, ἀπροσδοκήτως προσέπεσε ταῖς Συρακούσαις, καταταχήσας

τοὺς ἀπὸ τῆς τροπῆς φεύγοντας. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

Olymp. CIX, 1. Primum foedus inter Romanos et Carthaginienses ictum. In Caria Idriaeo successit Ada. In Sicilia Syracusae divisae inter Dionysium, Hicetam, Timoleontem et Poenos. Sed Timoleon, novis sociis et copiis auctus Syracusis aliisque urbibus potitur. In Macedonia Philippus Illyrios domat, et Thessalos sibi conciliat.

69. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Λυκίσκου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Οὐαλέριον, καὶ Μάρκον Ποπίλλιον· Ὀλυμπιὰς δ᾽ ἤχθη ἑκατοστὴ καὶ ἐννάτη, καθ᾽ ἣν ἐνίκα στάδιον Ἀριστόλοχος Ἀθηναῖος. ἐπὶ δὲ τούτων, Ῥωμαίοις μὲν πρὸς Καρχηδονίους πρῶτον συνθῆκαι ἐγένοντο. κατὰ δὲ τὴν Καρίαν Ἰδριεὺς ὁ δυνάστης τῶν Καρῶν ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη ἑπτά· τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξαμένη Ἄδα ἡ ἀδελφὴ καὶ γυνὴ, ἐδυνάστευσεν ἔτη τέσσαρα. κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, Τιμολέων μὲν Ἀδρανίτας καὶ Τυνδαρίτας εἰς συμμαχίαν προσλαβόμενος, στρατιώτας οὐκ ὀλίγους παρ᾽ αὐτῶν παρέλαβεν. ἐν δὲ ταῖς Συρακούσαις πολλὴ ταραχὴ κατεῖχε τὴν πόλιν, Διονυσίου μὲν τὴν Νῆσον ἔχοντος, Ἱκέτα δὲ τῆς Ἀχραδινῆς καὶ Νέας πόλεως κυριεύοντος, Τιμολέοντος δὲ τὰ λοιπὰ τῆς πόλεως παρειληφότος, καὶ Καχηδονίων τριήρεσι μὲν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα καταπεπλευκότων εἰς τὸν μέγαν λιμένα, πεζοῖς δὲ στρατιώταις πεντακισμυρίοις κατεστρατοπεδευκότων· διόπερ τῶν περὶ τὸν Τιμολέοντα καταπεπληγμένων τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, ἄλογός τις καὶ παράδοξος ἐγένετο μεταβολή. πρῶτον μὲν γὰρ Μάμερκος ὁ τῶν Καταναίων τύραννος, δύναμιν ἀξιόλογον ἔχων, προσέθετο τῷ Τιμολέοντι· ἔπειτα

πολλὰ τῶν φρουρίων ὀρεγόμενα τῆς ἐλευθερίας ἀπέκλινε πρὸς αὐτόν· τὸ δὲ τελευταῖον, Κορίνθιοι δέκα ναῦς πληρώσαντες, χρήματά τε πορίσαντες, ἐξαπέστειλαν εἰς τὰς Συρακούσας. ὧν πραχθέντων, Τιμολέων μὲν ἐθάῤῥησεν, οἱ δὲ Καρχηδόνιοι φοβηθέντες ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος ἀλόγως, καὶ μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως εἰς τὴν ἰδίαν ἐπικράτειαν ἀπηλλάγησαν. μονωθέντος δὲ τοῦ Ἱκέτα, Τιμολέων περιγενόμενος τῶν πολεμίων, ἐκράτησε τῶν Συρακουσῶν. εὐθὺς δὲ καὶ τὴν Μεσσήνην μετατιθεμένην πρὸς Καρχηδονίους ἀνεκτήσατο. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν. κατὰ δὲ τὴν Μακεδονίαν, Φίλιππος πατρικὴν ἔχθραν διαδεδεγμένος πρὸς Ἰλλυριοὺς, καὶ τὴν διαφορὰν ἀμετάθετον ἔχων, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἰλλυρίδα μετὰ πολλῆς δυνάμεως. πορθήσας δὲ τὴν χώραν, καὶ πολλὰ τῶν πολισμάτων χειρωσάμενος, μετὰ πολλῶν λαφύρων ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν. μετὰ δὲ ταῦτα παρελθὼν εἰς τὴν Θετταλίαν, καὶ τοὺς τυράννους ἐκ τῶν πόλεων ἐκβαλὼν, ἰδίους ταῖς εὐνοίαις ἐποιήσατο τοὺς Θετταλούς. ἤλπιζε γὰρ, τούτους ἔχων συμμάχους, καὶ τοὺς Ἕλληνας ῥαδίως εἰς εὔνοιαν προτρέψασθαι. ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. εὐθὺς γὰρ οἱ πλησιόχωροι τῶν Ἑλλήνων συνενεχθέντες τῇ τῶν Θετταλῶν κρίσει, συμμαχίαν προθύμως πρὸς αὐτὸν ἐποιήσαντο.

Olymp. CIX, 2. Dionysius, abdicato imperio, privatus Corinthum migrat. Quo facto Timoleon Syracusanis statum democraticum reddit, novasque leges scribit. Annui magistratus sunt Iovis Ol. Amphipoli, a quibus anni numerantur.

70. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Πυθοδότου, Ῥω-

μαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Γάϊον Πλαύτιον καὶ Τίτον Μάλλιον. ἐπὶ δὲ τούτων, Τιμολέων καταπληξάμενος Διονύσιον τὸν τύραννον, ἔπεισεν αὐτὸν παραδοῦναι τὴν ἀκρόπολιν, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀποθέμενον ἀπελθεῖν εἰς Πελοπόννησον ὑπόσπονδον, ἔχοντα τὰ ἴδια χρήματα. οὗτος μὲν οὖν, δι᾽ ἀνανδρίαν καὶ ταπεινότητα ψυχῆς, τήν τε περιβόητον τυραννίδα, καὶ δεδεμένην, ὥς ἔφασαν, ἀδάμαντι, τὸν εἰρημένον τρόπον ἀπέλιπε, καὶ κατεβίωσεν ἀπορούμενος ἐν Κορίνθῳ· τὸν δ᾽ ἴδιον βίον καὶ τὴν μεταβολὴν ἔσχε παράδειγμα τοῖς καυχωμένοις ἀφρόνως ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις. ὁ γὰρ ἔχων τετρακοσίας τριήρεις, μετ᾽ ὀλίγον ἐν μικρῷ στρογγύλῳ πλοίῳ κατέπλευσεν εἰς τὴν Κόρινθον, περίβλεπτον ἔχων τὴν τῆς μεταβολῆς ὑπερβολήν. Τιμολέων δὲ παραλαβὼν τὴν νῆσον καὶ φρούρια τὰ Διονυσίῳ πρότερον ὑπακούοντα, τὰς μὲν κατὰ τῆς νήσου ἀκροπόλεις καὶ τὰ τυραννεῖα κατέσκαψε, τοῖς δὲ φρουρίοις ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν. εὐθὺς δὲ καὶ νομογραφεῖν ἤρξατο, τιθεὶς δημοκρατικοὺς νόμους, καὶ τὰ περὶ τῶν ἰδιωτικῶν συμβολαίων δίκαια καὶ τἄλλα πάντα ἀκριβῶς διέταξε, πλείστην φροντίδα τῆς ἰσότητος ποιούμενος. κατέστησε δὲ καὶ τὴν κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐντιμοτάτην ἀρχὴν, ἣν Ἀμφιπολίαν Διὸς Ὀλυμπίου οἱ Συρακούσιοι καλοῦσι. καὶ ᾑρέθη πρῶτος Ἀμφίπολος Διὸς Ὀλυμπίου Καλλιμένης. καὶ τὸ λοιπὸν διετέλεσαν οἱ Συρακούσιοι τοὺς ἐνιαυτοὺς ἐπιγράφοντες τούτοις τοῖς ἄρχουσι, μέχρι τῶνδε τῶν ἱστοριῶν γραφομένων, καὶ τῆς κατὰ τὴν πολιτείαν ἀλλαγῆς. τῶν γὰρ Ῥωμαίων μεταδόντων

τοῖς Σικελιώταις τῆς πολιτείας, ἡ τῶν Ἀμφιπόλων ἀρχὴ ἐταπεινώθη, διαμείνασα ἔτη πλείω τῶν τριακοσίων. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Σικελίαν ἐν τούτοις ἦν.

Philippus, Cersoblepte devicto, Thraciam regno Maced. facit tributariam. Adiecta notitia Theopompi Chii, rerum Sicularum historici.

71. Κατὰ δὲ τὴν Μακεδονίαν Φίλιππος τὰς ἐπὶ Θρᾴκῃ πόλεις Ἑλληνίδας εἰς εὔνοιαν προσκαλεσάμενος, ἐστράτευσεν ἐπὶ Θρᾴκην. Κερσοβλέπτης γὰρ ὁ βασιλεὺς τῶν Θρᾳκῶν διετέλει τὰς ἐφ᾽ Ἑλλησπόντῳ πόλεις ὁμορούσας τῇ Θρᾴκῃ καταστρεφόμενος, καὶ τὴν χώραν καταφθείρων. βουλόμενος οὖν ἐμφράξαι τῶν Βαρβάρων τὴν ὁρμὴν, ἐστράτευσεν ἐπ᾽ αὐτοὺς σὺν πολλῇ δυνάμει. νικήσας δὲ πλείοσι μάχαις τοὺς Θρᾷκας, τοῖς μὲν καταπολεμηθεῖσι Βαρβάροις προσέταξε δεκάτας τελεῖν τοῖς Μακεδόσιν· αὐτὸς δ᾽ ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις κτίσας ἀξιολόγους πόλεις, ἔπαυσε τοῦ θράσους τοὺς Θρᾷκας. διόπερ αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις, ἀπολυθεῖσαι τῶν φόβων, εἰς τὴν συμμαχίαν τοῦ Φιλίππου προθυμότατα κατετάχθησαν. τῶν δὲ συγγραφέων Θεόπομπος ὁ Χῖος ἐν τῇ τῶν Φιλιππικῶν ἱστορίᾳ κατέταξε τρεῖς βίβλους περιεχούσας Σικελικὰς πράξεις. ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ τῆς Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου τυραννίδος, διῆλθε χρόνον ἐτῶν πεντήκοντα, καὶ κατέστρεψεν εἰς τὴν ἔκπτωσιν Διονυσίου τοῦ νεωτέρου. εἰσὶ δὲ αἱ βίβλοι τρεῖς, ἀπὸ τῆς μιᾶς τεσσαρακοστῆς ἄχρι τῆς τρίτης καὶ τεσσαρακοστῆς.

Olymp. CIX, 3. Mortuo Arymba, R. Molossorum, in regno succedit Alexander. In Sicilia Timoleon Leontinos et Hicetam ob-

seditione premit; Leptinem devictum in Peloponnesum in exsilium mittit.

72. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Σωσιγένους, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Οὐαλέριον καὶ Μάρκον Πόπλιον. ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀρύμβας ὁ τῶν Μολοττῶν βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἄρξας ἔτη δέκα, ἀπολιπὼν υἱὸν τὸν Πύῤῥου πατέρα Αἰακίδην· τὴν δ' ἀρχὴν διεδέξατο Ἀλέξανδρος ὁ ἀδελφὸς Ὀλυμπιάδος, συνεργήσαντος Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος. κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Τιμολέων μὲν ἐστράτευσεν ἐπὶ Λεοντίνους. εἰς ταύτην γὰρ τὴν πόλιν Ἱκέτας καταπεφεύγει μετὰ δυνάμεως ἀξιολόγου. τὸ μὲν οὖν πρῶτον προσέβαλε τῇ νέᾳ καλουμένῃ πόλει· μετὰ δὲ ταῦτα πολλῶν στρατιωτῶν ἐν τῇ πόλει συγκεκλεισμένων, καὶ ῥᾳδίως ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀμυνομένων, ἄπρακτος γενόμενος, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. παρελθὼν δὲ πρὸς πόλιν Ἔγγυον, τυραννουμένην ὑπὸ Λεπτίνου, προσβολὰς συνεχεῖς ἐποιεῖτο, βουλόμενος τὸν μὲν Λεπτίνην ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς πόλεως, τοῖς δ' Ἐγγυίνοις τὴν ἐλευθερίαν ἀποδοῦναι. περὶ ταῦτα δὲ τοῦ Τιμολέοντος ὄντος, Ἱκέτας πανδημεὶ στρατεύσας ἐκ τῶν Λεοντίνων, ἐπολιόρκει τὰς Συρακούσας· πολλοὺς δὲ τῶν στρατιωτῶν ἀποβαλὼν, ταχέως ἐπανῆλθεν εἰς τους Λεοντίνους. ὁ δὲ Τιμολέων καταπληξάμενος τὸν Λεπτίνην, τοῦτον μὲν ὑπόσπονδον ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐνδεικνύμενος τοῖς Ἕλλησι τὰς τῶν καταπολεμηθέντων τυράννων ἐκπτώσεις· οὔσης δὲ καὶ τῆς τῶν Ἀπολλωνιατῶν πόλεως ὑπὸ τὸν Λεπτίνην, παραλαβὼν τὴν Ἀπολλωνίαν, ταύτῃ τε καὶ τῇ τῶν Ἐγγυίνων ἀπέδωκε τὴν αὐτονομίαν.

Ad sustinendos belli sumtus Timoleon Carthaginiensium agros depraedatur, multasque eorum urbes in societatem recipit. Exinde Carthaginienses novas copias in Siciliam mittunt.

73. Ἀπορούμενος δὲ χρημάτων εἰς τὰς τῶν ξένων μισθοδοσίας, ἐξαπέστειλε στρατιώτας χιλίους μετὰ τῶν ἀξιολογωτάτων ἡγεμόνων εἰς τὴν τῶν Καρχηδονίων ἐπικράτειαν. οὗτοι δὲ πολλὴν χώραν πορθήσαντες, καὶ λαφύρων πλῆθος κομίσαντες, παρέδωκαν τῷ Τιμολέοντι. ὁ δὲ, λαφυροπωλήσας τὴν λείαν, καὶ χρημάτων πλῆθος ἀθροίσας, ἔδωκε τοῖς μισθοφόροις εἰς πλείω χρόνον τοὺς μισθούς. ἐκράτησε δὲ καὶ τῆς Ἐντέλλης, καὶ τοὺς τὰ Καρχηδονίων μάλιστα φρονοῦντας πεντεκαίδεκα θανατώσας, τοῖς ἄλλοις ἀπένειμε τὴν ἐλευθερίαν. τοῦ δὲ Τιμολέοντος αὐξομένου τῇ τε δυνάμει καὶ τῇ κατὰ τὴν στρατηγίαν δόξῃ, αἱ μὲν Ἑλληνίδες πόλεις αἱ κατὰ τὴν Σικελίαν ἅπασαι προθύμως ὑπετάγησαν τῷ Τιμολέοντι, διὰ τὸ πάσαις τὰς αὐτονομίας ἀποδιδόναι· τῶν δὲ Σικελῶν καὶ Σικανῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑπὸ τοὺς Καρχηδονίους τεταγμένων πολλαὶ διεπρεσβεύοντο σπεύδουσαι παραληφθῆναι πρὸς τὴν συμμαχίαν. Καρχηδόνιοι δὲ τοὺς κατὰ τὴν Σικελίαν στρατηγοὺς ὁρῶντες ἀγεννῶς τὸν πόλεμον διοικοῦντας, ἔκριναν ἑτέρους ἀποστέλλειν μετὰ δυνάμεως μεγάλης. εὐθὺς οὖν τῶν πολιτῶν κατέλεγον τοὺς ἀρίστους εἰς τὴν στρατείαν, καὶ τῶν Λιβύων τοὺς εὐθέτους ἐστρατολόγουν. χωρὶς δὲ τούτων, προχειρισάμενοι χρημάτων πλῆθος, μισθοφόρους ἐξενολόγουν Ἴβηρας καὶ Κελτοὺς καὶ Λίγυας· ἐναυπηγοῦντο δὲ καὶ ναῦς μακρὰς, καὶ φορτηγοὺς πολλὰς ἤθροι-

ζον, καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἀνυπέρβλητον ἐποιοῦντο.

Olymp. CIX, 4. Phocion Clitarchum bello vincit. In Caria Ada regno expellitur a Pixodaro. Philippus Perinthum obsidione et oppugnatione gravissima premit. Obsessis Byzantini auxilia mittunt.

74. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Νικομάχου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Γάϊον Μάρκιον καὶ Τίτον Μάλλιον Τορκουάτον. ἐπὶ δὲ τούτων, Φωκίων μὲν ὁ Ἀθηναῖος κατεπολέμησε Κλείταρχον τὸν Ἐρετρίας τύραννον, καθεσταμένον ὑπὸ Φιλίππου. κατὰ δὲ τὴν Καρίαν, Πιξώδαρος ὁ νεώτερος τῶν ἀδελφῶν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς δυναστείας Ἄδαν, καὶ ἐδυνάστευσεν ἔτη πέντε, ἕως ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρου διάβασιν εἰς τὴν Ἀσίαν. Φίλιππος δὲ ἀεὶ μᾶλλον αὐξόμενος, ἐπὶ τὴν Πέρινθον ἐστράτευσεν, ἐναντιουμένην μὲν αὐτῷ, πρὸς δὲ Ἀθηναίους ἀποκλίνουσαν. συστησάμενος δὲ πολιορκίαν, καὶ μηχανὰς προσάγων τῇ πόλει καθ᾽ ἡμέραν, ἐκ διαδοχῆς προσέβαλε τοῖς τείχεσιν. ὀγδοηκονταπήχεις δὲ πύργους κατασκευάσας, ὑπεραίροντας πολὺ τῶν κατὰ τὴν Πέρινθον πύργων, ἐξ ὑπεροχῆς κατεπόνει τοὺς πολιορκουμένους. ὁμοίως δὲ καὶ διὰ τῶν κριῶν σαλεύων τὰ τείχη, καὶ διὰ τῆς μεταλλείας ὑπορύττων ἐπὶ πολὺ, μέρος τοῦ τείχους κατέβαλεν. ἀμυνομένων δὲ τῶν Περινθίων εὐρώστως, καὶ ταχὺ τεῖχος ἕτερον ἀντοικοδομησάντων, ἀγῶνες ἕτεροι θαυμαστοὶ καὶ τειχομαχίαι συνίσταντο. μεγάλης δὲ φιλοτιμίας ἐξ ἀμφοτέρων συνισταμένης, ὁ μὲν βασιλεὺς, πολλοὺς ἔχων καὶ παντοδαποὺς ὀξυβελεῖς, διὰ τούτων τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων διαγωνιζομένους διέφθειρεν· οἱ δὲ Περίνθιοι, πολλοὺς καθ᾽

ἡμέραν ἀποβάλλοντες, συμμαχίαν καὶ βέλη καὶ καταπέλτας παρὰ τῶν Βυζαντίων προσελάβοντο. ἐξισωθέντες οὖν πάλιν τοῖς πολεμίοις, ἀνεθάῤῥησαν, καὶ τετολμηκότως τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος κινδύνους ὑπέμενον. οὐ μὴν ὁ βασιλεὺς ἔληγε τῆς φιλοτιμίας, ἀλλὰ διελόμενος τὰς δυνάμεις εἰς πλείω μέρη, συνεχῶς ἐκ διαδοχῆς ἐτειχομάχει καὶ καθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ. τρισμυρίους δ' ἔχων στρατιώτας καὶ βελῶν καὶ μηχανῶν πολιορκητικῶν πλῆθος, ἔτι δὲ τὰς ἄλλας μηχανὰς ἀνυπερβλήτους, κατεπόνει τοὺς πολιορκουμένους.

Iisdem Persarum rex opem ferri iubet. Nihilominus Philippus oppugnandae urbi continuo instat.

75. Τῆς δὲ πολιορκίας πολυχρονίου γενομένης, καὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν πολλῶν μὲν ἀναιρουμένων, οὐκ ὀλίγων δὲ τραυματιζομένων, τῶν δ' ἐπιτηδείων ἐκλειπόντων, προσδόκιμος ἦν ἡ τῆς πόλεως ἅλωσις. οὐ μὴν ἡ τύχη γε περιεῖδε τὴν τῶν κινδυνευόντων σωτηρίαν, ἀλλὰ παράδοξον αὐτοῖς κατεσκεύασε βοήθειαν. τῆς γὰρ τοῦ βασιλέως αὐξήσεως διαβεβοημένης κατὰ τὴν Ἀσίαν, ὁ βασιλεὺς, ὑφορώμενος τὴν τοῦ Φιλίππου δύναμιν, ἔγραψε πρὸς τοὺς ἐπὶ θαλάττῃ σατράπας βοηθεῖν Περινθίοις παντὶ σθένει. διόπερ οἱ σατράπαι συμφρονήσαντες ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Πέρινθον μισθοφόρων πλῆθος, καὶ χρήματα δαψιλῆ, καὶ σῖτον ἱκανὸν, καὶ βέλη, καὶ τἄλλα πάντα πρὸς τὴν τοῦ πολέμου χρείαν. ὁμοίως δὲ καὶ Βυζάντιοι τοὺς ἀρίστους τῶν παρ' ἑαυτοῖς ἡγεμόνων καὶ στρατιωτῶν ἐξαπέστειλαν. ἐφαμίλλων δὲ τῶν

δυνάμεων γενομένων, καὶ τοῦ πολέμου καινοποιηθέντος, πάλιν ἡ πολιορκία φιλοτιμίαν ἐλάμβανεν ἀνυπέρβλητον. ὁ μὲν γὰρ Φίλιππος τοῖς κριοῖς τύπτων τὰ τείχη συνεχῶς κατέβαλλε, καὶ διὰ τῶν ὀξυβελῶν ἀνείργων τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, ἅμα μὲν διὰ τῶν πεπτωκότων τειχῶν ἀθρόως τοῖς στρατιώταις εἰσέπιπτεν, ἅμα δὲ διὰ τῶν κλιμάκων πρὸς τὰ γεγυμνωμένα τῶν τειχῶν προσέβαινε. διὸ καὶ τῆς μάχης ἐκ χειρὸς οὔσης, οἱ μὲν ἀπέθνησκον, οἱ δὲ τραύμασι πολλοῖς περιέπιπτον. τὰ δὲ τῆς νίκης ἔπαθλα προεκαλεῖτο τὰς τῶν ἀγωνιζομένων ἀνδραγαθίας. οἱ μὲν γὰρ Μακεδόνες, ἐλπίζοντες εὐδαίμονα πόλιν διαρπάσειν, καὶ δωρεαῖς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τιμηθήσεσθαι, διὰ τὴν τοῦ λυσιτελοῦς ἐλπίδα τοῖς δεινοῖς ἐνεκαρτέρουν· οἱ δὲ πολιορκούμενοι, τὰ τῆς ἁλώσεως δεινὰ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, ὑπέμενον εὐψύχως τὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας κίνδυνον.

Natura loci et Byzantinorum auxilia urbem maxime tutantur. Itaque Philippus copiarum partem ad Byzantium simul oppugnandum ablegat. Adiecta notitia historicorum, Ephori et Diylli

76. Συνεβάλλετο δὲ τοῖς πολιορκουμένοις ἡ φύσις τῆς πόλεως πολλὰ πρὸς τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων νίκην. ἡ γὰρ Πέρινθος κεῖται μὲν παρὰ θάλατταν ἐπί τινος αὐχένος ὑψηλοῦ χεῤῥονήσου, σταδιαῖον ἐχούσης τὸν αὐχένα· τὰς δ' οἰκίας ἔχει πεπυκνωμένας, καὶ τοῖς ὕψεσι διαφερούσας. αὗται δὲ ταῖς οἰκοδομαῖς ἀεὶ κατὰ τὴν εἰς τὸν λόφον ἀνάβασιν ἀλλήλων ὑπερέχουσι, καὶ τὸ σχῆμα τῆς ὅλης πόλεως θεατροειδὲς ἀποτελοῦσι. διόπερ τῶν τειχῶν συνεχῶς καταβαλλομένων, οὐδὲν ἠλαττοῦντο. διοικοδομοῦν

τες γὰρ τοὺς στενωποὺς, ταῖς ἀεὶ κατωτάταις οἰκίαις ὥσπερ ὀχυροῖς τισι τείχεσιν ἐχρῶντο. διόπερ ὁ Φίλιππος μετὰ πολλῶν πόνων καὶ κινδύνων τοῦ τείχους κρατήσας, ἰσχυρότερον ηὕρισκε τὸ τεῖχος, τὸ διὰ τῶν οἰκιῶν αὐτομάτως ἡτοιμασμένον. πρὸς δὲ τούτοις, ἐκ τοῦ Βυζαντίου πάντων τῶν πρὸς τὸν πόλεμον χρησίμων ἑτοίμως χορηγουμένων, ἐμέρισε τὰς δυνάμεις εἰς δύο μέρη, καὶ τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν στρατιωτῶν ἀπέλιπεν ἐπὶ τῆς πολιορκίας, ἐπιστήσας αὐτοῖς τοὺς ἀρίστους ἡγεμόνας· τοὺς δ' ἄλλους παραλαβὼν αὐτὸς προσέπεσεν ἄφνω τῷ Βυζαντίῳ, καὶ πολιορκίαν ἰσχυρὰν συνεστήσατο. οἱ δὲ Βυζάντιοι, τῶν τε στρατιωτῶν καὶ τῶν βελῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων παρὰ τοῖς Περινθίοις ὄντων, εἰς πολλὴν ἐνέπιπτον ἀμηχανίαν. καὶ τὰ μὲν περὶ Περινθίους καὶ Βυζαντίους ἐν τούτοις ἦν. τῶν δὲ συγγραφέων Ἔφορος μὲν ὁ Κυμαῖος τὴν ἱστορίαν ἐνθάδε κατέστροφεν εἰς τὴν Περίνθου πολιορκίαν· περιείληφε δὲ τῇ γραφῇ πράξεις τάς τε τῶν Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς τῶν Ἡρακλειτῶν καθόδου. χρόνον δὲ περιέλαβε σχεδὸν ἐτῶν ἑπτακοσίων καὶ πεντήκοντα, καὶ βίβλους γέγραφε τριάκοντα, προοίμιον ἑκάστῃ προθείς. Δίϋλλος δ' ὁ Ἀθηναῖος τῆς δευτέρας συντάξεως ἀρχὴν πεποίηται τῆς Ἐφόρου ἱστορίας τὴν τελευτὴν, καὶ τὰς ἑξῆς πράξεις συνείρει, τάς τε τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βαρβάρων, μέχρι τῆς Φιλίππου τελευτῆς.

Olymp. CX, 1. Athenienses Graecorumque alii, ob Byzantium obsessam, Philippo bellum inferre decernunt: quod ut declinet,

obsidione abstinet. In Siciliam maxima vis copiarum Carthagini venit. Ob eam causam Timoleon cum Hiceta pacem facit.

77. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Θεοφράστου, Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Μάρκον Οὐαλέριον καὶ Αὖλον Κορνήλιον, Ὀλυμπιὰς δ᾽ ἤχθη δεκάτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν, καθ᾽ ἣν ἐνίκα στάδιον Ἀντικλῆς ὁ Ἀθηναῖος. ἐπὶ δὲ τούτων, Φιλίππου Βυζάντιον πολιορκοῦντος, Ἀθηναῖοι μὲν ἔκριναν τὸν Φίλιππον λελυκέναι τὴν πρὸς αὐτοὺς συντεθεῖσαν εἰρήνην, εὐθὺς δὲ καὶ δύναμιν ναυτικὴν ἀξιόλογον ἐξέπεμψαν, βοηθήσουσαν τοῖς Βυζαντίοις. ὁμοίως δὲ τούτοις Χῖοι καὶ Κῶοι καὶ Ῥόδιοι καί τινες ἕτεροι τῶν Ἑλλήνων συμμαχίαν ἐξέπεμψαν τοῖς Βυζαντίοις. διόπερ Φίλιππος καταπλαγεὶς τῇ συνδρομῇ τῶν Ἑλλήνων, τὴν πολιορκίαν τῶν πόλεων ἔλυσε, καὶ πρὸς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας τοὺς ἐναντιουμένους συνέθετο τὴν εἰρήνην. κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, Καρχηδόνιοι μὲν μεγάλας παρασκευὰς εἰς τὸν πόλεμον πεποιημένοι, διεβίβασαν τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Σικελίαν. εἶχον δὲ σύμπαντας, σὺν τοῖς προϋπάρχουσιν ἐν τῇ νήσῳ, πεζοὺς μὲν πλείους τῶν ἑπτακισμυρίων, ἱππεῖς δὲ καὶ ἅρματα καὶ συνωρίδας οὐκ ἐλάττους τῶν μυρίων· ναῦς δὲ μακρὰς μὲν διακοσίας, φορτηγοὺς δὲ, τὰς τοὺς ἵππους τε καὶ βέλη καὶ σῖτον καὶ τἄλλα κομιζούσας, πλείους τῶν χιλίων. Τιμολέων δὲ, πυθόμενος τὸ μέγεθος τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως, οὐ κατεπλάγη τοὺς Βαρβάρους, καίπερ εἰς ὀλίγους στρατιώτας συνεσταλμένος· ἔχων δὲ πόλεμον πρὸς Ἱκέταν, διελύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ προσ-

λαβόμενος τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ στρατιώτας, οὐ μετρίως ηὔξησε τὴν ἰδίαν δύναμιν.

Timoleon, exhortatus suos, bellum in hostico gerere parat. In ipso itinere seditionem excitat Thrasius, Phocensium olim miles.

78. Ἔδοξε δ᾽ αὐτῷ τὸν πρὸς τοὺς Φοίνικας ἀγῶνα συστήσασθαι κατὰ τὴν τῶν Καρχηδονίων ἐπικράτειαν, ὅπως τὴν μὲν τῶν συμμάχων χώραν ἀσινῆ διαφυλάξῃ, τὴν δ᾽ ὑπὸ τοὺς Βαρβάρους οὖσαν καταφθείρῃ. εὐθὺς οὖν τούς τε μισθοφόρους καὶ Συρακουσίους καὶ τοὺς ἄλλους συμμάχους ἀθροίσας, καὶ κοινὴν ἐκκλησίαν συναγαγὼν, παρώρμησε τοῖς οἰκείοις λόγοις τὰ πλήθη πρὸς τὸν τῶν ὅλων ἀγῶνα· πάντων δ᾽ ἀποδεξαμένων τοὺς λόγους, καὶ βοώντων ἄγειν τὴν ταχίστην ἐπὶ τοὺς Βαρβάρους, προῆγεν, ἔχων τοὺς σύμπαντας οὐ πλείους τῶν μυρίων καὶ δισχιλίων, ἤδη δ᾽ αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἀκραγαντίνην ὄντος, παραδόξως ἐνέπεσε τῇ στρατιᾷ ταραχὴ καὶ στάσις. τῶν γὰρ μισθοφόρων τις ὄνομα Θράσιος, σεσυληκὼς τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν μετὰ τῶν Φωκέων, ἀπονοίᾳ δὲ καὶ θράσει διαφέρων, ἀκόλουθον τοῖς πρότερον τετολμημένοις πρᾶξιν ἐπετελέσατο. τῶν γὰρ ἄλλων σχεδὸν ἁπάντων τῶν μετασχόντων τῆς εἰς τὸ μαντεῖον παρανομίας, τετευχότων ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τῆς προσηκούσης τιμωρίας, καθάπερ μικρῷ πρότερον ἀνεγράψαμεν· μόνος οὗτος διαλεληθὼς τὸ θεῖον, ἐπεχείρησε τοὺς μισθοφόρους παρορμᾷν πρὸς ἀπόστασιν. ἔφη γὰρ τὸν Τιμολέοντα παραφρονοῦντα πρὸς ὁμολογουμένην ἀπώλειαν ἄγειν τοὺς στρατιώτας. ἑξαπλασίους γὰρ ὄντας τοὺς Καρχη-

δονίους καὶ πάσαις ταῖς παρασκευαῖς ἀνυπερβλήτους ὑπάρχοντας ἐπαγγέλλεται νικήσειν, ἐναποκυβεύων ταῖς τῶν μισθοφόρων ψυχαῖς, οὐδὲ τοὺς ὀφειλομένους μισθοὺς πολλοῦ χρόνου διὰ τὴν ἀπορίαν ἀποδεδωκώς. συνεβούλευεν οὖν ἀνακάμπτειν εἰς τὰς Συρακούσας καὶ τοὺς μισθοὺς ἀπαιτεῖν, ἐπὶ δὲ στρατείαν ἀπεγνωσμένην μὴ συνακολουθεῖν.

Sedata seditione et exclusis improbis, in hostem movet Timoleon, et forte oblato bono omine recreatus proelium committit, hostibus funestum.

79. Τῶν δὲ μισθοφόρων τοὺς λόγους ἀσμένως δεχομένων, καὶ νεωτερίζειν ἐπιχειρούντων, μόγις, πολλὰ δεηθεὶς αὐτῶν, καὶ δωρεὰς ἐπαγγελόμενος, κατέπαυσε τὴν ταραχήν. ὅμως δὲ τῷ Θρασίῳ χιλίων συνακολουθησάντων, τὴν μὲν τούτων κόλασιν εἰς ἕτερον ἀνεβάλετο καιρὸν, γράψας δὲ πρὸς τοὺς ἐν Συρακούσαις φίλους προσδέξασθαι αὐτοὺς φιλοφρόνως καὶ τοὺς μισθοὺς ἀποδοῦναι, τὴν μὲν ταραχὴν πᾶσαν εἰς τέλος κατέσβεσε, τῶν δ' ἀπειθησάντων ἀφείλετο τὴν ἐκ τῆς νίκης εὐδοξίαν. αὐτὸς δὲ τοὺς ἄλλους ταῖς φιλανθρώποις ἐντεύξεσιν εἰς τὴν προϋπάρχουσαν εὔνοιαν ἀποκαταστήσας, προῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους οὐ μακρὰν στρατοπεδεύοντας. συναγαγὼν δ' εἰς ἐκκλησίαν τοὺς στρατιώτας, καὶ διὰ τῶν λόγων θάρσος παραστήσας τοῖς πλήθεσι, διῆλθε μὲν τὴν τῶν Φοινίκων ἀνανδρίαν, ὑπέμνησε δὲ τῆς Γέλωνος εὐημερίας. πάντων δὲ καθάπερ τινὶ μιᾷ φωνῇ βοώντων ἐπιθέσθαι τοῖς Βαρβάροις, καὶ κατάρχεσθαι τῆς μάχης, κατὰ τύχην ὑποζυγίων σέλινα κομιζόντων εἰς τὰς στιβάδας, ὁ Τιμολέων

ἔφη δέχεσθαι τὸν οἰωνὸν τῆς νίκης· τὸν γὰρ Ἰσθμιακὸν στέφανον ἐκ σελίνου συνίστασθαι. οἱ δὲ στρατιῶται, παραγγείλαντος τοῦ Τιμολέοντος, ἐκ τῶν σελίνων πλέξαντες στεφάνους, καὶ ταῖς κεφαλαῖς περιθέντες, προῆγον μετὰ χαρᾶς, ὡς τῶν θεῶν προσημαινόντων αὐτοῖς τὴν νίκην· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. περιεγένοντο γὰρ ἀνελπίστως τῶν πολεμίων, οὐ μόνον διὰ τὰς ἰδίας ἀνδραγαθίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τῶν θεῶν συνεργίαν. ὁ μὲν γὰρ Τιμολέων ἐκτάξας τὴν δύναμιν κατέβαινεν ἀπό τινων λόφων ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ μυρίων ἤδη διαβεβηκότων, ἐξ ἐφόδου τούτοις ἐπέῤῥαξε, τεταγμένος αὐτὸς ἐπὶ μέσης τῆς φάλαγγος. γενομένης δὲ μάχης καρτερᾶς, καὶ τῶν Ἑλλήνων ὑπερεχόντων ταῖς τε ἀρεταῖς καὶ ταῖς εὐχειρίαις, πολὺς ἐγίνετο φόνος τῶν Βαρβάρων. ἤδε δὲ φευγόντων τῶν διαβεβηκότων, ἡ πᾶσα δύναμις τῶν Καρχηδονίων περαιωθεῖσα τὸ ῥεῖθρον, διωρθώσατο τὴν τῶν ἰδίων ἧτταν.

Iterato proelio, horrida tempestas Poenis maxime infesta fuit: quo factum ut foedam cladem paterentur et effuse fugerent, relicta ingenti praeda.

80. Καινοποιηθείσης δὲ τῆς μάχης, καὶ τῶν Φοινίκων τῷ πλήθει περιχεομένων τοὺς Ἕλληνας, ἄφνω πολὺς ἐκ τοῦ περιέχοντος ὄμβρος κατεῤῥάγη, καὶ χαλάζης εὐμεγέθους πλῆθος, ἀστραπαί τε καὶ βρονταὶ μετὰ μεγάλων πνευμάτων κατέσκηπτον. καὶ τούτων ἁπάντων θυελλοφορουμένων τοῖς μὲν Ἕλλησι κατὰ νώτου, τοῖς δὲ Βαρβάροις κατὰ πρόσωπον, οἱ μὲν περὶ τὸν Τιμολέοντα τὸ σύμπτωμα ῥαδίως ὑπέμενον, οἱ δὲ Φοίνικες, τὸ μέγεθος τῆς

περιστάσεως φέρειν ἀδυνατοῦντες, ἅμα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπικειμένων, πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. πάντων δ' ἐπὶ τὸν ποταμὸν τρεπομένων, ἀναμὶξ ἱππέων τε καὶ πεζῶν, καὶ τῶν ἁρμάτων ἅμα τούτοις φυρομένων, οἱ μὲν, ὑπ' ἀλλήλων συμπατούμενοι καὶ τοῖς τῶν συμμάχων ξίφεσι καὶ λόγχαις περιπειρόμενοι, τὴν συμφορὰν ἔσχον ἀβοήθητον· οἱ δ' ὑπὸ τῶν παρὰ τοῖς πολεμίοις ἱππέων εἰς τὸ τοῦ ποταμοῦ ῥεῖθρον ἀγεληδὸν συνελαυνόμενοι, καὶ κατὰ νώτου τὰς πληγὰς λαμβάνοντες, ἀπέθνησκον. πολλοὶ δὲ ἄνευ πολεμίας πληγῆς διεφθείροντο, σωρευομένων τῶν σωμάτων, διά τε τὸν φόβον καὶ τὸ πλῆθος, καὶ διὰ τὰς ἐν τῷ ῥείθρῳ δυσχερείας. τὸ δὲ μέγιστον, λάβρων γεγενημένων τῶν ὄμβρων, ὁ ποταμὸς βιαιοτέρῳ τῷ ῥεύματι καταφερόμενος πολλοὺς ἐβάπτιζε, καὶ μετὰ τῶν ὅπλων διανηχομένους διέφθειρε. τέλος δὲ τῶν Καρχηδονίων οἱ μὲν τὸν ἱερὸν λόχον ἀναπληροῦντες, καὶ τὸν μὲν ἀριθμὸν ὄντες δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ταῖς δ' ἀρεταῖς καὶ δόξαις, ἔτι δὲ ταῖς οὐσίαις πρωτεύοντες, ἅπαντες ἀγωνισάμενοι λαμπρῶς κατεκόπησαν. τῶν δ' ἄλλων τῶν συστρατευομένων αὐτοῖς ἀπέθανον πλείους τῶν μυρίων, αἰχμάλωτοι δὲ ἐλήφθησαν οὐκ ἐλάττους τῶν μυρίων καὶ πεντακισχιλίων. τῶν δὲ ἁρμάτων τὰ μὲν πολλὰ συνετρίβη κατὰ τὸν ἀγῶνα, διακόσια δ' ἥλω· τὰ δὲ σκευοφόρα καὶ τὰ ζεύγη καὶ τὰ πλήθη τῶν ἁμαξῶν ὑποχείρια τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο· τῶν δ' ὅπλων τὰ πολλὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ διεφθάρη. ἐπὶ δὲ τὴν τοῦ Τιμολέοντος σκηνὴν χίλιοι μὲν θώρακες, ἀσπί-

δες δὲ πλείους τῶν μυρίων ἀπηνέχθησαν. τούτων δ' ὕστερον τὰ μὲν ἐν τοῖς ἐν Συρακούσαις ναοῖς ἀνετέθη, τὰ δὲ τοῖς συμμάχοις διεμερίσθη, τινὰ δ' εἰς Κόρινθον Τιμολέων ἀπέστειλε, προστάξας εἰς τὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερὸν ἀναθεῖναι.

Praeda militibus in praemium permissa. Poeni Lilybaeum se recipiunt. Carthaginienses, impetum in ipsam Libyam metuentes, legatos de impetranda pace mittunt.

81. Πολλῶν δὲ χρημάτων καταληφθέντων (διὰ τὸ καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐσχηκέναι πλῆθος ἐκπωμάτων ἀργυρῶν τε καὶ χρυσῶν, ἔτι δὲ τὸν ἄλλον κόσμον ὑπερβάλλοντα, διὰ τὸ μέγεθος τῆς παρ' αὐτοῖς εὐπορίας) ἅπαντα συνεχώρησε τοῖς στρατιώταις ἔχειν, ἔπαθλα τῆς ἀνδραγαθίας. τῶν δὲ Καρχηδονίων οἱ διαφυγόντες τὸν ἐν τῇ μάχῃ κίνδυνον, μόλις εἰς τὸ Λιλύβαιον διεσώθησαν. τοσαύτη δὲ αὐτοὺς κατάπληξις καὶ δέος κατεῖχεν, ὥστη μὴ τολμᾶν εἰς τὰς ναῦς ἐμβαίνειν, μηδ' ἀποπλεῖν εἰς τὴν Λιβύην, ὡς διὰ τὴν τῶν θεῶν ἀλλοτριότητα πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους καταποθησομένους. οἱ δ' ἐν τῇ Καρχηδόνι πυθόμενοι τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, συνετρίβησαν ταῖς ψυχαῖς, καὶ συντόμως ὑπελάμβανον ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς τὸν Τιμολέοντα μετὰ τῆς δυνάμεως. εὐθὺς δὲ Γέσκωνα τὸν Ἄννωνος πεφυγαδευμένον κατήγαγον, καὶ στρατηγὸν ἀπέδειξαν, διὰ τὸ δοκεῖν τόλμῃ τε καὶ στρατηγίᾳ διαφέρειν. αὐτοὶ δ' ἔκριναν πολιτικοῖς μὲν σώμασι μὴ διακινδυνεύειν, μισθοφόρους δὲ ἀλλοεθνεῖς ἀθροίζειν, καὶ μάλιστα Ἕλληνας. ὑπακούσεσθαι δ' αὐτοῖς πρὸς τὴν στρατείαν πολλοὺς ὑπελάμ-

θανον, διὰ τὸ μέγεθος τῆς μισθοφορᾶς καὶ τὴν εὐπορίαν τῆς Καρχηδόνος. εἰς δὲ τὴν Σικελίαν τοὺς εὐθέτους πρέσβεις ἐξέπεμψαν, προστάξαντες ἐφ' οἷς ἂν ᾖ δυνατὸν συνθέσθαι τὴν εἰρήνην.

Olymp. CX, 2. Timoleon, Syracusas repetens, Thrasium et seditiosos socios urbe expellit: Postumium piratam exstinguit. Novi coloni a Corinthiis missi. Pax cum Poenis, pacisque conditiones. Hicetam captum Timoleon morte afficit. Ubique residuos tyrannos exstirpat, novos colonos e Graecia advocat, novasque leges scribit, adhibito Cephalo Corinthio.

82. Τοῦ δ' ἔτους τούτου διελθόντος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Λυσιμαχίδης, ἐν Ῥώμῃ δὲ ὕπατοι καθειστήκεισαν Κόϊντος Σερουΐλιος καὶ Μάρκος Ῥουτίλιος. ἐπὶ δὲ τούτων, Τιμολέων ἐπανελθὼν εἰς Συρακούσας, πρῶτον μὲν τοὺς ἐγκαταλιπόντας μισθοφόρους τοὺς μετὰ Θρασίου πάντας ἐκ τῆς πόλεως ἐξέβαλεν, ὡς προδότας ὄντας. οὗτοι δ' εἰς τὴν Ἰταλίαν διαβάντες, καὶ χωρίον τι παραθαλάττιον ἐν τῇ Βρεττίᾳ καταλαβόμενοι διήρπασαν. οἱ δὲ Βρέττιοι παροξυνθέντες, εὐθὺς μετὰ δυνάμεως πολλῆς ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ τὸ χωρίον ἐκπολιορκήσαντες, ἅπαντας κατηκόντισαν. οἱ μὲν οὖν καταλιπόντες τὸν Τιμολέοντα μισθοφόροι, τῆς ἰδίας παρανομίας ἔπαθλον, τοιαύτης συμφορᾶς ἔτυχον. ὁ δὲ Τιμολέων Ποστούμιον τὸν Τυῤῥηνὸν, δώδεκα λῃστρίσι τοὺς πλέοντας λῃϊζόμενον, καὶ καταπλεύσαντα εἰς Συρακούσας ὡς φίλον συλλαβὼν ἐθανάτωσεν. ὑπεδέξατο δὲ καὶ τοὺς ὑπὸ Κορινθίων ἐκπεμφθέντας οἰκήτορας φιλοφρόνως, ὄντας τὸν ἀριθμὸν πεντακισχιλίους. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Καρχηδονίων διαπρεσβευσαμένων, καὶ πολλὰ δεηθέντων,

συνεχώρησεν αὐτοῖς τὴν εἰρήνην, ὥστε τὰς μὲν Ἑλληνίδας πόλεις ἁπάσας ἐλευθέρας εἶναι, τὸν δὲ Λύκον καλούμενον ποταμὸν ὅριον εἶναι τῆς ἑκατέρων ἐπικρατείας· μὴ ἐξεῖναι δὲ Καρχηδονίοις βοηθῆσαι τοῖς τυράννοις πολεμοῦσι πρὸς Συρακουσίους. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν μὲν Ἱκέταν καταπολεμήσας ἔθαψε, τοὺς δὲ ἐν Αἴτνῃ Καμπανοὺς ἐκπολιορκήσας διέφθειρε· καὶ Νικόδημον μὲν τὸν Κεντοριπίνων τύραννον καταπληξάμενος ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως· Ἀπολλωνιάδην δὲ τὸν Ἀγυριναίων δυνάστην παύσας τῆς τυραννίδος, τοὺς ἐλευθερωθέντας Συρακουσίους ἐποίησε. καθόλου δὲ πάντας τοὺς κατὰ τὴν νῆσον τυράννους ῥιζολογήσας, καὶ τὰς πόλεις ἐλευθερώσας, εἰς τὴν συμμαχίαν προσεδέξατο. κηρύξαντος δ' αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἑλλάδα διότι οἱ Συρακούσιοι διδόασι χώραν καὶ οἰκίας τοῖς βουλομένοις μετέχειν τῆς ἐν Συρακούσαις πολιτείας, πολλοὶ πρὸς τὴν κληρουχίαν Ἕλληνες ἀπήντησαν· τέλος δὲ οἰκήτορες ἀπεδείχθησαν εἰς μὲν τὴν Συρακουσίαν τὴν ἀδιαίρετον τετρακισμύριοι, εἰς δὲ τὴν Ἀγυριναίαν μύριοι, διὰ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος τῆς χώρας. εὐθὺς δὲ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας νόμους ἐν ταῖς Συρακούσαις, οὓς συνέγραψε Διοκλῆς, διώρθωσε· καὶ τοὺς μὲν περὶ τῶν ἰδιωτῶν συμβολαίων ἢ κληρονομιῶν εἴασεν ἀμεταθέτους, τοὺς δὲ περὶ τῶν δημοσίων νενομοθετημένους, πρὸς τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν, ὥς ποτ' ἐδόκει συμφέρειν, διώρθωσεν. ἐπιστάτης δ' ἦν καὶ διορθωτὴς τῆς νομοθεσίας Κέφαλος ὁ Κορίνθιος, ἀνὴρ ἐν παιδείᾳ καὶ συνέσει δεδοξασμένος. ἀπὸ δὲ τούτων

γενόμενος, τοὺς μὲν Λεοντίνους εἰς Συρακούσας μετῴκισεν, εἰς δὲ τὴν Καμαριναίαν οἰκήτορας προσθεὶς, ἐπηύξησε τὴν πόλιν.

Sicilia exinde florentissima artisque operibus ornatissima describitur.

83. Καθόλου δὲ πάντα τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν εἰρηνικῶς καταστήσας, ἐποίησε τὰς πόλεις ταχὺ λαβεῖν πολλὴν αὔξησιν πρὸς εὐδαιμονίαν. ἐκ πολλοῦ γὰρ χρόνου, διὰ τὰς στάσεις καὶ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, ἔτι δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἐπανισταμένων ἀεὶ τυράννων, αἱ μὲν πόλεις ἔρημοι τῶν οἰκητόρων ἦσαν, αἱ δὲ χῶραι διὰ τὴν ἀργίαν ἐξηγριῶντο, καὶ καρπῶν ἡμέρων ἄποροι καθειστήκεισαν· τότε δὲ, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιπολασάντων οἰκητόρων, καὶ διὰ τὴν πολυχρόνιον ἐπιγεγενημένην εἰρήνην, ἐξημερωθεῖσαι ταῖς ἐργασίαις πολλοὺς καὶ παντοδαποὺς ἐξήνεγκαν καρπούς. τούτους δ᾽ οἱ Σικελιῶται λυσιτελῶς πιπράσκοντες τοῖς ἐμπόροις, ταχὺ προσανέδραμον ταῖς οὐσίαις. τοιγαροῦν διὰ τὴν ἐκ τούτων εὐπορίαν πολλὰ καὶ μεγάλα κατεσκευάσθη κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀναθήματα, ἐν μὲν ταῖς Συρακούσαις ὁ κατὰ τὴν Νῆσον οἶκος ὁ ἑξηκοντάκλινος ὀνομαζόμενος, τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν ἔργων ὑπεραίρων τῷ μεγέθει καὶ τῇ κατασκευῇ, ὃν κατεσκεύασε μὲν Ἀγαθοκλῆς ὁ δυνάστης, διὰ δὲ τὸ βάρος τῶν ἔργων ὑπεραίρων τοὺς τῶν θεῶν ναοὺς, ἐπισημασίας ἔτυχεν ὑπὸ τοῦ δαιμονίου κεραυνωθείς. οἵ τε παρὰ τὸν μικρὸν λιμένα πύργοι, τὰς μὲν ἐπιγραφὰς ἔχοντες ἐξ ἑτερογενῶν λίθων, σημαίνοντες δὲ τὴν τοῦ κατασκευά-

σαντος αὐτοὺς προσηγορίαν Ἀγαθοκλέους. ὁμοίως δὲ τούτοις μικρὸν ὕστερον ὑπὸ Ἱέρωνος τοῦ βασιλέως τό, τε κατὰ τὴν ἀγορὰν Ὀλύμπιον, καὶ ὁ πλησίον τοῦ θεάτρου βωμὸς, τὸ μὲν μῆκος ὢν σταδίου, τὸ δ' ὕψος καὶ πλάτος ἔχων τούτῳ κατὰ λόγον. ἐν δὲ ταῖς ἐλάττοσι πόλεσιν, ἐν αἷς ἡ τῶν Ἀγυριναίων καταριθμεῖται, μετασχοῦσα τῆς τότε κληρουχίας διὰ τὴν προειρημένην ἐκ τῶν καρπῶν εὐπορίαν, θέατρον μὲν κατεσκεύασε μετὰ τὸ τῶν Συρακουσίων κάλλιστον τῶν κατὰ Σικελίαν, θεῶν τε ναοὺς καὶ βουλευτήριον καὶ ἀγορὰν, ἔτι δὲ πύργων ἀξιολόγων κατασκευὰς, καὶ τάφους πυραμίδων πολλῶν καὶ μεγάλων, διαφόρων ταῖς φιλοτεχνίαις.

Olymp. CX, 3. Conciliata reliquorum Graecorum amicitia, Philippus, ut Graeciae imperium consequeretur, Atheniensibus inopinato bellum infert. Athenienses consternati, hortante Demosthene, Thebas, mittunt, qui Boeotorum auxilium implorent.

84. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Χαρώνδου, τὴν ὕπατον ἀρχὴν διεδέξαντο Λεύκιος Αἰμίλιος καὶ Γάϊος Πλώτιος. ἐπὶ δὲ τούτων, Φίλιππος ὁ βασιλεὺς, τοὺς πλείστους τῶν Ἑλλήνων εἰς φιλίαν προηγμένος, ἐφιλοτιμεῖτο καὶ τοὺς Ἀθηναίους καταπληξάμενος ἀδήριτον ἔχειν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος. διόπερ ἄφνω καταλαβόμενος Ἐλάτειαν πόλιν, καὶ τὰς δυνάμεις εἰς ταύτην ἀθροίσας διέγνω πολεμεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. ἀπαρασκεύων δ' ὄντων αὐτῶν διὰ τὴν συντεθειμένην εἰρήνην, ἤλπιζε ῥᾳδίως περιποιήσασθαι τὴν νίκην. ὅπερ καὶ συνετελέσθη. καταληφθείσης γὰρ τῆς Ἐλατείας, ἧκόν τινες νυκτὸς ἀπαγγέλλοντες τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως, καὶ διότι

ταχέως ἥξει Φίλιππος μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Ἀττικήν. οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, διὰ τὸ παράδοξον τῆς πράξεως καταπλαγέντες, τούς τε σαλπιγκτὰς μετεπέμποντο καὶ σημαίνειν προσέταττον δι' ὅλης τῆς νυκτός. τῆς δὲ φήμης εἰς πᾶσαν οἰκίαν διαδοθείσης, ἡ μὲν πόλις ὀρθὴ διὰ τὸν φόβον ἦν· ὁ δὲ δῆμος ἅπας ἅμ' ἡμέρᾳ συνέδραμεν εἰς τὸ θέατρον, πρὸ τοῦ συγκαλέσαι τοὺς ἄρχοντας, ὡς ἦν ἔθος. ὡς δ' ἧκον οἱ στρατηγοὶ, καὶ τὸν μηνύσαντα παρῆγον, κἀκεῖνος εἶπε, σιωπὴ μὲν καὶ φόβος κατεῖχε τὸ θέατρον, καὶ τῶν εἰωθότων δημηγορεῖν οὐδεὶς ἐτόλμα συμβουλεῦσαι· πλεονάκις δὲ τοῦ κήρυκος καλέσαντος τοὺς ἐροῦντας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας, οὐδεὶς παρῄει σύμβουλος. ἀπορίας οὖν μεγάλης οὔσης καὶ καταπλήξεως, ἀπέβλεπε τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸν Δημοσθένην. ὁ δὲ καταβὰς, καὶ τὸν δῆμον παρακαλέσας θαῤῥεῖν, ἀπεφαίνετο δεῖν παραχρῆμα πρέσβεις ἀποστέλλειν εἰς τὰς Θήβας, καὶ παρακαλεῖν τοὺς Βοιωτοὺς κοινῇ τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα τίθεσθαι. πρὸς γὰρ τοὺς ἄλλους συμμάχους ὁ καιρὸς οὐ συνεχώρει πέμπειν πρεσβείας περὶ τῆς συμμαχίας. ἐν ἡμέραις γὰρ δυσὶ προσδόκιμος ἦν ὁ βασιλεὺς ἥξειν εἰς τὴν Ἀττικήν· καὶ τῆς ὁδοιπορίας οὔσης διὰ τῆς Βοιωτίας ἡ παρὰ τῶν Βοιωτῶν συμμαχία μόνη κατελείπετο· φανεροῦ γ' ὄντος ὅτι Φίλιππος, φίλος ὢν καὶ σύμμαχος Βοιωτοῖς, τούτους ἐν παρόδῳ πειράσεται παραλαβεῖν εἰς τὸν κατ' Ἀθηναίων πόλεμον.

Boeoti pro Atheniensibus pugnant, quamvis Python eos in Philippi partes trahere conaretur. Acies ab utraque parte in Boeotia instruuntur.

85. Τοῦ δὲ δήμου τὸν λόγον ἀποδεξαμένου, καὶ τοῦ περὶ τῆς πρεσβείας ψηφίσματος ὑπὸ Δημοσθένους γραφέντος, ὁ μὲν δῆμος ἐζήτει τὸν δυνατώτατον εἰπεῖν· ὁ δὲ Δημοσθένης ὑπήκουσε προθύμως πρὸς τὴν χρείαν. τέλος δὲ ὀξέως πρεσβεύσας καὶ πείσας, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. ὁ δὲ δῆμος, τῇ τῶν Βοιωτῶν συμμαχίᾳ διπλασιάσας τὴν προϋπάρχουσαν δύναμιν, ἀνεθάῤῥησε ταῖς ἐλπίσιν. εὐθὺς δὲ καὶ στρατηγοὺς κατέστησε τοὺς περὶ Χάρητα καὶ Λυσικλέα, καὶ πανδημεὶ μετὰ τῶν ὅπλων ἐξέπεμψε τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν Βοιωτίαν. τῶν δὲ νέων ἁπάντων προθύμως εἰς τὸν ἀγῶνα καταντώντων, οὗτοι μὲν κατὰ σπουδὴν ὁδοιπορήσαντες ἧκον εἰς Χαιρώνειαν τῆς Βοιωτίας· οἱ δὲ Βοιωτοὶ θαυμάσαντες τὴν ὀξύτητα τῆς τῶν Ἀθηναίων παρουσίας, καὶ αὐτοὶ σπουδῆς οὐδὲν ἐλλείποντες, ἀπήντησαν μετὰ τῶν ὅπλων, καὶ κοινῇ στρατοπεδεύσαντες ὑπέμενον τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον. Φίλιππος δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὸ κοινὸν τῶν Βοιωτῶν πρέσβεις, ὧν ἦν ἐπιφανέστατος Πύθων. οὗτος γὰρ διαβεβοημένος ἐπὶ τῇ τοῦ λόγου δεινότητι, καὶ συγκριθεὶς παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς κατὰ τὴν περὶ τῆς συμμαχίας δημηγορίαν πρὸς Δημοσθένην, τῶν μὲν ἄλλων ἐπρώτευσε, τούτου δὲ ἐφάνη καταδεέστερος. καὶ Δημοσθένης δὲ αὐτὸς, ὡς μέγα τι κατειργασμένος, ἐν τοῖς συγγεγραμμένοις ὑπ᾽ αὐτοῦ λόγοις σεμνύνεται τῇ πρὸς τὸν ῥήτορα τοῦτον δημηγορίᾳ, ἐν

οἷς λέγει, Τότ᾽ ἐγὼ μὲν τῷ Πύθωνι θρασυνομένῳ, καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ᾽ ἡμῶν οὐχ ὑπεχώρησα. μετὰ δὲ ταῦθ᾽ ὁ Φίλιππος ἀποτυχὼν τῆς τῶν Βοιωτῶν συμμαχίας, οὐδὲν ἧττον ἔκρινε πρὸς ἀμφοτέρους διαγωνίσασθαι· διὸ καὶ προσαναμείνας τοὺς ἀφυστεροῦντας τῶν συμμάχων, ἧκεν εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἔχων πεζοὺς μὲν πλείους τῶν τρισμυρίων, ἱππεῖς δὲ οὐκ ἐλάττους τῶν δισχιλίων. ἀμφοτέρων δὲ πρὸς τὴν μάχην εὐτρεπῶν γενομένων, τοῖς μὲν φρονήμασι καὶ ταῖς προθυμίαις, ἔτι δὲ ταῖς ἀνδραγαθίαις ἐφάμιλλοι καθειστήκεισαν, τῷ δὲ πλήθει καὶ τῇ κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀρετῇ προεῖχεν ὁ βασιλεύς. πολλὰς γὰρ καὶ ποικίλας παρατάξεις ἠγωνισμένος, καὶ ἐν ταῖς πλείσταις μάχαις νενικηκὼς, μεγάλην εἶχεν ἐμπειρίαν τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων· παρὰ δὲ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ μὲν ἀγαθώτατοι τῶν στρατηγῶν ἐτετελευτήκεισαν, Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας, ἔτι δὲ Τιμόθεος. τῶν δ᾽ ὑπολελειμμένων Χάρης πρωτεύων, οὐδὲν διέφερε τῶν τυχόντων ἰδιωτῶν κατὰ τὴν ἐν τῷ στρατηγεῖν ἐνέργειαν καὶ βουλήν.

Pugna ad Chaeroneam committitur. Victores Macedones.

86. Ἅμα δ᾽ ἡμέρᾳ τῶν δυνάμεων ἐκταττομένων, ὁ μὲν βασιλεὺς τὸν υἱὸν Ἀλέξανδρον, ἀντίπαιδα τὴν ἡλικίαν ὄντα, διάδηλον δὲ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς ἐνεργείας ἔχοντα, κατέστησεν ἐπὶ θάτερον τῶν κεράτων, παρακαταστήσας αὐτῷ τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἀξιολογωτάτους· αὐτὸς δὲ τοὺς ἐπιλέκτους ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ, τὴν ἡγεμονίαν εἶχε τοῦ ἑτέρου μέρους, καὶ τὰς κατὰ μέρος τάξεις οἰκείως τοῖς

παροῦσι καιροῖς διεκόσμησεν. οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι κατ᾽ ἔθνος τὴν διαίρεσιν τῆς τάξεως ποιησάμενοι, τοῖς μὲν Βοιωτοῖς τὸ ἕτερον μέρος παρέδωκαν, αὐτοὶ δὲ τοῦ λοιποῦ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον. γενομένης δὲ μάχης καρτερᾶς ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ πολλῶν πιπτόντων παρ᾽ ἀμφοτέροις, μέχρι μέν τινος ὁ ἀγὼν ἀμφιδοξουμένας εἶχε τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης· μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ Ἀλεξάνδρου φιλοτιμουμένου τῷ πατρὶ τὴν ἰδίαν ἀνδραγαθίαν ἐνδείξασθαι, καὶ φιλοτιμίας ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείποντος, ὁμοίως δὲ καὶ πολλῶν αὐτῷ συναγωνιζομένων ἀνδρῶν ἀγαθῶν, πρῶτος τὸ συνεχὲς τῆς τῶν πολεμίων τάξεως ἔῤῥηξε, καὶ πολλοὺς καταβαλὼν, κατεπόνει τοὺς καθ᾽ ἑαυτὸν τεταγμένους. τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ τῶν παραστατῶν αὐτῷ ποιησάντων, τὸ συνεχὲς ἀεὶ τῆς τάξεως παρεῤῥήγνυτο. πολλῶν δὲ σωρευομένων νεκρῶν, οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον πρῶτοι βιασάμενοι τοὺς καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐτρέψαντο. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς προκινδυνεύων, καὶ τῆς νίκης τὴν ἐπιγραφὴν οὐδ᾽ αὐτῷ παραχωρῶν Ἀλεξάνδρῳ, τὸ μὲν πρῶτον ἐξέωσε τῇ βίᾳ τοὺς ἀντιτεταγμένους, ἔπειτα δὲ καὶ φεύγειν συναναγκάσας, αἴτιος ἐγένετο τῆς νίκης. τῶν δ᾽ Ἀθηναίων ἔπεσον μὲν ἐν τῇ μάχῃ πλείους τῶν χιλίων, ἥλωσαν δὲ οὐκ ἐλάττους τῶν δισχιλίων. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Βοιωτῶν πολλοὶ μὲν ἀνῃρέθησαν, οὐκ ὀλίγοι δὲ ἐζωγρήθησαν. μετὰ δὲ τὴν μάχην ὁ Φίλιππος τρόπαιον στήσας, καὶ τοὺς νεκροὺς εἰς ταφὴν συγχωρήσας, ἐπινίκια τοῖς θεοῖς ἔθυσε, καὶ τοὺς ἀνδραγαθήσαντας κατὰ τὴν ἀξίαν ἐτίμησε.

Philippum victoria elatum et insolentem Demades oratione castigat.

87. Λέγουσι δέ τινες ὅτι καὶ παρὰ τὸν πότον πολὺν ἐμφορησάμενος ἄκρατον, καὶ μετὰ τῶν φίλων τὸν ἐπινίκιον ἄγων κῶμον, διὰ μέσων τῶν αἰχμαλώτων ἐβάδιζεν, ὑβρίζων διὰ λόγων τὰς τῶν ἀκληρούντων δυστυχίας. Δημάδην δὲ τὸν ῥήτορα κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ὄντα, χρήσασθαι παῤῥησίᾳ, καὶ λόγον ἀποφθέγξασθαι δυνάμενον ἀναστεῖλαι τὴν τοῦ βασιλέως ἀσέλγειαν. φασὶ γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν, Βασιλεῦ, τῆς τύχης σοὶ περιθείσης πρόσωπον Ἀγαμέμνονος, αὐτὸς οὐκ αἰσχύνῃ πράττων ἔργα Θερσίτου; τὸν δὲ Φίλιππον, τῇ τῆς ἐπιπλήξεως εὐστοχίᾳ κινηθέντα, τοσοῦτο μεταβαλεῖν τὴν ὅλην διάθεσιν, ὥστε τοὺς μὲν στεφάνους ἀποῤῥίψαι, τὰ δὲ συνακολουθοῦντα κατὰ τὸν κῶμον σύμβολα τῆς ὕβρεως ἀποτρίψασθαι, τὸν δ᾽ ἄνδρα τὸν χρησάμενον τῇ παῤῥησίᾳ θαυμάσαι, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντα πρὸς ἑαυτὸν ἀναλαβεῖν ἐντίμως· τέλος δ᾽ ὑπὸ τοῦ Δημάδου καθομιληθέντα ταῖς Ἀττικαῖς χάρισι, πάντας ἀπολῦσαι τοὺς αἰχμαλώτους ἄνευ λύτρων· καθόλου δ᾽ ἀποθέμενον τὴν ἐκ τῆς νίκης ὑπερηφανίαν, πρέσβεις ἀποστεῖλαι πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ συνθέσθαι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν τε καὶ συμμαχίαν· εἰς δὲ τὰς Θήβας φρουρὰν ἐγκαταστήσαντα, συγχωρῆσαι τὴν εἰρήνην τοῖς Βοιωτοῖς.

Lysicles, Athen. imperator, ob cladem acceptam capitis damnatus. Lycurgi in eum oratio. Pugna eodem die inter Tarentinos et Lucanos commissa, qua Archidamus rex occubuit. Timotheus, Heracleae Ponticae tyrannus, moritur

88. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἧτταν, Λυσικλέους μὲν τοῦ στρατηγοῦ θάνατον κατέγνωσαν, Λυκούργου μὲν τοῦ ῥήτορος κατηγορήσαντος. οὗτος γὰρ τῶν τότε ῥητόρων μέγιστον ἔχων ἀξίωμα, καὶ δώδεκα μὲν ἔτη τὰς προσόδους τῆς πόλεως διοικήσας ἐπαινουμένως, βίον δ' ἐζηκὼς ἐπ' ἀρετῇ περιβόητον, πικρότατος ἦν ἐν τοῖς λόγοις κατήγορος. γνοίη δ' ἄν τις αὐτοῦ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀξίαν καὶ πικρίαν ἐν οἷς τοῦ Λυσικλέους κατηγορῶν λέγει, „Ἐστρατή„γεις, ὦ Λύσικλες, καὶ χιλίων μὲν πολιτῶν τετελευ„τηκότων, δισχιλίων δ' αἰχμαλώτων γεγονότων, „τροπαίου δὲ κατὰ τῆς πόλεως ἑστηκότος, τῆς δ' „Ἑλλάδος ἁπάσης δουλευούσης. καὶ τούτων ἁπάν„των γεγενημένων σοῦ ἡγουμένου καὶ στρατηγοῦντος, τολμᾷς ζῆν καὶ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ὁρᾶν, καὶ εἰς „τὴν ἀγορὰν ἐμβάλλειν, ὑπόμνημα γεγονὼς αἰσχύνης „καὶ ὀνείδους τῇ πατρίδι;" ἴδιον δέ τι συνέβη γενέσθαι κατὰ τοὺς ὑποκειμένους χρόνους. καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἡ περὶ τὴν Χαιρώνειαν ἐγένετο μάχη, ἑτέρα παράταξις συνέστη κατὰ τὴν Ἰταλίαν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ, διαπολεμούντων μὲν Ταραντίνων πρὸς Λευκανοὺς, συναγωνιζομένου δὲ τοῖς Ταραντίνοις Ἀρχιδάμου τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως, ὅτε συνέβη καὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι τὸν Ἀρχίδαμον. οὗτος μὲν οὖν ἦρξε τῶν Λακεδαιμονίων ἔτη τρία καὶ εἴκοσι· τὴν δὲ βασιλείαν διαδεξάμενος ὁ υἱὸς Ἆγις ἦρξεν ἔτη ἐννέα. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Τιμόθεος ὁ τῆς Ἡρακλείας τῆς ἐν τῷ Πόντῳ τύραννος ἐτελεύτησε, δυναστεύσας ἔτη πεντεκαίδεκα· τὴν

δὲ τυραννίδα διαδεξάμενος ὁ ἀδελφὸς Διονύσιος, ἦρξεν ἔτη δυσὶ πλείω τῶν τριάκοντα.

Olymp. CX, 4. Philippus, ipsa victoria auctoritate gravior factus, facile persuadet Graecis, ut bellum in Persas, ob violata olim templa, decernerent, ipsumque summum Graeciae imperatorem crearent.

89. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Φρυνίχου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Τίτον Μάλλιον Τορκουάτον καὶ Πόπλιον Δέκιον. ἐπὶ δὲ τούτων, Φίλιππος ὁ βασιλεὺς, πεφρονηματισμένος τῇ περὶ Χαιρώνειαν νίκῃ, καὶ τὰς ἐπιφανεστάτας πόλεις καταπεπληγμένος, ἐφιλοτιμεῖτο γενέσθαι πάσης τῆς Ἑλλάδος ἡγεμών. διαδοὺς δὲ λόγον ὅτι βούλεται πρὸς Πέρσας ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων πόλεμον ἄρασθαι, καὶ λαβεῖν παρ᾽ αὐτῶν δίκας ὑπὲρ τῆς εἰς τὰ ἱερὰ γενομένης παρανομίας, ἰδίους τοὺς Ἕλληνας ταῖς εὐνοίαις ἐποιήσατο· φιλοφρονούμενός τε πρὸς ἅπαντας καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ, ταῖς πόλεσιν ἀπεφαίνετο βούλεσθαι διαλεχθῆναι περὶ τῶν συμφερόντων. διόπερ ἐν Κορίνθῳ τοῦ κοινοῦ συνεδρίου συναχθέντος, διαλεχθεὶς περὶ τοῦ πρὸς Πέρσας πολέμου, καὶ μεγάλας ἐλπίδας ὑποθεὶς, προετρέψατο τοὺς συνέδρους εἰς πόλεμον. τέλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἑλομένων αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἑλλάδος, μεγάλας παρασκευὰς ἐποιεῖτο πρὸς τὴν ἐπὶ τοὺς Πέρσας στρατείαν. διατάξας δ᾽ ἑκάστῃ πόλει τὸ πλῆθος τῶν εἰς συμμαχίαν στρατιωτῶν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν. καὶ τὰ μὲν περὶ Φίλιππον ἐν τούτοις ἦν.

In Sicilia moritur Timoleon, cuius memoriam Syracusani honoribus singularibus colunt. Ariobarzani succedit Mithridates. Romae Manlius de Latinis et Campanis triumphat.

90. Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν, Τιμολέων ὁ Κορίνθιος, ἅπαντα τοῖς Συρακουσίοις καὶ τοῖς Σικελιώταις κατωρθωκὼς, ἐτελεύτησε, στρατηγήσας ἔτη ὀκτώ. οἱ δὲ Συρακούσιοι μεγάλως ἀποδεδεγμένοι τὸν ἄνδρα, διά τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ μέγεθος τῶν εὐεργεσιῶν, μεγαλοπρεπῶς ἔθαψαν αὐτὸν, καὶ κατὰ τὴν ἐκφορὰν ἀθροισθέντος τοῦ πλήθους, τόδε τὸ ψήφισμα ἀνηγόρευσεν ὁ δῆμος τῶν Συρακουσίων, Τιμολέοντα τιμᾶν ἐτήσιον, τοῦτον δὲ θάπτειν ἀπὸ διακοσίων μνῶν, τιμᾶσθαι δὲ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀγῶσι μουσικοῖς καὶ ἱππικοῖς καὶ γυμνικοῖς, ὅτι τοὺς βαρβάρους καταπολεμήσας, καὶ τὰς μεγίστας τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οἰκίσας, αἴτιος ἐγενήθη τῆς ἐλευθερίας τοῖς Σικελιώταις. περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Ἀριοβαρζάνης μὲν ἐτελεύτησε, βασιλεύσας ἔτη εἴκοσι καὶ ἕξ· τὴν δὲ βασιλείαν διαδεξάμενος Μιθριδάτης, ἦρξεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς τριάκοντα. Ῥωμαῖοι δὲ πρὸς Λατίνους καὶ Καμπανοὺς παραταξάμενοι περὶ πόλιν Σούεσσαν, ἐνίκησαν, καὶ τῶν ἡττηθέντων μέρος τῆς χώρας ἀφείλοντο. ὁ δὲ κατωρθωκὼς τὴν μάχην Μάλλιος ὁ ὕπατος ἐθριάμβευσεν.

Olymp. CXI, 1. Philippus, Graecorum imperator factus, praemisso in Asiam Attalo et Parmenione, ipse Pythiam de bello consulit. Oraculo, quamvis ambiguo, laetus, inter festa Cleopatrae et Alexandri, regis Epirotarum, nuptias celebrat. Graeci hospites.

91. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Πυθοδώρου Ῥωμαῖοι μὲν κατέστησαν ὑπάτους Κόϊντον Πόπλιον

καὶ Τιβέριον Αἰμίλιον Μάμερκον, Ὀλυμπιὰς δ' ἤχθη πρώτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν καὶ δέκα, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Κλεόμαντις Κλειτόριος. ἐπὶ δὲ τούτων, Φίλιππος ὁ βασιλεὺς, ἡγεμὼν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καθεσταμένος, καὶ τὸν πρὸς Πέρσας πόλεμον ἐνστησάμενος, Ἄτταλον μὲν καὶ Παρμενίωνα προαπέστειλεν εἰς τὴν Ἀσίαν, μέρος τῆς δυνάμεως δοὺς καὶ προστάξας ἐλευθεροῦν τὰς Ἑλληνίδας πόλεις· αὐτὸς δὲ σπεύδων μετὰ τῆς τῶν θεῶν γνώμης ἐπανελέσθαι τὸν πόλεμον, ἐπηρώτησε τὴν Πυθίαν, εἰ κρατήσει τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν· ἡ δὲ ἔχρησεν αὐτῷ τόνδε τὸν χρησμὸν,

Ἔστεπται μὲν ὁ ταῦρος, ἔχει τέλος, ἔστιν ὁ θύσων.

ὁ μὲν οὖν Φίλιππος, σκολιῶς ἔχοντος τοῦ χρησμοῦ, πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον ἐξεδέχετο τὸ λόγιον, ὡς τοῦ μαντείου προλέγοντος τὸν Πέρσην ἱερείου τρόπον τυθήσεσθαι. τὸ δ' ἀληθὲς οὐχ οὕτως εἶχεν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐσήμαινεν, ἐν πανηγύρει καὶ θεῶν θυσίαις τὸν Φίλιππον ὥσπερ τὸν ταῦρον ἐστεμμένον σφαγήσεσθαι. οὐ μὴν ἀλλὰ δόξας συμμαχεῖν αὐτῷ τοὺς θεοὺς, περιχαρὴς ἦν, ὡς τῆς Ἀσίας ὑπὸ Μακεδόνας ἐσομένης αἰχμαλώτου. εὐθὺς οὖν θυσίας μεγαλοπρεπεῖς ἐπετέλει τοῖς θεοῖς, καὶ τῆς θυγατρὸς Κλεοπάτρας τῆς ἐξ Ὀλυμπιάδος συνετέλει γάμους. καὶ ταύτην μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνῴκισε τῷ βασιλεῖ τῶν Ἠπειρωτῶν, ἀδελφῷ δὲ ὄντι γνησίῳ τῆς Ὀλυμπιάδος. ἅμα δὲ ταῖς τῶν θεῶν τιμαῖς βουλόμενος ὡς πλείστους τῶν Ἑλλήνων μετασχεῖν τῆς εὐωχίας, ἀγῶνάς τε μουσικοὺς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐποίει, καὶ λαμπρὰς

ἑστιάσεις τῶν φίλων καὶ ξένων. διόπερ ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος μετεπέμπετο τοὺς ἰδιοξένους, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ φίλοις παρήγγειλε παραλαμβάνειν τῶν ἀπὸ τῆς ξένης γνωρίμων ὡς πλείστου. σφόδρα γὰρ ἐφιλοτιμεῖτο φιλοφρονεῖσθαι πρὸς τοὺς Ἕλληνας, καὶ διὰ τὰς δεδομένας αὐτῷ τῆς ὅλης ἡγεμονίας τιμὰς, προσηκούσαις ὁμιλίαις ἀμείβεσθαι.

Certamina Aegis habita: aureae coronae regi dono oblatae Neoptolemi tragoedi carmina. Pompa XII Deorum, quibus Philippus decimus tertius accensetur.

92. Τέλος δὲ πολλῶν πανταχόθεν πρὸς τὴν πανήγυριν συῤῥεόντων, καὶ τῶν ἀγώνων καὶ γάμων συντελουμένων ἐν Αἰγαῖς τῆς Μακεδονίας, οὐ μόνον κατ᾽ ἄνδρα τῶν ἐπιφανῶν ἐστεφάνωσαν αὐτὸν χρυσοῖς στεφάνοις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀξιολόγων πόλεων αἱ πλείους, ἐν αἷς ἦν καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων. ἀναγορευομένου δὲ τοῦ στεφάνου τούτου διὰ τοῦ κήρυκος, τὸ τελευταῖον εἶπεν, ἄν τις ἐπιβουλεύσας Φιλίππῳ τῷ βασιλεῖ καταφύγῃ πρὸς Ἀθηναίους, παραδόσιμον εἶναι τοῦτον. διὰ δὲ τῆς αὐτοματιζούσης φήμης, ὥσπερ θείᾳ τινὶ προνοίᾳ, διεσήμαινε τὸ δαιμόνιον τὴν ἐσομένην ἐπιβουλὴν εὐθὺς τῷ Φιλίππῳ. ἀκολούθως δὲ τούτοις καὶ ἕτεραί τινες ὥσπερ ἐνθεάζουσαι ἐγένοντο φωναὶ, προδηλοῦσαι τὴν τοῦ βασιλέως καταστροφήν. ἐν γὰρ τῷ βασιλικῷ πότῳ Νεοπτόλεμος ὁ τραγῳδὸς, πρωτεύων τῇ μεγαλοφωνίᾳ καὶ τῇ δόξῃ, προστάξαντος αὐτῷ τοῦ Φιλίππου προσενέγκασθαι τῶν ἐπιτεταγμένων ποιημάτων, καὶ μάλιστα τῶν ἀνηκόντων πρὸς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν στρατείαν, ὁ μὲν τεχνίτης κρίνας οἰκεῖον ὑποληφθή-

σεσθαι τὸ ποίημα τῇ διαβάσει τοῦ Φιλίππου, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπιπλῆξαι βουλόμενος τοῦ Περσῶν βασιλέως, καίπερ οὖσαν μεγάλην καὶ περιβόητον, ὅπως μεταπέσοι ποτὲ εἰς τοὐναντίον ὑπὸ τῆς τύχης, ἤρξατο λέγειν τόδε τὸ ποίημα·

„Φρονεῖτε νῦν αἰθέρος ὑψηλότερον καὶ μεγάλων „πεδίων ἀρούρας. φρονεῖτε ὑπερβαλόμενοι δόμων „δόμους, ἀφροσύνᾳ πρόσω βιοτὰν τεκμαιρόμενοι. „ὁ δ' ἀμφιβάλλει ταχύπουν κέλευθον ἔργῳ σκοτίαν, „ἄφνω δ' ἄφαντος προσέβα, μακρὰς ἀφαιρούμενος „ἐλπίδας, θανάτων πολύμοχθος ἀΐδας.„

καὶ τὰ τούτων ἐφεξῆς συνεῖρε, πάντα πρὸς τὴν ὁμοίαν φερόμενα διάνοιαν. ὁ δὲ Φίλιππος ἡσθεὶς, ἐπὶ τοῖς ἀπηγγελμένοις ὅλος ἦν, καὶ τελείως φερόμενος τῇ διανοίᾳ πρὸς τὴν τοῦ Περσῶν βασιλέως καταστροφὴν, ἅμα δὲ καὶ τὸν πυθόχρηστον χρησμὸν ἀνελογίζετο, παραπλησίαν ἔχοντα διάνοιαν τοῖς ὑπὸ τοῦ τραγῳδοῦ ῥηθεῖσι. τέλος δὲ τοῦ πότου διαλυθέντος, καὶ τῶν ἀγώνων κατὰ τὴν ὑστεραίαν τὴν ἀρχὴν λαμβανόντων, τὸ μὲν πλῆθος ἔτι νυκτὸς οὔσης συνέτρεχεν εἰς τὸ θέατρον, ἅμα δ' ἡμέρᾳ τῆς πομπῆς γινομένης σὺν ταῖς ἄλλαις ταῖς μεγαλοπρεπέσι κατασκευαῖς, εἴδωλα τῶν δώδεκα θεῶν ἐπόμπευε, ταῖς τε δημιουργίαις περιττῶς εἰργασμένα, καὶ τῇ λαμπρότητι τοῦ πλούτου θαυμαστῶς κεκοσμημένα. σὺν δὲ τούτοις, αὐτοῦ τοῦ Φιλίππου τρισκαιδέκατον ἐπόμπευε θεοπρεπὲς εἴδωλον, σύνθρονον ἑαυτὸν ἀποδεικνύντος τοῦ βασιλέως τοῖς δώδεκα θεοῖς.

Rex, Graecorum studiis cum sibi tutissimus videtur, in insidias familiarium incidit. Pausaniae duo aemuli. Vnus contra Pleuriam, regem Illyriorum, pro Philippo pugnans perit. Alter ab Attalo contumeliis affectus cum ius contra illatam iniuriam non obtineret, in ipsum regem ira est incensus.

93. Τοῦ δὲ θεάτρου πληρωθέντος, αὐτὸς ὁ Φίλιππος ᾔει λευκὸν ἔχων ἱμάτιον, καὶ προστεταχὼς τοὺς δορυφόρους μακρὰν ἀφεστῶτας ἀφ᾽ ἑαυτοῦ συνακολουθεῖν· ἐνεδείκνυτο γὰρ πᾶσιν ὅτι τηρούμενος τῇ κοινῇ τῶν Ἑλλήνων εὐνοίᾳ, τῆς τῶν δορυφόρων φυλακῆς οὐκ ἔχει χρείαν. τηλικαύτης δ᾽ οὔσης περὶ αὐτὸν ὑπεροχῆς, καὶ πάντων ἐπαινούντων ἅμα καὶ μακαριζόντων τὸν ἄνδρα, παράδοξος καὶ παντελῶς ἀνέλπιστος ἐφάνη κατὰ τοῦ βασιλέως ἐπιβουλὴ καὶ θάνατος. ἵνα δὲ σαφὴς ὁ περὶ τούτων γένηται λόγος, προεκθησόμεθα τὰς αἰτίας τῆς ἐπιβουλῆς. Παυσανίας ἦν τὸ μὲν γένος Μακεδὼν, ἐκ τῆς Ὀρεστίδος καλουμένης, τοῦ δὲ βασιλέως σωματοφύλαξ, καὶ διὰ τὸ κάλλος φίλος γεγονὼς τοῦ Φιλίππου. οὗτος ὁρῶν ὑπὸ βασιλέως ἀγαπώμενον ἕτερον Παυσανίαν ὁμώνυμον ἑαυτῷ, ὀνειδιστικοῖς πρὸς αὐτὸν ἐχρήσατο λόγοις, φήσας ἀνδρόγυνον εἶναι, καὶ τοὺς τῶν βουλομένων ἔρωτας ἑτοίμως προσδέχεσθαι. ὁ δὲ τὴν ἐκ τῆς λοιδορίας ὕβριν οὐκ ἐνέγκας, τὸ μὲν παρὸν κατεσιώπησεν, Ἀττάλῳ δέ τινι τῶν φίλων ἀνακοινωσάμενος περὶ τῶν μελλόντων πράττεσθαι, ἑκουσίως καὶ παραδόξως ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ζῆν μετέστησε. μετ᾽ ὀλίγας γὰρ ἡμέρας τοῦ Φιλίππου πρὸς Πλευρίαν τὸν τῶν Ἰλλυριῶν βασιλέα διαγωνιζομένου, πρὸ τοῦ βασιλέως στὰς, ἁπάσας τὰς φερομένας ἐπ᾽ αὐτὸν πληγὰς ἀνεδέξατο τῷ ἰδίῳ σώματι, καὶ μετήλλαξε.

διαβοηθείσης δὲ τῆς πράξεως, ὁ μὲν Ἄτταλος, εἷς ὢν τῶν ἐξ αὐλῆς καὶ πολὺ δυναμένων παρὰ τῷ βασιλεῖ, ἐκάλεσεν ἐπὶ δεῖπνον τὸν Παυσανίαν, καὶ πολὺν ἐμφορήσας ἄκρατον, παρέδωκεν αὐτοῦ τὸ σῶμα τοῖς ὀρεοκόμοις εἰς ὕβριν καὶ παροινίαν ἑταιρικήν. ὁ δὲ ἀνανήψας ἐκ τῆς μέθης, καὶ τῇ τοῦ σώματος ὕβρει περιαλγὴς γενόμενος, τοῦ Ἀττάλου κατηγόρησεν ἐπὶ τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ Φίλιππος παρωξύνθη μὲν ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ τῆς πράξεως, διὰ δὲ τὴν πρὸς Ἄτταλον οἰκειότητα, καὶ τὴν εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ χρείαν, οὐκ ἐβούλετο μισοπονηρεῖν. ἦν γὰρ ὁ Ἄτταλος τῆς μὲν ἐπιγαμηθείσης γυναικὸς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κλεοπάτρας ἀδελφιδοῦς, ἐπὶ δὲ τῆς προαπεσταλμένης δυνάμεως εἰς τὴν Ἀσίαν στρατηγὸς προκεχειρισμένος, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσιν ἀνδρεῖος. διόπερ ὁ βασιλεὺς πραῧναι βουλόμενος τοῦ Παυσανίου τὴν ἐπὶ τῷ πάθει γεγενημένην δικαίαν ὀργὴν, δωρεὰς ἀξιολόγους ἀπένειμεν αὐτῷ, καὶ κατὰ τὴν σωματοφυλακίαν προῆγον αὐτὸν ἐντίμως.

Ab Hermocrate Sophista insuper vana ambitione inflatus Pausanias, Philippum regem, cum theatrum intraret, obtruncavit.

94. Ὁ δὲ Παυσανίας ἀμετάθετον φυλάττων τὴν ὀργὴν, ἔσπευδε μὴ μόνον παρὰ τοῦ πράξαντος λαβεῖν τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ μὴ τιμωροῦντος αὐτῷ. συνεπελάβετο δὲ ταύτης τῆς προαιρέσεως μάλιστα ὁ σοφιστὴς Ἑρμοκράτης. τοῦ γὰρ Παυσανίου σχολάζοντος αὐτῷ, καὶ κατὰ τὴν διατριβὴν πυθομένου πῶς ἄν τις γένοιτο ἐπιφανέστατος; ὁ σοφιστὴς ἀπεκρίθη, εἰ τὸν τὰ μέγιστα πράξαντα ἀνέ-

λοι· τῇ γὰρ περὶ τούτου μνήμῃ συμπεριληφθήσεσθαι καὶ τὸν τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ ποιησάμενον. ἀνενέγκας δὲ πρὸς τὴν ἰδίαν ὀργὴν τὸν λόγον, καὶ διὰ τὸν θυμὸν οὐδεμίαν τῆς γνώμης ὑπέρθεσιν ποιησάμενος, ἐν αὐτοῖς τοῖς ὑποκειμένοις ἀγῶσι τὴν ἐπιβουλὴν συνεστήσατο τοιῷδέ τινι τρόπῳ· ἵππους παραστησάμενος ταῖς πύλαις, παρῆλθε πρὸς τὰς εἰς τὸ θέατρον εἰσόδους, ἔχων κεκρυμμένην Κελτικὴν μάχαιραν. τοῦ δὲ Φιλίππου τοὺς παρακολουθοῦντας φίλους κελεύσαντος προεισελθεῖν εἰς τὸ θέατρον, καὶ τῶν δορυφόρων διεστώτων, ὁρῶν τὸν βασιλέα μεμονωμένον, προσέδραμε, καὶ διὰ τῶν πλευρῶν διανταίαν ἐνέγκας πληγὴν, τὸν μὲν βασιλέα νεκρὸν ἐξέτεινεν, αὐτὸς δ' ἐπὶ τὰς πύλας καὶ τοὺς ἡτοιμασμένους πρὸς τὴν φυγὴν ἔθεεν ἵππους. εὐθὺς δὲ τῶν σωματοφυλάκων οἱ μὲν πρὸς τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως ὥρμησαν, οἱ δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ σφαγέως διωγμὸν ἐξεχύθησαν, ἐν οἷς ὑπῆρχον Λεόννατος καὶ Περδίκκας καὶ Ἄτταλος. ὁ δὲ Παυσανίας προλαβὼν τῆς διώξεως, ἔφθασεν ἂν ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναπηδήσας, εἰ μὴ τῆς ὑποδέσεως περὶ ἄμπελόν τινα περιπλακείσης ἔπεσεν. οἱ δὲ περὶ τὸν Περδίκκαν, καταλαβόντες αὐτὸν ἐκ τῆς γῆς ἀνιστάμενον, καὶ συγκεντήσαντες, ἀνεῖλον.

Philippi regnum et ingenium brevi descriptione propositum.

95. Φίλιππος μὲν οὖν μέγιστος γενόμενος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης βασιλέων, καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς ἑαυτὸν τοῖς δώδεκα θεοῖς σύνθρονον καταριθμήσας, τοιαύτης ἔτυχε τῆς τοῦ βίου

καταστροφῆς, ἄρξας ἔτη τέτταρα πρὸς τοῖς εἴκοσι. δοκεῖ δ' οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐλαχίστας μὲν εἰς τὴν μοναρχίαν ἀφορμὰς παρειληφέναι, μέγιστην δὲ τῶν παρ' Ἕλλησι μοναρχιῶν κατακτήσασθαι· ηὐξηκέναι δὲ τὴν ἡγεμονίαν οὐχ οὕτω διὰ τῆς ἐν τοῖς ὅπλοις ἀνδραγαθίας, ὡς διὰ τῆς ἐν τοῖς λόγοις ὁμιλίας καὶ φιλοφροσύνης. φασὶ δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Φίλιππον σεμνύνεσθαι μᾶλλον ἐπὶ τῇ στρατηγικῇ συνέσει καὶ τοῖς διὰ τῆς ὁμιλίας ἐπιτεύγμασιν, ἤπερ ἐπὶ τῇ κατὰ τὰς συμμαχίας ἀνδρείᾳ. τῶν μὲν γὰρ κατὰ τοὺς ἀγῶνας κατορθωμάτων μετέχειν ἅπαντας τοὺς στρατευομένους, τῶν δὲ διὰ τῆς ὁμιλίας γινομένων ἐπιτευγμάτων αὐτὸν μόνον λαμβάνειν τὴν ἐπιγραφήν. ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ πάρεσμεν ἐπὶ τὴν Φιλίππου τελευτὴν, ταύτην μὲν τὴν βίβλον αὐτοῦ περιγράψομεν, κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ πρόθεσιν. τῆς δ' ἐχομένης τὴν ἀρχὴν, τὴν Ἀλεξάνδρου παράληψιν τῆς βασιλείας ποιησάμενοι, πειρασόμεθα περιλαβεῖν ἁπάσας αὐτοῦ τὰς πράξεις ἐν μιᾷ βίβλῳ.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ
ΕΝ ΤΗι ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗι
ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΩΝ

ΕΝ ΤΗι ΠΡΩΤΗι ΒΙΒΛΩι.
Η ΤΩι ΠΡΩΤΩι ΤΜΗΜΑΤΙ.

Ὡς Ἀλέξανδρος διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν, κατέστησε τὰ κατὰ τὴν ἀρχήν.

Ὡς τὰ νεωτερίζοντα τῶν ἐθνῶν ἀνεκτήσατο.

Ὡς Θήβας κατασκάψας, καὶ φόβον ἐπιστήσας τοῖς Ἕλλησι, στρατηγὸς αὐτοκράτωρ τῆς Ἑλλάδος ᾑρέθη.

Ὡς διαβὰς εἰς τὴν Ἀσίαν, τοὺς σατράπας ἐνίκησε περὶ τὸν ἐν Φρυγίᾳ Γρανικὸν ποταμόν.

Ὡς Μίλητον καὶ Ἁλικαρνασσὸν ἐξεπολιόρκησε.

Μάχη Δαρείου πρὸς Ἀλέξανδρον ἐν Ἰσσῷ τῆς Κιλικίας, καὶ νίκη Ἀλεξάνδρου.

Τύρου πολιορκία, καὶ Αἰγύπτου παράληψις, καὶ πάροδος εἰς Ἄμμωνα τοῦ βασιλέως.

Παράταξις ἐν Ἀρβήλοις Ἀλεξάνδρου πρὸς Δαρεῖον, καὶ νίκη Ἀλεξάνδρου.

Μάχη Ἀντιπάτρου πρὸς Λακεδαιμονίους, καὶ νίκη Ἀντιπάτρου.

ΕΝ ΤΗι ΔΕΥΤΕΡΑι ΒΙΒΛΩι

Η ΤΩι ΔΕΥΤΕΡΩι ΤΜΗΜΑΤΙ.

Ἀρβήλων ἅλωσις ὑπ᾽ Ἀλεξάνδρου, καὶ κατάληψις πολλῶν χρημάτων.

Ἀνάληψις τῆς δυνάμεως ἐν Βαβυλῶνι, καὶ δωρεαὶ τοῖς ἀνδραγαθήσασι.

Παρουσία τῶν ἀποσταλέντων μισθοφόρων καὶ συμμάχων.

Διάταξις καὶ κατασκευὴ τῆς δυνάμεως.

Ὡς Ἀλέξανδρος παρέλαβε Σοῦσα καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ θησαυρούς.

Ὡς τῶν παρόδων ἐγκρατὴς ἐγένετο, καὶ τῶν ὀνομαζομένων πυλῶν ἐκράτησεν.

Ὡς τοὺς ἀκρωτηριασθέντας Ἑλλήνων εὐεργέτησε, καὶ τὴν Περσέπολιν παραλαβὼν διήρπασεν.

Ὡς κωμάσας ἐνέπρησε τὰ βασίλεια.

Δαρείου θάνατος ὑπὸ Βήσσου

Ἀλεξάνδρου στρατεία εἰς τὴν Ὑρκανίαν, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ φυομένων παραδόξων ἀπαγγελία.

Ὡς Ἀλέξανδρος ἐπὶ Μάρδους στρατεύσας, κατεπολέμησε τὸ ἔθνος.

Ὡς Θάληστρις ἡ τῶν Ἀμαζονίδων βασιλεύουσα συνέμιξεν Ἀλεξάνδρῳ.

Περὶ τῆς εὐνομίας τῶν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πόλεων.

Περὶ τῆς ἀρετῆς τῶν δωρηθέντων Ἀλεξάνδρῳ κυνῶν.

Περὶ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Ἰνδῶν βασιλέως.

Ὡς τοῦ Ἀλεξάνδρου βουλομένου διαβῆναι τὸν Γάγγην ποταμὸν, καὶ στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Γανδαρίδας ὀνομαζομένους, οἱ Μακεδόνες οὐχ ὑπήκουσαν.

Ὡς ὅρια θέμενος τῆς στρατείας ὁ βασιλεὺς, ἐπῆλθε τὰ λοιπὰ τῶν Ἰνδῶν, καὶ τοξευθεὶς ἐκινδύνευσεν.

Ὡς διὰ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ κατέπλευσεν ἐπὶ τὸν κατὰ μεσημβρίαν Ὠκεανόν.

Περὶ τῆς γενομένης μονομαχίας ἐκ προκλήσεως.

Περὶ τῶν καταπολεμηθέντων Ἰνδῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ ποταμοῦ, μέχρι τοῦ Ὠκεανοῦ.

Περὶ τῶν παραδόσεων καὶ νομίμων παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις, καὶ τῶν θηριώδη βίον ἐχόντων.

Ὡς οἱ τὸν Ὠκεανὸν πλεύσαντες συνέμιξαν Ἀλεξάνδρῳ παρὰ θάλατταν ἐστρατοπεδευκότι, καὶ τὰ κατὰ τὸν πλοῦν ἀπήγγειλαν.

Ὡς πάλιν ἐκπλεύσαντες πολλὴν τῆς παραθαλαττίας χώρας παρέπλευσαν.

Ὡς τῶν Περσῶν τρισμυρίους νεανίσκους ἐπιλέξας, καὶ παιδεύσας τὰ πολεμικὰ τῶν ἔργων, ἀντίταγμα κατεσκεύασε τῇ Μακεδονικῇ φάλαγγι.

Ὡς Ἅρπαλος διὰ τὴν τρυφὴν καὶ τὰς ὑπερβολὰς τῶν δαπανημάτων διαβληθεὶς, ἔφυγεν ἐκ Βαβυλῶνος, καὶ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων ἱκέτης ἐγένετο.

Ὡς διαδρὰς ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀνῃρέθη, καὶ τῶν χρημάτων ἑπτακόσια μὲν τάλαντα παρέθετο τοῖς Ἀθηναίοις, τετρακισχίλια δὲ καὶ μισθοφόρους ὀκτα-

κισχιλίους περὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς ἀπέλιπεν.

Ὡς Ἀλέξανδρος τοὺς γεγηρακότας τῶν Μακεδόνων χρεολυτήσας, καὶ καταναλώσας μύρια τάλαντα, ἀπέλυσεν εἰς τὰς πατρίδας.

Ὡς στασιαζόντων τῶν Μακεδόνων ἐκόλασε τοὺς αἰτίους.

Ὡς Πευκέστης ἤγαγε πρὸς Ἀλέξανδρον ἐκ τῶν Περσῶν ἐπιλέξας τοξότας καὶ σφενδονήτας μυρίους.

Ὡς τὰς τάξεις ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν, ἀναμίξας τοῖς Μακεδόσι τοὺς Πέρσας.

Ὡς τοῖς ἐπιγόνοις παισὶ, μυρίοις οὖσι, τὰς δαπάνας καὶ παιδείας μισθοὺς ἅπασιν ἐχορήγει.

Ὡς Λεωσθένης ἤρξατο κινεῖν τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους πόλεμον.

Ὡς Ἀλέξανδρος ἐπὶ Κοσσαίους ἐστράτευσεν.

Ὡς πορευομένου τοῦ βασιλέως εἰς Βαβυλῶνα, προεῖπον οἱ Χαλδαῖοι τῷ Ἀλεξάνδρῳ τελευτήσειν αὐτὸν, ἐὰν εἰς τὴν Βαβυλῶνα εἰσέλθῃ.

Ὡς ὁ βασιλεὺς ἐν ἀρχῇ μὲν κατεπλάγη, καὶ παρήλλαξε τὴν Βαβυλῶνα· ὕστερον δὲ ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν φιλοσόφων πεισθεὶς, κατήντησεν εἰς τὴν πόλιν.

Περὶ τοῦ πλήθους τῶν παραγενομένων πρεσβειῶν.

Περὶ τῆς Ἡφαιστίωνος ταφῆς, καὶ τοῦ πλήθους τῶν εἰς αὐτὴν δαπανηθέντων χρημάτων.

Περὶ τῶν σημείων τῶν γεγενημένων Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗ.

Aevum Alexandri Magni. Prooemio annuntiat historicus, hinc historiam Alexandri M. operis fundamentum et novae periodi normam esse futuram, ita ut rebus gestis Alexandri aliorum populorum esse res memorabiles sit annexurus. Ipsa periodus XII annos complectitur

ἩΜΕΝ πρὸ ταύτης βίβλος, οὖσα τῆς ὅλης συντάξεως ἑκκαιδεκάτη, τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἀπὸ τῆς Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου βασιλείας· περιελήφθησαν δ' ἐν αὐτῇ πράξεις, αἱ μὲν τοῦ Φιλίππου πᾶσαι μέχρι τῆς τελευτῆς, αἱ δὲ τῶν ἄλλων βασιλέων τε καὶ ἐθνῶν καὶ πόλεων, ὅσαι γεγόνασι κατὰ τοὺς τῆς βασιλείας ταύτης χρόνους, ὄντας ἐτῶν εἴκοσι καὶ τεσσάρων. ἐν ταύτῃ δὲ τὰς συνεχεῖς πράξεις ἀναγράφοντες, ἀρξόμεθα μὲν ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου βασιλείας· περιλαβόντες δὲ τὰ τούτῳ τῷ βασιλεῖ πραχθέντα μέχρι τῆς τελευτῆς, συναναγράψομεν καὶ τὰ ἅμα τούτοις συν-

τελεσθέντα ἐν τοῖς γνωριζομένοις μέρεσι τῆς οἰκουμένης. οὕτω γὰρ μάλιστα ὑπολαμβάνομεν τάς τε πράξεις εὐμνημονεύτους ἔσεσθαι, κεφαλαιωδῶς τεθείσας, καὶ συνεχὲς ἐχούσας ταῖς ἀρχαῖς τὸ τέλος. ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ μεγάλας πράξεις οὗτος ὁ βασιλεὺς κατειργάσατο, καὶ διὰ τὴν ἰδίαν σύνεσίν τε καὶ ἀνδρείαν ὑπερεβάλετο τῷ μεγέθει τῶν ἔργων πάντας τοὺς ἐξ αἰῶνος τῇ μνήμῃ παραδεδομένους βασιλεῖς. ἐν ἔτεσι γὰρ δώδεκα καταστρεψάμενος τῆς μὲν Εὐρώπης οὐκ ὀλίγα, τὴν δὲ Ἀσίαν σχεδὸν ἅπασαν, εἰκότως περιβόητον ἔσχε τὴν δόξαν, καὶ τοῖς παλαιοῖς ἥρωσι καὶ ἡμιθέοις ἰσάζουσαν. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐν τῷ προοιμίῳ προλαμβάνειν τι τῶν κατωρθωμένων τούτῳ τῷ βασιλεῖ. αὗται γὰρ αἱ κατὰ μέρος πράξεις ἱκανῶς μηνύσουσι τὸ μέγεθος τῆς δόξης αὐτοῦ. Ἀλέξανδρος οὖν γεγονὼς κατὰ πατέρα μὲν ἀφ᾽ Ἡρακλέους, κατὰ δὲ μητέρα, τῶν Αἰακιδῶν, οἰκείαν ἔσχε τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς τῶν προγόνων εὐδοξίας. ἡμεῖς δὲ τοὺς ἁρμόττοντας τῇ γραφῇ χρόνους παραθέντες, ἐπὶ τὰς οἰκείας τῆς ὑποκειμένης ἱστορίας πράξεις τρεψόμεθα.

Olymp. CXI, 2. Alexander, ultus caedem patris, et procurato eius funere, regni negotia suscipit. Humanus in obvium quemque, civium et externorum, praesertim Graecorum, amorem consequitur. Vnum Attalum, regno insidiantem, Hecataei opera usus, comprehendere et tollere iubet.

2. Ἐπ᾽ ἄρχοντος γὰρ Ἀθήνησιν Εὐαινέτου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Φούριον καὶ Γάϊον Μαίνιον. ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀλέξανδρος διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν, πρῶτον μὲν τοὺς φονεῖς τοῦ πατρὸς τῆς ἁρμοζούσης τιμωρίας ἠξίωσε· μετὰ δὲ

ταῦτα τῆς ταφῆς τοῦ γονέως τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν ποιησάμενος, κατέστησε τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν πολὺ κάλλιον ἢ πάντες προσεδόκησαν. νέος γὰρ ὢν παντελῶς, καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν ὑπό τινων καταφρονούμενος, πρῶτον μὲν τὰ πλήθη οἰκείοις λόγοις παρεστήσατο πρὸς εὔνοιαν. ἔφη γὰρ ὄνομα μόνον διηλλάχθαι βασιλέως, τὰς δὲ πράξεις χειρισθήσεσθαι μηδὲν καταδεέστερον τῆς ἐπὶ τοῦ πατρὸς γενομένης οἰκονομίας. ἔπειτα ταῖς πρεσβείαις χρηματίσας φιλανθρώπως, παρεκάλεσε τοὺς Ἕλληνας τηρεῖν τὴν πρὸς αὐτὸν πατροπαράδοτον εὔνοιαν. τῶν δὲ στρατιωτῶν πυκνὰς ποιησάμενος ἐξοπλισίας, μελέτας τε καὶ γυμνασίας πολεμικάς, εὐπειθῆ κατεσκεύασε τὴν δύναμιν. ἔχων δὲ τῆς βασιλείας ἔφεδρον Ἄτταλον τὸν ἀδελφὸν Κλεοπάτρας τῆς ἐπιγαμηθείσης ὑπὸ Φιλίππου, τοῦτον ἔκρινεν ἐκ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι. καὶ γὰρ ἐτύγχανε παιδίον ἐκ τῆς Κλεοπάτρας γεγονὸς τῷ Φιλίππῳ, τῆς τελευτῆς τοῦ βασιλέως ὀλίγαις πρότερον ἡμέραις. ὁ δ᾽ Ἄτταλος προαπεσταλμένος ἦν εἰς τὴν Ἀσίαν στρατηγὸς τῶν δυνάμεων μετὰ Παρμενίωνος. εὐεργετικὸς δὲ ὤν, καὶ ταῖς ὁμιλίαις ἐκθεραπεύων τοὺς στρατιώτας, μεγάλης ἐτύγχανε ἀποδοχῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. εὐλόγως οὖν τοῦτον εὐλαβεῖτο, μήποτε τῆς ἀρχῆς ἀντιποιήσηται, συνεργοὺς λαβὼν τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἐναντιουμένους αὐτῷ. διόπερ τῶν φίλων προχειρισάμενος Ἑκαταῖον, ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ τῶν ἱκανῶν στρατιωτῶν, δοὺς ἐντολὰς μάλιστα μὲν ἀγαγεῖν ζῶντα τὸν Ἄτταλον, ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ δύνηται κατεργάσασθαι, δολο-

φονεῦσαι τὸν ἄνδρα τὴν ταχίστην. οὗτος μὲν οὖν διαβὰς εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ συμμίξας τοῖς περὶ τὸν Παρμενίωνα καὶ Ἄτταλον, ἐπετήρει τὸν καιρὸν τῆς προκεχειρισμένης πράξεως.

Athenienses tamen cum Attalo consilia conferunt de vindicanda libertate: ceteri etiam Graeci aliaeque gentes defectionem moliuntur. Sed Alexandri prudentia in rebus difficillimis eminet.

3. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, πυθόμενος πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων μετεώρους εἶναι πρὸς καινοτομίαν, εἰς πολλὴν ἀγωνίαν ἐνέπιπτεν. Ἀθηναῖοι μὲν γάρ, Δημοσθένους δημαγωγοῦντος κατὰ τῶν Μακεδόνων, τήν τε Φιλίππου τελευτὴν ἀσμένως ἤκουσαν, καὶ τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἐξεχώρουν τοῖς Μακεδόσι. διαπρεσβευσάμενοι δὲ πρὸς Ἄτταλον, ἐν ἀποῤῥήτοις συνετίθεντο κοινοπραγίαν, καὶ πολλὰς τῶν πόλεων προετρέποντο τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι· Αἰτωλοὶ δὲ κατάγειν τοὺς ἐξ Ἀκαρνανίας φυγάδας ἐψηφίσαντο, διὰ Φίλιππον πεῖραν εἰληφότας τῆς φυγῆς· Ἀμβρακιῶται δέ, πεισθέντες Ἀριστάρχῳ, τὴν μὲν ὑπὸ Φιλίππου κατασταθεῖσαν φρουρὰν ἐξέβαλον, τὴν δὲ πόλιν ἐποίησαν δημοκρατεῖσθαι· ὁμοίως δὲ τούτοις Θηβαῖοι τὴν μὲν ἐν τῇ Καδμείᾳ φρουρὰν ἐκβαλεῖν ἐψηφίσαντο, τῷ δὲ Ἀλεξάνδρῳ μὴ συγχωρεῖν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν· Ἀρκάδες δὲ οὔτε Φιλίππῳ συνεχώρησαν τὴν ἡγεμονίαν μόνοι τῶν Ἑλλήνων, οὔτ᾽ Ἀλεξάνδρῳ προσέσχον· τῶν δ᾽ ἄλλων Πελοποννησίων Ἀργεῖοι μὲν καὶ Ἠλεῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καί τινες ἕτεροι πρὸς τὴν αὐτονομίαν ὥρμησαν· τῶν δὲ ὑπεροικούντων τὴν Μακεδονίαν ἐθνῶν οὐκ ὀλίγα πρὸς ἀπόστασιν ὥρμα, καὶ πολλὴ ταραχὴ

κατεῖχε τοὺς τῇδε κατοικοῦντας βαρβάρους. ἀλλ' ὅμως τηλικούτων πραγμάτων καὶ τοσούτων φόβων κατεχόντων τὴν βασιλείαν, Ἀλέξανδρος, νέος ὢν παντελῶς, ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν δυσχερῆ παραδόξως καὶ συντόμως κατεστήσατο. οὓς μὲν γὰρ πειθοῖ διὰ τῆς ὁμιλίας προσηγάγετο, οὓς δὲ φόβῳ διορθώσατο· τινὰς δὲ βίᾳ χειρωσάμενος, ὑπηκόους ἐποιήσατο.

Thessalos et Amphictyonum senatum comitate, Athenienses vi et terrore, quamvis adversante Demosthene, Persarum pecuniis conducto, permovit, ut ipsum Graeciae imperatorem crearent, et bellum contra Persas decernerent.

4. Πρώτους δὲ Θετταλοὺς ὑπομνήσας τῆς ἀρχαίας ἀφ' Ἡρακλέους συγγενείας, καὶ λόγοις φιλανθρώποις, ἔτι δὲ μεγάλαις ἐπαγγελίαις μετεωρίσας, ἔπεισε τὴν πατροπαράδοτον ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος αὐτῷ συγχωρῆσαι, κοινῷ τῆς Θετταλίας δόγματι. μετὰ δὲ τούτους, τοὺς συνορίζοντας τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν ὁμοίαν εὔνοιαν προσαγαγόμενος, παρῆλθεν εἰς Πύλας, καὶ τὸ τῶν Ἀμφικτυόνων συνέδριον συναγαγὼν, ἔπεισε κοινῷ δόγματι δοθῆναι τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν. τοῖς δ' Ἀμβρακιώταις διαπρεσβευόμενος, καὶ φιλανθρώπως ὁμιλήσας, ἔπεισεν αὐτοὺς βραχὺ προειληφέναι τὴν μέλλουσαν ὑπ' αὐτοῦ δίδοσθαι μετὰ προθυμίας αὐτονομίαν. πρὸς δὲ τὴν κατάπληξιν τῶν ἀπειθούντων ἦγε τὴν δύναμιν τῶν Μακεδόνων κεκοσμημένην καταπληκτικῶς. ὀξείαις δὲ ταῖς ὁδοιπορίαις χρησάμενος, ἧκεν εἰς τὴν Βοιωτίαν, καὶ πλησίον τῆς Καδμείας καταστρατοπεδεύσας, ἐπέστησε τὸν φόβον τῇ πόλει τῶν Θηβαίων. καθ' ὃν δὴ χρόνον Ἀθηναῖοι, πυθόμενοι τὴν εἰς

Βοιωτίαν πάροδον τοῦ βασιλέως, τῆς προϋπαρχούσης καταφρονήσεως ἀπέστησαν. ἡ γὰρ ὀξύτης τοῦ νεανίσκου καὶ ἡ διὰ τῶν πράξεων ἐνέργεια τοὺς ἀλλοτριοφρονοῦντας μεγάλως ἐξέπληττε. διόπερ Ἀθηναῖοι τὰ μὲν ἀπὸ τῆς χώρας ἐψηφίσαντο κατακομίζειν, τῶν δὲ τειχῶν τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι. πρὸς δὲ τὸν Ἀλέξανδρον πρέσβεις ἐξαπέστειλαν, ἀξιοῦντες συγγνώμην ἔχειν, εἰ τὴν ἡγεμονίαν μὴ ταχέως συγχωροῦσιν. ἐν δὲ τοῖς πρέσβεσι καὶ Δημοσθένης ἐκπεμφθεὶς, οὐ συνῆλθε μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος ἀνέκαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας· εἴτε διὰ τὰ πεπολιτευμένα κατὰ Μακεδόνων φοβηθεὶς, εἴτε βουλόμενος τῷ βασιλεῖ τῶν Περσῶν ἄμεμπτον αὑτὸν διαφυλάττειν. πολλὰ γὰρ χρήματά φασιν αὐτὸν εἰληφέναι παρὰ Περσῶν, ἵνα πολιτεύηται κατὰ Μακεδόνων· περὶ ὧν καὶ τὸν Αἰσχίνην φασὶν, ὀνειδίζοντα τῷ Δημοσθένει κατά τινα λόγον τὴν δωροδοκίαν, εἰπεῖν, „Νῦν μέντοι τὴν δαπάνην ἐπικέκλυκεν αὐτοῦ τὸ βα„σιλικὸν χρυσίον. ἔσται δὲ οὐδὲ τοῦτο ἱκανόν. οὐδεὶς „γὰρ πώποτε πλοῦτος τρόπου πονηροῦ περιεγένετο.„ ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, τοῖς πρέσβεσι τῶν Ἀθηναίων φιλανθρώπους ἀποκρίσεις δοὺς, ἀπέλυσε τοῦ πολλοῦ φόβου τὸν δῆμον. τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου παραγγείλαντος εἰς Κόρινθον ἀπαντᾶν τάς τε πρεσβείας καὶ τοὺς συνέδρους, ἐπειδὴ συνῆλθον οἱ συνεδρεύειν εἰωθότες, διαλεχθεὶς ὁ βασιλεὺς καὶ λόγοις ἐπιεικέσι χρησάμενος, ἔπεισε τοὺς Ἕλληνας ψηφίσασθαι στρατηγὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὸν Ἀλέξανδρον,

καὶ συστρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας ὑπὲρ ὧν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξήμαρτον. τυχὼν δὲ ταύτης τῆς τιμῆς ὁ βασιλεὺς ἐπανῆλθε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Μακεδονίαν.

Attalo in Asia interemto exercitus in fidem rediit. Belli Persici historia incipit. Regum Persiae historia ab Ocho repetita. Exstincta regia stirpe Darius (Codomanus) rex creatus.

5. Ἡμεῖς δ᾽ ἐπεὶ τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα διήλθομεν, μεταβιβάσομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πράξεις. μετὰ γὰρ τὴν Φιλίππου τελευτὴν, Ἄτταλος τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρει νεωτερίζειν, καὶ πρὸς Ἀθηναίους συνετίθετο κοινοπραγίαν κατ᾽ Ἀλεξάνδρου, ὕστερον δὲ μετανοήσας, τὴν μὲν ἀποδοθεῖσαν αὐτῷ παρὰ Δημοσθένους ἐπιστολὴν τηρήσας, ἀπέστειλε πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ λόγοις φιλανθρώποις ἐπειρᾶτο τὰς καθ᾽ ἑαυτοῦ διαβολὰς ἀποτρίβεσθαι· τοῦ δ᾽ Ἑκαταίου κατὰ τὰς τοῦ βασιλέως ἐντολὰς δολοφονήσαντος τὸν Ἄτταλον, ἡ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν τῶν Μακεδόνων δύναμις ἐπαύσατο τοῦ μετεωρίζεσθαι πρὸς ἀπόστασιν, τοῦ μὲν Ἀττάλου πεφονευμένου, τοῦ δὲ Παρμενίωνος οἰκειότατα διακειμένου πρὸς Ἀλέξανδρον. περὶ δὲ τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας μέλλοντας ἡμᾶς ἀναγράφειν ἀναγκαῖόν ἐστι βραχὺ τοῖς χρόνοις προαναλαβεῖν τὴν ἱστορίαν. Φιλίππου γὰρ ἔτι βασιλεύοντος, ἦρχε τῶν Περσῶν Ὦχος, καὶ προσεφέρετο τοῖς ὑποτεταγμένοις ὠμῶς καὶ βιαίως. μισουμένου δ᾽ αὐτοῦ διὰ τὴν χαλεπότητα τῶν τρόπων, Βαγώας ὁ χιλίαρχος, εὐνοῦχος μὲν ὢν τὴν ἕξιν, πονηρὸς δὲ καὶ πολεμικὸς τὴν φύσιν, ἀνεῖλε φαρμάκῳ τὸν Ὦχον διά τινος ἰατροῦ, τὸν δὲ νεώτατον τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως Ἀρσὴν εἰσήγαγεν

εἰς τὴν βασιλείαν. ἀνεῖλε δὲ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ βασιλέως, ὄντας νέους παντελῶς, ὅπως μονωθεὶς ὁ νεανίσκος μᾶλλον ὑπήκοος αὐτῷ γένηται. τοῦ δὲ μειρακίου ταῖς γενομέναις παρανομίαις προσκόπτοντος, καὶ φανεροῦ καθεστῶτος ὅτι τιμωρήσεται τὸν αὐθέντην τῶν ἀνομημάτων, φθάσας αὐτοῦ τὰς ἐπιβουλὰς ὁ Βαγώας, ἀνεῖλε τὸν Ἀρσὴν μετὰ τῶν τέκνων, τρίτον ἔτος ἤδη βασιλεύοντα. ἐρήμου δ' ὄντος τοῦ βασιλέως οἴκου, καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ κατὰ γένος διαδεξομένου τὴν ἀρχὴν, προχειρισάμενος ἕνα τῶν φίλων Δαρεῖον ὄνομα, τούτῳ συγκατεσκεύασε τὴν βασιλείαν. οὗτος δ' ἦν υἱὸς μὲν Ἀρσάνου τοῦ Ὀστάνου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἀρταξέρξου τοῦ Περσῶν βασιλεύσαντος. ἴδιον δέ τι συνέβη περὶ τὸν Βαγώαν γενέσθαι, καὶ μνήμης ἄξιον. χρώμενος γὰρ τῇ συνήθει μιαιφονίᾳ, τὸν Δαρεῖον ἐπεβάλετο διὰ φαρμακείας ἀνελεῖν. μηνυθείσης δὲ τῆς ἐπιβουλῆς, ὁ βασιλεὺς ὡς ἐπί τινι φιλανθρωπίᾳ προσκαλεσάμενος τὸν Βαγώαν, καὶ δοὺς τὸ ποτήριον, ἠνάγκασε πιεῖν τὸ φάρμακον.

Clarus erat Darius virtutis specimine, in bello contra Cadusios edito.

6. Ἠξιώθη δὲ τῆς βασιλείας Δαρεῖος, δοκῶν πολὺ προέχειν ἀνδρείᾳ Περσῶν. Ἀρταξέρξου γάρ ποτε τοῦ βασιλέως πολεμοῦντος πρὸς Καδουσίους, καί τινος τῶν Καδουσίων ἐπ' ἀλκῇ καὶ ἀνδρείᾳ διαβεβοημένου, καὶ προκαλεσαμένου τὸν βουλόμενον Περσῶν μονομαχῆσαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐτόλμησεν ὑπακοῦσαι, μόνος δὲ Δαρεῖος, ὑποστὰς τὸν κίνδυ-

νον, τὸν προκαλεσάμενον ἀπέκτεινε· καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ βασιλέως μεγάλαις ἐτιμήθη δωρεαῖς, παρὰ δὲ τοῖς Πέρσαις τὸ πρωτεῖον τῆς ἀνδρείας ἀπηνέγκατο. διὰ ταύτην δὴ τὴν ἀνδραγαθίαν ἄξιος τῆς βασιλείας νομισθεὶς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν, περὶ τούτους τοὺς χρόνους, ἐν οἷς, Φιλίππου τελευτήσαντος, διεδέξατο τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος. τοιοῦτον δ' ἄνδρα τῆς τύχης παραδούσης ἀντίπαλον τῇ κατ' Ἀλέξανδρον ἀρετῇ, συνέβη πολλοὺς καὶ μεγάλους ἀγῶνας συστῆναι περὶ τοῦ πρωτείου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων αἱ κατὰ μέρος πράξεις ἕκαστα δηλώσουσιν. ἡμεῖς δ' ἐπὶ τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας τρεψόμεθα.

Darius, iam olim a Philippo ad bellum provocatus, expedit copias in Alexandrum, quem primo contemserat. Ante omnia Memnonem mittit cum agmine ad occupandam Cyzicum. Iter supra montem Idam, cuius natura et memorabilia obiter describuntur. Vrbs servata, sed ager vastatus. Parmenio Grynium vi capit, Callas in Troade contra Persas pugnat.

7. Δαρεῖος γὰρ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, πρὸ μὲν τῆς Φιλίππου τελευτῆς ἐφιλοτιμεῖτο τὸν μέλλοντα πόλεμον εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀποστρέψαι· ἐκείνου δὲ τελευτήσαντος, ἀπελύθη τῆς ἀγωνίας, καταφρονήσας τῆς Ἀλεξάνδρου νεότητος. ἐπεὶ δ' ἡ τῶν πράξεων ἐνέργεια καὶ ὀξύτης ἐποίησε μὲν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν πᾶσαν ἀναλαβεῖν, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ νεανίσκου γενέσθαι περιβόητον, τότε δὴ νουθετηθεὶς τοῖς ἔργοις ὁ Δαρεῖος ἐπιμέλειαν μεγάλην ἐποιεῖτο τῶν δυνάμεων, τριήρεις τε πολλὰς κατασκευαζόμενος, καὶ πολλὰς δυνάμεις ἀξιολόγους συνιστάμενος, ἡγεμόνας τε τοὺς ἀρίστους προκρίνων, ἐν οἷς ὑπῆρχε καὶ Μέμνων ὁ Ῥόδιος, διαφέρων ἀνδρείᾳ

καὶ συνέσει στρατηγικῇ. τούτῳ δὲ δοὺς ὁ βασιλεὺς μισθοφόρους πεντακισχιλίους, προσέταξε παρελθεῖν ἐπὶ πόλιν Κύζικον, καὶ πειρᾶσθαι ταύτην χειρώσασθαι. οὗτος μὲν οὖν μετὰ τοσούτων στρατιωτῶν προῆγε διὰ τῆς Ἴδης. τὸ δ᾽ ὄρος τοῦτο μυθολογοῦσί τινες τυχεῖν ταύτης τῆς προσηγορίας ἀπὸ τῆς Μελισσέως Ἴδης. μέγιστον δὲ ὑπάρχον τῶν κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον, ἔχει κατὰ τὸ μέσον ἄντρον θεοπρεπές, ἐν ᾧ φασι κριθῆναι τὰς θεὰς ὑπ᾽ Ἀλεξάνδρου. γενέσθαι δ᾽ ἐν τούτῳ λέγεται καὶ τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους, οὓς σίδηρον ἐργάσασθαι πρώτους, μαθόντας τὴν ἐργασίαν παρὰ τῆς τῶν θεῶν μητρός. ἴδιον δέ τι καὶ παράδοξον συμβαίνει γίνεσθαι περὶ τοῦτο τὸ ὄρος. κατὰ γὰρ τὴν τοῦ κυνὸς ἐπιτολὴν ἐπ᾽ ἄκρας τῆς κορυφῆς, διὰ τὴν νηνεμίαν τοῦ περιέχοντος ἀέρος, ὑπερπετῆ γίνεσθαι τὴν ἄκραν τῆς τῶν ἀνέμων πνοῆς. ὁρᾶσθαι δὲ τὸν ἥλιον ἔτι τῆς νυκτὸς οὔσης ἀνατέλλοντα τὰς ἀκτῖνας, οὐκ ἐν κυκλοτερεῖ σχήματι τετραμμένον, ἀλλὰ τὴν φλόγα κατὰ πολλοὺς τόπους ἔχοντα διεσπαρμένην, ὥστε δοκεῖν πυρὰ πλείω θιγγάνειν τοῦ τῆς γῆς ὁρίζοντος. μετ᾽ ὀλίγον δὲ συνάγεται ταῦτα πρὸς ἓν μέγεθος, ἕως ἂν γένηται τρίπλεθρον διάστημα· καὶ τότε, ἤδη τῆς ἡμέρας ἐπιλαβούσης, τὸ φαινόμενον τοῦ ἡλίου μέγεθος πληρωθὲν τὴν τῆς ἡμέρας διάθεσιν κατασκευάζει. ὁ δ᾽ οὖν Μέμνων διελθὼν τὴν ὀρεινὴν ἄφνω τῇ πόλει τῶν Κυζικηνῶν προσέπεσε, καὶ παρ᾽ ὀλίγον αὐτῆς ἐκυρίευσεν. ἀποπεσὼν δὲ τῆς ἐπιβολῆς, τὴν χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ πολλῶν λαφύρων ἐκυρίευσεν

ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Παρμενίων Γρύνιον μὲν πόλιν ἑλὼν κατὰ κράτος, ἐξηνδραποδίσατο· Πιτάνην δὲ πολιορκοῦντος αὐτοῦ, Μέμνων ἐπιφανεὶς, καὶ καταπληξάμενος τοὺς Μακεδόνας, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. μετὰ δὲ ταῦτα Κάλλας μὲν ἔχων Μακεδόνας καὶ μισθοφόρους στρατιώτας, ἐν τῇ Τρωάδι συνῆψε μάχην πρὸς τοὺς Πέρσας, ὄντας πολλαπλασίους, καὶ λειφθεὶς ἀπεχώρησεν εἰς τὸ Ῥοίτιον. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν.

Interea Alexander in Thracia, Poeonia, Illyride gentes, quae defecerant, domat: tum Thebas obsidet, imperio eius adversantes.

8. Ἀλέξανδρος δὲ, τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα ταραχὰς καταπαύσας, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Θρᾴκην, καὶ πολλὰ μὲν ἔθνη Θρᾴκια ταραττόμενα καταπληξάμενος, ὑποταγῆναι κατηνάγκασεν. ἐπῆλθε δὲ καὶ τὴν Παιονίαν καὶ τὴν Ἰλλυρίδα, καὶ τὰς ὁμόρους ταύταις χώρας, καὶ πολλοὺς τῶν κατοικούντων Βαρβάρων ἀφεστηκότας χειρωσάμενος, ὑπηκόους πάντας τοὺς πλησιοχώρους Βαρβάρους ἐποιήσατο. περὶ ταῦτα δ' ὄντος αὐτοῦ, παρῆσάν τινες ἀπαγγέλλοντες πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων νεωτερίζειν, καὶ πολλὰς τῆς Ἑλλάδος πόλεις πρὸς ἀπόστασιν ὡρμηκέναι, μάλιστα δὲ Θηβαίους. ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς παροξυνθεὶς, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, σπεύδων τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα παῦσαι ταραχάς. Θηβαίων δὲ τὴν ἐν τῇ Καδμείᾳ φρουρὰν ἐκβάλλειν φιλοτιμουμένων, καὶ πολιορκούντων τὴν ἄκραν, ἧκεν ὁ βασιλεὺς ἄφνω πρὸς τὴν πόλιν, καὶ κατεστρατοπέδευσε πλησίον τῶν Θηβῶν μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως. οἱ δὲ

Θηβαῖοι πρὸ μὲν τῆς τοῦ βασιλέως παρουσίας, τὴν Καδμείαν τάφροις βαθείαις καὶ σταυρώμασι πυκνοῖς περιέβαλον, ὥστε μήτε βοήθειαν αὐτοῖς δύνασθαι μήτ' ἀγορὰν εἰσπέμψαι. πρὸς δὲ Ἀρκάδας καὶ Ἀργείους, ἔτι δὲ Ἠλείους πρεσβεύσαντες, ἠξίουν βοηθεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς Ἀθηναίους περὶ συμμαχίας ἐπρέσβευον, καὶ παρὰ Δημοσθένους ὅπλων πλῆθος ἐν δωρεᾷ λαβόντες, τοὺς ἀνόπλους καθώπλιζον. τῶν δ' ἐπὶ τὴν βοήθειαν παρακεκλημένων, οἱ μὲν ἐν Πελοποννήσῳ στρατιώτας ἐξέπεμψαν ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν, καὶ διατρίβοντες ἐκαραδόκουν, προσδοκίμου τοῦ βασιλέως ὄντος. Ἀθηναῖοι δ' ἐψηφίσαντο μὲν βοηθεῖν τοῖς Θηβαίοις, πεισθέντες ὑπὸ Δημοσθένους, οὐ μέντοιγε τὴν δύναμιν ἐξέπεμψαν, καραδοκοῦντες τὴν ῥοπὴν τοῦ πολέμου. ὁ δὲ τῆς ἐν τῇ Καδμείᾳ φρουρᾶς ἡγούμενος Φιλώτας, ὁρῶν τοὺς Θηβαίους μεγάλας παρασκευὰς ποιουμένους πρὸς τὴν πολιορκίαν, καὶ τὰ τείχη φιλοτιμότερον κατεσκεύασε, καὶ βελῶν παντοδαπῶν πλῆθος ἡτοιμάσατο.

Thebani obstinati oblatas a rege pacis conditiones respuunt et ultima experiuntur.

9. Ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς ἀνελπίστως ἐκ τῆς Θρᾴκης ἧκε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, αἱ μὲν συμμαχίαι τοῖς Θηβαίοις δισταζομένην εἶχον τὴν παρουσίαν, ἡ δὲ τῶν πολεμίων δύναμις ὁμολογουμένην καὶ φανερὰν ἐποιεῖτο τὴν ὑπεροχήν. τότε δὲ συνεδρεύσαντες οἱ ἡγεμόνες προεβουλεύσαντο περὶ τοῦ πολέμου, καὶ πᾶσιν ἔδοξεν ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας διαγωνίζεσθαι. τοῦ δὲ πλήθους ἐπικυρώσαντος τὴν γνώμην, ἅπαν-

τες μετὰ πολλῆς προθυμίας εἶχον ἑτοίμως διακινδυνεύειν. ὁ δὲ βασιλεὺς τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε, διδοὺς μετανοίας χρόνον εἰς τὸ βουλεύσασθαι, καὶ νομίζων μὴ τολμήσειν μίαν πόλιν πρὸς τηλικαύτην δύναμιν παρατάξασθαι. εἶχε γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν πεζοὺς μὲν πλείους τῶν τρισμυρίων, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους τῶν τρισχιλίων, πάντας δ' ἐνηθληκότας τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις, καὶ συνεστρατευμένους Φιλίππῳ, καὶ σχεδὸν ἐν πάσαις ταῖς μάχαις ἀηττήτους γεγονότας· ὧν δὴ ταῖς ἀρεταῖς καὶ προθυμίαις πεποιθὼς Ἀλέξανδρος ἐπεβάλετο καταλῦσαι τὴν τῶν Περσῶν ἡγεμονίαν. εἰ μὲν οὖν οἱ Θηβαῖοι τοῖς καιροῖς εἴξαντες διεπρεσβεύοντο πρὸς τοὺς Μακεδόνας ὑπὲρ εἰρήνης καὶ συνθέσεως, ἡδέως ἂν ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο τὰς ἐντεύξεις, καὶ πάντα ἂν ἀξιούμενος συνεχώρησεν· (ἐπεθύμει γὰρ, τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα ταραχὰς ἀποτριψάμενος, ἀπερίσπαστον ἔχειν τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμον) νῦν δὲ δόξας ὑπὸ τῶν Θηβαίων καταφρονεῖσθαι, διέγνω τὴν πόλιν ἄρδην ἀνελεῖν, καὶ τῷ φόβῳ τούτῳ τὰς ὁρμὰς τῶν ἀφίστασθαι τολμώντων ἀποτρέψαι. διόπερ τὴν δύναμιν ἑτοίμην κατασκευάσας πρὸς τὸν κίνδυνον ἐκήρυξε, τὸν βουλόμενον Θηβαίων ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν, καὶ μετέχειν τῆς κοινῆς τοῖς Ἕλλησιν εἰρήνης. οἱ δὲ Θηβαῖοι διαφιλοτιμηθέντες ἀντεκήρυξαν ἀπό τινος ὑψηλοῦ πύργου, τὸν βουλόμενον μετὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ Θηβαίων ἐλευθεροῦν τοὺς Ἕλληνας, καὶ καταλύειν τὸν τῆς Ἑλλάδος τύραννον, παρεῖναι πρὸς αὐτούς. ὅθεν Ἀλέξανδρος περιαλγὴς γενό-

μενος, εἰς ὑπερβάλλουσαν ὀργὴν προῆλθε, καὶ πάσῃ τιμωρίᾳ τοὺς Θηβαίους μετελθεῖν ἔκρινεν. οὕτως μὲν οὖν ἀποθηριωθεὶς τὴν ψυχὴν, μηχανάς τε πολιορκητικὰς συνεστήσατο, καὶ τἄλλα πρὸς τὸν κίνδυνον παρεσκευάζετο.

Thebani externo auxilio destituti, prodigiisque multis territi.

10. Οἱ δ' Ἕλληνες, πυθόμενοι τὸ μέγεθος τῶν περὶ τοὺς Θηβαίους κινδύνων, ἐδυσφόρουν ἐπὶ ταῖς προσδοκωμέναις περὶ αὐτῶν συμφοραῖς· οὐ μὴν βοηθεῖν γ' ἐτόλμων τῇ πόλει, διὰ τὸ προπετῶς καὶ ἀβούλως εἰς ὁμολογουμένην ἀπώλειαν ἑαυτὴν δεδωκέναι. οἱ δὲ Θηβαῖοι ταῖς μὲν εὐτολμίαις προθύμως ἀνεδέχοντο τοὺς κινδύνους, φήμαις δέ τισι μάντεων καὶ θεῶν σημείοις ἠποροῦντο. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τῷ τῆς Δήμητρος ἱερῷ λεπτὸν ἀράχνης ὕφασμά τι διαπεπετασμένον ὤφθη, τὸ μὲν μέγεθος ἔχον ἱματίου, κύκλῳ δὲ περιφαῖνον ἶριν τῇ κατ' οὐρανὸν ἐοικυῖαν. περὶ οὗ τὸ μὲν ἐν Δελφοῖς χρηστήριον ἔδωκεν αὐτοῖς τόνδε τὸν χρησμόν·

Σημεῖον τόδε πᾶσι θεοὶ φαίνουσι βροτοῖσι,
Βοιωτοῖς δὲ μάλιστα, καὶ οἳ περιναιετάουσι.

τὸ δὲ πάτριον τῶν Θηβαίων μαντεῖον τοῦτον ἐξήνεγκε τὸν χρησμόν·

Ἱστὸς ὑφαινόμενος ἄλλῳ κακὸν, ἄλλῳ ἄμεινον.

τοῦτο μὲν οὖν τὸ σημεῖον ἐγένετο τρισὶ μησὶν ἀνωτέρω τῆς Ἀλεξάνδρου παρουσίας ἐπὶ τὰς Θήβας. ὑπ' αὐτὴν δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως, οἱ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀνδριάντες ἐφάνησαν ἱδρῶτας ἀφιέντες καὶ μεγάλων μεστοὶ σταλαγμῶν. χωρὶς δὲ τούτων, ἧκον

τινες τοῖς ἄρχουσιν ἀπαγγέλλοντες τὴν ἐν Ὀγχηστῷ λίμνην μυκήματι παραπλήσιον φωνὴν ἀφιέναι· τῇ δὲ Δίρκῃ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος αἱματοειδῆ φρίκην ἐπιτρέχειν. ἕτεροι δὲ ἧκον ἐκ Δελφῶν, μηνύοντες ὅτι ὁ ἀπὸ Φωκέων ναὸς, ὃν ἱδρύσαντο Θηβαῖοι, ᾑματωμένην ἔχων τὴν ὀροφὴν ὁρᾶται. οἱ δ᾽ ἐπὶ τὴν τῶν σημείων διάκρισιν ἀσχολούμενοι, σημαίνειν ἔφασαν τὸ μὲν ὕφασμα, θεῶν ἀπὸ τῆς πόλεως χωρισμόν· τὸ δὲ τῆς ἴριδος χρῶμα, πραγμάτων ποικίλων χειμῶνα· τὸν δὲ τῶν ἀνδριάντων ἱδρῶτα, ὑπερβάλλουσαν κακοπάθειαν· τὸ δὲ ἐν πλείοσι τόποις φαινόμενον αἷμα, φόνον πολὺν κατὰ τὴν πόλιν ἐσόμενον. συνεβούλευον οὖν, τῶν θεῶν φανερῶς σημαινόντων τὴν ἐσομένην τῇ πόλει συμφορὰν, μὴ συγκαταβαίνειν εἰς τὸ διὰ μάχης κρίνειν τὸν πόλεμον, ἑτέραν δὲ διάλυσιν ζητεῖν διὰ λόγων ἀσφαλεστέραν. οὐ μὴν οἱ Θηβαῖοί γε ταῖς ψυχαῖς ἐμαλακύνοντο, τοὐναντίον δὲ τοῖς θυμοῖς προαχθέντες, ἀνεμίμνησκον ἀλλήλους τὴν ἐν Λεύκτροις εὐημερίαν, καὶ τῶν ἄλλων παρατάξεων, ἐν αἷς θαυμαστῶς ταῖς ἰδίαις ἀνδραγαθίαις ἀνελπίστους νίκας περιεποιήσαντο. οἱ μὲν οὖν Θηβαῖοι, τοῖς παραστήμασιν ἀνδρειότερον μᾶλλον ἢ φρονιμώτερον χρησάμενοι, προέπεσον εἰς πάνδημον τῆς πατρίδος ὄλεθρον.

Vrbs oppugnata et defensa acerrime.

11. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐν τρισὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις ἑτοιμασάμενος τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν καὶ τὰς δυνάμεις, διείλετο τὴν στρατείαν εἰς τρία μέρη, καὶ τὸ μὲν τοῖς χαρακώμασι, τοῖς πρὸ τῆς πόλεως κατε-

σκευασμένοις, προσβάλλειν ἔταξε, τὸ δὲ τοῖς Θηβαίοις ἀντιτάττεσθαι, τὸ δὲ τρίτον ἐφεδρεύειν τῷ ποιοῦντι μέρει τῆς δυνάμεως, καὶ διαδέχεσθαι τὴν μάχην. οἱ δὲ Θηβαῖοι τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐντὸς τοῦ χαρακώματος ἔταξαν, τοὺς δ' ἐλευθερωθέντας οἰκέτας καὶ τοὺς φυγάδας καὶ τοὺς μετοίκους τοῖς πρὸς τὰ τείχη βιαζομένοις ἀντέταξαν· αὐτοὶ δὲ τοῖς μετὰ τοῦ βασιλέως Μακεδόσι πολλαπλασίοις οὖσι συνάπτειν μάχην πρὸ τῆς πόλεως ἡτοιμάζοντο. τέκνα δὲ καὶ γυναῖκες συνέτρεχον εἰς τὰ ἱερὰ, καὶ τοὺς θεοὺς ἱκέτευον σῶσαι τὴν πόλιν ἐκ τῶν κινδύνων. ὡς δ' ἤγγισαν οἱ Μακεδόνες καὶ τοῖς τεταγμένοις μέρεσιν ἕκαστοι προσέπεσον, αἱ μὲν σάλπιγγες ἐσήμαινον τὸ πολεμικὸν, αἱ δὲ παρ' ἀμφοτέροις δυνάμεις ἐφ' ἕνα καιρὸν συνηλάλαξαν, καὶ τὰ κοῦφα τῶν βελῶν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔβαλον. ταχὺ δὲ τούτων ἐξαναλωθέντων, καὶ πάντων εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ξίφους μάχην συμπεσόντων, μέγας ἀγὼν συνίστατο. οἱ μὲν γὰρ Μακεδόνες, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ βάρος τῆς φάλαγγος, δυσυπόστατον εἶχον τὴν βίαν· οἱ δὲ Θηβαῖοι, ταῖς τῶν σωμάτων ῥώμαις ὑπερέχοντες, καὶ τοῖς ἐν τοῖς γυμνασίοις συνεχέσιν ἀθλήμασιν, ἔτι δὲ τῷ παραστήματι τῆς ψυχῆς πλεονεκτοῦντες, ἐνεκαρτέρουν τοῖς δεινοῖς. διὸ καὶ παρ' ἀμφοτέροις πολλοὶ μὲν κατετιτρώσκοντο, οὐκ ὀλίγοι δ' ἔπιπτον, ἐναντίας λαμβάνοντες πληγάς. ὁμοῦ δ' ἦν κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἀγῶσι συμπλοκὰς μυγμὸς καὶ βοὴ καὶ παρακελευσμὸς, παρὰ μὲν τοῖς Μακεδόσι, μὴ καταισχῦναι τὰς προγεγενημένας ἀνδραγαθίας· παρὰ δὲ τοῖς Θηβαίοις, μὴ

περιϊδεῖν τέκνα καὶ γονεῖς ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεύοντας, καὶ τὴν πατρίδα πανοίκιον ὑπὸ τοὺς Μακεδόνων θυμοὺς ὑποπεσοῦσαν, μνησθῆναι δὲ τῆς ἐν Λεύκτροις καὶ ἐν Μαντινείᾳ μάχης, καὶ τῶν παρὰ πᾶσι περιβοήτων ἀνδραγαθημάτων. ἐπὶ πολὺν μὲν οὖν χρόνον ἰσόῤῥοπος ἦν ἡ μάχη, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς τῶν ἀγωνιζομένων ἀνδρείας.

Advocatis denique iis, quos in subsidiis collocaverat, Alexander Thebas vi capit.

12. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος ὁρῶν τοὺς μὲν Θηβαίους ἑτοίμως ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιζομένους, τοὺς δὲ Μακεδόνας κάμνοντας τῇ μάχῃ, προσέταξε τοὺς ἐπὶ τῆς ἐφεδρείας τεταγμένους διαδέξασθαι τὸν ἀγῶνα. οἱ μὲν οὖν Μακεδόνες, ἄφνω προσπεσόντες τοῖς Θηβαίοις κατακόποις, βαρεῖς ἐπέκειντο τοῖς πολεμίοις, καὶ πολλοὺς ἀνῄρουν· οὐ μὴν οἱ Θηβαῖοι τῆς νίκης ἐξεχώρουν, τοὐναντίον δὲ τῇ φιλοτιμίᾳ προαχθέντες πάντων τῶν δεινῶν κατεφρόνουν. ἐπὶ τοσοῦτο δὲ ταῖς ἀνδραγαθίαις προέβησαν, ὥστε βοᾷν ὅτι Μακεδόνες ὁμολογοῦσιν ἥττους εἶναι Θηβαίων· καὶ τῶν ἄλλων πάντων εἰωθότων ἐν ταῖς διαδοχαῖς τῶν πολεμίων δεδιέναι τοὺς ἀκεραίους τῶν ἐφεδρευόντων, οὗτοι μόνοι τότε θρασύτεροι πρὸς τοὺς κινδύνους ὑπῆρξαν, ὅθ' οἱ πολέμιοι διαδοχὴν ἐξέπεμψαν τοῖς καταπονουμένοις ὑπὸ τῆς κακοπαθείας. ἀνυπερβλήτου δὲ τῆς φιλοτιμίας γινομένης, ὁ βασιλεὺς, κατανοήσας τινὰ πυλίδα καταλελειμμένην ὑπὸ τῶν φυλάκων, ἐξαπέστειλε Περδίκκαν μετὰ στρατιωτῶν ἱκανῶν καταλαβέσθαι

ταύτην, καὶ παρεισπεσεῖν εἰς τὴν πόλιν. τούτου δὲ ταχὺ τὸ προσταχθὲν ποιήσαντος, οἱ μὲν Μακεδόνες διὰ τῆς πυλίδος παρεισέπεσον εἰς τὴν πόλιν, οἱ δὲ Θηβαῖοι, καταπεπονηκότες μὲν τὴν πρώτην φάλαγγα τῶν Μακεδόνων, ἀντιταχθέντες δ' εὐρώστως τῇ δευτέρᾳ, εὐέλπιδες ἦσαν περὶ τῆς νίκης· ὡς δὲ κατενόησαν μέρος τῆς πόλεως κατειλημμένον, εὐθὺς ἀνεχώρησαν ἐντὸς τῶν τειχῶν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, οἱ μὲν τῶν Θηβαίων ἱππεῖς ὁμοίως τοῖς πεζοῖς συνέτρεχον εἰς τὴν πόλιν, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν ἰδίων συμπατοῦντες διέφθειρον, αὐτοὶ δὲ τεταραγμένως εἰσίππευον εἰς τὴν πόλιν, ἐν δὲ ταῖς διεξόδοις καὶ τάφροις τοῖς οἰκείοις ὅπλοις περιπίπτοντες ἐτελεύτων. οἱ δὲ τὴν Καδμείαν φρουροῦντες, ἐκχυθέντες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως, ἀπήντων τοῖς Θηβαίοις, καὶ τεταραγμένοις ἐπιπεσόντες, πολὺν ἐποίουν φόνον.

Victorum animus invictus, pulcherrime depingitur. Caedes atrocissima.

13. Τῆς δὲ πόλεως τοῦτον τὸν τρόπον καταλαμβανομένης, πολλαὶ καὶ ποικίλαι περιστάσεις ἐντὸς τῶν τειχῶν ἐγίνοντο. οἱ μὲν γὰρ Μακεδόνες, διὰ τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ κηρύγματος, πικρότερον ἢ πολεμικώτερον προσεφέροντο τοῖς Θηβαίοις, καὶ μετὰ πολλῆς ἀπειλῆς ἐπιφερόμενοι τοῖς ἠτυχηκόσιν, ἀφειδῶς ἀνῄρουν πάντας τοὺς περιτυγχάνοντας. οἱ δὲ Θηβαῖοι, τὸ φιλελεύθερον τῆς ψυχῆς διαφυλάττοντες, τοσοῦτον ἀπεῖχον τοῦ φιλοζωεῖν, ὥστ' ἐν ταῖς ἀπαντήσεσι συμπλέκεσθαι, καὶ τὰς παρὰ τῶν πολε-

μίων ἐπισπᾶσθαι πληγάς. ἑαλωκυίας γὰρ τῆς πόλεως, οὐδεὶς Θηβαίων ἑωράθη δεηθεὶς τῶν Μακεδόνων φείσασθαι τοῦ ζῆν, οὐδὲ προσέπιπτον τοῖς τῶν κρατούντων γόνασιν ἀγεννῶς· ἀλλ' οὔτε τὸ τῆς ἀρετῆς πάθος ἠλεεῖτο παρα τοῖς πολεμίοις, οὔτε τὸ τῆς ἡμέρας μῆκος ἤρκει πρὸς τὴν ὠμότητα τῆς τιμωρίας· πᾶσα δὲ ἡ πόλις ἐξεφορεῖτο, παίδων ὁμοῦ καὶ παρθένων ἑλκομένων, καὶ τὸ τῆς τεκούσης οἰκτρὸν ἐπιβοωμένων ὄνομα. καθόλων δὲ τῶν οἴκων σὺν ὅλαις ταῖς συγγενείαις ἁρπαζομένων, πάνδημος ὑπῆρχε τῆς πόλεως ἀνδραποδισμός. τῶν δὲ ὑπολελειμμένων Θηβαίων οἱ μὲν κατατετρωμένοι τὰ σώματα καὶ λειποψυχοῦντες συνεπλέκοντο τοῖς πολεμίοις, συναποθνήσκοντες τῇ τῶν ἐχθρῶν ἀπωλείᾳ· οἱ δὲ κλάσματι δόρατος ἐρειδόμενοι, συνήντων τοῖς ἐπιφερομένοις, καὶ διαγωνιζόμενοι τὸν ὕστατον ἀγῶνα, προετίμων τὴν ἐλευθερίαν τῆς σωτηρίας. πολλοῦ δὲ φόνου γενομένου, καὶ τῆς πόλεως κατὰ πάντα τόπον νεκρῶν πληρουμένης, οὐκ ἦν ὅστις ἰδὼν οὐκ ἂν ἠλέησε τὰς τύχας τῶν ἀκληρούντων. καὶ γὰρ τῶν Ἑλλήνων Θεσπιεῖς καὶ Πλαταιεῖς, ἔτι δ' Ὀρχομένιοι καί τινες ἄλλοι τῶν ἀλλοτρίως διακειμένων πρὸς τοὺς Θηβαίους, συστρατευόμενοι τῷ βασιλεῖ, συνέπεσον εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐν τοῖς τῶν ἠτυχηκότων ἀκληρήμασιν ἐναπεδείκνυντο. διὸ καὶ πάθη πολλὰ καὶ δεινὰ κατὰ τὴν πόλιν ὁρᾶν ἦν γινόμενα. Ἕλληνες γὰρ ὑφ' Ἑλλήνων ἀνηλεῶς ἀνῃροῦντο, καὶ συγγενεῖς ὑπὸ τῶν κατὰ γένος προσηκόντων ἐφονεύοντο, μηδεμίαν ἐντροπὴν τῆς

ὁμοφώνου διαλέκτου παρεχομένης. τέλος δὲ τῆς νυκτὸς ἐπικαταλαβούσης, αἱ μὲν οἰκίαι διηρπάγησαν· τέκνα δὲ καὶ γυναῖκες καὶ οἱ γεγηρακότες εἰς τὰ ἱερὰ καταπεφευγότες, μετὰ τῆς ἐσχάτης ὕβρεως ἀπήγοντο.

Caesorum captorumque numerus. E communi Graecorum consilio urbs funditus excisa, captivi autem in servitutem venditi sunt.

14. Τῶν δὲ Θηβαίων ἀνῃρέθησαν μὲν ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχιλίους, αἰχμάλωτα δὲ σώματα συνήχθη πλείω τῶν τρισμυρίων· χρημάτων δὲ ἄπληστον πλῆθος διεφορήθη. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν τελευτήσαντας τῶν Μακεδόνων ἔθαψε, πλείους ὄντας τῶν πεντακοσίων. τοὺς δὲ συνέδρους τῶν Ἑλλήνων συναγαγὼν, ἐπέτρεψε τῷ κοινῷ συνεδρίῳ πῶς χρηστέον τῇ πόλει τῶν Θηβαίων. προτεθείσης οὖν βουλῆς, τῶν ἀλλοτρίως διακειμένων τοῖς Θηβαίοις τινὲς ἐπεχείρουν συμβουλεύειν ἀπαραιτήτοις τιμωρίαις δεῖν περιβαλεῖν αὐτούς· ἀπεδείκνυον δ' αὐτοὺς τὰ τῶν Βαρβάρων πεφρονηκότας κατὰ τῶν Ἑλλήνων· καὶ γὰρ ἐπὶ Ξέρξου συμμαχοῦντας τοῖς Πέρσαις ἐστρατευκέναι κατὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ μόνους τῶν Ἑλλήνων ὡς εὐεργέτας τιμᾶσθαι παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῶν Περσῶν, καὶ πρὸ τῶν βασιλέων τοῖς πρεσβεύουσι τῶν Θηβαίων τίθεσθαι θρόνους. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα διελθόντες, παρώξυναν τὰς τῶν συνέδρων ψυχὰς κατὰ τῶν Θηβαίων, καὶ πέρας ἐψηφίσαντο τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἀποδόσθαι, τοὺς δὲ φυγάδας τῶν Θηβαίων ἀγωγίμους ὑπάρχειν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλά-

δος, καὶ μηδένα τῶν Ἑλλήνων ὑποδέχεσθαι Θηβαῖον. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀκολούθως τῇ τοῦ συνεδρίου γνώμῃ, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψας, πολὺν ἐπέστησε φόβον τοῖς ἀφισταμένοις τῶν Ἑλλήνων· τοὺς δ' αἰχμαλώτους λαφυροπωλήσας, ἤθροισεν ἀργυρίου τάλαντα τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα.

His peractis Alexander ab Atheniensibus postulavit, ut x oratores, qui civitatem ab ipso abalienassent, dederent. Demadis prudentia rex reconciliatus.

15. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαπέστειλε τοὺς ἐξαιτήσοντας τῶν ῥητόρων δέκα τοὺς κατ' αὐτοῦ πεπολιτευμένους, ὧν ὑπῆρχον ἐπιφανέστατοι Δημοσθένης καὶ Λυκοῦργος. συναχθείσης οὖν ἐκκλησίας, καὶ τῶν πρεσβευτῶν εἰσαχθέντων εἰς τὸ πλῆθος, ὁ μὲν δῆμος, ἀκούσας τῶν λόγων, εἰς πολλὴν ἀγωνίαν καὶ ἀπορίαν ἐνέπεσεν. ἅμα μὲν γὰρ ἔσπευδε τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα τηρεῖν, ἅμα δὲ, διὰ τὴν Θηβαίων ἀπώλειαν ἐκπεπληγμένος τὸ δεινὸν, περίφοβος καθειστήκει, νουθετούμενος τοῖς τῶν πλησιοχώρων ἀτυχήμασι. πολλῶν δὲ λόγων γινομένων κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, Φωκίων μὲν ὁ χρηστὸς, ἀντιπολιτευόμενος τοῖς περὶ τὸν Δημοσθένην, ἔφη δεῖν τοὺς ἐξαιτουμένους μιμήσασθαι τὰς Λεὼ κόρας καὶ τὰς Ὑακινθίδας, καὶ τὸν θάνατον ἑκουσίως ὑπομεῖναι, ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν τὴν πατρίδα· καὶ τὴν ἀνανδρίαν καὶ δειλίαν ὠνείδιζε τῶν μὴ βουλομένων ὑπὲρ τῆς πόλεως τελευτᾷν· ὁ δὲ δῆμος τοῦτον μὲν τοῖς θορύβοις ἐξέβαλε, προσάντως ἀκούων τοὺς λόγους. Δημοσθένους δὲ λόγον πεφροντισμένον διελθόντος, ὁ δῆμος εἰς συμπάθειαν τῶν

ἀνδρῶν προαχθεὶς, φανερὸς ἦν σώζειν βουλόμενος τοὺς ἄνδρας· ἐπὶ τελευτῆς δὲ Δημάδης, πεπεισμένος ὑπὸ τῶν περὶ Δημοσθένην, ὥς φασι, πέντε ταλάντοις ἀργυρίου, συνεβούλευε μὲν σώζειν τοὺς κινδυνεύοντας, παρανέγνω δὲ ψήφισμα γεγραμμένον φιλοτέχνως. περιεῖχε γὰρ παραίτησιν τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐπαγγελίαν τοῦ κολάζειν κατὰ τοὺς νόμους, ἂν ὦσιν ἄξιοι τιμωρίας. ὁ μὲν οὖν δῆμος, ἀποδεξάμενος τὴν ἐπίνοιαν τοῦ Δημάδου, τό, τε ψήφισμα ἐκύρωσε, καὶ τὸν Δημάδην μεθ᾽ ἑτέρων ἀπέστειλε πρεσβευτὴν πρὸς τὸν βασιλέα, δοὺς ἐντολὴν καὶ περὶ τῶν Θηβαίων φυγάδων ἀξιῶσαι τὸν Ἀλέξανδρον, συγχωρῆσαι τῷ δήμῳ τοὺς πεφευγότας Θηβαίους ὑποδέχεσθαι. ὁ δὲ Δημάδης πρεσβεύσας, καὶ τῇ τοῦ λόγου δεινότητι πάντα κατεργασάμενος, ἔπεισε τὸν Ἀλέξανδρον ἀπολῦσαι τοὺς ἄνδρας τῶν ἐγκλημάτων, καὶ τἄλλα πάντα συγχωρῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις.

Rex in Macedoniam redux, posthabitis nuptiis, de bello in Persas gerendo consilia capit. Sacra et convivia ob instantem profectionem celebrantur.

16. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν βασιλεὺς, ἐπανελθὼν μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Μακεδονίαν, συνήγαγε τοὺς ἡγεμόνας τῶν στρατιωτῶν καὶ τοὺς ἀξιολογωτάτους τῶν φίλων, καὶ προέθηκε βουλὴν περὶ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβάσεως, πότε χρὴ στρατεύειν, καὶ τίνι τρόπῳ χειριστέον τὸν πόλεμον. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀντίπατρον καὶ Παρμενίωνα συμβουλευόντων πρότερον παιδοποιήσασθαι, καὶ τότε τοῖς τηλικούτοις ἐγχειρεῖν ἔργοις, δραστικὸς ὢν καὶ πρὸς πᾶσαν πράξεως ἀναβολὴν ἀλλοτρίως διακείμενος, ἀντεῖπε του-

τοις. αἰσχρὸν γὰρ ὑπάρχειν ἀπεφαίνετο τὸν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἡγεμόνα καθεσταμένον τοῦ πολέμου, καὶ πατρικὰς ἀνικήτους δυνάμεις παρειληφότα, καθῆσθαι γάμους ἐπιτελοῦντα καὶ τέκνων γενέσεις ἀναμένοντα. διδάξας οὖν αὐτοὺς περὶ τοῦ συμφέροντος, καὶ παρορμήσας διὰ τῶν λόγων πρὸς τοὺς ἀγῶνας, θυσίας μεγαλοπρεπεῖς τοῖς θεοῖς συνετέλεσεν ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας, καὶ σκηνικοὺς ἀγῶνας Διῒ καὶ Μούσαις, οὓς Ἀρχέλαος ὁ προβασιλεύσας πρῶτος κατέδειξε. τὴν δὲ πανήγυριν ἐφ᾽ ἡμέρας ἐννέα συνετέλεσεν, ἑκάστῃ τῶν Μουσῶν ἐπώνυμον ἡμέραν ἀναδείξας. σκηνὴν δὲ κατασκευασάμενος ἑκατοντάκλινον, τούς τε φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἔτι δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις παρέλαβεν ἐπὶ τὴν εὐωχίαν. λαμπραῖς δὲ παρασκευαῖς χρησάμενος, καὶ πολλοὺς μὲν ἑστιάσας, πάσῃ δὲ τῇ δυνάμει διαδοὺς ἱερεῖα καὶ τἄλλα τὰ πρὸς τὴν εὐωχίαν ἀνήκοντα, προσανέλαβε τὸ στρατόπεδον.

Olymp. CXI, 3. Alexander traiicit in Asiam, et in Troade expositas copias recenset. Militum numerus, ducumque nomina. Laeta omina apud templum Minervae.

17. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Κτησικλέους, Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Γάϊον Σουλπίκιον καὶ Λεύκιον Παπίριον· Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως πορευθεὶς ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον διεβίβασε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν. αὐτὸς δὲ μακραῖς ναυσὶν ἑξήκοντα καταπλεύσας πρὸς τὴν Τρωάδα χώραν, πρῶτος τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τῆς νεως ἠκόντισε μὲν τὸ δόρυ, πήξας δ᾽ εἰς τὴν γῆν, καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς νεὼς ἀφαλλόμενος, παρὰ τῶν

θεῶν ἀπεφαίνετο τὴν Ἀσίαν δέχεσθαι δορύκτητον· καὶ τοὺς μὲν τάφους τῶν Ἡρώων Ἀχιλλέως τε καὶ Αἴαντος καὶ τῶν ἄλλων ἐναγίσμασι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πρὸς εὐδοξίαν ἥκουσιν ἐτίμησεν· αὐτὸς δὲ τὸν ἐξετασμὸν τῆς ἀκολουθούσης δυνάμεως ἀκριβῶς ἐποιήσατο. εὑρέθησαν δὲ πεζοὶ Μακεδόνες μὲν μύριοι καὶ δισχίλιοι, σύμμαχοι δὲ ἑπτακισχίλιοι, μισθοφόροι δὲ πεντακισχίλιοι· καὶ τούτων ἁπάντων Παρμενίων εἶχε τὴν ἡγεμονίαν. Ὀδρύσαι δὲ καὶ Τριβαλλοὶ καὶ Ἰλλυριοὶ συνηκολούθουν πεντακισχίλιοι, τοξοτῶν δὲ καὶ τῶν Ἀγριάνων καλουμένων χίλιοι· ὥστε τοὺς ἅπαντας εἶναι πεζοὺς τρισμυρίους. ἱππεῖς δ' ὑπῆρχον Μακεδόνες μὲν χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, Φιλώτου τοῦ Παρμενίωνος ἡγουμένοι, Θετταλοὶ δὲ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὧν ἡγεῖτο Κάλλας ὁ Ἁρπάλου. τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων οἱ πάντες ἑξακόσιοι, ὧν ἡγεῖτο Ἐρίγυιος. Θρᾷκες δὲ πρόδρομοι καὶ Παίονες ἐννακόσιοι, Κάσσανδρον ἔχοντες ἡγεμόνα· ὥστε σύμπαντας ὑπάρχειν ἱππεῖς τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους. οἱ μὲν οὖν μετ' Ἀλεξάνδρου διαβάντες εἰς τὴν Ἀσίαν, τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἦσαν· οἱ δ' ἐπὶ τῆς Εὐρώπης ἀπολελειμμένοι στρατιῶται, ὧν Ἀντίπατρος εἶχε τὴν ἡγεμονίαν, πεζοὶ μὲν ὑπῆρχον μύριοι καὶ δισχίλιοι, ἱππεῖς δὲ μύριοι καὶ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. τοῦ δὲ βασιλέως ἀναζεύξαντος ἐκ τῆς Τρωάδος, καὶ καταντήσαντος πρὸς τὸ τέμενος τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ μὲν θύτης Ἀλέξανδρος, κατανοήσας πρὸ τοῦ νεὼ κατακειμένην εἰκόνα χαμαὶ τοῦ Φρυγίας ποτὲ σατραπεύσαντος Ἀριο-

βαρζάνου, καὶ τινων οἰωνῶν αἰσίων ἄλλων ἐπιγενομένων, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ, καὶ νικήσειν αὐτὸν ἱππομαχίᾳ μεγάλῃ διεβεβαιοῦτο, καὶ μάλιστ᾽ ἂν τύχῃ περὶ τὴν Φρυγίαν ἀγωνισάμενος. προσετίθει δὲ καὶ διότι ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἀποκτενεῖ μαχόμενος ἐν παρατάξει στρατηγὸν ἐπιφανῆ τῶν πολεμίων. ταῦτα γὰρ αὐτῷ προσημαίνειν τοὺς θεούς, καὶ μάλιστα τὴν Ἀθηνᾶν, ἣ καὶ συνεργήσειν τοῖς εὐημερήμασιν.

Sacris Deae factis, sumtisque e templo armis, rex omina rata habet. Persae, non audito Memnone, qui bellum in Macedoniam transferre suaserat, proelium inituri in Phrygiam movent ad Granicum fluvium.

18. Ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος ἀποδεξάμενος τὴν τοῦ μάντεως πρόῤῥησιν, τῇ μὲν Ἀθηνᾷ λαμπρὰν ἐπετέλεσε θυσίαν, καὶ τὸ μὲν ἴδιον ὅπλον ἀνέθηκε τῇ θεῷ, τῶν δ᾽ ἐν τῷ νεῷ κειμένων ὅπλων τὸ κράτιστον ἀναλαβὼν, καὶ τούτῳ καθοπλισθεὶς, ἐχρήσατο κατὰ τὴν πρώτην μάχην, ἣν διὰ τῆς ἰδίας ἀνδραγαθίας κρίνας, περιβόητον ἔσχε τὴν νίκην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἡμέραις ὀλίγαις ἐπράχθη. οἱ δὲ τῶν Περσῶν σατράπαι καὶ στρατηγοὶ τοῦ μὲν κωλῦσαι τῶν Μακεδόνων τὴν διάβασιν ὑστέρησαν, ἀθροισθέντες δὲ ἐβουλεύοντο πῶς χρὴ διαπολεμεῖν τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον. Μέμνων μὲν οὖν ὁ Ῥόδιος, διαβεβοημένος ἐπὶ συνέσει στρατηγικῇ, συνεβούλευσε κατὰ στόμα μὲν μὴ διακινδυνεύειν, τὴν δὲ χώραν φθείρειν, καὶ τῇ σπάνει τῶν ἀναγκαίων εἴργειν τοὺς Μακεδόνας τῆς εἰς τοὔπροσθεν πορείας· διαβιβάζειν δὲ καὶ δυνάμεις εἰς τὴν Μακεδονίαν ναυτικάς τε καὶ πεζι-

κὰς, καὶ τὸν ὅλον πόλεμον εἰς τὴν Εὐρώπην μεταναγεῖν. ὁ δ' ἀνὴρ οὗτος ἄριστα μὲν συνεβούλευεν, (ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐγενήθη φανερὸν) οὐ μὴν ἔπεισε τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας, ὡς ἀνάξια συμβουλεύων τῆς Περσῶν μεγαλοψυχίας. διόπερ ἐπικρατούσης τῆς τοῦ διαγωνίζεσθαι γνώμης, οὗτοι μὲν τὰς πανταχόθεν δυνάμεις μεταπεμψάμενοι, καὶ πολλαπλάσιοι γινόμενοι τῶν Μακεδόνων, προῆγον ἐπὶ Φρυγίας τῆς ἐφ' Ἑλλήσποντον· κατεστρατοπέδευσαν δὲ παρὰ τὸν Γρανικὸν ποταμὸν, προβαλλόμενοι τὸ ῥεῖθρον τοῦ προειρημένου ποταμοῦ.

Alexander ex adverso ponit castra. Acies ab utraque parte instruitur. Pugna commissa ad Granicum.

19. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος, πυθόμενος τὴν συνδρομὴν τῶν βαρβαρικῶν δυνάμεων, προῆγε, καὶ σύντομον τὴν πορείαν ποιησάμενος, ἀντεστρατοπέδευσε τοῖς πολεμίοις, ὥστε ἀνὰ μέσον ῥεῖν τῶν παρεμβολῶν τὸν Γρανικόν. οἱ μὲν οὖν Βάρβαροι, τὴν ὑπώρειαν κατειλημμένοι, τὴν ἡσυχίαν ἦγον, κεκρικότες τοῖς πολεμίοις ἐπιθέσθαι κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ· καὶ διεσπαρμένης τῆς τῶν Μακεδόνων φάλαγγος, ῥαδίως προτερήσειν ὑπελάμβανον ἐν τῇ μάχῃ. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τεθαῤῥηκὼς, ἅμ' ἡμέρᾳ περαιώσας τὴν δύναμιν, ἔφθασε τοὺς πολεμίους, ἐκτάξας τὴν δύναμιν ἡρμοσμένως πρὸς τὸν ἀγῶνα. οἱ δὲ Βάρβαροι πρὸς ὅλην τὴν τάξιν τῶν Μακεδόνων ἔστησαν τὸ πλῆθος τῶν ἱππέων, καὶ διὰ τούτων προκινεῖν τὴν μάχην διεγνώκεισαν. τὸ μὲν οὖν εὐώνυμον μέρος εἶχε Μέμνων ὁ Ῥόδιος καὶ Ἀρσαμένης ὁ σα-

τράπης, ἔχοντες τοὺς ἰδίους ἱππεῖς. μετὰ δὲ τούτους Ἀρσίτης ἐτέτακτο, τοὺς ἐκ Παφλαγονίας ἔχων ἱππεῖς· ἔπειτα Σπιθροβάτης ὁ Ἰωνίας σατράπης, Ὑρκανῶν ἱππέων ἡγούμενος. τὸ δὲ δεξιὸν κέρας ἐπεῖχον χίλιοι μὲν Μῆδοι, δισχίλιοι δὲ οἱ μετὰ Ῥεομίθρους ἱππεῖς, καὶ Βακτριανοὶ τούτοις ἴσοι. τὸν δὲ μέσον τόπον ἐπεῖχον οἱ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἱππεῖς, πολλοὶ μὲν τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ἐπίλεκτοι δὲ ταῖς ἀρεταῖς. οἱ δὲ πάντες ἱππεῖς ὑπῆρχον πλείους τῶν μυρίων· οἱ δὲ πεζοὶ τῶν Περσῶν ἦσαν μὲν οὐκ ἐλάττους τῶν δέκα μυριάδων, ὄπισθε δ᾽ ἐπιτεταγμένοι τὴν ἡσυχίαν ἦγον, ὡς τῶν ἱππέων ἱκανῶν ὄντων καταπονῆσαι τοὺς Μακεδόνας. τῶν δ᾽ ἱππέων παρ᾽ ἀμφοτέροις προθύμως εἰς τὸν κίνδυνον συμπεσόντων, τὸ μὲν εὐώνυμον μέρος ἐπέχοντες οἱ τῶν Θετταλῶν ἱππεῖς, Παρμενίωνος ἡγουμένου, τεθαῤῥηκότως ἐδέχοντο τὴν ἐπιφορὰν τῶν καθ᾽ ἑαυτοὺς τεταγμένων· Ἀλέξανδρος δὲ τοὺς ἀρίστους τῶν ἱππέων ἔχων κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας μεθ᾽ ἑαυτοῦ, πρῶτος ἐφίππευσε τοῖς Πέρσαις, καὶ συμπλακεὶς τοῖς πολεμίοις, πολὺν ἐποιεῖτο φόνον.

Regis cum Spithrobata certamen singulare.

20. Τῶν δὲ Βαρβάρων εὐρώστως ἀγωνιζομένων, καὶ τοὺς ἑαυτῶν θυμοὺς ταῖς τῶν Μακεδόνων ἀρεταῖς ἀντιταττόντων, ἡ τύχη συνήγαγεν εἰς ἕνα τόπον τοὺς ἀρίστους εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς νίκης κρίσιν. ὁ γὰρ τῆς Ἰωνίας σατράπης Σπιθροβάτης γένει μὲν ὢν Πέρσης, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως γαμβρὸς, ἀνδρείᾳ δὲ διαφέρων, μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἱππέων ἐπέῤῥαξε τοῖς

Μακεδόσιν. ἔχων δὲ συναγωνιστὰς τεταγμένους ἑπταράκοντα συγγενεῖς, ἀρεταῖς διαφόρους, ἐνέκειτο τοῖς ἀνθεστηκόσι, καὶ θρασέως ἀγωνιζόμενος, οὓς μὲν ἀνῄρει τῶν ἀνθισταμένων, οὓς δὲ κατετραυμάτιζε. δυσυποστάτου δὲ τῆς περὶ αὐτὸν οὔσης βίας, ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιστρέψας τὸν ἵππον ἐπὶ τὸν σατράπην, ἐφίππευσε τῷ βαρβάρῳ. ὁ δὲ Πέρσης, νομίσας παρὰ τῶν θεῶν αὐτῷ δεδόσθαι τὸν τῆς μονομαχίας καιρὸν, εἰ συμβήσεται διὰ τῆς ἰδίας ἀνδραγαθίας ἐλευθερωθῆναι τῶν μεγίστων φόβων τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν περιβόητον Ἀλεξάνδρου τόλμαν ταῖς ἰδίαις χερσὶ καταλυθῆναι, καὶ τὴν τῶν Περσῶν δόξαν μὴ καταισχυνθῆναι, φθάνει βαλὼν τὸ σαυνίον ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ οὕτω μετὰ σφοδρᾶς εἰσπεσὼν ῥώμης, καὶ βιαίως τὸ δόρυ ὠσάμενος διαῤῥήξας τε τήν τε ἀσπίδα Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν δεξιὰν ἐπωμίδα διήλασε διὰ τοῦ θώρακος. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ μὲν βέλος τῷ βραχίονι περιελκόμενον ἀπέῤῥιψε, τῷ δ' ἵππῳ προσβαλὼν τὰ κέντρα, καὶ τῇ ῥώμῃ τῆς φορᾶς συνεργῷ χρησάμενος, εἰς μέσον τοῦ σατράπου τὸ στῆθος ἐνήρεισε τὸ ξυστόν. οὗ συντελεσθέντος, αἱ μὲν πλησίον τάξεις παρ' ἀμφοτέροις διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀνδρείας ἀνεβόησαν, τῆς δὲ ἐπιδορατίδος περὶ τὸν θώρακα συντριβείσης, καὶ τοῦ θραύσματος ἀποπηδήσαντος, ὁ μὲν Πέρσης σπασάμενος τὸ ξίφος, ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπεφέρετο· ὁ δὲ βασιλεὺς διαλαβὼν τὸ ξυστὸν, ἔφθασεν ἐνερεῖσαι τῷ προσώπῳ, καὶ διήλασε τὴν πληγήν. καθ' ὃν δὴ χρόνον ὁ ἀδελφὸς τοῦ πεσόντος Ῥωσάκης προσιππεύσας, κατήνεγκε τῷ

ξίφει κατὰ τῆς κεφαλῆς Ἀλεξάνδρου οὕτως ἐπικίνδυνον πληγήν, ὥστε τὸ μὲν κράνος διαπτύξαι, τοῦ δὲ χρωτὸς βραχέως ἐπιψαῦσαι. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν ἐπιφέροντος ἄλλην πληγὴν τοῦ Ῥωσάκου, Κλεῖτος ὁ μέλας ἐπικαλούμενος, προσελάσας τὸν ἵππον, ἀπέκοψε τὴν χεῖρα τοῦ βαρβάρου.

Interfectis multis nobilissimis Persis, rex evadit. Proelio victi Persae fugam capessunt. Ultra movens Alexander in Lydiam, Sardes capit.

21. Περὶ δ' ἀμφοτέρων τῶν πεσόντων οἱ συγγενεῖς ἀθρόοι συστραφέντες τὸ μὲν πρῶτον ἠκόντιζον ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον, ἔπειτα δὲ καὶ συστάδην μαχόμενοι, πάντα κίνδυνον ὑπέμενον ὑπὲρ τοῦ φονεῦσαι τὸν βασιλέα. ὁ δέ, καίπερ πολλοῖς καὶ μεγάλοις κινδύνοις συνεχόμενος, ὅμως οὐκ ἐνικᾶτο τοῖς πλήθεσι τῶν πολεμίων, ἀλλὰ δύο μὲν ἔχων εἰς τὸν θώρακα πληγάς, μίαν δὲ εἰς τὸ κράνος, τρεῖς δ' εἰς τὸ καθαιρεθὲν ὅπλον ἐκ τοῦ νεὼ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅμως οὐκ ἐνεδίδου, ἀλλὰ τῷ παραστήματι τῆς ψυχῆς ἐπαιρόμενος παντὸς δεινοῦ κατεξανίστατο. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων ἐπιφανῶν ἡγεμόνων παρ' αὐτὸν ἐν τοῖς Πέρσαις ἔπεσον πλείους· ὧν ἦσαν ἐπιφανέστατοι Ἀτιζύης καὶ Φαρνάκης ὁ τῆς Δαρείου γυναικὸς ἀδελφός· ἔτι δὲ Μιθροβουζάνης ὁ Καππαδοκῶν ἡγούμενος. διὸ καὶ πολλῶν ἡγεμόνων ἀναιρεθέντων, καὶ τῶν Περσικῶν τάξεων ἁπασῶν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἡττωμένων, πρῶτον μὲν οἱ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον τεταγμένοι φυγεῖν ἠναγκάσθησαν μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων τραπέντων, ὁ μὲν βασιλεὺς ὁμολογούμενον τῆς ἀνδραγαθίας τὸ πρώτιστον

ἀπηνέγκατο, καὶ τῆς ὅλης νίκης ἔδοξε μάλιστα αἴτιος γεγονέναι. μετὰ δὲ τοῦτον οἱ τῶν Θετταλῶν ἱππεῖς, ἄριστα ταῖς ἴλαις χρώμενοι, καὶ διαφόρως ἀγωνισάμενοι, μεγάλην ἐπ' ἀνδρείᾳ δόξαν ἔσχον. μετὰ δὲ τὴν τῶν ἱππέων τροπήν, οἱ πεζοὶ συμβαλόντες ἀλλήλοις, ὀλίγον χρόνον ἠγωνίσαντο. οἱ γὰρ Βάρβαροι διὰ τὴν τῶν ἱππέων τροπὴν καταπλαγέντες, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδόντες, πρὸς φυγὴν ὥρμησαν· ἀνῃρέθησαν δὲ τῶν Περσῶν οἱ πάντες πεζοὶ μὲν πλείους τῶν μυρίων, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους δισχιλίων· ἐζωγρήθησαν δ' ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους. μετὰ δὲ τὴν μάχην ὁ βασιλεὺς τοὺς τετελευτηκότας ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς, σπεύδων διὰ ταύτης τῆς τιμῆς τοὺς στρατιώτας προθυμοτέρους κατασκευάσαι πρὸς τοὺς ἐν ταῖς μάχαις κινδύνους. αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, προῆγε διὰ τῆς Λυδίας, καὶ τὴν μὲν τῶν Σαρδιανῶν πόλιν καὶ τὰς ἀκροπόλεις, ἔτι δὲ τοὺς ἐν αὐταῖς θησαυροὺς παρέλαβε, Μιθρίνου τοῦ σατράπου παραδόντος ἑκουσίως.

Cum Persae Miletum confugissent, Alexander urbem gravissima oppugnatione ad deditionem coegit.

22. Εἰς δὲ τὴν Μίλητον συμπεφευγότων τῶν διασωθέντων ἐκ τῆς μάχης Περσῶν μετὰ Μέμνονος τοῦ στρατηγοῦ, ὁ μὲν βασιλεύς, πλησίον τῆς πόλεως στρατοπεδεύσας, καθ' ἡμέραν συνεχεῖς προσβολὰς τοῖς τείχεσιν ἐκ διαδοχῆς ἐποιεῖτο. οἱ δὲ πολιορκούμενοι τὸ μὲν πρῶτον ῥᾳδίως ἀπὸ τῶν τειχῶν ἠμύνοντο, πολλῶν μὲν στρατιωτῶν ἠθροισμένων εἰς τὴν πόλιν, βελῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰς τὴν πολιορ-

κίαν χρησίμων δαψιλῆ χορηγίαν ἔχοντες· ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς φιλοτιμότερον ταῖς τε μηχαναῖς ἐσάλευε τὰ τείχη, καὶ τὴν πολιορκίαν ἐνεργεστάτην ἐποιεῖτο κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν, οἵ τε Μακεδόνες διὰ τῶν πιπτόντων τειχῶν εἰσεβιάζοντο, τηνικαῦτα κατισχυόμενοι πρὸς φυγὴν ἐτρέποντο. εὐθὺς δ᾽ οἱ Μιλήσιοι μεθ᾽ ἱκετηριῶν τῷ βασιλεῖ προσπίπτοντες, παρέδωκαν σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν· τῶν δὲ Βαρβάρων οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἀνῃρέθησαν, οἱ δὲ τῆς πόλεως ἐκπίπτοντες ἔφευγον, οἱ δ᾽ ἄλλοι πάντες ἥλωσαν. ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος τοῖς μὲν Μιλησίοις φιλανθρώπως προσηνέχθη, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἅπαντας ἐξηνδραποδίσατο. τῆς δὲ ναυτικῆς δυνάμεως οὔσης ἀχρήστου, καὶ δαπάνας μεγάλας ἐχούσης, κατέλυσε τὸ ναυτικὸν, πλὴν ὀλίγων νεῶν, αἷς ἐχρῆτο πρὸς τὴν παρακομιδὴν τῶν πολιορκητικῶν ὀργάνων, ἐν αἷς ἦσαν αἱ παρ᾽ Ἀθηναίων νῆες συμμαχίδες εἴκοσιν.

Classe deleta, suis omnem fugae spem adimit Alexander. Persae Halicarnassum se recipiunt: Memnon uxorem et liberos, pignoris loco, ad Darium mittit.

23. Ἔνιοι δὲ λέγουσι τὸν Ἀλέξανδρον στρατηγικῶς ἐπινοῆσαι τὴν τοῦ στόλου κατάλυσιν. προσδοκίμου γὰρ ὄντος τοῦ Δαρείου, καὶ μελλούσης μεγάλης παρατάξεως συντελεῖσθαι, νομίσαι τοὺς Μακεδόνας ἐκθυμότερον ἀγωνιεῖσθαι παραιρεθείσης τῆς κατὰ τὴν φυγὴν ἐλπίδος. τὸ δ᾽ αὐτὸ πρᾶξαι κατὰ τὴν ἐπὶ Γρανικῷ μάχην· κατὰ νώτου γὰρ λαβεῖν τὸν ποταμὸν, ὅπως μηδεὶς ἐπιβάληται φεύγειν, προδήλου τῆς ἀπωλείας οὔσης τῶν διωκομένων ἐν τῷ τοῦ ποταμοῦ ῥείθρῳ· καὶ γὰρ κατὰ τοὺς

ὕστερον χρόνους Ἀγαθοκλέα τὸν Συρακουσίων βασιλέα, μιμησάμενον τὴν Ἀλεξάνδρου στρατηγίαν, ἀνέλπιστον καὶ μεγάλην νίκην περιποιήσασθαι. διαβάντα γὰρ αὐτὸν εἰς Λιβύην μετ᾽ ὀλίγης δυνάμεως, καὶ τὰς ναῦς ἐμπρήσαντα, παρελέσθαι μὲν τῶν στρατιωτῶν τὰς ἐκ τοῦ φεύγειν ἐλπίδας, συναναγκάσαι δὲ γενναίως ἀγωνίσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο, Καρχηδονίων ἀντιταχθέντων πολλαῖς μυριάσι, νικῆσαι. μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς Μιλήτου, τὸ πλῆθος τῶν Περσῶν καὶ τῶν μισθοφόρων, ἔτι δ᾽ οἱ πρακτικώτατοι τῶν ἡγεμόνων, συνέδραμον εἰς τὴν Ἁλικαρνασσόν. αὕτη δὲ ἡ πόλις μεγίστη τῶν κατὰ τὴν Καρίαν ἦν, βασίλεια μὲν ἐσχηκυῖα τὰ Καρῶν, ἀκροπόλεσι δὲ καλαῖς κεκοσμημένη. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Μέμνων μὲν τήν τε γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα πρὸς Δαρεῖον ἔπεμψε, καὶ τούτῳ παραθέμενος, ἅμα μὲν ὑπέλαβε τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν καλῶς πεπρονοῆσθαι, ἅμα δὲ τὸν βασιλέα, καλοὺς ὁμήρους ἔχοντα, προθυμότερον ἐμπιστεύσειν αὐτῷ τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν. ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. εὐθὺς γὰρ ὁ Δαρεῖος ἔπεμψεν ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς κατὰ θάλατταν οἰκοῦντας, προστάττων ἅπαντας ὑπακούειν τῷ Μέμνονι. διόπερ οὗτος παραλαβὼν τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν, παρεσκευάζετο πάντα τὰ χρήσιμα πρὸς πολιορκίαν ἐν τῇ πόλει τῶν Ἁλικαρνασσέων.

Alexander, Graecorum in Asia amicitia fretus, Halicarnassum oppugnat.

24. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος τὰ μὲν πολιορ-

κητικὰ τῶν ὀργάνων καὶ σῖτον κατὰ θάλατταν ἐκόμισεν ἐπὶ τὴν Ἁλικαρνασσόν· αὐτὸς δὲ μετὰ πάσης δυνάμεως προῆγεν ἐπὶ τῆς Καρίας, καὶ τὰς ἐν τῇ παρόδῳ πόλεις προσήγετο ταῖς φιλανθρωπίαις· μάλιστα δ' εὐεργέτει τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ποιῶν αὐτὰς αὐτονόμους καὶ ἀφορολογήτους, προσεπιλέγων ὅτι τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερώσεως ἕνεκα τὸν πρὸς Πέρσας πόλεμον ἐπανῄρηται. ὄντι δ' αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν, ἀπήντησέ τι γύναιον, ὄνομα μὲν Ἄδα, γένει δὲ προσήκουσα τῇ Καρῶν ἀρχῇ. ἐντυχούσης δ' αὐτῆς περὶ τῆς προγονικῆς δυναστείας, καὶ δεηθείσης βοηθῆσαι, ταύτην μὲν ἐκέλευσε παραλαβεῖν τὴν τῆς Καρίας ἀρχήν· τοὺς δὲ Κᾶρας ἰδίους ἐποιήσατο ταῖς εὐνοίαις διὰ τὴν τῆς γυναικὸς ταύτης εὐεργεσίαν. εὐθὺς γὰρ αἱ πόλεις ἅπασαι πρεσβείας ἀποστέλλουσαι, χρυσοῖς στεφάνοις ἐτίμησαν τὸν βασιλέα, καὶ πάντα συμπράττειν ἐπηγγείλαντο. ὁ δ' Ἀλέξανδρος πλησίον τῆς πόλεως στρατοπεδεύσας, συνεστήσατο πολιορκίαν ἐνεργὸν καὶ καταπληκτικήν. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον τοῖς τείχεσι προσβολὰς συνεχεῖς ἐκ διαδοχῆς ἐποιεῖτο, καὶ διημέρευεν ἐν τοῖς κινδύνοις· μετὰ δὲ ταῦτα παντοδαπὰς μηχανὰς ἐπιστήσας, καὶ τὰς πρὸ τῆς πόλεως τάφρους τρισὶ χελώναις ἀναπληρώσας, διὰ τῶν κριῶν ἐσάλευε τοὺς πύργους καὶ τὰ μεταξὺ μεσοπύργια. καταλαβὼν δὲ μέρος τι τοῦ τείχους, τὸ λοιπὸν ἤδη διὰ τῆς ἐκ χειρὸς μάχης ἐβιάζετο διὰ τοῦ πτώματος εἰς τὴν πόλιν εἰσπεσεῖν. Μέμνων δὲ τὸ μὲν πρῶτον τοὺς προσβαλόντας τοῖς τείχεσι Μακεδόνας ῥᾳδίως ἠμύνετο, πολλῶν ὄντων

ἐν τῇ πόλει στρατιωτῶν· κατὰ δὲ τὰς τῶν ὀργάνων προσβολὰς μετὰ πολλῶν στρατιωτῶν ἐκχεόμενος ἐκ τῆς πόλεως νυκτὸς, πῦρ ἐνέβαλε ταῖς μηχαναῖς. μεγάλων δ' ἀγώνων πρὸ τῆς πόλεως συνισταμένων, οἱ μὲν Μακεδόνες ταῖς ἀρεταῖς πολὺ προεῖχον, οἱ δὲ Πέρσαι τῷ πλήθει καὶ ταῖς παρασκευαῖς ἐπλεονέκτουν. συνήργουν γὰρ αὐτοῖς οἱ ἀπὸ τῶν τειχῶν συναγωνιζόμενοι, καὶ τοῖς ὀξυβελέσι καταπέλταις οὓς μὲν ἀπέκτεινον τῶν πολεμίων, οὓς δὲ κατετίτρωσκον

Atrocissimae inter obsidentes obsessosque pugnae.

25. Ὁμοῦ δὲ αἵ τε σάλπιγγες ἐσήμαινον παρ' ἀμφοτέροις τὸ πολεμικὸν, καὶ βοὴ πανταχόθεν ἐγίνετο, συνεπισημαινομένων τῶν στρατιωτῶν ταῖς παρ' ἑκατέρων ἀνδραγαθίαις. οἱ μὲν γὰρ τὴν ἐν ταῖς μηχαναῖς αἰρομένην εἰς ὕψος φλόγα κατέπαυον, οἱ δὲ εἰς χεῖρας συμπλεκόμενοι, πολὺν ἐποίουν φόνον. ἄλλοι δ' ἐντὸς τῶν πιπτόντων τειχῶν ἀντῳκοδόμουν ἕτερα τείχη πολὺ τῶν προϋπαρχόντων βαρύτερα ταῖς παρασκευαῖς. τῶν δ' ἡγεμόνων τῶν περὶ τὸν Μέμνονα προκινδυνευόντων, καὶ μεγάλας διδόντων δωρεὰς τοῖς ἀνδραγαθοῦσιν, ἀνυπέρβλητος φιλοτιμία παρ' ἀμφοτέροις ἐγίνετο περὶ τῆς νίκης· διὸ καὶ παρῆν ὁρᾷν τοὺς μὲν τραύμασιν ἐναντίοις περιπίπτοντας, καὶ κατὰ τὰς λειποψυχίας ἀποφερομένους ἐκ τῆς μάχης· τοὺς δὲ περιβαίνοντας τὰ πίπτοντα σώματα, καὶ περὶ τῆς τούτων ἀναιρέσεως μεγάλους ἀγῶνας συνισταμένους· ἄλλους δὲ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν δεινῶν ἐνδιδόντας ἤδη, καὶ διὰ τῆς ὑπὸ τῶν

ἡγεμόνων παρακλήσεως πάλιν θαῤῥοῦντας, καὶ νεαροὺς ταῖς ψυχαῖς γινομένους. τέλος δὲ πρὸς αὐταῖς ταῖς πύλαις ἔπεσόν τινες τῶν Μακεδόνων, καὶ σὺν αὐτοῖς Νεοπτόλεμος ἡγεμὼν, ἀνὴρ ἐπιφανής. μετὰ δὲ ταῦτα δύο μὲν πύργων εἰς ἔδαφος καθῃρημένων, καὶ δυοῖν μεσοπυργίων ἐῤῥιμμένων, τῶν μὲν Περδίκκου στρατιωτῶν τινες μεθυσθέντες προπετῶς νυκτὸς προσέβαλλον τοῖς τῆς ἀκροπόλεως τείχεσιν· οἱ δὲ περὶ τὸν Μέμνονα συννοήσαντες τὴν ἀπειρίαν τῶν προσβαλλόντων, καὶ ἐπεξελθόντες, καὶ τῷ πλήθει πολὺ προέχοντες, ἐτρέψαντο τοὺς Μακεδόνας, καὶ πολλοὺς ἀνῄρουν. γνωσθέντος δὲ τοῦ συμβεβηκότος, ἐξεβοήθουν πολλοὶ τῶν Μακεδόνων· καὶ μεγάλης μάχης γενομένης, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιφανέντων, οἱ μὲν Πέρσαι βιασθέντες συνεκλείσθησαν εἰς τὴν πόλιν· ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς πεσόντας πρὸ τοῦ τείχους Μακεδόνας διακηρυκευσάμενος ᾔτησεν ὑποσπόνδους. Ἐφιάλτης μὲν οὖν καὶ Θρασύβουλος οἱ Ἀθηναῖοι, συμμαχοῦντες τοῖς Πέρσαις, συνεβούλευον μὴ διδόναι τοὺς νεκροὺς πρὸς ταφήν· ὁ δὲ Μέμνων συνεχώρησε.

Macedones, facta ex urbe excursione, aliquoties pulsi.

26. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἐφιάλτης, βουλευομένων τῶν ἡγεμόνων, συνεβούλευε μὴ περιμένειν ἕως ἂν ἁλούσης τῆς πόλεως αἰχμάλωτοι καταστῶσιν, ἀλλὰ αὐτοὺς τοὺς ἡγεμόνας προκινδυνεύοντας τῶν μισθοφόρων ἐπιθέσθαι τοῖς πολεμίοις. ὁ δὲ Μέμνων, ὁρῶν τὸν Ἐφιάλτην πρὸς ἀρετὴν ὁρμώμενον, καὶ μεγάλας ἔχων ἐλπίδας ἐν αὐτῷ διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ

τὴν τοῦ σώματος ῥώμην, συνεχώρησεν αὐτῷ πράττειν ὃ βούλοιτο. ὁ δὲ δισχιλίους τῶν μισθοφόρων ἐπιλέκτους ἀναλαβὼν, καὶ τοῖς ἡμίσεσι διαδοὺς δᾷδας ἡμμένας, τοὺς δὲ ἄλλους ἀντιτάξας τοῖς πολεμίοις, ἄφνω τὰς πύλας πάσας ἀνεπέτασεν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ μετὰ τούτων ἐκχυθεὶς, τοῖς μὲν μηχανήμασιν ἐνῆκε πῦρ, καὶ παραχρῆμα πολλὴν συνέβη γενέσθαι φλόγα. τῶν δ' ἄλλων ἐν βαθείᾳ φάλαγγι πεπυκνωμένων, αὐτὸς προηγεῖτο, καὶ τοῖς ἐκβοηθοῦσι Μακεδόσιν ἐπέῤῥαξεν. ὁ δὲ βασιλεὺς, κατανοήσας τὸ γινόμενον, τοὺς μὲν προμάχους τῶν Μακεδόνων πρώτους ἔταξε, τοὺς δ' ἐφέδρους ἔστησε τοὺς ἐπιλέκτους. ἐπὶ δὲ τούτοις τρίτους ἐπέταξεν ἑτέρους, τοὺς ταῖς ἀνδραγαθίαις ὑπεράγοντας. αὐτὸς δὲ πάντων τούτων ἡγούμενος, ὑπέστη τοὺς πολεμίους, δόξαντας διὰ τὸ βάρος ἀκαταγωνίστους εἶναι. ἐξέπεμψε δὲ καὶ τοὺς κατασβέσοντας τὴν φλόγα, καὶ βοηθήσοντας ταῖς μηχαναῖς. ἅμα δὲ παρ' ἀμφοτέροις τῆς τε βοῆς ἐξαισίου γινομένης, καὶ τῶν σαλπίγγων σημαινουσῶν τὸ πολεμικὸν, μέγας ἀγὼν συνέστη, διὰ τὰς ἀρετὰς τῶν ἀγωνιζομένων καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλοτιμίας. τὸ μὲν οὖν πῦρ ἐκώλυσαν οἱ Μακεδόνες ἐπινεμηθῆναι· κατὰ δὲ τὴν μάχην ἐπλεονέκτουν οἱ περὶ τὸν Ἐφιάλτην. οὗτος γὰρ πολὺ προέχων τῶν ἄλλων τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ, πολλοὺς ἀνῄρει τῶν εἰς χεῖρας ἐρχομένων. οἵ τε ἐφεστῶτες ἐπὶ τῷ προσφάτως ἀντικατασκευασθέντι τείχει πολλοὺς ἀνῄρουν, πυκνοῖς τοῖς βέλεσι χρώμενοι. ἑκατὸν γὰρ πηχῶν τὸ ὕψος πύργος ξύλινος κατεσκεύαστο, πλήρης καταπελτῶν

ὀξυβελῶν. πολλῶν δὲ Μακεδόνων πιπτόντων, καὶ τῶν ἄλλων ἀναχωρούντων διὰ τὸ πλῆθος τῶν βελῶν, τοῦ τε Μέμνονος πολλαπλασίοις στρατιώταις ἐπιβοηθοῦντος, καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν ἐνέπιπτεν.

Tandem veterani, subeuntes pugnam, una cum fusis hostibus in urbem irruunt. Quo facto Memnon, relicta urbe, cum suis in ins. Con traiicit; Alexander urbe omnique ad mare Asia potitur.

27. Ἔνθα δὴ τῶν ἐκ τῆς πόλεως κατισχυόντων, παραδόξως ὁ κίνδυνος παλίντροπον τὴν μάχην ἔσχεν. οἱ γὰρ πρεσβύτατοι τῶν Μακεδόνων, διὰ μὲν τὴν ἡλικίαν ἀπολελυμένοι τῶν κινδύνων, συνεστρατευμένοι δὲ Φιλίππῳ, καὶ πολλὰς μάχας κατωρθωκότες, ὑπὸ τῶν καιρῶν εἰς ἀλκὴν προεκλήθησαν. φρονήματι δὲ καὶ ταῖς κατὰ πόλεμον ἐμπειρίαις πολὺ προέχοντες, τοῖς μὲν φυγομαχοῦσι νεωτέροις πικρῶς ὠνείδισαν τὴν ἀνανδρίαν, αὐτοὶ δὲ συναθροισθέντες καὶ συνασπίσαντες, ὑπέστησαν τοὺς δοκοῦντας ἤδη νενικηκέναι· τέλος δὲ τόν τε Ἐφιάλτην καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀνελόντες, τοὺς λοιποὺς ἠνάγκασαν εἰς τὴν πόλιν συμφυγεῖν. οἱ δὲ Μακεδόνες, τῆς νυκτὸς ἐπιλαβούσης, τοῖς φεύγουσι συνεισέπεσον ἐντὸς τῶν τειχῶν· τοῦ δὲ βασιλέως κελεύσαντος σημῆναι τὸ ἀνακλητικὸν, ἀνεχώρησαν εἰς τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ περὶ τὸν Μέμνονα στρατηγοὶ καὶ σατράπαι, συνελθόντες ἔγνωσαν τὴν μὲν πόλιν ἐκλιπεῖν, εἰς δὲ τὴν ἀκρόπολιν τοὺς ἀρίστους τῶν στρατιωτῶν καταστήσαντες μετὰ τῆς ἁρμοζούσης χορηγίας, καὶ τὸν λοιπὸν ὄχλον καὶ τὰ χρήματα ἀπεκόμισαν εἰς τὴν Κῶν. ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἅμ'

ἡμέρᾳ γνοὺς τὸ γεγενημένον, τὴν μὲν πόλιν κατέσκαψε, τῇ δ' ἀκροπόλει περιέθηκε τεῖχος καὶ τάφρον ἀξιόλογον· αὐτὸς δὲ μέρος τῆς δυνάμεως μετὰ στρατηγῶν ἐξέπεμψεν εἰς τὴν μεσόγειον, προστάξας τὰ συνεχῆ τῶν ἐθνῶν χειροῦσθαι. οὗτοι μὲν οὖν ἐνεργῶς πολεμήσαντες, πᾶσαν τὴν χώραν μέχρι τῆς μεγάλης Φρυγίας καταστρεψάμενοι, διέθρεψαν τοὺς στρατιώτας ἐκ τῆς πολεμίας. ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὴν παραθαλαττίαν πᾶσαν μέχρι Κιλικίας χειρωσάμενος, πολλὰς πόλεις κατεστήσατο, καὶ φρούρια καρτερὰ φιλοτιμότερον πολιορκήσας τῇ βίᾳ κατεπόνησεν. ἐν οἷς ἑνὸς παραδόξως ἐκράτησε, περὶ οὗ, διὰ τὴν ἰδιότητα τῆς περιπετείας, οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν.

In Lycia Marmarenses obstinato animo regi se dedere recusant, incensaque urbe per media hostium castra aufugiunt.

28. Τῆς γὰρ Λυκίας περὶ τὰς ἐσχατιὰς πέτραν μεγάλην ὀχυρότητι διαφέρουσαν ᾤκουν οἱ Μαρμαρεῖς ὀνομαζόμενοι, οἵτινες, παριόντος Ἀλεξάνδρου τὸ χωρίον, ἐπέθεντο τοῖς κατὰ τὴν οὐραγίαν Μακεδόσι, καὶ συχνοὺς ἀνελόντες, πολλὰ τῶν σωμάτων καὶ τῶν ὑποζυγίων ἀφήρπασαν· ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς παροξυνθεὶς συνεστήσατο πολιορκίαν, καὶ πᾶσαν εἰσεφέρετο σπουδὴν βίᾳ κρατῆσαι τοῦ χωρίου. οἱ δὲ Μαρμαρεῖς ἀνδρείᾳ διαφέροντες, καὶ τῇ τῶν τόπων ἐρυμνότητι πιστεύοντες, ὑπέμενον εὐρώστως τὴν πολιορκίαν. ἐπὶ μὲν οὖν ἡμέρας δύο συνεχεῖς ἐγίνοντο προσβολαὶ, καὶ φανερὸς ἦν ὁ βασιλεὺς οὐκ ἀποστησόμενος ἕως ἂν ἕλῃ τὴν πέτραν. οἱ δὲ πρεσβύτεροι τῶν Μαρμαρέων τὸ μὲν πρῶτον

συνεβούλευον τοῖς νέοις, παυσαμένοις τῆς βίας, ἐφ' οἷς ἦν δυνατὸν συλλυθῆναι πρὸς τὸν βασιλέα· οὐ πειθομένων δ' αὐτῶν, ἀλλὰ πάντων φιλοτιμουμένων συναποθανεῖν τῇ τῆς πατρίδος ἐλευθερίᾳ, παρεκάλεσαν αὐτοὺς, τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς γεγηρακότας ἀνελεῖν· αὐτοὺς δὲ τοὺς δυναμένους διὰ τῆς ἀλκῆς σώζεσθαι, νυκτὸς διὰ μέσων τῶν πολεμίων διεκφυγεῖν, καὶ καταφυγεῖν εἰς τὴν πλησίον ὀρεινήν. συγκαταθεμένων δὲ τῶν νέων, καὶ προσταξάντων κατ' οἰκίαν ἑκάστους μετὰ τῆς συγγενείας, ἀπολαύσαντας τῶν προσηνεστάτων βρωτῶν τε καὶ ποτῶν, ὑπομεῖναι τὸ δεινόν· ἔδοξε τοῖς νέοις οὖσιν ὡς ἑξακοσίοις τοῦ μὲν φονεύειν τοὺς προσήκοντας ἀπέχεσθαι, τὰς δ' οἰκίας ἐμπρῆσαι, καὶ διὰ τῶν πυλῶν ἐκχυθέντας εἰς τὴν ὀρεινὴν ἀποχωρῆσαι. οὗτοι μὲν οὖν τὰ δεδογμένα συντελέσαντες, ταῖς ἰδίαις ἑστίαις ἑκάστους ἐποίησαν ἐνταφῆναι· αὐτοὶ δὲ διὰ μέσων τῶν περιεστρατοπεδευκότων ἔτι νυκτὸς οὔσης διεκπεσόντες, ἔφυγον εἰς τὴν πλησίον ὀρεινήν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

Olymp. CXI, 4. Darius Memnoni summam belli committit, qui Chio Lesbique urbibus potitus, Graecorum multos in amicitiam allicit, et bellum in Europam avertere instituit. Sed Memnon, morbo correptus, moritur.

29. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Νικοκράτους, ἐν Ῥώμῃ τὴν ὕπατον ἀρχὴν διεδέξατο Καίσων Οὐαλέριος καὶ Λεύκιος Παπίριος. ἐπὶ δὲ τούτων, Δαρεῖος χρημάτων πλῆθος ἐξέπεμψε τῷ Μέμνονι, καὶ τοῦ πολέμου παντὸς ἀπέδειξε στρατηγόν. ὁ δὲ μισθοφό-

ρων πλῆθος ἀθροίσας, καὶ τριακοσίας ναῦς πληρώσας, ἐνεργῶς διώκει τὰ κατὰ τὸν πόλεμον. Χίον μὲν οὖν προσηγάγετο· πλεύσας δ᾽ ἐπὶ Λέσβον, Ἄντισσαν μὲν καὶ Μήθυμναν καὶ Πύῤῥαν καὶ Ἔρεσσον ῥᾳδίως ἐχειρώσατο· τὴν δὲ Μιτυλήνην καὶ Λέσβον, μεγάλην οὖσαν, καὶ παρασκευαῖς μεγάλαις καὶ πλήθει τῶν ἀμυνομένων ἀνδρῶν κεχορηγημένην, πολλὰς ἡμέρας πολιορκήσας, καὶ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀποβαλὼν, μόλις εἷλε κατὰ κράτος. εὐθὺς δὲ τῆς περὶ τὸν στρατηγὸν ἐνεργείας διαβοηθείσης, αἱ πλείους τῶν Κυκλάδων νήσων διεπρεσβεύοντο. προσπεσούσης δὲ φήμης εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι Μέμνων μετὰ τοῦ στόλου μέλλει πλεῖν ἐπ᾽ Εὐβοίας, αἱ μὲν κατὰ τὴν νῆσον ταύτην πόλεις περίφοβοι καθειστήκεισαν· οἱ δὲ τὰ τῶν Περσῶν αἱρούμενοι τῶν Ἑλλήνων (ἐν οἷς ὑπῆρχον καὶ Σπαρτιᾶται) μετέωροι ταῖς ἐλπίσιν ἐγίγνοντο πρὸς καινοτομίαν. ὁ δὲ Μέμνων χρήμασι διαφθείρων πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἔπεισε κοινωνεῖν τῶν Περσικῶν ἐλπίδων· οὐ μὴν ἡ τύχη εἴασεν ἐπὶ πλεῖον προελθεῖν τὴν τἀνδρὸς ἀρετήν. ὁ γὰρ Μέμνων περιπεσὼν ἀῤῥωστίᾳ, καὶ πάθει παραβόλῳ συσχεθεὶς μετήλλαξε, καὶ τῇ τούτου τελευτῇ συνετρίβη καὶ τὰ τοῦ Δαρείου πράγματα. προσεδόκησε μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς μεταθήσεσθαι τὸν πάντα πόλεμον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην.

Occiso etiam Charidemo Atheniensi, principe viro, qui meliora, regi ingrata consuluerat, Darius ipse belli gerendi curam suscipit.

30. Ὡς δ᾽ ἤκουσε τὴν Μέμνονος τελευτὴν, συνήγαγε τῶν φίλων συνέδριον, καὶ προέθηκε βουλὴν,

πότερον δεῖ στρατηγοὺς καὶ στρατιὰν καταπέμπειν ἐπὶ θάλατταν, ἢ τὸν βασιλέα μετὰ πάσης δυνάμεως καταβάντα διαγωνίζεσθαι τοῖς Μακεδόσιν. ἔνιοι μὲν οὖν ἔφασαν δεῖν αὐτὸν τὸν βασιλέα παρατάττεσθαι, καὶ τὸ πλῆθος τῶν Περσῶν ἀπεφαίνοντο προθυμότερον ἀγωνιεῖσθαι. Χαρίδημος δ' Ἀθηναῖος, ἀνὴρ θαυμαζόμενος ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ δεινότητι στρατηγίας (συνεστρατεύσατο μὲν Φιλίππῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀρχηγὸς καὶ σύμβουλος γεγονὼς ἦν) συνεβούλευέ τε τῷ Δαρείῳ μὴ προπετῶς ἀποκυβεῦσαι περὶ τῆς βασιλείας, ἀλλ' αὐτὸν μὲν τὸ βάρος καὶ τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν συνέχειν, ἐπὶ δὲ τὸν πόλεμον ἀποστέλλειν στρατηγὸν, πεῖραν δεδωκότα τῆς ἰδίας ἀρχῆς. δύναμιν δ' ἱκανὴν εἶναι δέκα μυριάδων, ἧς τὸ τρίτον Ἕλληνας ποιῆσαι μισθοφόρους· καὶ δι' ἐμφάσεως αὐτὸς ἀνεδέχετο κατορθώσειν τὴν ἐπιβολὴν ταύτην. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὁ βασιλεὺς συγκατετίθετο τοῖς λεγομένοις, μετὰ δὲ ταῦτα, τῶν φίλων γενναιότερον ἀντειπόντων, καὶ τὸν Χαρίδημον εἰς ὑποψίαν ἀγόντων, ὅτι τῆς στρατηγίας ὀρέγεται τυχεῖν, ὅπως τοῖς Μακεδόσι προδῷ τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, ὁ μὲν Χαρίδημος παροργισθεὶς, καὶ προχειρότερον ὀνειδίσας τὴν Περσῶν ἀνανδρίαν, ἐποίησεν ἐπὶ πλεῖον προσκόψαι τὸν βασιλέα τοῖς λόγοις. τοῦ δὲ θυμοῦ τὸ συμφέρον ἀφαιρουμένου, ὁ μὲν Δαρεῖος, ἐπιλαβόμενος τῆς τοῦ Χαριδήμου ζώνης, κατὰ τὸν τῶν Περσῶν νόμον, παρέδωκε τοῖς ὑπηρέταις, καὶ προσέταξεν ἀποκτεῖναι. ὁ δὲ Χαρίδημος ἀπαγόμενος ἐπὶ τὸν θάνατον, ἀνε-

βόησε μεταμελήσειν ταῦτα ταχὺ τῷ βασιλεῖ, καὶ τῆς ἀδίκου τιμωρίας αὐτοῦ σύντομον ἕξειν τὴν κόλασιν, ἐπιδόντα τὴν κατάλυσιν τῆς βασιλείας. Χαρίδημος μὲν οὖν μεγάλων ἐλπίδων ἐκπεσὼν, διὰ παῤῥησίαν ἄκαιρον τοιαύτην ἔσχε τὴν τοῦ βίου καταστροφήν· ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀνέντος τοῦ θυμοῦ τὴν ψυχὴν, εὐθὺς μετενόησε, καὶ κατεμέμψατο ἑαυτὸν ὡς τὰ μέγιστα ἡμαρτηκότα. ἀλλ' οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν τὸ γεγονὸς διὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἀγένητον κατασκευάσαι. διόπερ ὀνειροπολούμενος ταῖς Μακεδόνων ἀρεταῖς, καὶ τὴν ἐνέργειαν τὴν Ἀλεξάνδρου πρὸ ὀφθαλμῶν λαμβάνων, ἐζήτει στρατηγὸν ἀξιόχρεων, τὸν διαδεξόμενον τὴν τοῦ Μέμνονος ἡγεμονίαν· οὐ δυνάμενος δ' εὑρεῖν, αὐτὸς ἠναγκάζετο καταβαίνειν εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς βασιλείας κίνδυνον.

Novus exercitus Persarum Babylonem convenire iubetur. Equitum peditumque numerus. Darius, Babylone profectus, exercitum in Ciciliam ducit, uxore et liberis comitibus. Interea Alexander morbo gravissimo laborabat, quo tandem Philippus Arcanan eum liberavit.

31. Εὐθὺς οὖν μετεπέμπετο τὰς πανταχόθεν δυνάμεις, καὶ προσέταξεν ἀπαντᾷν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ τῶν φίλων καὶ τῶν συγγενῶν ἐπελέγετο τοὺς εὐθέτους, ὧν τοῖς μὲν τὰς ἁρμοζούσας ἡγεμονίας κατεμέριζε, τοὺς δὲ μεθ' ἑαυτοῦ κινδυνεύειν προσέταττεν. ὡς δ' ὁ τῆς στρατείας ἀφωρισμένος χρόνος προσεγένετο, κατήντησαν ἅπαντες εἰς τὴν Βαβυλῶνα. ὁ δ' ἀριθμὸς ἦν τῶν στρατιωτῶν, πεζοὶ μὲν πλείους τῶν τετταράκοντα μυριάδων, ἱππεῖς δὲ οὐκ ἐλάττους τῶν δέκα μυριάδων. Δαρεῖος μὲν οὖν μετὰ τοσαύ-

της δυνάμεως ἀναζεύξας ἐκ Βαβυλῶνος, προῆγεν ἐπὶ Κιλικίας, ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ τήν τε γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα, υἱὸν καὶ δύο θυγατέρας, καὶ τὴν μητέρα. Ἀλέξανδρος δὲ πρὸ μὲν τῆς Μέμνονος τελευτῆς πυνθανόμενος Χίον καὶ τὰς ἐν Λέσβῳ πόλεις κεχειρῶσθαι, τὴν δὲ Μιτυλήνην κατὰ κράτος ἡλωκυῖαν, πρὸς δὲ τούτοις, τὸν Μέμνονα τριακοσίαις τριήρεσι καὶ πεζικῇ δυνάμει μέλλοντα στρατεύειν ἐπὶ Μακεδονίαν, τῶν δ᾽ Ἑλλήνων τοὺς πλείους ἑτοίμους εἶναι πρὸς ἀπόστασιν, οὐ μετρίως ἠγωνία. ὡς δ᾽ ἧκόν τινες ἀπαγγέλλοντες τὴν τοῦ Μέμνονος τελευτὴν, ἀπελύθη τῆς πολλῆς ἀγωνίας. μετ᾽ ὀλίγον δὲ εἰς ἀῤῥωστίαν βαρυτέραν ἐμπεσὼν, καὶ χαλεπῷ πάθει συνεχόμενος, συνεκάλεσε τοὺς ἰατρούς. τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἕκαστος δυσχερῶς εἶχε πρὸς τὴν θεραπείαν, Φίλιππος δ᾽ Ἀκαρνὰν τὸ γένος παραβόλοις καὶ συντόμοις θεραπείαις χρώμενος, ἐπηγγείλατο διὰ φαρμακείας λύσειν τὴν νόσον. ἀσμένως δὲ τοῦ βασιλέως ὑπακούσαντος, διὰ τὸ λέγεσθαι Δαρεῖον μετὰ τῆς δυνάμεως ἐκ Βαβυλῶνος ὡρμηκέναι· ὁ μὲν ἰατρὸς δοὺς φάρμακον πιεῖν, καὶ συνεργὸν λαβὼν τὴν φύσιν τοῦ κάμνοντος, καὶ τὴν τέχνην, εὐθὺς ἀπήλλαξε τῆς νόσου τὸν Ἀλέξανδρον. οὗτος μὲν οὖν παραδόξως ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, καὶ τὸν ἰατρὸν τιμήσας μεγαλοπρεπῶς, κατέταξεν αὐτὸν εἰς τοὺς εὐνουστάτους τῶν φίλων.

In Alexandrum Lyncesten suspicio orta. His defunctus Alexander M. Parmenionem iubet regionis portas occupare. Incolae magis in Persas propensi; sed Isso, Ciciliae urbe, Alexander erat potitus.

32. Ἡ δὲ μήτηρ τοῦ βασιλέως ἔγραψε πρὸς τὸν

Ἀλέξανδρον τά τε ἄλλα τῶν χρησίμων, καὶ διότι φυλάξασθαι προσήκει τὸν Λυγκιστὴν Ἀλέξανδρον. οὗτος δ' ὢν ἀνδρείᾳ διάφορος καὶ φρονήματος πλήρης, καὶ συμπαρακολουθῶν τῷ βασιλεῖ μετὰ τῶν ἄλλων φίλων, ἐπιστεύετο. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων εὐλόγων συνδραμόντων πρὸς ταύτην τὴν διαβολὴν, συλληφθεὶς καὶ δεθεὶς εἰς φυλακὴν παρεδόθη, ὡς τευξόμενος δικαστηρίου. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, πυθόμενος τὸν Δαρεῖον ὀλίγων ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχειν, Παρμενίωνα μὲν μετὰ τῆς δυνάμεως ἀπέστειλε προκαταληψόμενον τὰς παρόδους καὶ τὰς ὀνομαζομένας πύλας· οὗτος δ' ἐπιβαλὼν τοῖς τόποις, καὶ τοὺς προκατειληφότας τὰς δυσχωρίας Βαρβάρους βιασάμενος, κύριος ἐγένετο τῶν παρόδων. Δαρεῖος δὲ βουλόμενος εὔζωνον ποιῆσαι τὴν δύναμιν, τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ τὸν περιττὸν ὄχλον εἰς Δαμασκὸν τῆς Συρίας ἀπέθετο· τὸν δ' Ἀλέξανδρον πυθόμενος τὰς δυσχωρίας προκατειληφέναι, καὶ νομίσας αὐτὸν μὴ τολμᾷν ἐν τῷ πεδίῳ διαγωνίζεσθαι, προῆγεν ἐπ' αὐτὸν, σύντομον τὴν ὁδοιπορίαν ποιούμενος. οἱ δ' ἐγχώριοι, τῆς μὲν τῶν Μακεδόνων ὀλιγότητος καταφρονήσαντες, τὸ δὲ πλῆθος τῆς τῶν Περσῶν στρατιᾶς καταπεπληγμένοι, καταλιπόντες τὸν Ἀλέξανδρον προσέθεντο τῷ Δαρείῳ, καὶ τάς τε τροφὰς καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν μετὰ πολλῆς προθυμίας ἐχορήγουν τοῖς Πέρσαις, καὶ διὰ τῆς ἰδίας κρίσεως προεσήμαινον τοῖς Βαρβάροις τὴν νίκην. ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὴν μὲν Ἰσσὸν πόλιν ἀξιόλογον καταπληξάμενος ἐχειρώσατο.

Cum Darium in propinquo esse accepisset Alexander, proelio decertare parat. Acies instructa et pugna inita describitur.

33. Τῶν δὲ κατασκόπων ἀπαγγειλάντων αὐτῷ τριάκοντα σταδίους ἀπέχειν τὸν Δαρεῖον, καὶ συντεταγμένῃ τῇ δυνάμει προσιέναι καταπληκτικῶς, ὑπολαβὼν παρὰ τῶν θεῶν αὐτῷ δεδόσθαι τὸν καιρὸν, ὥστε μιᾷ παρατάξει νικήσαντα καταλῦσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, τοὺς μὲν στρατιώτας τοῖς οἰκείοις λόγοις παρεκάλεσεν ἐπὶ τὸν περὶ τῶν ὅλων ἀγῶνα· τὰ δὲ τάγματα τῶν στρατιωτῶν καὶ τὰς τῶν ἱππέων ἴλας οἰκείως τοῖς ὑποκειμένοις τόποις διατάξας, τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐπέστησε πρὸ πάσης τῆς στρατιᾶς, τὴν δὲ τῶν πεζῶν φάλαγγα κατόπιν ἐφεδρεύειν προσέταξεν· αὐτὸς δὲ προηγούμενος τοῦ δεξιοῦ μέρους ἀπήντα τοῖς πολεμίοις, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς κρατίστους τῶν ἱππέων· τὸ δ' εὐώνυμον μέρος ἐπεῖχον οἱ τῶν Θετταλῶν ἱππεῖς, πολὺ τῶν ἄλλων διαφέροντες ταῖς τε ἀνδραγαθίαις καὶ ταῖς ἐμπειρίαις. ὡς δ' αἱ δυνάμεις ἐντὸς βέλους ἐγένοντο, τοῖς μὲν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπέῤῥιψαν οἱ Βάρβαροι τοσοῦτον πλῆθος βελῶν, ὥστε διὰ τὴν πυκνότητα τῶν βαλλομένων ἀλλήλοις συγκρουόντων, ἀσθενεστέρας γίνεσθαι τὰς πληγάς. τῶν δὲ σαλπιγκτῶν παρ' ἀμφοτέροις τὸ πολεμικὸν σημαινόντων, οἱ Μακεδόνες πρῶτοι συναλαλάξαντες βοὴν ἐξαίσιον ἐποίησαν· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Βαρβάρων ἀντιφθεγξαμένων, συνήχησε μὲν ἡ σύνεγγυς ὀρεινὴ πᾶσα, τὸ δὲ μέγεθος τῆς βοῆς ὑπερῆρε τὴν προγεγενημένην κραυγὴν, ὡς ἂν πεντήκοντα μυριάδων μιᾷ φωνῇ συνηχουσῶν. ὁ δ' Ἀλέξανδρος πάντη τὴν ὄψιν βάλλων, καὶ σπεύδων κατιδεῖν τὸν

Δαρεῖον, ἅμα τῷ κατανοῆσαι, παραχρῆμα μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων ἐπ' αὐτὸν ἐφέρετο τὸν βασιλέα, σπεύδων οὐχ οὕτω καταπροτερῆσαι τῶν Περσῶν, ὡς τὸ δι' αὐτοῦ περιποιήσασθαι τὴν νίκην. ἅμα δὲ τούτῳ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἱππέων συμπεσόντων ἀλλήλοις, καὶ πολλοῦ φόνου γενομένου, ἡ μὲν μάχη, διὰ τὰς τῶν ἀγωνιζομένων ἀρετὰς, ἀμφίδοξον εἶχε τὴν τῶν ὅλων κρίσιν· ἐταλαντεύετο γὰρ δεῦρο κἀκεῖσε, τῆς τροπῆς ἐναλλὰξ γινομένης. οὔτε γὰρ ἀκοντίσας, οὔτε πατάξας οὐδεὶς ἄπρακτον ἔσχε τὴν πληγὴν, ὡς ἂν διὰ τὸ πλῆθος ἑτοίμου τοῦ σκοποῦ κειμένου. διὸ καὶ πολλοῖς τραύμασιν ἐναντίοις περιτυγχάνοντες ἔπιπτον· οἱ δὲ, καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς θυμομαχοῦντες, τὸ ζῆν πρότερον ἢ τὴν ἀρετὴν ἐξέλειπον.

Ducum singularis virtus. Circa reges atrocissima pugna. Consternatis Darii equis Persarum acies turbatur, et in fugam effunditur.

34. Οἱ δὲ ἑκάστης τάξεως ἡγεμόνες, τῶν ὑποτεταγμένων προαγωνιζόμενοι, διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς τοὺς πολλοὺς ἀνδραγαθεῖν προετρέποντο. διὸ καὶ παρῆν ὁρᾷν πολλὰς μὲν διαθέσεις τραυμάτων γινομένας, ποικίλους δὲ καὶ μεγάλους ἀγῶνας συνισταμένους ὑπὲρ τῆς νίκης. Ὀξάθρης δ' ὁ Πέρσης, ἀδελφὸς μὲν ὢν Δαρείου, κατὰ δὲ τὴν ἀνδρείαν ἐπαινούμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀλέξανδρον ἀκατασχέτως ἱέμενον ἐπὶ τὸν Δαρεῖον, ἐφιλοτιμήθη τῆς αὐτῆς τύχης κοινωνῆσαι τἀδελφῷ. ἀναλαβὼν οὖν τοὺς ἀρίστους τῶν ἱππέων τῶν μεθ' ἑαυτοῦ τεταγμένων, μετὰ τούτων ἐπέῤῥαξε τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον· καὶ νομίσας τὸ

φιλάδελφον τῆς ψυχῆς οἴσειν αὐτῷ περιβόητον παρὰ Πέρσαις δόξαν, προεμάχετο τοῦ Δαρείου τεθρίππου, καὶ μετ' ἐμπειρίας εὐτόλμως τοῖς πολεμίοις συμπλεκόμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινε. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὑπερβαλλομένων ταῖς ἀνδραγαθίαις, περὶ μὲν τὸ τοῦ Δαρείου τέθριππον ταχὺ νεκρῶν ἐσωρεύθη πλῆθος. πάντες γὰρ ἐφιέμενοι τοῦ βασιλέως ψαῦσαι, πρὸς ἀλλήλους ἐκθυμότατα διηγωνίζοντο, καὶ τοῦ ζῆν οὐδεμίαν ἐποιοῦντο φειδώ. ἔπεσον δ' ἐν κινδύνῳ τούτῳ πολλοὶ τῶν παρὰ Πέρσαις ἐπιφανῶν ἡγεμόνων, ἐν οἷς ὑπῆρχον Ἀτιζύης καὶ Ῥεομίθρης, καὶ ὁ τῆς Αἰγύπτου σατράπης Τασιάκης. ὁμοίως δὲ πολλῶν καὶ παρὰ τοῖς Μακεδόσι πεσόντων, συνέβη καὶ αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον τρωθῆναι τὸν μηρὸν, περιχυθέντων αὐτῷ τῶν πολεμίων. οἱ δὲ τὸν τοῦ Δαρείου τεθρίππου ζυγὸν ἐπέχοντες ἵπποι, τραυματιζόμενοι πυκνῶς, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν περὶ αὐτοὺς σωρευομένων νεκρῶν πτυρόμενοι, τὰ μὲν χαλινὰ διεσείοντο, παρ' ὀλίγον δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Δαρεῖον εἰς τοὺς πολεμίους ἐξήνεγκαν. διὸ καὶ κινδυνεύων ἐσχάτως ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἥρπασε τοὺς ῥυτῆρας, συναναγκαζόμενος λῦσαι τὴν σεμνότητα τῆς προστασίας, καὶ τὸν παρὰ Πέρσαις τοῖς βασιλεῦσι κείμενον νόμον ὑπερβῆναι. προσήχθη δὲ καὶ τέθριππον ἕτερον ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τῷ Δαρείῳ, καὶ κατὰ τὴν εἰς τοῦτο μετάβασιν ταραχῆς γενομένης, ὁ μὲν Δαρεῖος, ἐπικειμένων τῶν πολεμίων, εἰς ἔκπληξιν καὶ δέος ἐνέπιπτεν· οἱ δὲ Πέρσαι, τὸν βασιλέα κατανοήσαντες ταραττόμενον, εἰς φυγὴν ὥρμησαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ἐχο-

μένων ἱππέων ποιησάντων, ταχὺ πάντες ἐτράπησαν. τῆς δὲ φυγῆς οὔσης ἐν τόποις στενοῖς καὶ τραχέσι, συμπίπτοντες ἀλλήλους συγκατεπάτουν, καὶ πολλοὶ χωρὶς πολεμίας πληγῆς ἀπέθνησκον. ἔκειντο γὰρ ὁμοῦ σωρευθέντες, οἱ μὲν, ἄνευ τῶν ὅπλων, οἱ δὲ, τηροῦντες τὰς πανοπλίας· τινὲς δὲ γεγυμνωμένα τὰ ξίφη διαφυλάξαντες, τοὺς περὶ ταῦτα ἀναπειρομένους ἀνῄρουν. οἱ δὲ πλεῖστοι εἰς τὰ πεδία διεκπεσόντες, διὰ τούτων ἀπὸ κράτους ἐλαύνοντες τοὺς ἵππους, εἰς τὰς συμμαχίδας πόλεις κατέφευγον. ἡ δὲ τῶν Μακεδόνων φάλαγξ, καὶ τὸ τῶν Περσῶν πεζὸν στράτευμα, βραχὺν χρόνον ἐν τῇ μάχῃ διέμενε. προηττημένων γὰρ τῶν ἱππέων, οἱονεί τις προαγὼν ἐγεγόνει τῆς ὅλης νίκης. πάντων δὲ τῶν Βαρβάρων ταχὺ τραπέντων, καὶ τοσούτων μυριάδων ἐν στενοῖς τόποις τὴν φυγὴν ποιουμένων, ταχὺ πᾶς ὁ συνεχὴς τόπος νεκρῶν ἐπληρώθη.

Praeda in castris relicta praesertim gaza regia. Captivarum mulierum summa miseria.

35. Νυκτὸς δ' ἐπιλαβούσης, οἱ μὲν Πέρσαι ῥᾳδίως διεσπάρησαν εἰς πολλοὺς τόπους· οἱ δὲ Μακεδόνες παυσάμενοι τοῦ διωγμοῦ, πρὸς ἁρπαγὴν ὥρμησαν, καὶ μάλιστα περὶ τὰς βασιλικὰς σκηνὰς, διὰ τὸ πλῆθος τῆς πολυτελείας, ἠσχολοῦντο. διόπερ πολὺς μὲν ἄργυρος, οὐκ ὀλίγος δὲ χρυσὸς, παμπληθεῖς δὲ καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτες ἐκ τῆς βασιλικῆς γάζης διεφοροῦντο. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν τοῦ βασιλέως φίλων καὶ συγγενῶν καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων οὐκ ὀλίγος διηρπάγη πλοῦτος. οὐ μόνον γὰρ αἱ τῆς βασιλικῆς οἰκίας,

ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων γυναῖκες, ἐφ ἁρμάτων ὀχούμεναι καταχρύσων, συνηκολούθουν κατά τι πάτριον ἔθος τῶν Περσῶν. ἑκάστη δὲ τούτων, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πλούτου καὶ τῆς τρυφῆς, περιήγετο πλῆθος πολυδαπάνου κατασκευῆς καὶ γυναικείου κόσμου. πάθος δ᾽ ἦν δεινότατον περὶ τὰς αἰχμαλωτιζομένας γυναῖκας. αἱ γὰρ πρότερον διὰ τρυφὴν ἐπ᾽ ἀπήναις πολυτελέσι μόγις κατακομιζόμεναι, καὶ γυμνὸν μέρος τοῦ σώματος οὐδὲν φαίνουσαι, τότε μονοχίτωνες, καὶ τὰς ἐσθῆτας περιῤῥήττουσαι, μετ᾽ ὀδυρμῶν ἐκ τῶν σκηνῶν ἐξεπήδων, ἐπιβοώμεναι θεούς, καὶ προσπίπτουσαι τοῖς τῶν κρατούντων γόνασι. περιαιρούμεναι δὲ ταῖς χερσὶ τρεμούσαις τὸν τοῦ σώματος κόσμον, καὶ τὰς κόμας ἀνειμέναι, διὰ τόπων τραχέων ἔθεον, καὶ πρὸς ἀλλήλας συντρέχουσαι, βοηθοὺς ἐπεκαλοῦντο τὰς παρ᾽ ἑτέρων ἐπικουρίας δεομένας. ἦγον δ᾽ αὐτάς, οἱ μὲν ἀπὸ τῆς κόμης ἐπισπώμενοι τὰς ἠτυχηκυίας, οἱ δὲ τὰς ἐσθῆτας περιρηγνύντες, καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασιν ἐπιβάλλοντες τὰς χεῖρας, καὶ ταῖς στάθμαις τῶν δοράτων τύπτοντες, καὶ τὰ τιμιώτατα καὶ περιβόητα τῶν Βαρβάρων ταῖς τῆς τύχης δωρεαῖς ὑβρίζοντες.

Inter alias Darii mater, uxor, liberi calamitate eminebant. Adiicitur caesorum in acie ad Issum numerus.

36. Οἱ δὲ ἐπιεικέστατοι τῶν Μακεδόνων τὴν μεταβολὴν τῆς τύχης ὁρῶντες, συμπαθεῖς ἐγίνοντο, καὶ τὰς τῶν ἀκληρούντων συμφορὰς ἠλέουν, αἷς τὰ μὲν προσήκοντα καὶ μεγάλα μακρὰν ἀπήρτητο, τὰ δ᾽

ἀλλόφυλα καὶ πολέμια παρῆν σύνεγγυς, καὶ πρὸς ἀτυχῆ καὶ ἐπονείδιστον αἰχμαλωσίαν παρώρμητο. μάλιστα δὲ τοὺς παρόντας εἰς δάκρυα καὶ συμπάθειαν ἤγαγεν ἡ Δαρείου μήτηρ, καὶ γυνὴ, καὶ δύο θυγατέρες ἐπίγαμοι, καὶ υἱὸς παῖς τὴν ἡλικίαν. ἐπὶ γὰρ τούτων ἡ μεταβολὴ τῆς τύχης καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀνελπίστων ἀκληρημάτων ἐν ὄψει κείμενον, εὐλόγως τοὺς ὁρῶντας ἐποίει συμπάσχειν τοῖς ἠτυχηκόσι. περὶ μὲν γὰρ Δαρείου, πότερον ζῇ καὶ περίεστιν, ἢ καὶ μετὰ τῆς τῶν ἄλλων φθορᾶς ἀπόλωλεν, οὐκ ἐγίνωσκον· ἑώρων δὲ τὴν σκηνὴν διαρπάζοντας ἐνόπλους πολεμίους ἄνδρας, ἀγνοοῦντας μὲν τὰς ἡλωκυίας, πολλὰ δὲ διὰ τὴν ἄγνοιαν ἀπρεπῆ πράττοντας, καὶ τὸ σύνολον ὅλην τὴν Ἀσίαν αἰχμάλωτον μεθ᾽ ἑαυτῶν γεγενημένην· καὶ ταῖς μὲν τῶν σατραπῶν γυναιξὶ προσπιπτούσαις καὶ δεομέναις βοηθεῖν οὐχ οἷον συνεπιλαβέσθαι τινὸς ἴσχυον, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ ταύτας ἠξίουν συνεπικουρῆσαι τοῖς ἑαυτῶν ἀκληρήμασιν. οἱ δὲ τοῦ βασιλέως παῖδες, καταλαβόμενοι τὴν τοῦ Δαρείου σκηνὴν, τἀκείνου λουτρὰ καὶ δεῖπνα παρεσκευάζοντο, καὶ λαμπάδων πολλὴν πυρὰν ἅψαντες, προσεδέχοντο τὸν Ἀλέξανδρον, ὅπως ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ γενόμενος, καὶ καταλαβὼν ἑτοίμην πᾶσαν τὴν παρασκευὴν τοῦ Δαρείου, οἰωνίσηται τὴν ὅλην τῆς Ἀσίας ἡγεμονίαν. κατὰ δὲ τὴν μάχην ἐτελεύτησαν τῶν Βαρβάρων πεζοὶ μὲν πλείους τῶν δέκα μυριάδων, ἱππεῖς δ᾽ οὐκ ἐλάττους τῶν μυρίων· τῶν δὲ Μακεδόνων πεζοὶ μὲν εἰς τριακοσίους, ἱππεῖς δὲ

περὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ἡ μὲν οὖν ἐν Ἰσσῷ τῆς Κιλικίας μάχη τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος.

Darius quem Alexander persecutus erat, fuga in tutum pervenit. Matrem Darii anxiam et trepidantem Alexander consolatur, benignoque alloquio recreat.

37. Τῶν δὲ βασιλέων, Δαρεῖος μὲν κατὰ κράτος ἡττώμενος, εἰς φυγὴν ὥρμησε, καὶ μεταλαμβάνων ἄλλον ἐξ ἄλλου τῶν ἀρίστων ἵππων, ἀπὸ κράτους ἤλαυνε, διαφυγεῖν σπεύδων τὰς Ἀλεξάνδρου χεῖρας, καὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν ἅψασθαι προαιρούμενος. Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ τῆς ἑταιρικῆς ἵππου καὶ τῶν ἄλλων ἀρίστων ἱππέων ἐποιεῖτο τὸν διωγμὸν, σπεύδων ἐγκρατὴς γενέσθαι τοῦ Δαρείου. διανύσας δὲ σταδίους διακοσίους, ἀνέκαμψεν εἰς τὴν παρεμβολὴν περὶ μέσας νύκτας, τοῖς δὲ λουτροῖς θεραπεύσας τὸν ἐκ τῆς κακοπαθείας κόπον, ἐτρέπετο πρὸς ἄνεσιν καὶ δειπνοποιΐαν. πρὸς δὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν μητέρα τοῦ Δαρείου προσελθών τις ἀπήγγειλεν, ὅτι πάρεστιν Ἀλέξανδρος ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ, τὸν Δαρεῖον ἐσκυλευκώς. ἔνθα δὴ κραυγῆς μεγάλης καὶ κλαυθμοῦ περὶ τὰς γυναῖκας γενομένου, καὶ τοῦ πλήθους τῶν αἰχμαλώτων διὰ τὴν ἀπαγγελίαν συμπενθοῦντος καὶ πολὺν ὀδυρμὸν προιεμένου, πυθόμενος ὁ βασιλεὺς τὸ περὶ τὰς γυναῖκας πάθος, ἐξέπεμψεν ἕνα τῶν φίλων Λεοννάτον, καταπαύσοντα τὴν ταραχὴν, καὶ παραμυθησόμενον τὰς περὶ τὴν Σισύγγαμβριν, καὶ δηλώσοντα διότι Δαρεῖος μὲν ζῇ, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐπιμέλειαν αὐτῶν ποιήσεται τὴν προσήκουσαν, καὶ διότι πρωῒ βούλεται προσαγορεῦσαί τε αὐτὰς καὶ διὰ τῶν ἔργων ἀποδείξασθαι τὴν ἰδίαν

φιλανθρωπίαν. αἱ μὲν οὖν αἰχμαλώτιδες, προσπεσούσης αὐταῖς παραδόξου καὶ παντελῶς ἀπηλπισμένης εὐτυχίας, τόν τε Ἀλέξανδρον ὡς θεὸν προσεδέξαντο, καὶ τῶν ὀδυρμῶν ἀπηλλάγησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἅμ' ἡμέρᾳ λαβὼν ἕνα τῶν φίλων τὸν μάλιστα τιμώμενον Ἡφαιστίωνα, παρῆλθε πρὸς τὰς γυναῖκας. ἐχόντων δ' ἀμφοτέρων ἐσθῆτας μὲν ὁμοίας, τῷ μεγέθει δὲ καὶ κάλλει προέχοντος τοῦ Ἡφαιστίωνος, ἡ Σισύγγαμβρις τοῦτον ὑπολαβοῦσα εἶναι τὸν βασιλέα, προσεκύνησε· διανευόντων δ' αὐτῇ τῶν παρεστώτων, καὶ τῇ χειρὶ δεικνυόντων τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ μὲν Σισύγγαμβρις αἰδεσθεῖσα τὴν ἄγνοιαν, πάλιν ἐξαρχῆς προσεκύνει τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπολαβὼν εἶπε, Μηδὲν φροντίσῃς, ὦ μῆτερ· καὶ γὰρ καὶ οὗτος Ἀλέξανδρός ἐστιν. οὐ μὴν ἀλλὰ τὴν πρεσβῦτιν μητέρα προσαγορεύσας, διὰ τῆς φιλανθρωποτάτης προσηγορίας προεσήμαινε τοῖς προητυχηκόσι τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι φιλανθρωπίαν. διαβεβαιωσάμενος δ' αὐτὴν ὑπάρξειν δευτέραν μητέρα, τοῖς ἔργοις εὐθὺς ἐκύρωσε τὴν διὰ τῶν λόγων ἐπαγγελίαν.

Singularis Alexandri humanitas in Darii matrem, uxorem, liberos, pluribus descripta et celebrata.

38. Περιέθηκε γὰρ αὐτῇ κόσμον τε βασιλικὸν, καὶ τὸ προγεγονὸς ἀξίωμα ταῖς προσηκούσαις τιμαῖς ἀποκατέστησε. τὴν μὲν γὰρ θεραπείαν αὐτῇ πᾶσαν τὴν δοθεῖσαν ὑπὸ Δαρείου παρέδωκεν, ἰδίαν δ' ἄλλην οὐκ ἐλάττονα τῆς προϋπαρχούσης προσεδωρήσατο, καὶ τῆς μὲν τῶν παρθένων ἐκδόσεως βέλτιον τῆς Δαρείου κρίσεως ἐπηγγείλατο προνοήσε-

σθαι, τὸν παῖδα δὲ θρέψειν ὡς υἱὸν ἴδιον, καὶ βασιλικῆς τιμῆς ἀξιώσειν. προσκαλεσάμενος δ' αὐτὸν καὶ φιλήσας, ὡς εἶδεν ἀδεῶς βλέψαντα, καὶ μηδὲν ὅλως καταπλαγέντα, πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἡφαιστίωνα εἶπεν, ὅτι ὁ παῖς ὢν ἓξ ἐτῶν, καὶ τὴν ἀρετὴν ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν προφαίνων, πολλῷ βελτίων ἐστὶ τοῦ πατρός. περὶ δὲ τῆς Δαρείου γυναικὸς καὶ τῆς περὶ αὐτὴν σεμνότητος πρόνοιαν ἕξειν ἔφησεν, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον πάθῃ τῆς προγεγενημένης εὐδαιμονίας. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς ἔλεον καὶ φιλανθρωπίαν διαλεχθεὶς, ἐποίησε τὰς γυναῖκας, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀνελπίστου χαρᾶς, εἰς ἀκατάσχετα προσπεσεῖν δάκρυα. ἐπὶ δὲ πᾶσι τοῖς προειρημένοις δοὺς τὴν δεξιὰν, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν εὖ παθόντων ἐπαίνων ἐτύγχανεν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς συστρατευομένοις περιβόητον ἔσχε τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐπιεικείας. καθόλου δ' ἔγωγε νομίζω, πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ὑπ' Ἀλεξάνδρου συντετελεσμένων μηδὲν τούτων μεῖζον ὑπάρχειν, μηδὲ μᾶλλον ἄξιον ἀναγραφῆς καὶ μνήμης ἱστορικῆς εἶναι. αἱ μὲν γὰρ τῶν πόλεων πολιορκίαι καὶ παρατάξεις, καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὸν πόλεμον προτερήματα, τὰ πλείονα διὰ τύχην ἢ δι' ἀρετὴν ἐπιτυγχάνεται· ὁ δ' ἐν ταῖς ἐξουσίαις εἰς τοὺς ἐπταικότας ἔλεος μεριζόμενος, διὰ μόνης τῆς φρονήσεως γίνεται. οἱ πλεῖστοι γὰρ διὰ τὴν εὐτυχίαν ἐπαίρονται μὲν ταῖς εὐπραξίαις, ὑπερήφανοι δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις γιγνόμενοι, τῆς ἀνθρωπίνης καὶ κοινῆς ἀσθενείας ἐπιλανθάνονται. διὸ καὶ τοὺς πλείστους ὁρᾷν ἐστι, τὴν εὐτυχίαν, ὥσπερ τι βαρὺ φορ-

τίον, φέρειν ἀδυνατοῦντας. Ἀλέξανδρος μὲν οὖν, καίπερ πολλαῖς γενεαῖς προγεγονὼς τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς βίου, τυγχανέτω καὶ παρὰ τῶν μεταγενεστέρων δικαίου καὶ πρέποντος ταῖς ἰδίαις ἀρεταῖς ἐπαίνου.

Darius Babylonem se receperat; unde per literas aequissimas pacis conditiones Alexandro obtulit. His repudiatis, duplo maiorem exercitum conscribendum curavit.

39. Δαρεῖος δὲ διανύσας εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς ἐν Ἰσσῷ μάχης διασωζομένους ἀναλαβὼν, οὐκ ἔπεσε τῷ φρονήματι, καίπερ μεγάλῃ περιπεπτωκὼς συμφορᾷ. ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἔγραψεν ἀνθρωπίνως φέρειν τὴν εὐτυχίαν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀλλάξασθαι, χρημάτων πλῆθος λαβόντα· προσετίθει δὲ καὶ τῆς Ἀσίας τὴν ἐντὸς Ἅλυος χώραν, καὶ πόλεις συνεχώρησεν, ἐὰν βουληθῇ γενέσθαι φίλος. ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος συναγαγὼν τοὺς φίλους, καὶ τὴν μὲν ἀληθινὴν ἐπιστολὴν ἀποκρυψάμενος, ἑτέραν δὲ γράψας, ῥέπουσαν πρὸς τὸ ἑαυτῷ συμφέρον, προσήνεγκε τοῖς συνέδροις, καὶ τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἐξαπέστειλε. διόπερ ὁ Δαρεῖος, ἀπογνοὺς τὴν διὰ τῶν ἐπιστολῶν σύνθεσιν, παρασκευὰς μεγάλας ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ τοὺς μὲν κατὰ τὴν τροπὴν ἀποβεβληκότας τὰς πανοπλίας καθώπλιζεν, ἄλλους δ᾽ ἐπιλεγόμενος, εἰς στρατιωτικὰς τάξεις κατέγραφε· τὰς δ᾽ ἐκ τῶν ἄνω σατραπειῶν δυνάμεις, ἃς ἀπολελοιπὼς ἦν διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς στρατείας, μετεπέμπετο. καὶ τέλος τοσαύτην εἰσηνέγκατο σπουδὴν εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς δυνάμεως, ὥστε διπλασίαν γενέσθαι τῆς ἐν Ἰσσῷ παραταξαμένης. ὀγδοήκοντα μὲν γὰρ μυριάδες πεζῶν, εἴκοσι δ᾽

ἱππέων ἠθροίσθησαν· καὶ χωρὶς ἁρμάτων δρεπανηφόρων πλῆθος. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

Olymp. CXII, 1. Alexander, factis caesorum funeribus recreatisque militibus, bellum Aegyptiis inferre parat. Dum per Phoeniciam iter facit, Tyrii conatibus eius obstant. Inde Tyri oppugnationem Alexander aggreditur, antiqua Tyro primum diruta.

40. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Νικηράτου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Μάρκον Ἀτίλιον καὶ Μάρκον Οὐαλέριον, Ὀλυμπιὰς δ' ἤχθη δευτέρα πρὸς ταῖς ἑκατὸν καὶ δέκα, καθ' ἣν ἐνίκα Γρύλος Χαλκιδεύς. ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν ἐν Ἰσσῷ νίκην, τοὺς μὲν τελευτήσαντας ἔθαψεν, ἐν οἷς καὶ τῶν πολεμίων τοὺς ἐν ταῖς ἀνδραγαθίαις θαυμασθέντας· μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπεῖς θυσίας συντελέσας, καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ κατ' ἀρετὴν διαφόρους γενομένους τιμήσας ταῖς ἀξίαις ἑκάστους δωρεαῖς, ἐφ' ἡμέρας τινὰς ἀνέλαβε τὴν δύναμιν. ἔπειτα προάγων ἐπ' Αἰγύπτου, καὶ καταντήσας εἰς τὴν Φοινίκην, τὰς μὲν ἄλλας πόλεις παρέλαβεν, ἑτοίμως τῶν ἐγχωρίων προσδεξαμένων αὐτόν· οἱ δὲ Τύριοι, βουλομένου τοῦ βασιλέως τῷ Ἡρακλεῖ τῷ Τυρίῳ θῦσαι, προπετέστερον διεκώλυσαν αὐτὸν τῆς εἰς τὴν πόλιν εἰσόδου. τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου χαλεπῶς ἐνέγκαντος καὶ διαπειλησαμένου πολεμήσειν τὴν πόλιν, οἱ Τύριοι τεθαῤῥηκότως ὑπέμενον τὴν πολιορκίαν, ἅμα μὲν Δαρείῳ χαριζόμενοι καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν βεβαίαν τηροῦντες, καὶ νομίζοντες μεγάλας δωρεὰς ἀντὶ ταύτης τῆς χάριτος ἀντιλήψεσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως, ἐπισπώμενοι μὲν τὸν Ἀλέ-

ξανδρον εἰς πολυχρόνιον καὶ ἐπικίνδυνον πολιορκίαν, διδόντες δ' ἄνεσιν Δαρείῳ πρὸς τὰς παρασκευάς· ἅμα δὲ καὶ πιστεύοντες τῇ τε ὀχυρότητι τῆς νήσου καὶ ταῖς ἐν αὐτῇ παρασκευαῖς, ἔτι δὲ τοῖς ἀπογόνοις αὐτῶν Καρχηδονίοις. ὁ δὲ βασιλεύς, ὁρῶν κατὰ θάλατταν μὲν δυσπολιόρκητον οὖσαν τὴν πόλιν, διά τε τὴν παρασκευὴν τῶν κατὰ τὸ τεῖχος ἔργων καὶ τὴν ὑπάρχουσαν ἐν αὐτῇ δύναμιν ναυτικήν, κατὰ δὲ γῆν σχεδὸν ἀπραγμάτευτον οὖσαν, διὰ τὸ τέτταρσι σταδίοις διείργεσθαι τῆς ἠπείρου· ὅμως ἔκρινε συμφέρειν πάντα κίνδυνον καὶ πόνον ὑπομένειν ὑπὲρ τοῦ μὴ καταφρονηθῆναι τὴν τῶν Μακεδόνων δύναμιν ὑπὸ μιᾶς καὶ τῆς τυχούσης πόλεως. εὐθὺς οὖν καθαιρῶν τὴν παλαιὰν λεγομένην Τύρον, καὶ πολλῶν μυριάδων κομιζουσῶν τοὺς λίθους, χῶμα κατεσκεύαζε δίπλεθρον τῷ πλάτει. πανδημεὶ δὲ προσλαβόμενος τοὺς κατοικοῦντας τὰς πλησίον πόλεις, ταχὺ διὰ τῆς πολυχειρίας ἠνύετο τὰ τῶν ἔργων.

Aggere structo, dum rex urbi appropinquat, Tyrii territi liberos, uxores, senes Carthaginem transportandos curant. Augent terrorem varii generis prodigia.

41. Οἱ δὲ Τύριοι τὸ μὲν πρῶτον προσπλέοντες τῷ χώματι, κατεγέλων τοῦ βασιλέως, εἰ τοῦ Ποσειδῶνος ἑαυτὸν δοκεῖ περιέσεσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα παραδόξως τοῦ χώματος αὐξομένου, τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς γεγηρακότας εἰς Καρχηδόνα διακομίζειν ἐψηφίσαντο, τοὺς δ' ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις ἐπέλεξαν πρὸς τὴν τειχομαχίαν, καὶ ναυμαχίαν ἑτοίμους κατεσκεύαζον, ἔχοντες τριήρεις ὀγδοήκοντα. τέλος δέ, τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν μέρος μὲν ἔφθασαν

ὑπεκθέμενοι πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, καταταχούμενοι δὲ ὑπὸ τῆς πολυχειρίας, καὶ ταῖς ναυσὶν οὐκ ὄντες ἀξιόμαχοι, συνηναγκάσθησαν ὑπομεῖναι πανδημεὶ τὴν πολιορκίαν. ἔχοντες δὲ πολλὴν δαψίλειαν καταπελτῶν, καὶ τῶν ἄλλων μηχανῶν τῶν πρὸς πολιορκίαν χρησίμων, ἑτέρας πολλαπλασίους κατεσκεύασαν ῥᾳδίως διὰ τῶν ἐν τῇ Τύρῳ μηχανοποιῶν, καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν, παντοδαπῶν ὄντων. διὰ δὲ τούτων τῶν ὀργάνων παντοδαπῶν καὶ ξένων ταῖς ἐπινοίαις κατασκευαζομένων, ἅπας μὲν ὁ περίβολος τῆς πόλεως ἐπληρώθη τῶν μηχανῶν, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν τόπον τοῦτον ἐν ᾧ τὸ χῶμα συνήγγιζε τῷ τείχει. ὡς δ' εἰς τὴν ἄφεσιν τοῦ βέλους διέτεινε τὸ κατασκευαζόμενον ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἔργον, καὶ παρὰ τῶν θεῶν τινα προεσημαίνετο τοῖς κινδυνεύουσιν. ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πελάγους ὁ κλύδων προσεπέλασε τοῖς ἔργοις κῆτος ἄπιστον τὸ μέγεθος, ὃ προσπεσὸν τῷ χώματι, κακὸν μὲν οὐδὲν εἰργάσατο, τῷ δὲ ἑτέρῳ μέρει τοῦ σώματος προσανακεκλιμένον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔμενε, καὶ πολλὴν κατάπληξιν παρείχετο τοῖς θεωμένοις τὸ παράδοξον· πάλιν δ' εἰς τὸ πέλαγος νηξάμενον εἰς δεισιδαιμονίαν ἀμφοτέρους προηγάγετο. ἑκάτεροι γὰρ, ὡς τοῦ Ποσειδῶνος αὐτοῖς βοηθήσειν μέλλοντος, διέκρινον τὸ σημεῖον, ῥέποντες ταῖς γνώμαις πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον. ἐγίνετο δὲ καὶ ἄλλα σημεῖα παράδοξα, δυνάμενα διατροπὴν καὶ φόβον τοῖς ὄχλοις παρασχέσθαι. κατὰ γὰρ τὰς τροφὰς παρὰ τοῖς Μακεδόσιν οἱ διακλώμενοι τῶν ἄρτων αἱματοειδῆ τὴν πρόσοψιν εἶχον. ἑωρακέναι

δέ τις ἐφησεν ὄψιν, καθ' ἣν ὁ Ἀπόλλων ἔλεγε μέλλειν ἑαυτὸν ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. τοῦ δὲ πλήθους ὑπονοήσαντος ὅτι πεπλακὼς εἴη τὸν λόγον χαριζόμενος Ἀλεξάνδρῳ, καὶ διὰ τοῦτο τῶν νεωτέρων ὁρμησάντων ἐπὶ τὸ λιθοβολῆσαι τὸν ἄνθρωπον, οὗτος μὲν διὰ τῶν ἀρχόντων κλαπεὶς, καὶ καταφυγὼν εἰς τὸ τοῦ Ἡρακλέους ἱερὸν, διέφυγε τὴν τιμωρίαν, διὰ τὴν ἱκεσίαν· οἱ δὲ Τύριοι δεισιδαιμονήσαντες χρυσαῖς σειραῖς προσέδησαν τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ξόανον τῇ βάσει, ἐμποδίζοντες, ὡς ᾤοντο, τοῦ θεοῦ τὸν ἐκ τῆς πόλεως χωρισμόν.

Mox navibus, tormentis, telis Tyrii infestant hostem: insuper tempestas aggeris partem aufert. Nihilominus Alexander opus urget.

42. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Τύριοι τὴν αὔξησιν τοῦ χώματος εὐλαβηθέντες, ἐπλήρωσαν πολλὰ τῶν ἐλαττόνων σκαφῶν ὀξυβελῶν τε καὶ καταπελτῶν, καὶ τοξοτῶν καὶ σφενδονητῶν ἀνδρῶν· καὶ προσπλεύσαντες τοῖς ἐργαζομένοις τὸ χῶμα, πολλοὺς μὲν κατέτρωσαν, οὐκ ὀλίγους δὲ ἀπέκτειναν. εἰς ἀνόπλους γὰρ καὶ πυκνοὺς πολλῶν καὶ παντοίων βελῶν φερομένων, οὐδεὶς ἡμάρτανεν, ἑτοίμων καὶ ἀφυλάκτων τῶν σκοπῶν κειμένων. συνέβαινε γὰρ οὐ μόνον κατὰ πρόσωπον τὰ φερόμενα βέλη προσπίπτειν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ νῶτα τῶν ἀντιπροσώπων ὄντων ἐν στενῷ χώματι διϊκνεῖσθαι, καὶ μηδένα δύνασθαι διαφυλάξασθαι τοὺς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν κατατιτρώσκοντας. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, τὸ παράλογον τῆς συμφορᾶς βουλόμενος ὀξέως διορθώσασθαι, πληρώσας πάσας τὰς ναῦς, καὶ καθηγούμενος αὐτὸς ἔπλει κατὰ

σπουδὴν ἐπὶ τὸν λιμένα τῶν Τυρίων, καὶ τὴν ἐπάνοδον τῶν Φοινίκων ὑπετέμνετο. οἱ δὲ Βάρβαροι, φοβηθέντες μή ποτε κυριεύσας τῶν λιμένων, καταλάβηται τὴν πόλιν ἔρημον οὖσαν στρατιωτῶν, κατὰ πολλὴν σπουδὴν ἀνέπλεον εἰς τὴν Τύρον. ἀμφοτέρων δὲ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλοτιμίας ταῖς εἰρεσίαις πυκναῖς χρωμένων, καὶ τῶν Μακεδόνων ἤδη πλησιαζόντων τοῖς λιμέσιν, οἱ Φοίνικες παρ' ὀλίγον μὲν ἦλθον τοῦ πάντες ἀπολέσθαι, παρεισπεσόντες δ' ὅμως τῇ βίᾳ, καὶ τὰς τελευταίας ναῦς ἀποβαλόντες, διεσώθησαν εἰς τὴν πόλιν. ὁ δὲ βασιλεὺς, μεγάλης ἐπιβολῆς ἀποτυχὼν, πάλιν προσεκαρτέρει τῷ χώματι, καὶ τῷ πλήθει τῶν νεῶν παρείχετο τοῖς ἐργαζομένοις τὴν ἀσφάλειαν. τῶν δ' ἔργων πλησιαζόντων τῇ πόλει, καὶ τῆς ἁλώσεως προσδοκωμένης, ἀργέστης ἄνεμος μέγας ἐπεγένετο, καὶ τοῦ χώματος πολὺ μέρος ἐλυμήνατο. ὁ δ' Ἀλέξανδρος εἰς ἀμηχανίαν ἐμπίπτων διὰ τὴν αὐτόματον τῶν ἔργων φθορὰν, μετεμέλετο μὲν ἐπὶ τῇ τῆς πολιορκίας ἐπιβολῇ, ὅμως δὲ τῇ φιλοτιμίᾳ προαγόμενος, ἐκ τῆς ὀρεινῆς ἐκκόπτων ὑπερμεγέθη δένδρα παρεκόμιζε, καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖς κλάδοις ἐγχώσας, ἐνέφραξε τὴν βίαν τοῦ κλύδωνος· ταχὺ δ' ἀποκαταστήσας τὰ πεπονηκότα τοῦ χώματος, καὶ τῇ πολυχειρίᾳ προκόψας εἰς βέλους ἄφεσιν, ἐπέστησε τὰς μηχανὰς ἐπ' ἄκρον τὸ χῶμα· καὶ τοῖς μὲν πετροβόλοις κατέβαλλε τὰ τείχη, τοῖς δ' ὀξυβελέσιν ἀνεῖργε τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων ἐφεστῶτας. συνηγωνίζοντο δὲ τούτοις οἵ τε τοξόται

καὶ σφενδονῆται, καὶ πολλοὺς τῶν ἐν τῇ πόλει παραβοηθοῦντας κατετίτρωσκον.

Mirae varietatis machinae describuntur, quibus Tyrii hostium tela excipiunt.

43. Οἱ δὲ Τύριοι ἁλιεῖς, ἔχοντες τεχνίτας καὶ μηχανοποιοὺς, κατεσκεύασαν φιλότεχνα βοηθήματα. πρὸς μὲν γὰρ τὰ καταπελτικὰ βέλη τροχοὺς κατεσκεύασαν διειλημμένους πυκνοῖς διαφράγμασι· τούτους δὲ διά τινος μηχανῆς δινεύοντες, τὰ μὲν συνέτριβον, τὰ δὲ παρέσυρον τῶν βελῶν, πάντων δὲ τὴν ἐκ τῆς βίας φορὰν ἐξέλυον· τοὺς δ' ἐκ τῶν πετροβόλων φερομένους λίθους δεχόμενοι μαλακαῖς τισι καὶ συνενδιδούσαις κατασκευαῖς, ἐπράϋνον τὴν ἐκ τῆς ὀργανικῆς βίας δύναμιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἅμα τῇ κατὰ τὸ χῶμα προσβολῇ παντὶ τῷ στόλῳ περιέπλει τὴν πόλιν, καὶ τὰ τείχη περιεσκέπτετο, καὶ φανερὸς ἦν πολιορκήσων τὴν πόλιν κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. τῶν δὲ Τυρίων ἀνταναχθῆναι μὲν τῷ στόλῳ μηκέτι τολμώντων, τρισὶ δὲ ναυσὶν ὁρμούντων πρὸ τοῦ λιμένος, ὁ βασιλεὺς ἐπιπλεύσας αὐταῖς, καὶ πάσας συντρίψας, ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὴν ἰδίαν στρατοπεδείαν. οἱ δὲ Τύριοι, βουλόμενοι διπλασιάσαι τὴν ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀσφάλειαν, ἀποστήσαντες πέντε πήχεις, ἕτερον τεῖχος ᾠκοδόμουν, δέκα πηχῶν τὸ πλάτος, καὶ τὴν ἀνὰ μέσον τῶν τειχῶν σύριγγα λίθων καὶ χώματος ἐπλήρουν. ὁ δ' Ἀλέξανδρος, τὰς τριήρεις ζευγνύων, καὶ μηχανὰς παντοδαπὰς αὐταῖς ἐπιστήσας, κατέβαλεν ἐπὶ πλέθρον τοῦ τείχους· καὶ διὰ τοῦ πτώματος εἰσέπιπτον εἰς τὴν πόλιν. οἱ δὲ Τύ-

ριοι τοὺς εἰσβιαζομένους πυκνοῖς βέλεσι βάλλοντες, μόλις ἀπετρέψαντο, καὶ τὸ πεπτωκὸς μέρος τοῦ τείχους ἀνῳκοδόμησαν νυκτὸς ἐπιλαβούσης· μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ χώματος συνάψαντος τῷ τείχει, καὶ τῆς πόλεως χεῤῥονήσου γενομένης, πολλοὺς καὶ μεγάλους ἀγῶνας συνέβαινε γίνεσθαι κατὰ τὴν τειχομαχίαν. οἱ μὲν γὰρ τὸ δεινὸν ἔχοντες ἐν ὀφθαλμοῖς, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἁλώσεως συμφορὰν ἀναλογιζόμενοι, ταῖς ψυχαῖς οὕτω παρέστησαν πρὸς τὸν κίνδυνον, ὥστε τοῦ θανάτου καταφρονῆσαι. τῶν γὰρ Μακεδόνων προσαγαγόντων πύργους ὑψηλοὺς, ἴσους τοῖς τείχεσι, καὶ διὰ τούτων τὰς ἐπιβάθρας ἐπιβαλλόντων, καὶ θρασέως ταῖς ἐπάλξεσιν ἐπιβαινόντων, οἱ μὲν Τύριοι, διὰ τὴν ἐπίνοιαν τῶν ὀργανοποιῶν, πολλὰ πρὸς τὴν τειχομαχίαν εἶχον βοηθήματα· χαλκευσάμενοι γὰρ εὐμεγέθεις τριόδοντας παρηγκιστρωμένους, τούτοις ἔτυπτον ἐκ χειρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν πύργων καθεστῶτας. ἐμπηγνυμένων δὲ εἰς τὰς ἀσπίδας τούτων, καὶ κάλους ἐχόντων προσδεδεμένους, εἷλκον πρὸς ἑαυτοὺς, ἐπιλαμβανόμενοι τῶν κάλων. ἀναγκαῖον οὖν ἦν ἢ προΐεσθαι τὰ ὅπλα, καὶ γυμνουμένους τὰ σώματα κατατιτρώσκεσθαι, πολλῶν φερομένων βελῶν, ἢ τηροῦντας τὰ ὅπλα διὰ τὴν αἰσχύνην, πίπτειν ἀφ᾽ ὑψηλῶν πύργων καὶ τελευτᾷν. ἄλλοι δ᾽ ἁλιευτικὰ δίκτυα τοῖς ἐπὶ τῶν ἐπιβαθρῶν διαμαχομένοις ἐπιῤῥιπτοῦντες, καὶ τὰς χεῖρας ἀχρήστους ποιοῦντες, κατέσπων καὶ περιεκύλιον ἀπὸ τῆς ἐπιβάθρας ἐπὶ τὴν γῆν.

Clypei ahenei, arena fervida repleti et in hostes missi. Machinae igniferae.

44. Ἕτερον δ᾽ ἐπενόησαν εὕρεμα φιλότεχνον

κατὰ τῆς τῶν Μακεδόνων ἀνδρείας, δι' οὗ τοὺς ἀρίστους τῶν πολεμίων ἀμηχάνοις καὶ δειναῖς περιέβαλον τιμωρίαις. κατασκευάσαντες γὰρ ἀσπίδας χαλκᾶς καὶ σιδηρᾶς, καὶ ταύτας πληρώσαντες ἄμμου, φλογὶ πολλῇ συνεχῶς ὑπέκαιον καὶ διάπυρον κατεσκεύαζον τὴν ἄμμον. ταύτην δὲ διά τινος μηχανῆς τοῖς θρασύτατα μαχομένοις ἐπεῤῥίπτουν, καὶ ταῖς ἐσχάταις συμφοραῖς περιέβαλλον τοὺς ὑποπεσόντας. διὰ γὰρ τῶν θωράκων καὶ τῶν ὑποδυτῶν παρεισπίπτουσα ἡ ἄμμος, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θερμασίας λυμαινομένη τὰς σάρκας, ἀβοήθητον ἐποίει τὸ ἀτύχημα. διὸ καὶ παραπλησίως τοῖς βασανιζομένοις πᾶσαν δεητικὴν φωνὴν προϊέμενοι, τοὺς μὲν ἐπικουρήσοντας οὐκ εἶχον, αὐτοὶ δὲ διὰ τὴν δεινότητα τοῦ πάθους εἰς μανιώδεις διαθέσεις ἐμπίπτοντες ἐτελεύτων, ἐλεεινῷ καὶ ἀμηχάνῳ πάθει περιπίπτοντες. ἅμα δὲ καὶ πῦρ ἐπεῤῥίπτουν, καὶ σαυνία καὶ λίθους ἐπέβαλλον οἱ Φοίνικες, καὶ τῷ πλήθει τῶν βελῶν κατεπόνουν τὰς ἀρετὰς τῶν ἀνθισταμένων· καὶ ταῖς μὲν δρεπανηφόροις κεραίαις τὰς τῶν κριῶν ὁρμητηρίας ὑποτέμνοντες, ἄχρηστον τὴν τῶν ὀργάνων βίαν ἐποίουν, ταῖς δὲ πυρφόροις μύδροις μεγάλους διαπύρους ἐπέβαλλον εἰς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, καὶ διὰ τὴν πυκνότητα τῶν ἀνδρῶν οὐχ ἡμάρτανον τῶν σκοπῶν· τοῖς δὲ κόραξι καὶ ταῖς σιδηραῖς χερσὶν ἀνήρπαζον τοὺς τοῖς θωρακίοις ἐφεστῶτας. τῇ δὲ πολυχειρίᾳ πάσας τὰς μηχανὰς ἐνεργεῖς ποιοῦντες, πολλοὺς τῶν βιαζομένων ἀπέκτεινον.

Macedones, fessi laboribus, de solvenda obsidione consilia agitant: sed rex obnititur.

45. Ἀνυπερβλήτου δὲ τῆς ἐκπλήξεως οὔσης, καὶ τῆς ἐν τοῖς ἀγῶσι δεινότητος ἀνυποστάτου γινομένης, οὐδ' ὣς ἔληγον τῆς τόλμης οἱ Μακεδόνες, ἀλλὰ τοὺς ἀεὶ πίπτοντας ὑπερβαίνοντες, οὐκ ἐνουθετοῦντο ταῖς τῶν ἄλλων συμφοραῖς. ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐπιστήσας ἐπὶ τοὺς πετροβόλους καταπέλτας, καὶ λίθους μεγάλους ἀφιεὶς, ἐσάλευε τὰ τείχη· τοῖς δ' ὀξυβελέσιν ἀπὸ τῶν πύργων τῶν ξυλίνων ἐκβάλλων βελῶν παντοδαπῶν πλῆθος, δεινῶς κατετίτρωσκε τοὺς ἐφεστῶτας τοῖς τείχεσιν. ἀντιμηχανώμενοι δὲ πρὸς ταῦτα οἱ Τύριοι, πρὸ μὲν τῶν τειχῶν μαρμαρίνους τροχοὺς ἵστανον, καὶ διά τινων ὀργάνων τούτους δινεύοντες, τὰ φερόμενα βέλη καταπελτικὰ συνέτριβον, καὶ εἰς τὰ πλάγια μέρη παράγοντες, ἀπράκτους ἐποίουν τὰς τῶν ἀφιεμένων πληγάς. πρὸς δὲ τούτοις, βύρσας καὶ διπλᾶς διφθέρας πεφυκωμένας καταῤῥάπτοντες, εἰς ταύτας ἀπεδέχοντο τὰς ἀπὸ τῶν πετροβόλων πληγάς· καὶ μαλακῆς τῆς ἐνδόσεως γινομένης, ἐξελύετο τῶν φερομένων πετρῶν ἡ βία. καθόλου δὲ οἱ Τύριοι πάντα τρόπον εἰρώστως ἀμυνόμενοι, καὶ κατευποροῦντες τοῖς βοηθήμασι κατεθάῤῥησαν τῶν πολεμίων, καὶ τὸ τεῖχος καὶ τὰς ἐντὸς τῶν πύργων στάσεις ἀπολιπόντες, ἐπ' αὐτὰς ὠθοῦντο τὰς ἐπιβάθρας, καὶ ταῖς τῶν πολεμίων ἀνδραγαθίαις ἀντέταττον τὰς ἑαυτῶν ἀρετάς. διὸ καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς πολεμίοις, καὶ τὴν μάχην ἐκ χειρὸς συνιστάμενοι, μέγαν ἀγῶνα τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος συνίσταντο· καί τινες πελέκεσι τῶν ἀπαντώντων τὸ προσπεσὸν μέρος τοῦ

σώματος ἀπέκοπτον. ἔνθα δὴ τῶν παρὰ τοῖς Μακεδόσιν ἡγεμόνων τις, ὄνομα μὲν Ἄδμητος, διαφέρων δὲ ἀνδρείᾳ καὶ σώματος ῥώμῃ, τεθαῤῥηκὼς τὴν βίαν τῶν Τυρίων ὑπέστη, καὶ πληγεὶς πελέκει μέσην τὴν κεφαλὴν, παραχρῆμα κατέστρεψε τὸν βίον ἡρωϊκῶς. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὁρῶν τῇ μάχῃ τῶν Τυρίων κατισχυομένους τοὺς Μακεδόνας, ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας νυκτὸς ἤδη γενομένης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔκρινε λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ τὴν στρατείαν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ποιεῖσθαι· μετανοήσας δὲ πάλιν, καὶ νομίσας αἰσχρὸν εἶναι παραχωρῆσαι Τυρίοις τῆς κατὰ τὴν πολιορκίαν δόξης, καὶ τῶν φίλων ἕνα μόνον ὁμογνωμονοῦντα λαβὼν, Ἀμύνταν τὸν Ἀνδρομένους, πάλιν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐτρέπετο.

Novo impetu terra marique simul facto, Alexander ipse in urbis moenia ascendit: alia parte aries in muro ruinam facit: itaque urbs post VII menses capitur. Captivorum numerus. Apollini Philalexandro et Herculi sacra facit rex; urbi novum regem Ballonymum praeficit.

46. Παρακαλέσας δὲ τοὺς Μακεδόνας ἑαυτοῦ μὴ λειφθῆναι κατ' ἀνδρείαν, ἁπάσας τὰς ναῦς πολεμικῶς κατασκευάσας, προσέβαλλε τοῖς τείχεσιν ἐκθύμως κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. κατανοήσας δὲ περὶ τὰ νεώρια τὸ τεῖχος ἀσθενέστερον ὑπάρχειν, τούτῳ προσήγαγε τὰς τριήρεις ἐζευγμένας, καὶ φερούσας τὰς ἀξιολογωτάτας μηχανάς. ἐν ταύταις δὲ ἐτόλμησεν ἐπιτελέσασθαι πρᾶξιν οὐδὲ αὐτοῖς τοῖς ὁρῶσι πιστευομένην· ἐπιβάθραν γὰρ ἀπὸ τοῦ ξυλίνου πύργου τοῖς τῆς πόλεως τείχεσιν ἐπιβαλὼν, διὰ ταύτης μόνος ἐπέβη τῷ τείχει, οὔτε τὸν ἀπὸ τῆς

τύχης φθόνον εὐλαβηθεὶς, οὔτε τὴν τῶν Τυρίων δεινότητα καταπλαγείς· ἀλλὰ τὴν καταγωνισαμένην τοὺς Πέρσας δύναμιν ἔχων θεωρὸν τῆς ἰδίας ἀνδραγαθίας, τοῖς μὲν ἄλλοις Μακεδόσιν ἀκολουθεῖν προσέταξεν, αὐτὸς δὲ καθηγούμενος τῶν εἰς χεῖρας βιαζομένων τοὺς μὲν τῷ δόρατι, τοὺς δὲ τῇ μαχαίρᾳ τύπτων ἀπέκτεινεν· ἐνίους δ' αὐτῇ τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀσπίδος ἀνατρέπων, ἐπισχεῖν τοῦ πολλοῦ θράσους ἐποίησε τοὺς πολεμίους. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, καθ' ἕτερον μέρος ὁ κριὸς τύπτων κατέβαλε πολὺ μέρος τοῦ τείχους· διὰ δὲ τοῦ πτώματος εἰσπεσόντων τῶν Μακεδόνων, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον διὰ τῆς ἐπιβάθρας διαβάντων ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἡ μὲν πόλις κατείληπτο· οἱ δὲ Τύριοι πρὸς ἀλκὴν τραπέντες, καὶ παρακαλέσαντες ἀλλήλους, ἐνέφραξαν τοὺς στενωποὺς, καὶ μαχόμενοι πλὴν ὀλίγων ἅπαντες κατεκόπησαν, ὄντες πλείους τῶν ἑπτακισχιλίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας ἐξηνδραποδίσατο, τοὺς δὲ νέους πάντας, ὄντας οὐκ ἐλάττους τῶν δισχιλίων ἐκρέμασε. σώματα δ' αἰχμάλωτα τοσαῦτα τὸ πλῆθος εὑρέθη, ὥστε τῶν πλείστων εἰς Καρχηδόνα κεκομισμένων, τὰ ὑπολειφθέντα γενέσθαι πλείω τῶν μυρίων καὶ τρισχιλίων. Τύριοι μὲν οὖν, γενναιότερον μᾶλλον ἢ φρονιμώτερον ὑποστάντες τὴν πολιορκίαν, τοσαύταις περιέπεσον συμφοραῖς πολιορκηθέντες μῆνας ἑπτά. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ μὲν Ἀπόλλωνος τὰς χρυσᾶς σειρὰς καὶ τὰ δεσμὰ περιελόμενος, παρήγγειλεν ὀνομάζειν τὸν θεὸν τοῦτον Ἀπόλλω φιλαλέξανδρον· τῷ δὲ Ἡρακλεῖ μεγαλοπρεπεῖς θυσίας

συντελέσας, καὶ τοὺς ἀνδραγαθήσαντας τιμήσας, ἔτι δὲ τοὺς τετελευτηκότας μεγαλοπρεπῶς θάψας, τῆς μὲν Τυρίων πόλεως κατέστησε βασιλέα τὸν ὀνομαζόμενον Βαλλώνυμον, περὶ οὗ τὰ κατὰ μέρος οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν, διὰ τὸ τῆς περιπετείας παράδοξον.

Memorabilis novi Tyriorum regis fortuna et pristina humilitas.

47. Τοῦ γὰρ προϋπάρχοντος βασιλέως Στράτωνος διὰ τὴν πρὸς Δαρεῖον φιλίαν ἐκπεσόντος ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὁ Ἀλέξανδρος ἔδωκεν ἐξουσίαν Ἡφαιστίωνι καταστῆσαι βασιλέα τῆς Τύρου τῶν ἰδιοξένων, ὃν ἂν προαιρῆται. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὗτος εὐδοκήσας τῷ ξένῳ, παρ' ᾧ τὴν ἐπισταθμίαν ἐπεποίητο κεχαρισμένως, τοῦτον ἐπεβάλετο κύριον ἀναγορεῦσαι τῆς πόλεως· ὁ δέ, πλούτῳ μὲν καὶ δόξῃ διαφέρων τῶν πολιτῶν, οὐδεμίαν δὲ συγγένειαν ἔχων πρὸς τοὺς γεγονότας βασιλεῖς, οὐκ ἐδέξατο τὴν δωρεάν. τοῦ δὲ Ἡφαιστίωνος ἐπιτρέψαντος αὐτῷ τὴν ἐκλογὴν ποιήσασθαι ἐκ τοῦ γένους τῶν βασιλέων, ἔφησεν εἶναί τινα τῆς βασιλικῆς οἰκίας ἀπόγονον, τὰ μὲν ἄλλα σώφρονα καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα, πένητα δὲ καθ' ὑπερβολήν. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Ἡφαιστίωνος τούτῳ τὴν δυναστείαν, ὁ λαβὼν τὴν ἐπιτροπὴν κατήντησεν ἐπὶ τὸν ὠνομασμένον μετὰ βασιλικῆς ἐσθῆτος, καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἔν τινι κήπῳ μισθοῦ μὲν ἀντλοῦντα, ῥάκεσι δὲ τοῖς τυχοῦσιν ἐσθῆτι χρώμενον. δηλώσας δὲ τὴν περιπέτειαν, καὶ περιθεὶς τὴν βασιλικὴν στολὴν καὶ τὸν ἄλλον τὸν ἁρμόζοντα κόσμον, ἀνήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ ἀπέ-

δειξε βασιλέα τῶν Τυρίων. ἀσμένως δὲ τοῦ πλήθους προσδεξαμένου, καὶ τὸ παράδοξον τῆς τύχης θαυμάσαντος, οὗτος μὲν φίλος γενόμενος Ἀλεξάνδρῳ, τὴν βασιλείαν ἔσχε παράδειγμα τοῖς ἀγνοοῦσι τὴν τῆς τύχης παράδοξον μεταβολήν. ἡμεῖς δὲ ἐπεὶ τὰ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον διήλθομεν, μεταληψόμεθα τὴν διήγησιν.

Interea Agis rex Laced. pro Persis in Cretam expeditionem fecerat: Amyntas in Aegyptum. Graeci Alexandro, cum Gazam oppugnaret, ob victoriam apud Issum coronam auream mittunt.

48. Κατὰ γὰρ τὴν Εὐρώπην Ἄγις μὲν ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, τῶν ἐκ τῆς ἐν Ἰσσῷ μάχης διασωθέντων μισθοφόρων ἀναλαβὼν ὀκτακισχιλίους, νεωτέρων πραγμάτων ἀντείχετο, χαριζόμενος Δαρείῳ. προσλαβὼν δὲ παρὰ τούτου καὶ ναῦς καὶ χρημάτων πλῆθος, ἔπλευσεν εἰς Κρήτην, καὶ τῶν πόλεων τὰς πλείους χειρωσάμενος, ἠνάγκασε τὰ Περσῶν αἱρεῖσθαι. Ἀμύντας δὲ φυγὼν ἐκ Μακεδονίας, καὶ πρὸς Δαρεῖον ἀναβὰς, συνηγωνίσατο μὲν τοῖς Πέρσαις ἐν τῇ Κιλικίᾳ, διασωθεὶς δ᾽ ἐκ τῆς ἐν Ἰσσῷ παρατάξεως μετὰ τετρακισχιλίων μισθοφόρων, καὶ πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου παρουσίας διανύσας εἰς Τρίπολιν τῆς Φοινίκης, ἐπέλεξεν ἐκ τοῦ παντὸς στόλου τὰς ἀρκούσας ναῦς εἰς τὸν πλοῦν τοῖς ἰδίοις στρατιώταις, τὰς δ᾽ ἄλλας ἐνέπρησεν. διαπλεύσας δ᾽ εἰς τὴν Κύπρον, καὶ προσλαβόμενος στρατιώτας καὶ ναῦς, διέπλευσεν εἰς τὸ Πηλούσιον. τῆς δὲ πόλεως ἐγκρατὴς γενόμενος, ἀπέφαινεν ἑαυτὸν ὑπὸ Δαρείου τοῦ βασιλέως ἀπεστάλθαι στρατηγὸν, διὰ τὸ τὸν ἡγούμενον τῆς Αἰγύπτου σατράπην συναγωνιζόμενον ἐν

Ἰσσῷ τῆς Κιλικίας πεπτωκέναι. ἀναπλεύσας δ' εἰς Μέμφιν, τὸ μὲν πρῶτον πρὸ τῆς πόλεως παραταξάμενος τοῖς ἐγχωρίοις, ἐνίκησε. μετὰ δὲ ταῦτα, πρὸς ἁρπαγὴν τῶν στρατιωτῶν τραπέντων, ἐπεξελθόντες ἐκ τῆς πόλεως ἐπέθεντο τοῖς ἀτάκτως διαρπάζουσι τὰς ἐπὶ τῆς χώρας κτήσεις, καὶ τόν τε Ἀμύνταν ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πάντας ἄρδην ἀνεῖλον. Ἀμύντας μὲν οὖν μεγάλαις ἐπιβολαῖς ἐγχειρήσας, καὶ παρ' ἐλπίδα σφαλεὶς, τοιοῦτον ἔσχε τοῦ βίου τὸ τέλος. ὁμοίως δὲ τούτῳ καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων καὶ στρατηγῶν τινες ἐκ τῆς ἐν Ἰσσῷ μάχης μετὰ στρατιωτῶν διασωθέντες ἀντείχοντο τῶν Περσικῶν ἐλπίδων. οἱ μὲν γὰρ, πόλεις ἐπικαίρους καταλαμβανόμενοι, διεφύλαττον ταύτας τῷ Δαρείῳ· οἱ δ' ἔθνη προσαγόμενοι, καὶ δυνάμεις περὶ αὑτοὺς κατασκευαζόμενοι, τὰς ἁρμοζούσας χρείας τοῖς ὑποκειμένοις καιροῖς παρείχοντο. οἱ δὲ σύνεδροι τῶν Ἑλλήνων ἐψηφίσαντο πέμψαι πρέσβεις πεντεκαίδεκα, στέφανον φέροντας χρυσοῦν παρὰ τῆς Ἑλλάδος ἀριστεῖον Ἀλεξάνδρῳ, καὶ συνησθησομένους τῇ κατὰ Κιλικίαν νίκῃ. Ἀλέξανδρος δὲ στρατεύσας ἐπὶ Γάζαν φρουρουμένην ὑπὸ Περσῶν, καὶ δίμηνον προσεδρεύσας, εἷλε κατὰ κράτος τὴν πόλιν.

Olymp. CXII, 2. Expugnata Gaza, Alexander in Aegyptum movet, quae pertaesa crudelitatem Persarum, ultro in deditionem venit. Facta cum Cyrenensibus amicitia, rex usque ad Iovis Ammonis templa penetrat

49. Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Ἀριστοφάνους, ἐν Ῥώμῃ κατεστάθησαν ὕπατοι Σπούριος Ποστούμιος καὶ Τῖτος Οὐετούριος. ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀλέξαν-

δρος ὁ βασιλεὺς τὰ περὶ τὴν Γάζαν διοικήσας, Ἀμύνταν μετὰ δέκα νεῶν εἰς Μακεδονίαν ἐξέπεμψε, προστάξας τῶν νέων τοὺς εὐθέτους ἐπιλέξαι πρὸς στρατείαν· αὐτὸς δὲ μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως παρῆλθεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ παρέλαβε πάσας τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις χωρὶς κινδύνων. οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι, τῶν Περσῶν ἠσεβηκότων εἰς τὰ ἱερὰ καὶ βιαίως ἀρχόντων, ἄσμενοι προσεδέξαντο τοὺς Μακεδόνας. καταστήσας δὲ τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον, προῆλθεν εἰς Ἄμμωνος, βουλόμενος χρήσασθαι τῷ θεῷ. κατὰ μέσην δὲ τὴν ὁδὸν ἀπήντησαν αὐτῷ πρέσβεις παρὰ Κυρηναίων, στέφανον κομίζοντες καὶ μεγαλοπρεπῆ δῶρα, ἐν οἷς ἦγον ἵππους πολεμιστὰς τριακοσίους καὶ πέντε τέθριππα τὰ κράτιστα. ὁ δὲ τούτους μὲν ἀποδεξάμενος, φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο πρὸς αὐτούς. αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν συναποδημούντων, προῆγεν ἐπὶ τὸ ἱερόν· καὶ διανύσας ἐπὶ τὴν ἔρημον καὶ ἄνυδρον, ὑδρευσάμενος διῄει τὴν χώραν ἔχουσαν ἄμμου μέγεθος ἀέριον. ἐν ἡμέραις δὲ τέτταρσιν ἐξαναλωθέντων τῶν κομιζομένων ὑδάτων, εἰς δεινὴν σπάνιν παρεγένοντο. εἰς ἀθυμίαν οὖν πάντων ἐμπεσόντων, ἄφνω πολὺς ὄμβρος ἐξ οὐρανοῦ κατεῤῥάγη, τὴν ὑπάρχουσαν τῶν ὑγρῶν ἔνδειαν παραδόξως διορθούμενος. διὸ καὶ τὸ συμβὰν ἔδοξεν ἀνελπίστως σωθεῖσι θεῶν προνοίᾳ γεγονέναι. ὑδρευσάμενοι δ' ἔκ τινος κοιλάδος, ἐπὶ τέτταρας ἡμέρας ἔχοντες ἀρκοῦσαν τὴν βοήθειαν, καὶ διελθόντες ἡμέρας τέσσαρας, διεξέπεσον τὴν ἄνυδρον. ἀδήλου δὲ τῆς ὁδοῦ καθεστώσης διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἄμμου, οἱ καθηγού-

μενοι τῆς ὁδοῦ προσήγγειλαν τῷ βασιλεῖ, διότι κόρακες δεξιοὶ κλάζοντες τὴν τρίβον τῆς ἐπὶ τὸ ἱερὸν φερούσης ἀτραποῦ προσημαίνουσιν. οἰωνισάμενος δὲ τὸ συμβαῖνον ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ διαλαβὼν δέχεσθαι τὸν θεὸν ἀσμένως τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, προῆγε κατὰ σπουδὴν, καὶ τὸ μὲν πρῶτον κατήντησεν ἐπὶ πικρὰν καλουμένην λίμνην, μετὰ δὲ ταῦτα πορευθεὶς σταδίους ἑκατὸν, παρήλλαξε τὰς ἐπικαλουμένας Ἄμμωνος πόλεις· ἐντεῦθεν δὲ ὁδοιπορήσας μίαν ἡμέραν, συνήγγισε τῷ τεμένει.

Ammoniacae regionis situs, templa palatia et memorabilia.

50. Ἡ δὲ περὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο χώρα περιέχεται ὑπὸ ἐρήμου καὶ ἀνύδρου τῆς ἄμμου, πάσης φιλανθρωπίας ἐστερημένη. αὕτη δ' ἐπὶ μῆκος καὶ πλάτος ἐπὶ σταδίους πεντήκοντα παρήκουσα, πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς ὕδασι ναματιαίοις διαῤῥεῖται, δένδρων δὲ παντοδαπῶν καὶ μάλιστα καρπίμων πληθύει· καὶ τὸν μὲν ἀέρα τῇ κράσει παραπλήσιον ἔχει ταῖς ἐαριναῖς ὥραις, τόποις δὲ καυματώδεσι περιεχομένη, μόνη παρηλλαγμένην παρέχεται τοῖς ἐνδιατρίβουσι τὴν εὐκρασίαν. τὸ μὲν οὖν τέμενος φασὶν ἱδρύσασθαι Δαναὸν τὸν Αἰγύπτιον· τὴν δὲ ἱερὰν τοῦ θεοῦ χώραν περιοικοῦσι κατὰ μὲν τὴν μεσημβρίαν καὶ δύσιν Αἰθίοπες, κατὰ δὲ τὴν ἄρκτον Λιβύων νομαδικὸν ἔθνος, καὶ τὸ πρὸς τὴν μεσόγειον ἀνῆκον τὸ τῶν Νασαμώνων ὀνομαζόμενον ἔθνος. τῶν δ' Ἀμμωνίων κωμηδὸν οἰκούντων, κατὰ μέσην αὐτῶν τὴν χώραν ἀκρόπολις ὑπάρχει τριπλοῖς ὠχυρωμένη τοῖς τείχεσι· καὶ ταύτης ὁ μὲν πρῶτος περίβολος ἔχει τῶν ἀρχαίων

δυναστῶν βασίλεια, ὁ δ᾽ ἕτερος τὴν γυναικωνῖτιν αὐλὴν καὶ τὰς τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ συγγενῶν οἰκήσεις, καὶ φυλακτήρια τῶν τόπων, ἔτι δὲ τὸν τοῦ θεοῦ σηκὸν, καὶ τὴν ἱερὰν κρήνην, ἀφ᾽ ἧς τὰ τῷ θεῷ προσφερόμενα τυγχάνει τῆς ἁγνείας· ὁ δὲ τρίτος τὰς τῶν δορυφόρων καταλύσεις, καὶ τὰ φυλακτήρια τῶν τὸν τύραννον δορυφορούντων. καθίδρυται δὲ τῆς ἀκροπόλεως ἐκτὸς οὐ μακρὰν ἕτερος ναὸς Ἄμμωνος, πολλοῖς καὶ μεγάλοις δένδροις σύσκιος· τούτου δὲ πλησίον ὑπάρχει κρήνη, διὰ τὸ συμβεβηκὸς ὀνομαζομένη ἡλίου κρήνη· αὕτη δὲ τὸ ὕδωρ ἔχει συμμεταβαλλόμενον αἰεὶ ταῖς ἡμεριναῖς ὥραις παραδόξως. ἅμ᾽ ἡμέρᾳ γὰρ ἐξίησι τὴν πηγὴν χλιαρὰν, προϊούσης δὲ τῆς ἡμέρας, τῇ προσθέσει τῶν ὡρῶν ἀνάλογον καταψύχεται, τοῦ μεσημβρινοῦ δὲ καύματος ἀκμάζει τῇ ψυχρότητι· πάλιν δὲ ἀνάλογον ἀπολήγει πρὸς τὴν ἑσπέραν, καὶ τῆς νυκτὸς ἐπιλαβούσης ἀναθερμαίνεται μέχρι μέσων νυκτῶν, καὶ τὸ λοιπὸν ἀπολήγει, μέχρις ἂν ἅμα τῷ φωτὶ πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀποκατασταθῇ τάξιν. τὸ δὲ τοῦ θεοῦ ξόανον ἐκ σμαράγδων καί τινων ἄλλων περιέχεται, καὶ τὴν μαντείαν ἰδιάζουσαν παντελῶς ποιεῖται. ἐπὶ νεὼς γὰρ περιφέρεται χρυσῆς ὑπὸ ἱερέων ὀγδοήκοντα. οὗτοι δ᾽ ἐπὶ τῶν ὤμων φέροντες τὸν θεὸν, προάγουσιν αὐτομάτως ὅπου ποτ᾽ ἂν ἄγοι τὸ τοῦ θεοῦ νεῦμα τὴν πορείαν. συνακολουθεῖ δὲ πλῆθος παρθένων καὶ γυναικῶν Παιᾶνας ᾀδόντων κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν, καὶ πατρίῳ καθυμνούντων ᾠδῇ τὸν θεόν.

Templum adit Alexander. Ad propositas quaestiones quae responsa acceperit.

51. Τοῦ δ᾽ Ἀλεξάνδρου διὰ τῶν ἱερέων εἰσαχθέντος εἰς τὸν νεὼν, καὶ τὸν θεὸν κατανοήσαντος, ὁ μὲν προφητεύων ἀνὴρ πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν προσελθὼν αὐτῷ, Χαῖρε, εἶπεν, ὦ παῖ. καὶ ταύτην παρὰ τοῦ θεοῦ ἔσχε τὴν πρόσρησιν, ὁ δ᾽ ὑπολαβὼν, Δέχομαι, φησὶν, ὦ πάτερ, καὶ τὸ λοιπὸν κεκλήσομαι σὸς, ἀλλ᾽ εἴ μοι δίδως τὴν ἁπάσης γῆς ἀρχήν. τοῦ δ᾽ ἱερέως προσελθόντος τῷ σηκῷ, καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν αἰρόντων τὸν θεὸν κινηθέντων τεταγμένοις τισὶ τῆς φωνῆς συμβόλοις, ὁ μὲν ἀνεῖπε, βεβαίως αὐτῷ διδόναι τὸν θεὸν τὴν αἴτησιν. ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος ὑπολαβὼν, Τὸ λοιπὸν, εἶπεν, ὦ δαῖμον, ἀπόφηναί μοι τῶν ζητουμένων, εἰ πάντας ἤδη μετελήλυθα τοὺς γενομένους φονεῖς τοῦ πατρὸς, ἤ τινες διαλελήθασιν; ὁ δὲ προφήτης ἀνεβόησεν, Εὐφήμει· οὐδένα γὰρ ἀνθρώπων ὑπάρχειν τὸν δυνησόμενον ἐπιβουλεῦσαι τῷ γεννήσαντι αὐτόν· τοὺς δὲ τοῦ Φιλίππου φονεῖς ἅπαντας τετευχέναι τιμωρίας. τεκμήρια δ᾽ ἔσεσθαι τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ γενέσεως τὸ μέγεθος τῶν ἐν ταῖς πράξεσι κατορθωμάτων· καὶ γὰρ πρότερον ἀήττητον αὐτὸν γεγονέναι, καὶ μετὰ ταῦτ᾽ ἔσεσθαι διὰ παντὸς ἀνίκητον. ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος, ἡσθεὶς τοῖς κεχρησμῳδημένοις, καὶ τὸν θεὸν μεγαλοπρεπέσιν ἀναθήμασι τιμήσας, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Regressus in Aegyptum novam urbem Alexandriam condere parat. Eius exstruendae idea describitur. Postea Alexandri successores urbem multum auxerunt. His peractis Alexander in Syriam movit.

52. Κρίνας δ' ἐν ταύτῃ πόλιν μεγάλην κτίσαι, προσέταξε τοῖς ἐπὶ τὴν ἐπιμέλειαν ταύτην καταλειπομένοις, ἀναμέσον τῆς τε λίμνης καὶ τῆς θαλάσσης οἰκίσαι τὴν πόλιν. διαμετρήσας δὲ τὸν τόπον, καὶ ῥυμοτομήσας φιλοτέχνως τὴν πόλιν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσεν Ἀλεξάνδρειαν, εὐκαιρότατα μὲν κειμένην πλησίον τοῦ Φάρου λιμένος, εὐστοχίᾳ δὲ τῆς ῥυμοτομίας ποιήσας διαπνεῖσθαι τὴν πόλιν τοῖς ἐτησίοις ἀνέμοις· καὶ τούτων πνεόντων μὲν διὰ τοῦ μεγίστου πελάγους, καταψυχόντων δὲ τὸν κατὰ τὴν πόλιν ἀέρα, πολλὴν τοῖς κατοικοῦσιν εὐκρασίαν καὶ ὑγίειαν κατεσκεύασε. καὶ τὸν μὲν περίβολον αὐτῆς ὑπεστήσατο τῷ τε μεγέθει διαφέροντα καὶ κατὰ τὴν ὀχυρότητα θαυμάσιον. ἀνὰ μέσον γὰρ ὢν μεγάλης λίμνης καὶ τῆς θαλάττης, δύο μόνον ἀπὸ τῆς γῆς ὁδοὺς στενὰς ἔχει, καὶ παντελῶς εὐφυλάκτους. τὸν δὲ τύπον ἀποτελῶν χλαμύδι παραπλήσιον, ἔχει πλατεῖαν, μέσην σχεδὸν τὴν πόλιν τέμνουσαν, καὶ τῷ τε μεγέθει καὶ πλάτει θαυμαστήν. ἀπὸ γὰρ πύλης ἐπὶ πύλην διήκουσα, τεσσαράκοντα μὲν σταδίων ἔχει τὸ μῆκος, πλέθρου δὲ τὸ πλάτος, οἰκιῶν δὲ καὶ ἱερῶν πολυτελέσι κατασκευαῖς πᾶσα κεκόσμηται. προσέταξε δ' ὁ Ἀλέξανδρος καὶ βασίλεια κατασκευάσαι θαυμαστὰ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ βάρος τῶν ἔργων. οὐ μόνον δ' ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντες Αἰγύπτου μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου, σχεδὸν ἅπαντες πολυτελέσι κατασκευαῖς ηὔξησαν αὐτὰ τὰ βασίλεια. καθόλου δὲ ἡ πόλις τοσαύτην ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις,

ὥστε παρὰ πολλοῖς αὐτὴν πρώτην ἀριθμεῖσθαι τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην. καὶ γὰρ κάλλει καὶ μεγέθει, καὶ προσόδων πλήθει καὶ τῶν πρὸς τροφὴν ἀνηκόντων πολὺ διαφέρει τῶν ἄλλων· τὸ δὲ τῶν κατοικούντων οἰκητόρων αὐτὴν πλῆθος ὑπερβάλλει τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν οἰκήτορας. καθ' ὃν γὰρ δὴ καιρὸν ἡμεῖς παρεβάλομεν εἰς Αἴγυπτον, ἔφασαν οἱ τὰς ἀναγραφὰς ἔχοντες τῶν κατοικούντων, εἶναι τοὺς ἐν αὐτῇ διατρίβοντας ἐλευθέρους, πλείους τῶν τριάκοντα μυριάδων, ἔκ τε τῶν προσόδων τῶν κατ' Αἴγυπτον λαμβάνειν τὸν βασιλέα πλείω τῶν ἑξακισχιλίων ταλάντων. ὁ δ' οὖν βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἐπιστήσας τινὰς τῶν φίλων ἐπὶ τὴν κατασκευὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ διοικήσας ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ἐπανῆλθε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Συρίαν.

Darius, ut Alexandrum adventare audivit, ad pugnam committendam omnia instruit. Copiarum numerus. Babylone profectus versus Ninum iter facit, et prope Arbela castra ponit.

53. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος αὐτοῦ τὴν παρουσίαν, συνηθροίκει μὲν τὰς πανταχόθεν δυνάμεις, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν παράταξιν χρήσιμα κατεσκεύαστο. τὰ μὲν γὰρ ξίφη καὶ ξυστὰ πολὺ μείζω τῶν προγεγενημένων ἐποίησε, διὰ τὸ δοκεῖν διὰ τούτων πολλὰ τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῇ περὶ Κιλικίαν μάχῃ πεπλεονεκτηκέναι. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα διακόσια, πρὸς κατάπληξιν καὶ φόβον τῶν πολεμίων εὐθέτως ἐπινενοημένα. τούτων γὰρ ἑκάστου παρ' ἑκάτερον τῶν σειροφόρων ἵππων ἐξέκειτο προσηλωμένα τῷ ζυγῷ ξύστρα παραμήκη τρισπίθαμα, τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἀκμῆς ἔχοντα πρὸς

τὴν κατὰ πρόσωπον ἐπιφάνειαν· πρὸς δὲ ταῖς κατακλίσεσι τῶν ἀξόνων ἐπ' εὐθείας ἄλλα δύο, τὴν μὲν τομὴν ὁμοίαν ἔχοντα πρὸς τὴν κατὰ πρόσωπον ἐπιφάνειαν τοῖς πρότερον, τὸ δὲ μῆκος μείζω καὶ πλατύτερα· συνήρμοστο δὲ ταῖς τούτων ἀρχαῖς δρέπανα. πᾶσαν δὲ τὴν δύναμιν ἔν τε ὅπλοις ἐπισήμοις καὶ ἡγεμόνων ἀρεταῖς κοσμήσας, ἀνέζευξεν ἐκ τῆς Βαβυλῶνος, ἔχων πεζοὺς μὲν περὶ ὀγδοήκοντα μυριάδας, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους τῶν εἴκοσι μυριάδων. κατὰ δὲ τὴν ὁδοιπορίαν δεξιὸν μὲν ἔχων τὸν Τίγριν, ἀριστερὸν δὲ τὸν Εὐφράτην προῄει διὰ χώρας εὐδαίμονος καὶ δυναμένης τοῖς κτήνεσι δαψιλῆ χορτάσματα παρασχέσθαι, τῷ τε πλήθει τῶν στρατιωτῶν ἱκανὰς τροφὰς χορηγῆσαι. ἔσπευδε γὰρ περὶ τὴν Νίνον ποιήσασθαι τὴν παράταξιν, εὐθετωτάτων ὄντων τῶν περὶ αὐτὴν πεδίων, καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν παρεχομένων τῷ μεγέθει τῶν ἠθροισμένων ὑπ' αὐτοῦ δυνάμεων. καταστρατοπεδεύσας δὲ περὶ κώμην τὴν ὀνομαζομένην Ἄρβηλα, τὰς δυνάμεις ἐνταῦθα καθ' ἡμέραν ἐξέταττε, καὶ τῇ συνεχεῖ διατάξει καὶ μελέτῃ κατεσκεύασεν εὐπειθεῖς. σφόδρα γὰρ ἠγωνία μήποτε πολλῶν καὶ ἀσυμφώνων ἐθνῶν ἠθροισμένων ταῖς διαλέκτοις, ταραχή τις γένηται κατὰ τὴν παράταξιν.

De novo oblatam pacem et promissas conditiones amplissimas ut Alexander accipiat, Parmenio suadet. Sed iis omnibus repudiatis, rex infesto exercitu Dario obviam venit. Coniux Darii moritur.

54. Περὶ δὲ διαλύσεως καὶ πρότερον μὲν ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς πρὸς Ἀλέξανδρον, ἐκχωρῶν αὐτῷ τῆς ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ χώρας· καὶ προσεπηγγέλ-

λετο δώσειν ἀργυρίου τάλαντα δισχίλια. ὡς δ᾽ οὐ προσεῖχεν αὐτῷ, πάλιν ἐξέπεμψεν ἄλλους πρέσβεις, ἐπαινῶν μὲν αὐτὸν ἐπὶ τῷ καλῶς κεχρῆσθαι τῇ τε μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις αἰχμαλώτοις, ἀξιῶν δὲ φίλον γενέσθαι, καὶ λαβεῖν τὴν ἐντὸς Εὐφράτου χώραν, καὶ τάλαντα ἀργυρίου τρισχίλια, καὶ τὴν ἑτέραν τῶν ἑαυτοῦ θυγατέρων γυναῖκα· καθόλου δὲ γενόμενον γαμβρὸν, καὶ τάξιν υἱοῦ λαβόντα, καθάπερ κοινωνὸν γενέσθαι τῆς ὅλης βασιλείας. ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος, εἰς τὸ συνέδριον παραλαβὼν πάντας τοὺς φίλους, καὶ περὶ τῶν προτιθεμένων αἱρέσεων ἀνακοινωσάμενος, ἠξίου τὴν ἰδίαν γνώμην ἕκαστον μετὰ παῤῥησίας ἀποφήνασθαι. τῶν μὲν οὖν ἄλλων οὐδεὶς ἐτόλμα συμβουλεῦσαι, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ὑποκειμένης ζητήσεως· Παρμενίων δὲ πρῶτος εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ὦν Ἀλέξανδρος, ἔλαβον ἂν τὰ διδόμενα, καὶ τὴν σύνθεσιν ἐποιησάμην· ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος ὑπολαβὼν εἶπε, Κἀγὼ, εἰ Παρμενίων ἦν, ἔλαβον ἄν. καθόλου δὲ καὶ ἄλλοις μεγαλοψύχοις λόγοις χρησάμενος, καὶ τοὺς μὲν λόγους τῶν Περσῶν ἀποδοκιμάσας, προτιμήσας δὲ τὴν εὐδοξίαν τῶν προτεινομένων δωρεῶν, τοῖς μὲν πρέσβεσιν ἀπόκρισιν ἔδωκεν ὡς οὔθ᾽ ὁ κόσμος, δυοῖν ἡλίων ὄντων, τηρῆσαι δύναται τὴν ἰδίαν διακόσμησίν τε καὶ τάξιν, οὔθ᾽ ἡ οἰκουμένη, δύο βασιλέων ἐχόντων τὴν ἡγεμονίαν, ἀταράχως καὶ ἀστασιάστως διαμένειν ἂν δύναιτο. διόπερ ἀπαγγέλλειν αὐτοὺς ἐκέλευσε τῷ Δαρείῳ, εἰ μὲν τῶν πρωτείων ὀρέγεται, διαμάχεσθαι πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς τῶν ὅλων μοναρχίας· εἰ δὲ δόξης καταφρο-

νῶν προκρίνει τὴν λυσιτέλειαν καὶ τὴν ἐκ τῆς ῥᾳστώνης τρυφὴν, αὐτὸς μὲν Ἀλεξάνδρῳ ποιείτω τὸ προσταττόμενον, ἄλλων δὲ ἄρχων βασιλευέτω, συγχωρουμένης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου χρηστότητος. τὸ δὲ συνέδριον διαλύσας, καὶ τὴν δύναμιν ἀναλαβὼν, προῆγεν ἐπὶ τὴν τῶν πολεμίων στρατοπεδείαν. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, τῆς τοῦ Δαρείου γυναικὸς ἀποθανούσης, ὁ Ἀλέξανδρος ἔθαψεν αὐτὴν μεγαλοπρεπῶς.

Darius instruit aciem, et Mazaeum ad custodiam fluminis ablegat. Alexandri eiusque exercitus per Tigrim transitus perdifficilis.

55. Δαρεῖος δὲ τῶν ἀποκρίσεων ἀκούσας, καὶ τὴν διὰ τῶν λόγων σύνθεσιν ἀπογνοὺς, τὴν μὲν δύναμιν καθ' ἡμέραν συνέταττε, καὶ πρὸς τὴν ἐν τοῖς κινδύνοις εὐηκοΐαν ἑτοίμην κατεσκεύαζε· τῶν δὲ φίλων Μαζαῖον μὲν μετὰ στρατιωτῶν ἐπιλέκτων ἐξαπέστειλε παραφυλάξοντα τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὸν πόρον προκαταληψόμενον. ἑτέρους δ' ἐξέπεμψε τὴν χώραν πυρπολήσοντας, δι' ἧς ἀναγκαῖον ἦν διελθεῖν τοὺς πολεμίους. ἐνόμιζε γὰρ τῷ μὲν ῥεύματι τοῦ ποταμοῦ προβλήματι χρῆσθαι πρὸς τὴν ἔφοδον τῶν Μακεδόνων. τούτων δ' ὁ μὲν Μαζαῖος ὁρῶν ἀδιάβατον ὄντα τὸν ποταμὸν, διά τε τὸ βάθος καὶ τὴν σφοδρότητα τοῦ ῥεύματος, τῆς μὲν τούτου φυλακῆς ἠμέλησε, τοῖς δὲ τὴν χώραν πυρπολοῦσι συνεργήσας, καὶ πολλὴν χώραν διαφθείρας, ὑπέλαβεν ἄβατον ἔσεσθαι τοῖς πολεμίοις, διὰ τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς. ὁ δ' Ἀλέξανδρος, παραγενόμενος πρὸς τὴν διάβασιν τοῦ Τίγρεως ποταμοῦ,

καὶ τὸν πόρον ὑπό τινων ἐγχωρίων μαθὼν, διεβίβασε τὴν δύναμιν οὐ μόνον ἐπιπόνως, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἐπικινδύνως. τοῦ γὰρ πόρου τὸ μὲν βάθος ἦν ὑπὲρ τῶν μαστῶν, τοῦ δὲ ῥεύματος ἡ ὀξύτης πολλοὺς τῶν διαβαινόντων παρέσυρε καὶ τὴν βάσιν τῶν σκελῶν παρῃρεῖτο· τό, τε ῥεῦμα τοῖς ὅπλοις ἐμπίπτον πολλούς τε παρέφερε καὶ τοῖς ἐσχάτοις κινδύνοις περιέβαλλεν. ὁ δ' Ἀλέξανδρος, πρὸς τὴν σφοδρότητα τοῦ ῥεύματος ἀντιμαχόμενος, παρήγγειλε πᾶσι τὰς χεῖρας ἀλλήλοις συμπλέκειν, καὶ τὴν ὅλην τῶν σωμάτων πυκνότητα ποιεῖν ζεύγματι παραπλησίαν. παραβόλου δὲ γενομένης τῆς διαβάσεως, καὶ τῶν Μακεδόνων μόλις διασωθέντων, τὴν μὲν ἡμέραν ταύτην προσανέλαβε τὴν δύναμιν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ συντεταγμένην ἔχων τὴν στρατιὰν προῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ σύνεγγυς γενόμενος τῶν Περσῶν, κατεστρατοπέδευσεν.

Alexander, ob hostium multitudinem sollicitus, somno recreatur.

56. Ἀναλογιζόμενος δὲ τὸ πλῆθος τῆς τῶν Περσῶν δυνάμεως, καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐπικειμένων κινδύνων, ἔτι δὲ τὴν περὶ τῶν ὅλων ἀγώνων κρίσιν ἐν χερσὶν οὖσαν, διηγρύπνησε τὴν νύκτα, συνεχόμενος τῇ περὶ τοῦ μέλλοντος φροντίδι· ὑπὸ δὲ τὴν ἑωθινὴν φυλακὴν τραπεὶς εἰς ὕπνον, οὕτως ἐκοιμήθη βαθέως, ὥστε τῆς ἡμέρας ἐπιγενομένης μὴ δύνασθαι διεγερθῆναι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἱ φίλοι τὸ συμβὰν ἡδέως ἑώρων, νομίζοντες τὸν βασιλέα πρὸς τὸν ὑπερκείμενον κίνδυνον εὐτονώτερον ἔσεσθαι, τετευχότα πολλῆς ἀνέσεως· ὡς δ' ὁ μὲν χρόνος προέβαινεν,

ὁ δ᾽ ὕπνος συνεῖχε τὸν βασιλέα, Παρμενίων πρεσβύτατος ὢν τῶν φίλων, ἀφ᾽ ἑαυτοῦ πρόσταγμα διέδωκε τοῖς πλήθεσιν ἑτοιμάζεσθαι τὰ πρὸς τὴν μάχην. οὐκ ἀνιεμένου δ᾽ αὐτοῦ, προσελθόντες οἱ φίλοι μόγις διήγειραν τὸν Ἀλέξανδρον. θαυμαζόντων δ᾽ ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι πάντων, καὶ τὴν αἰτίαν ἀκοῦσαι βουλομένων, ἔφησεν ὁ Ἀλέξανδρος, Δαρεῖον εἰς ἕνα τόπον ἠθροικότα τὰς δυνάμεις, ἀπολελυκέναι πάσης ἀγωνίας αὐτόν. μιᾷ γὰρ ἡμέρᾳ κριθέντα περὶ τῶν ὅλων παύσεσθαι τῶν πόνων καὶ πολυχρονίων κινδύνων. οὐ μὴν ἀλλὰ παρακαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τοῖς οἰκείοις λόγοις, καὶ πρὸς τοὺς ἐπιφερομένους κινδύνους εὐθαρσεῖς καταστήσας, προῆγε τὴν δύναμιν συντεταγμένην ἐπὶ τοὺς Βαρβάρους, τῆς τῶν πεζῶν φάλαγγος τὰς τῶν ἱππέων ἴλας προτάξας.

Macedonum acies instructa describitur.

57. Ἐπὶ μὲν οὖν τὸ δεξιὸν κέρας ἔταξε τὴν ἴλην, ἧς εἶχε τὴν ἡγεμονίαν Κλεῖτος ὁ μέλας ὀνομαζόμενος. ἐχομένους δὲ ταύτης τοὺς ἄλλους φίλους, ὧν ἡγεῖτο Φιλώτας ὁ Παρμενίωνος· ἑξῆς δὲ τὰς ἄλλας ἱππαρχίας ἑπτὰ, τεταγμένας ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἡγεμόνα. ὄπισθεν δὲ τούτων ὑπετάγη τὸ τῶν Ἀργυρασπίδων πεζῶν τάγμα, διαφέρον τῇ τε τῶν ὅπλων λαμπρότητι, καὶ τῇ τῶν ἀνδρῶν ἀρετῇ, καὶ τούτων ἡγεῖτο Νικάνωρ ὁ Παρμενίωνος. ἐχομένην δὲ τούτων ἔστησε τὴν Ἐλιμιῶτιν καλουμένην στρατιὰν, ἧς Κοῖνος ἡγεῖτο· ἑξῆς δὲ τὴν τῶν Ὀρεστῶν καὶ Λυγκιστῶν τάξιν ἔστησε, Περδίκκου τὴν στρατηγίαν ἔχοντος· καὶ

τὴν μὲν ἐχομένην στρατηγίαν Μελέαγρος εἶχε, τὴν δὲ συνεχῆ ταύτης Πολυσπέρχων, τεταγμένων ὑπ᾽ αὐτὸν τῶν ὀνομαζομένων Στυμφαίων· Φίλιππος δ᾽ ὁ Βαλάκρου τὴν συνεχῆ ταύτης στρατηγίαν ἐπλήρου, καὶ τῆς μετ᾽ αὐτὴν Κρατερὸς ἡγεῖτο. τῶν δὲ προειρημένων ἱππέων τὴν συνεχῆ τάξιν ἀπεπλήρουν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ Ἀχαΐας συστρατεύσαντες ἱππεῖς, καὶ Φθιῶται καὶ Μαλιεῖς, ἔτι καὶ Λοκροὶ καὶ Φωκεῖς, ὧν ἡγεῖτο Ἐρίγυιος ὁ Μιτυληναῖος. ἑξῆς δ᾽ εἱστήκεισαν Θετταλοὶ, Φίλιππον μὲν ἔχοντες ἡγεμόνα, ἀνδρείᾳ καὶ τῇ τῶν ἰλῶν ἱππασίᾳ πολὺ προέχοντες τῶν ἄλλων. ἐχομένους δὲ τούτων τοὺς ἐκ Κρήτης τοξότας ἔταξε, καὶ τοὺς ἐκ τῆς Ἀχαΐας μισθοφόρους. ἐφ᾽ ἑκατέρου δὲ τοῦ κέρατος ἐπικάμπιον ἐποίησε τάξιν, ὅπως μὴ δύνωνται κυκλοῦν οἱ πολέμιοι τῷ πλήθει τῶν στρατιωτῶν τὴν ὀλιγότητα τῶν Μακεδόνων. πρὸς δὲ τὰς τῶν δρεπανηφόρων ἁρμάτων ἐπιφορὰς μηχανώμενος ὁ βασιλεὺς, παρήγγειλε τοῖς ἐν τῇ φάλαγγι πεζοῖς, ὅταν πλησιάζῃ τὰ τέθριππα, συνασπίσαι, καὶ ταῖς σαρίσσαις τὰς ἀσπίδας τύπτειν, ὅπως διὰ τὸν ψόφον πτυρόμενα, τὴν εἰς τοὐπίσω ποιῆται φοράν· τοῖς δὲ βιαζομένοις διδόναι διαστήματα, δι᾽ ὧν ποιήσονται τὴν διέξοδον ἀκίνδυνον τοῖς Μακεδόσιν· αὐτὸς δὲ τοῦ δεξιοῦ μέρους ἡγούμενος, καὶ λοξὴν τὴν τάξιν ποιούμενος, δι᾽ ἑαυτοῦ τὴν ὅλην κρίσιν τοῦ κινδύνου ποιεῖσθαι διεγνώκει.

Hinc proclium committitur. Currus falcati primum in Macedones impetum faciunt. Sed facto clypeorum strepitu, equi con-

sternati quadrigas plurimas falcatas retro in suos vertunt. Reliquae tamen stragem ediderunt foedam.

58. Ὁ δὲ Δαρεῖος, κατὰ τὰς τῶν ἐθνῶν περιοχὰς τὴν ἔκταξιν πεποιημένος, κατά τε τὸν Ἀλέξανδρον τεταγμένος, προῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ὡς δ' ἐπλησίαζον ἀλλήλαις αἱ δυνάμεις, οἱ μὲν σαλπιγκταὶ παρ' ἀμφοτέροις ἐσήμαινον τὸ πολεμικὸν, οἱ δ' ἄνδρες μετὰ πολλῆς βοῆς ἀλλήλοις ἐπεφέροντο. καὶ πρῶτον τὰ δρεπανηφόρα τῶν ἁρμάτων ἀπὸ κράτους ἐλαυνόμενα, πολλὴν ἔκπληξιν καὶ φόβον τοῖς Μακεδόσιν ἐπέστησε. καὶ γὰρ Μαζαῖος ὁ τῶν ἱππέων ἡγούμενος, πυκναῖς ταῖς ἴλαις σὺν τοῖς δρεπανηφόροις ἐπήλαυνε, καταπληκτικωτέραν ποιῶν τὴν ἐπιφορὰν τῶν δρεπανηφόρων. τῆς δὲ φάλαγγος συνασπιζούσης, καὶ κατὰ τὰς τοῦ βασιλέως παραγγελίας ταῖς σαρίσσαις πάντων τυπτόντων τὰς ἀσπίδας, συνέβαινε ψόφον πολὺν γίγνεσθαι. διόπερ τὰ πολλὰ τῶν ἁρμάτων, πτυρομένων τῶν ἵππων, ἐστρέφετο, καὶ τὴν ῥύμην ἀκατάσχετον ποιοῦντα, πρὸς τοὺς ἰδίους βιαίως ἀνέστρεφε. τῶν δ' ἄλλων προσπεσόντων τῇ φάλαγγι, καὶ τῶν Μακεδόνων ποιούντων ἀξιόλογα διαστήματα, διὰ τούτων τὰ φερόμενα, τὰ μὲν διηκοντίσθη, τὰ δὲ διεξέπεσεν· ἔνια δὲ τῇ βίᾳ τῆς ῥύμης φερόμενα, καὶ ταῖς τῶν σιδήρων ἀκμαῖς ἐνεργοῖς χρώμενα, πολλὰς καὶ ποικίλας διαθέσεις θανάτων ἀπειργάζετο. τοιαύτη γὰρ ἦν ἡ ὀξύτης καὶ βία τῶν κεχαλκευμένων πρὸς ἀπώλειαν ὅπλων, ὥστε πολλῶν μὲν βραχίονας σὺν αὐταῖς ταῖς ἀσπίσιν ἀποκόπτεσθαι, οὐκ ὀλίγων δὲ τραχήλους παρασύρεσθαι, καὶ τὰς κεφαλὰς πίπτειν ἐπὶ τὴν γῆν, βλε-

πόντων ἔτι τῶν ὀμμάτων, καὶ τῆς τοῦ προσώπου διαθέσεως διαφυλαττομένης· ἐνίων δὲ τὰς πλευρὰς ἐπικαιρίοις τομαῖς ἀναῤῥηττόντων, καὶ θανάτους ὀξεῖς ἐπιφερόντων.

Sequitur equestris pugna. Cedunt Macedones. Cadusii et Scythae in ipsa Macedonum castra penetrant, praedam agunt, captivas abducunt. Sisygambris Darii matris, eximia constantia.

59. Ὡς δ᾽ ἤγγισαν ἀλλήλαις αἱ δυνάμεις, καὶ διὰ τῶν τόξων καὶ σφενδονῶν, ἔτι δὲ τῶν ἀκοντιζομένων σαυνίων τὰ ῥιπτούμενα βέλη παρανήλωτο, πρὸς τὴν ἐκ χειρὸς μάχην κατήντησαν· καὶ πρῶτον τῶν ἱππέων συστησαμένων ἀγῶνα, καὶ τῶν Μακεδόνων τῷ δεξιῷ κέρατι διαγωνιζομένων, ὁ μὲν Δαρεῖος τοῦ λαιοῦ κέρατος ἡγούμενος, συναγωνιστὰς εἶχε τοὺς συγγενεῖς ἱππεῖς, ἐπιλέκτους ταῖς ἀρεταῖς καὶ ταῖς εὐνοίαις, χιλίους ἐν μιᾷ περιειλημμένους ἴλῃ. οὗτοι δὲ θεατὴν ἔχοντες τῆς ἰδίας ἀνδραγαθίας τὸν βασιλέα, τὸ πλῆθος τῶν ἐπ᾽ αὐτὸν φερομένων βελῶν προθύμως ἐξεδέχοντο. συνῆσαν δὲ τούτοις οἵ τε μηλοφόροι, πολλοὶ ταῖς ἀνδραγαθίαις καὶ κατὰ τὸ πλῆθος, πρὸς δὲ τούτοις Μάρδοι καὶ Κοσσαῖοι, ταῖς τε τῶν σωμάτων ὑπεροχαῖς καὶ ταῖς λαμπρότησι τῶν ψυχῶν θαυμαζόμενοι. συνηγωνίζοντο δὲ τούτοις οἵ τε περὶ τὰ βασίλεια διατρίβοντες, καὶ τῶν Ἰνδῶν οἱ κράτιστοι κατ᾽ ἀνδρείαν. οὗτοι μὲν οὖν μετὰ πολλῆς βοῆς ἐπιῤῥάξαντες τοῖς πολεμίοις, ἐκθύμως ἠγωνίζοντο, καὶ τῷ πλήθει κατεπόνουν τοὺς Μακεδόνας. Μαζαῖος δὲ τὸ δεξιὸν ἔχων κέρας, καὶ μετὰ τῶν ἀρίστων ἱππέων διαγωνιζόμενος, εὐθὺς κατὰ τὴν πρώτην ἔφοδον τῶν ἀνθεστώτων ἀνεῖλεν

οὐκ ὀλίγους· δισχιλίους δὲ Καδουσίους, καὶ χιλίου τῶν Σκυθῶν ἱππεῖς ἐπιλέκτους ἐξέπεμψε, προστάξα περιϊππεῦσαι τὸ κέρας τὸ τῶν πολεμίων, καὶ προσελάσαντας τῇ παρεμβολῇ, τῆς ἀποσκευῆς κυριεῦσαι. ὧν ὀξέως ποιησάντων τὸ προσταχθὲν, καὶ παρεισπεσόντων εἰς τὴν στρατοπεδείαν τῶν Μακεδόνων, τῶν αἰχμαλώτων τινὲς ἁρπάσαντες ὅπλα, συνήργουν τοῖς Σκύθαις, καὶ διήρπαζον τὰς ἀποσκευάς. βοὴ δ' ἦν καὶ ταραχὴ, διὰ τὸ παράδοξον, καθ' ὅλην τὴν παρεμβολήν. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι τῶν αἰχμαλωτίδων πρὸς τοὺς Βαρβάρους ἀπεχώρουν· ἡ δὲ μήτηρ τοῦ Δαρείου Σισύγγαμβρις, παρακαλουσῶν αὐτὴν τῶν αἰχμαλωτίδων, οὐ προσέσχεν, ἀλλ' ἐφ' ἡσυχίας ἔμεινε φιλοφρόνως, οὔτε τῷ παραλόγῳ τῆς τύχης πιστεύσασα, οὔτε τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον εὐχαριστίαν λυμαινομένη. τέλος δὲ οἱ Σκύθαι πολλὴν τῆς ἀποσκευῆς διαρπάσαντες, ἀφίππευσαν πρὸς τοὺς περὶ τὸν Μαζαῖον, καὶ τὴν εὐημερίαν ἀπήγγειλαν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν περὶ Δαρεῖον τεταγμένων ἱππέων τινὲς καταπονήσαντες τῷ πλήθει τοὺς ἀνθεστῶτας Μακεδόνας, φεύγειν ἠνάγκασαν.

Alexander novo impetu in Darium ipsum invectus, aurigam profligat. Inde vulgato rumore Darium cecidisse, Persae in fugam convertuntur.

60. Δευτέρου δὲ προτερήματος τοῖς Πέρσαις γενομένου, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος σπεύδων δι' ἑαυτοῦ τὴν ἧτταν διορθώσασθαι τῶν ἰδίων, μετὰ τῆς βασιλικῆς ἴλης, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιφανεστάτων ἱππέων, ἐπ' αὐτὸν ἤλαυνε τὸν Δαρεῖον. ὁ δὲ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, δεξάμενος τὴν ἐπιφορὰν τῶν

πολεμίων, αὐτὸς μὲν ἐφ' ἅρματος ἀγωνιζόμενος, ἠκόντισεν εἰς τοὺς ἐπιφερομένους· πολλῶν δ' αὐτῷ συναγωνιζομένων, καὶ τῶν βασιλέων ἐπ' ἀλλήλους ἱεμένων, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἀκοντίσας ἐπὶ τὸν Δαρεῖον, τούτου μὲν ἥμαρτε, τοῦ δὲ παρεστῶτος ἡνιόχου τοῦ βασιλέως κατατυχὼν, κατέβαλε. τῶν δὲ περὶ τὸν Δαρεῖον ἀναβοησάντων, οἱ ποῤῥώτερον ἀφεστηκότες ὑπέλαβον αὐτὸν τὸν βασιλέα πεπτωκέναι· καὶ τούτων τῆς φυγῆς ἀρξαμένων, οἱ συνεχεῖς συνείποντο, καὶ τὸ συνεχὲς τῷ Δαρείῳ σύνταγμα κατ' ὀλίγον ἀεὶ παρεῤῥήγνυτο. διὸ καὶ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς παραγυμνωθείσης τῶν συναγωνιζομένων, καὶ αὐτὸς καταπλαγεὶς πρὸς φυγὴν ὥρμησε. τούτων δὲ οὕτως φευγόντων, καὶ τοῦ κονιορτοῦ τῶν ἱππέων πρὸς ὕψος αἰρομένου, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐκ ποδὸς ἑπομένων, διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ κονιορτοῦ συνιδεῖν μὲν οὐκ ἦν τὸν Δαρεῖον, ὅποι ποιεῖται τὴν φυγήν· στεναγμὸς δὲ τῶν πιπτόντων ἀνδρῶν καὶ κτύπος τῶν ἱππέων, ἔτι δὲ τῶν μαστίγων συνεχὴς ψόφος ἐγίνετο. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, Μαζαῖος ὁ τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἡγούμενος, πλείστους ἔχων καὶ κρατίστους ἱππεῖς, βαρὺς ἐπέκειτο τοῖς κατ' αὐτὸν τεταγμένοις· Παρμενίων δὲ μετὰ τῶν Θετταλῶν ἱππέων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν μετ' αὐτοῦ κινδυνευόντων, ὑπέστη τοὺς πολεμίους. τὸ μὲν οὖν πρῶτον λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος, διὰ τὰς ἀρετὰς τῶν Θετταλῶν ἐπροτέρει· τῶν δὲ περὶ τὸν Μαζαῖον τῷ τε πλήθει καὶ βάρει τοῦ συστήματος ἐγκειμένων, κατεπονεῖτο τὸ τῶν Μακεδόνων ἱππικόν.

πολλοῦ δὲ φόνου γινομένου, καὶ τῆς τῶν Βαρβάρων βίας δυσυποστάτου γινομένης, ὁ Παρμενίων ἐξέπεμψέ τινας τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀξιῶν κατὰ τάχος βοηθῆσαι. ὀξέως δὲ τούτων τὸ παραγγελθὲν πραττόντων, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον πυθομένων πολὺ τῆς τάξεως ἀπεσπάσθαι κατὰ τὸν διωγμὸν, οὗτοι μὲν ἐπανῆλθον ἄπρακτοι· ὁ δὲ Παρμενίων ταῖς τῶν Θετταλῶν ἴλαις χρώμενος ἐμπειρότατα, καὶ πολλοὺς καταβαλὼν μόλις ἐτρέψατο τοὺς Βαρβάρους, μάλιστα καταπλαγέντας τῇ κατὰ τὸν Δαρεῖον φυγῇ.

Darius, nube pulveris tectus, salvus evasit. Persarum fugientium ingens clades secuta. Caesorum numerus.

61. Ὁ δὲ Δαρεῖος τῇ στρατηγίᾳ διαφέρων, καὶ συνεργὸν ἔχων τὸ πλῆθος τοῦ κονιορτοῦ, τὴν ἀποχώρησιν οὐχ ὁμοίαν τοῖς ἄλλοις Βαρβάροις ἐποιεῖτο· εἰς τοὐναντίον δὲ μέρος ὁρμήσας, καὶ κρυπτομένην ἔχων, διὰ τὸν ἐξαιρόμενον κονιορτὸν, τὴν ἰδίαν ἀποχώρησιν, ἀκινδύνως αὐτός τε διέφυγε, τούς τε μεθ᾽ ἑαυτοῦ πάντας εἰς τὰς κατόπιν κειμένας τῶν Μακεδόνων κώμας διέσωσε. τέλος δὲ, πάντων τῶν Βαρβάρων πρὸς φυγὴν ὁρμησάντων, καὶ τῶν Μακεδόνων τοὺς ἐσχάτους ἀεὶ κτεινόντων, ταχὺ πᾶς ὁ πλησίον τοῦ πεδίου τόπος νεκρῶν ἐπληρώθη. διὸ καὶ τῶν Βαρβάρων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ κατεκόπησαν οἱ πάντες ἱππεῖς τε καὶ πεζοὶ πλείους τῶν ἐννέα μυριάδων· τῶν δὲ Μακεδόνων ἀνῃρέθησαν μὲν εἰς πεντακοσίους, τραυματίαι δ᾽ ἐγένοντο παμπληθεῖς, ἐν οἷς καὶ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡγεμόνων Ἡφαιστίων

μὲν εἰς τὸν βραχίονα ξυστῷ βληθεὶς ἐτρώθη, τῶν σωματοφυλάκων ἡγούμενος· τῶν δὲ στρατηγῶν Περδίκκας καὶ Κοῖνος, ἔτι δὲ Μενίδας, καί τινες ἕτεροι τῶν ἐπιφανῶν ἡγεμόνων. ἡ μὲν οὖν περὶ Ἄρβηλα γενομένη παράταξις τοιοῦτον ἔσχε τὸ πέρας.

Olymp. CXII, 3. Graecae civitates crescentem victoris Alexandri potentiam suspectam habent. Itaque, Antipatro in Thraciae bello contra Memnonem occupato, Lacedaemonii opportunitate usi, pro libertate bellum movent. Regem Agidem imperatorem creant.

62. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Ἀριστοφῶντος, ἐν Ῥώμῃ διεδέξαντο τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν Γάϊος Δομίτιος καὶ Αὖλος Κορνήλιος. ἐπὶ δὲ τούτων, εἰς τὴν Ἑλλάδα τῆς περὶ Ἄρβηλα μάχης διαδοθείσης, πολλαὶ τῶν πόλεων, ὑφορώμεναι τὴν αὔξησιν τῶν Μακεδόνων, ἔγνωσαν, ἕως ἔτι τὰ Περσῶν πράγματα διαμένῃ, τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. βοηθήσειν γὰρ αὐτοῖς Δαρεῖον, καὶ χρημάτων τε πλῆθος χορηγήσειν πρὸς τὸ δύνασθαι ξενικὰς μεγάλας δυνάμεις συνίστασθαι· καὶ τὸν Ἀλέξανδρον μὴ δυνήσεσθαι διαιρεῖν τὰς δυνάμεις. εἰ δὲ περιόψονται τοὺς Πέρσας καταπολεμηθέντας, μονωθήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας, καὶ μηκέτι δυνήσεσθαι φροντίσαι τῆς ἑαυτῶν ἐλευθερίας. προεκαλέσατο δὲ πρὸς τὴν ἀπόστασιν τοὺς Ἕλληνας καὶ ὁ περὶ τὴν Θρᾴκην νεωτερισμὸς κατὰ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς γενόμενος. Μέμνων γὰρ ὁ καθεστάμενος στρατηγὸς τῆς Θρᾴκης, ἔχων δύναμιν, καὶ φρονήματος ὢν πλήρης, ἀνέσεισε μὲν τοὺς Βαρβάρους· ἀποστάτης δὲ γενόμενος τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ταχὺ μεγάλης δυνάμεως κυριεύσας, φανερῶς ἀπεκαλύψατο πρὸς τὸν πόλεμον. διόπερ Ἀντίπατρος

πᾶσαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, προῆλθε διὰ Μακεδονίας εἰς Θρᾴκην, καὶ διεπολέμει πρὸς τὸν Μέμνονα. τούτου δὲ περὶ ταῦτ᾽ ὄντος, οἱ Λακεδαιμόνιοι καιρὸν ἔχειν ὑπολαβόντες τοῦ παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, παρεκάλουν τοὺς Ἕλληνας συμφρονῆσαι περὶ τῆς ἐλευθερίας. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν, παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ὑπ᾽ Ἀλεξάνδρου προτιμώμενοι, τὴν ἡσυχίαν ἦγον· Πελοποννησίων δ᾽ οἱ πλείους, καὶ τῶν ἄλλων τινὲς συμφρονήσαντες, ἀπεγράψαντο πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ κατὰ δύναμιν τῶν πόλεων καταγράφοντες τῶν νέων τοὺς ἀρίστους, κατέλεξαν στρατιώτας πεζοὺς μὲν οὐκ ἐλάττους τῶν δισμυρίων, ἱππεῖς δὲ περὶ δισχιλίους. τὴν δ᾽ ἡγεμονίαν ἔχοντες Λακεδαιμόνιοι, πανδημεὶ πρὸς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων κίνδυνον ὥρμησαν, Ἄγιδος τοῦ βασιλέως τὴν πάντων ἔχοντος ἡγεμονίαν.

Re audita, Antipater, composito in Thracia bello, advolat, proelioque hostes fundit. Agidis mors memorabilis.

63. Ἀντίπατρος δὲ πυθόμενος τὴν τῶν Ἑλλήνων συνδρομήν, τὸν μὲν ἐν τῇ Θρᾴκῃ πόλεμον, ὥς ποτ᾽ ἦν δυνατόν, διέλυσεν, εἰς δὲ τὴν Πελοπόννησον ἧκε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως. προσλαβόμενος δὲ καὶ παρὰ τῶν συμμαχούντων Ἑλλήνων στρατιώτας, ἤθροισε τοὺς ἅπαντας οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισμυρίων. γενομένης δὲ παρατάξεως μεγάλης, ὁ μὲν Ἄγις μαχόμενος ἔπεσεν· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πολὺν μὲν ἐκθύμως χρόνον ἀγωνιζόμενοι διεκαρτέρουν· τῶν δὲ συμμάχων βιασθέντων, καὶ αὐτοὶ τὴν

ἀναχώρησιν εἰς τὴν Σπάρτην ἐποιήσαντο. ἀνῃρέθησαν δ' ἐν τῇ μάχῃ τῶν μὲν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων πλείους τῶν πεντακισχιλίων καὶ τριακοσίων, τῶν δὲ μετ' Ἀντιπάτρου τρισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. ἴδιον δέ τι συνέβη καὶ περὶ τὴν τοῦ Ἄγιδος τελευτὴν γενέσθαι. ἀγωνισάμενος γὰρ λαμπρῶς, καὶ πολλοῖς τραύμασιν ἐναντίοις περιπεσὼν, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν Σπάρτην ἀπεκομίσθη· περικατάληπτος δὲ γενόμενος, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀπογνοὺς, τοῖς μὲν ἄλλοις στρατιώταις προσέταξεν ἀπιέναι τὴν ταχίστην, καὶ διασώζειν αὑτοὺς εἰς τὴν τῆς πατρίδος χρείαν· αὐτὸς δὲ καθοπλισθεὶς καὶ εἰς γόνυ διαναστὰς, ἠμύνατο τοὺς πολεμίους, καί τινας καταβαλὼν καὶ συνακοντισθεὶς, κατέστρεψε τὸν βίον, ἄρξας ἔτη ἐννέα. ἡμεῖς δὲ διεληλυθότες τὰ πραχθέντα κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐν μέρει τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν συντελεσθέντα διέξιμεν.

ΤΗΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣ ΤΩΝ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΩΝ Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΒΙΒΛΟΣ Η ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΜΗΜΑ.

Darius fuga in satrapias superiores, et quidem Ecbatana se recipit, ut novas copias ibi tutius colligeret. Alexander, Arbelis praeda capta ingenti, Babylonem ducit, ubi provincias recens occupatas ordinat.

ΔΑΡΕΙΟΣ μὲν γὰρ ἡττηθεὶς ἐν τῇ περὶ Ἄρβηλα παρατάξει, τὴν φυγὴν ἐπὶ τὰς ἄνω σατραπείας ἐποιήσατο, σπεύδων τῷ διαστήματι τῶν τόπων λαβεῖν ἀναστροφὴν, καὶ χρόνον ἱκανὸν εἰς παρασκευὴν δυνάμεως. τὸ μὲν οὖν πρῶτον εἰς Ἐκβάτανα τῆς Μηδίας διανύσας,

ἐνταῦθα διέτριβε· καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς φυγῆς ἀνασωζομένους ἀνεδέχετο, τοὺς δὲ ἀνόπλους καθώπλιζε. μετεπέμπετο δὲ καὶ στρατιώτας ἐκ τῶν πλησιοχώρων ἐθνῶν, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Βάκτροις καὶ ταῖς ἄνω σατραπείαις σατράπας καὶ στρατηγοὺς διεπέμπετο, παρακαλῶν διαφυλάττειν τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν. Ἀλέξανδρος δὲ, μετὰ τὴν νίκην θάψας τοὺς τετελευτηκότας, ἐπέβαλε τοῖς Ἀρβήλοις, καὶ πολλὴν μὲν εὗρεν ἀφθονίαν τῆς τροφῆς, οὐκ ὀλίγον δὲ κόσμον καὶ γάζαν βαρβαρικὴν, ἀργυρίου δὲ τάλαντα τρισχίλια. συλλογισάμενος δὲ τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι φθορὰν τοῦ περιέχοντος ἀέρος, διὰ τὸ πλῆθος τῶν νεκρῶν, εὐθὺς ἀνέζευξε, καὶ κατήντησε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως εἰς Βαβυλῶνα. τῶν δ' ἐγχωρίων προθύμως ὑποδεξαμένων αὐτὸν, καὶ κατὰ τὰς ἐπισταθμίας λαμπρῶς ἑστιώντων τοὺς Μακεδόνας, ἀνέλαβε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς προγεγενημένης ταλαιπωρίας· πλείους δὲ τῶν τριάκοντα ἡμερῶν ἐνδιέτριψε τῇ πόλει, διά τε τὴν δαψίλειαν τῶν ἐπιτηδείων, καὶ τὴν φιλοξενίαν τῶν ἐγχωρίων· μετὰ δὲ ταῦτα τὴν μὲν ἄκραν παρέδωκε τηρεῖν Ἀγάθωνι τῷ Πυδναίῳ, συστήσας αὐτῷ Μακεδόνας στρατιώτας ἑπτακοσίους· Ἀπολλόδωρον δὲ τὸν Ἀμφιπολίτην, καὶ Μένητα τὸν Πελλαῖον ἀπέδειξε στρατηγοὺς τῆς τε Βαβυλῶνος καὶ τῶν σατραπειῶν μέχρι Κιλικίας. δοὺς δὲ αὐτοῖς ἀργυρίου τάλαντα χίλια, προσέταξε ξενολογεῖν στρατιώτας ὡς πλείστους. Μιθρίνῃ δὲ τῷ παραδόντι τὴν ἐν Σάρδεσιν ἄκραν, Ἀρμενίαν ἔδωκεν. ἐκ δὲ τῶν ληφθέντων χρημάτων τῶν μὲν ἱππέων ἑκάστῳ

ἓξ μνᾶς ἐδωρήσατο, τῶν δὲ συμμάχων, πέντε· τῶν δ' ἐκ τῆς φάλαγγος Μακεδόνων, δύο. τοὺς δὲ ξένους διμήνοις μισθοφοραῖς ἐτίμησε πάντας.

Tum profectus, in ipso itinere novas ex Europa copias recipit. Inde in Sittacenam regionem progressus, in re militari nonnulla melius instituit: deinde in Susianam movet, Susasque ultro in deditionem accipit.

64. Τοῦ δὲ βασιλέως ἀναζεύξαντος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος, καὶ κατὰ τὴν πορείαν ὄντος, ἧκον πρὸς αὐτὸν παρὰ μὲν Ἀντιπάτρου πεμφθέντες ἱππεῖς μὲν Μακεδόνες πεντακόσιοι, πεζοὶ δὲ ἑξακισχίλιοι· ἐκ δὲ Θρᾴκης ἱππεῖς μὲν ἑξακόσιοι, Τραλλεεῖς δὲ τρισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι· ἐκ δὲ Πελοποννήσου πεζοὶ μὲν τετρακισχίλιοι, ἱππεῖς δὲ βραχὺ λείποντες τῶν χιλίων· ἐκ δὲ τῆς Μακεδονίας, τῶν φίλων τοῦ βασιλέως υἱοὶ πεντήκοντα, πρὸς τὴν σωματοφυλακίαν ὑπὸ τῶν πατέρων ἀπεσταλμένοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τούτους παραλαβὼν, προῆγε, καὶ κατήντησεν ἑκταῖος εἰς τὴν Σιττακηνὴν ἐπαρχίαν· τῆς δὲ χώρας ταύτης πολλὴν ἀφθονίαν ἐχούσης τῶν ἐπιτηδείων πάντων, ἐν ταύτῃ πλείους ἡμέρας ἔμεινεν, ἅμα μὲν σπεύδων ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταλαιπωρίας ἀναλαβεῖν τὴν δύναμιν, ἅμα δὲ τῆς στρατιωτικῆς τάξεως διανοούμενος ἐπιμεληθῆναι, καὶ τὰς ἡγεμονίας ἀναβιβάσαι, καὶ τὴν δύναμιν ἰσχυροποιῆσαι τῷ τε πλήθει καὶ ταῖς ἀρεταῖς τῶν ἡγεμόνων. συντελέσας δὲ τὰ δεδογμένα, καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας περὶ τῶν ἀρίστων κρίσιν ποιησάμενος, καὶ πολλοὺς ἀπὸ τῆς μεγάλης ἡγεμονίας ἐπὶ μεγάλας ἐξουσίας ἀναβιβάσας, πάντας τοὺς ἡγεμόνας εἰς ἀξίωμα μεῖζον καὶ

στοργὴν ἰσχυρὰν πρὸς ἑαυτὸν προήγαγεν. ἐπεμελήθη δὲ καὶ τῆς ἰδιωτικῆς τῶν στρατιωτῶν διατάξεως, καὶ πολλὰ πρὸς τὴν εὐχρηστίαν ἐπινοησάμενος, ἐπὶ τὸ κρεῖττον διωρθώσατο. κατασκευάσας δὲ πᾶσαν τὴν στρατιὰν εὐνοίᾳ τε πρὸς τὸν ἡγούμενον διαφέρουσαν, καὶ πρὸς τὰ παραγγελλόμενα πειθαρχοῦσαν, ἔτι δὲ ταῖς ἀνδραγαθίαις ὑπερβάλλουσαν, ἐπὶ τοὺς ὑπολειπομένους ἀγῶνας ὥρμησεν. εἰς δὲ τὴν Σουσιανὴν καταντήσας, ἀκινδύνως παρέλαβε τὰ περιβόητα ἐν Σούσοις βασίλεια, ἑκουσίως Ἀβουλήτου τοῦ σατράπου παραδόντος αὐτῷ τὴν πόλιν, ὥς μέν ἔνιοι γεγράφασι, προστάξαντος Δαρείου τοῖς πεπιστευμένοις ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτο δὲ πρᾶξαι τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, ὅπως ὁ μὲν Ἀλέξανδρος εἰς περισπασμοὺς ἀξιολόγους καὶ παραλήψεις ἐπιφανεστάτας τῶν πόλεων καὶ θησαυρῶν μεγάλων ἐμπεσὼν, ἐν ἀσχολίαις ὑπάρχῃ· ὁ δὲ Δαρεῖος τῇ φυγῇ λαμβάνῃ χρόνον εἰς τὴν τοῦ πολέμου παρασκευήν.

Gaza regia Susis inventa describitur. Darii mensa, Alexandri pedibus subdita, eunucho lacrimas movet.

66. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος, παραλαβὼν τὴν πόλιν καὶ τοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις θησαυροὺς, εὗρεν ἀσήμου χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πλείω τῶν τετρακισμυρίων ταλάντων. ταῦτα δὲ ἐκ πολλῶν χρόνων οἱ βασιλεῖς ἄθικτα διετήρησαν, πρὸς τὰ παράλογα τῆς τύχης ἀπολιπόντες αὑτοῖς καταφυγάς. χωρὶς δὲ τούτων ὑπῆρχεν ἐννακισχίλια τάλαντα χρυσοῦ, χαρακτῆρα Δαρεικὸν ἔχοντα. ἴδιον δέ τι συνέβη γενέσθαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τὴν παράληψιν τῶν χρημάτων. καθι-

σαντες γὰρ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον, καὶ τούτου μείζονος ὄντος ἢ κατὰ τὴν συμμετρίαν τοῦ σώματος, τῶν παίδων τις ἰδὼν τοὺς πόδας ἀπολείποντας πολὺ τοῦ κατὰ τὸν θρόνον ὑποβάθρου, βαστάσας τὴν Δαρείου τράπεζαν, ὑπέθηκε τοῖς ποσὶν αἰωρουμένοις. ἁρμοστῆς δὲ γενομένης, ὁ μὲν βασιλεὺς ἀπεδέξατο τὴν τοῦ πράξαντος εὐστοχίαν· τῶν δὲ παρεστώτων τις τῷ θρόνῳ εὐνοῦχος, κινηθεὶς τὴν ψυχὴν τῇ μεταβολῇ τῆς τύχης, ἐδάκρυσεν. ὃν ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἤρετο, Τί κακὸν ἰδὼν γεγονὸς κλαίεις; ὁ δὲ εὐνοῦχος ἔφησε, Νῦν μὲν σός εἰμι δοῦλος, πρότερον δὲ Δαρείου· καὶ φύσει φιλοδέσποτος ὤν, ἤλγηκα ἰδὼν τὸ παρ' ἐκείνῳ μάλιστα τιμώμενον, νῦν ἄτιμον γεγονὸς σκεῦος. ὁ δὲ βασιλεὺς διὰ τῆς ἀποκρίσεως λαβὼν ἔννοιαν τῆς ὅλης κατὰ τὴν Περσικὴν βασιλείαν μεταβολῆς, ὑπέλαβεν ἑαυτὸν ὑπερήφανόν τι πεποιηκέναι, καὶ τῆς πρὸς τὰς αἰχμαλώτιδας ἐπιεικείας ἀλλοτριώτατον. διόπερ προσκαλεσάμενος τὸν θέντα τὴν τράπεζαν, ἐπέταξεν ἆραι πάλιν. ἐνταῦθα παρεστὼς Φιλώτας, Ἀλλ' οὐχ ὕβρις ἐστὶν, εἶπε, τὸ μὴ ὑπὸ σοῦ προσταχθὲν, ἀλλὰ δαίμονός τινος ἀγαθοῦ προνοίᾳ καὶ βουλήσει. ὁ δὲ βασιλεὺς, οἰωνισάμενος τὸ ῥηθὲν, προσέταξεν ἐᾶν κειμένην ὑπὸ τῷ θρόνῳ τὴν τράπεζαν.

Susis relicta Darii matre cum liberis, Alexander Pasitigrin transit, et superatis per angustam viam rupibus, cunctis per Vxianam regionem urbibus potitur.

67. Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν μὲν Δαρείου μητέρα καὶ τὰς θυγατέρας καὶ τὸν υἱὸν ἀπέλιπεν ἐν Σούσοις, καὶ παρακατέστησε τοὺς διδάξοντας τὴν Ἑλληνικὴν

διάλεκτον· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἀναζεύξας, τεταρταῖος ἐπὶ τὸν Τίγριν ποταμὸν ἀφίκετο. ὃς ῥέων ἀπὸ τῆς Οὐξίων ὀρεινῆς, τὸ μὲν πρῶτον φέρεται διὰ χώρας τραχείας καὶ χαράδραις μεγάλαις διειλημμένης, ἐπὶ σταδίους χιλίους. ἔπειτα διαῤῥεῖ χώραν πεδιάδα, πραϋνόμενος ἀεὶ μᾶλλον· καὶ διελθὼν σταδίους ἑξακοσίους, ἐξίησιν εἰς τὴν κατὰ Πέρσας θάλασσαν. διαβὰς δὲ τὸν Τίγριν, προῆγεν ἐπὶ τὴν Οὐξίων χώραν, οὖσαν πάμφορον καὶ δαψιλέσιν ὕδασ διαῤῥεομένην, καὶ πολλοὺς καὶ παντοδαποὺς ἐκφέρουσαν καρπούς. διὸ καὶ τῆς ὡρίμου ξηραινομένης ὀπώρας παντοδαπὰ πλάσματα χρήσιμα πρὸς ἀπόλαυσιν οἱ τὸν Τίγριν πλέοντες ἔμποροι κατάγουσιν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν. καταλαβὼν δὲ τὰς παρόδους φυλαττομένας ὑπὸ Μαδέτου, συγγενοῦς μὲν ὄντος Δαρείου, δύναμιν δὲ ἔχοντος ἀξιόλογον, κατεσκέψατο τὴν ὀχυρότητα τῶν τόπων. ἀπαροδεύτων δ᾽ ὄντων κρημνῶν, τῶν ἐγχωρίων τις ἀνὴρ, Οὔξιος μὲν τὸ γένος, ἔμπειρος δὲ τῶν τόπων, ἐπηγγείλατο τῷ βασιλεῖ διά τινος στενῆς ἀτραποῦ καὶ παραβόλου ἄξειν τοὺς στρατιώτας, ὥστε ὑπερδεξίους γενέσθαι τῶν πολεμίων. ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος, προσδεξάμενος τοὺς λόγους, τούτῳ μὲν συναπέστειλε τοὺς ἱκανοὺς στρατιώτας· αὐτὸς δὲ τὴν δίοδον κατασκευάσας, ἐφ᾽ ὧν ἦν ἐνδεχόμενον, προσέβαλε τοῖς ἐπὶ τῶν παρόδων ἐφεστηκόσιν. ἐκ διαδοχῆς δὲ ἐνεργῶς τοῦ κινδύνου συνεστῶτος, καὶ τῶν βαρβάρων περισπωμένων περὶ τὸν ἀγῶνα, παραδόξως οἱ πεμφθέντες ἐφάνησαν ὑπερδέξιοι τοῖς τὴν πάροδον φυλάττουσι. καταπλαγέντων

δὲ τῶν Βαρβάρων, καὶ πρὸς φυγὴν ὁρμησάντων ἐγκρατὴς ἐγένετο τῆς διεξόδου, καὶ ταχέως πασῶν τῶν κατὰ τὴν Οὐξιανὴν πόλεων.

Inde progressus Alexander versus Persiam, usque ad Susiades petras, dum angustias, ab Ariobarzane obsessas, perrumpere conatur, cum ingenti clade repellitur. E captivis unum alia via secutus, angustias superat, et Ariobarzanem opprimit.

68. Ἐντεῦθεν δ' ἀναζεύξας προῆγεν ἐπὶ τὴν Περσίδα, καὶ πεμπταῖος ἧκεν ἐπὶ τὰς Σουσιάδας καλουμένας πέτρας. ταύτας δὲ προκατειληφὼς ἦν ὁ Ἀριοβαρζάνης, μετὰ στρατιωτῶν πεζῶν μὲν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων, ἱππέων δὲ τριακοσίων. ὁ δὲ βασιλεὺς, δόξας τῇ βίᾳ κρατήσειν τῆς πύλης, προῆγε διὰ τόπων στενῶν καὶ τραχέων, οὐδενὸς παρενοχλοῦντος. οἱ δὲ Βάρβαροι μέχρι μέν τινος εἴων αὐτὸν διαπορεύεσθαι τὰς παρόδους, ἐπεὶ δὲ εἰς μέσας τὰς δυσχωρίας ἧκον, ἄφνω τὴν ἐπίθεσιν ἐποιοῦντο, καὶ πολλοὺς μὲν ἁμαξιαίους λίθους ἐπεκύλιον, οἳ προσπίπτοντες ἄφνω τοῖς Μακεδόσι, πολλοὺς διέφθειρον· οὐκ ὀλίγοι δ' ἀπὸ τῶν κρημνῶν ἀκοντίζοντες εἰς πεπυκνωμένους, οὐκ ἀπετύγχανον τῶν σκοπῶν· ἄλλοι δ' ἐκ χειρὸς τοῖς λίθοις βάλλοντες τοὺς βιαζομένους τῶν Μακεδόνων ἀνέστελλον. πολλὰ δ' αὐτοῖς τῆς δυσχωρίας συνεργούσης, ἐπλεονέκτουν καὶ συχνοὺς μὲν ἀπέκτεινον, οὐκ ὀλίγους δὲ κατετίτρωσκον. ὁ δ' Ἀλέξανδρος τῇ δεινότητι τοῦ πάθους ἀδυνατῶν βοηθεῖν, καὶ θεωρῶν μηδένα τῶν πολεμίων μήτε τεθνηκότα μήτε ὅλως τιτρωμένον, τῶν δὲ ἰδίων ἀπολωλότας μὲν πολλοὺς, κατατετρωμένους δὲ σχεδὸν ἅπαντας τοὺς προσβαλόντας, ἀνε-

καλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας ἀπὸ τῆς μάχης. ἀναχωρήσας δὲ ἀπὸ τῶν παρόδων σταδίους τριακοσίους, κατεστρατοπέδευσε, καὶ παρὰ τῶν ἐγχωρίων ἐπυνθάνετο μή τις ἑτέρα ἐστὶ διεκβολή. πάντων δ' ἀποφαινομένων δίοδον μὲν μηδεμίαν ἄλλην ὑπάρχειν, περίοδον δὲ εἶναι πολλῶν ἡμερῶν· αἰσχρὸν εἶναι νομίσας ἀτάφους ἀπολιπεῖν τοὺς τετελευτηκότας, καὶ τὴν αἴτησιν τῶν νεκρῶν οὖσαν ὁρῶν ἀσχήμονα καὶ περιέχουσαν ἥττης ὁμολόγησιν, προσέταξεν ἀπαγαγεῖν ἅπαντας τοὺς αἰχμαλώτας. ἐν δὲ τούτοις ἧκεν ἀπαγόμενος ἀνὴρ δίγλωττος, εἰδὼς τὴν Περσικὴν διάλεκτον· οὗτος δὲ ἑαυτὸν ἀπεφαίνετο Λύκιον μὲν εἶναι τὸ γένος, αἰχμάλωτον δὲ γενόμενον ποιμαίνειν κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὀρεινὴν ἔτη πλείω· δι' ἣν αἰτίαν ἔμπειρον γενέσθαι τῆς χώρας, καὶ δύνασθαι τὴν δύναμιν ἀγαγεῖν διὰ τῆς καταδένδρου, καὶ κατόπιν ποιῆσαι τῶν τηρούντων τὰς παρόδους. ὁ δὲ βασιλεὺς, μεγάλαις δωρεαῖς τιμήσειν ἐπαγγειλάμενος τὸν ἄνδρα, τούτου καθηγουμένου διῆλθεν ἐπιπόνως τὴν ὀρεινὴν νυκτὸς, πολλὴν μὲν πατήσας χιόνα, πᾶσαν δὲ κρημνώδη χώραν περάσας, χαράδραις βαθείαις καὶ πολλαῖς φάραγξι διειλημμένην. ἐπιφανεὶς δὲ ταῖς προφυλακαῖς τῶν πολεμίων, τοὺς μὲν πρώτους κατέκοψε, τοὺς δ' ἐπὶ τῆς δευτέρας φυλακῆς τεταγμένους ἐζώγρησε· τοὺς δὲ τρίτους τρεψάμενος, ἐκράτησε τῶν παρόδων, καὶ τοὺς πλείστους τῶν περὶ τὸν Ἀριοβαρζάνην ἀπέκτεινε.

Hinc Persepolin contendens literas a Teridate accipit, qui urbem tradere pollicetur. Graeci captivi, foede mutilati, ad DCC, regi obviam facti, eius misericordiam movent.

69. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τὴν Περσέπολιν προάγων, κατὰ τὴν ὁδὸν ἐπιστολὴν ἐκομίσατο παρὰ τοῦ κυριεύοντος τῆς πόλεως Τηριδάτου. ἐν ταύτῃ δ' ἦν γεγραμμένον, ἐὰν παραγενόμενος φθάσῃ τοὺς ἐπιβαλλομένους διατηρῆσαι Δαρείῳ τὴν Περσέπολιν, κύριος ἔσται ταύτης ὑπ' αὐτοῦ παραδοθείσης. διόπερ ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ σπουδὴν ἦγε τὴν δύναμιν, καὶ τὸν Ἀράξην ποταμὸν ζεύξας, διεβίβασε τοὺς στρατιώτας. προάγοντος δὲ τοῦ βασιλέως, θέαμα παράδοξον καὶ δεινὸν ὤφθη, μισοπονηρίαν μὲν περιέχον κατὰ τῶν πραξάντων, ἔλεον δὲ συμπάθειαν ἐπιφέρον πρὸς τοὺς ἀνήκεστα πεπονθότας. ἀπήντησαν γὰρ αὐτῷ μεθ' ἱκετηριῶν Ἕλληνες ὑπὸ τῶν πρότερον βασιλέων ἀνάστατοι γεγονότες, ὀκτακόσιοι μὲν σχεδὸν τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ταῖς δ' ἡλικίαις οἱ πλεῖστοι μὲν γεγηρακότες, ἠκρωτηριασμένοι δὲ πάντες, οἱ μὲν χεῖρας, οἱ δὲ πόδας, οἱ δε ὦτα καὶ ῥῖνας· τῶν δ' ἐπιστήμας ἢ τέχνας εἰδότων, καὶ ἐν παιδείᾳ προκεκοφότων τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀκρωτηρίων ἀπέκοπτον, αὐτὰ δὲ μόνα τὰ συνεργοῦντα πρὸς τὰς ἐπιστήμας ἀπελέλειπτο· ὥστε πάντας ὁρῶντας τὰ τῆς ἡλικίας ἀξιώματα, καὶ τὰς περιεχούσας τὰ σώματα συμφορὰς, ἐλεεῖν τὰς ψυχὰς τῶν ἀκληρούντων· μάλιστα δὲ αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον συμπαθῆ γενέσθαι τοῖς ἠτυχηκόσι, καὶ μὴ δύνασθαι κατασχεῖν τὰ δάκρυα. ἀναβοησάντων δὲ ἅμ' ἁπάντων, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἀξιούντων ἀμῦναι ταῖς ἰδίαις συμφοραῖς, ὁ μὲν βα-

σιλεὺς προσκαλεσάμενος τοὺς προεστηκότας, ἐπηγγείλατο πολλὴν πρόνοιαν ποιήσασθαι, καὶ τῆς αὐτοῦ μεγαλοψυχίας ἀξίως τιμήσας, φροντίδα ποιήσασθαι τῆς ἐπ᾽ οἶκον ἀνακομιδῆς. οἱ δέ, συνελθόντες καὶ βουλευσάμενοι, προέκριναν τὴν αὐτόθι μονὴν τῆς εἰς οἶκον ἀνακομιδῆς. ἀνασωθέντας μὲν γὰρ αὐτοὺς διασπαρήσεσθαι κατ᾽ ὀλίγους, καὶ περιόντας ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπονείδιστον μὲν ἕξειν τὴν ἐκ τῆς τύχης ἐπήρειαν· μετ᾽ ἀλλήλων δὲ βιοῦντας, τὴν ὁμοίαν συμφορὰν ἔχοντας, παραμύθιον ἕξειν τῆς ἰδίας ἀκληρίας τὴν τῶν ἄλλων τῆς ἀκληρίας ὁμοιότητα. διὸ καὶ πάλιν ἐντυχόντες τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν ἰδίαν κρίσιν δηλώσαντες, ἐδέοντο πρὸς ταύτην τὴν ὑπόστασιν οἰκείαν παρέχεσθαι τὴν βοήθειαν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος συγκαταθέμενος τοῖς δεδογμένοις, τρισχιλίας μὲν ἑκάστῳ δραχμὰς ἐδωρήσατο, καὶ στολὰς ἀνδρείας πέντε, καὶ γυναικείας ἴσας, ζεύγη δὲ βοϊκὰ δύο, καὶ πρόβατα πεντήκοντα, καὶ πυρῶν μεδίμνους πεντήκοντα. ἐποίησε δὲ καὶ ἀτελεῖς αὐτοὺς παντὸς βασιλικοῦ φόρου, καὶ τοῖς ἐπιστάταις προσέταξε φροντίζειν, ὅπως μηδ᾽ ὑφ᾽ ἑνὸς ἀδικῶνται. Ἀλέξανδρος μὲν οὖν, ἀκολούθως τῇ καθ᾽ αὑτὸν ἐπιεικείᾳ, τοιαύταις εὐεργεσίαις τὰς τῶν ἠτυχηκότων συμφορὰς διωρθώσατο.

Persepolis vi capta et vastata, viri trucidati, opes ingentes direptae, feminae in servitutem redactae.

70. Τὴν δὲ Περσέπολιν, μητρόπολιν οὖσαν τῆς Περσῶν βασιλείας, ἀπέδειξε τοῖς Μακεδόσι πολεμίαν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεων, καὶ τοῖς στρατιώταις

ἔδωκεν εἰς διαρπαγήν, χωρὶς τῶν βασιλείων. πλουσιωτάτης δ᾽ οὔσης τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ τῶν ἰδιωτικῶν οἴκων πεπληρωμένων ἐκ πολλῶν χρόνων παντοίας εὐδαιμονίας, οἱ Μακεδόνες ἐπῄεσαν, τοὺς μὲν ἄνδρας πάντας φονεύοντες, τὰς δὲ κτήσεις διαρπάζοντες, πολλὰς μὲν τοῖς πλήθεσιν ὑπαρχούσας, κατασκευῆς δὲ καὶ κόσμου παντοίου γεμούσας. ἔνθα δὴ πολὺς μὲν ἄργυρος διεφορεῖτο, οὐκ ὀλίγος δὲ χρυσὸς διηρπάζετο, πολλαὶ δὲ καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτες, αἱ μὲν θαλασσίαις πορφύραις, αἱ δὲ χρυσοῖς ἐνυφάσμασι πεποικιλμέναι, τοῖς κρατοῦσιν ἔπαθλα καθίσταντο. τὰ δὲ μεγάλα καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιβόητα βασίλεια πρὸς ὕβριν καὶ παντελῆ φθορὰν ἀπεδέδεικτο. οἱ δὲ Μακεδόνες ἐνημερεύσαντες ταῖς ἁρπαγαῖς, τὴν ἄπληστον τοῦ πλείονος ἐπιθυμίαν οὐκ ἐδύναντο πληρῶσαι. τοσαύτη γὰρ ἦν τῆς πλεονεξίας ὑπερβολὴ κατὰ τὰς τούτων ἁρπαγάς, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους διαμάχεσθαι, καὶ πολλοὺς μὲν ἀναιρεῖν τῶν τὰ πολλὰ τῆς ἁρπαγῆς ἐξιδιοποιουμένων· τινὲς δὲ τὰ πολυτελέστερα τῶν εὑρισκομένων τοῖς ξίφεσι διακόπτοντες, τὰς ἰδίας ἀπεκόμιζον μερίδας. ἔνιοι δὲ τὰς τῶν ἐπιβαλλόντων τοῖς ἀμφισβητουμένοις χεῖρας ἀπέκοπτον, συνεκφερόμενοι τοῖς θυμοῖς. τὰς δὲ γυναῖκας σὺν αὐτοῖς τοῖς κόσμοις πρὸς βίαν ἀπῆγον, τὴν αἰχμαλωσίαν δουλαγωγοῦντες. ἡ μὲν οὖν Περσέπολις, ὅσῳ τῶν ἄλλων πόλεων ὑπερεῖχεν εὐδαιμονίᾳ, τοσοῦτον ὑπερεβάλετο τὰς ἄλλας τοῖς ἀτυχήμασιν.

Arx regia exemta a praeda. Magna auri argentique vis, hic custodita, in belli usus in alia loca transvecta. Arcis ipsius descriptio.

71. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος παρελθὼν εἰς τὴν ἄκραν, παρέλαβε τοὺς ἐν αὐτῇ θησαυρούς. οὗτοι δὲ ἀπὸ Κύρου τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος, μέχρι τῶν ὑποκειμένων καιρῶν, ἠθροισμένων τῶν προσόδων, ἔγεμον ἀργύρου τε καὶ χρυσίου. εὑρέθησαν γὰρ ἐν αὐτοῖς δώδεκα μυριάδες ταλάντων, εἰς ἀργυρίου λόγον ἀγομένου τοῦ χρυσίου. βουλόμενος δὲ τῶν χρημάτων ἃ μὲν μεθ᾽ ἑαυτοῦ κομίζειν πρὸς τὰς εἰς τὸν πόλεμον χρείας, ἃ δ᾽ εἰς Σοῦσα καταθέσθαι, καὶ φυλάττειν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, μετεπέμψατο ἐκ Βαβυλῶνος καὶ Μεσοποταμίας, ἔτι δὲ ἐκ Σούσων ἡμιόνων πλῆθος, τῶν μὲν ἀχθοφόρων, τῶν δὲ ζευγιτῶν, πρὸς δὲ τούτοις καμήλους ἀχθοφόρους τρισχιλίας καὶ διὰ τούτων πάντα ἀπεκόμισεν εἰς τοὺς προκριθέντας τόπους. σφόδρα γὰρ ἀλλοτρίως ἔχων πρὸς τοὺς ἐγχωρίους, ἠπίστει τε αὐτοῖς, καὶ τὴν Περσέπολιν εἰς τέλος ἔσπευδε καταφθεῖραι. οὐκ ἀνοίκειον δ᾽ εἶναι νομίζομεν περὶ τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει βασιλείων, διὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς κατασκευῆς, βραχέα διελθεῖν. οὔσης γὰρ ἄκρας ἀξιολόγου, περιείληφεν αὐτὴν τριπλοῦν τεῖχος, οὗ τὸ μὲν πρῶτον ἀναλήμματι πολυδαπάνῳ κατεσκεύαστο, καὶ τὸ ὕψος εἶχε πηχῶν ἑκκαίδεκα ἐπάλξεσι κεκοσμημένον. τὸ δὲ δεύτερον τὴν μὲν ἄλλην κατασκευὴν ὁμοίαν ἔχει τῷ προειρημένῳ, τὸ δ᾽ ὕψος διπλάσιον. ὁ δὲ τρίτος περίβολος τῷ σχήματι μέν ἐστι τετράπλευρος, τὸ δὲ τούτου τεῖχος ὕψος ἔχει πηχῶν ἑξήκοντα, λίθῳ σκληρῷ καὶ πρὸς διαμονὴν αἰωνίαν εὖ πεφυκότι κατεσκευ-

ασμένον. ἑκάστη δὲ τῶν πλευρῶν ἔχει πύλας χαλκᾶς, καὶ παρ' αὐτὰς σταυροὺς χαλκοῦς εἰκοσιπήχεις, οὓς μὲν πρὸς τὴν ἐκ τῆς θέας κατάπληξιν, ὡς δὲ πρὸς ἀσφάλειαν ἡρμοσμένας. ἐν δὲ τῷ πρὸς ἀνατολὰς μέρει τῆς ἄκρας τέτταρα πλέθρα διεστηκὸς ὄρος ἐστὶ τὸ καλούμενον βασιλικὸν, ἐν ᾧ τῶν βασιλέων ὑπῆρχον οἱ τάφοι. πέτρα γὰρ ἦν κατεξεσμένη, καὶ κατὰ μέσον οἴκους ἔχουσα πλείονας, ἐν οἷς σηκοὶ τῶν τετελευτηκότων ὑπῆρχον, πρόσβασιν μὲν οὐδεμίαν ἔχοντες χειροποίητον, ὑπ' ὀργάνων δέ τινων χειροποιήτων ἐξαιρομένων τῶν νεκρῶν δεχόμενοι τὰς ταφάς. κατὰ δὲ τὴν ἄκραν ταύτην ἦσαν καταλύσεις βασιλικαὶ καὶ στρατηγικαὶ πλείους, πολυτελεῖς ταῖς κατασκευαῖς, καὶ θησαυροὶ πρὸς τὴν τῶν χρημάτων παραφυλακὴν εὐθέτως κατεσκευασμένοι.

Victoriam Alexander festis et comissationibus celebrat, inter quas vino inebriatus et Thaidis exhortatione impulsus arcem regiam incendio delet.

72. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος, ἐπινίκια τῶν κατορθωμάτων ἐπιτελῶν, θυσίας τε μεγαλοπρεπεῖς τοῖς θεοῖς συνετέλεσε, καὶ τῶν φίλων λαμπρὰς ἑστιάσεις ἐποιήσατο. καὶ δή ποτε τῶν ἑταίρων εὐωχουμένων, καὶ τοῦ μὲν πότου προβαίνοντος, τῆς δὲ μέθης προϊούσης, κατέσχε λύσσα ἐπὶ πολὺ τὰς ψυχὰς τῶν οἰνωμένων. ὅτε δὴ καὶ μία τῶν παρουσῶν γυναικῶν, ὄνομα μὲν Θαΐς, Ἀττικὴ δὲ τὸ γένος, εἶπε κάλλιστον Ἀλεξάνδρῳ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν πεπραγμένων ἔσεσθαι, ἐὰν κωμάσας μετ' αὐτῶν ἐμπρήσῃ τὰ βασίλεια, καὶ τὰ Περσῶν περιβόητα γυναικῶν χεῖρες ἐν βραχεῖ καιρῷ ποιήσωσιν ἄφαντα. τούτων δὲ ῥηθέντων εἰς

ἄνδρας νέους, καὶ διὰ τὴν μέθην ἀλόγως μετεωριζομένους, ὥς εἰκός, ἄγειν τις ἀνεβόησε, καὶ δᾷδας ἅπτειν, καὶ τὴν εἰς τὰ τῶν Ἑλλήνων ἱερὰ παρανομίαν ἀμύνασθαι παρεκελεύετο. συνεπευφημούντων δὲ καὶ ἄλλων, καὶ λεγόντων μόνῳ τὴν πρᾶξιν ταύτην προσήκειν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τοῦ βασιλέως συνεξαρθέντος τοῖς λόγοις, πάντες ἀνεπήδησαν ἐκ τοῦ πότου, καὶ τὸν ἐπινίκιον κῶμον ἄγειν Διονύσῳ παρήγγειλαν. ταχὺ δὲ πλήθους λαμπάδων ἀθροισθέντος, καὶ γυναικῶν μουσουργῶν εἰς τὸν πότον παρειλημμένων, μετ᾽ ᾠδῆς καὶ αὐλῶν καὶ συρίγγων προῆγεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν κῶμον, καθηγουμένης τῆς πράξεως Θαΐδος τῆς ἑταίρας. αὕτη δὲ μετὰ τὸν βασιλέα πρώτη τὴν δᾷδα καιομένην ἠκόντισεν εἰς τὰ βασίλεια· καὶ τῶν ἄλλων τ᾽ αὐτὰ πραξάντων, ταχὺ πᾶς ὁ περὶ τὰ βασίλεια τόπος κατεφλέχθη, διὰ τὸ μέγεθος τῆς φλογός· καὶ τὸ πάντων παραδοξότατον, τὸ Ξέρξου τοῦ Περσῶν βασιλέως γενόμενον ἀσέβημα περὶ τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων, μία γυνὴ πολίτης τῶν ἀδικηθέντων, ἐν παιδιᾷ πολλοῖς ὕστερον ἔτεσι μετῆλθε τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν.

Tum urbes Persiae subigit, et castra in Darium movet, qui Bactra confugerat. Sed Bessus, regionis satrapa, Darium, ante Alexandri adventum, dolo captum obtruncat. Lacedaemonii, per Antipatrum victi, missa legatione, regis clementiam implorant.

73. Ἀλέξανδρος δὲ ἀπὸ τούτων γενόμενος, τὰς κατὰ τὴν Περσίδα πόλεις ἐπῆλθε, καὶ τὰς μὲν βίᾳ χειρωσάμενος, τὰς δὲ διὰ τὴν ἰδίαν ἐπιείκειαν προσαγόμενος, ἀνέζευξεν ἐπὶ τὸν Δαρεῖον. οὗτος δ᾽ ἐπεβάλετο μὲν ἀθροίζειν τὰς ἐκ τῆς Βακτριανῆς καὶ τῶν

ἄλλων σατραπειῶν δυνάμεις· καταταχούμενος δὲ, καὶ μετὰ τρισμυρίων Περσῶν τε καὶ μισθοφόρων Ἑλλήνων τὴν φυγὴν εἰς τὰ Βάκτρα ποιούμενος, ὑπὸ Βήσσου τοῦ Βάκτρων σατράπου κατὰ τὴν ἀναχώρησιν συλληφθεὶς ἐδολοφονήθη. ἄρτι δ᾽ αὐτοῦ τετελευτηκότος, Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν ἱππέων ἐπιδιώκων, καὶ τὸν Δαρεῖον τετελευτηκότα καταλαβὼν, τῆς βασιλικῆς ταφῆς ἠξίωσεν. ὡς δ᾽ ἔνιοι γεγράφασιν, ἔμπνουν ἔτι καταλαβὼν, τοῖς μὲν ἀτυχήμασιν αὐτοῦ συνήλγησε, παρακληθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Δαρείου μετελθεῖν τὸν φόνον, καὶ καθομολογήσας, ἐδίωξε τὸν Βῆσσον. ἐκείνου δὲ πολὺ προειληφότος, καὶ συμφυγόντος εἰς τὴν Βακτριανὴν, ἐπανῆλθεν, ἀπογνοὺς τὸν τῶν πολεμίων διωγμόν. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν. κατὰ δὲ τὴν Εὐρώπην, Λακεδαιμόνιοι μὲν ἐπταικότες μεγάλῃ παρατάξει, διὰ τὴν συμφορὰν ἠναγκάσθησαν διαπρεσβεύεσθαι πρὸς Ἀντίπατρον· ἐκείνου δὲ ἐπὶ τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων συνέδριον τὴν ἀπόκρισιν ἀποστείλαντος, οἱ μὲν σύνεδροι συνήχθησαν εἰς Κόρινθον, καὶ πολλῶν ῥηθέντων λόγων πρὸς ἑκάτερον μέρος, ἔδοξεν αὐτοῖς ἀκέραιον τὴν κρίσιν ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἀναπέμψαι. ὁ μὲν οὖν Ἀντίπατρος ὁμήρους ἔλαβε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν Σπαρτιατῶν πεντήκοντα· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς δοῦναι συγγνώμην ἐπὶ τοῖς ἠγνοημένοις.

Olymp. CXII, 4. Bessus, in Bactrianam elapsus, populo libertatis vindicandae auctor est, et rex creatur. Alexander suos, qui, Dario occiso reditum in patriam parabant, oratione donisque ad novam expeditionem concitat.

74. Τοῦ δ᾽ ἔτους τούτου διεληλυθότος, Ἀθήνησι

μὲν ἦρχε Κηφισοφῶν, ἐν Ῥώμῃ δὲ κατεστάθησαν ὕπατοι Γάϊος Οὐαλέριος καὶ Μάρκος Κλώδιος. ἐπὶ δὲ τούτων, Βῆσσος μὲν μετὰ τὴν Δαρείου τελευτὴν μετὰ Ναβαρζάνου καὶ Βαρξάεντος καὶ πολλῶν ἄλλων διαφυγὼν τὰς Ἀλεξάνδρου χεῖρας, διήνυσε μὲν εἰς τὴν Βακτριανὴν, ἀποδεδειγμένος δὲ ταύτης Σατράπης ὑπὸ Δαρείου, καὶ τοῖς πλήθεσι γεγονὼς γνώριμος διὰ τὴν ἀρχὴν, παρεκάλει τὰ πλήθη τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι· ἀπεδείκνυε δὲ τήν τε χώραν αὐτοῖς πολλὰ συνεργήσειν, οὖσαν δυσείσβολον καὶ πλῆθος ἱκανὸν ἔχουσαν ἀνδρῶν εἰς κατάκτησιν τῆς αὐτονομίας· ἐπαγγελλόμενος δὲ καθηγήσεσθαι τοῦ πολέμου, καὶ τὸ πλῆθος ἱκανῶς πείσας, ἀνέδειξεν ἑαυτὸν βασιλέα. οὗτος μὲν οὖν στρατιώτας τε κατέγραψε, καὶ πλῆθος ὅπλων κατεσκεύαζε, καὶ τὰ ἄλλα φιλοτίμως πρὸς τὴν κατεπείγουσαν χρείαν παρεσκευάζετο. Ἀλέξανδρος δ᾽ ὁρῶν τοὺς Μακεδόνας τέλος τῆς στρατείας τὴν Δαρείου τελευτὴν τάττοντας, καὶ μετεώρους ὄντας πρὸς τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, τούτους μὲν ἀθροίσας εἰς ἐκκλησίαν, καὶ λόγοις οἰκείοις παρορμήσας, εὐπειθεῖς πρὸς τὴν ὑπολειπομένην στρατείαν παρεσκεύασε· τοὺς δ᾽ ἀπὸ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων συμμαχήσαντας συναγαγὼν, καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας, ἀπέλυσε μὲν τῆς στρατείας, ἐδωρήσατο δὲ τῶν μὲν ἱππέων ἑκάστῳ τάλαντον, τῶν δὲ πεζῶν μνᾶς δέκα· χωρὶς δὲ τούτων, τούς τε ὀφειλομένους μισθοὺς ἀπέλυσε, καὶ τοὺς κατὰ τὴν ἀνακομιδὴν μέχρι τῆς εἰς τὰς πατρίδας καθόδου προσέθηκε. τῶν δ᾽ ἑλομένων ἐν τῇ στρατιᾷ

τῇ μετὰ τοῦ βασιλέως μένειν ἔδωκεν ἑκάστῳ τρία τάλαντα. μεγάλαις δὲ δωρεαῖς ἐτίμησε τοὺς στρατιώτας, ἅμα μὲν φύσει μεγαλόψυχος ὤν, ἅμα δὲ τῇ διώξει τοῦ Δαρείου πολλῶν χρημάτων κεκυριευκώς. παρὰ μὲν γὰρ τῶν γαζοφυλακούντων παρέλαβεν ὀκτακισχιλίων ταλάντων ἀριθμόν· χωρὶς δὲ τούτων, τὰ νεμηθέντα τοῖς στρατιώταις σὺν τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐκπώμασιν ὑπῆρχε μύρια καὶ τρισχίλια τάλαντα· τὰ δὲ διακλαπέντα καὶ ἁρπαχθέντα, πλείω τῶν εἰρημένων ὑπενοεῖτο.

Vlterius progressus castra ad urbem Hecatompylon collocat. Iter in Hyrcaniam describitur. Maris Caspii et Hyrcaniae memorabilia.

75. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀναζεύξας ἐπὶ τὴν Ὑρκανίαν, τριταῖος κατεστρατοπέδευσε πλησίον πόλεως τῆς ὀνομαζομένης Ἑκατονταπύλου. εὐδαίμονος δ' αὐτῆς οὔσης, καὶ πάντων τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν ἀνηκόντων πολλῆς ἀφθονίας ὑπαρχούσης, ἐνταῦθα τὴν δύναμιν ἀνέλαβεν ἐπί τινας ἡμέρας. διελθὼν δὲ σταδίους ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, κατεστρατοπέδευσε πλησίον πέτρας μεγάλης· ὑπὸ δὲ τὴν ῥίζαν αὐτῆς ἄντρον ὑπῆρχε θεοπρεπές, ἐξ οὗ μέγας ποταμὸς ἐξέπιπτεν ὁ καλούμενος Στιβοίτης· οὗτος δὲ λάβρῳ τῷ ῥεύματι φερόμενος ἐπὶ τρεῖς σταδίους, σχίζεται διπλοῖς περί τινα πέτραν μαστοειδῆ, ἔχουσαν ὑπ' αὐτὴν χάσμα γῆς παμμέγεθες. εἰς δὲ τοῦτο καταῤῥάττων μετὰ πολλοῦ ψόφου, καὶ γιγνόμενος ἀφρώδης διὰ τῆς πρὸς τὴν πέτραν πληγῆς, φέρεται ὑπὸ γῆν σταδίους τριακοσίους, ἔπειτα πάλιν ἀνοίγει τὰς ἐκβολάς. ὁ δ' Ἀλέξανδρος μετὰ τῆς δυνάμεως ἐμβα-

λὼν εἰς τὴν τῶν Ὑρκανῶν χώραν, πάσας τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις ἐχειρώσατο, μέχρι τῆς Κασπίας καλουμένης θαλάττης, ἣν Ὑρκανίαν τινὲς ὀνομάζουσιν. ἐν ταύτῃ δέ φασι πολλοὺς μὲν καὶ μεγάλους ὄφεις γεννᾶσθαι, ἰχθῦς δὲ παντοδαποὺς, πολὺ τῇ χροιᾷ τῶν παρ' ἡμῖν διαλλάττοντας. διεξιὼν δὲ τὴν Ὑρκανίαν, κατήντησε πρὸς τὰς καλουμένας εὐδαίμονας, καὶ πρὸς ἀλήθειαν οὔσας, κώμας. πολὺ γὰρ τοῖς καρποῖς ἡ χώρα τούτων ὑπεράγει τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις. τῶν μὲν γὰρ ἀμπέλων φασὶν ἑκάστην μετρητὴν φέρειν οἴνου, τῶν δὲ συκίνων δένδρων ἔνια καρποφορεῖν ἰσχάδων ξηρῶν μεδίμνους δέκα· τὸν δ' ἐν τῷ θερισμῷ παραλειφθέντα σῖτον ἐπὶ τὴν γῆν πεσόντα, βλαστάνειν ἄσπορον ὄντα, καὶ πρὸς τὸ τέλος ἄγειν δαψιλῆ καρπόν. ἔστι δὲ καὶ δένδρον παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις παραπλήσιον δρυῒ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἀπὸ δὲ τῶν φύλλων ἀπολεῖβον μέλι· καὶ τοῦτό τινες συνάγοντες, δαψιλῆ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτοῦ ποιοῦνται. ἔστι δὲ καὶ ζῶον κατὰ τὴν χώραν ἐπτερωμένον, ὃ καλεῖται μὲν Ἀνθρηδὼν, λειπόμενον δὲ μεγέθει μελίττης, μεγίστην ἔχει τὴν ἐπιφάνειαν. ἐπινεμόμενον γὰρ τὴν ὀρεινὴν, ἄνθη παντοῖα δρέπεται, καὶ ταῖς κοιλάσι πέτραις καὶ τοῖς κεραυνοβόλοις τῶν δένδρων ἐνδιατρίβων κηροπλαστεῖ, καὶ κατασκευάζει χύμα διάφορον τῇ γλυκύτητι, τοῦ παρ' ἡμῖν μέλιτος οὐ πολὺ λειπόμενον.

In Hyrcania duces Persarum multi Alexandrum sectantur: Graeci, qui in Darii exercitu militaverant, socii fiunt. His auctus Mardorum regionem vi occupat et devastat. Regius equus ibi furto ablatus, sed restitutus

76. Ἀλέξανδρος δὲ τὴν Ὑρκανίαν καὶ τὰ συνορί-

ζοντα τῶν ἐθνῶν ταύτῃ τῇ χώρᾳ προσηγάγετο· καὶ πολλοὶ τῶν συμπεφευγότων ἡγεμόνων τῷ Δαρείῳ παρέδωκαν αὑτούς· οἷς ἐπιεικῶς προσενεχθεὶς, μεγάλην δόξαν ἐπιεικείας ἀπηνέγκατο. εὐθὺς γὰρ οἱ Δαρείῳ συνεστρατευμένοι τῶν Ἑλλήνων, ὄντες περὶ χιλίους καὶ πεντακοσίους, ἀνδρείᾳ τε διαφέροντες, παρέδοσαν ἑαυτοὺς Ἀλεξάνδρῳ· καὶ συγγνώμης ἀξιωθέντες, κατετάχθησαν εἰς τὰς τάξεις ἐπὶ ταῖς αὐταῖς μισθοφοραῖς. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπελθὼν τὴν παραθαλάττιον τῆς Ὑρκανίας, ἐνέβαλεν εἰς τὴν χώραν τῶν ὀνομαζομένων Μάρδων. οὗτοι γὰρ ἀλκῇ διαφέροντες, ὑπερεφρόνησαν τὴν αὔξησιν τοῦ βασιλέως, καὶ οὐδεμιᾶς ἐντεύξεως ἢ τιμῆς ἠξίωσαν αὐτόν. προκαταλαβόμενοι δὲ τὰς εἰσβολὰς στρατιώταις ὀκτακισχιλίοις, τεθαῤῥηκότως τὴν τῶν Μακεδόνων ἔφοδον ὑπέμενον· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπιμένων αὐτοῖς, καὶ συνάψας μάχην, τοὺς πλείους μὲν κατέκοψε, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς τὰς δυσχωρίας κατεδίωξε. πυρπολοῦντος δ' αὐτοῦ τὴν χώραν, καὶ τῶν τοὺς βασιλικοὺς ἵππους ἀγόντων παίδων βραχὺ τοῦ βασιλέως χωρισθέντων, ἐπιβαλόντες τινὲς τῶν Βαρβάρων ἀφήρπασαν τὸν ἄριστον τῶν ἵππων. οὗτος δ' ἐδόθη δῶρον μὲν ὑπὸ Δημαράτου τοῦ Κορινθίου, συνηγώνιστο δὲ τῷ βασιλεῖ πάντας τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀγῶνας. γυμνὸς δ' ὢν ἔτι τὸν πωλοδαμαστὴν μόνον προσεδέχετο· τυχὼν δὲ τῆς βασιλικῆς σκευῆς, οὐδὲ τοῦτον ἔτι προσίετο, μόνῳ δὲ Ἀλεξάνδρῳ παρίστατο, καὶ συγκαθίει τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἀνάβασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ ζώου δυσφορήσας, τὴν μὲν χώ-

ραν δενδροτομεῖν προσέταξε, διὰ δὲ τῶν ὁμοφώνων τοῖς ἐγχωρίοις κηρύττειν, ὡς, ἂν μὴ τὸν ἵππον ἀποδῶσι, τήν τε χώραν εἰς τέλος ὄψονται κατεφθαρμένην, τούς τ᾽ ἐνοικοῦντας πανδημεὶ κατεσφαγμένους. τῶν δ᾽ ἀπειλῶν ὀξέως ἐπιτελουμένων, καταπλαγέντες οἱ Βάρβαροι τὸν ἵππον ἀποκατέστησαν, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ πολυτελέστατα δῶρα προσεκόμισαν· πρὸς δὲ τούτοις καὶ πεντήκοντ᾽ ἄνδρας ἀπέστειλαν, δεόμενοι τυχεῖν συγγνώμης. ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος τοὺς μὲν ἀξιολογωτάτους τῶν ἀνδρῶν ἔλαβεν ὁμήρους.

Thalestris reginae ad Alexandrum aditus, rogantis, ut maximus regum cum maxima mulierum liberos procrearet. Tum primum rex, Asiaticorum more, luxuria et voluptate diffluere coepit.

77. Ἐπανελθόντος δ᾽ αὐτοῦ πάλιν εἰς τὴν Ὑρκανίαν, ἧκε πρὸς αὐτὸν ἡ βασίλισσα τῶν Ἀμαζόνων, ὄνομα μὲν Θάληστρις, βασιλεύουσα δὲ τῆς μεταξὺ τοῦ Φάσιδος καὶ Θερμώδοντος χώρας. ἦν δὲ τῷ τε κάλλει καὶ τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ διαφέρουσα, καὶ παρὰ τοῖς ὁμοεθνέσι θαυμαζομένη κατ᾽ ἀνδρείαν· καὶ τὸ μὲν πλῆθος τῆς στρατιᾶς ἐπὶ τῶν ὅρων τῆς Ὑρκανίας ἀπολελοιπυῖα, μετὰ δὲ τριακοσίων Ἀμαζονίδων κεκοσμημένων πολεμικοῖς ὅπλοις παραγενομένη. τοῦ δὲ βασιλέως θαυμάζοντος τό, τε παράδοξον τῆς παρουσίας, καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν γυναικῶν, καὶ τὴν Θάληστριν ἐρομένου, τίνα χρείαν ἔχουσα πάρεστιν, ἀπεφαίνετο παιδοποιΐας ἕνεκεν ἥκειν. ἐκεῖνον μὲν γὰρ τῶν ἁπάντων ἀνδρῶν διὰ τὰς πράξεις ἄριστον ὑπάρχειν, αὐτὴν δὲ τῶν γυναικῶν ἀλκῇ τε καὶ ἀνδρείᾳ διαφέρειν. εἰκὸς οὖν, τὸ γεννηθὲν ἐκ δυοῖν γονέων πρωτευόντων ὑπερέξειν ἀρετῇ τῶν ἄλλων ἀν-

θρώπων. καὶ πέρας ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς καὶ προσδεξάμενος τὴν ἔντευξιν αὐτῆς, καὶ συμπεριενεχθεὶς ἡμέρας τρεισκαίδεκα, τιμήσας τε ἀξιολόγοις δώροις ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν οἰκείαν. μετὰ δὲ ταῦτα δόξας ἤδη κεκρατηκέναι τῆς ἐπιβολῆς, καὶ τὴν βασιλείαν ἀδήριτον ἔχειν, ἤρξατο ζηλοῦν τὴν Περσικὴν τρυφὴν, καὶ τὴν πολυτέλειαν τῶν Ἀσιανῶν βασιλέων. καὶ πρῶτον μὲν περὶ τὴν αὐλὴν εἶχε ῥαβδούχους Ἀσιαγενεῖς, ἔπειτα τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἀνδρῶν δορυφορεῖν ἔταξεν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Δαρείου ἀδελφὸς Ὀξάθρης. εἶτα τό, τε Περσικὸν διάδημα περιέθετο, καὶ τὸν διάλευκον ἐνεδύσατο χιτῶνα, καὶ τὴν Περσικὴν ζώνην, καὶ τἄλλα, πλὴν τῶν ἀναξυρίδων καὶ τοῦ κάνδυος. διέδωκε δὲ καὶ τοῖς ἑταίροις περιπορφύρους στολὰς, καὶ τοῖς ἵπποις Περσικὰς σκευὰς περιέθηκε. πρὸς δὲ τούτοις, τὰς παλλακίδας ὁμοίως τῷ Δαρείῳ περιῆγε, τὸν μὲν ἀριθμὸν οὔσας οὐκ ἐλάττους πλήθει τῶν κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἡμερῶν, κάλλει δὲ διαπρεπεῖς, ὡς ἂν ἐξ ἁπασῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν γυναικῶν ἐπιλελεγμένας. αὗται δὲ ἑκάστης νυκτὸς περιῄεσαν τὴν κλίνην τοῦ βασιλέως, ἵνα τὴν ἐκλογὴν αὐτὸς ποιήσηται τῆς μελλούσης αὐτῷ συνιέναι. τούτοις μὲν οὖν τοῖς ἐθισμοῖς Ἀλέξανδρος σπανίως ἐχρῆτο, τοῖς δὲ προϋπάρχουσι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐνδιέτριβε, φοβούμενος τὸ προσκόπτειν τοῖς Μακεδόσιν. ὅμως δὲ πολλῶν αὐτῷ μεμψιμοιρούντων, τούτους μὲν ταῖς δωρεαῖς ἐθεράπευεν.

Bellum a Satibarzane et Besso in Macedones motum, Alexander celerrime oppressit. Provincia subacta, Alexander ex Hyrcania bellum in Drangianam transfert.

78. Αὐτὸς δὲ πυθόμενος τὸν μὲν Δαρείου Σατράπην Σατιβαρζάνην ἀνῃρηκέναι μὲν τοὺς κατειλεγμένους ὑπ᾽ αὐτοῦ στρατιώτας, συμφρονεῖν δὲ Βήσσῳ, καὶ κεκρικέναι μετ᾽ αὐτοῦ διαπολεμεῖν Μακεδόσιν, ἐστράτευσεν ἐπ᾽ αὐτόν. ὁ δὲ Σατιβαρζάνης τὴν μὲν δύναμιν ἤθροισεν εἰς Χορτάκανα πόλιν ἐπιφανεστάτην τῶν ἐν τούτοις τοῖς τόποις, καὶ φυσικῇ διαφέρουσαν ὀχυρότητι. τοῦ δὲ βασιλέως ἐπιστάντος, κατεπλάγη τό, τε μέγεθος τῆς δυνάμεως καὶ τὰς διαβεβοημένας τῶν Μακεδόνων ἀνδραγαθίας. διόπερ αὐτὸς μὲν μετὰ δισχιλίων ἱππέων ἐξίππευσε πρὸς Βῆσσον, παρακαλέσων βοηθεῖν κατὰ τάχος· τοῖς δ᾽ ἄλλοις παρήγγειλε καταφυγεῖν εἰς ὄρος τὸ καλούμενον * ἔχον πολλὰς δυσχωρίας, καὶ φυγὰς εὐθέτους τοῖς μὴ τολμῶσι κατὰ στόμα διακινδυνεύειν. ὧν πραξάντων τὸ παραγγελθέν, ὁ βασιλεύς, τῇ συνήθει φιλοτιμίᾳ χρησάμενος, καὶ τοὺς καταφυγόντας εἴς τινα πέτραν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην πολιορκήσας ἐνεργῶς, ἠνάγκασεν ἑαυτοὺς παραδοῦναι. μετὰ δὲ ταῦτα, πάσας τὰς κατὰ τὴν σατραπείαν ταύτην πόλεις ἐν τριάκονθ᾽ ἡμέραις κατακτησάμενος, προῆγεν ἐκ τῆς Ὑρκανίας, καὶ διανύσας εἰς τὰ βασίλεια τῆς Δραγγινῆς, ἐνταῦθα διέτριβε, καὶ τὴν δύναμιν ἀνελάμβανε.

Hoc tempore summum regi periculum imminebat, facta a Dimno aliisque in eius vitam conspiratione. Regi insidias aperit Cebalinus. Dimnus, habita quaestione, mortem sibi ipse conscivit.

79. Κατὰ δὲ τούτους τοὺς καιροὺς περιέπεσε

πράξει μοχθηρᾷ, καὶ τῆς ἰδίας χρηστότητος ἀλλοτρίᾳ. τῶν γὰρ φίλων τις τοῦ βασιλέως ὄνομα Δίμνος, μεμψιμοιρήσας τῷ βασιλεῖ περί τινων, καὶ τῷ θυμῷ προπεσὼν, ἐπιβουλὴν συνεστήσατο κατ' αὐτοῦ. ἔχων δὲ ἐρώμενον Νικόμαχον, τοῦτον ἔπεισε κοινωνῆσαι τῆς ἐπιβουλῆς. οὗτος δὲ νέος ὢν παντελῶς, ἀνεκοινώσατο τὴν πρᾶξιν τῷ ἀδελφῷ Κεβαλίνῳ. ὁ δὲ φοβηθεὶς μὴ φθάσῃ τις τῶν συνειδότων καὶ δηλώσῃ τὴν ἐπιβουλὴν τῷ βασιλεῖ, αὐτὸς ἔκρινε μηνῦσαι. παρελθὼν οὖν ἐπὶ τὴν αὐλὴν, καὶ συντυχὼν Φιλώτᾳ, καὶ διαλεχθεὶς, παρεκελεύετο τὴν ταχίστην ἀπαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὴν πρᾶξιν. ὁ δὲ Φιλώτας, εἴτε καὶ διὰ τὸ κοινωνεῖν τῆς ἐπιβουλῆς, εἴτε καὶ διὰ ῥαθυμίαν, τὸν ῥηθέντα λόγον ἀργῶς ἐδέξατο· καὶ παρελθὼν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ πολλῆς καὶ παντοδαπῆς κοινολογίας μετασχὼν, οὐδὲν τῶν ὑπὸ Κεβαλίνου ῥηθέντων ἀπήγγειλεν. ἐξελθὼν δὲ πρὸς τὸν Κεβαλῖνον, εἶπεν ὅτι καιρὸν ἐπιτήδειον οὐκ ἔσχε διασαφῆσαι, ἐπηγγέλλετο δὲ τῇ ὑστεραίᾳ συντεύξεσθαι μόνῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ πάντα δηλώσειν τὰ ῥηθέντα. τὸ δὲ αὐτὸ πράξαντος τοῦ Φιλώτου καὶ τῇ ὑστεραίᾳ, ὁ Κεβαλῖνος εὐλαβηθεὶς, μὴ δι' ἑτέρου μηνύσεως γενομένης αὐτὸς κινδυνεύσῃ, τὸν μὲν Φιλώταν παρέπεμψε· τῶν δὲ βασιλικῶν τινι παίδων προσελθὼν, καὶ τὰ κατὰ μέρος ἀπαγγείλας, ἠξίωσε τὴν ταχίστην ἀπαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ τὸν μὲν Κεβαλῖνον εἰς τὴν ὁπλοθήκην εἰσαγαγὼν, ἀπέκρυψεν· αὐτὸς δὲ τῷ βασιλεῖ μεταξὺ λουομένῳ προσελθὼν, ἀπήγγειλε τὰ ῥηθέντα, καὶ διότι τὸν Κεβαλῖ-

νον παῤ ἑαυτῷ φυλάττει. ὁ δὲ βασιλεὺς καταπλαγεὶς, εὐθὺς τόν τε Δίμνον συνέλαβε, καὶ μαθὼν ἅπαντα, μετεπέμψατο τόν τε Κεβαλῖνον καὶ τὸν Φιλώταν. ἀνακρινομένων δ' ἁπάντων, καὶ τῆς πράξεως ἐξεταζομένης, ὁ μὲν Δίμνος ἑαυτὸν κατέσφαξε, τοῦ δὲ Φιλώτου ῥαθυμίαν μὲν ἑαυτοῦ προσομολογήσαντος, τὴν δ' ἐπιβουλὴν ἀπαρνουμένου, τὴν κρίσιν ὑπὲρ τούτου τοῖς Μακεδόσιν ἐπέτρεψε.

Sceleris conscii, inque his Parmenio, supplicio afficiuntur.

80. Πολλῶν δὲ ῥηθέντων λόγων, οἱ Μακεδόνες κατέγνωσαν τοῦ Φιλώτου καὶ τῶν καταιτιαθέντων θάνατον. ἐν οἷς ὑπῆρχε Παρμενίων, ὁ πρῶτος εἶναι δοκῶν τῶν Ἀλεξάνδρου φίλων, τότε δὲ οὐ παρὼν, ἀλλὰ δόξας διὰ τοῦ ἰδίου υἱοῦ Φιλώτου πεποιῆσθαι τὴν ἐπιβουλήν. ὁ μὲν οὖν Φιλώτας, βασανισθεὶς πρότερον, καὶ ὁμολογήσας τὴν ἐπιβουλὴν, κατὰ τὸ τῶν Μακεδόνων ἔθος μετὰ τῶν συγκαταγνωσθέντων ἐθανατώθη. ὁμοίως δὲ τούτῳ καὶ ὁ Λυγκιστὴς Ἀλέξανδρος, αἰτίαν ἔχων ἐπιβεβουλευκέναι τῷ βασιλεῖ, τριετῆ μὲν οὖν χρόνον ἐν φυλακῇ τηρούμενος διετέλεσε, διὰ τὴν πρὸς Ἀντίγονον οἰκειότητα τετευχὼς ἀναβολῆς· τότε δ' εἰς τὴν τῶν Μακεδόνων κρίσιν παραχθεὶς, καὶ κατὰ τὴν ἀπολογίαν ἀπορηθεὶς λόγων, ἐθανατώθη. ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐκπέμψας τινὰς ἐπὶ δρομάδων καμήλων, καὶ φθάσας τὴν φήμην τῆς περὶ τὸν Φιλώταν τιμωρίας, τὸν πατέρα τοῦ Φιλώτου Παρμενίωνα ἐδολοφόνησε, τεταγμένον μὲν τῆς Μηδίας ἄρχοντα, πεπιστευμένον δὲ τοὺς βασιλέως θησαυροὺς ἐν Ἐκβατάνοις, ἔχοντας ταλάντων ὀκτω-

καὶδεκα μυριάδας. ὁ δ' Ἀλέξανδρος, ἐπιλεξάμενος ἐκ τῶν Μακεδόνων τοὺς ἀλλοτρίας κατ' αὐτοῦ προϊεμενους φωνάς, καὶ τοὺς ἠγανακτηκότας ἐπὶ τῷ τοῦ Παρμενίωνος θανάτῳ, πρὸς δὲ τούτοις, τοὺς ἐν ταῖς ἀποσταλείσαις εἰς Μακεδονίαν ἐπιστολαῖς ἀλλότριόν τι γεγραφότας τοῖς οἰκείοις περὶ τῶν τῷ βασιλεῖ συμφερόντων, εἰς ἓν κατέλεξε σύστημα, καὶ προσηγόρευσεν ἀτάκτων τάγμα, ὅπως μὴ διὰ τὰς τούτων ἀκαίρους φωνὰς καὶ παῤῥησίας τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν Μακεδόνων συνδιαφθείρηται.

Inde Alexander castra in Arimaspos movet, postea Evergetas dictos. His et Cedrosiis Teridatem praefecit. Simul Erigyium et Stasanorem contra Satibarzanem mittit. Ipse Arachosiam subigit.

81. Ἀπὸ δὲ τούτων γενόμενος, καὶ τὰ κατὰ τὴν Δραγγινὴν καταστήσας, ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς πρότερον μὲν Ἀριμασποὺς, νῦν δ' Εὐεργέτας ὀνομαζομένους, διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. Κῦρος ὁ τὴν Μήδων ἀρχὴν μεταστήσας εἰς Πέρσας, ἔν τινι στρατείᾳ περιληφθεὶς ἐν ἐρήμῳ χώρᾳ καὶ πάσῃ σπάνει τῶν ἀναγκαίων, ἦλθε μὲν ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους, διὰ τὴν ἔνδειαν τῆς τροφῆς ἀναγκαζομένων τῶν στρατιωτῶν ἀλλήλους σαρκοφαγεῖν· τῶν δ' Ἀριμασπῶν τρισμυρίας ἁμάξας σίτου γεμούσας παρακομισάντων, σωθεὶς παραδόξως ἀτελείαις τε καὶ ἄλλαις δωρεαῖς ἐτίμησε τὸ ἔθνος, καὶ τὴν προϋπάρχουσαν προσηγορίαν ἀφελόμενος, προσηγόρευσεν Εὐεργέτας. τότε δὲ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν τούτων χώραν στρατοπεδεύσας, καὶ τῶν ἐγχωρίων φιλοφρόνως αὐτὸν προσδεξαμένων, ἐτίμησε τὸ ἔθνος ταῖς ἁρμοζούσαις δωρεαῖς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ὁμόρων τῶν

ὀνομαζομένων Κεδρωσίων ποιησάντων, καὶ τούτους ταῖς πρεπούσαις χάρισιν ἠμείψατο. ἀμφοτέρων δὲ τῶν εἰρημένων ἐθνῶν τὴν στρατηγίαν Τηριδάτῃ παρέδωκε. περὶ ταῦτα δὲ αὐτοῦ διατρίβοντος, ἧκόν τινες ἀπαγγέλλοντες ὅτι Σατιβαρζάνης ἐκ τῆς Βακτριανῆς μετὰ δυνάμεως πολλῆς ἱππικῆς παραγενόμενος εἰς τὸ τῶν Ἀρείων ἔθνος, ἀπέστησε τοὺς ἐγχωρίους ἀπ᾽ Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τὸ γεγονὸς, ἀπέστειλεν ἐπ᾽ αὐτὸν μέρος τῆς δυνάμεως, στρατηγοὺς ἐπιστήσας Ἐριγύιον καὶ Στασάνορα· αὐτὸς δὲ τὴν Ἀραχωσίαν καταστρεψάμενος ὀλίγαις ἡμέραις, ὑπήκοον ἐποίησε.

Olymp. CXIII, 1. Alexander ulterius in Paropamisadas progreditur. Regionis Paropamisadarum descriptio. Totam occupat rex.

82. Τοῦ δ᾽ ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχεν Εὐθύκριτος, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν διεδέξαντο Λεύκιος Πλώτιος καὶ Λεύκιος Παπίριος, Ὀλυμπιὰς δ᾽ ἤχθη τρίτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν δέκα. ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀλέξανδρος ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς ὀνομαζομένους Παροπαμισάδας. ἡ δὲ τούτων χώρα κεῖται μὲν ὑπ᾽ αὐτὰς τὰς ἄρκτους, χιονοβολεῖται δὲ πᾶσα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι δυσεπίβατός ἐστι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ ψύχους. ἡ πλείστη δὲ, πεδιὰς οὖσα καὶ ἄξυλος, πολλαῖς κώμαις διείληπται. αὗται δὲ τὰς τῶν οἰκιῶν στέγας ἔχουσιν, ἐκ πλίνθων εἰς ὀξὺ συνηγμένων ἐχούσας καμάραν· κατὰ δὲ μέσην τὴν ὀροφὴν ἀπολελειμμένης διαυγείας, διὰ ταύτης ὁ καπνὸς ἐκφέρεται, καὶ πανταχόθεν τῆς οἰκοδομίας περιεχούσης, οἱ κατοικοῦντες πολλῆς σκέ-

πης τυγχάνουσιν. οἱ δ' ἐγχώριοι, διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος, τὸ πλεῖον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ ταῖς οἰκίαις ἐνδιατρίβουσι, παρεσκευασμένας ἔχοντες τὰς ἰδίας τροφάς· τὰς δ' ἀμπέλους καὶ τὰ καρποφόρα τῶν δένδρων περιχώσαντες, καὶ τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν ἐάσαντες, πάλιν ἀναστέλλουσι τὴν γῆν κατὰ τὸν τοῦ βλαστοῦ καιρόν. ἅπασα δ' ἡ τῆς χώρας φύσις οὔτε χλωρὰν οὔθ' ἥμερον ἔχει πρόσοψιν, ἀλλὰ λευκὴν καὶ ἀνταυγῆ τὴν χιόνα καὶ τὸν ἐν αὐτῇ πηγνύμενον κρύσταλλον. διόπερ, οὔτ' ὀρνέου προσκαθίζοντος, οὔτε θηρίου διοδεύοντος, ἄξενα καὶ ἀνεπίβατα πάντα τὰ μέρη τῆς χώρας ὑπῆρχεν. ἀλλ' ὅμως ὁ βασιλεύς, τούτων ἁπάντων ἀντιπραττόντων τῇ στρατιᾷ, τῇ συνήθει τόλμῃ καὶ καρτερίᾳ τῶν Μακεδόνων περιεγίνετο τῆς τοπικῆς δυστραπελείας. διὸ δὴ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἐκτὸς τῆς τάξεως συνακολουθούντων ἐξαδυνατοῦντες ἀπελείποντο· ἔνιοι δὲ διὰ τὴν τῆς χιόνος ἀνταύγειαν, καὶ σκληρότητα τῆς ἀναβαλλομένης ἀνακλάσεως, ἐφθείροντο. σαφὲς δ' οὐδὲν ἐκ διαστήματος ἦν ἰδεῖν, ἀλλὰ μόνῳ τῷ καπνῷ δηλουμένων τῶν κωμῶν, ἐλάμβανον οἱ Μακεδόνες, οὗ κατοικοῦσιν ἐφιστάμενοι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τῶν κωμῶν ἁλισκομένων, καὶ τῶν στρατιωτῶν τῷ πλήθει τῆς ὠφελείας διορθουμένων τὴν κακοπάθειαν, ταχὺ πάντων τῶν ἐγχωρίων ὁ βασιλεὺς ἐκυρίευσε.

Montis Caucasi s. Paropamisi memorabilia, et prope eum exstructae urbes. Hinc Alexander in Bactrianam digreditur ad opprimendum Bessum. Satibarzanem Erigyius, certamine singulari

victum, occidit. Bessum captum Alexander Darii fratri supplicio afficiendum tradidit.

83. *Μετὰ δὲ ταῦτα παρελθὼν πλησίον τοῦ Καυκάσου, κατεστρατοπέδευσεν, ὅ τινες Παροπάμισον ὄρος προσαγορεύουσι. τὸ δ' ὄρος τοῦτο κατὰ πλάτος διελθὼν ἐν ἡμέραις ἑκκαίδεκα, πόλιν ἔκτισε κατὰ τὴν εἰσβολὴν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν Μηδικὴν, ἣν ὠνόμασεν Ἀλεξάνδρειαν. κατὰ δὲ μέσον τὸν Καύκασόν ἐστι πέτρα δέκα σταδίων ἔχουσα τὴν περίμετρον, τεττάρων δὲ σταδίων τὸ ὕψος, ἐν ᾗ καὶ τὸ Προμηθέως σπήλαιον ἐδείκνυθ' ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, καὶ ἡ τοῦ μυθολογηθέντος ἀετοῦ κοίτη, καὶ τὰ τῶν δεσμῶν σημεῖα. ὁ δ' Ἀλέξανδρος καὶ ἄλλας πόλεις ἔκτισεν, ἡμέρας ὁδὸν ἀπεχούσας τῆς Ἀλεξανδρείας· κατῴκισε δ' εἰς αὐτὰς τῶν μὲν Βαρβάρων ἑπτακισχιλίους, τῶν δ' ἐκτὸς τάξεων συνακολουθούντων τρισχιλίους, καὶ τῶν μισθοφόρων τοὺς βουλομένους. αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, προῆγεν εἰς τὴν Βακτριανὴν, ἀκούων τὸν Βῆσσον διάδημά τε ἀνειληφέναι, καὶ δυνάμεις ἀθροίζειν. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀλέξανδρον ἐν τούτοις ἦν. οἱ δ' εἰς τὴν Ἀρείαν ἀπεσταλμένοι στρατηγοὶ, καταλαβόντες τοὺς ἀφεστηκότας δυνάμεις ἀξιολόγους ἠθροικότας, καὶ στρατηγὸν ἔχοντας Σατιβαρζάνην, ἄνδρα στρατηγικὸν, καὶ ἀνδρείᾳ διαφέροντα, κατεστρατοπέδευσαν πλησίον τῶν πολεμίων. γινομένων δὲ πολλάκις ἀκροβολισμῶν, μέχρι μέν τινος μάχαι κατ' ὀλίγους ἐγίνοντο, μετὰ δὲ ταῦτα παρατάξεως γενομένης, καὶ τῶν Βαρβάρων ἰσόμαχον ποιούντων τὸν κίνδυνον, ὁ τῶν ἀποστατῶν στρατηγὸς Σατιβαρζάνης, ἀφελὼν ταῖς χερσὶ*

τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν κράνος, καὶ δείξας αὐτὸν ὃς ἦν, προεκαλέσατο τὸν βουλόμενον τῶν στρατηγῶν μονομαχῆσαι. ὑπακούσαντος δὲ τοῦ Ἐριγυίου, καὶ γενομένης μάχης ἡρωϊκῆς, συνέβη νικῆσαι τὸν Ἐρίγυιον. οἱ δὲ Βάρβαροι, διὰ τὸν τοῦ στρατηγοῦ θάνατον καταπλαγέντες, καὶ λαβόντες τὴν ἀσφάλειαν, παρέδωκαν ἑαυτοὺς τῷ βασιλεῖ. Βῆσσος δὲ ἑαυτὸν ἀναδεδειχὼς βασιλέα τοῖς θεοῖς ἔθυσε, καὶ τοὺς φίλους παραλαβὼν εἰς τὴν εὐωχίαν, κατὰ τὸν πότον διηνέχθη πρός τινα τῶν ἑταίρων, ὄνομα Βαγωδάραν. τῆς δὲ φιλοτιμίας ἐπὶ πλέον προελθούσης, ὁ μὲν Βῆσσος παροξυνθεὶς ἐπεβάλετο τὸν Βαγωδάραν ἀνελεῖν, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων πεισθεὶς μετενόησεν. ὁ δὲ τὸν κίνδυνον ἐκφυγὼν, νυκτὸς ἔφυγε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, τῇ δὲ τούτου σωτηρίᾳ καὶ ταῖς δοθησομέναις ὑπ' Ἀλεξάνδρου δωρεαῖς προκληθέντες οἱ μέγιστοι τῶν ἡγεμόνων, συνεφρόνησαν, καὶ συλλαβόντες τὸν Βῆσσον, ἀπήγαγον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ δὲ βασιλεὺς τούτους μὲν ἐτίμησεν ἀξιολόγοις δωρεαῖς, τὸν δὲ Βῆσσον παρέδωκε τῷ ἀδελφῷ τοῦ Δαρείου καὶ τοῖς ἄλλοις συγγενέσιν εἰς τιμωρίαν. οἱ δὲ πᾶσαν ὕβριν καὶ αἰκίαν προσενεγκάμενοι, καὶ τὸ σῶμα κατὰ λεπτὸν συγκόψαντες, τὰ μέλη διεσφενδόνησαν. * * * * *

Regina quaedam Alexandro munera mittit. Mercenarium militem, postquam e foedere urbe (Massaca) exierat, Alexander contra datam fidem persecutus ingenti caede postravit.

84. Ἐπὶ δὲ τούτοις γενομένων τῶν ὅρκων, ἡ μὲν βασίλισσα τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου θαυμάσασα, δῶρά τε κράτιστα ἐξέπεμψε, καὶ πᾶν τὸ

προσταττόμενον ποιήσειν ἐπηγγείλατο. * * * * * * οἱ δὲ μισθοφόροι παραχρῆμα κατὰ τὰς ὁμολογίας ἐκ τῆς πόλεως ἀπελθόντες, καὶ σταδίους ὀγδοήκοντα προελθόντες, ἀνεπικωλύτως κατεστρατοπέδευσαν, οὐδεμίαν ἔννοιαν λαμβάνοντες τοῦ μέλλοντος. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἀμετάθετον ἔχων τὴν πρὸς τοὺς μισθοφόρους ἀλλοτριότητα, διεσκευασμένην ἔχων τὴν δύναμιν, ἐπηκολούθησε τοῖς βαρβάροις· καὶ προσπεσὼν αὐτοῖς ἄφνω, πολὺν ἐποίει φόνον. οἱ δὲ μισθοφόροι τὸ μὲν πρῶτον ἐβόων, παρὰ τοὺς ὅρκους αὐτοὺς πολεμεῖσθαι, καὶ τοὺς ἀσεβουμένους ὑπ' αὐτοῦ θεοὺς ἐπεκαλοῦντο· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μεγάλῃ τῇ φωνῇ πρὸς αὐτοὺς ἀνεβόησεν, ὅτι συνεχώρησεν αὐτοῖς ἐκ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν, οὐ φίλους εἶναι διὰ παντὸς Μακεδόνων. οἱ δὲ μισθοφόροι, τὸ μέγεθος τῶν κινδύνων οὐ καταπλαγέντες, συνεφράξαντο, καὶ τὴν ὅλην τάξιν ποιήσαντες κυκλοτερῆ, τά τε τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς μέσον ἀπέλαβον, ὥστε πανταχόθεν τοῖς μαχομένοις ἀσφαλῶς ἀντιτάττεσθαι. ἀπονοηθέντων δ' αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν τόλμαν καὶ διὰ τὴν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀρετὴν ἰσχυρὰν μάχην συστησαμένων, καὶ τῶν Μακεδόνων φιλοτιμουμένων μὴ λειφθῆναι τῆς τῶν Βαρβάρων ἀνδραγαθίας, μεγάλην κατάπληξιν εἶχεν ὁ κίνδυνος. ἐκ χειρὸς γὰρ τῆς μάχης οὔσης, καὶ συμπλεκομένων τῶν ἀγωνιζομένων ἀλλήλοις, πολλαὶ καὶ παντοῖαι διαθέσεις θανάτων καὶ τραυμάτων ἐγίγνοντο. οἱ γὰρ Μακεδόνες ταῖς σαρίσσαις ἀναῤῥήσσοντες τὰς τῶν Βαρβάρων πέλτας, τὰς ἀκμὰς τοῦ σιδήρου τοῖς πνεύμοσιν ἐνήρειδον·

οἱ δὲ μισθοφόροι τὰς λόγχας ἀκοντίζοντες εἰς ἀθρόους τοὺς πολεμίους, οὐχ ἡμάρτανον, σύνεγγυς κειμένου τοῦ σκοποῦ. διὸ καὶ πολλῶν μὲν τραυματιζομένων, οὐκ ὀλίγων δὲ τελευτώντων, αἱ γυναῖκες τὰ τῶν πεσόντων ὅπλα λαμβάνουσαι, συνηγωνίζοντο τοῖς ἀνδράσιν. ἡ γὰρ ὀξύτης τοῦ κινδύνου, καὶ τὸ τῆς ἐνεργείας δεινὸν ἠνάγκαζεν αὐτὰς παρὰ φύσιν τρέπεσθαι πρὸς ἀλκήν. διὸ καί τινες μὲν αὐτῶν καθοπλισθεῖσαι συνήσπιζον τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι, τινὲς δὲ ἄνευ ὅπλων ἐμπίπτουσαι, τῶν ἀσπίδων ἐπελαμβάνοντο, καὶ πολλὰ τοὺς πολεμίους ἐνεπόδιζον. τέλος δὲ πάντες μετὰ τῶν γυναικῶν ἀγωνισάμενοι, καὶ κατακοπέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους, τὸν ἔνδοξον θάνατον τῆς ἀγεννοῦς φιλοζωΐας ἠλλάξαντο. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τόν τε ἀχρεῖον καὶ ἄνοπλον ὄχλον, καὶ τῶν γυναικῶν τὰς ὑπολειφθείσας ἀπάγων, τοὺς ἱππεῖς συνεπέστησε.

Expugnatis pluribus Indiae urbibus, rex rupem inaccessam Aornon oppugnare ausus est. Duce sene quodam indigena montis fastigium assecutus, barbaros, qui eo fugerant, depulit, et petram occupavit.

85. *Πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας πόλεις ἐκπολιορκήσας*, καὶ τοὺς ἀντιταττομένους ἀνελὼν, προῆγεν ἐπὶ τὴν πέτραν τὴν Ἄορνον καλουμένην. εἰς γὰρ ταύτην οἱ περιλειφθέντες τῶν ἐγχωρίων, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὀχυρότητος, κατεπεφεύγεισαν. λέγεται γὰρ τὸν παλαιὸν Ἡρακλέα, ταύτην τὴν πέτραν ἐπιβαλόμενον πολιορκεῖν, ἀποστῆναι διά τινας ἐπιγενομένους μεγάλους σεισμοὺς καὶ διοσημείας. ὁ δ' Ἀλέξανδρος πυθόμενος περὶ τούτων, ἔτι μᾶλλον παρωξύνθη

πολιορκῆσαι τὸ ὀχύρωμα, καὶ διαμιλληθῆναι τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ. ἡ δὲ πέτρα τὸν μὲν περίβολον εἶχε σταδίων ἑκατὸν, τὸ δ' ὕψος ἑκκαίδεκα, τὴν δ' ἐπιφάνειαν ὁμαλὴν καὶ πάντῃ περιφερῆ. καὶ τὸ μὲν πρὸς μεσημβρίαν μέρος αὐτῆς προσέκλυζεν ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς, μέγιστος ὢν τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικὴν, τὰ δ' ἄλλα μέρη περιείχετο φάραγξι βαθείαις, καὶ κρημνοῖς ἀπροσίτοις. τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου κατασκεψαμένου τὴν δυσχωρίαν, καὶ τὴν ἐκ βίας ἅλωσιν ἀπογνόντος, ἧκέ τις πρὸς αὐτὸν πρεσβύτης μετὰ δυοῖν υἱῶν. οὗτος δ' ὢν πένης παντελῶς, καὶ πολὺν χρόνον ἐντεθραμμένος τοῖς τόποις, κατῴκει μὲν ἔν τινι σπηλαίῳ τρεῖς στιβάδας ἔχοντι κατὰ τὴν πέτραν ἐντετμημένας· ἐν αἷς ὁ γέρων μετὰ τῶν υἱῶν ἐναυλιζόμενος, ἐμπειρίαν περιεπεποίητο τῶν τόπων. οὗτος οὖν προσελθὼν τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ περὶ ἑαυτὸν δηλώσας, ἐπηγγείλατο καθηγήσεσθαι διὰ τῆς δυσχωρίας, καὶ ποιήσειν αὐτὸν ὑπερδέξιον γενέσθαι τῶν κατειλημμένων τὴν πέτραν Βαρβάρων. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἐπαγγειλάμενος μεγάλας δωρεὰς δώσειν, καὶ τῷ πρεσβύτῃ χρησάμενος ὁδηγῷ, πρῶτον μὲν τὴν πάροδον τὴν εἰς τὴν πέτραν φέρουσαν κατελάβετο, καὶ, μηδεμιᾶς οὔσης ἄλλης ἐξόδου, συνέκλεισε τοὺς Βαρβάρους εἰς ἀβοήθητον πολιορκίαν· ἔπειτα τῇ πολυχειρίᾳ χώσας τὴν φάραγγα καὶ τὴν ῥίζαν τῆς πέτρας, προσελθὼν ἐνεργῆ πολιορκίαν συνεστήσατο, συνεχῶς ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ καὶ τὰς ἴσας νύκτας ἐκ διαδοχῆς τὰς προσβολὰς ποιούμενος. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἱ Βάρβαροι διὰ τὰς τῶν τόπων ὑπεροχὰς ἐπροτέρουν,

καὶ πολλοὺς ἀνῄρουν τῶν προπετῶς βιαζομένων· τοῦ δὲ χώματος συντελεσθέντος, καὶ τῶν ὀξυβελῶν καταπελτῶν καὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων ἐπισταθέντων, πρὸς δὲ τούτοις τοῦ βασιλέως φανεροῦ καθεστῶτος ὡς οὐκ ἀποστήσεται τῆς πολιορκίας, οἱ μὲν Ἰνδοὶ κατεπλάγησαν· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἐμφρόνως προϊδόμενος τὸ μέλλον, ἐξέλιπε τὴν ἐν τῇ παρόδῳ καταλελειμμένην φυλακὴν, διδοὺς ἔξοδον τοῖς βουλομένοις ἐκ τῆς πέτρας ἀναχωρεῖν. οἱ δὲ Βάρβαροι, φοβηθέντες τάς τε τῶν Μακεδόνων ἀρετὰς καὶ τὴν τοῦ βασιλέως φιλοτιμίαν, νυκτὸς ἐξέλιπον τὴν πέτραν.

Ulterius progressus obviam habuit Aphricem cum exercitu, mox a suis occisum: deinde, Indo flumine traiecto, Mophin Taxilis filium, qui se regnumque Alexandro in fidem tradidit.

86. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τοῖς κενοῖς τοῦ πολέμου καταστρατηγήσας τοὺς Ἰνδοὺς, χωρὶς κινδύνου ἐκυρίευσε τῆς πέτρας. καὶ τῷ μὲν ὁδηγήσαντι τὰς ὡμολογημένας δωρεὰς ἀπέδωκεν, αὐτὸς δὲ ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως. καθ' ὃν καιρὸν Ἀφρίκης τις Ἰνδὸς, ἔχων μὲν στρατιώτας δισμυρίους, ἐλέφαντας δὲ πεντεκαίδεκα, διέτριβε περὶ τὸν τόπον. τοῦτον δέ τινες ἀνελόντες, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐνέγκαντες, διὰ ταύτης τῆς εὐεργεσίας περιεποιήσαντο τὰς ἰδίας σωτηρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς τούτους τε προσηγάγετο, καὶ τῶν ἐλεφάντων πλανωμένων κατὰ τὴν χώραν ἐκυρίευσε. αὐτὸς δὲ παρελθὼν ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν, καὶ καταλαβὼν τάς τε τριακοντόρους κατεσκευασμένας, καὶ τὸν πόρον ἐζευγμένον, τριάκοντα μὲν ἡμέρας ἀνέλαβε τὴν δύναμιν, καὶ τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπεῖς συντελέσας θυ-

σίας, διεβίβασε τὴν στρατιὰν, καὶ περιέπεσε παραδόξῳ περιπετείᾳ. Ταξίλου γὰρ τοῦ βασιλέως προτετελευτηκότος, υἱὸς αὐτοῦ Μῶφις, διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν, διεπέμψατο μὲν καὶ πρότερον πρὸς Ἀλέξανδρον ἐν τῇ Σογδιανῇ διατρίβοντα, ἐπαγγελλόμενος αὐτῷ συστρατεύσειν ἐπὶ τοὺς ἀντιταττομένους τῶν Ἰνδῶν· καὶ τότε πρέσβεις ἀποστείλας, ἔφησεν αὐτῷ παραδιδόναι τὴν βασιλείαν. ἀποσχόντος δὲ τεσσαράκοντα σταδίους τοῦ βασιλέως, ἐκτάξας τὴν δύναμιν ὡς εἰς πόλεμον, καὶ τοὺς ἐλέφαντας κοσμήσας, ἀπήντα μετὰ τῶν φίλων. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὁρῶν προσιοῦσαν μεγάλην δύναμιν ἐκτεταγμένην πολεμικῶς, καὶ δόξας τὸν Ἰνδὸν ἐπιβούλως πεποιῆσθαι τὰς ἐπαγγελίας, ὅπως ἀπαρασκεύως τοῖς Μακεδόσιν ἐπίθηται, τοῖς μὲν σαλπιγκταῖς παρεκελεύσατο σημαίνειν τὸ πολεμικόν· τοὺς δὲ στρατιώτας ἐκτάξας, ἀπήντα τοῖς Ἰνδοῖς. ὁ δὲ Μῶφις ὁρῶν τὴν ταραχὴν τῶν Μακεδόνων, καὶ τὸ γεγονὸς συλλογιζόμενος, τὴν μὲν δύναμιν κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετ᾽ ὀλίγων προϊππεύσας, καὶ τὴν ἄγνοιαν τῶν Μακεδόνων διορθωσάμενος, παρέδωκεν ἑαυτόν τε καὶ τὴν δύναμιν τῷ βασιλεῖ. ἡσθεὶς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος, τήν τε βασιλείαν ἀπέδωκεν αὐτῷ, καὶ τὸ λοιπὸν διετέλει τούτῳ φίλῳ καὶ συμμάχῳ χρώμενος, καὶ μετωνόμασεν αὐτὸν Ταξίλην. ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

Olymp. CXIII, 2. Hinc Alexander in Porum movit, quocum Embisarus copias iunxerat. Instructa elephantorum acies urbis speciem praebuit.

87. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Χρέμητος, Ῥω-

μαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Πύπλιον Κορνήλιον καὶ Αὖλον Ποστούμιον. ἐπὶ δὲ τούτων Ἀλέξανδρος ἐν τῇ Ταξίλου χώρᾳ προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ Πῶρον τὸν τῶν πλησιοχώρων Ἰνδῶν βασιλέα. οὗτος δ' εἶχε πεζοὺς μὲν πλείους τῶν πεντακισμυρίων, ἱππεῖς δὲ περὶ τρισχιλίους, ἅρματα δὲ πλείω τῶν χιλίων, ἐλέφαντας δὲ ἑκατὸν καὶ τριάκοντα. ἐπεποίητο δὲ καὶ ἕτερον τῶν πλησιοχώρων βασιλέα σύμμαχον, ὃς ὠνομάζετο Ἐμβίσαρος, εἶχε δὲ δύναμιν οὐ πολὺ λειπομένην τῆς τοῦ Πώρου. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἀκούσας τοῦτον τὸν βασιλέα τετρακοσίους ἀπέχειν σταδίους, ἔκρινε πρὸ τῆς τούτου παρουσίας ἐπιβαλεῖν τῷ Πώρῳ. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ τοῖς Ἰνδοῖς, ὁ Πῶρος πυθόμενος πλησίον εἶναι τοὺς πολεμίους, εὐθὺς ἐξέταξε τὴν δύναμιν, καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐπὶ τὰ κέρατα διεμέρισε, τοὺς δ' ἐλέφαντας καταπληκτικῶς κεκοσμημένους, κατὰ μέτωπον ἐν ἴσοις διαστήμασιν ἔστησεν. ἀνὰ μέσον δὲ τῶν θηρίων τοὺς λοιποὺς ὁπλίτας ἔταξεν· οἷς συντεταγμένον ἦν παραβοηθεῖν τοῖς θηρίοις, καὶ διακωλύειν ἐκ τῶν πλαγίων εἰσακοντίζειν. ἡ μὲν οὖν ὅλη σύνταξις αὐτῶν ὑπῆρχε πόλει παραπλήσιος τὴν πρόσοψιν. ἡ μὲν γὰρ τῶν ἐλεφάντων στάσις τοῖς πύργοις, οἱ δὲ ἀνὰ μέσον τούτων στρατιῶται τοῖς μεσοπυργίοις ὡμοίωντο. ὁ δ' Ἀλέξανδρος κατανοήσας τὴν τῶν πολεμίων τάξιν, πρὸς ταύτην τὴν διακόσμησιν οἰκείως ἐξέταξε τὴν δύναμιν.

Proelium cum Indis commissum describitur. Elephantorum commoda et incommoda. Poro vulneribus confecto, Indi in fugam aguntur.

88. Γενομένης δὲ μάχης τὸ μὲν πρῶτον τοῖς ἱππεῦσιν, ἅπαντα σχεδὸν τὰ ἅρματα τῶν Ἰνδῶν διεφθάρη· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ἐλεφάντων ταῖς τε τῶν σωμάτων ὑπεροχαῖς καὶ ταῖς ἀλκαῖς δεόντως χρωμένων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων συμπατούμενοι μετὰ τῶν ὅπλων θραυομένων τῶν ὀστῶν ἀπώλλυντο, οἱ δὲ, ταῖς προνομαίαις περιλαμβανόμενοι, καὶ πρὸς ὕψος ἐξαρθέντες, πάλιν πρὸς τὴν γῆν ἠράττοντο, καὶ δεινοῖς θανάτοις περιέπιπτον. πολλοὶ δὲ τοῖς ὀδοῦσι συγκεντούμενοι, καὶ δι' ὅλων τῶν σωμάτων τιτρωσκόμενοι, παραχρῆμα τοῦ ζῆν ἐστερίσκοντο. τῶν δὲ Μακεδόνων εὐρώστως ὑπομενόντων τὸ δεινὸν, καὶ τοὺς ἀνὰ μέσον τῶν θηρίων ταῖς σαρίσσαις ἀναιρούντων, ἰσόῤῥοπος ἦν ἡ μάχη. μετὰ δὲ ταῦτα, τῶν θηρίων συνακοντιζομένων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τραυμάτων περιωδύνων γινομένων, οἱ μὲν περιβεβηκότες αὐτοῖς Ἰνδοὶ κρατεῖν τῆς ὁρμῆς τῶν ζώων οὐκ ἴσχυον. ἐκνεύοντα γὰρ εἰς τοὺς ἰδίους ταῖς ὁρμαῖς ἀνακατασχέτως ἐφέρετο, καὶ τοὺς φίλους συνεπάτει. ταρηχῆς δὲ πολλῆς γενομένης, ὁ Πῶρος συνιδὼν τὸ γινόμενον, καὶ τεταγμένος ἐπὶ τοῦ κρατίστου τῶν ἐλεφάντων, ἤθροισε περὶ αὐτὸν τεσσαράκοντα τῶν θηρίων τὰ μήπω τεταραγμένα, καὶ τῷ βάρει τῶν ἐλεφάντων ἐπιβαλὼν τοῖς πολεμίοις, πολὺν ἐποίει φόνον, ἅτε καὶ τῇ ῥώμῃ τοῦ σώματος πολὺ προέχων τῶν συστρατευομένων. τὸ γὰρ μῆκος ἦν πηχῶν πέντε, τὸ δ' εὖρος ὑπῆρχεν ὁ θώραξ αὐτοῦ διπλάσιον τῶν ἄλλων, τῶν εὐρωστίᾳ διαφερόντων. διόπερ τὰ βαλλόμενα σαυνία τοιαύτην εἶχε δύναμιν,

ὥστε μὴ πολὺ λείπεσθαι τῶν καταπελτικῶν βελῶν. τῶν δ' ἀντιτεταγμένων Μακεδόνων καταπεπληγμένων τὴν ἀνδραγαθίαν τοῦ Πώρου, ὁ Ἀλέξανδρος, μεταπεμψάμενος τοὺς τοξότας καὶ τὰ ψιλικὰ τῶν ταγμάτων, προσέταξεν ἅπαντας βάλλειν ἐπὶ τὸν Πῶρον. ταχὺ δὲ τῶν στρατιωτῶν πραξάντων τὸ παραγγελθὲν, καὶ βελῶν ἅμα πολλῶν ἐνεχθέντων ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν, καὶ πάντων ἐπιτυγχανόντων, διὰ τὸ μέγεθος τοῦ σκοποῦ, ὁ μὲν Πῶρος ἡρωϊκῶς ἀγωνισάμενος, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τραυμάτων γενόμενος ἔξαιμος, ἐλειποψύχησε, καὶ περικλασθεὶς περὶ τὸ θηρίον, πρὸς τὴν γῆν κατενέχθη. διαδοθείσης δὲ φήμης ὅτι τετελεύτηκεν ὁ βασιλεὺς, τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν Ἰνδῶν πρὸς φυγὴν ὥρμησεν, ἐν τῇ φυγῇ πολλοῦ φόνου γενομένου.

Caesorum numerus. Factis Soli sacris, Alexander classem in futuros usus comparat, duasque ibi urbes condit. Poro ob virtutem regnum restituit.

89. Ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἐπιφανεῖ μάχῃ νικήσας, ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας. ἔπεσον δ' ἐν τῇ μάχῃ τῶν Ἰνδῶν πλείους τῶν μυρίων καὶ δισχιλίων, ἐν οἷς ὑπῆρχον καὶ δύο υἱοὶ τοῦ Πώρου, καὶ οἱ στρατηγοὶ, καὶ οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ἡγεμόνων. ζῶντες δὲ ἄνδρες ἑάλωσαν ὑπὲρ τοὺς ἐνακισχιλίους, ἐλέφαντες δὲ ὀγδοήκοντα· αὐτὸς δὲ ὁ Πῶρος ἔμπνους ὢν παρεδόθη τοῖς Ἰνδοῖς πρὸς τὴν θεραπείαν. τῶν δὲ Μακεδόνων ἔπεσον μὲν ἱππεῖς διακόσιοι καὶ ὀγδοήκοντα, πεζοὶ δὲ πλείους τῶν ἑπτακοσίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν τετελευτηκότας ἔθαψε, τοὺς δὲ ἀνδραγαθήσαντας κατὰ τὴν ἀξίαν ἐτίμησεν.

αὐτὸς δὲ Ἡλίῳ ἔθυσεν, ὡς δεδωκότι τὰ πρὸς ἀνατολὴν μέρη καταστρέψασθαι. τῆς δὲ πλησίον ὀρεινῆς ἐχούσης πολλὴν μὲν ἐλάτην εὔτροφον, οὐκ ὀλίγην δὲ κέδρον καὶ πεύκην, ἔτι δὲ τῆς ἄλλης ὕλης ναυπηγησίμου πλῆθος ἄφθονον, κατεσκεύασε ναῦς ἱκανάς. διενοεῖτο γάρ, ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς Ἰνδικῆς παραγενόμενος, καὶ πάντας τοὺς ἐγχωρίους καταστρεψάμενος, διὰ τοῦ ποταμοῦ καταπλεῖν εἰς τὸν ὠκεανόν. ἔκτισε δὲ δύο πόλεις, τὴν μὲν πέραν τοῦ ποταμοῦ, καθ' ὃν τόπον αὐτὸς διέβη· τὴν δ' ἄλλην, ἐν ᾧ τόπῳ τὸν Πῶρον ἐνίκησε. ταχὺ δὲ τῶν ἔργων κατασκευασθέντων διὰ τὴν πολυχειρίαν, τὸν μὲν Πῶρον θεραπευθέντα, βασιλέα κατέστησε, διὰ τὴν ἀρετήν, ἧς πρότερον ἦρχε χώρας· τὴν δὲ δύναμιν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας ἀνέλαβε, πολλῆς ἀφθονίας οὔσης τῶν ἐπιτηδείων.

Obiter commemorantur regionis singularia: simiarum varietas et venátio. arborum novae species; serpentum varia genera.

90. Ἴδιον δέ τι καὶ κατὰ τὴν ὀρεινὴν τὴν πλησίον ὑπῆρχε. χωρὶς γὰρ τῆς πρὸς ναυπηγίαν ὕλης, εἶχεν ἡ χώρα πολλοὺς καὶ παρηλλαγμένους τοῖς μεγέθεσιν ὄφεις, ὄντας ἑκκαιδεκαπήχεις· πιθήκων τε γένη πολλῶν, καὶ τοῖς μεγέθεσι διαλλαττόντων· ὧν τὴν τέχνην τῆς θήρας αὐτὸ τὸ ζῶον ὑφηγεῖτο. μιμητικὸν γὰρ ὑπάρχον πάσης πράξεως, βίᾳ μὲν οὐ ῥᾳδίως χειροῦται, διά τε τὴν ἰσχὺν τῶν σωμάτων καὶ διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγχίνοιαν· τῶν δὲ κυνηγῶν οἱ μὲν μέλιτι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀλείφονται, οἱ δὲ βλεπόντων τῶν θηρίων ὑποδοῦνται, τινὲς δὲ ταῖς κεφα-

λοις κάτοπτρα περιτιθέασι· καὶ τοῖς μὲν ὑποδήμασι παραθέντες δεσμοὺς ἀπολείπουσιν, ἀντὶ δὲ τοῦ μέλιτος ἰξὸν ὑποβάλλουσι, τοῖς δὲ κατόπτροις ἐπίσπαστρα καθάπτουσι. διόπερ ὅταν βούλωνται τὰ ζῶα τὰς πράξεις τῶν ὁραθέντων ἐπιτελεῖν, ἀδυνατεῖ, τῶν μὲν βλεφάρων κεκολλημένων, τῶν δὲ ποδῶν δεδεμένων, τῶν δὲ σωμάτων κατεχομένων. ὅθεν εὐχείρωτα πρὸς τὴν θήραν γίνεται. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὸν ὑστερηκότα τῆς τοῦ Πώρου συμμαχίας βασιλέα ὄνομα Ἐμβίσαρον καταπληξάμενος, ἠνάγκασε ποιεῖν τὸ προσταττόμενον· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως περάσας τὸν ποταμὸν, προῆγε διὰ χώρας ἀρετῇ διαφερούσης. δένδρων γὰρ γένη εἶχε διαλλάττοντα, καὶ τὸ μὲν ὕψος ἔχοντα πηχῶν ἑβδομήκοντα, τὸ δὲ πάχος μόγις ὑπὸ τεττάρων ἀνδρῶν περιλαμβανόμενα, τριῶν δὲ πλέθρων σκιὰν ποιοῦντα. εἶχε δὲ καὶ ἡ χώρα ὄφεων πλῆθος, μικρῶν μὲν τοῖς μεγέθεσι, ταῖς δὲ ποικιλίαις ἐξηλλαγμένων. οἱ μὲν γὰρ χαλκοειδεῖς ῥάβδους ἐπέφαινον, οἱ δὲ τὴν λόφην δασεῖαν εἶχον τριχώδη, διά τε τῶν δηγμάτων ὀξεῖς θανάτους ἀπειργάζοντο. τὸν δὲ πληγέντα πόνοι δεινοὶ συνεῖχον, καὶ ῥύσις ἱδρῶτος αἱματοειδοῦς κατεῖχε. διόπερ οἱ Μακεδόνες δεινῶς ὑπὸ τῶν δηγμάτων ἀπαλλάττοντες, τὰς κλίνας ἀπὸ τῶν δένδρων ἐξήρτων, καὶ τὸ πλεῖστον τῆς νυκτὸς διηγρύπνουν. μετὰ δὲ ταῦτα παρὰ τῶν ἐγχωρίων μαθόντες τὴν ἀντιφάρμακον ῥίζαν, ἀπελύθησαν τῶν δεινῶν.

Novae expeditiones: in Pori e fratre nepotem; in Adrestas; in Cathaeos; in Sopithae regnum.

91. *Προϊόντος δὲ αὐτοῦ μετὰ τῆς δυνάμεως, ἧκόν τινες ἀπαγγέλλοντες ὅτι Πῶρος ὁ βασιλεὺς, ἀνεψιὸς ὢν τοῦ καταπεπολημένου Πώρου, τὴν βασιλείαν ἀπολιπὼν πέφευγεν εἰς τὸ τῶν Γανδαριδῶν ἔθνος. ὁ δ' Ἀλέξανδρος παροξυνθεὶς Ἡφαιστίωνα μὲν ἐξέπεμψεν εἰς τὴν τούτου χώραν μετὰ δυνάμεως, καὶ προσέταξε τὴν βασιλείαν παραδοῦναι τῷ μεθ' ἑαυτοῦ Πώρῳ. αὐτὸς δ' εἰς τὸ τῶν Ἀδρηστῶν καλούμενον ἔθνος στρατεύσας, καὶ τῶν πόλεων ἃς μὲν βίᾳ χειρωσάμενος, ἃς δὲ πειθοῖ προσαγαγόμενος, εἰς τὴν τῶν Καθαίων χώραν παρεγένετο. παρὰ δὲ τούτοις νόμιμον ἦν τὰς γυναῖκας τοῖς ἀνδράσι συγκατακαίεσθαι. τοῦτο δ' ἐκυρώθη τὸ δόγμα παρὰ τοῖς βαρβάροις, διὰ μίαν γυναῖκα φαρμάκοις ἀνελοῦσαν τὸν ἄνδρα. ὁ δ' οὖν βασιλεὺς τὴν μεγίστην καὶ ὀχυρωτάτην πόλιν μετὰ πολλῶν κινδύνων ἐκπολιορκήσας ἐνέπρησεν. ἄλλην δ' ἀξιόλογον πολιορκοῦντος αὐτοῦ, καὶ μεθ' ἱκετηριῶν δεηθέντων τῶν Ἰνδῶν, ἀπέλυσε τῶν κινδύνων αὐτούς. μετὰ δὲ ταῦτ' ἐστράτευσεν ἐπὶ τὰς ὑπὸ Σωπείθην τεταγμένας πόλεις, εὐνομουμένας καθ' ὑπερβολήν. τά τε γὰρ ἄλλα πρὸς δόξαν πολιτεύονται, καὶ τὸ κάλλος παρ' αὐτοῖς τιμιώτατον νενόμισται. διόπερ ἐκ νηπίου παρ' αὐτοῖς τὰ βρέφη διακρίνεται, καὶ τὰ μὲν ἄρτια, καὶ τὴν φύσιν ἔχοντα πρὸς εὐπρέπειαν καὶ ἰσχὺν εὔθετον, τρέφεται· τὰ δὲ καταδεῆ τοῖς σώμασιν, ἀνάξια τροφῆς ἡγούμενοι, διαφθείρουσιν. ἀκολούθως δὲ τούτοις καὶ τοὺς γάμους ποιοῦνται, προικὸς μὲν καὶ τῆς ἄλλης πολυτελείας ἀφροντιστοῦντες,*

κάλλους δὲ καὶ τῆς τοῦ σώματος ὑπεροχῆς μόνον φροντίζοντες. διόπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι κατοικούντων διαφέρουσι τῶν ἄλλων ἀξιώμασι. παρὰ δὲ πάντας ὁ βασιλεὺς Σωπείθης περίβλεπτος ὢν ἐπὶ τῷ κάλλει, καὶ τῷ μήκει τοὺς τέτταρας πήχεις ὑπεράγων, προῆλθε μὲν ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἐχούσης τὰ βασίλεια· παραδοὺς δ' αὑτὸν καὶ τὴν βασιλείαν Ἀλεξάνδρῳ, πάλιν ταύτην ἀπέλαβε, διὰ τὴν τοῦ κρατοῦντος ἐπιείκειαν. ὁ δὲ Σωπείθης μετὰ πολλῆς προθυμίας τὴν μὲν δύναμιν ἅπασαν ἐπί τινας ἡμέρας λαμπρῶς εἱστίασε.

Canes mirae magnitudinis a Sopithe dono missi.

92. Τῷ δ' Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ καὶ μεγάλα δῶρα παραστήσας, κύνας ἔδωκεν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, τοῖς μεγέθεσι καὶ ταῖς ἀλκαῖς καὶ τοῖς ἄλλοις προτερήμασι θαυμαζομένους, οὓς ἔφασαν ταῖς τίγρεσιν ἐπιμεμίχθαι. βουλόμενος δὲ τὸν Ἀλέξανδρον διὰ τῶν ἔργων λαβεῖν πεῖραν τῆς τῶν κυνῶν ἀρετῆς, εἰσήγαγεν εἴς τι περίφραγμα λέοντα τέλειον, καὶ τῶν δοθέντων κυνῶν δύο τοὺς εὐτελεστάτους προέβαλε τῷ λέοντι· τούτων δὲ κατισχυομένων ὑπὸ τοῦ θηρίου, δύο ἑτέρους ἀφῆκε. τῶν δὲ τεττάρων περιγινομένων τοῦ λέοντος, πεμφθείς τις ὑπ' αὐτοῦ μετὰ μαχαίρας, ἀφῄρει τὸ δεξιὸν σκέλος ἑνὸς τῶν κυνῶν. τοῦ δὲ βασιλέως ἀναβοήσαντος, καὶ τῶν σωματοφυλάκων προσδραμόντων καὶ τῆς τοῦ Ἰνδοῦ χειρὸς ἐπιλαβομένων, ὁ μὲν Σωπείθης τρεῖς ἀντὶ τούτου δώσειν ἐπηγγείλατο. ὁ δὲ κυνηγὸς ἐπιλαβόμενος τοῦ σκέλους, ἔτεμνεν ἡσυχῇ καὶ ὀλίγον. ὁ δὲ

κύων οὔτε κλαγγὴν οὔτε μυγμὸν προέμενος, ἀλλὰ τοὺς ὀδόντας ἐμπεπρικὼς, ἔμενεν ἕως ὅτου γενόμενος ἔξαιμος ἐναπέθανε τῷ θηρίῳ.

Phegei regnum Alexander in fidem recipit, et ad Hypanin fl. usque pervenit. Inde Praesiorum et Gandaridarum gentes subigere parat.

93. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, ἧκεν Ἡφαιστίων μετὰ τῆς συναπεσταλμένης δυνάμεως, πολλὴν τῆς Ἰνδικῆς καταπεπολεμηκώς. τοῦτον μὲν οὖν διὰ τὰς ἀνδραγαθίας ἐπῄνεσεν· αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Φηγέως δυναστείαν ἐμβαλὼν, καὶ τῶν ἐγχωρίων ἀσμένως τὴν τῶν Μακεδόνων παρουσίαν προσδεξαμένων, καὶ τοῦ Φηγέως μετὰ δώρων πολλῶν ἀπαντήσαντος, τήν τε βασιλείαν ἔχειν συνεχώρησε, καὶ ξενισθεὶς μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ δύο ἡμέρας λαμπρῶς, ἐπὶ τὸν Ὕπανιν ποταμὸν προῆγεν, οὗ τὸ μὲν πλάτος ἦν σταδίων ἑπτὰ, τὸ δὲ βάθος ἓξ ὀργυιῶν, τὸ δὲ ῥεῦμα σφοδρὸν καὶ δυσδιάβατον. ἀκούσας δὲ τοῦ Φηγέως περὶ τῆς πέραν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ χώρας, ὅτι δώδεκα μὲν ἡμερῶν ἔχει δίοδον ἔρημον, μετὰ δὲ ταύτην εἶναι ποταμὸν τὸν ὀνομαζόμενον Γάγγην, τὸ μὲν πλάτος τριάκοντα καὶ δυοῖν σταδίων, τὸ δὲ βάθος μέγιστον τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικήν· πέραν δὲ τούτου κατοικεῖν τό, τε τῶν Πραισίων καὶ Γανδαριδῶν ἔθνος, τούτων δὲ βασιλεύειν Ξανδράμην, ἔχοντα δισμυρίους μὲν ἱππεῖς, πεζῶν δὲ εἴκοσι μυριάδας, ἅρματα δὲ δισχίλια, ἐλέφαντας δὲ πολεμικῶς κεκοσμημένους τετρακισχιλίους· ἀπιστήσας δὲ τοῖς λεγομένοις, προσεκαλέσατο τὸν Πῶρον, καὶ περὶ τῶν προσαγγελλομένων τἀκριβὲς διεπυνθάνετο. ὁ δὲ

τἄλλα μὲν ὑπάρχειν ἅπαντα ἀληθῆ διεβεβαιοῦτο, τὸν δὲ βασιλέα τῶν Γανδαριδῶν ἔφησεν εὐτελῆ παντελῶς εἶναι καὶ ἄδοξον, ὡς ἂν κουρέως υἱὸν νομιζόμενον εἶναι. εὐπρεπῆ γὰρ ὄντα τὸν τούτου πατέρα, μεγάλως ὑπὸ τῆς βασιλίσσης ἀγαπηθῆναι· καὶ τοῦ βασιλέως διὰ τῆς γυναικὸς δολοφονηθέντος, εἰς τοῦτον περιστῆναι τὴν βασιλείαν. ὁ δ' Ἀλέξανδρος, καίπερ ὁρῶν δυσεπίτευκτον τὴν ἐπὶ τοὺς Γανδαρίδας στρατείαν οὖσαν, ὅμως οὐκ ἀφίστατο τῆς φιλοτιμίας· ἀλλὰ πρωτεύων ταῖς τῶν Μακεδόνων ἀρεταῖς καὶ τοῖς χρησμοῖς, ἐλπίδας εἶχε κρατήσειν τῶν Βαρβάρων· τὴν μὲν γὰρ Πυθίαν ἀνίκητον αὐτὸν ὠνομακέναι, τὸν δ' Ἄμμωνα συγκεχωρηκέναι τὴν ἁπάσης τῆς γῆς ἐξουσίαν.

Sed tum alia impedimenta, tum militis taedium, Alexandrum ab ulteriore expeditione suscipienda deterruerunt.

94. Ὁρῶν δὲ τοὺς στρατιώτας ταῖς συνεχέσι στρατείαις καταπεπονημένους, καὶ σχεδὸν ὀκταετῆ χρόνον ἐν πόνοις καὶ κινδύνοις τεταλαιπωρηκότας, ὑπέλαβεν ἀναγκαῖον εἶναι τὰ πλήθη τοῖς ἁρμόζουσι λόγοις προτρέψασθαι πρὸς τὴν ἐπὶ τοὺς Γανδαρίδας στρατείαν. πολλὴ μὲν γὰρ φθορὰ τῶν στρατιωτῶν ἐγεγόνει, καὶ λύσις οὐδεμία τῶν πολέμων ἠλπίζετο· καὶ τῶν μὲν ἵππων, διὰ τὴν συνέχειαν τῆς ὁδοιπορίας, τὰς ὁπλὰς ὑποτετρίφθαι συνέβαινε, τῶν δὲ ὅπλων τὰ πλεῖστα κατεξάνθαι· καὶ τὸν μὲν Ἑλληνικὸν ἱματισμὸν ἐκλελοιπέναι, συναναγκάζεσθαι δὲ βαρβαρικοῖς ὑφάσμασι χρῆσθαι, συντεμόντας τὰ τῶν Ἰνδῶν περιβλήματα. κατὰ τύχην δὲ καὶ χειμῶ-

νες ἄγριοι κατεῤῥάγησαν ἐφ᾽ ἡμέρας ἑβδομήκοντα, καὶ βρονταὶ συνεχεῖς καὶ κεραυνοὶ κατέσκηπτον. ἃ δὴ λογιζόμενος ἐναντιοῦσθαι ταῖς ἰδίαις ἐπιβολαῖς, μίαν εἶχεν ἐλπίδα τῆς ἐπιθυμίας, εἰ τοὺς στρατιώτας διὰ τῆς εὐεργεσίας εἰς εὔνοιαν μεγάλην προσαγάγοιτο. διόπερ λεηλατεῖν μὲν αὐτοῖς συνεχώρησε τὴν πολεμίαν χώραν, γέμουσαν παντοίας ὠφελείας. ἐν αἷς δ᾽ ἡμέραις ἡ δύναμις ἐπὶ τὴν προνομὴν ἠσχολεῖτο, συναγαγὼν τὰς γυναῖκας τῶν στρατιωτῶν, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονότας παῖδας, ταύταις μὲν συνεστήσατο κατὰ μῆνα διδόναι σῖτον, τοῖς δὲ παισὶν ἐπιφορὰς ταγματικὰς ἀπένειμε, κατὰ τοὺς τῶν πατέρων συλλογισμούς. ὡς δ᾽ ἐπανῆλθον οἱ στρατιῶται, πολλῶν πλῆθος ἀγαθῶν ἐκ τῆς προνομῆς εὑρηκότες, συνῆγε πάντας εἰς ἐκκλησίαν. διελθὼν δὲ λόγον πεφροντισμένον περὶ τῆς ἐπὶ τοὺς Γανδαρίδας στρατείας, καὶ τῶν Μακεδόνων οὐδαμῶς συγκαταθεμένων, ἀπέστη τῆς ἐπιβολῆς.

Facto itineris termino, aras exstruit et castra triplo maiora, expeditionis monumentum. His peractis, retro movit ad Acesinem fl. ubi naves fabricatas et nova e Graecia auxilia invenit. Urbes ad flumen conditas Nicaeam et Bucephalam appellari iubet.

95. Κρίνας δ᾽ ἐπὶ ταύτης τοὺς ὅρους θέσθαι τῆς στρατείας, πρῶτον μὲν τῶν δώδεκα θεῶν βωμοὺς πεντήκοντα πηχῶν ᾠκοδόμησεν, ἔπειτα τριπλασίαν τῆς προϋπαρχούσης στρατοπεδείαν περιβαλόμενος, ὤρυξε τάφρον τὸ μὲν πλάτος πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ βάθος τεσσαράκοντα· τὴν δ᾽ ἀναβολὴν ἐντὸς τῆς τάφρου σωρεύσας, τεῖχος ἀξιόλογον ᾠκοδόμησε. προσέταξε δὲ τοῖς μὲν πεζοῖς κατασκηνώσεις

ἑκάστῳ δύο στιβάδας πενταπήχεις οἰκοδομῆσαι, τοῖς δ᾽ ἱππεῦσι πρὸς ταύταις καὶ δύο φάτνας τῶν εἰθισμένων διπλασίας· ἀκολούθως δὲ καὶ τἄλλα τὰ καταλείπεσθαι μέλλοντα τοῖς μεγέθεσιν αὐξῆσαι. ταῦτα δὲ πράττειν ἤμελλεν, ἅμα μὲν ἡρωϊκὴν βουλόμενος ποιήσασθαι στρατοπεδείαν, ἅμα δὲ τοῖς ἐγχωρίοις ἀπολιπεῖν σημεῖα μεγάλων ἀνδρῶν, ἀποφαίνοντα ῥώμας σωμάτων ὑπερφυεῖς. ἀπὸ δὲ τούτων γενόμενος, μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ταῖς αὐταῖς ὁδοῖς πορευθεὶς ἀνέκαμψεν ἐπὶ τὸν Ἀκεσίνην ποταμόν· καταλαβὼν δὲ τὰ σκάφη νεναυπηγημένα, καὶ ταῦτα καταρτίσας, ἕτερα προσεναυπηγήσατο. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἧκον ἐκ τῆς Ἑλλάδος σύμμαχοι καὶ μισθοφόροι διὰ τῶν στρατηγῶν ἡγμένοι, πεζοὶ μὲν πλείους τρισμυρίων, ἱππεῖς δ᾽ οὐ πολὺ λείποντες τῶν ἑξακισχιλίων. ἐκομίσθησαν δὲ καὶ πανοπλίαι διαπρεπεῖς, πεζοῖς μὲν δισμυρίοις καὶ πεντακισχιλίοις, φαρμάκων δ᾽ ἰατρικῶν ἑκατὸν τάλαντα. ταῦτα μὲν οὖν διέδωκε τοῖς στρατιώταις· τῆς δὲ ναυτικῆς παρασκευῆς συντελεσθείσης, καὶ διακοσίων μὲν ἀφράκτων ἡτοιμασμένων, ὀκτακοσίων δὲ ὑπηρετικῶν, τὰς μὲν παρὰ τὸν ποταμὸν κτισθείσας πόλεις ὠνόμασε, τὴν μὲν, διὰ τὸ τῷ πολέμῳ κρατῆσαι, Νικαίαν· τὴν δ᾽ ἀπὸ τοῦ τελευτήσαντος ἵππου κατὰ τὴν πρὸς Πῶρον μάχην, Βουκεφάλαν.

Inde progressus ad confluentem Acesinae et Hydaspis, divertit ad Sibos. Agalassenses proelio vincit.

96. Αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν φίλων ἐμβὰς εἰς τὰς

ναῦς, τὸν διὰ τοῦ ποταμοῦ πλοῦν ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν τὸν κατὰ μεσημβρίαν ἐποιεῖτο. τὸ δὲ πολὺ μέρος τῆς δυνάμεως παρὰ τὸν ποταμὸν ὡδοιπόρει, προηγουμένου Κρατεροῦ καὶ Ἡφαιστίωνος. ὡς δ᾽ ἦλθον ἐπὶ τὴν Ἀκεσίνου καὶ Ὑδάσπου συμβολὴν, ἐκβιβάσας τοὺς στρατιώτας, προῆγεν ἐπὶ τοὺς ὀνομαζομένους Σίβους. τούτους δέ φασιν ἀπογόνους εἶναι τῶν μεθ᾽ Ἡρακλέους ἐπὶ τὴν Ἄορνον πέτραν στρατευσάντων, καὶ τῆς μὲν πολιορκίας ἀποτυχόντων, ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ κατοικισθέντων ὑφ᾽ Ἡρακλέους. τοῦ δ᾽ Ἀλεξάνδρου καταστρατοπεδεύσαντος πλησίον ἐπιφανεστάτης πόλεως, προῆλθον οἱ τῇ δόξῃ πρωτεύοντες τῶν πολιτῶν· ἐντυχόντες δὲ τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν συγγένειαν ἀνανεωσάμενοι, πάντα ποιήσειν ἔφασαν μετὰ προθυμίας, ὡς ἂν συγγενεῖς ὄντες, καὶ δῶρα προσεκόμισαν μεγαλοπρεπῆ. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἀποδεξάμενος αὐτῶν τὴν εὔνοιαν, καὶ τὰς πόλεις ἀποδείξας ἐλευθέρας, προῆγεν ἐπὶ τὰ συνορίζοντα τῶν ἐθνῶν· καταλαβὼν δὲ τοὺς ὀνομαζομένους Ἀγαλασσεῖς ἠθροικότας πεζοὺς μὲν τετρακισμυρίους, ἱππεῖς δὲ τρισχιλίους, συνάψας αὐτοῖς μάχην καὶ νικήσας, τοὺς μὲν πλείστους κατέκοψε, τοὺς δὲ λοιποὺς, συμφυγόντας εἰς τὰς πλησίον πόλεις, ἐκπολιορκήσας ἐξηνδραποδίσατο. τῶν δὲ ἄλλων ἐγχωρίων συναθροισθέντων, δισμυρίους μὲν καταφυγόντας εἰς πόλιν μεγάλην κατὰ κράτος εἷλε· τῶν δ᾽ Ἰνδῶν διαφραξάντων τοὺς στενωποὺς, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν μαχομένων εὐρώστως, βιαζόμενος ἀπέβαλε τῶν Μακεδόνων οὐκ ὀλίγους. διὰ δὲ τὴν ὀργὴν

ἐμπρήσας τὴν πόλιν, συγκατέκαυσε τοὺς πλείστους. τῶν δ' ἐγχωρίων τῶν ὑπολειπομένων εἰς τρισχιλίους, συμφυγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ μεθ' ἱκετηριῶν δεηθέντας, ἀπέλυσεν.

Ad confluentem Hydaspis et Indi delatus, in maximum naufragii periculum incurrit.

97. Αὐτὸς δὲ πάλιν μετὰ τῶν φίλων ἐμβὰς εἰς τὰς ναῦς, διὰ τοῦ ποταμοῦ τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο μέχρι τῆς συμβολῆς τῶν προειρημένων ποταμῶν καὶ τοῦ Ἰνδοῦ· μεγάλων δὲ ῥείθρων εἰς ἕνα τόπον συῤῥαττόντων, ἴλλιγες πολλαὶ καὶ φοβεραὶ συνίσταντο, καὶ τὰ σκάφη συστρέφουσαι διέφθειρον. τῆς δὲ τοῦ ῥεύματος βίας ὀξείας καὶ σφοδρᾶς οὔσης, καὶ τῆς τῶν κυβερνητῶν τέχνης κατισχυομένης, δύο μὲν μακραὶ ναῦς κατέδυσαν, τῶν δὲ ἄλλων πλοίων οὐκ ὀλίγα πρὸς τὴν γῆν ἐξέπεσε. τῆς δὲ ναυαρχίδος καταῤῥάκτῃ μεγάλῳ περιπεσούσης, ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἔσχατον ἦλθε κίνδυνον. διὸ καὶ τοῦ θανάτου πρὸ ὀφθαλμῶν ὄντος, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἀποθέμενος τὴν ἐσθῆτα, γυμνῷ τῷ σώματι τῆς ἐνδεχομένης ἀντείχετο βοηθείας· ὁ δὲ φίλοι παρενήχοντο, σπεύδοντες ὑποδέξασθαι περιτρεπομένης τῆς νεὼς τὸν βασιλέα. πολλῆς δὲ ταραχῆς περὶ τὴν ναῦν οὔσης, καὶ τῶν μὲν ἀνδρῶν ἀντιταττομένων τῇ τοῦ ῥεύματος βίᾳ, τοῦ δὲ ποταμοῦ κατισχύοντος πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐπίνοιάν τε καὶ δύναμιν, μόγις ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν νεῶν εἰς τὴν γῆν ἐξέπεσε. σωθεὶς δὲ παραδόξως, τοῖς θεοῖς ἔθυσεν, ὡς μεγίστους ἐκπεφευ-

γὼς κινδύνους, καὶ πρὸς ποταμὸν ὁμοίως Ἀχιλλεῖ διαγωνισάμενος.

Transitus per Oxydracas et Mallos, tunc maxime bello interno occupatos. Alexander temerario ausu primus in aliquam eorum urbem irrumpit, et in ipsa moenia ascendens iaculis petitur.

98. Μετὰ δὲ ταῦτα στρατεύσας ἐπὶ Συρακούσας, καὶ τοὺς ὀνομαζομένους Μαλλοὺς, ἔθνη πολυάνθρωπα καὶ μάχιμα, κατέλαβε τοὺς ἐγχωρίους ἠθροικότας πεζοὺς μὲν πλείους τῶν ὀκτακισμυρίων, ἱππεῖς δὲ μυρίους, ἅρματα δὲ ἑπτακόσια. οὗτοι πρὸ μὲν τῆς Ἀλεξάνδρου παρουσίας ἐπολέμουν ἀλλήλοις· ὡς δ' ὁ βασιλεὺς ἤγγισε τῇ χώρᾳ, συνεφρόνησαν, καὶ μυρίας παρθένους δόντες καὶ λαβόντες, διὰ τῆς ἐπιγαμίας ταύτης διηλλάγησαν. οὐ μὴν συγκατέβησαν εἰς παράταξιν, ἀλλὰ πάλιν στασιάσαντες ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας, εἰς τὰς σύνεγγυς πόλεις ἀπεχώρησαν. ὁ δ' Ἀλέξανδρος τῇ πρώτῃ πόλει πλησιάσας, ἐξ ἐφόδου διενοεῖτο πολιορκεῖν ταύτην. ἔνθα δὴ τῶν τερατοσκόπων τις, Δημοφῶν ὄνομα, προσελθὼν αὐτῷ, διά τινων οἰωνῶν ἔφη προδηλοῦσθαι τῷ βασιλεῖ μέγαν κίνδυνον ἐκ τραύματος ἐσόμενον ἐν τῇ πολιορκίᾳ. διόπερ ἠξίου τὸν Ἀλέξανδρον ἀφεῖναι μὲν ταύτην τὴν πόλιν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐφ' ἑτέρας δὲ πράξεις ἐπιβάλλειν τὸν νοῦν. ὁ δὲ βασιλεὺς τούτῳ μὲν ἐπέπληξεν, ὡς ἐμποδίζοντι τὴν ἀρετὴν τῶν ἀγωνιζομένων· αὐτὸς δὲ διατάξας τὰ περὶ τὴν πολιορκίαν, πρῶτος ἡγεῖτο πρὸς τὴν πόλιν, φιλοτιμούμενος αὐτὴν διὰ τῆς βίας χειρώσασθαι. τῶν δὲ μηχανικῶν ὀργάνων ὑστερούντων, πρῶτος διακόψας πυλίδα, καὶ παρεισπεσὼν εἰς τὴν πόλιν, πολλοὺς μὲν

κατέβαλε, τοὺς δὲ λοιποὺς τρεψάμενος, συνεδίωξεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. τῶν δὲ Μακεδόνων περὶ τὴν τειχομαχίαν ἔτι διατριβόντων, ἁρπάσας κλίμακα καὶ τοῖς τῆς ἄκρας τείχεσι προσερείσας, καὶ τὴν πέλτην ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχων, προσανέβαινε. τῆς δὲ κατὰ τὴν ἐνέργειαν ὀξύτητος φθανούσης τοὺς προμαχομένους τῶν Βαρβάρων, ταχέως ἐπέβη τῷ τείχει. τῶν δ' Ἰνδῶν εἰς χεῖρας μὲν ἐλθεῖν οὐ τολμώντων, ἐκ διαστήματος δὲ ἀκοντιζόντων καὶ τοξευόντων, ὁ μὲν βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν κατεπονεῖτο· οἱ δὲ Μακεδόνες, δύο κλίμακας προσθέντες, διὰ τούτων προσανέβαινον ἀθρόοι, καὶ συντριβεισῶν ἀμφοτέρων, ἐπὶ τὴν γῆν κατηνέχθησαν.

Regem, saltu delapsum in urbem, et graviter vulneratum, sui subvenientes ex hostium manu aegre eripiunt. Peucestes regis servator. Ingens in urbe caedes. Coloniae Graecorum in Bactriana et Sogdiana rebelles.

99. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐρημωθεὶς πάσης βοηθείας, ἐτόλμησεν ἐπιτελέσαι πρᾶξιν παράδοξον καὶ μνήμης ἀξίαν. τὸ γὰρ ἀπὸ τοῦ τείχους ἀπελθεῖν ἄπρακτον πρὸς τοὺς ἰδίους ἀνάξιον κρίνας ὑπάρχειν τῆς ἰδίας εὐπραξίας, καθήλατο μετὰ τῶν ὅπλων μόνος εἰς τὴν πόλιν. συνδραμόντων δ' ἐπ' αὐτὸν τῶν Ἰνδῶν, ὑπέστη τεθαῤῥηκότως τὴν τῶν Βαρβάρων ἐπιφοράν. προβαλλόμενος δ' ἐκ τῶν δεξιῶν δένδρον τι παρ' αὐτὸ τὸ τεῖχος ἐῤῥιζωμένον, ἐκ δὲ τῶν εὐωνύμων αὐτὸ τὸ τεῖχος, ἠμύνετο τοὺς Ἰνδούς· τούτῳ τῷ θυμῷ παραστὰς, ὡς ἂν τις βασιλεὺς τηλικούτων ἤδη ἀπειργασμένων ἀνδραγαθήσειε, τὴν ἐσχάτην τοῦ

βίου καταστροφὴν εὐκλεεστάτην γενέσθαι φιλοτιμούμενος· πολλὰς μὲν γὰρ εἰς τὸ κράνος ἐλάμβανε πληγὰς, οὐκ ὀλίγας δὲ εἰς τὴν πέλτην ἐδέχετο· τέλος δὲ τοξευθεὶς ὑπὸ τὸν μαστὸν, ἔπεσεν εἰς τὸ γόνυ, κατισχυθεὶς ὑπὸ τῆς πληγῆς. εὐθὺς δ' ὁ μὲν τοξεύσας Ἰνδὸς καταφρονήσας προσέδραμε, καὶ καταφέροντος αὐτοῦ πληγὴν, ὁ Ἀλέξανδρος ὑπέθηκε τῇ λαγόνι τὸ ξίφος, καὶ καιρίου γενομένου τοῦ τραύματος, ὁ μὲν βάρβαρος ἔπεσεν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπιλαβόμενος τοῦ πλησίον κλάδου, καὶ διαναστὰς, προεκαλεῖτο τῶν Ἰνδῶν τοὺς βουλομένους διαγωνίσασθαι. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Πευκέστης, εἷς τῶν ὑπασπιστῶν, δι' ἑτέρας κλίμακος προσαναβὰς, πρῶτος ὑπερήσπισε τὸν βασιλέα· μετὰ δὲ τοῦτον ἕτεροι πλείους ἐπιφανέντες, καὶ καταπληξάμενοι τοὺς Βαρβάρους, διέσωσαν τὸν Ἀλέξανδρον. τῆς δὲ πόλεως ἁλούσης κατὰ κράτος, οἱ μὲν Μακεδόνες διὰ τὸν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως θυμὸν πάντας τοὺς περιτυχόντας ἀνῄρουν, καὶ τὴν πόλιν νεκρῶν ἐπλήρουν. ἐπὶ πολλὰς δὲ ἡμέρας τοῦ βασιλέως ἀσχοληθέντος περὶ τὴν θεραπείαν, οἱ κατὰ τὴν Βακτριανὴν καὶ Σογδιανὴν κατοικισθέντες Ἕλληνες ἐκ πολλοῦ μὲν τὸν ἐν τοῖς Βαρβάροις κατοικισμὸν χαλεπῶς ἔφερον, τότε δὲ φήμης προσπεσούσης αὐτοῖς, ὅτι τρωθεὶς ὁ βασιλεὺς τετελεύτηκεν, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Μακεδόνων. ἀθροισθέντες δὲ εἰς τρισχιλίους, κατὰ τὴν εἰς οἶκον ἀνακομιδὴν πολλὰ πονήσαντες, ὕστερον ὑπὸ τῶν Μακεδόνων κατεκόπησαν μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτήν.

Ob servatum regem sacra et epulae celebrantur. Inter epulas Coragi et Dioxippi certamen singulare. Victor Dioxippus.

100. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος διασωθεὶς ἐκ τοῦ τραύματος, καὶ θύσας τοῖς θεοῖς σωτήρια, μεγάλας ἑστιάσεις τῶν φίλων ἐποιεῖτο. παρὰ δὲ τὸν πότον ἴδιόν τι συνέβη γενέσθαι καὶ μνήμης ἄξιον. ἐν γὰρ τοῖς ἑταίροις παραληφθείς τις Μακεδὼν, ὄνομα Κόραγος, ῥώμῃ σώματος διαφέρων, καὶ πολλάκις ἐν ταῖς μάχαις ἠνδραγαθηκὼς, παροξυνθεὶς ὑπὸ τῆς μέθης, προεκαλέσατο μονομαχῆσαι Διώξιππον τὸν Ἀθηναῖον, ἀθλητὴν ἄνδρα καὶ ταῖς ἐπιφανεστάταις νίκαις ἐστεφανωμένον. τῶν δὲ παρακεκλημένων ἐπὶ τὸν πότον, ὡς εἰκὸς, συνεπιλαβομένων τῆς φιλοτιμίας, καὶ τοῦ μὲν Διωξίππου συγκατατιθεμένου, τοῦ δὲ βασιλέως ἡμέραν τῆς μάχης τάξαντος, ὡς ὁ τῆς μονομαχίας χρόνος ἧκε, πολλαὶ μυριάδες ἀνδρῶν συνήχθησαν ἐπὶ τὴν θέαν. καὶ τῶν μὲν Μακεδόνων ὁμοεθνῶν ὄντων τῷ Κοράγῳ, καὶ τοῦ βασιλέως συμφιλοτιμουμένου, τῶν δὲ Ἑλλήνων τῷ Διωξίππῳ συναγωνιώντων, προῆλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα ὁ μὲν Μακεδὼν πολυτελέσιν ὅπλοις κεκοσμημένος, ὁ δ' Ἀθηναῖος γυμνὸς ὑπαληλειμμένος, ἔχων πῖλον σύμμετρον. ἀμφοτέρων δὲ τῇ τε τοῦ σώματος ῥώμῃ καὶ τῇ τῆς ἀλκῆς ὑπεροχῇ θαυμαζομένων, οἱονεί τις θεομαχία μέλλουσα γίνεσθαι προσεδοκήθη. ὁ μὲν γὰρ Μακεδὼν, διά τε τὴν φύσιν τοῦ σώματος καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν ὅπλων, μεγάλην ἐπιφέρων κατάπληξιν, Ἄρει παρεμφερὴς ὑπελαμβάνετο· ὁ δὲ Διώξιππος, ὑπερέχων τε τῇ ῥώμῃ, καὶ διὰ τὴν ἐκ τῆς

ἀθλήσεως μελέτην, ἔτι δὲ διὰ τὴν περὶ τὸ ῥόπαλον ἰδιότητα, τὴν πρόσοψιν Ἡρακλεωτικὴν εἶχεν. ὡς δ' ἐπῆγον ἀλλήλοις, ὁ μὲν Μακεδὼν ἐκ συμμέτρου διαστήματος λόγχην ἠκόντισεν, ὁ δὲ ἕτερος βραχὺ παρεγκλίνας, τὴν ἐπιφερομένην πληγὴν ἐξένευσεν· εἶθ' ὁ μὲν τὴν Μακεδονικὴν σάρισσαν προβεβλημένος ἐπεπορεύετο, ὁ δ' ἐγγίσαντος αὐτοῦ τῷ ῥοπάλῳ πατάξας τὴν σάρισσαν ἀπέθραυσεν. ὁ δὲ δυσὶν ἐλαττώμασι περιπεσὼν, ἐπὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ξίφους μάχην κατήντησε. μέλλοντος δ' αὐτοῦ σπᾶσθαι μάχαιραν, ἔφθασε προπηδήσας, καὶ τῇ μὲν εὐωνύμῳ κατέλαβε τὴν ἕλκουσαν τὸ ξίφος χεῖρα, τῇ δ' ἄλλῃ κινήσας ἐκ τῆς βάσεως τὸν ἀντίπαλον, ὑπέσυρε τὰ σκέλη. ῥιφέντος δ' ἐπὶ τὴν γῆν, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸν τράχηλον τῷ ποδὶ, καὶ τὸ ῥόπαλον ἀνατεινάμενος, ἀνέβλεψεν ἐπὶ τοὺς θεωμένους.

Sed ob victoriam invidia oppressus Dioxippus sua se manu occidit, scripta ante ad Alexandrum epistola.

101. Ἀναβοήσαντος δὲ τοῦ πλήθους, διά τε τὸ παράδοξον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀνδραγαθίας, ὁ μὲν βασιλεὺς προσέταξεν ἀφεῖναι, καὶ τὴν θέαν διαλύσας ἀπηλλάγη, δυσφορῶν ἐπὶ τῇ τοῦ Μακεδόνος ἥττῃ. ὁ δὲ Διώξιππος, ἀφεὶς τὸν πεπτωκότα, καὶ περιβόητον νίκην ἀπενεγκάμενος, ἀπῄει ταινιούμενος ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, ὡς κοινὴν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι παρεσχημένος εὐδοξίαν. οὐ μὴν ἡ τύχη γε εἴασεν ἐπὶ πολὺν χρόνον καυχήσασθαι τὸν ἄνδρα τῇ νίκῃ. ὅ, τε γὰρ βασιλεὺς ἀλλοτριώτερον ἀεὶ διετέθη πρὸς αὐτὸν, οἵ τε φίλοι τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ πάντες

οἱ περὶ τὴν αὐλὴν Μακεδόνες, φθονοῦντες αὐτοῦ τῇ ἀρετῇ, ἔπεισαν μὲν τὸν ἐπὶ τῆς διακονίας τεταγμένον ὑποβαλεῖν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον χρυσοῦν ποτήριον, αὐτοὶ δὲ κατὰ τὸν ἑξῆς πότον καταιτιασάμενοι κλοπὴν, καὶ ποτήριον εὑρηκέναι προσποιηθέντες, εἰς αἰσχύνην καὶ ἀδοξίαν ἤγαγον τὸν Διώξιππον. ὁ δὲ, θεωρῶν τὴν ἐπ' αὐτὸν συνδρομὴν τῶν Μακεδόνων, τότε μὲν ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ πότου, μετ' ὀλίγον δὲ ἐπὶ τὴν ἰδίαν κατάλυσιν παραγενόμενος, καὶ γράψας πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιστολὴν περὶ τῶν καθ' αὐτοῦ μεμηχανημένων, ταύτην μὲν ἐνετείλατο τοῖς ἰδίοις δοῦναι τῷ βασιλεῖ, αὐτὸν δ' ἐκ τοῦ ζῆν μετέστησεν, ἀβούλως μὲν εἰς τὴν μονομαχίαν συγκαταβὰς, πολὺ δ' ἀφρονεστέραν τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν ποιησάμενος. διὸ καὶ πολλοὶ τῶν καταμεμφομένων αὐτοῦ τὴν ἄνοιαν, ἐπιπλήττοντες ἔφασαν χαλεπὸν εἶναι δύναμιν μὲν σώματος ἔχειν μεγάλην, νοῦν δὲ μικρόν. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν ἐπὶ τῇ τἀνδρὸς τελευτῇ, καὶ πολλάκις ἐπεζήτησε τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ. καὶ παρόντι μὲν οὐ χρησάμενος, ἀπόντα δὲ ἐπιποθήσας, ὅτε οὐδὲν ὄφελος, ἔγνω τὴν καλοκαγαθίαν τἀνδρὸς ἐκ τῆς τῶν διαβαλόντων κακίας.

His factis, rex navigationem continuat, et obvios populos vel in fidem recipit, vel vi subigit: Sambestas; Sodras et Massanos; Musicani regnum; Porticani ditionem; Sambi regnum, Brachmanumque oppida.

102. Ὁ δ' οὖν Ἀλέξανδρος τὴν μὲν στρατιὰν προσέταξεν ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀντιπαράγειν ταῖς ναυσὶν, αὐτὸς δὲ τὸν διὰ τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὸν

ὠκεανὸν πλοῦν ποιούμενος, κατῆρεν εἰς τὴν χώραν τῶν ὀνομαζομένων Σαμβαστῶν. οὗτοι δὲ τῷ τε πλήθει τῶν ἀνδρῶν καὶ ταῖς ἀρεταῖς οὐδενὸς τῶν Ἰνδικῶν ἐθνῶν λείπονται· οἰκοῦντες δὲ πόλεις δημοκρατουμένας, καὶ τὴν ἔφοδον τῶν Μακεδόνων πυνθανόμενοι, στρατιώτας ἤθροισαν πεζοὺς μὲν ἑξακισμυρίους, ἱππεῖς δὲ ἑξακισχιλίους, ἅρματα δὲ πεντακόσια. τοῦ δὲ στόλου πλέοντος, τῷ ξένῳ καὶ παραδόξῳ τῆς παρουσίας πτοηθέντες, καὶ τὴν διαβεβοημένην δόξαν τῶν Μακεδόνων καταπλαγέντες, ἔτι δὲ τῶν πρεσβυτέρων συμβουλευσάντων μὴ διαγωνίζεσθαι, πεντήκοντα τοὺς ἐπιφανεστάτους πρεσβευτὰς ἐξαπέστειλαν, ἀξιοῦντες φιλανθρώπως αὐτοῖς προσενεχθῆναι. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπαινέσας τοὺς ἄνδρας, καὶ συγχωρήσας τὴν εἰρήνην, δωρεαῖς τε μεγάλαις καὶ τιμαῖς ἡρωϊκαῖς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἐτιμήθη. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς παρὰ τὸν ποταμὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν κατοικοῦντας, ὀνομαζομένους δὲ Σόδρας καὶ Μασσανούς, προσηγάγετο. περὶ δὲ τούτους τοὺς τόπους ἔκτισε πόλιν Ἀλεξάνδρειαν κατὰ τὸν ποταμόν, μυρίους καταλέξας οἰκήτορας. μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὴν Μουσικάνου τοῦ βασιλέως χώραν καταντήσας, τόν τε δυνάστην ὑποχείριον λαβὼν ἀπέκτεινε, καὶ τὸ ἔθνος ὑποχείριον ἐποίησεν. ἑξῆς δ᾽ εἰς τὴν Πορτικάνου δυναστείαν ἐμβαλών, δύο μὲν ἐξ ἐφόδου πόλεις ἐξεπολιόρκησε, καὶ τοῖς στρατιώταις ἐφεὶς διαρπάσαι, τὰς οἰκίας ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ τὸν Πορτικάνον εἰς χωρίον ὀχυρὸν καταφυγόντα χειρωσάμενος, ἀπέκτεινε μαχόμενον· τὰς δὲ πόλεις ἁπά-

σας τὰς ὑπὸ τοῦτον τεταγμένας ἐκπολιορκήσας κατέσκαψε, καὶ πολὺν φόβον τοῖς πλησιοχώροις ἐπέστησεν. ἑξῆς δὲ τήν τε Σάμβου βασιλείαν ἐξεπόρθησε, καὶ τὰς πλείστας πόλεις ἐξανδραποδισάμενος καὶ κατασκάψας, κατέκοψε τῶν Βαρβάρων ὑπὲρ τὰς ὀκτὼ μυριάδας. τὸ μὲν οὖν ἔθνος τῶν ὀνομαζομένων Βραχμάνων τοιαύταις περιέπεσε συμφοραῖς· τῶν δὲ λοιπῶν μεθ' ἱκετηριῶν δεηθέντων, τοὺς αἰτιωτάτους κολάσας, τοὺς λοιποὺς ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων. ὁ δὲ βασιλεὺς Σάμβος μετὰ τριάκοντα ἐλεφάντων φυγὼν εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰνδοῦ χώραν, διέφυγε τὸν κίνδυνον.

Postrema Brachmanum urbs Harmatelia memorabilis facta telis, veneno serpentum tinctis. Misera sors militum iis vulneratorum describitur. Regi per somnium oblata herba, quae Ptolemaeum multosque alios sanavit.

103. Τῆς δ' ἐσχάτης τῶν Βραχμάνων πόλεως, ἣν ὀνομάζουσιν Ἁρματήλια, πεφρονηματισμένης ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ δυσχωρίαις, ἀπέστειλεν ὀλίγους τῶν φίλων, προστάξας ἐξάπτεσθαι τῶν πολεμίων, καὶ ἐὰν ἐπεξίωσιν ὑποφεύγειν. οὗτοι μὲν οὖν, ὄντες πεντακόσιοι, καὶ προσμαχόμενοι τοῖς τείχεσι, κατεφρονήθησαν. ἐπεξελθόντων δ' ἐκ τῆς πόλεως στρατιωτῶν τρισχιλίων, προσποιηθέντες καταπεπλῆχθαι, πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς μετ' ὀλίγων ὑποστὰς τοὺς διώκοντας τῶν Βαρβάρων, καὶ μάχην καρτερὰν συστησάμενος, οὓς μὲν ἀπέκτεινε τῶν Βαρβάρων, οὓς δ' ἐζώγρησε. τῶν δὲ μετὰ τοῦ βασιλέως οὐκ ὀλίγοι τρωθέντες εἰς τοὺς ἐσχάτους ἦλθον κινδύνους. ὁ γὰρ τῶν Βαρβάρων σίδηρος κεχρισμένος ἦν φαρμάκου θανασίμου δυνάμει· ᾗ πεποιθότες κατέ-

βησαν εἰς τὴν διὰ τῆς μάχης κρίσιν. κατεσκεύαστο δὲ ἡ τοῦ φαρμάκου δύναμις ἔκ τινων ὄφεων θηρευομένων, καὶ τούτων εἰς τὸν ἥλιον νεκρῶν τιθεμένων. τῆς δ᾽ ἐκ τοῦ καύματος θερμασίας τηκούσης τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν, ἱδρῶτας ἐκπίπτειν συνέβαινε, καὶ διὰ τῆς νοτίδος ἐκκρίνεσθαι τὸν τῶν θηρίων ἰόν. διὸ καὶ τοῦ τρωθέντος εὐθὺς ἐνάρκα τὸ σῶμα, καὶ μετ᾽ ὀλίγον ὀξεῖαι συνηκολούθουν ὀδύναι, καὶ σπασμὸς καὶ τρόμος τὸν ὅλον ὄγκον κατεῖχεν· ὅ, τε χρὼς ψυχρὸς καὶ πελιδνὸς ἐγίνετο, καὶ διὰ τῶν ἐμέτων ἐξέπιπτε χολή· πρὸς δὲ τούτοις ἀπὸ τοῦ τραύματος μέλας ἀφρὸς ἀπέῤῥει, καὶ σηπεδὼν ἐγεννᾶτο. αὕτη δὲ γενομένη ταχέως ἐπέτρεχε τοῖς κυρίοις τόποις τοῦ σώματος, καὶ δεινοὺς θανάτους ἀπειργάζετο. διὸ συνέβαινε τὰ ἴσα τοῖς μεγάλα τραύματα εἰληφόσι καὶ τοῖς μικρὰν καὶ τὴν τυχοῦσαν ἀμυχὴν ἀναδεξαμένοις. τοιαύτῃ δ᾽ ἀπωλείᾳ τῶν τρωθέντων ἀπολλυμένων, ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις οὐχ οὕτως ὁ βασιλεὺς ἐλυπήθη· ἐπὶ δὲ Πτολεμαίῳ τῷ ὕστερον μὲν βασιλεύσαντι, τότε δὲ ἀγαπωμένῳ, μεγάλως ἠχθέσθη. ἴδιον γάρ τι καὶ παράδοξον συνέβη γενέσθαι περὶ τὸν Πτολεμαῖον, ὅ τινες εἰς θεῶν πρόνοιαν ἀνέπεμπον. ἀγαπώμενος γὰρ ὑφ᾽ ἁπάντων διά τε τὴν ἀρετὴν καὶ ὑπερβολὴν τῆς εἰς τούτους εὐεργεσίας, οἰκείας τῆς φιλανθρώπου βοηθείας ἔτυχεν. ὁ γὰρ βασιλεὺς εἶδεν ὄψιν κατὰ τὸν ὕπνον, καθ᾽ ἣν ἔδοξεν ὁρᾶν δράκοντα βοτάνην ἐν τῷ στόματι κρατεῖν, καὶ δεῖξαι ταύτης τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν, καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ φύεται. ἐγερθεὶς οὖν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ τὴν βοτάνην ἀναζη-

τήσας, καὶ τρίψας, τό, τε σῶμα τοῦ *Πτολεμαίου* κατέπλυσε, καὶ πιεῖν δοὺς, ὑγιῆ κατέστησε· γνωσθείσης δὲ τῆς εὐχρηστίας, καὶ οἱ λοιποὶ τυχόντες τῆς ὁμοίας θεραπείας, διεσώθησαν. τὴν δὲ πόλιν τῶν Ἁρματηλίων, οὖσαν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην, ἐπεβάλετο μὲν πολιορκεῖν· τῶν δ' ἐγχωρίων ἀπαντησάντων μεθ' ἱκετηριῶν, καὶ παραδόντων ἑαυτοὺς, ἀπέλυσεν αὐτοὺς τῆς τιμωρίας.

Cum ad oceanum usque perventum esset, rex retro vehitur ad Hyala oppidum, alteram Spartam. Classem Alexander oram legere iubet usque ad Euphratis ostia; ipse pedestri itinere multos peragrat populos: Arbitas, Gedrosios et Oritas, ubi Alexandriam urbem exstruxit.

104. *Αὐτὸς* δὲ καταπλεύσας εἰς τὸν ὠκεανὸν μετὰ τῶν φίλων, καὶ δύο νήσους ἐνταῦθα κατιδὼν, εὐθὺς ἐν αὐταῖς τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπῶς ἔθυσε· καὶ μεγάλα μὲν καὶ πολλὰ ἐκπώματα χρυσᾶ κατεπόντισε, ταῖς σπονδαῖς συναφιείς· βωμοὺς δὲ Τηθύος καὶ Ὠκεανοῦ κατασκευάσας, ὑπέλαβε τετελευτηκέναι τὴν προκεχειρισμένην στρατείαν. ἀναζεύξας δ' ἐντεῦθεν εἰς τοὐπίσω διὰ τοῦ ποταμοῦ, παρέπλευσεν εἰς τὰ Ὕαλα, πόλιν ἐπίσημον. αὕτη δὲ τὴν πολιτείαν εἶχε διατεταγμένην ὁμοίως τῇ *Σπάρτῃ*· ἀπὸ δύο γὰρ οἴκων ἐν αὐτῇ διεδέχοντο δύο βασιλεῖς αἰεὶ, τῶν κατὰ πόλεμον ἡγούμενοι· πραττομένων δὲ τῶν γερόντων, ἀρχεῖον τῶν ὅλων προειστήκει. ὁ δ' οὖν Ἀλέξανδρος τὰ πεπονηκότα τῶν σκαφῶν ἐνέπρησε· τὸν δὲ λοιπὸν στόλον παραδοὺς *Νεάρχῳ* καί τισιν ἄλλοις τῶν φίλων, προσέταξε τὴν παραλίαν πᾶσαν παραπλεῦσαι δι' ὠκεανοῦ, καὶ πάντα κατασκεψαμένους, ἀπαντᾷν ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ *Εὐφράτου* ποτα-

μοῦ. αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐπῆλθε πολλὴν χώραν, καὶ τοὺς μὲν ἐναντιουμένους κατεπολέμησε, τοὺς δὲ πειθαρχοῦντας φιλανθρώπως προσεδέχετο· τοὺς μὲν γὰρ Ἀρβίτας ὀνομαζομένους, καὶ τοὺς τὴν Κεδρωσίαν οἰκοῦντας χωρὶς κινδύνων προσηγάγετο. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴν μὲν ἄνυδρον, οὐκ ὀλίγην δὲ ἔρημον διελθὼν, ἐπὶ τὰ Ὠριτίδος ὅρια κατήντησεν. εἰς τρία δὲ μέρη τὴν δύναμιν διελόμενος, τοῦ μὲν πρώτου μέρους ἀπέδειξεν ἡγεμόνα Πτολεμαῖον, τοῦ δὲ δευτέρου Λεοννάτον. καὶ τὴν μὲν παραθαλαττίαν λεηλατεῖν προσέταξε Πτολεμαῖον, τὴν μεσόγειον δὲ κατασύραι Λεοννάτον· τὴν δ' ὑπώρειαν καὶ τὴν ὀρεινὴν αὐτὸς ἐπόρθησεν. ἅμα δ' ὑφ' ἕνα καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν πολλῆς χώρας δῃουμένης, ἔγεμε πᾶς τόπος πυρὸς καὶ διαρπαγῆς καὶ πολλῶν φόνων. διόπερ ταχέως οἱ μὲν στρατιῶται πολλῆς λείας ἐκυρίευσαν, τῶν δ' ἀναιρεθέντων σωμάτων ἀριθμὸς ἐγένετο πολλῶν μυριάδων. τῇ δὲ τῶν ἐθνῶν τούτων ἀπωλείᾳ πάντες οἱ πλησιόχωροι περίφοβοι γενόμενοι, προσεχώρησαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δ' Ἀλέξανδρος παρὰ θάλατταν ἐφιλοτιμήθη κτίσαι πόλιν, λιμένα μὲν εὑρὼν ἄκλυστον, πλησίον δ' αὐτοῦ τόπον εὔθετον, ἔκτισεν ἐν αὐτῷ πόλιν Ἀλεξάνδρειαν.

Oritarum singulares funerum ritus. Gedrosiorum fera et agrestis vita. Carmania deserta, ubi et summa inopia et Oritarum incursio aegre sustinenda erat.

105. Εἰς δὲ τὴν τῶν Ὠριτῶν χώραν διὰ τῶν παρόδων παρεισελθὼν, ταχέως ἅπασαν ὑπήκοον ἐποιήσατο. οἱ δὲ Ὠρῖται τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσια τοῖς Ἰνδοῖς ἔχουσιν, ἓν δὲ ἐξηλλαγμένον καὶ παντελῶς

ἄπιστον. τῶν γὰρ τελευτησάντων παρ' αὐτοῖς τὰ σώματα φέρουσιν οἱ συγγενεῖς γυμνοὶ, λόγχας ἔχοντες. εἰς δὲ τοὺς ἐπὶ τῆς χώρας δρυμοὺς θέντες τὸ σῶμα, τὸν μὲν περικείμενον τῷ νεκρῷ κόσμον περιαιροῦνται, τὸ δὲ σῶμα τοῦ τετελευτηκότος καταλείπουσι βορὰν τοῖς θηρίοις· τὰς δ' ἐσθῆτας διελόμενοι θύουσι τοῖς κατὰ γῆν Ἥρωσι, καὶ τῶν οἰκείων ὑποδοχὴν ποιοῦνται. μετὰ δὲ ταῦθ' ὁ Ἀλέξανδρος προῆγεν ἐπὶ τὴν Κεδρωσίαν, παρὰ θάλατταν τὴν πορείαν ποιούμενος· καὶ κατήντησεν εἰς ἔθνος ἄξενον καὶ παντελῶς θηριῶδες. τούς τε γὰρ ὄνυχας οἱ τῇδε κατοικοῦντες ἐκ γενετῆς αὔξουσι μέχρι γήρως, καὶ τὸ τρίχωμα πετιλωμένον ἐῶσι, τὸ δὲ χρῶμα διὰ τὴν τοῦ ἡλίου θερμότητα κατακεκαυμένον ἔχουσι, καὶ δορὰς θηρίων περιβέβληνται· σιτοῦνται δὲ τα ἐκβαλλόμενα κήτη σαρκοφαγοῦντες, καὶ τὰς οἰκήσεις κατασκευάζουσι, τοὺς μὲν τοίχους ἀνοικοδομοῦντες, τὰς δ' ὀροφὰς ἐκ τῶν τοῦ κήτους πλευρῶν, ἐξ ὧν ὀκτωκαιδεκαπήχεις δοκοὶ κατηρτίζοντο. ἀντὶ δὲ τῶν κεράμων ταῖς φολίσι τῶν ζώων τὰς στέγας κατεκάλυπτον. ὁ δ' Ἀλέξανδρος διελθὼν τοῦτο τὸ ἔθνος ἐπιπόνως, διὰ σπάνιν τροφῆς, ἐνέβαλεν εἰς χώραν ἔρημον καὶ πάντων τῶν εἰς τὸ ζῆν χρησίμων σπανίζουσαν. τῶν πολλῶν δὲ διὰ τὴν ἔνδειαν διαφθειρομένων, ἥ τε δύναμις τῶν Μακεδόνων ἠθύμησε, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐνέπεσεν οὐκ εἰς τὴν τυχοῦσαν λύπην τε καὶ φροντίδα. δεινὸν γὰρ ἐφαίνετο τοὺς ἀρετῇ καὶ τοῖς ὅπλοις ἅπαντας ὑπερβαλομένους, ἐν ἐρήμῳ χώρᾳ πάντων σπανίζοντας ἀκλεῶς ἀπόλλυσθαι. διό-

περ εὐζώνους ἄνδρας ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Παρθυαίαν καὶ Δραγγίνην καὶ Ἀρίαν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς πλησιοχώρους τῇ ἐρήμῳ, προστάξας, ταχέως ἀγαγεῖν ἐπὶ τὰς ἐμβολὰς τῆς Καρμανίας δρομάδας καμήλους καὶ τὰ νωτοφορεῖν εἰωθότα τῶν φορτίων, γεμίσαντας σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων. οὗτοι μὲν οὖν ὀξέως διανύσαντες πρὸς τοὺς Σατράπας τούτων τῶν ἐπαρχιῶν, ἐποίησαν παρακομισθῆναι πολλὴν ἀγορὰν ἐπὶ τὸν ὡρισμένον τόπον. ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὸ μὲν πρῶτον διὰ τὴν ἀβοήθητον ἔνδειαν πολλοὺς ἀπέβαλε τῶν στρατιωτῶν. μετὰ δὲ ταῦτα, κατὰ τὴν πορείαν ὄντος αὐτοῦ, τῶν Ὠριτῶν τινες ἐπιθέμενοι τοῖς περὶ τὸν Λεοννάτον τεταγμένοις, καὶ συχνοὺς καταβαλόντες, ἀπέφυγον εἰς τὴν ἑαυτῶν χώραν.

Superatis tam incommodis locis, in regione laetiore copias recreat Alexander, duces improbos castigat, mercenarios malae fide dimittit. Salmunte, urbe maritima, incidit in eos, qui cum classe missi erant, renuntiantes quae vidissent.

106. Μόγις δὲ περάσας τὴν ἔρημον, ἧκεν εἰ χώραν οἰκουμένην, καὶ πάντων τῶν χρησίμων εὐποροῦσαν. ἐν ταύτῃ δὲ προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐφ' ἑπτὰ μὲν ἡμέρας προήει κεκοσμημένῃ τῇ δυνάμει πανηγυρικῶς, καὶ Διονύσῳ κῶμον ἤγαγεν ἑορτάζων, καὶ μέθῃ καὶ πότοις χρώμενος κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν. ἀπὸ τούτων δὲ γενόμενος, ἀκούσας τε ὅτι πολλοὶ τῶν βιαίως καὶ ὑβριστικῶς κεχρημένων ταῖς ἐξουσίαις παρανενομήκασι, πολλοὺς τῶν τε σατραπῶν καὶ στρατηγῶν τιμωρίας ἠξίωσε. τῆς δ' εἰς τοὺς παρανενομηκότας ἡγεμόνας μισοπονηρίας διαβοηθείσης, πολλοὶ τῶν στρατηγῶν, συνειδότες ἑαυτοῖς ὕβρεις

καὶ παρανομίας, εἰς φόβον ἐνέπιπτον· καί τινες μὲν μισθοφόρους ἔχοντες, ἀφίσταντο τοῦ βασιλέως, τινὲς δὲ χρήματα συσκευασάμενοι, δρασμοὺς ἐποιοῦντο. ταῦτα δὲ πυνθανόμενος ὁ βασιλεὺς, πρὸς πάντας τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν στρατηγοὺς καὶ σατράπας ἔγραψεν, ἐπειδὰν ἀναγνῶσι τὴν ἐπιστολὴν, παραχρῆμα πάντας τοὺς μισθοφόρους ἀπολῦσαι. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως διατρίβοντος ἔν τινι παραθαλαττίῳ πόλει ὀνομαζομένῃ Σαλμοῦντι, καὶ σκηνικοὺς ἀγῶνας ἐν τῷ θεάτρῳ ποιοῦντος, κατέπλευσαν οἱ δι' ὠκεανοῦ πλεῖν τὴν παραθαλάττιον ἀπεσταλμένοι, καὶ παραχρῆμα εἰς τὸ θέατρον παρελθόντες, τόν τε Ἀλέξανδρον ἠσπάσαντο, καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων ἀπήγγειλαν. οἱ δὲ Μακεδόνες, ἡσθέντες τῇ παρουσίᾳ τῶν ἀνδρῶν, κρότῳ μεγάλῳ τὸ γεγονὸς ἐπεσημήναντο· καὶ πᾶν τὸ θέατρον μεστὸν ἦν χαρᾶς ἀνυπερβλήτου. οἱ δὲ καταπεπλευκότες ἀπήγγελλον, ἀμπώτεις τε καὶ πλήμας παραδόξους γίνεσθαι κατὰ τὸν ὠκεανόν· καὶ κατὰ μὲν τὰς ἀμπώτεις, παραδόξους νήσους τε ὁρᾶσθαι, μεγάλας καὶ πολλὰς ἐπ' ἄκρας τῆς παραθαλαττίου χώρας, κατὰ δὲ τὰς πλήμας ἅπαντας τοὺς προειρημένους τόπους κατακλύζεσθαι, πολλοῦ καὶ βιαίου πνεύματος φερομένου πρὸς τὴν χέρσον, τῆς δ' ἐπιφανείας ἀφρῷ πολλῷ λευκαινομένης· τὸ δὲ παραδοξότατον, κήτεσι πολλοῖς καὶ τὸ μέγεθος ἀπίστοις συγκεκυρηκέναι. ταῦτα δὲ φοβηθέντας αὐτοὺς, τὸ μὲν πρῶτον ἀπελπίσαι τὸ ζῆν, ὡς αὐτίκα μάλα μετὰ τῶν σκαφῶν διαφθαρησομένους, μετὰ δὲ ταῦτα ἐξ ἁπάντων μιᾶς

φωνῆς γιγνομένης, καὶ διὰ τῶν ὅπλων πολλοῦ συντελουμένου ψόφου, πρὸς δὲ τούτοις, τῶν σαλπίγγων ἐνιεμένων τῷ παραδόξῳ πτοηθῆναι τὰ θηρία, καὶ δῦναι πρὸς βυθόν.

Inde classis repetit oceanum. Alexander ad Susianos fines progreditur. Calanus, philosophus Indus, vitae pertaesus, in rogo moritur. Alexandri nuptiae cum Statira Susis celebratae.

107. Ὁ δὲ βασιλεὺς περὶ τούτων διακούσας, τοῖς μὲν ἡγουμένοις τοῦ στόλου παρήγγειλεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην καταπλεῦσαι· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως πολλὴν χώραν διελθὼν, συνῆψε τοῖς Σουσιανοῖς ὅροις. περὶ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους Κάλανος ὁ Ἰνδὸς, ἐν φιλοσοφίᾳ μεγάλην ἔχων προκοπὴν, καὶ τιμώμενος ὑπ' Ἀλεξάνδρου, παράδοξον ἐποιήσατο τὴν τοῦ βίου καταστροφήν. βεβιωκὼς γὰρ ἔτη τρία πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα, καὶ πάντα τὸν χρόνον ἀπείρατος γεγονὼς ἀῤῥωστίας, ἔκρινεν ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ζῆν μεταστῆναι, ὡς τὸ τέλειον τῆς εὐδαιμονίας παρά τε τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης ἀπειληφώς. καταπειραθεὶς δ' ὑπ' ἀῤῥωστίας, καὶ καθ' ἡμέραν ἀεὶ μᾶλλον βαρυνόμενος, ἠξίωσε τὸν βασιλέα πυρὰν αὐτῷ μεγάλην κατασκευάσαι, καὶ προσαναβάντος ἐπὶ ταύτην αὐτοῦ, προστάξαι τοῖς ὑπηρέταις πῦρ ἐνεῖναι. ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὸ μὲν πρῶτον αὐτὸν ἀποτρέπειν ἐπειρᾶτο ταύτης τῆς ἐπιβολῆς· ὡς δ' οὐχ ὑπήκουσεν, ὡμολόγησε συντελέσειν περὶ ὧν ἠξιωκὼς ἦν. διαγγελθείσης δὲ τῆς πράξεως, ἡ μὲν πυρὰ κατεσκευάσθη, τὸ δὲ πλῆθος κατήντησεν ἐπὶ τὴν παράδοξον θέαν. ὁ δὲ Κάλανος, ἀκολουθήσας τοῖς ἰδίοις δόγμασι, τεθαῤῥηκότως ἐπέστη τῇ πυρᾷ, καὶ μετὰ

ταύτης κατα εχθεὶς ἐτελεύτησε. τῶν δὲ παρόντων οἱ μὲν μανίαν αὐτοῦ κατέγνωσαν, οἱ δὲ κενοδοξίαν ἐπὶ καρτερίᾳ, τινὲς δὲ τὴν εὐψυχίαν καὶ τὴν τοῦ θανάτου καταφρόνησιν ἐθαύμασαν. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτον μὲν ἔθαψε πολυτελῶς, αὐτὸς δὲ παρελθὼν εἰς Σοῦσα, τὴν μὲν πρεσβυτέραν τῶν Δαρείου θυγατέρων Στάτειραν ἔγημε, τὴν δὲ νεωτέραν Ἡφαιστίωνι συνῴκισε Δρυπῆτιν· ἔπεισε δὲ καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν φίλων γῆμαι, καὶ συνῴκισεν αὐτοῖς τὰς εὐγενεστάτας παρθένους Περσίδας.

Ibidem recepit XXX M iuvenum Persarum, ad artem bellicam exercitatorum. Harpali, qui provinciae et thesauris Babyloniae praeerat, peculatus, vita voluptuosa, fuga atque mors. Demosthenes eius largitione corruptus.

108. *Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἧκον εἰς τὰ* Σοῦσα τρισμύριοι τῶν Περσῶν, νέοι μὲν παντελῶς ταῖς ἡλικίαις, ἐπιλελεγμένοι δὲ ταῖς τῶν σωμάτων εὐπρεπείαις τε καὶ ῥώμαις. κατὰ δέ τινας ἐντολὰς τοῦ βασιλέως ἠθροισμένοι, χρόνον ἱκανὸν ἐπιστάτας καὶ διδασκάλους ἐσχηκότες τῶν πολεμικῶν ἔργων· πάντες δὲ Μακεδονικαῖς πανοπλίαις πολυτελῶς κεκοσμημένοι, παρεμβολὴν μὲν ἐποιήσαντο πρὸ τῆς πόλεως· ἐπιδειξάμενοι δὲ τῷ βασιλεῖ τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις ἄσκησιν καὶ μελέτην, ἐτιμήθησαν διαφερόντως. τῶν γὰρ Μακεδόνων πρὸς τὴν τοῦ Γάγγου ποταμοῦ διάβασιν ἀντειπόντων, καὶ πολλάκις ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καταβοώντων, καὶ τὴν ἐξ Ἄμμωνος γένεσιν διασυρόντων, τοῦτο τὸ σύστημα κατεσκεύασεν ἐκ μιᾶς μὲν ἡλικίας τῶν Περσῶν καὶ ὁμοίας συνεστηκός, δυνάμενον δὲ ἀντίταγμα γενέσθαι τῇ Μα-

κεδονικῇ φάλαγγι. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀλέξανδρον ἐν τούτοις ἦν· Ἅρπαλος δὲ τῶν ἐν Βαβυλῶνι θησαυρῶν καὶ τῶν προσόδων τὴν φυλακὴν πεπιστευμένος, ἐπειδὰν τάχιστα ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἐστράτευσεν, ἀπέγνω τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ· δοὺς δ' ἑαυτὸν εἰς τρυφὴν, καὶ πολλῆς χώρας ἀποδεδειγμένος σατράπης, τὸ μὲν πρῶτον εἰς ὕβρεις γυναικῶν καὶ παρανόμους ἔρωτας Βαρβάρων ἐξετράπη, καὶ πολλὰ τῆς γάζης ἀκρατεστάταις ἡδοναῖς κατηνάλωσεν. ἀπὸ δὲ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης πολὺ διάστημα κομίζων ἰχθύων πλῆθος, καὶ δίαιταν πολυδάπανον ἐνιστάμενος, ἐβλασφημεῖτο. μετὰ δὲ ταῦτ' ἐκ τῶν Ἀθηνῶν τὴν ἐπιφανεστάτην τῶν ἑταιρῶν ὄνομα Πυθονίκην μετεπέμψατο, καὶ ζῶσάν τε αὐτὴν βασιλικαῖς δωρεαῖς ἐτίμησε, καὶ μεταλλάξασαν ἔθαψε πολυτελῶς, καὶ τάφον κατὰ τὴν Ἀττικὴν κατεσκεύασε πολυδάπανον. μετὰ δὲ ταῦτα ἄλλην ἑταίραν Ἀττικὴν, ὄνομα Γλυκέραν, μεταπεμψάμενος, ἐν ὑπερβαλλούσῃ τρυφῇ καὶ πολυδαπάνῳ διαιτήματι διεξῆγεν· εἰς δὲ τὰ παράλογα τῆς τύχης καταφυγὰς πορίζόμενος, εὐεργέτει τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον. τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου μετὰ τὴν ἐξ Ἰνδῶν ἐπάνοδον πολλοὺς τῶν σατραπῶν κατηγορηθέντας ἀνελόντος, φοβηθεὶς τὴν τιμωρίαν, καὶ συσκευασάμενος ἀργυρίου μὲν τάλαντα πεντακισχίλια, μισθοφόρους δ' ἀθροίσας ἑξακισχιλίους, ἀπῆρεν ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ κατέπλευσεν εἰς τὴν Ἀττικήν. οὐδενὸς δ' αὐτῷ προσέχοντος, τοὺς μὲν μισθοφόρους ἀπέλιπε περὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς, αὐτὸς δὲ μέρος τῶν χρημάτων ἀναλαβὼν, ἱκέτης ἐγέ-

νετο τοῦ δήμου. ἐξαιτούμενος δὲ ὑπ' Ἀντιπάτρου καὶ Ὀλυμπιάδος, καὶ πολλὰ χρήματα διαδοὺς τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δημηγοροῦσι ῥήτορσι, διέδρα καὶ κατῆρεν εἰς Ταίναρον πρὸς τοὺς μισθοφόρους. ἐκεῖθεν δὲ πλεύσας εἰς Κρήτην, ὑπὸ Θίμβρωνος ἑνὸς τῶν φίλων ἐδολοφονήθη. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, τῶν τοῦ Ἁρπάλου χρημάτων λόγον ἀναζητοῦντες, Δημοσθένην καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ῥητόρων κατεδίκασαν, ὡς εἰληφότας τῶν χρημάτων.

Copia redeundi in patriam exsulibus data, (cf. XVIII, 8.) militiae vacatio aetate provectioribus: in seditiosos severissime animadversum.

109. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, τῶν Ὀλυμπίων ὄντων, ἐκήρυξεν ἐν Ὀλυμπίᾳ τοὺς φυγάδας πάντας εἰς τὰς πατρίδας κατιέναι, πλὴν τῶν ἱεροσύλων καὶ φονέων. αὐτὸς δ' ἐπιλέξας τοὺς πρεσβυτάτους τῶν πολιτῶν, ἀπέλυσε τῆς στρατείας, ὄντας ὡς μυρίους. πυθανόμενος δὲ πολλοὺς αὐτῶν εἶναι καταδανείους, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὰ δάνεια βραχὺ λείποντα τῶν μυρίων ταλάντων διέλυσε. τῶν δὲ ἀπολειπομένων Μακεδόνων ἀπειθούντων, καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν καταβοώντων, παροξυνθεὶς κατηγόρησεν αὐτῶν τεθαῤῥηκότως. καταπληξάμενος δὲ τὸ πλῆθος, ἐτόλμησεν αὐτὸς καταβὰς ἀπὸ τοῦ βήματος, τοὺς αἰτίους τῆς ταραχῆς ταῖς ἰδίαις χερσὶ παραδοῦναι τοῖς ὑπηρέταις πρὸς τὴν τιμωρίαν. ἐπὶ πολὺ δὲ τῆς διαφορᾶς αὐξανομένης, ὁ μὲν βασιλεὺς ἐκ τῶν ἐκλελεγμένων Περσῶν ἡγεμόνας κατέστησε, καὶ τούτους προῆγεν ἐπὶ τὸ πρωτεῖον· οἱ δὲ Μακεδόνες μετανοήσαντες, καὶ πολλὰ

μετὰ δακρύων δεηθέντες, μόγις ἔπεισαν τὸν Ἀλέξανδρον αὐτοῖς διαλλαγῆναι.

Olymp. CXIII, 3. Immunitate copiae multis augmentis explentur. Susis profectus rex, iter persequitur per Caras, Sittam, Sambana, Celonas, Bagistamen, et vicinam regionem denique Ecbatana Mediae attingit, ubi diutius subsistit. Hic Hephaestio moritur, cuius corpus Babylonem defertur.

110. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Ἀντικλέους, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Λεύκιον Κορνήλιον καὶ Κόϊντον Ποπίλιον. ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀλέξανδρος [εἰς] τὸν τῶν ἀπολελυμένων ἀριθμὸν ἀνεπλήρωσεν ἐκ τῶν Περσῶν, καὶ χιλίους αὐτῶν εἰς τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν ἔταξεν ὑπασπιστάς· καὶ τὸ σύνολον οὐχ ἧττους εἰς πίστιν τῶν Μακεδόνων ὑπέλαβεν. ἧκε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ Πευκέστης, ἄγων Πέρσας τοξότας καὶ σφενδονήτας δισμυρίους· καταμίξας δὲ τούτους τοῖς προϋπάρχουσι στρατιώταις, τῇ καινότητι τῆς καινοτομίας κατεσκεύασε τὴν ὅλην δύναμιν κεκραμένην καὶ ἁρμόζουσαν τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει. τῶν δὲ Μακεδόνων ἐκ τῶν αἰχμαλωτίδων γεγενηκότων υἱούς, τὸν ἀριθμὸν τῶν παίδων ἀκριβῶς ἐσκέψατο. ὄντων δ᾽ αὐτῶν σχεδὸν μυρίων, ἅπασι τὰς ἁρμοζούσας πρὸς τροφὴν ἐλευθέριον συντάξεις ἀπομερίσας, τούτοις μὲν παιδευτὰς ἐπέστησε τοὺς διδάξοντας τὴν ἁρμόζουσαν παιδείαν· αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, προῆγεν ἐκ τῶν Σούσων· καὶ διαβὰς τὸν Τίγριν, ἐν ταῖς Κάραις καλουμέναις κώμαις κατεστρατοπέδευσεν. ἑξῆς δ᾽ ἐν ἡμέραις τέτταρσι τὴν Σῖταν διανύσας, ἧκεν εἰς τὰ καλούμενα Σάμβανα. ἐνταῦθα δὲ μείνας ἡμέρας ἑπτά, καὶ προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν, τριταῖος εἰς τοὺς Κέλωνας

προσαγορευομένους ἧκεν, ἐν ᾧ μέχρι νῦν διαμένει γένος Βοιώτιον, κατὰ μὲν τὴν Ξέρξου στρατείαν ἀνάστατον γεγονὸς, μεμνημένον δ' ἔτι τῶν πατρίων νόμων. ὄντες γὰρ οὗτοι δίφωνοι, τῇ μὲν ἑτέρᾳ διαλέκτῳ ἐξωμοιώθησαν τοῖς ἐγχωρίοις, τῇ δ' ἑτέρᾳ πλείστας τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων διετήρουν, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἔνια διεφύλαττον. τέλος δὲ προσμείνας ἡμέρας ἀνέζευξε, καὶ παρεγκλίνας τὴν ὑποκειμένην ὁδὸν, θέας ἕνεκεν ἦλθεν εἰς τὴν ὀνομαζομένην Βαγιστάμην, θεοπρεπεστάτην τε χώραν οὖσαν, καὶ πλήρη καρπίμων δένδρων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν ἀνηκόντων. μετὰ δὲ ταῦτα, παρελθὼν εἴς τινα χώραν δυναμένην ἐκτρέφειν ἀγέλας παμπληθεῖς ἵππων, (ἐν ᾗ τὸ παλαιὸν ἔφασαν ἑκκαίδεκα μυριάδας ἵππων γεγονέναι φορβάδων, κατὰ δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου παρουσίαν ἓξ μόναι μυριάδες ἠριθμήθησαν) ἐνταῦθα διαμείνας ἡμέρας τριάκοντα, ἑβδομαῖος διήνυσεν εἰς Ἐκβάτανα τῆς Μηδίας. ταύτης δέ φασι διακοσίων μὲν καὶ πεντήκοντα σταδίων τὴν περίμετρον ὑπάρχειν, βασίλεια δ' ἔχειν τῆς ὅλης Μηδίας, καὶ θησαυροὺς πολλῶν χρημάτων. ἔνθα δὴ χρόνον τινὰ τὴν δύναμιν ἀναλαβὼν, ἀγῶνάς τε θυμελικοὺς ἐποίει καὶ πότους συνεχεῖς τῶν φίλων, ἐν οἷς Ἡφαιστίων ἀκαίροις μέθαις χρησάμενος, καὶ περιπεσὼν ἀῤῥωστίᾳ, τὸν βίον ἐξέλιπεν. ὁ δὲ βασιλεὺς χαλεπῶς ἐνέγκας τὸ συμβὰν, τὸ σῶμα τοῦ τετελευτηκότος Περδίκκᾳ παρέδωκεν εἰς Βαβυλῶνα κομίσαι, βουλόμενος ἐπιφανεστάτην αὐτοῦ ποιήσασθαι τὴν ταφήν.

Interea in Graecia tumultus orti a dimissis in Persia mercenariis, ad Taenarum Laconiae congregatis, duce Leosthene. Alexander ipse bello in Cossaeos occupatus, qui eius imperium respuebant.

111. Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις, κατὰ τὴν Ἑλλάδα ταραχαὶ συνίσταντο καὶ πραγμάτων καινῶν κινήσεις· ἐξ ὧν ὁ Λαμιακὸς πόλεμος κληθεὶς ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, ἐκ τοιαύτης τινὸς αἰτίας. τοῦ βασιλέως προστάξαντος τοῖς σατράπαις ἅπασιν, ἀπομίσθους ποιῆσαι τοὺς μισθοφόρους, καὶ τούτων τὸ πρόσταγμα συντελεσάντων, πολλοὶ τῆς στρατείας ἀπολελυμένοι ξένοι διέτρεχον καθ᾽ ὅλην τὴν Ἀσίαν πλανώμενοι, καὶ τὰς ἀναγκαίας τροφὰς ἐκ τῶν προνομῶν πορίζόμενοι. μετὰ δὲ ταῦτα πανταχόθεν ἀπῆραν ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Περσικῶν σατραπῶν καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων οἱ περιλειφθέντες, χρήματά τε καὶ στρατιώτας ἀθροίζοντες ἔπλεον ἐπὶ Ταίναρον, καὶ κοινὴν δύναμιν ἤθροιζον. τὸ δὲ τελευταῖον Λεωσθένην τὸν Ἀθηναῖον, ἄνδρα ψυχῆς λαμπρότητι διάφορον, καὶ μάλιστα ἀντικείμενον τοῖς Ἀλεξάνδρου πράγμασιν, εἵλοντο στρατηγὸν αὐτοκράτορα. οὗτος δὲ τῇ βουλῇ διαλεχθεὶς ἐν ἀποῤῥήτοις, πεντήκοντα μὲν ἔλαβε τάλαντα πρὸς τὴν μισθοδοσίαν, ὅπλων δὲ πλῆθος ἱκανὸν πρὸς τὰς κατεπειγούσας χρείας, πρὸς δὲ Αἰτωλοὺς, ἀλλοτρίως ἔχοντας πρὸς τὸν βασιλέα, περὶ συμμαχίας διεπρεσβεύσατο, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκευάζετο. Λεωσθένης μὲν οὖν προορώμενος τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου, περὶ ταῦτα διέτριβεν. ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος, τῶν Κοσσαίων ἀπειθούντων, ἐστράτευσεν ἐπ᾽ αὐτοὺς εὐζώνῳ τῇ δυνάμει. τοῦτο δὲ τὸ ἔθνος ἀλκῇ

διαφέρον κατοικεῖ μὲν τῆς Μηδίας τὴν ὀρεινὴν, πεποιθὸς δὲ τῇ τῶν τόπων δυσχωρίᾳ καὶ ταῖς κατὰ πόλεμον ἀρεταῖς, οὐδέποτε δεσπότην ἔπηλυν προσεδέδεκτο, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν διέμεινεν ἀνάλωτον· καὶ τότε πεφρονηματισμένον, οὐ κατεπλάγη τὴν τῶν Μακεδόνων ἀρετήν. ὁ δὲ βασιλεὺς, προκαταλαβόμενος τὰς παρόδους, καὶ τῆς Κοσσαίας τὴν πλείστην πορθήσας, καὶ κατὰ πάσας τὰς συμπλοκὰς προτερῶν, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε τῶν Βαρβάρων, πολλαπλασίους δ᾽ ἐζώγρησεν. οἱ δὲ Κοσσαῖοι, πάντῃ νικώμενοι, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἑαλωκότων χαλεπῶς φέροντες, ἠναγκάσθησαν τῆς τῶν αἰχμαλώτων σωτηρίας τὴν δουλείαν ἀλλάξασθαι. διὸ καὶ τὰ καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐπιτρέψαντες, ἐτύγχανον εἰρήνης σὺν τῷ ποιεῖν τὸ προσταττόμενον τῷ βασιλεῖ. ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος ἐν ἡμέραις ταῖς πάσαις τεσσαράκοντα καταπολεμήσας τὸ ἔθνος, καὶ πόλεις ἀξιολόγους ἐν ταῖς δυσχωρίαις κτίσας, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν.

Olymp. CXIII, 4. Subactis Cossaeis rex Babylonem se recipit, contemtis Chaldaeorum vaticiniis.

112. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Σωσικλέους, ἐν Ῥώμῃ κατεστάθησαν ὕπατοι Λεύκιος Κορνήλιος Λέντλος καὶ Κόϊντος Ποπίλιος. ἐπὶ δὲ τούτων, Ἀλέξανδρος καταπεπολεμηκὼς τὸ τῶν Κυσσαίων ἔθνος, ἀνέζευξε μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ προῆγεν ἐπὶ τῆς Βαβυλῶνος. ἀεὶ δὲ κατὰ τὰς στρατοπεδείας διαλείπων, καὶ τὴν δύναμιν ἀναλαμβάνων, ἡσυχῇ προῆγεν ἀπέχοντος δὲ αὐτοῦ τριακοσίους σταδίους τῆς Βαβυ-

λῶνος, οἱ Χαλδαῖοι καλούμενοι, μεγίστην μὲν δόξαν ἐν ἀστρολογίᾳ περιπεποιημένοι, διὰ δέ τινος αἰωνίου παρατηρήσεως προλέγειν εἰωθότες τὰ μέλλοντα, προεχειρίσαντο μὲν ἐξ ἑαυτῶν τοὺς πρεσβυτάτους καὶ μεγίστην ἐμπειρίαν ἔχοντας· διὰ δὲ τῆς τῶν ἀστέρων μαντείας γνόντες τὴν μέλλουσαν γίγνεσθαι τοῦ βασιλέως τελευτὴν ἐν Βαβυλῶνι, προσέταξαν μηνύσαι τῷ βασιλεῖ τὸν κίνδυνον, καὶ παρασκευάσασθαι μηδενὶ τρόπῳ τὴν εἰς τὴν πόλιν εἴσοδον ποιήσασθαι. δύνασθαι δὲ αὐτὸν ἐκφυγεῖν τὸν κίνδυνον, ἐὰν ἀναστήσῃ τὸν καθῃρημένον ὑπὸ Περσῶν τοῦ Βήλου τάφον, καὶ τὴν βεβουλευμένην ὁδὸν ἐπιστήσας, παρέλθῃ τὴν πόλιν. τῶν δὲ ἀποσταλέντων Χαλδαίων ὁ προκριθεὶς ὄνομα Βελεφάντης, τῷ μὲν βασιλεῖ συνελθεῖν εἰς λόγους οὐκ ἐτόλμησε διὰ τὸν φόβον· Νεάρχῳ δ᾽ ἑνὶ τῶν Ἀλεξάνδρου φίλων κατ᾽ ἰδίαν ἐντυχὼν, καὶ τὰ κατὰ μέρος ἀπαγγείλας, ἠξίου δηλῶσαι τῷ βασιλεῖ. ὁ δ᾽ Ἀλέξανδρος, ἀκούσας παρὰ τοῦ Νεάρχου τὴν τῶν Χαλδαίων πρόῤῥησιν, κατεπλάγη· καὶ μᾶλλον ἀεὶ τὴν ἀγχίνοιαν τῶν ἀνδρῶν ἀναλογιζόμενος, ἐταράττετο τὴν ψυχήν. τέλος δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν φίλων ἀποστείλας εἰς τὴν πόλιν, αὐτὸς εἰς ἄλλην ἀτραπὸν παρήλλαξε τὴν Βαβυλῶνα· καὶ καταστρατοπεδεύσας ἀπὸ σταδίων διακοσίων, ἡσυχίαν εἶχε. πάντων δὲ θαυμαζόντων, ἧκον πρὸς αὐτὸν ἄλλοι τε πλείους τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῶν φιλοσόφων οἱ περὶ τὸν Ἀνάξαρχον. οὗτοι δὲ μαθόντες τὴν αἰτίαν, καὶ τοῖς ἐκ φιλοσοφίας λόγοις χρησάμενοι ἐνεργῶς, τοσοῦτον μετέθηκαν αὐτὸν, ὥστε κατα-

φρονῆσαι μὲν πάσης μαντικῆς, μάλιστα δὲ τῆς παρὰ τοῖς Χαλδαίοις προτιμωμένης. διόπερ ὁ βασιλεὺς ὡσπερεὶ τετρωμένος τὴν ψυχήν, καὶ τοῖς τῶν φιλοσόφων λόγοις ὑγιασθεὶς, εἰς τὴν Βαβυλῶνα μετὰ τῆς δυνάμεως εἰσῆλθε. τῶν δὲ ἐγχωρίων, καθάπερ καὶ πρότερον, φιλανθρώπως ὑποδεχομένων τοὺς στρατιώτας, ἅπαντες ὥρμησαν πρὸς ἄνεσιν καὶ τρυφὴν, πολλῆς τῶν ἐπιτηδείων παρεσκευασμένης δαψιλείας ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

Olymp. CXIV, 1. Babylone convenerunt undique legati, quos Alexander, in classes divisos ordine in colloquium admittit.

113. Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησιν Ἀγησίου, Ῥωμαῖοι κατέστησαν ὑπάτους Γάϊον Πόπλιον καὶ Παπίριον, Ὀλυμπιὰς δ᾽ ἤχθη τετάρτη πρὸς ταῖς ἑκατὸν καὶ δέκα, καθ᾽ ἣν ἐνίκα στάδιον Μικίνας Ῥόδιος. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἐξ ἁπάσης σχεδὸν τῆς οἰκουμένης ἧκον πρέσβεις, οἱ μὲν συγχαίροντες ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν, οἱ δὲ στεφανοῦντες, ἄλλοι δὲ φιλίας καὶ συμμαχίας τιθέμενοι, πολλοὶ δὲ δωρεὰς μεγαλοπρεπεῖς κομίζοντες· τινὲς δὲ ὑπὲρ τῶν ἐγκαλουμένων ἀπολογούμενοι. χωρὶς γὰρ τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἐθνῶν καὶ πόλεων, ἔτι δὲ δυναστῶν, πολλοὶ καὶ τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ Λιβύης κατήντησαν· ἐκ μὲν Λιβύης Καρχηδόνιοι καὶ Λιβυφοίνικες, καὶ πάντες οἱ τὴν παράλιον οἰκοῦντες μέχρι τῶν Ἡρακλείων στηλῶν· ἐκ δὲ τῆς Εὐρώπης αἵ τε τῶν Ἑλλήνων πόλεις ἐξέπεμψαν, καὶ Μακεδόνες· ἔτι δὲ Ἰλλυριοὶ, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀδρίαν οἰκούντων οἱ πλείους, τά τε Θράκια γένη, καὶ τῶν πλησιοχώρων

Γαλατῶν, ὧν τότε πρῶτον τὸ γένος ἐγνώσθη παρὰ τοῖς Ἕλλησιν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀπογραφὴν λαβὼν τῶν πρέσβεων, διέταξε τοῖς μὲν πρώτοις διδόναι τὰς ἀποκρίσεις, καὶ τοῖς ἑξῆς ἅπασι. καὶ πρώτοις μὲν ἐχρημάτισε τοῖς ὑπὲρ τῶν ἱερῶν παραγεγενημένοις, δευτέροις δὲ τοῖς περὶ τῶν δωρεῶν ἥκουσιν, ἑξῆς δὲ τοῖς ἀμφισβητήσεις ἔχουσι πρὸς τοὺς ὁμόρους, τετάρτοις δὲ τοῖς περὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἥκουσι, πέμπτοις δὲ τοῖς ἀντιλέγουσι περὶ τῆς καθόδου τῶν φυγάδων. τοῖς μὲν οὖν Ἠλείοις πρώτοις ἐχρημάτισεν, εἶτ' Ἀμμωνιεῦσι καὶ Δελφοῖς καὶ Κορινθίοις, ἔτι δὲ Ἐπιδαυρίοις, καὶ τοῖς ἄλλοις, κατὰ τὴν δόξαν τῶν ἱερῶν προκρίνων τὰς ἐντεύξεις. πάσαις δὲ ταῖς πρεσβείαις φιλοτιμηθεὶς κεχαρισμένας δοῦναι τὰς ἀποκρίσεις, εὐαρεστουμένας ἀπέλυσε κατὰ τὸ δυνατόν.

Auditis legatis, Hephaestionis funus, quanto apparatu poterat, celebrare instituit. Amoris in eum alia argumenta, simul nova mortis prodigia produntur.

114. *Ἀπολύσας δὲ τὰς πρεσβείας, περὶ τὴν ταφὴν ἐγίνετο τοῦ Ἡφαιστίωνος. τοσαύτην δὲ σπουδὴν ἐποιήσατο πρὸς τὴν τῆς ἐκφορᾶς ἐπιμέλειαν, ὥστε μὴ μόνον τὰς προγεγενημένας παρ' ἀνθρώποις ταφὰς ὑπερβαλέσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐσομένοις μηδεμίαν ὑπέρθεσιν καταλιπεῖν. καὶ γὰρ ἠγάπησεν αὐτὸν τῶν ἐν στοργῇ φίλων δοξαζομένων, καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν ἐτίμησεν αὐτὸν ἀνυπερβλήτως. ζῶντα μὲν προετίμησε πάντων τῶν φίλων, καίπερ Κρατεροῦ φιλίαν ἔχοντος ἐνάμιλλον. ἐπεὶ γάρ τις τῶν ἑταίρων εἶπε, μηδὲν καταδεέστερον Ἡφαιστίωνος τὸν Κρατερὸν στέργεσθαι, ἐπεφθέγξατο, Κρατερὸν μὲν γὰρ*

εἶναι φιλοβασιλέα, Ἡφαιστίωνα δὲ φιλαλέξανδρον· τῆς δὲ Δαρείου μητρὸς κατὰ τὴν πρώτην ἔντευξιν διὰ τὴν ἄγνοιαν προσκυνούσης τὸν Ἡφαιστίωνα, ὡς ὄντα βασιλέα, καὶ μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν διατρεπομένης, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, Μηδὲν φροντίσῃς, ὦ μῆτερ· καὶ γὰρ οὗτος Ἀλέξανδρος. καθόλου γὰρ ὁ Ἡφαιστίων τοσαύτης ἐξουσίας καὶ φιλικῆς ἐκοινώνει παῤῥησίας, ὡς τῆς Ὀλυμπιάδος ἀλλοτρίως ἐχούσης πρὸς αὐτὸν διὰ τὸν φθόνον, καὶ κατὰ τὰς ἐπιστολὰς ἐπιτιμώσης αὐτῷ σκληρότερον, καὶ ἀπειλούσης, τάτε ἄλλα γράψαι πρὸς αὐτὴν ἐπιπληκτικῶς, καὶ κατὰ τὴν ἐπιστολὴν ἐπὶ τελευτῆς θεῖναι ταῦτα· Καὶ πρὸς ἡμᾶς παῦου διαβαλλομένη, καὶ μὴ χαλέπαινε, μηδὲ ἀπείλει· εἰ δὲ μὴ, μετρίως ἡμῖν μελήσει, οἶδας γὰρ ὅτι Ἀλέξανδρος κρείττων ἁπάντων. ὁ δ᾽ οὖν βασιλεὺς τὰ πρὸς τὴν ἐκφορὰν παρασκευαζόμενος, ταῖς μὲν πλησίον πόλεσι προσέταξε κατὰ δύναμιν συμβάλλεσθαι πρὸς τὸν τῆς ἐκφορᾶς κόσμον. πᾶσι δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦσι προσέταξε τὸ παρὰ τοῖς Πέρσαις ἱερὸν πῦρ καλούμενον ἐπιμελῶς σβέσαι, μέχρι ἂν τελέσῃ τὴν ἐκφοράν. τοῦτο δὲ εἰώθεισαν οἱ Πέρσαι ποιεῖν κατὰ τὰς τῶν βασιλέων τελευτάς. τὸ δὲ πλῆθος χαλεπὸν οἰωνὸν ἐτίθετο τὸ πρόσταγμα, καὶ τὸ θεῖον ὑπελάμβανον προσημαίνειν τὸν τοῦ βασιλέως θάνατον. ἐγένετο δὲ καὶ ἄλλα σημεῖα παράδοξα, προδηλοῦντα τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, περὶ ὧν μικρὸν ὕστερον ἐροῦμεν, ὅταν τὸν περὶ τῆς ἐκφορᾶς λόγον ἀποδῶμεν.

Funeris ipsius apparatus desribitur.

115. Τῶν γὰρ ἡγεμόνων καὶ φίλων ἕκαστος στοχαζόμενος τῆς τοῦ βασιλέως ἀρεσκείας, κατεσκεύαζεν εἴδωλα δι' ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ, καὶ τῶν ἄλλων τῶν θαυμαζομένων παρ' ἀνθρώποις· αὐτὸς δὲ ἀρχιτέκτονας ἀθροίσας, καὶ λεπτουργῶν πλῆθος, τοῦ μὲν τείχους καθεῖλεν ἐπὶ δέκα σταδίους, τὴν δ' ὀπτὴν πλίνθον ἀναλεξάμενος, καὶ τὸν δεχόμενον τὴν πυρὰν τόπον ὁμαλὸν κατασκευάσας, ᾠκοδόμησε τετράπλευρον πυράν, σταδιαίας οὔσης ἑκάστης πλευρᾶς. εἰς τριάκοντα δὲ δόμους διελόμενος τὸν τόπον, καὶ καταστρώσας τὰς ὀροφὰς φοινίκων στελέχεσι, τετράγωνον ἐποίησε πᾶν τὸ κατασκεύασμα. μετὰ δὲ ταῦτα περιετίθει τῷ περιβόλῳ παντὶ κόσμον. οὗ τὴν μὲν κρηπῖδα χρυσαῖ πεντηρικαὶ πρῶραι συνεπλήρουν, οὖσαι τὸν ἀριθμὸν διακόσιαι τεσσαράκοντα, ἐπὶ δὲ τῶν ἐπωτίδων ἔχουσαι δύο μὲν τοξότας εἰς γόνυ κεκαθικότας τετραπήχεις, ἀνδριάντας δὲ πενταπήχεις καθωπλισμένους. τοὺς δὲ μεταξὺ τόπους φοινικίδες ἀνεπλήρουν πιληταί· ὑπεράνω δὲ τούτων τὴν δευτέραν ἐπανεῖχον χώραν δᾶδες πεντεκαιδεκαπήχεις, κατὰ μὲν τὴν λαβὴν ἔχουσαι χρυσοῦς στεφάνους, κατὰ δὲ τὴν ἐκφλόγωσιν ἀετοὺς διαπεπετακότας τὰς πτέρυγας καὶ κάτω νεύοντας, παρὰ δὲ τὰς βάσεις δράκοντας ἀφορῶντας τοὺς ἀετούς. κατὰ δὲ τὴν τρίτην περιφορὰν κατεσκεύαστο ζώων παντοδαπῶν πλῆθος κυνηγουμένων. ἔπειτα ἡ μὲν τετάρτη χώρα κενταυρομαχίαν χρυσῆν εἶχεν, ἡ δὲ πέμπτη λέοντας καὶ ταύρους ἐναλλὰξ χρυσοῦς. τὸ δ' ἀνώτερον μέρος

ἐπεπλήρωτο Μακεδονικῶν καὶ βαρβαρικῶν ὅπλων, ὧν μὲν τὰς ἀνδραγαθίας, ὧν δὲ τὰς ἥττας σημαινόντων. ἐπὶ πᾶσι δὲ ἐφειστήκεισαν Σειρῆνες διάκοιλοι, καὶ δυνάμεναι λεληθότως δέξασθαι τοὺς ἐν αὐταῖς ὄντας καὶ ᾄδοντας ἐπικήδιον θρῆνον τῷ τετελευτηκότι. τὸ δ' ὕψος ἦν ὅλου τοῦ κατασκευάσματος πήχεις πλείους τῶν ἑκατὸν τριάκοντα. καθόλου δὲ τῶν τε ἡγεμόνων καὶ τῶν στρατιωτῶν ἁπάντων καὶ τῶν πρέσβεων, ἔτι δὲ τῶν ἐγχωρίων, φιλοτιμηθέντων εἰς τὸν τῆς ἐκφορᾶς κόσμον, φασὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀναλωθέντων χρημάτων γεγονέναι πλείω τῶν μυρίων καὶ δισχιλίων ταλάντων. ἀκολούθως δὲ ταύτῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ τῶν ἄλλων γενομένων κατὰ τὴν ἐκφορὰν τιμῶν, τὸ τελευταῖον προσέταξεν ἅπασι θύειν Ἡφαιστίωνι θεῷ προέδρῳ. καὶ γὰρ κατὰ τύχην ἧκεν εἷς τῶν φίλων Φίλιππος, χρησμὸν φέρων παρ' Ἄμμωνος, θύειν Ἡφαιστίωνι θεῷ. διόπερ γενόμενος περιχαρὴς ἐπὶ τῷ καὶ τὸν θεὸν κεκυρωκέναι τὴν αὑτοῦ γνώμην, πρῶτος τὴν θυσίαν ἐπετέλεσε· καὶ τὸ πλῆθος λαμπρῶς ὑπεδέξατο, μύρια τὸν ἀριθμὸν θύσας ἱερεῖα παντοδαπά.

Inde rex otioso et magnifico vitae generi vacat. Sed crebra prodigia instantis mortis metum iniiciunt.

116. Μετὰ δὲ τὴν ἐκφορὰν εἰς ἀνέσεις καὶ πανηγυρικὸν βίον ἐκτραπέντος τοῦ βασιλέως, δοκοῦντος ἰσχύειν τότε πλεῖστον, καὶ μάλιστα εὐδαιμονεῖν, ἡ πεπρωμένη συνῄρει τὸν ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῷ συγκεχωρημένον τοῦ ζῆν χρόνον. εὐθὺς δὲ καὶ τὸ θεῖον ἐσήμαινε τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, πολλῶν καὶ παραδό-

ζων οἰωνῶν καὶ σημείων συντελουμένων. τοῦ γὰρ βασιλέως ἀλειφομένου, καὶ τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος καὶ διαδήματος ἐπί τινος θρόνου τεθέντος, τῶν ἐγχωρίων τις δεδεμένος ἐλύθη τὰς πέδας αὐτομάτως, καὶ λαθὼν τοὺς φύλακας, διῆλθε διὰ τῶν τῆς αὐλῆς θυρῶν ἀνεπικωλύτως. προσελθὼν δὲ τῷ θρόνῳ καὶ τὴν βασιλικὴν ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα, καὶ τὸ διάδημα περιθέμενος, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἦγε. γνωσθείσης δὲ τῆς πράξεως, ὁ βασιλεὺς καταπλαγεὶς τὸ παράδοξον, προσῆλθε τῷ θρόνῳ, καὶ χωρὶς καταπλήξεως ἡσυχῆ τὸν ἄνθρωπον ἀνέκρινε, τίς ὢν καὶ τί βουλόμενος τοῦτο ἔπραξε. τοῦ δὲ εἰπόντος μηδὲν ἁπλῶς γινώσκειν, τοῖς μάντεσι προσαναθέμενος περὶ τοῦ σημείου, τοῦτον μὲν κατὰ τὴν ἐκείνων κρίσιν ἀπέκτεινεν, ὅπως τὰ σημαινόμενα δυσχερῆ εἰς ἐκεῖνον τρέπηται· αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν ἐσθῆτα, καὶ θεοῖς ἀποτροπαίοις θύσας, ἐν ἀγωνίᾳ καθειστήκει, καὶ τῆς τῶν Χαλδαίων προῤῥήσεως ἐμνηνόνευσε· καὶ τοὺς μὲν συμπείσαντας φιλοσόφους παρελθεῖν εἰς τὴν Βαβυλῶνα κατεμέμφετο· τὴν δὲ τέχνην τῶν Χαλδαίων καὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἀγχίνοιαν ἐθαύμαζε. καθόλου δὲ τοὺς ταῖς εὑρεσιλογίαις κατασοφιζομένους τὴν δύναμιν τῆς πεπρωμένης ἐβλασφήμει. μετ᾽ ὀλίγον δὲ ἄλλο σημεῖον αὐτῷ περὶ τῆς βασιλείας τὸ δαιμόνιον ἐπέστησε. βουλομένου γὰρ αὐτοῦ θεάσασθαι τὴν περὶ τὴν Βαβυλωνίαν λίμνην, καὶ πλέοντος μετὰ τῶν φίλων ἔν τισιν ἀκάτοις, ἐφ᾽ ἡμέρας μέν τινας ἀποσχισθείσης τῆς νεὼς ἀπὸ τῶν ἄλλων σκαφῶν, ἐπλανήθη μόνος, ὥστε καὶ

τὴν σωτηρίαν ἀπογνῶναι. ἔπειτα διά τινος αὐλῶνος στενοῦ καὶ συμπεπυκασμένου δένδρεσι διαπλέοντος, καὶ τῶν μὲν ὑπερκειμένων, τοῦ δὲ διαδήματος ὑπὸ τούτων ἀρθέντος, καὶ πάλιν εἰς τὴν λίμνην πεσόντος, εἷς τῶν ἐρετῶν προσνηξάμενος, καὶ βουλόμενο ἀσφαλῶς σῶσαι τὸ διάδημα, προσέθετο τῇ κεφαλῇ, καὶ προσενήξατο τῷ πλοίῳ. τρεῖς δὲ ἡμέρας καὶ τὰς ἴσας νύκτας διαπλανηθεὶς διεσώθη, καὶ τὸ διάδημα περιθέμενος ἀνελπίστως, πάλιν τοῖς μάντεσι προσανέφερε περὶ τῶν προσημαινομένων.

Epulae a Medio apparatae, et Herculaneus ille scyphus, fatales erant. Morbo gravissimo correptus Alexander moritur. Moribundi sermones et instituta.

117. Τούτων δὲ πάλιν παρακελευομένων θυσίας ἐπιτελεῖν τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπεῖς μετὰ πάσης σπουδῆς, παρεκλήθη πρός τινα τῶν φίλων Μήδιον τὸν Θετταλὸν ἐπὶ κῶμον ἐλθεῖν· κἀκεῖ πολὺν ἄκρατον ἐμφορηθεὶς, ἐπὶ τελευτῆς Ἡρακλέους μέγα ποτήριον πληρώσας ἐξέπιεν. ἄφνω δὲ, ὥσπερ ὑπό τινος πληγῆς ἰσχυρᾶς πεπληγμένος ἀνεστέναξε μέγα βοήσας, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων ἀπηλλάττετο χειραγωγούμενος. εὐθὺς δ᾽ οἱ μὲν περὶ τὴν θεραπείαν ἐκδεξάμενοι κατέκλιναν αὐτὸν, καὶ προσήδρευον ἐπιμελῶς. τοῦ δὲ πάθους ἐπιτείνοντος, καὶ τῶν ἰατρῶν συγκληθέντων, βοηθῆσαι μὲν οὐδεὶς ἐδυνήθη· πολλοῖς δὲ πόνοις καὶ δειναῖς ἀλγηδόσι συσχεθεὶς, ἐπειδὰν τὸ ζῇν ἀπέγνω, περιελόμενος τὸν δακτύλιον, ἔδωκε Περδίκκᾳ. τῶν δὲ φίλων ἐπερωτώντων, τίνι τὴν βασιλείαν ἀπολείπεις; εἶπε, τῷ κρατίστῳ. καὶ προσεφθέγξατο, ταύτην τελευταίαν φωνὴν προέμενος, ὅτι μέγα

ἀγῶνα αὐτῷ ἐπιτάφιον συστήσονται πάντες οἱ πρωτεύοντες τῶν φίλων. οὗτος μὲν οὖν τὸν προειρημένον τρόπον ἐτελεύτησε, βασιλεύσας ἔτη δώδεκα καὶ μῆνας ἑπτὰ, πράξεις δὲ μεγίστας κατεργασάμενος οὐ μόνον τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὕστερον ἐσομένων μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου. ἐπεὶ δέ τινες τῶν συγγραφέων περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ βασιλέως τούτου διαπεφωνήκασιν, ἀποφαινόμενοι διὰ φαρμάκου θανασίμου γεγονέναι τὸν θάνατον, ἀναγκαῖον ἡγούμεθα δεῖν μὴ παραλιπεῖν αὐτῶν τοὺς λόγους.

Multi suspicati, regem per Antipatri filium veneno esse exstinctum. Sisygambris, Darii mater, ob luctum inedia moritur.

118. Φασὶ γὰρ Ἀντίπατρον ἐπὶ τῆς Εὐρώπης στρατηγὸν ὑπ' αὐτοῦ καταλειφθέντα, διενεχθῆναι πρὸς Ὀλυμπιάδα τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως. καὶ τὸ μὲν πρῶτον καταφρονεῖν αὐτῆς, διὰ τὸ μὴ προσδέχεσθαι τὸν Ἀλέξανδρον τὰς κατ' αὐτοῦ διαβολάς· ὕστερον δ' αἰεὶ τῆς ἔχθρας αὐξομένης, τοῦ βασιλέως διὰ τὸ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβὲς πάντα βουλομένου τῇ μητρὶ χαρίζεσθαι, πολλὰς ἐκφάσεις διδόναι τῆς πρὸς αὐτὸν ἀλλοτριότητος· πρὸς δὲ τούτοις, τῆς Παρμενίωνος καὶ Φιλώτου σφαγῆς φρίκην ἐμποιούσης τοῖς φίλοις, διὰ τοῦ ἰδίου υἱοῦ, τεταγμένου περὶ τὸν κύαθον, δοῦναι πιεῖν θανάσιμον φάρμακον τῷ βασιλεῖ· μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν πλεῖστον ἰσχύσαντος τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην, καὶ μετὰ ταῦτα Κασσάνδρου τοῦ υἱοῦ διαδεξαμένου τὴν βασιλείαν, πολλοὺς συγγραφεῖς μὴ τολμᾶν γράψαι περὶ φαρμακείας. φανερὸν δὲ γε-

γονέναι Κάσσανδρον δι' αὐτῶν τῶν πράξεων ἀλλοτριώτατα διακείμενον τοῖς Ἀλεξάνδρου πράγμασι. τήν τε γὰρ Ὀλυμπιάδα φονεύσαντα ἄταφον ῥίψαι, καὶ τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκαφείσας Θήβας οἰκίσαι μετὰ πολλῆς σπουδῆς. μετὰ δὲ τὴν τοῦ βασιλέως τελευτὴν καὶ Σισύγγαμβρις ἡ Δαρείου μήτηρ, πολλὰ καταθρηνήσασα τήν τε Ἀλεξάνδρου τελευτὴν καὶ τὴν ἑαυτῆς ἐρημίαν, ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ βίου γραμμῆς ἐγκαρτερήσασα, πεμπταία κατέστρεψε τὸν βίον, ἐπιλύπως μὲν, οὐκ ἀκλεῶς δὲ προεμένη τὸ ζῆν. Ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν παρόντες, κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ τῆς βίβλου πρόθεσιν, τὰς τῶν διαδεξαμένων πράξεις ἐν ταῖς ἑπομέναις βίβλοις πειρασόμεθα διεξιέναι.